F I M

1587

SIMONIS MAIOLI ASTENSIS, EPISCOPI VVLTVRARIENSIS

HISTORIARVM TOTIVS ORBIS, OMNIVMQVE TEMPORVM

Pro defensione sacrarum imaginum aduersus Iconomachos Libri seu Centuriæ sexdecim.

Quibus à Christo nato in hunc vsque diem in Ecclesia per totum orbem sacrarum imaginum vsum semper viguisse, indeque miracula semper promanasse perpetua historiæ serie demonstratur, confutatis Iconomachorum argumentis omnibus.

Opus collectum est

Ex veteris, ac noui Testamenti codicibus.
Ex Apostolorum, Martyrumq; dictis, ac gestis.
Ex summorum Pontif. Rom. decretis.
Ex sacris Concilijs.
Ex sanctorum Patrum scriptis.
Ex scholasticis Theologis.
Ex historijs Ecclesiasticis.
Ex Canonum interpretibus.

Et obiter

Ex legibus ciuilibus, & earum professoribus, atq; alijs profanis tum historijs, tum varij argumenti auctoribus ac monumentis, vt paulò inferius paginæ indicant.

CVM PRIVILEGIO ET SVPERIORVM PERMISSV.

ROMAE, In ædibus Populi Romani M.D.LXXXV.

SANCTISSIMO D. NOSTRO PAPAE D. SIXTO V.

SIMON MAIOLVS Episcopus Vulturariensis S.

QVEMADMODVM ex leui corporis intemperantia, sæpe adeò graues morbi contrahuntur, vt non nisi magno studio, laboreque curentur: ita sanè & in animorum morbis euenire apertissimum est, vt quamuis leuis aliqua ægritudo, errorue mentem inuaserit, difficile, ac non nisi diuturno studio corrigi queat; præter id quod pertinacia perpetuam, insanabilemque reddat insaniam. quod cum in disciplinis, atque omni scientiarum genere perspicuum est, tum precipuè in pestilentissimo fidei errore, morboq; contingit, vt qui labefactari sibi sinceram cordis fidem permiserit, difficile alienis persuasionibus resipiscat; sanitatique restituatur: vnico enim momento is morbus contrahitur, vnico audito, lecto, excogitatoue dogmate, adeo vt postea diuturnitas temporum, magna & accuratissima scripta vix illum queant vlla parte corrigere. Vnde semper difficile fuit inire rationem aliquam opportunam, qua hæreticos conuertere, eisq; persuaderi veritas possit. ratiocinatio enim falsa vbi hominis animum occupauerit, perinde quasi oculorum lumine obtenebrato, rationisque vsu penè extincto, numquam aliquid sibi suaderi patitur, cum ei error ratio, ratio autem error videatur: atq; ita factum est, vt sicut aduersus priscos illos Arianos, Sabellianos, Eutychianos, Iconomachos, aliosque etiam nostri sæculi hæretica frenesi correptos tot egregij catholicæ fidei propugnatores, tot fortissimi athletæ paucos ex ijs cum quibus disceptarent ad sanitatem reuocarint: cum-

que eorum dictis ac scriptis multa insit vis, nempe quibus proteruia hæretica apertissime proteratur, impediatur quoque ne longius serpat morbus; ac spectatores, qui ambiguo sunt animo in hæreticam partem non inclinent, catholici confirmentur, posteritas veritatem agnoscat, & amplectatur: attamen hæreticus is cum quo verbis, aut scriptis disputatio instituta est, contemnit resipiscere, gentili infideli longe obstinatior. Diuo enim Hieronymo teste, facilius est furori gentilitatis occurrere, raptosque populos à bestiali scientia ad fidei pietatem prædicando conuertere, quàm hæreticum quemlibet in sui perfidia dogmatis confidentem ad fidem rectam reuocare. Quamobrem, vt dixi, iniri vix vlla ratio potest opportuna, qua ad eos conuertẽdos disputando vti possimus. Nam si librorum canonicorum auctoritatem proferamus, ij statim aut canonicos negant, aut de translatione disputant, varias lectiones adhibent, falsationem calumniantur; si hæc nequeant obijcere conuicti, interpretationem aliam obtendunt, alium sensum; atque ita fit, vt serpentium more sese contorquentes fere semper elabantur: neque totius Ecclesię consensu, neque sanctorum Patrum, Conciliorumue sententijs dignantur, germanum scripturarum sensum adulterino excludunt; disputando fiunt sæpe pertinaciores, verba verbis, scripta scriptis, errores erroribus superadijcientes: & (quod deterius est) in vna hęresi defendenda ad plures alias etiam a se antea non excogitatas prolabuntur; veritatis, quæ vna, ac simplex est, perpetui hostes; erroris verò, quoniam multiplex est, semper studiosissimi. Quæ omnia Pater Beatissime, si diligentius contemplemur, & quod è pluribus remedijs vtilibus aduersus eos sit vtilius, aut opportunius; non facilè assequemur, an sacris litteris, an Sanctorum Pontificum Patrumque sententijs, an sacrorum Conciliorum decretis, an ratiocinando verbis, scriptisue præstet cum eis contendere, vt conuictos se esse fateantur. Mihi tamen iam ab hinc annis pluribus semper visum est, temporum successionem ad disputãdum, ac etiam ipsis pertinacibus hæreticis persuadendum firmissimum argumentum esse. sicut enim cum de aquarum scaturigine aliqua disceptatur, dum contentiosius aliquis negat ab optimo fonte eam manare, alius affirmat, & occultis subterraneis meatibus deriuare defendit, certe canalibus ipsis lis commodissime dirimetur,

tur, si perquirantur, & detegantur: ita mihi videtur & in hoc fidei negotio litem apertissime hac præcipua via dirimi posse, si temporum perpetua successio à Christo in hunc vsque diem deducatur: quod in omnibus Ecclesiæ dogmatibus factu facile esse iam ante annos multos ego animaduerti. Cum enim omni conatu moliar, omnesque neruos intenderim, vt hac ratione, quicquid hæreticorum vesania adinuenit, euertam; sicuti Romanam & cum ea omnes orbis ecclesias semper ita sensisse, vt hodie sentit; docuisse, vt docet, per temporum seriem, successionemque ob oculos ponam: ita hæreticorum insanias, nouitates esse, quę paucis antea annis initium habuerint, apertissimum faciam. Euolui igitur ob eam rem plerosque veteres, ac recentiores Patres, concilia, historias, ac quicquid pro temporis facultate licuit: atque ex eis Catholicæ Ecclesiæ dogmata ordine contexere pro omnibus viribus studeo, vt contra omnem hæreticam perfidiam circa sacramenta septem, circa indulgentias, imagines, purgatorium, cęlibatum, monachatum, opera, meritum, arbitrium, cęremonias, missam, reliquias, sanctos, Primatum Romanum, concilia, ac reliqua huiusmodi à Christo in hoc tempus successio eiusdem fidei deriuasse monstretur. Neque alia alijs iungenda censui, vti scriptores historiarum solent, sed singularum rerum singulas perpetuas historias deducendas esse mihi peropportunum videtur. Constanti enim sententia persuasum habeo, nulla potiore via, nullo firmiore argumento fidei hostes conuinci posse: nam hoc argumenti genere animaduerti Irenæum, Tertullianum, Cyprianum, Origenem, Fabianum, Optatum, atq; Augustinum vsos fuisse, quoniam percommoda disputandi ratio est, vt radix, origoque rei perquiratur, isque obtineat, qui à Christo omnium rerum fonte, eiusque discipulis, et eorum successoribus promulgatoribus fidem per manus traditam acceperit: ita enim canonicam scripturam dignoscimus, cognitam sequimur, interpretationem tenemus, Ecclesiam eam in matrem habemus & magistram, quæ inde originem radicemque traxit, traditiones, constitutiones, ritus, iudicia amplectimur. Atque ita fit, vt hæreticus tam longa successione confusus iaceat, mundus comperta veritate ob diuturnitatem tantam in fide solidetur. Vt igitur aliquo exemplo res hęc tota manifestior fiat, cœpi ab imaginum cultu

totum hoc negotium: est enim facillimum, in quo successionis ordine retento, adeò feliciter per singula sęcula, quibus à Christo perdurat eius Ecclesia, seriem omnem perduxi, vt nulli dubitatio superesse possit; quin potius cuique persuasum sit verum id esse quod docet Romana Ecclesia circa veneratione imaginum, falsum omnino quod ei aduersatur. Libet igitur hoc paruum volumen edere, quasi specimen reliquorum omnium; de quibus conscribendis assidue meditor. sicut enim in vno isto imaginum argumento sexdecim Centurias contexui, vt vnicuique etiam pertinacissimo pateat, semper eundem cultum, & fidem in Romana & toto orbe diffusa Ecclesia extitisse: ita & in hoc, & in reliquis aduersariorum nouitas omnis aperietur. Feci hoc eò lubentius, præsertimque felicissimo hoc tui Pontificatus tempore edendum curaui, quòd zelus Sanctitatis Tuæ iam ab ineunte ætate aduersus hęreticum, pestiferumque genus hominum pie semper exarserit; ac tum verbis, tum concionibus, tum ipsis quoque egregijs gestis aduersus eos conatus, neruosq; omnes intenderis; multo magis nunc præstaturus suprema auctoritate, quando totius Ecclesiæ gubernacula tenes. Iure igitur hæ primitiæ laborum huiusmodi & tibi à me seruo indigno Dominici agri minimo colono dicantur, & offeruntur. Rogo itaque te Pater sanctissime, ad pedes tuos toto ore procumbens, vt qualemcumque hunc laborem meum benigne pro more Beatitudinis Tuæ suscipias; vt si te grato animo suscepisse animaduerterim, ad maiores labores capessendos totus mihi animus accendatur. Bene valeat Sanctitas Tua in Domino, à quo perpetuis horis id mihi postulandum præcipue proposui, vt Sanctitati Tuæ tribuat & Ecclesiæ gubernacula feliciter tenendi vires, & in vniuerso orbe conuertendo summam præbeat efficaciam. Romæ, Kal. Augusti. M D LXXXV.

AV-

AVCTORVM INDEX VNDE ALIQVID DESVMPTVM EST.

Caſsiodori tripartita hiſtoria
Catechiſmus Romanus
Cælius Sedulius
Chriſtophorus Antiochenus Patriarcha
Chronicon Norimbergenſis
Clemens Alexandrinus
Clemens I. Papa
Clemens V. Papa
Clemens VII. Papa
Concilũ Antiochenũ Apoſtolorum
Concilium Beneuentanum Prouin.
Concilium Bracharenſe III.
Concilium Colonienſe
Concilium ſextum Conſtantinopolitanum
Concilium VII. ſeu Nicęnum ſecundum
Concilium VIII. Conſtantinopolitanum
Concilium Elibertanum
Concilium Lateranenſe
Concilium Lugdunenſe
Concilium Mediolanenſe Prouin.
Concilium Mexicanum
Concilium Nicęnum ſecundum
Concilium Pariſienſe
Concilium Rauennatenſe Prouin.
Concilium Tridentinum
Concilium Viennenſe
Conſtantinus Magnus
Conſtantinus Porphyrogenitus
Conſtantinus Thius
Conſulta Bulgarorum
Coſmus Torres
Choſroes Iunior Imperator
Conradus de Liſtenauu
Cuſentinus hiſtoricus
Cyrillus Alexandrinus
Cyrillus Hieroſolymitanus
Cyprianus

D

Damaſus I. Papa
Dionyſius Areopagita
Dionyſius Chartuſianus
Dionyſius Corinthius
Durandus de S. Portiano

E

Edeſſę Annales
Egeſipus
Emmanuel Morales
Emmanuel Teſceira
Eneas Siluius
Ephræm Syrus
Epiphanius
Epiphanius Sardinienſis
Epiſcopus Leodienſis
Euagrius hiſtoricus
Euſebius I. Papa
Euſebius Cæſarienſis
Euthymius
Eutropius hiſtoricus
Euſtathius Eutychij Patriarchę familiaris.

F

Fauſtus Monachus
Ferdinandus Alarcon
Ferdinandus Columbus
Ferdinandus Oſorius
Fortunatus
Franciſcus Adornius Ieſuita
Franciſcus Aluarez
Franciſcus Perez
Franciſcus Picus
Franciſcus Turrianus
Franciſcus Viera
Franciſcus Xauier
Fulgentius Freire

Ga-

ELENCHVS CAPITVM TOTIVS OPERIS.

ma-

A Christo nato annum circiter tercentesimum. Sæculum Quartum.

A Christo nato circiter annum Quadringentesimum. Sæculum Quintum.

A Christo nato annum circiter Quingentesimum. Sæculum Sextum.

A Christo nato circiter annum Sexcentesimum. Sęculum Septimum.

A Christo nato circiter annum Septingentesimum. Sæculum Octauum.

A Christo nato circiter annum octingentesimum. Sæculum Nonum.

A Christo nato circiter nongentesimum annum. Sæculum Decimum.

A Christo nato circiter annum millesimum. Sæculum Vndecimum.

A Christo nato circiter annum Centesimum supra millesimum. Sæculum Duodecimum.

A Christo nato circiter annum Ducentesimum supra millesimum, Sæculum decimumtertium.

A Christo nato circiter annum Tercentesimum supra millesimum, Sęculum Decimumquartum.

De

A Christo nato circiter annũ Quadringentesimum supra millesimum, Sæculum Decimum quintum.

A Christo nato circiter annum Quingentesimum supra millesimum, Sæculum Decimumsextum.

ERRATA SIC CORRIGE.

Pagina 3.		Linea	4. à fine,	prosotypi	prototypi
pag.	ead.	lin.	penult.	pro zelo	pio zelo
pag.	4.	lin.	penult.	cuius	crucis
pag.	16.	lin.	24.	Cypris	Cyprij
pag.	18.	lin.	vlt.	nam ait sanctus	nam sanctus
pag.	21.	lin.	17.	successores	successiones
pag.	28.	lin.	5.	seruaturi	Seruatori
pag.	ead.	lin.	5. à fine,	Burantus	Durantus
pag.	35.	lin.	8.	dem	fidem
pag.	38.	lin.	24.	Afferantur	Afferant
pag.	42.	lin.	16.	præstabat	prostabat
pag.	43.	lin.	25.	spirante	speranti
pag.	44.	lin.	vlt.	adorem	adorer
pag.	48.	lin.	3.	volum	velum
pag.	ead.	lin.	6. à fine,	ante hoc	ante hos
pag.	51.	lin.	6. à fine,	cohibentes	cohibens
pag.	52.	lin.	10.	Origenem	originem
pag.	56.	lin.	27.	Piuionensibus	Diuionensibus
pag.	58.	lin.	25.	admittimur	adnitimur.
pag.	66.	lin.	5. à fine,	nouæ	nonæ
pag.	81.	lin.	10.	quod eam	quod iam
pag.	83.	lin.	8.	mouentium	monentium
pag.	93.	lin.	7. à fine,	crucifigens	crucifigeris
pag.	98.	lin.	22.	Augustum	Augustam
pag.	101.	lin.	27.	latentes	latenter
pag.	103.	lin.	34.	cupidi	cupida
pag.	115.	lin.	vlt.	victoria	victricia
pag.	117.	lin.	9. à fine,	nisi	misi
pag.	120.	lin.	10.	euerti	conuerti
pag.	121.	lin.	25.	cere	cereis

ERRATA SIC CORRIGE.

pag. 124.	lin.	17.	vocans	vorans.
pag. 125.	lin.	11.	Euoreæ	Eureæ
pag. 132.	lin.	14.	ſecus	ſic
pag. 136.	lin.	32.	vel ſigno	ſed ſigno
pag. 146.	lin.	16.	inde	idem
pag. 155.	lin.	penult.	Trigentez draconez quaſi ſe deglutientez	ingentem draconem quaſi ſe deglutientem
pag. 156.	lin.	24.	vnam	vnà
pag. 165.	lin.	4. à fine,	in æerea	in area
pag. 171.	lin.	vlt.	lauem	clauem
pag. 173.	lin.	25.	extingui	extinguit
pag. 175.	lin.	1.	interi	intueri
pag. ead.	lin.	12.	Gregorium excõicaſſet	Gregorius excõicaſſet
pag. 183.	lin.	27.	Succinctius	ſuccincte
pag. 206.	lin.	11.	piſtolares	Epiſtolares
pag. 229.	lin.	19.	Eo	Ei
pag. ead.	lin.	22.	cum aliũ non inueniſſet	cum alium inueniſſet
pag. 252.	lin.	2.	pęnitentes, diligit	pęnitẽtes, ſed pie me-
pag. ead.	lin.	22.	De Adona	De Adone (deẽ diligit
pag. ead.	lin.	25.	tulit,egimus in Heraclio]	tulit, ex ipſius chronico excerpſimus: egimus in Heraclio,
pag. 280.	lin.	28.	deprehenduntur	deprehenditur
pag. 284.	lin.	8.	comparauit	comparuit
pag. 305.	lin.	18.	cruceſignaturum	cruceſignatorum
pag. 333.	lin.	20.	ſibi	ibi
pag. 350.	lin.	8.	affligunt	affigunt
pag. 353.	lin.	10.	peiorque	peior quàm
pag. ead.	lin.	22.	inẽutum	inuentum
pag. 364.	lin.	23.	contigente	contegente
pag. 372.	lin.	24.	inauſtum	infauſtum
pag. 385.	lin.	7.	in propaganda	in ipſa propaganda
pag. 390.	lin.	14.	Archico	Ercocco
pag. 396.	lin.	8.	vllis	vllius
pag. 397.	lin.	23.	Firundi	Firandi
pag. 407.	lin.	29.	ij. V.	Pij. V.

PRAE-

PRAEFATIO.

CVM in omni ſapientia difficile ſemper fuit peregrinarum ſententiarum ſectatoribus ſuadere veritatem, tum in Chriſtiana fuit, eſtque difficillimum: quoniam quantò alijs ſapientijs pręſtat lux, ac veritas Chriſti, tantò obſcurioribus verſatur in tenebris, quiſquis huiuſmodi ueritati ſeſe reddiderit aduerſarium. Catholicam enim veritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate voluit Deus, vt non ſolis ſcripturis dignoſceretur, ſed adiecit & miracula, adiecit omnium populorum in vna fide conſenſionem; adiecit in omnes gentes propagationem, adiecit & perpetuam ſucceſſionem. Sed his omnibus vix quicquam proficimus, ſi hęreticis pertinacibus obijciantur. Quamquam enim ſumma rerum omnium ex ſcriptura Eccleſię auctoritate probata conſiſtat, à qua omnis veritas elucet (ſi iuxta Patrum vnanimem conſenſum ſincera interpretatione legatur) tamen nec ab ipſius vi hæretici conuertuntur. Cum etenim inuicta ſint quæ aduerſus ipſos de diuinis codicibus proferuntur, ſtatim eò confugiunt, vt dicant eos eſſe vitiatos, aut alio non catholico ſenſu intelligendos; imo conuicti plerunque canonicos eſſe diffitentur: ita fit vt aduerſus impudentiam iſtam ac pertinaciam admodum laborioſa res ſit vel ipſis apertiſſimis ſcripturis velle contendere.

Idem fermè etiam contingit in miraculis, quæ licet poſt ſcripturæ auctoritatem ponderis plurimum habeant, nempe quibus Eccleſia quammaxime propagata eſt & adulta: ipſa tamen quoque apud pugnaces, & occæcatas mentes parum fidei aſſequuntur. Nam ſi ſcripturas à Spiritu ſancto dictatas peruertunt, atque in dubium reuocant, quid putas agunt, cum ſibi obijci miracula audierint, quæ non in ſacris codicibus, ſed plerunque ſimplicium Dei amantiſſimorum hominum teſtimonio proferuntur? Ipſa quoque omnium fidelium in vna fide conſenſione quicquam hæreticis conuertendis ſufficere viſa eſt; in qua licet illud admiratione dignum videatur, vt in tãta Barbararum nationum varietate, in tanta morum differentia, in tam modica ſympathia, imo in tam grandi antipathia integra ſit, ac conſentiens apud omnes vera totius fidei vnio: tamen huiuſmodi conſenſione contempta, Eccleſiam dilacerantes, in varias ſectas ipſi veritatis corruptores diſcinduntur. Quin & ſi illud magno contingat miraculo, vt ad omnes orbis partes hæc veritas penetrarit, fueritque in omni ſolo propagata (cum tamen hæreſes non niſi in quaſdam orbis portiunculas irrepere, & quaſi in angulis latitare videantur) nihil ad perſuadendam hæreticis fidem tam grauis ratio ſufficere vnquam potuiſſe viſa eſt; tametſi hęc præcipua ſit prærogatiua veritatis cognoſcendæ. Nam qua humana vi fieri poteſt, vt id in totum orbem propagetur, ac dilatetur, quod vbique locorum oppugnatur? Cum igitur oppugnatore deuicto, vbique terrarum propagata ſit fides; ſanè nullo alio robore id factum eſſe poteſt, quàm ipſa diuinitate operante, præter id quod natura ipſa

velit

velit nolit, dum recte opinatur, cogitur assentiri veritati; cum communis sensus plerumque naturæ veritatisque vox sit. Sed (vt dixi) nec ista fortè, vt persuadeant eis sufficiunt. At quando obijcimus eis Ecclesiæ catholicæ constantem ac perpetuam successionem, qua potissimum fides ipsa ab omni hæretica nouitate discernitur, plus efficaciæ ad persuadendum eis assequi videmur. Propterea huius successionis vim reformidantes pseudo prophetæ omnes ac hæretici, ne nobis consentiant, vt sacras scripturas, ita quoque sui erroris successionem se habere sibi blandiuntur, & iactitant, vt Brandeburgenses maximis voluminibus adnixi sunt, sed prestare minime potuerunt; nec alius quisquam vnquam poterit existente hac solius Ecclesiæ catholicæ prærogatiua. Quare cum post alias iam dictas hac præcipua via in sui erroris notionem adduci posse hæreticos animaduerterim, qua vsus quoq; est Irenæus, Origenes, Fabianus, Optatus, Augustinus, atque alij plures: operępretium duxi contra omnes ingruentes hæreses, præsertimque in hoc aduersus Iconomachos libro non solis scripturis, miraculis, fidelium consensione, totumque in orbem propagatione fidei catholicę veritatem propugnare; sed pręcipue perpetua temporum successione firmare, vt quasi per manus traditam ad nos eam deriuasse monstremus; quod sanè inexpugnabile videatur esse fidei propugnaculum. Vera enim ratio pietatis nihil admittit, nisi vt omnia quæ fide à Patribus suscepta sunt, eadem fide filijs consignentur, nosque religionem, non qua velimus (vt hęreticorum studium est) adducamus; sed potius qua illa ducit sequi nos oporteat. Ideoque vt proprium est Christianæ modestiæ, & grauitatis non sua posteris tradere, sed à maioribus accepta seruare; sic necessario illud fiet, vt si ab Apostolis accepta in hunc vsque diem seruata monstrentur: Iconomachorum verò perfidiam legitimo auctore, legitimaque successione omnino caruisse, nos veritatem certo certius assecuti esse videamur. Sed animaduertendum esse ducimus, ne quis putet nos ita aduersus Iconomachos luctari, vt singulas illorum ineptias velimus retundere. Essent siquidem ea in re longe maiora volumina conscribenda. Scatent enim semper hæreticorum libri mendacijs, quibus singulis euertendis, magnis libris esset opus. Scribit etenim æque doctissimus, ac pijssimus Surius ex vnius Slaidani libro, vndecim mendaciorum millia collecta fuisse. Quis ergo vnquam illum subiturus fuerit laborem, vt singulis studeat esse responsum? Sed & Ioannes Dietembergius scribit in vnico Lutheri codice, qui inscribitur, Duę confutationes, octingenta septuaginta quatuor se reperisse mendacia: adeonè inanis subeundus esset labor in singulis confutandis? satis illud sit, quòd Iconomachorum dogmata vberrimo stylo confutarunt Roffensis, Alanus, Lindanus, Sanderus, atque alij plurimi, quorum scripta pius lector euoluet. Videtur igitur percommodum, atque opportunum studium nostrum, si in firmanda catholicæ fidei veritate potius desudemus, quàm singulis Iconomachorum ineptijs destruendis: quandoquidem vt silices ferro percussę scintillant vndique ignem suum, at latentem nulla penitus parte minuunt, ita sanè hęretici pondere veritatis percussi, hæresim post hæresim magis effutiunt, & introrsum pestiferum ignem magis latentem seruant. Quamobrem eò dirigendum

volu-

volumus omnem hunc laborem nostrum, vt non tam conuertendis hęreticis, quàm catholicis confirmandis studeamus, & quædam quasi fidei munimenta construamus: ac sicut Magdeburgenses Centurias quasdam cõsarcinarunt mendacijs vndequaque refertas; nos è contra obsistentes, opus hoc sexdecim in Centurias, seu sæcula (nempe à Christo in hunc vsq; diem) distinximus: ac sub singulis, vel ea enarrauimus, quæ tum contigerũt, vel Scriptorum sententias, qui tum vixerunt colligendas curauimus: nam quibus pręcipue miraculis Pontificibus, Imperatoribus, ac sæculis, quas ue ad orbis prouincias imaginum cultus fuerit propagatus volumine isto omnino perstrinximus, inque illud enixè incubuimus, ne res gestę, atque auctorum sententię in dubium reuocarentur: ipsa enim historicorum, reliquorumque Scriptorum verba plerumque integra non mutila, aut trunca retulimus. Vnde vnus hic codex in hoc argumento pro ingenti bibliotheca sufficere videatur, dum quisque in eo leget ad verbum, quod non nisi longissimo tempore ab innumeris ferè auctoribus oporteret exquirere. Persuasum autem habemus ex hoc opere liquere omnibus ab ipso Christo in hunc vsque diem nulla prorsus intercapedine interposita, semper, ac toto penitus orbe Sanctorum imagines in vsu, venerationeque habitas fuisse Romanis Pontificibus, totique cui præsunt Ecclesiæ Dei; semperque miracula inde promanasse, vt facile ingenueque fatebitur quisquis sincera mente vniuersum volumen hoc peruoluerit. Sed interim transeamus ad institutum opus.

SI-

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS

HISTORIARVM TOTIVS orbis pro defensione sacrarum Imaginum

CENTVRIA PRIMA.

De imaginibus, quibus etiam ipsi veteris testamenti Patres vsi sunt, & de earum institutione sub nouo testamento.

Imaginum vsus probatur sacris litteris, videlicet Exodo, Numeri, Paralipom. Ezech. Deinde verbis Christi, Euangelio præcipue Ioannis, Pauli apostoli Epistolis, ac tandem concilio Apostolorum Antiochiæ habito. Cap. I.

AD euertendam omnem idololatriam, qua vniuersus ferè orbis execrabili abominatione polluebatur, necessaria omnino fuit sacrarum imaginum institutio, vt ex eis falsa, impiaque idololatrarum religio, in veram, piamque conuerteretur. Gentiles enim quique ac Iudæi, cum ad catholicam fidem Dei gratia adiuuante perueniunt, sicuti superno lumine illustrati, iam noscere incipiunt, qui falsi, execrandique Dij sint, atque animaduertere summam in celebrandis illorum simulachris impietatem subesse: ita illustratione eadem, Christum verum Deum agnoscentes, Sanctosque veluti eius membra cælestis regni cum illo esse participes, in

colendis ipsorum imaginibus inesse religionem intelligunt. Nam sicut eorum encomia, qui piè vixerunt, aut qui egregia facinora peregerunt, litteris seruari debere ratio ipsa, omnisque lex dictare videtur; ita sanè picturæ, ac simulachra eadem colendæ memoriæ ratione in vsu esse possunt, ac debent. Compertum enim habemus hoc Dei opus esse, vt sacrarum imaginum cultus in ipsius sancta Ecclesia fuerit institutus. Quamquam enim rerum similitudines fieri Dominum vetuisse constet: id tamen tunc Iudæis ad idololatriam propensis summo diuinæ prouidentiæ consilio præscriptum est, ne pro creatore ad creaturarum adorationem prolaberentur: at vbi hoc absit periculum, tantum abest vetuisse Deum imagines fieri, vt ipse potius non solum admisisse, verum & ipsarum primus auctor esse voluerit: primus enim sui imaginem depinxit in homine, quem in hoc magno totius vniuersi theatro diuinitatis vestigium, & sigillum statuit erectissimum bestiis omnibus venerandum. Quin etiam quicquid ab ipso summo rerum opifice intra hominem conditū est, nō nisi per imaginum vsum exerceri potest: intellectus enim, ratio, mens, memoria, ac ipse denique spiritus neque in scientia vlla, neque in sapientia moueri, proficereve possunt, nisi per imaginum assiduum vsum: quod & ipsi naturalium rerum eximij scrutatores scriptis prodiderunt: Quin & omnis affectus (siue is amor sit boni, siue odiū mali, siue spes futuri; siue etiā timor imminētis periculi) ita à natura institutus est, vt nōnisi apprehēsione simulachrorū habeatur: Sed Iconomachi mētis caligine obcęcati, mysteriū huiusmodi assequi minimè possunt, diuinæ se dispositioni aduersari nescientes in abolēdo ipsarum cultu: augentque miris modis sua hęc sacrilegia: nam vt repugnantia sibimet dogmata effutiant, & maiores insipientibus tenebras offundant, Christi sanctorumque omnium simulachra deiiciunt, sua vero erigunt, & depingunt, vt sequacibus colenda esse insinuent: Vidit enim Lindanus Lutheri imaginem titulo diui Martini prænotatam: vidit Staphilus per Germaniam Iconoclastas loco imaginum Christi, & sanctorum, alias reposuisse effigies hęreticorum, simul & vxorum: vidit Renatus Laurentius Melanchtonis, Bezæ, Caluini, & aliorum Apostatarum iconas à sectatoribus non paruo pretio redimi, & ambitiosius circumferri, ab ijs inquam, qui Christi Deiparæ Apostolorumque, ac ipsius crucis simulachra confringebant: atque ita fit vt Iconomachi omnes nō solum aduersus se ipsos pugnare, verum & cum Deo quoque se bellum gerere non animaduertant ob summam cordis vesaniam: Si etenim animaduertissent sese aduersus Deum ipsum bellum gessisse, quando aut reiecerunt, aut reiiciendas sacras imagines statuerunt; sanè forsan à tam sacrilega pugna abstinuissent, atque in ipso certaminis exordio cessissent: illud intelligentes nulla vi, ea quæ diuino sunt instituta consilio posse conuelli, aut expugnari, cuiusmodi est sacrarum imaginum vsus, qui Deo auctore institutus esse perpetua Ecclesię traditione colligitur: Nam & eas fieri, & in templo haberi, & exornari mandauerat priscis patribus. Si igitur à Dei mandato vsus huiusmodi deriuasse constiterit, quis vmquam ausus fuerit aduersari? Sed videamus quibus id

locis iusserit Dominus: In primis occurrit Exodi liber, c. 25. Facies (inquit sancto Moysi) propitiatorium de auro mundissimo, duos cubitos, & dimidium tenebit longitudo eius & cubitum, ac semissem latitudo: Duos quoque Cherubim aureos, & productiles facies ex vtraque parte oraculi: Cherub vnus sit in latere vno, & alter in altero vtrumque latus propitiatorij tegunt expandentes alas, & aperientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium: quo operienda est arca, in qua pones testimonium, quod dabo tibi: inde præcipiam, & loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt super arcam testimonij cuncta, quę mandabo per te filiis Israel. Exod. 25

Pręterea Deus idem, qui has rationalium Angelorum imagines magno fecit mysterio in sanctiore loco constitui iussit, & aliarum quoque creaturarum fieri. Nam Num. 21. vt venenosis serpentium morsibus mederetur, docuit eundem Moysen his verbis: Fac, inquit, serpentem æneum, & pone eum pro signo; qui percussus aspexerit eum, viuet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur. Num. 21

Hæc sunt Dei mandata: si velint Iconomachi cum hoc pugnare, vt cum Ecclesia eius conflictantur, serpentino, diabolicoque morsu perpetuo laborabunt. Nec est, quod sibi blandiantur, Ezechiam Regem Dei seruum serpentem hunc æneum confregisse cum aliis statuis eam ob causam, quòd Israelitæ illi adolerent incensum 4. Reg. c. 18. Nam (vt patet) iam illi idololatrabãt: quod enim fecerat Moyses in signum, transtulerant in idololatriam: iure ergo à Moyse factus est serpens sic Deo iubente, vt esset pro signo: iure quoque cõfregit illum Ezechias, cum non pro signo, sed pro Deo ab Israelitis haberetur: vt apertissimis verbis tradidit S. August. de ciuit. Dei lib. 10. cap. 8. Serpentum inquit, morsus mortiferi immissi ad pœnam iustissimam peccatorum in ligno exaltato, atque prospecto æneo serpente sanati sunt, vt & populo subueniretur afflicto, & mors morte destructa, velut crucifixæ mortis similitudine signaretur; quem sane serpentem propter facti memoriam reseruatum, cum postea populus errans tanquam idolum colere cępisset, Ezechias rex religiosa potestate Deo seruiens, cum magna pietatis laude contriuit. Animaduertendũ enim est sexcentum circiter annos serpentem hunc seruatum in memoriam suscepti beneficij, quo interuallo fuere tot sancti, insignesque leuitici ordinis sacerdotes, tot iudices, tot duces, tot reges Deo perchari; at illorum nemo reprehensus est, quòd serpentem illum conseruarit illæsum, atque integrum, donec pro signo haberetur: at vbi cœpit idololatria illi exhiberi, seruus Dei Ezechias zelo commotus confregit: sic & nos imaginum vsum probamus, quatenus prototypi excitant memoriam, cuius eas intuitu colimus: quin si idololatriæ cultus imaginibus (quod absit) exhiberi à quoquam compertum fuerit, nos quoque pro zelo permoti, cum ab huiusmodi idololatriæ scelere diuertemus; Ezechiæ zelum imitantes. Ipsum igitur illum serpentẽ æneum ab Eze-

chia confractū Arnulphus Mediolanensis Archiepiscopus, à Nicephoro Constantinopolitano Imperatore dono acceptum, Mediolanum vexit, atque in diui Ambrosij æde statuendum curauit, ibique in tanti mysterij perpetuā memoriam seruatur.

Sed prosequamur alia veteris scripturæ testimonia. Salomon templū Domino ędificās imagines gratissimas futuras Deo, & sculpsit, & formauit: Nam
2. Par. 3. 2. Paralip. c. 3. sic habetur: Strauit quoq; pauimentū templi pretiosissimo marmore, decore multo, porrò aurum erat probatissimū, de cuius laminis texit domum, & trabes eius, & postes, & parietes, & ostia, & cęlauit Cherubim in parietibus: [& mox] Fecit etiā in domo Sancti Sanctorū Cherubin duos opere statuario, & texit eos auro. Alæ Cherubim viginti cubitis extendebātur, ita vt vna ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus, & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius Cherub. similiter Cherub alterius ala quinque habebat cubitos, & tangebat parietem, & ala eius altera quinque cubitorum alam Cherubim alterius contingebat: Igitur alę vtriusque Cherubim expansæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & facies eorum erant versæ ad exteriorem domum: Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso, & intexuit ei Cherubim.

Ezec. 41 Audiamus & Ezechielem prophetam cap. 41. sic enim ille: Et fabrefacta Cherubim, & palmæ, & palma inter Cherub, & Cherub: duasque facies habebat Cherub, faciem hominis iuxta palmam ex hac parte, & faciem leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu: De terra vsque ad superiora portæ, Cherubim: & palmæ cælatæ erant, in pariete templi. [& mox] Et cælata erāt in ipsis hostiis templi Cherubim, & sculptura palmarum, sicut in parietibus quoque expressa erant.

Ad eandem rem pertinet quando Abraham tres vidit, & vnum adorauit,
Gen. 18. Genes. 18. Tunc enim quædam fuit in oculis Abrahæ Angelorum repræsen-
19. tatio, sicut & quando Lot Angelos excepit hospitio, Genes. 19. Nam & Angelos sedere in albis vestibus, & illorum vultū quasi fulgur coruscari in Chri-
Matt. 28 sti resurrectione iuxta Matth. 28. Marc. 16. Ioan. 20. quid illud fuit, nisi quę-
Mar. 16. dam in oculis hominum repræsentatio? quo sic doceremur, & nos, qua natu-
Ioan. 20 rali possumus arte eos effingeremus, quos Deus sua diuina potestate nobis ineffabiliter repræsentauit.

Proximè accedit, quòd statim Christo nato cōtigisse scripsit Ioānes Chrysostomus in secundum caput Matthæi, homilia 2. ex quinquaginta quinque: scribit enim à Balaam vsque ad Christi ortum Magorum præcessores obseruasse stellæ ortum; tandemque Magis Euangelicis in victoriali monte apparuisse eam cum crucis signo, indicasseque vt in Iudæam se conferrent ad natum adorandum. Ipsam autem huiusmodi historiam traditione se habere cōfitetur, eamque asserit non esse à fide dissonam, vt iam omnibus pateat, cuius figuram semper credentibus esse sociam, sicut Magis, qui fidelium primitiæ fuerunt,

fuerunt, initio ſeſe agnoſcendam præbuit.

Ad hæc accedant reliqua à nouo teſtamento deſumpta: & ſanè, vt mihi videtur, Iconomachi audent plus velle ſapere, quàm Chriſtus, quàm Ioannes, quàm Paulus: Chriſtus ipſe dominus noſter præter id quod Matthæi cap. 24. apertiſsimè exprimit ſe toti orbi, cum ad iudicandum venerit è cœlo crucis ſignum exhibiturum, etiam Ioannis 3. probat Moyſis æneum ſerpentem his verbis: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis, qui credit in ipſo non pereat, ſed habeat vitam æternam. Chriſti igitur ore probatur imaginum vſus ad prototypũ contemplandum. Sicut itaque ſerpens apud Moyſem tamquam figura Chriſti crucifigendi apertis verbis in Euangelio commendatur, quid prohibet nos vti imagine Chriſti crucifixi? cum plus conferat pietati humana ipſa Chriſti figura, quàm ſub ſerpentis ſpecie: Si ergo probauit Chriſtus ſe ipſum ſerpentis imagine ſignificari, probauit ſanè longè magis ſe ſub humana ſpecie effectum exhiberi: quod ab Iconomachis damnatur, Chriſto plus ſapere ſibi perſuadentibus. *Ioan. 3.*

Pauli quoque teſtimonium rei noſtrę ſuffragatur: qui ſuos docet Hebręos cap. 9. Tabernaculum, inquit, factum eſt primum, in quo erant candelabra, & menſa, & propoſitio panum, quę dicitur ſancta: poſt velamentum autem ſecundum, quod dicitur ſancta ſanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam teſtamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua vrna aurea habẽs manna, & virga Aaron, quæ frondu erat, & tabulæ teſtamenti, ſuperque eam erant Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium, de quibus non eſt modo dicendum per ſingula: atque hęc quidem ex ipſius ſcripturæ auctoritate. *Hebr. 9.*

Apoſtolorum quoque traditionem hãc eſſe perſuaſum habemus: Nam in Antiochena Apoſtolorum ſynodo cum plures editi fuiſſent canones, etiam de ſacris imaginibus erigendis fuerat conſtitutum. Pamphylus enim martyr teſtatur in Origenis bibliotheca ſe reperiſſe inter reliquos, ſynodi illius Canones, hunc qui ſequitur: Iuſſerunt ſancti Apoſtoli, ne Chriſtiani errore laberentur in idolis, vt imaginem Chriſti Dei, & hominis, veri Dei, & Saluatoris noſtri, & ſeruorum eius, coram idolis, & Iudæis ex aduerſo ponerent, ne amplius in idolis errarent, & Iudæis ſimiles fierent: hæc ex manuſcripto peruetuſto gręco codice, cuius hęc erat inſcriptio. Sancti martyris Pamphyli ex ſynodo Antiochena Apoſtolorum, ideſt, pars canonum eius ſynodi, qui in bibliotheca Origenis reperti ſunt: narrat hæc & Franciſcus Turrianus aduerſus Magdeburgenſes lib. 1. cap. 25. ſunt igitur in vſu imagines tamquam aduerſus Iudęos ęque ac aduerſus gentilium idola. Apoſtolos autem Antiochię conueniſſe, & ſynodum coegiſſe apertè ſcribit Innocentius I. Papa ad Alexandrum Epiſcopum, Epiſt. 18.

De Christi imagine non manufacta ad Abagarum transmissa, atque obiter de alijs Iesu simulachris ipso viuente confectis. Cap. II.

Fide dignam esse historiam de imagine Christi ad Abagarum probatur ex Annalibus Edessæ, Ephræm, Eusebio, Pamphylo, Palladio, Procopio, Euagrio, Nicæna Synodo, Damasceno, Haymone, Constantino Porphyrogenito, Metaphraste, Zonara, S. Thoma Aquinate, Nicephoro, Martino Polono Primo, Polydoro, ac recentioribus, præcipue in Genuensi vrbe: ac miraculis.

Annales Edessę. HVIVS imaginis historiam fide dignam esse constat primum ipsis annalibus, atque publico Edessę archiuio, quo tum Abagari gesta omnia, ipso quo viuebat tempore describebantur, tum quicquid illi cum Christo negotij intercesserat, ad vnguem narrabatur.

Annales illos extitisse, atque ex eis se desumpsisse testatur Eusebius Cæsariensis, ea omnia, quæ scribit in historia Ecclesiastica lib. 1. cap. vlt.

De eisdem quoque Annalibus Constantinus Porphyrogenitus Romani Imperatoris Constantinopolitani filius in oratione de hac sacra imagine videtur reminisci: scribit enim Edessæ suo etiam tempore publica monumenta, quasi arcana asseruata fuisse, vnde veram huius imaginis historiam aliorum fide dignorum relatione didicerat. Nicephorus quoque libro secundo cap. septimo, de eisdem tabulis publicis Edessæ, atque Abagari annalibus cum Christo res gestas continentibus apertissime scriptum reliquit.

Quibus scriptoribus adstipulatur præcipue ipse Ephræm Edessæ diaconus, vir tum pietate, tum doctrina insignis: cum enim moriens testamentum conderet, suosque ad veram pietatem excolendam hortaretur, ipsius Edessæ vrbis gloriam proposuit, quasi ne ab ea degenerarent, monens vt meminissent semper gestorum Abagari regis cum Christo: quo sic ad Christianam, veramque religionem inflammarentur. Fit ergo apertissimum vel ipsius Ephræm testimonio, Abagari res cum Christo gestas Edessę fuisse conscriptas: & in omnium ciuium ore versari consueuisse: ita enim patet ex iam dicto testamento, quod extat apud Heraclidem, seu mauis Palladium Cappadocem cap. 28.

Procopiº Euagriº. Præter annales prædictos Procopius de hac imagine etiam perspicue scripsit Euagrio teste historiæ suæ libro quarto capitulo vigesimo sexto. Cum

enim

enim Euagrius ibi ex ipso Procopio huius Abagari historiæ meminisset, narrassetque Chosroem Edessam obsedisse, irruptioneque iam imminente Edessenos quodammodo de salute desperasse, his verbis vtitur: Ad extremum cum desperatione debilitati fere succumberent Edesseni sanctissimam imaginem diuinitus fabricatam, quam non hominum manus effinxerant, sed Christus Deus Abagaro (quandoquidem eum videre cupiebat) miserat, proferunt, eamque in fossam, quam struxerant importatam aquam conspergunt, ex qua non parum in rogum, ac struem lignorum immittunt; atque diuina potentia fidei illorum, qui istud moliebantur subsidio veniente, quod ab illis antea fieri neutiquam poterat, iam facile confectum fuit: nam (vt ibi prosequitur Euagrius) aggeres hostiles adusti sunt omnes, & obsidio soluta est.

Habemus præterea insignes illos omnes testes secundæ Nicænæ synodi, qui tercentum quinquaginta vnanimi consensu hunc Euagrij locum probarunt actione quinta: vbi & illud est memoratu dignum, quod ipsa synodus recensuit ijs verbis: Leo religiosissimus lector magnæ & regiæ Ecclesiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus vester famulus cum descendissem cum regiis apocrisariis in Syriam, Edessam petiui, & venerandam imaginem non factam hominum manu adorari, & honorari à populo vidi: sed & Hadrianus I. Papa in scriptis suis ad Carolum magnum, probat hanc ad Abagarum missæ imaginis historiam, patet ibi cap. 18. habetur Conciliorum Tomo 3.

Ioan. Damascen.

Proximum huic synodo, imo eiusdem sæculi, Ioannem Damascenum lubet adferre pro huius Abagari narratione confirmanda: libro enim quarto de orthodoxa fide cap. 17. scribit in hæc verba: Fertur autem, & quædam historia, quòd cum Abagarus Edessenorum ciuitatis rex pictorem misisset, vt Domini similem pingeret imaginem, non valente pictore id præstare ob resplendentem faciei Domini claritatem, ipse Dominus vestimentum suæ faciei diuinæ, & viuificæ applicans in vestimenti sui ipsius imaginem impresit: & sic desideranti misit Abagaro: atque hanc rem non scripto, sed traditione haberi ibi testatur. Hunc autem locum Damasceni probat S. Thomas Aquinas, ac Polydorus Virgilius, de quibus postea dicemus.

Haymo Alberst

Eandem rem non diu post Damasceni tempora Haymo Alberstatensis Episcopus Saxo, Albuini Caroli magni præceptoris discipulus, & alumnus probat in sacræ suæ historiæ libro 2. cap. 4. & 5. Sub illo, inquit, tempore Tatheus à Domino mittitur ad Abagarum regem Edessenorũ, qui eum ab ægritudine curat, ciuitatem absoluit ab errore; huius rei prolixiorem in aliquo scripto reperi historiã, quæ quia de fidei pietate descendit, necessarium duxi eam huic operi inserere: Dicitur enim quia de Saluatore nostro adhuc in carne degente cum de miraculis eius felix vbique fama loqueretur, misit ad eum Abagarus rex Edessenorũ epistolam, in qua magnis precibus rogabat eum,

vt veniret ad se, & curaret eum à lepra: Dicit etiam, quòd ex multis annis cupierit eum videre, & ideo monet, vt veniat ad se, & se expediat de odio Iudæorum, & habitet secum: postea cap. 5. sic habet. Dicitur enim, quòd desiderio præfati regis implendo aliquatenus, dominus faciem suam lineo panno impresit, & misit ad eum, vt qui in propria forma videri non poterat, saltem per impressam imaginem videretur: Tunc ergo Tatheus ille discipulus, qui missus est ad Edessam prædictam dominicam deportare meruit imaginem, quę per longa ibi tempora perdurauit, donec Constantinopolim cum veteris reliquiis est asportata. Hæc sunt eorum testimonia, qui quasi per transennam de hac imagine tradiderunt.

Cōstantinus Porphyrog. Cæterum æquum est hoc loco recensere Cōstantini Porphyrogeniti orationem, quam de hac ipsa summo studio, integra collecta historia, habuit Constantinopoli ante annos circiter sexcentum. Is Romani Imperatoris filius fuerat, cuius orationis verba non equidem prorsus omnia referenda sunt, quoniam locus hic non patitnr: pleraque tamen referemus, quæ ad institutum nostrum pertinere videbuntur. Cum etenim narrasset studium Ananiæ pictoris in effingenda Christi forma, & quòd Christus Abagarum voti compotem facere statuerat: sic habet: Quoniam Christus videbat eum solicitum, vt alterum Domini sui exequeretur mandatum, nempe, vt ad eum deferret illius formæ similitudinem, cum aqua faciem abluisset, deinde humorem, qui ex ea descendebat, in dato ei mantili abstersisset diuine prouidit, & supra rationem, vt eius figura in eo imprimeretur, & cum eam tradidisset Ananiæ, iussit reddi Abagaro, vt & eius solaretur desiderium, & morbum reprimeret. Postquam ergo cum iis reuertens Ananias peruenit ad ciuitatem Hieropolitanorum, quæ Saracenorum quidem voce dicitur Membich, Syrorum autem Mabut: cumque extra eam ciuitatem diuertisset adolescens, in cumulo tegularum recenter factarum, qui illic iacebat, sacrum illum pannum occultauit: circa mediam vero noctem visus est ignis plurimus illum locum in orbem circundare, adeo vt intra ciuitatem viderentur omnia circumcirca ardere, & de se iam timentes exirent, vt inquirerent de eo, quod videbatur incendio: illic autem inuentum comprehenderunt adolescentem, vt qui hoc admisisset sunt percon̄ctati: Cum verò dubius animi esset adolescens propter alienam criminationem, tunc declarauit, vnde nam esset, & vnde veniret, & quid afferret, & significauit se deposuisse in tegulis id, quod afferebat: vnde & visa est flamma accendi; statim autem volentes illi scire veritatem eorum, quæ dicebantur, cum locum essent perscrutati, inuenerunt non solum id, quod ab adolescente Anania illic esset repositum, sed etiam in vna, quæ propè erat tegula diuinam aliam expressam effigiem admirabiliter, & supra quàm posset consequi intelligentia: cum quæ descripta non fuerat forma intexta, ex contexta tela descripta fuisset: quod cum vidissent pleni stupore, & admiratione

tione, propterea quòd ardens ignis nusquam esset inuentus, sed ex claritate, quæ erat in forma, flamma visa esset emitti, tegulam quidem, quæ in se diuinam expressam habebat effigiem apud se detinuerunt, tamquam aliquem sacrum, & pretiosum thesaurum, vt qui ex eo, quod viderant coniecissent diuinam, quæ in ea erat operationem. Primum autem exemplar, & eius ministrum veriti retinere miserunt ad Abagarum: Et nunc conseruatur, & in honore habetur apud eius oppidi habitatores forma, quæ est in tegula non descriptæ formæ non descripta, & non manufactæ, non manufacta.

Et infra, Cum Tatheum ad Abagarum cum Christi imagine peruenisse narrasset, sic habet: Cum autem Tatheus ante conspectum eius esset appariturus, in sua fronte, tamquam in columna appensa ea domini Iesu, quam diximus, similitudine sic ingressus est ad Abagarum; is verò cum ipsum procul vidisset venientem, visus est videre lucem maiorem, quàm vt eam ferre posset aspectus, radiosque emittentem, quæ ex eius vultu exibat: prodibat autem ab effigie, quæ erat ei imposita. quamobrem insigni luminis splendore obstupefactus, & veluti eorum, quæ sibi acciderant oblitus, & diuturnæ membrorum paralysis è lecto exiliit, & resoluta membra coegit ei currere obuiam: eique idem accidit (sed alio modo) quod iis, qui in monte Thabor resplendentem formam Domini viderant. Cum ergo ab Apostolo eam accepisset effigiem, & capiti, labris, & oculis eam imposuisset, & nec alias quidem partes corporis eo contactu priuasset, illico cognouit omnia membra mirandum in modum roborari: vt quę mutationem in melius susciperent, lepramque expurgatam, & fugientem etiam si in fronte eius aliquæ adhuc paruæ restarent reliquiæ: cum autem verbum veritatis ab Apostolo didicisset apertius, & de Christi, quæ opinionem superant, miraculis, diuinisque passionibus, & sepultura, & resurrectione à mortuis, & assumptione in cœlis perfectè audisset, & confessus fuisset Christum verum esse Deum, eum rogauit de forma in linteo impressa, quandoquidem propius astans cognouit eam non consistere per colores materiales, & stupebat eam, quæ in ipsa erat virtutem, quæ fecit, vt admirabiliter è lecto surgeret, & connumeraretur inter sanos.

Et infra, enarrato Abagari baptismo, venerationem sacrosanctæ imaginis prosequitur his verbis: A veteribus Edessæ habitatoribus imago cuiusdam Dei insignis ex Dijs gentilium posita erat ante portam publicam ciuitatis, quam necesse erat adorare omnem, qui volebat ingredi ciuitatem, & quasdam preces reddere constitutas, & sic intrare vrbis vias, & vicos. Hunc ergo cum tunc diuisisset Abagarus, & omnino deleuisset, in eo loco, vbi ea erat posita hanc non manufactam Domini nostri Iesu Christi imaginem cum in tabula conglutinasset, & hoc quod nunc videtur, auro ornasset, posuit hæc verba in auro scribens: Christe Deus, qui

qui in te sperat, à spe non excidit: & statuit, vt quicumque per illam partem erat transiturus, pro illa vetere inutili columna, eum quem par erat cultum, & honorem, qui debetur, & adorationem tribueret longe admirabili, & miraculorum effectrici Christi imagini, & sic ingrederetur ciuitatem Edessæ: Itaque conseruatum est hoc huius viri pietatis expressum monimentum, & Deo dedicatum donarium, donec in hoc vitæ incolatu mansit Abagarus, & eius filius, qui regni simul, & pietatis paternę fuit successor.

Quam Porphyrogeniti narrationem cum coram Imperatoribus, coramque vniuerso Constantinopolitano clero, ac populo habitam fuisse videamus, quis vmquam de veritate eius dubitabit? quandoquidem probauit eam non sola illa vrbium regina, verum etiam dies festus apud Græcos, pro translatione ipsa quotannis celebratur, vt in illorum minæis constat, ac scribit Lipomanus Tomo sexto, præter id, quod illorum temporum (scilicet translationis huiusmodi) proximus Metaphrastes orationis istius seriem totam, atque integram recensuit, sub decima sexta Augusti: quem Metaphrastem, vti magnæ auctoritatis virum audire libet: qui & alibi, nempe in vita sancti Alexij, sub quinta Martij eandem Abagari historiam comprobasse colligitur: Cum enim fugam Alexij ad euitandas à parentibus paratas nuptias narrasset, sic subiicit: In cubiculum suum ingrediens Alexius, ex propriis diuitiis sumpsit, & ad portum descendens nauim inuenit, in eamque conscendit, ac Laodiceam peruenit: cumque è naui egressus esset, agasones reperit, quibus se itineris comitem adiunxit donec Edessam Mesopotamiæ vrbem, vbi domini Iesu imago seruatur non manufacta, quam ipse dedit Abagaro in vita sua peruenit: Hic omnia bona sua vendidit, pauperibusque distribuit, atque vestimentis vilibus iudutus, & in vestibulo templi Dominæ nostræ genitricis manens, si quid accipiebat, id egenis senibus nutriendis impendebat. Hinc facile quis nosse potest quanta in veneratione, ob perspicuam rei veritatem haberetur locus, quo Christi imago seruabatur: quandoquidem tam remota regione Alexius Romanus ad eam contendit, eique deseruiuit in paupertate voluntaria.

Metaph.

Zonaras Habemus & Ioannis Zonaræ testimonium, qui ad eam Constantini Porphyrogeniti orationem confirmandam, appositissime afferri potest: Nam sub Romano Lecapeno Imperatore illam sacræ imaginis ex Edessa Constantinopolim, translationem factam fuisse testatur his verbis: Romano rerum potiente Christi effigies nullis facta manibus, & diuinitus in linteo expressa in imperatoriam Vrbem est translata: Eam tum Edessa habuerat; quæ cum in periculo excidij esset; Agareni, qui tum vrbem tenebant, incolumitatem hac effigie à Romanis redemerunt: hæc ille: Sed & in Nicephoro Phoca idem Zonaras eandem hanc imaginem probat, dum alterius ab hac effigiatæ meminerit. Cum enim ipsius

ſius Imperatoris res feliciter geſtas in Cilicia, antea narraſſet, ſic adiicit: Cyprum quoque ab Agarenis occupatam Romano imperio reſtituit: Deinde Syriam inuaſit, & vrbibus ad Libanum iuxta mare ſuis partim expugnatis, partim vaſtatis ad Antiochiam venit; ſed Antiochenis acriter reſiſtentibus, accedente etiam commeatus penuria, & ſolo imbribus inundato, ſoluta obſidione in vrbem principem eſt reuerſus, allata Saluatoris Chriſti ſacra, diuinaque effigie Hierapoli Syriæ in olla reperta, & parte capillorum Ioannis Baptiſtæ ſanguine concreta. Hæc Chriſti imago Hierapoli ſeruata, non illa fuit, quam ad Abagarum miſſam fuiſſe iam diximus, ſed alia eſt miraculo emanans ab illa, dum ad Abagarum ab Anania pictore deferretur: quæ vti Hierapoli miraculo emanarat, ita ibi ſeruata eſt vſque ad tempora huius imperatoris Nicephori, vt vidimus ſupra agentes de Conſtantini Porphyrogeniti oratione, qui de hac re integram texuit hiſtoriam.

Sed & ipſe Beatus Thomas Aquinas vir omni ex parte eruditiſsimus, & ſanctitate præ cæteris clarus, eandem ad Abagarum Chriſti miſſam imaginem probat libro ſententiarum, tertia diſtinctione nona, quæſtione prima, articulo ſecundo, quæſtiuncula ſecunda ad tertium, idque ex Damaſceno teſtatur verum eſſe, quod de re huiuſmodi traditum eſt. *Thomas Aquin.*

Habemus præterea & Nicephori Calliſti hiſtoriam, quæ huic quoque Chriſti imagini comprobandæ ſuffragari poſsit. Cum enim ille libro ſecundo capitulo ſeptimo. expoſuiſſet Abagari deſiderium conſpiciendi Ieſu, aduentumque Tathei ad ipſum, ſanationumque opera miranda, perditamque ſpem videndi Chriſtum, nempe qui iam ad patrem aſcendiſſet, ſic ſubiungit: Poſtquam autem Abagarus ſcripto ſuo perſuadere ei, quod voluiſſet non potuit, deſperato Ieſu propter reſponſum acceptum, aduentu, quod caperet conſilij incertus, eo tamen, quo in Chriſtum tenebatur deſiderio perculſus, pictorem eximium ad eum miſit, eique vt diligenter, & accuratè faciem eius in pictura effingeret, imaginemque pro deſiderato illo, ſibi afferret, imperauit: Et ille quidem venit, atque in loco ſublimiore ſtans pingere Chriſti vultum, vt decebat, conabatur. Cum verò cœptum opus non ſuccederet (diuinus quippe ſplendor, & gratia in vultu eius coruſcans, impedimento erat) re ea cognita Saluator textum lineum petit, in eoque prius loto, faciem ſuam exprimit, & ad Abagarum mittit. Dicitur quoque Perſarum Rex manu ingenioque promptum pictorem miſiſſe, & per hunc feruenti fidei deſiderio ſimul & ipſius Chriſti, & quę eum diuino modo genuit matris, quamcelerrimè imaginem depictam accepiſſe: atque hæc quidem ex tabulariis, & archiuiis ciuitatis Edeſſæ, quæ tum regia adminiſtrabatur poteſtate, ſunt deſumpta. Fuerant enim publica librorum monumenta relata, & libri de Abagari rebus conſcripti. hæc quoque complectebantur ex Syriorum lingua tranſlata. Ex quo illud notandum præcipuè eſt, Edeſſeni Archiuij tabulas, *Niceph.*

bulas.

bulas, & Abagari annales ab hoc Nicephoro fuisse perlectas, quod mirum in modum huius historiæ confirmat veritatem. Ex eadem quoque illud elicitur non vnam tantummodo Christi effigiem ipso viuente confictam, sed plures, easque non vno tantum modo, verum alias miraculis, alias humana arte compositas, vt ex præscriptis historiis perspicuè demonstratum est.

Ex Petro Comestore eandem recenset historiam Martinus Polonus in Octauiano.

Accedit prędictis, & primus Cabilonēsis episcopus in Topographia martyrum vbi de Edessa ciuitate sic habet: Edessa ciuitas Mesopotamię vbi Tatheus discipulus à Iuda apostolo missus Abagarum regē curauit. Hic Abagarus misso pictore petiit Saluatoris effigiem: pictor autem cum nequiret ob fulgorem in Christi faciem intueri, Christus vultum panno lineo impressit, & miraculosè effigiem expressit, quę transmissa ad Abagarum, nunc Genuæ seruatur in æde sancti Bartholomęi.

Et quamquam iam allata pręclarorum scriptorum testimonia sufficere videantur, lubet tamen & aliud postremum desumere ex Polydoro Virgilio de inuentor. lib. 6. cap. 13. cuius hæc sunt verba ad hanc effigiem Christi pertinentia: Iam apparet à Christianis positam fuisse statuam Christo, cum aut in humanis vitam ageret, vel statim post eius ascensum in cœlum: sed si Ioanni Damasceno credimus, ipse suam effigiem, vt sui præsentem memoriam Abagaro Edessenorum Toparcæ (erat ea gens vltra Euphratem) dono misit: Abagarus enim (auctore Eusebio) cum audisset Iesum innumerabilia edere miracula, quia morbo tentabatur scripsit ad eum suppliciter rogitās vt se sanatum veniret: cui Saluator per Ananiam tabellarium, qui Abagari literas tulerat, respondit, se postquam assumptus esset, missurum vnum ex suis discipulis, qui eius valetudinem curaret. Fuit ille Tatheus vnus ex septuaginta, qui postea id officium erga Abagarum pręstitit: interim dum Toparca expectando nuntium salutis, iam moræ haud satis patiens animi pendebat: dicitur (vt Damasceno placuit) misisse pictorem, qui formam eius fingeret, sed pictor eum ob vultus splendorem id efficere nequiuisset, fama est Dominum admouisse in faciem vestimentum, seu sudarium, & illi suam effigiē impressisse diuinitus: atque mox misisse ad Abagarum, vt sic pium regem consolaretur.

Nouissimè habemus Mutium Iustinopolitanum in sacræ historiæ lib. 1. cap. 9. qui eandem narrans historiam Nicephori vestigia ad vnguem est imitatus.

Fide igitur dignum, non autem apocryphum, videri debet, quod tot insignibus firmatur testibus, totque miraculis (de quibus etiam proximis sæculis agemus) diuinitatis etiam testimonio comprobatur. Iconomachis igitur historiam hanc auersantibus id contingit, quod Chosroe contigisse narrat Nicephorus lib. 17. cap. 16. Chosroe enim huius imaginis virtutem deri-

debat:

debat: at tandem vel inuitus illam est expertus, in desperationem enim adductus vim illam, quę vrbem Edessam ingēti fide protegebat, suo periculo didicit: cognouitque se contra Deū manus attollere, quando eius imaginem adnitebatur oppugnare: oppugnare enim imaginem Christi (Nicephoro teste) nil minus est, quàm in ipsum Deum manus attollere.

De Veronicæ sudario, in eoque impressa Christi imagine. Cap. III.

Sudarium Veronicæ probatur Tiberij Imperatoris votis ex Methodio, Ambrosiana Ecclesia, Constantino Porphyrogenito, Metaphraste, Mariano, Bergomate, Polydoro, Romana vrbe, ac recentioribus: sed & miraculis.

QVONIAM verò, & aliam quoque Christi imaginem absq; humana arte confectam fuisse compertum habemus; æquum est, vt de ea quoque agamus: quandoquidem diuina miracula non sunt occulenda, cuiusmodi illud est, quod de beatæ Veronicę sudario traditione accepimus. Cum etenim Christus Dominus ad crucis supplicium proficisceretur; ingruēte sudore in debilitato corpore ex discipulis feminis vna faciei sudarium admouit, in quo Christi effigiē delineatā fuisse ex Methodio Tyriorum episcopo cōstat: Ex quo Marianus Scotus narrat, ꝙ cum Tiberius Imperator lepra laboraret, Christiq; mirāda facinora persensisset, nuntios ad illum Roma direxerat incolumitatis habēdæ causa; cumque nuntius ob itineris longitudinem Hierosolymam non nisi cum magna cūctatione peruenisset, scilicet post Christi mortē, consilium initum est de vehenda Romam Veronica Christi discipula, apud quam diuina Christi effigies seruabatur: quæ cum Tiberio sacrum sudariū admouisset, lepra statim ille sanatus est, pristina recepta incolumitate: quin addunt pręfationes Ambrosianę, quę in peragendis missis dici consueuerunt, Volusianum cum ingenti gibbo in dorso laboraret, tactu eius sudarij corporis rectitudinem recepisse.

Et quamquam hęc sufficiant, habemus tamen pręterea & Constātini Porphyrogeniti testimonium, in oratione de Christi imagine non manufacta apud Lipomanum tomo 6. in qua sic ait: Cum esset Christus iturus ad salutarē passionem, quando humanam ostēdens imbecillitatē visus est animo anxius, atq; orans, quo tempore eius quoque sudorē, tamquā guttas sanguinis distillasse significat Euāgelium; tunc (dicunt) cum accepisset à quodā ex discipulis (certè ea est Veronica, cum solæ mulieres perstitissent Christū insequētes) hoc quod nunc videtur frustum lintei stillantis imbres in eo abstersisse, & statim fuisse expressam hanc, quæ videtur diuinę illius formæ effigiem.

Hāc quoq; rem scribit Philippus Bergomas, cuius verba desumēda esse cēsemus: Veronica, inquit, Hierosolymitana matrona sanctitate, ac pudicitia insignis,

ſignis, à Tiberio Cęſare per Voluſianum ſtrenuũ virũ è Hieroſolyma cum ſudario Chriſti Romá accerſitur: Detinebatur enim Cæſar magno infirmitatis morbo, qui quamprimum mulierem ſanctam ſuſcepiſſet, & imaginem contigiſſet, curatus eſt: quo curato poſtea vſque ad mortem ibi moribus, & ſanctitate in pretio habita, cum Apoſtolis Petro & Paulo, atque Clemente Eccleſiã Dei conſtituens perſeuerauit. Hęc ipſa eſt, quam Dominus à ſanguinis fluxu fatigatam (vt ſacra Euangelij habet hiſtoria) tangendo fimbriam veſtimenti eius ſanauerat, à quo etiam tempore paſsionis eius eadem imagine ad amoris ſignum donata fuit: Ipſa enim imago panniculo impreſſa Clemente Pontifice, & ſucceſſoribus ab eadem ex teſtamento relicta, nunc vſq; Romę in beati Petri templo à Chriſtifidelibus maxima cum religione inuiſitur. Cui etiam adſtipulatur Polydorus Virgilius de Inuent. lib.6. cap.13. Alterum, inquit, id genus ſudarium dum ad mortem ſubeundam ducebatur dediſſe fertur Chriſtus mulieri, quam profluuio ſanguinis liberauerat: (cui ſi recentioribus credere volumus, Veronica nomen fuit, quod vndecumque acceptũ fuerit) hodie Romę perſanctè ſeruatur in æde principis Apoſtolorum. Nouiſsime totidem verbis idem repetit Mutius Iuſtinopolitanus ſacræ hiſt. lib. 1. cap. 9. in annot.1.

De ſindone Euangelica, qua inuolutum eſt Chriſti corpus: ac de imagine in illa impreſſa. Cap. IIII.

Sindon Euangelica Ioſephi, ac Nicodemi, probatur omnibus Euangeliſtis, Primo Cabilonenſium epiſcopo; Paulo II. Xyſto IIII. Iulio II. Romanis Pontificibus; Cæſario Cardinali, Principum, ac Regum votis: monumentis quoque Ducum Sabaudiæ, ſimul & miraculis.

MAGNO sereniſsimorum Sabaudię Ducũ ſtudio ſeruatur Euangelica illa Sindon, qua Chriſtus ſe ad ſepulturę myſteriũ inuolui dignatus eſt, in qua incredibili quadam ratione omniumque iudicio admirabili Seruatoris ipſius imaginẽ expreſſam licet intueri, quę partim pretioſiſsimo ſanguine figuratur, partim quantum licet coniicere, eximiis vnguentis, quibus ipſe Dominus priuſquam humaretur, inunctus eſt. Anterior autem poſteriorque corporis partes mirabiliter diſcernuntur, quamuis totius rei forma exacta, aut integris lineamentis non definiatur: ſingulę tamen membrorum partes figura peroptime diiudicantur: tum coronæ ex ſpinis contextę locus, tum lateris manuum pedumque vulnera diſtinguuntur: quod ſane opus, vel omnium pictorum, artificumque iudicio, nulla arte aſſequi, nullo imitari penicillo, nullis coloribus exprimi, fingive poſſe, quiſquis acceſſerit ingenue fatebitur: ibi enim reuerentia feruorque inſpectantis animum adeo mouent, vt ab alto diuinam adeſſe præſentiam ſe ſentire

cogno-

cognoſcat, eſſeque Dei ipſius opus, non autem hominis alicuius.

Et ſanè ſi ob feruens Abagari deſiderium, ſimulque ob Veronicæ fidem, ac famulatũ miracula adhuc viuens operari dignatus eſt propria effigie linteis delineata; nemo pius vnquam dubitauerit Ioſepho ac Nicodemo pręſtituturum maiorem gratiam, quorum & maior affectus fuerat, maior etiam fides, ac obſequium officiumque pręſertim erga defunctum iam ab omnibus derelictum. Quoniam igitur etiam mortuus non deſtiterat conſolari ſuos, quos principum Iudæorũ immanitas perterrefecerat hoc miraculo, & reſurrectionis futurę certitudinem, & perpetuum quoddam ſuæ paſſionis veſtigium fidelibus ſuis relinquere dignatus eſt.

Seruatur igitur hodie pretioſiſsimus ille theſaurus Camberio Alobrogum inſigni oppido, Ducumq; regia: cum prioribus ſęculis ſeruorũ Chriſti ſtudio Hieroſolymis, dein Cypro penes reges ſeruatum ſit hoc inæſtimabile pignus: at vbi cœpit ira Dei excandeſcere, & immanitati Turcarũ regna illa exponenda permiſit, ſacratiſsimę ſindonis Deus non oblitus (ne impiorum manibus aliquando pollueretur) ad piiſsimorum ducum, quaſi aſylum eam migrare voluiſſe videtur.

Huiuſmodi autẽ ſindonem eandẽ illam eſſe Euãgelicã, de qua Euangeliſtæ omnes teſtati ſunt, nempe Matthæus cap. 27. Marcus 15. Lucas 23. Ioannes 19. iam ante annos cxxx. primus, qui Cabilonenſium epiſcopus fuerat, ſcriptũ reliquit opuſculo quodam, quo cum ſanctorum reliquias, ac loca vbi quieſcerent perſequeretur, ſic habet: Extat Camberio Sabaudiæ oppido ſindon ſepulchri cum effigie Chriſti impreſſa: ſuffragatur ei (quin ſummam auctoritatem tribuit) Paulus II. Romanus Pontifex, qui ſacello, quo is ſacroſanctus theſaurus aſſeruãdus tũc collocatus fuerat à Ludouico, & Anna ducibus collegiatę eccleſię iura largitus eſt huius ſindonis contemplatione, ac veneratione permotus.

Sed & Xyſtus IIII. etiam Põtifex præceſſoris veſtigia ſecutus, ſacellum idẽ ſanctum dici mandauit, ſuoque in libello iam antea edito affirmauit illa in ſindone verum ipſius Chriſti ſanguinem imaginemq; contineri, ac conſpici. Iulius pręterea II. inſigni diplomate, ac bulla de eadem ſindone tum ſacrificium celebrari, tum horas canonicas decantari conceſſit: diem quoque in eius commemoratione feſtiuam pręſcripſit ad quartũ nonas Maij. Alio inſuper diplomate plenarias elargitus eſt indulgentias, ſacram huiuſmodi ſindonem inuiſentibus, & venerantibus: Quin etiam cum ipſa Sindon aliquando flammarum vim miraculo ſuperaſſet, Clemens VII. diligenti inquiſitione habita rem huiuſmodi non modo probauit, verum & pręceſſorum diplomata, ac priuilegia confirmanda cenſuerat, accedente omnium Cardinalium conſilio, ac conſenſu: reliquis etiam poſtea Romanis Pontificibus in eadẽ erga eam pietate perſeuerantibus: Vnde blaterantem Caluinum, & inaniter aduerſus hanc Sindonem garrientem exibilare omnes catholici iure debent. Miracula enim plurima ſunt quę huic veritati fidem aſtruant.

Illud

Illud vnum hic conſcribendum putamus, de quo Apoſtolicæ ſedis legatus Cardinalis tituli ſancti Cęſarij, & epiſcopus Maurianenſis Clementis ſeptimi iuſſu inquiſitione præhabita teſtatus eſt, accedente etiam Philiberti Pingonij teſtimonio, qui ſeſe oculata fide miraculo interfuiſſe profitetur his verbis: Anno 1532. ſecundo nonas Decembris Barbarę virginis feſto die, nocte media vix illabente, ſacellum, in quo ſindon reponebatur flammis incognitis exarſit: accurrebant omnes, ſed omnium diligentiſsimus Philibertus Lambertus Ducis à clauibus, & conſiliis aſcito ſecum ferrario fabro Guglielmo Puſſodo nomine, & Franciſcanis duobus imperterrito animo per medios ignes gradiuntur cancellos ignitos aræ maxime aſſixos, ferasque effringunt, ſindonem iam liquefacta capſa argentea extrahunt, & integram cedente circumflāma reportant, effuſis ignibus graſſabatur incendium, abſumebantur marmora, & columnæ, ſed potentiore piorum hominū fide, viquе numinis ſuperata eſt ignis natura: fugiebant flammæ, & qui putabātur arſuri, velut frigido rore perfundebantur: ſeque ipſos ſunt admirati velut illis quondam Hebręis pueris cōtigiſſe credimus (tunc enim aderam) & obſtupuimus; nec multo poſt ſindon publice repræſentata eſt integerrima, præter quod (extra tamen ſacræ iconis partes) in complicatu exiguæ quędam ambuſtionis notæ veluti perpetuæ miraculi teſtes remanſerunt: hactenus teſtis ille oculatus, cui etiam ſuffragatur Franciſcus Adornius Ieſuita eiuſdem hiſtorię ſcriptor. Nec hoc fortuito factū exiſtimandum eſt, vt ſcilicet ambuſtionis in linteo ſigna conſpicerentur: in icone autem nulla prorſus fuerit læſio: id enim contigit, vt ex ea re miraculi magnitudo adaugeretur, ſanguiniſque Chriſti priuilegium fuiſſe cognoſceretur, non lini Cypris aut Indici quod non exuritur: nam ſi id humana arte fuiſſet aut pictum, aut delibutum, ſeruato lino pigmenta omnia igne fuiſſent obliterata emundato non combuſto lino; quod tamen tunc contra euenit, vt ſcilicet linum combureretur, ſanguis illæſus perſeueraret, vt non lini Cyprij priuilegium, aut natura, ſed diuina in icone potentia manifeſtaretur.

Propterea innumerabiles propemodū affixę tabellæ ſunt ipſo in ſacello huius ſindonis, quibus grandia miracula conſcripta ſunt, nam & ſurdi audiſſe, cęci vidiſſe, muti locuti fuiſſe, dæmoniaci liberati conſpiciuntur. Ex quibus miraculis pręcipua quædā Pingonius oculatus teſtis tum proſa tum carmine recenſuit. Extant pręterea numiſmata aurea, argentea atque ęnea, quę ante annos CXXX. piiſsimus Ludouicus Alobrogū dux cudenda mādauerat; Angelo ſindonē expādēte hac inſcriptione, Sācta ſindon D.N. Ieſu Chriſti MCCCCLIII. Cuius veſtigia ſecutus poſtea Carolus aliud conſimilē imaginem habens numiſma cudi curauit hac inſcriptione: S. Sindon Chriſti MCCCCLXXXVII. quorum auita exempla etiam feliciſſ. record. Emmanuel Philibertus Dux alio numiſmate eſt imitatus hac inſcriptione: Sacroſācta ſindon D.N. Ieſu Chriſti M.D.LXXVIII. atq; ita fit vt ſibi ſemper conſtans ſemperque perſeuerās, tum Pontificum, tum Principum ac populorum in eadem fide pietas indubiā huius rei veritatem oſtendat.

Accedunt

Accedunt iis omnibus principum quoque peregrinationes, ac vota. Nam, & Amedeus inter diuos ob vitæ sanctitatem relatus, sępissime à subalpinis ad transalpinos, quamuis valetudinarius humili habitu, cultuque corporis ad adorandam hanc sindonem profectus est, consequente etiam Iolanda à Francia christianissima coniuge; quos, & reliqui etiam duces imitari adnixi sunt: sed illud est pręcipue memorabile, quod Franciscus Francorum rex Ludouica Sabaude matre natus, cum ad Melenianum in summum belli discrimen Mediolanensium rerum causa adductus esset, vota ad Christi hanc sindonem direxerat, moxq; precāti adfuit numen; profligato etenim Heluetio hoste victoriam est assecutus, reuersusque in Galliam anno M. D. XVI. Lugduno mouens Camberium pedibus iter fecit, Sacram sindonem religiosissimè inuisens, & adorans.

Nouissime Caroli Borromæi amplissimi æque ac sanctissimi Cardinalis Mediolanensis Archiepiscopi, eiusdem adorandę sindonis causa suscepta peregrinatio quasi quendam colophonem huic veritati addidisse visa est, ad impiorum, & hęreticorum hominum ora perpetuo obstruenda. Nam cum communis sensus naturæ veritatisque vox sit ex innumerabili accurrentium populorum multitudine, sic Spiritu sancto impellente ad eandem pietatem exercendam indicasse rei veritatem Deus intelligitur. Aderat & piissimus Guido Ferrerius Cardinalis, aderant Archiepiscopi, aderant Episcopi egregio adeo numero, vt amplissima Synodus videri posset: atque ideo tot in vnum congregatis Christus quod policitus est præstitit, scilicet se in medio illorum futurum, qui in sui nomine, proque eius adorando sanguine conuenissent: Siquis seriē huius peregrinationis nosse vellet, discet à Pingonio atque Adornio, qui fusius de ea conscripserunt.

De æneo Christi simulachro in Paneade. Cap. V.

Christi ęneum simulachrum probatur Eusebio, Sozomeno, Casiodoro, Nicęna synodo, Metaphraste, Nicephoro, Polydoro; sed & miraculis.

SVCCEDIT ex ordine, vt de eo Christi simulachro agamus, quod Cæsareæ in Paneade extiterat non vllo quidem diuino fabrefactum miraculo, sed hominum artificio elaboratum, multis diuinis virtutibus postea celebratum, de quo Euseb. histor. lib.7. cap.14. his verbis agit: Mulierem illam sanguinis profluuio afflictatam, quam sanctorum Euangeliorum testimonio à Seruatore nostro morbi remedium inuenisse cognouimus ex ciuitate Cæsarea Philippi oriundam, illiusque domum ibi ostendi, & admirabilia quædam in Seruatoris in eam beneficij monimenta, & quasi trophæa, ad hoc tempus durare

memorant: pro foribus enim domus illius æneam mulieris effigiem, genibus flexis, & manibus instar supplicantis in anteriorem partem extensis super editum lapidem collocatam, huic è regione viri erectam imaginem ex eadem materia conflatam, vestitu ad talos demisso, decenter ornatam, & manum mulieri porrigentem, ad cuius pedes in ipsa basi peregrinam quandam, & inusitatam herbæ speciem enasci, quam quidem vbi ad ænei vestitus fimbriam excreuerit, morbis cuiusque generis medicandi vim & facultatem habere. hanc statuam effigiem Iesu exprimere dicunt, quam ad nostram vsque ætatem manentem ipsi ad eam ciuitatem profecti oculis cernebamus: nec planè mirum eos, qui ex gentilibus prognati à seruatore dum inter homines viuebat, beneficiis affecti fuissent, ista effecisse, cum & nos Petri & Pauli apostolorum, & Christi etiam ipsius imagines in picturis colorum varietate expressas, conseruatasque aspeximus: idque præterea sicut verisimile est, quòd maiores nostri ad gentilis consuetudinis similitudinem, quamproximè accedentes eos, qui tamquam seruatores illis fuissent, idest, qui illis aliquid salutis, & subsidij attulissent apud se honore ad hunc modum afficere consueuerant.

Quid aduersum hæc Iconomachi? Ecce simulachra, ac picturas in recepti beneficij memoriam: vbi est idololatriæ periculum? Ecce genuflexam mulierem ante Christi statuam: Ecce miracula, quia Deus huiusmodi simulachrorum sacrorum pietate placatur: Fuit enim huius piæ mulieris persancta cogitatio extruendi simulachri: habemus testem oculatum Eusebium, cui ne solus audiatur addemus & alios.

Non erit Sozomenes in huius historiæ genere reiiciendus, quandoquidem dabimus & illi approbatorem Cassiodorum. Scribit igitur Sozomenes libro quinto, capitulo vigesimo: Cum certior factus esset Iulianus apostata Cæsareæ Philippi (est ea quidem vrbs Phœniciæ, quam Paneadem vocant) præclaram esse Christi statuam, quam mulier, quæ sanguinis profluuio laborabat, cum esset morbo liberata, ibi collocauerat, eam deturbauit, suamque in eius loco posuit: Apostatæ homini sudes est in oculis Christi, & sanctorum pictura, ita sane Iconomachis omnibus contingit, qui Iuliani discipuli effecti sacras statuas demolientes, se solos quasi idola adorari volunt; nam dum Ecclesiæ præceptis non acquiescunt, scelus idololatriæ committunt: quasi enim idololatriæ scelus est nolle acquiescere, inquit Samuel. 1.Reg.15.

Cassiodorus trip. hist. lib. 6. cap. 41. ex Sozomene recenset eandem historiam his verbis: Cum agnouisset Iulianus in Cæsarea Philippi ciuitate Phœniciæ, quam Paneadem vocant, insigne Christi esse simulachrum, quod mulier sanguinis laborans profluuio constituerat, eo deposito suam ibi statuam collocauit.

Suffragantur eidem rei trecentum quinquaginta præclari testes Nicænæ secundæ Synodi: nam ait sanctus Epiphanius Sardiniensis pro omnibus

nibus ita ibi loquitur: Quòd autem cum multis alijs, quæ in Ecclesia obseruantur sine scriptura nobis imaginum veneratio tradita sit ab Apostolorum temporibus, latè per historias traditum est de imagine maximè Hemorrhoissæ, quam multis Scriptoribus confirmare possumus: hæc ibi.

Metaphrastes etiam subscribit eidem historiæ in sancti Procopij vita, octaua Iulij. Cum enim Cæsareæ Philippi laudes prosequeretur, nil putauit esse antiquius, quàm si vrbis illius pulchritudinem ex isto Christi simulachro commendasset: Narrat igitur mulierem, quę sanguinis profluuium patiebatur Euangelico testimonio à Christo liberatam; atque hinc inquit Cæsaream Philippi dicunt cœpisse originem: domum enim eius ostendi in ciuitate, & beneficij in eam à Saluatore collati remanere signa admirabilia: stare enim super altum lapidem ad fores domus eius effigiem æneam flexis genibus, & extensis anterius manibus, supplicanti similem. Ex aduerso autem eius aliam ex eadem materia, rectam viri figuram, diploide honesto amictam, & manum mulieri porrigentem, iuxta cuius pedes in columna nascitur quoddam alienum herbæ genus, quod ascendit vsque ad fimbriam diploidis statuæ æneæ: est autem omnium morborum remedium. hanc statuam dicunt omnes ferre Christi imaginem.

Et quamquam iam præscripta sufficiant testimonia, nihilominus lubet aliqua recentiora superaddere in scribenda historia plurimæ auctoritatis, cuiusmodi Nicephorus Callisti libro sexto, capitulo decimoquinto: Quandoquidem inquit, Paneadis meminimus, nec aliam quandam historiam prætermittendam esse duximus, dignam illam, quæ sit in ore omnibus. Ex hac enim vrbe fama fert, ortam fuisse mulierem illam, quam sanguinis profluuio laborantem, fimbriæ Christi attactu sanationem rapuisse, diuinorum Euangeliorum testatur scriptura. Ibi domus quoque eius magnifica adhuc visa est, simulque admirandum tropheum, & monumentum, collati in eam beneficij Seruatoris permansit: pro foribus namque domus eius in columna quadam, æneæ duæ statuæ stabant sublimes: quarum altera genibus flexis, manibusque protensis femineo habitu, supplicantis faciem prætetulit: altera autem ex aduerso collocata directo viri statu diploide cum decenti quadam grauitate amicti, manum inclinatæ feminæ porrigere visa est. Ad huius pedes in statuæ ipsius basi herba excrescere, quę cum ad fimbriam æreæ diploidis pertigisset, non altius progrediebatur, eamque veluti sacram fimbriam tangens, illa præsens aduersus omne genus morborum auxilium habuisse dicta est. Statuam porrò istam à muliere illa sanguinis profluuio laborante, ad Christi formam & habitum conflatam esse, vera certaque, quæ ad nos peruenit historia tradidit: atque ea ad Iuliani vsque tempora perdurauit.

Vide qua firma fide hec scribat Nicephorus aliorum historijs consentanea:

nea: qui non vno tantum hoc loco rei huius meminit, sed & alibi. nam & libro 10. cap. 30. cum Cæsaream Philippi Paneadem ideo dici, quòd Panis ibi statua fuerit, conscripsisset, sic subijcit: In hac ipsa vrbe fons quidam est, ad hunc mulier illa, quæ sanguinis fluxu laborauerat, præclaram ex ære Christo erexit statuam, aliquam saltem benefactori suo ob depulsum sibi grauem morbum, officio eo gratiam rependens. Statua ipsa spectantibus plurimum præbuit gratię, & amœnitatis: ad huius pedes herba enata est, præsentisimum ægritudinum omnium, potisimum verò tabidi morbi remedium; & cum qui ea curabantur, summa diligentia causam tantæ efficaciæ inquirerent, inuenire eam tamen omnino non potuere: temporis enim diuturnitate, & obliuione interciderat, cuiusnam ea statua formam referret, & cuius rei gratia ibi esset collocata: quod namque diuinum simulachrum sub dio astaret, non parum corpus eius etiam est immutatum, & imbres ex locis superioribus limum secum trahentes, statuæ ipsi aggesserant. quam ob causam cognitio ea, quæ ex litteris omnia indicantibus prouenit, incerta reddita. Ceterum cum cura, & diligentia maiore promanans inde gratia inuestigaretur, terra illa effossa, litteræ tum demum apparentes rem ipsam certò indicarunt; & deinceps herba ea ab eo tempore, neque eo ipso, neque alio loco est conspecta: sed enim Christi statua Iulianus deiecta, suam ipse in locum eius constituit. Addere prędictis possumus & Polydorum Virgilium libro de Inuentorib. sexto, capitulo decimotertio, qui cum omnia Eusebij verba desumat, superuacaneum fuerit ea repetere.

De Christi imaginibus apud Nicodemum. Cap. VI.

Apud Nicodemum fuisse multas Christi effigies, atque ex eis promanasse miracula testatur Athanasius, Nicæna Synodus, festiuitatum commemorationes antiquisimę, Lebonius diaconus, Iacobus de Voragine, Nauclerus, Lucana ciuitas, ac Principum vota.

RELIQVAS Christi imagines huius prioris sæculi prosequentibus nobis, operępretium est hic cõmemorare eam, quam Nicodemus Gamalieli, cui nepos erat, dono dederat: illa etenim cum (sic diuina prouidentia disponente) Berithi ad Iudæorum manus post multa tempora peruenisset, quo furore gens illa in ipsum adhuc in humanis agentẽ exarserat, eodem & in ipsam Iconã debacchata est: Nã & plena synagoga sputis eã fœdarũt, alapis ceciderũt, illuserũt, arundine percusserũt, spinis coronauerũt, crucifixerunt, felle & aceto potauerũt, tandẽ lãcea latus perforauerũt vsq; ad sanguinis, & aquę guttulas (magno

Dei miraculo) à vulnere promanantes: cuius rei integrum libellum Athanasius vir omni virtute conspicuus, & apud omnes auctoritatis præcipuę conscripsit, quod non multo ante sua tempora grande hoc facinus contigisset: vnde cum res hęc inciderit in illud sæculum, eò referimus totius huiusmodi rei exactam narrationē: hic sufficiat nobis probare huius prioris sęculi fuisse imaginem; cętera illo postea loco narrabuntur.

Athanasius igitur libello illo de passione imaginis Iesu Christi, cap. 4. sic habet: Cum quidam Christicola per obliuionem in cellula synagogę proxima Berithi dimisisset Iconam Christi, dum se ad alium locum transferret hospitandi gratia, statim iubetur inquiri, & repertus in præsentia Domini Metropolitani statuitur, cumque ab eo studiosissime fuisset interrogatus, quomodo Icona apud se deuenisset, vel à quo tam mirabiliter posita esset; respondit dicens, quòd Nicodemus, qui ad Iesum nocte venerat, propriis manibus eam composuisset, & moriens Gamalieli tradidisset: Gamaliel autem doctoris gentium Pauli magister, cum diem sibi cerneret adesse extremum, Iacobo eam reliquit, & Iacobus Symeoni, & Symeon Zacchæo, & sic per successores temporum, in Hierosolyma perdurauit, vsquequo subuersio illius vrbis patrata est quadragesimo & tertio anno post ascensionem Domini Saluatoris ad cælos: sed biennio antequam Titus & Vespasianus eandem subuerterent vrbem, admoniti sunt à Spiritu sancto fideles, atque discipuli Christi, vt relicta vrbe ad regnum se transferrent Agrippæ regis, quia ipse tũc Agrippa Romanis fœderatus erat; qui egressi ab vrbe omnia, quæ ad cultum nostrę religionis, vel fidei pertinere videbantur secum afferentes, in has regiones se transtulerunt; quo tempore etiam Icona, cum cęteris rebus ecclesiasticis deportata vsque hodie in Syria permansit, quam ego ipse à parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam iure hæreditario vsque nunc possedi: Hęc certa, & manifesta ratio est de Icona sancta Domini Saluatoris, qualiter de Iudęa in Syrię partes deuenit.

Cui narrationi si Iconomachi fidem non adhibeant, odio crucis Christi (nam & eius Iconam conculcant, quoniam nec in ipsum Christum recta fide afficiuntur) credant trecentum quinquaginta patribus, qui in septima synodo, quæ est Nicæna secunda, conuenerunt. Illi etenim omnes vnanimi consensu act. 4. hanc Athanasij narrationem vti fide dignam comprobarũt his verbis: Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine Domini nostri Iesu Christi, & de miraculo in Beritho ciuitate prodito, cum imago cæsa est à perfidis Iudæis, & percusso latere sanctę imaginis, continuo exiuit sanguis & aqua.

Propterea Louanij in ecclesia sancti Iacobi secundum ordinarium sancti Lamberti longe vetustissimum, & in cathedrali Traiectensi sub IX. Nouembris huius rei cõmemoratio agitur, vt adnotauit Ioannes Molanus, ad Vsuardi martyrologium. Tandem sermo ille Athanasij, excusus est studio Lipomani initio tomi sexti. Aliud persimile miraculum effusi sanguinis ex alia

Chriſti imagine à Iudęis etiam in Syria ex lanceæ vulnere ſub Adeodato epiſcopo videre licet infra ſæculo octauo cap. 23.

Altera præterea Chriſti imago ipſius quoque Nicodemi ſtudio effigiata in Italia percelebris eſt in ciuitate Lucana, quam in vrbem, quibusve miraculis trāſuecta fuerit, Lebonius diaconus breui ſermone conſcripſit, vt Iacobus de Voragine vltimo ſui operis capite ſcriptum reliquit: At Philippus Bergomas compendioſius id narrat his verbis: Nicodemus cum Chriſtum è ligno depoſuiſſet, ſepulturęque tradidiſſet, linteamina, & cætera paſsionis inſtrumenta ſumma cum diligentia ſibi reſeruauit, & tandem ob ingenij magnitudinem Chriſti imaginem ad ſimilitudinē in linteamine ſepulchri impreſſam in ligno effigurauit: in cuius medio prędictum linteum, & ipſius Chriſti ampullam ſanguine repletam, necnon & cętera paſsionis inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam incluſit: præuidenſque futuram Hieruſalem euerſionem, ipſam in Galilæam tranſtulit: Denique epiſcopus quidam, Alpinus nomine, vir religioſiſsimus eandem naui ad hoc fabrefacta impoſuit, & mari ſine cuſtode cum luminaribus credidit; quæ diuino poſtmodum diſponente conſilio anno ſalutis noſtræ DCCXL. ad Lunenſem portum deuenit: Ioannes autem quidam Lucenſis Epiſcopus vir ſanctus per quietem ab Angelo admonitus eò concitus cum clero, multoque populo properauit, & vt admonitus fuerat nauim inuenit, imaginemque vultu terribilem, cum ampulla, & lampadibus adhuc accenſis eduxit: ibidemque ampulla cum ſanguine Lunenſi Epiſcopo relicta, imaginem curru ſplendido vectam Lucam magna cum veneratione, & gaudio perduxit, & in diui Martini templo collocauit, vbi nuncuſque crebris miraculis inuiſitur.

Si non valeat firmiori auctoritate inniti huius hiſtoriæ veritas, ſufficiat ſaltem octingentorum annorum ſemper conſtans pietas populorum erga huiuſmodi imaginem frequentibus coruſcantem miraculis: nam & ante annos quadringentos Octauianus Cardinalis qui in ſchiſmate aduerſus Alexandrum III. Victor IIII. appellatus eſt in cathedrali Lucenſi ante Nicodemi imaginem ſepeliri voluit, vt eſt apud Naucl. gener. 39.

De crucis figura ac ſancto Petro apoſtolo. Cap. VII.

Petrus apoſtolus crucem veneratus eſt, crucis ſignum venerandum docuit ī teſtibus Clemente, Apollinari, Proſdocimo, Nazario, Chryſoſtomo, Hieronymo, Metaphraſte, Adone.

POSTQVAM hactenus Iconas Domini noſtri Ieſu Chriſti perſpicue demonſtrauimus hoc priori ſęculo extitiſſe: fuerit quoque inſtituto noſtro percommodum, ſi & eiuſdem Chriſti ſignum, Crucem videlicet, tunc quoque venerationi habitā fuiſſe com-

se com-

ſe comprobemus: præſtare ſane id poſſumus æquè certa hiſtoria: Primumq; libet à ſancto Petro apoſtolorum principe auſpicari: qui cum crucis ſupplicio martyrium ſubiturus eſſet, ſumma veneratione ipſam proſecutus eſt crucem: quod inde liquet, quòd ſe indignum putarit, qui venerabili ſigno, quod à Domino Ieſu fuerat conſecratum, affigeretur. Egeſippus enim de Excid. Hieroſol. lib. 3. cap. 2. ſic habet: Petrus à perſecutoribus cruci adiudicatus popoſcit, vt inuerſis veſtigiis cruci affigeretur, quòd indignus eſſet, qui ſimili modo crucifigeretur, vt paſſus eſt Dei filius: quod & Hieronymus probat libro de viris illuſtribus his verbis: A Nerone Petrus affixus cruci martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis, aſſerens ſe indignum, vt ſic crucifigeretur, vt dominus ſuus: quę etiam habet Ado Treuer. tertio Cal. Iulias ſed & Petrum ita ſe mori elegiſſe ob venerationem, qua afficiebatur erga gloriam, & dignitatem crucis; docet Chryſoſtomus in Encomio apoſtolorum Petri & Pauli apud Metaphraſtem. Lipp. tomo 6. ſic enim habet: Gaudeas Petre, cui datum eſt vt ligno crucis Chriſti fruereris, ſignum ergo crucis, ſignum Chriſti eſt, quod & gaudio nobis eſſe debet, & fructui, ipſo Petro, ipſoque Chryſoſtomo teſtibus.

Sed & ab ipſis Petri diſcipulis aſſequi poſſumus ipſum crucis ſignum in anguſtiis agendum docuiſſe: nam ab ipſo edocti id agere didicerat Clemens primus ſuarum peregrinationum comes indiuiduus, qui aperte de hoc ſigno ſcribit: ſed & Apollinaris, Proſdocimus, Nazarius eo vſi ſunt, vt inferius videbimus cap. 12. 15. 16.

De ſancto Paulo apoſtolo. Cap. VIII.

Paulus apoſtolus ſe crucis ſigno ſignabat, Theclæ, ac Dionyſij teſtimonio, ex Iacobo de Voragine, ac Perionio: idem quoque imaginum vſum probauit, vti ex eius Epiſtolis patet:

QVANTA fuit in Petro erga crucis figuram pietas, tanta etiam in Paulo fuit, quãdoquidem vterque eodem Spiritu ſancto repletus erat, nec alter ab altero diſsẽſerant. Illud igitur in primis eſt memoratu dignum, quòd moriturus Paulus tamquam diuino muniẽdus præſidio crucis ſe ſigno armauit ceruicem prębens percuſſori, vt ſcribit ex huius ſæculi monumentis Iacobus de Voragine XXIX. Iunij, & habet ex vetuſtiſsimis monumẽtis Ioachimus Perionius Pauli huius vitã deſcribens: Quin & ipſius diſcipulos ab ipſo crucis ſignum didiciſſe videbimus in ſanctiſsima virgine Thecla, & in Dionyſio Areopagita, qui & pingendorum Angelorum vſum, ac formas apertiſsimè docet: & probat, ſanè nõ niſi Paulo apoſtolo præceptore: probauit autẽ idem beatus Apoſtolus veteris teſtamenti imagines, vt habet Hebr. cap. 9.

De sancto Andrea Apostolo. Cap. IX.

Andreas apostolus crucem est veneratus testibus presbyteris Achaiæ, Petro Damiano, Bernardo, Vuolphelmo, Iacobo de voragine, ac recentioribus.

ANDREAS quoque Apostolus cum crucifigendus esset, crucē summa pietate est veneratus. De passione autē eius scripserūt presbyteri, & clerus ecclesiæ Achaiæ, qui quod ipsi viderunt, & audierunt tamquam oculati, & auriti testes enarrarunt, ad vniuersas orbis Ecclesias litteras dirigentes. sic igitur illi: Cum peruenisset Andreas ad locum vbi crux parata erat, videns eam à longe, exclamauit voce magna dicēs: Salue crux, quę in corpore Christi dedicata es, & ex membrorum eius margaritis ornata, antequam te ascenderet Dominus timorem terrenum habuisti, modo verò amorem cælestem obtinens pro voto susciperis: sciris enim à credentibus, quanta in te gaudia habeas, quanta munera præparata; securus ergo, & gaudens venio ad te, ita vt & tu exultans suscipias me discipulum eius, qui pepēdit in te; quia amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te: O bona crux, quę decorem, & pulchritudinem de membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquando iam concupiscenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, vt per te me recipiat, qui per te me redemit.

Putatis ne, Iconomachi, hæc Andreæ verba ita habita cruci, vt etiam ea habiturus fuisset gladio, si gladio fuisset obiturus? ego sanè non puto: quoniam omnis illius cum Aegea disputatio de crucis trophęo fuit; vt liquet ex verbis illis: Ego si crucis patibulum expauescerem, crucis gloriam nō prædicarem. Et alibi: Ego crucis Christi seruus sum, & crucis trophæum optare potius debeo, quàm timere: neque enim per omne mortis genus Andreas putasset, se æquali triumpho ad Christum peruenire, vt crucis supplicio, quo Christi interitum imitabatur: ideoque signum crucis, trophæum nuncupat, optimum atque optabile insigne: non eodem encomij genere laudandus illi fuit gladius, equuleus, ignis, demersio, tortura; laudanda quidem passio in illis pro Christo suscepta, aut suscipienda, sed tam grande symbolum Christi non habent huiusmodi mortis genera, vt crux ipsa: Nam ob ipsam crucis formam à se visam ecstasim est expertus beatus hic Apostolus, vt ex eius verbis audiuimus ibi; Antequā te ascenderet Dominus, &c. innuēs omnibus, quòd crux, quæ ante Christi obitum ignominię loco habebatur, Christi morte postea transierit ad omnium gloriam: cum non idem factum sit de quouis alio mortis genere, vt patet aliud esse crucem, aliud ignem, aut gladium, quibus trophæi nomen numquam adscriptum est, sicut cruci.

Audiuimus igitur bonam appellatam crucem, & margaritis ornatam, ex

quo tactu Christi sanctificata fuit, quo omnia sanctificantur: audiuimus etiã eam in se continere amorẽ cælestem, illam enim sanctus alloquitur Apostolus quasi salutis, redemptionisque instrumentum.

Ne verò Iconomachis supersit vlla tergiuersandi occasio, neuè dubitare possint apocrypham esse huiusmodi narrationem presbyterorũ Achaiæ; lubet magnę auctoritatis aliquot viros adferre, quorum testimonio comprobatur: Petrus Damianus cardinalis ante annos sexcentum circiter vir & sanctitate, & doctrina insignis, in ecclesia quoque Dei laboriosus operator in sermone 2. de sancto Andrea, probat hoc presbyterorũ Achaiæ testimoniũ, sic enim scribit: Non subterfugit nos, quia quodammodo tenerrimus est, & dulcior in cordibus fidelium, Andreæ passio, tanta spiritus deuotione distillat, vt mentes audientiũ adipe, & pinguedine replere videatur: vnde non immerito in singular auctoritatis arcẽ suscepta est, quam qui viderunt: Achaiæ presbyteri, scripserunt orbi, & ministri fuere sermonis.

Ecce beati Andreę Apostoli passionem à presbyteris Achaię scriptam, arcem quandam auctoritatis consecutam. Agiographam igitur testatur, omnique fide dignam, quanta alia quęlibet (extra scripturam sacram) de Apostolorum passionibus narratio: Eandem quoque tamquam eorumdem presbyterorum scripturam probauit Vuolphelmus in epistola contra Berengarium ante annos sexcentum circiter, vt refert Molanus in annotat. ad Vsuardi Martyrologium xxx. Nouembris: sed & beatus Bernardus pro eiusdem narrationis veritate suffragari potest, qui non solam rerum gestarum sententiam, verum ipsa quoq; verba ex huiusmodi presbyterorum textura desumsit. Ipso igitur sermone vigiliæ sancti Andreæ verba hæc recẽsuit ab Andrea pronuntiata: O crux, inquit, diu desiderata, & iam concupiscẽti animo pręparata, securus, & gaudens venio ad te, ita vt tu exultans suscipias me [& infra] amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te. [& infra] Salue crux pretiosa, quę decorem, & pulchritudinem de membris Dominicis accepisti; Salue crux, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris eius tamquam margaritis ornata, &c. hęc verbotenùs decerpsit Bernardus crucis memorię recolendæ causa: At quoad alia quædam, quę cum Aegea Andreas egit, idem Bernardus eodem loco habet, Dominus me misit, &c. Præterea in sermone primo, & secundo festiuitatis eiusdem hæc quoque verba promit ex eadem presbyterorũ Achaiæ narratione; videlicet; per te me recipiat, qui per te me redemit; & alia multa, vt ibi. At in sermone secundo ibi, O crux, &c. Præterea quoque vniuersa Dei ecclesia toto terrarum orbe in huius Apostoli festiuitate eadem verba decantat, vt scias nihil superesse cur dubites, fide dignam esse historiam; quam excusit Lipomanus, & in suis censuris probauit Ioannes Hescelius; pręter id, quod Iacobus de Voragine vltima Nouembris propemodum omnia huius narrationis verba recensuit.

De sancto Bartholomæo. Cap. X.

Bartholomęus apostolus crucem est veneratus: testimonio Dorothei, Iosephi historici, Metaphrastis, Iacobi de Voragine, ac recentiorum.

TAMETSI constet S. Bartholomæum apostolũ fuisse excoriatũ à Polemone Indico, siue Armenico rege: nihilominus antea cruci adiudicatum compertum habemus ex Iosepho pasionis eius scriptore apud Metaphrastem. Lipom. tomo 7. & apud Surium de vitis Sanctorum, tomo quarto, quibus assentitur & Iacobus de Voragine ex Dorotheo xxiiij. Augusti: Bartholomæus igitur cũ iam ad crucis locum peruenisset, Spiritu sancto mouente in hęc verba prorupit totus gaudio perfusus: Salue, inquit, crux, per quam humanum genus gaudio affectum est, salue eius crucis imitatio, per quam mors mortem dissoluit: & mortales ipsos immortalitate donauit: Salue crux, in quam cum Christus ascendit, terrenos homines cælestes effecit: Salue crux, quæ mihi hinc migranti, vehiculum effecta es, quoad cælos perduci possim: quæ denique mei præceptoris imitatorem me fecisti. hęc Iosephus, qui & illud addit Bartholomæum efflagitasse à Pręside, vt verso in terram capite, ne vt eius magister crucifigeretur, ita in suis etiam cruciatibus suum in magistrum reuerentiam conseruabat. Nota ergo reuerentiam Christo exhiberi, quando cruci exhibetur.

De sancto Ioanne Euangelista. Cap. XI.

Ioannes apostolus crucis signo egit miracula, ad sepulchrum accedens eodem se signo signauit: testes sunt Metaphrastes, Iacobus, Nicephorus, ac recẽtiores: sed & suo Euangelio probauit vsum imaginum.

SI iam prolata apostolica exempla Iconomachis minime sufficere videantur, proferimus, & alia æque vetera, imo insigniora. Habemus etenim Ioannem euangelistam apostolum, quem bona multa hoc crucis signo edidisse, absque controuersia apud omnes fideles constat: Cum etenim quidam ære grauatus alieno, soluendo non esset, veneno sibi conscire mortem fuerat adnixus, Iudæo quodam conscio: at crucis signo vt veneni vim vicit, ita quoque eadem occasione Hebræum ipsum conuertit ad Christi fidem Ioannis Euangelistæ studio, vt Metaphrastes in Oecumenio post expositionem Apocalypsis scribit his verbis: Denique infuso veneno, sumptoque extremis digitis cratere, quandoquidem animus ad id non accedebat, sed timide admodum se habebat, intusque sibi cor continuè palpitabat: tandem

dem crucis signaculo Christianis consueto, venenum consignat; statimque vbi clausis oculis bibisset (ò magnam, & admirabilem Christi potentiã tuam) illæsus permansit; cruce veneno suam tollente vim: cum deinceps idem eisdem vexaretur molestiis, ipso illo Hebręo pessimo consultore, iterum validioris veneni vim experiri attentat: ac subiungit Metaphrastes. Cumque rursum domum venisset, ne illud bibiturus esset cum priore timore, & agonia, duplicibusque illis anxietatibus luctabatur, & sudore vndique circumfluebat, ac tremebat; deinde vbi rursum consueto crucis signaculo calicem consignaret, & bibisset; iterum illæsus permansit, postea interrogante Hebręo quid causæ esset, cur vis veneni dissolueretur, ita respondit: nihil aliud ago domum veniens quam infuso crateri veneno, deinde paululum etiam labefactatus, & anxietate in corde concussus crucis signo, vt quod à Christianis ex consuetudine fieri solet, propter timorem calice obsignato, oculis clausis illud bibo: Vbi crucis nomen hic audisset Hebræus, intellexit statim, quod erat, nempè crucem esse, quæ vim tolleret veneni: porrò ne res nudæ solum hæreret suspicioni, quandam etiam requirit fidem, cuidam illius cani tradito veneno, hunc protinus interimit: Inde Hebræus (vt ille scribit) ad apostolum Ioannem accedens ad fidem conuertitur: Narratur eodem loco, & aliud huius beati Apostoli miraculum, cum eo, qui se in desperationis foueam ob æs alienum (vt iam diximus) coniecerat. Nam cum Ioannes ab illo desperationis causam didicisset, vt animæ ita corpori, ac rebus eius beatus Apostolus auxilium tulit; ita enim habet Metaphrastes: Sciens Apostolus nihil sibi esse argenti, vel auri, vt hinc illius indigentiæ necessitatem consolari posset, herbæ, quæ in proximo erat, quantum ambabus manibus comprehendere posset, iussit homini accipere: Ille verò cum ignoraret, quænam esset causa, & quidnam hac re sibi vellet Apostolus, ac herbam quantum totis manibus assequebatur, comprehendisset, ipse facta dumtaxat oratione, ac signo crucis ipsam restituit, & protinus correptam herbam aurum esse ostendit: aurumque purissimum, atque huic confestim tollere iussit.

Sed & Iacobus de Voragine probat Ioannem hunc Apostolum, & euangelistam hausisse venenum, illæsumque perstitisse ex solo crucis signo præmisso; cui rei adstipulantur vetustissimæ toto orbe picturæ, quæ referunt hunc Apostolum signare crucis signo calicem in memoriam patrati miraculi: Eadem habet, & Ioachimus Perionius.

Accedit ad hæc ipsius Ioannis in huius vitæ exitu facta crucis consignatio; id enim narrat Nicephorus libro secundo cap. 42. in hæc verba: Cum dudum transitionem suam ad Deum, diemque, & horam eius præuidisset Ioannes presbyteris, ministrisque ecclesiæ, & preterea quicumque flagranti essent fide, fratribus assumptis extra Ephesiorum vrbem egreditur, & cum eis in vicinum quendam tumulum, quò frequenter ire precationi operã

daturus

daturus solebat, conscendit : ibi vehementius orans, ecclesias Deo commen-
dat, mox sarculis quibusdam, & ligonibus celeriter sepulchrum sibi fodi prę-
cipit : deinde eos, qui tum aderant, arcanis de Deo verbis, & præceptis opti-
mis de fide, spe, & potissimum dilectione, quippe dilectus ipse erudit, & cor-
da eorum confirmans seruaturi verbo commendat : postremoque illis in do-
mino saluere, & valere iussis vbi se crucis signo communisset, in monumen-
tum descendit. Præterea idem Apostolus probauit veteris testamenti imagi-
nes, præsertimque serpentis ænei, vti habetur Ioan. 3.

De sancti Lucæ Euangelistæ picturis. Cap. XII.

*Lucas Euangelista picturas Christi, B. Marię, & Apostolorum effinxit: ex
eis etiam miracula prodierunt Damasi, Gregorij magni, Damasceni, Metaphra-
stis, Thomæ Aquinatis, Iacobi, Gulielmi, Nicephori, Bergomatis, Poly-
dori testimonijs : ac demum etiam Romana vrbs ipsa, simul & miracula id
comprobarunt.*

POSTQVAM hactenus de Apostolica traditione egimus circa
imaginum, crucisque vsum; ordo expostulat, vt & ad reliquos
discipulos, ac fideles transeamus, qui hoc sæculum sua pietate
collustrarunt, atque in primis de sancto Luca euangelista agen-
dum censemus, quem Magdeburgenses Centuriatores picturæ
artificium exercuisse negant, putantes picturas illius metaphorice accipien-
das esse, quod apostolicos actus, & euangelicam narrationem, quasi effigia-
tim, & per colores expresserit : negant ij primum vllum vmquam præter Ni-
cephorum de Lucę picturis aliquid scripsisse; sed in hac re (vt aliàs semper)
facile mentiuntur : Damasus enim ante annos mille ducentum id scripsit, vt
refert Iacobus de Voragine; nã Honuphrio Panuinio teste egregius ille Da-
masi liber excidit, quo de pontificibus illum egisse testatur Hieronymus: qui
si extaret, facile inde comprobare possemus Lucam pingẽdi artem exercuis-
se : verumtamen alia nobis nõ desunt testimonia Nicephoro longe vetustio-
ra, vt est Damascenus, quem in hanc rem citant beatus Thomas Aquinas, &
Philippus Bergomas, vt mox dicemus.

Quin ipse beatus Gregorius magnus in sedanda illa peste sæuissima, quæ
suo tempore nimis acriter Romanam vrbem inuaserat, ad opportunum pręsi-
dium confugit: imaginem enim (quam sanctus hic Lucas pinxerat) in suppli
cationibus circumferri mãdauerat, vt testatur Gulielmus Burantus suo in ra-
tionali lib. 6. cap. incip. Hæc prima, his verbis : Cũ in vrbe Romana esset ma-
gna aeris pestilentia, beatus Gregorius in tempore paschali ordinauit, vt ima-
go beatæ Virginis, quæ in ecclesia sanctæ Mariæ in Aracæli seruatur, quã bea-
tus Lucas pinxisse dicitur, & eidem Virgini similis perhibetur, processiona-
liter

liter portaretur, & dum ante processionem reuerenter portaretur, ecce tota aeris infectio, & turbulentia cedebat imagini, fugiens, ac si eam ferre non posset; sic, quod post imaginem mira serenitas remanebat: & quæ sequuntur, &c.

Metaphrastes præterea ante annos sexcentum in Oecumenio post expositionem Apocalypsis,& post Ioannis apostoli vitam, scribens de sancto Luca, post illius Euangelij laudes decantatas,ita habet: Hoc autem inter cetera gratissimum est, quòd ipsum quoque typum assumptæ humanitatis Christi Dei, ac signum eius,quę illum pepererat, & assumptam humanitatem dederat, primus Lucas, cera, ac lineamentis tingens, vt ad hęc vsque tempora in imagine honorarentur, tradidit; tamquam non satis esse existimans, nisi etiã per imaginem, ac typum versaretur cum ijs, quos desiderabat; quod feruentissimi amoris signum est: neque id solum, sed & fidelibus omnibus, Christique amatoribus hæc,quæ maxima erant, gratiosè donauit.At nõ in his solis Lucas gratiam spiritus,quæ in se erat coarctauit,neque ad solum Euangelium hic ministrantem habuit linguam,sed post finem miraculorum Christi, etiam Apostolorũ exponit actiones. Videant igitur Iconomachi ex hoc Metaphrastis loco multis annorum centurijs ante Nicephorum, Iacobumque à Voragine de picturis Lucæ extare authentica testimonia: quin illud etiã hoc ex loco animaduertendum est, Metaphrastem censuisse hanc sacrarum rerum pingendarum artem, gratiam spiritus fuisse: nam omne donum desursum est.

Præterea sanctus Thomas Aquinas Nicephoro quoque vetustior, testis est ex Damasceno, beatum Lucam Christi & beatæ Marię imagines pinxisse ita ille testatur 3. sent. dist.9.q.2.

Post eum etiã Nicephorus succedit, qui libro 2. cap. 43.de hac re ita scribit: Fertur Lucas primus Christi, & quę eum ita(vt Deũ decebat) genuit, matris, atq; item principum Apostolorũ effigiem pingendi arte adumbrasse. vnde in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandum, & pretiosum opus est illatum.idem etiam libro 6. cap. 15. & 16. Neque adeo, inquit,mirum videri debet, qui aliquid beneficij olim à Seruatore nostro accepere,eos per eiusmodi monumenta simulachrorum, grati erga eum animi memoriam reliquisse: cum etiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ipsiusq; adeo Christi,& quæ eum supra naturæ captum,mirificè genuit virginis matris coloribus adumbratas imagines plurimas ad hunc vsque diem conseruatas esse norimus: Ac Lucas quidem Apostolus primus ipsas accuratè opus id exorsus manibus suis depinxit. Deinde verò ex veteribus alij quoque viri pro eo, atque par erat,velut Seruatores suos in signis, & picturis seruantes idem fecere: ethnica quidem illi fortasse consuetudine ducti, & morem eum colere soliti,absque tamen necessaria obseruatione, ob tinere id tradiderunt:sed Ecclesia inde acceptum magis ac magis adauxit (prouidentia Dei curante atq; disponente) non modo effigies & statuas, verum etiam vestes, baculos, &

lectos

lectos sanctorum illorum virorum, conseruans ad memoriam eorum sempiternam.

Idem etiam libro 14. cap. 2. Pulcheriæ pietatem scribens sic tradit: Templum, quod τῶν ὁδηγῶν, hoc est viæ ducum cognomine clarū est, ędificauit, in quo diuinam illius imaginem, quam Lucas apostolus in tabula depictam reliquit, sacrumque pensum, & Seruatoris ipsius fascias, perinde atque thesaurum, quem ad eum Eudoxia Augusta cum Hierosolymam profecta est, misit, seruandas curauit.

Sed & libro 15. cap. 14. Cum eiusdem Pulcherię Augustę tria pręclara tēpla pręscriberet, de secūdo ita habet: Secūdum templum ὁδηγῶν viæ ducum est, vbi Antiochia missam Verbi matris imaginē dedicauit; quam diuus apostolus Lucas suis ipsę manibus depinxit, illa adhuc viuente, & tabulā ipsam vidente, gratiamque adeo illi formæ suæ immittente. hęc imago primū in loco, qui Tribunal dicitur, fuit; vbi ea, quę nunc quoque fiunt miracula peracta sunt.

Non fuerit incongruum addere & alios recentiores, Philippus Bergomas in Luca sic tradit: Propter familiaritatem, quam iugiter Lucas cum beata Virgine habuerat, Damasceno testante, eius imaginem sibi depinxit, & apud se habere voluit, quę nunc Romę apud sanctam Mariam de Populo maxima veneratione, frequentiaque inuisitnr, ac custoditur. Nos addimus ibi innumera quotannis describi in tabulis miracula, vt discere quisque posit, pietatem erga huiusmodi imaginem non deuotionem tantummodo excitare, verū etiam summa beneficia Deo miserante conferre.

Tandem libet & Polydorum Virgilium huc adferre: is de inuent. lib. 6. cap. 13. sic habet: Constans opinio est, Lucam Euangelistam pinxisse in tabulis aliquot figuram Deiparę virginis, qua illa erat, quæ hodie in quibusdā locis tam sanctisimè custodiuntur, quàm religiosisimè coluntur.

De sancto Clemente I. Papa. Cap. XIII.

Clemens I. Papa, in rebus sacris adhibendum esse crucis signum docet, Romanis reliquis Pontificibus id præmonstrat: præsertim vt prǫeunte cruce itinerentur.

SVCCEDIT ex ordine vt & S. Clemētem primum Romanū Pōtificem, qui Petri comes fuit indiuiduus, inuestigemus, quid suis scriptis ad confirmandum crucis signum tradidisse comperiatur. Apertisimus est apud eum locus de consignatione crucis libris illis, qui prodierūt sub Apostolicarum cōstitutionum titulo. libro enim octauo cap. 16. sic scribit: Orans igitur per se Pontifex, vnà cum sacerdotibus, induensque vestem splendidā, & stans ad altare, tro-

pheo

pheo crucis se consignans in fronte dicat Gratias, &c. Illud verò æquè insigne est, quòd summi Pontifices Romani absque crucis vexillo procedere nõ consueuerunt: semper enim, omnique itinerationi præmittũt crucem ex huius Clementis mandato, vt scribit Naucler. Gener. à Christo nato 4. sub anno XCIII. Clementis autẽ huius scripta de apostolicis cõstitutionibus non esse apocrypha defendunt egregij viri Carolus Bouius episcopus Ostunensis, & Franciscus Turrianus in prefationibus ad ipsum Clementem.

De sancto Martiali. Cap. XIIII.

Martialis de crucis virtute aduersus contrarias potestates suis scriptis tradidit.

SANCTISSIMVS quoque Martialis eiusdẽ prioris seculi scriptor, cũ ad Burdegalenses scriberet capite octauo sic habet: Crucem Domini, in quem credidistis Deum verum, & Dei filium, semper in mente, in ore, in signo tenete: Crux enim Domini armatura vestra inuicta, contra satanam, galea custodiens caput, lorica protegens pectus, clypeus tela maligni repellens, gladius iniquitatem, & angelicas insidias peruersæ potestatis, sibi propinquare nullo modo sinens: hoc solo signo cælestis victoria data est nobis, & p crucẽ baptisma Dei sanctificatum est? Quid ad hec Iconomachi? num ea legistis? si legistis cur adeò perfidi videri vultis in re tam perspicua à tam pio scriptore, & Christi discipulo tradita? si non legistis, cur adeo temerè incognita, nondumque perspecta reprehenditis?

De sancto Dionysio Areopagita. Cap. XV.

Dionysius Areopagita suis scriptis asserit Angelorum picturas; & crucis signum omnia perficere probat: pro illo testes sunt Polycarpus, Dionysius Corinthius, Origenes, Singellus, Gregorius magnus, Hadrianus I. Carolus magnus, Martinus Papa, Agatho Papa. Septima & octaua synodi, Ioannes monachus, Ioannes Scythopolita, Anastasius bibliothecarius, Nicolaus I. Papa, Vgo, Albertus, Thomas, Nicephorus, qui omnes illius opera comprobarunt.

DOCTISSIMVM Dionysium Areopagitã, & idoneum, & locupletissimum testem habemus, tam pro sacrarum imaginũ vsu recipiendo, quàm pro crucis signo. Primum autẽ duximus desumendum esse ex Michaele Singello quicquid ad argumentum nostrum pertinere videtur: pius enim, & vetustissimus scriptor Dionysij huius vitã luculenta enarrauit oratione, atq; ita de ipso scribit: Nõ solũ nugamenta & prodigiosa mẽdacia, quæ à semente zizaniorũ Apostolorũ tempo-

temporibus superſata ſunt, hæreſi plena radicitus auulſit, verum etiam impias blaſphemias, atque deliria omnia, quæ in poſterum contra ſanctam, pariſq; potentiæ Trinitatem, contraque verbum Dei hominem factum, nempe Chriſtum ſeruatorem noſtrum, & quæ contra Chriſtiani nominis plenitudinem, & contra dedicationem, & adoratione ſanctarum, & venerabilium imaginum in ſacris eccleſijs & ſedibus Apoſtolorum per vniuerſum orbem irrepſerant, funditus abſtulit. Diſcant hinc Iconoclaſtæ, iam initio recentis fidei naſcentiſque eccleſiæ tempore, ſuam aduerſus ſacras imagines hæreſim, hoc doctore fuiſſe radicitus euulſam. Sed vtinam hæc legerent depoſita perfidiæ pertinacia: facile enim reſipiſcerent, præſertim ſi vel ipſius Dionyſij ſcripta perpenderent, à quo quę hic ſequuntur deſumenda cenſuimus: libro enim de cæleſti Hierarch.cap.15. cuius hęc eſt inſcriptio: Quæ ſint Angelorum imagines, quę formantur, quis ignis, quæ humana ſpecies, qui oculi, quę nares, quæ aures, quæ ora, & cetera capitis. In ipſo autem procurſu cum in picturis igneos vultus, & aſpectus Angelis formari docuiſſet, & cur humani vultus illorum effigiarentur ſic habet de ipſis cæleſtibus naturis: Humana etiam forma, ac figura eas deſcribunt, propterea quòd homines vi intelligendi, menteque præditi ſint; vimque cernendi ante habeāt, & ſtaturam rectam, & natura præſint, principatumque obtineant: ſenſumque habeant minimum quidem, ſi cum ceteris animalium, quę expertia ſunt rationis facultatibus cōferantur; ſed qui omnia dominatu teneant mente magnaque intelligendi vi, & copia, ſcientięque rationis compotes poteſtate, & quod natura, ſeruitute, ac dominatu opprimi, ſubigique non poſsint; licet etiam in ſingulis, vt arbitror, corporum noſtrorum partibus, quæ complures ſunt, cæleſtium naturarum conſentaneas, concinnaſque imagines ac ſimilitudines inuenire: ſi dicamus facultates videndi declarare in eis clariſsimam diuinorū luminum aſſenſionem, rurſumque tenerū, atque humidum, nec obſiſtens, ſed celeriter mobile, ac purum, & apertum diuinarum illuſtrationum paſsionis expers receptaculum: vim autem diſcernendi ea, quę odorem efflant, vim eſſe, quæ odoris, qui mentem ſuauitate ſua vincit, effuſionem recipit, atque ea, quę nō ſunt eiuſmodi peritè internoſcit, omniaque declinat: aurium verò vim, id quod in eis eſt particeps diuinę intelligentię, ac notitiæ, eamque recipit, cum iudicio & arte: Guſtum ciborum ſpiritualium ſatietatum, diuinorūque, & alentium liquorum receptaculum: Factum id, quod in eiſdem res naturę accommodatas, aut alienas cum ſcientia diſcernit: Palpebras, & ſupercilia, id quod intelligentias; notioneſque diuini aſpectus conſeruat: pubeſcentem ętatem, ac iuuentutem, vim vitalem, quę ſemper viget: Dentes id quod alimenti adhibiti per ſectionem diuidit (vnaquęque enim eſſentia, quæ mente prædita eſt, vnicam intelligentiam, quam à diuiniore traditam accepit, vi quadam, qua aliis natura conſulit, diuidit, atque amplificat, pro captu & ductu inferioris.) Humeros, vlnas, & manus faciendi, & agendi, efficiendique vim: Cor autem ſignificare dicamus diuinā vitam, quę vitalem vim ſuam benignè

in ea,

in ea, quibus consulit dispergit. Pectus autem declarare id, quod superari nõ potest, & quod vitalem distributionem, vt supra cor situm custodit: Tergus vim quæ vitales omnes facultates continet. Pedes vim mouendi celeritatem, & cursum sempiterni motus, quo ad diuina cientur, itaque pennatos sanctorum Angelorum pedes Theologia finxit: penna enim declarat, & ducendi celeritatem, & quod cæleste est, & quod ante mouetur, & quod ab omni rerum terrenarum studio, & cupiditate abhorret: propterea quod sursum feratur; pennarum autem leuitas id, quod nulla ex parte est terrenum, sed totum sine admistione, & grauitate sursum effertur. Nuditas verò, & calceorum priuatio id, quod solutum, ac liberum est, atque desertum, & purum ab omni externa commoditate, & quod ad diuinæ simplicitatis similitudinem, quantum potest, contendit: sed quoniam rursus simplex, & varia theologia nudos tegit, ac vestit, eique vasa quædam dat portanda, age etiam sancti cælestium mentium amictus, & instrumenta, quid declarẽt pro nostra virili explicemus: nam splendidam quidem vestem, atque igneam significare arbitror, & diuinam speciem ex ignis similitudine, vt vim illustrandi propter pręmia, quæ in cælo sunt, vbi est lumen, & quod omnino spiritaliter illustrat, & illustratur. Pontificiam autem id, quod ad diuina, abstrusaque spectacula perducit, & quod totam vitam consecrat. Zonas vero id, quod fertiles ipsas virtutes custodit, & habitum earum contractum in se singulari modo cõuersum esse, atque circum se, & in orbem cum dignitate immutabili, vt ita dicam identitate versari. Virgas regiam potestatem, atque principatum, qui etiam diuina omnia perficit: hastas & secures id, quod dissimilia diuidit, virtutumque ipsarum, quæ vim discernendi habent, & celeritatem, & efficacitatem, & efficientiam, geometrica, fabriliaque vasa, fundamenta iaciendi, ædificandi, absoluendique ędificij vim, & omnia alia, quæ ad secundarum munus, quod in ducendo, & conuertendo positum est, pertinent. Declarant etiam interdum sanctorum Angelorum, quę figurantur instrumenta Dei in nos iudicia, eorumque alia correctricem disciplinam significant, aut vindicem iustitiam, alia periculi liberationem, aut correctionis finem, aut pristinæ secundæ fortunæ reditum, aut aliorum donorum exiguorum, vel magnorum, quæ sub sensum cadunt, aut quæ ratione intelligantur cumulum, & accessionem. Hactenus ex illo, quamquam totum caput illud iure describendum foret: agit enim in iis, quæ sequuntur de ornatu vestimentorum in Angelis effingendis, deque aliis, quæ illis adiiciuntur parergis, vti animalia sunt, leo scilicet, equus, bos, aquila, ac similia: gemmæ quoque vt apertissimè ex eo compertum habeamus ipsius sæculo Angelos vbique appingi consueuisse formis, quibus tam longo sermone explicandis est vsus.

Hinc, hinc igitur discant, qui furunt aduersus imagines, Apostolorum discipulus hic est, quod scripsit ebibit Spiritu sancto imbuente, atque apostolica insuper consuetudine, vnde quasi apostolicis præceptis imbutus edo-

cuit. Discant etiam ab eodem crucis figuram salutarem esse: libro enim de eccles. hierar. cap. 5. par. 2. cum consecrationis sacerdotum, cæterorumque maiorum ordinum formas explicaret, sic addit: Vnicuique autem eorum, signum crucis à consecrante Pontifice imprimitur, & singulis sancta prædicatio perficiensque salutatio adhibetur, omnibus ecclesiastici ordinis consalutantibus, ac pontifice consecratore, eum qui in aliquem ordinem ecclesiasticum cooptatus est. Et mox par. 3. Communia quidem sunt, & pontificibus, & sacerdotibus, & ministris cum cooptantur, & consecrantur, accessus ad diuinum altare, inflexio genuum, pontificis manus admotio, signum crucis, prædicatio, siue laudatio, perficiens salutatio. Sed & cap. 6. par. 2. eodem libro, cum monachi profitentis formam in renunciatione bonorum sęculi prosequatur, in qua à Pontifice crucis signum fit, ita scribit: Vbi omnia is, qui monachus initiatur, continenter professus est se esse facturum, sacerdos signo crucis eum consignatum tondet, appellans tres personas diuinæ beatitudinis: omnique veste detracta, eum alia induit. Et mox parte 3. explanans vim cæremoniarum huiusmodi sic docet: Signum vero figuræ crucis, declarat vniuersarum ad corpus pertinentium cupiditatum priuationem. Iam nihil superest Caluinistis, reliquisque sectariis Iconomachis, quo tergiuersari possint: Dionysij Areopagitæ Apostolorum discipuli, libri sunt: Singellus vetustissimus (vt dixi) scriptor, hos ab illo prodiisse testatur: sed & Suidas affirmat: quin, & Hadrianus Papa ex huius cælesti hierarchia catholicam appingendorum Angelorum fidem confirmat, recensito Dionysij Areopagitæ nomine scribens ad Carolum magnum, cap. 36. Concil. tomo 3. Nouissimè eruditissimus vir Franciscus Picus ad episcopum Theatinum egregiè doctam scripsit epistolam, cuius hic est titulus: Pro asserendis à calumnia Dionysij Areopagitæ libris: vbi comprobat eos eius esse primum ab antiquitate, nominisque eius celebritate: Deinde beati Polycarpi, & Corinthij Dionysij de hoc Dionysio pręconiis: ac quod Gregorius magnus, Martinus, & Agatho Pontifices in concionibus, conciliis, epistolis de huius scriptis honorificam mentionem fecerint: quodque à septima & octaua synodo tam à græcis, quàm latinis ex hoc Dionysio citata fuerint testimonia; præter id quod Ioannes monachus Caroli magni temporibus huius opera in latinam orationem transtulerit: atque Ioannes Scitopolita, simul & Anastasius bibliothecarius suis historiis ita esse testati sunt: Quin quòd Vgo, Albertus magnus, Thomas Aquinas, aliique vetustiores huius scripta sub Areopagitæ titulo interpretati sint: cum etiam omnibus vetustior Origenes nonnulla ex hoc auctore citasse comperiatur. Nos etiam addimus Nicolaum I. Rom. Pont. in epistola ad Michaelem Imp. fol. 47. sed & Nicephorum lib. 2. cap. 20. qui catalogum librorum horum, quos citauimus, eius esse recensuit: possemus & alios addere, sed hi sufficere videntur.

De san-

De sanctis Apollinari, & Prosdocimo beati Petri apostoli discipulis. Cap. XVI.

Apollinaris crucis signo egit miracula, doctore Petro apostolo: testis Ado, ac Rauenna. Prosdocimus quoque eodem doctore Petro miracula per crucis signum edidit; id testatur Maximus secundus Pataui episcopus, Iacobus, Bernardinus Scardeonius, ac recentiores.

APOLLINARIS beati Petri apostoli discipulus, sicuti ab illo dem edoctus est, ita sanè, & crucis signũ eodem doctore didicit ad patranda miracula vim habere diuinam: de ipso enim sic habet Ado Treuerensis decimo Cal. Augusti apud Rauennam Natale sancti Apollinaris episcopi: Hic Romę ordinatus à beato Petro apostolo Rauennã directus est, quò cũ peruenisset, nõ longè ab ipsa vrbe mãsit apud quendã militẽ Irenęũ nomine, cuius filius erat cęcus, quẽ ad se perductũ facto signo crucis illuminauit, ac sic parẽtes illius baptizauit. Iconoclastæ videãt hinc promanare miracula, quę sunt opera crucis Christi: discãt igitur, vel operibus credere, si verbis, sentẽtiisq; sanctorũ patrũ pigeat credere.

Huic libet subnectere etiã beatũ Prosdocimũ eiusdẽ sancti Petri discipulũ. Princeps enim Apostolorum cũ eum Altini ciuitati episcopũ designasset, Pataui plurima ediderat miracula, quorũ fama permotus Altini rex Vitalianus magno exarsit desiderio ad se aduocandi Prosdocimum: Accitus igitur à Vitaliano magna ægritudine laboranti eò profectus est, regiáq; ingressus primũ omniũ palatinã aulã crucis signo obsignauit, ac fidẽ regi familiæ, ac vniuersæ ferè prouinciæ in Christũ persuadens baptismate omnes insigniuit, vt narrat Iacobus de Voragine. Verũ si quis desiderio teneatur gesta omnia Prosdocimi huius euoluere, habet Bernardinũ Scardeoniũ, qui lib. 3. de antiquitate vrbis Pataui, classe sexta vitã eius conscripsit: sed & diuus Maximus secundus Patauinus episcopus eandẽ scripsit, vt testatur Ioannes Molanus ad Vsuardi martyrologiũ vij. Nouẽb. & sanè vterq; videlicet, & Apollinaris, & Prosdocimus eò firmius crucis signi vsum comprobasse nobis videntur, quò id doctore Petro apostolorum principe exercere didicerunt.

De sanctis Nazario, & Celso. Cap. XVII.

Nazarius Petro doctore per crucis signum miracula edit, ac se eo munit: testis est Metaphrastes.

HABEMVS, & gloriosos martyres instituti nostri idoneos testes Nazariũ, & Celsum sub Nerone, qui morte, ac miraculis crucis figurã salutarẽ esse significarũt. Metaphrastes enim ad xiiij. octobris. cum narrasset Neronem mandasse hos Christi seruos in pelago mergi, sic subiicit: Nam cum iam essent in profundo, & qui eos

iecerant, crederent fore, vt à multis piſcibus deuorarentur, magna contentione, angelica quędam virtus deſuper aduolauit, & è profundo ſeruauit & illæſos eos terrę tradidit: puero Celſo propter ętatem adhuc imperfectã nauſea, & faſtidio pleno, vt eſt conſentaneum; ſed precibus, & ſigno crucis, & diuino oſculo eum ſanum reddidit Nazarius, [& inferius] Cum Anolinus præſes de iſta martyrum incolumitate, ac de fidei Chriſtianę eorum perſeuerantia Neronem monuiſſet; capitiſque ſententia aduerſus eos lata fuiſſet, ſic ſubdit: Illi autem muniti figura crucis admodum læti exierunt, vt qui non ad mortem, ſed ad vitam potius (quod verum erat) æternam vocarentur, & contendebant alius alium pręuenire, & pulchro decertabãt certamine. Quid ad hæc Iconomachi? nonne iſti à Petro apoſtolo fuerant fidem edocti ipſius Metaphraſtis teſtimonio; quis dubitabit ergo eos huiuſmodi ſignum a Petro didiciſſe? ſi tanti doctoris, atque apoſtoli, teſtimonio crucis ſignum in aduerſis omnibus vitæ, ac mortis noſtræ munimentum eſt, quis non illud miretur? perpetuoque venerandum ſibi non proponat?

De ſancto Antipa. Cap. XVIII.

Antipa Ioanne euangeliſta doctore crucis ſe ſigno munit; ex Metaphraſte.

ADDAMVS, & Antipam, de quo in Apocalypſi Ioannes apoſtolus meminit, qui & martyr ſub Domitiano fuit. Hic cum ardenti fide idola contemneret; immo cum vel ipſi dæmones ipſius præſentiam non ferentes, propalam affirmarent, ſe vrbem Pergami deſerere, & ſacrificia nõ accipere, quod Antipam metuerent, ab idololatra plebe occiſus eſt. De ipſo enim ſic habet Metaphraſtes ſub xi. Aprilis: Virum hunc iuſtum Antipam, corripiũt homines impij, & ad Dianæ templum trahunt, vbi erat ſtatua bouis ænei, quẽ igne ſuccenſo multo ante inflammarunt, in hanc beatum martyrem coniecerunt: at ille cum ſe Chriſti ſigno muniuiſſet, dum eiuſmodi cruciatu diu torqueretur, ad hunc modum precabatur: Deus, &c.

De ſancta Thecla. Cap. XIX.

Thecla ab Apoſtolis edocta, ſe crucis ſigno munit, miracula agit: teſtimonio Ambroſij, & Metaphraſtis.

HOc quoq; loco meminiſſe oportet ſacrę virginis Theclæ, ſingularis huius prioris ſæculi gẽmæ, ac primæ martyris ab Apoſtolis edoctę: De ipſa habet Ado Treuerẽſis nono Cal. Octob. in hęc verba: In Iconio natale S. Theclę virginis apud Seleuciã quieſcẽtis, quę de eadẽ ciuitate Iconio à B. Paulo apoſtolo inſtructa eſt:

est: quam mater eius cernens Christianam, & nuptias repudiare malentem Christo sponso adhærere, quàm corruptioni carnis subiacere, pergens ad iudicem accusauit virginem filiam suam esse Christianam, dicens viuam eam, vt & cæteræ mulieres terrerētur, debere ardere, quam sibi cum iussisset iudex adduci, & propositum castitatis eius didicisset, rogum fecit parari, vt illam incenderet: rapta igitur ab apparitoribus, vt in focum iactaretur, sponte pyram ascendit, & signo crucis facto virili animo inter medias flammas stetit, subitoque facta inundatione pluuiarum ignis extinctus est; & beata virgo illæsa virtute superna erigitur. [& mox] Deinde in fossam aqua plenam, vbi serpentes adunati, & collecti fuerant, à furentibus populis cum vrgeretur signo crucis munita insiliuit: sed nec ab eis vllo pacto læsa; Si ab apostolo Paulo Thecla edocta fuit, vt etiam testatur diuus Ambrosius lib. 2. de virginibus, quid reprehendunt hęretici in illa, quin reprehēdant in Paulo? Hic mos est temulentiæ eius generis Iconomachorum, vt ideo reiiciant imagines, quoniam & earum exempla contemnunt: reiiciunt discipulum, quia respuunt & magistrum: reiiciunt crucem, quia repudiant & Christum.

De Simonianorū circa sacras imagines abusu. Cap. XX.

NE quis autem perperam putet nos, vt imagines sacras colimus, ita probare illarum abusum; de hac re libet nō nihil disserere: affirmamus namque virtutem inter extrema esse, mediumq; tenere beatos: esse modum in rebus, & certos deniq; fines, quos vltra citraq; nequit consistere rectum. Abusum igitur dicemus circa imagines extrema seruare, vel dum sacræ contemnuntur, vel dum materia ipsarum colitur, aut illorum colantur simulachra, qui contemptui habēdi sunt. Abutuntur igitur imaginibus Iconoclastæ, qui sanctorum virorum, qui Deo placuerunt simulachra despiciunt. Abutebatur Simon magus omnium hęreticorum auctor, qui discipulos suos docuerat Selenę mulieris statuā adorare, cum sua, vt refert Irenæus contra hęres. lib. 1. cap. 20. Imaginē, inquit Simonis habent factam ad figuram Iouis, & Selenę in figuram Mineruæ, & has adorāt: habent quoque & vocabula à principe impiissimæ sententię Simone dicti Simoniani. Hos & nos damnamus sicut & eorū sectatores Basilidianos, vt nos docuit Epiphanius hæresi 27. & Irenæus, atque Augustinus de quorū sententiis inferioribus sęculis agemus. Abusum etiā dicimus Caligulę Cæsaris stultitiam, qui imagines suas (vt ait Zonaras) quouis terrarum orbe missas adorari iussit: fecit laudabilius successor illius Claudius, qui (eodem Zonara teste) statuas decretas, se moriturum hominem agnoscens recusauit: sibique sacrificari, aut effigiem suam adorari vetuit. Aduersus igitur huiusmodi simulachrorum abusum lata est pia illa Apostolorum pręcipuè Iacobi sententia act. Apostol. cap. 15. his verbis: Iudico scribendum ad conuersos ex gentibus, vt abstineant à contaminationibus simulachrorum, nempè falsorum

Deorum; quæ sententia cum illa consentit, quæ habetur Lucæ 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies: Christi igitur crucisque eius, ac sanctorum omnium effigies colendas esse confitemur, dūmodo prosotypi ratio, & contemplatio habeatur.

Iam itaq; Iconomachos fateri oportet malā se fouere causam: huius enim prioris sæculi gesta locupletissimum nobis testimonium reddiderūt, quo catholica fides confirmatur, illorum error exploditur: Audiuimus religionem nostram in colendis sacris simulachris auctoritate probari, tum scriptura ipsa sacra, tum aliis sanctorum patrum doctrinis: præter id, quod ingens populorum multitudo assentiri visa est in crucis, reliquarumque imaginum vsu admittendo accedentibus diuinis miraculis, Vidimus enim Italiam, ac Galliā, quin Achaiam, Græciamque omnem, ac Syriam, ipsamque Mesopotamiam vltra Euphratem, citerioreq; Indiam hoc primo Christi, & Apostolorum sęculo crucem, figuramque eius tenuisse, & in armaturam, vitæque ac mortis munimentum accepisse: vrbes, quæ huiusmodi fidem admiserunt non paucas commemorauimus, videlicet Hierapolim, Edessam, Hierosolymam, Berithum, Cęsaream, Ephesum, Pergamum, Iconium, atque ipsam denique Romam; Patauium, Altinum simul & Rauennam, pręcipuas Italiæ ciuitates, pręter alias orbis partes, quas ipsa vetustas à nobis ignorari permisit; vidimus insuper tot edita diuinitus miracula: Quid ergo superest perquirendū? Quid vlterius ad veritatis huius fidem habēdam exigi potest? Si causa nostra scripturæ auctoritate fulcitur, si apostolica traditione deriuat, si populorum multitudine in vna fide assentiente recipitur, si miraculis confirmatur, quid ambiguitatis superesse potest? Afferantur Iconoclastæ vel vnam fidelem plebeculam contra hęc sensisse, proferant testes alios, qui contra hæc, aut senserint, aut docuerint isto priore sæculo, afferant aliqua miracula: horum nihil agunt, nec possunt: Cedant ergo tam insigni veritati. Si obiiciāt nostras non fide dignas historias, libros, auctoresve esse, cur non afferunt illi fideliores, si fidem sibi haberi volunt? nos interim istis hærendum putamus, quos omnia sęcula comprobarunt. Res enim perspectas, & in luce tot scriptorum positas auersari, obscuris autem inhærere aut stulti aut impij hominis est. Quod vbique locorum, totique orbi probatum est, ac quod omnes fieri tum senserunt, id protulimus. Quis ergo de eis dubitabit, nisi frenesi agitetur? Quis se toti orbi obiiciet, nisi insanus, aut dęmonis studiosus? qui cum putet se omnia posse conuellere ob eam potestatem, cui comparari nulla potest super terram, ab vna tamen crucis figura profligatur. Vnde illud quoque fit, vt sicut impius Iconoclastarum animus odio crucis exardescit, ita crucis signo prosternatur: quandoquidem nullum tam acre peruersæ conscientiæ flagellum est, quale hoc crucis signum.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Saculum ſecundum

A Chriſto nato anno centeſimo vſque ad annum ducenteſimum circiter,

CENTVRIA SECVNDA.

De ſanctarum ſcripturarum veneratione. Cap. I.

Pictura, ac ſcripturæ pari veneratione cenſentur ex S. Paulo, ac S. Andrea, ſeptima ſynodo, atque etiam octaua: Ex Athanaſio, ex Iacobo, ex Concilio Colonienſi: atque etiam miraculis.

ABSOLVTO primo ſæculo, quo imagines vbique probatas, & venerationi habitas perſpicuè demonſtrauimus ex ipſis tum hiſtoriis, tum miraculis, tum patrum ſententiis; ordo expoſtulat, vt ſecundi quoque ſæculi de eadem re monumenta perquiramus: ſed ante omnia præfari in animo eſt plurimùm inter ſe cõuenire ſcriptu-

ras & imagines, plurimumq; symbolum inesse rebus significatis, siue litteris, siue picturis, sic docente Spiritu sancto in septima synodo generali, quæ est Nicæna secunda, act.6. his verbis: Vidimus omnes, & intelligimus, quod & ante sacras sex synodos, & post has etiam Sanctorum picturę in ecclesia traditæ fuerunt non aliter ac sacra Euangelij lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint, ad animum deinde legamus & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo ista inuicem consequẽtia lectionem & picturam vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum gestarum peruenitur; vnde ex duobus istis sensibus in Canticis canticorum inuenire licet efficacem coniunctionẽ. sic enim ibi dicitur: Ostende mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam, quibus & adiungimus illud; sicut audiuimus ita & vidimus. Ex ista igitur pia patrũ sententia vtraq; hęc coniunguntur, vt & vtrumq; sit retinendũ in ecclesia, & alterutrum grandi absq; sacrilegio dimitti, destruiue non possit: quãdoquidẽ vt scriptura seruatur in ecclesia tum præceptis, tum fide, tum historia, & probatur eadem toti ecclesiæ, quia per eam & ad Christum, & salutẽ manuducimur, consequens est, vt & imaginum vsus litterariorum elementorũ loco subrogetur idiotis: narrat enim sub notis, & characteribus scriptura, narrat & pictura propriis figuris, ideoque cum scriptura clamitet, nempe Paulus Philip.2. In nomine Iesu omne genu flectatur cælestiũ, terrestrium, & infernorum: quęro ab Iconomachis de quo genere expressionis tanti nominis loquitur ibi Paulus: si dicunt de expressione, quæ fit verbis, aut scriptura: certè hoc expressionis genus non congruit incorporeis rebus, quales Angeli sunt, siue boni, siue mali: vnde frustra dixisset cælestium, & infernorum, si Paulus respexisset tantummodo ad id genus expressionis nominis Iesu, quod in scripturis, aut verbis continetur, quæ nec in cælo, nec in inferis describuntur in chartis, aut vocali aëris percussione: ideo censendũ potius est, vt quocunque modo mens rationalis creaturæ Iesum sibi exprimi aut coram poni cognouerit, genuflectendum sit ex hoc Pauli pręcepto. Itaque fiet, vt cum hoc sanctissimum Iesu nomen ad intelligentis cuiuscumque mentem peruenerit, semper illi genu flectendum sit. Ita & quando figura Iesu repræsentatur oculis, idem docuisse videtur: ac propterea vt veneranda sunt omnia scripturæ verba, ita venerandæ sunt picturę omnes rerum illarum, quæ in scripturis continentur: cui rei suffragatur id quod patres statuerunt in octaua synodo Constantinopolit. can. 3. Sacram, inquiunt, imaginem Domini nostri Iesu Christi, & omnium Saluatoris æquo honore, cum libro sanctorum Euangeliorum adorari decernimus, sicut enim per syllabarum eloquia, quę in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem, & sapientes, & idioti cuncti ex eo, quod in promptum est perfruuntnr vtilitate: quę enim in syllabis sermo, hæc & scriptura, quæ in coloribus prædicat, & commendat: hactenus ibi. Qua ratione initio nascentis Ecclesiæ, præsertim post scripta Euangelia traditione vsus inoleuerat inter fideles, sacris

codicibus oscula dandi, venerationis causa: quod sanè osculum non ipsi dabatur codici, sed spiritui, qui latebat, vt & hodie datur latenti in codice, vt scripsit Athanasius, teste concilio Coloniensi in tractatu de imaginibus. Cum itaque primum Ecclesiæ seculum voce potius, miraculisq; in fide propaganda coruscauerit viuentibus adhuc Apostolis, placuit hactenus differre sermonem nostrum de veneratione sacræ scripturæ; quæ illis defunctis, cum in codices redacta esset, siue vetus, siue noua singulari pietate venerationi cœpit haberi: vnde iure hoc loco, nempe secundi sęculi initio libuit nobis prefari de huiusmodi veneratione Euangelio exhibenda; nam & supra se viri fideles euangelicos codices ferre cœperant, salutare id sibi esse credentes, vt de sancta Cæcilia testatur S. Thom. quodl. 12. art. 15. Sabellic. lib. 2. & Eborens. tit. de lectione, & studio.

Miracula autem sacrorum euangeliorum sub apostolo Andrea iam coruscare cœperant, vt scribit Iacobus de Voragine vlt. Nouembris. Sed & inferioribus sęculis postea enarrabimus, videlicet quando de Nicetiis episcopis agemus sęculo 6. cap. 22. & quando de Rhossis pertractabimus, sæculo 9. cap. 26. Nunc prosequamur cætera huius secũdi sęculi testimonia de imaginibus, ac signo crucis.

De Hippolyto Apostolorum discipulo, ac de Corinthia virgine. Cap. II.

Hippolytus apostolorum discipulus crucis signum in aduersis munimentum esse probat teste Palladio.

SECVNDI huius sæculi initio peropportunum nobis videtur agere de iis, qui primi post Apostolos traditiones ecclesiasticas perdidicerunt: inter quos non exigui nominis fuit Hippolytus, ex cuius scriptis Palladius Cappadox cum de sanctis patribus ageret, notatu dignum facinus commemorat capite quinquagesimotertio. Sic enim narrationem suam exorditur Palladius ibi: In admodum vetusto codice, qui scriptum nomen Hippolyti eius (quem Apostoli norant) habebat in titulo: Relationem historiæ inueni huiusmodi, Et quæ sequuntur, &c. Narrat enim eo loco virginem Corinthiam ob fidei constantiam à Pagano iudice in lupanar fuisse coniectam, quæ procorum adolescentium libidinem à se auertebat simulatione adhibita, quòd in pudendis se fætidum vlcus habere profiteretur: interea adolescens quidam zelo pietatis motus ad eam ingressus sic illam affata est: Surge, salua te, ac libera: spoliauitque se vestibus suis (hoc est camisia, clamyde, & aliis virilibus rebus cunctis:) itaque induit puellam dicens ei, summa parte clamydis vela caput tuum, & velata recede:

quæ

quæ cum se signasset in nomine Domini, ita vt iussit egressa est: quam sic Deus intactam, incorruptamque seruauit. Ecce Apostolorum temporibus signandi cruce vsum inoleuisse, præsertim in necessitate cõstitutis, aut in euitandis periculis, aut rebus aggrediendis, vt in hac virginis sui consignatione didicimus: hoc enim facinore adolescẽs duplicem coronam promeruit, nempe bestiis traditus, martyr est effectus; suamque ac virginis castitatem illæsam seruauit.

De Edesseno episcopo. Cap. III.

Christi ad Abagarũ imago parieti cum lumine occlusa perstitit ad annos quadringentos plus minus, teste Constantino Porphyrogenito.

NON fuerit incongruum hic referre quod eiusdem sęculi initio Edessenus quidam incogniti nominis episcopus ad imaginis Christi venerationem faciendum curauerat. Defuncto enim Abagaro, ac filio piissimis Christi seruis, regnum ad nepotem ex filio, atque ad pronepotem transierat, qui ad idololatriã manifestissimè prolapsi, sacratissimam Christi imaginem, quæ pręstabat omniũ venerationi, vt contemnebant, ita abolere statuerant. Sed huic rei prudentissimus illius temporis episcopus solerter prouidit, vt narrat Cõstantinus Porphyrogenitus in oratione, quam habuit Constantinopoli de sancta Christi imagine his verbis: Cum hoc pręsciuisset loci Episcopus, ea, qua ipsi licuit vsus est prouidentia, & quoniam locus, in quo sita erat imago, seruabat figuram hemisperij speciem cylindri referentis, accensa ante imaginem lucerna, & imposita tegula cum calce, & coctis lateribus obstruxisset loci ambitũ, redegit murum in planam superficiem. Cum igitur non videretur diuina forma, destitit ille impius à conatu: ideo autem vt arbitror statutum est à sacerdote, vt ante imaginem poneretur tegula, ne aliqua putrefactio, quæ fit ex situ ędificij, & ex humore calcis inesset in linteo imaginis receptaculo; & ex diuturnitate temporis aliquid damni acciperet: eoque loci seruata est vsque ad Chosroe tempora, quãdo vrbem Edessam obsedit: lumen quoque lucernæ illius semper ibi perseuerauit, cum intercessissent anni plus minus quadringenti, vt videbimus inferioribus sæculis.

De Cornelij centurionis imagine, & de episcopis Siluano, & Philostorgio, ac Eucratio pictore. Cap. IIII.

Cum ad Cornelij centurionis effigiem faciendam, minus pie pictor se pararet miraculo percussus, oratione sanatus est, teste Metaphraste.

TRAN-

TRANSEAMVS interim ad alia, quę picturarum vsum comprobare poſsint. In primis occurrunt, quæ de Cornelij centurionis reliquiis circa huius ſęculi initium contigiſſe compertum eſt: nempe non diu poſt depoſitionē ipſius Cornelij. In vrbe enim Scæpſeorum Demetrius à Cornelio cōuerſus, defunctum eum inter vepres ſepelierat, ne tyrānorum iniuriis foret expoſitus: ſed Demetrio poſtea extincto, omnibus ignotus fuerat locus: Quarè Cornelius Siluano Troadis epiſcopo, ſuas hoc ſęculo prodidit reliquias; iubens, vt eò loci Eccleſia ſub ſuo nomine conſtrueretur: illò profectus eſt Siluanus, & (vt ait Metaphraſtes xiij. Septembris) cum precatus eſſet, & crucem fixiſſet in terram, & manum rubo inieciſſet, ipſas excidit radices. (Notādum interim crucem figi conſueuiſſe in ædificandis Eccleſiis, etiam ab ipſis Apoſtolorum tēporibus) ſed proſequamur narrationem: fuerat iſto Siluani tempore, quidam vir pius Philoſtorgius nomine, huic ſtatim atque in Scæpſeorum epiſcopum fuerat prouectus, animo inſederat templum huiuſmodi picturis exornare: itaque (vt ibidem narrat Metaphraſtes his verbis) Quendam pictorem hortatur Philoſtorgius, vt & totum templum depingat, & Cornelij effigiem in eo diligenter exprimat, & quàm fieri poſſet accuratiſsimè ornet; nempe vt is etiam ſenex pingeretur, & illi ipſi omnino ſimilis. Rogabat ergo ſanctū Eucratius (hoc enim erat nomen pictori) vt ei ſuam reuelaret ſpeciem, quo eam aptè, & accuratè depingeret; & ſimul ægrè ferebat mandatum epiſcopi, & quaſdam, non nimis honorificas voces emittebat in ſanctum, animo ex omni parte perplexus, & valde triſtis, & propterea quòd neſciret illius ſpeciem, & quòd non poſſet conſequi characteres, & figuras vultus: cum itaque aliquando cecidiſſet è ſcalis, quas aſcēderat, iacebat non ſpirans, & vermes alij quidem per os perreptabant, alij autem rurſus ingrediebantur; viſa ſunt hæc eſſe fructus illorum verborum maledicorum, quę dolore affectus pictor dixerat: ſed ipſe es omnino, ò Corneli, qui Demetrio grauiter in te prius ſpirante vxorem & filium donaſti. Quapropter non ſubſtinuiſti vt huic pictori amplius produceretur ſupplicium; cum enim die ſequenti ei apparuiſſet, & manum eius dexteram apprehendiſſet, eum ſurgere fecit velut dormientem: & hęc duo fecit maxima. Nam & intemperantem eius linguam caſtigauit, & curauit dolorem, ac ægritudinem, quam acceperat, propterea quòd neſciret quomodo pingeret, non in figura, imagine, & ſimilitudine, ſed verè cum eo congreſſus, & forma quali eſſet, oſtendens; quin etiam ipſe pictor viſus eſt rurſum ſanus ſaluus, & omnino liberatus à vermibus; & rurſus artem ſuam eſt aggreſſus: hinc factum eſt, vt eum talem pingeret, qualem viderat, ipſam planè veritatem cum arte iniiciens in picturam. Hactenus Metaphraſtes.

De sancto Eustachio. Cap. V.

Eustachio se exhibet Christus crucis figura adorandum; teste Damasceno, Metaphraste, Nicephoro.

PLACIDAE seu Eustachij conuersio à gẽtilismo perspicuè indicat gratas plurimum esse Christo suam, sanctorumque imagines. Audiamus igitur primum Damascenũ, inde Metaphrastem postea etiam Nicephorum: Damascenus enim lib. 3. de imaginibus citat ex miris actibus huius Eustachij Placidæ, & Theospis cum filijs, quòd per imaginem crucifixi inter cornua cerui conuersus fuerit; sed quomodo id contigerit, profusius patet ex Metaphraste xx. Septembris, cum narrasset eum fuisse genere illustrẽ, ductorem exercitus strenuum, & in pauperes munificẽtissimum, moralibusque ornatum virtutibus, & humanæ pietatis studia colentem in gentilitate, sic subiicit: Quando verò ei à bello in hostes gerendo dabatur requies; oblectabatur venatione; quę est belli meditatio: porrò autem cum ei aliquando egresso ad venandum, renũciasset explorator ceruos in armentum non procul pasci: Dux quidem, (vt mos est) disponebat eos, qui secum venabantur, & ordinabat venationem: interim autem, dum occupati essent, qui cum eo erant in dumis, apparẽs quidam ceruus ingentis magnitudinis, & cursu alios anteuertens, illius ad se cõuertit oculos, & tamquam insignis quidam hostis prouocabat illum, vt secũ confligeret: atque eorum quidem, qui cum eo venabantur, alios sicut ordinauerat, ita armentum ceruorum persequi iuit; ipse autem cum paucis laxatis frenis, vehementer illum magnum persequebatur: Deinde aliis iam defessis, solus ipse post eum currebat, cum nec equus esset defessus, nec retardatus esset eius impetus, donec ceruus cum eum vidisset solum relictum ab aliis, in verticem mõtis, & præruptam petram, quod quidem cerui naturam superat, insiliens, & pedes repressit à cursu, & venatorem à persecutione; hoc autem erat non venatorem esse predę propinquum, sed ipsum cerui captum ab eo, quem persequebatur: nam cum Dux consideraret quanam via posset petram conscendere, & à tanta pręda non excidere; capitur ipse potius à diuina, & magna sapientia: nam supra caput cerui, qui apparuit, & ex vtroque eius cornu, salutaris crucis erat signata figura, colore admodum splendido, & luminoso, in ipsa autẽ ille, qui carne fuit pro nobis passus, tamquam in tabula formatus erat in aere, ex illo autem spectaculo vox quædam audiebatur dicens: Placida, quid me persequeris? (ita enim adhuc vocabatur Eustachius) ego sũ Christus Iesus, qui his delectatus virtutibus, non pulchrum esse iudicaui tantas virtutum copias tegi sub profundis tenebris cultus simulachrorum, & eas perire temere: nihil enim aliud fecit me in terram venire in hac quam vides forma, cum sim Deus, & cælos habitem, & ab intelligentibus adorem virtu-

tibus, quàm amor in homines, & velle eos omnes seruare. Placidas autem hac tam noua voce, & forma obstupefactus, statim ex equo decidit, partim quidem non ferens ad talia accedere spectacula, & auditiones; partim autem, & ex iis, quæ euenerant, honorans eum, qui respondebat. Postquàm verò à magno stupore ad se rediit, & iam apud se fuit, Quis es domine? rogauit cũ magno animi metu, & rursus audit vocem resonantem à sacra illa imagine, Ego sum Iesus Christus, qui, vt vniuersum ex nihilo consisteret, effeci, & hominem propriis effinxi manibus, & non hactenus benignitatem ostendi; & clementiam, sed etiam à peccato rursus contritum erexi, & inde Placidas factus est fidelis baptismo initiatus, Placidæ nomine mutato in Eustachium. Insignis sanè historia, in qua illud animaduerte, Christum præbere sui ipsius imaginem, in qua adorari ab illo voluerit, vt discamus Christi, & inde etiam sanctorum imagines non habere rationem illam simulachrorum paganorum. Sed audiamus & Nicephorum lib. 3. cap. 29. Ille enim enarrans persecutiones in Christianos per litteras Antonini Pij sedatas fuisse, sic subiicit: Antequàm autem eiusmodi ederentur litteræ permulti dicuntur egregie certamen pro Christo pertulisse, quorum vnus etiam fuit, victoria clarus martyr Eustachius: is sub Traiano prętoriam gerens dignitatem, Placidas dicebatur, & genere, & opibus illustris; cum verò plurimis eniteret ornamentis; postremo cælesti quoque vocatione est cohonestatus; etenim in solitudine quadam venanti Christus cerui cornibus insidens, paruit: eumque arcanæ sapientiæ consilio ad se pertraxit, & simul quæ ei euentura essent prædixit; itaque baptizatus cum tota domo sua Christo se dedidit.

De sancto Zosimo martyre. Cap. VI.

Zosimus martyr in angustiis se crucis signo munit, ex Metaphraste.

ZOSIMVM etiam strenuum militem Christi hoc idem Traiani sęculum in Apolonia vrbe tulit. Illius enim fidei constantiam coram Domitiano præside narrans Metaphrastes xix. Iunij, ijs verbis vtitur: Iussit igitur pręses grabatum æreum ferri, & ignem multum subiici, cumque multæ flammæ in grabatum ascenderent, iussit beatum Zosimum nudum illuc conijci: cum verò sanctus martyr crucis figura se muniuisset; & in grabatum coniectus esset; statim dominus ignem in rorem conuertit: etenim per angelos suos Deus martyri opem tulit: omnes verò, qui pręsentes erant, qui opinabantur ob nimium illum ignem Zosimum animam efflauisse, at Angeli à Deo missi sanctum martyrem è grabato sublatum omnibus spectantibus extra grabatum constituerunt: Martyrum munimentum semper fuit venerabilis crucis figura.

De san-

De sancta Sophia, & filijs. Cap. VII.

Sophia, & filij in angustiis crucis signo se muniunt, ex Metaphraste.

AD Hadriani tempora Sophia quoque cum filijs, eodem crucis signo armata, victoriam est consecuta: de eis Metaphra. xvij. Septembris cum eos ad Hadrianum, & eius in Vrbe præfectum Antiochum delatos, tamquam Christianos narrasset, stetisseque illũ pro tribunali, sic subiicit: Postquam autẽ sederũt pro tribunali præfecti vrbis, cum ipsi eũ, qui dixit non esse timendos eos, qui occidunt corpus, & pollicitus est, à se dandam esse sapientiã, dominũ inuocassent, & se crucis figura muniissent, omni timore deposito, stetetũt cũ forti & generoso animo: qua verò validiore armatura se munire possuntmilites Christi, quàm crucis signo?

De sancto Pio I. Romano Pontifice. Cap. VIII.

Pius I. Papa, consecrandas cruces docet, & coram ea iurare magnum esse, iusiurãdũ tradit, ex Gratiano, Burchardo, Iuone, Anselmo, Polycarpo decretista.

FVISSE Christianis crucis vsum, magnęque habitam omnibus fidelibus venerationi, nemo pius dubitabit, qui recolat eam consecrari etiam initio nascentis Ecclesiæ apostolica traditione cœpisse: solenne etenim putabatur iuramẽtum illud, quod coram cruce fieri obtigisset: de qua re ita meminit Pius I. Papa in decretis suis: Qui peierat se in manu episcopi, aut in cruce consecrata tres annos pæniteat: si verò in cruce non consecrata, annum vnum pęniteat: qui autem coactus fuerit, & ignorans se peierauerit, & postea cognoscit, tres quadragesimas pęniteat. Eadem etiam retulit Gratianus 22. q. 5. cap. qui peierat. Et ante eum Theodorus in pęnitentiali suo meminerat, quod & Burchard. scribit lib. 12. cap. 5. Iuo parte 12. cap. 62. Polycarpus lib. 6. tit. 11. Pręcipue vero Anselm. lib. 11. cap. 64.

De Iustino martyre. Cap. IX.

Iustinus sacrarum imaginum vsum probat, ac crucis signum, ex ipsius libris.

NVNC Iustini illius insignis Christi athletę scripta scrutari in animo est, vt sententiam eius hauriamus circa sacras imagines, & crucis signum: occurrit autẽ primum locus in dialogo cũ Triphone Iudæo post mediũ libri. eius hęc sunt verba: Dicite mihi, ò Iudæi, nonne Deus erat, qui per Moysem interdixerat, ne

quis imaginem similitudinemvè vllam faceret, vel cælestium rerum vel terrestrium, & tamen ipse per eundem Moysem in deserto iussit fieri serpentem æneum, & pro signo erigi, vt per hoc signum seruarentur morsi à serpentibus? idque nemo, vt iniquum criminatur: præsignabatur enim (vt dixi) mysterium, fore vt aliquando destruatur potentia serpentis, qui Adamo transgrediendi mandati auctor fuerat: salutem autem obuenturam his, qui crederent, per hoc signum pręnuntiato, crucifigendo videlicet, vt serpentinos morsus euadant, hoc est mala opera, idololatrias, iniquitatesque cęteras; alioquin sin hęc ita intelligantur, reddite mihi rationem, cur Moses æneum serpentem pro signo sustulerit, & morsos eum intueri iusserit remedio præsentaneo? pręsertim cum ipse interdixisset, ne quis vllam similitudinem effingeret: [Et inferius multò sic habet:] Nam & symbolum illud rubri funiculi, quod in Hierico speculatores à Iesu Nauem missi dederunt Raab meretrici iussæ, vt id alligaret fenestræ, per quam eos demiserat, clam hostibus similiter pręsignabat Christi sanguinem, per quem salui fiunt in omnibus gentibus, qui olim scortatores, & iniusti fuerant, accepta remissione peccatorum, à quibus resipuerunt: at vos, Iudæi, hæc interpretando iuxta sensum humilem imbecillitatem Dei damnare videmini, ita simpliciter accipiendo, quæ dicuntur, nec introspiciendo penitius: alioqui Moyses quoque suam legem violasse videbitur, cum vetuerit vllum simulachrum fieri rerum cælestium, terrestrium, marinarumque, & postea serpentem ęneum ipse fecerit, proposueritque in stipite, & morsos eum inspicere iusserit, quo facto euadebant salutis periculum: ergo serpentem intelligemus, tunc saluti fuisse populo illum ab initio maledictum diuinitus, & occisum magno gladio, vt Esaias clamat. adeone stulte hæc accipiemus, vt vestri magistri, ac non figuratè potius? nonnè pręstat has imagines ad Iesum crucifixum referre? Rogo interim vos Iconomachos quid decentius est, serpentis forma, an hominis? si igitur serpentis horridæ belluæ figurā Deus ipse probat in scripturis ad populi salutē, dummodo mens non ad materiam, sed ad Christum crucifigendum referatur (vt apertissimè hic docuit Iustinus) quanto magis sub humana forma probari putandum est figuram Christi crucifixi? quid ad hęc dicitis? Simulachrum serpentinum probatur Moysi, si ibi intelligatur Christus crucifigendus, multò ergo magis humanum simulachrum toti Ecclesiæ probandum est, si ibi intelligatur Christus crucifixus: neutra igitur lex violatur, nec vetus, nec noua ex simulachris, quando in eis Christum caput, vel eius membra intelliguntur. Sed videamus ex eodem Iustino, quid & de crucis signo senserit: cum enim in sua Apologia secunda demōstrasset gentes diuinā prophetarum scripturam omnē, quę de Christo loquebatur, ad profanas sentētias detorsisse, sic scribit: Quia didicerāt ex prophetis illū opē allaturū morbis omnibus, Aesculapiū protulerunt in mediū, crucem tamen in nullo Iouis filio retulerunt, nō enim intelligebāt mysteriū scripturarū, figuratè omnia tradentiū, nec quod crux sit præcipuū insigne principatus, ac roboris,

boris, vt oculis cernitur. Considerate totum mundum, an in eo quicquam geratur sine hac figura, aut constet vlla societas: Mare non sulcatur nisi hoc trophæum, quod vocatur volum in naui, maneat incolume: fossores nō operantur, sicut nec opifices, nisi instrumentis hanc formam habentibus; hominis figura non aliter à brutis differt, quàm quod erectus est, & manus expandit, & in facie à fronte protensum nasum pręfert, per quem fit respiratio, vt plane forma crucis videatur; quod & propheta sic indicat: Spiritus ante faciē nostram Christus dominus. vestra quoque signa declarant huius figuræ potentiam, vt trophęa, & quædam quę prælata vobis turbam submouent magistratus, & potestatis insignia; quamuis id non aduertatis agentes aliud: defunctorum quoque Imperatorum vestrorum imagines cōsecratis, hoc schēmate, quo diuos cognominatis in titulis. Quale putatis encomiū Iustinus de cruce egisset, si Christianos fuisset allocutus; quando gentibus apertè gloriā crucis signi prędicat, appellans trophæum magnę potestatis insigne principatus, ac roboris? Sed explicatius hoc habet ad orthod. q.118.in Resp. cū probasset primum illum ritum orandi ad orientem versus, sic addit: Quemadmodum dextra manu in nomine Christi consignamus eos, qui hoc signo egent, quia honorabilior existimatur, quàm sinistra; tametsi situ non natura ab ea differt, ecce explicite eum probare crucis signum in fronte, Quòd si Iustini martyris nō putas esse libellum illum; certè ex omnium sententia, si alius Iustinus est, is proximus illorum temporum perhibetur; sic igitur tanto auctore liquet, & probari simulachra ratione habita ad prototypum, & crucis figuram sacram rem, & efficacem esse.

De sancto Alexandro episcopo, & martyre. Cap. X.

Alexander episcopus, & martyr crucis se signo in angustiis muniebat: ex Damaso, Beda, Vsuardo, Adone.

MARTYRES alios habemus eiusdem sæculi, in illa Antoniana persecutione, qui Christi crucis signum pro salutari in aduersis habuerūt. Nam Alexander episcopus, ac martyr, delatus quòd Christianus esset, facibus ad latera exustus, & in fornacē igneā frustra iniectus, hoc signo vicit omnia: nam præter id, quod Vsuardus insigniter de eo loquitur in martyrologio sub xxi. Septembris, & ante eum Beda xxvi. Nouēbris; dum attestatur etiā mortuum suscitasse, etiā ante hoc Damasus illi condignā cryptam fecit, & festiuitatem indixit. Habemus insuper & recentiorē Adonem Treuerensem, qui de eo sic loquitur, quoad institutum nostrum spectat: Sexto Cal. Decembris, beatus Alexāder, cum duceretur, obuiauit ei quędam vidua, quam beatus martyr rogauit dicens: commoda mihi orarium, at illa pręstitit ei: Officiales autem dixerunt mulieri, perdidisti orariū tuum; facto itaq; signo crucis expoliauit se beatus

Martyr tunica & in linea ſtans, texit ſibi de orario oculos, deinde poſitis genibus ſuſcepit gladium, via Claudia, vigeſimo milliario ab vrbe, & factus eſt terræmotus, & vicus, & thermæ ceciderunt: Martyrum munimentum ſemper fuit crucis ſignum.

De ſanctis Glyceria, & Laodicia. Cap. XI.

Glyceria, & Laodicia frontem crucis ſigno pingunt: & in anguſtijs eodem ſe muniunt, ex Metaphraſte.

ACCEDVNT poſt hũc Glyceria, ac Laodicia martyres ſub eadem 4. perſecutione, in crucis ſigni teſtimonium. Cum enim Traianopoli ſub Sabino Græciæ præſide mandata imperatoria vrgerẽt de colendis idolis, termino trium dierum affixo; Glyceria omnes Chriſtianos confirmauit, ne id ſcelus admitterent, vt eſt apud Metaphr. x. Maij: Videte, inquit, & vobis cauete, ac diligenter animaduertite qualis eſt Imperator ille, cuius characterem habemus, & quali forma in fronte ſignati ſumus, qualis deniq; monetæ inſcriptionẽ accepimus: hęc igitur, cum ſciamus, demus operam, vt quàm diligentiſsimè Domini noſtri pręcepta ſeruantes, apud illum ipſum æternum regem ſalutem conſequamur, characterem etiam, quem accepimus ab omni labe vacuum, ac purum cuſtodientes. Id cum femina illa dixiſſet: optamus, inquiunt omnes, horum omnium, quę dixiſti compotes fieri; tum illa: veſtræ igitur preces Deo ipſi offerantur. Poſtea verò quàm tres dies præterierunt, ciues idololatræ omnes cum lampadibus inſanientes concurrebant: venit autẽ & Glyceria, quę crucis Chriſti ſignum in fronte inſcriptum habebat, quo animum illuminare poſſet. Ad præſidem igitur cucurrit, cumque ante illum ſtetiſſet, ſic eſt locuta: Clariſsime præſes, en ſacrificiorum, quæ Deo ipſi offerenda ſunt ipſa initium faciam: prima enim ſum, & eo patre nata, qui fuit tertiò Romanus conſul; & vbi nam, inquit pręſes, lampas tua eſt, qua te id facturam ſignificas? cui Glyceria in fronte ſcriptam habeo lampadem meam, quæ cũ extingui non poſsit, ſyncera noſtra, quę Deo ipſi offerimus, ſacrificia illuminat, & æterno regi offert. Tum præſes dixit, age lampadẽ ſumens Ioui ſacrifica: minimè, inquit Glyceria, æterno regi, & Deo lampadibus fumum emittentibus opus eſt, ſed iube eas extingui, vt ſacrificiũ meum non labefactetur; iuſsit igitur præſes, & extinctæ ſunt lãpades, quibus extinctis ſancta illa femina Glyceria pectus tẽperantia, & fortitudine pręunctũ, oculos ad cælũ intendit, & manu ad populũ extenſa: videtiſne, inquit, illuſtrem hanc lampadem in fronte mea inſcriptã? cumq; hęc diceret, crucem Chriſti oſtendit, ac dixit: Deus omnipotens, qui per Chriſti tui crucẽ à ſeruis tuis glorioſè collaudaris, &c., & mox finita oratione lapideus Iuppiter corruens cõtritus eſt, iuſſaq; ob id in carcerẽ trudi: ad quam Philocrates presbyter acceſsit; illi autẽ dixit Glyceria, ſigna me Chriſti

ſigno, & pretioſo veritatis chriſmate me ipſam exorna, & Deo illi atq; Imperatori cui tu militas, & cuius arma ipſe geris me cõmenda, vt eo ſigno muníta prauiſsimi dęmonis malitiam ſuperem. Ad hęc Philocrates presbyter ſignũ, inquit, Chriſti vota tua expleat, & precioſum Chriſti vnguentũ faciat, vt quod cupis id aſſequaris; poſtea alio carcere diuinitùs liberata, & adhuc eadẽ in fide conſtans, cõfeſtim à pręſide in fornacem igneã iuſſa eſt cõijci. Accẽſa igitur fornace, ſancta mulier crucis ſigno ſe ipſam muniuit ac dixit, Domine Deus, &c. Ecce quam glorioſò encomio exaltauit hęc mulier ſignum crucis, tũ in hortatione fideliũ, tum in confutandis infidelibus, tum in ſui armaturã.

De Neone, Meleuſippo, ac Benigno martyribus. Cap. XII.

Meleuſippus, ac Benignus crucis ſignum prędicant, teſtibus vel ipſis ęthnicis; quibus accedit Neon martyr. Gregorius quoque Turonenſis, ac vetuſtiſſimi incogniti auctoris libri; accedunt & miracula.

HVIVS quoque ſecundi ſęculi ſcriptor fuit Neon martyr, qui quod propriis intuitus eſt oculis, litteris mandauit; ex ipſo igitur quicquid rei noſtræ cõſentaneũ videri poteſt[a], hic inſerendũ ſtuduimus. Nam cum beatiſsimus Polycarpus Aurelij imperatoris perſecutionẽ in Chriſtianos feruere accepiſſet, Benignum presbyterũ cum alijs nonnullis in Galliam direxit: quò profectus trigeminos quoſdã fratres in Chriſti fide adeo ſanctè inſtituerat in Lingonienſi vrbe, vt ad martyrij coronã eos inflammarit. Meleuſippus igitur pro reliquis duobus fratribus (cum iam manibus, pedibuſq; ab arbore omnes ſuſpenſi penderent) in ipſis tormẽtis hęc verba promebat: Dñs noſter & Saluator Ieſus Chriſtus clauis cruci affixus pro noſtra redẽptione ſãcto pepẽdit in ligno: vnde crucis ſignũ habere meruimus: Nos quoq; tres eius famuli in vno hoc ſtipite pẽdẽtes pro nomine eius efficiamur martyres glorioſi. Hęc ex Neone, qui his verbis cũ pronũciarẽtur interfuit, quiq; poſtea etiã ad martyriũ ſpõte cõuolauit, vt Ado Treu. retulit xvj. Cal. Feb. & aptius eſt apud Suriũ de vitis Sãctorũ, to. 1.

Horum trigeminorũ pręceptor (vt diximus) & inſtitutor Benignus presbyter ad Aureliũ delatus eſt, accuſatoribus accuſationem in hęc verba deferentibus; Dijs noſtris non placet iſta Chriſtianorũ conuerſatio, nec miſcetur lex Chriſtianorum legibus diuorum noſtrorũ; ſed vbi Dijs noſtris oſtenſum fuerit ſignũ illius crucifixi illico tabeſcunt, & fremunt dentibus, nec ſignũ illud intueri ſuſtinent: ideoq; cũ poſtea Benignus ab Aurelio Crucicola per irriſionẽ vocatus in Diuionenſi caſtro cogeretur immolata corã idolis edere, facto prius ſigno crucis cõtra carnes ac mox etiã contra idola ipſa, tã lignea, quã lapidea corruerũt: Hęc ex vetuſtiſsimo manu ſcripto codice, cui conſentiũt vetuſtiſsimã martyrologia, quę etiã habet Surius de vitis Sanctorum tomo 6.

Quin

Quin & Gregorius Turonẽsis libro in glor.mart.cap.51. huius Benigni passionem enarrat, à cuius reliquijs se perplura beneficia suscepisse testatur.

De miraculo sancti Michaelis Archangeli. Cap. XIII.

Archangelus Michael crucis signo fluuiorum impetum cohibuit: ac dęmonis vim contriuit, teste Metaphraste.

IN Cheretopa in regione Chonensi hoc sęculo, idest post nonagesimũ circiter annũ à morte Ioannis euangelistę, insigne contigit miraculũ in tẽplo sancti Michaelis, Archippo quodã sanctissimã ibi vitã degente. Cum enim, & loci sanctitatẽ, & Archippi pietatẽ detestaretur gens illa incredula, vsq; adeo vt & templi ruinã, & Archippi necem, omnibus artibus quęsissent, pręsertim inundatione fluuiorũ, quibus aditũ dederant ad templi euersionẽ, & Archippi mortẽ: apparuit Michael Archangelus, dequè crucis miraculo sic narrat Metaphr.v.Septẽb. Cum ille autẽ Michael Archangelus manũ sustulisset, & crucis signũ formasset, & loco stare iussisset fluuios (quanta est ò Christe multitudo tuę virtutis) viderũt eũ aquæ, vt psalmice dicã, & timuerũt, & tãquã murus repente concreuerunt, ac constiterunt: cũ ille autẽ sustulisset dexterã; & in rupe, quę erat pręter tẽplum figurasset signũ crucis, repente erupit tonitru, & terra valde contremuit, & terręmotu quidẽ fissa fuit petra: ille verò cum valida rursus in eam arma torsisset, nempè terribile signum crucis, conteratur quidem hic dixit, omnis virtus aduersarij: scateat autem ab omnibus malis liberatio ijs, qui accedunt fideliter: & ideo perseuerauit sanctitas loci, & seruatus Archippus.

De Tertulliano. Cap. XIIII.

Tertullianus & imaginum sacrarum vsum, & crucis signum in omnibus rebus adhibendum docet suis libris.

TERTVLLIANO hunc locũ parauimus ad firmandũ vsum imaginũ, ac crucis signi virtutẽ. Ille igitur in lib.2. contra Marcionẽ interpretãs verba Exodi, quibus rerũ imagines fieri prohibẽtur; sentit nõ prohiberi vsũ, sed abusum, nẽpe idololatriã: audiamus igitur ipsũ, sic.n.habet: Proinde similitudinẽ vetans fieri omniũ, quę in cælo, & in terra, & in aquis ostendit, & causas idololatriæ scilicet substantiã cohibentes: subijcit enim: non adorabitis ea, neque seruietis illis. Serpentis autem ęnei effigies postea pręcepta Moysi à Domino nõ ad idololatrię titulum pertinebat, sed ad remediandos eos, qui à serpentibus infestabãtur, & taceo de figura remedij: sic & Cherubim, & Seraphim aurea in arcæ figuratũ exemplũ, certe simplex ornamentum accõmodata suggestui, longè diuersas habendo causas ab idololatriæ conditione; ob quam similitudo prohibetur,

non videntur similitudinum prohibitarum legi refragari; non in eo similitudinis statu deprehensa, ob quę similitudo prohibetur: hęc ibi. Sed pro signo crucis idem in Apologetico suo, cap. 16. diluens gentilium obiectionem aduersus Christianos, quibus exprobrabant crucis signum, sic habet: Qui crucis nos religiosos putat, consecraneus noster erit; cum lignum aliquod propitiatur, viderit habitus; cum materiæ qualitas eadem sit, viderit forma, dum idipsum Dei corpus sit, & tamen quanto distinguitur à crucis stipite Pallas Attica? & Ceres ferrea, quę sine effigie rudi palo, & informi ligno prostat? Pars est omne robur, quod erecta statione defigitur; nos sic forte integrũ, & totũ Deo colimus; diximus Origenẽ deorũ vestrorũ à plaustris de cruce induci, sed & victorias adoratis, cũ in trophęis cruces intestina sint trophęorũ: Religio Romanorũ tota castrensis signa veneratur, signa iurat, omnibus dijs prępońit, omnes illi imaginũ suggestus insignes, monilia crucium sunt: Sipara illa vexillorũ, & labarorum stellę crucium sunt; laudo diligentiã noluistis nudas, & incultas cruces consecrare. Hoc subobscuro ratiocinandi genere de cruce aduersus gentes vsus est Tertullianus imitatus Iustinum, & vtrũq; imitatur Arnobius; gloriam enim crucis latenter insinuant: vt patet ex ipsorũ libris, de quibus suis locis disseruimus: Cordibus enim incredulis tãti signi mysteriũ non erat reuelandũ, aut explicandũ: iccirco alibi luculentius crucis attollit encomiũ. in lib. etenim 3. aduersus Marcionem: Da, inquit, signa Thau, ipsa est etenim littera grecorũ Thau, nostra autẽ T species crucis, quam protendebant futurã in frontibus nostris apud verã, & catholicã Hierusalẽ. Insignior est locus eiusdẽ in lib. de corona milit. Ad omnẽ, inquit, progressum, atque promotũ, ad omnem aditũ, & exitũ, ad vestitũ, & calceatum, ad lauacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia: quęcũq; nos conuersatio exercet frõtem crucis signaculo terimus. Quid habetis aduersus hoc Tertulliani testimonium? vicinus fuit Apostolorum sęculo, ebibit recentem hanc Apostolorum traditionem, & quod de hoc signo tota seruabat Ecclesia, ipse litteris mandauit: Si huiusmodi testem reijcitis, iam liquet vos non alia id ratione facere, quàm quòd ad omnia quæritis testes, ac consultores dęmones ipsos vestros, quia illi crucis hostes sunt, vt vos: nihil enim illi magis oderunt, nihil magis fugiunt, quàm crucem, nempè baculum timentes, quo plagã acceperũt. Audistis etiã hunc insignẽ testem probasse vsum imaginũ, dũmodo absit idololatria, suoq; tempore, nẽpe (vt diximus) Apostolorũ proximo apud omnes in vsu erant ecclesias: quid enim oportebat eũ de eis verba facere, si suo tẽpore publicè in vsu non erãt? quas vt defenderet interpretatur Exodi verba, quæ à nonnullis, vt à vobis hodie, aduersus simulachra contorquebantur.

Imagines igitur Christi, aut sanctorũ hoc Tertulliani sęculo extitisse quid profuit inuestigare? Edessæ sũma cũ veneratione totius vrbis, & cõuicinarũ asseruabatur Christi ad Abagarũ miraculo facta imago: nã ad mille circiter annos sẽp asseruata est, donec Cõstãtinopolim trãslata est à Romano Lecapeno Impatore, vt iã superiore cẽturia demõstrauimus: asseruabatur, & publicè prosta-

proſtabat omnibus venerabilis illa, quę in Paneade ab Emorrhoiſſa fuerat extructa, quæ ad Iuliani vſque tempora integra conſtiterat, ac diutius poſtea etiam ipſius fragmenta deuotè culta fuerant. Eodem quoque hoc ſęculo extabat illa, quam Nicodemus Gamalieli dono dederat, in quam adeò exarſerant Iudæi, vt Beritho crucifixerint: extabat & Veronicæ ſudario impreſſa Chriſti forma: extabāt tot picturæ beatę Mariæ, & apoſtolorū Petri, & Pauli à ſancto Luca effigiatæ, quæ ad vſq; Nicephori tēpora perdurarunt; Conſtantinopoli miraculis celebratæ, vt iam ſuperiore centuria perſpicuè tradidimus.

De Irenæo epiſcopo Lugdunenſi. Cap. XV.

Irenæus legitimum vſum imaginum ſuis ſcriptis probat: Gnoſticos autem eis abutentes damnat: myſterium magnum contineri in crucis figura, docet.

IRENAEVS quoque hoc ſęculū illuſtrauit glorioſo martyrio, ſub Seueri perſecutione. Ille etenim Gnoſticorum, Baſilidianorumque hoſtis, quòd imaginibus Chriſti abuterētur, eas miſcentes profanorum hominum imaginibus, ex catholica eos damnat ſententia, lib. cōtra hęreſes primo cap. 23. cum narraſſet Baſilidianorū errores contra Chriſti paſsionem, & crucifixionem, ſubiicit hęc verba: Vtuntur autem, & imaginibus, & incantationibus, & inuocationibus, & reliqua vniuerſa parerga. Ecce per incantationes imagines colere Baſilidianos, & propterea reprobari ab Irenæo: nam & Marcellina, & Carpocrates horum Baſilidianorum ſocij, ab eodem Irenæo damnantur ibidem cap. 24. Marcellina, inquit, quæ Romā ſub Aniceto venit (cum eſſet huius doctrinæ, multos exterminauit) Gnoſticos ſe autem vocāt, etiam imagines quaſdam quidem depictas, quaſdam autem & de reliqua materia fabricatas habent, dicentes formam Chriſti factam à Pilato, illo in tempore, quo fuit Ieſus cum hominibus, & has coronant, & proponunt eas cum imaginibus mundi philoſophorum, videlicet cum imaginibus Pythagoræ, & Platonis, & Ariſtotelis, & reliquorum, & reliquam obſeruationem circa eas ſimiliter, vt gentes faciunt: contemplare hic, quod tria ſunt circa has imagines, ob quæ hęreſim incurrunt Gnoſtici, primū, quòd à Pilato habeant primam imaginem, qui eam habuit contemptui, & irriſioni, ſecundo quòd mundi philoſophorum imagini eam cōmiſceant, quaſi nihil ſit diuinitatis plus in Chriſto, quàm in reliquis mundi philoſophis; imo in Ieſu nihil plus eſſe, quàm in ſe ipſis cenſebant iſti Carpocratis ſectatores, vt ibi docet Irenæus his verbis: Quapropter & ad tantum elationis prouecti ſunt, vt quidam quidem ſimiles ſe eſſe dicant Ieſu: Quidam autem adhuc, ſecundum aliquid illo fortiores, qui ſunt diſtantes amplius, quàm illius diſcipuli, vt puta quàm Petrus, & Paulus, & reliqui Apoſtoli. O impudentiſſimam inſaniam, referunt iſti ipſum Luciferum imo illo ſunt deteriores; voluit

luit enim ille esse similis altissimo, isti autem volunt esse ipso altissimo altiores. Non mirum ergo si Christi sanctissimam imaginem adeò deprimant, vt parem faciant Aristotelis atheistæ imagini: vnde iure, vt nefandissimi hæretici reprobantur. Tertium est, quo circa sacras imagines Gnostici abutuntur, videlicet quòd Pythagoræ, Platonis, atque Aristotelis, reliquorumque Philosophorum simulachris gentilium more sacrificent; atque his ipsis de causis Irenæo, & reliquis catholicis non probatur Gnosticorum circa imagines abusus: cæterum sublatis abusibus, quis non videat Irenæo probari imaginũ legitimum vsum? Agamus nunc & de cruce, ex eodem Irenęo; libro etenim 2. contra hęreses. cap. 42. cum mysterium quinarij numeri illo capite conetur explicare, quasi insignis interpretatio ex crucis figura sumi debeat, sic scribit: ipse habitus crucis fines, & summitates habet quinque, duos in longitudinem, & duos in latitudinem, & vnum in medio, vbi requiescit, qui clauis affigitur, erat ergo in vsu Irenæi tempore crucis & crucifixi figura, cum tanto mysterio interpretando, inde exemplum trahat, non enim de re, quę non extaret exempla traxisset, ne videretur velle ignotũ aliquod, per aliud ignotius demonstrare.

De Clemente Alexandrino Cap. XVI.

Clementi Alexandrino probatur vsus imaginum & crucis: ex ipsius libris.

CLEMENS quoque Alexandrinus legitimum sacrarum imaginum vsum probauit, crucisque signũ; sicut improbauit impiũ ethnicorum vsum: Putauit enim oportere nos Moysis sequi præcepta, ne deitatis simulachra effingamus, aut falsorũ Deorum, neuè in gentilitatis impietatem incidamus. Ille igitur sic habet stromatum lib. 1. Numa rex, inquit, Romanorum erat quidem Pythagoreus, ex iis autem, quę à Moyse tradita sunt adiutus, prohibuit Romanis, ne homini, aut animali similem Dei facerent imaginem: cum ita centum & septuaginta primis annis templa ędificarent, nullam imaginem nec affictam, nec depictã fecere: occultè enim eis indicarat Numa, quòd id quod est optimũ, non alia ratione, quàm sola mentę vlli licet attingere. Laudat igitur Clemens Numæ auersionem ab idololatria, simul collaudans Moysis pręcepta: qui tametsi simulachra Dei fieri tum prohibuerat; idem tamen sępe aliud simulachorum genus legitima ratione concesserat, vt serpentem æneum, Cherub in tabernaculo: nam ita quoque docet catholica, & Romana mater nostra Ecclesia, vt scribit Ioannes Damascenus de orthod. fid. lib. 4. cap. 17. his verbis: Inuisibilis, & incorporei, & incircumscriptibilis, & infigurabilis Dei quis potest facere representationem? insipientiæ igitur, & extremæ impietatis est figurare diuinitatem. Hinc in antiquo testamento tritus non fuit imaginum vsus: at verò postea quàm Deus per viscera misericordiæ suę secundum

dum veritatem factus est homo propter nostram salutem, &c. patres nostri consenserunt veluti quędam trophęa hæc in imaginibus reprę sentare ad prōptam memoriam. Hoc eodem igitur modo sensisse & ipsum Clementem apertißimum est, cui & illa Petri Damiani sententia rite congruit, quam explicat in sermone de sancto Caßiano. Cum enim dixisset prius de auri illa lamina in fronte Hebręorum Pontificis ferri cōsueta, qua gloriosum, & ineffabile nomen tetragrammaton cōtinebatur, subdit hęc verba: At postquam Christus factus est affabilis, & effabilis, iure non illa obscura imagine, sed explicata in fronte, & fingi & portari potest: Huic autem Clementi probatam fuisse crucis imaginem, ac signum nemo dubitabit, qui legat perpēdatq; stromatum eius librum quintum; sic enim scribit de candelabri templi significationibus. Habet, inquit, aliud quoque enigma aureum candelabrum signi Christi nō figura sola, sed eo etiā quod lucem immittat multifariam, multisq; modis in eos, qui in ipsum credunt, sperant, & respiciunt: hæc ibi.

Habet igitur hoc sęculum euidentißima fidei catholicæ fundamenta pro sanctarum imaginum cultu: Nec est quod sibi blandiātur Iconomachi se lōge abesse ab Gnosticorum leuitate & superstitione, qui hoc sęculo vixerunt: Nam & nos catholici longius ab illis absumus: patres enim tum gręci, tum latini illorū damnarunt hęresim, vt iam ex Irenęo docuimus: Gnostici etenim circa imagines hęresim adinuenere, vt peridonei satanæ ministri fierent, qui cum verū ac sanctum simulachrorū vsum, virtutemq; eius non posset ab Ecclesia Dei cōuellere, horum Gnosticorū ministerio adnixus est ad illegitimū vsum detorquere, vt quod nō posset extinguere, aliqua superstitione fœdaret: Post Irenæum igitur etiā Eusebius Cæs. hist. lib. 4. c. 7. eos detestatur his verbis: Scribit etiā Irenęus Carpocratem eisdē cū illis vixisse temporibus, alteriusq; hęresis, quam (qui Gnostici vocabantur, tenuerunt, quasi parentem & procreatorem extitisse: isti magicas Simonis pręstigias non ex occulto quidē, vt ille, sed iam in apertū iure proferendas censuerunt: eosdē nuncupat etiā inter hereticos & Augustinus lib. de heresib. c. 7. Quin ante Augustinū Epiphanius recēsuit eosdem inter hęreticos lib. 1. aduersus hęreses cap. 27. Dū enim de Marcellina Gnosticorum alumna loqueretur subiicit hęc verba: In tēporibus itaq; Aniceti, Romæ Marcellina degens perniciem ipsius doctrinę corporeæ euomens, multos illic insertos perdidit: atque hinc factum est initium Gnosticorum appellatorū: Porrò habent imagines per colores depictas: quidam etiā ex auro & argento, ac reliqua materia; quas sanè imagines Iesu esse dicunt, & has Iesu imagines sub Pontio Pilato factas esse, quādo inter homines versabatur: habent autē eas imagines occulte: insuperq; philosophorum quorundam Pythagoræ, Platonis, Aristotelis, & aliorū, cum quibus philosophis, etiam alias imagines Iesu collocant: collocatasq; adorant, & gentium mysteria perficiunt: erectis enim his imaginibus, de cętero gentium mores seruant. hactenus ille. Gnostici itaque gentilizare conuincuntur: & quæso qui sunt gentium mores, nisi falsa sacrificia Dijs falsis oblata? ac omnis alia

inanis superstitio, atque omnis alia idololatria? Ecce quàm intolerabilis fuit hęc hęresis, in qua creaturę imago ęquatur creatoris imagini; ęquatur simulachrum mendacij simulachro veritatis; æquatur simulachrũ mortis simulachro vitæ; simulachrum tenebrarum simulachro lucis; simulachrũ impietatis simulachro sũmę pietatis. Dãnamus igitur & nos cũ catholica Ecclesia mixturã eiusmodi, qua profanis sacra miscentur: non enim hoc est colere Christum, aut eius imaginem, sed blasphemare: & iterum coronam spineam imponendo adorare, & cum iniquis (vt ait Isaias) reputatum iterum crucifigere. Rursum non est illud committendum, vt derelicta media via cui catholica fides inhęret, per extrema quis transgrediatur aut cum Gnosticis, aut cũ Iconomachis: hęreticorum enim mos est in extremis tantum versari. Gnostici profanis miscent Christum, Iconomachi & Christũ & sanctos eius reijciunt, illos docuit profanus amor, hos docuit pater omnis impietatis ipsam pietatem auersari. tanto illis ergo sunt isti nostrates Iconomachi deteriores, quãto odisse Deum deterius est quocunque impietatis genere; sicut & deterius est Dei memoriam penitus abolere, quàm non dignis modis conseruare; vtrumque quidem scelus est, sed illud sceleratius: mediũ ergo illud est, qua seruatur pietas, qua vitantur errores Gnosticorum, & Simonianorum, & quo Iconomachorum error exploditur. Retineantur igitur Ecclesiæ catholicæ pręcepta, quę & huius sęculi habere pręcipua testimonia iam vidimus, nõ tãtum ex celeberrimis & piis scriptoribus, cuiusmodi tulit hoc sęculum, vt fuit Neon Iustinus, Tertullianus, Irenæus, ac Clemens Alexandrinus. Quibus obiicite (vos interpello Iconomachi) alios fideliores, si vultis in ista causa obtinere. Huiusmodi enim patrum sententiæ non leuiter respuendæ sunt, sicut nec historiæ iam enarratæ, ex quibus didicistis à crucis signo, atque aliis sacris imaginibus miracula corruscare non Romanis solummodo, aut Gallis Lugdunensibus, Lingoniensibus, atque Piuionensibus, verum etiam Asianis, atque Africanis. Vidistis enim celebrata fuisse crucis, & imaginum encomia in Achaia, videlicet in Patreis, & Corintho, in regione Chonensi, in Cheretopa, Traianopoli, Apollonia, in vrbe Scepseorum, Edessæ, ac demum Scythis, ipsisque extremis Indis: pręter alia plurima patrum testimonia, quorum scripta exciderunt; ac pręter innumerabiles propemodum martyres, quorum gesta cælum tantummodo scripta habet: pręter etiam alia monumenta, quæ vel vetustas obliterauit, vel hostium immanitas oppresit: vestrę verò impietatis, aut hęresis nullum hoc sęculo apparere potest vestigium, nec scriptum vllum quamuis abstrusum, nec aliud qualecunque monumentũ ne vno quidem totius orbis angulo, vt hinc discant omnes, vestram fidem phantasticam, atque imaginariam penitus esse: & à somniis tantummodo suam duxisse originem.

SIMO-

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum Tertium.

A Christo nato Anno ducentesimo circiter vsque ad annum tercentesimum, circiter.

CENTVRIA TERTIA.

Cap. I.

EO præcipue à ceteris rebus omnibus, differt ecclesia Dei, vt illę non nisi secundis rebus augeri, aut adolescere posint. Ipsa vero, quo magis præssa fuerit, eò amplius crescat, cui quidem sententiæ suffragatus est Clemens etiam Alexandrinus stromatum lib. 6. in calce, his verbis: Gręcam quidem philosophiam si quis magistratus prohibuerit, ea statim perit, nostram autem doctrinam, à prima vsque prædicatione prohibēt simul reges, & tyranni, & singuli duces & magistratus cum vniuersis satellitibus, & innumerabilibus etiam hominibus in nos belligerantes, & nos pro viribus excidere conantes. Illa autem magis etiam floret; non enim moritur, vt doctrina humana, neq; flaccescit, vt donum imbecillum (nullum enim Dei donum est imbecillum) manet autem eiusmodi, vt prohiberi nequeat, cum prædictum tamen sit fore, vt patiatur persecutionem: quæ quidem Clementis verba rectè videntur cum euangelica congruere doctrina; qua dictum est, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, nullum fructum affert: quòd cum apertisimè anterioribus duobus à Christo nato sęculis euenerit, in quibus pauci admodum erant Apostoli, non multi discipuli, quorum morte, cum putarent hostes crucis se obliteraturos nomen Christi, eò magis illustrarunt, vt non solum Christianorum numerus augeretur, verum etiam latiùs fides propagaretur, & frequentiora fierent miracula omnibus orbis partibus. Quare illud amplius postea consecutum est, vt & scriptis pluribus, martyrum opera, quę priore sæculo ob scribentium penuriam quasi oblitterata videbantur, successu temporum omnibus locis, omnibus libris testata viderentur, quod & sanè nobis in his libris, quibus imaginum, & crucis vsum per ętates comprobare admittimur, contigit, vt non admodum magna scriptorum copia suppeditata fuerit, duobus superioribus sęculis, nempè ob persecutiones feruentes, quæ sanctorum gesta omnia literis mandari prohibuerunt. Quamobrem huius tertij sæculi (quiescente paululum à persecutoribus ecclesia) frequentioribus existentibus historijs, institutum nostrum vberiore stylo prosequemur.

De Origene. Cap. II.

Origeni probatur & sacrarum imaginum, & Crucis signi vsus: ex suis scriptis, ac ex Pamphilo martyre.

ORIGENES erit nobis huius sęculi non vulgare exordium; nam hoc initio adoleuit, & progressu postea floruit, Ille scribit de vsu signi crucis apertisimè super Psal. 38. hom. 2. circa medium, his verbis: Vt ergo non exprobremur ab insipiente diabolo, cōuertamus nos ab omnibus iniquitatibus nostris, ne deprehendens

dens in nobis maculas peccatorum (ideſt ſuæ volũtatis inſignia, exprobret, & dicat, ecce hic christianus dicebatur, & ſigno Christi ſignabatur in frõte, meas autem voluntates, & mea chirographa gerebat in corde. Apertiſsimus locus de externo crucis ſigno, nam docet actum hunc externum hominis peccatoris parum proficere, ſi non ſit interior homo ab iniquitate mũdus, hæcquè erit diaboli gloria, & exprobratio; & ſecundum eundem ſenſum idem Origenes intelligi poſſe videtur in lib. 6. epiſt. ad Rom. in princ. cuius hęc ſunt verba. Certum nanque eſt, quia vbi mors Christi circumfertur, non poteſt regnare peccatum; eſt enim tanta uis crucis Christi, vt ſi ante oculos ponatur, & in mẽte fideliter retineatur, ita vt in ipſam mortem Christi intentis oculis mentis aſpiciatur, nulla concupiſcentia, nulla libido, nullus furor, nulla ſuperare poſsit inuidia, ſed continuo ad eius præſentiam totus ille, quem ſupra enumerauimus, peccati & carnis fugatur exercitus. Tunc igitur demum vere prodeſt cultus crucis coràm oculis carnis, ſi redemptionis myſterium, ſi meritum mortis Christi, corde menteque contemplemur; vt ſic ſemper in imaginis prototypum cultus dirigatur.

Ideoque hæc virtus ſumma eſt, quæ coronanda, nõn damnanda eſt, vti illorum cultum ſimulachrorum reijciendum damnandumque profitemur, quo impiorum ſimulachra, ueneratione gentilica conſeruantur. Illud enim crimen eſt, nõ pietas, ſceleratorum ſcilicet imaginibus obſequi velle: quod & ipſe Origenes apertiſsimis etiam verbis docuit ſuper eundem Pſalm. 38. hom. 2. circa medium. Sed & illud, inquit, admonere nos inutile non videbitur, quod multi in hoc mundo propter imagines malorum regum, imò potius tyrannorum perierunt pro hoc tantummodo, quòd tyrannicæ apud eos imagines deprehenſæ ſunt, & hoc ſolum eis ſufficit ad crimen. Quis non eliciat ex his Origenis verbis eum bene ſentire de vſu ſimulachrorum eorum, qui pij piè vixerũt, multoque magis regum cœleſtium, quales ſunt ſancti Dei? cum impiorũ hominum ſolas imagines habere, cenſeat crimen eſſe? non enim quaſcumq; habẽtes imagines, ſtatim damnandos cenſet Origenes, ſed tyrannorum tantum, aut ſceleratorum hominum: quod & catholica profitetur eccleſia. Vt autem omnibus verè compertum ſit Origenem fauiſſe cultui ſacrarum imaginum, operæprecium eſt reminiſci, quòd Pamphilus martyr teſtatur ſe in Origenis bibliotheca repperiſſe ex ſynodo Apoſtolorum Antiochiæ coacta aliquot canones, inter quos præcipuus fuerat de imaginibus in hęc verba: Iuſſerunt ſancti Apoſtoli, ne Christiani errore laberẽtur in idolis, vt imaginem Christi Dei, & hominis veri Dei, & Saluatoris noſtri, & ſeruorum eius coram idolis, & Iudęis ex aduerſo ponerent, ne amplius in idolis errarent, & Iudæis ſimiles fierent: meminit huius rei Franciſcus Turrianus aduerſus Magdeburgenſes libro 1. capit. 25. & nos aliàs huius rei meminimus prima centuria capit. 1. in fine.

De Mammæa Alexandri Imperatoris matre. Cap. III.

Mammæa Origenis consuetudine, imagines sacras, ac Crucis signum habere didicit: & ab ipsa matre Alexander filius etiam didicit, teste Lampridio, Bergomate, Platina.

TRANSEAMVS ad Alexandri Imperatoris matrem Mammęam, quam Origenes in fide Christi instituerat; ipsam autem sacras coluisse imagines omnibus inde constare potest, quòd hoc studio Alexandrum (et si ethnicum filium) imbuerat, ut sentit Egnatius. Primus inquit post Hadrianum principem, qui veræ pietatis lumen acceperit. Nam Christum in Larario suo semper habuit, quin illa ex sacris litteris sententia frequens in ore esse, quod tibi nolis, id in alterum facere caueas, locum etiam Christianis adiudicauit. Vnde igitur habuit Alexander Christi simulachrum? sanè matris, atq; doctoris Origenis suasu ab alijs Christi imaginibus effigie desumpta: A Christi enim tempore in hoc Alexandri sęculum quasi propagatione Iesu imagines deriuauerunt, sicut & in hunc vsque nostrum diem, deriuabitque in extremum vsque iudicij tempus. Illud deplorandum est in hoc Alexandro circa huius imaginis conseruationem, quòd illa aut simplicitate, aut leuitate est abusus: nam Lampridius (qui ex scriptoribus Seueri temporum hoc didicisse profitetur) Scripsit, vt Christum, ita Abrahã, Apollonium, et Orpheum imagine Alexandrum hunc habuisse. mixtura hęc iam sępius per nos damnata est, quid enim commune est luci cum tenebris? veritati cum mendacio? sapientię cum stultitia? Nam, et Platina in Pontiano Papa videtur Lampridio subscribere his verbis: Templum Christo ædificare voluit Alexander, eumque inter Deos recipere, habuit propterea Christum ipsum, Abrahã, & Orpheũ in larario suo, sed quid boni parturire poterat huius Alexandri animus, qui Christo renatus non erat? Christi imaginem homo infidelis, quo cultu poterat ab aliorum distinguere, qui nec Christum ipsum uerum Deum scisset ab alijs hominibus peccatoribus dignoscere? Nos hanc rem attulimus de Alexandro, vt apertum faciamus, si apud eum hæc imago non vt decet, seruabatur; apud piam tamen Mammęam matrem, vt Christianis mos, colebatur. Hic enim cum hac Christiana matre ab Origene de hac re optime instituta natus esset, non aliunde Christi hanc imaginẽ habuisse potuit, quàm matris consuetudine. Cũ ergo bene affectus esset in Encomia, & laudes Christi, omniumque quos putabat encomio dignos, imagines domi, & in foro pararet, ipsius quoq; Christi in Larario posuit, vt etiã Bergomensis scripsit. sic igitur hoc quoque sęculo imaginum tum Christi, tum sanctorum frequens erat vsus, non quidem illo more, illoq; ingenio, quod innatum erat Romanis, ut eorum scilicet, qui virtute claruerant, imagines effingerent ad excitandos pro imitatione animos, cuiusmodi à Sallustio scriptum fuisse nulli hominum

ob-

ſcurũ eſſe debet, ſic enim habet in initio Iugurthini ſui: Nam ſæpe audiui Q. Maximum, P. Scipionem, pręterea ciuitatis noſtræ pręclaros viros ſolitos ita dicere, cum maiorum imagines intuerentur vehementiſsime ſibi animũ ad virtutem accendi, ſcilicet non ceram illam, neque figuram tantam uim in ſeſe habere, ſed memoria rerum geſtarum eam flammam egregijs uiris in pectore creſcere, neque prius ſedari, quàm virtus eorum famam, atque gloriam adęquauerit. Romanos enim, præter id, quod idololatriæ crimen committerent circa ſimulachra, ſuperſtitioſiores extitiſſe compertum habemus; nam Macrianorũ familia (vt ſcribit Spartianus in Quieto tertiodecimo tyrãno) ſpeciale ſemper habuerunt Alexandrum magnum Macedonem, viri in auro & argento, mulieres & in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere exculptum ſemper habere, eouſque vt tunicæ & limbi, & penulę matronales in familia eius, hodieque ſint, quę Alexandri effigiem delitijs variantibus monſtrent. Videmus proxime Cornelium Macrum in eadem familia virum, cum cęnam in templo Herculis daret, pateram electrinam, quæ in medio vultum Alexandri haberet, & in circuitu omnem hiſtoriam contineret ſignis breuibus & minutulis pontifici propinare, quam quidem circunferri ad omnes tanti illius uiri cupidiſsimos iuſsit: quod iccirco poſui, quia dicũtur iuuari in omni actu ſuo, qui Alexãdrum expreſſum, vel auro geſtitant, vel argento. O nefariam ſuperſtitionem: Quid diuinitatis in Macedone Alexandro furioſo, ebrio, homicida? qua etenim ratione potuerit alijs ille prodeſſe, quem furor, ebrietas, homicidium, reliquaque facinora turpiter ſubegerũt? quẽ vel inuitũ, ne flagitioſe diutius viueret, in ipſo iuuentutis flore mors extinctum voluit. ſi ſpem in huiuſmodi homine emortuo collocare inſanientis fuerit, quantò magis fuerit deteſtandum, ſi ſimulachro eius virtutem ineſſe credatur? At non ità ſanè eſt in catholica eccleſia, ſi crucis, ſanctorum, Chriſtique ipſius imagines collo appenſas, atque annulis ſculptas circumferamus; id enim facientes nulla ſuperſtitione, à uera erga Deum pietate auertimur: ſperamus enim, Deo miſerante, iuuari; & vt id à fidelibus creditur, ita quoque miraculis ſæpiſsime confirmatum eſt. Cum enim ad Chriſti, beatæ Mariæ, ſanctorumque imagines refugimus, id fide, ac ſpe facimus, qua in Chriſtum mouemur, omnium ſanctorum caput, membra autem Chriſti, ideſt Sanctos, qui glorioſe ad cęleſte regnũ tranſierũt, in huiuſmodi imaginibus veneramur: atque ex ipſis iuuamenta quoque ipſorum interceſsione, Deo miſerante, percipimus, non ratione quidem materiæ, cui illorum figura impreſſa eſt, ſed cum Deo illi perfruantur, efflagitatis eorum ſuffragijs, Dei adiutorium, gratiamq; nobis conciliant. Miracula id teſtantur; ſed Gentilitatis ſuperſtitionis nulla fuerunt vnquam beneficiorum ſuſceptorum exempla. Auguſto Cęſari quid profuit in ſignandis epiſtolis magni Alexandri imagine vſum eſſe? diu quidẽ vſus eſt, ſed non perſeuerauit, vt ſcribit Tranquillus, nec quia vſus eſt adiutus eſt illa, nec quia dimiſit ſenſit damnum vllum: at Chriſtiani cruce ſecum lata, imò in aere, aut corpore, ſolis impreſſa digitis, fidenti animo omnem à Chriſto ob-

ſto ob-

ſto obtinet virtutem in rebus tum proſperis aſſequendis, tum aduerſis euitandis.

De ſancto Laurentio martyre. Cap. IIII.

Laurentius martyr per crucis ſignum miracula egit: ex Ambroſio, & Adone.

OMISSIS igitur mundi militibus, trãſeamus ad ſtrenuos milites Chriſti, qui hoc ſæculum, tum imaginibus, tum ſigno crucis, fide, ac pietate illuſtre reddiderunt. Primus igitur occurrit Laurentius leuita martyr ſub Decio, quem Ambroſius magnis attollit præconijs 2. officiorum lib. cap. 28. Hic ſigno crucis multa memoratu digna peregit, de quibus Ado Treuerenſis. iiij. Idus Auguſti his verbis: Hic veniens in Cęlium montem, vbi erat quædam vidua in uiduitate triginta duos annos habens, in cuius domo multi Chriſtiani, & presbyteri, & clerici abſconſi manebant, tulit veſtes, & theſauros eccleſiæ & cępit erogare, & pedes omnium Chriſtianorum lauare, ad cuius pedes Cyriaca uidua cadens: per Chriſtum, inquit, te coniuro, vt manus tuas ponas ſuper caput meũ, quia multas infirmitates capitis patior: beatus Laurẽtius facto ſigno crucis, poſuit manus ſuper caput viduę, & linteum, de quo extergebat pedes ſanctorũ: traſiens autem in vicum, qui dicitur Canarius, inuenit multos Chriſtianos in domo Narciſsi Chriſtiani congregatos, & lauit pedes omnium, & dedit eis de theſauris. erat in eadem domo homo cęcus, nomine Creſcentio, qui cæpit rogare beatum Diaconum, vt poneret manum ſuam ſuper oculos eius, tunc beatus Laurẽtius lachrymãs, dixit, Dominus noſter Ieſus Chriſtus q aperuit oculos cęci nati, ipſe te illuminet, & facto ſigno crucis, aperti ſunt oculi eius. O miram crucis virtutem, cuius ſignum & oculos reſtituit, & reliquas eliminat ęgritudines: Sed & aliam habet ocultam vim, vt non credentibus videndi aciem extinguat, & augeat ægritudines tam animi quàm corporis, vt hodie hæreticis Iconomachis.

De ſancto Caſſiano martyre. Cap. V.

Caſſiani ſęculo picturę ſacrę in vſu fuere pro idiotarum libris, crucis ſigno is ſe muniebat in anguſtijs, teſte Prudentio, ac Petro Damiano, ac illius ſæculi monumentis:

DE Caſsiano inſigni quoque martyre, ſub eodem Decio lubet hoc loco reminiſci: Illius hiſtoriam in foro Syllę depictam ſe vidiſſe teſtatur Prudentius in Periſtephano, quam picturam hoc ipſo ſęculo, nempe recenti adhuc paſsione martyris factam fuiſſe vero ſimillimum eſt; nam Prudentius illo ſęculo non longe inferior

vacu-

vetustum opus appellat, vnde longe ante ipsum extitisse consentaneum videtur, sic igitur ille.

Sylla statuit Cornelius, hoc Itali Vrbem
Vocant ab ipso conditoris nomine:
Hic mihi, cum peterem te rerum maxima Roma
Spes est oborta prosperum Christum fore:
Stratus humi tumulo aduoluebar, quem sacer ornat
Martyr dicato Cassianus corpore:
Dum lacrymans mecum reputo mea vulnera & omnes
Vitæ dolores, ac dolorum acumina:
Erexi ad cælum faciem, stetit obuia contra
Fucis colorum picta imago martyris:
Plagas mille gerens totos lacerata per artus
Ruptam minutis preferens punctis cutem:
Innumeri circum pueri, miserabili visu,
Confossa paruis membra figebant stilis:
Vnde pugillares soliti præcurrere ceras.
Scholare murmur adnotantes scripserant:
Ædituus consultus, ait, quod prospicis, hospes,
Non est inanis, aut anilis fabula:
Historiam pictura refert, quæ tradita libris.
Veram vetusti temporis monstrat fidem.

Hinc disce prisco illo tempore sanctorum gesta picturis, tanquam libro commendari consueuisse; nisi etenim in imaginem huius sancti Prudentius incidisset, tantæ virtutis, passionisq; cognitione caruisset homo magnæ lectionis; quanto ergo magis inde proficiet homo idiota, cui nullus alius liber suppeditari potest, in quo legat, quam pictura? Quid autem putas tam gloriosum hunc martyrem peregisse, quando in agone hoc lustrabatur? quibus armis putas hunc hostem deuicisse? plane crucis signo, testis est Petrus Damiani Cardinalis in sermone de hoc ipso martyre; Hinc est, inquit, quòd & hic inuictissimus Christi miles beatus Cassianus inter grauissima pęnarum suarum tormenta superari non potuit, quia nō eum ferrea lorica circumdedit, non galea cristata protexit, sed lignum tantummodo crucis armauit; nam qui ligni huius vexillo munitur, spiritualis insultus nequitię securus aggreditur. Hoc signum contra Dauid ad bella egrediēs Philistæus ille sacrilegus ignorabat, atq; iccirco mox in fronte percussus interijt, vbi scilicet vitæ sibi signaculum non impressit, [& infra] Habeatur igitur Christus in corde, habeatur in operatiōne signaculum, vt eius in nobis semper viua memoria, & subrepentium cogitationum praua compescat, & in his, quę extrinsecus agimus, crucifixi characterem euidenter exhibeat.

De

De sanctis Carpo & Papylo. Cap. VI.

Carpus & Papylus crucis signo miracula edunt, ex Metaphraste:

CARPVS, & Papylus ille quidem Episcopus, hic autem Diaconus Thyatiris Christi nomē celebrantes, cum sub Decio gētilium simulachra cōtemnerent, suasionibus, ac minis Valerij assessoris spretis, Pergamo mortem obiere, crucis signi armatura pręcipuè assumpta; sic enim de eis scribit Metaphrastes xiij. Octobris. Hæc postquàm audiuerunt martyres, oculis in cælum sublatis, cum se Christi signaculo munijssent, Videris, dixerunt, nos tanquam alios simpliciores, non tarde, sed facile putare posse conuertere ad discendam impietatē: sed scias non incidisse in viros pusilli, & abiecti animi, &c. [& inferius] eodem signo crucis orbatum oculum homini, qui Valerio assidebat, restituit Papylus. Sic habet Metaphrastes: Christi seruus Papylus simul cum carnis oculis, animæ quoq; oculos ad cælum tollens, ad misericordiam suum inuocabat Dominum. Deinde quid? crucis signum immittit oculis, manu tangit, & tactum lux est cōsecuta, & extinctus oculus facilius est apertus, quàm si somno fuisset opertus. Sed, ò rem mirandam, non tam apertus est oculus eluscatus per Papyli signum crucis, quàm eiusdem signi virtute contempta Valerij oculus interior prorsum extinctus est. Sic enim dona Dei se habent, vt credentibus prosint, obsint autem incredulis, vt & hodie hęreticis.

De sanctis Terentio & socijs martyribus. Cap. VII.

Terentius & socij signo Crucis Dæmonum simulachra confringunt: ex Metaphraste.

INSIGNE etiam est id, quod in eadem Decij persecutione egerunt Terentius, & socij numero ad sex & triginta in Africa, pręside Fortunatiano. Ducti enim ad simulachra vt litarent, id egerūt, quod habet Metaphrastes x. Aprilis. Cumque Christi signum, inquit, frontibus suis impressissent insufflarunt aduersus idola, & ea statim confracta in puluerem redegerūt. Ita nemo potest crucis signum æquo animo ferre, qui Christi aduentum legesque iniquo fert animo, vt Iconomachi diabolo deteriores: Diabolus enim, atque omnis etiam corporea materia, signo Christi facilè cedunt; solus Iconomachus illo conspecto magis obdurescit.

De

De ſeptem Dormientibus. Cap. VIII.

Decij tempore ſeptem dormientes crucem venerabantur; ex Metaphraſte.

NE autem putes hoc ſignum crucis digitis tantum fuiſſe impreſſum hoc ſęculo: demonſtrabimus etiam pictum, ſimulque exculptum fuiſſe; tametſi ob immanitatem tyrannorum occultè venerationi habebatur: ſub hac enim Deciana perſecutione, ſeptem dormientes Epheſini latitarunt ad vſque centum ſeptuaginta integros annos: cumque excitarentur ſub Theodoſio, viderētq; Epheſi pro portis cruces Chriſti erectas fuiſſe, venerationique publicè haberi, admirati ſunt; putabant enim ſe vnam diem dormijſſe, atque vna die de paganiſmo ad Chriſtianam fidem tranſiuiſſe: quam rem Metaphraſtes iiij. Auguſti ſic narrat: Mirati ſunt, inquit, primuſque illorum Iamblicus eas cruces videns obſtupuit; dixitque, quidnam hoc eſt? heri veſperi huius crucis ſignum in latibulis ſeruabatur, & nunc apertè in ipſius vrbis foribus erectum videmus. Vides ne hic ſeptem dormientium teſtimonium ante dormitionem coluiſſe crucis imaginem in latibulis, more reliquorum Chriſtianorum? nam cum pueri eſſent, id ſanè agebant; quod docebantur à cultioris diſciplinę patribus & magiſtris; ſed de hac re agemus etiam ſęculo Theodoſij, in quod incidit dormitionis excitatio.

De ſancto Cypriano epiſcopo, & martyre. Cap. IX.

Ex Cypriani libris vbique conſtat crucis imaginem in rebus omnibus vim & efficaciam habere: teſtes ſunt Pontius, Euſebius, Auguſtinus, Fulgentius, Hieronymus, Gennadius, Beda.

BEATISSIMVM Cyprianum, quem ſub Valeriano & Gallieno paſſum eſſe conſtat, totius huius ſæculi lucernam eſſe, iure cenſemus, in hac præcipue venerandi crucis ſigni demonſtratione. Ille igitur in libro de lapſis, quem abſque controuerſia eſſe Cypriani omnes conſentiunt, ex Pontio, Euſebio, Auguſtino, Fulgentio, & alijs ſcribit eleganter circa illius libri principium, quo laudat multorum conſtantiam qui abſtinuerant, imò reſtiterant idololatriæ, in hęc verba: Frons cum ſigno Dei pura diaboli coronam ferre non potuit: coronæ ſe domini reſeruauit. Apertius autem de eodem ſigno loquitur in libris teſtimoniorum aduerſus Iudæos (quos ex beato Hieronymo, Auguſtino, Gennadio, & Beda, illius fuiſſe compertum habemus) libro 2. cap. 16. in fin. cum ſcripturæ locos citaſſet, quibus probaret Chriſtum eſſe lapidē fundamenti, ſic ſcribit: Item hic eſt lapis in Βασιλειῶν quod Dauid fron-

tem Goliæ percussit, & occidit, significans diabolũ, & seruos eius inde prosterni, victa scilicet ea capitis parte, quam signatam non habent; quo signo nos, & tuti semper sumus, & viuimus: eodem lib. cap. 21. sic habet. Quod in passione crucis, & signo virtus omnis sit & potestas, & quæ sequuntur, [& infra] hoc signo crucis, & Amalech victus est ab Iesu; Ibidem quoque cap. 22. Quod in hoc signo crucis salus sit omnibus, qui in frontibus notentur, apud Ezechielem dicit Deus. Transi mediam Hierusalem, & notabis signum super frontes virorum, qui ingemunt, & mærent ob iniquitates, quæ fiunt in medio ipsorum. Idem etiã in libro de baptismo Christi, circa princ. sic habet: Neque enim Paulus pro nobis crucifixus est, aut nos gloriamur in Paulo, sed in cruce domini gloriamur, cuius virtus omnia peragit sacramenta, sine quo signo nihil est sanctum, neque aliqua consecratio meretur effectum. Sed & in libro de passione Christi, circa finem sic scribit: Denique quicunque sint sacramentorum ministri, qualescunque sint manus, quę vel mergunt accedentes ad baptismum vel vngunt, qualecunque pectus, de quo sacra exeunt verba, operationis auctoritas in figura crucis omnibus sacramentis largitur effectum, & cuncta peragit nomen quod omnibus nominibus eminet, a sacramentorum vicarijs inuocatum. Addamus & quæ in libro de aleatoribus, scribit corripiẽs eos, qui ex clero aleatores sunt, his verbis: Quid illud est, quæso fideles, vt manus quę iam ab iniurijs humanis expiata est, & ad sacrificium dominicum admissa, & quod ad salutem totius hominis pertinet, dignatione suscipit quæ ad laudem Domini in oraculo exurgit, quæ signum crucis, per quod tuemur frontibus imprimit, ipsaq; diuina sacramẽta consummat quid est inquã vt iterum laqueis diaboli, vnde exuta est, implicetur? Hi sane loci omnes insignes adeò sunt pro signi crucis efficacia, vt nulli penitus ratione tergiuersationi subijci possint. Proferant Iconomachi aliũ Cyprianũ, exhibeant hominem tantę pietatis, tantiq; meriti afferant virũ tanti martyrij gloriosum athletam: Pudeat tandẽ eos dici Christianos, qui Christi signum repudiandum censent. Quem vnquam magistrũ, doctoremve admittent, si Cyprianum non recipiunt? qui proprium sanguinem pro Christo fudit, tam gloriose, quàm illi ignominiose fundunt alienum.

De sanctis Iuliana & Paulo. Cap. X.

Aurelianus Imperator ira succensus est, quod Paulus se crucis signo consignasset: Iuliana quoque crucis se signo muniuit; ex Metaphraste.

HABEMVS & alios nouę persecutionis martyres sub Aureliano, qui crucis signũ venerandũ esse demonstrarunt, cuiusmodi fuere Iuliana & Paulus fratres, de quibus Metaphr. xvij. Augu. sic scribit: Aurelianus igitur cum in Isauriam venisset, in vrbẽ Ptolemaidem se contulit, vt omnes Christianos cogeret idolis sacrificare:

crificare: cum vero beatiſsimus Paulus, vnà cum ſorore ſua Iuliana Imperatorē in vrbem ingredientē vidiſſet, Chriſti ſigno frontem notauit, & ad ſororē conuerſus, eſto, inquit, bono animo ſoror mea, neque timeas, dico enim tibi magnam quādam tentationē Chriſtianis imminere. vidit Aurelianus cū Paulus Chriſti ſigno frontem notauit, & miſit qui illum corriperent, quem cum in media turba ſtare iuſsiſſet: Miſerrime, inquit, homo, quid nam tibi propoſuiſti, vt me in vrbe ingrediente frontem ſignare auderes? Inſigniſsimus hic locus eſt, eluit omnem ambiguitatem, tergiuerſationibuſq; viam præcludit: tanta enim eſt huius hiſtoriæ veritas, vt nemini vnquam in dubium fuerit reuocata: Deinde nil minus animum Aureliani tyrannicum commouit huius ſigni inſpectio, quàm ipſius Chriſti fidei patens profeſsio, adeo Chriſtianorū proprium ſignum habebatur: ideoq; exarſit tyrannus in Paulū. proſequamur alia ex eodem Metaphraſte ibidē: cum idem Aurelianus ſuaderet Iulianæ vt ſimulachris litaret, ſic habet: Erexit Iuliana oculos ſuos in cælum, & crucis ſigno cum frontem notaſſet, riſit: [& inferius] cum Stratonicus torqueret Iulianam, poſtea pietate motus abſtinuiſſet, & à Iuliana corriperetur, quòd cæptum officiū intermiſiſſet, ſic ſcribit: Stratonicus cum in cælum oculos erexiſſet, dein Paulum ac Iulianam in ligno ſuſpenſos circumſpexiſſet, crucis ſigno munitus, illorum aſpectus tales vidit, quales Angelorum facies eſſe ſolēt, [& inferius] cum fouea ignita eos comburi iuſsiſſet Imperator; Sācti, inquit, martyres Deum collaudantes ſaluatorem, ac dominum Ieſum Chriſtum inuocabant ad opem ſibi ferendam; cum autem ad eum locum veniſſent, ſua membra crucis Chriſti ſigno munierunt, & ſponte ſe in ignem coniecerunt: erant autem in igne illo Deum laudantes, & cum ab igne illæſi exiſſent, multi atque etiam ipſi carnifices ad Chriſtum conuerſi eſſent; & inexplebilis Imperatoris ſęuitia ipſorum capita truncari iuſsiſſet, ſubdit Metaphraſtes: Iuliana vero cum faciem ſuam Chriſti ſigno munijſſet; admodum læta collum extēdit, eamq; ſpiculator ſecuri percuſsit. Paulus igitur cum ſororē Chriſti martyrio perfunctam vidiſſet, oculos in cælum erexit, & Deo gratias egit; & crucis ſigno ſe itidem ſignans collum ſuū extendit, quod & ſpiculator mox obtruncauit. Iam igitur patet ſęculū hoc admiſiſſe vſum ſigni crucis in Africa, in Aſia, in Europa. Totus igitur orbis id probauit, quod Iconomachi quaſi non huius orbis ſint, neque humani generis pars, & abſq; rationis vſu reijciunt.

De Gregorio Thaumaturgo. Cap. XI.

Gregorius Thaumaturgus ſacras imagines probauit, crucíſque ſigno egit miracula; teſte Gregorio Niſſæ, Nicephoro.

PVBET intermittere pauliſper martyrū hiſtorias, & ad confeſſorū aliquot hiſtorias diuertere, tam pro comprobandis imaginibus, quàm crucis ſigni miraculis: occurrit autem Gregorius Thaumaturgus, qui hoc ſęculo vixit, Origenis auditor, peruenitque

vsque ad Diocletiani tempora. De eo igitur illud in primis adferre possumus de visione beatæ Mariæ, & Ioannis Euangelistæ, quorum monitis fidei catholicæ veritatem ab ineunti ætate perdidicerat, vt Gregorius Nissæ in eius vita narrat, & Nicephorus repetit breuioribus verbis libro sexto, cap. 17. quæ censemus referenda esse. sunt autē huiusmodi: Huic Gregorio Thaumaturgo Dei mater apparens per Ioannem Euangelistam professionem fidei nostræ, quantum ad theologiam, & diuinitatis potestatem pertinet, scriptum exhibuit; ad multam autem peruenit senectutem, & ad Diocletiani vsque tempora durauit, certe visio hæc genus imaginis est, tametsi nil fabrile contineat, vnde ergo didicit Gregorius beatæ Mariæ, & Ioannis euangelistæ formas? nisi ex consuetis & frequentatis figuris. Veniamus autem ad signum crucis, quo Thaumaturgus his aduersus hostem vtebatur: de illo narrat Gregorius Nissæ in vita præfata: Quòd cum hic Gregorius à solitudine in vrbem proficisceretur, forte fortuna ingressus idolorum templum, dæmones confestim exterruit Christi nominis inuocatione; figura autem crucis aere expiato, qui erat inquinatus nidoribus, illic mansit pro more totam noctem in orationibus & hymnis decantandis vigilans, adeo vt esset transformatum in domum orationis templum, quod propter cruorem victimarum, & simulachra erat abominandum, [& inferius scribit.]

Quod cum balneū quoddam à dæmone obsideretur, adeo vt quisquis in illud vespere lauandi causa fuisset ingressus, moriebatur; illa autem hora hic Gregorius in illud accessisset, inuitis ipsis etiam hospitibus, scribit ille his verbis: Postquam autem nudatus fuit, intus multiplices terrores, & variæ obstupefaciendi causę adornabantur à dæmonio, nempe omnis generis visui ostendentia materiam igne & fumo mixtam, & quæ in formam hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus resonabant, anhelitui appropinquabant, & in orbem circa corpus effundebantur: Ille vero signo crucis se muniens, & Christi nomen inuocans, domo peruasit illæsus: interius autem progressus in grauiora incidit spectacula, in grauiorem aspectum trāsformato dæmonio; nam & simul terræmotu domum existimabat concuti, & perruptum solum nudam flammam ostendere inferius, & scintillas ex aquis emitti flammeas: rursus ei arma itidem fuere signaculum, & Christi nomen, & quod per magistri preces ferebatur auxilium, discutiebat quæ videbantur, & fiebant terribilia; aqua autem recreatus, cum properaret egredi, rursum prohibebatur, fores opponente dæmonio: sed hoc quoque rursus impedimentum, pari rursus virtute est solutum, foribus signaculo cedentibus. Ecce hic tria miracula, solo signo crucis patrata: historia est non ab homine idiota descripta, sed à singularis pietatis, ac doctrinę viro scriptoreque illis temporibus proximo, quo hęc contigerunt Gregorio Nissæ; an autē hic Thaumaturgus Gregorius sit alius ab illo Armeno, de quo plura dicenda sunt in proxima centuria, suadere videntur illa miracula, quæ ibi de Tiridate narrantur, quorum nihil penitus meminit Nissenus in vita huius Gregorij;

præterea

præterea hic ad Diocletiani ſolum tempora peruenit, ille autem vſq; ad Conſtantini magni tempora; deinde hic greço patre ortus, vt videtur Nicephoro lib.6.cap.17. ille verò patre Partho genere, aut Armeno, vt ſcribit Metaphraſtes xxx. Septembris. hic in Cæſarea educatus, ille in Armenia ſub Thiridate, cuius patrem pater eius dolo interfecerat; Quorum omnium nequaquam meminit Gregorius Niſſæn. enarrans vitam huius Thaumaturgi.

De ſancto Antonio magno. Cap. XII.

Antonio crucis figura pro muro inexpugnabili habetur: egit etiam miracula eiuſdem ſigno, teſte Athanaſio, Ruffino, Socrate, Caſſiano.

ANTONII quoque Aegyptij iuuentutem hoc ſæculo fluxiſſe conſtat, tametſi ille ad vſque Conſtantini magni tempora ſua ſenectute peruenerit, exordiemurq; ab his rebus, quæ ætate iuniore illi contigerant, ex Athanaſio, qui illius vitam cõſcripſit: Athanaſij librum de vita Antonij probant Ruffinus ad Euſebij hiſtoriam lib.10. cap.9. Socrates lib.1. cap.17. & Nicephorus lib.8. cap.40. ante igitur annum ſuę ętatis xxxv. (vt Athanaſius narrat) cum à dęmonibus dure verberaretur, ſic ad eos loquebatur Antonius; ſi quid valetis, ſi vobis in me poteſtatem Dominus dedit; ecce pręſto ſum, deuorate conceſſum: ſi verò non poteſtis, cur fruſtra nitimini? ſignum enim crucis, & fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus eſt. Legant hunc inſignem locum Caluiniſtæ, ac reliqui ſectarij, audiant quale encomium cruci Chriſti præbeat Antonius: Crux ecce ob fidem in Deum nobis inexpugnabilis murus eſt; hæc verba ſcribunt in cordibus veri catholici, & virtutem experiuntur: ſed illi quaſi penitus emortui nec beneficia, nec detrimenta ſentire vlterius poſſunt. Rurſus ibi inferius, cum fratribus ſuis dæmonum naturam explicaret, & rationem eis reſiſtendi præſcriberet: ſolent, inquit, nocte venientes, Angelos Dei ſe fingere, laudare ſtudium, mirari perſeuerantiam futura, pręmia polliceri; quos cum videritis, tam vos, quàm domos veſtras crucis armate ſignaculo, & confeſtim ſoluentur in nihilum, quia metuunt illud trophęum, in quo Saluator aereas expolians poteſtates, eas fecit oſtentui: ſi diaboli igitur hoſtes eſſetis Caluiniſtæ, crucis ſignum ſeruaretis, ſed ideo abijcitis, ne ille, in cuius nomen iuraſtis, videns in domo veſtra ſui hoſtis inſignia, putet vos ab illo defeciſſe, & ad ſalutis patrem rediiſſe: videamus & alia de eodem Antonio, ex Caſsiano lib.1. collat. patrum 8. cap.18. qui ſic habet: De differentijs ſanè dæmonum, etiam per illos duos philoſophos, qui quondã magicis artibus, vel inertiam eorum vel fortitudinem ſcęuamque nequitiam fuerant frequenter experti, multum cognitionis accepimus: Hi namq; deſpicientes beatum Antonium velut Chriſtianum hominem, & imperitum, ac ſine litteris, volenteſque eum (etſi nihil amplius lædere potuiſſent) ſaltem de cella ſua

magicis prȩstigijs, & circumuentione dȩmonũ, deturbare; spiritus ei nequissimos immiserunt ad impugnationem, morsu liuoris adducti, eo quòd maximæ hominum turbæ ad eum quotidie conuenirent: cumque illi nunc imprimenti pectori suo, frõtique signaculum crucis, nunc verò ad orationẽ suppliciter incubanti, ne approximare quidem dirissimi dȩmones prorsus auderent; atque ad eos, qui illos direxerant, absque vllo reuerterẽtur effectu, & alios illi in nequitia vehementiores rursus immitterent, itidéq; ipsis incassum suas expendentibus vires; atq; inaniter redeuntibus, potẽtiores nihilominus aduersus militem Christi victorem, iterum destinati nihil penitùs præualerent; eo profecerunt tales, tantæq; insidiæ, tota arte magica quæsitæ, vt per hȩc euidentissimè illi comprobarent magnam professioni Christianorum inesse virtutẽ; cum illȩ tam sæuæ, tamquè potentes vmbræ, quas extimabãt solem, lunãque, si ad eos directæ fuissent, obducere potuisse, hunc non solum nihil lædere, sed ne ad punctum quidẽ, de monasterio suo valuerint amouere. pensanda sunt illa verba professioni Christianorũ; veri enim Christiani est signo crucis vti, & orationibus, sicut è contra pseudochristiani est contemnere, contemnendoque omnem illius profectum velle perdere.

Reliquũ est modo, vt decimæ persecutionis martyres, qui per plures sunt, proferamus: sicut enim illa nulla immanior fuit, atq; diuturnior Christiani nominis oppresio, ac strages, ita frequẽtiora pro signo crucis, & imagine testimonia illius tẽporis (videlicet Diocletiani, & Maximiani) contigerunt, quȩ litteris mãdata ad nos vsq; peruenerũt: omnem igitur illorũ persecutionẽ sub hac tertia cẽturia cõcludem⁹, parui faciẽtes quo ordine, quẽq; martyrẽ p̃mittam⁹.

De sancto Theodoro martyre. Cap. XIII.

A Theodori morte statim Ecclesia illi ȩdificata est, martyriumq; eius appictũ, testimonio vniuersȩ prouinciæ: testes sunt etiam Gregorius Nissȩ, septima Synodus, Vsuardus, Ado, Nicephorus, ac populorum vota.

IN PRIMIS occurrit Theodorus martyr insignis, de quo Gregorius Nissæ in ipsius vita sic scribit: post templi descriptionem, quo martyris reliquiæ cõditæ fuerant: Videt enim, inquit, ædem vt Dei templum structuræ tum amplitudine, tum pulchritudine, splendide exædificatum, & exornatum, vbi & faber lignum ad animalium effigiem conformauit, & lapicida marmor ad argenti leuitatem expoliuit, & pictor artis suæ flores in imaginibus exprimens, res martyris prȩclare gestas, labores, cruciatus, immanes tyrannorum aspectus, impetus, ardentem illam, & flammas euomentem fornacem beatissimum athletȩ Theodori finem, Christique certamini prȩsidentis; ac præmia dantis humanæ formam imaginis. Hȩc inquam nobis, tamquam in libro loquente, artificiosè describẽs martyris certamina sapienter exposuit, & instar prati nitidum templum

plum illustrauit: nouit enim etiam pictura tacens in pariete loqui, & vtilitatis plurimum afferre, quin etiam lapillorum compositor, pauimentum quod pedibus teritur arte, atque emblemate vermiculatum historia dignum effecit: si hunc locum perpendant Iconoclastę, quàm grauiter laudet picturę vsum, tamquam librum maximè proficere inspicientibus: illud etiam animaduertens, quòd eo loci Gregorius scribit, frequentiam hominum ad illud templũ quasi formicarum imitari multitudinem, vt sciamus Prouinciam totam imaginibus illis delectatam, & pie veneratã, & hanc Gregorij huius piam de imaginibus sententiã probat septima synodus, quę est Nicæna secũda, act. 2. Ado quoque Treuer. de eodem martyre sic scribit: v. Idus nouembris, pręses dedit sententiam, dicens; Theodorum non obtemperantem pręceptis inuictissimorum Imperatorum, potentiæque deorum, credentem verò Iesum Christum crucifixum, iubeo ignibus tradi: igitur beatus martyr signaculo crucis munitus, manibus post tergum ligatis, in foco propellitur. Eundẽ hũc Theodorum magno effert Encomio Nicephor. lib. 7. cap. 44. Huius autẽ martyriũ in Amasia Marmaritanorũ ciuitate fuisse, narrat etiã Vsuardus v. Id. Nouẽbr.

De sancto Alexandro martyre. Cap. XIIII.

Alexander martyr moriturus, se crucis signo munit; ex Metaphraste.

ALEXANDER quidã Romę sub Maximiano miles, cum edicta Imperatoria de colendo Ioue contemneret, & ipsius Imperatoris minas parui faceret, omnesque cruciatus forti animo tulisset, vsq; Hadrianopolim fuerat adductus, propè fluuium Ergina, vt gladio ibi caput illi amputaretur; Tunc (inquit Metaphrastes sub xiij. Maij; vnus ex ijs, qui ad spectaculũ venerãt vase quodã, aquã è fluuio Ergina celeriter ad beatum Alexãdrum attulit; ille verò manus & faciem lauit, ac totum corpus cruce ter signauit, postea orauit &c. Nihil enim nouerat vir sanctus parare in homine ęquanimitatem tam secundis, quàm aduersis rebus vt crucis signum.

De sancta Iustina. Cap. XV.

Iustina crucis signo præstigia dæmonum vincit, fatente ipso dæmone se ab illo profligari: Adone, Io. Beletho, Marulo, ac recentioribus testibus.

IVSTINAE virginis insignis quoq; ad institutum nostrũ historia est, de qua sic scribit Ado Treuerensis vj. Cal. Octobris: Virgo Iustina Domino seruiens, frequentabat Ecclesiã. Hanc Agladius Scholasticus videns, exarsit ob amorẽ eius, & cũ nullo modo posset pertingere ad illã, rogauit Cyprianũ magũ, pretiũ pollicẽs, vt arte sua dęmones

inuocaret, quò eam in amorem eius excitare posset; Cyprianus autem magus vocatis dęmonibus cœpit agere, vt virginem Christi ei adduceret, qui semel, bis, & tertio venientes ad beatam Iustinam, nihil apud illam suis deceptionibus valuerunt; sed signo crucis repulsi, victi recesserunt. Cyprianus verò, cum illorum virtutem aduersus virginem haud quaquàm valuisse videret, dicit ad diabolum: Dic mihi quemadmodum victi estis à virgine Iustina? cui diabolus, dicere tibi non possumus, nisi prius iures mihi; cumque Cyprianus illi iurasset, ait diabolus; vidi signum Crucifixi, & extimui; Cyprianus dixit; ergo Crucifixus maior te est? dicit ei diabolus, etiam; maior enim est omnibus. quod audiens Cyprianus contemnens virtutem diaboli, & currens venit ad episcopum Antimum, sicque conuersus est, omissa gentilitate.

Hanc verissimam narrationem probat & Ioannes Belletus de diuinis offic. cap.125. his verbis: Fuit Cyprianus homo gulæ, & luxuriæ deditus, qui ad beatam Iustinam virginem, cum ad suam luxuriam concitare vellet, misit quendam dęmonem, qui huiusmodi immunditiæ præerat, sed signo crucis repulsus est, misit rursus alium fortiorem, qui eodem modo crucis signo se deuictum fatebatur, ita vt hinc Cyprianus ad fidem conuersus sit, tantę potestatis est crux Christi, per quam ille nos planè immeritò æternę felicitati restituit. Probat & Marulus, scribens hęc politiori stylo: imo addit aliud notatu dignum, videlicet hanc ipsam Iustinam aliquando à dæmone tentatam, quod virginitatem seruãdo Deũ potius offenderet, quàm promereretur, subijcitque hęc verba: Iustinę animus iam nutare, ac de virginitatis proposito pene ambigere, mox se ipsam reprehendens Christi nomine inuocato, cruce se signauit, & dęmon crucis virtutem non sustinens, effugit. Eadem ex Marulo refert And. Eboren. in tit. de ration. resist. diabolo.

De sancto Petro Exorcista. Cap. XVI.

Petrus exorcista crucem manu gestat: & ab ea quędam dæmoniaca liberatur, ex Adone.

PETRVS Exorcista Romę sub Diocletiano martyr, crucis formam in vsu fuisse demonstrat, suo ex martyrio: Ado enim Treuer. iiij. Non. Iunij, cum narrasset Artemium custodem carceris, quo Petrus detinebatur, fidem Christianam se accepturum pollicitum fuisse, si è carceribus miraculose Petrus egrederetur, sic addit: & ecce subitò noctis initio adest homo Dei Petrus Artemio & Candidę eius vxori, indutus vestibus candidis, tenens in manibus suis triũphum crucis; in cuius vestigia corruentes illi clamabant: verè Deus vnus est, & verus Iesus Christus; statimq; filia eorum virgo, nomine Paulina à spiritu immundo vexante curata est. Ecce apertissimũ locum, vbi de fabricatę crucis vsu constat, manibusque geri ad munimentum omnis virtutis.

De san-

De sancto Procopio martyre. Cap. XVII.

Procopio apparet crucis signum, crucem fabricari sibi studet, cum Angelorum imaginibus, eadem adoratur, ipsius virtute hostium exercitus profligatur: ex Metaphraste & Adone.

OCCVRRIT etiam sub hac Diocletiani persecutione Procopij martyris insignis narratio: Hic prius Neanias vocitabatur; postea miraculo nomen illi in Procopium immutatum est: fuerat enim Dux militum à Diocletiano constitutus, ad diripiendos Christianos: cumque Apamia triginta stadijs abesset, vocem audiuit illum interrogantem quò iret? Respõdenteq; Neania aduersus Christianos se proficisci; rursũ vox illi insonuerat: Cur ergo me persequeris? iterũ respondit Neanias Tu quis es domine? & cum hęc dixisset, statim, inquit, Metaphrastes decima octaua Iulij, apparet crux cristallo similis, voxq; è cruce exijt, dicens, ego sum Iesus crucifixus Dei filius, & post pauca: & cum hęc dixisset dominus, & diuino gaudio implesset animum Neaniæ, ascendit in cælos, in hoc dicens signó, quod tibi apparuit vince hostes, & pax mea erit tecũ. [& mox] cum ob persecutiones difficile reperiri posset artifex, qui crucẽ auderet effingere, tandemque sub secreti iureiurando reperisset Marcum aurifabrum, sic, inquit, persuasus Marcus seorsum crucem efficit ex auro, & argẽto; cum autem iam esset finem impositurus, in ea statim videntur tres imagines inscripta nomina habentes, erant autem scripturę sermonis hebraici, superne quidem in principio Emmanuel, in ijs autem rursus quæ erant vtrinq; initijs, Michael, & Gabriel: cum autem eas vellet delere, non poterat, quòd maneret eius manus tamquam arida; cum autem venisset adolescens noctu in ædes Marci & acciperet: crucem iam consummatam, eam videns adorauit, rogauitque Marcum de personis, quę in ea cernebantur, & inscriptionibus, ille autem: cum inquit, domine opus iam esset finiẽdum, hæ tres statim exortæ sunt imagines: non possum autem scire, quænam sint eæ, & quorumnam inscriptiones. Adolescens verò cum intellexisset aliquam esse in cruce virtutem, eam rursus adorauit, & cum eam quadam preciosissima purpura inuoluisset, & pretium magnum Marco exoluisset, lętus viam inijt. [& mox]. Cum Agareni obsiderent Eliam, idest nouam Hierosolymam solis duabus cohortibus sex Agarenorum millia strauit, incolumitate omnium suorum seruata, hoc magno trophæo diuinæ crucis virtute parto, & infra alijs insuper locis, de crucis signo, & ab hoc Procopio patratis miraculis, meminit ibi Metaphrastes, quę breuitatis causa missa facimus. Sed videamus quid de illo scripserit Nicephorus lib. 7. cap. 15. Nobilis, inquit, quoq; ille Procopius Cęsareæ Palestinæ natus inter martyres eodem tempore illustris maxime fuit: cui Diocletianus ducalem quidem in oriente sublimitatem dedit: Christus autem eũ è Cælo ad se veluti Paulum vocauit: & is quidem illa accepta; inexpugnabili

verò

verò crucis armatura perinde atque generosus, & fortis miles armatus primũ aduersus eos, qui sensu percipiuntur, deinde etiam in eos, qui mente sola perspiciũtur hostes depugnauit : aureis & argenteis, quos sibi fieri curauerat dijs comminutis, eorumque pretio in pauperes expenso: narranturq; ibi insuperabilia tormenta, quæ deuicit pro corona consequenda nullo sanè maiore, quàm crucis auxilio, id enim solum est insuperabile, quo qui caret, omni hosti etiam omnino imbecillo, facile & in secundis, & in aduersis cedit.

De sancto Tiburtio. Cap. XVIII.

Tiburtius signo crucis superat ignem : ex Metaphraste & Adone.

TIBVRTIVM Susannæ in martyrio Romæ socium in hac ipsa quoque persecutione operępretiũ est hic adscribere: is crucis signũ miraculo illustrauit, vt Ado Treuer. 3. Id. Augusti: cũ enim quidam Fabianus iudex pro cultu idolorum hęc verba protulisset in hunc; elige tibi vnum de duobus, aut thura in istis carbonibus adijce, aut pedibus super eos nudis incede : ille faciens signum crucis cõstanter super eos nuda ingressus est planta, & cepit dicere depone infidelitatẽ, & disce, quia hic solus est Deus, quem confitemur, & creaturis omnibus dominatur; nam mihi in nomine Domini mei Iesu Christi videtur quòd super roseos flores ingrediar, quia creatura ipsa creatoris famulatur imperio. eadem repetit totidem verbis Metaphrastes in vita sancti Sebastiani sub xviij. Decembris: cogita quo argumento Tiburtius Fabiano suadendũ putauit Christum Deum esse : nullo sanè alio apertiore, quàm quod signo solo crucis elementorum vires superantur.

De sancta Euphemia. Cap. XIX.

Euphemia crucis signo se in omnibus angustijs munit, ex Metaphraste, & Adone.

CHALCIDEM omnem quoque illustrem fecit Euphemia martyr, cum aduersaretur Prisci procõsulis suasionibus de immolando Marti; Ado enim Treuer. xvi. Octobris sic de ipsa scribit: beata Euphemia eius iniquam suasionẽ cõtemnens, pectus suum signaculo crucis muniẽs imperterrita stetit. Sed hoc habet diffusius Metaphrastes xvi. Septẽbris. Cum enim machinę quoddã genus ad torquendum eam fuisset pręparatum, sic addit; Postquam autem ipsę machinæ dicto citius fuerunt constructę & martyr in eas erat inijcienda, validis continuò in se paratis armis, nempè diuina crucis figura, ac ea signata, aut vt melius dicam munita, aduersus rotas processit, nullam quidem vultu ostẽdẽs

tristitiam

tristitiam, &c. & inferius deuictis rotis, cum in ignẽ conijcienda esset sic subijcit idem Metaphrastes: in ignem autem inijciẽda martyr inducit arma trium puerorum nempe preces, & contra ignem accendit ignẽ orationis, & oculos in cælum tollens; Deus inquit, qui in excelsis habitas, & humilia intueris, qui Babilone tres pueros propter tuã legẽ igni traditos, per sanctum Angelũ tuũ à malis illæsos conseruasti, & eis rorem desuper immisisti: tu quoque mihi tuæ ancillæ adsis adiutor, quę pro tua ò Christe decerto gloria. sic dixit, & cum figura crucis rursus tamquàm aliis armis se ipsam armasset, stabat parata expectans iussum Tyranni.

De sancto Georgio Cappadoce. Cap. XX.

Georgius crucis signo diruit dæmonũ simulachra, ignẽ superat, ex Pasicrate, Metaphraste, Adone, Fortunato, Usuardo, Gregorio Turon. & alijs recentioribus.

GEORGIVS etiam martyr Cappadox hoc seculo triumphauit; scripsit autẽ illius martyriũ Pasicrates seruus eius, vt sciamus legitimũ illius esse testimoniũ. Cum igitur scripsisset dæmoniũ Apollinis cum Georgio colloquendo fassum fuisse vnum Deũ esse, & eius filium Christum, se autem, ac socios dęmones esse, non deos, sic addit Pasicrates: Respondit dęmoni Georgius, si dij vos non estis, quare homines ipsos decipitis? quomodo autem audetis & hic manere, cum ego Dei seruus hic stem, super quo inuocatus fuit, & nunc inuocatur Christus verus Deus? statim autem tumultus magnus factus est, & clamores tãquam lamentantiũ dęmonum, omniaq; templa, & idola vnà ceciderunt; & comminuta sunt, cum sanctus ille vir vnà cùm verbis, quę supra retulimus crucis quoque signum fecisset: Metaphrastes etiã sub xxiij. Aprilis cum narrasset Georgium rotarũ torturã deuicisse, ibiq; damnatum immittendũ in foueam bullientẽ ob recentem calcem, sic orasse eum refert: Mitte Angelũ tuũ indignitatis meę custodem, qui Babylone fornacem in rorem cõmutasti, & sanctos pueros tuos incolumes conseruasti, quoniam benedictus es in sęcula. Amen. His dictis, corpore signo crucis munito, in foueã gaudens & laudans Deum ingressus est: post triduum repertus illæsus est. & inferius cum ad Apollinis statuã fuisset adductus, ipse autem ad Apollinis statuam accedens extensa manu, ecquid, inquit, à me sacrificium vis suscipere vt Deus? atque eodem tempore signum crucis expressit: dęmon verò statuam inhabitans huiusmodi vocem emisit, non sum Deus, non sum: Extat & alia huius sancti Georgij vita apud Metaphrastem post vitam Pasicratis pręfati, in qua postquàm Georgium, & rotas, & calcis feruorem deuicisse, atque orasse narratum est, hęc sequuntur verba: Dicam ad hæc, & eorum qui dij habebantur repentinam per crucis signum euersionem, ipsorũque dęmonum lamentabilem consensionẽ; quippe qui manifestè confessi sunt se deos nõ esse;

Ecce tot conformes testes, quis dubitabit de rei huius veritate? & ne adhuc supersit tergiuersandi occasio quòd Gelasius inter apocryphas narrationes quędam de hoc sancto Georgio adscripserit id ingenuè fatemur: at illa prorsus alia narratio fuit, has autem de quibus hic nos egimus inter apocryphas nō commemorauit: nam & Fortunatus de hoc Georgio meminit lib. 2. Vsuardus quoque in martyrologio & Lippoman. tomo septimo, & ante hos Gregorius Turonen. libro primo miraculorum cap. 101. postremò Molanus ad Vsuardi martyrologium.

De sancto Bonifacio martyre. Cap. XXI.

Bonifacius ignitum plumbum crucis signo superat, ex Metaphraste, Vuilibaldo, Trithemo.

BONIFACIVM etiam martyrem, cum apud Tharsum superasse plumbum liquatum, ac picem feruidam Metaphrastes scripsisset, sic adiicit: Itaque sanctus Christi martyr cū signo crucis se muniisset, coniectus fuit in lebetem illum; Angelus autem Domini descendit de cælo, & lebetem tetigit, qui statim vt cera quædam dissolutus est, & ex iniquis hominibus, qui stabant in eo loco combussit circiter quinquaginta; huius vitam scripsisse Vuilibaldum Scotum, ipsius Bonifacij discipulum testatur Trithem. de script. eccles.

De sancta Pelagia Tharsensi. Cap. XXII.

Pelagia Tharsensis crucis signo se munit, dæmoniaca spectra eliminat, ex Metaphraste.

PELAGIA virgo etiam Tharsensis, eadē persecutione coronatur; crucis quoque signum frequentatū ab illa, probat Metaphr. iiij. Maij his verbis: Eius virginis pulchritudinē, & decorum speciē cū Diocletiani filius audiuisset, misit procuratores suos, & multos milites, qui virgini persuaderent, vt se illi in matrimonium collocaret; beata verò Pelagia, cum se Christi signo muniisset, eos à se repellens; desponsata, inquit, ego sum Dei filio. Et inferius cum Pelagiæ serui maleficio quodam dæmonis immobiles existerent, sic scribit: Pelagia cum illos ipsos tamquam vinctos detineri animaduertisset, cognouit diaboli arte, atque insidijs id factum: itaque & sibi, & pueris crucis signū adhibuit, ac statim illa tentatio ab ipsis remota est, & infra: cum Diocletianus iussisset eam exui nudam, vt in æneo boue ignito includeretur; sic respondit Pelagia: Recordare imperator vxores, & pellices tuas, ipsas etiam, vt me carne indutas esse; Imperator hęc cum audisset, & amoris insaniam ferre non posset, iussit multo

magis

magis quam primum exui; at illa cum ſe crucis ſigno munijſſet, & vltro ſe ipſam exuiſſet, ſuas veſtes in conſpectu Imperatoris abiecit. Habet ſignum crucis vires non ſolum aduerſus omnem elementorum vim ſuperandam, ſed ad præſtigia dęmonum eliminanda.

De ſancta Barbara. Cap. XXIII.

Barbara marmori imprimit figuram crucis; ex Metaphraſte.

BARBARA quoque virgo ſub eiſdem Imperatoribus martyr, crucis ſignum inſigni miraculo illuſtre fecit. Metaphr. enim iiij. Decembris poſtquàm Barbaræ patrem, egregium lauacrum ad delicias ſtruxiſſe narrauit, ſic addit: Poſtquam effectum fuit totum lauacri ornamentum, ſæpius accedens ſancta ad id contemplandum; quoniam cor eius poſsidebat diuini ſpiritus gratia, & per fidem impletum erat fiducia in Chriſtum, ſtans ad piſcinam, & aſpiciens ad orientem, ijs quæ in ipſa erant marmoribus digito impreſsit figuram diuinæ crucis, & vt poſteris quoque notum eſſet id quod factum fuerat, & Chriſti virtus prædicaretur, crucis figura quæ digito erat ſignata, tamquam ferro inſculpta in hodiernum vſque diem ſignata oſtenditur in marmore, non ad tactus ſolam admirationem, ſed & ad maiorem fidem adducens ſpectatores. Crucis ſignum quiſquis prædicat, Chriſtum prædicat orbem cruce redemiſſe; quiſquis verò eam contemnit, & Chriſtum ipſum contemnendum eſſe prædicet neceſſe eſt.

De ſanctis Coſma & Damiano. Cap. XXIIII.

Coſma crucis ſigno curat camelum; ex Metaphraſte.

IN Aegea ciuitate, Coſmæ & Damiani fratrum mortes, ſub eadem perſecutione narrat Metaphr. ſub prima Nouembris: cum enim de ſepeliendo Coſma natu maiore poſterius mortuo, dubitatio orta eſſet, num eodem quo Damianus ſepulchro tumulandus eſſet: Propter (inquit Metaphraſtes) paruam occaſionem certo, & maximè admirabili ſigno Deus eam ſuſtulit controuerſiam: Quidam enim camelus, cui fuerat pes aliquando contritus, ab inclyto autem Coſma, facto ſigno crucis, inuenerat ſtatim curationem (etenim brutorum quoque curationis propter inſignem miſericordiam ſuam curam gerebat) cum tunc apparuiſſet aliunde ex montibus, humano eſt locutus ſermone, & eum iuſsit deponi apud fratrem, adeò pulchre animal expers rationis decidit controuerſiam, & ſuperna prouidentia pro pede reddidit mercedem.

De ſan-

De sancta Marina seu Margarita. Cap. XXV.

Margarita crucis signo a Dracone liberatur, ex Beda, Metaphraste, Marulo, ac recentioribus.

INSIGNE est miraculũ, quòd virgo Marina, seu Margarita patrarat solo crucis signo. Metaphrastes enim xvij. Iulij, cum diabolum assumpta draconis horribilis forma, in carcere Antiochiæ hanc virginem deglutisse narrasset, ita subijcit: Illa verò mente firma stabilis, & vt quę ad Deum omni ex parte intueretur interrito, & constanti animo precibus, quę dici non possunt, & intensissimis cordis vociferationibus mente capta, ad Altissimum, & simul signo crucis signata, disruptum quidem ventrem draconis visa est videre ante suos oculos, illinc enim animaduertit se exire integram, & illæsam. Hoc quoque ante Metaphrastem narrauerat Beda in martyrologio, xviij. Iulij; vt refert Molanus ad Vsuardi Martyrologium. Sed lubet quoque hic adijcere politiora verba Maruli, & ex illo etiam Andreæ eborensis tit. de rat. resist. diab. sic enim scribũt: Margaritam etiam virginem post tormenta carceri mãcipatam, terribilis draco late patenti faucium hiatuширociter inuadens diglutierat, verum vbi illa signum crucis edidisset, draco crepuisse visus est, quàque crepuerat virginem viuam sanamque euomuisse, sicuti euomitus à pisce Ionas propheta legitur. Si draconis intestina disrupit crucis signaculum, putasne vt diaboli, ita membrorum eius Iconomachorum intestina disrumpat quotidie ipso cospecto, vel memorato?

De Arnobio rhetore. Cap. XXVI.

Arnobius magnis encomijs effert crucis signum, & sanctorum simulachra: ex ipsius scriptis.

HVIC sęculo tamquam Colophonem adijciemus egregium Rhetorem Arnobium, Lactantij Firmiani magistrum; peruenerat enim is ad Diocletiani tempora: quamquam enim martyrij palmam cum catholicis non fuerit adeptus, qua non fuerat dignus; ex eius tamen scriptis plura excerpi posse videntur, quæ rei nostrę plurimum sint cõsentanea. Primum illud est, quod habet libro contra gentes 8. Crucis vsum adeo passim venerationi habitum, vt gentes eius adorationẽ Christianis exprobrarent: Deinde pluribus locis adeò insignem de crucis signo mentionẽ facit, vt munimentum rerum omnium esse putet; & ad illam confugiendum omnes adhortetur, vti ex ipsius cõmentarijs super psalmos, non paucis locis apertissimũ fit: in psalmo etenim octuagesimo quinto: Christo, inquit, exurgente à mortuis, & ascendente in cælũ, Apostoli, & discipuli eius signũ crucis

eius

eius in bono, cum vniuersis, qui credimus habuimus; ita vt videant in frontibus nostris signum illud, & confundantur siue visibiles, siue inuisibiles inimici: In ipso enim signo, & adiuuat, & consolatur nos Christus: sed & in psalmum centesimum trigesimum tertium, Cathecumenos alloquens: vos inquit, qui in atrijs domini Dei nostri statis, & intus ingredi non audetis, & vos simul extollite manus vestras intus in sancta sanctorum, & simul benedicite Dominum, in vexillo crucis leuantes sanctas manus sine ira & disceptatione in nocte huius sæculi: sed & in psalmo centesimo trigesimo sexto ad tentationum protectionem, signum crucis valere disertis verbis explicat: Allidemus hostes ad petram si ipse, inquit, qui est virtus nostra, suis ita veris mentes figet definitionibus nostris cuspidem crucis suæ, vt quomodo ad nos peruenerint suggerentes, confundentes abscedant, si enim ad statuas regum æreas confugientes, persequentes euadunt, quanto magis ad crucem confugientes domini Iesu Christi à suis aduersarijs teneri nõ possunt, sed per ipsum magis, qui vicit in cruce, & ipsi victores existunt, quibus consimilia habet in psalmum centesimum quadragesimum quartum. Docuit, inquit, Dominus digitos nostros ad bellum, vt dum bellum siue visibilium, siue inuisibilium senserimus hostium, nos digitis armemus frontem triumpho crucis, & securi animo dimicemus; atque ita fit, vt ex eo, & crucis & aliarum imaginũ vsus apertissimè colligatur: cum præterea etiam libro contra gentes 6. picturas, idiotarum librũ esse, dicique non improbet, sed de illo hactenus.

Si vel sola martyrum gesta sæculi huius, Christiana quisque pietate conspexerit, numquam fieri poterit, vt dubitet, aliquid esse prestantius salutiferę crucis vexillo, quo armati milites Christi de mundi huius pugna triumpharunt, ac diuina miracula perpetrarunt. Numerus tam martyrum, quàm miraculorum egregius est, atque non facile ab hęreticis ea negari possunt: quandoquidem scriptorum auctoritas tum vetustate, tum totius orbis consensu comprobatur. sed quoniam his addidimus Origenis, Cypriani, Gregorij Thaumaturgi, Antonij & denique Arnobij & gesta & scripta; quid supererit addendum, vt hęc catholica veritas firmius comprobari possit? Totus orbis probauit: omnibus enim illius partibus tam crucis signum, quàm reliquas sacras imagines coruscasse demõstrauimus, Romæ videlicet, Rauennæ, Foro Siliæ, inde Carthagine, Alexãdria, ipsa quoque Aegypto: sed & in Aegea, Epheso, Pergamo, Thiatiris, Ptolemaide, Isauria, Apamia, Tharso, Chalcide, Nissa, Nicomedia, Antiochia, ac demum in Armenia ipsa: sic liquet Asiam, Africam, & Europam circa vsum imaginum, & hoc ipso sęculo catholicam fidem tenuisse.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum Quartum.

A Christo nato anno tercentesimo circiter, vsque ad annum quadringentesimum circiter.

CENTVRIA QVARTA.

Cap. I.

CVM omnia sæcula referta sunt preoptimis testimonijs, ad comprobandum imaginum & crucis vsum: tum hoc quartum est omnium refertissimum: vt enim tyrannorũ persecutiones remittebantur, ita ecclesię florere cœpit auctoritas atque eruditio; vnde factum est, vt sanctorum res gestę cœperint litteris mandari liberiùs, & ecclesiasticæ traditiones latiùs propagari, & quasi suo iure quæsito vniuersum orbem administrare visa est Ecclesia: quare nullatenus difficile nobis fuerit præstare id, quod eam polliciti sumus pro sanctorũ simulachrorum defensione.

De sancta Catharina. Cap. II.

Catharina crucis signi virtutem prædicat; ex Metaphraste.

CATHARINA igitur erit nobis in huius centuriæ exordium. Illa enim doctissima, cum disceptaret aduersus Maxentium, his verbis vsa est, vt est apud Metaphr. xxv. Nouembris: Inuenies, inquit, tu quoque ò Imperator, quidnam sunt dij tui, si velis solum tuam abijcere parumper deceptionẽ; verum quoq; Deum agnosces, qui est æternus & immortalis, cuius vel solum nomen pronunciatum, vel crux etiam figurata in aere, tuos Deos vertit in fugam. Ideo sanè, & diabolus, & mẽbra eius crucis haberi signaculum reformidant; vt securi vbique habitare possint immundi spiritus, cum hoc quasi flagello cælesti vndecunque expellantur.

De sancto Nicolao. Cap. III.

Nicolaus peregrinatur ad crucem adorandam; ex Metaphraste.

SANCTVS quoque Nicolaus, crucis adorandæ causa, vsque Hierosolymam contendit, laboriosa sanè ac diuturna peregrinatione, vt apud Metaphr. vj. Decembris. Cum etenim ille narrasset profectũ Sancti huius in presbyteratu exercendo, & quòd peregrinationis ardore motus, ecclesiæ suæ curã alijs commendauerit, sic subijcit: Atque cum aliquando profectus esset Hierosolymam admirandus Nicolaus, vt viuificum Christi sepulchrum, & salutare lignum crucis in ea adoraret, impleuerunt isti locum illius, & ea quæ ad templum, eiusque dispensationem pertinebant ita administrarunt, ac si ille adfuisset.

De Lactantio Firmiano. Cap. IIII.

Lactantius miris encomijs attollit crucis signum; ex eius libris.

LACTANTIVS Firmianus temporis huius sua eruditione ornamentum fuisse videtur, & pietatis huius cultor admodū probatus, insigne nobis præbet de cruce testimonium lib.4.cap.27. in principio, his verbis: Nunc satis est huius signi potentiam, quantum valeat exponere, quanto terrori sit dęmonibus hoc signum, sciet qui viderit, quatenus adiurati per Christum, de corporibus quæ obsederint fugiunt: Nam sicut ipse, cum inter homines ageret, vniuersos dęmones verbo fugabat, hominumque mentes emotas, & malis incursibus furiatas in sensus pristinos reponebat; ita nunc sectatores eius eosdem spiritus inquinatos de hominibus, & nomine magistri sui, & signo passionis excludūt, cuius rei nō difficilis est probatio: Nam cum dijs suis immolant; si assistat aliquis signatam frontē gerens, sacra nullo modo litant; nec responsa potest consultus reddere vates; & hoc sæpe causa pręcipua iustitiam persequendi malis regibus fuit: cum enim quidam ministrorum nostrorum sacrificantibus dominis assisterent, imposito frontis signo, deos illorum fugauerunt, ne possent in visceribus hostiarum futura depingere, quod cum intelligerēt aruspices, instigantibus ijsdem dæmonibus, quibus prosecrarent, conquerentes profanos homines sacris interesse, adegerunt principes ipsos in furorem vt expugnarent Dei templum; seque vero sacrilegio contaminarent, quod grauissimis persequentium pœnis expiaretur: nec tamen ex hoc ipso cæci homines intelligere possunt, aut hanc esse veram religionem, cui ad vincendū tanta vis inest, aut illam falsam, quæ subsistere aut congredi non potest: sed aiunt hoc deos non metu, verum odio facere, quasi quisquam possit odisse, nisi eum, qui aut noceat, aut possit nocere: imo verò congruens maiestati fuit; vt eos, quos oderant, præsentibus pœnis afficerent, potius quàm fugarent; sed quoniā ad eos accedere, neq; possunt, in quibus cælestem notam viderunt, nec ijs nocere, quos signū immortale munierit, tāquàm inexpugnabilis murus, lacessunt eos per homines, & manibus persequuntur alienis; quos profecto si esse confitentur, vicimus: necesse est enim veram esse hanc religionem, quæ & rationē dæmonū nouit, & astutiam intelligit, & vim retundit, & eos spiritalibus armis domitos, ac subactos cedere sibi cogit. Legant, legant hunc locum hęretici, vnus enim sufficit ad pertinaciam eorum confringendam.

De Constantino magno Imperatore. Cap. V.

Constantinus magnus crucis signū videt, sæpius exculpit, pingit, exponit: Angelorū, Apostolorū, & aliorū sanctorū imagines colit; ex suo edicto, Eusebio, Sozomene, Cassiodoro, Socrate, Hadriano I. vij. synodo, Metaphr. Niceph. Zonara.

NEMO

NEMO mortalium vnquam, tam insigne reddidit encomium crucis & imaginum, quàm pius ille Constantinus, qui & primus, & magnus iure ab omnibus prędicatur. Nos igitur de eius gestis, multa in hunc locũ congeremus; interim tamen placet nobis intermittere illius visiones de signo crucis, & ꝙ in illo vincendum semper illi erat, & quomodo ille sit vsus: agemus de imaginibus tantum, & de sculpturis. Exordiendũ nobis est ab illius edicto, quo suam ad fidem Christi conuersionẽ testatur, præuia visione apostolorũ Petri & Pauli mouẽtium illum, vt Siluestrũ Papam latitantẽ Ecclesiæ restitueret, ipseq; fidẽ Christi amplecteretur. Sic igitur habet: Exurgẽs igitur à somno protinus iuxta id, quod à sanctis Apostolis admonitus sum peregi; aduocatoq; eodẽ pręcipuo, & magnifico patre, & illuminatore nostro Siluestro, omnia à sanctis Apostolis mihi pręcepta dixi verba, percũctatiq; eum sumus, qui isti dij essent Petrus & Paulus: ille verò, ait, non eos verè deos dici, sed apostolos saluatoris nostri Iesu Christi; & rursus interrogare cœpimus eundem Siluestrum, vtrum Apostolorum imaginẽ expressam haberet, vt ex pictura disceremus hoc esse, quod reuelatio docuerit; tũc idem venerabilis pater imagines eorumdem apostolorũ, per diaconum suũ exhiberi pręcepit; quas dum aspicerem, & eorum, quos in somno viderã figuratos in ipsis imaginibus cognouissem vultus, ingenti clamore corã omnibus Satrapis meis confessus sum, eos esse, quos in somno videram [& post multa]. Construximus itaq; ecclesias beatorum Petri & Pauli primorum Apostolorũ, quas auro, & argento locupletauimus, vbi & sacratissima eorũ corpora, cũ magno honore recondentes, techas ipsorũ ex electro, cui nulla fortitudo pręualet elementorum, construximus, & crucẽ ex auro purissimo, & gemmis preciosissimis per singulas eorũ thecas posuimus, & clauis aureis confiximus. Non esset opus sanè vti aliqua pro huiusmodi edicto defensione, nisi aduersariorum præcipuus mos esset, scripta omnia in dubium reuocare: tamen ad obstruenda illorum ora, habemus Hadrianum I. Rom. Pontificẽ; qui hoc edictum probarat ante annos ab hinc octingentos circiter. Præterea quoq; trecentũ illos & quinquaginta venerabiles patres septimę synodi action. 2. Eiusdẽ etiã narrationis seriem habet Metaphr. in vita Siluestri secunda Ianuarij, sed & Niceph. lib. 7. cap. 33. cum narrasset hanc de Apostolis visionem Constantini, sic ait: Vbi verò sacras quoque illorum effigies requisiuit, & Hierarca Siluester eas illi exhibuit; tum re certius cognita, eos ipsos esse, quos vidisset confirmauit. Itaq; pro purpura saccum sumit, & diebus septem ieiunio, & orationi vacat. Subscribit eidem historiæ & Zonaras in ipso hoc Constantino: vnde certo certior hęc res ab omnibus censenda est.

Idẽ igitur Constãtinus cum visione signi crucis, & Dei consilio didicisset vincere hostem, & re vera vicisset, nempe Maxentium tyrannum; atq; ob eã victoriam Romæ, vt triumphans exciperetur, minime elatus pietatem sectauit, vt apud Nicepho. eodem lib. 7. cap. 30. Constantinus, inquit, veram erga Deum pietatẽ à natura sibi quodãmodo insitam habẽs, nequaquam à plausu

tali commotus, vt qui à Deo secundum rerum suarum successum, prouenisse sciret, statim crucis signum in sublimi loco statui iussit: nec mora vlla interposita est, & statua ad formam similitudinemque eius, ex ære fabrefacta est, quæ dextera manu ex eadem materia crucis signum elaboratum teneret: eam statuam crucem item, magnifico, lætoque habitu tenentem, Romæ in loco maximè celebri, firmis innixam fundamentis, collocari præcepit cum huiusmodi latina inscriptione: Hoc salutifero signo, & vero fortitudinis documento vrbem vestram iugo tyranni solutam liberaui, Senatumque, & Populum Rom. antiquo splendori, & amplitudini restitui.

Omittimus interim, quòd exercitum semper prçcederet crucis vexillum, quòd latores vexilli huiusmodi illæsi peruaderent, vt est apud Niceph. eodem lib. cap. 37. nam ea postea referemus quando ex Eusebio Cæsariensi, vel ex Sozomene tractabimus, vel etiam ex Cassiodoro, prout illorum sæcula, de quibus scribemus, occasionem exhibuerint: sed illud non videtur omittendum, quod habet Niceph. eo. lib. 7. cap. 49. Constantinopoli in foro, quod nunc quoque Constantini dicitur, Porphyreticam maximam illam columnam Roma aduectam statuit, in qua statuam suam ex ære factam, collocauit, quæ dextra manu ingens aureum malum continet, atque ipsi malo veneranda crux ab eo infixa, cum tali inscriptione: Tibi Christe Deus vrbem hanc cõmendo, Quam vsque ad sua tempora Nicephorus perdurasse profitetur, vt & Zonaras in ipso Constantino.

Prosequamur alias res gestas eiusdem Constantini insigniores, circa imaginum sanctorum vsum, eodem enim lib. 7. cap. 50. idem Niceph. agens de loco, qui Constantinopoli Michaelium dicitur, scribit his verbis: Memoriæ namque proditum est, Argonautas grçcorum, cum ad eum quoque locum peruenissent, prædari atque diripere regionem eam cœpisse, & ab Amyco, qui ibi rerum tum potiebatur in fugam versos palantes, in quendam nemorosum & incultum propter densitatem arborum locum profugisse, ibique eis latitantibus virtutem cælitus aduenisse, viri specie, alas veluti aquilæ in humeris habentis, victoriamq; aduersus Amycum oraculo denunciasse: Illos porrò id secutos cum illo conflixisse, victoriam reportasse, ipsum vnà cum copijs suis concidisse; atq; vt gratiã visioni ei referrent, Fanum eos & statuã, ea quç eis apparuerat forma in loco eo excitasse, nomenq; regioni Sosthenium indidisse, quòd scilicet robore ibi accepto, salui euasissēt; Eã statuã laudatissimus princeps Constantinus, cũ in eam oram necessaria de causa diuertens vidisset, familiaribus comitibusq; suis rem talem exposuit, regionéq; eam cum stupore admiratus ibi mansit; somni porrò capiendi tẽpore assistẽs illi visio statuæ eius similitudine; Ego, inquit, sic sum Michael Archidux domini Sabaot virtutum, Christianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrannos belligeranti fideli & germano illius ministro, auxiliaria arma contuli. Itaq; à somno excitatus regionẽ eam pulcherrimè excoluit, & ara Imperiali, magnificaq; manu, & liberalitate in parte orientali constructa, celeberrimum id templum ciuibus

ciuibus ſimul & aduenis reddidit: maximè tamen ſacram eam ædem apparitionibus ſuis illuſtrauit Archangelus: nullus enim graui quopiam caſu, aut ineluctabili periculo, aut ęgritudine incognita, morbo denique incurabili circumuentus, qui ibi Deum orans implorauerit; non facile opem, & auxilium inuenit: & certo ſatis creditur diuum Michaelem Archangelum apparere ibi ſolitum, ſalutiferum eum efficere locum; cuius rei gratia ab antiquis etiam Micaelium eſt vocatus: ſed enim quod antiquitus eo loco Probiano accidiſſe, qui medicus in imperatoria cohorte militauit, audiui dicam: Graui is correptus erat morbo ex pedibus admodum laborans, iuncturis, conexionibuſq; eorum longo tempore diſtortis: ceterum ægritudine tali viſione diuina, in eo templo prorſus eſt liberatus. Hic porrò quia è gręca ſuperſtitione imbutus ad Chriſtianam pietatem tranſierat; alia quidem religionis noſtræ quodammodo credibilia, atque probabilia eſſe dicebat, crucem autem diuinam ſalutis cauſam eſſe omnino non admittebat, atque in hac illi ſententia periculoſe ſatis perſeueranti Archangeli viſio aſsiſtens crucis ſignum, quod in ſacro eccleſiæ eius altari collocatum fuerat, exhibuit, diſertiſque verbis oſtendit; ex quo tempore Chriſtus ſit crucifixus, nullā eſſe rem, quæ opitulari generi humano priuatim & publicè, finemque debitum & effectum conſequi abſque auguſti huius ligni virtute poſsit; neque apud Angelos, neque apud pios, ſanctoſque quicunque veri in Deum amoris teſtimonium obtinerent; qua perſuaſione ſaniorem ille mentem recepit. Sed & lib. 8. cap. 4. cum deuicto Licinio Conſtantinus exornandæ ciuitati Bizantinæ toto animo incumberet: Circum equeſtrē, inquit, porticus proiecta aquęductus, fontes, ſtatuas, imagines, & quęcunque eſſent præcipuè artis opera fieri, eoque comportari, vt ſplendida, ornataque redderet omnia curans: ad hęc templa Deo, Apoſtolis, & martyribus, & maximam illam porphyretici marmoris columnam conſtituens, in qua ſtatuam quoque ſuam collocauit in polo, ſeu vertice mundi crucem infixam manu tenentem.

Addenda illa quoque hic ſunt, de quibus idem Nicephorus lib. 8. cap. 32. Verum enimuerò, inquit, Conſtantinus, cum vbique terrarum in illuſtribus vrbibus delubra, tum maxime in cognomine ſibi ciuitate, ea extruxit; quam ſtatuis, & alijs admirandis operibus exornauit, ſicuti in fine proximi expoſuimus tomi. Quod verò re ipſa ſanctæ crucis vim, & efficaciam expertus fuerat ſummopere eam ſemper venerabatur, atque admirabatur, ac poſt Helenæ reditum, tres immenſa magnitudine cruces, fabrefieri fecit ad exemplum earum, quas ter in cælo viderat. Primum Romæ contra Maxentium depugnans; ſecundo cum commiſſo cum Bizantijs prælio tropheum de eis ſtatuit: tertio autem cum Iſtro ponte iuncto Scythas vltra id flumen ſubegit. Ad imitationem igitur triplicis iſtius viſionis tres ex aere fieri curauit cruces, eiſque ſacra hęc impoſuit nomina, ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΙΚΑΙ. Ieſus Chriſtus vincit: ex his illa cui nomen Ieſus inditū, auro per omnes partes diffuſo ornata, collocata eſt ſuper fornicem, ſeu arcum triumphalem in foro,

vt obſcuriore ſignificatione ardorem pietatis ipſius indicaret; potentia namque roboris eius græcam ſuperſtitionem debellauit, alteram verò venerandã, ſacramque crucem Chriſti nomen præferentem, in Porphyretica Romana ſtatuit columna, in loco, qui φιλαδέλφιον hoc eſt fraternus amor dicitur: Tertiam, quam Conſtantinus quidem νίκη, ideſt victoriam vocauit, Heraclius autem ἀνίκητον, ad forum panarium, ad quam multæ etiam ſupra opinionem hominum virtutes ſunt editæ; atque imprimis ſi qui rigore inflammationis vexarentur, & oculorum doloribus, & ſuffuſionibus premerentur ſanati ſunt; de qua ſanctum quoddam, quod admodum in admiratione fuit exponam. Nec verò quiſque narranti mihi fidem non habeat; nihil enim tam præter opinionem, & præter fidem eſt, quod Deus non perficiat, neque etiam quicquam, quod Deus velit impoſsibile eſt. Dicitur namque & vere dicitur, cum ad eam Angelus Domini ter quotannis per altiſsimũ intempeſtæ noctis ſilentium, perinde atque emicans quoddam cælitus fulgur, cum ſplendore inſuſtentabili venit, crucem eum circumire ſuffitum facientem, ſuauique voce, quaſi cuiuſdam tenuis indicis pręſentium, ſuam illis, qui puritate vitæ à vitijs abhorrentes talia & videre, & audire idonei ſunt, inſinuare, atque vbi cantu ineffabili diuinum carmen ter ſancti hymni pſallens concinuerit, rurſus illum veluti ſtellam magnificè emicantem ad munia redire ſua. Hanc ſanè venerandam Domini crucem, longo poſt tempore decimum octauum annum Mauritio imperante; quod imměſo terręmotu corruerat, ferreis quibuſdam operibus Heraclius firmauit, & in baſi eius huiuſmodi incidit inſcriptionem; Opus Deo acceptum Imperatoris magni, Heraclius firmauit: quæ inſcriptio ad mea, vſque tempora durauit. Hæc de tribus crucibus à Conſtantino conſtructis.

Iſta autem omnia ſub breuitate tranſcurrimus, at nonnulla alia inferius ex Euſebio, Socrate, Sozomene, ac Caſsiodoro narraturi ſumus, quando de eorum ſcriptis agendum fuerit, vnum interim nullatenus eſt hoc loco omittēdum, quod ad ipſius Conſtantini pietatem pertinere videtur: nam qua charitate afficeretur erga populos totius orbis indicat ab illo frequentata oratio, cuius verba recenſuit Euſebius in vita huius Conſtantini lib. 2. cap. 54. videlicet: Te iam Deum opt. Max. oro, obteſtorque ſis in orientis incolis clemens, & propitius, & omnibus prouincialibus diuturna calamitate contritis, per me famulum tuum curationem adhibeas: atque iſta non ſine cauſa, ò omnium Domine, & ſancte Deus abs te poſtulo, tuo enim impulſu res ſalutares & aggreſſus ſum, & confeci, tuoque vexillo vbique hoſtibus oppoſito exercitum ab illis triumphantem duxi.

Quam pietatem erga imagines Deo fuiſſe pergratam indicant miracula poſt illius obitum ad ſepulchrum eius patrata, de quibus Nicephor. eodem lib. 8. cap. 55. Magna enim, inquit, gloria poſtea bonorum conciliator Deus, virum cum veluti fidelem miniſtrum, accumulauit ſanationum, & miraculorum gratia vrnæ, & ſtatuæ ipſius, quæ in porphyretici marmoris columna

lumna posita est immissa, vt deinceps nulla ægritudo contrectatis eis non cederet, & fides verbi illius Christi adimpleretur, dicentis; Ego glorificantes me glorificabo.

Quid ad hæc, Iconomachi? gloriam refert sanctis suis Christus, vel ad ipsas statuas; vos ergo sanctos Christi inhonoratis, videtisnè Christi hanc esse gratiam, vt vel ad ipsas sanctorum vrnas, & statuas sanationes fiant? Sed hæc vos, vel non legitis, vel conniuetis, vel Dei mirabilium apertissimè contemptores estis. Reliqua ex Volaterrano, si quis plura velit.

De sancta Helena Constantini matre. Cap. VI.

Helena crucis sanctæ inuentrix; a qua miracula prodeunt: eius quoque festiuitas instituitur; Ex Eusebio Papa, Paulino, Ruffino, Eutropio, Nicephoro.

HELENAM Constantini huius matrem, non est fas præterire quæ crucem ipsam plus ceteris coluisse visa est. Videamus igitur primum, quid de eius inuentione crucis scripserit Eusebius primus Rom. Pont. illius sincronon in epistola tertia sub finem: Crucis, inquit, Domini nostri Iesu Christi, quæ nuper nobis gubernacula sanctæ Rom. Ecclesiæ tenẽtibus quinto nonas Maij ab Helena inuenta est in predicto calendarum die inuẽtionis festum vobis solemniter celebrare mandamus.

Paulinus quoque Nolanus integram huius rei scribit historiam: sed congruentius verba ipsius tunc referemus, quando de ipsius scriptis inferius agẽdum fuerit, sicut etiã iure omittimus hoc loco, quæ scripsit Ruffinus ad Eusebij hist. lib. 10. cap. 7. & 8. Eutropij autem verba, quę habet in Flauio Constantino lubet hic recensere: Cum etenim prænarrasset Helenam peregrinantem Hierosolymam effodi iussisse locum ad inquirendam crucem, sic addit: Exin locum purgari præcipiente apparuerunt tres cruces, & claui simul, & titulus litteris græcis, & latinis conscriptus Iesus Nazarenus Rex Iudæorum: dicitur autẽ, quia etiã mortuus crucis tactu surrexit. [& infra] Saluatoris verò crucis partem quidem aliquam distribuit, quam Constantinus suscipiens, & credẽs saluari ciuitatem, vbi hęc particula seruatur, in sua statua (sicut fertur) in foro Constantini super columnam porphyreticam deuotè condidit; reliquam partem in argentea theca clausam Macario sacerdoti ciuitatis reliquit, & vndique congregans artifices maximas illic ornatasque ecclesias ędificauit.

Nicephori quoque verba hoc loco referenda ducimus, quæ habet libro octauo, cap. 29. Helena, inquit, plurimi faciebat, vt crucis lignum, & viuificum Christi munimentum inueniret, & quantumuis difficulter; attamen ea tandem inuenit, vt quidem nonnulli dixere Iudæo homine ex paterna quadam adnotatione regionem indicante: re vera autem, vt quidem

puto, Deo signis quibusdam & visionibus nocturnis ostendente: cum enim Deo visum esset res diuinas & occultas in lucem proferre, minimè opus fuit humanis indicijs. Enimuerò Imperatoris iussu contaminato, illo templo diruto, aggereque exportato, ex eo loco sacrum illud resurrectionis, antrum extitit, & tres sparsim disiectę cruces, & tabula præterea alba inuenta, in qua diuersis litteris Pilatus regem Iudæorum scripserat: sequunturq; ibi miracula ad discernendam eam, quæ fuit Christi à reliquis crucibus.

De SS. Siluestro, & Damaso Romanis Pontificibus. Cap. VII.

Siluester apud se habebat Christi ac Sanctorum imagines: ex Damaso, & Metaphraste. Damasus quoque Christi ac Sanctorum imagines, & crucis vsum probat suis scriptis.

PLERAQVE omnia, quę de Constantino scripsimus, ad Siluestrum quoque pertinere videntur, quòd ab ipso fidei præcepta perdidicerit: sed præcipuè elucet in Siluestro, quod (vt iam in Constantino demonstrauimus) Apostolorum effigies penès se perpetuò asseruabat: cuius rei in testimoniũ etiam Metaphrastem hic subijciendum ducimus. Cum enim secunda Ianuarij prçnarrasset Constantinum iussisse accersiri ad se Siluestrum, sic addit: Postquam autem inuentus est Siluester ab ijs, qui missi fuerant, & iam esset adductus, eum vt libenter vidit, & ei iuit obuiam, & eum est complexus: deinde: Adiuro te, inquit, per Crucifixum, quem tu colis, vt dicas mihi, an aliqui apud vos dij colantur nomine Petrus & Paulus. Ille autem contra respõdit: Vnus à nobis Deus cognoscitur, ò Imperator, qui creauit cælum, & terram, & omnia quę sunt in eis: quos autem ipse nominasti, non dij, sed Dei sunt ministri, qui vbique Christi nomen annuntiauerunt, & postremò pro illo sunt mortui, vt qui ambos interemerit Nero propter salutarem prædicationem. Propter hæc lætitia affectus Imperator: Rogo te, inquit episcope Siluester, horum Christi discipulorum ostende mihi effigies, si habeas, vt sciam an ij reuera sint illi, qui noctu mihi apparuerunt; ille autem statim iussit Diacono, vt summorũ Apostolorũ afferret imagines, & eas ostenderet Imperatori: cum autem in eas allatas oculos iniecisset Imperator hos esse exclamauit, & non alios, qui ad eum in somnis accesserunt. Hoc somnium atque has Apostolorum imagines à Siluestro Constantinum didicisse retulit etiam Hadrianus I. Papa in epistola ad Constantinum, & Irenem: Crucis autem vsum, atque virtutem, quo doctore Constantinus didicit, nisi Siluestro? Præterea Damasus in Põtificali suo de hoc ipso Siluestro loquens meminit, quòd apud eum seruabatur Saluatoris sedentis imago, ac duodecim Apostolorum imagines, quòd

Angelo-

Angelorum quatuor imagines, Imago agni, & Io.Baptistæ, cum subscriptione, Ecce Agnus Dei. Sed videamus ipsa Damasi verba in hoc Siluestro: Siluestri temporibus, inquit, fecit Constantinus Augustus basilicas istas, quas & ornauit, Basilicam Constantinianam, vbi posuit dona ista, fastigium argenteum habens in fronte Saluatorem sedentem in sella quinque pedum pensantem libras centum & viginti, & duodecim Apostolos habentes singuli quinos pedes pensantes libras nonaginta, cum coronis ex argento purissimo. Itē à tergo respicientem in abside Saluatorē sedentem in throno in pedibus quinque ex argento purissimo pensantem libras centum quadraginta, & Angelos quatuor ex argento in quinis pedibus, qui pensant singuli libras centū quinq; cum gemmis Alabandenis [& infra] agens de fonte vbi baptizatus fuerat Constantinus ait: Ad dexteram agni Saluatorem fecit ex argento purissimo in pedibus quinque pensantem libras centum septuaginta: In læua agni beatū Ioannem Baptistam ex argento in pedibus quinque tenētem titulum scriptū, qui hoc habet, Eçce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mūdi, pensantem libras centum [& infra] super corpus beati Petri super os, quo conclusit illud fecit crucem auream purissimam pensantem libras cētum quinquaginta [& mox] Fecit cādelabra ex auricalco in pedibus decem, numero quatuor argento cōclusa, cum sigillis argenteis, vnde actus Apostolorum cernebātur, pensantia singula libras ccc. [& mox] Eodem tempore fecit Constantinus Augustus basilicam in palatio Sessoriano, vbi de ligno sanctæ crucis posuit, & in auro, & gemmis conclusit. Itaq; insignes hos duos testes habemus contra Ichonomachos, Siluestrū, & Damasum: adferant illi alios, si quos habent insigniores.

De Gregorio magno Armeno. Cap. VIII.

Gregorius Armenus crucem figit adorandam, teste Metaphraste, Euthymio, Nicephoro, ac miraculis.

GREGORIVS Armenus magnis miraculis testatam fecit crucis venerationem, hoc ipso Constantini tempore. Cum enim rex Tiridates persequeretur & hunc Gregorium, & Christi virgines, Deo vltore in porcinam formam transformatus fuerat, vsque adeo, vt familiares sui mutuo etiā morsibus sæuirent: Gregorius verò, vt ab hac ira Dei illos liberos faceret, iussit construi templum, & sanctarum virginum Ripsimæ, & Gaianæ corpora capsis tegi. videamus reliqua ex Metaphr. trigesima Septembris: Iam autem, inquit, omnia perfectum acceperant ornatum ædificationis: itaque accēsis lampadibus, & cereis, transferunt capsas martyrum, & earum vnamquamque proprius accipit locus; & diuinus Gregorius signum Dominicę passionis venerandam Christi crucem statuit in vnaquaque earum. Non hęc autem solum sepulchra fuere ædificata; sed etiam templum ea magnitudine, quod catholicam ecclesiam,

vel

vel ſolus nominabat aſpectus; & circa id altum ædificarunt parietem, vt paſſim ad ipſum non pateret aditus. Martyr igitur crucem hic quoque ſtatuit, & iubet multitudinem, quæ illic aſsiduè verſabatur, & conuentitabat, prompto, & alacri animi ſtudio Deo cultum offerre per adorationē crucis, & hoc pietatis officio turpis illa ſuilla forma miraculo, & regi, & ſuis immutata eſt, totaque regio conuerſa. Hanc adorationem crucis à Gregorio fuiſſe propoſitam, vt hic habet Metaphraſtes, ſcripſit & Euthym. parte 2. tit. 20. circa med. his verbis: Gregorius magnę pręſul Armenię ante omnes iuſsit cruces ligneas, quibuſdam in locis à ſe collocatas adorari, ad eaſque tanquam ad ſacra profugia concurri: idque cum nondum eſſet Pontifex declaratus, eaſque nec ablutione, nec clauo, nec ſanguine expiaſſet. refert Sanderus aduerſus Armeniorum hæreſes.

Audiamus & Nicephorum de hoc eodem. lib. etenim 8. cap. 35. ſic habet: Eiſdem fere tēporibus Armenios itidem Chriſtianam religionē complexos eſſe audiui: cum enim Gregorius ille, qui miraculis edendis clarus fuit, multa à Tiridate propter Chriſtum paſſus, & poſt multas variaſq; malorum ſpecies ad quatuordecim annos foueæ cœnoſæ, & caliginoſæ incluſus eſſet, Tiridates ipſe eius gentis princeps, cum domo ſua tota, & cum optimatibus diuinæ iræ vindictam eſt expertus; ad vitam enim ſimul & formam porcorū redacti, ſe ipſos deuorabant: ſed enim ex fouea illa extractus diuus Gregorius vno ſigno crucis omnibus Chriſtum colere perſuaſit, & ſuilla forma, ac vita liberatos inſtitutum noſtrum complecti coegit, delubra eis conſtruxit, ſacra arcani & myſtici ſacrificij celebrauit, & nouis miraculis incolas dæmones ex ea regione exturbauit. Sunt qui Gregorium vnà cum Tiridate ad Imperatorem magnum Conſtantinum veniſſe tradunt, eumque tam miranda, & inopinata audientem, magnopere lætatum eſſe, & Gregorium ipſum totius eius regionis ordinatum eò miſiſſe.

De Concilio Elibertano. Cap. IX.

Elibertano concilio legitimus ſacrarum imaginum vſus probatur.

CONCILIVM Elibertanum Hiſpaniæ epiſcoporū vndeuiginti in ſuam detorquere ſententiam ſolent Iconomachi, verborum vim deglutientes, & ſapientię verba nolētes intelligere, ne benè agāt: ſed nos pro eccleſia catholica legitimū picturarum vſum ex illo cōcilio cōprobari poſſe euidentiſsimè demōſtrabimus; vigebat enim plurimum idololatria illis temporibus. Quare cum illud concilium fuiſſet coactū, nulli rei æquè ſtuduerunt patres illi, atque idololatrię gentiliū euertendæ: immo ad hanc rem conſtitutio prima promulgata eſt, & quatuor priora capitula de ea tractant, & quamfrequentiſsimè de gentilibus agitur, & eorum idolis, vt cap. 40. 41. 59. 60. Hinc igitur illud acciderat, vt nō liceret

ceret tam aperta fronte gentes coarguere idololatriæ, quãdo retundebãt (quãquam falso) idem aduersus Christianos, quòd picturas in ecclesijs haberent: & quoniam eo loci sepe fit mentio de Christianis idololatriam committentibus, iure aperto constat potuisse multos huiusmodi labis suspicionem incurrere, quod qui Deo, & sanctis tamquã prototypis debebatur cultus, hunc soli picturæ, & nudæ materiæ exhiberent, quod sanè est idololatrare: propterea ad diluendam hanc sinistram à mentibus calumniosis opinionem, legem illam, quę habetur illo concilo cap. 36. promulgauerant his verbis: Placuit picturas in ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur in parietibus depingatur. Si quis igitur diligenter contempletur verba hęc, non absolutè prohibent picturas in ecclesijs, sed tum demum quando cultus exhibetur parieti: alioqui sufficiebat prohibere picturas; verum quia addidit, ne quod colitur, & adoratur in parietibus depingatur, indicat ideo non esse pingendum aliquid, quia colitur in pariete; ergo si alio respectu colatur, idest ob prototypum, & non ex pariete, licebit pingere; vnde nihil aliud cõtinet hoc concilium, quàm illud vt non fiant picturæ, cum in eis paries, aut materia colitur: concedit igitur fieri si à materia cultus abstrahatur, & referatur in exẽplatũ. Sanè si hęreticus ille Balthassar Hiemarius, qui Viennæ cõbustus est anno Dñi 1528. pertinax nimiũ fretus nudis verbis huius cõcilij piũ studiũ adhibuisset in eliciẽda cõcilij mẽte, nõ adhæsisset procaciter proprię sentẽtiæ, & cũ anima etiã corpus reseruasset. Vidẽda bibliotheca patris Sixti Dñicani, tom. 2. lib. 5. ad not. 247. Huic rei alludit, quod narrat Athanasius. s. cum gentes Christianis idololatriã exprobrarent ob crucis adorationem, ad euitandam huiusmodi calumniã studebant Christiani ligneas cruces ita conficere vt facile diuidi possent, vt diuisione sublato signo, ac forma possent lignum contemptui habere absque irreuerentiæ metu, indicantes non rem, aut materiam se reuereri, sed signum; atque ideo oportuit patres concilij Elibertani firmare in mentibus hominum hanc sententiam, vt parieti nullus omnino cultus exhiberetur, sed prototypo: ideoque illa constitutio promulgata est aduersus eos, qui gentilizarent, non autem vt pijs Christianis aliquid circa picturarum vsum inhiberet, & vt suaderet gentilibus odio esse Christianis omnem idololatriam, non autem (vt illi sentiebant) in picturis Christianos idololatriam committere.

De sancto Athanasio. Cap. X.

Athanasius crucis vsum probauit: è crutifixi imagine fluit sanguis, miracula fiunt; festiuitas instituta: Ex ipsius Athanasij scriptis, ex septima synodo, ex Louanij, & Traiecti populis.

ATHANASIVM cuius iam meminimus, æquum est, vt proferamus, ex illoque sententias exhibeamus: de eo sic narrat concilium Coloniense, cùm de imaginibus agit. Nec crucis materiam nos adoramus, sed quod typo, figuraq; exprimitur: Atque hinc

hinc nimirum factum est, quemadmodum Athanasius ille Alexandrinus episcopus testatur, vt olim fideles crucees quidem conformes cruci Christi facerent: sacrę autem lanceæ, vel arundini, vel spongiæ conformia non fabricarẽt, ea scilicet ratione, vt si quis infidelium eos accusare pergeret, quòd lignum adorarent, facilè possent crucis figuram ex duobus lignis compositam separare, & sic formam crucis destruentes (quasi inanem hanc ligni materiam reputando) eidem infideli persuadere, quòd non lignum colerent, sed crucis figuram: de lancea autem, & arundine, & spongia hoc facere & ostendere non possent; Est autem & aliud longe insignius pro imaginibus tuendis encomium ab eodem Athanasio scriptum proprio ad eam rem libello, cuius hęc est inscriptio: Libellus Athanasij episcopi Alexandrinæ vrbis de passione imaginis domini nostri Iesu Christi, qualiter crucifixa est, &c. suo etenim tempore (vt ille exorditur) quę hic sequuntur contigerant. Capite igitur primo: Est quædam, inquit, ciuitas Syria inter terminos Tyri, & Sidonis, posita Berytus vocata, Antiochię olim subdita; in hac vrbe innumerabilium multitudo erat hebræorum, cum eo tempore ciuitas illa Metropolitanam obtineret dignitatem; accidit autem vt iuxta synagogam hebræorum, quę magna valde habebatur, quidam Christicola à quodam suscepisset cellulam, censumque ei ex ea redderet, in qua dum ingressus esset ad habitandum, Iconam domini nostri Iesu Christi, quam apud se habebat, fixit in pariete contra lectuli sui faciem, quę etiam cõtinebat in se integram Domini staturã: euoluto denique non paruo temporis spatio, iam prælibatus Deicola perquirere studuit in alio loco eiusdem vrbis magis spatiosam domum ad habitandum, quam cum reperisset tollens cuncta, quæ ad se pertinere videbantur, egressus est de cellula: Domini autem prouidentia id agente Iesu Christi domini nostri Iconam ibi neglectam reliquit. Nec autem Domini occulto peractum est cõsilio; qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, vt ostenderet cunctis se colentibus suorum miraculorum virtutem ad increpationem impiorum, firmamentum verò suorum fidelium. Factum est autem post hæc, vt hebræus quidam eandem cellulam susciperet ad habitandum, quam ingressus cum suis omnibus cœpit habitare, in ea minimè contemplatus locum illum, qui Dominicam Iconam apud se retinebat absconditam. Die verò quodam idem hebræus de suis contubernalibus inuitauit vnum ad prandium: epulantibus illis eleuauit hebræus, qui inuitatus fuerat, oculos, & vidit in interiori loco illius cellulæ Iconam Dominicam parieti connexam: tunc vehementi furore exardescens cœpit fremere dentibus aduersus eum, qui ipsum conuocauerat, dicens: Tu hebræus cum sis, quomodo apud te Iesu illius Nazareni Iconam habes repositam? conuitia quoque, & opprobria tanta aduersus Dominum Saluatorem emisit, quanta nec aures fidelium sufferre possunt, nec nos scriptis tradere præsumimus, ob iniuriam nostri Redemptoris: Iudæus verò, qui illum maleuolum conuocauerat ad prandium, satisfacere illi cupiens sacramentis terribilibus profitebatur,

se num-

ſe numquam illam, quam præmonſtrabat vidiſſe Iconam: ad hæc, qui inuitatus fuerat ſiluit. Finito autem conuiuio abſceſſit, & abijt ad ſummos ſacerdotes, & principes, & dixit eis. Notum vobis ſit quoniam hebræus ille talis Ieſu Nazareni Iconam apud ſe retinet clanculò. Admonitis igitur de ea re ſummis ſacerdotibus, atque extra ſynagogam eiecto, penes quem ipſa imago fuerat reperta, ſic habet, cap. 2. Deponentes autem Domini noſtri Iconam in terra, dixerunt ad inuicem; Quoniam aures noſtras tetigit non exigua opinio, quòd Ieſum Nazarenum patres noſtri diuerſis modis illuſerunt, ita & nos huic faciamus, tunc cęperunt ſpuere in faciem imaginis Domini ſaluatoris noſtri, & percutiebant eam alapis; inde dicentes: Quanta Ieſu Galilęo noſtri genitores fecerũt, eadem, & nos huic eius imagini faciamus; innumerabilibus itaque illuſionibus dominicam illuſerunt Iconam; iterum dicunt: In eius paſſione ſcriptum eſſe agnoſcimus, quòd eius pedes, & manus in cruce confixi ſunt, nos verò quãuis moderniores tempore, nil prætermittentes addamus, & hæc: Tunc crucifigentes Iconam dominicam, clauos acutiſſimos adhibuerunt in manibus, & pedibus ipſius imaginis. Poſt hæc permoti magis ac magis fellis amaritudine, dicunt inter ſe; audiuimus, quòd patres noſtri Ieſu Galilęo acetum & fel in potum cum ſpongia præbuerunt, hoc & huic faciamus, quod & ſic fecerunt, apponentes ad os ſanctæ Iconæ noſtri redemptoris acetum cum felle mixtum. Nec ſic itaq; cordis ſui malitiam refrenantes, iterum dicunt: Didicimus quòd noſtri maiores coronam contextam de ſpinis capiti illius crucifixi circumponebant, poſtmodum arundine percutiebant, inſultantes ei, & nos igitur nihil poſtponentes id ipſum faciamus; cumque coronã ſpineam capiti illius circumpoſuiſſent, accipientes arundinem percutiebant caput imaginis illius, qui caput eſt omnium ſanctorum; ad extremum verò cũ inſaniam ſuæ mentis tolerare non poſſent, dixerunt; ſicut veraciter didicimus, patres noſtri latus Ieſu lancea aperuerunt; nos verò, ne aliquid minus feciſſe videamur, & hoc ipſum adijciamus; Nullam ad hęc moram mediam fecerũt, & afferri lanceam iuſſerunt, & pręceperunt cuidam hebręo tollere eam, & valido ictu latus dextrum Iconæ illius transfodere; cumque tàm maximum facinus fuiſſet perpetratum, res mira, & vehemẽter ſtupenda, nulloque umquam ſęculo audita, ibi repente eſt effecta; nam ipſius vulneris locus aqua, & ſanguine illinc cępit decurrere.

Poſtea orans ob hoc immane facinus ad Deum Chriſtum Athanaſius, cõmemorata Chriſti paſſione, ſic addit: nunc autem in ſancta imagine tua cruci figens Domine iterum, ad confuſionem impiorum omnium infidelium, & ad comprobationem omnium in te credentium.

Cap. 3. narrantur miracula. Tacto etenim huiuſmodi ſanguine paralyticus, cæcique nõnnulli, atq; alij plurimi variarum ægritudinum, morbo ſanati ſunt; quin & tota illa hebręorum multitudo populariter conuerſa eſt, his verbis, inuocantes Chriſtum, Gloria ſit tibi Chriſte, quem patres noſtri verum Deum, & verum hominem in cruce morti horribili afficere non metuerunt,

qui

qui nunc etiam à nobis iterum passus es, te in imagine tua cruci affigi.

Inde c.4. accitus homo ille cuius fuerat Icona, ad Metropolitanum, narrat hanc imaginem Nicodemi primùm fuisse, postea Gamalielis, Iacobi, Symeonis, deinde Zacchæi: ereptamque ab excidio Hierosolymitano.

Capite autem vj. quid egerit Metropolitanus, audiamus; Denique ampullas præcepit fieri vitreas in quibus posuit portiones singulas de sanguine, & aqua, quę de imagine Domini saluatoris nostri decurrerat, eaq; statim per Asiã, Africam, & Europam per suos nuncios dirigens; cuncta, quæ apud vrbẽ iam dictam suo tempore contigerant suis scriptis manifestissime vniuersis sanctæ Ecclesiæ filijs significauit: hoc insuper ab eis efflagitans, vt per annos singulos in mense Nouembri, qui apud Hebręos est nonus, apud nos vero mensis vndecimus, nono die ipsius mensis, idest quinto Idus Nouembris non minori reuerentia, quàm Natalis Domini, vel Pascha ista dies pręcipua obseruatione colatur. Quæ res tantum abest, vt obliuioni fuerit tradita, quin Molano teste ad Vsuardi Martyrologium Louanij, Traiecto, & in Ecclesia sancti Lamberti hac ipsa die in Martyrologijs fit huius crucifixionis commemoratio: verum ne ulla Caluinistis, cæterisq; Iconomachis tergiuersandi relinquatur occasio, & vt hic locus sudes in illorum oculis perpetuò habeatur, dignam fide historiam esse probamus, non vno atque altero teste sed trecentumquinquaginta patribus in septima synodo Nicææ constitutis, Hi actione 4. hãc Athanasij historiam his verbis comprobant: Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine Domini nostri Iesu Christi, & de miraculo in Beritho ciuitate prodito, cum imago cæsa est à perfidis Iudæis, & percusso latere sanctæ imaginis continuò exiuit sanguis, & aqua. vtinam hęc legerent hæretici, ac lecta perpenderẽt, quo discerent contemptum omnem circa imagines aliunde nõ proficisci, quã ex ardentissimo Iudaico odio in ipsum Christum, caput ac membra eius: quẽ illi quidem in vna hac imagine semel crucifixerũt, isti quotidie discindunt, cõculcant, comburunt infinitis in imaginibus; atque ideo videntur Iudęis longe deteriores: Aliud miraculum effusi sanguinis ex imagine à Iudæo confossa, videre licet infra sæculo 8.cap.23.

De sancto Cyrillo Hierosolymitano patriarcha. Ca. XI.

Cyrillus Hierosolymitanus crucis figuram encomijs attollit, suis scriptis; ex Sozomene, Metaphraste, Nicephoro.

PROFERT Cyrillus Hierosolymitanus egregium de crucis signo testimonium simul & miraculum; sic enim ille habet in epistola quadam ad Constantium: Imperatori religiosissimo, & pietatis amantissimo Constantio Augusto Cyrillus Hierosolymorum Episcopus in Domino salutem, & cæt. post multa: Quo quidem tempore diuinæ pietatis amantissimus, & beatæ me

mo-

moriæ Constantinus pater tuus imperabat, salutare crucis signum Hierosolymis inuentum est, diuina gratia ei viro, qui pietatis erat studiosus, quique res ad pietatem spectantes diligenter exquirebat, occultam antea sanctorum locorum notitiam aperiente: Te autē imperante religiosissime domine propter tuam in Deum pietatem, cælestia etiam miracula sunt edita, ipsius inquā Domini, & saluatoris Iesu Christi vnigeniti filij Dei trophæum contra mortis victoriam erectū, beata scilicet illa crux lucis multæ splendoribus effulgens Hierosolymis apparuit. His enim sāctis diebus sanctæ Pētecostes Nonis Maij circa tertiam diei horam ingentis magnitudinis crux, quę tota ex luce constabat, super sanctissimum Golgothæ locum vsque ad sanctum montem oliuarum extensa in cælo apparuit non vni, aut duobus hominibus, sed ab vniuersa vrbis illius multitudine manifestissimè visa, neque vt aliquis putaret, repente apparens statim euanuit, sed pluribus horis super terram spectantium oculis, visa est splendoris fulgore solis radios vincens: nisi enim splendorem suum his, qui crucem illam aspiciebant, solis ipsius radijs efficaciorem præbuisset, solis splendore superata, & contecta fuisset: Quamobrem vniuersa Hierosolymorum multitudo, præ diuinæ illius visionis terrore ac lætitia, repentè ad sanctā Ecclesiam accurrit [& post pauca] Nos qui vrbem Hierosolymitanam incolimus, & miraculum valdè magnum oculis nostris vidimus, atque comprehēdimus, Deo ipsi vniuersorū regi, & vnigenito Dei filio, vt decebat, gratias egimus, atque agemus, quem adoramus, & adorabimus, assiduasque pro religioso imperio tuo in ijs sanctis locis preces ad illū ipsum mittimus, & mittemus. Docuit autē huiusmodi visiones cœlestes nō silentio pręterire, sed pietati suę recēti adhuc eius rei memoria significare, vt ad fidei, quæ in te inest bona fundamenta earum rerum, quæ nuper ostensæ sunt, cognitionem adiungens, firmiorem in Dominum nostrum Iesum Christum fiduciam assumas, simulq; omni fortitudine cōsueta vndique roboratus, vt Deum ipsum adiutorem habens crucis trophęum salutare, & omni gloria sublimius præferas: signum inquam illud, cuius figuram cælum ipsum hominibus ostendens maxime gloriosum esse docuit. Hanc integram Epistolam habet Metaph. 7. Maij; retulit ipsam historiam, & Sozomenus lib. 4. cap. 4. Nicephorus etiam hisce Cyrilli litteris meminit lib. 9. cap. 32.

Libet addere quæ habentur apud S. Augustinum inter eius Epistolas 206. quæ Cyrillo Hierosolymitano tribuūtur: ibi enim egregia sacrarum imaginū mentio fit: Beati enim Hieronymi imaginem in monte Sion seruatam, tum fuisse testatur, quin hæreticum quendam, qui eam gladio inuaserat scribit, & sanguine profluente confusum, & immobilem redditum à populo fuisse interemptum: quin etiam addit inter sanctimonialium Palestinæ claustra eiusdē beati simulachrum appingi, & coli consueuisse: dæmonem quoque magica arte ad corrumpendā sanctimonialem eò immissum, huiusmodi cōspecta imagine profugisse: Et quamquam censuris suis audeat Erasmus huiusmodi Cyrilli epistolam expungere: tamen probatur illa epistola, eamque tamquam Cy-

rilli

rilli paſsim imprimunt: ac Dionyſius Chartuſianus de quatuor nouiſsimis libro.cap. 39.52.53. tamquam Cyrilli Hieroſolymitani eius meminit, & in libro de Iudit anim. cap. 10.29.35.

Ac præterea cum conſtet Auguſtinum rogaſſe per literas Cyrillum Hieroſolymitanum vti ad ſe de Sancti Hieronymi miraculis quæ noſſet deſtinaret, patet id epiſtola 205. ſanè indubitabile quoque erit Cyrillum facile obſequutum, quod per epiſtolam præcipuè illam effeciſſe nemini dubium eſſe debet, cum ab his temporibus Conſtantij vſque ad Auguſtini tẽpora peruenire ſua ſenectute potuerit: quòd ſi nec Cyrilli eſſe quis contendat, alterius tamen auctoris non contemnendi, eiuſdemque ſæculi fatetur Marianus Victorius in cẽſura noni voluminis operum diui Hieronymi, adſtipulante diuo Antonino.

De Euſebio Cæſarienſi Cap. XII.

Euſebius Cæſarienſis legitimum ſacrarum imaginum vſum, ac crucis ſignum, & Erectiones Eccleſiarum ſub titulo crucis admittit ſuis ſcriptis; teſte Ruffino, Alexandrinis Sacerdotibus, ac miraculis.

EVSEBIO Cæſarienſi non fuerit incongruus hic locus: ex eo enim habuimus priore cẽturia (qa ſic ille locus exigebat Hemorrhoiſſæ, & Chriſti ſtatuam in Paneade, & eius miracula, de quibus ille lib. 7. cap. 14. cui ſubſcripſerunt Sozomenus, Caſsiodorus, Metaphraſtes, Nicephorus, vt ibidem abunde probauimus: ex eodẽ Euſebio innumeri alij loci ſunt, de ſigno crucis, de viſione Conſtãtini, de vexillo exercitui præmittendo; ſed illud vnum proſequemur hic ad verbum: Deuicto enim Maxentio per hoc ſignum crucis, cum vrbem Romã illi ſtatuas in triumphũ erexiſſe narraſſet, ſic ſubijcit; ſtatim denique vbi imagines ſibi ob honorem triumphanti Senatus erexit, vexillum dominicæ crucis in dextra ſua iubet depingi, & ſubter aſcribi; Quia in hoc ſigno ſingulari, quod verè eſt virtutis inſigne Vrbem Romam, Senatumque, & populum Romanum iugo tyrannicę dominationis ereptum, priſtinæ libertati, nobilitatique reſtitui.

Sed ex eodem multa habemus in illis libris, quos ſcripſit de vita Conſtantini: lib. etenim 2. cap. 7. Nam in qua parte, inquit, iſtud crucis vexillum viſum fuit, hoſtes fugam capere, victores perſequi; quarè intellecta Imperator ſi cubi partem aliquam ſui exercitus languentem cernebat, ibi ſalutare illud vexillum, tamquam quoddam ſubſidium ad victoriam obtinendam, locari mandauit: cuius adiumẽtis extemplo parta eſt victoria; quippe dimicantium vires diuina quadam potentia fuere admodum confirmatę.

Deinde cap. 8. Quapropter ſuis, inquit, iuſsit ſatellitibus, qui & corporis robore erant, & virtute animi, & pietatis inſtitutis in primis eximij, vt in ſolam vexilli illius gubernationem, omni cura ac ſtudio incumberent, erant viri non paucio-

pauciores quinquaginta numero, quibus nihil aliud impositum erat negotij quàm vt vallarent vndique vexillum, præsidijs munirent; singulique ordine illud ipsum humeris gestarent. Atque ista quidem Imperator ipse longo post temporis interuallo interiecto, cum animo vacuo erat, nobis, qui hāc historiā scribimus, exposuit, addens etiā rem dignam esse, quæ litteris ad posteriorum memoriam commendaretur. Viden, ò Hæretice, testem sensatum, & oculatū, non alterius relatu id scribentem, quàm ex eo, cui res ipsa contigerat? Narrat præterea cap. 9. illos satellites, qui laborem ferendi hoc vexillum, metu, seu alia ratione deuitarāt, fuisse ab hostibus interemptos; at laborem istum subeūtes, miraculo fuisse seruatos; idq; se ab Imperatore ipso didicisse testatur Eusebius his verbis: Neque certè, inquit, hęc nostra est oratio, sed ipsius Imperatoris, qui præter alias res hanc etiam coram memorauit. sed & cap. 16. narrat Licinium hortatum esse milites suos, ne ex aduerso vexillo crucis irent, cauerentque ne fortuitò, aut per imprudentiam in illud oculos conijcerent, quòd vim eius experimento didicisset. lib. etiam 3. cap. 3. Quin etiam, inquit, in tabula depicta, quam in sublimi ante palatij vestibula suspenderat, se omnium oculis contemplandum proposuit, salutareque pasionis insigne supra caput ipsius locatum, in pictura exprimendum: inimicam autem illam, & hostilem belluam, quæ ecclesiam Dei impiorum tyrannide oppugnasset, in altum demersam draconis specie, & figura describendam curauit; sacra enim oracula in Dei prophetarum libris, eum draconem, & tortuosum serpentem nuncupant, & propterea Imperator, quò occultum humani generis hostem diabolum, quem ipsius salutaris trophæi, capiti eius imminentis virtute ad extremum exitum prolapsum significauit, tum sub suis, tum suorum pedibus cōculcatum perspicue indicaret, draconem medio ventre transfixum, & in profundos maris fluctus pręcipitatum subtili & artificiosa pictura, sub omnium aspectu ad contemplandum subiecit; atque istæ quidem res in imagine scitè depictę varijs colorum flosculis significabantur, vnde permagna de Imperatoris acumine, & solertia me cœpit admiratio, quomodo diuino afflatu pulsus eadem ipsa figurauit, quæ vocibus prophetarum ita de ista bellua pronunciantur Deū gladium ingentem, & terribilem contra draconem, & serpentem fugientem illaturum, & draconem in mare interfecturum. Istarum rerum igitur imagines Imperator formauit, voces illas prophetarum adumbratione quadam imitatus: hæc ille.

Sanè si hanc historiam fuisset contemplatus Baltassar Hiemarius, cum Viennæ combustus est, nō hoc genus mortis fuisset expertus, nec ausus fuisset asserere Eusebium non probare vsum imaginum, sed de hoc paulò inferius; verùm ne forte calumniose obijciat aliquis Iconomachus simulachrorum cultorem fuisse Constantinum; lege apud Eusebium eundem in vita eius eodem libro 3. cap. 47. quo studio omnia simulachra gentium, & sacrificia euerterit, & ibidem cap. 48. lege, quo studio imagines sanctorum probarit. sunt hæc ipsa Eusebij verba. Videas etiam adhuc, licet apud fontes

in medio foro positos pastoris præclari symbola, illis, qui sacris litteris eruditi sunt, satis cognita: Danielem quoque cum leonibus in ære incisum, aurique laminis splendescentem. Tantus item, & tàm diuinus amor Imperatoris animum complexus est, vt in ipso palatij introitu, in ædificio omnium excellentissimo, in medio tecti laqueari inaurato, in tabula maxima explicata salutaris passionis insigne, ex lapillis preciosis, cuiusque modi, auroque multo politè elaboratis confectum, figendum curauerit. Quid moror? idem Eusebius scribit luculentam orationem de Constantini laudibus, quæ vix quicquam aliud resonare videtur, quàm quod vexillo crucis hostes vicerit simul & dæmones, quòd ecclesias sub titulo sanctæ crucis dedicauerit. Quamobrem mirandum est, Iconomachos ausos fuisse affirmare, Eusebium hunc sacris imaginibus fuisse aduersarium, cum tamen miris encomijs attollat Constantinum hoc præcipuo nomine, quòd crucis signum, aliasque picturas effinxerit, draconis conculcationem, Danielis historiam inter leones; scribitque se mirari in Constantino tantam solertiam, dicens illum hæc fecisse diuino afflatu; si diuino afflatu crucem veneratum dicit Constantinum, diuinoque afflatu pręmissas picturas effinxisse, quomodo reprobasse putandus est? Sed hic omnium hæreticorum mos est, vt apertissimos deuitent locos, quibus conuincuntur, confugiantque ad abstrusos, & obscuros: dicunt enim Iconomachi, & præcipuè prædictus Balthassar Hiemarus pertinacissimus vsque ad mortis supplicium, Eusebium hunc quadam in epistola ad Augustum damnasse imaginum vsum, his verbis: Quoniam de Christi imagine ad me scripsisti vt tibi mitterem, velim mihi significes, quamnam putes Christi imaginem, vtrum illam veram, & incommutabilem naturæ illius characteres ferentem, aut hanc, quam propter nos assumpsit seruilem formam pro nobis induens, sed sanè de diuina forma non arbitror etiã ipse ego te esse solicitam, cum fueris ab illo edocta. neminem patrem cognouisse præter filium, neque ipsum filium condigne quempiam cognouisse nisi qui illum genuit patrẽ. [& post] Sed omnino serui requiris imaginem formæ, & carnis, quam propter nos induit, sed & hanc gloria deitatis suę commixtam esse didicimus, & passam, mortuamque. [& post pauca] Quis igitur gloriæ eiusmodi, & dignitatis splendores lucentes, & fulgurantes effigiare mortuis, & inanimatis coloribus, & vmbratili pictura posset? cum neque diuini illius discipuli, in monte illum contemplari quiuerint, qui cadentes in faciem suam, non posse se eiusmodi spectaculum inspicere confeßi sunt. Igitur si carnis illius figura tantam ab inhabitante in ea diuinitate accepit potentiam, quid oportet dicere nunc, cum mortalitatem exuit, & corruptionem abluens, formam serui in Domini & Dei gloriam transtulit? hactenus Eusebius. E' cuius verbis nullum mihi videtur trahi posse argumentum pro Iconomachis, præsertim si reliqua eiusdem Eusebij scripta perpendantur: hic enim locus est floccipendendus; quandoquidem trecentum quinquaginta septimę synodi patres Nicææ ipsum damnarunt act. 6.

Debuis-

Debuiſſent igitur potius Iconomachi ex hoc Euſebij loco diſcere, quòd in vſu erant imagines Chriſti; in vſu erant picturæ, atque hæ quidem apud Euſebium, apud epiſcopum: Quid enim ab Euſebio Auguſta petebat imagines, ſi apud Euſebium non erant? Iconomachis expedit hinc diſcere, Chriſti ſimulachra ſolo corporeorum oculorum intuitu non eſſe contemplanda: virtus enim in eis eſt, ſi in imaginũ proſpectu, ad prototypum mens ipſa dirigatur.

Euſebij hiſtoriȩ addere hic libet Ruffini additamenta illa, quæ ad Euſebij ipſius tempora contexuit; libro enim vndecimo, cap. 29. de crucis ſigni virtute admodum inſigniter loquitur, his verbis: Apud Alexandriam abraſis Serapis ſimulachris ſub Iuliano, pro his crucis Dominicæ ſignũ vnuſquiſque in poſtibus, in ingreſsibus, in feneſtris, in parietibus, columniſque depinxerat: quod cum factum hi, qui ex paganis viderant, in recordationem rei magnæ ex traditione ſibimet antiquitus commendatæ veniſſe perhibentur ſacerdotes, inter litteras ſignum haberi. [& mox] Vnde accidit, vt magis hi, qui erant ex ſacerdotibus vel miniſtris templorum, ad fidem conuerterentur.

De ſancto Baſilio magno. Cap. XIII.

Baſilio probantur picturæ, & crucis ſignum; ex eius ſcriptis, ex ſeptima ſynodo, ex Hadriano I. Papa.

BASILII ſanctitas præcipuæ eruditioni coniuncta ſufficere videtur ob hominis auctoritatem ad perſuadendum legitimum picturarum vſum. Hunc enim Baſilium Caſsiodorus hiſtor. trip. libro ſeptimo, cap. 36. totius orbis lumen appellat, & libro octauo, cap. primo, columnam veritatis. Audiamus igitur eum in homil. 47. de ſancto Barlaam martyre ad finem: Exurgite, inquit, nunc mihi ò ſplendidi egregiorum factorum athleticorum pictores; Imperatoris mutilatam imaginem veſtris artibus magnificate; coronatum athletam obſcurius, à me depictum veſtrȩ ſapientiȩ coloribus illuſtrate; ab eo fortium martyris factorum pictura, à vobis ſuperatus, gaudeo tali veſtræ fortitudinis victoria; hodie victus video manus ad igneam luctam exactius à vobis deſcriptum, video luctatorem in veſtra imagine illuſtrius depictum; plorent dæmones etiam nunc, dum per fortia martyrum in nobis facta verberantur: ardens rurſus ipſis manus etiam victrix oſtenditur: inſcribatur tabulæ, etiam certaminum præfectus Chriſtus, cui gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Inſignis ſanè locus, & probatus concilio Nicæno II. Extat & alius locus æquè inſignis: nam homil. 49. de ſanctis quadraginta martyribus ſic habet; Age igitur commemorationem ipſis in medium productis, communem ab

ipſis vtilitatem pręſentibus exhibeamus, demonſtrantes omnibus velut in tabella picta virorum fortia facta: nam & res in bello fortiter geſtas, tum eloquentes homines ſæpenumero, tum pictores exprimunt. Illi ſermone orantes, hi tabulis delineantes; & vtrique multos ad fortitudinem excitarunt: quę enim ſermo hiſtoriæ per auditum exhibet, ea pictura tacens per imitationem oſtendit. Sic ſanè & nos apud præſentes virtutem virorum commemorabimus, & factis ipſorum velut ob oculos productis, generoſiores, & voluntate ipſis coniunctiores ad imitationem commouebimus. En Iconomachi habemus hoc columen veritatis; non enim ita loquitur, vt liceat vobis calumniari aut tergiuerſari: perſpicui hi loci ſunt, quibus nil valeatis reſpondere: Sed audiamus eum etiam de ſigno crucis: ſic enim habet ille libro de Spiritu ſancto cap. 27. Si enim aggrederemur non ſcripto proditas conſuetudines, velut non magnam vim habentes reijcere, imprudentes etiam ipſis principalibus Euangelij partibus damnum inferremus, imò potius ipſam Euangelij prædicationem ad nudum nomen contraheremus, velut verbi gratia, vt eius, quod primum, ac communiſsimum eſt primam mentionem faciam, figura crucis ſignare eos, qui in nomen domini noſtri Ieſu Chriſti ſpem habent, quis ſcripto docuit? Crucis ſignum ecce communiſsimum eſt, abſque ſcripto traditũ; quid vobis contra hoc, ſi totus habet mundus, tota obſeruat Eccleſia? quid vos pauci obſiſtitis? Sed & Hadrianus Primus Papa ex Baſilij epiſtola ad Iulianum hęc verba recenſet: Hiſtorias, inquit, imaginum illorum honoro, & palam adoro; hoc enim nobis, & à ſanctis Apoſtolis non eſt prohibitum; ſed in omnibus eccleſijs noſtris eorum hiſtorias erigimus: & ſanè tantorum virorum auctoritas vna ſufficere videretur, quæ poſſet omnibus hanc ſuadere veritatem.

De ſancto Gregorio Niſſæ. Cap. XIIII.

Gregorius Niſſę mire extollit legitimum ſacrarum picturarum vſum; ex eius ſcriptis, ſeptima ſynodo, ac vniuerſa Amaſiæ prouincia, ac populorum votis.

BASILIO conſanguineus Niſſænus Gregorius, eiuſdem fuit cum illo ſententię: nam, vt ſuperiore ſæculo docuimus, ille deſcribit ſãcti Theodori martyris Eccleſiã in Amaſia fuiſſe, vniuerſam picturis ornatam, quibus agones eiuſdem martyris repræſentabantur, totamque prouinciam ad eam eccleſiam, pietatis cauſa, formicarum more confluere; illamque Gregorij huius orationem probari docuimus Nicæna ſynodo ſecunda. Lectorem igitur reijcimus ad ſuperiorem centuriam, qua de Theodoro martyre egimus, ne ſuperuacaneè eadem hic verba repetamus. Sed ex eadem Nicæna ſynodo pro hoc Gregorio aliud adfertur teſtimonium act. 4. Nam huius, inquit, extat pathetica oratio de pictura, in qua à patre Iſaac immolabatur, in qua

in hunc

in hunc modum loquitur Gregorius: Vidi sæpius inscriptionis imaginem, & sine lachrymis transire non potui, cum tam efficaciter ob oculos poneret historiam, &c.

Sed nullo alio loco adeò apertè subindicat imaginum efficaciam, quàm in priore oratione de pauperibus amandis, in hæc verba: Iacētes pauperes tamquam nullius pretij sint, ne despexeris: Considera quinam sint, & eorum cognosces dignitatem; Seruatoris Christi personam induerunt; propriam enim benignus ille personam eis largitus est, vt quemadmodum illi, qui aduersus vim inferentes, tamquam propugnaculum regias prætendunt imagines, quò pij principis effigie irruentium impetus frangatur & retardetur: sic ipsi eos, qui nulla mouentur commiseratione, quique pauperes odio prosequūtur per illam flectant, mitigent, & exorent. Efficaces igitur sunt imagines in commouendis inspectorum cordibus, dum in eis quis cōtemplatur exemplati diuinitatem, aut quamlibet virtutis sublimitatem.

Crucis quoque figuram ære confectam, testatur Macrinam sororem suam in pectore pendentem tulisse, annulumque eodem signo ornatum; ita ille in epistola ad Olympium monachum, in qua Macrinæ vitam narrat.

De sancto Gregorio Nazianzeno. Cap. XV.

Gregorius Nazianzenus crucis efficaciam aduersus dæmones docet; tradit miracula ab ea prodire: probat & Angelorum picturas; ex eius scriptis.

ALIVS etiam Gregorius Nazianzenus, in oratione prima in Iulianum, paucis verbis crucis vim totam demonstrat: Iulianus, inquit, dæmonum conspectu perculsus, crucem vetusque remedium confugit; valuit signaculum, cædunt dæmones, pelluntur timores: Vides miram vim crucis etiam in hoste crucis: latentes Iuliano Deus insinuauit frustra adniti se aduersus crucem, qua & ipse vellet, nollet vteretur metu perculsus, quasi propriæ salutis remedio. Idem quoque scribens ad Nemesium profitetur sese dæmonibus imperasse solo crucis signo. sic enim ait: Hoc ipsum mihi sæpe vsu venit, cum crucem ne in tabula quidem, sed in medio tantum aere descripsissem. Probat etiam Angelorum picturas in oratione in laudem Heronis philosophi ab exilio redeuntis circa princ. Angelis, inquit, cum corporeo modo informantur candida vestis, atque hilaris, & exporrecta facies tribui solet, ad designandam, ni fallor, naturæ illorum puritatem.

De sancto Ephræm. Cap. XVI.

Ephrem crucis figuræ encomia miris modis attollit: Christi imaginem ad Abagarum probat; ex eius scriptis.

BEATVS ille Ephræm Edessę diaconus, & Basilij familiaris pręclarum gloriosumque crucis encomium prædicat in sermone de sancta, & viuifica cruce: Nos Christiani, inquit, à gentilibus ac Iudęis declinemus postesq; nostros preciosa, ac viuifica cruce coronemus, dicentes cum Apostolo, Mihi absit, gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi; pingamus in ianuis, atque in frontibus nostris, & in ore, & in pectore, atque in membris omnibus viuificum signũ: armemur insuperabili hac Christianorum armatura. [& mox]: Hanc ò Christiane armaturam diebus singulis, & noctibus, horis atque momentis in omni loco circumferre non desinas, nihilque sine ipsa perficias, sed siue dormias, siue iter agas, siue euigiles, siue transmittas flumina, hac te lorica circumtege; membraque tua omnia salutari signo exorna, atque circumsepi, & non accedent ad te mala. Hoc enim signo conspecto aduersariæ potestates conterritæ, trementesque recedunt: crux ipsa Christi veraciter sanctificauit orbem, fugauit tenebras, lucemque reuexit: hæc eliminauit errores, viamque monstrauit: hæc ab ortu solis, & occasu, à septemtrione, & meridie collegit gentes, atque in vnam ecclesiam, in vna fide, sub vno capite in charitate connexuit: hęc orthodoxorum inexpugnabilis murus est. econtra qui contemnunt hanc, perduntur, ab ecclesia separantur, malis subiiciuntur, in dęmonũ potestate deduntur, in tenebris ambulant, allucinantur, viam deserunt.

Idem quoque Ephræm, cum in suæ vitæ exitu testamentum conficeret de Abagari historia, ac eius cum Christo gestis ob missam imaginem veneranter meminit: quod quia priore fæculo exposuimus, superfluum videretur hic repetere. testamentum istud extat apud Pal. Cappad. cap. 28. Huc huc Caluinistæ audistis qui crucis figuram contemnit ab ecclesia separatur, malis subijcitur, dęmonum potestati deditur, in tenebris ambulat: insignis sanè est hęc contra vestram hæresim sententia, & digna, quæ omni loco, omniumque cõspectui describatur.

De sancto Hilarione. Cap. XVII.

Hilarion crucis signo mirãda facit; ex Hieronymo, Metaphr. Dalmatis populis.

HILARIONEM etiam monachum, opportunum fuerit hoc loco attexere; qui crucis signo admiranda patrauit. De illo enim sanctissimus doctor Hieronymus illi fæculo proximus, in vita eius dæmonum vexationes & ludibria narrans, sic ait: Prouolutus genibus Christi crucem signauit in fronte, talique armatus

tus casside, & lorica fidei circundatus iacens, fortius pręliabatur. [& inferius] agens de terræmotu, & maris inundatione Epidauri, quę est ciuitas Dalmatię: Ea tempestate, inquit, terræmotus totius orbis, qui post Iuliani mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursum Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naues ad prærupta de latere montium pependerunt, quod cum viderent Epidauritani frementes fluctus, & vndarum moles, & montes gurgitum littoribus inferri, verentes, quòd iam euenisse cernebant, ne oppidum funditus subuerteretur, ingressi ad senem Hilarionem, & quasi ad prelium proficiscentes posuerunt eum in littore; qui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo, manusque contra tenderet, incredibile dictu est, in quantam altitudinem intumescens mare, ante eum steterit, ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans, paulatim in semetipsum relapsum est. Eadem quasi totidem verbis narrat Metaphrastes xxj. Octobris. De dæmonis tentationibus: non modo, inquit, nihil Hilarion curabat eorum, quæ fiebant, sed etiam arma propè habens, quibus in eum erat vsurus, figurā inquam diuinę crucis, ea strenuè illum percutiebat. [& inferius] cum narrasset Italici aurigæ equos per præstigium dęmoniacum furētes, & maleficiatos ab Hilarione fuisse sanatos, sic subijcit: Aqua equos impeditos omnes aspergit; deinde etiam in venerāda signat crucis figura. [& infra] de Epidauri terræmotu, cum rogatus Hilarion accessisset: Is autem, inquit, cum cruces in quibusdam locis fixisset in conspectu maris, & ipse manus ad cælum extendisset, sistit minas, & cessauit confractio.

De Iosepho Hebræo ad fidem conuerso Cap. XVIII.

Iosephus aqua crucis signo benedictas dæmone, pellit; ex Epiphanio.

NON fuerit à cœpto ordine alienum huc adferre egregium illud facinus Iosephi primum hebręi, postea ad Christianam fidē cōuersi; qui cum à Cōstantino magno comitatus dignitatem esset consecutus, vnà cum libera ecclesiarum ędificandarum facultate, cœperat in Tiberiade Hadriani templum restaurare, at Hebręi incantationibus, & maleficijs obsistebant. Commotus igitur vir ipse Iosephus (vt narrat Epiphan. de heres. lib. 1. cap. 30.) & zelo erga Dominum correptus, extra ciuitatem currit, & vbi aquam in vase afferri iussisset accepto vase aquæ, coram omnibus (multitudo enim ingens Iudæorū confluxerat ad spectaculū, euentū videre cupidi, & quid Iosephus facturus esset) magna voce crucis signaculū proprio suo digito vasi imposuit, & inuocato nomine Iesu sic dixit: In nomine Iesu Nazareni, quem crucifixerunt patres mei, & horum omnium circumstantium, fiat virtus in hac aqua ad reprobationem omnis incantationis, ac magię, quam hi fecerunt, & ad efficaciam potentiæ

ignis ad perficiendum domum domini; & ſic accepit aquam in manum, & de aqua ſingulos fornaces reſperſit, & diſſoluta ſunt incantamenta, & ignis coram omnibus emerſit. Vtinam hæc hęreticorum auribus ſæpe inculcarentur, puderet ſane eos ſui erroris.

De ſancto Pachomio, & Zacchæo eius diſcipulo. Cap. XIX.

Pachomius crucis figura facit miracula; Zacchęus eodem ſigno ſe muniebat; ex Metaphraſte Marulo, ac recentioribus, & miraculis.

AB Abbate quoque Pachomio quędam admiratione digna hoc ſigno crucis ſunt patrata. Prima etenim iuuentute cum nouus eſſet athleta in Thebaide, ſub Palamone anachoreta, ipſo doctore hoc d idicit; nam vt ſcribit Metaphra. in hoc Pachomio xiiij. Maij: Cum ſenex Palamon, inquit, menſæ appropinquaſſet, & vidiſſet oleum in ſale ſuum frontem pulſans, dixit cum lachrymis; Dominus meus fuit crucifixus, contumelijs affectus, colaphis appetitus, & ego oleum comedam? eo autem rogante, vt veſceretur ijs, quæ erant apposita, non ſuſtinuit donec ſublatus eſſet ſal, & alius eſſet poſitus. Cum ſediſſent verò, vt comederent; pro more Palamon fecit ſignum crucis ſuper cibos, Deo agens gratias; quem etiam corde humili ſequebatur. mortuo tandem Palamone cum optimus diſcipulus ab optimo magiſtro luctam aduerſus dæmonē perdidiciſſet, orans ſemper ab illo infeſtabatur miris ſpectris & viſis: ſed (vt ait Metaphr.) Is cum in eum inſufflaſſet, & ſignum crucis in fronte feciſſet, effecit, vt is ſtatim euaneſceret. Sed & ſuos etiam diſcipulos hic Pachomius crucis ſignum docuit; nam Zacchęus quidam inſignis Chriſti athleta, in vitę abſtinentia, & carne fermè emortua; cum eſſet (inquit) idem Metaphr. eodem loco, in tanta imbecillitate corporis, numquam abfuit à fratrum congregatione, nec interdiu vnquam dormijt, vſque ad ſuum deceſſum; ſolebat autē noctu antequam ipſe dormiret, apta quędam dicere memoriter ex ſcripturis; & cum totum corpus ſuum ſignaſſet, & Deo dediſſet gloriam ſic recumbere, deinde media nocte expergiſci, & vſque ad mane implere hymnodiam. Sed & Marulus egregius ſcriptor, & ex eo Andreas Eborenſis ſcribunt, de hoc Pachomio inſigniter tit. de ratione reſiſtendi diabolo, his verbis: Diabolus omnis mortiferæ fraudis artifex Pachomio Aegyptio Abbati apparuit, pulcherrimæ fœminæ formam præferens: ſed qui libidinis ardorem ieiuniorū frigore iam extinxerat, nulla carnis concupiſcentia intellectum occupante, facilè perſpexit inimici inſidias, & frontem cruce ſignans, ipſum crucis fugauit aduerſarium.

De ſancto

De Sancto Quiriaco. Cap. XX.

Quiriacus crucis inuētor, Cruciferorum auctor, ex Io. Beletho, Bergomate, ac recentioribus.

ADDAMVS & Quiriacum insignem martyrem, hic & Iudas dictus est, & Hierosolymitanum episcopatum administrauit;ferturque is fuisse, qui Helenæ Constantini matri, in quo crux Christi fuerat abscondita, locum ostenderit: & quia crucis gloriam prædicabat à Iuliano cruci affixus est, à quo & Cruciferorum ordo initium sumpsisse fertur. Hæc Bergomensis sub Iuliano apostata: sed ante ipsum paulò latius hæc scripserat Ioannes Belethus de diuinis officijs, cap. 125. Iudas ille, inquit, per quē crux inuenta fuit, legitur postea ad fidem fuisse conuersus, & appellatus mutato nomine Quiriacus, creatusque tandē episcopus Hierosolymitanus, de quo quidem diabolus cum alterum sibi amicū expectaret, sic dixisse fertur: Per Iudam Christus morti traditus est, & per hunc Iudam Christus mortuus exaltatus est. [& infra] Iulianus signa crucis vbiq; destruxit, & Christianos quantum potuit persecutus est, credens aliter fieri non posse, vt sibi dęmones obtemperarent. Quarè etiam tunc Iudam modo appellatum Quiriacum interfecit, per quem crux fuerat inuenta. Non aliter sanè agunt hodie Iulianizantes Iconomachi, qui ideo crucis signum odio persequuntur, vt sibi diabolum ipsum conciliaent. Sed vt prosequamur adhuc de hoc Quiriaco, credunt nonnulli Cruciferorum ordinem ab ipso deduxisse initium, vt scribit Ioannes Lucidus lib. 10. gestorum post Christum cap. 7. & ante eum idem testatus est Bergomensis, vt diximus.

De Phritigerne Gotho. Cap. XXI.

Phritigernes exercitui præmittit crucem, victoria potitur; ex Metaphraste, & populis Gothicis.

PHRITIGERNEM Gothicum non est fas hoc loco præterire, de quo Methaphrastes in vita sancti Nicetæ xv. Septembris honorificam facit mentionem, his verbis: Cum in gente Gothorū bella erupissent intestina, & essēt diuisi in duas partes, & vni quidē pręesset Phritigernes: altera autē valde terribili pareret Athanarico; hic Athanaricus suscepta maximis copijs expeditione aduersus Phritigernē, qui erat quidē eiusdē generis, sed erat ab eo auulsus, victoria parta, erigit trophęum. Quamobrem Phritigernes in rebus suis afflictis spectauit ad Romanam dexteram, & veniens transfuga petiuit auxilium: Valēs autē Christi inimicus, eo tempore tenebat sceptra Romana, qui cum iussisset ijs, qui erant in Thracia militibus ferre opem exuli: Phritigenes Thracio exercitu ac-

cepto, & eo, qui sibi remanserat transmittit Istrum. Itaq; ferentes diuinã Christi crucem pręcedentem omnes suas copias, pręlio confligũt cum aduersarijs, & eum, qui vicerat facilè uincunt, & illius multitudo partim quidem cęditur, partim capitur, cum Athanaricus turpissimè cum paucis suę vitæ fuga consuluisset. Hæc fuit causa, & occasio cur multi ex ijs, qui præcesserunt Gothis religionem amplexi sint Christianam.

De sancto Barlaam eremita, & Iosaphat rege. Cap. XXII.

Barlaam sacras imagines, ac crucis signum apertissimis verbis, ac rationibus probat, & veneratur: Iosaphat cruce se munit, spectra eliminat, imagines sacras veneratur; teste Demasceno, atque Indicis populis, atque etiam miraculis.

TRANSEVNDVM est nobis à Gothis ad Indos, nec vsquam legimus tam insigne documentum de venerandis imaginibus, atq; in hac Barlaam eremitæ historia, quem sub Valentiniano vixisse compertum habemus. Hic admodum Christi fidem apud Indos propagauit, eiusque gesta libro non exiguo enarrat Ioannes Damascenus, illudque præcipuè, quod conuertisset Iosaphat, qui Indorum regis Auenir filius erat, atque quod in catechismo multa illum docuisset, & pręcipuè quę sequuntur: Adora eum fide, osculando, venerando imaginem Dominici characteris propter nos incarnati Dei verbi, ipsum te reputans creatorẽ cernere imagine sua: Reuerentia namque imaginis ait quidam sanctorum, ad exemplar eiusdem transit imaginis: exemplar verò est, ex quo ipsa imago deriuatur: nam in imagine figuram intuentes mentis oculis ad verum transimus illius aspectum, cuius imago est, piè adorãtes propter nos incarnati effigiem; nõ Deum facientes, sed imaginem incarnati Dei osculantes desiderio, & amore, qui semet ipsum exinaniuit propter nos vsque ad formam serui, similiter & figuram viuificę, & venerandę crucis, & adorando cole propter eum, qui in ea carne pependit pro salute generis nostri, scilicet Christum & Saluatorem mundi, qui dedit nobis huius protectionem contra insidias diaboli; pauescit enim ipse, & tremit non sustinens adorandam ipsius virtutem.

Postea cum idem Damascenus narrasset Iosaphat, iam fide initiatũ, & baptizatum perrexisse in temporale regnum, sibi à patre donatum, ostendisseq; non se fauere Idololatrię, sed aduersari, sic sequitur: Tunc Iosaphat regni potestate percepta, cum peruenit ad ciuitatem, in qua regnaturus erat, passionis quidem signum, idest Christi crucem venerandam in vnaquaque vrbis turriũ posuit: Templa verò idolorum, & delubra in statuis insequẽs destruit, & vsq; ad fundamenta diruit, ipsaque etiam fundamẽta effodit, nullas impietatis reliquias derelinquens: In medio autem ciuitatis templum magnum, & spacio-

sum

ſum Domino ædificauit Chriſto, & præcepit multitudini, vt ibi frequenter conueniant ad exhibendum Deo cultum, per ſanctæ crucis adorationem.

Et inferius: Theodas magus Dæmones commouit ad præuaricationem Io ſaphat, rege patre ſic aſſentiente; ſed cum dęmones fruſtra adnixi fuiſſent, referunt ipſi dæmones ſe aduerſum Ioſaphat imbecillos eſſe. narrat ergo Damaſcenus: Tunc maligni ſpiritus diuina virtute compulſi in lucem (licet inuiti) veritatem protulerunt, dicentes, non valuimus ſuſtinere, nec omnino reſpicere Chriſti virtutem, & vexillum paſsionis eius, quod crucē vocant: illo enim ſigno rediuimus eneruati, fugientesq; exuſti omnis aeris principes, & rectores tenebrarum; nam priuſquā perfectè eo ſignaretur iuuenis iſte, ſuper eum irruentes fortiter conturbauimus eum; vt autem Chriſtum vocauit in auxiliū, & ſigno crucis armauit ſemet ipſum, nos perſecutus eſt cum ira, & pręſidium ſibimet tutisſimum poſuit.

Rurſum inferius, Ipſe Auuenir pater litteras ad filium Ioſaphat ſcribit: quibus ſe pęnitere teſtatur perſecutionis in Chriſtianos, profiteturq; Chriſtum veram lucem eſſe; inſuperq; à filio ſalutis conſilium petit. & ſequitur idem Damaſcenus: Hanc epiſtolam Ioſaphat ſuſcipiens, & quæ in ea continebātur, legendo pertranſiens, & gaudio ſimul, & admiratione replebatur, moxq; ingreſſus in ſuum cubiculum ante dominicam imaginem, in faciem corruit, & lachrymis terram rigans, gratias egit Domino, ſimul & confitēs, & labia exultationis mouens hymnum dixit: Exaltabo te Deus meus rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum ſæculi; cumq; prædictis paternis litteris minimè reſpōdiſſet, ſed ad eum ipſe acceſsiſſet, veramque fidem eum docuiſſet, ſequitur ibidem Damaſcenus: Cōpunctus itaque rex in hac à Deo docta ſapientia, voce magna flagrantisſimo animo ſaluatorem Chriſtum confitetur, ab omni dæmoniorum errore diſcedens, ſignumq; viuificæ crucis adorat ſub aſpectu omnium, & in cunctorum audientia Deum prædicat eſſe verum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Tandem cum Ioſaphat per vaſtam eremum quæritans Barlaam, vt eum inuiſeret, duobus annis errans vagaretur, & ſpectris dęmonum tentatus verſu illo vteretur: Confundantur, & reuereantur omnes inimici mei; auertantur, & erubeſcant valde velociter: hæc dicens, & crucis ſignum ſibimet imprimens, arma inexpugnabilia omnia diaboli phantaſmata abſentauit; atque hæc quidem Damaſcenus. Poteſtnè illuſtrior locus reperiri, magiſque perſpicua doctrina adferri pro confirmando crucis, & imaginum vſu? vidiſtis regna integra hic conuerſa; crucem ante omnia initio ſuſceptę fidei palam figi, coram imaginibus orationes, & gratias agi, crucē adorari. Quid aduerſum hæc habent Iconomachi? Iam tandem erubeſcant.

De Zoſima Anachorita, & Maria Aegyptiaca. Cap. XXIII.

Zoſimas cruce ſe munit; Maria cruce ſe munit, & ad crucem adorandam peregri-

regrinatur, coram sacra imagine orat: teste Paulo Diacono, ac etiam miraculis.

POSTQVAM proximo superiore exẽplo de Anachorita egimus, ęquum est vt & hic celebre aliud exemplum subijciamus in gloriam Christi, & crucis eius sempiternam. Zosimas enim trãsmisso Iordane, peragrato viginti dierum itinere in vastam Aegypti solitudinem sese recepit, at eius gesta sic narrat Paulus diaconus, in ipsius vita: Solitus erat Zosimas statuto diei tempore, idest tertia, sexta, & nona abstinere se à sui itineris cursu, orationis causa; eleuansque oculos ad superna, & respiciens ad dexteram vidit in quodam loco stare quasi vmbraculum humani corporis; stupefactus, ac turbatus valde existimabat phantasma esse, quod videbat, & signaculo sibi redemptoris sanctę crucis faciens, ac completa oratione, vidit quandam fœminam ambulantem in parte meridiana nudo nigroque corpore ex incendio solis exustam [& infra] Tametsi didicisset eam mulierem esse, animo tamen adhuc hærebat dubius an phantasma esset; tunc sic illa mulier cuius nomen Maria Aegyptiaca, Quid te Abba cogitationes tuæ perturbant? scandalizaris in me, quia spiritus sim, & fictam faciam orationem: satisfactus esto peccatricem me esse mulierculam, quę tamẽ sacro circundata sum baptismate, & spiritus phantasiæ non sum, sed fauilla, & cinis, & totum caro, & nihil spiritalis phantasiæ aliquando, vel ad mentem reducens. Hæc dicens signat frontem suam, oculos, & labia simulque pectori vexillum crucis infigens, ita dixit, &c.

Et inferius, cum Maria Zosimæ narraret præteritæ vitæ turpitudinem, & à vitijs conuersionem suam, & quòd aliquando Hierosolymitanam Ecclesiam in die exaltationis sanctæ crucis diuino impedimento ingredi non fuisset permissa, sequitur: Cœpi igitur flens nimium conturbari, & pectus meum tundere, atque suspiria de profundo cordis proferens, gemens, & eiulans prospexi in loco, in quo stabam sursum imaginem sanctæ Dei genitricis stantem, & animo ad eã intendens, & indeclinanter intendens, dixi: Domina virgo sancta Maria, quæ Deum verum secundum carnem genuisti, scio enim scio, quia nõ est condecens nec opportunum sic horridam me, & peccatricem adorare sacram imaginem tuam, vel contemplare oculis tantis sordibus pollutis, &c.

Et post pauca: Cũ iungerẽ me ad ianuam, cuius mihi aditus primo claudebatur, quasi omnis virtus, quæ prius ingredi me prohibebat, post autem viam ingrediendi præpararet, ita absque impedimenti molestia introiui, & sic intra sancta sanctorum recepta sum, & preciosi & viuifici crucis ligni adorare mysterium digna habita sum, & tunc vidi Dei sacramenta, & qualiter est paratus suscipere pęnitentes; tunc proijciens me pronam, & sanctum illud osculans pauimentum, exibam: currens autem ad illam, quæ me fide duxit, veni restans: Coniunxi me igitur in illum locum, vbi fide dictionis conscriptum est chirographum, & genu curuans coram imagine sanctę Virginis Dei genitricis, his precata sum verbis: Tu quidem semper, ò benignisma Domina tuam osten-

ſtendis pietatem, &c.

Et mox audita voce diuina eam conſolante, quaſi ex imagine prodeunte ſequitur: Ego autem hanc vocem audiens, & pro me factam credens, lachrymans exclamaui, & ad Dei genitricis imaginem proſpiciens, ſic vociferata sũ; Domina, Domina, & Regina, &c. Pudeat Iconoclaſtas, cum hos duos locos Barlaam, & huius Mariæ legunt, non conuerti ad probandum vſum imaginum? ſed ſanè quoniam veri, & pertinaces hæretici ſunt, cognitam hanc veritatem impugnant, quò ſic peccati in ſpiritum ſanctum pœnas luant, vt nulla, neque iſto neque alio ſæculo illorum peccatis remisſio concedatur, ita Chriſto Domino comminante.

De ſancto Ambroſio. Cap. XXIV.

Ambroſius crucis figuram extollit; picturarum vſum probauit ſuis ſcriptis; teſte Zonara, Theodoſio Imperatore, ac Mediolanenſi populo.

AMbroſium ſanctisſimum ęquè ac doctisſimum ordo non patitur, vt prætereamus, cum ex illo imaginum, & crucis vſum apertisſime cõpertum habeamus. Primum enim videtur nobis locus ille afferendus, qui eſt Zonaræ in Valentiniano. Cum enim Imperator Theodoſius Iudæis ſynagogam in foro ærario Conſtantinopoli conſtrui permiſiſſet: non eſt hoc paſſus Ambroſius, vt habet Zonaras his verbis: Hoc magnus Ambroſius cognito, cum quodam Dominico feſto Imperator Mediolanenſem eccleſiam ingrederetur, ſic exorſus eſt: Cur Imperator eum, qui te ex priuato Regem fecit, ſuo grege tibi commiſſo, qui caput tuum prius ſqualidum diademate exornauit, Tu contumelijs afficis? eos à quibus ille reijcitur ijs prę ferendo à quibus colitur, vi etiam illata, vt in media vrbe in qua Chriſtus colitur, & crux adoratur, ſynagogam Chriſti interfectoribus ædificent? Ea reprehenſione verecundatus Imperator eſt: Sed interim omisſis aliorum ſcriptis veniamus ad ipſius Ambroſij verba, quæ ſuis ipſe libris intexuit: defuncto enim Theodoſio, is de illo funebrem habuit orationem, cuius pars habet hæc verba: Inuenit ergo Helena titulum, regem adorauit, non lignum: vtique, quia hic gentilis eſt error, & vanitas impiorum: ſed adorauit illum, qui pependit in ligno, ſcriptus in titulo: ſapienter Helena egit, quæ crucem in capite regum leuauit & locauit, vt crux Chriſti in regibus adoretur; non inſolentia iſta, ſed pietas eſt; quæ defertur ſacræ redemptioni. Eſt ſanè hic locus Ambroſij inſignis, ex quo quiſque diſcernere valeat Chriſtianorum cultum circa ſacras imagines ab impio paganiſmo: Chriſtianus ab inſpecta, imagine mente ſancto coniungitur prototypo, vt hic docet Ambroſius: at paganus, quod colit nil niſi lignum, vel lapis eſt, atque ideo vanisſima impietas.

Alius eiuſdem diui Ambroſij extat locus, quo apertisſimè picturarum vſum probat: In vita enim ſanctorum Geruaſij, & Protaſij, cum viſione no

cturna

cturna fuisset monitu s reperiri horum sanctorum corpora, ieiunauit, vt abstinentia perdisceret, an ludificatione falleretur; atque de ea re sic scribit: Tertia nocte defecto ieiunijs corpore, non dormienti, sed stupenti cum quadam mihi tertia apparuerunt persona, quæ similis esse B. Paulo apostolo videbatur, cuius me vultum pictura docuerat. Cur meminit hic Ambrosius vultum Pauli pictura se didicisse, nisi quia illum sæpe pictum venerabatur? Si damnandā censuisset Pauli imaginem, non vtique tam apertè asseruisset se eam pictura didicisse: ideo autem apertis verbis id profitetur, quia pictura iure laudatur, iureque apud fideles sacra imago picta & asseruatur, & colitur.

De beati Meletij imaginibus. Cap. XXV.

Meletij imago publice Constantinopoli vbiq; picta, & exculpta; Ex Nicephoro, & Constantinopolitano, Antiochenoq; populis testibus.

NON est omittendum id, quod de Meletio Antiocheno episcopo iā vita functo retulit Niceph. lib. 12. c. 14. Sub idem Damasi tempus sacri Meletij reliquiæ Constantinopoli Antiochiam sunt perlatæ, & proximè apud martyrem Babylam repositæ. Dictum autem est Imperatoris iussu corpus eius in publicis vijs omnibus præter Romanorū morem intra vrbium mœnia receptum, precationibusque & psalmodijs alternis, in vrbibus decantatis, donec Antiochiam pertigit, honoratum esse; tantum verò viri huius desiderium in animis hominum omnium relictum esse ferunt, vt illius formā & effigiem in parietibus & tabulis depingi, & in annulis exculpi curauerint.

De sancto Petro Alexandrino. Cap. XXVI.

S. Petrus Alexandrinus crucis signum in munimentum esse probat; ex Theodoreto, & Nicephoro.

PETRVS etiam Alexandrinus Athanasij in episcopatu successor, testatam suam fidem facit, in colendo signo crucis; nam eximie elaboratam epistolam de gestis nefandis Lucij Ariani scribens, illud præcipuè enarrat, quod aduersus diaconum à Damaso Papa redeuntem facinus patrauerat: sic enim scribit, vt est apud Nicephorum libro 11. c. 28. Diaconus inquit quidam, qui à dilecto fratre nostro Damaso Romanæ Vrbis episcopo ad nos consolatorias simul, & communicatorias attulerat reuinctis in tergum manibus non aliter quàm insignis quisque ex maleficis latro publicè à carnificibus est ductus, atque ubi crudelius etiam, quàm homicidæ solent est excruciatus, saxisque & plumbeis vncis in ceruicibus admodum flagellatus, scapha in mare descendit, atque itidem vt alij signū

diuinæ

diuinæ crucis in fronte impressum habens, curæ atque creaturæ omnis expers Phennesum in metalla, quæ æris sunt, missus est. De Petri huius litteris, si surrepat vobis hæreticis addubitatio, eas habetis apud Theodoretum illius temporis scriptorem eximium, hist. lib. 4. cap. 20. qui hæc verba habet: Nam omni ope, ac subsidio destitutus erat hic diaconus, & propterea frontem signo sanctæ crucis consignauit, sicque metallis ęneis, quæ sunt in Phenneso traditus est, sanè perditis humanis auxilijs, nullum superest confugium, quàm signum crucis.

De sancto Alexio. Cap. XXVII.

Alexius ad Christi effigiē ad Abagarum, adorandam Edessam peregrinatur: imaginem. B. Mariæ veneratur; teste Metaphraste ac miraculis.

ALEXIVM Romanum, quamquam defunctum sub Innocentio primo compertum habeamus; tamen quia quod hic de illo scribimus circiter annos viginti, ante obitum illi contingerat, iure hoc sæculo adscribi potest. Ille intacta vxore dimissa, prima nuptiarum die Roma discessit, Laodiceamque adnauigauit; narrat insuper Metaphrastes xvij. Martij his verbis: Cumque è naui egressus esset, agasones reperit quibus se itineris comitem adiunxit, donec Edessam Mesopotamiæ vrbē, vbi Domini Iesu imago seruatur, non manu facta, quam ipse dedit Abagaro in vita sua peruenit. [& post pauca] At Alexius cum decem & septem annos in vestibulo ædis Dominæ nostræ Dei genitricis Mariæ transegisset, Deoque gratus esset, imago ipsius beatæ Marię virginis, sic ædis custodem est allocuta; introducite huc virum illum Dei, qui dignus est regno cælorum: nam oratio eius sicut incensum ascendit in conspectu Dei, & spiritus sanctus super eum requiescit.

De beato Marcello episcopo. Cap. XXVIII.

Marcellus aqua crucis signo benedicta, dæmonis potestatem eneruat; ex Cassiodoro, & Nicephoro.

MARCELLVS Apamiæ optimus episcopus Iouis templum structura, atque arte firmissimum, præter id quod etiam diaboli opera destrui nec igne quidem posse videbatur, sola crucis virtute demolitus est, vt est apud Nicephorum lib. 12. cap. 27. his verbis: Marcellus autem in sacrum ingressus templum, aquam vasi infusam sub sanctiore altari occultauit, & pro sacris cancellis humi prouolutus generis humani amantem Deum supplex orauit, vt depulsa dæmonis tyrānide, illius quidem in apertum referret imbecillitatem, suam autem ipsius manifestò

nifesto exhiberet vim: ne scilicet maius etiam detrimētū ad eos, qui nondum, vt Christianę parerent religioni, in animum induxissent perueniret: Hęc cum dixisset, & crucis signum aquæ iniecisset, Equitio cuidam diacono eam dedit, flammam ingentem ea conspergere iubens; quod vbi est factum, dęmon ille aquæ vim non ferens profugit, & ignis contraria sibi aqua perinde atque oleo vsus, ligna optimè comprehensa paruo momento consumpsit, & totum templum corruit. Eadem ante Nicephorum narrauit Cassiodorus sęculo illi proximior, lib. 9. cap. 34.

De Theodosio seniore Imperatore. Cap. XXIX.

Theodosius signo crucis se muniens, victoriam retulit, ex Orosio, ac Paulo Diacono.

MIRE eluxit signi crucis virtus in protegendo Imperatore Theodosio. Nam vt habet Orosius lib. 7. cap. 35. Eugenius, & Arbogastes tyranni instructas acies campis expedierant, arcta Alpium latera, atque ineuitabiles transitus pręmissis callidè insidijs occuparant. At verò Theodosius in summis Alpibus constitutus, expers cibi ac somni, sciens, quod destitutus suis, nesciens quod clausus alienis, Dominum Christum solus solum qui posset omnia, corpore humi fusus, mente cælo fixus orabat: De hinc postquàm insomnem noctem precum continuatione trāsegit, & testes propemodum, quas in pretium præsidij cælestis appenderat lachrymarum lacunas reliquit, fiducialiter arma corripuit solus, sciens se esse nō solum signo crucis tuendum, sed & victoriam adepturum, signo crucis se muniens, signum victoriæ dedit, ac signo crucis signum prælio dedit, ac se in bellum, etiam si nemo sequeretur victor futurus immisit. Eadem habet Paul. Diac. lib. 12. qui & addit hæc: Nam à Theodosio consultus Ioānes Anachorita, cum victorem spoponderat: Eugenius enim captus, atque interfectus est; Arbogastes sua se manu percussit.

Pudeat iam Iconomachos reluctari huic catholicæ veritati: vidimus enim hoc sæculo tot martyres probasse vsum sacrarum imaginum; vidimus tot patrata miracula; vidimus tot insignes patres, cuiusmodi fuerunt Siluester, Gregorius magnę Armeniæ, Athanasius, Cyrillus Hierosolymitanus, Eusebius, Basilius, Gręgorius Nissæ, Ambrosius, Petrus Alexandrinus, Marcellus Apamiæ; ac præter eos etiam uidimus, Lactantiū, Ephræm, Barlaam, Alexium, Pacomium, & alios perplures nostræ fidei consentire: vidimus insuper de Imperatoribus Constantino, & Theodosio, & cum ijs de Phritigerne Gothico. Hi sanè sufficere posse videntur, qui possint toti orbi suadere hanc catholicam veritatem, quamquam plurima alia huius sæculi gesta prætermisimus, ne plus

æquo

æquo centuria ista adaugetur. Cùm itaque etiam hoc sæculum testes habeat summa auctoritate præditos, habeat & miracula, totumque per orbem propagata fuerit hæc pietas, æquissimum esset, vt cordis duritie deposita Iconoclastæ resipiscerent: perseuerauit enim (vt vidimus) iam quatuor prioribus sæculis sacrarum imaginum veneratio, non solum Romæ, totaque Italia ipsa, verum etiam Constantinopoli, Hierosolymis, Alexandria, sed & ipsa in Hispania, Dalmatia, Thracia, Gothia, Syria, Cappadocia, Perside, & Aegypto; quin & in Armenia, atque ipsis extremis Indis, præter insignes ciuitates illas, quas commemorauimus, videlicet, quæ sunt Berithus Cæsarea, Nissa, Nazianzum, Epidaurus, Mauma Gazæ, Tiberias, Thebais, Edessa vsque ad Istrum ipsum fluuium, quibus compertum esse vnicuique potest, Asiam, Africam, atque Europam, totum nempe orbem hanc fidem tenuisse. Adeòne igitur præualere debebit paucorum, obscurique nominis Iconomachorum falsitas tantæ penè innumerabili clarorum virorum multitudini? an ita credendum fuerit perditis hominibus, vt mundus vniuersus, omnesque doctissimi, æque ac sanctissimi viri contemnantur?

H SIMO-

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum Quintum.

A Christo nato anno quadringentesimo circiter, vsque ad annum quingentesimum circiter.

CENTVRIA QVINTA.

Cap. I.

PACE omnibus ecclesijs data; quoniam Christi nomen amplificabatur, aperta sunt Christianorũ ora, & bibliothecę, publiceq;, ac liberè tota res Christiana peragebatur, adaugebaturq; Scriptorum numerus: quo factum est, vt superiore centuria ex sacris historijs vberiora exempla protulerimus. Qua ratione, & hac quoque quinta centuria plurima cõgeremus testimonia; nam vix vllum sæculum à Christo nato, tot peperit insignes viros, tum sanctitate, tum literis, quot hęc duo sæcula pepererunt. Vnde de imaginibus, & sacro crucis signo; atque alijs orthodoxæ fidei argumentis, omnia scriptorum volumina redundarunt. Nos igitur, quantum humanæ nostræ imbecillitatis vigor ferre poterit, istius sæculi Scriptores pro tuendis imaginibus afferemus; omnem nauantes operam, vt soli probatissimi auctores adducantur.

De Aurelio Prudentio. Cap. II.

Prudentius crucis signum metro attollit, & picturarum sacrarum vsum magnificat; ex eius scriptis.

AVSPICARI igitur libet ab Aurelio Prudentio, qui circiter huius sæculi initium defunctus est. Is igitur cum sancti Romani martyris vitam enarraret elegantissimo carmine suo in Peristephano, sic loquentem Romanum aduersus Asclepiadem de sancta cruce repręsentat:

Crux ista Christi, quam nouellam dicitis,
Nascente mundo factus vt primum est homo.
Expressa signis, expedita est litteris,
Aduentus eius mille per miracula
Prænunciatus ore vatum consono:
Reges, Prophetæ, Iudicesque, & Principes
Virtute, bellis, cultibus, sacris, stylo,
Non destiterunt pingere formam crucis;
Crux pręnotata, crux adumbrata est prius;
Crucem vetusta combiberunt sæcula

Quis non putet hæc carmina opportunè aduersus Iconomachos composita fuisse dedita opera? cum iam tamen lapsi sint anni ducentum supra mille: sed videamus eundem alibi scribentem de Constantini victoria aduersus Maxentium, Romæ ad pontem Miluium. sic enim habet:

Testis Christicolæ ducis aduentantis ad vrbem,
Miluius, exceptum Tiberina in stagna tyrannum
Præcipitans; quæ nam victoria viderit arma

Maiestate regi; quod signum dextera vindex
Prætulerit, quali radiarint stemmate pila:
Christus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum; clypeorum insignia Christus
Scripserat, ardebat summis crux addita cristis.

Idem quoque de Casiano scribens in Foro Syllæ, testatur se se vidisse ipsius martyris passionem studiosè depictam, vt iam Centuria tertia, agentes de Casiano, ex hoc auctore carmina desumpsimus, quæ hoc loco non esse repetenda æquum putamus, duobus tantum disticis contenti,

Erexi ad cælum faciem, stetit obuia contra
Fucis colorum picta imago martyris:
Et infra
Historiam pictura refert, quæ tradita libris,
Veram vetusti temporis monstrat fidem.

De sancto Epiphanio. Cap. III.

Epiphanius plurima miracula egit signo crucis: peregrinatur ad crucem adorandã: eius ecclesia tota sacris imaginibus ornata; teste ipsius discipulo Ioanne; Rege Persarum, Aegypto tota, Arcadio, Honorio, ac Theodosio Imperatoribus; Hierosolymitano populo, Damasceno, septima synodo, atque alijs multis.

CIRCITER priores huius sæculi annos defunctus etiam est Epiphanius Cyprius, de quo tantò nobis accuratiùs agendum est, quantò iniustiùs Iconomachi in suam conantur trahere sententiam quædam ab illo sapienter scripta. Illius igitur vitam enarrat Ioannes eius discipulus; qui quod narrat, oculata fide profitetur; & nos totius vitę eius cursum adnotabimus sub hoc sęculo. Cum etenim Persarum regis filia à dęmone afflictaretur, Epiphanius à rege accersitus; cum eam (inquit Ioannes pręfatus) ter signasset, dixit spiritui, qui eam affligebat: Cucurristi sceleste ad filiam regis? fuge ab ea in loca, ad quæ non patet aditus; & statim ab ea recessit: [& infra,] cum Epiphanium in Aegyptum migrasse narrasset, sic addit; Cum autem decem dies præterijssent, accepit me noctu; egressique sumus, & iuimus Hierosolymam, nostramque vitam adorauimus, nempe venerandam Domini crucem; fuimusque in ciuitate loca obeuntes, & orantes decem dies: [& infra,] ad Bubilia aduersus Eudęmonem philosophum disputans Epiphanius, cum curasset illius filium; Epiphanius, inquit, Eudæmonis puerum manu tenuit, & eius oculum, qui non videbat, ter signauit, & statim respexit: vnde Eudæmon Christi fidem suscepit.

Et infra, cum Hierosolymã profectus Epiphanius, Ioannis episcopi hospes fuisset factus, & ab eo argenteã supellectilẽ cõmodatò accepisset, eã totã

paupe-

pauperibus erogauit. Quamobrem Ioannes conuitijs impetebat Epiphaniũ, quòd supellectilem non restitueret: at Epiphanius, inquit, nihil commotus expuit in eius faciem, & statim fuit excæcatus: ceciditque metus super omnes, qui aderant: Ioannes vero pronus cecidit ad pedes Epiphanij orans, vt visum reciperet; eo autem dicente, vade, & crucem adora venerandam; eaq; id tibi præbebit: perseuerabat ipse rogans Epiphanium; Epiphanius verò, cũ eum docuisset, manum ei imposuit, & apertus fuit dexter eius oculus. [& infra] cum idem Epiphanius Romæ Archadij, & Honorij Imperatorum ęgrotantem sororem curaret: Epiphanius, inquit, tenuit manum mulierculæ, & eam ter signauit, & illico leuata est doloribus.

Et infra accersitus Constantinopolim à Theodosio pedibus admodum laborante: Epiphanius, inquit, cum ei appropinquasset, & tetigisset eius pedes; cumque ter signasset, dixit ei; fili surge è lecto: Hæc cum Imperator audisset ab Epiphanio surrexit è lecto supra pedes nihil omnino habens mali.

Patet igitur ex his gestis Epiphanij feruens pietas erga crucis signum, teste ipso, qui indiuiduus omnium itinerum eius comes fuit; vnde insanire videntur ij, qui Epiphanium prædicant damnasse vsum imaginum: occasionem rei huius accipientes ab ijs, quæ ille scribit ad Ioannem episcopum Hierosolymitanum ijs verbis: Audiui quosdam murmurare contra me, quia quando simul pergebamus ad sanctum locum, qui vocatur Bethel, vt ibi collectam tecum ex more ecclesiastico facerem; & venissem ad villam, quę dicitur Anablatha, vidissemque ibi præteriens lucernam ardentem, & interrogassem quis locus esset, didicissemque esse ecclesiam, & intrassem, vt orarem, inueni ibi velum pendens in foribus eiusdem ecclesiæ tinctum, atque depictum, & habens imaginem quasi Christi, vel sancti cuiusdam, (non enim satis memini cuius imago fuerit): cum ergo hoc vidissem in ecclesia Christi, contra auctoritatem scripturarum hominis pendere imaginem, scidi illud, & magis dedi cõsilium custodibus eiusdem loci, vt pauperem mortuum eo obuoluerent & efferrent: illique contra murmurantes dixerunt: Si scindere voluerat, iustum erat vt aliud daret velum, atque mutaret; quod cum audissem, me daturum esse pollicitus sum, & illicò esse missurum: paululum autẽ morarum fuit in medio, dum quæro optimum velum pro eo mittere: arbitrabar enim de Cypro mihi esse mittendum: nunc autem nisi, quod potui reperire, & precor vt iubeas presbyteros eiusdem loci suscipere velum à latore quod à nobis missum est, & deinceps præcipere in ecclesia Christi huiusmodi vela, quę contra religionem nostram veniunt, non appendi: decet enim honestatem tuam hanc magis habere solicitudinem, vt scrupulositatem tollat, quæ indigna est ecclesia Christi, & populis, qui tibi crediti sunt. hactenus Epiphanius. Retorquent hunc locum in suam sententiam Iconomachi, tantũq; roboris in hac epistola constituunt, vt Baltassar Hiemarius pertinacissimè defenderit Iconomachiam, & Viennæ ob hoc ipsum fuerit combustus an-

no Domini MDXXVIII.

Sed habemus qui ante annos octingentos circiter huic rei responderit, nẽpe Ioannem Damascenum lib. 1. contra Iconomachos, his verbis: Quòd si obijcias, eximium illum & admirabilem Epiphanium palam interdixisse earum cultum, primum quidem responderim doctrinam illam à marginaria annotatione fortè relatam in contextum, atque ita esse commentitiam, non item perfectam ex eius lucubratione; alterius magis esse, qui eodem dictus sit nomine; id quod multi facere consueuerunt. [& infra] Tum secundo loco, si opponis, scimus beatum Athanasium vetuisse sanctorum reliquias imponi capsulis, siue loculis verius præcepisse vt eædem terra conderentur, ob id quod modis omnibus cuperet abrogare absurdam Aegyptiorum consuetudinem, qui suorum cadauera non terra tegebant, sed in lecticis, & feretris deponebant; forsan & Epiphanius eximius tale aliquid ad rectitudinẽ reuocare volens, lege cauit, ne depingerentur imagines, vt & donemus, ipsius fuisse sententiam; nam quod huius propositum non fuerit eas submouere, ecclesia huius beati Epiphanij testimonio est ad nostra vsque tempora exornata omni ex parte imaginibus. Tertio responderim non infrequens, aut rarum quid inuentu est lex ecclesiæ tradita, neque enim vna hirundo facit ver, vti Gregorio theologo, & ipsi veritati videtur: neque vna sententia potest totius ecclesiæ traditionem funditus demoliri, & à termino terræ ad extremum vsque limitẽ conuellere.

Certe ex ijs Damasceni fundamentis dissoluta est aduersariorum ratio; quam etiam conuellere voluerunt trecentum quinquaginta illi patres Nicęnę secundæ synodi, act. 6. qui cum audissent hanc Iconomachiæ alapam perperam impingi Epiphanio, ob quandam falso sub illius nomine, tunc allatam sententiam aduersus imaginum vsum; plena synodo responderunt his verbis act. 6. tomo quinto: Decet omnem Christianum, cum libros aliquos adulterinos audit, aut legit respuere, nec omnino animum adhibere; nam & inter epistolas diuini Apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tanquam alienam reprobauerunt. Ad hęc Manichæi Euangelium secundum Thomam inuexerunt, quod ecclesia catholica merito vt impium auuersatur, quemadmodum etiam id, quod nunc è beato patre nostro Epiphanio dictum est, cum illius nequaquam existat. Diuinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hęreses gentiles, & iudaicas, item quotquot post Christianismum susceptum inuectæ sunt, damnauit; in quo procul dubio & eam posuisset, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienam Christi religione hanc existimasset: ita & libros illos contra imagines nemo Christianorum (præter istos nouitatis magistros) recepit: quòd si tanto tempore in ecclesia non sunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Attendamus autem qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphanij in ecclesia, quos tanquam gloriosos doctores, & tuta monimẽta ecclesiæ dicere possumus: profecto Basilius magnus, Gregorius cognomento

gnomento theologus, Gregorius Nissensium episcopus: quem omnes patrum patrem vocant, Chrysostomus, præter hos etiam Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorum episcopus: quòd si is, qui hanc expositionem doctorum contra venerandas imagines edidit, ait se à sanctis patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuisse receptum; quomodo ea quæ sancti patres non probauerunt, nos qui circa finem sæculorum occurrimus, & indigni sumus, vt discipuli eorum vocemur, recipiemus? præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint. Apage cum ista impia, & intolerabili editione neque hic linguas suas acuant, & exerceant vaniloqui isti accusatores recte sentientium, quasi illi, qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiant, beato Epiphanio aduersentur, nequaquam. Commentarium enim illud reijcimus, beatum autem patrem catholicæ ecclesiæ doctorem cognoscimus. Non duo, tresuè fuerunt testes, aut iudices, qui reprobarunt huiusmodi Epiphanio perperam adscriptam sententiam; trecentum quinquaginta ij fuere tum sanctissimi, tum doctissimi episcopi, quos iure nominaueris vniuersum orbem.

Quòd si pertinaciter quis confingat Epiphanij scripturam illam fuisse, idque conetur defendere, possem tamen & ego (quanquã vermiculus) addere aliam rationem ad confutandos huiusmodi Iconomachos in defensionem Epiphanij. Si quis enim animaduerterit ad illa verba, quæ adscribuntur Epiphanij epistolæ ad Ioannem, non apparet scidisse illum vllam veram Christi aut sancti imaginem; vt ex dictione illa quasi conijci potest: At aliam quandam profanam imaginem habitu aut ornatu Christi, aut sancti scidisse uidetur; quam rem vt ille, ita quisque damnaturus esset. Nam quanti sceleris sit Christi formam profano aliquo effingere simulachro, docuit miraculo Deus ipse, Leonis Imperatoris tempore, cum Gennadius Constantinopolitanæ præesset ecclesiæ. Nicephorus enim libro 15. cap. 23. Gennadio, inquit, episcopum gerente pictor quidam Seruatorẽ habitu & forma Iouis pingere ausus, facinoris eius mercedem tulit; nam manus eius exaruit, quam cum ille crimen id publice confiteretur, Gennadius restituit. Non patitur igitur diuinitas Christum aut sanctos eius alia effigiari forma, quàm ea quæ deceat; hoc enim est miscere sacra profanis: crimen quidem semper acriter à Deo vindicatum; refert enim Eusebius Cæsariensis de præpar. Euang. libro 8. cap. 1. Demetrium affirmasse, se audisse à Theopompo, quòd cœperat nonnulla à Iudaica scriptura translata, Græca oratione ornare, & illico turbatione quadam mentis & animi perculsus magno studio Deum orasse, cuius rei gratia id sibi accideret, audiuisseque per somnium, quia res diuinas lenocinio inquinatis hominibus ederet: Ego quoque ipse, inquit, à Theodoto tragœdiarũ poeta accepi, quòd cum nonnulla à Iudaica scriptura ad fabulam quandam transferre vellet, luminibus captus fuerit, qui quoniam credidit hac de causa id sibi euenisse, magno tempore pænitentiam egit, & tandem sibi visus fuerat restitutus. Eadem narrauit Zonaras Annalium tomo primo, in Ptole-

mæo Philadelphio.

Potuit igitur hoc tunc contigisse, vt Christi imago profana aliqua forma fuerit efficta, quam ideo iure resciderit Epiphanius, qui catholicæ fidei propugnator, improbum, illegitimumque simulachrorum vsum aspernandum edocuerit sicut legitimum adimittendum esse censuerat.

De sancto Ioanne Chrysostomo. Cap. IIII.

Chrysostomus crucem, eiusque signum miris attollit encomijs, picturas sacras excoluit, ex suis scriptis; teste Proclo, septima synodo, Metaphraste, Cassiodoro, Socrate, Sozomeno, Nicephoro, & alijs.

AD Ioannem Chrysostomum nostra nunc euerti debet oratio: qui & domi picturas diligenter asseruauit, & crucis signum magnis extulit encomijs, eoque vsus est quodam quasi magno munimento: Nam coluisse eum eximiè sacrarum rerum picturas testantur patres Nicænæ secundæ synodi, act. 4. sic enim ibi: Temporibus Chrysostomi sanctorum imagines pingebantur, & ipse Chrysostomus habuit tabellam continentem picturam cædis Assyriorum veteris testamenti: Quin (vt habet Metaphraste xiij. Nouemb.) teste Proclo, Pauli imago perpetuò stabat ante Ioannem Chrysostomum, quam assidue solebat intueri.

De signo autem crucis, eiusque encomijs multa scripsit; imò insignius de crucis virtute ille tractasse explicasseque videtur, quàm alius quisquam scriptorum. Is igitur in demonstratione contra gentes quòd Christus sit Deus sic habet: Nam maledictus omnis, qui pendet in ligno: Verumtamen hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolum crux, diadematibus & coronis clarius factum est: neque enim sic regia corona ornatur caput vt cruce, quæ omni cultu dignior, & quam omnes prius abhorrebant eius figuram tantopere quęrunt, atque adeo vbique ea inuenitur, apud Principes, apud subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos: subinde omnes ea se signant inscribendo in nobilissimum membrum nostrum: in fronte enim nostra quasi in columna quotidie figuratur; sic in sacra mensa, sic in sacerdotum ordinationibus, sic iterum cum corpore Christi in mysticis cœnis fulget: Hanc vbique celebrari videre licet in domibus, in foro, in solitudine, in vijs, in montibus, in collibus, in vallibus, in mari, in nauigijs & insulis, in lectis, in vestibus, in armis, in thalamis, in symphonijs, in vasis argenteis, in aureis, in margaritis, in murorum picturis, in corporibus à dæmonijs obsessis, in bellis, in pace, in diebus ac noctibus, in delicatorum chorreis, in monachorum ordinibus adeo certatim donum hoc mirabile ra-

piunt

piunt omnes; mira est hæc gratia, nullus confunditur, nullus erubescit, cogitans, quòd maledictum mortis symbolum fuerit; sed omnes ipso magis ornantur, quàm diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus, & non solũ non fugitur, sed & desideratur, & adamatur; & omnes de ea soliciti sunt: & vbiq; fulget, & sparsa est in parietibus domorũ in culminibus, in libris in ciuitatibus, in vicis, in locis quæ habitãtur, & quæ non habitantur.

Cur non erubescunt aduersarij tanto iudice damnati? qui vt docuit, ita & egit? Sed sanè vt hominis animum Iconomachia possederit, tanta inde nascitur mentis obcæcatio ut (non dicam mortales) sed nec ipsum Deum auditurus docentem videatur. videamus igitur reliqua Ioannis gesta. Arcadij Imperatoris tempore, cum Ariani hymnos pro suæ sectę atque hæresis dogmate composuissent, publiceque decantarent, veritus Chrysostomus ne simpliciores Catholici quasi veneno inficerentur, antidotum excogitauit, de quo Cassiodorus hist. trip. lib. 10. cap. 8. ex Socratis lib. 6. cap. 8. & Sozomeni lib. 8. cap. 8. sic habet: Tunc Ioannes metuens, ne simplices huiusmodi Arianorum cantibus traherenť, instituit suum populum, vt & ipsi nocturnis occuparentur hymnis quatenus & illorum obscuraretur opus, & fidelium professio firmaretur. Studium ergo Ioannis nimis vtile cum turba, periculisque finitum est: nam dum clariores hymni. Omusianorum noctibus apparerent, fecerat enim cruces argenteas, quæ cum argenteis cereis portabantur, expensas ad hæc Eudoxia Augusta præbẽte: tunc Ariani zelo tacti; vsq; ad neces insurgunt: hæc Cassiodorus. Eadem refert & Niceph. lib. 13. cap. 8.

Sicut igitur videmus Arianos magis commotos crucibus ac cereis, vt sapienter pręuiderat Chrysostomus; ita hodie non est absimilis Iconomachorũ furor visa Christi cruce præsertim, si cum cere atque alijs eiusmodi veneratione colatur, vnde eos Arianizare iure dicere possumus: præter id quod contra eos euangelica est prophetia: nam Lucæ 2. habetur; Et in signum cui contradicetur: quæ verba interpretatur idem Chrysostomus in quadam homilia de occursu Domini, & de Dei parente & Symeone, quæ est apud Metaphrastem, Lipom. tom. 5. sic enim ibi? Quod signum dicitur: signum crucis, quod ecclesia nouit mundi salutare, cui inimici sunt Iudæi, quod sępenumero cælum quoque prædicauit: contradicitur autem Signo, vt vincat veritas: nã absq; contradictione non est integra victoria, oportebat ergo introduci contradictionem, vt Iudex per totum sęculum ferat sententiam: quamobrem dicit, & in signum cui contradicetur, nempe ab incredulis: Ipsi ergo Iconomachi qui contradicunt huic signo, extra ecclesiam sunt; contra cælum pugnant; veritatẽ ecclesię confirmant absque suo profectu: victoriam ecclesiæ adaugent; propriam incredulitatem manifestant, & propheticum sermonem adimpleri in perniciem & ruinam suam efficiunt. Sed videamus alia de Chrysostomo: nã præter miracula multa, solo crucis signo ab ipso patrata, de quibus Leo Imperator apud Metaph. XIII. Nouẽb. illud est omni memoria dignũ, quod Alexandrino in agro, ob sęuissimum leonem, qui iam innumerabilem hominum

multi-

multitudinem discerpserat, 'crucem figi iusserat, iuxta quam bellua transiens expirauit; Metaph. XIII. Nouemb.

Ipse quoque vltimus vitæ spiritus Chrysostomi, integrum reddit testimonium pro fide in crucis signum. Obitum igitur Chrysostomi narrans Niceph. lib. 13. cap. 37. sic habet Itaque cum res suas Chrysostomus disposuisset, linguam ad docendum mouisset, lętius se ita, vt calceos quos indueret vestibus suis ornasset, et per communionem diuinam sanctificationẽ percepisset: Gloria tibi, inquit, Domine de rebus omnibus; & seipso signo crucis sub qua vixerat, obsignato, beatam illam ingressus est profectionem, cum Christo viuens, & regnans: pro quo labores longos pertulit, suo quidem nomine per migrationem talem felix & beatus: eis autem, qui eum cognouerunt & vel mediocriter mellitam eius doctrinam degustarunt deplorandus. Obitus eius in eam diem incidit, qua uiuificę crucis exaltationem celebramus Septembris mẽsis decimam quartam, sic enim conueniebat eum, qui vitam omnem sub cruce transegerat & gloriam non in alia re, quàm in cruce Christi collocauerat festo ipsius die, quem ex materia ista acceptum circumferebat cinerẽ, deponere, atq; ad Deum in sublime ferri & exaltari, eadem & Metaph. XIII. Nouembris.

De Palladio episcopo Helenopolitano. Cap. V.

Palladius crucis signum venerabile excolit suis scriptis, teste Nicephoro, & alijs.

PALLADIVS Helenopolitanus episcopus Ioannis Chrysostomi peroptimus defensor, nempe qui pro illo legationem obierat ad Innocentium Papam primum, imò totam Chrysostomi vitam eleganti oratione conscripsit, cum Romæ in illa legatione cum Theodoro Rom. ecclesię diacono pro defensione Chrysostomi sermocinaretur; narraretq; quicquid malorum euenerat Antiochiæ in dormitione pij Flauiani, & promotione impij Porphyrij, sic addit: Isauri quidem ferocissimi Rhęsum Seleuciamque vastabant, Prophyrius verò & Valẽtianus comes cum exercitu catholicorum ecclesiam prędabantur crucis signũ venerabile, quod illi ferentes in humeris litanias in campo agebãt, pedibus suis conculcantes. Quid aliud agunt igitur nostrates hæretici quàm hoc ipsum quod isti Ariani egerunt, vt iure videantur etiam Arianizare: Palladium hunc per benignè susceperãt Innocentius, Arcadius & Honorius, & ad Chrysostomum litteras dederunt, honorificam de eo mentionem facientes, vt est apud Nicephorum lib. 13. c. 32.

De sancto Paulino Nolano Cap. VI.

Paulinus metro sacrarum picturarum vsum probat: Idiotis librorum vice haben-

habendas scribit; crucis figuram colit: crucis ligni miracula narrat; ad adorandam crucem peregrinationis vota emittit; Ex eius carminibus, & prosa; ac miraculis.

PAVLINI quoque Nolani episcopi insigne est testimonium pro picturis, atque ipso sanctæ crucis signo; tam soluta oratione quàm metro: In vita igitur sancti Felicis martyris Natal. 8. sic habet:

Nos crucis inuictæ signum, & confessio munit,
Armatique Deo mentem, non quærimus arma
Corporis; & quamquam membris videamur inermes,
Arma tamen gerimus; quibus & sub pace serena,
Contra incorporeos animis decernimus hostes.

Idem Natali 9. cum totius testamenti veteris picturas in ipsa sancti Felicis ecclesia elaboratas sigillatim quasi indice demonstrasset, sic addit:

Fortè requiratur, quanam ratione gerendi
Sederit hæc nobis sententia, pingere sanctas
Raro domos, uisum est animantibus adsimilatis;
Accipite, & paucis tentabo exponere causas,
Quos agat huc sancti Felicis gloria cœtus
Obscurum nulli; sed vera frequentior his est
Rusticitas, non cassa fide, neque docta legendi
Hæc assueta diu sacris seruire profanis,
Ventre Deo, tandem conuertitur aduena Christo,
Dum sanctorum opera in Christo miratur operta,

Ecce picturam Idiotarum librum esse, & serere pietatem in simpliciũ cordibus. In Natali quoque x. cum porticus, & aulas ecclesiæ sancti Felicis ornatas picturis describeret, sic idem ait:

Et paribus varie, & speciosæ cultibus extant
Marmore picturæ, laquearibus, atque columnis
Inter quæ & modicis variatur gratia cellis,
Quas in porticibus, qua longius vna coactum
Porticus in spatium, tractu protenditur vno;
Adpositas lateri tria cominus ora recludunt:
Trinaque cancellis currentibus, ostia pandunt:
Martyribus mediam pictis pia nomina signant,
Quos par in vario redimiuit gloria sexu:
At gemina quæ sunt dextra, læuaque patentes,

Binis

Binis historijs ornat pictura fidelis,
Vnam sanctorum complent sacra gesta virorum;
Iob vulneribus tentatus lumine Tobis:
Ast aliam sexus minor obtinet inclita Iudith,
Qua simul & Regina potens depingitur Esther.

Et infra eodem Natali, cum allato crucis ligno suppressum fuisset, ingens incendium de huiusmodi miraculo sic canit:

Nostra salus etenim cruce Christi,& nomine constat,
Inde fides nobis,& in hac cruce nixa periclo
Profuit,& nostram cognouit flamma salutem;
Nec mea vox,aut dextra illum,sed vis crucis ignem
Terruit, inque loco de quo surrexerat ipso,
Vt circum septam præscripto limite,flammam
Sidere,& extingui fremitu moriente coegit:
Et cinere exortam cineri remeare procellam,
Quanta crucis virtus? vt se natura relinquat,
Omnia ligna vocans,ligno crucis vritur ignis:
Multa manus crebris, tunc illa incendia uasis
Aspergens largis cupiebat uincere lymphis:
Sed licet exaustis pensarent fontibus imbres
Vi maiore tamen lassis spargentibus omnem
Vicerat ignis aquam;nos ligno extinximus ig nem:
Quasque aqua non poterat vicit breuis hastula flammas.

Solutam quoque eius orationem lubet huc adferre, pro gloria crucis; scribens enim ad Seuerum epistola 11. cum Helenæ gesta & crucis inuentę miracula narrasset,quibus Christi eam fuisse compertũ fuerat, sic ait: Ergo crux domini tot operta ętatibus & Iudęis in tempore passionis abscondita, neque gentibus in ędificatione Fani terram sine dubio, ad ipsam fabricam egerentibus reuelata est;nonne diuina manu latuit,vt nunc inueniretur, cum religiose quęreretur?ita vt crucem Christi decuit experimento resurrectionis inuenta, & probata crux Christi est,dignoq; mox ambitu consecratur condita in passionis loco basilica,quę auratis corusca laquearibus, & aureis diues altaribus, arcano positam sacrario crucem seruat; quam episcopus verbis eius quotãnis, cum pascha Domini agitur adorandam populo princeps ipse venerantium promit.Neque præter hanc diem, qua crucis ipsius mysterium celebratur,ipsaque sacramentorum causa est,quasi quadam sacræ solennitatis insigne,profertur:nisi interdum religiosissimi postulent, qui ea tantum causa illò peregrinati aduenerint,vt sibi eius reuelatio, quasi in precium longinquæ peregrinationis deferatur,quod solum Episcopi beneficio obtineri ferunt: cuius & tan

tum

tum munere de eadem cruce hæc minuta ſacri ligni, ad magnam fidei & benedictionis gratiam haberi datur: quæ quidem crux in materia inſenſata vim uiuam tenens, ita ex illo tempore innumeris penè quotidie hominum votis lignum ſuum commodat, vt detrimēta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat quotidie diuiduam ſumentibus, & ſemper totam venerantibus; ſed iſtam imputribilem & indetribilem ſoliditatem, de illius profectò carnis ſanguine bibit; quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem.

De ſancto Donato epiſcopo Euoreæ. Cap. VII.

Donatus ſigno crucis draconem occidit; Ex Sozomene, Nicephoro, & alijs etiam miraculis.

DONATVS Euoreæ in Epiro epiſcopus, crucis ſigno non nè ingentem occidit draconem? Scribit de hac re Sozomenes lib. 7. cap. 25. his verbis: Neque enim ille vel gladium, uel haſtam ferens, vel aliud aliquod telum habens, hanc belluam adortus eſt. Sed cum illa eum aduentantem ſenſiſſet, & caput velut impetū factura exeruiſſet, ſignum crucis aduerſus ipſam aeri digito inſcripſit, & illi in faciem expuit; illa ſputo in os accepto, ſtatim concidit, ac mortua iacēs amplitudine non minor apparuit ijs ſerpentibus, qui viſuntur apud Indos; ſiquidem vt ego quidem accepi, octo iugis in proximum campum extractam indigenę combuſſerunt: totidem verbis idem narrat Niceph. lib. 12. cap. 45.

De excitatione ſeptem Dormientium. Cap. VIII.

Septem dormientium excitatio memorabilis, crucis ſigno publice propoſito: ex Gregorio Turonenſi, ac recentioribus.

HOC ſęculo etiam contigit illa ſeptem Dormientium excitatio, quę fuit ſub Theodoſio iuniore; quo tempore crucis ſignum publicè & Epheſi, & vbicunque Chriſtianorum nomen uigebat, proſtabat. Audiamus Gregorium Turonēſem in libro plurimorum martyrum c. 95. cum narraſſet ipſos excitatos, vnumq; ex eis ad cibos emendos in vrbem Epheſum deſcendiſſe, ſic addit: Cumque veniens, ſupra portam ciuitatis vidiſſet crucis glorioſę ſignaculum, audiſſetque per Chriſti nomen iurare populum, obſtupuit: prolatiſq; nummis, quos à tēpore Decij habebat à mercatore cōprehēditur &c. Hæc ex Syro ſcriptore trāſtulit Gregorius vt probat Ioannes Molanus ad Vſuardi Martyrologium. XXVII. Iulij eandem etiam hiſtoriam quo ad dormitionis initium retulimus ex Metaphraſte, ſupra Centuria III. cum de tempore Decianę perſecutionis ageremus.

De sancto Symeone Cilice. Cap. IX.

Symeonis Cilicis imago in tutelam haberi solita; testibus Theodoreto, Persis Ismaelitis, Armenis, Hiberis, Homeritis, Hesperis Hispanis, Britannis, Italis, Gallis.

INSIGNIS est etiam huius temporis pro imaginibus historia, quam de Symeone Cilice Columella scribit Theodoretus, illius ætatis historicus optimus; in Philotheo etenim, postquam hominis sanctitatem exposuit, sic habet: Quare, inquit, hominũ pelagus vndique aduentantium, & more fluminum confluentiũ apud illum videre est: nõ enim nostrates tantum; sed & Ismaelitæ, & Persæ & horum finitimi Armeni, & Hiberi & Homeritę & interiores etiam populi cõueniunt; multi etiam illorum qui vltimam Hesperiam incolunt videlicet Hispani, Britãni, & Galli qui in medio horum sunt: nam de Italia dicere superuacaneũ est; ita enim virũ hunc celebrẽ apud Romanos esse dicunt, vt præ omnibus officinarum vestibulis paruulę huius imagines collocatæ sint: quippe sui custodiam, ac tutelam in illis esse credunt. Quid hic vos ò Iconomachi videtis ne totum ferè orbem probasse imagines? Fausto Manichęo vestro præcessore ijs temporibus eiecto ac exploso; sed aduersus eum habebimus paulò inferius etiam Augustinum, quo loco fusius de illo agemus.

De Sedulio presbytero. Cap. X.

Sedulius docet crucis signum esse colendum, ex eius metris, teste Gelasio Papa, Ruperto Trutiensi, ac recentioribus.

CAELII Sedulij Scoti presbyteri carmen non est hoc loco prætermittendum; quandoquidẽ scripta eius metrica collaudat Gelasius Papa in cap. sancta Romana, dist. 15. est autem huiusmodi.

Neue quis ignoret speciem crucis esse colendam,
Quæ dominum portauit, ouans ratione potenti,
Quatuor inde plagas quadrati colligit Orbis.

Retulit tacito auctore hæc carmina Rupertus Tuitiensis de diuin. offi. lib. 6. cap. 9. meminit quoque Sanderus lib. 7. Monarchiæ, expresso Sedulij nomine.

De sancto Hieronymo. Cap. XI.

Hieronymus crucis signum probat, habendum pro munimento & adorandum; picturarum vsum sacrarum admittit; Ex eius scriptis, teste Hadriano Papa, ac miraculis.

HIERONYMVM Stridoniensem egregium Ecclesię doctorem, pro imaginibus, et crucis signo efficaci stylo scripsisse nemini dubiũ esse debet; quandoquidẽ plurimi perspicui loci sunt, quibus de ea re insignem facit mẽtionẽ: atq; in primis illum omittemus locũ, quo de Hilarione scripsit; ne eadem repetendo pariamus fastidium: Sed audiamus eum in Paulo primo eremita iam morituro: Cum enim ad eum Antonium iam nonagenarium impellente spiritu Dei accedentem errasse per inuiam eremũ scripsisset, sic addit: Et iam media dies coquente desuper sole feruebat: nec tamen à cœpto itinere abducebatur, dicens: Credo in Deum meum, quia quod mihi seruo suo promisit, ostendet: nec plura his, conspicit hominem equo mixtum, cui opinio poetarum Hippocentauro uocabulum indidit: quo uiso salutaris impressione signi armat frontem, & ab illo didicit iter ad Paulum.

Idẽ scribens ad Demetriadẽ de virginitate seruanda, sic docet: Hęc cursim quasi de prato pulcherrimo sanctarũ scripturarũ paucos flores carpsisse sufficiat pro cõmonitione tui; vt & claudas cubiculũ pectoris, & crebro signaculo crucis munias frontẽ tuã, ne exterminator Aegypti in te locũ reperiat, sed primogenita, quę apud Aegyptios, pereũt, in tua mente saluẽtur: In vita S. Paulæ ita habet: Prostrata ante crucẽ, quasi pendentẽ Dominum cerneret, adorabat.

Idem in Epitaphio eiusdẽ Paulæ ad Eustochiũ: In luctu, inquit, mitis erat, & suorũ mortibus frangebatur, maxime liberorum: nam & in viri et filiarum dormitione semper periclitata est; & cum os, stomachumq; signaret, & matris dolorem crucis niteretur impressione lenire, superabatur affectu. Et inferius: Post hæc obmutuit Paula, & clausis oculis, quasi iam mortalia despiceret, vsque ad expirationem animę eosdẽ repetebat versiculos; vt quod dicebat, vix audire possemus, digitumque ad os tenens, signum crucis pingebat in labijs.

Sed illud pro picturis est memoratu dignissimũ, quod ex Hadriano Papa collegimus. in calcę. n. epistolę ad Constantinũ & Irenẽ sic habet: Accedant his, quę beatus Hieronymus presbyter Hierosolymitanus in quodã sermone scripta reliquit; Etenim vt cõcessit omnibus gẽtibus adorare quę manufacta sunt; Iudęis quidẽ crustas illas quas fabricauit Moses, pręterea duo Cherubim aurea; ita nobis Christianis crucẽ largitus est, & bonorũ operũ imagines pingere, & venerari: atq; ita nostrũ opus apud eũ ꝓbare. hęc ex Hieronymo Hadrianus. Nec miretur qs Hieronymũ nũcupari presbyterũ Hierosolymitanũ: cũ enim diutissime Palęstinã celeberrimo apud oẽs nomine incoluisset, placuit Hadriano hoc loco Hierosolymitanũ nuncupare. Si igitur Caluinistę tã sancte viuerent atque Hieronymus, perfacile crederent quod ille docuit, ac

credidit. Sed quem vnquam ex Caluinistis videbit orbis Doctorem, qui vllũ sanctitatis, ac doctrinæ vestigiũ præseferat, nõ dico qui Hieronymo minima vlla ex parte valeat cõparari? quomodo ergo tã perfricta frõte possunt aduersari crucis signo, quod homo adeò egregius tãtopere magnificat? Audiamus adhuc ipsum in epistola ad Marcellam, cum hortatur vt migret in Betlehem, sic ait: In sepulchro Dñi flere cum sorore, flere cum matre; crucis deinde lambere lignum; & in olïueti Monte cum ascendente Domino, voto & animo subleuare. Sed & super Ionam ad cap. 4. apertissimis verbis tradit Apostolorum imagines adumbrari consueuisse.

De Cyrillo Alexandrino Patriarcha. Cap. XII.

Cyrillus Alexandrinus docet, crucis signum esse in munimentum, & adorandum; ex eius scriptis.

SVFFRAGATVR huic fidei catholicę & Cyrillus Alexandrinus: nam aduersus Iulianum apostatam crucis Christi signum, vt hodie Caluinistæ repudiantem decem libros conscripsit, in quibus laude & honore prosequitur hoc signum: illud autem in sexto libro habet memoratu semper dignũ, dum dicit, curę semper esse Christianis domos, frontesq; signare signo pretiosæ crucis. libro etiã 2. tom. 4. c. 19. in Esaiã scribit. Columnã de qua Esaias loquitur sanctę crucis esse signum, quo obsepiri credentes solent, & communiri. Sed & quodam in sermone, cum beatæ Mariæ laudes prosequeretur, sic habet: Per te Trinitas sanctificatur: per te crux pretiosa dicitur, & adoratur in toto orbe terrarum.

De Palladio Cappadoce. Cap. XIII.

Palladius Cappadox scribit hanc sententiam, Vbi crux adest, nihil valet Satanæ malignitas; ex eius scriptis, ac miraculis.

EVERAT hoc nostro sęculo euulgatus liber quidam de sanctis viris ac mulieribus sub Heraclidis nomine: Paradisusque Heraclidis inscribebatur absque vlla eiusmodi inscriptionis auctoritate: quandoquidem verius est (vt testatur Nicephorus Callisti historiæ lib. XI. cap. 44.) Palladium Cappadocem libri illius auctorem fuisse. Quare nos quoque sub huius Palladij nomine referendum censuimus, vt etiam annotauit Lipom. to. 3. Scribit igitur illo in libro hic auctor, quem inscripsit, De sãctis Patribus, nõnulla de signo crucis notatu digna, atq; in primis cap. 1. egregiam profert sententiam Dorothei Thebani. Cum enim in puteo ex quo aquam hauriebat hic Palladius adhuc iuuenis aspidem comperisset, ideoque perterrefactus ad Dorotheum magistrum confugisset; Egressus

ſus, inquit, ieiunus Dorotheus aquam traxit de puteo, ac prior ipſe ſignatam deguſtans ait: Vbi crux adeſt, ibi nihil Satanæ valet malignitas. O egregiam ſententiam locis omnibus aureis litteris conſcribendam. Eodem lib. cap. 53. ſcitu dignam narrat hiſtoriam ex Hippolyto Apoſtolorũ diſcipulo, qua edocet Apoſtolorum temporibus crucis ſignum in vſu fuiſſe: ſed quia de ea re egimus ſecundo ſęculo, non eſt æquum vt hic repetamus; eò lectorem reijcimus.

De ſancto Auguſtino epiſcopo & doctore. Cap. XIIII.

Auguſtinus crucem, crucis ſignum, ſacras picturas innumeris locis admittit; adfert & miracula.

AVGVSTINVM quoque doctorem eximium tulit hoc idem ſæculum, ex quo perplura ad inſtitutum noſtrum adduci poſſunt. Primùm igitur ab eo exordiemur, quod ſentit aduerſus Carpocratianos, qui imaginibus abutebantur; colentes Chriſti imaginem æquo cultu, quo Pauli, Homeri, & Pythagoræ: ſic igitur habet lib. de hæreſ. cap. 7. Sectæ Carpocratis fuiſſe traditur ſocia quædam Marcellina, quæ colebat imaginem Ieſu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ adorando, incenſumque ponendo. Hoc nos etiam ex Irenæo, & Epiphanio adnotauimus ſuperioribus ſęculis. Idem pręterea Auguſtinus de crucis imagine tam inſigniter loquitur, vt nemo magis: & quamquam innumeri ſint loci, paucos tamen maximè perſpicuos ſubijciemus. libro etenim de ciuitate Dei 22. cap. 8. ſe legitimum teſtem eſſe profitetur, Innocentiam Carthaginenſem ciuem primariam ab immedicabilis cancri vlcere in mammilla, ſolo crucis ſigno fuiſſe ſanatam. Sed & alibi inſignes de hac imagine profert ſententias. ſcribit igitur ſuper Ioan. tracta. 118. ad cap. 19. his verbis: Poſtremò quid eſt, quòd omnes nouerunt ſignum Chriſti, niſi crux Chriſti? quod ſignum niſi adhibeatur, ſiue frontibus credentium, ſiue ipſi aquæ qua regenerantur, ſiue oleo quo chriſmate vnguntur, ſiue ſacrificio quo aluntur, nihil eorum rite perficitur; quomodo ergo per id, quod mali faciunt, nihil boni ſignificatur, quando per crucem Chriſti, quam fecerunt mali, in celebratione Sacramentorum, eius bonum nobis omne ſignatur.

Idem etiam libro ſecũdo de viſitatione infirmorum, cap. 2. & 3. Sunt quędam, ait, exteriora ſigna pigritantis etiam fidei aliquando excitatoria, & quaſi quandam compunctionem penetralibus ſuis figentia; quæ & Chriſtianitatis religio vult obſeruari, & amicorum ad infirmos conuenientium deuotio gaudet adimpleri. Hæc & tu fili mi, non negligas. Erunt ſiquidem &

tibi ipsi salubria & mihi, charisque tuis cõsolatoria; habent siquidem Christianorum arcana illius dominicæ crucis, quasi quoddam venerabile monimentum, quod de crucis ipsius imaginatione, crucem cognominant: quod & nos omni veneratione dignissimum fatemur, & ad recordationem crucifixi nostri veneramur: adijcitur enim super crucem quædam hominis inibi patientis imago, per quod salutifera Iesu Christi nobis renouatur passio; hanc complectere humiliter, venerare suppliciter; tamen hęc ad memoriam tibi reduces:

Nec Deus est, nec homo præsens, quam cerno figura:
Sed Deus est, & homo quem signat sacra figura:
Verus homo, verusque Deus; tamen vnus vterque,
Probra crucis patitur, mortem subit, & sepelitur:
Viuit idem; crucis hęc per signa triumphat ab hoste:
Id notum vobis crucis huius littera reddit:
Scilicet ipsius nota sunt crux, & crucifixus;
Hęc & ego veneror, Iesum quoque semper adoro.

Sufficeret hic locus ad retundendam Caluinistarum peruicaciam; sed addamus & alios locos: Idem enim Augustinus sermone 181. de vigilia Pentecostes cap. 3. in fin. Elegit vero crucem, inquit, quæ leui motu manus exprimitur, qua, & contra inimici versutias munimur; hoc enim signo crucis consecratur corpus dominicum, sanctificatur fons baptismatis, initiantur etiam presbyteri, & ceteri gradus ecclesiastici, & omnia quęcunque sanctificantur, hoc signo Dominicę crucis cum inuocatione Christi nominis consecrantur, & latius vt ibi.

Idem in sermone 19. de sanctis: Crucifixus, inquit, noster à morte surrexit, & cælos ascendit, crucem nobis in memoriam suæ passionis reliquit; crucem reliquit ad sanitatem: rudes catechizantur, eodem mysterio fons regenerationis consecratur eiusdem crucis signo, per manus impositionem baptizati dona gratiarum accipiunt, cum eiusdem crucis charactere basilicę dedicantur; altaria consecrantur; altaris sacramenta cum interpositione Dominicorum verborum conficiuntur; sacerdotes, & leuitæ per hoc idem ad sacros ordines promouentur; & vniuersaliter omnia ecclesiastica sacramenta in huius virtute perficiuntur. Qui hoc loco mare magnum, & spatiosum, in quo sunt reptilia, quorum non est numerus absque naufragio transire desiderat, crucem sequatur, crucem teneat, & eam non deserat, donec ad optatum salutis portum perueniat. Hoc cursum nostrum dirigit: hoc ad agonẽ nos instruit: hoc in luctamine adiuuat, hoc ad victoriam prouehit, hoc ad coronam peruehit, hoc maleficia destruit, & omnium dæmonum machinamenta ad nihilum redigit; & quod faciebat in terris corporis Christi præsentia, hoc facit cum fideli inuocatione nominis Christi victoriosæ crucis insignita memoria. Atque hæc quidem omnia de signo crucis.

Nunc videamus de imaginibus. lib. etenim contra Faustum 20. cap. 15. cum Manichæi externas Christi imagines detestarentur, contra eos sic disputat: Iam vero quod etiam inde paganis vultis esse meliores, quod illi delubris, & simulachris Deum colendum putant; vos autem nihil horum facitis, quis non irrideat? [& infra] Planè Christus vester phantasticus habitet in tali templo sacrilegæ vanitatis, ille quippè non à similitudine sed à simulatione simulachrum vocari potest. & libro 22. cap. 73. testatur Abrahæ & Isaac picturas frequentatas fuisse, sic dicens: Faustus cum in ipsum Abraham, quid diceret vnguibus, & dentibus, quærens, vsque ad calumniosum mendacium perueniret: hoc tamen reprehendere non auderet; nisi forte non ei ueniret in mentem factum ita nobile, vt & non lectum, nec quæsitum animo occurreret; vt denique tot linguis cantatum, tot locis pictum & aures & oculos dissimulantes feriret. Idem libro primo de consens. euang. cap. 10. cum aliqui putarent Christum libros scripsisse, seu epistolas ad Apostolos, ipsos autem Euangelistas non ita scripsisse, vt viderant; refellit eos his verbis: Cum enim vellent tale aliquid fingere, Christum scripsisse ad discipulos suos cogitauerunt, ad quos potissimùm scribere potuisse facile crederetur; tanquam ad illos, qui ei familiarius adhæsissent; quibus illud quasi secretum digne committeretur; & occurrit eis Petrus & Paulus, credo quòd pluribus locis simul eos cum illo pictos viderunt; quia merita Petri & Pauli, etiam propter eundem passionis diem celebrius, & solemniter Roma commendat: sic omnino errare meruerunt, qui Christum, & Apostolos eius non in sanctis codicibus, sed in pictis parietibus quæsierunt; nec mirum, si à pingentibus fingentes decepti sunt. Vides & hic attestari Augustinum Romæ extitisse imaginũ vsum manifestissimum in ecclesiarum parietibus, quãquam in ipsis parietibus quęrendus, aut colendus non sit Christus.

De imagine sancti Nicolai. Cap. XV.

Nicolai imago, ac eius miracula; ex Ioanne diacono, ex Methodio, ac ipsa Africa.

NVNC succurrit nobis referendum notatu dignum miraculum de imagine sancti Nicolai, quod circa hæc Augustini tempora in Africa contigisse historici retulerunt. Nam Ioannes diaconus sancti Ianuarij ex Methodio Patriarcha sic scribit. Cum de Africæ partibus Vandalorum exercitus applicuisset ad terram Calabrindem, atque eandem regionẽ igne succenderent, reperta ibi est à quodam barbaro in cuiusdam Christicolæ domo sancti Nicolai imago, in tabula honestè depicta, quam protinus in sinu suo proiecit, & abscondit, quamuis ab eo ignoraretur omnino quid esset: cum autem peruenisset ad eos, qui Christicolas captiuos deducebant vinctos, interrogauit vnum ex eis, & ait:

Rogo vt mihi indicetur cuius est figura in hac tabula tam pulchre depicta; & hęc dicens demonstrauit eis iconam. Cum ergo cõtemplati eam essent Christiani cum gemitu & lacrymis dixerunt: Imago hęc quam cernimus, sancti Nicolai dicitur, qui multis miraculis & virtutibus apud Deum existens clarus, manifeste edocet se viuere, etiam post sepulchrum; cumque hoc auditu percepisset ille barbarus, continuò abscondit eam, propter suos socios; nemini eorum hoc pandens; cum autem reuersus esset exercitus Vandalorum in Africam cum plurimis captiuis, & spolijs multis, redijt & ipse barbarus, qui sancti Nicolai habebat tabulam in domum suam; erat autem ipse telonarius. quadam autem die tulit ipsam iconam, & posuit eam ante teloneum suum, vbi erant omnia quæ habebat, aurum, argentum & vestes; & sic loquutus est ei dicens: Nicolae habeto custodiam super teloneum hoc; nam ego aliò necesse habeo proficisci. hæc loquutus imagini discessit; apertum omnino relinquens teloneum secus proficiscens, quasi ibi plurimos custodes dimitteret. cum autem secus idem teloneum latrones transirent & vidissent apertum, & neminem custodem ibidem esse, dixerunt ad inuicem; vt venientes nocte eadem diriperent omnia, quæ intrinsecus erant posita. quod ita factum est; nam venientes nocte omnia abstulerunt, aurum, argentum, vestes, & cetera; & sic profecti sunt, sola icona de foris pendens superstes remansit. hæc autem Dei despensatione agebantur, vt huiusmodi occasione reperiretur, quanti meriti Nicolaus esset, & apud Africanas regiones manifeste claresceret. veniente autem barbaro, cuius teloneum erat, reperit illud vacuum, nihil omnino habens nisi ipsam sancti Nicolai iconam; tunc plorans, & gemens vehementissimos stridores mittebat, & turbido aspectu conuersus in faciem imaginis beati Nicolai, quasi ad viuentem hominem & ratione vtentem, hæc verba proferebat, dicens:

O Nicolae bonum te custodem telonei mei posui, quid fecisti? redde mihi res meas, alioqui cædo te flagellis: & cum hæc diceret, accepto flagello tundebat sancti Nicolai imaginem. cum vero fatigatus esset cædendo eam, dixit ei: Certè te in ignem proijciam, nisi reddideris causam meam: pijssimus autem confessor beatus Nicolaus, nimia miseratione ductus super iconam suam, ac si ipse flagellis cæderetur sub festinatione ad locum accessit propius, vbi latrones cuncta diuidebant, quæ de illius Saraceni teloneo abstulerunt; tunc dixit ad eos sanctus Nicolaus: ò infelices & miseri quid facitis? numquid ignoratis, quoniam ego ipse ibidem eram, quando hoc malum perpetrastis? nam oculi mei conspexerunt, quando has, & illas res abstulistis, quantitatem & numerum etiam cunctarum rerum, quas de teloneo abstulerant sigillatim eis exponens, addidit dicẽs: Scitote autem quoniã furtum quod perpetrastis, si non mihi acquieueritis, vt reuocetis cuncta quæ abstulistis, ego illud publicè manifestare curabo. Nam sub mea cura vniuersa fuerunt posita; & ideo pro vestro scelere, ego innocens quàm grauiter

flagellis

flagellis cæsus sum: credite mihi, quia nullo modo vobis parcam, si meis nõ acquiescitis consilijs; sed crastina die morti tradere vos faciam: illi autem fures cum viderent se deprehensos, existimantés quempiam fuisse de populis, qui eos explorauisset, nimium mente consternati, & vltra quàm credi potest exterriti, vehementer metu mortis coacti, per tetræ noctis silentia reportauerunt omnia, & in teloneo reposuerunt. Mane autem facto, cum venisset barbarus, & videret cunctam substantiam, quam amiserat, flere cœpit præ gaudio, cui tale miraculum fuerat demonstratum per sanctum Nicolaum. tunc apprehensa imagine deosculari eam cœpit dicens: O sancte Nicolae fidelis, & iuste, pijssime & misericordissime serue Dei excelsi, quàm sublimis, quàm magnus, quàm prępotens factus es, quàm proximus & familiaris Deo regi immortali, cui viuens militare non cessasti, à quo potestatem accepisse comprobaris, vt talia facere possis, qualia mihi Gentili ex ære insensibili patrare dignatus es: ab ista namque die credo in Christum, & in te. Credidit autem in Christum dominum, & baptizatus est ipse, & domus eius tota, & construxit ecclesiam in honorem sancti Nicolai, in qua mortuus est cum vxore sua, & filijs pariter glorificãtes Dominum, & beatum Nicolaum. Hæc fuit prima occasio, qua apud Africanas regiones beatus agnitus est Nicolaus, & paulatim ita nomen eius apud barbaros succreuit obsequijs, vt etiam ab ijs qui carent baptismate, frequentaretur assiduę. Eiusdem meminit S. Anton. histo. p. 2. tit. 9. cap. 2. §. 5.

De Theodosio iuniore & Valentiniano Imperatoribus. Cap. XVI.

Theodosius, & Valentinianus Imperatores crucis signum excolunt, & sacras imagines venerantur; ex ipsorum lege, teste Azone, Saliceto, Platina.

IMPERATORES etiam ipsi Theodosius iunior, ac Valentinianus posterior crucis signum venerãdum suo diplomate statuerunt ijs verbis: Cum sit nobis cura diligens per omnia superni numinis religionem tueri, signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel impingere: sed quodcũque reperitur tolli, grauissima pœna mulctando eos, qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Habentur hæc Codice nemin. lic. sign. & confirmantur concilio sexto generali Constatinopolitano, cap. 73. Notanda verba albo lapillo: hinc enim patet, & si per incogitantiam crucis sanctæ signum conculcetur, superni numinis religio conculcari videtur. Scio, ideoque miror nonnullorum impudentiam, qui hunc locum detorqueant vt velint Valentinianũ fuisse Iconomachum; ideoque vetuisse ne hoc signum sculperetur: quod quàm tur-

piter, falſoque aſſeratur ab illis ipſa verba apertiſsimè indicant, quæ pro veneratione crucis ne conculcetur pedibus iuriſtæ omnes tradiderunt. Azo in ſumma lib. 1. tit. 6. Salic. eod. tit. quin ex Platina in Sixto tertio. Valentinianus hic auream Saluatoris imaginem ſupra confeſsionem beati Petri collocauit. Quæ igitur eſt Iconomachorum religio, qui ſponte irrident, conculcāt atque execrantur crucis figuram? hoc ſanè nihil eſt aliud ipſis Imperatoribus teſtibus, quàm ſuperni numinis religionem proculcare; atque ita conſequens eſt, vt Iconomachi abſque vlla religione viuere conuincantur.

De Socrate Cōſtātinopolitano hiſtorico. Cap. XVII.

Socrates crucem, eiuſque ſignum ac miracula innumeris locis probat; ex eius ſcriptis, & Nicephoro.

HISTORICOS huius ſæculi nunc res ipſa expoſtulat, vt perquiramus, quid de imaginibus, & ſigno crucis ſuis in hiſtorijs inſeruerint: atque in primis occurrit Socrates Conſtantinopolitanus, quem non ob auctoritatem hominis, ſed ob rerum geſtarum ſolam memoriam hoc loco afferendum ducimus. Initio igitur illud conſtat, quòd Conſtantini viſionem de ſigno crucis enarrauerit lib. 1. cap. 1. & adijcit hæc verba: Huic ergo oraculo obſequens Imperator inſigne crucis, quod adhuc cuſtoditur in palatio conſtruendum curat, quo fretus maiore cum animi alacritate ad res gerendas ſe confert: proſtabat ergo crux in palatio Socratis tempore. eodem etiam libro cap. 14. de eodem Conſtantino quando de Gothis & Sarmatis victoriam reportauit, ſic habet: Iſto crucis vexillo quod eſt Chriſtianorum proprium in prælio fretus, tam fortiter deuicit, vt non ſolum tributum, quod ab antiquis temporibus dari ſolet barbaris ipſe illis penitùs ademerit: ſed illi etiam præ incredibili victoria obſtupefacti, tunc primum Chriſtianæ religioni colendæ, cuius præſidio Conſtantinus incolumis euaſerat, ſe totos traderent. Si ergo crux proprium eſt Chriſtianorum vexillum, ſectarij omnes qui illo carent, nomine, reque Chriſtiana iure carere videntur: ſed & lib. 2. cap. 24. Conſtantio Antiochiam proficiſcente, ſic habet: Vbi Antiochiam aduentauerat, ſignū Seruatoris in Oriente apparuit, nam columna crucis effigiem exprimens in cælo viſa, maximam intuentibus excitauit admirationem: libro etiam 3. cap. 17. narrat, quòd cū Iuliani ſuaſu Hieroſolymitanū templum Iudæi reſtaurare aniterentur, Cyrillo tunc epiſcopo, terræmotus locum concuſsit, atque ignis de cœlo fabrilia omnia inſtrumenta combuſſerat, nocte ſequenti effigies crucis radiorum lumine figuratę, illorum veſtimentis tanquam impreſſæ videbantur; quas cū dies illuceſceret contemplantes, & eluere, delereque cupientes, nullo modo poterant; quare obcæcati (vt eſt apud Apoſtolum) bonum quod erat illis in manibus abiecere. Eadem habet Niceph. lib. 10. cap. 33. libro etiam 5. cap. 17.

Hic

Hic Socrates (cum ſtudio Theophili epiſcopi delubra Gentilium diruerentur, præſertimque Serapidis templum) ita ſcribit: Litteræ repertæ fuerunt lapidibus inciſę, quas hieroglyphicas appellant; erãt formæ inſculptæ, quæ crucis habebant effigiem, quas etiam Chriſtiani, & Gentiles oculis intuentes, vtrique eas ad ſuam ipſorum religionem accommodarunt: nam Chriſtiani crucem ſalutaris Chriſti paſsionis ſignum eſſe dixerunt, propriamque ſuæ religionis notam cenſuerunt; gentiles aliquid in ea commune eſſe Chriſto & Serapidi affirmarunt; nam effigiem crucis aliud gentilibus, Chriſtianis aliud ſignificare: dum iſti inter ſe de hac re digladiantur, gentiles quidam ad fidẽ Chriſtianam conuerſi, qui litteras Hieroglyphicas accuratè nouerant, formã crucis, quid ſibi vellet interpretabantur, vitam venturam ſignificare docẽt; quod quidem Chriſtiani, vt potè pro ſua religione maxime faciens, cupidi arripere & de eo animos efferre cœperunt, poſteaquam etiam per alias litteras Hieroglyphicas ſignificatũ erat, Serapidis templum tum dirutum fore, cum crucis effigies appareret, (id enim eſſe vitam venturam) multò plures ad religionem Chriſtianam ſe tranſtulerunt; peccataque confitentes baptizati ſunt. hæc de crucis effigie ipſe equidem accepi. Nicepho. eadem habet lib. 12. cap. 26.

Lib. quoque 6. cap. 8. ſcribit idẽ Socrates Chryſoſtomum aduerſus Arianos cum hymnis etiam argenteas cruces prętuliſſe: ſed & lib. 7. cap. 16. hoc facinus ſcribit: Non longè à Chalcide Iudæi cum more ſuo ludos facerẽt, & interludendum multa abſurda admitterent, tandem præ ebrietate, è mentis poteſtate egreſsi; non Chriſtianos ſolum, verum etiam ipſum Chriſtum in ludis ſuis cõtumelia afficere cœperunt; crucem etiam, eoſque qui in Crucifixo ſpem ponunt, habere ludibrio: & propterea tale quoddam facinus moliri; puerum ſcilicet Chriſtianum comprehendere, cruci alligare, in ſublime ſuſpẽdere; quo facto primum irriſione illudere, cachinnos in eum tollere, poſt paulò inſania correpti illum vſque eò verberibus cædere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat. eadem habet Niceph. lib. 14. cap. 16. Numquid non cum iſtis iudaizant Caluiniſtæ ludibrio habentes crucẽ? quæ veri Chriſtiani proprium eſt inſigne, vt hic atteſtatur Socrates.

De ſancto Theodoreto. Cap. XVIII.

Theodoretus crucem, eiuſque ſignum, ac miracula innumeris locis probat; ex eius ſcriptis, & Nicephoro.

THEODORETVM inſignem hiſtoricũ nũc ordo expoſtulat vt videamus. lib. enim hiſtoriarũ 3. cap. 3. cũ narraſſet Iulianũ magicis artibus deditũ, dęmones inuocaſſe, ſubdit hęc verba: Quibus ſpecie qua ſolent apparentibus, metus coegit Iulianũ, ſigno crucis frontem ſuam ſignare, dęmones igitur Dominici trophæi

conſpicati figurã, & vt ipſorum cladis recordati, confeſtim euanuerunt; tum præſtigiator cauſa cur fugerent intellecta, Iulianũ obiurgat; qui tum timorẽ, in quo erat declarauit, & ſe virtutẽ crucis vehemẽter admirari dixit; nam dæmones, quoniã eius figurã ferre non poterant, aufugiſſe; idq; etiam habet Nicephorus lib. 10. cap. 3. Deteriores ergo Iuliano noſtri ſunt hęretici.

Eod. lib. cap. 16. cum per fraudulentam Iuliani largitionẽ pecunię nõnulli fideles milites thus litaſſent, ignorantes quid agerent, ſic ſequitur Theodoretus: Poſt iſtam pernicioſam pecunię diſtributionẽ, nonnulli qui aurum acceperant in conuiuio quodã fortè vnà epulantur, quorum vnus ſumpto in manu poculo, non ante bibebat, quàm ſalutare crucis ſignũ adhibuiſſet; atq; cũ quidam è conuiuis eum increparet, diceretq; illud rei paulò ante ab eo geſtæ prorſus repugnare; ſciſcitatur quid ſit, quod in factis ſuis repugnantiã habere aſſerat: Ille tum aræ, thuris, & negatæ fidei eum in memoriam redigit, &c. ſic repugnantia ingens eſt idololatrare, & crucem adorare, non ergo idololatrat, qui crucem adorat. Inſignis ſanè locus & albo lapillo notandus; nam & omnes huiuſmodi milites poſtea ſeſe martyrio obtulerunt.

Sed & lib. 5. cap. 24. cũ Theodoſius Imperator à Ioanne Monacho Aegyptio perdidiciſſet, ſe aduerſus hoſtes victoria potiturum; duceſq; Theodoſio conſulerent, vt tardato bello, numeroſiorẽ exercitũ compararet: Reſpondit Theodoſius (ò diuinum verbum) Nõ committendum eſt, inquit, vt ſalutaris crux tantę arguatur imbecillitatis, Herculiſq; ſtatuę tantũ virtutis noſtro teſtimonio tribuatur; quippe vt crux noſtrum exercitum, ita illa hoſtium antecedit: quę etiam Nicephorus habet lib. 12. cap. 39.

Scripſit pręterea Theodoretus ſui temporis virorũ inſigniũ vitas; ipſumq; librum inſcripſit Philotheum; atq; ex illo in primis ad rem noſtrã occurrit Iacobus Niſibenus, cui ipſe Theodoretus arcã ſepulchralẽ fecit (ſed mortuus eſt ipſe prior, ille verò ſuperuixit, vt eſt apud Niceph. lib. 15. cap. 22.) De illo igitur, quod ipſe nouit narrat Theodoretus: In Perſide, cũ lauantes puellæ ad fontem impudice ipſum inſpexiſſent, fontem exiccauit, & puellas canas fecit, quaſi ſenuiſſent; ſęd rogatu populi, & fontẽ reſtituit, & genuinos capillos puellis reddidit: poſt hęc ſic addit: Tale fuit noui huius Moſis miraculum nõ ictu virgæ factum, vel ſigno crucis ſuſcipiens efficaciam.

Eodẽ Philotheo idẽ Theodoretus refert verba Iuliani Sabę ad Iacobũ Monachũ, quę ſunt: Scito quòd me iter facientem bellua illa draco dehiſcens, vt deuoraret inuaſit: Ego Dei ope implorata crucisq; trophæo digitis obiecto, omnem prorſus errorem excuſsi, confeſtimque beſtiam cadentem aſpexi. Simile ibidem narrat de Martiano: cum etenim alius draco metum incuſſiſſet Euſebio etiam Anachorita, Martianus illius metum tanquam pernicioſam affectionem increpans, digitis ſignata cruce, antiquas inter illum & hominem inimicitias oſtendit, quo veluti flamma quædam correptus, & velut arundo concrematus in multas partes eſt diſſectus. eodem libro etiam de Aphraate agens, cum narraſſet Iouiani Imperatoris equum inſanabili morbo

laboraſſe;

laborasse; illumque fuisse adductum ad Aphraatem, sic subdit; Ille omni mora posthabita, post aliquas preces, aquam è puteo hauriri iubet, quã signo crucis signatam, equo bibendam exhiberi mandat; bibit & sanatus est: quod nulla medicorum arte fieri potuit.

De beato quodam Petro agit eodem libro. Nam matri ipsius Theodoreti æger erat alter oculus, nulla medicorum arte sanabilis, manum autem oculo imponit Petrus, factoque salutis nostrę signo, omnem morbum depellit.

Scribit inde de Macedonio: Mulieri tanta intestinorum erat ęgritudo consumens; vt quotidie triginta gallinæ ei ad esum non sufficerent. Quare, inquit, propinqui opes eius ita dissipare miserti, virum sanctum rogant, vt illi aliquid afferat remedij; ille obsecutus venit, postque multas preces dexteram immergit aquę, quam crucis signo signatam mulieri bibendam porrigit, mox ex hausta morbum depellit adeoque edendi cupiditatem illam obtundit, vt deinceps exiguo admodum gallinæ frustulo contenta esset.

Limnei etiam eodem libro meminit, qui cũ intestinorum ægritudine laboraret, nõ ad medicos inquit aut lectũ cõfugiebat, nec aliquod à medicinis, siue cibis refrigerium appetebat, sed humi super quandam tabellam assidens, precibus & signo crucis, diuinique nominis appellatione tantum sedatis doloribus à morbo conualuit. Aliàs etiam cum noctu ambularet, anguem iacentem pede pressit: quare conuersus ille pedem momordit, dumque altera manuum pedi opem ferre studet, se quoque anguis dentibus ictam sensit; quod etiam sinistrę contigit, dum dextræ pręsidio esse conatur: quare cum anguis ira deferbuisset (pluribus enim, quàm decem vulneribus illum affecerat) discessit, seque in latibulo recondidit; vir Dei quamuis acerbis doloribus laboraret, nullo tamen medicæ artis pręsidio vsus est, sed fidei tantum remedia, crucem, videlicet, preces, Deique nomen vulneribus adhibebat.

De Nonno Edessæ episcopo. Cap. XIX.

Nonnus crucis signi efficaciam docet, ac miracula; ex Iacobo Diacono, Metaphraste, Nicephoro, Marulo, ac recentioribus.

EIVSDEM Theodoreti sęculo, etiam vixit Nonnus Edessenę Ecclesiæ episcopus, vt est apud Nicephorum lib. 14. cap. 30. Hic Pelagiam Antiochenam à meretricio, ad frugalem, ac sanctam vitam conuertit. Istius autem Pelagiæ vitam Iacobus pręfati Nonni diaconus, eleganti stylo conscripsit, & cum aliquando dęmon aperta voce huiusmodi conuersionem iniuriosam sibi quereretur: subdit Iacobus hæc verba: Tũ dicit ad eã sanctus Nõnus episcopus: signa te cruce Christi, & abrenũcia ei; quę signauit se in nomine Christi, & insufflauit in dęmonẽ, & statim nusquam cõparuit. Habet hoc idem totidẽ fere verbis Metaphr. VIII. Octob. sic enim habet: Illa autem extendit manum & malignum pulsat cruce: Hostis vero protinus euanuit

nuit. Habet & politiore ſtylo Marulus, & ex eo Andreas Eborenſis tit. de ratione reſiſtendi diabolo, ſub his verbis: Facile deprehendit dolos mulier, quæ iam veras diuitias Chriſtum eſſe nouerat, et cum crucis in pectore ſignũ dextere manus ductu impreſsiſſet, ſufflauit in ſuaſorem impietatis, et tam facile abegit, quàm ſolet puluerem vẽtus. Non mirum mihi videri poteſt ſi miniſtri Satanæ oderint crucem; nam diabolica omnis virtus corruit hoc ſigno conſpecto, vnde vt miniſterium Domini ſui vbique impleant, adnittuntur hæc ſibi hoſtilia arma, quæ crux eſt, eliminare.

De Sozomeno Hiſtorico. Cap. XX.

Sozomenus crucem, eiuſque ſignum innumeris locis probat; Ex eius ſcriptis.

SVPEREST tractanda Sozomeni hiſtoria lib. 1. cap. 3. habet Conſtantini viſionem de ſigno crucis, ſibi ad omnes victorias habendas forman do. At cap. 4. narrat ſatellites præpoſitos, ferendo crucis vexillo; & ab omnibus hoſtium incurſibus & ictibus fuiſſe illæſos, & qui non tuliſſent facilè læſos fuiſſe. In cap. 8. in omnibus Conſtantini imaginibus, aut nummis ſignum crucis fuiſſe impeſſum, ſuoque tẽpore adhuc exiſtere atteſtatur: libro autẽ 4. c. 4. Cyrillo ſignũ crucis Hieroſolymis apparuiſſe narrat; quod etiã ſcribit Niceph. lib. 9. c. 32. Quod autem habet idẽ Sozomen. lib. 5. c. 1. ad verbũ, ęquũ eſt vt referamus: cũ enim Iulianũ iam factũ Imperatorẽ in Illyriũ perrexiſſe narraſſet, ſubdit: Fertur autem, cum primũ fines Illyrij ingrederetur, uites poſt vindemiam, circiter virgiliarũ occaſum, vuis acerbis minimeque maturis onuſtas viſas eſſe; roremque tunc in eius, tum in comitum ſuorum veſtes ex aere delapſum, ſingulis guttis ſignum crucis in eas impreſsiſſe.

Eodem etiã libro cap. 2. de eiuſdẽ Iuliani magia & idololatria ſcribens, ſic ait: Fama eſt quodam tempore, ei viſcera animalis inſpectantis, ſignum crucis in eiſdem apparuiſſe corona circundatum; & nonnullos, qui eius diuinationis erant participes in metũ coniectos eſſe; quippe qui inde conijcerent, religionem Chriſtianam deinceps uires acquiſituram, & doctrinam Chriſti perpetuò duraturam: coronam enim crucis ſigno circumiectam, tũ victoriæ inditium eſſe, tum æternitatis. vides hoſtes fidei terreri conſpecto ſigno crucis? vides Chriſtianæ religionis inditium eſſe hoc ſignum? vides æternitatis referre veſtigium? Sudes igitur eſt in oculis diaboli, & miniſtrorum eius hoc uiuificum vexillum Chriſti.

Eodẽ lib. c. 16. ſcribit ꝙ crucis ſigni odio Iulianus inſignia militaria mutauerit, ſublato hoc ſigno, vt diſcant noſtrates Hæretici ſe Iulianizare. c. 20. eiuſdem libri ſcribit, quòd Iulianus Chriſti ſtatuam in Paneade ſuſtulerit, ſua ibi collocata, ſed fulmine poſtea demolita. At ſubdit de ſtatua Chriſti: Chriſtiani, inquit, poſtea eius fragmenta cum collegiſſent, in eccleſia poſuerunt, vbi etiam adhuc cuſtoditur. cap. autem 21. meminit illius terręmotus, qui Conti-

tige-

tigerat cum Iudęi Iuliani iussu Hierosolymitanum templum instaurare niterentur, quòd omnibus Iudæis crucis signum in vestibus apparuerit. At lib. 7. cap. 15. scribit litteras hieroglyphicas, cum signo crucis, in demolitione templi Serapidis adinuentas. At in cap. 25. de dracone à Donato Epiri episcopo solo signo crucis occiso. At lib. 8. cap. 8. de crucibus argenteis à Chrysostomo fabrefactis aduersus Arianos. Hæc igitur sub breuitate ex Sozomeno meminimus, ne vel tędio repeterentur, nec omnino prętermissa viderentur.

De sancto Leone Papa primo Cap. XXI.

Leo crucis signum regnis omnibus adorandum scribit: & in rebus sanctificandis illo est vsus; ex eius scriptis, ac Iacobo de Voragine.

LEO etiam primus Papa, de signi crucis gloria, perspicue loquitur in sermone de passio. 8. nam sic ait ex Isaia: Ecce natus est puer, & datus est nobis filius, cuius Imperium super humeros eius. Cum ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in sceptrum sibi conuerteret potestatis, erat hoc quidem apud impiorum oculos grande ludibriũ; sed manifestabatur fidelibus grande mysterium; quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potẽtissimus debellator, pulchra specie triumphi sui, portabat trophęum & inuictę patientię humeris, signum salutis adorandum regnis omnibus inferebat; tanquam & tunc ipsa operis sui imagine omnes imitatores suos confirmaret, & diceret; Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus: euntibus autem cum Iesu turbis ad locum pœnæ, Simon quidam Cyrenẽsis inuentus est, in quẽ lignum crucis transferretur à Domino, vt etiam tali facto præsignaretur gentium fides, quibus crux Christi nõ confusio erat futura, sed gloria. Audistis ne ò Caluinistę omnibus regnis adorandum signum salutis, & nobis gentibus esse non confusionem sed gloriam? Idem quoque de eodem signo perspicuè sequitur in sermone primo in Natiuitate Apostolorum Petri & Pauli: sic enim Petrum alloquitur: Iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam legibus euangelicę prędicationis impleueras, nec aut dubius de prouectu operis, aut de spatio tuę ignarus ætatis, trophęum crucis Christi Romanis arcibus inferebas, quos te diuinis præordinationibus anteibant, & honor potestatis & gloria passionis, pereleganti sanè metaphora subindicat, Leo per crucis vexillum, & Romam Petro antesignano expugnatam; reliquiasque orbis totius partes eodem vexillo debellandas, quod sanè nostro hoc sæculo factum est.

Ipsum autem hunc Leonem, crucis signo etiam vsum fuisse in sanctificãdis rebus, testatur Iacobus de Voragine. In calce etenim vitæ, quã de hoc Leone scripsit, narrat imminentem mortem Dei dono pręsensisse, sepulchralemq; arcam sibi pręparasse, eamque vniuerso Romano clero astante, crucis signo consignasse.

De

De Sanctæ Euphemiæ miraculo. Cap. XXII.

Euphemia martyr depingitur chirographum manu tenens magno quodam miraculo; Ex Constantino Thio, ac Metaphraste.

CIRCITER hæc tẽpora scilicet sub Martiano Imperatore, contigit sanctę Euphemiæ miraculum: vnde illa consueuit depingi manu cartam tenẽs. Narrat ipsum miraculum Cõstãtinus Thius episcopus in oratione, quã ante annos octingentos, de hac Sancta Euphemia egit: scribit enim decreta Chalcedonẽsis synodi fuisse allata ad sepulchrum Sanctæ huius martyris, vt inde signo Dei comprobarentur; & addit: Cum hæc ergo fecissent, simulatque appropinquauit carta preciosis eius reliquijs, aliquid admirabile & magnum fecit Dominus opifex miraculorum: nam cum martyris mortuam & inanimam manum animasset, eam extendit; cum autem cartam manu accepisset benedicta Christi martyr, & eã esset amplexa, pię rursus reddidit fidei decretũ ministris rectæ fidei. Hoc cum omnes essent admirati, & stupore essent repleti, laudarunt Deum omnipotentem, & sic in perfectione orthodoxæ fidei stabiliti, confirmarunt sanctã, & œcumenicã quartam synodum per reuelationem, quæ facta est à benedicta Euphemia: & ideo quæ inter sanctas imagines cernitur Christi martyr Euphemia, vbique ponitur habens cartam in manu. Habet hęc Metaphrastes xi. Iulij.

De Sancto Anthemio episcopo. Cap. XXIII.

Anthemius episcopus in supplicationibus crucem præferebat: ex Alexãdro monacho, & Metaphraste.

CRVCEM etiam hoc sęculo præferri consuetum in publicis supplicationibus non est dubitandum: nam Alexander monachus in reuelatione sancti Barnabę, sub Anthemio Salaminę episcopo Zenonis Imperatoris tempore; narrans sancti Barnabę predicti visionẽ, monẽtis ipsum Anthemium, vt certũ in locum proficisceretur, suas ibi reliquias latere, sic addit: Episcopus verò experrectus Deum adorauit, totoque clero & populo Christi amantissimo congregato, exijt in eum locum, quem per reuelationem didicerat, multo apparatu, & cruce ipsa prelata. Hęc apud Metaphrastem xi. Iunij.

De sancto Gennadio episcopo. Cap. XXV.

Gennadius pictorem, ob Christi imaginem à manuum imbecillitate sanauit, crucis quoq; signo vsus est; Ex Nicephoro.

HOc ipso quoq; sæculo insigne patratum est miraculum, quo innotescere omnibus potest, quanta Christi imaginibus sit habenda veneratio. Constãtinopoli etenim (vt narrat his verbis Nicephorus lib. 15. cap. 23.) Gennadio episcopum gerente, pictor quidam Saluatorem habitu & forma Iouis pingere ausus, facinoris eius mercedem tulit; nã manus eius exaruit, cum ille crimen id publice confiteretur, Gennadius restituit. Illud verò notandum est, verius esse Saluatorem nostrum capillum molliter inflexum & subcrispum, eũmque minus dẽsum habuisse, in historijs colligitur. [& infra] admirandum etiam quiddam aliud, quod Gennadio accidit, exponam. cum enim noctu ad sanctius sacrificij altare astaret, & preces ad Deum pro mundo funderet, spectrum quoddam dęmoniacum visum est, quod crucis signo ab eo repulsum, humana voce ita illi respondit: Illo quidem viuo secessurum, atque quieturum; postea vero modis omnibus Ecclesiã perturbaturum. Nobis hic locus duo perspicue indicat, & Christi veras Deo placere imagines; infestissima autem esse falsorum Deorum simulachra, atq; eum irritare; crucem quoq; dæmoniaca spectra discutere, & vim diaboli penitus eneruare.

Et quoad hoc sęculum suaderi perfacilè vobis volentibus potest hæc veritas, ò Iconomachi: nam si quæratis miracula, vidistis plurima; si magnæ auctoritatis eruditionisq; scriptores, habuistis Prudentium, Epiphanium, Chrysostomum, Palladios, Helenopolitanum & Cappadocem, Paulinum, Sedulium presbyterum, Cyrillum Alexandrinum, Hieronymum, atq; Augustinũ, ac demum Imperatores Theodosium, ac Valentinianum; si historiarũ scriptores, Socratem, Theodoretum, ac Sozomenem: si plures orbis prouincias, vel Vrbes, quo hæc fides peruenerit nosse vultis, Romam primùm audistis, & non longè distantes Imolam ac Nolam pro Italia, dein Hispaniam, Galliam, Scotiam, ac Britanniam, Illyrium, Constantinopolim, Hierosolymam, Betlehem, Antiochiam, Salaminam, Chalcedonem, Euoream Epiri, Ephesum, Ciliciam, Cappadociam, Chalcidem, ac ipsum Euxinum, nec non Parthos iuxta Euphratẽ, Edessam, Armeniam Sarmatiam, Gothiam, Persidem, ac demum Aegyptum, Alexãdriam, ac alias Africę partes, Hipponem, & Calabrindem. Si quæritis diuturnitatem Catholicæ huius doctrinæ, iam quingentis annis vidistis perpetua successione illibatam perseuerasse. Quid igitur vltra efflagitare potestis, vt vobis suadeamus, si hæc non sufficiant? Iam pertinàciam vestram manifestatis ab omni veritate perdiscenda longè alienissimam.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum Sextum.

A Chriſto nato anno quingenteſimo circiter, vſq; ad annum ſexcenteſimum circiter

CENTVRIA SEXTA.

In

In Xenaiam Iconomachorum Principem. Cap. I.

Xenaię Iconomachorum principis facinora recensentur, ex Nicephoro.

IAM quingentis à Christo nato annis, vniuersus orbis sacrarũ imaginum venerationem probarat, vt demõstrauimus peroptimis, tũ Scriptorum testimonijs, tum miraculis. Quamobrem Satanas rabidus generis humani hostis, tantæ felicitati Christianæ inuidẽs, peridoneum sibi adinuenit mancipium (Xenaiam videlicet) qui quasi antesignani fungens officio, venerationem imaginum, vnus, & omnibus prior infringeret: & sanè similes habuerunt labra lactucas; vt est in prouerbio, Sicut enim huiusmodi sententia, qua sacris imaginibus detrahitur, omnium turpissima est; ita, & qui eius auctor existeret, fędissimum hominem esse oportuit: ac sicut quidquid repente ortum, repente euanescit; ita sanè in hac quoq; re effectum est, vt qui hãc prior blasphemiam euomuit, breui defecerit, & quasi solitarius buccinator, nullo penitus sectatore adinuento, euanuerit. Huius igitur sęculi initio blasphemus quidam surrexerat, quem barbarum ipso nomine noueris; huic Xenaias nomen fuit; de quo quid scripserint historici, operæprecium est videre. Nicephorus lib. xvj. cap. 27. ita de illo scribit: Xenaias quidam erat, Philoxenum gręca lingua recte voces, genere Persa, & fortuna seruus, peridoneus Satanæ minister; qui sub Calandionis episcopatu, cum ab hero suo profugisset, ad ecclesiam Dei accessit, clericum se esse affirmans, cum quidem nondum diuino regenerationis lauacro initiatus esset. Calãdion vbi hominem eum, & latentem in eo maleuolentiam ex signis & coniecturis quibusdam cognouit, ab ecclesia eũ proscripsit; vbi vero Calandioni Petrus Cnaphæus successit, Xenaiam ille non solum recipit, verum etiam nondum baptismo initiatum; vicinæ Hierapolis episcopũ creauit, & Philoxenum nominauit; & Petrus, vbi tandem se episcopatum viro nondum baptizato mandasse intellexit, dixisse fertur; sufficere ei pro baptismo consecrationem. Xenaias iste primus (ò audacem animum, & os impudens) vocem illam euomuit: Christi, & eorum qui illi placuere imagines venerandas non esse. Itaque impietatis istud mancipium magno cum tumultu, multis sibi ex prima Syrorum gente ascitis, & nõ exigua ex Cynegico, siue Venatico monasterio, multitudine assumpta, vnà cum innata sibi improbitate in Vrbem peruenit, & Flauiano vim maximam intentauit, ut Chalcedonẽsem synodum, & Leonis tomum ille anathemate damnaret. Ecce veram Iconomachi primi effigiem; Baptismo caret, Satanę minister, schismaticus. Sed addamus memoratu dignũ ex litteris, quas Palęstini Monachi ad Alcisonem scripserunt, vt est apud eundem Nicephorum illo eodem libro cap. 28. Cum enim meminissent Xenaię persecutionem in sanctum Flauianum, vt hominis virtutem ipso nomine indicarent, sic scribunt: Xenaias re ipsa nomini suo respondens (alienus quippè prorsus à Deo) nescimus, quo consilio, quasue aduersus Flauianum inimicitias vindicans,

cans, sub obtentu fidei sicuti plerique aiunt, contra eum commotus, veluti Nestorianum calumniose criminari cœpit. Videte Caluinistę ac cęteri Iconomachi, quem antesignanum habeatis, nempe hominem à Deo alienum. Hoc nobis Catholicis maximo est solatio; quòd multis exinde sęculis, nec vnum quidem ille habuit sectatorem, vnde imaginum perseuerantiam nequaquam infregit: cum è contrario vsus earum, & veneratio in ecclesia Dei, illo nebulone contempto perseuerauerint.

De Theodorico Imperatore, ac militibus Gothis. Cap. II.

Theodoricus Gothorum Rex in angustia se crucis signo munit; ex Gregorio Turonensi.

SED videamus pro catholicis, quot veræ fidei argumenta Deus ipse vindicauerit, quæ sanè sunt penè innumerabilia; & in primis illud adducemus, quod ad huius sæculi initium circiter contigerat. Nam cum Theodoricus Gothorum rex rerũ potiretur, viuebat pijssimus episcopus Quintianus Afer, qui Ruthenorum ciuitati præerat, quam obsidione vallauerat Theodoricus, vt euerteret. Porrò Theodoricus rex (vt Gregorius Turronensis scribit in huius Quintiani vita) cũ cogitaret etiam muros vrbis euertere, mollitus est misericordia Domini; & oratione sacerdotis eius quem in exilium retrudere cogitabat; nam nocte pauore perterritus, de statu suo exilit, ac solus per viam publicam fugere nititur; perdiderat enim sensum, nesciẽs quid ageret: quod aduertentes sui, eumque retinere conantes, vix potuerunt, cohortantes vt se signo salutari muniret. Ecce & ipsos Gothos barbaræ nationis, tãtum habuisse in Domino luminis, vt scirent diabolicum furorem signo crucis temperari oportere.

De sancto Portiano Abbate, & Siginaldo Gotho. Cap. III.

Portianus signo crucis miracula agit, spectra eliminat; ex Gregorio Turonẽsi.

SED & illud memorabile est, quod hoc ipso tempore contigisse narrat idem Turonensis in vita Portiani Abbatis. Cum etenim Portianus seruilis cõditionis esset, velletq; monachatum profiteri, illi temporalis dominus admo dum obsistebat; quin à claustro eum reuocauerat: quamobrem miro modo obcæcatus est; monasterij autem Abbas Portiano iusserat, vt dominum cæcum factum sanaret; cumque illum refutaret (inquit ibi Gregorius)

gorius) tandem Abbatis deuictus precibus, super oculos domini sui signum crucis imposuit; statimque dirupta caligine, & sedato dolore pristinæ redditus est sanitati. & infra: Cum Siginaldus ex Theodorici proceribus, ad potandum Portianum inuitaret; imo quasi quadam vi compelleret, allatum vasculum, quo potio tenebatur, rogat vt sanctus imposita prius manu, sanctificet, qui eleuata dextera cum signum crucis imposuisset, vasculum scinditur medium, ac vinũ quod intra tenebatur cum immenso serpente terræ diffunditur; & mox eiusdem narrans visionem, expergefactus vidit cellulam suam quasi incendio concremari, exurgensque perterritus ostium petijt, quod cum reserare nequiret, in oratione prosternitur, signum salutare coram se, & circum se faciens, ac protinns phantasia flammarum, quæ apparuerat euanuit, cognouitque hoc diaboli fuisse fallaciam.

De sancto Protasio. Cap. IIII.

Protasius in omnibus crucis signum pro munimento docet habendum; ex Greg. Turonen.

PROTASIVS quoque vir sanctitate insignis, cum didicisset huius Portiani tentationes, sic illum est cohortatus: Oportet te, dilectissime frater, insidijs diaboli resistere viriliter, & nihil de eius dolositate pauescere, sed omnia quæ intulerit, oratione assidua, ac signo crucis è contra apposito euincere: quia talibus semper tentationibus seruos Dei nititur expugnare. hęc in vita Portiani Gregor. Turonen.

De sancto Benedicto abbate. Cap. V.

Benedictus crucis signo veneni vim superat; ex Gregorio I. ac miraculis.

SANCTVM Benedictum abbatem edidit hoc idem sæculum: in illo quoque effulsit crucis signi virtus; de illo enim magnus Gregorius dialogorum lib. 2. cap. 3. cum narraret subiectos illius monachos rectam vitæ eius disciplinam ferre non posse, sic subijcit: Quia grauis est semper prauis moribus vita bonorum, tractare de eius morte aliqui conati sunt, qui inito consilio venenum vino miscuerunt; & cum vas vitreum, in quo ille pestifer potus habebatur, recumbenti patri ex more monasterij ad benedicendum fuisset oblatum; extensa manu Benedictus signum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem signo rupit; sicque confractum est, ac si in illo vase mortis, pro cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vitæ.

De sancto Placido. Cap. VI.

Placidus innumerabilia miracula crucis signo agit, inspectante Gordiano historia scriptore.

LIBET nũc huic Benedicto subnectere præcipuos discipulos eius duos, Placidum in primis insignem martyrem, ac ipsius alumnum; deinde etiam Maurum prosequemur. Scripsit igitur Placidi vitam Gordianus comes illius fidissimus. de illo igitur sic narrat; quòd cum ad eum cæcus quidam adductus fuisset, rogans eum per sanctum & terribile nomen Domini, & obtestans vt suis sanctis precibus sanitatem impetraret à Domino: Sanctus autem, inquit, Domini Placidus, more sibi solito in fletum erumpens, iussit eum adduci ad se; & cum appropinquasset, super eius oculos signum salutiferæ crucis faciens, orauit ad Dominũ dicens, &c. & visum recepit, præsente ipso Gordiano, Donato, atque etiá Germano episcopo. Ecce fidelissimos testes oculatos: quid superest agendum vt credas, ò Caluinista?

Et mox, inde quoque sanctus Domini dum recessisset, ac iuxta ciuitatem Calatiam iter ageret, quidam languidus ei factus est obuius, conquerens quòd accolæ regionis illius graui tædio laborarẽt; Vir autem Dei illius fidem admirans, oratione præmissa, salutiferæ crucis vexillo, languidos cunctos, qui præsentes erant consignans, pristinæ saluti restituit. Et statim cum puerulum quendam iam iam expirare, & rogatum Placidum à matre narrasset, subdit: Qua flebiliter poscente, mox vt beati Placidi dextra super expirantẽ signum salutiferæ crucis expressit, quasi euigilans de sopore, matris papillas expetijt, qui iam frigebat in mortem; & mox oblato illi paralytico, sanctus Domini Placidus, qui dona larga præstabat mortalibus, super eum salutiferę crucis signaculum fecit, confestimque morbus excluditur.

Et infra; allato illi penitus claudo & muto: super quem, inquit, misericorditer, vt signum salutiferæ crucis Placidus pater impressit, confestim omnis vigor per membra diffunditur; sanaturque & plantis & lingua, & statim cum eum quidam ægrotans chiragra rogasset; quem, inquit, vir Domini, præmissa oratione, signauit; eodemque momento debilis, manibus directis, de languore longinquo, gressu solidato prosiliuit. Deinde oblata illi muliere cæca, muta, & surda; Vir autem Sanctus, inquit, ab oratione exurgens, salutiferæ crucis signaculum super languidam faciens, statim patefactis aurium, oculorumque meatibus, plaudentibus cunctis, muta loquax, surda audiens, cæca videns effecta est.

Et infra; putrescente cuiusdam brachio, mox vt eius brachium vir Dei sacro vexillo muniuit, mirificus medicus, quidquid inerat vlceris precioso signo restrinxit. & post; rogatus pro sene cæco, qua supplicatione Placidus pater permotus languidi senis, & debilis oratione pręcedẽte sanctę crucis signa-

culo,

culo, lucernæ oculorum reddunt luminis radium, & dato ſpeculo crucis, tenebræ diffugerunt. Et inferius de hydropico à medicis derelicto: mox vt veſte exutus & ſacratiſsimæ crucis eſt ſigno munitus, hydropis incluſus liquor ſacri ſigni impreſsione conſumitur.

Et infra, de cæco ad furcas caudinas ſalutem petente: Cum, inquit, orbem compleſſet Placidus, ſuper eius oculos ſignum luciferæ crucis imprimens, dixit: Illuminet te Dominus noſter Ieſus Chriſtus filius Dei, qui cæco nato lumen reſtituit: his dictis, mox vt ſuper eius oculos ſignum crucis expreſsit, lux effulſit; & totum laborem medici, virtus crucis ceſſare fecit. & poſt pauca: nam beati Placidi quis exęquare poterit prima ad vltima? cum per ſignũ crucis ſanaret languidos, curaret energumenos, ante quem quamuis occultè veniſſet, antiqui hoſtis verſutia, ſtatim ſe manifeſtauit fraudulenta fallacia.

Et infra; adducto cæco coram ſe: ſanctus autem Domini Placidus, pietatis diſcipulus, more ſibi ſolito ad miſericordiam flexus, viuificum ſignum crucis ſuper oculos eius faciens, & aperti ſunt oculi eius. Et inferius: Cum Siluius Romanus nimio fletu viſum amiſiſſet, ante annos octodecim, & à Placido efflagitaret ſalutem; tantis vir domini Placidus ſupplicationibus motus, ſubſtitit, iuſsitque cæcum adduci ad ſe; & dum veniſſet poſuit manũ ſuper caput eius, orans intra ſe parumper; completa oratione, ſacroſanctum ſignum ſuper oculos eius faciens, & manus ſuas ſuper eum imponens orauit, & reſtitutus eſt illi viſus. Et infra; ad paralyticum accedens & orans, completa oratione ſignum crucis ſuper eum faciens, de lectulo conſurgere iuſsit, & ſurrexit. Et infra; pro altero quoque membris attracto rogatus orauit, atque addito crucis ſigno, reſtituit omnem corporis virtutem. Et in calce vitæ; oblato illi energumeno orauit, qui cum orationem compleſſet, ſignum crucis contra uexatũ faciẽs, antiquum hoſtem ab eo protinus effugauit. Audiſtis Caluiniſtæ oculatum teſtem enarrantem non vnum, atque alterum miraculũ, ſed quamplurima, non vno tantum loco, ſed pluribus; non vnã tantum ęgritudinem curaſſe hoc ſigno Placidum, ſed omnes? quos igitur teſtes requiri vultis, ſi oculatos non recipitis?

De ſancto Mauro. Cap. VII.

Maurus inumerabilia miracula ſigno crucis egit, inſpectãte Fauſto hiſt. ſcriptore.

MAVRVM nũc ordo expoſtulat, vt proſequamur; nã eiuſdẽ Benedicti diſcipulus fuit: de illo locuples teſtis eſt in eius vita coalumnus eius Fauſtus, à quo ſic videtur exordiendum. Cũ enim puer mutus & claudus ei fuiſſet oblatus: Ille, inquit, vt erat pijſſimus lachrymis perfuſus, atq; in oratione proſtratus, poſtquã diutiſsimè orauit, ſtolam cum qua eodẽ anno, iubẽte magiſtro ſuo ordinatus ad miniſterium fuerat leuiticum, & quam iuxta morẽ gratia ſanctitatis primo indeſinẽter ferebat anno, de ſanctiſsimo collo ſuo protulit, & ſuper caput in-

firmi crucis signū faciēs, posuit; & orās sanauit. Et infra; nobili Alderā do de altissimis gradibus delapso, & toto corpore ob id debilitato: Ibi, inquit, rursū cū oratione præmissa salutiferū retegit lignum, & de eo à scapula vsque ad vngulas manuum, ex omni parte signum crucis faciens & orans, sanauit.

Et infra: Sergius cū esset equo lapsus, pede sub equo penitus contrito, beatus Maurus ad eū accedens, sinistraq; manu collisum apprehendens pedē, & dextra super eum signū crucis faciens, iubet sanari; & sanus efficitur. Et inferius; Cęco nato postulanti salutē, cum Maurus non obtemperasset; sed progressus fuisset, cęcus quędā horrenda, & pauēda vociferādo inclamare sacramenta non intermittebat, vsquequo sanctus vir, nobis etiā cōpellētibus, sedibus oculorū eius, quibus eatenus lucicomi solis nō splēduerat claritas, lachrymis madefactus dexterę manus suæ impressit digitos; cęloq; aliquātisper intendens, ac super eos signū nostræ redēptionis edens, cum oratione visum ei restituit. Et infra: Cū clericus quidā cęmentarijs in ædificio præesset, ac de sublimi ponte pensili lapsus esset, pro mortuo habitus fuit: cūq; omnes abscessissent, ipse Placidus in terrā se ante altare orationi dedit; qua completa egrediens, & super collisa membra signum crucis faciens, sanauit.

Cum autem detraherent nonnulli his Mauri miraculis, dæmon illorū tres obsedit, & vnū occìdit. Quod, inquit, vbi vir Dñi, quid euenisset agnouit: vehementer flere cœpit, iterūq; oratoriū beati Martini ingressus, attentius Dñm tam pro ijs qui torquebantur, quàm & pro illo, qui mortuus fuerat, deprecabatur, & cum per tres continuas horas orationi incubuisset, ad eos qui vexabantur, & se inuicem dentibus lacerabant accessit, & signū crucis tertio contra eos faciens, & sanauit, & suscitauit mortuum.

Et inferius: Ansegarius archidiaconus Andegauēsis ad Maurum aduenerat, & cū eius comitatus plusq̃ sexaginta virorū esset, nec posset tantus numerus cibo aut potu recreari, dicēte Simplicio monacho, nihil vini adesse, nisi in vno paruissimo vasculo, quod ad sellā pendere cōsueuerat; sanctus Maurus dixit illi, defer illud huc; cūq; allatū fuisset, adiecit: panem etiā huc deferte; & cū corā eo panem quoq; attulissent, signū crucis contra paruissimū vasculū faciens, dixit; potens est Dñs qui mensam populo suo in eremo parauit, & aquā in abūdātia de petra produxit, etiā & nobis seruis de hoc paruulo vasculo, sufficienter vini ministrare affluentiā. Mirū dictu penè, & incredibile factu opus est sequutū: cū.n. sexaginta, & eo amplius homines ibi adessēt, qui tribus vicibus de ipso biberēt vasculo, ita plenū semꝑ reptū est, ac si intactū post primā permāsisset impletionē. & mox: Cū cancri vlcus cuidā superius labrū, nasū, ac maiorē genarū partē arroderet; illius calamitatis vir dñi misert⁹, de cōtra signo crucis edito, pristinæ eū restituit sanitati. Habuim⁹ & alterū hūc oculatū testē, de his tātis signi crucis miraculis. Quid aduersum hęc? video vos Caluinistæ ēt derisuros sanctissima hæc miracula, sed cauete ne hac detractione id vobis cōtingat quod supra enarratū est, vt inuicē efferati dilanietis; atq; eiusdē signi virtutē vos oporteat (ò vtinā) experiri ꝑ piorū man⁹, vt credatis, & resipiscatis.

De Iu-

De Iustiniano Imperatore, & de Constantinopolitano clero. Cap. VIIII.

Iustinianus Imperator magnificat crucis signum; ex suis legibus: Clerus Constantinopolitanus sacras imagines veneratione prosequitur; ex Zonara.

NUNC autem post tot sanctorum per crucis signum miracula enarrata, operæ pretium est aliunde testimonia conquirere; atque opportunè occurrit Iustinianus Imperator. Is igitur præter id quod suo in Codice intexuit legem Theodosij, & Valentiniani de veneratione signi crucis libro primo tit. 11. ipse suam quoque legem promulgauit his verbis: Si quis voluerit fabricare venerabile oratorium, aut monasterium, præcipimus non aliter incohandam fabricam, nisi locorum sanctissimus episcopus orationem ibi fecerit, & venerabilem fixerit crucem. ita in authen. de ecclesiast. tit. Sed & pro ipsis sacris imaginibus promendus est alius locus: sub eodem enim Iustiniano in Constantinopolitana seditione, tum ipsius, tum vxoris odio suborta; Sacerdotes compescere huiusmodi seditionem, nulla alia potiore ratione rati sunt, quàm obiectis, & importatis inter seditiosos venerandis imaginibus. Audiamus igitur Zonaram in hoc ipso Iustiniano; sic enim habet: Populi inter sese consenserant tam Venetæ quam Prasinæ factionis, quanquam aliàs dissidere soliti, seditionemque mouerunt, ad quam comprimendam parte barbarorum Heruli ab Imperatore immissa, qui Heluri nominantur; ea magis etiam commota est. Pugna etenim inter ciues & barbaros commissa in loco qui milium dicitur, & multis vtrinque cadentibus, ecclesiastici bellum & seditionem sedare cupientes; eum sacratissimis diuinorum Euangeliorum codicibus, & Seruatoris nostri venerandis imaginibus in medium agmen præliantium penetrarunt, rati eos verecundia sacrarum rerum, positis armis pugnam omissuros: sed Barbari illis plane despectis, populum trucidabant, neque sacris, neque baiulis eorum parcentes. Id vrbanæ multitudini velut incentiuum seditionis fuit, vt tanquam numinis vlturi iniuriam, maiori desperatione inflammarētur; neque viri solum, sed mulieres etiam è cænaculis pugnarent, lapides, & testas, & quicquid obuium erat in barbaricam illam multitudinem supernè iaculantes.

Cogitandum hoc loco est, quo honore quaque veneratione catholicus populus imagines prosequeretur; quandoquidem tanto zelo in barbaros ipsarum contemptores exarserat, vsque ad cædes. Barbarici enim efferati, atque indomiti cordis est, imaginibus sacris nolle vllam exemplati intuitu venerationem exhibere.

De Vigilio Papa, & Belisario Duce. Cap. IX.

Vigilius Belisarij oblatam crucem beato Petro suscipit, in qua exculpta erãt Dei beneficia; ex Paulo Diacono.

BELISARIVS eiusdem Iustiniani miles, & exercitus ductator deuicta Africa religionem suam crucis oblatione Vigilio Papæ testatam fecit. Paulus enim Diaconus lib. 17. in Iustiniano, sic habet: Belisarius Romam venit auream crucem centum librarum pretiosissimis gemmis exornatam, in qua suas victorias descripserat, beato Petro per manus Papæ Vigilij obtulit. Est ergo pietatis opus beneficia à Deo accepta picturis ac tabellis in ecclesia locatis, recolendo testari; crucique quasi potissimæ virtuti Dei affigere: grati enim erga Deum animi est, beneficia interius corde recolere; exteriusque munere oblato confiteri.

De Cassiodoro Senatore. Cap. X.

Cassiodorus perplura crucis encomia, ac miracula scribit: De Christi statua in Paneade, eiusque miracula narrat; ex eius scriptis.

CASSIODORVM de Senatore Monachum factum, tripartitæ historiæ auctorem hoc loco reponendum censuimus; & quamquam quicquid in ea continetur iam ex Socrate, Sozomene, & Theodoreto superioribus sæculis promendum curauimus; tamen non fuerit superuacaneum (vt huius quoque sæculi idoneum testem habeamus) saltem sub compendio eadem recensere. Hic igitur Cassiodorus trip. lib. 1. cap. 4. narrat Constantini visionem de crucis signo ad hostes debellandos: Deinde cap. 5. narrat Constantinum mandasse crucis sanctæ vexillum ex auro ac gemmis pro labaro fieri; studuisseque hoc signo pedetentim milites ad Christum colendum assuefacere; statuisseque satellites, qui mutatis vicibus vexillum hoc crucis aduersus hostem ferrent, incolumesque semper extitisse qui ferrent, qui autem se se subduxissent, fuisse interemptos.

Eodẽ quoq; lib. cap. 9. signum idem crucis militum armis affingi iussisse Constantinum narrat, vt eo conspecto assuescerent verum Imperatorem Christum colere: Felices quoque successus ab huius signi virtute manantes, animos ad sui cultum excitasse.

Libro quoque secundo cap. 19. ex Sozomene insigne recolit de Probiano miraculum, his verbis: Audiui enim & Probianum virum in Palatio habentem militiam medicorum, crudeli podagrę passione detentum ibi, in Michaelio liberatum; eique apparuisse sanctam mirabilem visionẽ. Cum enim dudum paganus esset, factus postea Christianus, aliquatenus dogma sequebatur,

batur: totius verò ſalutis cauſam, ideſt ſacratiſsimam crucem, nolebat adorare; hanc habenti ſententiam diuina virtus apparens, ſignū monſtrauit crucis, quod erat poſitum in altario eius eccleſiæ; & apertè palam fecit: quia ex quo crucifixus eſt Chriſtus, omnia, quæ ad vtilitatem humani generis facta ſunt, quolibet modo præter virtutem adorandæ crucis geſta non eſſent, nec ab Angelis ſanctis, neque à pijs hominibus. Num notatis hunc inſignem locum Iconomachi? hic Probianus vno viſo ſigno, conuerſus eſt ab hac veſtra hæreſi; vos denis millibus non conuertimini? pagano viro aut longè duriores eſtis, aut imbecilliores, aut (quod verius eſt) diabolo conglutinatiores. Rem hanc ſanè in dubium vertere non poteſtis; nam ſcripſit Sozomenus, & ex illo poſtea hic Caſsiodorus, & poſt hos Nicephorus lib. 7. cap. 50. ſed proſequamur reliqua ex Caſsiodoro. Ille lib. 5. cap. 5. narrat de columna in cælo viſa crucis figuram habente, quando Conſtantius Imperator Antiochiam eſt profectus.

Eodem libro cap. 50. ſcribit, in Iuliani ac ſuorum militum veſtibus crucis figuram ex imbre fuiſſe depictam. Libro quoque 6. cap. 2. narrat Iuliano ſuperſtitiones gentiles in ſacrificijs agenti, apparuiſſe in extis animalium crucis ſignum; quod etiam habet Nicephorus libro 10. cap. 3. Eodem etiam 6. lib. cap. 30. de eodem Iuliano ſcribit, quòd iuſſerit ſignum crucis conuerti in antiquam labari formam, vt milites deſueſcerent crucem venerari; quod etiam habet Nicephorus libro 10. cap. 23. Idem etiam Caſsiodorus lib. eod. 6. cap. 41. narrat de Chriſti ſtatua in Paneade, quam & Iulianus ſuſtulerit, ſuam ibi collocans; ſed ſuam de cælo tactam fuiſſe; eam vero, quæ Chriſti fuerat, fuiſſe à fidelibus honorificè aſſeruatam, etiam confractam; & de herba quæ in baſi ſtatuæ Chriſti naſcebatur, ad omnes ęgritudines ſanandas peropportunam, quod etiam habet Nicephorus libro 10. cap. 30. ſed & eodem Caſsiodori lib. 6. cap. 43. agitur de veſtibus Iudæorum, ſigno crucis miraculo ſignatis.

Idem etiam Caſsiodorus lib. 9. cap. 29. agit de hieroglyphicis litteris ad figuram crucis, in demolitione templi Serapidis, quod & Nicephorus lib. 12. cap. 26. ſed & Caſsiodorus lib. eodem 9. cap. 34. Marcelli epiſcopi Apamiæ miraculum narrat, cum aqua ſigno crucis benedicta patratum, in demoliendo Iouis templo, & diaboli virtute ſuperanda. Sed & eodem lib. cap. 46. habet de dracone à Donato epiſcopo Epiri, per ſignum crucis occiſo, libro etiam 10. cap. 8. agit de argenteis crucibus à Ioanne Chryſoſtomo confectis, vt in proceſsionibus deferrentur; quod etiam habet Nicephorus lib. 13. ca. 8.

Hæc ex Caſsiodoro ideo ſummatim diximus, ne eadem, quę iam in ſuperioribus ſeculis dixeramus, hic repeterētur. ſufficere enim putauimus celebris huius viri adferre nudum teſtimonium. Illud non videtur per nos prętermittendum, ad fidem catholicorum confirmandam, Conſtantinus videlicet aſſuefacit milites ad Chriſtum colendum, per ipſius crucis ſignum. Iulianus apoſtata abolitione crucis ſtudet deſueſacere Chriſti cultum. Quid ergo aliud

adnituntur Iconomachi in abijciendis crucibus, nisi Iulianizent? studentes, vt & Christus ipse ex hominum memoria prorsus obliteretur.

De Samsone hospitum exceptore. Cap. XI.

Samsonis imago incendium restinguit, Pictura quoque eius vnguentum emittere solita ad omnes sanandas ægritudines; ex Metaphraste.

HOc etiam sæculo (nempe Iustiniani senioris tempore) Samson ille quidem Romanus, sed Constantinopoli hospitum exceptor vita functus est; statimque (vt etiam viuens) cœpit coruscare miraculis, ac postea etiam ædes illius sub nomine dicata est, vt est apud Metaphrastem xxvij. Iunij. Cum etenim narraret incendium illud, quod in seditione Constantinopolitana sub ipso Iustiniano, vrbem ferè totam peruaserat, sic scribit: Incœpit quidem malum à maximo templo Dei Sophiæ, quod cum in orbem omnia exedisset, deinde serpens venit vsque ad præclaras ædes diuini Samsonis, & tectum arripuit celeriter, & fremens vlterius procedit; & existimabatur fore, vt mox tota domus omnino interiret. Quid ergo postea est consecutum? multæ quidem ex aduerso in eo mouebantur manus gratæ, & piæ quid non facientes, & quid non molientes ex ijs, quæ possunt fieri ad ignis cohibendum impetum? sed malum erat inexpugnabile, & omne superabat auxilium: Vincitur tamen, & eo fuit potentior cura magni Samsonis. Fuerunt enim fuerunt qui tunc digni sunt habiti, qui diuinum viderent Samsonem per tectum circum circa cursitantem, & ignem increpantem, & veluti frementem, & admirabiliter eius impetum retardantem; cuius quidem aspectu ille veluti obstupefactus retrocessit, & est repressus. Deinde cum tonitru repente erupisset copiosa quoque affluxit pluuia, quo factum est, vt ignis quidem extingueretur, domus autē conseruaretur illæsa, præter tectum. Nec vna hac solum occasione sui imaginem conspiciendam præstitit Samson; sed aliàs quoque posterioribus sæculis sæpe: sed illud est insignius, quòd in ipsa æde in qua Samsonis extabat imago omnibus venerabilis, vnguentum quoddam scaturire consueuerat, quo illiti à quibuscunque morbis incolumitati restituebantur. Sed quia huiusmodi miracula in hoc sæculum non contigerunt, sed in aliud, nempe sub Ioanne Zimisce, videlicet centuria decima, eò loci opportunius referenda censuimus.

De sancto Ioanne Silentiario episcopo, & Atherio Archiepiscopo. Cap. XII.

Ioannes Silentiarius crucis signo dæmonem eijcit: Atherius Archiepiscopus Hierosolymam peregrinatur ad adorandam crucem; ex Metaphraste.

AD hæc Iustiniani tempora peruenit eximiæ sanctitatis vir Ioannes ille Silentiarius, qui omisso episcopatu Monachi habitum susceperat, miram vitæ austeritatem seruans, longè vltra annum suæ ętatis centesimum. huius acta scripsit adhuc ipso viuente, egregius sanè scriptor illi familiaris, cui fides tantò maior adhibenda est, quantò quod narrat sese oculis vidisse commemorat; vt est apud Metaphrastē XIII. Maij, de Ioanne Silentiario. Primùm igitur narrat ibi Atherium Archiepiscopum cū Hierosolymam inuiseret, loca sancta, ac viuificum lignum crucis adorasse, visioneque Angelica didicisse sanctitatem huius Ioannis, ad eumque perrexisse angelico ductu; atque hominem supra modum fuisse admiratum. Hęc præfati sumus, vt sciamus interim tunc crucem adorari consuetam, gratumque Deo facere, & angelica auxilia experiri eos, qui Christi amore crucem adorant: sed & præfati sumus illa quoque ratione, vt quod nunc narrabimus, à viro Dei factum discamus, de cuius sanctitate etiam Angeli testati sunt. Audiamus igitur scriptorem ipsum, quid se vidisse narrat: Aliquo, inquit tempore, conueni hūc sanctum senem Ioannem grauatus à cogitatione aliqua phanatica; quam cum ei exposuissem, & preces ab eo accepissem, sum statim relaxationem ab ea cōsecutus: me vero eius fenestræ assidente, & diuina fruente doctrina, quidam Georgius adduxit filium suum, qui vexabatur à dęmone; quem cum ante eius fenestrā proiecisset, recessit. Puero autē iacente, & lachrymante, cū cognouisset senex eum habere immundum spiritum, motus est misericordia; fusisque pro eo precibus, cum eum vnxisset oleo sanctissimæ crucis, eum sanum reddidit. Nam cum malignus dęmon statim recessisset mundatus est puer ab illa hora. Quid ad hæc Iconomachi? si oculatum testem habemus, quis reijciet? Testis hic hominis huius sanctitatem in se primùm est expertus, sed & alios quoque fuisse expertos oculis, ipse conspexit; & sanè nulla alia ope, quàm crucis signo huiusmodi sanctitas coruscauit.

De sancto Gregorio Lingoniensi. Cap. XIII.

Gregorius Lingoniensis crucis signo dęmones pellit; ex Gregorio Turon. & Platina.

GREGORIVS quoque Lingoniensis episcopus, & sanctitate insignis, sub Pelagio primo vixit; vt est apud Platinā in hoc Pelagio; signumq; crucis quanta veneratione sit habendum, suis miraculis apertum fecit.

De illo igitur narrat Gregorius Turonensis in ipsius vita his verbis: Cũ energumeni eum in primo die episcopatus sui confiterentur, rogabant eum presbyteri, vt eos benedicere dignaretur; quod ille viriliter, ne vanam incurreret gloriam refugiebat, clamans indignum se ad manifestandas virtutes dominicas esse ministrum. Sed tamen quia diutius hoc dissimulare non potuit, adduci eos ad se iubens, sine vllo tactu, facto tantum signo crucis è contra verbo dęmonia discedere imperabat, quod illa protinus audientia, corpora quę nequitia sua diuexarant, absoluebant: & illo absente multi cum virga, quam in manu ferre solitus erat, suspensos atque signatos energumenos liberabant. Nam & de stratu eius si quis ægrotus quidpiam abstulisset, erat pręsens medicamẽtum. Si dicitis ò Caluinistæ, diabolum fugere crucem non timore, sed simulatione, habetis hic etiam baculum viri huius sancti, & minimas lectuli eius reliquias illum effugasse; vt sciatis inuitum ad fugam ipsum cogi, quasi à maiori quapiam potestate.

De sancto Patroclo. Cap. XIIII.

Patroclus crucis signo agit miracula, illudque putat in rebus omnibus esse munimentum; ex Greg. Turon.

INSIGNIVS est quod de Patroclo Abbate scribitur. Is cum in Diaconatus ordine existeret, in Mediocantus silua cellulam sibi proprijs manibus extruxerat, ibiq; (vt est apud Gregorium Turonensem in eius vita) Deo vacabat. Cũ igitur inibi multos energumenos manu imposita, per signum crucis effugatis dęmonibus menti integrę reddidisset, vnus ad eum adductus est rabidus, qui rictibus patulis ac ore cruento, quicquid attingere poterat, dentibus proprijs laniabat; pro quo triduum in oratione prostratus, obtinuit ab illa diuinæ miserationis potentia, vt mitigato furore, miser homo mundaretur: immissisque in os eius digitis, fugato feralis atrocitatis spiritu, personam restituit incolumitati. Nullas verò ante eum vires habere poterat persuasionis iniquę pręstigium: Nam sicut hos, qui vexabantur emundabat, ita & quæ immittebat occultè atrocia auctor criminis repellebat per crucis sacratissimæ virtutem. Sed videamus insigniorem locum ex eadem vita. Tentabatur is de reditu ad sęculum, sed angelica visione correptus est his verbis: Desine ergo quęrere mũdũ, ne pereas cum eo; sed potius vade in oratorium, in quo dominum depreceris, et quod ibi inueneris, hoc tibi erit consolatio in peregrinatione tua. Ingressus igitur cellulam oratorii, inuenit tegulam fictilem, in qua signum crucis Dominicę erat impressum; agnoscensque munus diuinum, intellexit sibi ad omnia mundanæ persuasionis incitamenta hoc esse inexpugnabile munimentum. O quàm varia sentiretis ab ijs, quę sentitis, heretici, si hoc munimẽtũ magnifaceretis vbiq; at in omnibus rebus vexamini, menteq; ac corpore vacillatis, atque ob huius

munimenti contemptum tentationum procellis obruimini.

De sancto Friardo. Cap. XV.

Friardus signo crucis agit miracula; ex Gregor. Turonensi.

FRIARDI quoque reclusi vita vos redarguit, Caluinistę; hic enim sese recluserat in Insula Vindunita vrbis Nãneticę. Cumq; messores quidam vesparum multitudine admodum vexarentur, debuissentq; ad Deum confugere, versi sunt ad Sancti irrisionē, his verbis, (vt est apud Gregorium Turonensem in huius vita): Veniat benedictus, veniat religiosus, qui orare nõ desinit, qui crucem auribus & oculis semper imponit, qui vijs itineris sui salutaria vexilla pręmittit; ipse metat, super examen ipse illas sua oratione mitescat; tunc quasi ad confusionē dominicæ virtutis hæc verba suscipiens, prouolutus terrę orationem fudit ad Dominum; & accedens facto desuper signo crucis, ait: Adiutorum nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram: ad hanc eius orationem confestim omnes vespæ se intra antrum, vnde egressæ fuerant, abdiderunt. Irrisores ergo crucis aperto miraculo confusi sunt: nulla enim alia re magis perspicuè à diaboli operibus, Dei opera distinguũtur quàm cruce, vt mox dicemus.

De Secundello diacono. Cap. XVI.

Secundellus crucis signo dæmonem pelit; ex Gregor. Turon.

SECVNDELLVS diaconus eadē in insula, Friardi comes; cum aliquando dæmoni suadēti, vt ab insula discederet, paruisset, à Friardo correptus est; qua correptione factus cautior, eandem dæmonis suasionem sapienti responsione retudit his verbis: In veritate comperi, quòd seductor sis, neque te Deum credo, crucis te speciem mentiris habere. Tamē si Christus es, crucem tuam quam reliquisti ipsam ostende, & credam tibi: cũq; non ostenderet, diacono crucem Domini in os eius faciente, cõfusus euanuit. hæc Gregorius Turonensis in Friardi vita.

De sancto Caluppane. Cap. XVII.

Caluppanes crucis figura dęmoniacum spectrum eliminat; ex Gregorio Turonensi.

CALVPPANES non longe à monasterio Meletensi apud Aruernos sese recluserat: cumque Trigentez Draconez quasi se deglutientez visione conspiceret, constãs extitit, vt de illo idem Turonensis in eius

vita

vita, quam ex familiari necessitudine, qua illi iunctus fuerat, optimè nouerat, scribit his verbis: At ille timore perterritus tanquam ęneus valde diriguit, nullumque penitus membrum mouere poterat, neq; manum eleuare, vt signum beatæ crucis opponeret. Cumq; diutissimè in silentio constitisset; venit in mētem sancto per spiritum, vt orationem dominicam, etsi labia mouere non poterat, vel corde clamaret: quam dū tacitus pronuntiat, cœperunt paulatim mēbra eius, quę inimici fuerant arte reuincta, dissolui; & sentiēs se manum dexteram habere iam liberam, ori signum beatæ crucis imponit; rursumque conuersus ad hydram, pingit iterum crucem Christi aduersus eam dicens: Tu ne ille es, qui protoplastum de Paradisi habitaculo proiecisti? qui germani dexteram parricido cruentasti? qui Pharaonem, vt populum Dei persequeretur armasti? qui ad extremum ipsum hebræum populum, vt inuidia succedente persequeretur, dominum excitasti? discede à seruis Dei, à quibus sæpius superatus discessisti cōfusus. Tu es enim in Cain proiectus, in Esau supplātatus, in Golia prostratus, in Iuda traditore suspensus, & in ipsa illa Dominicæ virtutis cruce cum potestatibus, & dominationibus tuis triumphatus atque contritus es. Abde nunc inimice caput, & humiliare sub signaculo crucis diuinæ: quia nō est tibi portio cum seruis Dei, quorum hęreditas est regnum Christi. Hæc & huiusmodi sancto dicente, crucemque per signacula faciente, draco huius vexilli virtute confusus, vicissim se humilians terræ subditur. Et infra: Nulli tamen cellulam egressus se præbuit contemplandum, sed tantum per fenestellam extendens manum, salutare signaculum imponebat. Hæc narrat Turonensis, non quia id alieno didicisset eloquio, sed ipse proprijs oculis inspexerat vnam cum Auito episcopo, vt ibidem ipse testatur. Legite, legite hęc Caluinistæ, omnis enim hæc Caluppanis oratio, aduersus caput vestrum concinnè prolata est, vobis quoque illius membris est percommoda.

De sancto Aemiliano eremita, & Bracchione adolescente. Cap. XVIII.

Aemilianus Apostolorum, aliorumque Sanctorum magines in oratorio habebat, quarum occasione Bracchio quidam nobilis ad meliorem frugem conuersus est; ex Gregorio Turonensi.

NE videamur de solo crucis signo pertractare, occurrunt præterea etiam nonnulla de reliquis sacris imaginibus memoratu digna. Nā in Pōtiniacensi silua eremiticam vitā Aemilianus agebat; ad huius cellulam Bracchio nobilis adolescens, dum aprum venādo insequeretur, fortè fortuna peruenit; atq; cum ab eo eximia salutis monita colloquēdo perdisceret, cœpit Bracchio de sua salute esse sollicitus. plurima igitur animo tractans (vt habet Gregorius Turonēsis in hoc Aemiliano) ac multùm

secum

secum reuoluens, quid ageret, quid ue faceret; vtrum sæculum relinqueret, an sæculo deseruiret; tandem compunctus & diuina pietate, & (credo) a sancti Aemiliani oratione, aditum quærere cępit occultè, qualiter clericus esse posset, quia publice propter terrenum dominum non audebat. Itaque cum esset adhuc laicus in nocte bis, aut ter de stratu suo consurgēs, terræ prostratus ora itionem fundebat ad Dominum; nesciebat tamen quid caneret, quia litteras ignorabat. videns autem sæpius in oratorio litteras super iconas Apostolorum, reliquorumque Sanctorum esse conscriptas, exemplabat eas in codice. Cūq; ad occursum Domini sui, clerici, vel Abbates conuenirent, hic ex iunioribus quem primū potuisset accersire, secretiùs interrogabat de nominibus litterarū; & ob hoc eas intelligere cœpit, tandem & monachus, & dein Abbas effectus est. versari igitur circa sacras imagines, sepę numero pię mēti conuersionis occasionem præbet.

De sancto Lupicino, ac Matrona Transaliacensi Cap. XIX.

Lupicinus signo crucis ęgritudines curat, eius sepulturę crux prælata fuit; ex Gregor. Turon.

FVERAT Lupicinus apud Bitheram reclusus, de quo etiam scribit Tu ronēsis his verbis: Multos infirmos & præsertim ab accessionibus frigoriticis, vel pustulis malis oppressos, tactu tantum, vel signo salutari imposito, sanitati restituebat. & infra: Cum matrona Transaliacensis de hoc ipso sepeliendo iam defuncto, omni ope adniteretur, sic ait: Rapuit sanctum corpus, ac ferre cœpit in feretro ad vicum Transaliacensem, dispositis in itinere psallentium turmis, cum crucibus, cęreis, atque odore fragrantis thymiamatis. Non ergo nouitium est inuentum, in tumulandis fidelium cadaueribus crucem præferre.

De sancto Senoch abbate. Cap. XX.

Senoch crucis signo cæcos illuminat; ex Gregor. Turon.

SENOCH quoque Pictauus, & apud Turonos factus abbas, signo crucis multa patrauit, teste ipso Turonensi, cui fuerat familiaritate coniunctus; narrat igitur de illo in hæc verba: cæcus quidam Popusitus nomine ad eum venit; erat autem tūc beatus Senoch iā presbyter ordinatus, qui dū aliquid alimēti postulat, tactis à sācti sacerdotis manu oculis, vt signū salutare meruit, protinus visum recepit. Alius quoque Pictauiensis puer huiusmodi morbo laborans, audita huius confessoris opera, pro luminis perditi

rece-

receptione precatur: non moratur ille, sed inuocato Christi nomine, crucem oculis cæci imponit; statimq; defluente riuo sanguinis, lux intrauit.

De sancto Venantio. Cap. XXI.

Venantius crucis signo ægritudines pellit, & dæmones superat; ex Gregorio Turonen.

DE Venantio apud Turonos agente, præter id, quod Gregorius Turonensis meminit, in eucharistia consecranda catholico ritu crucis signo vsum fuisse, scribit etiam alia notatu digna his verbis: venenum malæ pustulæ, imposito salutari signo restinxit; obsessos à dęmonibus, inuocato Trinitatis nomine emundauit; surgente autem eo quadam nocte de stratu suo ad reddendum officium, vidit duos arietes magnos, suis foribus assistentes, quasi præstolantes aduentũ eius; quo viso furibundi ad eum cum impetu valido diriguntur; at ille signum crucis opponens, illis euanescentibus, absque metu oratorium est ingressus.

De duobus Nicetijs episcopis, altero quidem Treuirorũ altero Lugdunensium, ac de Gallo etiam episcopo. Cap. XXII.

Nicetius Treuirorum dæmones, ac ipsos etiam fluctus maris crucis signo superat: Nicetius Lugdunensium crucis signi visione incolumis redditur: libro quoque quo eius gesta sancta narrabantur, cæcus tactu illuminatus est; & alio libro euangeliorum Gallus incendium restinguit; ex Greg. Turon.

NICETIVS Treuirorum episcopus (vt scribit Turonensis) monstruosum spectrum, quo se deglutiendum putabat, signo crucis in fumi modum dissoluit: cumq; in atrio templi sancti Maximini tres energumeni dormitarent, scribit idem his verbis: cernens eos somno deditos, fecit signum crucis è contra; statimque expergefacti, eleuantes in sublime voces, dato impetu ad vomitum, emundati sunt. & mox: Cum Nicetius à Francorum Rege inuitatus, expleto officio naue domũ reueheretur, commotione & tumore fluctuum, nauis ipso dormiente mergebatur; excitatus autem à suis, fecit signum crucis super aquas, & cessauit procella.

Alter quoque Nicetius Lugdunensium episcopus fuit, qui cũ adhuc puer ægritudine inualescente, iam iã in extremis ageret; materque iam funus præpararet, miraculo conualuit, extemplò in hæc verba prorumpeus; Ne timeas, inquit, mater; beatus enim Martinus super me crucem Christi faciens, surgere me iussit incolumem: hæc effatus statim surrexit à lectulo. hæc ex Gregorio Tu-

Turonensi in eius vita. Sed ipso postea senectute defuncto, egregium contigit miraculum ad comprobandum vsum imaginum.

Nos enim iam secũdo sæculo perspicuè edocuimus, sacras historias vtroq; modo in ecclesia seruari, vel scripturis, vel picturis; ac vtrisque eandem exhiberi venerationem; ac ex vtrisque miracula promanare. Idem quoque egregiè à nobis circiter hoc sextum sæculum contigisse demonstrari potest. Cum etenim diaconus Augustodunensis cæcitate laboraret, allatusq; ad eum fuisset codex, quo Nicetij huius sacra gesta continebantur, pia erga ipsum deuotione permotus, (vt in calce eius vitæ scribit idẽ Gregorius) statim posuit volumen super oculos suos; extemplò autem fugato dolore, disruptaque caligine, vsum videndi recipere meruit à voluminis virtute: & in tanta claritate positus est, vt ipse proprijs oculis legens, virtutum gesta cognosceret. Non nuda sanè cartarum materia virtutem illam operata est; sed narrationum spiritus latens, & imagines illæ, quæ sub syllabis repræsentabantur, vt solent picturis quoque repræsentari, Dei virtutem attestatæ sunt.

Et quanquã volumen huiusmodi è quo miraculum manarat, euangelici hominis vitam, non autem euangelium ipsum contineret: nihilominus eodem ipso sęculo, paulò prius quàm Nicetij prædicti Pontificia dignitate perfungerẽtur, Aruerniorum episcopum Gallum vixisse cõstat; de quo ipse etiam Turonensis sic habet in eius vita, ad sanctorum euangeliorum codicis gloriam sublimandam: Cum Aruernia ciuitas maximo incendio cremaretur, & hoc sanctus cõperisset Gallus, ecclesiam ingressus diutissimè Dominum ante sanctum altare cum lachrymis exorauit; surgensque euangelijs comprehensis, apertisque obuiam se igni obtulit: quo obtemperante, protinus ad aspectũ eius ita omne incendium est extinctum, vt nec fauillæ quidem in eo igne remanerent. Miraculum est insigne cartas igne non aduri; insignius cartis ignem extingui: propterea iure euangeliorũ codex ferri potest à fidelibus sicut de beata Cæcilia scriptum est; vti testatur S. Th. quodl. 12. art. 15.

De sancta Monegunde. Cap. XXIII.

Monegundis cęcos, ægrotos, & veneno infectos signo crucis sanat, ex Gregor. Turon.

SCRIBIT etiam idem Turonensis de Monegunde Carnotensi coniugata; quòd cæcam quandam mulierem, solo signo crucis expresso, ad videndi virtutem restituisset, ac de puella quoque mortifera pustula laborante sanata scribit his verbis: At illa more solito in oratione prostrata, supplicauit pro ea ad Deum omnium creatorem, erectaque signum crucis imposuit: sicque in quatuor partes vulnere excrepante puellam pure decurrẽte, mors importuna reliquit. & inferius: Cum puer venenum hausisset quo serpentes viui in intestinis gigni, & ali solent; illa tunc accepto pampini viridis

folio saliua liniuit: fixitque super eum crucis beatæ signaculum; quo posito super aluum iuuenculi, dolore paululum sedato, dormiens omnes serpentes egessit.

De sancto Leobardo recluso. Cap. XXIIII.

Leobardus ægrotos, & cæcos signo crucis sanat; ex Gregor. Turonen.

LEOBARDVM quoque reclusum apud Aruernos, scribit idem Turonensis, frigoriticis per poculum vini charactere crucis beatæ sanctificatum, frigus accedēs, æstumque restinxisse. Addit quoque cæcū, cum rogaret restitui sibi visum, facta trium dierum oratione, cruceq; super oculos cæci depicta, pulsis tenebris, lucem de præsenti recuperasse.

De Tiberio secundo Imperatore. Cap. XXV.

Tiberius II. crucis figuram digne coluit; ex Paulo Diacono, & Greg. Turon.

TRANSEAMVS nunc ad Tiberium secundum Imperatorem, virū omnium testimonio pium. In illo Paulus Diaconus libro decimo octauo his verbis vtitur: Mortuo igitur Iustiniano, Tiberius Constantinus Romanorum regū quinquagesimus, sumpsit imperium. Hic cum (vt superius diximus) Iustiniano adhuc Cæsare palatium regeret; & multas quotidie eleemosynas faceret, magnam ei Dominus copiam subministrauit; nam deambulans per Palatium vidit in pauimento domus tabulam marmoream; in qua erat crux Dominica sculpta, & ait: Crucem Domini, qua frōtem nostram, & pectora munire debemus, eam sub pedibus conculcamus? & dicto citius iussit eandem tabulam auferri de fossa; qua leuata, atq; erecta, inueniunt subter & aliam hoc signum habentem, qui et ipsam iussit auferri, qua amota repererunt & tertiam, iussuque eius cum hæc fuisset ablata, inueniunt magnum thesaurum habentem supra mille auri centenaria: et ne huic vni credere videamur, lubet addere etiam eadem propemodum verba, apud Gregorium Turonensem descripta lib. Gall. hist. 5. cap. 19. Cum enim narrasset Tiberium hunc ab Augusta correptū, quòd in pauperes esset plus æquo largior; eumque illi respondisse nil esse perditum, quod pauperibus sit erogatum, sic addit: Nam deambulans per palatium vidit in pauimento domus tabulam marmoream, in qua crux dominica erat sculpta, & ait: Cruce tua Domine frōtem nostram munimus, et pectora, & ecce crucem sub pedibus conculcamus? & dicto citius iussit eam auferri; defossaque tabula; atq; erecta inueniunt subtus & aliam hoc signum habentem, nunciantibusque iussit, vt & aliam auferrent; qua amota reperiunt & tertiam, iussuq; eius & hæc aufertur; ea vero ablata, inueniunt magnum thesaurum habentem supra mille centenaria auri. Sed

quor-

quorsum hæc eisdem verbis repetita? sane vt sciat quisque, in ore duorum, vel trium stare omne verbum veritatis. Duo isti contemporanei sunt, ijsdem propemodum verbis vtuntur, vt sciamus, nulla ratione circa hanc historiam esse ambigendum; quin illo sæculo omnes crucem venerarentur, omnes frontem pectusque munirent; sacrilegijque crimen fuisse, si non haberetur ea, qua decet, veneratione, ne dicam si conculcaretur.

De Eutychio Patriarcha, & Androgino Amaseo. Cap. XXVI.

Ex sacris imaginibus vnguento manante Eutychius Androgino prolem impetrat; teste Eustathio miraculi inspectore.

SVB hoc Tiberio mortuus est Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus, cum quo latissimè de palpabilis carnis resurrectione disputauit Gregorius magnus in ipso Constantinopolitano imperiali palatio, vt in libro moral. 14. cap. penul. scriptũ reliquit: adeò quod, & ex huiusmodi disputatione ille resipuerit, & in fide catholica fuerit defunctus. Quare lubet & ex ipsius gestis aliquid ad rem nostram referre, memoria dignum. Fuerat autem huic Eutychio familiaris presbyter Eustathius, quo pręsente, quod hic narrabimus, patratum est miraculum. Cum igitur totam Eutychij vitam solerter describat hic Eustathius, hoc inter reliqua narrat, his verbis: Quãuis alia sunt miracula præstãtiora, ab hoc tamen initium sumendũ existimo. Erat in vrbe Amasea quidam Androginus legitima vxore copulatus; qui cum filijs procreandis operam darent, ita frustrabantur, vt infantes antequã ex vẽtre exirent, immaturi præriperẽtur: ex quo parentes ipsi magno mœrore afficiebantur. Quid igitur faciunt? Vtile consiliũ capiunt: confugiunt ad Deũ qui mortuos etiam potest per seruos suos in vitam reuocare; imitantur viduam illam Sareptanam, cuius filium Elias suscitauit; Sunamitidem imitantur, quę cucurrit ad Elisæum, cum filius eius in cænaculo mortuus iaceret: confugiũt & ipsi ad beatũ virum; supplicant, vt precibus suis impetret, ne infantes sibi in lucem editi statim moriantur; qui cum pro illis precatus esset, ambos vnxit oleo sancto, tum eo, quod è preciosa cruce, tum illo, quod ex sanctæ, puręq; Dei genitricis, & perpetuò virginis Mariæ nostræ dominæ venerãda imagine scaturire solet Sozopoli, dicens: In nomine dñi nostri Iesu Christi, &c. tũcq; statim grauidã factã fuisse cõiugem testatur ibi Eustathius, & se baptismo infantis postea suo tẽpore interfuisse, quẽ & masculũ, & Petri nomine nominãdũ ipse Eutychius initio ventris, Eustathio pręsente pędixerat. Quid ad hęc veritatis hostes respõdebũt? testẽ oculatũ habemus, miracula tã grãdia fieri vidimus circa imagines sacras; tantaq; inibi suscepta fuisse beneficia; testẽ, qui viderit quo demum argumento, quaue arte refellendum putabunt?

L De

De Theodoro Sicæorum; & Thoma Patriarcha, ac Domitio patritio. Cap. XXVII.

Theodorus coram Christi imagine conualuit: & psalterium totum didicit: rursum coram imaginibus Cosmæ, & Damiani sanatus est; crucis figura flumen cohibuit: peregrinatur ad crucem adorandam: tempestatem cruce sedat: mutos, & dæmoniacos liberat: feras reddit mansuetas: ægritudines curat hoc signo. Picturis sacris est delectatus; ex Georgio presbytero teste oculato historię scriptore.

THEODORVM Sicęorum Archimandritam, qui ad Mauritij vsque tempora peruenerat, iure hoc loco attexere possumus, quanquam & pueritiæ, & totius ipsius uitæ gesta uno hoc capite perstringemus. Fuerat illi Georgius presbyter discipulus: quamobrem magistri uitam summa solertia uberrimè enarrauit. narrat igitur primum de illius pueritia; quoad rem nostram his uerbis: Cum autem decimũ ętatis annum impleret, quodam morbi genere, quod regionem illam innuaserat, ipse quoque correptus est, adeò ut in uitæ discrimine uersaretur; tulerunt igitur eum in templum sancti Ioannis Baptistæ, quod non longè aberat, & ad altaris introitum collocarunt, supra autem in ipso crucis receptaculo erat imago domini nostri Iesu Christi, ex qua duæ super ipsum morbo laborantem roris stillę deciderunt; statimque Dei gratia subleuatus conualuit, & redijt domum.

Et inferius, cum idem Theodorus studeret memorię mandare psalterium, nec ualeret, sic ait: Quamobrem cum in oratorio propinquo sancti Christophori meditando commoraretur, & non posset ediscere, humi prostratus Dominum obsecrabat, ut se ad psalmos facile memoriæ commẽdandos idoneũ redderet; clemens autẽ Deus, qui dixit: Petite & dabitur uobis, id illi cõcessit quod flagitabat; cũ enim surrexisset, & Saluatoris imagini supplicaret, dulcedinem melle suauiorẽ sensit in ore suo, & Dei munus agnoscens dulcedinemq; degustans, & Christo gratias agens, deinceps facile, & commodè paucis diebus totum psalterium memoriæ commendauit.

Et inferius, cum Theodorus iam adultus ægrotaret, sic narrat: Ipse verò cœpit flere ac tristis esse; erat autem super ipsum imago sanctorũ Cosmæ & Damiani miraculis illustrium, qui tales se illi secundum quietem conspicuos obtulerunt, quales ea pictura exprimebantur, eaq; uisione sanatus est. Et inferius: A dæmone vexatis succurrens, illa dæmonia torquens, diuina gratia uenerandæque crucis signo, tunsionibus in pectus adhibitis, diu precationibus incubuit, iussitque ut ex hominibus egrederentur.

Et infra: Porrò cum Siberis amnis, qui prope monasteriũ fluit, Sicęorum sata, atq; adeo agros ipsos auferret, vir sanctissimus accessit, amniq; pręcepit in Christi nomine, vt in alueũ suũ rediret; nec agris amplius appropinquaret; ligneaq; cruce defixa, & precibus fusis, impetũ eius repressit. Et post; cũ ipse

Theo-

Theodorus peregrinationis causa, in Hierusalē profectus esset: Cū, inquit, sanctā ciuitatē Hierusalē ingressus esset, & salutiferā crucē, & sanctū Christi sepulchrum adorasset, ab Patriarcha, & clero venerabunde recipitur. Et infra: Sterilitate imminēte ob vim nubium, rogatus Theodorus à populis, constituta supplicatione regionem lustrauit, & cruces quatuor ad regionis fines cōstituit, & ad monasterium reuersus est; ex quo factum est, vt sæua illa nubes nunquam amplius regionem inuaserit.

Et infra: rursū Hierosolymā profectus: Ad sācta, inquit, loca profectus est, & crucē salutarē, Christiq; sepulchrū, & omnia, quę illic sancta sunt adorauit. Et infra, cū adolescens quidā propemodū mutus & elinguis esset: Pro illo, inquit, precatus Deū, os illi aperuit, & ter insufflauit; cūq; illū signo crucis obsignasset, sanctū Christi corpus impertiuit: In nomine, inquiens dñi Iesu Christi loquere, & Dei gratia statim locutus est, dicens, Amen. Rursum cū mulier iam octodecim annis à dæmone obsideretur, & hunc sanctum appellaret filiū meretricis, sic addit: at Dei seruus Theodorus ipsum signo crucis increpuit, & dixit: Quamuis meretricis filius sim, vt ais, tamen ad gloriam domini nostri Iesu Christi filij Dei præcipio tibi in nomine eius, vt recedas ab hac muliere, nec amplius in illam ingrediaris; & egressus est.

Puer alius tabescebat corde obsessione dęmonis occulta; sed vir sanctus cognita morbi causa, duxit eum in cellulam suā, & lateri eius inhęrens, crucis signo faciē ipsius obsignauit, percussitq; illum iuxta cor, & iussus exire, exijt. Rursum rogatus Theodorus ad monialem sanandam, quæ triēnio obmutuerat: Cum pro illa, inquit, Deum obsecrasset, pręcepit, vt quotidie mane & vespere ad se veniret; quod cum illa faceret, & ipse pro ea precaretur, quo die curanda erat iussit, vt os aperiret & apprehensa lingua eius signo crucis obsignauit, & ter insufflauit præcipiens ei, vt deglutiret, Deique gratia statim loquuta est.

Et infra: Mula quędā omnino furebat, nec disciplinari poterat, cui, inquit, vir sāctus, signo crucis adhibito, dixit: Benedictus Deus, ne post hac amplius fera peruersaq; sis; sicq; mansueta facta est. Et infra: Quidā coniuges ab immundo spiritu vexati ad hūc accesserunt. Hi quotidie benedictionē accipiētes, spiritibus immundis breui temporis spatio liberati sunt; vt ex depicta tabella, quam in vestibulo templi Archangeli, vbi dormiebāt, testē miraculi reliquerunt, intelligi potest. Et infra: cum Theodorus accessisset ad dæmoniacū & paralyticū, cœpit, qui latebat dęmon ita clamare: Cur venisti huc ferriuore cū Georgio Cappadoce, vt me torqueres & configeres? tot annis latui, & per te nunc indicor? Tunc oēs spectatores obstupuerūt. Beatus autē vir spiritū immundū increpans, signo crucis, & precibus adhibitis, paralyticū curauit. & mox; cū puellam quandā paralyticā iacentē inuenisset, accedēs signauit eam, & Deum obsecrauit, ab eaque recedens ad altaris introitum ascendit, & populo benedixit; & puellæ paralyticæ præcepit, vt ad se veniret; quæ repente solutis diaboli vinculis, surrexit, & ad eum venit.

 Et infra:

Et infra; in oppido Sandi, & homines, & iumenta plurima à dæmonibus quadam spelunca egreſsis vexabantur; Poſtridie, inquit, ſupplicationẽ indixit Theodorus, & cum locum vniuerſum, illis etiam qui vexabantur comitantibus luſtraſſet, ad collem effoſſum peruenit, vbi cum preces inclinato capite fudiſſet, omnes ſpiritus immundi, qui in animantia, & diuerſa loca introierant, illuc redierunt; obſecrans autem Deum, & pro hominibus illis, qui vexabãtur ſpiritus immundos increpuit, & dñi Ieſu Chriſti inuocatione depulſos, adiuuante ſpiritu ſancto, ibi eos incluſit: & cum lapidem emotum repoſuiſſet, foſſamq; compleſſet, almæ crucis ſignũ impoſuit; totamq; noctem pſallẽs & laudans Deum illic tranſegit. Et mox: cum in oppido Permetaniæ, ſublata quadam tabula dæmones prodijſſent, & ſex viros ſeptemq; fœminas fuiſſent aggreſsi, eò acceſsit Theodorus. Cum igitur ſanctæ crucis ſigno locum obſignaſſet, inde cum omnibus diſceſsit, & ad monaſterium reuerſus eſt, ſublata vexatione. Et infra, de quodam obſeſſo à dæmone, cui vir ſanctus, cum manu m impoſuiſſet, aufugiens per eius membra dæmon curſitabat; ſed vir ſanctus cum illum in brachio ne curſitaret concluſiſſet, homini iuſsit, vt in ipſo diuerteret monaſterio, ſeque itineris labore feſſum recrearet; mox autem precibus adhibitis, brachio crucis ſignum impoſuit, expulſoque dæmone liberum dimiſit. Et poſt: Cum in oppidis finitimis ſupplicationes fierent, & cruces, quæ geſtari ſolent, horribili, miſerandoque ſpectaculo per ſe concuterentur, & commouerentur, interrogatus vir diuinus, quid ſibi id vellet; reſpondit: Deum ò filij precibus placate, quoniam magnæ mundo imminent calamitates. Domitius autem patritius vir clariſsimus promiſerat ſe auream crucem ad ſupplicationis, adorationiſque vſum effecturum: itaque miſit vir ſanctus Epiphanium diaconum ad illum, qui cum aurifici aurum dediſſet, diaconum rogauit, vt tantiſper moraretur dum aurifex opus conficeret; & ſanctiſsimus Patriarcha Thomas, qui poſt beatæ memoriæ Cyriacum in Pontificia regiæ ciuitatis ſede ſucceſſerat, laudata viri glorioſi pietate, dedit ipſe particulam venerandi ligni ſanctæ crucis, & particulam ſancti Sepulchri Saluatoris noſtri Dei, & veli particulam ſanctiſsimæ Dei genitricis, conijciendas in vmbilicum illius crucis, quæ ex auro conflabatur.

Et inferius: Pietatis colentiſsimus Chriſtophorus, manſionis præfectus, & fratres omnes, cupientes imaginem ipſius Theodori apud ſe manere, pictorem accerſiuerant, qui perſpecta eius facie, effigiem illius exprimeret; cum igitur eorum deſiderio pictor ſatisfeciſſet, antequam virum ſanctum dimitterent, duxerunt eum vbi imago illa erat, vt ei benediceret, qui cum grauitate ſubridens: Vos, inquit, fures eſtis; cur enim hoc feciſtis niſi, vt aliquid aliquando furemini? & cum ei benedixiſſet, diſceſsit. Et inferius, cum rogatus fuiſſet propter grandines, imbres, atque inundationes, quæ iam perniciem afferebant, in ea parte in quam ſolebat nubes deſæuire conſtitutus, fuſis ad Deum precibus, crucem ibi collocauit, & Dei gratia factum eſt, vt nunquam amplius ſæua illa nubes ingrueret.

Vidisti ad imagines Christi egregia beneficia obtineri; crucis signo tot patrari miracula; tabellas ad imagines affigi in suscepti beneficij testimonium; cruces pręferri in supplicationibus; in vmbilico crucis venerabiles includi reliquias sanctorum; imagines etiam viuentium ad memoriam perpetuam fieri; imagines etiam sanctorum benedici consueuisse. hęc narrat, qui vidit; quomodo & hunc oculatum testem refellere quis ausus fuerit?

De Mauritio Imperatore. Cap. XXVIII.

Crucis figura etiam Turcas à fame defenderat: Mauritius quoque Imperator vocem ex Christi imagine minitantem audit; teste Zonara, Nicephoro, ac miraculis.

HOC sextum sæculum claudit Mauritius Imperator; de quo multa ad rem nostram opportunè adferuntur. primũ illud occurrit, quod de ipso est apud Zonaram: cum enim Chosroes Baram deuicisset, Turcas omnes captiuos ad Mauritium misit, quorum, inquit, multi cruces in frontibus gerebant, compunctis supercilijs in crucis modum; infusoque atramento; cuius rei quæsita causa, responderunt superiori tempore, cum sua gens fame periclitaretur, se à Christiano quodam monitos hoc fecisse; nec vllum ex eis, qui paruerit, fame perijsse. Sed & inferius idem Zonaras, cum præsagia Mauritij mortem prænũciarent, sic ait de quodam eius somno: Putabat magnam turbã insistere effigiei Seruatoris nostri, quę supra æream portam est, & contra Imperatorem vociferari: audirique vocem ex imagine, quæ Mauritium adesse iuberet; eumque statim adductum interrogari, vtro in loco facinoris in captiuos admissi pœnas dare mallet in hac vita, an in futura? eum dixisse; in hac, humane domine; & audisse vocem, quæ diceret; tradite eum ergo cum omni familia Phocæ militi. quam rem explicatius etiã scribit Niceph. lib. 18. cap. 42. his verbis: Mauritius sane Imperator aliquo ante cædem tempore, metuens propter conscientiã sibi, quòd captiuos despexisset, eosque vili pretio pecuniæ cupiditate victus, quos Chaganus furore percitus concidit, non redemisset; in celebrioribus orbis terrarum templis missis eò litteris supplicari pro se, vni ex supersubstantiali Trinitate Christo Deo mandasse; & ab hominibus virtute præstantibus, vt Deum exorarent petijsse dicitur, quo scilicet suorum per vitam actorum ipsi remunerationem in mortali hac vita fatisque obnoxio mundo recipere liceret; & imaginẽ quandam Christi clarè & euidenter vocem edidisse ferunt, qua illi fore prædictum est, vt desiderij, votiq; sui compos fieret, & in hac vita pœnas penderet. Nõnulli eam imaginem esse volunt, quæ in ærea palatij; alij vero maxime, quæ in speciosa porta templi sanctorum quadraginta Christi martyrũ sita est, & pictura sua, quamproximè ad similitudinẽ vultus Christi accedit.

Sanè non est hoc commentitium quod tot sæculis confirmatur, atque tot

egregijs ſcriptoribus eſt enarratum; ſed catholicæ veritati res eſt conformis, per quam exploditur Iacobitarum hæreſis his temporibus ſuborta: ſub eodẽ enim Mauritio Iacobus Syrus hæreſim peperit monſtruoſam; qua vt ſcribit Bernardus Lutzemburgus, præter Eutychianam hęreſim, candenti ferro, characterem crucis baptizatorum frontibus inurebat, quia ſcriptum eſt: Ipſe baptizabit vos aqua & igni, mordicus inhærens litteræ euangelicæ: attamen propemodum nihil profecit, nec vſquam peruagata eſt huiuſmodi lues, inuiolata ſemper ſeruata catholica veritate.

Non eſt ò heretici, quòd exultetis hoc ſæculum duos peperiſſe crucis & imaginum hoſtes: vnum, quem vos imitamini Xenaiam, alterum Iacobum Syrum, videlicet neutram ſequentem ſententiam neque catholicam, neque eam, quam vos tenetis. Omittentes igitur interim hos Iacobitas impijſsimos, de veſtro ſceleſtiſsimo anteſignano agere libet: nam ſi cõferamus qui catholicam fidem hoc ſæculo tenuerunt, cum veſtro Xenaia, pudebit vos huiuſmodi auctoris ſectatores eſſę. audiſtis primum natura ſeruũ fuiſſe, nõ ingenuum, Satanæ peridoneum miniſtrum, clericum ſe ſimulantem, non alia ratione, quàm ad effugiendas heri ſui manus; baptiſmo caruiſſe: proſcriptum quoque fuiſſe ab eccleſia; in epiſcopatum abſque baptiſmo intruſum, & re vera (ipſo etiam nomine adnotante) virum à Deo prorſus alienum, audiſtis neminẽ illius adhæſiſſe ſententiæ. Conferte igitur ipſum cum Benedicto, Placido, Mauro, Caſsiodoro, cum Gregorio Lingonienſi, cum Eutychio Patriarcha, ac cum Theodoro Sicęorum, atque cum alijs præſtantiſsimis ſanctitate viris; quorum miracula toto orbe coruſcarunt; nonne videbitis perſpicuè, neglectis angelis, diaboli tenebrarumque eius vos factos eſſe ſectatores? Vidiſtis pręterea Beliſarium, Tiberium, Mauritium quoque Imperatores in omnibus orbis partibus imaginum vſum comprobaſſe, miraculis accedentibus: ſed etiam (vt ſcitis) meminimus quædam contigiſſe in Italia, Europaq; ipſa, videlicet Romæ, Vmbriæ, Nurſiæ, Samnio, Ruthenis, Andegauo, Lingonis, Mediocantus ſilua, Auguſtoduno, Turonis, Bithera, Treuiris, Nannetica vrbe, Aruernis Pontiniacenſi ſilua, Inſula Vindunita, atque Carnuto, inde Conſtantinopoli, Epiro, Hieropoli, Amaſea, Sozopoli, Antiochia, ipſa quoque in Perſide, atque alijs Aſiæ, & Africæ partibus. Conferatis igitur locos, quibus Iconomachia veſtra propagata eſt, cum ijs quibus imaginum cultus floreſcebat, ne vnum quidem cubitum veſtra auctoritas dilatata eſt hoc ſæculo. Hinc igitur diſcat totus orbis, Dei virtutẽ nullatenus veſtrorum auctorum conatibus vnquam aſtitiſſe.

SIMONIS

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum Septimum.

A Christo nato anno ſexcenteſimo circiter, vſque ad annum ſeptingenteſimum circiter.

CENTVRIA SEPTIMA.

EVERAT quoque ſumma ſacrarum imaginum quies toto hoc ſæculo. Nam citra vllum aduerſarium earum cultum perſeueraſſe, atque euidentiſsimis confirmatũ fuiſſe miraculis, ac vnà cũ cæteris omnibus ſæculis optimos habuiſſe Scriptores teſtes, perſpicuè demonſtrabimus ex his, quæ ſubiiciemus: Et primum libet exordiri ab Euagrio.

De Euagrij historia. Cap. I.

Euagrius innumerabilibus locis sanctæ crucis vsum, sacrasque imagines habendas scribit, frequentissima narrans miracula: Christi quoque imaginem ad Abagarum; ex Procopio probat; ex eius libris, septima Synodo, Nicephoro, ac principum multis votis, atque etiam miraculis.

EVAGRII Scholastici Epiphanensis ecclesiasticã historiam probari, fideque dignam esse nemo est, qui dubitet; quandoquidem sacrosancto Nicæno secundo concilio, act. 5. ad confirmandas imagines citata est. Iure igitur quoniam ad hęc vsque tempora peruenit, huic centuriæ initium dabit, atque ex ea omnes proferemus locos, cum ad crucis figurã, tum ad imagines alias sacras pertinentes. lib. igitur 1. cap. 14. cum Symeonis illius, qui columnam inhabitauerat, mortẽ, & à morte etiã miracula, quę Euagrius ipse viderat scribere conaretur, descripto ipsius Symeonis templo apud Antiochiam, sic vnum narrat: Ad læuam columnæ, in vno cancellorum ipse equidem cum tota agricolarũ circa columnam incedentium multitudine, ibi in vnum coacta, vidi stellam inusitata magnitudine discurrentem per totam rimam, iubarq; fundentem, neque id quidem semel, bisuè, aut ter, sed sæpius, eandemque crebro euanescentem, & ex improuiso apparentem denuò, quæ solum in istius sanctissimi viri die festo cernitur. Sunt qui memorant (ac miraculo sanè, tum propter fidem eorum, qui idem ipsum narrant, tum propter alia, quæ ipsi sumus conspicati credendum est) veram personę illius effigiem huc illucque volitantem se vidisse, barba demissa, & capite, ut solet, tiara operto. Idem quoque lib. 4. cap. 25. Vt primum, inquit, Apameenses intellexere Antiochiam igne incensam, Thomam ipsorum episcopum rogabant, vt salutare vitaleq; lignum crucis (licet consuetudo id minimè pati videretur) in medium proferret, inque omnium oculis statueret; quò iam cum supremũ vitæ diem viderentur obituri, illud contemplarentur, amplexarenturque, vt potè in quo solo hominum salus posita esset; atque ideo ad alteram vitã profecturi, crucem venerandam haberent pro viatico, quæ posset eos ad meliorẽ locum incolumes peruehere. Itaque Thomas facit quod rogatum est, certisque diebus ad eam rem præstitutis, vitale crucis lignum profert, vti omnes vicini ibi in vnũ conuenire possent, & salutis inde promanantis participes fierẽt. Eò etiã parentes mei, vnà cum alijs cõmearunt, meq; id tẽporis ad scholã euntem secũ duxerunt. Postquã verò data nobis fuit potestas honoratã crucem orandi, amplexãdique, Thomas sublatis manibus, lignũ crucis quo vetus peccati maledictio deleta fuit, totum sanctuarium circumiens, (vti in statis adorationis diebus fieri solebat) omnibus ostendit, ac Thomam de loco ad locum progredientem ingens flamma ignis splendescentis non ardentis sequebatur; adeo vt totus locus, in quo consistens venerandam crucem populo ostendebat, conflagrare videretur: atque hoc factum est non semel,

mel, aut iterum, sed sæpius cum Thomas omnem illum locum circumiret, & populus congregatus eum vt illud fieret rogaret, quæ res salutem, quæ postea Apameensibus cōtigit, præsignificauit. Ob quã causã imago in testudine sanctuarij statuta fuit, quæ inscriptione in basi incisa, hoc miraculum illis qui eiusdem ignari erant, commonstrauit, eaque ipsa imago ad irruptionem ab Adearmano & Persis in ea loca factam, seruata fuit; ac tum vnà cum sancta Dei ecclesia, quæ ibi fuit, & cum tota vrbe combusta. Ecce quos testes nos catholici exhibemus, nempè oculatos, & rei ipsi præsentes: Quam rem etiam narrat Nicephorus lib.17.ca.15.cuius verba illa tamquam insigniora hic perpendimus, videlicet: Viuificum crucis lignum proferret, vt postremùm intuerentur exoscularenturque vnicam hominum salutem, & quasi viaticum adorationem illius ad meliorem illam vitam migraturi sumerent.

Eodem libro Euagrius ca.26. cum ex Procopij historia narrasset Chosroẽ Edessenos obsedisse, eosque quasi de salute desperasse, sic scribit: Ad extremum igitur, cum desperatione debilitati ferè succumberẽt, sanctissimam imaginem diuinitùs fabricatam, quã non hominum manus effinxerant, sed Christus Deus Abagaro, quandoquidem eum videre cupiebat, miserat, proferunt; eamque in fossam quam construxerant importatam aqua cõspergunt, ex qua non parum in rogum, ac struem lignorum immittunt, atque diuina potentia fidei illorum, qui istud moliebantur, subsidio veniente, quod ab illis ante fieri neutiquã poterat, iam facile confectum fuit: nam aggeres hostium omnes adusti, & obsidio soluta † est, sed & cap.27.narrans Chosroem etiam Sergiopolim obsedisse: Ac simul, inquit, vt mœnia aggreditur, fit vtrinq; sermo & colloquium de seruanda ciuitate; conuenitq; inter eos, vti sacris thesauris ac monumentis, inter quæ † crux à Iustino & Theodora missa fuit, Vrbs redimeretur. lib. quoque 5. cap. 18. cum Anatholius à Tiberio II. Constantinopoli carceratus, se magiæ damnandum persensisset, sic scribit idem Euagrius: Quibus rebus cognitis, Anatholius ad imaginem quandam Mariæ deiparæ fune in carcere sublimem appensam accurrens, manibus à tergo complicatis, se ei supplicare precesque adhibere ostendit: Illa autem † eum velut sacrilegum detestata, & vt Deo inuisum coarguens, penitus ab se auertit; spectaculum planè horribile, & sempiternæ memoriæ prodendum, quod quidem à præsidiarijs militibus, & ab ijs, quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab eisdẽ omnibus alijs diuulgatum. Apparuit item Deipara, re ipsa, nonnullis alijs fidelibus, eosque contra scelestum illum incitauit, inquiẽs; Anatholium filium suum contumelijs afficere.

† Nicepho. lib. 17.c.16.

† Idẽ lib. 17.c.17.

† Idẽ lib. 18.c. 4.

Sed & lib.6.cap.20. Chosroes autem, inquit, † ad suum regnum restitutus, mittit ad Gregorium crucem multo auro & lapidibus preciosis exquisitè elaboratam, qua honorem Sergij martyris inclyti illustrare voluit. Hanc crucem primum Theodora cõiunx Iustiniani ei dedicauerat, deinde Chosroes senior cum alijs monumentis (vti à me supra libro quarto capite uigesimoseptimo om. memoratum est) inde abripuerat: mittit quoque aliam crucem auream,

† Idẽ lib. 18.c.21.

in qua literis græcis iſta curauit inſcribenda. Hanc crucem ego Choſroes Rex regum filius Ormiſdæ miſi: Cum enim Diabolico conatu, & veteratorio infeliciſsimi Baramis, & ſuorum caballariorum in Romaniam confugere eramus compulſi, & propter aduentũ ſcelerati Zadeſpram cum exercitu ad Niſibim, quò caballarios, qui à partibus Niſibenſium ſtabant, ſubduceret: caballarios cum duce ad Charchas vſq;, qui Zadeſpram reſiſterent, eiuſque vires frangerent miſeramus, ope & prȩſidio communiti S. Sergij martyris honoratiſsimi, & in primis memorabilis; quoniam acceperamus eum res ab ſe poſtulatas ſolere largiri. primo anno regni noſtri, ſeptimo idus Ianuarij poſtulauimus opem ab eo, votumque fecimus, ſi caballarij noſtri Zadeſpram vel interficerent, vel captiuum ſecum ducerent, nos auream crucem lapillis diſtinctam ad eius templum miſſuros, qua venerandum eius nomen illuſtraretur; atque ad quintum Idus Februarij caput Zadeſpram ad nos perlatum fuit. Itaque poſtulationis noſtræ facti compotes, quò res geſta nemini dubia eſſet, ad uenerandum ſancti Sergij nomen illuſtrandum, hanc crucem à nobis fabricatam ad templum eius miſimus, vnà cum cruce, quam Iuſtinianus Imperator Romanus ad idem templum miſit: quamquè Choſroes Rex regũ, filius Cabadi proaui noſtri temporibus, quibus Roman i, & Perſæ grauiſsimè inter ſe diſsidebãt, hùc aduexit; quam denique nos in noſtris theſauris inuenimus, & ad ædem ſancti, & venerabilis Sergij mittendam curauimus. Has cruces Gregorius cum de ſententia Mauritij Imperatoris accepiſſet, cum magna pompa ad ſacrum martyris templum defert, inque eo reponit.

Et poſt pauca, idem Choſroes: Cum fortè Beramais eſſem, petebam abs te ſancte Sergi, vt mihi ſubſidio venires, & Syra coniunx cõciperet; ac cum Syra Chriſtiana eſſet, & ego gentilis, & lex noſtra non permitteret nobis poteſtatẽ, mulierem Chriſtianam in vxorem ducendi; tamen ob meum ſingularem erga te amorem, legem in hac muliere neglexi, & eam de die in diem inter cæteras vxores ingenue diligere non deſtiti, neque deſiſto. Quamobrem viſum erat tuam bonitatem, ſancte Sergi deprecari, vt grauida fieret, quin etiam votum tibi nuncupaui, ſumque pollicitus ſi Syra conciperet, me crucem quam illa geſtat, ad ſanctiſsimum templum tuum miſſurum. Qua propter ipſe equidem, & Syra hoc apud animos noſtros proponebamus, vt hanc crucem in memoriã nominis tui, ſancte Sergi, ipſi teneremus, & viſum erat pro illa pretium eius, quod quatuor millia, & quadrigentos ſtateres miliareſios non excederet, mittere; & ſic idem augere, vt eius ſumma quinque millia ſtaterum complecterentur. Et infra, cũ miraculo grauida facta fuiſſet Syra, addit: Quocirca crucem hanc illicò, & eius pretium vnà ad tuam ſanctiſsimam ædem miſi, dediq; mandatum, vt ex eius pretio diſcus vnus, & vnus calix fierent; qui diuinis myſterijs celebrandis inſeruirent; quin etiam, vt crux fieret, & turibulum fabricaretur, vtrumque aureum in vſum ſacrȩ menſæ hæc ipſius ſunt teſtimonio relata, qui fecit (nẽpe Choſroes ſcribit) refert & Euagrius, & poſt hos etiam Nicephorus habet lib. 18. cap. 22. crucis lignum vitale dici, amplexari, pro viatico

tico haberi, audiuimus ab ea ſalutem promanare, honorari, atque adorari, miracula edere, ad memoriam depingi, cruces voti cauſa Deo offerri, beneficia à Deo obtineri per huiuſmodi oblationem, hæc vidimus, retulit teſtis hic oculatus. Quis contra hæc? Habuimus præterea inſignia imaginum miracula. Quis ergo dubitabit de veneratione ipſis habenda?

De ſancto Gregorio Magno Papa. Cap. II.

Gregorius Magnus crucis figuram, Chriſti, ſanctorumq; imagines defendit omnibus ſuis libris: innumerabilia profert miracula: ex eius ſcriptis, Ioanne Diacono, Ion a Aurelianenſi, Romana vrbe, Britannis, ac toto pene orbe.

GREGORII Magni de imaginibus ſententiam ordo expoſtulat, vt recenſeamus; nam huius ſæculi initium pertigerat. Ex ipſo multi inſignes loci habentur, quos diligenter collegimus. In primis igitur referenda ſunt illa, quæ habet epiſtola 5. ad Ianuarium epiſcopũ Caralitanum. ſic enim habet: Iudæi de ciuitate veſtra huc venientes queſti nobis ſunt, quòd ſynagogam eorũ, quæ Caralis ſita eſt, Petrus, qui ex eorum ſuperſtitione ad Chriſtianæ fidei cultum, Deo volente perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt Dominico, in ipſa feſtiuitate Paſchali, cũ graui ſcandalo, ſine veſtra occupauerit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei, dominique noſtri, & venerãdam crucem, vel birum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuiſſet. & infra: His hortamur affatibus, vt ſublata exinde qua dignũ eſt veneratione, imagine, atque cruce debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformare.

Præterea eodem libro, epiſtola. 53. ad Secundinum ſic habet: Imagines, quas tibi dirigendas per Dulcidum diaconum rogaſti, miſimus; vnde valde nobis tua poſtulatio placuit, qui illum toto corde, tota intentione diligis, cuius imaginem prę oculis habere deſideras; ab re non facimus, ſi per viſibilia inuiſibilia demonſtramus: ſic homo, qui alium ardenter videre deſiderat, aut ſponſam amans videre conatur, ſi contigerit eam ad balneum, aut ad eccleſiam ire, ſtatim per viam incedenti ſe præparat, vt de uiſione eius hilaris recedat. Scio quidem quòd imaginem Saluatoris noſtri, non ideo petis, vt quaſi Deum colas, ſed ob recordationem filij Dei, in eius amore recaleſcas, cuius te imaginẽ videre conſideras; & nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante illã poſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, ſed et in throno ſedẽtem recordamur. Et dum nobis ipſa pictura, quaſi ſcriptura ad memoriam filium Dei reducit, animum noſtrum aut de reſurrectione lætificat, aut de paſsione demulcet. Ideoq; direximus tibi ſurtarias duas, imaginem Dei ſaluatoris, & ſanctæ Dei genitricis Marię, beatorumque apoſtolorum Petr & Pauli continentes, per ſupradictum filium noſtrum; et vnam crucem; l au : etiam pro benedictione à ſanctiſsimo corpore Petri apoſtolorum principis,

cipis, vt per ipsum à maligno sis defensus, per cuius signum munitum te esse credis.

Sed & eodem lib. 7. epistola 109. ad Serenum episcopum Massiliensem: Præterea, inquit, indico dudũ ad nos peruenisse, quòd fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem ecclesia imagines confregit, atq; proiecit; & quidem Zelum nos ne quid manufactum adorari possit habuisse laudamus; sed frangere easdem imagines, non debuisse iudicamus. Iccirco enim pictura in ecclesijs adhibetur, vt hi, qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quę legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas, & illas seruare, & ab earum adoratu prohibere debuit, quatenus, & litterarum nescij haberent vnde scientiam historiæ colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret.

Sed & in lib. 9. epis. 9. ad Serenum episcopum eundem: Perlatum siquidem, inquit, ad nos fuerat, quòd inconsiderato zelo succensus sanctorum imagines, sub hac quasi excusatione ne adorari debuissent, cõfregeris; & quidẽ q͂a eas adorari vetuisses, omnino laudauimus: fregisse verò reprehendimus. Dic frater, à quo factum sacerdote aliquando auditũ est, quod fecisti? si non aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne despectis alijs fratribus, solum te sanctũ, & esse crederes sapientem? aliud est enim picturam adorare, aliud per picturę historiam quid sit adorandum addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis pręstat pictura cernentibus, quia in ipsa etiam ignorantes vident quod sequi debeant, in ipsa legũt qui litteras nesciunt; vnde & pręcipue gẽtibus pro lectione pictura est: quod magnopere à te, qui inter gentes habitas attendi debuerat; ne dum recto zelo incaute succenderis, ferocibus animis scãdalum generares. Frangi verò non debuit, quod non ad adorandum in ecclesijs, sed ad instruendas solummodo mẽtes fuit nescientium collocatum: & quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias, non sine ratione vetustas admisit, si zelum discretione condijsses, sine dubio & ea quę intendebas salubriter obtinere, & collectum gregem non dispergere, sed potius dispersum poteras congregare, vt pastoris in te meritum nomen excelleret, non culpa dispersionis incumberet. Et post pauca: Conuocandi enim sunt dispersi ecclesiæ filij, eisque scripturæ sacrę est testimonijs ostendendum, quia omne manufactum adorare non liceat; quoniam scriptum est: Dominum tuum adorabis, & illi soli seruies: ac denique subiungendum est, quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, vt nescientes litteras, ipsam historiam attendentes, discerent quid actum sit, quia transijsse in adorationem videras, iccirco commotus es, vt eas imagines frangi pręciperes: atque eis dicendum, si hanc instructionem, ad quam imagines antiquitus factæ sunt habere vultis in ecclesia, eas modis omnibus & haberi, & fieri permitto: atque indico, quòd non tibi ipsa visio historiæ, quæ pictura teste pandebatur displicuerit, sed illa adoratio quæ picturis fuerat incompetenter exhibita; atque his verbis eorum mentes demulcens, eos ad concordiam tuam reuoca: & si quis imagines facere vo-

re voluerit, minimè prohibe, adorare vero imagines omnibus modis deuita: sed hoc solicite fraternitas tua admoneat, vt ex visione rei gestę ardorem compunctionis percipiant; & in adorationem solius omnipotentis sanctę Trinitatis humiliter prosternantur. atque hæc quidem ex ipsis scriptis beati Gregorij quoad vsum imaginum. At de signo crucis sæpissimè honorificam mentionē facit, vt patet dialog. lib. 1. cap. 1. narrat enim Honoratum Abbatem Fundis ingens saxū à monte excisum, collapsum in medio cursu solo crucis signo continuisse. sed & cap. 4. scribit, Sanctimonialem, quoniā crucis signum omiserat in edenda lactuca, à dæmone fuisse correptam. At cap. 10. narrat, Fortunatum Tuderti episcopum hoc solo crucis signo vidēdi uim cæco restituisse, furentemque equum mansuetum reddidisse. In cap. autem 11. Cum monachi panem hoc signo (vt moris erat) non consignassent, coqui igne numquàm potuit: sed Martinus illum consignans, effecit, vt mox excoqueretur: quin & miraculo crucis figura, absque humano opere in ipso pane reperta est.

In tertio autem libro Dialog. cap. 7. scribit, in Fundano cliuo Iudæum à dęmonibus perterritum se hoc crucis signo munijsse, magnamq; dęmonum multitudinem inde eliminatam fuisse, accessisseque ad episcopum, ac enarrato miraculo baptismū subijsse: Subijcitq; ibi Gregorius: Nec res est hæc dubia, quia penè tot in ea testes sunt, quot eiusdem loci habitatores existunt. & omisso sancto Benedicto, qui calicem veneno mixtum solo hoc signo confregerat, vt in lib. 2. dialog. cap. 3. omisso quoque Sabino episcopo, de quo lib. dialog. 3. cap. 5. qui calicem veneno mixtum hoc signo liber ebiberat; atque alijs omissis, libet de Amantio præsbytero agere, de quo eod. 3. lib. cap. 35. sic habet. Amantius presbyter in quolibet loco, quamuis immanissimæ asperitatis serpentem repererit, mox vt eum signo crucis signauerit, extingui; ita vt virtute crucis, quam vir Dei digito ediderit, diruptis visceribus moriatur: quē si quādo serpens in foramine fugerit, signo crucis os foraminis benedicit, statim ex foramine serpens iam mortuus trahitur: quem tantæ virtutis virum ipse etiam videre curaui.

Sunt & alij loci insignes de imaginibus ac cruce, qui colliguntur de gestis eius ex libris Ioannis Diaconi ad Ioānem Papam nonum: nam lib. 2. cap. 35. cum beatus Gregorius ad Britannos direxisset Augustinum & Melitum, illique cum socijs in vrbem Doruenensem propè applicuissent, sic ait Ioannes præfatus: Ad ciuitatem Augustinus cum socijs prælata cruce, seu Saluatoris imagine appropinquans, cecinit dicens: Deprecamur te domine in omni misericordia tua, vt auferatur furor tuus, & ira tua à Ciuitate ista, & à domo sancta tua; quando peccauimus: prędicantibus autem eis, & in nomine Iesu miracula facientibus, crediderunt multi, & baptizati sunt, mirantes innocentis vitæ simplicitatem, complectētesque dulcedinem cęlestis doctrinæ. Cęlestis doctrina illorum fuit tum verbo, tum exemplo crucem adorantium, qui quia crucem, Christiq; imaginem glorificauerant, sunt ab ipso quoque Christo glorificati miraculis,

Libro quoq; 4.cap. 83. ſic habet: In Gregorij venerabilis Monaſterij atrio iuſſu eius iuxta Nymphęum duę Iconę veterrimę artificialiter depictæ vſq; hactenus videntur, in quarum altera beatus apoſtolus Petrus ſedens conſpicitur, ſtātem Gordianum regionarium, videlicet patrem Cregorij, manu dextra per dexteram nihilominus ſuſcepiſſe, cuius Gordiani habitus caſtanei coloris planeta eſt: ſub planeta dalmatica, in pedibus caligas habens, ſtatura longa, facies deducta, virides oculi, barba modica, capilli condenſi, vultus grauis: in altera uero mater Gregorij ſedens depicta eſt Siluia, candido velamine, à dextero humero taliter contra ſiniſtram reuoluto contecta, vt ſub eo manus tāquam de planeta ſubducat; & circa pectus ſub gula inferior tunica pſeudolactinei coloris appareret; quę magno ſinuamine ſuper pedes defluat; duabus zonis ad ſimilitudinem dalmaticarum, ſed latioribus omnino diſtincta: ſtatura plena, facies rotunda quidem, & candida, ſed ſenio iam rugoſa, quam ipſa quoque ſenectus pulcherrimam fuiſſe ſignificat; oculis glaucis, & grandibus, ſupercilijs modicis, labellis venuſtis, vultu hilaris, ferens in capite matronalem mitram candentis brandei raritatem niblatam, duobus dexterę digitis ſignaculo crucis ſe munire velle prætēdens. In ſiniſtra verò patens pſalteriū retinēs, in quo hoc ſcriptum eſt; Viuit anima mea, & laudabit te; & iudicia tua adiuuabunt me. A dextero verò cubitu, vſq; ad ſiniſtrum circa ſcapulas uerſus aſcēdens reflectitur, qui ita habet: Gregorius Siluię matri fecit. Sequitur ibi cap. 84. Sed ab apſidicula poſt fratrē Cællarium Gregorius eiuſdem aurificis magiſterio in rota gypſea pictus oſtenditur, ſtatura iuſta, & benè formata, facie de paternę faciei longitudine, & maternę rotuditate ita medie temperata, vt cū rotunditate quadam decentiſsime videatur eſſe deducta, barba paterno more ſubfulua, & modica, ita caluaſter, vt in medio fronte gemellos cincinnos raruſculos habeat, & dextrorſum reflexos, corona rotunda & ſpatioſa, capillo ſubnigro & decenter intorto, ſub auriculæ medium propendente, fronte ſpacioſa: claris & longis, ſed exilibus ſupercilijs, oculis pupillę furuis, non quidē magnis, ſed patulis, ſub ocularibus plenis, naſum à radice vergentium ſuperciliorum ſubtiliter directo; circa mediū latiore, deinde paulo recuruo, & in extremo patulis naribus præminente, ore rubeo, craſsis & ſubdiuiduis labijs, genis compoſitis, mento à confinio maxillarum decibiliter prominente, colore aquilino, & viuido; non dum ſicut ei poſtea contigit cardiaco; vultu mitis, manibus pulchris, teretibus digitis, & habilibus ad ſcribendum, pręterea planeta ſuper dalmaticam caſtanea; Euangelium in ſiniſtra, modus crucis in dextera: pallio mediocri, à dextero videlicet humero, ſub pectore ſuper ſtomachum circumlatum deducto, deinde ſurſum per ſiniſtrum humerum poſt tergum depoſito, cuius pars dextera ſuper eundem humerum veniens, propria rectitudine, non per medium corporis, ſed ex latere pendet: circa verticem verò tabulę ſimilitudinem, quod viuentis inſigne eſt pręferēs non coronā. Ex quo manifeſtiſsimè declaratur, quia Gregorius dum adhuc viueret, ſuam ſimilitudinem depingi ſalubriter voluit, in quo poſſet à ſuis monachis, non pro elationis

tionis gloria, sed pro cognitę districtionis cautela frequētius interi, vbi huiusmodi distichon ipse dictauit:

Christe potens domine, nostri largitor honoris
Indultum officium solita pietate guberna.

Alijs verò locis fit insignis memoria, de signi crucis virtute, ijsdem Ioannis de Gregorij vita libris: Nam libro 1. cap. 38. Cum idem Gregorius adhuc le uita esset, quidam adolescens incorrigibilis, in monasterio, quasi agens animam, omnium membrorum vsum perdiderat; eique dęmon draconis forma illum deuoraturus apparebat; astabat tū cū alijs Gregorius, vtens his verbis: Quid est quod loqueris frater? signum tibi sanctæ crucis imprime: respondet ille cū magnis clamoribus dicēs: volo me signare, sed nō possum, quia squamis huius draconis premor. Sed & lib. 2. c. 43. cū adulterū Gregoriū excōicasset, illeq; vlciscēdi aīo magos quosdā adegisset, vt equitātē Gregoriū processione publica equus excuteret, immissa equo tāta rabie, vt à nemine cohiberi posset, sic scribit Ioānes: Tūc Gregorius reuelāte spiritu sancto dæmoniacā imissionē cognoscens, facto crucis signaculo, tā caballum à pręsenti rabie liberauit, q̄ maleficos ex latenti culmine, iubens deponere, perpetua cæcitate mulctauit; quos postea conuersos & baptizatos, ecclesiastica stipe nutriri præcepit.

Ionas quoque Aurelianensis episcopus, Caroli magni tempore, qui de imaginibus pijssimè scripsit, in lib. 1. testatur D. Gregorium in libro sacramentorum, hanc quæ sequitur orationem scriptam reliquisse. *Deus, qui vnigeniti tui Domini nostri Iesu Christi precioso sanguine humanum genus redimere dignatus es; concede propitius, vt qui ad adorandam viuificam crucem adueniunt, à peccatorum suorum nexibus liberentur.*

Quis non miretur huius nostri miserandi sæculi insaniam? Gregorius omnium Pontificum quasi columen, probat vsum imaginum, redarguit corruptores, distribuit iconas viris pijs, iubet in ecclesijs & fieri & haberi, vtilitatem ab earum vsu recipi docet, idiotarum librum esse, manuque nos per imagines duci ad Christi redemptoris contemplationem, apertissimo stylo commonstrat: Crucifixi, crucisque materialem probat effigiem fieri, signique eius per digitos expressionē: Nihilominus vecordia tanta in huius tpis hæreticorum cordibus imperat, vt videntes hæc non videant; intelligentesq; nō intelligant.

In Armeniorum hæresim. Cap. III.

Armeniorum hæresim monstruosam esse apertissimum fit; ex Guidone Carmelita, Nicephoro.

PEPERIT hoc sæculum etiam monstra sua: nam & Armeniorum hæresis orta est, illa quidem fœdissima; vt enim Guido Carmelita refert, crucem non prius venerantur, quàm eam baptizauerint, & in eius medio vnum clauum fixerint (quo significant vnum ex Trinitate cruci

fixum,

fixum, ideſt diuinam eius naturam) & ſacrificij ſanguine ipſam inunxerint: habet hoc & Nicephorus lib. 18. capit. 53. Sed hoc monſtrum confodit ille ipſe Gregorius magnæ præſul Armeniæ, quem ſibi vindicant in doctorem præcipuum: ille etenim (vt ſuperioribus ſæculis edocuimus) cruces ligneas quibuſdam in locis à ſe collocatas iuſſerat adorari; ad eaſque tamquam ad ſacra profugia concurri; idque cum nondum eſſet Pontifex declaratus, eaſque nec ablutione, nec clauo, nec ſanguine expiaſſet, quod & ſcribit Euthym. par. 2. tit. 20. circa medium.

Habent & aliud monſtruoſum ijdem Armeni, vt eſt apud Nicephorũ lib. 18. cap. 53. Nam etſi imagines ſacras honorant, non tamen oſculantur, ſed digito tantum eas contingunt, & digito oſculum figunt; ſed & crucem ſanctam magno Paraſceues die ſub terra abſcondunt, vſque ad magnum Dominicum diem. Hęc nos catholici non accipimus: nam oſculamur, & veneramur imagines; neque crucem terra obruimus, ſed ſummo cum honore velamus. Horum quoque Armeniorum partus monſtruoſus alius fuit, nempe Cazinzariorum, qui & Neſtoriani ſunt, & ſolam crucem, non etiam & alias imagines venerantur, vt eſt apud Niceph. lib. 18. cap. 14.

Ex quibus monſtris videmus ſemper hæreticos vacillare, nam vt ſcripturarum ſanctarum, ita & eccleſiaſticorum dogmatum partem fatentur, partẽ negant, vel parti aliquid addunt, aut aliquid demunt, ne vmquam cum catholica fide conſentire videantur; ſed proſequamur catholicorum teſtimonia, ut collatione facta, & tamquam oppoſitis, oppoſita contraria magis eluceſcant.

De ſancto Gregorio Archiepiſcopo Turonenſi. Cap. IIII.

Gregorius Turonenſis crucis, & imaginum ſacrarum vſum defendit, docetque ab eis plurima recipi per Dei gratiam, beneficia: narrat quoq; innumerabilia miracula; ex eius libris, Romanis Imperatoribus, Regibus, epiſcopis quampluri-mis, totaq; fere Gallia.

VIXIT hoc tempore Gregorius Turonenſis, ex quo tametſi ſuperiore ſæculo multa protulimus, quæ in illud ſæculum inciderãt; nõ fuerit tamen inconueniẽs ipſius ſententias tã circa imagines quàm crucis ſignũ hoc loco attexere; & in primis illud adferemus quod is narrat hiſtor. gallic. lib. 2. cap. 3. Cum enim Cirola epiſcopus Arianus, pecunia quendam corrupiſſet, vt ſe cæcum ſimularet, quò ipſe Cirola poſtea miraculum patrare videretur, in viſu illi reſtituendo; ac contra eueniſſet, nempe ꝙ huiuſmodi ſimulatione, re uera ille in cæcitatem inciderat: cum igitur homo infortunium hoc perpeſſus, blaſphemare epiſcopum Cirolam, & eius dogma cœpiſſet, conuerſus ad catholicam fidem, petijt ab orthodoxis epiſcopis Euge-

nio,

nio, Vindemiali, & Longino visum sibi restitui: Hæc illis (inquit Gregorius) audientibus, & se inuicem honore mutuo præuenientibus, oritur inter eos sancta contentio, quis oculis eius signum sanctæ crucis imponeret, Vindemialis verò, ac Longinus, Eugenium; ille verò eos orat, vt manus imponerēt cæco: quod cū fecissent, & manus suas super caput eius tenerent, sanctus Eugenius crucē super oculos cęci faciens, ait: In nomine patris, & filij, & spiritus sancti veri Dei, quem trinum in vna æqualitate, atque omnipotentia confitemur, aperiantur oculi tui, & statim ablato dolore ad pristinam redijt sanitatē.

Sed & eodem libro cap. 17. de picturis, & sacris imaginibus ita habet: Numantij coniunx basilicam sancti Stephani, Aruernis in suburbio murorum ædificauit: quam cum fucis colorū adornare vellet, tenebat librū in manibus, legens historias Ecclesiæ antiquas, & pictoribus indicās, quæ in parietibus fingere deberent. Factum est autē quadam die, vt sedente ea in basilica, ac legente, adueniret quidā pauper ad orationē, qui aspiciens eam in veste nigra senio iam prouectam, putauit esse vnā de egentibus, protulitq; quadrā panis, & posuit in sinu eius, & abscęsit. Illa verò nō dedignans munus pauperis, qui personā eius non intellexit, accepit, & gratias egit, reposuitq; hanc suis epulis anteponens. Hæc ideo retulimus, non solū vt discant Iconomachi picturas sacras semper in Ecclesia haberi cōsueuisse, sed etiā vt discant egregiam humilitatem in illorum versari cordibus, qui ipsis oblectantur.

Eodem libro cap. 37. cum prædones Alarici Gothorum regis irruerent in Maxentium Abbatem, ei, qui primo ictum emiserat, quasi ictu illo abbatis caput esset amputaturus: manus erecta, inquit, diriguit, gladiusq; retrorsum ruit; at ille ad pedes beati viri, veniam deposcens sternitur: quod vidētes reliqui cū timore maximo ad exercitum redierunt, timentes ne & ipsi pariter interirēt. huius verò brachium beatus confessor cum oleo benedicto contrectans, imposito signo crucis, restituit sanum. Lib. etiam 6. hist. cap. 6. simile quid narrat de hospitio recluso apud vrbem Nicensem, quem cum Longobardi vidissent catenis ligatum (ijs enim se ipsum sponte inclusum vincierat) putarunt homicidam, aut alioqui scelestissimum: Tunc, inquit, cum vnus extraxisset gladium, vt caput eius tolleret, dextra eius in ipso ictu suspensa diriguit, nec eam ad se potuit reuocare; itaque gladium laxans terræ deiecit: hæc videntes socij eius clamorem in cælum dederunt, flagitantes à Sancto, vt quid agi oporteret clementer insinuaret. ipse igitur imposito salutis signo brachium sanitati restituit. Ille autem in eodē loco conuersus tonsurato capite fidelissimus monachus nunc habetur.

Earundē hist. lib. 6. cap. 7. de eodem hospitio, cum Dominicus quidā à natiuitate cæcus corā illo astaret: Tunc inquit, cum oleo benedicto super oculos eius crucem sanctam faciens, ait: In nomine Iesu Christi redemptoris nostri aperiantur oculi tui, & statim aperti sunt oculi eius, & erat admirans; cernensque mirabilia Dei, quæ in hoc mundo videbat. Dehinc mulier quadam, vt ipsa declamabat, tria habēs dæmonia, ad eum adducta est, quam cum tactu

ſacro benedixiſſet, atque ex oleo ſanctam crucem fronti eius impoſuiſſet, eiectis dæmonijs purgata diſceſsit; ſed & aliam puellam à ſpiritu immundo vexatam, benedictione ſanauit.

Idem in lib. in glor. confeſſ. cap. 7. Fuit, inquit, in Nobiliacenſi pago vrbis Turonicæ arbor, quæ ab impulſu venti ruens, viã publicã impediebat; quod iter cum vir beatus Martinus ageret, viantium motus miſericordia, facto deſuper ſigno crucis erexit eam, & mox Gregorius ipſe teſtatur ſe vidiſſe arborem rectam. Eodem lib. in glor. confeſſ. cap. 20. cum de oratorij ſacra dedicatione Turonis à ſe peracta, ijſdem ritibus, quibus & nunc omnis eccleſia vtitur, meminiſſet, vtitur his verbis: Cellula diligenter compoſita, & altari ex more locato, ad baſilicam ſanctam vigilijs noctem vnam duximus; manè verò venientes ad cellulam, altare quod erexeram ſanctificauimus; regreſsiq; ad baſilicam, ſanctas reliquias Martini, Saturnini, Iulianiq; martyrum, & etiã beati Illidij, exinde ſolẽniter radiantibus cereis, crucibuſq; admouimus: erat autem ſacerdotũ, ac leuitarum in albis veſtibus non minimus chorus, & ciuiũ honoratorũ ordo præclarus, ſed & populi ſequentis ordinis magnus conuentus. Diſce vno hoc ex loco, & crucis vſum in ꝓceſsionibus, & ſacri loci dedicationem cum ſanctorum reliquijs fieri conſueuiſſe. Eodem in glor. confeſſ. cap. 24. agens de Monegundi cõiugata Carnotenſi, ſic ſcribit: Nam ſi quis puſtulam malã incurriſſet, & ad eam veniens oratione precaretur, confeſtim illa proſternebatur ad ſupplicandum dominũ, & colligens folia cuiuſlibet oleris, aut pomi, ſaliua illiniebat, facienſq; crucẽ ſuper vlcus imponebat foliũ, & cõfeſtim ita oẽ venenũ euaneſcebat, vt nihil penitus lętiferi ęgrotus vltra ꝓferret.

Eodẽ in glor. conf. c. 29. Quidam, inquit, loquelam emeruit hoc modo: hic vt cruda operatur ruſticitas populorum, iuramentũ mẽdax in eccleſia protulit, moxq; rigente lingua mutus effectus eſt, ita vt non vocis humanæ, ſed bidentis mugitum ſimulare videretur: veniens autem ad Detremonij epiſcopi tumulum proſternitur ad orationem, ſentitque, vt poſtea aſſerebat, tamquam ſi aliquis guttur eius tangeret (quod, vt credo, virtus erat dñici confeſſoris) egreſſuſq; presbyterũ, qui aderat nutu deprecabatur, vt ſignũ crucis faucibus clauſis imponeret; quod cũ presbyter feciſſet, iterũ proſternitur ad orationẽ, protinuſq; eleuatur, vocis officio reddito, omnia quæ pertulerat proprio patefecit eloquio.

Eodem lib. in glo. confeſſ. c. 35. teſtatur ſe vidiſſe ſculpturas rerum geſtarũ Chriſti, & Apoſtolorũ, ſic ſcribens: In baſilica ſancti Venerãdi, quæ Aruernæ ſancti Illidij eſt proxima, tranſuoluta cellula à parte occidentis fuit, in quã multa ex marmore pario ſepulchra ſculpta ſunt: In eis verò nonnulli virorũ ſanctorum, & mulierũ aliquæ religioſarum quieſcunt: namq; non ambigitur eos eſſe Chriſtianos, quia ipſę hiſtoriæ ſepulchrorũ ſunt de virtutibus Domini & Apoſtolorum eius; & ne quis putet huiuſmodi ſculpturas minime Deo gratas fuiſſe, ibi cæca mulier viſum recepit, dum pietatis ſtudiũ ad illa ſepulchra exerceret. Ibid. cap. ſequenti 36. teſtatur etiã extitiſſe exculptã effigiem

beati Alexandri viri religiosi, his verbis vtens: Est & illud sepulchrũ eius, qui ibi sculptus est meritis gloriosũ, inter egressum basilicæ sancti Illidij, & ingressum templi beati Venerandi in edito positum, in quo ferunt Alexãdrũ quendam religiosum fuisse sepultum; ex eo autem frequẽs infirmorum necessitas eraso puluere, atque hausta potione extemplò consequitur sospitatem. Inde igitur tam frequens hauritur medicamentũ, vt pro assiduis beneficiorũ cõmodis transforatũ ab aspiciẽtibus cernatur. Eod. in glo. conf. c. 56. Victorius Cenomanorũ episcopus, vrbe incendio flagrante, obuiã sese turbini obtulit, eleuataq; manu, facto signo crucis è contra, illicò omne cessauit incendiũ: sed & cap. 62. refert sese Lugdunum ad B. Helij sepulchrũ perrexisse, ac de appicto ibi miraculo sic scribit: Aspicio in ostio esse scriptũ, qualiter sepulchri violator cadauere exanime spoliare voluerit: Inquirẽti verò causam, si hęc vera essent, quæ in ostio picta cernebantur, vir mihi talia retulit: S. Helius tempore paganorũ in hac Lugdunensi vrbe fuit episcopus, qui defunctus sepultus est à fidelibus: Nocte autẽ sequenti veniens quidã paganus, lapidẽ, qui sarcophagũ tegebat reuoluit, erectũq; contra se corpus sancti conatur spoliare: At ille extensis lacertis constrictũ ad se hominẽ fortiter amplexatur, & vsq; mane populis aspectantibus, tãquam deuinctũ loris, ita miserũ brachijs detinebat. Igitur iudex loci violatorẽ sepulchro iubet abstrahi, ac legalis pœnæ sententia cõdemnari: sed non laxabantur à sancto. Tunc intelligens voluntatẽ defuncti, fecit iudex de vita promissionẽ; moxq; vinctus laxatur, & sic incolumis redditur. ò vere sanctam vltionẽ pietate permixtã, retinuit hominẽ, vt argueret, sed tradi nõ permisit supplicio, quem iam reddiderat emendatũ. Eod. in glor. conf. cap. 63. Leonis Romani Imperatoris filia à dæmone vexabatur; hanc sanaturus Lugdunensis archidiaconus: Ad basilicam, inquit, B. Petri apostoli se confert, ibiq; cõtinuato cũ vigilijs & orationibus triduano ieiunio, quarta die per inuocationem dñi nostri Iesu Christi, & crucis vexillum, immundũ spiritũ à corpore puellę depellit. Eod. in glor. conf. c. 77. narrat Simpliciũ Augustodunẽsem episcopũ idololatriam ad Berecyntię simulachrũ deleuisse, oratione his verbis pronũtiata: Illumina quæso dñe oculos huius populi, vt cognoscat, quia simulachrũ Berecyntię nihil est; & facto signo crucis contra illud, protinus simulachrum in terram ruit. Eod. in glor. conf. c. 79. describens Remensium ritum, quo in processionibus peragendis, ad inguinarium morbum propellendum vtebantur, sic narrat: Accensis super cruces cereis, atq; cereo feralibus, dant voces in canticis, circumeunt vrbẽ cum vicis, nec prætereunt vllum hospitiũ, quod non hac circuitione concludant. Eod. in glor. cõf. c. 82. de Eusychio eremita apud Bituricas: Ad hũc, inquit, cum diuersi propter diuersas infirmitates venirẽt, plerumque ei infantes, quibus fauces intumuerant deferebant, quos ille tactu blandissimo pertractans, aiebat quasi spiritali loco delectatus: Meritò hęc gula doloribus quatitur, quæ inglutire nõ desinit; sed in Trinitatis nomine, signum crucis imponens, infirmas fauces à doloribus & tumoribus liberabat.

Videamus ex eodem Gregorio in libro in gloriam martyrum. ibi enim cap. 5. ſic habet: Crux Dominica, quæ ab Helena Auguſta reperta eſt, Hieroſolymis quarta & ſexta feria adoratur; huius reliquias, & merito, & fidei Helenæ comparanda regina Radegundis expetijt, ac deuote in monaſterio Pictauienſi, quod ſuo ſtudio conſtituit, collocauit. miſit pueros iterum Hieroſolymã, ac per totam orientis plagã, qui circũeuntes ſepulchra ſanctorum martyrũ, confeſſorumq; cunctorũ reliquias detulerunt; quas in arca argentea cum ipſa cruce ſancta collocatas ſeruauit, multaque exinde miracula conſpicere meruit; de quibus illud primum exponam, quod ibidẽ Dominus in diebus paſsionis ſuæ dignatus eſt reuelare: ſexta feria ante ſanctũ Paſchas, cum in vigilijs ſine lumine pernoctarent, circa horam tertiam noctis apparuit ante altare lumen paruulum in modũ ſcintillę; deinde ampliatum, huc illucq; comas fulgoris ſpargere cœpit, gradatim in altum cõſcendens; effectaq; pharus magna obſcuræ nocti, vigilantiq; plebeculæ lumen præbuit ſupplicãti: illuceſcente autẽ cælo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium euanuit. Ego autẽ audiebã ſępius, quòd etiã lychni, qui accẽdebantur ante hęc pignora ebullientes virtute diuina in tantũ exundarent oleo, vt vas ſuppoſitũ plerũq; replerẽt; & tamen iuxta ſtultitiã duræ mentis, nunquã ad hęc credẽda mouebar, donec brutam ſegnitiem, ipſa ad præſens, quę oſtenſa eſt virtus argueret: Ideoq; quę oculis proprijs viderim explicabo. Cauſa deuotionis extitit, vt ſepulchrũ ſancti Hilarij viſitans, huius reginæ adirem colloquia, ingreſſuſq; monaſteriũ, conſalutata regina, coram adoranda cruce ac ſacris beatorũ proſternor pignoribus. Denique oratione facta ſurrexi: erat enim ad dexteram lychnus accenſus, quem cum ſtillis frequenter defluere conſpexiſſem, teſtor Deum, quia putaui quaſi vas eſſet fractum, quia erat ei concha ſuppoſita, in quam oleum defluens decidebat. Tum conuerſus in abbatiſſam aio: Tantane te retinet mentis ignauia, vt integrum cicendilem laborare non poſſis, in quo oleum accendatur, niſi effractum, in quo defluat ponas? At illa; non eſt domine mi, ſed virtus eſt crucis ſanctæ, quam cernis: Tunc ego ad me reuerſus, & ad memoriam reuocans, quæ prius audieram, conuerſus ad lychnum in modum ollæ feruentis, magnis fluctibus exundare conſpexi, vt per oram ipſam vndis intumeſcentibus ſuperflueret, & (vt credo) ad incredibilitatem meam arguendam magis ac magis augeri, ita ut in vnius horæ ſpatio pluſquam vnum ſextarium redderet vaſculum, quod quartarium non tenebat, admiratuſque ſilui, ac virtutem adorandæ crucis deinceps prædicaui.

Puella quædã Chrodegildis nomine, dum poſt mortẽ patris in vrbis Cenomanicę territorio deſideret, oculorũ amiſsione mulctatur. Poſtquã autẽ ex iuſsione Chilperici regis adhuc beata Radegunde regina ſuperſtite, ad antedictam monaſterij tranſiuiſſet regulã, ipſa beatiſsima oſtendente, ad ſanctã proſternitur crucem; ibiq; cum reliquis ſanctimonialibus vigilias explicans dato mane ijſdẽ diſcedentibus, proſtrata ſolo in eodem loco quieuit: apparuitq; ei

per visum quasi aperiret aliquis oculos eius, & vnũ sanitati redderet, cũ alius adhuc laboraret: ita subitò ad ostij reserati sonum expergefacta, vnius oculi lumen recepit; quod non ambigitur per crucis virtutem fuisse præstitum; Energumeni, claudi, & alij quoque infirmi persæpe in hoc sanantur.

Insignisimum etiam est quod idem scripsit eodem libro cap. 10. his verbis: Beatæ Mariæ virginis reliquias cum sanctorum Apostolorũ, vel beati Martini reliquijs super me in cruce aurea positas gestabam, cumque conspicerem hospitiolum cuiusdam pauperis incendio concremari, quod erat folijs contectum, currebat miser cum liberis, & vxore aquam deferens, sed flammæ nõ mitigabantur: Tunc extractam à pectore crucem eleuo contra ignem: mox in aspectu sanctarum reliquiarum ita cunctus ignis obstupuit, ac si non fuisset accẽsus. Eidem narrationi suffragantur clerici Turonenses in vita ipsius, quam edidit Lipom. tomo 3.

Sed & capite 21. idem Gregorius alia narrat his verbis: Nam & isto nunc tempore per credulitatem integram tanto Christus amore diligitur, vt cuius legem in tabulis cordis credentes populi retinent, eius etiam imaginem ad cõmemorationem virtutis in tabulis uisibilibus pictam per ecclesias, ac domos affigant: sed etiam in hoc inimicus semper humani generis æmulus extat. Nam Iudæus quidam cum huiusmodi imaginem in tabula pictam, & parieti affixam in ecclesia sæpe vidisset, ait: Ecce seductorem illum, qui nos, genusq; nostrum humiliauit, & sic nocte veniens telo ipsam imaginem verberat, elisamque de pariete, opertam veste ad domum portans flammis parat exurere: sed res mira apparuit, quæ de virtute Dei exisse non potest ambigi; nam de vulnere vbi imago transfossa fuerat, sanguis effluxit, quod ipse iniquus spiculator, oppletus furore non sensit. Cum autem per obscurę noctis tenebras domum suam fuisset ingressus, lumine adhibito cernit se totum sanguine cruentatum; timensque ne scelus suum patefieret, abiectam à se tabulam abdidit in obscuris, nec ausus est vltra contingere, quod iniquè præsumpsit auferre. Venientes autem Christiani diluculo ad domum Dei, imaginem non inueniunt, stupentesque ac requirentes, quod fuerat factum cruoris vestigia deprehendunt, quæ sequentes ad domum Iudæi accedunt. denique sciscitati de tabula nihil certi cognoscunt: Requirentes autem eam solicitè in angulo cellulæ Iudæi reperiunt, qua ecclesiæ reddita, furem lapidibus obruunt.

Eadẽ S. Antoninus hist. p. 2. tit. 12. c. 5. §. 11.

Est & apud Narbonensem vrbem in ecclesia seniore, quæ beati Genesij martyris reliquijs plaudit, pictura, quæ dominum nostrum quasi præcinctum linteo indicat crucifixum, quæ pictura, dum asiduè cerneretur à populis, apparuit cuidam Basilio presbytero per visum persona terribilis, dicens: Omnes vos obtecti estis varijs indumentis, & me iugiter nudum aspicitis: Vade quãtocius, & cooperi me vestimento: & persona non intelligens visionem data die, nequaquam ex ea rememoratus est, rursumque apparuit ei, sed & illud paruipendit: Post tertium autem diem secundæ visionis grauiter excruciato eo verberibus ait: Nonne dixeram tibi, vt cooperires me vestimento, ne cer-

nerer nudus, & nihil ex hoc à te actum est? Vade, inquit, & tege linteo picturam illam, in qua crucifixus appareo, ne tibi velox superueniat interitus: at ille commotus, & valde metuens, narrat ea episcopo; qui protinus iussit desuper velum expandi, & sic obtecta nunc pictura conspicitur: nam & si paruumper detegatur ad contemplandum, mox dimisso velo contegitur, ne detecta cernatur.

Tandem illud non est prætermittendum, quod eodem libro cap. 105. his verbis tradit:

Ergo si te senseris captiuum abduci in lege peccati, tutare frontem tuam signo crucis insigni, quo propellas iaculum huius insidiæ: quia iuxta Prudẽtium; Crux pellit omne crimen fugiunt crucẽ tenebræ, Et hoc munita signo mens fluctuare nescit. & mox, Ergo si viriliter, & non trepidè signum, vel fronti, vel pectori salutare superponas, tunc resistendo vitijs martyr habeberis, quia & ipsi martyres ea, quæ vicerunt, non suis viribus, sed Dei auxilijs per signaculum crucis gloriosissimæ peregerunt. Præter tot crucis miracula, quæ huius Gregorij scriptoris, & episcopi temporibus euenerunt, habes & alia ipso inspectante contigisse. Ab eius quoque scriptis collegimus contumeliam imaginibus irrogare, nihil esse aliud, quàm Christum membraque eius iniuria afficere: vt discant Iconomachi tot se conuitijs Christum impetere, quot illius imagines irrisione contempserint.

De Hierosolyma à Persis expugnata. Cap. V.

Phocæ sæculo crux Christi in Perside rapitur; ex Paulo diacono, Adone: postea magna Christianorum omnium gratulatione repetitur.

PONTIFICVM sententijs iam exploratis, æquum est, vt eiusdem sęculi etiam Cæsarum aliquas perquiramus, & primum sub Phoca contigit id, de quo Paulus Diaconus lib. 18. in Phoca: Huius, inquit tempore, Persæ quoque aduersus Rempublicam grauissima bella gerentes, multas Romanorum prouincias, & ipsam Hierosolymam auferũt, & destruentes ecclesias, sancta quoque profanantes inter ornamenta locorum sanctorum, vel communium etiam vexillum Dominicæ crucis abducunt. Hoc totidem verbis habet Ado Viennensis initio huius sæculi: Persæ, inquit, aduersus rempublicam grauissima bella gerentes, multas Romanorum prouincias, & ipsam Hierosolymã capiunt, ac destruentes ecclesias, sancta quoque loca profanantes, etiam vexillum dominicæ crucis auferunt: maior enim censenda fuerat iniuria illata Christo Deo, quòd crucis vexillum (vnde pẽdent regna omnia) ad Persarum manus peruenisset, quàm quòd fortè Hierosolyma deleretur: insignius enim est postea triumphatum recuperata cruce, quàm recepta Hierosolyma.

De Heraclio Imperatore. Cap. VI.

Heraclius Imperator magno fidei zelo e Persarum manibus Christi crucem eripit, crucis figurã coluit, sacras imagines veneratus hostes deuicit; teste Adone, Zonara, Nicephoro, Fulgoso, Egnatio, Hierosolymitana vrbe, Constantinopolitano populo, præter id quod eius rei vniuersa ecclesia festiuum diem quot annis agit: ac præterea sunt miracula.

HERACLIVS non solum Phocæ Imperio succedit, sed perditam à Phoca Christi crucem, victis Persis recuperat, vt est apud Adoné Viennensem his verbis: Heraclius Imperator cum exercitu superueniens, Persis victis, Christianos qui ibi erant captiui, reduxit; ac vexillũ dominicæ crucis Hierosolymam triumphans reportauit. Sed hoc habet politiore stylo, & explicatiore historia Zonaras: Post hęc, inquit, quidam accidit ad Chosroe interitũ maturandũ: nam cum multos haberet liberos, reiecto natu maximo Siroe, alij tradere voluit regnũ nomine Merdasæ; quo Siroes cognito, conciliatis sibi quibusdã Satrapis patrem inuadit, eiq; in vincula coniecto, cum multum auri, & pretiosarum gemmarum aceruos proposuisset, ob hoc, inquit, Romanos contra Persas concitasti, & mutuis cædibus & cladibus grassari coegisti: fruere igitur desiderijs tuis. deinde filium quoque illius Merdasam, cui regnum destinarat, ceterosq; liberos in conspectu illius, ac tum demum ipsum quoq; sustulit. Ita regno Persarum potitus, legatos ad Heraclium mittit Chosroe interitum illi nũcians, paceq; facta omnes Romanos captiuos dimittit, & venerabilia ligna salutaris crucis, & Patriarchã Hierosolymitanũ Zacchariam illi restituit: Imperator vicissim Persis, qui à Romanis tenebantur domum redeundi potestatem dedit. His sexennio peractis. Et preciosis lignis, ipsoq; Patriarcha Hierosolyma restitutis; Heraclius anno septimo in regiam regressus à senatu, populoq; Bizantino lętis acclamationibus, & cum plausu splendidissime excipitur; quod etiam narrat Suuinctius Egnatius: Heraclius, inquit, ingentibus copijs in Chosroem ductis, victis sæpe eius ducibus, & cũ omnibus copijs cæsis mox profligato Chosroe, Persideq; omni in vltionem nostram igni, ferroque vastata, lignum salutiferæ crucis recepit. Celebris adhuc est Christianis dies festus, argumentum victoriæ, insignis pacis videlicet partæ, & Tigridis fluuij inter vtrumque Imperiũ termini; triumphatumque egregiè, cruce prælata.

Aliud memoratu dignum de hoc Heraclio, ad rem nostrã conueniens habet Niceph. lib. 8. cap. 32. Cũ enim à Constantino tres publicè propositas cruces enarrasset, tertiã in foro Panario describit, eiusq; miracula; dicitq; ab Heraclio ἀνίκητον, hoc est inuictam fuisse nominatam; subijcitque hæc verba: Hanc sanè venerãdam Domini crucem, longo post tempore decimum octauum annum, Mauritio imperante, quòd immenso terręmotu corruerat, ferreis quibusdam operibus Heraclius firmauit, & in basi eius huiusmodi incidit

dit inſcriptionē: Opus Deo acceptū Imperatoris magni Heraclius firmauit. Quæ inſcriptio ad mea vſque tempora durauit.

Habet de Heraclio quoq; inſignisſimā hiſtoriam Baptiſta Fulgoſus lib. 1. cap. 1. de cultu religionis: Heraclius, inquit, Imperator graui Choſroe regis Perſarum bello preſſus, cum is omnes pacis conditiones aſpernaretur, ad diuinam opem confugit; nam cum ſæpius ſolemni more ſupplicaſſet, & ſupplicationibus ieiunia, atque orationes addidiſſet, Conſtantinopoli ipſo Paſchatis die egreſſus manu dextra ſacræ virginis imaginem, quæ miro modo facta fertur tulit, atque in hunc modum fide, ſpeque armatus, cum immani hoſte duobus prẹlijs conflixit, ac ſemper victoriam reportauit.

De Sophronio, ſeu Ioanne Euirato. Cap. VII.

Sophronius crucis vſum probat, ſacrarnm quoque imaginum defenſor eſt: beneficia ab eis recipi per Dei gratiam, ac etiā miracula fieri narrat; ex eius libris, teſtibus epiſcopis pluribus, abbatibus, ſeptima ſynodo, ac tota fere Aegypto; præter innumera vota, atque etiam miracula.

SOPHRONII Hieroſolymorum Patriarchæ, ſiue Ioannis Euirati ſpirituale pratum hoc loco referendum eſſe cenſemus, librū quidem omni fide dignum, & ipſorum omnium patrum teſtimonio comprobatū, qui ſecūdæ Nicẹnæ ſynodo interfuerūt; probatur etiam Ioanni diacono, qui Gregorij magni vitam conſcripſit lib.2.c.45. & lib.4.c.192. probatur & ipſi Niceph.lib.8.c.41.atq; alibi, vt eſt apud Lipomanum tomo 7. Habētur igitur primū in Prato ſpirituali cap.45. hẹc uerba: Dicebat abbas Theodorus Aeliotes, quòd fuerat quidam incluſus in mōte oliuarum certator maximus, impugnabat autem illum fornicationis ſpiritus; die verò quadam cū inſtaret illi vehementer cœpit eiulare ſenex, & dicere dẹmoni; quamdiu non dimittis me? recede iam à me, quia mecum conſenuiſti; apparuit autem ei dẹmon viſibiliter dicens: Iura mihi, quia nemini dices, quod tibi dicturus ſum, & te nō amplius oppugno, iurauitq; illi ſenex dicens, per habitantē in altisſimis nulli dicam, quæ mihi dixeris: Tunc ait illi dæmon; noli adorare hanc imaginem, & vltra te non impugnabo. habebat autem hæc imago expreſſam figuram Dñæ noſtrẹ ſanctæ Dei genitricis Mariæ, ferentem dñm noſtrum Ieſum Chriſtū; ait incluſus dẹmoni dimitte me, vt deliberem: in craſtinum autem hoc ſignificauit ipſi abbati Theodoro Aeliotæ tunc habitanti in Caura Pharan; narrauitq; illi omnia. ſenex autē ait recluſo: vere dñe Abba illuſus es, quia iuraſti dæmoni, verumtñ bene feciſti hoc reuelās; expedit autē tibi nullū in iſta vrbe lupanar omittere, quod non ingrediaris quàm vt neges te adorare Deum, & dominum noſtrum Ieſum Chriſtum cum matre ſua. Probatur hiſtoria, & in Nicæna ſecunda ſynodo, act.5.

Eodem Prat. ſpirit. cap.81. Cum quædam mulier inanes, ac fruſtratorios

ſumptus

ſumptus feciſſet in puteo fodiendo, atque ob id mæſta eſſet: Apparuit, inquit, ei ſic afflictæ mulier quædam in ſomnijs dicens; mitte in ſcopulum, & adduci tibi fac imaginem abbatis Theodoſij, & per ipſum tibi Deus aquam præſtabit; mulier autem protinùs duos homines miſit ex ſuis, accepitque imaginem ſancti, quam cum in puteum ſubmiſiſſet, ſtatim aqua manauit, ita vt dimidium putei impleretur.

Eodem Prato ſpirit. cap. 180. In ſpelunca, cui nomen Sochus, nõ longe ab Hieruſalem habitabat Ioannes Anachoreta ſenex: Habebat autem, inquit, in ſpelunca imaginem immaculatæ dominę noſtræ Dei genitricis, ſemperq; virginis Mariæ in vlnis ferentem Chriſtum Dominum, & Saluatorem noſtrum: quoties igitur abire volebat ad locum aliquem, vel per vaſtam ſolitudinem, ſiue Hieroſolymam ad adorandam ſanctam crucem, & venerabilia loca, vel in Sinai montem orationis gratia, ſiue ad martyres diſtantes ab Hieroſolymis, multis prolixiſque interuallis; (erat enim ſenex martyrum reuerentiæ mirabiliter deditus) & nunc quidem pergebat Epheſum ad ſanctum Ioannem, nunc autem Eucaitam ad ſanctum Theodorum, nunc verò ad ſanctam Theclam in Seleuciam Iſaurię; nunc ad ſanctum Sergium in Saraphas, & modo ad iſtum, modo ad illum ſanctum, reficiebat candelam, & accendebat, vt ſibi con ſuetudo erat; atque ad orationem ſtans, & Deo, vt ſuum iter dirigeret, ſupplicans, dicebat ad dominam, intendens in imaginem ipſius: Sancta domina noſtra Dei genitrix, quia longum iter iturus ſum, diebus multis perficiendum, cãdelæ tuę tu curam habe, eamque ne extinguatur iuxta propoſitum meum ſerua; ego enim adiutorio tuo comitante iter arripio. hiſque ad imaginem dictis egrediebatur; peractoq; propoſito itinere, reuertebatur aliquando poſt menſẽ: ſępe etiam poſt duos, vel tres menſes; nonnunquam poſt quinque, vel ſex, & ita reperiebat integram candelam, & ardentem, ſicut eam, cum iter arriperet di miſerat; & nunquam hanc à ſe ipſa extingui vidit, neque de ſomno ſurgens, neque à peregrinatione rediens, neque ex eremo in ſpeluncam pergẽs. Probat hiſtoriam hanc Nicęna II. ſynodus act. 5. atque hactenus quidem ex Prato Sophronij de imaginibus.

Nunc ex eodem agemus, & de crucis figura. cap. igitur 3. habet quòd Conon presbyter effugerat à Monaſterio Penthacula, quia in baptizandis mulieribus non nihil ſentiret carnis motus. Fugienti illi factus eſt obuiam ſanctus Ioannes Baptiſta, iubens vt reuerteretur. addit autem auctor: Amotiſque veſtimentis eius, ſignauit eum ter ſigno crucis ſub umbilico; dixitque ei: crede mihi, presbyter Conon, volebam te pro hac pugna mercede donari; ſed quia non vis, ecce abſtuli à te hoc bellum; mercede autem huius operis carebis. Eodem Prat. ſpir. cap. 83. Ioannes monachus ſenex, cum rogatus eſſet ad opem ferendam naui, quę magica arte littori adeò adhęſerat, vt nec trecentis operarijs loco dimoueri poſſet: Acceſsit, inquit, ſenex ſolus ad nauẽ, & tertiò ſe in terram proſternens, & orans Deum, tertiò ſignauit nauim ſigno ſanctę crucis, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti; poſtea paruo auxilio deducta eſt: eodẽ Prat.

ſpir.

ſpir. cap. 87. Cum in Roſo Ciliciȩ duo viri nocte vidiſſent in ſylua proxima ingentem ignem lucere,& eò accedẽtes nihil reperiſſent, ſic narrat:nocte quadam aſſumentes quoſdam ex vico cum armis,propter feras, aſcẽdimus in mõtem ad lucem,quȩ apparuerat; manſimuſque vbi lux erat vſque ad diẽ ſequentem: manè verò facto,aſpicimus modicam ſpeluncam in eo loco, vbi lumina videramus;ingreſsi autem,inuenimus anacoretam defunctum;erat autem indutus cilicio & pallio,tenebatq; in manibus argenteam crucem;inuenimus etiã chartam ita ſcriptam ; defunctus ſum ego Ioãnes humilis, indictione quintadecima:computatis ergo annis,inuenimus cum ante ſeptem annos defunctũ eſſe; ita vero erat integer,ac ſi die eadem obijſſet:ſublatum ergo in Eccleſia cũ honore ſepeliuimus.

Eod. Prat. ſpir. cap. 91. Tallælus anacoreta ſenem ſuum magiſtrum his verbis eſt allocutus:Duc me queſo Hieroſolymam, vt adorem ſanctam crucem,& ſanctam Chriſti Domini,& Dei mei reſurrectionem. eod. Prat. ſpir. cap. 94. Iulianum epiſcopum Boſtrenſem, nonnulli conſpirauerant veneno necare,corrupto pincerna. Qua re Iulianus cognita,primarios ciuitatis aduocauit,atque his verbis eos eſt allocutus:ſi arbitramini humilem Iulianum veneno ocidere,ecce coram vobis peſtiferum calicem bibo, ſignanſq; ter digito ſuo calicem,& dicẽs: In nomine patris,& filij, & Spiritus ſancti bibo hunc calicem,bibit illum coram omnibus totum, atq; illæſus perſtitit. Quod illi cum vidiſſent,proſtrati veniam petierunt.eod Prat. ſpir. cap. 105. Abbas Chriſtophorus aſcenderat Hieroſolymam adoraturus ſanctam crucem;poſtea ſic narrat: Cum adoraſſem, & iam exirem, aſpicio fratrem quendam in limine atrij pretioſæ crucis,neque intrãtem,neque exeuntem;aſpicio item & duos coruos impundenter ante illius faciem volãtes, & alis ſuis oculos eius importune impetentes,nec illum intrare permittentes.intellexi vero eos dȩmones eſſe,& dixi illi:dic frater,cur ſtas in medio ianuæ nec intras?qui ait mihi : ignoſce mihi pater mi,cogitationes habeo;ex quibus vna mihi dicit ingredere,& adora precioſam crucem,alia dicit non,ſed vade,& fac reſponſum,& alia vice adorabis; ego autem vt audiui,tenui manum ipſius, & introduxi in templum, & continuò fugerunt corui; cumq́ue feciſſem illum adorare ſanctam crucem, & ſanctam Chriſti Domini reſurrectionem,dimiſi eum in pace.

Eod. Prat. ſpir. cap. 200. Narrauit nobis quidam ſanctorum patrũ, quòd iuuenis quidam ingenioſus,ſe ad aurificem pro diſcenda arte cõtulerit, quamdum ſolerter addiſceret, vnus ex patritijs iniunxit eis, vt crucem auream lapidibus pretioſis ornatam facerent, quò illam eccleſiæ offerret, & quoniam valde ingenioſus erat adoleſcens, iniunxit illi magiſter eius id opus. cœpit ergo adoleſcẽs cogitare intra ſe,ac dicere:ſi iſte tantas offert pecunias Chriſto, cur non & ego mercedem meam in iſtam crucem conferam,vt eam mihi tamquã duo minuta viduȩ,computet Chriſtus? Cogitans igitur quantum mercedis eſſe taccepturus, mutuatur id,& in crucem mittit:veniens itaq; patritius ponderat crucem, priuſquam in illa lapides includerentur, inuenitq; plus habere põderis

deris;quàm constituerat. Cœpit itaque minitans vrgere adolescentem,quasi fraudem fecisset,aurumque adulterasset. Tunc ait illi adolescens:Nouit ille, qui solus cordium scrutatur arcana,quia nihil tale feci;sed cum viderem te tantum pecuniarum Christo Domino obtulisse, cogitaui immittere mercedem meam,vt & ego partem habeam tecum,vtque me suscipiat Christus, quemadmodum duo minuta viduæ illius accepit.stupefactus ille dixit iuueni:ita ne fili cogitasti?ait ille;ita sanè:Patritius verò dixit illi:Quoniam ita cogitasti, totamque voluntatem tuam obtulisti Christo, volens habere partem mecum, ecce ex hodierna die suscipio te mihi in filium, hæredemque constituo: & assumpsit eum secum, atque hæredem suum fecit. Si esset idololatriẹ scelus imagines venerari,suaderet id,nō dissuaderet diabolus, sed ideo conatur ipse, ac ministri eius cultum huiusmodi euertere, quod optimè norunt veram esse Theodori Aeliotæ sententiam; imaginis venerationem, ipsius esse prototypi venerationem, cuiusmodi & illo ingenti miraculo hic probatum est, quo sex ad menses coram Beatẹ Mariæ effigie, parua candela potuit lumen præstare.

De Leontio Cirrhorum episcopo. Cap. VIII.

Leontius tradit Zachariam episcopum semper crucem secum tulisse, & Ioannem Eleemosinarium crucis signum coluisse;Ex eius scriptis,ac septima Synodo.

LEONTIVM Cirrhorum episcopum,eleganti stylo Ioānis Eleemosinarij vitam circa hẹc tempora scripsisse compertum est; in qua nonnulla memorantur post Ioānis obitum contigisse,quẹ huic labori nostro rectè conueniant; narrat igitur ibi opportunè etiam de Zacharia quodam venerabili,huius Ioannis alumno,qui magistri virtutem imitatus, eleemosinæ studio totus incumbebat,illumque se inspectante,egregium opus peregisse scribit:Mēdicus enim quidam stipem petierat ab hoc Zaccharia,alijs pluribus viris pijs eodem loco considentibus;nemo autem illorum quicquam habebat,quod egeno porrigeret;sic vacuus mendicus ille prẹterijt.cumque recessisset,ait Leontius,qui petebat,prosequutus est eum ingeniose Zaccharias, & abstulit à se,quam ferebat cruciculam argenteam,& dat ei, dicens se non habere aliud aliquid vsq; ad siliquam vnam in vita sua. Ecce ab Eleemosinario magistro Ioanne,quid didicit discipulus,nempe & occultam eleemosinam facere,& crucem ferre.

Paulò etiam inferiùs narrat idem Leontius,Ioannem sic locutum aliquādo fuisse. Cum essem adhuc in Cypro iuuenis, quasi annorum quindecim, vidi vna noctium in somnijs puellam quandam,cuius species supra solem splendebat,ornata supra omnem humanum sensum,quæ venit, & stetit ante lectū meum,& pulsauit me in latere: expergefactus verò vidi eam in veritate stātē, & existimaui eā esse mulierem: figura igitur crucis signatus,dixi ei;quẹ es tu? Et quomodo ausa es intrare ad me dum dormirē? Ecce & ipsum Ioānem cru-

cis

cis signo vsum in spectris, aut visionibus discutiendis, quasi optima armatura. Hanc autem Leontij historiam cum alijs eius scriptis probat synodus Nicęna 2.act. 4. Insignis sanè locus iste est, quo probari queat episcoporum consuetudinē vetustissimam esse, crucē deferre in pectore à collo pendentē.

De Sancto Osuualdo rege. Cap. IX.

Osuualdus Rex Christi crucem figit: in eius uirtute omnē spem suam collocat, de hoste victoriam refert: ab cruce frequentissima manarunt miracula; teste Beda, totaque Anglia.

OSVVALDVS Nordamhibrorū Angliæ Rex, circa Honorij. 1. Papę tempora vixit, deque eo multa notatu digna scribit Beda hist. Angl. lib. 3. cap. 2. his verbis: Ostenditur autem vsque hodie, & in magna ueneratione habetur locus ille, vbi uenturus ad pugnam Osuualdus, signū sanctę crucis erexit; ac flexis genibus Deū deprecatus est, ut in tāta rerum necessitate, suis cultoribus cęlesti succurreret auxilio. Deniq; fertur quia citato opere, cruce ad foueam pręparata, in qua statui deberet, ipse fide feruens hanc arripuerit, ac foueæ imposuerit, atque vtraque manu erectā tenuerit, donec adgesto à militibus puluere, terrę figeret: & hoc facto, elata in altum voce, cūcto exercitu proclamauerit; flectamus omnes genua, & Deum omnipotentem, ac verum in communi deprecemur, vti nos ab hoste superbo & feroce, sua miseratione defendat; scit enim ipse, quia iusta pro salute gentis nostrę bella suscepimus. fecerunt omnes vt iusserat, & sic incipiente diluculo in hostem progressi, iuxta meritum suę fidei victoria potiti sunt. In crucis loco orationis innumerę virtutes sanitatum noscuntur esse patratę, ad indicium videlicet, ac memoriam fidei eius: Nam & vsque hodie multi de ipso ligno sāctę crucis hastulas excidere solent, quas cum in aqua miserint, eisque lāguētes homines, ac pecudes potauerint, siue asperserint, mox sanitati restituuntur. vocatur locus ille lingua Anglorum Hefenfeld, quod dici potest latine cęlestis campus; quod vtique pręsagio futurorum, antiquitus nomē accepit; significās nimirum, quòd cęleste ibidem erigendum trophęum, cælestis inchoanda victoria, cęlestia vsque hodie forent miracula celebranda.

Et post, cum narrasset ecclesiam quandam omnibus alijs celebriorem circa illa loca fuisse constructam sic addit: Nec immerito, quia nullum, vt comperimus fidei Christianę signum, nulla ecclesia, nullum altare in tota Berniciorum gente erectum est, priusquam hoc sanctę crucis vexillum, nouus militię eductor, iuuante fidei deuotione, contra hostem immanissimum pugnaturus statueret. Nec ab re est vnum è pluribus, quę ad hanc crucem patrata sunt, virtutis miraculum narrare. Quidam è fratribus Hagustaldensis ecclesię nomen Bethlem, qui nunc superest, ante paucos annos, dum incautus fortè noctu in glacie incederet, repentè corruens brachium contriuit, at grauissima fractura ip-

ra ipsius cœpit molestia fatigari; ita ut nec ad os quidem adducere ipsum brachium vllatenus dolore arcente valeret, qui cum die quadam mane audiret vnum de fratribus ad locum sanctæ crucis ascendere disposuisse, rogauit, vt aliquam ille partem de illo ligno venerabili rediens afferret; credere se dicens, quia per hoc, donante Domino, salutem posset consequi, vt verè consecutus est.

In Mahometanos. Cap. X.

Iconomachi Mahometizare probantur.

HACTENVS audistis Iconomachi nostros catholicos cultores crucis & imaginũ, & postremò hunc Osuualdum egregium; videamus nunc vestros antesignanos; quippe habuistis, & hoc sæculo perinsignes vestræ sententiæ magistros. Nam istis temporibus Mahometani insurrexerant: scitis quid docuerint, sanè id ipsum quod vos docetis, docebant; crucem abominandam, Christianosque eam adorantes appellabant idololatras. videte quorum sententiam sequamini? quid enim aliud vos facere videmini in repudiãdo signo crucis, quàm Mahometizare? Sed non passus est Christus hanc labem irrepere in suos fideles.

De concilio Bracharense tertio. Cap. XI.

Concilium Bracharense tertium crucis figuram expressim veneratur; patet ex eius decretis.

REDEAMVS nunc ad nostros orthodoxos. Concilium igitur Bracharense tertium sub Vitaliano Papa celebratum est, quo venerationi crucis signum haberi oportere apertissimè demonstratur, canone 3. his verbis: Quando sacerdos missam celebraturus accedit, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumseptus, sicut & quando fuit consecratus, ita ut de vno, eodemq; orario ceruicem pariter, & vtrũq; humerum premens, signũ in suo pectore præparet crucis; Si quis aliter egerit, excommunicationi subiaceat.

De sexta Synodo. Cap. XII.

Concilium sextum maximè veneratur crucis figuram, ac reliquas sacras imagines; ex eius decretis, ac septima Synodo.

SED & aliud frequentius, & generalius concilium sextũ, scilicet Constãtinopolitanum insignius de hoc sacratissimo crucis signo encomium habet:

bet: capite enim ſeptuageſimo tertio: Cum crux, inquit, viuifica illud ſalutare nobis oſtenderit, nos omne ſtudium adhibere oportet, vt ei, per quam antiquo lapſu ſaluati ſumus, eum, qui par eſt, honorem habeamus; vnde & mente, & ſermone, & ſenſu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quę à nonnullis in ſolo, ac pauimento fiunt, omnino delere iubemus, ne incedentium conculcatione, victoriæ nobis trophęum iniuria afficiatur: qui ſecus fecerit, excōmunicari decernimus.

Sed & capite octuageſimo ſecundo habet & inſigne teſtimonium de vſu imaginum, Inter venerabilium imaginum, inquit, picturas agnus digito præcurſoris monſtratus depingitur, qui in figuram receptus eſt gratiæ, adumbrās nobis verum illum (per legem) agnum Chriſtum demonſtratum. Antiquas ergo illas figuras, & vmbras velut quaſdam veritatis notas, adumbrationesq; eccleſiæ traditas vendicantes, gratiam eiſdem pręponimus, & veritatem hanc (vt legis complemētum) ſuſcipimus. Itaque hoc iam quidem re perfectum picturum artibus, ante omniū oculos præſcribatur, & picturam illius agni Chriſti Dei noſtri, qui tollit peccata mūdi, vt humanus character valet exprimere, & in imaginibus in poſterum pro uetere agno erigendam ſancimus, per quam humilitatem Dei verbi contemplamur, & velut manuducimur ad memoriam illius conuerſationis in carne, & paſsionis, eiuſque mortis ſalutaris & redemptionis, quæ huic pro mūdo facta eſt. Quamquam plures huic ſynodo adſcripti Canones nō adeo ab Eccleſia recipiantur, quòd falſo ei adſcribātur: tamen hos à nobis citatos locos, haud quaquàm reiectos legiſſe meminimus, quin ſubſcripſerunt omninò non duo, aut tres patres, ſed ducenti ſeptem & viginti; & præter hos alij trecentum quinquaginta Nicęnę ſynodi II. in act. 6. tom. 1. decretum huiuſmodi ſextę ſynodi confirmarunt.

De Sergio Papa. Cap. XIII.

Sergius Papa crucis lignum veneratur; Apoſtolorum quoq; imagines exornauit; teste Adone, & Platina, ac Romana vrbe.

SERGIVS primus Romanus Pontifex, qua pietate foret erga crucem, atque imagines affectus, ſcripſit Ado Vienneniſis, & Platina. Ado igitur ſic habet circa finem huius ſæculi: Papa Sergius in ſacrario beati Petri capſam argenteam, quæ in angulo obſcuriſsimo diutiſsimè iacuerat, & in ea crucem diuerſis ac pretioſis lapidibus adornatam Domino reuelante reperit; de qua tractis quatuor petalis, quibus gemmæ incluſæ erant miræ magnitudinis portionem ligni ſalutiferi Dominicæ crucis interius repoſitam inſpexit, quæ ex eo tempore omnibus annis in baſilica Saluatoris, quę appellatur Conſtantiniana, die exaltationis eius ab omni oſculatur, atque adoratur populo.

Sed audiamus Platinam, & fuſiùs, & venuſtiùs de hoc Sergio ſcribentem, ſic

sic enim habet: At verò Sergius Pontifex relegato Iustiniano pace, atq; quiete vsus, basilicam Petri ablatis ruderibus, renouatisque tignis, stillicidijs, ac parietibus in antiquam formam restituit, frontispicium basilicę opere vermiculato exornauit: candelabra, atque alia ornamenta templi ex auro, & argento confecit; in eadem basilica, & partem Dominicæ crucis inuenit in capsula ænea, & beati Leonis corpus, viliùs vsque ad tempora sua iacens, quàm eius merita requirebant, honestiore, ac celebratiore loco reposuit; statuas Apostolorum vetustate exoletas renouauit: multarum præterea ecclesiarum, quas commemorari longum esset ornamenta collapsa, vel restituit, vel noua de integro fecit.

De Ioanne episcopo Hagustaldensi. Cap. XIIII.

Iannes crucis signo mutum reddit eloquentem; ex Beda.

FVERAT circa huius sæculi exitum Ioannes Hagustaldensis, deinde Eboracensis episcopus, de quo honorificè meminit Beda histor. lib. 5. cap. 2. Cum enim adolescens quidam mutus esset, & capite ob scabiem sordido, ac ferme penitus decaluato, iusserat Ioannes hunc apud se ali integram quadragesimam: Cumque vna (ait Beda) quadragesimę esset impleta septimana, sequenti Dominica iussit ad se intrare pauperem; ingresso, linguā proferre ex ore, ac sibi ostendere iussit, & apprehendens eam signum sanctæ crucis linguæ eius impressit, quam signatam reuocare in os, & loqui illum pręcepit: Dicito, inquiens, aliquod verbum; dicito Gege, quod est lingua Anglorum verbum affirmandi, & consentiendi, idest, etiam.

Post tot insignis auctoritatis Scriptores, post tot insignis sanctitatis viros, colligere quisquis voluerit potest ex locis, quorum meminimus, hac nostra Centuria, apertè totū orbē fauisse imaginibus, ac vbiq; ferè terrarum patrata fuisse miracula. Testis est Roma, & Nicęa Italię, Narnia, Tudertū, Fundi, Canusia, Nobiliacensis Pagus in Gallia, & cum Turonis etiā Lugdunum, Carnutum, Augustodunum, Massilia, Narbona, Cenomani, Remenses, Biturices, Pictaui, Aruerni, deinde Caralitani, & Bracharenses Hispanię; sed & Angli Dorueníenses, Hagustaldenses, Eboracēses Bernici probarunt: idem etiam Constantinopolis, Hierosolyma, Antiochia, Apamea, Cilicia, Sergiopolis, Nisibis, Tigris fluuius, Bosdra, Edessa, Persis, ac ipsa Alexandria. His locis testamur imaginibus, crucisque signo, & pręstitā venerationem, et miracula hoc sæculo coruscasse, præter alios, quos sponte omisimus, & ipsa quoque uetustas obliuioni tradendos esse voluit: ita fit, vt Iconomachia, & hoc sæculo omninò, & vbique conticuerit, catholica fide vbique coruscante.

SIMONIS MAIOLI ASTEN.
EPISCOPI VVLTVRARIENSIS
ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum octauum.

A Christo nato anno septingétesimo circiter, vsq; ad annum octingentesimum circiter.

CENTVRIA OCTAVA.

Quie-

Cap. I.

QVIEVERAT totis ſeptingentis annis imaginum cultus, totaque Dei Eccleſia abſq; vllo aduerſario probabat vbique illarum vſum: ſed is, qui in Chriſtum ipſum Iudaicam gentem impulerat ad illum crucifigendum, Imperatores quoque tunc eccleſiaſticæ maieſtatis hoſtes, ad Eccleſiam Dei perſequendam adegerat hoc imaginum prętextu. Sed quia catholica fides tunc augetur, cum conteritur, tunc attollitur, cum premitur; veritatis ſuæ lucem his oppreſsionibus magis illuſtrem vidit.

De Ioanne ſeptimo Papa. Cap. II.

Ioannes ſeptimus Papa Romę picturas ſanctorum multis locis fieri curauit; ex Platina, & Martino Polono.

A Ioanne igitur ſeptimo Romano Pontifice huius centuriæ exordium ducemus. de illo enim ſic ſcribit Platina: Ad Ioannem Pontificem redeo, virum certè multæ eloquentiæ, & ſanctitatis, qui in baſilica Petri oratorium (ita enim appellant locum orandi in honorem Dei genitricis) extruxit; cuius parietes vermiculato opere intecti, dextera læuaque quorundam ſanctorum patrum vultus oſtendebant, quod ante eum tradidit Martinus Polonus in hoc ipſo Ioanne. Baſilicam præterea ſanctæ Eugeniæ reſtituit, iampridem vetuſtate collapſam: cœmeteria quoque ſanctorum martyrum Marcellini, Marci, Damaſique pontificis exornauit. Poſtremo verò multas baſilicas pictura, & ſtatuis ſanctorum cultiores reddidit: has autem qui cernebant, ipſum Pōtificem intueri videbantur; vnde exemplaria grauitatis, & dignitatis pictoris ac ſtatuarij ſumpſerant.

In Philippicum Imperatorem pro Conſtantino primo Papa. Cap. III.

Philippicus Imperator à latina & græca Eccleſia ob Iconomachiam damnatus eſt, ſimulque & oculis, & imperio per diuinam vltionem priuatus; ex Paulo Diacono, Platina, & Fulgoſo.

PEPERIT hoc ſæculum perinſignes diaboli miniſtros ſacris imaginibus aduerſantes, & in primis Philippicum Imperatorem, quem catholicorum ſtatim repreſsit auctoritas, & diuina vltio apertiſsimè

eum damnandum declarauit. sic igitur de illo loquitur Paulus Diaconus libro 18. Hic Philippicus Constantino Papæ litteras praui dogmatis direxit; quas ille cum apostolicæ sedis consilio respuit, & huius rei causa, fecit picturas in porticu sancti Petri, quæ & gesta sex sanctarum synodum vniuersalium continet; nam & huiusmodi pictura cum haberetur in vrbe regia, Philippicus iusserat auferri. statuit populus ne hæretici Imperatoris nomen, aut chartam aut figuram solitas susciperent; vnde nec eius effigies in ecclesia introducta est; nec nomen ad missarum solemnia prolatum. Congrua sane Romani Papæ,& populi Constantinopolitani sententia, eum chartis & picturis,omnique memoria obliterandum fuisse, qui sanctorum imagines vetuerat ad conseruandam memoriam haberi posse.

Lubet etiam afferre Platinam de hac re fusius disserentem in Constantino Papa primo: Constantinus, inquit, habita synodo, non modo Philippici, & Ioannis monachi opiniones improbat, verum etiam decernit, vt sanctorum patrum imagines, qui sex concilijs ab omnibus probatis interfuerant, in porticu beati Petri depingeretur; cum intellexisset eas à Philippico e parietibus sanctæ Sophiæ ignominiæ causa abrasas fuisse. Præterea verò idem Pontifex constituit, ne Imperatoris hæretici nomen publicis scriptis, aut priuatis in ære,argento, plumbouè reciperetur: sic à tota latina totaque græca ecclesia hic impius Philippicus damnatus est; sed diuina quoque vltio illius impietatem apertam fecit, vt scribit Baptista Fulgosus libro primo cap. secundo: Philippicus quidem, inquit, Imperator non ob aliam causam ad hanc peruenisse miseriam creditur, vt per Anastasium oculis captus etiam Imperium amitteret; nisi quòd in imaginum hæresim se demisit; & pulso Cyro patriarcha, viro catholico,Ioannem abbatem hominem hæreticum ei suffecit; quem ob eam rem Constantinus Pontifex maximus extra catholicam fidem, illato anathemate, fecerat. Videtis Iconomachi statim atque orta fuerat hæc vestra hęresis, quasi paruulus serpens ad petrã allisus est, anathemate fulminato tum à synodo, tum à Romano Pontifice, tum ipso quoque Deo vltore.

De Theodosio tertio Imperatore. Cap. IIII.

Theodosius tertius Imperator vbique sacras imagines restituit; ex Paulo Diacono, & Platina.

THEODOSIVS tertius Imperator, non vt præcessor Philippicus Iconomachus fuit, sed fidelis, contraria illi pro imaginibus egit; nam vt est apud Paulum Diaconum libro 18. Ipse vero, inquit, Theodosius, vt regnum suscepit, mox in regia vrbe imaginem illam vene-

venerandam, in qua sanctæ synodus erant depictæ, & à Philippico fuerat deiecta pristino in loco erexit. Habet hoc & Platina in Constantino Papa primo, his verbis: Theodosius catholicus Imperator, statim imagines sanctorum patrum à Philippico demolitas, restitui pristino in loco mandauit.

De Beda venerabili presbytero. Cap. V.

Beda sanctę crucis, sanctarumque imaginum cultor; ex eius scriptis, ac totius eius temporis Angliæ testimonio.

VENERABILIS ille Beda his quoque temporibus vixit, ex quo iam multa collegimus superiore centuria, cum de Osuualdo rege ageremus, deque cruce ab illo in terra fixa, quàm egregia patraret miracula, etiam ipso hoc Bedæ tempore. Verùm quia nimis frequens foret eiusdem rei repetitio, sufficiat hic tantum meminisse, vt eò lector redire posit. sed & in martyrologio ad XIIII. Cal. Iulij, sic scribit: Alexandriæ pasio sanctæ Marinæ (seu Margaritæ) virginis, quæ per Olybrium præfectum multa tormenta passa est pro nomine Christi, vincula, carceres, equuleum; quam & diabolus in draconis specie similiter, & in Aethiopis tentauit, sed per signum sanctæ crucis superatus est: nouisimè verò per prædictum præfectum decollata, sacro martyrio vitam finiuit. Eadem refert Molanus ad Vsuardi martyrologium. sed & ad quintum idus Septembris sic habet: Sergij Papæ, qui sedit Romæ annos tredecim; hic inuenit miræ magnitudinis portionem ligni salutaris dominicę crucis in sacrario beati Petri; retulit hoc Molanus ad Vsuardi martyrologium.

Habet etiam Beda insigne testimonium de imagine Christi crucifixi Anglic. hist. libro 1. cap. 25. Cum peregrinationem ad Britannos sanctisimi Augustini, & Meliti, quos sanctus Gregorius eò ad Christianismum propagandum miserat, enarrasset, sic pręscribit ipsorum itinerandi morem: At illi, inquit, non dæmonica, sed diuina virtute præditi, veniebant, crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem domini Saluatoris in tabula depictam, litaniasque canentes pro sua simul & eorum propter quos, & ad quos venerant salute æterna domino supplicabant. Nostis omnes venerabilem hunc Bedam, quicunque estis ex Anglicis Iconomachi: pudeat aliquando vos à tanto catholico viro, progenitoreque vestro degenerasse; pro quo vel ipsi Angeli de cælo testimonium protulerunt.

In Leonem tertium Imperatorem pro Gregorio secũdo, ac Gregorio tertio. Cap. VI.

Leo Isauricus ob Iconomachiam à Venetis, Rauennatibus, Romanis, totaque Italia execratur: sed & Constantinopolitanus clerus, ac populus vsque ad martyrium ei obsistit; quin & Nurus ipsa Irenes eidem reluctata est: ex Paulo Diacono, Ioanne Hierosolymitano, Zonara, Platina, Constantinopolitanorum, ac Romanorum Pontificum gestis.

FVISSE autem hoc sæculo totum ferè orbem imaginibus sacris repletum, inde discere quisque potest, quòd Leo, & Constantinopoli, & in Italia, & vbilibet Imperij habenas gubernabat, abolendas curauit. His enim ipsis annis impijssimus iste Leo tertius virulentiam hanc euomuit aduersus sacras imagines: sed pręcipuè totius orbis auctoritate hęresis eius repressa est, accedentibus etiam diuinis miraculis. Audiamus igitur primùm de eo loquentem Paulum Diaconum, qui sic habet lib. 18. Hac tempestate Leo Imperator apud Cõstantinopolim sanctorum imagines depositas incendit, Romanorũ Pontifici similia facere si Imperialẽ gratiam habere vellet mandauit; sed Pontifex hoc facere contempsit, omnes quoque Rauennæ exercitus, vel Venetiarum talibus iussis vno animo restiterunt; & nisi eos Pontifex prohibuisset, Imperatorem super se constituere aggressi fuissent. Et mox: Per idem tempus Leo Augustus ad peiora progressus est, ita vt compelleret omnes Constantinopolim habitantes tam vi, quàm blandimentis, vt deponerent vbicunque haberent imagines tam Saluatoris, quàm eius sanctæ genitricis, vel omnium sanctorum; easque in medio ciuitatis incendio concremari fecit: & quia plerique è populo tale scelus fieri prępediebant, aliquãti ex eis capite trũcati, alij parte corporis multati sunt. Huius errori Germanus Patriarcha non consentiens, à propria sede depulsus est; & eius in loco Anastasius presbyter ordinatus est.

Audiamus Zonaram explicatius rem omnem enarrantẽ, in hoc ipso Leone Isaurico, qui & Conon dicebatur: Post hæc, inquit, Leo filiũ suum Imperatorem creat, festo coronationis à sancto Germano celebrato: exinde cum Deo pugnare incipit, & contra venerandas imagines insanire, accersitoque Germano patriarcha, negat colendas esse imagines, earumque adorationem idololatriam vocat; at diuus ille pater: Bona verba, inquit, Imperator ita sentire noli; nam ista cogitatio planè impia est: scio equidem cantari fore, vt ista hæresis agitetur; tu vero illius auctor esse noli: nam Conon quidam eam auspicaturus esse dicitur. Tum ille statim; Ego, inquit, is sum, & non alius; Conon enim infans à parẽtibus meis sum appellatus: & inclytum Germanum assentiri nolentem, ac potius magno animo refragantem, & peruersam illam opinionem arguentem ecclesia eiecit, cum eam quindecim annos

guber-

gubernasset, & Anastasium quendam sibi assentiẽtem Patriarcham designauit. Nunc vnde Leo istam opinionem adductus & huc impietatis progressus fuerit, exponam: Izitho Arabum principatum modo adepto, hebræi duo arte prestigiatores, etsi futurarum rerum ex astrologia prædictionem profiterentur, imperium, & diuturnam vitam pollicebantur, si Christi, & matris eius imagines Christianis ecclesijs eiecisset. Paret haud segniter Barbarus, omnesque venerandas imagines in templis omnibus suæ ditionis abolet, nec multò post miserum diuina vindicta consequitur, anno nondum elapso mortuum; cuius filius regni successor, cum falsos illos vates ob deceptum parentem ad supplicium queritaret; illi iam in Isauriam transfugerant. Ibi cum in hunc Leonem tum adolescentem opificem incidissent, Imperium ei Romanum prædicunt, qui cum suam fortunam intuens infinito interuallo à tanto imperio seiunctam, illorum oraculis fidem abrogaret; illi euẽturum id quod prędixissent, constanter asseuerabant; eumque iureiurando abstringebant, vt se Imperio potitus voti compotes redderet; iurat ille se facturum. Potitum igitur (vt dictum est) Romano imperio, idque nonum iam annum tenentem; qui id ei vaticinati fuerant conuenere; prędictionis mercedem flagitantes. nõ recusat Leo, ac dicere iubet quid petant; & profani illi duo Iudæi, neque diuitias, inquiunt, postulamus, neque vllum Imperij splendorem; sed illud dũtaxat, vt Nazareni, & genitricis eius imagines vbique tollantur. tum ille parũ firma fide præditus, quasi res leuis, ac facillima esset, se ita facturum pollicetur, & decimum suæ tyrannidis annum auspicatus, vnà etiam bella contra Deum auspicatur. narrat ibidem martyres perplures pro defensione imaginum extitisse, præsertim insignem illum virũ Oecumenicum cum duodecim socijs, per incendium martyrio coronatum; sacramque bibliothecam cum illis fuisse combustam. Cogita quo zelo statuerit hanc impietatem Leo, quando & sacros Euangeliorum, omnisque sacræ scripturæ codices concremauerit, in quibus tota Christiana fides continetur. Cogita quibus doctoribus sit vsus in hoc nouo dogmate disseminando, nempe hebræis, Christi infensissimis hostibus. Si hæc vos Iconomachi cogitaretis, puderet vos iudaizare; animaduerteretis etiam vos cum Christo & matre eius, ac cum sanctis bellum gerere.

Eadẽ Egnatius ĩ hoc Leone.

Sed audiamus quos aduersarios habuerit etiam Leo hic. Platina in Gregorio secundo: Leo, inquit, tertius, edictum proponit, vt omnes qui sub Imperio Romano essent, sanctorum omnium martyrum & Angelorum statuas, atque imagines è templis abraderent, & auferrent; tollendæ (vt ipse dicebat) idololatriæ causa: qui vero secus fecisset, eum se pro hoste publico habiturũ. Gregorius autem, eius nominis secundus, tantę impietati nõ modo non obtemperat, verum etiam omnes catholicos admonet, ne in tantum errorem timore, vel edicto principis vllo modo dilabantur: qua cohortatione adeò certè animati sunt Italię populi, vt paulùm abfuerit, quin sibi alium Imperatorem deligerent; quominus autem id fieret, auctoritate sua obstare Gregorius ad-

nixus est: Rauennæ, tamen tanta seditio orta est, cū alij Imperatori, alij Pontifici obtemperandum dicerent, vt in ipso tumultu Paulus Exarchus cum filio occideretur. Et infra: Leo autē Imperator phanatico spiritu iterum incitatus, omnibus mandat, vt simulachra vel lignea, vel ænea, vel marmorea ad se deferant, & delata statim incendit; non deferentes vero capit, & obtruncat: Germanum Patriarcham id potissimum improbantem, in exilium mittit, in eiusque locum Anastasium male sentientem sufficit; quem postea Gregorius synodo habita, priuauit, & ab officio diuino semouit; nisi ad catholicam fidem reuerteretur. Sæpius præterea, vt sanctissimū virum decuit, literis Imperatorem admonuit, vt omissis quorundam improborum erroribus, veram tandem amplecteretur fidem, & abolere sanctorum imagines desineret; quorum memoria & exemplari ad virtutem & imitationem excitarentur homines.

Nec Leoni solus Gregorius secundus Pōtifex obstitit, vt iam scripsimus, sed & successor eius Gregorius tertius, vt ex eodem Platina sic colligimus: Hic statim vbi Pontificatum inijt, cleri Romani consensu Leonem tertium Imperatorem Constantinopolitanum Imperio simul & communione fideliū priuat, quòd sanctas imagines è sacris ædibus abrasisset, & statuas demolitus esset. Et infra: Interim verò Gregorius Pontifex nequaquam ocio, & pace abutens, ad exornandas ecclesias animum adijcit; nam & altare beati Petri sex columnis onychinis augustius reddidit, dextra ac læua positis ad philopareas, vetustate ferè comminutas. Stabant in his columnis trabes argento delibutæ, in trabibus vero æquis spatijs Saluatoris & Apostolorum simulachra distinxit. Et mox: Præterea verò huic basilicæ multa argentea uasa donauit, eiusque iussu & impensa aurea Dei genitricis imago Saluatorem amplectens extructa est; & in basilica sanctę Mariæ ad præsepe collocata.

Non videtur prætermittendus Ioannes Hierosolymitanus Patriarcha illi sæculo proximior, qui cum Ioannis Damasceni vitam eleganti oratione conscriberet, huius Leonis nomen, his verbis execrando meminit: Ingruerant, inquit, vniuerso orbi nox horrida, atque profundæ tenebræ ita, vt obscurarētur venerabilium imaginum præclaræ figuræ, illarum auctor fuit non à triuio aliquis, ac plebeius, qui in exigua tantum parte orbis malitiam suam disseminaret; sed vir ille (vt sic dicam) manu fines orbis complectens, Romanorum videlicet princeps. Is potentia inflatus vi summa nitebatur, vt ad vnum venerandas imagines omnes, & locis in omnibus demoliri posset; & ea propter imaginum cultores partim dilaniare faciebat, sicut leo rapiens, & rugiēs; verè tam animo, quàm corpore Leo partim in diuersa rugitu suo fugabat, atq; adeò sæuiebat, vt fidelium plerique in subterraneis speluncis se se occulerent, existimarentque tutius leonibus ac draconibus conuenire, quàm cum illo, illiusque familiaribus habitare; nōnulli etiam metu perterriti, vsque in extremos orbis terminos procurrerunt. Leo enim rugiet, & quis non formidabit? Ab ipso, inquā, quasi à conspectu colubri fugiebant. Cœpit ergo ab humana

pote-

potestate, ac vi Iconomachorum virus effundi, non à pietate. Videant tamen hæretici nullius auctoritatis fuisse Isaurici huius furorem, quãdo & Græci, & Latini, omnisq; ecclesia in propria catholica fide perseuerauit, etiam martyrio assumpto; illum autem sola vi adnixum, nec illa aliquid profecisse; cum nec Irenem nurum vitiare valuerit. nam vt scribit in Leone isto Zonaras: Irenes, nec Leonis, nec mariti Copronimi errorem amplexa est; sed pium dogma, quo imbuta fuerat, constanter tenuit.

In Constantinum Copronimum. Cap. VII.

Copronimus in ipso suscipiendo Baptismo spurcissimus, sanctorum omnium ac beatæ Mariæ Christi matris hostis infensissimus, mente Iudæus fuit; pueros Veneri immolauit, omnibus sceleribus contaminatissimus, Iconomachus fuit; teste oculato Theosteritto historico, Suida, Zonara.

PATERNAE impietatis æque ac Imperij hæres fuit Constantinus cognomento Copronimus, eiusdem Isauri Leonis filius; de cuius sacrilegis moribus ac perfidia prius est agendum. sic enim habet Zonaras in ipso Leone: Natus est autem Leoni catulus patre crudelior; cuius matrem Mariam diademate ornauit, & puerum in magna ecclesia baptizauit, Constantini nomine indito, qui cum in sacrosancta illa aqua mergeretur, fertur excreuisse stercus; vnde Copronimus est cognominatus. Sed & sanctissimum patriarcham Germanum dixisse aiunt, id signum esse, quòd is puer sacra contaminaturus esset, & pietatis studiosis magno malo futurus, quod re ipsa prę̨stitit adultus homo nefarius; nam prę̨ter imaginum hę̨resim, ipsum Deũ & Christũ odio habuit, testãte Anastasio patriarcha ipsius Leonis circa imagines sectatore. hoc.n.idẽ scribit Zonaras in hoc Copronimo: Anastasius, inquit, patriarcha iureiurando affirmauit, dixisse Copronimũ, Christũ non esse filium Dei, sed nudũ hominẽ ex Maria natũ, quemadmodũ ipse è sua matre Maria natus esset. Et infra: Eò impietatis est progressus, vt etiam sanctorum reliquias igni traderet, & sancti titulũ neque Deiparæ, neque vlli eorũ, qui Deo placuere tribui iuberet; sed dici vellet apostolus Petrus, & Paulus martyr, Theodorus, & Gregorius, & sic in cæteris. Cognoscite ergo Iconomachi hunc Leonis catulum ex vnguibus atque vestigijs, hominem tot hæresibus commaculatum, tot præsagijs, quasi Dei digito ecclesiæ contaminatorem indicatum; pudeat tandem & vos dici cum illo quoque Copronimos, ecclesiæ Dei conspurcatores.

Audiamus & ferinum illius animũ, etiã ipsis suis sectatoribus infidum, & diuini cultus osorem; quinimmo & Dei ipsius, matrisque eius sanctorumq; omnium hostem infensissimum. Nam ex eodem Zonara, Bactangium imaginum defensorem occidit, cuius vxorẽ ipsam voluit mariti ossa detrita proprijs manibus deferre; in cũque locum abijcere, in quem hostium Reip. & condem-

condemnatorum ossa abijciebantur. Anastasium quoque Patriarcham sibi in imaginum hæresi consentientem, asino insidentem facie versus caudam conuersa, prius publicè verberatum, circumduci Constantinopoli iussit; quem etiam in sede postea restituit, vt sacra perageret, deinde præter innumeros martyres, senatores, monachos, sacerdotes, quos sua tyrannide coronauit, illud insigne sacrilegium fecit, de quo idem Zonaras his verbis: Dalmatæ monasterium vetustum, & omnium, quæ Constantinopoli erant antiquissimum, pulsis monachis militum diuersorium fecit, neque verò viuentes duntaxat Christi seruos exagitauit, sed & diuis martyribus, & alijs Deo gratis insultare non destitit, quos nihil posse asserebat, eorumque intercessiones ficulnum præsidium appellabat; reliquias autem partim per cõtumeliam terra obruit, partim demersit, partim in cineres redegit, vt & gloriosæ martyris Euphemię sanctum corpus.

Sed quia Zonaras recentior est, lubet contemporaneum historicum afferre, qui hominis impij huius mores oculata fide peruiderat. Theosterictus Nicetæ fuit discipulus; quem hic Copronimus martyrij confessione coronauerat; huius Nicetæ vitam scribit hic Theosterictus. sic igitur enarrat de hoc Copronimo: Post hæc successit Leonis imperio simul atque impietati Constantinus filius malæ radicis, malum germen pestilentis feræ progenies draco, animarumque corruptor; atque ex crudelissimo Leone, pardus natus est, varium habens ingenium, qui patrem ipsum multis partibus malitia superauit: non enim sola imaginum iniuria contentus fuit, verum etiam sanctos martyres, quanto in ipso fuit, honore priuauit, cum præceperit, non esse illos sanctos appellandos, sed simpliciter nominari apostolos, quadraginta martyres Theodorum, Georgium, & alios similiter: illorum autem reliquias omnino contempsit, ac pro nihilo duxit: Atque, vt summatim dicam, habitu erat Christianus, mente ipsa Iudæus; quam enim Christus sibi in domicilium delegit, gloriosissimam inquam suam matrem, omnibus alijs rebus creatis superiorem omnium hominum salutem, mundi patrocinium, quæ propter virginitatis suæ præstantiam propè Deum versatur, huius inquam venerandum nomen multis modis ab ecclesia expellere studuit. Eius verò intercessiones, per quas mundus ipse constitit, illas ne nominari quidem voluit; cum diceret nemini eam posse opitulari.

Et infra: Tantopere vero sordium, & impurissimę cuiusque rei odore malo delectabatur, vt & animalium brutorum stercoribus se illiniret, & eos qui cum illo erant, idem facere iuberet, quos amabat ob idque benignè accipiebat, quòd rebus male olentibus semper delectarentur. Et mox: De eodem & illud fertur, quòd cum infans esset, & baptismate lauaretur, piscinam ipsam fœdauerit; ita vt sanctus episcopus Germanus dixerit: turpem, & graue olentem odore ab illo puero ecclesiæ immiscendum; id quod re ipsa factum est. Alias eius hæreses præterea ibi narrat, de quibus iam supra diximus.

Lubet

Lubet, & addere Suidę insigne testimouium: Constantinus, inquit Imperator Romanorum Leonis Iconomachi Isauri filius, è Leone autem nata est versuta Pardalis, de serpentino semine aspis atrox, & serpens volaticus; e Dane Antichristus. Hic patris impij, & impietatis successor, & libidinibus, & demonum inuocationibus, & alijs improbis studijs deditus atq; vacans, eximium instrumentum, atque supra modum opportunum patris sui & præceptoris extitit diaboli: & cũ narrasset eadem, quæ supra diximus de Beata Maria, & de sanctis, ac reliquijs, adijcit hæc verba: Venerem colebat, & humanas hostias immolabat vltra vrbem vbi sanctę Mauræ æde destructa, & in carnificinam mutata, Mauram locum illum dixit, in quo sacra illa peragebat, & pueros mactabat. Testimonio est Flauij, puer quem oculte ab eo immolatum Deus patefecit. Omittimus recentiores, qui de ea multa narrarũt. Si huiusmodi hominis gesta, sceleraq; perpendant Iconomachi, apertissimè nouerint habere se antesignanũ hominem pręcipuè idololatram, maleficum, sacrilegum, homicidam, apostatã, & diabolum; aut saltem diaboli ministrum peridoneũ. Pudeat ergo eos huiusmodi nefarij hominis esse sectatores; vtinam discerent sectatores esse pietatis, piorumque hominum, quos statim proferemus.

De Arthabasdo Imperatore. Cap. VIII.

Arthabasdus Imperator imagines vbique erexit; teste Zonara, & Constantinopolitano populo.

CATHOLICI, reiecto hoc Copronimo, Arthabasdum elegerant in Imperatorem, de qua re sic Zonaras in Copronimo ipso: Senatus & Populus, atque etiam legiones, cum Constantinum odissent, Arthabasdo, vt orthodoxo Imperium decernebant. Et infra: Arthabasdus Imperator iam declaratus erat in Vrbe regia, Constantinus Theophanem magistrum rerum administratorem reliquerat: qui Arthabasdo deditus, acceptis ab eo litteris vulgabat, Constantino publicè interfecto; Arthabasdum à legionibus creatum esse Imperatorem: sic vrbana multitudo in magna Ecclesia congressa Constantinum anathemate notauit, & Arthabasdum laudibus prosecuta est, eadem hæc & Anastasio Patriarcha comprobante. Arthabasdus igitur susceptus, & ab omnibus Imperator salutatus, statim venerãdas imagines vbique erexit.

De Germano Constantinopolitano Patriarcha. Cap. IX.

Germanus vsque ad exilium defendit sacras imagines, prophetico adiutus spiritu; ex Theosteri&o, Zonara.

IAM egimus supra in Leone Isaurio de sanctitate huius Germani ac quo zelo imaginum fuerit propugnator, aduersus tam Leonem, quàm aduer-

ſus Anaſtaſium Iconomachum Patriarcham; quin maluit vir pius exilio mul ctari, quàm impietati huic conſentire. Illum autem Dei ſpiritu ductum fuiſ ſe probant illius inſignes duæ prædictiones propheticæ. Prima de qua iam dixi mus ex Theoſtericto in vita ſancti Nicetæ, & ex Zonara; quòd puero Con ſtantino Copronimo prædixerit futurum eum hæreticum, & Eccleſiæ hoſtẽ, ac contaminatorem. Altera inſignis quoq; fuit, de qua Zonaras in eodem Co pronimo: Cũ enim aliquando, inquit, Germanum à tergo ſequeretur Anaſta ſius Iconomachus, & veſtem eius pedibus calcaſſet, conuerſus ſanctus Ger manus: ò ne, inquit, feſtina, Dyppium te expectat; quod poſtea re vera euenit. Vt enim ſubijcit ibi Zonaras: Copronimus Anaſtaſium Patriarcham à Dyp pio duci iuſsit, aſino inſidentem facie verſus caudam conuerſa, & ignominio ſum de eo triumphũ egit, priùs publicè verberato, ſic inclyti Patriarchę Ger mani prædictio ipſo opere eſt comprobata. Imaginum defenſorẽ videtis pro phetico ſpiritu fulgere, fidem ſuam exilio probare, non ui ſententiam ſuæ fidei propugnare, ſed magis pietate. Hunc hũc vtinam & conſimiles ſequendos ſibi proponerent hęretici: facilè enim reſipiſcerent.

De Zacharia Romano Pontifice. Cap. X.

Zachariæ tempore crucis apparuere miracula; ipſe vero ſacrarum imaginum picturas & texturas fieri curauit; ex Platina, & Nauclero.

ZACHARIAS Romanus Pontifex, ſtripe Græcus, pietatem ſuam erga imaginum cultum, & picturis, & Phrigio opere teſtatam fecit; ſic habet Platina, narratis reſtaurationibus ab illo in eccleſia Latera nenſi factis: In frontiſpicio, vbi orbis terrarum imago deſcripta erat, ſanctorum imagines vetuſtate exoletas renouauit. Et mox: Condonauit & ve ſtem altari Beati Petri, auro, gemmiſque diſtinctam, in qua depicta inerat Ie ſu Chriſti natiuitas. Nec defuerunt diuina miracula de ſigno crucis ſub hoc Pontifice. Scribit enim Nauclerus initio generationis 26. multa prodigia; ſed hoc pręcipuum, quòd cruces in veſtibus hominum apparuerint.

De Paulo I. Romano Pontifice. Cap. XI.

Paulus I. anathema mittit in Imperatorem, vt ſacras imagines reſtituat; ex Platina.

PAVLVS I. Romanus etiam Pontifex, aduerſus Copronimum vſum imaginum toto ſtudio defendit. de eo ſic Platina: Interea verò cum Conſtantinus Imperator ſacras imagines vbique demolitus Conſtan tinum regię Vrbis epiſcopum impietati ſuæ reſiſtentem verberibus necaſſet, in locumque demortui Nicetam ſpadonem ſui ſacrilegij conſcium

ſuffeciſſet, Pontifex ipſe omni ex parte religioni conſulens, nuncios Conſtantinopolim mittit, qui Imperatorem adhortarentur, vt ſacras imagines, & ſtatuas reſtitueret: id ſi facere recuſaret eidem anathematis cenſuram minarẽtur. Sed Conſtantinus in ſuo ſacrilegio pertinax, & ſanas admonitiones contempſit, & Sabinũ Bulgarorum regem in demoliendis ſacris imaginibus eius impietatem imitatus in gratiam recepit; cum antea bello Bulgaros perſecutus fuiſſet.

De Stephano tertio Romano Pontifice. Cap. XII.

Stephanus III. abrogat pſeudoſynodum Conſtantinianam, quæ Iconomachiæ fauebat; ex Platina.

STEPHANVS Siculus Romanus Pontifex aduerſatus eſt eidem Cõſtantino Copronimo, eiusq; conciliabulo aduerſus imagines, vt eſt apud Platinam: Poſtremò verò, inquit, abrogata ſynodo Conſtantiniana; qua decretum inter Græcos fuerat, vt ſanctorum ſimulachra, & ſtatuæ è tẽplis abraderentur, eijcerenturuè; conſtitutũ eſt, vt eædem ſtatuæ vbiq; reſtituerentur; anathematizantes execrabilem & pernicioſam illam ſynodum, qua Dei immortalis conditio peior quàm hominum fieret. Referre enim ſtatuas mortalium benè de rep. meritorum licet, ne ingrati videamur, vtque eorum facta æmulatione imitari cogamur, Dei non licet? quem ſemper ante oculos, ſi fieri poſſet, habere deberemus, ſi eius merita erga humanum genus, ſi naturæ diuinę dignitatem inſpicimus?

De Hildeberto Abbate. Cap. XIII.

Hildebertus martyrium ſubijt pro defenſione imaginum; teſte Meiero, Molano, & geſtis Flandricis.

HAC ipſa tempeſtate Hildebertus abbas Gandaui, pro defenſione imaginum martyr efficitur. ſcribit enim de hac re Meierus in Commentarijs Flandriæ ad annum DCCLII. Gandaui excitato ciuili motu propter Sanctorum imagines, quas nonnulli ceu idololatrię inſtrumenta execrabantur, interfectus eſt Hildebertus abbas Blandinienſis; qui contra fautores Cæſaris, decretis Pontificum de habendis ſtatuis adhęſit. Hęc etiam Molanus ad Vſuardi martyrologium poſt Decembrem menſem annotauit.

De

De sancto Andrea Cretensi. Cap. XIIII.

Andreas Cretensis Imperatorem ichonomachiæ redarguit: peroptimis argumentis, cruces, imaginesque uenerandas defendit, miris encomijs extollit, ac exaltationis festum colit: omnium rerum crucem esse munimentum scribit; ex suis scriptis, ac Metaphraste.

FVIT & alius martyr sub illo impio Copronimo, insignis sanè, tum martyrio, tum scriptis perquàm elegantissimis. huic nomen fuit Andreæ Cretensi, cuius vita apud Metaphrastem sub decima nona Octobris descripta est; cum enim Constantinum suæ impietatis redargueret, his verbis vetebatur: Postquam accepi te sentire aliena à fide orthodoxa, & priuare Christianos honore, qui debetur diuinis imaginibus, & siquidem perturbare eos, qui tuo parent imperio, conturbare autem etiam ecclesiam; non potui hanc ferre iniustitiam: sed patria relicta & meis tantum maris spatiũ emẽsus venio, magno cordis zelo incensus, vel uos ab hoc errore liberaturus, vel pro meo Christo, meam animam positurus, qui suam, etsi esset Dominus pro me posuit & sua imagine.

Et infra: Obijciẽte Imperatore, dixisse Mosen: non facies similitudinem, respondit Andreas: Execrãdum, inquit, caput, non tibi videtur pati pro Christo qui pro illius forma patitur, neque ad primum exemplar credis transire ignominiam, qua imago afficitur? et quomodo uos sæpe eos, qui Imperatorias cõtumelia affecerunt statuas, perinde ac eos, qui vos probris sunt insectati, vltimis affecistis supplicijs? quos quidem ego non in statuis æneos, vel etiam aureos extrinsecus, pice intus esse repletos, & stuppis, & lignis, & alia uili, & abiecta materia: quod si vos, qui nunc estis puluis, & cras non estis futuri, sic honoramini statuis, & imaginibus, & propemodum tanquam dij vultis adorari, & eos qui in Imperatorias peccauerunt statuas, accerbissimè punitis aduersus Christi sacram aliquid audere imaginem non reputatis esse archetypi ipsius exemplaris ignominiam? neque eos qui sunt parati pro eo pati omnia, existimatis periculum adire pro ueritate? Deinde cum hæc iam dixisset martyr, & de Mose vellet explicare, cuius nam iussisset nõ facere similitudinem, & quomodo ille effinxisset Saraphin, cum ipsum etiam exemplar sit incorporeum, Imperator abrupit orationem; vnde postea martyrem fecit, atq; ad eius sepulchrum miracula plurima facta esse scribit ibi Metaphrastes.

Eiusdem quoque Andreæ (nam alium non nouimus) luculentissimus extat sermo de pretiosæ & viuificæ crucis exaltatione, quem habes apud Metaphrastem XIIII. Septẽbris, qui sermo totus sanè hoc loco ad verbum describẽdus esset, nisi esset prolixior; sed pauca quędam nostro iudicio insigniora promemus. sic habet circa principium sermonis: Crux spes Christianorum, seruatrix desperatorum, portus eorum qui tempestate iactantur, medica infirmorũ, expultrix vitiorum, datrix sanitatis eorum, qui morte affecti fuere vita, pietatis

tatis prescriptio, blaspemię obstructio; crux, arma contra inimicos, sceptrum Regni, diadema pulchritudinis, figura non scripta, virga potentię, fidei propugnaculum, baculus senectutis, dux cæcorum, lux eorum, qui sunt in tenebris, eruditrix insipientium, magistra infantium, peccati deletio, pęnitentię indicatio, vitę conciliatrix, mortis solutio, interitus alienatio, ignis extinctio, apud Deum fiducia, clauis regni cælorum; crux custos in nocte, in die turris, in tenebris deductrix, reconciliatrix, refugium supplicibus, solatium amicis, patrona, tutatrix, in tentationibus opitulatrix, in periculis seruatrix, in necessitatibus auxiliatrix, in mari gubernatrix, in ęrumnis refrigeratio; crux noctu seruat dormientes, simul vigilat cum vigilantibus, vnà quiescit cũ ijs, qui laborant; crux robur imbecillorum, requies laborantium, alimentum esurientium, uires ieiunantium, aliptes athletarum, tegumentum nudorum, comes hospitum, castigatrix diuitum, pauperum procuratrix, protectrix viduarum, tutrix orphanorum; crux honor magistratuum, potentia regum, belli ducum victoria, sacerdotum gloria, monachorum adiutrix, virginum chohabitatrix, signaculum castitatis, vinculum coniugij; crux custos ciuitatum, tutela domorum, quæ amicitiam coniungit, inimicos vlciscitur, resistit hostibus, gentes persequitur, quæ est stimulus barbarorũ, pacis distributrix, charitatis administratrix, mundi reconciliatio, finium descriptio, cęli altitudo, terrę profunditas, creatæ naturæ coagmentatio, terræ quę apparet longitudo, latitudo orbis terræ, & vt paucis dicam; crux caput & summa Christi perpessionum, miraculorum, quæ in nos facta fuere coronis: hæc & Christi gloria vocatur, & Christi appellatur altitudo.

Et infra: Hæc est crux Domini, signum dominicum, arma salutaria, regia potentia, victoriæ trophæum, inter superna & inferna intermedium, eorum, qui firmiter credunt vexillum, coronis apostolica, specula prophetica, martyrum corona, eorum, qui Christum adorant arrha. Et infra: Est itaque crux adoranda, quoniam in ipsa Dominum benedicimus: crux est adoranda, quoniam cum per ipsam amarum ligni inobedientię gustum euomissemus, dulcedinem salutis gustauimus; & reliqua omnia, quæ illo argumẽtosissimo sermone continentur.

De sancto Ioanne Damasceno. Cap. XV.

Ioannes Damascenus scripsit pro defensione imaginum: manum sibi abscindi patitur: abscissam miraculo restituit: tyrannum conuertit: de venerabili cruce scripsit egregia encomia, docetque esse adorandam; ex eius libris, teste Ioanne Hierosolymitano patriarcha ac Damasceno principe, & populo.

IOANNEM Damascenum nunc perquiramus, quem aduersus Copronimum athletam pro imaginibus inuictum fuisse testantur omnes historię: verum quia illius vitam eleganti & copioso stylo scripsit Ioãnes Hieroso-

rosolymitanus Patriarcha præcipua ex illo colligemus; postea etiam ab ipsis Damasceni libris. sic igitur habet Patriarcha Hierosolymitanus aduersus Leonem Iconomachum: Moderabatur, inquit, ea tempestate Leo Isauricus, qui aduersus venerãdas imagines, & orthodoxæ ecclesiæ multitudinem Leonem agebat rapientem, & rugientem, & imagines quidem efferus, & furibundus exurebat; ipsarum uero cultores rapiens, & perdens, tyrannicę impietatis dentibus miserabiliter dilacerabat. peruenerũt hæc ad aures Ioannis Damasceni. Et mox: Imitatus est zelum Heliæ, & reprehendendi libertatem Baptistæ cognominis sui, prout inuisibiliter ipsum Spiritus docebat; & antequam iniret certamen, pręmisit sermonẽ oppugnatorem impietatis ceu gladium quẽdam, & spiritualẽ armaturam, quæ dogmatis efferũ caput desecaret. Dein pistolares libellos pro venerandarum imaginum honore ad notos, familiaresque dedit, clarè sapienterq; indicans necessariũ esse diuinarum effigierum adorationem, illisque demandauit vt similia docerent & alios, commonstratis omnibus epistolis suis.

Sed ne verbis tantum putares sanctum hominem, non autem etiam sanguine tutari fidem Catholicam, scribit inferius; hunc Leonem confixisse falsas litteras aduersus Damascenum, indicans esse perduellionis reum, easque litteras dedit ad Saracenum Damasci principem; vt Damascenum carceri mancip aret: Quo carcerato, inquit idem auctor, quàm primùm dexteram Ioanni iussit absecari; & ne paruum quidem tempus ad reddendam rationẽ, & insanias Regis declarandas, barbarus totus furore stupefactus concedebat: itaque obsecatur dextera, quæ inter orthodoxos scriptione sua tãtas virtutes operata est, & pro atramento, cui prius intingebat scribendo libros de adorandis imaginibus diuinis, nũc proprio sanguine tingit: abscissam dein à Domino (vt sic vocem) manum in foro suspenderunt, & cum vesper factum coniectabat Ioannes furorem tyranni resedisse, & misit ad eum legationem; quæ huiusmodi verbis placaret: Incrudescunt dolores mei, intolerabilesque fiunt, neq; mitigatur uehementia doloris quamdiu amputata manus in aere suspensa manet; Iube obsecro, vt mihi reddatur, & recondam eam in humo, quò securè desinat doloris vehementia; annuit protinus precatui tyrannus, & redita est iusto manus; qui mox vt eam recepit lararium suum ingreditur, & pronus ante diuinam quãdam imaginem gerentem figuram genitricis Dei procidit, et congrue absecta manu adaptata orabat è profundo pectore lachrymis, & gemitibus misericordissimam inuocando, dicens: Domina, & sanctissima mater, quæ Deũ meum peperisti, amputata est dextera mea ob sanctas & diuinas imagines; tu qua de causa Leo sæuiat, non ignoras: proinde quantocius succurre: Dextera enim altissimi, quæ de te incarnata est, per tuas intercessiones, multas facit virtutes; sanet, oro, & hãc meam dexteram, tuis precibus, vt tuas, & eius, qui ex te incarnatus est, laudes, sicut dederis numeris rithmicis & melodijs perscribat, & orthodoxi cultus sit cooperatrix, ò Dei para. Hęc orans Ioannes, & lachrymans in somnum vertitur, videtque sanctam Dei genitricis imaginem misericordi-

cordibus,ac lętis oculis ad se respicientem, & dicentem: Ecce sana facta est manus tua;caue post hæc ne segnis fueris, sed calamum eam fac scribæ velociter scribentis,quemadmodum nunc pollicitus es. Vt autem restitutus euigilauit,& manum curiosè contemplans curatam vidit, tum exultare cœpit Spiritu in Deo salutari suo,& matre eius;quia fecit secum magnalia,qui potens est; stansque manibus in cęlum sublatis; diuinum carmen accomodatissimum tẽpori cecinit: Dextera manus tua Domine glorificata est in fortitudine; Dextera manus tua Domine hanc meam sauciam sanauit: propterea vulnerabit inimicos,qui sanctam imaginem tuam,genitricisque tuæ non venerantur, & per manum meam aduersarios illos imaginum incendiarios in multitudine glorię tuę conteres.

Narrat etiã, quòd Saracenus audito miraculo restitutæ manus, veniam ab illo petierit,confitens iniustè de eo sumptũ fuisse supplicium; quinimo homo quamuis barbarus,hoc prodigio permotus Ioannem adorabat,detuleratque illi primores regni honores.tandem auctor sub finem enumerans operum Ioãnis catalogum sic adijcit: Præterea longos aliquot sermones conscripsit: Item libros de præclara adoratione venerabilium imaginum.

Hęc ineffabilia Dei miracula,quem non valeat conuertere? emollitum est barbari hominis cor, vestrum ò Iconomachi non emollitur; quod ille infirmitate mentis,vos diabolica peccatis malitia. Audiamus igitur, & ipsum Damascenum præcipuè in sermone in laudem sanctæ & viuificæ crucis,qui habetur libro de orthodoxa fide 4.cap. 12. Crux hæc nobis signum data est super frontem, quemadmodum Israeli circumcisio; per ipsam enim fideles ab infidelibus & distamus & discernimur; ipsa est scutum, & arma, & trophæum aduersus diabolum; ipsa signaculum,vt nõ tangat nos exterminator, vt inquit scriptura;ipsa iacentium erectio, proficientium perfectio; animæ salus, & corporis;omnium malorum auersio;omnium bonorũ causa, peccati destructio, arbor resurrectionis,lignum vitæ æternę; ipsum nimirum pretiosum lignum, & per quam verè venerandum;in quo semetipsum in hostiam pro nobis Christus obtulit,atq; vt sanctificatum tactu sancti corporis, & sanguinis decenter adorandum; clauique & lancea, & indumenta, & sacra ipsius tabernacula adorãda,quæ sunt præsepe,spelunca,golgotha,saluatoris viuificum sepulchrũ, Sion ecclesiarum propugnaculum, & similia,vt Dei parens ait Dauid: Introibimus in tabernaculum eius,adorabimus in loco vbi steterũt pedes eius.quod autem crucem dicat,ostendit,quod sequitur: Resurge Domine in requiem tuam; sequitur enim crucem resurrectio: si enim amatorum desiderabilis domus,& lectus,& amictus,multò magis Domini & saluatoris nostri per quę & saluati sumus. Adoramus etiam figuram pretiosæ & viuificæ crucis, tametsi ex alia materia facta est,non materiam venerantes,absit enim,sed figuram tãquam Christi signum. Dixit enim discipulis suis contestans: Tunc apparebit signum filij hominis in cælo crucem dicens, & iccirco mulieribus dixit resurrectionis Angelus;Iesum quæritis Nazarenum crucifixum; Multi enim Chri-

sti, & saluatores, sed vnus crucifixus; non dixit lancea perfossum, sed crucifixum. Adorandum est igitur signum Christi; vbi enim fuerit signum eius, illic & ipse erit. materia autem ex qua figura crucis exprimitur, siue sit aurum, siue lapides pretiosi, aut alia quæuis materia post figurationem, si contingat dissolui, non adoranda. omnia igitur quæ Deo adiacuerunt adoramus, ipsi reuerentiam, pietatisque cultum exhibentes.

Et post enarratas prophetias, locaque prænotantia signum crucis subdit: Qui hanc igitur non adorant, non fiunt participes Christi crucifixi. Eod. li. 4. cap. 16. cum de sanctis venerandis eloquentissimè æque ac sanctissimè disseruisset, subijcit: Statuas illis erigamus, & visibiles imagines, & nos ipsi animatę statuæ & imagines ipsorum, virtutum imitatione efficiamur.

Sed & eiusdem libri capitu. 17. sic insigniter loquitur: Quia nonnulli nobis exprobrant, quòd adoramus, & veneramur saluatoris nostri, & Reginæ nostræ Deiparæ imaginem, insuper & reliquorum sanctorum famulorum Christi; audiant, quòd à principio Deus hominem ad suam imaginem fecerit: cuius igitur gratia inuicem adoramus, nisi quatenus ad imaginem Dei facti sumus? vt inquit Deifer & magnus in diuinis Basilius: Imaginis honor ad exemplaris transfertur honorem; exemplar autem est, quod imaginem efformat; & ex quo, quod deducitur fit; cuius gratia Mosaicus populus tabernaculum in circuitu adorabat, imaginem & formam gerens cœlestium; magis autem & totius creaturę. Dixit igitur Deus Moysi: Vide feceris omnia secundum formam tibi ostensam in monte; & Cherubin obumbrãtia propitiatorium, non ne opera sunt manuum hominum?

Quid autem in Hierosolymis celebratissimum templum, non ne manufactum est, & hominum arte constructum? diuina autem scriptura accusat adorantes sculptilia; ac etiam sacrificantes dęmonibus. sacrificabant autem Grę ci, sacrificabant Iudæi; sed Græci dæmonibus, Iudæi vero Deo, & detestabile erat Græcorum sacrificium & damnabile: Iudæorum autem Deo bene acceptabile. sacrificauit enim Noe, & odoratus est Deus odorem suauitatis, bonæ voluntatis, & beneuolentiæ erga se suauitatem suscipiens; sic Græcorũ sculptilia, quia dęmoniorum erant simulachra detestabilia, & interdicta sunt. Ad hæc inuisibilis & incorporei, incircumscriptibilis & infigurabilis Dei quis potest facere repræsentationem? insipientiæ igitur & extremæ impietatis est figurare diuinitatem. Hinc in antiquo testamento tritus non fuit imaginum vsus: at verò posteaquam Deus per viscera misericordiæ suæ secundum veritatem factus est homo propter nostram salutem; non ut Abrahæ visus est in specie hominis, non vt prophetis, sed secundũ substãtiam veraciter factus homo est, diuersatus in terra, & cum hominibus conuersatus est, miracula operatus est, passus est, crucifixus est, sepultus est, resurrexit, assumptus est: & hęc omnia secundum veritatem gesta sunt, & visa ab hominibus, & scripta nobis ob memoriam & doctrinam sunt, cum præsentes non essemus, vt cum non viderimus; audientes & credentes adipiscamur beatitudinem Dei; & quia nõ omnes

nes litteras norunt, neque lectioni incumbunt; patres nostri consenserunt veluti quædam trophæa hęc in imaginibus repræsentare ad promptam memoriam: siquidem ob negligentiam frequenter cogitatione non tenentes passionem Christi, imaginem transfixionis Christi videntes, in Saluatoris passionis memoriam recolimus, & procidentes adoramus, non materiam, sed imagine repræsentatum; vt neque materiam, ex qua scriptum est euangelium, neque crucis materiam adoramus, sed quod typo figuraque exprimitur; nam quid refert crux à materia, si non habet Christi repræsentationem? Identidem, & de Dei matris imagine; nam honor ad ipsam in illum, qui ex ea incarnatus est, reuocatur: similiter autem & sanctorum fortia facta præparant nos ad fortitudinem, & zelum, & imitationem virtutis illorum, & gloriam Dei. Vt enim diximus honorem, qui exhibetur benignis, gratisque conseruis beneuolentiæ ad communem omnium præseferre indicium; sic & imaginis honor, ad prototypum exemplar, imaginisque veritatem transfertur. est autem hæc traditio non scripta perinde ac adorationis ad orientem, adorare scilicet crucem, & alia plurima ijs quæ dicta sunt similia. Fertur autem & quædam historia, quòd cum Abagarus Edessenorum ciuitatis rex pictorem misisset, vt domini similem pingeret imaginem, non valente pictore id præstare ob resplendentem faciei domini claritatem, ipse dominus vestimentum suæ faciei diuinæ, & viuificæ applicans in vestimento sui ipsius imaginem impressit; & sic desideranti misit Abagaro.

Sed quid laboramus in excerpendis ramis huius sublimis arboris? Extat sanctissimi huius viri volumen egregium quo de venerandis imaginibus agit, cuius verba plena sunt mysterijs: illud legatur, illud memoriæ mandetur; noster hic labor obscurus est, si illius luci comparetur.

In Leonem quartum Imperatorum Iconomachum. Cap. XVI.

Leo IIII. Iconomachus miraculo Dei vltionem incurrit, ob contemptum sacrarum imaginum; ex Zonara, Egnatio, Fulgoso.

LEO quartus Imperator Romanorum ab Isaurico, & Copronimo cum genere etiam impietatem duxit; & eò perniciosiorem, quòd leoninum animum sub vulpina pelle gestaret, vt testatur Zonaras: Simulabat enim orthodoxam circa imagines fidem, vt sibi populos conciliaret, sed id diutiùs latere non potuit; nam & Iconomachus, & apertissimus religionis Christianæ contemptor euasit, vt Dei vltio pręgrandi miraculo illius crimina vindicauit. habet enim Egnatius de illo hæc verba: Non imperij solum, sed paterni sceleris hæres, aduersante matre Bulgarici sanguinis pientissima, successit Leo, qui ad impietatem sacrilegium etiam addiderit.

Nam coronam à Mauritio principe Deo dicatam, nefario capiti imponens, captus gemmarum & auri splendore breui pœnas luit; caput enim impium carbunculi apostemate statim intumuit; tandem ardentissima febri subsecuta impium spiritum nefarius exhalauit, imperij anno quinto. Eadem quoque Zonaras habet: sed ne putes coronæ illius sacrilegium non pertinere ad rem nostram de imaginibus; declarant id alij historici, nempe coronam illam sanctæ Sophiæ capiti impositam, ab hoc Leone fuisse sublatam.

Audiamus Baptistam Fulgosum lib. 1. cap. 2. Graue, inquit, fuit quod Philippicus tulit, sed celeritate, miraculique magnitudine maius fuit, quod in Leone quarto contigit, qui auaritia impellente per ioci speciem, ceu, alter Dionysius, ex sanctæ Sophiæ capite diadema sustulit, à superioribus Principibus magnis opibus in eius honorem factum. Itaque cum illud ipse postea gestaret, eam Deus impietatem vltus est: Nam pro gemmis venenati carbunculi atque anthraces Leonis caput obsederunt; coactusque diadema deponere, viuendi quoque finem fecit. Hactenus Iconomachos huius sæculi vobis enarrauimus, quorum exitum diuina vltio fecit omnibus sęculis futurum memorabilem. hinc discite quanta sit Dei indignatio aduersus sacrarum imaginum contemptores, quando tarditatem tanta supplicij grauitate compenset.

De Irene Imperatrice. Cap. XVII.

Irenes duę sacrarum imaginum propugnatrices aduersus maritos: & alterius studio septima synodus. CCCL. *patrum ad defensionem imaginum coacta est Nicææ; ex ipsius synodi decretis, atque actis, Zonara, Egnatio, Platina.*

IRENES Imperatrix seuerissimè imaginum cultum propugnata est. Sed interim sciendum est duas Irenes fuisse, alterā quidem Scythicam Chagani filiā, Leonis Isaurici studio baptizatā, Copronimo Cōstantino nuptui traditā, quam orthodoxæ fidei studium conseruasse refert Zonaras in Leone Isaurico his verbis: Irenes nec Leonis, nec mariti errorem amplexa est, sed pium dogma, quo imbuta fuerat constanter tenuit. Altera Athenis oriunda Leoni IIII. nupsit; huiusq; studio dum imperaret cū Cōstantino filio, Nicæna synodus II. pro defensione imaginū coacta est. De hac sic Zonaras: Irene Augusta, & filius eius Constantinus decimū ætatis annum agēs, ambo venerandarum imaginū adoratores imperiū susceperunt. sed habet de hac locupletius testimoniū Egnatius his verbis: Redditus tandem his principibus veteri religioni suus nitor, reddita vetus pietas, Irenes matris opera, quę Attici sanguinis, forma insignis, sed probitatis opinione insignior, Leoni nupserat: Quare conuentu trecentorū & quinquaginta patrum Nicææ indicto; quę septima synodus habetur, templis, diuisque suæ restitutę sunt imagines; habet hoc & Platina in Hadriano; habent, & reliqui omnes.

De

De Paulo Patriarcha. Cap. XVIII.

Paulus Constantinopolitanus ab Iconomachis ad catholicam fidem reuertitur; ex Zonara.

PAVLVM Constantinopolitanum patriarcham, ęquum est recensere; nam aliquando Iconomachus fuit: postea verò resipuit sub Hadriano primo Papa. de illo sic habet Zonaras in Irene, & Constantino: Cũ Patriarcha Paulus morbo affectus ab Ecclesia se subduxisset, & rasus esset; Imperatrix cum filio eum conuenit ob secessum expostulantes. at ille: vtinam, inquit, nunquam in Pontificatus solio consedissem, tyrannide oppressa Ecclesia, & dissidio inter eam, & alias catholicas sedes orto. Deinde rursus eruditos senatorij ordinis viros ad eum misit, sciscitans quo pacto res ritè administrandæ essent. Tum ille: nisi erratum synodo catholica correctũ, & ecclesię concordia restituta fuerit, salui esse non possumus. Senatoribus autem interrogantibus; cur ipse cũ eligeretur, non adorãdas esse imagines, assensus esset? respondit; ob eorũ insaniã, qui rerũ potiebantur, & vestrã crudelitatẽ: sed hoc lugeo, ac per pœnitentiam ad Dei misericordiã confugi; orãs vt de me, non tanquã de Pontifice iudicium fiat. at ille hoc modo vitã finijt: sed vtinã & nostri Iconomachi cũ hoc Paulo conuerterentur; cuius pijssimũ animũ quisq; suspicere debet, qui fidei cõtrouersias concilijs definitas indubitatas esse censuit. Ideo ardenti mouebatur desiderio, vt Cõcilium tum in tãta necessitate cogeretur: quod sane factum est in illa celeberrima Nicęna secunda synodo, de qua iam iam nobis agendum est.

De Tharasio Cõstãtinopolitano patriarcha. Cap XIX.

Tharasius in synodo palam sacrarum imaginũ fidem profitetur; ex septima synodo, ex Zonara.

THARASIVS sanctissimus Cõstantinopolitanę ecclesię Põtifex, fidem quoque suam pro imaginibus apertissime testatam facit; vt est in act. 2. synodi Nicęnę II. his verbis: Nos, inquit, patrum pręceptis imbuti, sic confessi sumus, & confitemur; concordamus & vim litterarum lectarum Hadriani Papæ confirmamus, & imaginum picturas secundum priscam patrũ traditionẽ recipimus; & has desiderio nostro adoramus, vt in nomine Christi Dei nostri, & intemeratę Deiparæ virginis, sanctorum Angelorũ, & omniũ sanctorum factas: sed apertis verbis testamur nos duntaxat in vnum Deũ verum, latriã, hoc est cultũ, & fidem nostrã referre, & reponere. Habet & de illo perpulchrum testimoniũ Zonaras, in Irene & Cõstantino his verbis: Imperatores inclytum Tharasium à secretis patriarcham designarunt, approbante omni populo; sed ipse recusauit: neque enim se præesse

posse ecclesiæ à reliquis ecclesijs auulsæ, & anathemati subiectę. instantibus autem Imperatoribus, & populo: si permittitis, inquit, vt synodus œcumenica conuocetur, & ecclesiæ vniantur, & ipse designationē admittam. assensis omnib⁹, patriarcha electus diuus Tharasius, & ipse & Imperatores veterē Romā mittunt, cui Hadrianus præsidebat, & ad ceteros patriarchas petētes, vt alij qui ab eis mitterētur, qui cōcilio interessent. Missi igitur sunt ab omnibus ceteris Pōtificib⁹, & monachis Nicęę, Bithynię cōgregatis, etiā patriarcha Tharasius est egressus, ibiq; septimū œcumenicū cōciliū est cōstitutū; ac decretū, venerabiles imagines & adorandas, & colēdas esse, & tres anathemate notati, qui Cōstātinopolitanę ecclesię pręfuerūt, Anastasius, Cōstātinus, & Nicetas.

De septima synodo, quæ & Nicęna secúda. Cap. XX.

Nicææ septima synodus ex toto orbe CCCL. patribus cōgregatis resipiscentes Iconomachos recipit; ex omnibus ferè scriptoribus, sanctorum imagines venerādas decernit, anathema dicit sentientibus contrarium; ex actis ipsius synodi, ex innumerabilibus patrum testimonijs, ac miraculis.

SEPTIMA generalis synodus, quę & secūda Nicæna dicitur, hac pręcipua causa coacta est, vt de colēdis imaginibus decerneretur, iubēte Hadriano I. Romano Pont. suppetiasq; ferētibus Irene & Cōstātino filio imperantibus. Sufficeret hęc sola synodus ad cōuincendos quāuis pertinacissimos hęreticos, tū ob episcoporū numerū, nēpe trecentorū quinquaginta, tum ob lōgā ibi habitā de re huiusmodi disputationē, in qua nihil omissum est, quod non indagaretur; tum ex sacris litteris, tum ex veterū sententijs, tum etiā ex multitudine patrū, quorū sententiæ ibi memorantur, ad cōfirmandū & vsum, & cultū imaginū. Totā eā synodū referre prolixior res esset, ideò summatim sępe etiā ipsius verba huc adferemus. Primo illud est memorabile, tres Iconomachos episcopos resipuisse, Basiliū Ancyrę epūm, Theodorū Cyrum epūm Miron, & Theodosium Amorij epūm; quorū verba scripto ab illis in synodo prolata actione prima pro imaginibus hęc sunt: Venerādas imagines, quę economiā Iesu Christi & Dei nostri, qui propter salutē nostrā homo factus est, & inuiolatę virginis dnę nostræ Deiparæ, sanctorū Apostolorū, prophetarū, martyrū, & omniū sanctorum suscipio, & amplector; eisq; honorem debitū exhibeo, abijciens, & execrans ex toto animo & corde congregatā ex deprauata mente, & insania, & appellatam septimam synodum, apud eos, qui ritè sapiunt nimium, quam iuste & canonicè pseudosynodum, hoc est falsum conciliabulum appellatum, vt potè ab omni pietate & religione alienam, & à Deo traditæ ecclesiæ legis lationi audenter & præfractè, nedicam impiè, oblatrantem, venerandasq; imagines contumelia afficientem, iubentemque has è medio sacrarum ecclesiarum tolli.

Actione secunda imaginum defensores infrascripti citantur, videlicet Cō-

ſtantinus magnus, Hadrianus I. Papa Romanus, Gregorius Niſſæ, Baſilius, Chryſoſtomus, Cyrillus, Athanaſius, Ambroſius, Hieronymus, Stephanus Bactrorum epiſcopus. Referant Caluiniſtæ, ſi pro ipſorũ ſententia teſtes habeant, qui cum dictis comparentur.

Additur in eadem actione Tharaſij patriarchę Cõſtantinopolitani ſententia pro ſanctis imaginibus, & confirmantur Hadriani Papæ litteræ in eandem rem.

Gregorius Neocęſareæ in act. 3. ab Iconomachis reſipuit, ſed videamus verba ſynodi in hac 3. act. Sanctas imagines reueremur principio adorantes Dei verbi propter nos incarnati domini noſtri, & Seruatoris Ieſu Chriſti, qui formam ſerui aſſumpſit, imaginem; quamquam ſciamus ipſam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata inconuulſim vnita eſt, minimè poſſe figuram præſtare. Et mox: Veneramur etiam, & adoramus imaginem Deiparæ & dominæ noſtræ irreprehenſibilis immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris, quæ illum peperit; quin etiam ſanctorũ Apoſtolorum, prophetarum & victorum martyrum, ſanctorumque & beatorũ veluti amicorum Dei imagines colimus; non in materia, aut coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officium noſtrum, quod ipſis à Deo quorum typum imagines geſtant, debemus, impartientes, cũ ſciamus iuxta Baſilij magni ſententiam; quòd imagini honor exhibitus ad ipſum prototypum referatur.

Act. 4. afferuntur auctoritates ex ſcripturis Exod. 25. ibi: Facies propitiatorium, &c. Numeri, ibi: Ipſa eſt dedicatio altaris, &c. Ezechiel. 41. epiſtola ad Hebręos, cap. 9. Narratur quoque ibi Chryſoſtomi tempore ſanctorum imagines conſuetas pingi; nam Chryſoſtomus ipſe tabulam habuit continentem picturam cædis Aſſyriorum veteris teſtamenti. Gregorij quoque Niſſæni pathetica oratio de pictura, in qua Iſaac à patre immolabatur, ibique hæc verba loquitur ipſe Gregorius: Vidi ſæpius inſcriptionis imaginem, & ſine lachrymis tranſire non potui, cum tam efficaciter ob oculos poneret hiſtoriam. ob quæ verba patres dixerunt: Si tanto doctori hiſtoria inſpecta peperit vtilitatem, & lachrymas, quantò magis rudibus, & idiotis vtilitatem? alij dixerũt; Si Gregorius vigilantiſsimus ad diuina oracula, inſpecta hiſtoria Abrahæ fleuit, quanto magis œconomia incarnati domini noſtri Ieſu Chriſti verbi Dei noſtri à nobis inſpecta, ad lachrymas, & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur? & Cyrillus eandem picturam ſuo tempore extitiſſe probat in epiſtola ad Achatium epiſcopum.

Refertur eadem actione de imagine Chriſti crucifixa, ex Athanaſio; citatur ibidem & Leontius epiſcopus Neapoleos Cypri lib. 5. ſuæ apologiæ, quo contra Iudæos differit de imaginibus; citatur & Athanaſius lib. 4. aduerſus Arianos, vbi probat imagini exhibitum honorem referri ad prototypum. Citantur & Gregorij II. Papæ epiſtolæ ad Germanum Cõſtantinopolitanum; ſed & Germani epiſcopi Cõſtantinopolitani epiſtolę tres ad epiſcopos orientales: citatur & ſexta ſynodus cap. 82.

Citatur & Ioannis episcopi Thessalonicēsis contra gentiles disputatio pro imaginibus, quo loco docet, qua ratione Angelos humana facie depingamus, his verbis: Quòd autem forma hominis pingatur in causa est, quòd in ea visi sunt si quando ministerium Dei apud homines obierunt. Citatur & scholion ad librum Exodi cap. 20. ad illa verba: Non facies tibi idolum, neque alicuius similitudinem. Et si facimus, inquit, hominum piorum similitudines, non tamen eæ fiunt vt adorentur vt dij, sed vt eas videntes ad imitationem facinorum illorum irritemur. Si verò similitudines Christi facimus, sanè non propter similitudinem adoramus, sed quo mens per eam, quæ conspexit sursum volet; non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incōmutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quamuis cum natura Deum existentē. Non idem igitur Dei, & imaginem dicimus, sed Deum cognoscentes similitudinem in imagine dispensationis illius, humanè figuramus. Gentes autem errantes similitudines Deos esse arbitrantur.

Eadem actione agitur de miraculis ad imagines sanctorū factis; Ibi quoq; multa disputauit Epiphanius Sardiniensis Vicarius pro defensione imaginū. Ibidem probatur simulachrum ab Emorrhoissa factum; citatur Basilius, Gregorius Nissæ in sermone de Abraham, Gregorius theologus in poeticis versibus, Chrysostomus in oratione funebri in Meletium, & in sermone quod veteris & noui testamenti vnus sit legislator, Cyrillus in epistola ad Achatiū episcopū Scytopoleos, Athanasius, Sophronius, Maximus. Vellem hic interpellare Iconomachos, si eiusmodi viros habēt suæ factioni fauentes.

Eadem actione; cum disserat nihil ponderis considerari ex materia imaginis, sed considerari repræsentatum, sic subijcit: Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, nec etiam diuinæ crucis effigiei; nec etiam vnquam inuisibilis, & incomprehensibilis naturæ imaginem apparant. Nam cum diuinam crucis effigiem, ac venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum respicimus. Sed quemadmodum Verbum caro factum est, ita quoque humanam eius œconomiam describimus, & depingimus. Sub finem actionis 6. citat Asterium Amasiæ episcopum, attestantem veterem esse de imaginibus traditionem.

Audiamus definitionem & anathematismos ipsius Cōcilij actione 7. Regiam, inquit, viam incedētes, & sanctorum nostrorum, & diuinorum patrū doctrinæ insistētes, & catholicæ ecclesiæ in qua sanctus spiritus inhabitat traditionem obseruantes, diffinimus, cum omni diligentia & cura venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & viuificantis crucis è coloribus & tessellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus priuatis, in vijs publicis, maximè autem imaginē Domini & Dei Seruatoris nostri Iesu Christi; deinde inte-

meratæ dominæ nostræ Deiparæ, ac venerandorũ Angelorũ, & omnium deinde sanctorum virorum; quòd scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem, omnes qui contemplantur ad prototyporum memoriam, & recordationem, & desiderium veniant, illisque salutationem, & honorariam adorationem exhibeant; non tamen secundum fidem nostram veram latriam, quę solum diuinæ naturæ competit: sed quemadmodum typo venerandæ & viuificantis crucis, & sanctis euangelijs, & reliquis sacris oblationibus suffitorum, & luminarium reuerenter attendimus, quemadmodum veteribus piè in consuetudinẽ hoc adductum est. Imaginis enim honor in prototypum resultat; & qui adorat imaginem in ea adorat descriptum argumentum. Et mox: Sancta synodus exclamauit: omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus; hęc est fides Apostolorum, hęc est fides patrum, hęc est fides orthodoxorum, hęc fides orbem terrarum cõfirmauit; & in anathematismis sic decernit.

Quicunque sententijs sacrę scripturę de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema.

Qui venerandas imagines idola appellant, anathema.

Qui dicunt, quòd Christiani imagines, vt Deos adorent, anathema.

Et post:

Si quis euangelicas enarrationes per picturas repręsentatas non acceptauerit, anathema.

Si quis has non salutauerit, in nomine Domini & sanctorum eius, anathema.

Post peractam synodum, videamus quid egerit orbis. Zonaras id narrat in Irene, & Constantino his verbis: Sancti Concilij decreta in commentario relata sunt; Deinde qui concilium celebrant, in vrbem Imperatoriam profecti, cõmentarios in Regia Imperatoribus præsidentibus, atque omnibus audiẽtibus recitarũt; qui statim ab Imperatoribus approbati & subsignati sunt: atque ita sacræ imagines templis restitutæ, & Ecclesiæ vniuersæ vnitæ.

De Hadriano primo Papa. Cap. XXI.

Hadrianus I. Nicænæ synodi in Asia auctor, pseudosynodum imaginibus aduersãtẽ rescindit: à Carolo magno rogatus, vt corrigat argumẽta Iconomachorũ, Iconomachos damnat, concilio in Europa coacto: sacras historias picturis repręsentauit; ex septima synodo, ex Francfordi Concilio, ex actis conciliorum, ex ipsius Hadriani scriptis, Adone, Rheginone, Norimbergensi Chronico, ac Vrspergensi, Platina, Nauclero, ac recentioribus.

HADRIANVM Papam synodi præfatæ auctorem ęquum esset, vt referremus ad vnguemq́: sed nimis longus labor esset: certum illud est, illius litteras extare ad ipsam synodum, quas synodus suscipiẽdo se-

quuta eſt, act. 2. Tharaſio ipſo pronunciante, & extant in tomo 3. cõciliorũ de imaginibus cap. 18. ſed hoc loco per nos agendum eſt, quòd cum Rhegino, atq; alij dixerint Hadrianum hunc reſcidiſſe ſeptimam quandam ſynodum, agentem de imaginibus, ne laqueus fidelibus inijciatur (vt fieri ſolet ab hæreticis) æquum eſt rem ad integrum inueſtigare. Ante enim Hadrianum hunc Pontificem præter multa prouincialia concilia, ſex generalia, & œcumenica iam extabant toto orbe, & apud Grecos, & apud Latinos recepta; videlicet Nicænum primum, Conſtantinopolitanum I. Epheſinum, Calcedonenſe, Conſtantinopolitanum II. & aliud quoque Conſtantinopolitanum. Hæc ſex œcumenica concilia ab vniuerſa Eccleſia recipiebantur; verum cum ingrueret tum hæreſis aduerſus ſacras imagines, Cõſtantinus Copronimus hęreticus conuentum priuatum Epiſcoporum ſuę ſententiæ fauentium coegit; qui ſtatuerunt diabolico penitus ductu aduerſus imagines, cuiuſmodi habet Zonaras in hoc Cõſtantino: Potitus, inquit, eſt Copronimus, & Theodoſiopoli, & Melitina; quo ſucceſſu elatus acerbior in eccleſiam & orthodoxam fidem euaſit, edictis propoſitis, quibus vulgi fęcem in ſententiã ſuam impietatis plenam pertraheret. Et mox: Copronimus autem multis epiſcopis ſibi ſuffragantibus cõuocatis, quorũ princeps erat Theodoſius Epheſinus, & Paſtilas Pergamus, per eos quicquid libuit decreuit, nemine vel ex vetere Roma, vel ex alijs patriarchis præſente. eum conuentum profanorum hominum, ſynodum œcumenicam appellare nõ dubitauit; cum quibus edẽ ſacroſanctam Deiparæ Blacherniam ingreſſus, conſcenſo ſuggeſto, & Conſtantino quodam monacho, qui Silæi epiſcopus fuerat, illuc collocato, exclamauit Conſtantinus œcumenicus patriarcha multos viuat annos. Poſt paucos dies tyrãnus in forũ venit cũ patriarcha ſuo, & ſectatoribus epiſcopis, qui coram omni populo venerandarũ imaginum adorationẽ interdixerãt, idololatris ijs appellatis, qui eas colerent: & anathemate notarunt inclytum Germanum, & Georgiũ Cyprium, qui Conſtantinopolitanus patriarcha fuerat, & doctrina virtuteq; pręſtantem Ioannem Damaſcenum, qui hunc Dei hoſtem, & patrem eius per litteras ſępe impietatis arguit. Et pręterea infinitæ propemodum multitudinis cędes hac ipſa cauſa patrauit.

Hãc igitur diaboli ſynodum, Copronimus ſeptimam, iuxta ſex alias œcumenicas ſtatuerat. cum autem ſub Hadriano ſuffragante Irene, Nicæna ſecũda ſynodus expedita eſſet, conuenientibus Latinis, & Græcis, totoq; in vnum coacto orbe, legitima celebrandi ſynodos forma ſeruata; hæc Nicæna, vt erat verè ſeptima, verè œcumenica à tota Eccleſia ſeptima ſynodus nũcupata eſt: atq; illa quidem Conſtantini Copronimi abſoleta facta, & repudiata fuit; & in hanc vſque diem nuſquam illius extat toto in orbe veſtigium; cum è cõuerſo hæc ſecunda Nicæna toto orbe ſemper viguerit, & vigeat.

Verùm cum hoc noſtro omnium infeliciſsimo ſæculo, repullularit hæc contra imagines hęreſis, Iconomachi, cum audiſſent veram ſeptimã ſynodũ illis aduerſantem, confugerunt ad falſitatis aſylum; nam multis locis veterũ

ſcriptorum reperitur damnata ſeptima Græcorum illorum ſub Copronimo ſynodus: iſti mendaciorum ſemper inuentores, ſtatuerunt, non eſſe credendũ ſeptimæ ſynodo Nicęnę, quoniam ſeptima pſeudòſynodus damnata Francfordij ab Hadriano Papa reperitur, non animaduertentes homines impij, Hadrianum nihil vnquam feciſſe contra illam piam ſynodum Nicęnam, quam tot literis, totque factis cõfirmauerat; ſed illam, quam ſeptimam Copronimus & ſectatores appellarant, reieciſſe, quia aduerſabatur ſacris imaginibus; quod, & ante Hadrianum Stephanus Papa tertius egerat: cũ enim audiſſet illã Copronimi ſynodum aduerſus imagines celebratã, ſtatim reſcidit, vt docuimus in ipſo Stephano III. & eſt apud Platinam his verbis: Poſtremò, inquit, abrogata ſynodo Conſtantiniana, qua decretum inter Græcos fuerat, vt ſanctorum ſimulachra & ſtatuæ templis abraderentur, eijcerenturve, cõſtitutum eſt eędem ſtatuæ vbique reſtituerentur, anathematizantes execrabilem & perniciosam illam ſynodum, qua Dei immortalis conditio peior quàm hominũ fieret. Sicut ergo Stephanus damnauit ſynodum Iconomacham, ita probauit imagines.

Ipſa quoque Nicęna II. ſub Hadriano, act. 1. in cõfesſione Catholica Baſilij pœnitentis, ſic habet aduerſus illam ſynodum Copronimi; Abijciens, & execrás ex toto animo, & corde congregatam ex deprauata mente & inſania, & appellatam ſeptimam ſynodum: apud eos, qui rectè ſapiunt, nimium, quàm iuſtè & canonicè pſeudòſynodon, hoc eſt falsum cõciliabulum appellatum, vtpote ab omni pietate & religione alienam. ſed & act. 6. rationibus multis eadem improbatur. Ecce ergo iam bis publico decreto reſciſſam pſeudòſynodum ſeptimam, quæ fuit Conſtantini; non autem vlla parte diminutam illam ſeptimam veram & legitimam, quæ fuit Hadriani in Nicęa, quæ non ſolũ non improbata eſt, ſed viridi ſemper obſeruantia conſeruata. Vnde enim fieri potuit, vt in alicuius mẽtem ceciderit hæc coniectura, vt Hadrianus Francforti iuſſerit ſeptimam hanc ſynodum Nicęnam repudiari, quam tot ſumptibus, laboribuſque coegerit; celebratam tot factis, ſcriptiſque comprobauerit? Extat ipſius Hadriani epiſtola ad Conſtantinum & Irenem, in qua probat Conſtantini magni ſomnium de viſione Apoſtolorum; & quod ad eum delatæ fuiſſent ipſorum imagines, quæ apud Syluestrum aſſeruabantur. In calce quoque eiuſdem epiſtolæ idem Hadrianus hæc habet verba: Accedant his quæ beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone ſcripta reliquit: Etenim vt concesſit omnibus gentibus adorare quæ manufacta ſunt, Iudæis quidem cruſtas illas, quas fabricauit Moyſes. Præterea duo Cherubin aurea, ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere, & venerari, atque ita noſtrum opus apud eum probare. hæc ipſe Hadrianus. Quàm magna ergo eſt ſemper hæreticorum impudentia in confingendis mendacijs? Sed & illud eſt addendum, imposſibile eſſe cogitatu, Hadrianum malè vnquam ſenſiſſe de Nicæna ſecunda ſynodo, idque primum probamus ex ipſius Hadriani ſcriptis ad Carolum magnum, quibus om-

nia

nia aduersariorum argumenta refellit, diluens quicquid ab Iconomachis fuerat aduersus imagines excogitatum: sic enim responderi sibi per humilitatem efflagitarat Carolus magnus. habentur ipsa hæc scripta Concil. tomo tertio; deinde probamus ex Adone Viēnensi; qui sic habet: Anno incarnationis Domini DCCXCII. Felix Aurelianus episcopus hæreticus deprehensus adoptiuum non proprium filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum dogmatizans; qui ad præsentiam Hadriani Pontificis Romani deductus, hæresim verbis solummodo abdicauit. Synodus iterum facta contra supradictā hęresim in Francanofurt, Legatis apostolicę sedis præsidentibus, Theophilacto & Stephano episcopis, & auctoritate sanctorum patrum conuictus & dānatus est Felix cum erro e suo, perpetuoque exilio, apud Lugdunum relegatus est; quem ferunt in eodem ipso suo errore mortuum: Sed pseudòsynodus, quam septimam Græci appellant pro adorandis imaginibus abdicata penitus; sed & Rhegino illius Sincronon, testatur Felicianam hæresim, quæ Iconomacha est in synodo Francofurt fuisse reiectam, ac pseudòsynodum illā Gręcorum fuisse damnatam, vt ille habet anno Domini DCCXCIIII.

Patet igitur ex præmissis quæ septima synodus fuerit abrogata, scilicet pseudòsynodus, cuius supra meminimus: & ea q̄ à paucis Græcis approbata fuerat: sed quæ à Græcis & Latinis septima dicitur, & probatur, hęc in Francofort confirmata est, vt explicatius habet Platina in ipso Hadriano: Theophilactus, inquit, & Stephanus episcopi insignes Hadriani nomine synodum Frācorum, Germanorumque episcoporum habuere, in qua & synodus, quam septimam Græci appellabant, & hęresis Feliciana de tollendis imaginibus abrogata est: atque ita abrogata apparet, illa falso septima synodus appellata, quæ aduersabatur imaginibus; confirmata autem illa quæ fauebat. Hadrianus igitur fauit semper imaginibus; quòd rebus ipsis post hanc Francoforti synodum gestis, probare possumus habet ibi Platina hæc verba. Hadrianus vero opera & auctoritate Caroli à terrore bellico securus, ad exornandam Vrbem sacrasque Basilicas animum adijcit: Nam & corpus beati Pauli laminis argenteis inclusit; & altare Petri pallio exornauit auro intertexto, in quo depicta historia inerat, quemadmodum Angelus beatum Petrum è vinculis liberauerat. Hoc egit Hadrianus post synodum ipsam Francofort; non ergo aduersarius imaginum fuit, quas tantopere collaudauit, & vsus est.

Audiamus & Nauclerum, qui ex vetustis quoque scriptoribus res gestas Hadriani scribit: Gener. 27. narrat Carolum magnum deuictis Hunnis, Francofort Germanorum Francorumq; episcoporum synodum coegisse. Hoc loco, inquit damnata est hæresis Feliciana de tollēdis imaginibus, & alia quædā Reip. Christianæ necessaria tractata sunt. Sed & Ioannettus, qui hoc vnum nititur, vt probet ex Germanis auctoribus gesta Pōtificum, sic habet in Hadriano, post narrata acta Nicęnę secundæ synodi: Tum Hadrianus, inquit, de imagine Iesu Christi habenda, optimam scripsit epistolam. Circiter hæc Hadriani tempora, nempè anno Domini. DCCXCIV. multi scribunt, quòd in Germania

nia

nia in ciuitate Francofurt Theophilus & Stephanus episcopi insignes, & ad eam rem Legati, synodum Francorum & Germanorum episcoporũ, Hadriani Pontificis nomine habuerunt; in qua præsente Carolo magno, hæresis Feliciana contra imagines fuit simili modo damnata. Rhegino sub annis Domini DCCXCIV. Chronica Norimbergensis, fol. 166. Naucler. vol. 2. Gener. 27. Vrspergen. fol. 187. In annis Constantini. hactenus Ioannettus: cui rei illud addēdum puto, nemini dubium videri quòd Felix Aurelianus Iconomachus fuit: nam Claudius Taurinēsis illius discipulus, picturas & cruces cum suo magistro aspernatus est, vt scribit Sincronon ipsorum Ionas Aurelianensis. ergo in illa synodo Francfurt, non pro Felice, sed contra Felicem est sancitum, & non pro Iconomachis, sed pro imaginibus. Damnata igitur manet pseudosynodus, falso septima à Græcis nonnullis dicta, quæ fuerat Constantini Copronimi: at septima quæ & Nicæna, eaque legitima, firmata vbique est, vt ex iam scriptis liquido patet.

De Carolo magno. Cap. XXII.

Carolus magnus crucis cultor, imaginum propugnator fuit, Romanum pontificē in ambiguis consulit; teste Iona Aurelianensi, Vsuardo, Rheginone, Norimbergensi, Vrspergensi, Nauclero, Constantinopolitano Imperatore, Leone papa, ac Romano clero & populo, Aegidio, Volaterrano, Gallia, Germania, & Italia.

CAROLVM magnum fauisse imaginibus negare non nisi insanientis est, sensuque ipso carentis; quandoquidem in probandis imaginibus prædictę synodo Francofurt ipse interfuit: nec quisquam debet (imo fœdissima insania est) cogitare Carolum magnum aliquid contra sensisse. Nam Nicolaus Sanderus vir singularis lib. 7. suæ monarchię sic habet: Ex eadem insania laborant qui putant Carolum magnum aut edidisse, aut edendum curasse librum aliquem contra sacrarum imaginũ veneratione̅, cum res ipsa declaret, eum quadriennio post illius libri, quem in synodo editum, & à Carolo approbatum fingunt conscriptionem, à Romano Pontifice Imperatorem salutatum, & inauguratum esse: quod beneficium Romanus Pontifex nunquam spontè obtulisset illi viro, quem sciuisset eam synodum septimam, cui Romana Ecclesia auctoritatem dedisset, oppugnasse. Hæc hęreticorum mendacia non tantum historijs, & monumētis antiquorum, sed etiā ipsis rebus & factis manifestissimis confutantur. De quibus omnibus, & D. Alanus Copus, in dialogis doctissimè, & nos pro mediocritate nostra disputauimus in libris, quos inscripsimus, De typica sacrarũ imaginum adoratione. hæc Sanderus tam pie, quàm vere scripsit: cui illud suffragatur, quòd libellus qui falso adscribitur Carolo non continet illius fidem: quandoquidem Pontifici Romano obtulit corrigendum. libro enim 1. cap. 6. censuit in causis fidei Romanam ecclesiam semper esse consulendam, vt annotauit Surius conc.

tom.

tom. 3. & in Commentarijs de rebus gestis sub anno Domini M D XLIX. & Sanderus Monarch. num. 616.

Suffragatur pro Caroli pietate circa imagines, quòd crucis fuerit deuotissimus. Vsuardus enim Monachus martyrologium huic dedicauit, quo de crucis adoratione apertissimè scribit, vt dicemus proximo sæculo in ipso Vsuardo: Deinde (vt ex Ioannetto proximo superiore capite diximus) Carolus Felicianam hæresim Iconomacham, in synodo Francfurt damnauit, vt Rhegino, Chronicon Norimbergen. Abbas Vrspergen. ac Nauclerus scriptum reliquerunt. Bergomensis quoque de eodem Carolo hæc scribit: Christianos in Hierosolymam restituit, & firmis munitam præsidijs relinquens, Bizantium ad Constantinum Imperatorem profectus, magno & incredibili honore susceptus est: ibique cum oblatos thesauros repudiasset, multis sanctorum reliquijs donatus est. ac paulò post: In Galliam rediens coronæ Domini nostri Iesu Christi partem, partemque dominicę crucis, & clauum vnum, sudarium, nec non & beatissimę Virginis Mariæ camisiam secum detulit, & in Basilica Aquisgrani transmisit. Habet fusius eadem Nauclerus Gener. 27. Recuperata itaque, inquit, Terra sancta, loca sacra deuotissimè inuisit, posteaq; Cōstantinopolim venit, quem Imperator aliquot dies retinuit, magnaque donaria in auro, argento, ac gemmis offerens, quæ Carolus accipere recusauit; sed postulauit arcam vnam cum reliquijs. Territus Constantinus claudi fecit reliquias pretiosissimas in vna vili arca, sed alias in scrinijs aureis & gemmatis, ac electionem Carolo permisit. Carolus præmisso triduano ieiunio, elegit arcam vilem, in qua erat pars Coronæ spineæ salutaris, quæ ad preces eius eo die cernentibus cunctis floruit, & odorem suauissimum exhalauit. Item erat clauus, quo manus Domini affixa extitit, & satis magna portio crucis. Item sudarium Christi, beatæ virginis Mariæ indusium: quæ omnia non sine miraculis Carolus secum ferens transportauit Aquisgranum, et in basilica ibidem beatę Virginis collocauit.

Ad hæc concinnè est (nam post Hadrianum vita functum contigerunt) vt attexamus quæ scripsit Rhegino sub anno Domini DCCC. Cum Carolus, inquit, Romam venisset, occurrit ei pridie Leo Papa, et Senatus Romanorum apud Nomētum, duodecimo ab vrbe lapide, & summa cum humilitate, summoque honore suscepit, prandens cum eo in eodem loco. Igitur statim eum ad Vrbem præcessit, & in crastinum in gradibus Basilicæ beati Petri Apostoli stans, missis obuiam Romanæ Vrbis vexillis, cum crucibus, atque reliquijs ordinatis etiam atque dispositis per congrua loca, tam peregrinorum quàm ciuium turmis, qui venienti laudes dicerent: ipse cum clero & episcopis ante gradus ecclesiæ eum humiliter suscepit. Data itaque benedictione in basilicam beati Petri apostoli, cunctis psallentibus, introduxit. Atque ex ijs euidenter patet Carolum (Hadriano Papa iam vita functo) crucibus Romę fuisse exceptū, seseque subiecisse Pontificali benedictioni, quę cum signo crucis dari consueuit, cruce, ac crucifixi imagine coram Pontifice benedicente constituta.

Est

Est etiam insigne testimonium pro Caroli pietate erga imagines quod habet Raphael Volaterranus lib. 21. Aegidius, inquit, homo Atheniensis ac nobilis sub Carolo magno in Galliam nauigauit, fuitq; biennio apud Arelatem cum S. Cæsareo: inde ad Rhodani fluenta in loco deserto durissimè victitauit, cerua quadam ei diuinitus pabulum suggerente; pręfectus est demum cœnobio quod Rex ipse construxit: Romam deinde venit, vnde & à Pōtifice priuilegia sui loci, & portas cupressinas cum imaginibus Apostolorum in Galliā retulit. Hinc igitur etiam patet, cum Carolus cœnobium ipsum extruxisset, admisisse æquo animo portas huiusmodi Apostolorum imaginibus exornatas. Eadem habet Iacobus à Voragine in Aegidio: Præterea pro Caroli huius cultu pietateque erga imagines (Hadriano iam vita functo) sequentis capitis historia euidentissimo fuerit testimonio.

De Iudæi cuiusdam perfidia, insignique miraculo. Cap. XXIII.

Iudæus confodit Christi imaginem, vnde sanguis profluit; teste Segeberto, Bergomate, Leone III. Carolo magno, Platina, Syria ipsa.

AD exitum huius octaui sæculi circa initium Pōtificatus Leonis III. Iudæus quidam (scribit Bergomensis post Segebertum Semblacensem in chronico) his temporibus apud Syriam ira in Christianos percitus Christi imaginem lancea suffodit; ex qua illicò sanguis vbertim effluxit: quo prodigio tremore correptus, ne sanguis deperiret, vas vulneri apposuit; de quo cum nonnulli languentes liniuissent, & sanitatis beneficia recepissent, Iudæi compuncti ad fidem Christi conuersi sunt; quem sanguinem diuino disponente consilio Mantuæ allatum ferunt, vbi cum propter crebra miracula in pretio haberetur, Carolus Imperator ad Leonem Papam scripsit & petijt ab eo de hac re certificari. Leo igitur Pontifex cum Romanos molestos haberet, sumpta occasione Mantuam venit; visisque frequentibus miraculis, ipsum Christi sanguinem approbauit, quod & nōnulli alij Pontifices effecere; & nunc vsque magis habetur in pretio. habet hoc & Naucler. gener. 27. sub finem, cuius verba libet etiā recensere: Circa hæc tempora, inquit, Iudęus in Syria quadam die in vilipendium Christianorum imaginem Christi lācea suffodit, & mox sanguis vbertim effluxit: quo prodigio timore correptus, ne sanguis deperiret, vas vulneri apposuit, quo vsi plurimi sanitati restituti sunt. Iudęi ad fidem Christi conuersi, miraculum hoc ad episcopum Adeodatum nomine, vt videtur Segeberto, referunt; à quo baptizati sunt. Sanguis vero longè lateque missus, peruenit Mantuam, vbi propter crebra miracula magno in pretio habitus est: & Carolus Imperator, his auditis, ad Leonem Papā scripsit, vt de hoc eum certiorem redderet. Leo verò cum seditionibus vexaretur,

crebris, Mantuam proficiſcitur: à Mantuanis benignè ſuſceptus eſt; approbatoque Chriſti ſanguine ob frequentiam miraculorum quod & alij Pontifices poſt eum fecerunt, ad Carolum Leo pergit, certum facit de præmiſsis. Hanc profectionem Leonis ad Carolum narrat etiam Platina: At Leo inquit, cum ſeditionibus ſemper vexaretur, ab Vrbe diſcedens, Mantuam proficiſcitur ad viſendum Chriſti ſanguinem, qui tum miraculis magno in pretio erat. Is autē à Mantuanis per benignè ſuſceptus, approbato Chriſti ſanguine ob frequētia miracula, ad Carolum proficiſcitur, vt hominem cognoſcendæ veritatis cupidum, eius rei certiorem faceret; ſimulque etiam vt de componendis rebus Italicis inuicem colloquerentur.

Iure ergo aſſerendum eſt, Carolum magnum perpetuam tenuiſſe pietatem erga imaginum cultum: quod ſanè apertiſsimè iam liquet, ex ijſque, & hic & ſuperiore capite tradidimus: quibus illud etiam addēdum eſt, quod Ionas Aurelianēſis epiſcopus huic Carolo familiaritate coniunctus, qui de imaginū cultu conſcripſerat, ſurda aure non preterijſſet tantum Caroli facinus, ſi audijſſet Iconomachum factum.

Fruſtra igitū adnitimini vos Iconomachi, pro veſtris anteſignanis arrogare vobis hos Chriſti verè diſcipulos; cū Diaboli, nō illorū ſectatores ſitis. Illi in luce ambularunt; toti orbi inſignes; at vos tanta mentis caligine obcęcati, nisi obſcuriſsimi nominis homines, & inglorios omnino Duces quęritis; nam (vt opportunè hic locus nobis ſuggerit) ſectatores eſtis Paulianiſtarū huius temporis hæreticorū, qui præter Valētinianam, & Manichæam hæreſim, etiā ſignum crucis adorare contemnebant, vt ſcribit Euthymius parte 2. tit. 21. contra quos, ac ſequaces totus hic noſter labor deſudat, ſicut & contra reliquos Iconomachos.

Itaque deſeritis tam inſignes Doctores, viroſque pios, & omni ſæculo celebratos, & in nomen iuratis, quaſi in ſeruitutem dediti Iuliano apoſtatæ, Xenaiæ, Mahometanis, Leoni Iſaurico, Conſtantino Copronimo, Paulianiſtis, quorum & nomen, & dogma cum illis perijſſe ſepultumque eſſe videtis. Cur non magis ſequimini tam numeroſa Concilia, tot martyres, tot doctiſsimos æque, ac pientiſsimos ſcriptores, qualem vidiſtis Ioannem Damaſcenum; quaſi, quoniam Gręcus fuit, non arridet vobis, ſequimini Latinum noſtrum Ionā Aurelianenſem, qui hoc tempore de imaginibus ſcripſit, vixitque vſque ad tempora Ludouici Pij, vt de illo proxima centuria agemus.

Totum igitur orbem pro imaginibus ſenſiſſe, non eſt quod numeratione locorum probare adnitamur; ipſa enim Synodus Nicæna, ad quam toto ex orbe epiſcopi confluxerant, vna pro mundo vniuerſo ſufficere videtur: quod in illa omnium omnino bibliothecæ perquiſitæ fuerint, atque perpenſæ omnium ſcriptorum ſententiæ, ne quid ambiguitatis vlterius ſupereſſe permitteretur.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum nonum.

A Christo nato, anno octingentesimo circiter, vsque ad annum noningentesimum circiter.

CENTVRIA NONA.

De

De Niceta Monacho. Cap. I.

Nicetas tyrannicam vim patitur ob sacrarum imaginum defensionem: muto reddidit loquendi virtutem solo crucis signo, sicut & dæmoniacum liberauit, oculato teste Theosterićto historiæ scriptore, Metaphraste.

PERSEVERAVIT etiam hoc sæculo aduersus catholicos persecutio contra imaginum venerationem instituta, quare plurimos veritatis testes proferemus, qui pro Deo, ac sanctis eius mẽbris coronati sunt: atque in primis occurrit Nicetas Cęsareæ Bithyniæ Monachus à pueritia sanctissimus, huius sęculi initio propter imagines insignis cõfessor factus. fuit huic discipulus Theosterictus nomine, qui vt comes vitæ eius fuit, ita vberiore stylo illius vitam enarrauit, de qua apud Metaph. III. Aprilis. Narrat enim illum à beato Tharasio constantinopolitano fuisse ad presbyteratus ordinem promotum, vixisseq; vsq; ad Leonis Armeni imperium, patrasseque miracula per signum crucis, se ipso præsente teste. Cum etenim adolescens quidam natura mutus fuisset adductus ad ipsum hunc Nicetam monasterij præsidem: Niceta, inquit, puerum accepit, & pro ipso Deum pręcatus crucis signo illum signauit, & adiuuante Christi gratia puerum, qui non dum locutus fuerat, benè loquentem ad patrem remisit. Et mox narrat aliud se pręsente patratum miraculum. Nouitio quodam Monacho vehementer, latẽterque vexato, frater ille inquit sancti viri auxilio fretus, & dęmonem cõtemnens, in cellam magni Patris Nicetæ insilijt, & impuri dęmonis insidias ipsi aperuit: tunc sanctus vir eum cruce signauit, & pro ipso Deum precatus, illum admonuit, atq; hortatus est, ne talem dęmonem metueret, iussitque in cubiculum in quo dormiebat reuerti: at insidiator ipse per paucos dies seipsum subtraxit; cum autem non ferret sancti viri gratiam, & ab eo in se allatum ardorem, cępit rursum fratrem perturbare intolerabiles quosdam cordis dolores immittens: postremo illum collidens mutum atque immobilem reddidit, cuius viscera ita æstuabant, ac dilacerabantur, vt illa dirumpi nos existimaremus. Cũ igitur sanctus Niceta venisset, pro illo Deum precatus signo salutaris crucis eum signauit, & eadem illa hora opprimentem dęmonem ab ipso eiecit, & fratrem sanum erexit, itaque ex illa hora frater incolumis permansit, nunquam amplius à tali dęmone offensus. Elucent crucis signi miracula à Niceta monacho patrata. hic enim aduersus Iconomachum Leonem Armenum pugnauit vsque ad mortem, nec Imperatoris blanditijs, nec minis in illius vnquam transijt sententiam, malens sæpius carceribus, exilioque affligi, quàm de Catholicæ fidei dogmate tantillum quidem immutare, vt fusius apud Theosterictum prędictum.

De Nicephoro Constantinopolitano. Cap. II.

Nicephorus tyrannicam vim perpessus ob imaginum defensionem; ex Theophane eius familiari historiæ scriptore, ac Theosterićto.

NICEPHORVS Constantinopolitanus Patriarcha, hoc Armeni tẽpore multa passus est pro imaginibus, fuitq; illi familiaris Theophanes presbyter, ac martyr, qui ipsius certamina, quorũ fuit coathleta eleganti stylo conscripsit, à quo hęc desumpsimus: Nicephorus, inquit, imperij sceptra moderabatur, & Nicephorus sacram excelsæ, atq; vrbiũ Reginæ ciuitatis sedem obtinebat, qui luminis instar perpetuò fulgẽtis vniuersum orbẽ terrarũ virtutũ radijs illustrabat. Iam & in principe, ac beata Trinitate vna & eadẽ essentia, & in vna Dei verbi carnẽ induti persona duę naturæ, & duæ voluntates, clarissime fuerant opportunis concilijs constitutæ & declaratæ, contrarijs opinionibus reiectis, atq; improbatis, & vtilis sacrarũ imaginũ vsus iam inde ab initio institutus, & per manus traditus in omnibus ecclesijs ornatè decoreq; demonstrabatur, quẽadmodũ proximis tẽporibus sanctorum patrũ conciliũ celebratũ suffragijs diuinitus fuerat cõprobatus. verũ posteaq̃ Nicephorus Imperator vnà cũ filio huius vitę finẽ sortitus est, & ad Michaelẽ eius generũ imperij gubernatio peruenit, sub Leonis nomine crudeliter frendens inuasit hunc valde sęuus immanisq; leo, ex Armenia genus ducẽs, qui & defectionẽ à Deo, & aduersus Imperatorẽ, apud quẽ in honore erat, minime obscurã, aut tectã tyrannidem machinabatur; quod quidẽ illi è sententia successit: nam per vim sibi imperiũ vindicauit. Ceterũ haud aliter duxit potentiã suã fore diuturnam, nisi contra nos audacter bellũ susciperet, & venerabiliũ imaginũ interitum omni studio, atq; arte moliretur: ad hunc.n.furorẽ, atque dementiam à dæmonibus, à quibus instruebatur, & falsis vatũ mendaciũ somnijs, & incertis tẽporum promissis miserè compulsus erat; impiũ autẽ atq; audax facinus ad optatos exitus se perductirũ non sperauit, nisi præclarũ ecclesiæ ducem, & ab omni reprehensione remotũ, rectę doctrinæ regulã Nicephorũ e sacra sede exturbaret, vt propriæ malitiæ propugnaculum ecclesiã constitueret, & nemine conatibus suis repugnante, omnia ex sententia sua, & eorũ qui sibi fauebant tutò moderaretur. Primum igitur tempus obseruabat, vt eũ artibus, ac dolis in sententiã suã adduceret, fingens sese in recta dogmatũ exercitatione versari. Verum cum vir ille diuinarũ rerum peritissimus, & prudẽtissimus, tum multis sermonibus, tum scripturarũ testimonijs, tum longissimi temporis consuetudine comprobatũ imaginum vsum demonstraret; nec tamen insolentẽ hominẽ à proposito posset dimouere: tunc dolus, qui antea latuerat, in apertũ erupit: mores.n.ferinos nomini coniunctos gerebat. Itaq; tanquã perniciosus quidã aper, aut sæuissimus leo, immanisq; fera salutaribus magistri documẽtis sic aures occludens, vt aspis incantationibus, nihil mouebatur, sed obstinatius insaniebat; statim igitur, & pietatis zelo, & præstantioris auxilio confirmatus vir, cui à victoria nomen erat, & propterea Nicephorus

vocabatur, ſtrenuè aduerſus impietatẽ, & tyrannũ impietatis defenſorem inſtruitur, coactiſq; primarijs ſacerdotibus, viris tum vita, tum doctrina probatis, qui ſimul pro pietate pugnare parati erant, de cõmuni ſententia iniquè ſe gerentẽ Imperatorem, licet fruſtra, coarguerũt, & tanquam contumelioſum Dei, rerumque diuinarum hoſtem iudicarunt: ſed ille ob eam rem exilio, atque alijs pœnis Nicephorum, & ſectatores affecit.

Sed audiamus etiã, ex Theoſtericto illius quoq; Nicephori temporis ſcriptore; quibus verbis ipſe Nicephorus Imperatorẽ tunc fuerit affatus, quãdo, & cum epiſcopis, ac monachis corã Leone fuerat accerſitus, ſic habet Theoſterictus: Aderant, & Imperatoris optimates, & totus ſenatus; ſanctiſsimus igitur Nicephorus eos, qui gradus dignitate præſtãtes erant affatus; Agite, inquit, dicite mihi, poteſt ne id cadere quod non eſt? at illi cum ad eius interrogationis obſcuritatẽ ambigerent, ac nihil reſponderent, ſed ſe viciſsim intuerentur, rurſus patriarcha ab eis quæſiuit, Num & Leonis & Conſtantini Iſaurorum tempore ſanctæ imagines cecidiſſent, illi vero cum capita deorſum inclinaſſent, & nutu verum eſſe quod patriarcha quęſierat ſignificaſſent, quod ſatis erat, ad eorũ quę priuatè inter ſe dixerant propoſitum confirmandũ; tũc patriarcha, quomodo inquit, quod non ſtat poteſt cadere? ad hęc nihil reſpõdit Imperator; ſed ad patres conuerſus ait: Scitote patres me idẽ ſentire, quod vos; ſimulq; effigiem quandam, quam in ſinu geſtabat extulit, & per ſimulationẽ illam adorans: Sentio inquit, quod vos, vt videtis, neq; à vobis diſsideo. Ac poſt palàm facta illius occulta mente ab omnibus epiſcopis correptus exarſit in illos ad vſque omne genus ſupplicij: Iamque compertũ habemus hoc ex loco, initio fidei inſtitutum fuiſſe, imaginũ vſum diuinitus quoq; fuiſſe cõprobatum; Dei rerumque diuinarum hoſtẽ eſſe quiſquis ſeſe Iconomachum exhibeat: didicimus etiam hinc Iconomachorum fraudulentiam in recipiendis, aut eijciendis imaginibus: Vt enim quis circa imagines ſeſe præſtat infidelem, nullo penitus Chriſti negotio erit fidelis.

De Euthymio Sardenſi. Cap. III.

Euthymius tyrannicam vim eſt perpeſſus, ob defenſionẽ imaginũ, teſte Theoſtericto, necnõ & epis ſynodorũ, Cizici, Nicomediæ, Nicæę, ac Theodoro Studita.

CVM Nicephoro Cõſtãtinopolitano Patriarcha coràm Leone Imperatore Armeno ſiſterant iudicio hi optimi Epiſcopi Michael Synadorũ, Aemilianus Cizici, Theophilactus Nicomediæ, Petrus Nicææ ac Theodorus Studita, agmen ſanè fortiſsimũ aduerſus immanem hunc Leonem, pro imaginũ defenſione: Verbis enim, ac factis impia iuſſa tyranni omnes vnanimiter contempſerunt, vt eſt enarratum à Theoſtericto in vita ſancti Nicetæ apud Metaphraſtẽ iij. Aprilis. verum quia inter prędfatos epiſcopos Euthymius fuſius eſt locutus aduerſus Imperatorem, libet

illius

illius verba referre, ex ipſo Theoſtericto, loco ſupra notato: Audias, inquit, Imperator ex quo tempore Chriſtus in terrã deſcendit, vſq; ad hunc diem per octingentos annos & amplius in eccleſijs, quæ vbiq; gentium ſunt, Chriſtus ipſe depingitur, & imaginibus adoratur; & quis nam tam arrogans eſt, qui audeat, tot annorum traditionẽ à ſanctis Apoſtolis, martyribus, ac pijs patribus profectam diſſoluere, vel paululum mouere, Apoſtolo ipſo dicẽte: State igitur fratres, & tenete traditiones, quas edocti eſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtrã. & alio loco: Quãuis Angelus de cœlo euãgelizet vobis prę-ter id quod accepiſtis; eſto anathema. Quãobrem aduerſus eos qui ante nos hæreſim hanc excogitarunt ſynodus apud Nicænam vrbem iterũ collecta eſt ſub Irene, & Cõſtantino pijs Imperatoribus. Hanc ſynodum ipſe Dei filius proprio digito ſignauit: quicunque audebit aliquid ex ipſa mouere vel expugnare, anathema eſto. Notandũ pręcipuè illud, quod Chriſti & Apoſtolorum tempore imagines initiũ ſumpſerunt, quodq; Nicænam ſynodum Deus proprio digito ſignauit, vt diſcamus opus eſſe Spiritus ſancti, quod concilijs decretum eſt, pręſertim de colendis imaginibus.

De Theodoro Studita. Cap. IIII.

Theodorus Studita tyrannica vi deprimitur ob imaginum defenſionẽ; ſcripſit de adoratione imaginibus exhibenda; narrauit quoddam crucis miraculum; ex eius ſcriptis, ex Theoſtericto, Metaphraſte, ac recentioribus.

NVNC videamus Theodori Studitæ zelum pro imaginibus. de illo ſcribit Theoſterictus in eadẽ vita S. Nicetæ, quibus verbis Leonẽ Armenum arguerit; eãq; ob cauſam in perpetuũ exilium fuerit miſſus. Verum quia ipſe Studita elegantiſsimè nonnulla ſcripſit, æquũ eſt vt ab illo excerpamus inſigniora: habuit .n. de beato Platone à quo vitæ pręcepta didicerat, luculentam funebrem orationẽ, quę extat apud Metaphr. Lippom. tomo 7. narratq; ſe vidiſſe Bizantij hoc quod ſequitur miraculũ, ſub Conſtantino Copronimo: Repente, inquit, in ſingulorũ veſtibus ſalutaris crucis ſignũ ceruleo colore, velut à manu aliqua pulcherrime pingente, vel Dei potius digito, & ſuperna manu expreſſum cernebatur: quicunq; verò talis deprehenſus fuerat diuulgabatur, & ſtatim mors illi afferebatur; eodẽq; die aliquis mortuum efferebat, & ipſe mortuus efferebatur; Duo ſimul in feretro, quatuor in iumento portabãtur, onera corporũ miſerabiliũ ſemper recens cumulata; lamẽtationes vbique & voces miſerabiles vndiq; reſonãtes, qui mortuorũ cadauera efferebant, tam multis oneribus ſufficere non poterant. Itaq; deerant, qui tot mortuos ſepelirent; claudebantur domus, vrbis regiones inanes fiebant, ſepulchra ipſa implebantur, cum intra duos menſes vrbs celeberrima, & multis millibus hominũ, habitata iam deſerta, & talis ferè ſit facta, vt ſi à nullis habitaretur. Hęc illius impij Conſtantini tẽporibus acciderũt, à quo

imago Christi contumeliose spreta, & à nefario illo homine, ac populi corruptore simulachrum erroris nominata, imo vero Christus ipse noster Deus ab eo despectus fuit; siquidē honor imaginis ad eū refertur, cuius est ipsa imago, vt diuinus Basilius quodā loco ait: Hęc Dei virga, vt aliquis diceret, pœna fuit iustissima, qua peccantes homines instruerentur.

Scribit idem Theodorus Studita orationem de natali sancti prophetæ precursoris, & Baptistæ, quæ extat apud Metaphrastē xxiiij. Iunij. Explanās igitur illa verba euangelica; Visus est ei Angelus Domini. sic addit: Quid ad hęc nobis dicunt semichristiani, qui non admittunt imagines? si ab homine visus est Angelus, omnino habuit imaginē, & non aliam quàm in qua visus est. Visus est autem in ea forma, in qua Moysi prius in Monte Sina in figura ostensi sunt cherubin, quæ erant circa propitiatorium. Si autem id quod est incorporeum, & quod caret figura, ea quæ ostēsa fuit figura circumscribitur; quomodo id quod est corporeum, & figuratum, & quod colori, & tactui subijcitur, & tres suscipit dimensiones imagine non repræsentabimus ad euidentem demonstrationem ab eo susceptæ carnis, quæ visione non potest apprehendi? Neque vero putent stulti nos diuinitatem in hoc circumscribere, quæ neque verbis exprimi, neque comprehendi potest, cuius nulla est positura, nulla figura, nullus locus, nulla quantitas, nulla qualitas, non aliquid aliud, ex ijs quæ sunt intra fines circunscriptionis; propterea quòd sit infinita, & non potest cōprehendi. Nam hic quoque eius qui est homo solummodo effingentes imaginem non materiæ expertem & informem animam vnà omnino effingimus: non enim contingit: sed vtriq; conuenienter attribuimus ea quę sunt eius propria ei quod circumscribi non potest, id quod non potest circumscribi, & ei quod potest circūscribi id quod circūscribi potest, sicut verbū ostēdit veritatis. Hęc ex illo, cuius locis inquirēdis nō est quod admodū laboremus, q̄nquidē dogmaticam scripsit orationē, quam de adoratione sanctis imaginibus exhibenda inscripsit. Eius meminit Sander in monarchia, num. 605.

De Michaele Rangabo. Cap. V.

Michael Rangabus monacho eradenti sacram B. Mariæ imaginem, linguam præscindit; ex Zonara.

PROTVLIMVS beatos illos patres, qui imaginum pietati studuerunt huius sæculi initio; nunc de Imperatoribus aliquid agamus. Fuit Michael Rangabus non iniquus princeps. hic sui Imperij initio sese iuramēto astrinxit Nicephoro patriarchę, nulla se ecclesię instituta violaturum, quod precipue circa imagines pręstitit, vt est apud Zonaram, qui de illo egregium facinus enarrat: Cum multi, inquit, insaniam contra venerabiles imagines renouare studerent, quibusdam comprehensis, & mediocriter multatis, ceteros à simili conatu deterruit, & monacho cuidam, qui ostentandæ

tandē forsitan pietatis ergo, Deiparæ imaginem eraserat, linguam præcidit, & iustissime: apostatam enim, & blasphemum qua congruentiore pœna afficiendum, quis vnquam posset diiudicare, quàm hac? vt per quæ quis deliquit per ea & torqueatur, vt ait Salomon, Sap. 11.

In Leonem Armenum Imperatorem. Cap. VI.

Leo Armenus Iconomachus, dæmonum familiaris, diuinam vltionem est expertus, cuilibet impostori deditus tandem in ecclesia occiditur, matrē ipsi ex visione hoc illi prędicente; ex Theosterićto, Zonara, ac bibliotheca Constantinopolitana.

LEONEM Armenum impium, & perduellionem omnes scribunt, de quo non sunt plura per me de illius sceleribus referenda: iam enim fraudulentum, pietatis simulatorem, dęmonisque familiarem probauimus obiter in Nicephoro patriarcha ex Theosterićto illius temporis scriptore. Hoc autem loco animi inconstantiam, & leuitatem plusquā femineam commonstrabimus, & stultam cum impijs amicitiam, ac familiaritatem, diuinaque prodigia, & Dei iram in illum exercitatam. de his sic Zonaras: Deuictis Bulgaris Imperator, inquit, triumphans, multaque præda parta regiam ingressus, non multò post insaniam contra sacras imagines est auspicatus. Vnde autem in eum furorem inciderit, iam exponam: Eo monacho à quo imperium ipsi prędictum fuerat, gratiam relaturus per quendam ex intimis suis dona misit: is non in ipsum incidit, quippe iam mortuum, sed cum alium non inuenisset ibi habitantem, eum, vt quem non nosset accessit; ille vero (erat enim oppugnator imaginum, eiusque sectæ vehementissimus propugnator) neque munera accepit, & eo à quo afferebantur dimisso, se à simulachrorum adoratore nihil acipere dixit Leoni, & regni, & vitæ iacturā breui comminatus, nisi adoratione simulachrorū (sic enim venerandas imagines appellabat) abstineret: hęc nunciata solicitum fecerunt Leonem. Rem igitur cum quodam ex familiaribus Theodoto Mellisseno communicat, qui impugnatoribus imaginum studebat. Is eum dolo aggressus monet, vt negotium cum quodam monacho, quem eiusdem secum opinionis esse norat, cōmunicet, & quod ille suasisset exequeretur, virum enim eum plenum esse gratia spiritus, ac res futuras & præuidere, & prædicere. Assenso Imperatore monachum conuenit, Imperatorem habitu priuati hominis ad eum venturum esse indicat, & qua gratia sit venturus, quęque cum eo disserenda sint instituit. Imperator noctu ad monachū abit mutata veste, ne agnosceretur, Theodoto comitante: at monachus, vt ab illo spiritu commentum edoctus, Leonem pro Imperatore salutat, & ne inquit maiestatem tuam celaris, neque imponere velis nostrę vtilitati; sed scito te de religione perperam sentire, & planè simulachrorum cultorem esse, & te, & omnes eos, qui tibi parent. quod si ex

ecclesijs simulachra sustuleris, & vita, & imperium tibi diuturnum, & fortunatum esse futurum: sin minus, scito te breui vtrunque amissurum, pretereaque supplicia ęterna subiturum. His Leo auditis, miratus monachum ob prędictionem, vtique ignarus imposturę Theodoti, verbis illius captus est, & contra sacrosanctas imagines vehementissimè sęuijt, & eas omnes edicto tolli iussit; cumque sanctissimum patriarcham Nicephorum quoque in suá sententiam pertracturus esset, ille verò acriter aduersaretur & edictum illud, & scriptis, & oratione impietatis argueret, virum iustum relegat; quo relegato Theodotus præfatæ imposturæ auctor, Leone opitulante in patriarchatu intruditur.

Quis non videat cordis leuitatem, in hoc Imperatore dementi, qui tam facile perhorresceret monachi dæmoniaci verba, absque vllo prudētum virorum consilio in re tam graui, vbi de religione ageretur? Videtur mihi Sauli, delirium hoc comparandum, cum ad pythonissam accessisset: nam quid aliud didicit, quàm & corporis, & animæ interitum? sic insanus, hic Leo didicit se magnis prodigijs diuinis puniendum, non ne equidem ob cultum imaginum, vt hic falsus propheta prædixerat, sed quòd eas fuerit execratus: vnde apertissime constat contraria omninò euenisse eorum, quę hic pseudopropheta pręnunciarat, scilicet quòd pro execratione imaginum, tam imperium, quàm vitam, ęternamque beatitudinem perdiderit. Tales sunt Iconomachorum prophetiæ. sed videamus reliqua; noscere etenim oportet hunc Leonē etiam ex vnguibus, ac vestigijs, atque ijs quorū consuetudine vsus est, inter quos præcipuus Theodotus iam dictus Melissenus, qui & Cassiteras, homo impostor, & vafer, Zonara ipso teste, præterea etiam simulator, quòd se imagines probare præseferret, quarum hostis erat infensissimus. Initio Imperij hic fuerat Imperatori carus, quod à phanaticæ cuiusdam mulieris spiritu ductus, Leoni Imperium conuentione facta de remuneratione prędixerat: postea cum eius studio Nicephorus patriarcha fuisset à Leone Constantinopolitana sede expulsus, ipse successorem se facit, vt Zonaras habet in hoc Armeno, his verbis: Ceterum Theodotus, inquit, homo nefarius, sacra cathedra modo indignè conscensa, cum Imperatorem suffragatorem haberet, audacter in sacras imagines est grassatus. Leo item instar belluæ tractabat eos, qui venerandas statuas honorare vellent, nam & à Theodoto ipso exasperabatur, & ab imperatorijs cubicularijs præfecto, quem protopsaltem vocari receptum est; qui cum sectæ Iconomachorum turbidam peruersitatem ad satietatem hausisset, instigabat Imperatorem, vt imagines passim tolleret: & cum aliquando diuina Esaiæ verba illa in ecclesia recitarentur, Cui assimilastis Dominū? Num imaginem eius facit faber, aut aurifex similitudinem eius parauit? & reliqua. accessit, & Impetatori in aurem dixit: Audi prophetam Domine, eique obtēpera. ex eo citra verecundiam Leo sectam illam sectabatur; quique impietati eius non cedebant, & dilacerare, & deuorare cupiebat.

Sed videamus insigniorem aliam Theodoti huius fraudulentiam: nam vt

est

est apud Theosterictum in vita sancti Nicetæ, cum hic Imperator & Nicetam, & Theodorum Studitam, atq; alios multos carceri inclusos in suã trahere sententiam nequiret; hoc vnum astutè rogauit eos, vt quod Theodotus faceret ipsi animaduerterent, ac ei si luberet communicarent; cumque Theodotus eos in oratoria picturis exculta adduxisset, ac publice acclamasset: Qui non adorant imaginem Christi anathemati subijciantur. moti viri illi pij his verbis, & picturis illi communicarunt, non animaduertentes hominis fraudulentiam, quod Christi solam probasset imaginem, reliquas autem aspernaretur: propterea re postea bene perspecta, Nicetam pænituit, cum hoc fraudulento & hęretico Theodoto communicasse: solam enim Christi imaginem admittere, alias vero respuere, hęresis est Chazinzariorum, qui & ipsi Armeniorum pars sunt, vt Niceph. lib. 18. c. 54.

Sed interim veniamus ad diuina prodigia, diuinamque vltionem in hunc Armenum. Zonaras in Michaele Balbo narrat Balbum perduellionis reum fuisse aduersus Leonem hunc, sed Leonis matrem pro illo apud filium intercessisse: ideoq; absolutũ fuisse, his verbis adiectis: Salus Michaelis ò mater, & tibi Imperatrici, ac filijs fuerit perniciosa, idq; postea reuera subsecutũ est. Scribit enim Zonaras in Balbo hęc verba: Miretur aliquis, vnde Leo futura prædixerit; quæ vtique non ex diuino afflatu cognouerat, quippe homo infestus Deo, & sanguinarius, vitamque degens perturbationibus, minime puram; fertur oraculum à quodam accepisse fore, vt die natiuitatis Christi & Imperium, & vitam amitteret. Perhibetur etiam in regia bibliotheca fuisse liber, quo oracula de Imperatoribus continerentur, formæque & hominum, & ferarum expressæ, atque inter ceteras, Leo etiam fera illic pictus littera X tergo eius inscripta; pone bestiam vir stabat, qui Leonem per medium X. cõfodiebat: & hæc liber continebat, quæ Sybillina oracula putabantur. eius picturæ obscurum inuolucrum quæstor illius temporis explicasse fertur, & dixisse Imperatorem die natiuitatis Christi occisum iri. Hæc Imperatorem turbabant, nec minus matris terrebat somnium: videbatur illa sibi in æde Deiparæ Balchernia esse, & cernere matronam quandam, quam adolescentes candidis induti vestibus comitarentur, & ædis solum sanguine redundare, audireque matronam illam iubere dari matri Imperatoris vas eo sanguine plenum, quæ cum id aduersaretur, dicere illustrem illam matronã: at filius tuus, eos, qui me venerantur, sanguine implet, neque intelligit se Deum & filium meum ad iram commouere. hæc in somnijs vidit Leonis mater, filioque exposuit obtestata, vt in venerandas imagines sæuire desisteret: sed miser homo obsurduerat, Deumque lacessere pergebat. Vnde postea à Balbo, vt diximus absoluto, in ecclesia fuit hic Leo occisus.

Conferamus itaque o Iconoclastę duo vaticinia illius Monachi, qui Leoni fortunatum, & diuturnum regnum, si imagines aboleuisset; si non aboleuisset, infaustum prædixerat, cum hoc vaticinio matris: illud inane fuit atq; elusum; hoc veritati innixum, effectum ipsum sortitum est. Sed ò miserum ho-

minum ſtatum, & mentem; nænijs fides omnis adhibetur, veritas oppugna-
tur atque abijcitur, & iuxta Paulum, à veritate quidem in nouiſsimis auditũ
auertent ad fabulas conuertentur. Talis igitur eſt Iconomachorum vita, atq;
exitus, vt ſæpe ſuo ore Dei vindictam in ſe ipſos & pronuncient, & experian-
tur, vt ſextodecimo ſæculo demonſtrabimus. cap. 18.

De Conſtantino Leonis Armeni filio. Cap. VII.

*Conſtantinus Leonis Armeni, ab Iconomachia ad imaginum cultum eſt reuer-
ſus, ac miraculo factus eloquens ex imagine Gregorij Theologi; ex Zonara.*

FVERANT Leoni Armeno quatuor filij, quibus virilia exſciderat Mi-
chael Balbus, quorum vnus Cõſtantinus nomine, illa exſciſsione vo-
cem penitus amiſerat. hic fuerat paternæ in imagines impietatis parti-
ceps: at cum audiſſet Deum in patrem, ac fratres exercuiſſe vindictã
cõuerſus eſt ad catholicum dogma. de eo ſic narrat Zonaras in Balbo Amo-
rhæo: Qua de cauſa Conſtantinus Deum feruentiſsimis precibus orauit, &
& magni patris Gregorij theologi ſtatuam continenter acceſsit, vt ſibi loquen-
di facultas reſtitueretur; nam vnà cum imperio etiam paterna impietate libe-
ri Leonis exciderunt. Aliquando igitur ſanctus in ſomnijs ei aſtare viſus eſt,
& iubere vt ſurgeret, ac illud iterum Ieſus meus legeret: eo viſo fretus, ec-
cleſiam ingreſſus eſt, ac citra impedimentum vllum vocis legit. Nos con-
probamus miracula beneficiaque coram imaginibus ſacris, omnibus ſecu-
fuiſſe accepta: Iconomachi autem, nec vnum quidem, nec vno aut altero ſæ-
culo contigiſſe pro ipſis exhibere vnquam potuerunt, vt ita diſcant, noc-
tantum, non ipſis diuinum adeſſe præſidium.

De Ludouico Pio. Cap. VIII.

*Ludouicus Pius crucem auream B. Petro obtulit: fuit ſacrarũ imaginum pro-
pugnator; ex Platina, Bergomate, & Egnatio.*

LVDOVICVS Pius Imperator imaginum cultor fuit: cum enim ad
ipſum in Galliam Stephanus IIII. Pontifex Romanus profectus eſ-
ſet, pro componendis Italiæ rebus, redeunti illi ingentem crucem
dono dedit. ſic enim habet Platina: Abiturus itaque Stephanus ad
imitationem Saluatoris noſtri, qui etiam inimicis pepercit, à Ludouico im-
petrauit, vt exulibus omnibus, & captiuis, quos ſceleris conuictos in Leone
admiſſi, Carolus multauerat, redire ad vrbẽ Romã liceret: ſecũ quoq; detulit
crucẽ magni ponderis, magnęq; ęſtimationis, quam Ludouicus ſua impenſa
beato Petro dicauerat; eiſdẽq; verbis vtitur & Bergomenſis. Egnatius autem
ſic habet: Hic Stephanum Romanũ Põtificem magna Gallorum frequentia
exce-

exceptum, & cruce magni ponderis donatum à se dimisit. Propugnator autē fuit sacrarū imaginum, quod vel ex eo patere potest, quod Claudij Iconomachi hæreses scriptis confutandas curauit, vt dicemus in Iona Aurelianēsi episcopo, paulò inferius.

In impium Michaelem Balbum Amorrhęum. Cap. IX.

Michael Balbus impius Iconomachus, perduellio ingratissimus, iudaizabat, negabat resurrectionem, irridebat prophetas, dæmones esse negabat; Iudæ salutem promittebat, & alia impijssimè asserebat; Ex Zonara.

MICHAELEM Balbum Amorrhæum lubet hic describere, non alia ratione, quàm vt Iconomachi hominis & scelera, & impietates aperiantur. In primis quidem fuit perduellio, quòd à Leone multis honoribus cumulatus, & vita donatus, illum in Ecclesia dum hymnodia caneretur, per satellites clericorum habitu indutos interficiēdum mandauerit. sed videamus verba Zonaræ: Nihil synceri, inquit, apud eum reperiebatur, sed erat (vt ita dicam) sentina quędam sectarum. Et mox: Cum autem recens imperium occupasset, sanctus Nicephorus patriarcha exulans, per literas ab eo petijt, vt venerabiles imagines reponerentur; cui ille respondit: Se neque in religione quicquam nouaturum, neque ecclesię statum mutaturum, neque coacturum esse quenquam, vt aliter quàm vellet de Deo sentiret; sed hæc verba fuere. Neque multò post animo suo declarato, orthodoxos oppugnauit, & præter multos alios crudeliter tractatos, etiā D. Methodium in Acrita conclusit: Inclytum verò Euthymiū à filio suo Theophilo crudeliter flagris cęsum in martyrum numerum retulit.

Audiamus alias eiusdem impietates, atq; nefarias hęreses, vt discamus Iconomachos non vnius solius hęresis ęgritudine laborare. Is igitur præter id qđ Iudaizabat (ait Zonaras) resurrectionem mortuorum non credebat, eoq́; futura bona sugillabat, & prophetas irridebat; dęmones esse pernegabat; scortationē peccatum non iudicabat; iurandum esse per Deum vniuersi moderatorem monebat; Iudæ salutem ominabatur; Pascha alieno celebrari tempore affirmabat. hæc pauca è multis improbitatis, ac potius dementiæ illius indicia cō scribenda censui. Fermè eisdem omnibus hæresibus laborant Iconomachi, quibus hic Amorrhæus insignis eorum antesignanus laborauit: vbi enim hominis mentem hęresis vna cœperit inficere, dubio procul indies, ex altera in alteram semper eum prolabi necesse est, vt sic semper proficiat in peius.

De

De Venetorum Republica. Cap. X.

Veneti diui Marci imaginem pro tutela habent; Ex Bergomate, & Platina.

SVB idem tempus, Veneti diui Marci imaginem vexilli loco primùm habere cœperunt, Rempublicam Iustiniano Patritiaco administrante. Narrat enim hoc Bergomensis his verbis: Mauris Siciliam vastantibus, Veneti classe comparata, suasu Michaelis Constantinopolitani, si nõ omnem Insulæ vastationem prohibuerunt, magnam tamen partem defenderunt; qua occasione corpus diui Marci Euangelistæ ex Alexandria à mercatoribus Venetias delatum est; vbi & postmodum in maxima veneratione habitum in celebriore vrbis loco, in eius honore egregiũ templum Iustinianus fundauit, quod frater suus Ioãnes successor postea perfecit, in quo multa dona ipsi germani duces, & posteri recondidere; & ex tunc primũ Senatus Venetus Marci ipsius imaginem, tanquam Vrbis patroni, in vexillis suis deferri statuit. Platina autem sic habet: Dux Venetorum Iustinianus Patritius tum erat, cuius nomen ideo commemorare libuit, quòd suis temporibus corpus sancti Marci Alexandria à mercatoribus Venetis in patriam delatum est, vbi nunc in maxima veneratione habetur, extructo egregio templo in celebriore Vrbis loco, multisque donarijs in ipso sacello reconditis. Hinc primùm Veneti Marci imaginem Vrbis patroni in vexillis retulere.

De Vsuardo Monacho. Cap. XI.

Vsuardus sanctæ crucis inuentionem, & exaltationem colit; ex eius scriptis, Carolo quoque magno patrono.

VSVARDVS Monachus optimo labore martyrologium ex Hieronymo atque Beda collegit, quod dicauit Carolo magno Franciæ Regi & Imparatori Augusto. habet ille duo insignia loca de veneratione crucis. Primum quidem sub quinto nonas Maij his verbis: Hierosolymis inuentio sanctæ crucis ab Helena regina sub Constantino principe, alterum decimooctauo Calendas Octobris; Exaltatio, inquit sanctę crucis, quando Heraclius Imperator eam de Perside Hierosolymam reportauit. Sed & procurrentibus annis Papa Sergius miræ magnitudinis portionem eiusdem ligni in sacrario beati Petri Domino reuelante reperit, quæ annis omnibus ipso die exaltationis eius ab omni osculatur atque adoratur populo. Adorationem crucis ab vniuerso populo Romano fieri videtis, & in Gallia placuisse Carolo magno, cui liber hic fuerat dedicatus. Qua ergo fronte audent Iconomachi alapã impingere Carolo huic magno, quòd imaginibus nõ fauerit: sed huic rei iam respondimus, quando de hoc Carolo agendum fuit superiore sæculo ad finem.

In Claudium Taurinensem. Cap. XII.

Claudius Taurinensis statim ac fuit Iconomachus, etiam Arianam, & Nestorianam heresim incurrit: damnatur à Romano Papa, ac ab Imperatore Ludouico eiectus est, & ab Iona Aurelianensi confutatus; ex Iona ipso, ac recentioribus.

NVNC in animo est paulùm deflectere ab Imperatorum historijs, & ad aliud genus hominum huius tẽporis orationem diuertere: meminimus autem superiore sęculo egisse nos de Felice Aureliano hæretico Nestoriano, & Iconomacho, quẽ synodo apud Franconofurt damnatum fuisse, eò loci testati sumus: illo prostrato repullulauit eius hæresis in Claudio Taurinensi, qui non solum magistri Felicis errores est secutus, sed & adiecit Arianum quoque dogma, tum viuens docendo, tum libris à se post mortem dimissis huiusmodi hęresi infectis. Huic quis credet? huiusmodi impium Nestorianum videlicet, & Arianum quis vnquam probabit? nemo sanè: nam statim atque in lucem prodijt, eius error ab Ecclesia profligatus est. cũ enim euertisset picturas rerum sacrarum & cruces, nec vllo genere aut modo adorationis dignas iudicaret, interpretareturque verba Exodi, cap. 20. non faciendam similitudinem eorum, quę in cœlo, & quæ in terra; quasi non liceret imagines sanctorum in ecclesijs ob recordationem depingere, Paschalis pontificis Romani indignationem incurrit; & Theodomirus Abbas à superstitiosa doctrina, eundem conuertere omni studio conatus est, Pontificisque indignationis aduersus eum monuit. Prætereaque libellus, qui ab hoc Claudio prodierat, à Ludouico Pio suique palatij viris sapientissimis solerter examinatus est, iustoque iudicio repudiatus. Insuperque Ionæ Aurelianensi episcopo negotium datum est, vt huiusmodi Claudij hæreses confutaret, quod & peregit: nos aliqua ex illo hic proferemus quo ad imaginum argumẽtum tãtum, videlicet ex Iona Aurelianensi in pręfatione ad Carolum magnum. Hęc ex Nicolao Sandero in Monarchia lib. 7. sub Paschali Papa.

De Iona Aurelianensi. Cap. XIII.

Ionas pro imaginibus libros scripsit, de venerãda cruce egregie loquitur, Iconomachos confutat, Ludouico Pio patrono; ex eius scriptis.

IONAS Aurelianensis igitur, qui hoc tempore floruit, scripsit de imaginum cultu plures libros, qui ad integrum hoc loco referẽdi essent, nisi volumen in immensum plus æquo augeretur; sed nonnulla ex illo excerpenda satius esse putamus propositæ rei admodum cõgrua. Ipse igitur libro primo testatur D. Gregorium in libro sacramentorum ita scriptum reliquisse: *Deus qui vnigeniti tui Domini nostri Iesuchristi precioso sanguine humanum genus redimere dignatus es: concede propitius; vt qui ad adorandam viuificam*

cam crucem adueniunt, a peccatorum suorum nexibus liberentur. Eodem etiam libro: Sancta, inquit, ecclesia consueuit vti picturis rerum sanctarum, & cruci bus ad honorem & recordationem salutiferę passionis suę. Et post: Quod ob recordationem saluti feræ passionis dominicæ annuatim in sanctissimo die Pa rasceues secundum traditionem ecclesiarum, crucē Christi adorat, id est supplicando salutat. Eodē libro: Sanè inquit fidei congruentissimum est, nullam prorsus similitudinem omnium quæ in cœlo, quę in terra, vel quæ subter terram sunt facienda, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. sed aliàs quæro abs te, cur præcipiente Domino, Moyses duo cherubin aureos, & cętera quæ in Exodo leguntur in tabernaculo Domini fecerit? & Salomon in domo Domini similitudines boum, & Leonum expressserit? Et post alius est cultus, quo non nisi diuinæ potentiæ famulandum est, alius est qui nō solum rationabilibus, verum etiam irrationabilibus creaturis iuxta modum proprium impenditur. Habemus hominis sententiam, qui plura velit ex eo, legat illius libros, quibus euertit omnem Claudij sententiam negotio suscepto, pro defendendis imaginibus aduersus illum, Ludouico Pio Imperatore cohortante, vt proximo anteriore capite commonstrauimus.

De Theosterícto. Cap. XIIII.

Theosterictus egregie pro imaginibus scripsit, ac pro signo crucis: testantur eius scriptu ex Metaphraste.

THEOSTERICTVS non inelegans scriptor Græcus, copiosa oratione Nicetę cōfessoris vitam descripsit, eo maiore fide dignus, quòd & illius alumnus fuit, & pleraque proprijs intuitus fuerat oculis. Nos cum de Niceta ageremus, superius ex ipso nōnulla decerpsimus: nūc sub Theosterícti ipsius & nomine, & tēpore hic promemus aliqua memoratu digna ex eadē illa oratione funebri, quæ extat apud Metaphrastem III. Aprilis: Diabolus etiā, inquit, hæresim excogitauit extremam ac primam, quæ omnes alias præteritas summatim comprehendit, ac ferè Saluatoris nostri Iesu Christi dispensationem euertit; nā si honor imaginis ad exemplar ipsum pertransit, vt ait magnus Basilius, omnino, & è cōtrario imagine ipsa contempta, necesse est. & exemplar ipsum vnà contemni; cum verò imago ipsa honoratur similiter & exemplar ipsum honoretur necesse est. dicam apertius ex emplo quodam apposito, quod sensu percipitur; fac esse imaginem aliquam regalem aliquo in loco impressā (olim enim Regibus mos fuit hoc facere) deinde duos aliquos homines prætereūtes regalem imaginem vidisse; illorum alterum, eo quod in regem ipsum affectus esset, ad imaginem ipsam cucurrisse, eamq; amplexatum fuisse, alterum verò illi homini succensentem, qui hoc fecerit in eam expuisse, & lutum ipsum utraque manu tollentem illam ipsam imaginem corrupisse, ac deleuisse: velim dicas, si Rex vtriusque factum cognouerit, vtrinam

istorum

istorum hominum succesebit,aut vtrumq; charum habebit,nonne priorem illum honoribus & stipendijs prosequetur,posteriorem vero puniet, quòd si terreni regis imaginem aliquis euertens,id impunè non faciet, qui filij Dei hominis facti pro nobis,& in omnibus rebus excepto peccato, nobis similis imaginem contempserit,quam pęnam non habebit. Appage, ne sis homo ita stolidus,sed reuerere imaginem Christi, si Christum desideras: quòd si exemplũ non veneraris,manifeste significas, neque exemplar ipsum à te honorari: sed agrestes quidam (dicet aliquis) imagines ipsas Dei loco habent,& ob eam causam à quibusdam audiui cum temere dicerent, non decere Christi imaginem effingi.

O inscitiam hominum,ita enim eorum causa,qui oculis sunt hebetioribus, & solem ipsum tibi quicunque es,qui hæc dicis,liceret obscurare.sed audi nostræ mentis sententiam de adorationum differentia: Scimus enim ratione ita dictante alium quidem cultum secundum adorationem esse, quem primæ & diuinæ illi naturæ adhibere docti fuimus; alium verò secundũ habitum quendam, & anagogicè,& vt magnus Dionysius ait, quem secundum proportionem nobis congruentem cum ipsa eorum signorum, quæ sensu comprehenduntur varietate multiplicari videmus; quibus signis sacro quodam modo ad diuinitatem,quæ mente comprehenditur,pro nostræ conditionis moderatione prouehimur. Itaque Deum ipsum & diuinam virtutem cęlestes quidem mentes,vt ad intelligendum idoneæ, sicut ipsis fas est comprehendunt; nos verò corporeis,& sensu comprehensis imaginibus,ad diuinas res contemplandas,ita vt possumus perducimur: quòd si mente ita excæcatus es,& ad ea quæ dicuntur allucinaris,neque te corrigi permittis,sed in errore persistis; in illo ipso tempore,quo è vita excedes,frustrà te id secutum fuisse pœnitebit; alij verò vt minoris momenti hęresim hanc habent,& pro nihilo ducunt,ob idque facilè capiuntur,& in eam deueniunt:quidam neque hæresim hanc esse cogitãt, sed contentionem quandam;ego vero valde grauem hęresim illam existimo. opinor autem, & vnumquenque eorum qui rectè sentiunt, talem eam existimare;quippe quæ Christi dispensationi infensa est. Cogita verò & illud quod aliæ quidem hęreses ab episcopis, & illis inferioribus presbyteris initium habuerunt: hæc autem ab ipsis Imperatoribus ortum habuit. Scitis vos quantum inter presbyteros & Imperatores intersit, & illæ quidem ab ijs conflatę, qui noua,& falsa dogmata construere;vetera verò, & probata contemnere voluerunt,paulatim vim adeptæ sunt. hæc à Regali potẽtia illata est, Leone videlicet Isaurico. Insignis sanè pro imaginibus ratiocinatio,quam vtinam legerent Iconomachi;est enim luculenta perspicuisque firmata rationibus,quibus imaginum vsus cuilibet quamuis adamantino corde persuaderi possit.

De Leone quarto Romano Pontifice. Cap. XV.

Leo IIII. Papa crucis signo basiliscum occidit; Saracenos profligat: sacras scripturas fieri mandauit, crucemque ornauit; ex Platina.

LEONEM quartum Romanum Pontificem hic locus admittit, cuius summam pietatem erga imagines, & crucem, Deo fuisse acceptissimam testantur multa ab illo patrata miracula. sic de illo habet Platina: Crucem, quam Carolus Romanorum Imperator Constantinianæ Basilicæ donauerat, furto gemmis spoliatam mirum in modum exornauit. Hunc autem tantæ sanctitatis fuisse constat, vt & basiliscum serpentem quem Latini regulum appellare possunt, suis orationibus, è fornice sanctæ Luciæ Virginis in orthea expulerit, cuius halitu & veneno multi mortaliũ peribant, & incendium illud signo crucis quod diu per domos Saxonum, & Longobardorum vagatum diui Petri Basilicæ appropinquabat. Et mox: Præterea verò opus mosaicum Basilicæ sancti Martini & Siluestri in montibus, instaurationemque parietum à Sergio inchoatam ipse perfecit, vt epigramma indicat, quod solum superest; nã pictura iam pridem corruit, vel iniuria hominum vel vetustate, & situ. eius quoque iussu crux illa, quæ ante Pontificem à subdiacono fertur ex auro facta gemmis ornatur, dum nullum genus ornamenti relinqueret, quod ad dignitatem Saluatoris nostri pertineret. Et Post: Cum Ostiam sanctissimus Põtifex proficisceretur aduersus Saracenos, vastationem Vrbi minitantes, ipse parua comitatus classe, adhortans omnes ad communionem, præmissa oratione, statim (inquit Platina) facto signo crucis pugnandi copiam fecit; qui ita alacriter pugnam iniere, ac si victoriam certam sibi propositam viderent; tandem verò post longum & acre certamen, hostes superantur, fuganturque: id ipsum quoque ante eum narrauit Philippus Bergomensis.

De Rabano Archiepiscopo. Cap. XVI.

Rabanus egregie de signo crucis loquitur; ex eius scriptis, & Gratiano.

RABANVS, qui & Maurus, ex Abbate Fuldensi Archiepiscopus Moguntiæ, scripsit libros duos de laude sanctæ crucis mira varietate depictos, videlicet partim prosa, partim metro; cuius prosæ, ac carminum insigniorem partem retulit S. Anton. hist. p. 2. tit. 14. c. 5. §. 2. ex huius libro de instit. cleric. Gratianus citat locum insignem de consec. distinc. 4. cap. postea. cuius sententiæ hæc sunt verba: Signatur baptizandus signaculo sanctæ crucis tam in corde, quàm in fronte, & ab eo tempore apostata diabolus in vase suo pristino suæ interemptionis cognoscens signaculum, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum.

De

De Haymone Alberstatensi. Cap. XVII.

Haymo Abagari probat historiam: statuam Christi in Paneade recenset; crucis inuentionem, ac miracula probat; ex eius scriptis.

HAYMO Alberstatensis apud Saxones episcopus fuerat, Albuini discipulus: hic perpulchram sacrę historiæ scripsit epitomem libris decem, fauetque apertissime imaginibus, vt pluribus locis patet. primumquidem lib. 2. cap. 5. sic habet, de Abagaro loquens: Dicitur enim quod de desiderio prefati Regis implendo, aliquatenus Dominus faciē suā lineo panno impressit, & misit ad eum; vt qui in propria forma videri non poterat, saltem per impressam imaginem videretur. Tum ergo Tatheus ille discipulus, qui missus est ad Edessam prædictam, ibi dominicam deportare meruit imaginem, quę per longa ibi tempora perdurauit, donec Constantinopolim cum cæteris reliquijs est asportata. libro quoque septimo, cap. 6. enarrat quod scribit Eusebius lib. 7. cap. 13. & 14. de statua Christi in Paneade, atq; eius miraculis: verba autem omnia referre, non videtur necessarium, ne sæpius quàm par est, eadem res repetatur. lib. etiam 8. cap. 4. scribit de signo crucis, in quo Constantinus victurus erat, & de imagine Constantini, ob deuictum Maxentium à senatu decreta, in cuius dextera Cōstantinus signum crucis depingi iusserat. lib. 9. cap. 4. ex Ruffino narrat his verbis: Per idem tēpus crux Domini ab Helena Constantini matre religiosa fœmina reperitur, vbi quondam antiqui persecutores in loco sepulchri simulachrum Veneris collocauerant; vt si quis ibi Christum vellet adorare, Venerem potius adorare videretur. Inuenitur, & ille titulus à Pilato conscriptus; sed & aliæ duę cruces. tribus igitur crucibus repertis, Macarius eiusdem loci episcopus defixis in terra genibus, cū Regina Deum suppliciter deprecatur, vt quæ illarum crux ad dominicam gloriam fuerit innotescat. tunc adhibitis duabus semineci cuiusdā matronæ corpori nihil operatur: adhibet tertiam, & mox exurgens mulier magnificat Deum. Percepto itaque euidēti indicio, Regina templum mirificum in eo loco vbi crucem repererat statuit. eod. lib. cap. 8. Iulianus (inquit) in odium Christianorū Iudęis permittit reparare templum Hierosolymis; qui ex omnibus prouincijs collecti noua templi fundamenta iaciunt, quæ subito terręmotu corruunt, diuinitus saxis ingentibus longe lateque dispersis: & ne hoc casu crederetur esse factum, sequenti nocte in vestimentis cunctorū crucis apparuit signum; quo attoniti miraculo plurimi Christo crediderunt. Hæc quidem ex illo retulimus, non ideo sanè, quia in hoc seculum inciderint, sed vt huius sęculi quoque testem exhiberemus.

De

De Ramperto episcopo. Cap. XVIII.

Rampertus crucis vexillum christianis esse munimentum docet ; ex eius scriptis.

RAMPERTVS episcopus Brixiēsis huius temporis inter sanctos
episcopos insignis fuit : plura quoque scripsit lectione digna; in-
ter quę extat tractatus de translatione beati Philastrij: quæ dum
fieret, miranda quædam, se teste prospectante, contigerunt, anno
Dominicæ incarnationis octingentesimo trigesimo octauo. Narrat igitur
primum quo ordine effossa fuissent è priore loco ossa beati, ac quo ordine trā-
uehi cœpissent; postea ait: Cum igitur plurimis vtriusque sexus instructis pha-
langibus, prius sanctificato clero, sacrisq; vestibus induto, effoso clādestino an-
tro, quod ferme centum lustris beatissimum habens occuluit corpus, attoniti
super reuelatione sanctissimum charissimumq; thesaurum in sacerdotum hu-
meros reuerenter detulissemus, ad domum sanctæ, ac semper virginis Mariæ
summa cum deuotione peruenimus; clero vero, ne dum ad eius venerabilem
aram pertingente, iam primis de populo sacras valuas aulæ tenentibus, sacerdo-
tibus quoque, qui obsequium vehiculi, circa feretrum succidui famulātes pre-
bebant infra templi limina septimo ferme gressu fortuitu subsistentibus, co
præcipuè voto quo veniens deuotus populus transiret, sub feretrum post mo-
dum, nec de loco, quo steterant vadere queuntibus, territa plebe, & ingemi-
natè, Domine miserere clamitante, incredibilis, ineffabilisque sonitus cælitus
increpuit, cuius sonitus, tot testes sumus, quot illic fuimus: quo momēto fra-
gore sonitus exterrita quędam mulier habens aridam dexteram, & ita rigidā,
& deorsum defluxam, vt foret inualida contingere os, aut pectus suum : illico
extendens eam signum crucis Christi fronti notauit, sub nomine Trinitatis
summæ, ipsi gratias agens, qui est benedictus in secula, qui est mirabilis in sā-
ctis suis. Et infra: Cum quidam, nec visus nec auditus, nec tactus vllum sen-
sum habens, membris omnibus iam per multos annos aridis, atque immobili-
bus adductus fuisset ad beati Philastrij ossa, sic narrat: Meritis (vt credimus) in-
teruenīētibus beatissimi episcopi Philastrij, pro cuius reuelationis testimonio
ipsum credimus vsque ad id tempus in languore defluxum, vt eius in eodem
manifestaretur gloria, cuius fidei prædicator per urbes orbis fidus permansit
Philastrius, superna luce visum, & afflatu loquelam, medelaque tactum cum
gressu, sic priusquam venerabilia ossa sepelirentur à Domino per ipsum ac-
cepit, & in ecclesia eius habetur incolumis, vt gradiatur oculis comitantibus
claustra eius, & queat ori cibum, & fronti inferre crucis uexillum, linguaque
fidem & orationem promere dominicam, & quicquid sibi necesse est pronun-
ciare; cuius miraculi tot testes sumus, quot Brixiæ eodem tempore degimus, et
prius languidum nouimus : qualiter autem prius languidus sese habuerit non
solum Brixienses, sed etiam à Ticino vsque Venetiam omnes ostiarij religio-
sorum

ſorum locorum, & domus proximæ flammineis teſtari (ſi memoriæ retinent) poſſunt.

De Marciano Cerifero. Cap. XIX.

Marcianus incolumitatem recipit coram imagine S. Michaelis Archangeli: medicus quoque ab ægritudine ſanatur, ex Pantaleone, ac Metaphraſte.

PANTALEON diaconus, qui beati Michaelis Archangeli miracula copioſo ſermone conſcripſit (vt eſt apud Metaphraſtem) de Marciano pro imaginum veneratione rem inſignem huius temporis enarrat his verbis: Tempore Michaelis Imperatoris, & Theodoræ eius matris, erat vir quidam nomine Marcianus, qui à teneris vnguiculis fuerat cerifer venerandi templi ſancti Michaelis. in ipſo enim diuino, & venerando, & pulcherrimo templo Archangelico, omnes qui mari agitantur, & accedunt in fide, & ex intemerata illa eius imagine bibunt vnguentum emanans, omnis generis morborum ſtatim aſſequuntur quæ ſperatur curationem. In hoc ergo diuino, & religioſo templo aſsiduè perſeuerabat prędictus Marcianus Archangeli cerifer vſque ad ſenectutem cum magno amore, & fide; neque vnquam omnino opus habuerat medico, ſed ſimulatque aliquando incidiſſet in vllum morbum, protinus procidebat in dicto templo doctoris ordinum Michaelis, breuique ſanus redibat in domũ ſuá, propter totam ſuam in eum affectionem. Et infra: Cum in deſperatum morbum Marcianus hic incidiſſet, auſique fuiſſent medici ſuis pharmatibus illum curare velle, per viſionẽ Marcianus vidit virum ſpectabilem, qui iuſsit ea fomenta auferri; cumque intinxiſſet (vt ipſe ſequitur Pantaleo) ſummum digiti ſui in candelam quæ impendebat eius admirabilium rerum effectrici imagini, ſignauit caput Marciani ſancto oleo in figuram crucis, & ex eccleſia egreſſus, rurſus ſublatus eſt in cœlum.

Et infra: Aegrotãte ad mortẽ medico, qui Marciani fomenta prædicta pręparauerat, Marcianus integre ſanatus eſt; medicumque portauit ſuis manibus ſimul cum presbytero, & poſuit eum ante ſanctam aram, mirabiliter deflentem, & confitentem, vt ei eſſet propitius ſanctus Princeps militiæ: poſtea (vt habent verba Pantaleonis) Marcianus, cum per ſe manare feciſſet vnguẽtum è ſacra illa imagine, vnxit caput patientis medici, ſtatimque fugatum eſt illud acerbum tormentum, & ardentes faciei puſtulæ ſunt extinctæ, & factus eſt ſanus omnino, ſicut prius glorificans Deum, & ſanctiſsimum eius militię principem Michaelem.

Audiſti conſuetum olim fuiſſe coram imaginibus procidere, ab eis beneficia ſuſcipi, luminaria illis perpetuò accẽdi, miracula fieri? Quis ergo adeo vnquam fuerit adamantino corde, vt hęc legens audeat aduerſus imagines ſacras, vel tantillum obmurmurare?

De Theodora Imperatrice eiusque filiabus ac matre. Cap. XX.

Theodora, ac filiæ, ac mater sacrarum imaginum propugnatrices fuere; ex Nicolao I. Papa, ac Zonara.

QVONIAM incidimus in recordationem Theodoræ Imperatricis, opportunum videtur hic de ea agere: hęc Paphlagonia fuit, & in-ter multas formosas puellas à Theophilo Michaelis Balbi filio se-lecta est, magno Dei nutu: nam Iconomachos eiecit, & imagin-bus vt plurimum fauit. De illa sic habet Zonaras in Theophilo: Imperatri-ci patria fuit Paphlagonia, parentes Marinus, & Theoctista, ex nobili illi prouinciæ familia; ambo pij & sacrarum imaginum adoratores. Et mox Filiolæ igitur Imperatoris numero quinque, ad eam vt auiam, Theoctistæ scilicet, aliquando adducebantur, quarum nomina fuerunt Tecla, Ann Anastasia, Pulcheria, & Maria; Illa puellas munusculis sibi conciliabat, seorsum hortabatur ad sacrarum imaginum venerationem, curabatque vt s cras effigies, quas è cistella proferebat, neptes adorarent ac deoscularentur earumque capitibus & faciebus eas admouebat. Puellas aliquando inde re uersas rogat Imperator, vt ab auia tractatæ essent; & quid illa diceret: cæte ris tacentibus Pulcheria adhuc infantula, cum cætera balbutienti voce refer tum addit auiam in cistellam pupas habere, (sic enim imagines vocabat) qua ipsarum capitibus, & faciebus admoueret, atque osculandas præberet. ex cum cognouisset filiolas ab auia cultum sacrarum imaginum doceri, eas ne amplius ad illam accedere passus est; neque alia molestia Theoctistam affi-cit, quam, & propter affinitatem & magis etiam ob virtutem verebatur; cum quidem sæpe ab ea reprehenderetur, quòd orthodoxos puniret, & sacris ima-ginibus contumeliam faceret; ijsque rebus omnium subditorum odia susci-peret. Simile quiddam etiam Imperatrici accidit: erat in regia quidam ho-muncio delirus, & impedita lingua, quem Imperator in delicijs habebat; c etiam in Ginæcomitidem patebat aditus: aliquando igitur in Imperator thalamum ingressus, cum illa sacras imagines oscularetur, & adoraret (e enim clam marito supra modum honorabat) sacras effigies conspicatu quid essent rogat: respondet illa simpliciter pulchras suas pupas esse. egre sus vecors homuncio, Theophilum in conuiuio reperit: interrogatus vnd veniret, à Manna respondit (sic enim dominam vocabat) eamque pulchr pupas habere dixit; Imperator autem pupas imagines esse suspicatus, com motus, & ira ęstuans Imperatricem accedit, & contumeliosis dictis insect idololatram appellat; eaque refert, quæ à Dendere (id enim fatuo nom erat) audiuisset. Verum illa maritum solerter decepit; neque enim, inqui imagines vidit Denderis, sed cum speculum intuerer, formas quæ in eo r

preſen-

prĕsentabantur, pupas appellauit; eo probabili commento Imperatoris iram declinauit, furoremque lenijt.

Sed videamus miracula ibidem paulò inferius: Prorſus enim inſania quadam, & rabie maiore, quàm ſuperiores Imperatores, cultores, atque etiam pictores ſacrarum imaginum perſequebatur; eaque de cauſa Monachum quendam Lazarum, pictorem tum celeberrimum crudeliter excruciatum in carcerem coniecit; qui cum ex plagis illis recreatus, iterum manus ſacrarum imaginum picturæ admoueret, ignitas laminas tyrannus eius manibus admoueri iuſsit, ne labores manuum eius pij adorare poſſent; ac is quidem id ſupplicium ea de cauſa tolerauit. Tyrannus autem ſpe ſua fruſtratus eſt; fertur enim confeſſor ille, poſt ea tormenta carcere eiectus, plagas adhuc in manibus geſtans, diuina adiuuante gratia, venerandas imagines depinxiſſe; ac poſt tyranni interitum, Seruatoris imaginem in chalce pinxiſſe, ac qualis nũc cernitur reſtituiſſe; cum prius imago iam olim eraſa fuiſſet.

Torquere virtutem poſſunt tyranni, ſed non extinguere, quin ipſi potius extinguuntur: ſi quis optet noſſe hominem hunc Theophilum, Dei, an diaboli ſpiritu ductus fuerit, contempletur motus animę eius in extremis agentis; caput Theophobi ſibi afferri iuſsit, manuque impoſita, & contrectatis capillis dixit: Iam neque ego Theophilus ſum, neque tu Theophobus; iiſque dictis, animã exhalauit ait Zonaras. Hinc diſce Iconomachorum crudelitatem, tum in Deum, tum in proximos ac ſe ipſos; cum nec ſui curam in agenda anima vllam habeant, priuſque in illis vita deſinat, quàm rabidus animi liuor, ſicuti etiam videbimus centuria 16. cap. 18.

De Michaele Theophili filio. Cap. XXI.

Michael imagines ſacras reponit: Iconomachos eijcit & ſeueriſſimè punit; ex Zonara.

MICHAEL, Theophilo patre defuncto, cum Theodora matre imperium capeſsit; de quorum imperio videamus Zonaram: Rerum, inquit, adminiſtratio penes Theodoram Imperatricem fuit, cuius illa prima cura fuit, vt perſecutio orthodoxorum ob venerandas imagines inſtituta, compeſceretur, etiam Theoctiſto patritio aſſentiente. Nam Manuel magiſter legionum euerſionem ſectæ non probabat; eaque de cauſa res differebatur; ſed eum prouidentia numinis morbo, eoque tam vehementi, vt de vita eius deſperaretur, frangit. Cum autem Monachi quidam ad eum viſendum veniſſent, & vt ſe haberet interrogaſſent: ille tenui, & imbecilla voce reſpondit, ſe iam iam deficere; cui Monachi: Si, inquiunt, cultui ſacrarum imaginum ſuffrageris, & Imperatricem ad eundem cohorteris, non multò poſt, & corporis vires recuperabis, & animi ſalutem adipiſceris: quod cum recepiſſet, & morbus decreſcebat,

& valetudo confirmabatur ſanitate recuperata, Imperatricem adit, & de ve-
nerandis imaginibus diſſerit, earumque reſtitutionem vrget; cum eadem &
mater eius, & fratres patritij poſtularent. Illa verò erat, quod aiunt, noua-
cula in cute; cumque prius relegatos à Theophilo reuocaſſet, & vinctos,
alijſque ęrumnis conflictantes dimiſiſſet; poſtea inquiſitionem de ſecta fie-
ri iuſsit: qua facta, orthodoxorum multitudo ſuperior fuit; ſed ante eam in-
quiſitionem Patriarcham Ioannem, indignum illum quidem eo nomine
Pontificem ſede detraxit, quam per ſexennium nefariè tenuerat, in eiuſ-
que locum introduxit ſacrum, & diuinum Methodium; quo populum or-
thodoxum gubernante, inquiſitio facta eſt, & ſacræ effigies palam & reſti-
tutæ, & adoratæ. Tum autem Imperatricem inſtantiſsimè oraſſe Patriar-
cham, alioſque Pontifices, & Monachos, vt communibus precibus Impe-
ratoris, & coniugis ſuæ, ſalutem à Deo exorarent: quod cum illi feruen-
tibus animis feciſſent; Deum preces ſeruorum ſuorum non eſſe aſperna-
tum, ſed ignouiſſe Imperatori Theophilo. Celebrantur hæc & ab eis, qu
Dei humanitatem intuentur, & recipiuntur, & creduntur: neque vero qui-
que eis fidem abrogarit, niſi qui parum poſſe interceſsiones ſanctorum a-
pud Deum ſenſerit, & Dei bonitatem cum humanis erratis compon
ignorarit. Ita igitur ſacræ imagines reſtitutæ ſunt; Ioannes verò Patriarc
eiectus, aut Iannes potius, & in Monaſterio quodam relegatus, cum i
lic Chriſti imaginem, & eius quæ eum ſine ſemine peperit, reperijſſet, ocu-
los ſacrarum effigierum effodit: quo Imperatrix cognito, ſancto zelo inci-
tata, impio homini oculos erui iuſsit, ſed mandatum eius non eſt peractum,
iuſta illius ira à nonnullis mitigata; nihilominus tamen eum flagris cædi iuſ-
ſit, plagis ducentis illatis.

Hæc equidem cum lego, miror Egnatium tam ingentem Iconomachi
notam huic Theodoræ inuſsiſſe, quam primum quidem laudat; at fidei in-
conſtantiam ei obijcit his verbis: Fecit Irenes Conſtantini matris admini-
ſtratio, vt feminei non pæniteret imperij: Quare Theophilo vita functo,
Michaele filio adhuc infante, & ſub tutela matris, ac principum viroru
relicto; Bulgari Scythicum genus pietatem noſtram populariter ſunt am-
plexi; cum Theodora genitrix rebus adhuc præeſſet. Verum impotentiam
muliebrem quis æquo animo ferat, vbi præſertim impietatem afferat? Nam
& illa diuorum imagines execrata eſt. cæterum impietatis pœnas mox dedi
à filio monaſterio incluſa: hæc ille. Miror ſanè qua id ratione dicere potue-
rit Egnatius, cum Zonaras illi ſęculo proximior, & gentis eius longè inſtru-
ctior aliter enarrauerit; fautricem ſacrarum imaginum eam atteſtatus. Qui
etiam ſanctiſsimus Rom. Pont. Nicolaus primus ad hanc Imperatricem e-
gregiam conſolatoriam epiſtolam ſcriberet, ſæpe catholicam, orthodoxam
& Romanæ fidei fortiter adhęrentē expreſsit, vti in ipſa epiſtola longe ape-
tius manifeſtum fieri poteſt.

De Bulgarorum Principe. Cap. XXII.

Bulgarorum princeps accepto crucis vexillo, victoriaque reportata vniuersum regnum ad Christianismum trahit; ex Nicolao I. & Zonara.

BVLGAROS hoc tēpore ad fidem conuersos iam tetigimus ex Egnatio: nunc videamus quomodo id factum fuerit, & quanti ad institutum nostrum referre posit. Zonaras in ijsdem Imperatoribus nārrat Bulgarorū principem sororem habuisse Christianorum aliquandiu captiuam, eamque illa occasione baptizatam cum redijsset in patriā, fuisse adnixam fratrem quoque conuertere ad baptismum; vnde postea sic narrat: Quæ cum in Bulgariam redijsset, fratrem ad Christianā religionem perducere studuit, assidue de ea cum illo differens, & Christianorum mysteria, vt diuina celebrans: quamuis autem illa eadem è Cuphara sororis viro quoque audiuisset, non prius tamen à patrijs moribus recedere voluit, quàm pestilentia, fames & ipsum & gentem ad pietatem perduxit, quę cum populum vniuersum premeret, neque vllum esset mali effugium, pluribus pereuntibus, princeps ea de causa æger, & animi dubius ad eum confugit, qui sibi à sorore annunciabatur; eumque depulsorem famis, & interitus populi inuocat, quæ inuocatio, cum depulsis malis efficax esset, cognita inuocati numinis potentia, petijt mitti sibi aliquem, à quo arcanis Christianæ religionis erudiretur, & sacro baptismate initiaretur; idque misso Pontifice factum est. cum autem eum Bulgari ob deserta maiorum instituta per seditionem è medio tollere conarentur, ille pręcedente crucis signo fretus, victis aduersarijs effecit, vt omnes Christianismum amplecterētur. Et quamquam tum actum fuerit de plectendis ijs qui in Regem conspirauerant, nihilominus res dilata est, vt prius consuleretur summus Romanus Pontifex Nicolaus I. qui respondit, si Regi ita videretur opportunum, ex Christi mandato pænitentibus, ac subiectis esse parcendum, vti patet ex responsis ipsius Nicolai ad consulta Bulgarorum ad cap. 19. quando ad eos episcopum postulatum destinauit. Extant huiusmodi responsa apud Turrianum in calce constitutionum Apostolicarum Clementis.

Inferiùs idem Zonaras narrat illius temporis Romanum Pontificem Legatos misisse contra Iconomachos, qui quomodo officio munerique iniuncto, atque alijs negotijs satisfecerint, non est præsentis narrationis.

De Nicolao Papa. Cap. XXIII.

Nicolaus Papa inuehitur in Iconomachos: multas conflari iussit cruces, imagines quoq; Christi, ac B. Mariæ fieri mādauit: Bulgaros venerari imagines docet; ex suis epist. Michaelis Impatoris testimonio, sed et lib. Pōtificali, Romanaq; vrbe.

NICOLAVS Papa, quàm piè senserit de imaginibus apertissimum cuique esse debet, qui ipsius epistolam perlegerit ad Michaelem Im-

peratorem, in qua feruentiſsimo ſtylo Iconomachorum perfidiam vbique damnat, & Romanæ, ac Apoſtolicæ ſedis ſtudium aduerſus eos extollit: ſecundamque Nicænam ſynodum in tuendis imaginibus probat. extat pręterea liber, qui pontificalis inſcribitur, in quo de huius Nicolai geſtis plurima commemorãtur his verbis: Fecit in baſilica Saluatoris (quę Cęſareo nomen ſumpſit à nomine) cruces de argento puriſsimo, quę pendent ante figuram ſubſtantiæ carnis eiuſdem domini noſtri Ieſu Chriſti, in quibus ad laudem ipſius & gloriam, feſtis diebus cerei infiguntur, penſantes lib. tres & ſemis. Et mox: Obtulit in baſilica beati Petri apoſtoli cruces de argento mundiſsimo numero ſex penſantes lib. 13. & vncias quinque. Eodem etiã modo, in baſilica beati Pauli apoſtoli cruces ex probatiſsimo argento duas, penſantes lib. nec non & in baſilica ſancti Laurentij martyris, quæ ſita eſt foras muros, cruces duas, penſantes lib. 4. Et infra: Fecit quoque in baſilica ſancti Euſebij confeſſoris Chriſti crucem ſedentem ſuper malum de argento puriſsimo, penſantem libras quatuor. Et infra: Ipſi Apoſtolorum principi, polique ianitori obtulit mirę pulchritudinis veſtem auro textam, opere decoreque fulgentem, almificam Annunciationis habentem hiſtoriam, & hipopanthi; qualiter ipſe vnigenitus filius Dei templum ingreſſus, in doctorum medio reſidet. atque hęc quidem ſufficiant ad refellendos eos qui putant huius Nicolai Legatos Conſtantinopolim miſſos Iconomachiam aliquando defendiſſe: quod omnino falſum eſt.

Licet enim Legati illi per vim adacti, Photij intruſionem admiſiſſent; Ignatium legitimum Conſtantinopolitanæ vrbis epiſcopum nõ reſtituiſſent ſpreto Nicolai mandato, qui ipſum ſuæ ſedi reſtituendum præceperat; iis tamen nihil aduerſus ſacras imagines ſtatuerunt. Verùm quodcumque ab iis crimen admiſſum eſt, contra legationis ſuſceptæ formam, ſeueriſsimè à Nicolao vindicatum eſt, vſque ad depoſitionis pœnam, vti de ea re conſtat ipſis Nicolai litteris ad Michaelem, alijs ad Metropolitanos, alijs ad ipſum Ignatium.

Poſſemus præterea multa ex eiuſdem Nicolai geſtis adijcere; verùm præcipuè commemorandum videtur quod ad Bulgarorum conſulta eum reſpondiſſe compertum eſt ad cap. 7. Sciſcitamini, inquit, ſi liceat crucem Domini cum reliquijs mundo, ſiue immundo hanc habẽti oſculari, vel portare: quod ei, qui mundus eſt, omnino licet: nam in oſculo quid niſi amor, quo quiſque circa ea flagrat innuitur? & in deportatione verò eius, quid niſi mortificatio carnis, vel compaſsio proximorũ exprimitur? Siquidẽ hanc & Dominus baiulare præcipit, ſed in mente, verum cum & corpore geſtatur, vt & mente geſtari debeat facilius admonetur. Et mox: Igitur crucem Domini, paſsionem eius venerantes oſculamini; & pro eius amore, ſi neceſsitas exigit, eadẽ cogitatione armamini, portate eã, ſed cũ sũma reuerentia, & corpore, & corde mundiſsimo, & quæ ſequuntur. Bulgaros autẽ hoc tempore fuiſſe ad Chriſti fidem conuerſos, iam ſuperioribus capitibus tradidimus; ex Zonara, & Egnatio.

De

De Photio. Cap. XXIIII.

Photius super omnes dissertissime crucis figurā, ac sacras imagines longa oratione defendit; multaque encomia laudum tribuit Nicænæ synodo, vbi pro imaginibus sancitum est; ex eius scriptis, & Osio VVarmiensi.

SI quisquam est toto hoc volumine, qui efficaciter omni genere pietatis prosequendas imagines suis scriptis sit testatus, ille mihi videtur esse Photius; qui pro septima synodo luculentissimum præstitit testimonium; cuius verba, etsi prolixiora, prægnantioris tamen sentētiæ hic libet adscribere: Hoc sacrum, inquit, magnumque concilium recens patefactā, & barbaram hæresim, quæ ab impijs, & execrandis hominibus parta erat, diuina communique sententia simul cum ipsius auctoribus condemnauit; infelices enim homines isti verbis non confitentes se Christo vero Deo nostro maledicere, factis omnia in eum maledicta, & linguæ petulantiam congesserunt: cumque illum sine medio, & sine aliquo velo contumelia afficere non auderent, per venerandam imaginem, omnem Christo inimicæ mentis cupiditatem expleuerunt: adorandam enim Christi imaginem, per quam idolorum error excluditur (proh nefarium sceleratæ, atque impiæ linguæ cogitationisque sonum) idolum appellauerunt, & omnibus ipsam ignominijs afficientes, & per plateas, ac vias publicas trahentes, & pedibus conculcantes, in ignem coniecerunt: spectaculum Christianis hominibus miserandum, & sola Christi hostium impietate dignum. Eadem & in reliquas sacras imagines contulerunt cum celeribus pedibus sanguinē funderent, dirisq; manibus, ac impuris labris petulantiam exercerent; nec vllam tanti furoris, atque dementiæ satietatē caperent homines pessimi; sacras Christianorum notas & effigies, non minus quàm si gentium essent abominationes, immò verò magis publicè detestabantur; ex quo bellum grauissimum aduersus Christum, & sanctos eius commouebatur: omnibus enim perspicuum est, honorem imaginibus habitum, ad eos transire, quos illę referunt. Verùm isti noua Iudęorum Christi hostium progenies, dum Christi atq; sanctorū eius imagines afficiunt contumelia, ea perficiunt, in quibus patres ipsorum defecerunt; irruunt enim in facinora Iudęorum, singulariq; alacritate patres suos superare conantur, & dum non audent in medio Christianorū labris etiam Christum abnegare, in eundē ipsum iudaicum, paternumq; zelum deprehēduntur incidere, & adulterinam etiam hanc ostendunt imitationem; nec vllo consistunt loco, sed tanquam veneno hęresis ebrij, huc illuc iactantur, & ruunt; Christianos enim se esse profitentur, & aduersus Christum debacchantur: Iudæos appellari se nolunt, & imagines oppugnantes, zelum ipsorū Christo inimicum imitantur, & superant; idololatrię nomen vitant, & se in ipsos Christianos, diuinaq; Christianorū, sanctaq; mysteria nihilo idololatris leuiores prębēt. Quāobrem sanctum œcumenicum conciliū eos qui adulteræ istius, & multis ser-

monibus commixtæ opinionis ignobilitatem fugere noluerunt, tanquam no-thos, & à fidelium nobilitate alienos insolubilibus anathematis vinculis con-stringendos iudicauit; imaginē autem Christi veri Dei nostri, ex Apostolo-rum, & sanctorum Patrum traditionibus, & sanctorū oraculorū testimonijs, ad honorem, & venerationē illius, qué ipsa refert adorandam, atq; colendā suf-fragijs omnibus censuit, & confirmauit; cum adoratio nimirum, atq; honor adhibeatur eodem modo, quo in alijs sacris notis & formis sanctissimæ latriæ vtimur: neque enim in illis consistimus, honoremque & adorationem con-cludimus, neque ad alios & diuersos fines distrahimur; sed per diuersum & singularem ipsorum cultum, & adorationem, quę cernitur, sacra conuenien-tique, ac minime diuisa ratione animos nostros ad inuisibilem illam, singula-remque, atque vnicam diuinitatem dirigimus. Sic venerabilem crucem ado-ramus in qua Domini corpus extensum est, & sanguis ille, quo mundus vni-uersus purgatus est emanauit; & ligni natura illius fluxibus irrigata pro mor-te vitam perpetuam tulit; sic crucis signum adoramus, quo dęmonum agmi-na fugantur, & varij curantur morbi, cum semel in ipso exemplari gratia & vir-tus exhibita sit, & vsq; ad exempla similis vis se diffundat. Hęc igitur singula, nempe Christi imaginem, & ipsam crucem, crucisq; notam cultu adoratio-nis neq; prosequentes, honorem & adorationem non in ipsis concludimus, sed ad eum dirigimus, qui propter incredibiles diuitias amoris erga nos, factus est homo; & mortem propter nos pertulit contumeliosam. Sic & sanctorum tem-pla, & sepulchra, & reliquias, ex quibus morborum curationes emanant, fi-deliter adoramus: Christum verò Deum nostrum, qui gloria ipsos affici-t collaudantes, & celebrantes, & si quid ijs in mysticis, & sanctis nostris sa-crificijs simile est per munus, & gratiam in illis exhibitum præcipuum au-ctorem, & principem causam agnoscimus, & commendamus. Qua propter diuinus, ac sanctus ille beatorum atque sacrorum virorum cœtus, non solum imaginem Christi, quemadmodum diximus, verum etiam immaculatissimæ semperq; virginis Mariæ, & dominæ nostræ Dei genitricis, & sacras sancto-rum omnium imagines pro ratione excellentiæ, & sanctitatis exemplarium colen-das, & adorandas, communium oraculorū decretis, constituit & cōfirmauit. Per ipsas enim ad præsentiam quodammodo, atque congressum animi duci-mus intentionem, & per hanc diuina naturamq; superante coniunctione, co-pulamur cum illo, qui summus est rerum expetendarū. Hæc igitur sapienter, diuineq; septimum illud concilium decreuit atque constituit. Quo quidē fa-cto omnem hęreticam pestem ac turpitudinē à grege ratione prædito depulit, propriumq; decus, & pulchritudinem ecclesiam recipere ostendit, & tāquam sponsam non in fimbrijs aureis, sed intelligibilibus decoratam imaginibus, ad Christi sponsi dexteram constitutam, hilaribus & lętis oculis, toti fidelium multitudini conspiciendam, honorandamque demonstrauit.

Audistis, ò Iconomachi, Christianos vos prę cęteris profiteri, sed in Chri-stū verè hostes debacchari? audistis vos Iudaizare, atq; simul ēt idololatrari?

audistis

audiſtis crucem, crucisq; figuram & adorandam, & conferre beneficia vtentibus? audiſtis ſacras omnes imagines colendas? Quid habetis aduerſus hæc? nihil ſanè: Sola enim mentis cęcitate peruicaciaq; depreſsi, cognitam veritatē ſemper impugnatis.

De Andrea exercitus duce. Cap. XXV.

Andreas oratione coram B. Mariæ imagine facta, de blaſphemo hoſte triumphauit; ex Zonara.

BASILIVS Macedo, ex venali mancipio factus Imperator Conſtātinopolitanus, copijs ſuis præfecerat Andream virum & pium, & miraculo inſignem, quo imaginum cultum Deo percharum fuiſſe perſpicuè quiſque dignoſcet. De illo narrat Zonaras his verbis: Cum Tarſenſes, & Melitenei Agareni prouincias Romanas incurſarent, dux Andreas eorum inſolētiam reprimebat; & miſsis ad ſe ab Amera blaſphemis litteris, quibus ſcribebat, ſi ipſe illum inuaſiſſet, nihil ei Mariæ filiū profuturum, de imagine matris Dei ſuſpenſis dixit: Domina remunerare fremitum hominis arrogantis. his dictis contra blaſphemum eduxit copias, cōmiſſaque pugna, hoſtes in fugam verſi, maxima ex parte cadunt, ipſeque Ameras iugulatur paucis fuga elapſis.

Andreæ oratio ad imaginem profuit literas de Mariæ imagine ſuſpendit, vt illa vlciſceretur ad cuius iniuriam blaſphemus Ameras blaterabat; beneficium recepit Andreas, quòd ad imaginem confugiſſet; qui Mariam viſibili præſentia intueri non poterat. Locus hic eſt omni memoria dignus.

De Rhoſſis. Cap. XXVI.

Rhoſſi, libro Euangeliorum ab igne erepto illæſo, fidem Chriſti amplectuntur; ex Zonara.

NON fuerit inſtituto alienum quod de Rhoſsis populis ex Zonara dicturi ſumus. Narrat ille in eodem Baſilio Macedone his verbis; Pace cum gente Rhoſsica facta, effecit, vt illa in cognitionem arcanorū noſtrorum perueniret, & cum ſe baptizare velle promiſiſſent, Pontificē eis miſit: Ceterum à ſua religione ad noſtram tranſituri tergiuerſabantur, & dubitabant; ac niſi miraculum viderimus, inquiunt Pontifici, qualia tu multa à Chriſto facta eſſe doces, nunquam doctrinam tuam amplectemur. tum is: petite, inquit, quod vultis. & illi dixerunt: liber qui de Chriſto docet, eſt in ignem conijciendus, qui ſi inuiolatus manſerit, argumento nobis erit, verum Deum eſſe, qui a te prædicatur. Aſſenſo epiſcopo rogus eſt incenſus; Pontifex cū manibus & oculis in cœlum ſublatis dixiſſet: glorifica nomen tuū Chriſte Deus,

ſacrum euangelium in rogum imponit,quod diu in flāma relictum,illęsū māſit:eo miraculo Barbari ſtupefacti,prædicationi crediderunt,& vt ſacro baptiſmate initiarentur,flagitarunt.

Hæc retulimus,quoniam par omnino ratio eſt in imagine effigiata,atque in verbis:nam nihil quidem ſunt verba chartis appicta,ſed illæ venerandę res sūt, quæ verbis ſignificātur,imago oculis obijcitur,verbum auribus;ſic hæc vtraq; pari ratione cenſentur,vt aliàs docuimus in ſecunda Centuria,ex nonnullis cōcilijs,quæ illo loco retulimus,& mox videbimus in octaua ſynodo.

De Ioanne Diacono. Cap. XXVII.

Ioannes Diaconus plurima de cruce,ac crucis ſigno, ac de ſacris imaginibus ſcribit,multa etiam miracula; Ex eius libris.

IOANNEM Diaconum aliqui putarunt Ioannem IX. Romanum Pōtificem fuiſſe;ſed verius eſt eum Ioannis Papæ noni fuiſſe familiarem (vt Honuphrius ſcribit). Hic beati Gregorij vitā quatuor libris enarrauit,quos dicauit Ioanni IX. Papæ prædicto:ibi igitur multa ſcribit de imaginibus,& cruce,quorum nonnulla ſub Gregorij tempore, iam ſupra retulimus,nunc ipſius auctoris tempora ſcrutātes hoc loco, alia quædam referemus.libro igitur 4.cap.83.ſcribit his verbis; In cuius venerabilis monaſterij, Romæ ſcilicet, atrio,iuſſu Gregorij iuxta Nymphęum duæ Iconæ veterrimæ artificialiter depictæ vſque hactenus videntur,in quarum altera beatus Apoſtolus Petrus ſedens conſpicitur. Ex lib.quoque eodem cap. 85. ibi etiam tempore Petri Archidiaconi,& Ioānis Economi Saturnius monachus dextra læuaq; beati Gregorij effigies ſanctorum Apoſtolorum, quemadmodum modo videntur depinxit, quo ſcilicet loco, nonnunquam diuinitus candela ſuccēditur,& in eiuſdem ſimilitudinis effigie pro regimine ſui Monaſterij, ſępe beatus Gregorius pręſentatur.

Eodem etiam libro cap.96.narrat Indulſum quendam laicum, qui clauſuras ligneas dormitorij diripuerat,miraculo fuiſſe in capite percuſſum à ſancto Andrea,& ſemiuiuum relictum,Apoſtolumq; in ſomnijs apparuiſſe cuidā clerico,vt iuberet comiti Indulfi domino, vt ex monaſterio diſcederet;quęſiuit clericus quis eſſet,qui ſic apparēs hęc iuberet;ipſum (inquit auctor) phibuit, qui ex pictura, quæ eius lectulo pręminebat facile potuiſſet cognoſci: ſtatim clericus ſurgens lumen arripuit,& ex picturæ ſimilitudine ſanctum Andream Apoſtolum ſibi apparuiſſe cognouit.Itaq; ad Indulſum iacentem perrexit,cū ſemiuiuum iam reperit; quem magnis eiulatibus clamare inſpiciens, tam comitem quàm cunctos, qui ſub eiſdem domibus dormiebant, miſerabili vociferatione venire coegit,& in faciem iacentis aquam ſuffundens per inuocationem ſancti Andreæ Apoſtoli,tandem aliquando loqui fecit.

Vſum imaginum tam publicè quàm priuatim probatum fuiſſe hoc ſęculo

iam apertissimum est, sed illud insigniter est memorabile, ac notatu dignum, quod diuinitus, miraculoq; imagini sacræ lumen accenditur, quodq; Apostoli Dei se picturis cognosci monuerunt. cultum igitur etiam cum lumine adhibere imaginibus sacris, & Deo, & sanctis eius gratissima res est.

De octaua synodo Constantinopolitana. Cap. XXVIII.

Octaua synodus & sacros libros, & sacras imagines habendas statuit: Iconomachos resipiscentes recipit; ex eius decretis

SYNODVS octaua, illa quidem etiam frequentissimo patrum conuentu celebrata est, & venerandas insigniter probauit imagines, & conuersos Iconomachos perhumanè suscepit. habet igitur act. 8. hæc verba: Venerunt ad synodum aliqui sacerdotes Iconomachi, & monitis sacrę synodi, & Imperatoris conuersi, recepti sunt, cum sola manus impositione. Et Infra: Postremo Stephanus diaconus è suggestu anathematizauit Iconomachos, & Photium in hac forma: Concilio quod adhuc fremit contra venerabiles imagines anathema. His qui sumunt diuinę scripturæ dicta, quæ sunt aduersus idola contra venerandas imagines anathema.

Et infra, can. 3. sacram imaginem Domini Nostri Iesu Christi & omnium Saluatoris ęquo honore, cum libro sanctorum Euangeliorum adorari decernimus. sicut enim per syllabarum eloquia, quę in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem & sapiētes, & idiotę cūcti, ex eo quod in promptu est, fruuntur vtilitate: quę enim in syllabis sermo, hæc & scriptura quæ in coloribus prædicat & commendat: dignum est enim, vt secundum congruentiam rationis, & antiquissimam traditionem propter honorem: quia ad principalia ipsa refertur, etiam deriuatiue imagines honorentur, vt sanctorum Euangeliorum sacer liber, atque typus pretiosæ crucis.

Et can. 7. valde proficuum est, & venerabiles imagines pingere; sed & proximo disciplinas diuinæ & humanæ sapientiæ docere, nō autem bonum est, nec omnino proficuum ab indignis. horum aliquid fieri huius rei gratia, nequaquā imagines operari in sacris templis, sed neq; in quouis loco docere anathematizatos, ab hac sancta & vniuersali synodo defendimus, & promulgamus, vsq; à propria seductione, ac malitia conuertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem ad picturæ sanctarum imaginum in ecclesijs, aut doctrinę actionem quoquomodo eos admiserit, si quidem clericus fuerit proprio gradu periclitetur, si laicus communione priuetur.

Ex multis iam concilijs superius productis, compertum habetis Iconomachi, quàm plurimos vestrę hæresis sectatores ad ueram fidem redijsse; per benigneque

gneque susceptos. Redite & vos, & resipiscite: Ecclesia Dei aperto nos gremio expectat, nihil vlciscitur in pœnitentes, diligit, fouet, ac quasi recuperatos nouis recipit epulis.

De Syricana cruce. Cap. XXIX.

Ad Syricanam crucem peregrinabantur vndecumque ex voto; ex Zonara.

SYRICANAM crucem egregiè commendant historici: quare quid de illa circa hæc tempora contigerit (nempe sub Leone Imperatore VI. cognomento Philosopho) non fuerit incongruum hic recensere. tanta enim erga eum erat populorum deuotio, vt ad eam quàm longissimo itinere omnes peregrè poficiscerentur. Sit ergo exemplo Samonas protospatharius huius Imperatoris, qñ cæsus est (vt est apud Zonarã his verbis) Samonas, cum apud Imperatorem multum posset, cum magnis opibus fugam ad Agarenos, vnde ortus erat, capessit; sed in transitu Halis captus, quamuis se ex voto crucẽ Syricanã adire diceret, nihilominus à Constantino ducis Andronici filio Bizantium est reductus; cui Imperator conseruato pristino erga Samonã affectu, mandauit, vt coram senatu interrogatus, diceret eum non cepisse fugam, sed ad Syricanam crucem peregrinatum esse.

Fuerat ergo summa omnium erga hanc crucem deuotio, si tam aperta fuga manifestiore ista deuotione tegi potuit. Discamus & hinc & vota peregrinationis, & cultum venerandum exhiberi posse sacris imaginibus, præsertim cruci.

De Adona Viennensi. Cap. XXX.

Ado crucis, & imaginum vsum multis locis probat; ex eius chronico.

EX Adone Viennensi sęculi huius scriptore, iam nonnulla cum occasio tulit, egimus in Heraclio, de cruce à Persis recepta, & in Hadriano primo Papa de damnatione Felicis Aurel. Iconomachi, quæ ab ipsius chronico excerpsimus, quare cum & imagines, & crucis signum apertissime illis locis comprobet, non est opus ea hic repetere.

Quanti putatis referre, ò Iconomachi, Leonem Armenum, Michaelem Balbum, ac Theophilum Imperatores, nebulonem quoque illum Theodotum Melissenum, ac Taurinensem Claudium vestræ fauisse sententiæ? tam parui sanè refert, vt illorum turpitudo suadeat omnibus, ab illorum sentẽtia esse discedendum, quando nullo alio argumento fides nostra inniteretur. Leo vt audistis fraudulentus fuit, dęmonum familiaris, femina leuior, Dei miraculo alterius Iconomachi confossus manibus, matre sic prędicente, visione conspecta. Theodotus autem ipso fraudulentior, impostor, ambidexter, quòd imaginibus

nibus fauere ſimularet,quas repudiauerat,ob ſolam ambitionem eccleſiaſtice dignitatis obtinendę. Michael autem Balbus perduellio, quòd Imperatorem à quo fuerat vita donatus, in eccleſia ſacris operam dantem occiderit; periurus quòd promiſsis pro eccleſia non ſteterit; iudaizabat, hæreticus circa reſurrectionem mortuorum, æterna bona non credens, prophetarum irriſor, dæmones eſſe negans, fornicationem affirmans non eſſe peccatum, Iudæ proditoris ſperans ſalutem.

Huic impio tot hæreſibus labefactato, quis vnquam adhęſerit? Theophilus verò inde noſcitur caruiſſe gratia Dei, quòd pictor ab illo ob imagines tortus miraculo ſit ſeruatus, deĩde moriens iuſſerit Theophobo caput amputari, quo allato, capillos illius conuellens, indignabundus eſt mortuus. Claudius etiam Taurinenſis præter Neſtorianam hæreſim, adiecit & Arianã. Perpendite quos habeatis Anteſignanos.

At nos obijcimus iſtis omnibus Imperatoribus quidem prædictis, tum miracula, tum, & præcipue Leoni, filium eius Conſtantinum, ac matrem; deinde Michaelem Rangabi, Ludouicum Pium, Bulgaros, ac eorum principẽ Andream Baſilij Macedonis exercitus ducem, Rhoſsios populos, Leonem VI. Imperatorem cognomento Philoſophum, Venetos ipſos. Contra Theodotum, ac Claudium obijcimus Nicetam miraculis inſignem, Euthymium Sardenſem, Nicephorum Cõſtantinopolitanum, Michaelem Sinadorum Aemilianum Cizici, Theophilactũ Nicodemiæ, Petrum Nicæę, Methodorũ Conſtãtinopolis epiſcopos: deinde Theophanem presbyterum, Theoſterictum, Theodorum Studitam, Vſuardum, Ionam Aurelianenſem, Rabanum, Haymonem, Rampertum, Pantaleonem, Photium, Ioannem diaconum, Adonem Viennenſem, ac demum Leonem IIII. & Nicolaum. I. Romanos Pontif. Sed & octauam ſynodum Conſtantinopoli coactam epiſcoporum trecẽtum. Numquid hic numerus adeo egregius, totque piorum virorum pręferendus non eſt paucis illis veſtris atq; impijs hominibus? pręter id quòd duabus, aut tribus ciuitatibus admodum breui temporis interuallo virulenta hæc veſtra peſtis efferbuit, cum catholica veritas perpetuò totum ſæculum obtinuerit in omnibus orbis partibus, vt iam fuſius per nos enarratum eſt.

SIMO-

SIMONIS MAIOLI ASTEN.
EPISCOPI VVLTVRARIENSIS
ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum decimum.

A Christo nato anno noningentesimo circiter, vsque ad annum millesimum circiter.

CENTVRIA DECIMA.

De Epistola trium Patriarcharum, Alexandrini, Antiocheni, ac Hierosolymitani. Cap. I.

Fuit memorabilis trium Patriarcharum epistola pro defensione imaginum præcipuè illius quę fuerat missa ad Abagarum; ex Constantino Porphyrogenito, ac Metaphraste.

QVEMADMODVM omnes hæreses, permissu quidē De[i] tempore aliquo inualuerunt; postea verò eadem diuina op[e] concilijs scriptisque piorum extirpatæ sunt; ita & in hac I[-] conomachorum impietate euenisse compertū est. Nā h[oc] sęculo, quasi profligatis imaginum hostibus, tandem cœp[e]runt sacra simulachra sine vllo aduersario coruscare, ac [v]bique restitui, persecutio quoque conquiescere, nempe [in] præmissis conciliis, sexto videlicet Constantinopolitano, & Nicęno secund[o]

octauo

octauo etiam Constantinopolitano, atque alijs occidentalium ecclesiarum synodis, additis etiam diuinis prodigijs, sanctorumque Patrum scriptis, totque martyribus pro venerando imaginum vsu sanguinem profundentibus; adeò vt nullum omnino genus argumenti defensionisque Deus omnipotens prætermiserit, quin suas sanctorumque imagines & habendas, & colendas vniuerso orbi demonstrarit: oppugnatores autem falsam tueri causam, toti etiam orbi palam fecerit.

Initio igitur huius sæculi vbique omnino sacræ imagines admissæ sunt, non per templa solum, & fora, priuatasque ædes, nec quæ picturis, aut sculpturis tãtum effingebantur; verùm etiam illa Abagari præcipuè, quam Saluator noster miro, diuinoque modo effinxerat ad suæ formæ exemplũ, adhuc summa omnium pietate Edessę colebatur, & persecutoribus deficientibus cœpit esse celebrior, non penes vnam atque alteram piam & catholicam plebem, sed publicè ac populariter circũquaque; adeò vt Edessenis erepta, Constantinopolim magno sumptu, magnaque pompa longissimis itineribus, terra, mariq; delata fuerit: frequentibus etiam miraculis Romano Lecapeno Imperatore rerum potiente; de qua re extabat huius sęculi initio narratoria epistola trium patriarcharum, videlicet Iob Alexandrini, Christophori Antiocheni, & Basilij Hierosolymitani, qui pro imaginum defensione aduersus olim Theophilum Imperatorem iam diu anteà eam conscripserant; qua tota illius ad Abagarũ imaginis historia continebatur; eaque miracula omnia, quæ dum afferretur ad ipsum, in itinere facta fuerant; atque alia quæ Abagaro viuente, aliaque insuper, quę illo defuncto, & statim, & successiuis temporibus vsque ad Chosroẽ patrata fuerant: Quam epistolam, & si excidisse compertum sit, hoc tamen tempore, se vidisse testatur Constantinus Porphyrogenitus, vt est apud Metaphrastem XVI. Augusti, atque ex ea luculentam orationem composuisse se profitetur, de qua mox agemus.

De insigni quodam miraculo in Basilica Vaticana. Cap. II.

Imagines Basilicæ Vaticanæ Formosum Papam veneratæ sunt; ex Sigeberto, Vincentio, Platina.

EST autem illud insigniter memoratu dignum, quod Vincentius historicus retulit, ac post eum etiam Platina, atque alij. Historiarum igitur lib. 22. cap. 87. cum è Tiberi Formosi Papę cadauer eductum fuisset, & in templo repositum enarraret, sic addit: Illud à piscatoribus inuentum, & in basilicam beati Petri loculo deportatum, quædam sanctorum imagines adorasse, & venerabiliter salutasse palam omnibus visæ sunt. Platina verò sic habet in Sergio III. Ferunt piscatores corpus ipsum Formosi inter piscan-

piscandum repertũ, ad basilicam Petri detulisse, atq; dum funus celebratur, Sãctorum imagines, quę in templo locatę erant corpus ipsum veneratas fuisse. Eadẽ scribit ante hos ipsos Sigebertus Semblacensis vtroque uetustior, sub anno Dñi DCCCCVII. Prostrabãt ergo publicè in Basilica imagines, ac pcipuè quas ipse Formosus ibi appingendas curauerat: nam vt in Formoso ipso habet Platina: statim inito pontificatu, ecclesiam Petri principis apostolorum, picturis exornauit. Nunc de ipsis quoque Imperatoribus est agendum.

De Romano Lecapeno Imperatore Constantinopolitano. Cap. III.

Romanus Imperator sacram Christi imaginem ad Abagarum ex Edessa Constantinopolim vehit, magna hominum veneratione; ex Constantino Porphyrogenito ac Metaphraste.

EXordiamur igitur primùm à Romano Lecapeno, qui imaginum cultor fuit, & translatione sanctę Christi imaginis suã testatus est fidem, tum sumptu innumerabili, tum feruenti studio longis itineribus transuehendi, tum Imperiali pompa; publicis quoque procesſionibus, adhibitis luminibus, & totius populi conuentu. Sic igitur habet Zonaras: Romano rerum potiente, Christi effigies nullis facta manibus, & diuinitus in linteo expressa, in Imperatoriã Vrbem est translata: eã tũ Edessa habuerat; quæ cum in periculo excidij esset, Agareni, qui dum Vrbem tenebant, incolumitatem hac effigie à Romanis redemerunt. Hęc ex ipso Zonara breuiter: sed quia, qui translationi interfuit Cõstantinus Prophyrogenitus Romani filius, luculenta oratione translationem ad vnguem enarrat; ac quæ in ipsa translatione miranda contigerant, sedulo ac ornato sermone explicat. ęquius est, vt ex illius verbis rem totam conscribamus.

De Constantino Porphyrogenito. Cap. IIII.

Constantinus Porphyrogenitus, luculenta oratione sacrarum imaginum plurima narrat miracula; ex eius scriptis, ex Constantinopolitanis Minæis, ex Metaphraste.

CONSTANTINVS igitur Porphyrogenitus, in luculenta quadam oratione, quam hac inscriptione prænotandam censuit, videlicet: De non manu facta Christi Dei nostri imagine, missa ad Abagarum; & ex Edessa translata in hanc beatisſimam Vrbium reginam Constantinopolim: multa memoratu digna narrat, quæ venerandas imagines coli oportere apertisſimè demonstrant. & quanquam oratio ipsa tota digna esse videretur,

tur, quæ hic describereturt: amen vitandæ nimiæ prolixitatis gratia, insigniora sui temporis gesta, & suas quoque sententias excerpendas censemus; ac primum prætermittimus hoc loco ea omnia, quæ iam initio prioris Centuriæ ex ipso retulimus, ad probandam huius imaginis veritatem. Illa autē adijciemus hic ex eius verbis, quæ Abagaro defuncto contigerant: Narrat enim successores Reges extincto Abagaro, erga sanctam imaginem in pietate refrixisse: quamobrem loci illius episcopum, ne tam pretiosa res cōtemptui haberetur, occuluisse sacrosanctum illum imaginis thesaurum in columna quadam, lumine ibidem contecto. Quæ verò post ipsam occultationem consecuta sunt, describit his verbis: Fluxit itaque interim multum temporis, & ex hominū effluxit memoria sacrę huius imaginis in columna erectio, ac eiusdem abscōsio. Postquam autē suo tempore Chosroe rex Persarum Asiæ ciuitates diripiens, venit etiā Edessam, & ante eam castrametatus, omnem mouit machinā, & omne comparauit instrumētum aptum ad oppugnandū ciuitatē. Fabricatus est namq; omnia quę pertinent ad emittenda tela, cōquassandos muros, & confringendas portas. In tantum periculum adducti Edesseni, ipsi quoque excogitabant quę poterant ad sui defensionē: miserunt autem Legatos quoq; ad petendum auxilium à ducibus Romani exercitus. Ilion vero qui tum pręerat Romanis copijs, & Persis vexabatur ab hostibus, non poterat Edessenis mittere auxilium. Et mox: Persæ autē cum aperta inuasione, occultas quoq; moliebantur insidias, & cum procul cœpissent fodere, cogitabant per cuniculos ingredi ciuitatem. Cum vero perinde ac quidā vrinatores sub terra essent intra muros, tali causa contigit vt manifestæ fierent insidiæ ijs qui erant intra vrbem: in illa enim vrbis parte habitabat faber æris intra muros, cuius vasa ænea in domo sublimia sonitū emiserunt, Persis sub terra pulsantibus, & puluerem effodientibus. cum ergo planè essent inopes consilij, & essent ad extremam redacti desperationem Edesseni ciues, ad Deum confugiunt; & cum dolore cordis, & lachrymis ipsum exquirunt: Noctu autem apparet episcopo (erat vero is episcopus Eulalius) mulier quædā honesta, & moderata pręstantior quàm vt homo esset, ei consulens vt Christi non manufactam acciperet imaginem, & cum ea faceret supplicationem: foreq; dixit, vt Dominus omnino sua ostenderet miracula. episcopus autē dicebat se omnino ignorare, an sit apud ipsos, an apud alios ea imago: tunc dicit ei, quæ in muliebri apparebat habitu, supra portam ciuitatis in hoc loco, hoc modo abscōsa hæc imago. Mane ergo episcopus euidenti visione fretus, ad locū veniēs cum precibus, & perscrutās inuenit hanc diuinam integrā, & incorruptam imaginē, & lucernā quę tot annis non fuerat extincta, & in tegula ante lucernam imposita ad eius custodiam aliam expresā similitudinē similitudinis, quę in hodiernū diē conseruatur Edessę. Cum ergo sumpsisset in manus hanc diuinā Christi, qui est Deus & homo, effigiem, meliori spe concepta, venit ad eū locū: in quo Persę fodientes ex eris sonitu deprehensi fuerāt, & cū cœpissent ciues fodere intrinsecus, vbi sibi inuicē appropinquarunt, ex illa lucerna oleū instillantes in ignē,

qui fuerat eis paratus aduersus inimicos;& immisissent cõtra Persas,qui erant in cuniculo,omnes perdiderunt; & cũ hinc liberati essent ab insidijs, eadẽ vsi sunt experientia aduersus machinas, quæ erant extra muros,& eas repente cõbusserunt,& multos consumpserunt ex ijs, qui erãt in eis, hostibus. Iam autẽ effecti fidentiores, lapides quoq; è muris emiserunt, à quibus ducem quendã exercitus hostiũ contigit interimi, & alios plurimos cum eo : Nec id solũ,sed etiã ea,quę extrinsecus à Persis accensa fuit,pyra aduersus eos, qui erãt intus, quam olearũ,& multarũ aliarũ quas immiserãt arborũ alebat infinita materia, effecit diuinę imaginis auxiliũ ferentis virtus, vt contra ipsos esset qui accenderant. Postquam.n. ex alto Eulalius eã è muro suis explicasset manibus, & obiret ciuitatẽ, repente cum peruenit ad hunc locũ, ventus vehemens excitatus aduersus eos qui hunc rogum accendebant,flãmam cõuertit,quę eos persecuta fuit,& exussit,sicut olim Chaldęos . Nõ sũt hęc miracula nullis approbata testibus,aut oratione cõposita ad aures oblectandas,aut à nobis conficta deceptio;sed tres simul Patriarchę Iob Alexandrinus, Christophorus Antiochenus, & Basilius Hierosolymitanus hęc scripserunt. & hęc ita se habere significarũt Theophilo Imperatori, qui sacras imagines iniuria affecerat, quando multis ostendentes,quàm sint sacræ & venerandæ imagines, de hoc quoq; tractarunt . licet autẽ ei qui velit ipsam prolixam legere epistolã,& id discere.

Sed Euagrij quoq; ecclesiasticã si quis diligẽter legerit historiã,sciet omnino quẽnã de hac sacra imagine narret in 4.lib. Scribit enim,ꝙ cum alijs de causis Chosroe,tum ob eam potissimũ rationẽ exercitũ duxerit, vt apertè ostenderet esse falsum,quod à Christianis de Edessa iactabatur ciuitate,eã nõ posse expugnari , ac diripi ; cui cũ magnam lignorum struem & penè infinitã breui multa manu militũ coegisset, & ea circũcirca fixisset aduersus muros ciuitatis: Deinde terrã in mediũ eorũ iniecisset , & alium murũ ei ex aduerso ędificasset,fuit altior muris Edessæ, & sic ex superiorib⁹ locis,& supra modũ deteris erat mox tela emissurus aduersus eos , qui pericula adibant pro ciuitatis defensione ; quod quidẽ cum viderent Edesseni apertè veluti montẽ excitatũ aduersus mœnia, per quem tanq̃ ex plano credebant hostes esse ingressuros ciuitatẽ, & si planè essent perplexi , & nescirent quid agerent ; machinantes tamen ipsi quoq; quę poterant, aggrediebantur ducere fossam ante murum iam recenter factũ, vt si possent attingere vallos, qui erant ante aggerem, terra in fossam attraherẽt, et sic magnus ille murus tanq̃ somnio effictus cito pessundaretur,et difflueret. Postquam autẽ absoluta quidẽ esset fossa, ignem vero ligna immittentes,à scopo aberrarent; nec posset ignis (propterea ꝙ terra esset constipata,et ligna adhuc virida) aliquid apprehendere: cum hanc sacrã imaginem in illa recenter ductam fossa tulissent,et ex ea aquã sanctificassent, et in rogũ et ligna aspersissent,effecerunt vt ignis esset efficax, et fidei eorũ qui hoc fecerunt , opem ferente diuina virtute, facta est aqua igni tanquam oleum: accendit flãmam, et consumpsit quicquid apprehendit . Tunc ergo rex Persarum desperans fore, vt vrbs caperetur, cum didicisset vndenam haberẽt auxilium

xilium, processit ad ineundam cum eis conuentionem; & percusso fœdere pacis, reuersus est in suam regionem. Erat autem ipse quoq; haud ita lõgo post tempore beneficium assecuturus ab hac sacra imagine, quę hostes eius beneficio affecerat, & suos de medio sustulerat: eius enim filia, quam dęmoniacus inuaserat spiritus, & excesserat à statu, qui est secundum naturam, assiduè clamabat ab eo vexata; nisi venerit Edessa imago non manu facta, id quod in ea habitat non esse egressurũ. quod cum Rex audisset, & quæ in obsidione euenerant considerasset, scribit statim ad Præsidem ciuitatis, & ad Metropolitanum Eulalium, & ad Commune ciuitatis, vt statim ad eum mitteretur diuina, & maximę virtutis effigies; adijciens etiam causam, nempè filiæ calamitatem, & omnino rogans, & instãs ne frustretur petitione. Illi autẽ Persicos mores suspectos habentes, & timẽtes ne rex Persarũ vellet eorũ vires dolo subripere, & cauẽtes ne eã in cuius tutela erãt, & quę eos beneficio afficiebat pderẽt, nec eo prętextu initã pacẽ soluerent, capiunt consiliũ prudens, & eis vtile.

Cũ itaq; omnino ęqualem, & quoad eius fieri potuit similem nõ depictæ, depictã effinxissent imaginem, mittunt ad eum qui petierat: postquam autem fuerũt intra fines Persidis ij, qui afferebant imaginẽ, statim per filiã Regis exclamauit dęmon se statim exiturũ, & mutaturũ esse habitationẽ propter eius, qui venit potentiam, si modo reuertatur quę accersita fuit imago, & nõ appropinquet regiæ, neq; ciuitati Persarum, quod à Rege magnopere contendebat, & ab eo supplex petebat. Cũ rex autẽ esset pollicitus, egresso à puella dęmone, & regis filia sanitati restituta; Chosroe, siue implere volens dęmonis petitionem, & confirmare quod erat pollicitus, siue eius qui veniebat extimescẽs potentiã propter malos & scelestos suos mores, misit qui iuberẽt, vt hęc imago reuerteretur in suam ciuitatẽ è qua exierat, adiectis à se missis donis ad eos, qui eã miserant. Erant ergo apud Edessenos hæ pretiosæ opes, thesaurus, qui non potest exinaniri, imago illa primaria, & non depicta, quę semper ab eis honorabatur, & eos vicissim custodiebat. Postq̃ autem ad hanc vrbium reginã vndiq; confluxerunt quæ sunt optima & pulcherrima, eratq; Dei voluntas, hanc quoq; sacram imaginem hic recondi cum alijs thesauris, Romanus, qui erat Romanorũ dñs Imperij, studiũ adhibet, vt per ipsum ciuitatũ regina hãc consequatur, diuersis vero tẽporibus mittens Edessam, petebat vt ea ad eũ mitteretur, & promittebat se cõtra, eis daturũ in pmutatione Saracenos numero ducentos, & argenti signati duodecim millia: Edesseni autẽ dicebant, sibi nõ conducere suę ciuitatis custodẽ & cõseruatricẽ argẽto & hominibus mortalibus permutare. cum autẽ ille sępe petẽdo instaret, illi vero sæpe preces reijcerent; tandẽ sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo secũdo anno ab origine mundi, misit Ameras Edessenus rogans vt scripta cautione per aureum signaculũ quod haberet firmitatem, fide iuberet Imperator, non esse Romanorum exercitus hostiliter inuasuros quatuor ciuitates dico autẽ Rochã, quam vox barbara vocat Edessam, Charam, Sarotze, & Samosata, neque ex eorũ agris prædas esse abacturos, aut eos qui in illis habitant redacturos in

captiuitatem, tradendos autem esse sibi ducentos Saracenos ex contribulibus
cum ea quæ prius fuit promissa quãtitate pecuniæ: quod si feceret, sciret se ad
eum esse missurum illam, quæ quærebatur imaginem Christi: Imperator ve-
rò eius boni desiderio concedens omnia quæ fuerant proposita, cum dedisset
ea quę petebantur, misit Abramium Deo charum Samosati episcopum, qui
illo tempore hic agebat ad diuinam illam suscipiendam imaginem Christi
Dei nostri. Aduertens autem, & qui misit, & qui erat minister ne in ea tra-
denda callide deciperetur, & pro nõ descripta & vera traderetur ea, quę tunc
fuit descripta propter Persicum casum has ambas cum alia quę celebratur in
ecclesia Nestorianorum quę ipsa quoque (vt est verisimile) sumpta fuerat et
prima quęsitas accepit ad fidem faciendam, quę rursus sunt redditę, reten-
ta sola principali, & vera: sed hoc quidem postea, tunc autem excitabatur
magnus tumultus à fidelibus, qui erant Edessæ, vt qui non sinerent à se au-
ferri, quę erant pretiosissima & propugnacula eius, quæ ipsos tulerat ciui-
tatis, donec præfectus Saracenorum alijs quidem persuasis, alijs verò coa-
ctis, alijs verò etiam minis mortis territis effecit vt ea traderetur. cum autem
tonitrua, & fulgura cum pluuia vehementissima diuina prouidentia subitò
erupissent, dum Edessa esset exitura imago, rursus mouebantur ij, qui ea p...
retinebant, & affirmabant Deum ijs quæ fiebant significare diuina volun-
tate non fieri rerum sanctissimarum ex eo loco translationem; sed cum præ-
fectus Saracenorum, penes quem erat vniuersa potestas, statueret standum
esse conuentis, & implendum esse promissum, egreditur è ciuitate effigies
pretiosissima, & huc afferebatur, et viam quidem conficientes ij, qui ea...
rebant peruenerunt ad Euphratem; et rursus tumultus excitatur nullo prio-
rum minor, Edessenis dicentibus, quòd nisi diuinitus ostensum fuerit si-
gnum aliquod, nullo modo dimitterent id quo continetur eorum securitas:
datur ergo eis signum, cum essent infideles, et tentarent; Nauis enim, cum
qua erat eis propositum trãsmittere Euphratem, cum adhuc esset in portu
partibus Mesopotamiæ, vbi eam solum ingressi sunt episcopi, diuinam ima-
ginem afferentes, cum seditiosi tempestate adhuc retinerentur, repente si-
remigibus, sine eo quo gubernaret aut traheret appulit in terram, quæ erat
aduerso, gubernata sola diuina volũtate: quod quidẽ omnes, qui conuene-
stupore impleuit, et admiratione, et persuasit vt nõ inuiti concederent em-
sionem. Hinc perueniunt Samosata ministri eorum, quæ ferebantur: era-
autem Samosatorum et Edessæ Pontifex, et eius primus presbyter, et alij q-
dã religiosi Christiani, cum quibus vnà erat etiã minister Ameræ, qui Ro-
reuertebatur. Hic cum aliquot dies essent morati, multis illic factis miracul-
rursus iter sunt ingressi, et rursus in via innumerabilia fiebant miracula à sa-
cra imagine: Cæci.n.ex improuiso aspiciebant, et claudi reddebantur sani
mẽbris integri; saltabant qui longo tempore in lecto decubuerant, et sani f-
bãt quibus erant manus aridæ: et, vt semel dicam, fugabatur omnis morb-
et infirmitas, et qui sani erãt Deũ glorificabant, et laudabant eius admirabi-

Cum

Cũ autem multum iam viæ confecissent, veniunt etiam ad sanctissimæ Deiparæ monasterium, quod vocatur Eusebij monasterium, quod quidem est in loco qui dicitur Optimatũ. In templo verò huius Monasterij, quo par fuit honore reponitur capsa, quę miraculorum effectricem tegebat imaginem, & multi qui accesserũt pura & sincera affectione curati sunt à suis morbis. Quò etiam venit quidam vexatus à dæmone, quo tanquam instrumento vtens malus spiritus, & multa per ipsum eloquens, quæ pertinebant ad laudem imaginis (nam olim quoque nouimus, quis sis sanctus Israel, dicebant, qui erant earũdem cum illo partium); tandem hæc quoque est quasi vaticinatus: accipe, dicens, ò Constantinopolis gloriam & lętitiam, & tu Constantine Porphyrogenite tuum imperium. His dictis, fuit homo curatus, & statim curatus à vexatione dæmonis: horum autem verborum fuere multi testes, nam cum Imperator misisset obuiam ei quod desiderabat magistratus, & primos totius senatus; & multi ex satellitibus simul cum eis exiuissent, accidit, vt magistri, & patritij cum inferioribus ordinibus ea audirent, & de ipsis ferrent testimonium. Et quoniam quę dicta fuerant cito euenerunt, iure est dubitandum, vnde nam præscientia accesserit ad dæmonem: non enim creduntur ea ex se habere, cum à diuina gloria exciderint, & pro luce dicti fuerint tenebræ; sed clarum est, quòd quomodo diuina virtus est Balaamo ministro eius, quę tunc fuit prędictionis, & alias alijs sæpe ea re indignis sapienti quodam, & solerti consilio, ita nunc quoque virtus quę erat in diuina effigie vsa est dæmone, & ideo per eum pręsignauit, quæ mox erant euentura: sed cum hoc quidem sic euenisset, eius meminisse interim non fuit fortasse alienum; pergemus autem ad ea quæ sequuntur narranda. Decimoquinto mensis Augusti, Imperatoribus de more festum celebrantibus semper virginis, & matris Dei Mariæ, in venerabili templo, quod est in Blachernis, circa crepusculum illuc peruenerunt ministri harum rerum pretiosarum; & reposita est in superiore oratorio diuini huius templi arca, quę intus habebat imaginem: Quò veniẽtes Imperatores, eam extra reuerenter adorauerunt; deinde cum honorificè, magno cum comitatu, & multis lampadibus ad regiam eam portassent triremem, cum ea venerunt in regiam & in templo, quod illic est, & nominatur Pharos, propterea fortasse, quòd sicut vestis splendida id sit egregiè ornatũ, eã reposuerunt. Die sequenti, qui erat mensis sextus decimus, piè & reuerenter salutantes eã rursus & adorantes illinc sacerdotes & iuuenes Imperatores (senex.n.domi manserat propter corporis infirmitatẽ) cũ psalmis & hymnis, & copioso lumine per descẽsum ad mare, ea in triremi regia rursus imposita, prope vrbem remigantes, vt quodãmodo vrbẽ conseruaret, per ipsum in mari ingressum appulerunt extra murũ ciuitatis, qui est ad occidentem: Quo in loco egressi, è naue pedibus egrediẽtes Imperatores, & totus Senatus, & sacrorũ Antistes, cum tota ecclesiæ cõgregatione, eo quo par fuit comitatu prosecuti, tanquam aliam arcam, vel potius supra eam vas deducebant, quod illa sanctissima, & pretiosa custodiebat: Et cum quę erãt extra muros transmi-

 sissent,

ſiſſent vſque ad portam auream, deinde ingreſsi in ciuitatẽ cum pſalmodi
& hymnis ſublimibus, & canticis ſpiritualibus, & infinito lumine lampa
publicam celebrãtes deductionem, iter faciebant per mediam ciuitatem ſ
ctificationis, & roboris per hoc eſſe participem ciuitatem credentes, illæſa
que & inexpugnabilem eſſe conſeruandam. Otioſa autem turba concurre
te ad ſpectaculum, homo quidam paralyticus, & imbecillus, & qui iam lo
go tempore ſuis innitebatur famulis, ſurrexit, vt videret diuinam imagine
tranſeuntem, qui ſimul atque eam aſpexit, præter opinionem ſanus effectu
cum cognouiſſet eſſe confirmatas, & corroboratas baſes ſuorum pedum.
currit ambulans ipſis pedibus, & exoſculatus eſt capſam imaginis, & Dei
gnificauit, narrans quod in ſe factum fuerat miraculum; quem cum vidiſſ
omnes qui ſimul aderant, & verba eius audiuiſſent, emiſerunt gloriam D
vniuerſorum, qui ſemper facit admirabilia. Tam multæ autem lachrymæ
gaudio ſunt profuſæ, & tam multæ ad Deum preces gratiarum actiones
ctæ ſunt ab vniuerſa ciuitate diuina imagine trãſeunte per mediam ciuitat
vt verbis explicari nequeant, vt pote, quod quæ vidit oculus, non poſſet c
ſequi oratio. Res enim quę ſunt excellentes pulchrius eſt videre quàm d
re, ſolentq; talia relinquere à tergo orationẽ. Cum ergo ad forũ quod eſt
te Auguſtium veniſſent duces huius celebritatis, & à via recta parum de
naſſent ad ſiniſtram, veniunt ad clariſsimum templum ſanctę Sophiæ, & i
aditorum propitiatorium reponunt pretioſam imaginem. Cum hic au
adoraſſet tota Eccleſiæ congregatio, & vt par eſt, honoraſſet, illinc re
egreſsi ſunt cum ſancto onere, qui peragebant proceſsionem, & cum ve
ſent in regiam in auro, quod cognominatur Triclion ſuper thronũ Imp
torium, in quo conſueuerunt reſpondere de rebus magnis. Tunc diui
collocant imaginem, cathedram omnino ſanctificari imperatoriam, & ſi
iuſtitiam, & benignitatem eis plane largiri, qui in ea ſedebant non imme
credentes. Intenſa autem de more facta oratione, poſt eam impletam, h
ſublata fuit diuina imago, & in prædicto phari templo in dextera parte, q
vergit ad orientem conſeruata fuit, & repoſita ad gloriam fidelium, ad cu
diam Imperatorum, & ad tutelam totius ciuitatis, & ſtatus Chriſtianor
Sed ò diuina ſimilitudo eius quę mutari nõ poteſt patris ſimilitudinis; ò c
racter characteris paternæ ſubſtantiæ; ò venerandum, & honore dignum
gnaculum primarię pulchritudinis Chriſti Dei noſtri (tecum enim loq
tanquam cum re animata) conſerua, & cuſtodi ſemper eum, qui piè & m
deratè nobis imperat, & tui aduentus memoriam luculente celebrat, q
cum tua benignitate ad auitam & paternam ſedẽ extuliſti; conſerua eius ſ
men ad generis ſucceſsionem, & ſceptrorum perpetuitatem; ſtatum paci
præbe reipublicæ: Concede vt hęc Regina ciuitatum maneat inexpugnab
& vt nos placentes archetypo tuo Chriſto Deo noſtro, admittamur in
regnum cœleſte, eum glorificantes, & celebrantes; quoniam eum decet g
ria & adoratio in ſæcula ſæculorum. Amen.

Vidiſti

Vidiſtis miracula ex imagine: vidiſtis totius vrbis deuotiſsimam pietatem: vidiſtis lampades accendi, clerum, ac populum ſolemni pompa proceſsiſſe; Vidiſtis populum, clerum, Imperatores ad imaginem fudiſſe orationem, lachrymis abundaſſe prę gaudio: vidiſtis hymnis, & canticis vſam fuiſſe omnem multitudinem coram illa: audiſtis Conſtantini Porphyrogeniti huius orationem, quam ad ipſam hanc imaginē ſupplex habuit, petens ab illa vrbis tutelam, imperatoriæ prolis conſeruationem, reipublicæ ſtatum pacificum; at illud non petit ſe placere imagini, quia nouerat mutam rem eſſe; ſed placere ſe archetypo Chriſto omnium benefactorum remuneratori, alloquitur igitur imaginē, vt rem inanimem re vera, ſed tanquam intendens in rem animatam, habita ad prototypum cōtemplatione. Teſtem habemus oculatum, non plebeium, aut idiotam, ſed principem eruditiſsimū, non ergo nobis hæſitandum videtur in ijs quæ ab illo relata ſunt.

De Nicephoro Phoca Imperatore. Cap. V.

Nicephorus Imperator cruces dedicat Eccleſiæ: ſacram Chriſti imaginem ex Hierapoli Conſtantinopolim retulit; ex Zonara, ac Conſtantino Porphyrogeni to, Metaphraſte, quin æneum Moyſis ſerpentem Conſtantinopolim etiam vehit, qui poſtea Mediolanum ſub Othone ſecundo tranſlatus eſt; ex Bugato.

NICEPHORVS Phocas Imperator Grecorum imaginum quoque cultor fuit manifeſtiſsimus; eius enim geſta ita narrat Zonaras: Imperator Conſtātinopolim è Cilicia reuerſus, æreas Tarſi, & Mopſiheſtiæ portas exquiſiti artificij, nouis ornamentis additis, partim muro iuxta arcem orientali, partim occidentali accommodauit; atque etiam Deo quaſi primitias expeditionis ſuæ obtulit venerandis crucibus, quibus barbari potiti fuerāt, cum Stippiota legionum domeſticus in obſidione Tarſij re per imprudentiam male geſta, cladē accepiſſet, diuæ Sophiæ templo dedicatis, Cyprum quoq; ab Agarenis occupatam Romano Imperio reſtituit: deinde Syriam inuaſit, & vrbibus ad Lybanū, & iuxta mare Scythis partim expugnatis, partim vaſtatis, ad Antiochiam venit. Sed Antiochenis acrius reſiſtentibus, accedente etiam commeatus penuria, & ſolo imbribus inundato, ſoluta obſidione, in Vrbem principem eſt reuerſus, allata Seruatoris Chriſti ſacra diuinaque effigie Hierapoli Syrię in olla reperta, & parte capillorum S. Ioannis Baptiſtæ ſanguine concreta.

Hæc imago non illa eſt, quam ad Abagarum Chriſtus miſerat. Nam Edeſſæ ſeruatam ſæpius diximus; ſed hęc ſeruata Hierapoli non equidem fuit manu facta, ſed ex illa Chriſti miraculo emanauit, quando Ananias ad Abagarum deferebat, vt vidimus priore centuria; & eſt apud Conſtantinum Porphyrogenitum in oratione prædicta.

Hic idem Nicephorus (vt Mediolanenſium annalibus cōtinetur) ſerpen-

tem æneum Mosis ab Ezechia confractum, Constantinopolim inter præfatas prædas transuexit: sed cum Arnulphus Mediolanensium præsul ab Othone secundo Imperatore ad eum missus, in Italiam, rebus feliciter gestis, rediret, serpentem illum dono accepit, Mediolanique (vbi adhuc visitur) in diui Ambrosij æde statuendum curauit, vt prima Centuria etiam meminimus.

De Ioanne Zimisce Imperatore. Cap. VI.

Ioannes Zimisce visione S. Theodori martyris, ac B. Mariæ victoriam reportauit, prælata etiam B. Virginis imagine; ex Zonara.

IOANNES quoque Zimisce Constantinopolitanus Imperator, vt imaginum propugnator fuit, ita quoque Dei gratia adiutus, de hostibus triumphauit: Nam in illa cruentosa pugna, quam cum Sphendosthlabo apud Dorostolum habuit, diuinitus auxilium sensit. Scribit his verbis Zonaras: Cum diu victoria anceps esset, Romani diuinitus adiuti esse perhibentur; nam & procellam Scytharum facies verberasse, & quendam in equo à multis visum, qui Romanos defenderet, & Barbarorum phalanges conturbaret; eo porrò die memoria Theodori ducis insignis martyris celebrabatur. Scythę igitur in fugam compulsi, vrbem versus fugiebant, quam cum intrare non possent, à Sclero interclusi, in suburbia dispersi cęduntur, & à se inuicem opprimuntur, & conculcantur; & interfectorum numerus haud facile iniri queat: reliqui omnes vulneribus affecti fuerunt. Theodorum verò ducem, Romanis contra Barbaros auxilio fuisse ex eo cognitum est. Muliercula quædam Bizantia religiosa, & modesta pridie illius pugnę in somnis sanctam Deiparam procedere cum magno comitatu videre visa est, ac dicere; Domine Theodore, meus & tuus Ioannes grauia certamina sustinet; properè igitur illi opem ferto: id somnium illa quibusdam aperuit, qui die notata compererunt id pridie postremę pugnę contigisse: Imperator verò vt martyri pro nauata opera gratiam referret, elegantissimum ei templum Eucaniæ siue Euchaitæ struxit, vetere diruto, in quo corpus eius multis certaminibus defunctum repositum erat; & vrbem, vetere nomine aboleto, Theodoriam appellauit.

Et mox: Bello Rhosio ad hunc modum confecto, Imperator Bizantium reuersus ab omnibus ordinibus splendidè excipitur. Nam & Patriarcha cum omnibus sacerdotibus ei obuiam est progressus; & senatus & populus coronas efferentes, & currum cum quatuor albis equis; rogantque vt eo conscenso, triumpharet: at ille coronas accepit, & equo singulari candido triumphauit, & vestibus Bulgaricorum Regum currui impositis, supraque eas imagine Deiparæ collocata, currum antecessit.

De Leone Drungario, & Georgio Hydropico, atque S. Samſonis imagine. Cap. VII.

De Samſonis imagine ſcaturiens oleum paralyſim ſanabat; ex Metaphraſte, ac miraculis.

SVB eodem quoque Imperatore Ioanne, magna veneratione colebatur Samſonis hoſpitum exceptoris imago, à qua vnguentum fluere conſueuerat, quo illiti omnes à quibuſcumque morbis curabantur. Leo etenim quidam Drungarius à genuum imbecillitate eo modo eſt factus incolumis; de quo ſic habet Metaphr. in vita Samſonis XXVII. Iunij: Morbo inquit grauiſsimo laborans Leo, & alijs corporis partibus vtebatur impotentibus, genibus autem propemodum inutilibus; & quæ ſuo officio minimè fungi poterant. In loco enim plano, & æquali vtcunque fortaſſe ingredi poterat: Scalas autem aſcendere, aut per locum accliuem incedere, erat is conatus ei vnus ex laboribus Herculis. Ex medicis verò omnibus, & qui alioq; opē ferre pollicebantur, nihil præter promiſſa eſt aſſecutus. Deinde cum ei in mentem veniſſet ſanctus, agitat animo aliquid magis pium, & magis verum ad iuuandum. Alijs omnibus deſpectis tanquam inutilibus, accedit ad illius ſepulchrum: Ad quod cum veniſſet, non vtitur quidem aliquibus negocioſis vacationibus, neque multos alioqui dies illic aſsidet; ſed ſola tunc precatione, & vnctione vnguenti, quod illinc ſcaturit, vtitur in genibus ſuis laborantibus. Quod cum factum eſſet, ſtatim quidem exuit morbi pedicas, confirmat autem pedes robore intenſiſsimo. Deinde, & ſano toto corpore, & læto animo domum reuertitur. Verumenimuerò cum vellet oſtendere non in ignauū hominem, & beneficij accepti immemorem id fuiſſe collatum, ſed in virum gratum & pium; quoniam diuini huius Samſonis domus tunc laborabat, & in genua lababat; quod attinebat ad pecunias & ſumptus opportunos, petit a bono Ioanne (ille enim tunc obtinebat Imperium) vt cura huius domus ſibi demandaretur; atque ille quidem dedit: Et quoniam hic nulla facta videt̄ imaginis mentio, ędes ſepulchrumque prędictum Samſonis imagine erat percelebre, à qua oleum ſcaturiebat, vt de ea habet ibi Metaphraſtes paulò inferiùs, ijs verbis: Coniungatur præcedentibus Georgij quoque miraculum, non eſt enim leue, nec vulgare, neque dignum quòd contemnatur: Is erat quidem miniſter monachi cuiuſdam & ſacerdotis nomine Ephedim; cum autem hydrope laboraret, & in ſacra magni Samſonis ęde eſſet repoſitus, omnia quidem repulit; quæ ei à medicis prius erant ad medelam adhibita, vt à quibus omnibus nihil opis ſenſiſſet. Deinde cum ęgreferret quòd tamdiu illic decumberet, ſacra illa ęde relicta, abit in domini domunculam. Non ceſſat autem dominus eum monere, & hortari vt reuertatur, & in ſancti domo adhuc maneat; cū verò non perſuaderet, à verbis enim abſtinebat aſperioribus propter morbi grauitatem: At oratorium, inquit, ſaltem ingredere adoraturus ipſam ſancti ima-

imaginem. Deinde cum oleum acceperis, & te vnxeris in tuo lecto recumbe. Ille autem fecit quod iussus fuerat. Postquàm vero fuit dies, iubebatur quidem à Domino adhuc facere similia. ille autem: sed ego, inquit, conualui; & sancti virtute sum puram assecutus sanitatem. hac enim nocte mihi apparens in somnijs sanctus, & meum ventrē tetigit, & dixit mihi; Abi cum sis sanus, nihil enim mali te vexat amplius. Ecce pium esse, & Deo percharum ad venerādas accedere imagines, indeque per Dei gratiam beneficia suscipi, nec idololatriam esse sacris sanctorum imaginibus dulię cultum exhibere.

De Adeobaldo. Cap. VIII.

ADEOBALDVS Vltraiacensis (vt Bergomensis scribit) hoc tempore in laudem Virginis Marię, & sanctę crucis multa conscripsit, licet Trithemius inferiore sęculo illum collocauerit.

De Vandelberto monacho. Cap. IX.

Vandelbertus metro crucis inuentionem, & exaltationem cecinit; ex eius libris.

VANDELBERTVS hoc tempore diaconus, & monachus martyrologium metrico carmine conscripsit: quo de cruce nonnulla promenda censemus: Is igitur Quinto nonas Maij sic habet:

Præsul Alexander quinas, & Euentius ornant,
Theodorusque Dei pariter pro nomine cęsi:
Hic quoque celsa crucis radiant vexilla reperta.

Idem octauo Calendas Octobris sic habet:

Octauo, & decimo Octimbrem vocitante futurum,
Exaltata crucis fulgent vexilla relata.
Perside ab indigna, Victor quam vexit Heracleus.

De Sergio Romualdi abbatis patre, & de monachis Camaldulensibus. Cap. X.

Sergius coram Christi imagine assiduè orat, eiusque monachi crucis se munimento in angustijs armant; ex Petro Damiano, ac miraculis: & obiter quædam de cruce miracula ex Vincentio, Nauclero, Sigeberto, Lamberto.

HIS temporibus Othone III. Imperatore vixit Romualdus Camaldulensis ordinis instituor Rauenna oriundus, cuius vitam narrat egre-

egregius epiſcopus Oſtienſis & Cardinalis Petrus Damianus, qui Rauennæ Archiepiſcopatu etiam eſt functus. In illa igitur narratione, poſtquam ſcripſit Sergium Romualdi patrem cum filio ad monachiſmum fuiſſe conuerſum, ſed mobilitate animi conuerſionis pœnituiſſe, atque ad ſęculum redire fuiſſe adnixum; pia tamen Romualdi filij increpatione in eremo perſtitiſſe; ſubijcit hæc verba: Sergius igitur tandem ſanæ mentis recepto conſilio, quicquid prius retrograda voluntate deliquit, multipliciter poſtmodum rectis ſanctę conuerſationis greſsibus emendauit. Habebat denique inter cętera conſuetudinem, ante quandam Saluatoris imaginem frequenter aſsiſtere, ibique peculiarius orans vberibus lachrymis, & multa ſe cordis contritione macerare. quadam igitur die dum ibi attentius in oratione perſiſteret (noua res, & noſtris temporibus inaudita) repentè ſibi neſcio qua ſpecie ſpiritus ſanctus apparuit, qui protinus à Sergio interrogatus manifeſte quia ipſe eſſet Spiritus ſanctus aſſeruit, & ſubito quaſi pertranſiens ab oculis ſe aſpicientis euaſit; quam viſionem breui poſtea mors inſecuta eſt.

Et infra: Buſclauus (is erat Sclauorum Rex) appetens ſui Regni coronam, Romanæ eccleſię auctoritate ſuſcipere, venerabiles Romualdi fratres obnixè cœpit ſupplicatione depoſcere, vt ipſi plurima eius dona Papę deferrent, & coronam ſibi à ſede Apoſtolica reportarent: qui regiæ petitioni aſſenſum penitus denegantes, dixerunt; Nos in ſacro ordine poſiti ſumus, tractare nobis ſæcularia negotia minime licet. & ita relinquẽtes Regem, ad cellam reuerſi ſunt. Quidam vero Regis familiares agnoſcentes ipſius deſiderium, ſed quid ſancti uiri reſpondiſſent ignorantes, copioſum auri pondus, quod mittendum Papę fuerat, ſecum eos detuliſſe ad cellulam falsò opinati ſunt. Deinde intra ſe cõditione pacta condicunt vt noctu eremum latenter ingreſsi, & monachos interficerent, & pecuniam aſportarẽt: Quos cum beati viri tentantes irrumpere perſenſiſſent aduentus eorum cauſam protinus agnoſcentes, confeſsionem inter ſe facere, & ſanctæ crucis ſe cœpere vexillo communire. Erant autem ibi duo pueri eorum obſequio ex aula Regia deputati, qui prout vires dabant ſtare pro ſanctis, & furibus reliſtere nixi ſunt. Fures uerò, reperto tandem aditu, irruentes, extractis gladijs, omnes pariter occiderunt. Tunc theſaurum anxie perquirentes; ſed euerſis omnibus, nihil inuenientes, vt tanti reatus crimen obtegerent, & humana ſuſpicio non armis, ſed flammis potius quod fuerat deputaret, cellam incendere, & ipſa martyrum conati ſunt cadauera conflagrare: ſed admoti ignes, amiſsis naturę viribus, nil omnino conſumere vllis hominũ ſtudijs potuere; ita enim eos ipſa etiam parietum materies repellebat, ac ſi pro lignis duriſsimi ſilices eſſent. Fruſtrati itaque fures, in fugam ſe conferre nituntur; ſed & hoc illis ex diuina prouidentia denegatur: tota ſi quidem nocte per fruteta nemorum, per latitudinem ſaltuum, per opaca ſiluarum viam anxiati ſunt quærere, quam nullatenus valuere errabundis veſtigijs inuenire: ſed neq; pugiones in vaginas recondere, arefactis brachijs potuerunt: vbi vero ſanctorum iacebant corpora, copioſum lumen vſque in diem ſplendeſcere, & dul

cisſima

cissima Angelicæ cantilenę non desijt suauitas resonare; die illucescente comprehensi, non gladio interempti fuere latrones, sed perpetuis compedibus ad occisorum sanctorum sepulchra damnati, nouoque miraculo etiam compedes fracti absolutique sunt, & fabricato ibi insigni templo, miracula semper ibi diuiuitus patrata sunt.

Audistis Caluinistæ Sergium ad Christi imaginem frequentissimè orasse, ibi visiones vidisse, ibi sua peccata defleuisse, ibi compũctionis virtutem quæsiuisse: probat ergo & Deus illarũ vsũ: beneficia inde accipi discimus, nostrasq; ibi orationes audiri experimur. Deinde uidistis eos qui crucis signo vsi sunt, in mortis periculo constituti, quantis coruscarint miraculis ad propriæ mortis gloriam, sed & ad confusionem facinorosorum hominum, & præterea etiam ad pœnitentium veniam. Si de cęlo signa quæritis, vt fidei Catholicæ adhæreatis, habetis hic huiusmodi signa: narrat ea proximus illius sæculi Petrus Damianus sui temporis doctrinæ columen, sanctæ amator solitudinis, omnique pietatis & virtutis genere conspicuus; quin & cardinalitiam cum episcopatu dignitatem dimiserat; adeoque sponte, vt nec summorum Romanorum Pontificum iussis potuerit à tranquilla vita sic electa reuocari; de quo proxima Centuria suo loco agemus.

Fuerunt & grandia prodigia sub hæc tempora ad crucis vsum confirmandum. Narrat enim Vincentius Historicus circiter annum DCCCC. XL. prodigium his verbis: In Italia lapis miræ magnitudinis tonitru, & tempestate turbulentè de cęlo lapsus, ingens miraculũ vidẽtibus præbuit; prodigiosa quoque res multos terruit, & à uitijs coercuit, notis crucis in veste plurimorum apparentibus, quorundam autem vestibus quasi lepra sordentibus, temporibus Othonis primi. Idem scribit & Nauclerus ad calcem generationis 32. his verbis: Anno Othonis. XIX. lapis miræ magnitudinis tẽpestate de cœlo iactus, miraculum videntibus præbuit in Italia. Anno sequenti cruces in vestibus hominum apparuerunt nonnullorum cruentæ, quorundam vestibus quasi lepra sordentibus. Eadem ante hos omnes narrauit Sigebertus Semblacensis sub anno Domini DCCCCLIX. eadem quoque, ac sub eodem anno tradidit Lambertus Schafnaburgensis.

SIMO-

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Saeculum vndecimum.

A Christo nato anno millesimo circiter, vsq; ad annum centesimum supra millesimum Circiter;

CENTVRIA VNDECIMA.

EXTINCTIS Iconomachorum persecutionibus, sacrae imagines vbique terrarum & scriptis, & veneratione magnificatae sunt, propagata per Dei gratiam erga eas pietate Quamobrem vberiore etiam stylo de eis scriptores tradidere, miracula quoque ipsa coruscarunt, vt ipsius temporis historici scriptum reliquerunt.

De Symeone Metaphraste. Cap. I.

Metaphrastes vbique de cruce, de imaginibus narrat miracula innumerabilia; ex eius libris.

A Symeone Metaphraste libet huic centuriae initium facere, quem his temporibus adhuc superfuisse non fuerit dubitandum: nam cum Con-

Constantini Porphyrogeniti orationem integram ipse recenseat, qui ... xit circa annos ab hinc sex centum, paulo illi posteriorem esse conijciendum est; rursum longe il lo posterior esse nõ potest: quia & Psello (qui ipsius Metaphrastis vitam scripsit, ac secundũ Zonaram floruit ante annos quingentos sub Romano Diogene, & Michaele Duce Imperatoribus,) senior est. Vnde inter hos videlicet Constantinum Porphyrogen itum, & hunc Psellum iure collocamus Metaphrastẽ; cuius scripta quantæ sint apud Græcos Latinosque auctoritatis, insigne pro illo ex multis scriptoribus testimonium ... dit Lippomanus, ad quem lectorem reijcimus. Ex hoc igitur nos innumeros quidem locos, tam pro signo crucis, quàm pro reliquis sacris imaginibus ... superioribus sæculis collegimus; quos sub suis temporibus ordine contexuimus. Verùm quia etiam ipsius sententiæ narrandæ sunt hoc sæculo, atque ... ijs etiam quæ ille narrat ante sua tempora contigisse, quorum incerta ætas ... aut alia quę suo ipsius Metaphrastis tempore contigerunt, hic locus iure ... tit, vt eundem proferamus.

Primùm igitur lubet inserere hic illum eius locum, quem habet in vita sancti martyris Andreæ in Chrysi sub XIX. Octobris. cũ enim enarraret di... omnia molimina in deturbanda fide, circa ueram Christi carnem sic scr...: Tanquam ferus aper è silua eam alio modo conatur perdere, qui propemo... ferebat ad idem damnum, & per negationem venerandarum imaginum m... tur inducere negationem carnis susceptæ œconomię: siquidem quæ sunt imaginis, scimus transire ad exemplar primarium: itaque sensim eum subiens ... obtigerat imperium, improbum inquam & infaustum Constantinum in religionem secus affectum, quàm Constantinus ille, qui fuit eiusdem nominis ... primus plantator pietatis ei persuadet, nefas esse Christianis, & ijs qui ... sub eius imperio, verè sacras honorare imagines; quod quidem ille fieri prohibuit existimando, & dicendo, hoc gentilis esse superstitionis, male profecto ... telligens, & periculosè admodum & insipienter id, quod dicitur à veteribus ... miscens ea quæ misceri non possunt: Nam quorum primum quidem exemplar est impium, eorũ quoque figura est ęque profana ijs, qui volunt esse p... quorum autem illud est adorandũ & venerandum, eorum quoque imago c... sequenter digna est omni honore.

Post hæc narrat certamina Beati Andreę aduersus tyrannum Iconomachum, coronamque martyrij, atque ab eius morte miracula, vt fidem quam de imaginibus tutatus fuerat viuens, veram esse testarentur Dei miracula.

Præterea in enarrando sancti Artemij martyrio XX. Octobris, honorificam mentionẽ agit de illa Christi statua, q̃ fuerat in Paneade, his verbis: Saluatoris autem statuam, quæ in Paneade ciuitate à muliere, quæ profluuio sanguinis laborabat, & à Christo curata fuerat magnificè constructa, & in insigni ciuitatis loco posita fuerat; quæ post tempus agnitam, ex miraculo herbæ, quę il... nascebatur, Christiani acceperunt, & posuerunt in Diaconico: eam gentes ... traxe-

traxerant, & funibus alligatis pedibus traxerunt per forum donec paulatim interijt relicto solo capite, & rapto à quodam, dum gentes tumultuarentur, dicẽtibus ijs verba blasphema, & abominanda in dominum Nostrum Iesum Christum, quæ nemo vnquam audiuit: atq; ita optimus Metaphrastes apertissimè docet omnem blasphemiã quę in Christi simulachra conijcitur in ipsum prototypum Christum omnino vergere.

Hét & aliud pro imaginibus notatu dignũ, in vita sancti Theophanis, XII. Martij: Cum etenim nararet trãquillum vetustæ Ecclesiæ statum, diaboli inuidia, Leonisque Armeni ministerio fuisse perturbatum, sic scribit: Hic Imperator in blandum, & pręclarum Imperium consurgens, ornatissimum, & inaccessum ecclesiæ solem deiecit, & cum illo omnes ferè sacerdotum principes exturbauit, & hanc ab Apostolis per manus traditam institutionem negligens, at contemnes diuinæ Christi carnis imaginem defodit; idemque de matris eius, & sanctorum omnium imaginibus fecit, & ecclesiam grauioribus, quàm fuerant Aegyptię tenebris impleuit.

Sacras igitur imagines abolere Pharaonicum opus est, & Aegyptiaca tyrannis, tot plagis etiam diuino numine vsque ad internecionem vindicanda.

Videamus & de signo crucis præter illos locos, quos alibi, vt occasio tulit citauimus; atque in primis totus orbis ei debet plurimum, quòd edidit luculẽtissimum illum sermonem de adoranda cruce, cuius auctor est Andreas Cretensis: debemus etiam omnes illi, quòd ediderit illam Cyrilli Hierosolymitani epistolam, qua de signo crucis Hierosolymis viso, scripserat ad Cõstantiũ Imperatorem. Sed & alibi sępissime de eodem signo egregie locutus est, miracula referens: Nam sub XXVII. Martij Isaacij vitam conscribens, sic exorditur. Post venerandæ & immaculatæ, ac pretiosæ crucis Domini Nostri Iesu Christi inuentionem, Post Imperium Constantini magni Imperatoris callidus & vafer, ac versipellis serpens, piorum hominum generi inimicus, & inuidus, atque maleuolus aduersatur. Et infra: Cum extra vrbem habitaret Isaacius, nec semper liber illi esset reditus in Vrbem; propterea quòd persępe ciuitatis portę essent clausæ, sic subijcit: Quòd si cõtingebat vt Isaacio egredienti portę ciuitatis essent clausæ, consistebat & orabat; factoque crucis signo spõte sua portæ aperiebantur, atque ita exibat gratias agens Deo.

Sed & sub prima Iulij agẽs de Symeone cognomento stulto sic scribit: semel sedebat cum fratribus, & se calefaciebat prope caminum vasorum vitreorum opificis: erat vero vitreorum opifex Hebræus, dixitque ludens pauperibus; vultis faciam vos ridere, ecce quando artifex facit poculum faciam crucẽ & franget: postquam ergo septem fregit ordine, cœperunt ridere pauperes, & rem ei dixerunt. Is vero illum ira accensus est persecutus: postquam autem recessit, clamauit ei dicens; re vera Manser donec crucem in tuo fronte feceris, conterentur omnia; cumque rursus tredecim alia fregisset ordine, compũctus est, fecitq; crucem in fronte, nec vllum fregit amplius: Hoc ergo modo abijt, & factus est Christianus.

Sed

Sed & in vita sancti Procopij sub VIII. Iulij; cum adductus esset ad simulachra Gentilium Diocletiani tempore, & orasset pijssimis verbis, sic subdit: Hæc cum dixisset, & signum viuificę crucis in aere iecisset aduersus statuas: Vobis, inquit, dico immundis simulachris timete Dei mei nomen, & in aqua resoluta in hoc templo dispergimini: deinde cum manū tetigisset Apollinis, eum cœpit diuellere, & sic eadem hora triginta sunt deiectæ statuæ. Et infra: Perspicuum enim erat eum frui spiritus copiosa gratia, & eum famæ pennis in omnem partem peruadere, vt qui multos curauerit dęmoniacos, non mora temporis, & difficultate; sed signaculo solo diuinę crucis, & Imperio facto in dęmones. Hæc ibi Metaphrastes de Procopio, quanquam & alia ex eodem loco excerpsimus supra Centuria III. quando de Diocletiani persecutione agendum fuit.

Idem etiam dum ageret de sancta Euphemia XVI. Septembris cum paratę rotę fuissent, quibus illa cōtereretur ait: Postquam autem ipsę machinæ dicto citius fuerunt constructę, & martyr in eas erat inijcienda, validis in se continuò paratis armis, nempe diuina crucis figura, ac ea signata; aut, vt melius dixi, munita, aduersus rotas processit, & inde miraculo liberatur. Et infra, cum in ignem esset inijciēda, ait: Cum figura crucis rursus tanquam alijs armis se ipsa armasset, stabat parata expectans iussum tyranni, & inde illæsa egreditur: quibus locis ex Metaphraste contenti sumus, quanquam innumeri alij sunt tam de imaginibus, quàm de signo crucis, ac cruce ipsa: sed quia alibi plerumque de eis meminimus, visum est hic reticere, ne diutius in ipso immoraremur.

De Henrico secundo Imperatore. Cap. II.

Henricus II. assuetus picturis sacris, sanctorum visiones discernit; ex Nauclero.

HENRICI secundi Imperatoris viri vndequaque sanctissimi res gestę probant & illius erga imagines cultum. visiones etenim illi apparentes necessariò illud indicant assuetum illum fuisse colendis, & prospectandis ecclesiarum picturis, quibus certa cuiusque sancti repræsentatio fieri solet. Sic igitur habet Nauclerus generat. 34. anno Domini MX. Fertur de Henrico hoc, quòd semper primam noctem ingrediens Vrbem solitus fuerit in ecclesia sanctę Mariæ Maioris manere: contigit autem semel quòd dum solitarius oraret, visus sit sibi Christus Pontificalibus indutus procedere missam celebraturus, quem sequebatur sanctus Laurētius, & loco subdiaconi Vincentius. post hos virgo Dei genitrix cum multitudine Virginum & Angelorum; de hinc Ioānes Baptista cū Patriarchis, & prophetis; post hos Petrus & Ioannes cum cęteris Apostolis & Euangelistis, Sanctus Stephanus cum martyribus, sanctus Martinus cum confessoribus; Angeli inceperun. introitū, Suscepimus Deus misericordiam; & cum cantaret; Dextera tua plena

plena est iustitia, omnes Christum, & beatam Virginem imitantes extenderũt digitos in Henricum : Post Euangelium inedicibili iubilo, Angelus librum deosculatum à Christo præsentauit beatę Marię, & post eam omnibus per or dinem deosculandum; demum innuit beata Virgo Angelo, vt porrigeret librum etiam Henrico ad osculandum, dicens: Præbe ei pacis osculum, cuius mihi virginitas placet; & cum præ nimio gaudio raptus nesciret ad plenum intendere, Angelus ipsum in neruo tangens dicit: Hoc tibi erit signũ dilectionis Dei propter tuam castitatem, & iustitiam; & ex inde vsque ad mortem claudicabat: ex quo euentu vocatus est Henricus claudus. Idem Henricus secundus aliquando infirmitate calculi laborabat, cum pernoctanti in monte Casino ante altare sancti Benedicti, & multum dolenti sanctus Benedictus apparens calculum ferro excidit, eumq; in manu Imperatoris posuit, & vulnus sanauit; calculus ille adhuc fertur suspensus in quadam ecclesia. Hæ visiones in discernendis singulis sanctis non nisi longo vsu picturarum fieri cõtigit, ita & in illa visione de adorandis euangelijs; per quam etiam imaginum adorationem comprehendi alijs locis iam diximus.

De Henrico Tertio Imperatore. Cap. III.

Henricus III. assuetus picturis sacris, sanctorum visiones discernit; ex Nauclero.

NON videtur æquum Henrici quoq; Tertij Imperatoris visionem præterire, cum ad eandem conferat sententiam. Habet Naucler. gener. 36. anno Domini M. L. Idem imperator cum adhuc esset puer, viuente patre suo Conrado à quodam clerico fistulam argenteam dono accepit, cum qua ludentes solent alter in alterum aquam iaculari, qua recepta ait: Cum ero Imperator episcopatum tibi dabo. Imperator factus petenti promissum, impigrè dabat, sed non multò post graui morbo correptus, tribus diebus semianimis iacuit. qua propter episcopi indicto triduano ieiunio, pro vita eius supplicant: postquam verò de infirmitate conualuit, vocatum episcopum consilio omnium episcoporum deposuit, confessusque est toto illo triduo dæmones sibi infestos vidisse in se flammam ignis per fistulam iaculantes; superuenisse autem iuuenem semiustum latere, calicẽ aurem aureum ferentem immensi ponderis aqua frigidissima plenum; cuius aspersione illatos ardores euaserit: hic erat beatus Laurentius, cuius ecclesiã reparauit Imperator, & præter alia munera calice aureo honorauerat: didicerat sanè pius princeps picturis delectatus semiustum illum iuuenem esse Laurentium. Verum, quia Iconomachi visionibus etiam bellum gerunt, transeundum est nobis ad ipsas tum cruces, tum fabriles imagines ex probatissimis auctoribus; vt iam reliquo opere adnixi sumus.

De sancto Ioanne Gualberto, ac crucifixi insigni mira- culo, ac de Petro Igneo Cardinali. Cap. IIII.

Ioannes Gualbertus vindictam Christo remittit; ideo à Christi imagine re- sponsum accipit: Petrus quoque Igneus Cardinalis cruce ignem superat; ex Bergomate, Volaterrano, Bino Milanesio, ac recentioribus, atque etiam mi- raculis.

IOANNI Gualberto ordinis Vallis vmbrosæ primo institutori, qui h[...] sęculo vixit, ab crucifixi imagine insigne coruscauit miraculum, de q[...] Volaterranus libro 21. in Benedicto sic habet: Vallis vmbrosæ auc[...] Ioannes Gualbertus Florentinus anno M. L X X. quem Gregorius Se- ptimus simul cum ordine probauit, & in catalogum retulit. Is enim p[...] Gualberto Florentino, cum inimicitias ob interfectum fratrẽ cum ciue q[...] dam gereret, eique apud ædem sancti Miniati ad montem cum armato[...] manu occurrens formidinem incuteret, illicò supplicem eundem, ac ad g[...] nua veniam orantem, impunè, Christi causa, ac illæsum abire permisit; [...] timque idem ingressus templum, ac crucifixum ante cuius simulachrum o[...] bat annuentem, & quasi facti gratias agentem, ipse cum cetera multitud[...] manifesto conspexit: quo prodigio attonitus, relictis omnibus eiusdem [...] cœnobio se addixit. Et mox: Decessit anno M. L X X I I I. relatusque in[...] sanctos à Gregorio VII. ac demum à Cęlestino III.

Eadem ante Volaterranum narrauit etiam Philippus Bergomas, qui [...] lud opportune addit, Ioannem obtulisse re ipsa inimicum simul astantem [...] si crucifixi simulachro; eamque imaginem vsque ad sua tempora magna [...] lebritate venerari.

Ante hos omnes (nempe Gualteri huius sæculo) Franciscus Binus ei[...] vitam scribens, hęc enarrauit, ac tandem etiã Blasius Milanesius ordinis e[...] dem Generalis, vt est apud Surium de vitis sanctorũ tomo 4. sed & alij, q[...] recenset Garimbertus episcopus de vitis Cardinalium.

Est præterea pro crucis encomio aliud memoratu dignum miracul[...] quod hoc Ioannis tempore contigerat: de quo Volaterranus ibidem: Io[...] nes, inquit, signa sanctitatis varia prodigia monstrauit, inter quæ olim [...] tur dum apud Septimiense cœnobium contra Simoniacam labem concio[...] retur, vt ostenderet eam Deo maximè inuisam, ignem in medio succen[...] spectante populo iussit nudis pedibus prodigiosè incolumem transire mo[...] chum, cui Petrus nomen fuit, qui custos ab initio pecoris inter Monac[...] factus, ex vilissimo officio ob virtutem Abbas Fucetiensis electus, deinde [...] Cardinalatum vsque prouectus est. Narrant reliqui omnes Petrum h[...] cum struem illam ligneam supernè infernè, atque hinc & inde conflag[...] tem illæsus pertransiret, præmissa oratione crucisque signo, præ man[...] cruce[...]

crucem gestasse, vt scripsit nouissime Garimbertus episcopus, citatis pluribus eiusdem historiæ testibus. Hinc discant quicunque imaginum venerationi aduersantur oblata imagini videri prototypo ipsi oblata: hostem enim Ioannes Christi simulachro obtulerat, sibi oblatum Christus & suscepit & gratiam rependit, tanti cum miraculi approbatione, cuius veritatem multitudo omnis tunc astans testata est, & fide digni historici suis scriptis tradiderunt: Ordo ipse qui ab hoc cœpit miraculo, conuerso ad eremiticam vitam Ioanne, admodum latè propagatus est, deinde in hunc vsque diem perpetua veneratione crucifixi, illa imago colitur, vt nulla sit Iconomachis vlterius tergiuersandi occasio, tam aperta luce vndequaque coruscante.

De beato Petro Damiano Cardinali. Cap. V.

Petrus Damianus picturas sacras coluit, crucem adorandam docet, metro & prosa, ac plurima crucis scribit encomia, atque etiã miracula; ex eius scriptis.

PETRVS quoque Damianus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & episcopus Ostiensis, simulque Archiepiscopus Rauennas, omni litterarum genere peritissimus (vt illius scripta testantur) vixit hoc sæculo: In hoc igitur homine, non tantifacio imbibitam multiplicem scientiam, quàm singularem illius pietatem in Deum, ac sanctos, studiumque in sibi commissam plebem, quam sacro Dei verbo semper pauit. Sed & profundam illius humilitatẽ miror, quando adeo sui contemptor erat, vt Archiepiscopatum deseruerit solitudinis studio; à qua nec Nicolai, nec Alexandri, nec Gregorij summorum illius temporis Pontificum hortationibus reuocari potuerit de illo scribunt Trithemius, & Lipomanus. Habemus igitur ex hoc optimo scriptore probari vsum imaginum, vt iam superiore centuria annotauimus de Sergio Romualdi abbatis patre, quem frequenter ante Christi imaginem orasse, flesse, compunctumque fuisse ibi cõscripsimus: quare non lubet hic eadem repetere, ne fastidium pariamus.

Signum tamen crucis tam apertè probat, vt nihil magis; nam in sermone secundo de sancto Apollinari sic habet: Reges enim sumus, quia crucis vexillum in fronte portamus; Sacerdotes autem iure dicimur, quia chrismatis vnctione linimur. At in sermone de sancto Barbatiano Antiocheno Rauennæ defuncto sic habet: Eia fratres audite; Libellus sacratissimæ eius vitæ coram cunctis aperiat, quas aromatum species eius in se medicina contineat, saluberrima illa confectio quibus aromatibus constet; dicit enim inter cetera, quia cuiusdam Iuliani filium guttur grauabat miserabiliter tumidum, qui cũ beato viro delatus fuisset, & cum pater pro filio lachrymabiliter postularet, venerabilis vir quandam confectionem de pane videlicet, & cera, & oleo fa-

ciens, super eius vulnera posuit; & facto crucis signaculo, statim in ipsius horæ puncto omnem pestem de eius gutture mirabiliter effugauit.

Idem etiã in sermone de sancto Casiano martyre, præter ea quæ diximus tertia Centuria, quę hic non sunt repetēda, illud habet memorabile crucis encomium his verbis: Nam qui ligni huius vexillo munitur, spiritualis insultus nequitiæ securus aggreditur. Hoc signum contra Dauid ad bella egrediens Philistęus ille sacrilegus ignorabat, atque iccirco mox in fronte percussus interijt, vbi scilicet vitæ sibi signaculum non impresit: hoc signũ salutis in fronte depingitur, vbi videlicet sacerdos summus in lege auri laminam in gloriam & decorem ponere videbatur; in qua scilicet lamina illud gloriosum, & ineffabile nomen Domini, tetragrammaton, videbatur insculptum, quod nimirum quid aliud, quàm crucem videbatur exprimere Saluatoris? Sicut enim crux quatuor habet cornua, ita & nomen illud quatuor litteris constat.

Et mox: Pretiosum inquam signum crucis, sed prout gestamus in fronte vtinam portemus in corde. Ille enim cordi suo signum crucis veraciter habet impressum, qui Christũ, qui in cruce suspensus est, diligit, qui eum toto cordis amore complectitur, qui certè in eo totis visceribus delectatur, qui quæ ab eo prohibita respuit, qui sibi mandata cum amore custodit. Et infra: Habeatur igitur Christus in corde, habeatur in operatione signaculum, vt eius nobis semper viua memoria, & subrepentium cogitationũ praua compescat, & in his quę extrinsecus agimus crucifixi characterem euidenter exhibeat. Sunt eodem in sermone alia notatu digna de hoc signo crucis, quę vitandæ prolixitatis causa prætermittimus.

Habuit idem sermonem elegantissimum de inuentione crucis, qui totus hoc loco esset describendus; sed audiamus illa sola verba quibus & crucem adorari, & cultum ei exhibitum, cēset Christo exhibitũ: Quicquid enim, inquit, de crucis laude disserimus in eius nõ ambigitur redũdare præconium, qui crucis illustrauit propria morte vexillum. Per hęc itaque fratres mei, quę dicta sunt liquidò colligere possumus, quia hoc cęlestis victoriæ signum, per quod mundus erat de captiuitatis antiquæ vinculis absoluendus, ab ipso mundi principio patres adorant, prophetę prænuntiant, omnesque sacrarum scripturarum paginæ præfigurant; quippe quod nos adoramus in munere, illi venerabantur in fide; & quod apud illos erat quibusdam ænigmatibus figuratum, nos per mediatoris gratiam iam videmus impletum; vt quod illi præsagiebantur per spiritum, nos iam per corporalem cernamus obtutum. Et infra: Præferimus igitur crucem in fronte, sed eandem crucem multò salubrius recondamus in corde; in vtroque poste sanguinem percussor Angelus videat, vt exclusus euadat, non perempturus irrumpat; nec sibi quispiam de solo signo crucis applaudat, si veritatem crucis in operibus non exhibeat.

Egregium alium sermonem habuit de Exaltatione sanctæ Crucis, ex quo sufficiat paractericum illud carmen perelegans excerpsisse.

Vnica

Vnica spes hominum crux venerabile signum,
Omnibus esto salus, vnica spes hominum:
Baiula tu pretij quod mundi debita soluit,
Quo meruit redimi, baiula tu pretij
Vnica spes hominum.
Tartara victa tuis spolium cessere triumphis,
Lugent vexillis tartara victa tuis.
Pandis & astra pijs proprio quos stigmate signas:
Das requiem fessis; pandis & astra pijs
Vnica spes hominum.
Chirographum vetiti pepigit quod cautio ligni
Diluis, & pomi chirographum vetiti
Lux, honor, Imperium, laus, gloria, δόξα per æuum
Sit tibi trine Deus lux, honor, imperium
Vnica spes hominum.

Idem quoque Petrus Damiani in calce epistolæ ad Desiderium abbatem (in cuius refectorio appictæ erant Apostolorum imagines) cum beati Petri apostoli miraculum quoddam enarrasset, sic quasi Colophonem addit: Scribite, si placet, disticon istud in refectorio, sub pedibus Apostolorum:

Ignit apostolicum linguarum flamma senatum;
Germinat & varias quasi vox fœcunda loquelas.

Erant ergo Apostolorum imagines venerationi illo sæculo, & vt conijcere licet pictura referebat descendentem spiritum sanctum super Apostolos, & carmen prædictum picturæ congruere videatur.

De Alexio Comneno Imperarore. Cap. VI.

Alexius solo pepli tactu, quod ante Christi imaginem pendebat, incolumis redditur; ex Zonara.

ALEXIVS Comnenus Constantinopolitanus Imperator virtutem ab imagine Christi promanantem, quia fidelis erga eam erat, miraculo sensit, vt est apud Zonaram in ipso: Aliquando, inquit, post tanto morbo oppressus Alexius, vt expirasse videretur sacro sancto peplo, quod ante imaginem Saluatoris nostri in chalce erectam pendet in lecto ęgrotantis expanso, & eius corpori applicato, nõnihil mitigata morbi vehementia se commouit, assedit, locutus est, malluuium petijt, cibumque cepit, & morbo paulatim decedente conualuit, quod cum vulgo incredibile videretur, vt de sua valetudine constaret; paulò post equo per forum transijt; eo morbo propulsato, nihilominus vrbanæ multitudini motus inanis incessit ex rumore passim vulgato, Imperatorem eo anno in magno sabbato esse moriturum, sed diutius multò vixit.

Insigne sane fuit hoc miraculum ex imagine. ille hoc narrauit, qui illo sæculo viuebat, nempe Zonaras, si solo tactu pia Imperatoris mens digna fuit cui incolumitas restitueretur; quid putatis futurum si tactui accedat oratio, genuflexio lachrymæ, cæterique huiusmodi fidelis animi deuotionis motus.

De Gregorio Septimo Romano Pontifice. Cap. VII.

Gregorius V I I. in angustijs conuertit orationem coram sacris imaginibus ex Platina.

ACCEDAMVS ad Gregorium VII. Pontificem Romanum, virum adeo præstantis sanctitatis, vt de eo nec hostes ipsi habeant quod calumniari posʃint: discamus ab illo quomodo in angustijs positi ad Christi ac suorum sanctorum imagines, quibusue verbis confugientes vti debeamus. Cum etenim Henricum quartum Imperatorem ob simoniacam labem execraretur, contemplans in imagine beatũ Petrum Apostolum sic est allocutus, vt est apud Platinã in hoc Gregorio: Beate, inquit, Petre Apostolorum princeps, inclina quæso aures tuas, & me seruum tuum exaudi, quem & ab infantia educasti, & vsque ad hunc diem ab iniquorum manibus vindicasti, qui me pro mea in te fide oderunt, & persecuti sunt: mihi testis es optimus, & pia Iesu Christi Mater, & frater tuus Paulus, tecum martyrij particeps me non sponte, sed inuitum Pontificatus gubernacula suscepisse; non quod rapinam arbitratus sim, sedem tuam legitime conscendere, sed malebam vitam meam in peregrinatione degere, quàm locum tuum pro fama & gloria tantum occupare: fateor ergo, ac meritò quidem, mihi gratia non meritis populi Christiani curam demandatam esse, concessam ligandi, & soluendi potestatem; hac itaque fiducia fretus, pro dignitate, tutela ecclesiæ suę sanctę omnipotentis Dei nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti; & Henricum Regem Henrici quondam Imperatoris filium, qui ... ẽter nimium, & temerarie in ecclesiam tuam manus iniecit Imperatoria administratione, regiaque deijcio, & Christianos omnes imperio subiectos iuramento illo absoluo, quo fidem veris regibus præstare consueuerunt: dignum est enim, vt is dignitate careat, qui maiestatem Ecclesiæ imminuere conatur; præterea vero, quia monita mea, imo tua ad sui ipsius populorumque salutem pertinentia contempsit, & se ab ecclesia Dei, quam seditionibus perfundare cupit, separauit, eum anathematis vinculo colligo, certò sciens te esse Petrum in cuius petra, vt in vero fundamento, Rex noster Christus ædificauit ecclesiam suam. Petrum ergo alloquitur non nudam materiam, qua ille pictus erat; ea enim quodam quasi speculo vsus est in Petro ipso contemplando, & venerando.

De Adone Treuerensi. Cap. VIII.

Ado crucem adorandam scribit, ac crucis signi plurima narrat miracula; ex eius scriptis.

ADO Treuerensis episcopus insigniter & de imaginibus, & de sanctæ crucis signo in martyrologio locutus est; de quo iam sæpissime multa protulimus, vt opportunitas tulit: nūc ex illo tanquam sui temporis seriem texentes nonnulla promemus, pręter id quod ille scripsit de sancto Apollinari, de sancto Laurētio, de sanctis Tiburtio, & Susanna, de sancta Tecla, de sancta Iustina, de sancto Theodoro martyre, qui omnes signo crucis miracula patrarunt; peculiari tamen quodam studio insigni narratione exaltationē crucis celebrauit, cuius hęc sunt verba: sub XVIII. Cal. Octobris, die XIIII. Septembris exaltatio sanctæ crucis, quę ab Helena Constantini matre inuenta, ita per medium est secta, vt & crux Constantinopolim sit portata, & crux Hierosolymis thecis argenteis sit reseruata. Multorum itaque annorum labente curriculo, Phoca Romanis imperante, Persæ aduersus rempublicā Chosroe rege grauissima bèlla gerentes, multas Romanorum prouincias, & ipsam Hierosolymam inuadunt, & destruentes Ecclesias, sancta quoque loca profanantes, inter ornamenta sacra, quę abstulerunt etiam vexillum dominicæ crucis abducūt; fecerat namque Chosroe rex eorum turrim argenteam, in qua interlucentibus gemmis thronum extruxerat aureum, ibi solis quadrigam, & lunæ, vel stellarum imaginem collocauerat, atque per occultas fistulas aquæ meatus adduxerat, vt quasi Deus pluuiā desuper videretur infundere; & dum subterraneo specu equis in circuitu trahentibus, currum circumacta turris fabrica moueri videbatur quasi quosdam rugitus tonitrui iuxta possibilitatem artificis mentiebatur. In hoc itaque loco sedem sibi parauerat, atque iuxta se, quasi collegam sibi crucem dominicā posuerat, filioque suo regno tradito, ipse in fano huiusmodi residebat. Mortuo verò Phoca, Heraclius Imperator creatur, vir strenuus & armis exercitatus; qui aduersus Persas bellum aggressus occiso Chosroe, quem in turre iam dicta sedētem inuenit; Persas in deditionem recepit, lignumque gloriosissimæ crucis exinde rediens secum tulit, & Hierosolymam vnde sublatum fuerat cum magna veneratione restituit; & renouante Deo antiqua miracula inter alia mira, quæ tunc cœlitus ostensa fuerunt, die eodem mortuus vnus recepit vitam, paralytici quatuor sanati sunt, leprosi decem mundati, quindecim cęci illuminati, plurimi quoque à dæmonio, multique à varijs infirmitatibus liberati. Offerens igitur Imperator ecclesijs Dei multa donaria, ex regijs sumptibus eas reparari fecit; simul & decreto statuit omnibus episcopis ad id sentiētibus, vt dies reuelationis sanctæ ac venerabilis Dominicę crucis, in omni imperio suo ab omnibus fidelibus populis, per singulos annos solemniter ageretur; sed & procurrentibus annis, Leone Romanis Impe-

rante, apud vrbem Romam Papa Sergius in ſacrario beati Petri apoſtoli c
pſam argenteam, quæ in angulo obſcuriſsimo diutiſsimè iacuerat, & in
crucem diuerſis ac precioſis lapidibus adornatam Domino reuelante rep
rit. De qua tractis quatuor petalis, quibus gemmæ incluſæ erant miræ ma
gnitudinis, portionem ligni ſalutiferæ Dominicæ crucis interius repoſi
inſpexit: Quæ ex tempore illo, omnibus annis in baſilica Saluatoris, quę a
pellatur Conſtantiniana, die Exaltationis eius, ab omni oſculatur & adora
populo.

Hæc tanquam iſto ſæculo ſcripta, non autem geſta protulimus, vt no
rit quiſque quanta veneratione, quàm illuſtribus ac religioſis epithetis de
ce huius ſæculi ſcriptores tradiderint, miracula quoque deſcripſerint. Ad
re quoque poſſumus, quod idem ſcripſit de SS. Claudio Symphoriano,
Simplicio, ac ſocijs ſub ſexto idus Nouembris; ſic enim habet: Romæ n
tale ſanctorũ martyrum Claudij, Nicoſtrati Symphoriani, Caſtorij, & Si
plicij, Imperantibus Diocletiano & Maximiano. Hi cum eſſent artifi
inſigniſsimi, & marmorum cæſores probatiſsimi, Imperatori Diocleti
valde facti ſunt accepti. Cum itaque tempore quodam eſſent quadra
marmoris intenti, & artem ſuam ſigno crucis munirent, & ad volunta
ipſorum artificium fieret; horum vnus Simplicius, qui adhuc pagano err
re tenebatur, dixit ad quatuor reliquos: Adiuro vos per Deum Solem, vt q
iſte Deus ſit dicatis mihi, in cuius nomine vos tam bene operamini: cui Si
plicius, ſi potes credere dicemus tibi, & mox artem conſequeris; ſed &
tam æternam habebis, qui credens ei ſic Chriſtianus factus eſt.

Atque hęc ſufficiant ad Adonis huius indicandam pietatem, erga cru
ſignum, & imaginem.

De Anſelmo Cantuarienſi. Cap. IX.

Anſelmus & crucis, & imaginum cultor eſſe, ſuis libris deprehe duntur.

ANSELMVS Cantuarienſis epiſcopus; qui ſcriptis ſuis hoc eti
ſęculum illuſtrauit, ſcripſit de laudibus ſanctæ crucis, vt eſt ap
Trithemium, ac Platinam in Paſchali II. & vt reliquos ex ipſo
cos omittamus, inſignis ille mihi videtur, quem habet in epiſtola
Epheſ. ad cap. 3. ad illa verba, Quę ſit latitudo, &c. In cruce, inquit Domin
per crucem in mõtibus ſanctorum poſſunt latitudo, longitudo, ſublimitas,
profundum intelligi; crux enim lata eſt in tranſuerſo ligno, quo extendun
pendentis manus, & ſignificat opera bona, in latitudinem charitatis & h
ritatem mentis longa eſt à traſuerſo ligno vſque ad terram, vbi dorſum
deſque figuntur, & ſignificat perſeuerantiam in longitudine temporis vſ
in finem; alta eſt in cacumine quo tranſuerſum lignum ſurſum verſus ext
ditur,

ditur, & significat supernum finem, quo cuncta referuntur: quoniam cuncta, quæ fiunt latitudine, propter altitudinem diuinorum facienda sunt præmiorum. Profunda est in ea parte, qua in terra figitur, ibi quippe et occulta est, nec videri potest; profundum enim crucis est occulta voluntas Dei, & incomprehensibilitas iudicij eius; vnde gratia in homines venit, cunctos præueniens, & omnia bona prout voluerit distribuens, alijs quidem sic, alijs verò sic, & alios eligens, alios respuens, &c.

De Ioanne Zonara. Cap. X.

Zonaras Iconomachos frequentissimè execratur, sacras defendit imagines, crucem, eiusque signum vbique probat; ex eius libris.

SVB Alexio Comneno Imperatore, Ioannes Zonaras Græcus, Senatoria dignitate dimissa, monachatum, tum religionis, tum tranquillitatis causa subijt, quo in secessu, exercendi animi causa, perpulchram scripsit historiam summatim omnium Imperatorum, atque Romanorum Pōtificum gesta continentem; à qua iam superioribus sæculis innumeros locos decerpsimus, cum res ipsa postulabat. Vt enim fuit imaginum studiosus propugnator, ita & Iconomachorum se oppugnatorem pręstitit. Verum hoc loco, sui tantum temporis aliqua, quæ extabant pro imaginibus monumenta, ex illo solum modo referemus: nam præter id, quod paulò ante diximus, in ipso Alexio Comneno, videlicet imagine Christi illum fuisse ab ęgritudine confestim præter totius Vrbis opinionem liberatum. Sunt nonnulli alij loci ex ipso memoratu digni: nam cum in Constantino primo scriberet illum Bizantium Vrbem insignibus ornamentis illustriorem reddidisse: Denique, inquit; teretem illam columnam porphyreticam Roma, vt ferunt, allatam in foro, lapideis tabellis instrato, vnde à Græcis πλακῶτον nominatur, erexit; iuxtaq; simulachrum ęneum, tum artificio mirabili antiquę manus penè viuentis instar expressum, tum magnitudine insigni spectabile dicauit; eam statuam Appollinis esse ferunt Ilio Phrygię translatam: sed diuinus Imperator ille suum illi nomen indidit, clauis quibusdam capiti insertis qui corpus Domini Salutiferæ cruci affixerant, ea ad nostram quoque ætatem permisit integra, columnæ insistens: sed sub Alexio Comneno vehementis venti impetu deiecta concidit.

Suo quoque tempore extitisse insignem Christi imaginem ab insigni confessore factam, narrat in Theophilo Michaelis Balbi filio, his verbis: Theophilus prorsus insania quadã & rabie maiore, quàm superiores Imperatores, cultores, atque etiam pictores sacrarum imaginum persequebatur; eaque de causa Monachum quēdam Lazarum pictorem tum celeberrimum, crudeliter excruciatum in carcerem coniecit, qui cum ex Plagis illis recreatus, iterum manus sacrarum imaginum picturæ admoueret, ignitas laminas tyrannus eius

manibus

manibus admoueri iufsit, ne labores manuum eius pij adorare possent; ac is quidem id supplicium ea de causa tolerauit; tyrannus autem spe sua frustratus est; fertur enim confessor ille post ea tormenta carcere eiectus, plagas ad huc in manibus gestans, diuina adiuuante gratia, venerandas imagines depinxisse, ac post tyrãni interitum Saluatoris imaginem in chalce pinxisse, ac qualis nunc cernitur restituisse.

Narrat & sub Romano Lecapeno, ab Edessa Constantinopolim Christi effigiem non manu factam translatam fuisse: narrauit & in Nicephoro Phoca Christi imaginem ab Hierapoli Constantinopolim fuisse relatam, quę cum proximo illi anteriore tempore contigerint, nouisse illum per optimè verosimillimum est; vnde irrideamus eiusdem temporis Bogomilos illos Græcos qui insimulabant idololatriæ Basilium, Nazianzenum, Chrysostomum, ac alios imaginum cultores; neminem enim vsquam tunc habuerunt suæ nequitiæ sectatorem; insaniebant etenim: nam & crucem despiciebant, vana quadam dementia, quòd in illa fuerit Christus occisus, cum ob id potius habere honori eam debuissent, tanquam diaboli perditricem, quam non fictè fugit diabolus, sed coactus, ac perterritus; quãdoquidem gemitus, & cruciatus, quos in dæmoniacis vexatis, & exorcizatis apertissimè emitti videmus, indicãt vim crucis eos, & odijsse, & metuere; pręter id quod vt exprimento vbique locorum & apud omnes compertum est, eis diabolum se socium facere, qui ipsam crucem conculcauerint, cuiusmodi sunt striges ac malefici, atque consimiles, quibus suadere solent aut crucem deserere, aut proculcare.

De Vrbano II. Papa, & Boemundo Tarentinorum Principe. Cap. XI.

Vrbano II. Papa ccc. hominũ, millia cruce signati sunt & qua forma cõsignati, ex Bergomate, Platina, Nauclero, Collenutio, Gulielmo, ac tota fere Europa.

VRBANI secundi Romani Pontificis gesta, crucis gloriam perspicuè celebrem ostendunt; quandoquidem innumera millia hominum hoc signo exornari & Communiri persuaserat. Cum enim in Galliam fuisset profectus, vt aduersus fidei hostes suppetias peteret, concilio, vt de illo narrat Platina, apud Claremõtem habito, ita Principes Galliæ ad recuperandam Hierosolymam à Sarracenis iam diu occupatam animauit, vt anno Salutis millesimo octauagesimo quarto trecenta millia hominum nomen in militiam Christi dederint, signumque crucis susceperint: quo facto Romam statim redijt, vt compositis in Italia rebus, Italos ad eam quoque rem animaret; itidem & Bergomensis narrat.

Sed Nauclerus ibidem explicatiùs eos recenset, qui se huiusmodi sanctæ crucis signo signarãt his verbis: De pręsentibus qui pręsentes concilio interérant,

rant, argumento futuræ peregrinationis, crucem suis humeris affixerunt. Episcopus Podiensis Adamarus inter primos, qui postea legatus apostolicus multitudini pugnatorum preerat: Hugo regis Francorum Philippi frater; Gotfredus de Bilion Lotharingiæ dux, & cum eo duo fratres Balduinus, & Eustachius; Robertus Flandriæ comes, Robertus Northmandiæ dux, Guilelmi senioris Anglorum regis filius; Stephanus Carnotensis, & Blesens comes: Raimundus Tholosanus comes, & sancti Aegidij; Isuardus comes Diensis, Gulielmus comes de Fores; Stephanus comes de Albimaria, Dotoldus comes Parthicæ, Hugo comes sancti Pauli, & multi alij Principes, ac Barones.

Quæ crucis figura quali opere fabricata fuerit, explicatius narrat Pandulphus Colenutius Pisaurensis histor. Neapol. lib.3. cum enim de Boemundo Tarentinorum principe Roberti Guiscardi ducis quondam filio ageret, sic scribit: Erat Boemundus generoso atque excelso animo; quare honesta æmulatione ductus, quòd tam insignes proceres adeo egregiam prouinciam capesserent, quanti id futurum esset apud Deum meriti animo voluens, studuit magno animi ardore ad eandem expeditionem vnà proficisci, atque cum ijsdem proceribus collocutus, ad eamque rem ab eis animatus, primum Rogerio fratri Melphim resignauit, concedens, vt in Apulia omnia suo nutu administraret: Indeq; sanctæ crucis purpurei coloris signũ, ex Vrbani sentẽtia, vt omnes reliqui sumpsit, atque ex vestiaria penu suo iussu allatis duobus prægrãdibus purpureis vestimentis, minutim vtrumque conscindit; adeo vt integra duodecim virorum millia, qui illum sequuti sunt, signum sibi crucis ex incisa purpura imposuerint.

Quibus autem ceremonijs huiusmodi cruces sibi imponerent, quibusue benedictionibus Pontifices vterentur, aut etiam cum res expostulat vtendũ sit, scribit Gulielmus Durandi in suo Pontificali, parte 2.

De cruce signatis sub Vrbano II. Cap. XII.

Cruce signatis diuinum numen affuit: Visiones discernuntur ex consuetudine picturarum: & crucis portio inuenta est; ex Nauclero.

VERVM videamus, & de ijs crucesignatis, ac quæ diuina illis contigerunt. Primumque illud de obsidione Antiochena referemus, qđ narrat Nauclerus gen. 37. anno Dñi MXCVIII. sic dicẽs: Apparuit cuidam clerico beatus Andreas; cui plurimũ erat deuotus, cõmonẽs quatenus principibus nuntiaret, vt lanceam, qua Domini nostri latus fuerat perforatum, in ecclesia beati Petri repositam perquirerent, eique locum certis ostendebat indicijs: quod cum fecisset, & ipsi ad eius suggestionem in loca, effossa aliquantulum terra, lanceam, sicut clerico illi ostensum fuerat, inuenerũt; qua preuia ingẽs hostiũ clades, magnaq; Christianorũ reparatio facta est.

Tria

Tria hinc habes, primùm quidem crucesignatis diuinum numen fauiſſe: ſe-
cundum ſcilicet, viſione ſanctum Andream apparuiſſe, qui non alio ſigno in-
ternoſci potuit clerico, quàm conſueta pictura, cum cruce. n. ſolet pingi: terti-
videlicet, Chriſti lanceam adinuentam. Sed & aliud narrandum, ex eodem
Naucler. gener. ead. 37. anno Domini M. XCIX. Ancipiti enim exiſtente pu-
gna, in obſidione Hieroſolymitana, de iiſdem militibus crucesignatis ſic ſcri-
bit: De Monte Olиueti miles quidam armis accinctus fulgentibus, qui poſtm-
dum non comparauit, ſignum dabat noſtris legionibus, vt aſſaltum iterare:
quo ſigno viſo, exhilaratus exercitus, & maiori animo ad expugnationem V-
bis rediit tanto feruore, vt qui feſsi, aut vulnerati ante operam ſubtraxerant
nunc reſumptis animis, vltro ſe ingererent animoſius, expugnatioque ſubi-
cuta eſt.

Et paulò inferius: Die captionis ciuitatis Dominus Adimarus Podiēſis e-
ſcopus, quondam Legatus, qui apud Antiochiam vita deceſſerat, à multis
ſancta uiſus eſt ciuitate: ita vt multi fide digni aſſeruerint ſuper muros ciuit-
tis primum omnium aſcendiſſe, & cęteros ad ingreſſum vrbis animaſſe: mu-
ti quoque alij, qui in via diuerſis caſibus occubuerãt, in dicta ciuitate appar-
runt, cum alijs loca venerabilia viſitantes; in quo manifeſte dabatur inte-
quia, etſi uita diſceſſerant corporali, ad æternam tamen locati beatitudine
non ſunt fraudati deſiderio ſuo; ſed quod pio expetiuerunt ſtudio, pleno ſu-
conſecuti effectu.

Et paulò inferius: Illis etiam diebus inuenta eſt in eccleſia reſurrectio-
portio vna dominicæ crucis, quam ob metum Gentilium fideles occupaue-
rant. Diſce ſummum ſtudium, ſummam deuotionem erga crucem, ſeruat-
que tot ſęculis, tandem hoc cruce ſignatorum tempore reuelatam; Deiq-
gratiam iiſdem ſemper aſtitiſſe, tum viſionibus, tum alijs diuinis auxilijs.

Nullo vnquam ſęculo tam frequens fuit crucis encomium atque iſto; qu-
do etenim id vnquam contigit vt trecẽtum hominum millia hoc vexillo vi-
inſignirentur, tum in occidente, tum in oriente? Inſuper quid poteſt eſ-
illuſtrius illo crucifixi erga Ioannem Gualbertum miraculo? Alexij Com-
neni Imperatoris incolumitas nonne etiam pręgrandi miraculo, videlicet ſi-
lo pepli tactu, quod ante Saluatoris pendebat imaginem ſubſecuta eſt? qu-
quia luce ſunt meridiana clariora, nõ eſt quod adnitamur vllis aut verbis, a-
rationibus confirmare: res enim ipſa patet etiam diſsimulantibus.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum duodecimum.

A Christo nato Anno Millesimo centesimo circiter, usque ad annum ducentesimum supra millesimum circiter.

CENTVRIA DVODECIMA.

HOc seculum nullo egeret scriptorũ testimonio ad vsu imaginum comprobandum, nisi aduersariorum duriti cordis hoc exquireret: certum est enim nullum omni fuisse Christianorum templum, non in Italia solum, G mania, Gallia, Anglia, Hispania, totaque Europa, qu nõ vndequaq; imaginibus fuerit repletũ; quin ipsa Afri atq; Asia, atq; ipsi extremi Indi sacrarũ picturarũ, statu que omnis generis vestigia habuerunt, nõ solũ huius duodecimi verũ etiã periorum seculorum; si etenim tot pia simulachra ęnea, lapidea, lignea, tot m siua opera, tot ecclesiarum ornamenta aurea, atque argentea, ac phrygiato o re contexta, totque cælaturæ, in quibus Christi, ac sanctorum exempla, t vultus, tum res gestæ ante hoc seculum descriptę, in hunc vsque diem per terunt; quis dubitauit ratum fuisse habitum, toto orbe sacrarum imaginum sum? Tabellæ ipsę, quas quisque appendere curauit ante imagines ob insig miracula, sanè arenam maris superare videntur omnibus orbis partibus; n enim non appenderunt quæstuarij lucri causa; appenderunt illi ipsi, qui imagines pietatem exercentes, à Deo beneficia ipsa suscipere meruer testantur ij ipsi etiam sępenumero, qui cum aliqua sui honoris aut infami ca ob commissa crimina ad perpetuam rerũ memoriam illas appẽdi curaru præferentes Dei, ac sanctorum gloriam propriæ ignominię. Nõ negabunt ipsi aduersarij, qui quoniam res hęc illis sudes erat in oculis, tum imagines e serunt, tum tabellas corruperunt, ipsa denique templa combusserunt, atq; e terunt; verum cum his tantum rationibus non simus contenti; veniendum nobis & ad huius temporis res gestas, ac ad scriptorum sententias.

De Conrado Henrici IIII. Imperatoris filio. Cap. II.

In Conradi brachio crucis signum fuit; ex Nauclero.

INITIO igitũ fuerit Cõradus Henrici IIII. filius paterni sceleris & sc matis acerrimus persecutor, & ecclesiæ Catholicæ fidelis obsecutor. illo sic Nauclerus anno Domini M. C. II. generat. 37. Plena, inquit ta dem fide, et confesſione à regno transitorio ad ęternum creditur regnu migrasse. Sunt & qui veneno dicunt eum interijsse: testari solent, qui aderan in brachio corporis exanimi crucis signaculum subitò exortum se vidisse, ip sasque eius exequias quibusdam miraculis honoratas fuisse.

De secunda expeditione crucesignatorum. Cap. III.

Crucesignantur ex Europa ad XL. millia; ex Nauclero.

HIEROSOLYMA à cruce signatis capta, eoq; allato in occidentales partes nuncio, rursus excitata est noua cruce signatorum expeditio, vt idem Naucl. ead. 37. generatione scribit: Anno inquit domini M. C. I. audientes occidentales Principes mirabilia, quæ per seruos suos Dominus in Oriente operatus fuerat aduersus infideles, firmiter statuunt expeditionem renouare; atque suis in Oriente succurrere, & quos prius timor, diffidentia, vel inopia retraxerat, nunc Christi timor armabat, inter primos autem episcopi Mediolanensis, & Papiensis cum Longobardis ad quinquagintamillia crucem assumunt; deinde Teutonici diuersarum prouinciarum: postremo Aquitani, Pictaui, Carnotenses, Burgundi, ut ille refert.

De Balduino & Gotfredo crucesignatis. Cap. IIII.

Balduinus, & crucesignati coram cruce confitentur, & Indulgentiam apostolici Legati benedictione suscipiunt, crucem ferunt, miracula fiunt; ex Nauclero.

BABYLONII, Damasceni, ac Tripolitani in occidētales Christianos inuidiæ zelo succēsi ob captam Hierosolymam conspirantes, ad. IX. millia militum exercitum coegerant, tum Hierosolymorū Rex Balduinus (vt inquit Naucl. anno Domini M. C. II. gener. 37. hostium tantam multitudinem non ignorans, suos ab Hierusalem, Neapoli, quę se nuper dedit è monte Thabor, Hebron, Cæsarea, & Assur in Ioppen, vbi tum non parua manebat turba conuocauit; erat tanta tunc mortalitas, vt quotidie trecenta cadauera Hierosolyma exportarentur. Ioppe verò ingens campus occupatur, ac quodam die hora tertia, præcedente Rege lignum sanctæ crucis quod anno priori terra abscōditum diutissimè Gotfredo ostensum erat, effertur: extra ciuitatem vero Ioppen totius Populi conuentus est factus iussuque Regis oratio ad populū habita exhortatoria, ad quam quasi vox una totius populi: Breue, inquiūt, consilium nostrum erit pro Christo Christique legibus mori fortiter, & viuere ęternaliter: protinusq; ante crucē, confessione peccatorum humiliter facta, ac post indulgētiam a Legato apostolico, benedictionemque datam, castris redditi, inde summo mane ad septem millia peditum, & mille equites recensiti, periculo sunt ingenti cum gaudio pręsentati. Itaque visa statione hostium feruescere cœperunt ea fide, vt quisque solus tot legiones sternere posse non dubitaret: Indeque contigit, vt cum minus caute se hostibus infundunt, prima cohors à latere inuasa, illico tota rueret. Qua de re

Bal-

Balduinus efferatus animo, tanto equitum impetu aduolat, vt quamuis idolo-rum responsis de uictoria certificati acrius insisterent, tamen sicut cera à fa-cie ignis liquescit, ita peribant.

Referebat venerabilis abbas Gerardus, qui tunc crucem dominicam iux-latus Regis præferebat, nunquam se tantum niuis, vel pluuiæ, quanta tunc te-lorũ cõtra Regem volabat densitatem vidisse; ac post ligni pretiosi intuitu nullum ex hostibus telis se, sed magis fugæ præsidio commisisse. Itaque p-victoriam à Deo habitam, dum nostri castra prędamque diripiunt hostiu-nuncius adest missus à Ioppitis, qui ciuitatem terra marique diceret obs-sam; mox onusti spolijs, reliquis verò incendio traditis, redire statuerunt. S-quenti verò die multam abundantiam frumenti nostris, cunctorumq; uict-lium cum peregrinis fratribus ad XII. millia, naues triginta deferebant; q-dum hostium classes inuadere niterentur, mira Dei clementia per virtute-sanctæ crucis hostium molitionem adeò repressit, vt nullo conatu vel arte: migandi de loco moueri, vel vnam de tot nauibus capere possent.

De Henrico IIII. Cap. V.

Henricus IIII. *cruce vtebatur; ex Nauclero.*

HENRICVS IIII. hoc tempore videlicet anno Domini M.C.VI tandem à schismate resipuit, tum hortatu filij Henrici quinti, tum c-silio procerum Germaniæ apud Moguntiam, reatusque sui confe-sioni ac satisfactioni sese piè pręparauerat; vt Naucl. ead. gener. 37 cui inquit Legati Apostolici communionem, seu pœnitentiæ modum abs-generalis synodi, & Apostolicæ discussionis censura reddere ad præsens no-possent; ipse partis vtriusque consilijs innuẽs, regalia, vel imperialia insign-crucem scilicet, & lanceam, sceptrum, globum, atque coronam filij potesta-tradidit; prospera illi imprecans, illum primatibus, multo fletu commendans tum se iuxta summi sacerdotis totiusque Ecclesiæ decreta consulturum an-mæ promisit.

De Cruciferorum ordine. Cap. VI.

Cruciferorum ordines quatuor; ex Nauclero, & Volaterrano.

EX Hierosolymis (ait Nauclerus sub anno Domini M.C.V.) quatuor or-dines Cruciferorum originem duxerũt, ordo canonicorum sepulchri Dominici, qui sub Patriarcha primum erant, ordo militię sancti Ioan-nis nunc Rhodiorum; ordo Templariorum, ordo Teutonicorum. Primi à beato Iacobo Alphæi fratre Domini se gloriantur originem ducere. Hi deferunt in veste clericali rubram de serico crucem duplicem, & viunt

sub

ſub regula beati Auguſtini. Et infra ſequens de hoſpitalarijs ſancti Ioannis eleemoſynarij ſic ait: Hi poſtea ab Honorio II. confirmati degunt ſub regula beati Auguſtini, habentes habitum nigrum cum cruce alba in pectore; qui deputati ſunt ad pugnandum corporaliter contra infideles; pauci eorum ſunt clerici, priuilegio tamen clericorum gaudent, horaſque ſuas ex oratione Dominica perficiunt. De vtriſque Raphael Volaterranus lib. 21. de ordinibus militaribus; qui plura velit, inde hauriet.

De templarijs, & militibus de Calatraue. Cap. VII.

Templariorum habitus cum cruce rubea, Calatraue eiuſdem ordinis fuere; ex Cuſentino, Platina, Volaterrano, Nauclero, Bergomate.

TEMPLARIOS ſub Gelaſio Papa II. prodijſſe, miraque pietate initio excelluiſſe vita, fide, & gratia, mirum in modum Cuſentinus commendat, vt teſtatur Platina in Gelaſio II. ſed poſtea degenerauerunt vſque ad hęreſim: Ideoque in Viennenſi concilio ſub Clemente V. damnati ſunt. eorum veſtiendi formam enarrat Raphael Volaterranus lib. 21. de ordinibus militaribus: Honorij II. Pontificis, inquit, & Stephani Patriarchæ auctoritate formula ordinis conſtituta, Templarijs albus amictus tantum aſsignatus: Inde Eugenij III. temporibus crux addita. eadem Naucl. gener. 37. anno Domini M. C. V. Quo autem nomine fuerint poſtea damnati, ſic habet Bergomenſis ſub Gelaſio II. Ordo, inquit, Templariorum militum, vt multi affirmant, ſub Gelaſio apud Hieroſolymā initium ſumpſit. Iſti Hieroſolymis non longè à Domini ſepulchro primùm habitantes, peregrinos ingenti charitate ſuſcipiebant, eoſque per loca ſacra armati ducebant, & reducebāt, quò eis ſine vllo maleficio loca inuiſere liceret. Hos vita, fide, & gratia multi Peregrini mirum in modum commendabant, & eleemoſynas, donariaque largiſsima cōferebant: In primo mantellis albis, cum cruce rubea incedebant, & vt plurimum omnes ex Gallia emerſerant; quibus & beatus Bernardus Abbas regulam compoſuit. Verū tempore Clementis Quinti Papæ, cum à noſtris ſcitum fuiſſet, illos ad Saracenos defeciſſe, & in multis vitijs propter rerum abundantiam prolapſos fuiſſe, qui à Chriſtianis comprehenſi fuerunt, interfecti ſunt; & non modò in Aſia, ſed etiam in Gallijs cum ignominioſe nimium viuerent, à Philippo Francorum Rege (concedente ſummo Pontifice Romano) exterminati ſunt, eorumque bona opulentiſsima partim Rhodijs militibus, qui inſulam paulò ante occupauerant, & partim nouis religioſis tributa fuere. Præcipua autem horum crimina Volaterranus lib. 21. ſcribit fuiſſe, nefariam libidinem, ſimulachro cui ſacrificarent conſtituto: Cineres quoque fortis hominis in bello extincti potabant, audaciores eo ſe pacto fieri exiſtimantes: Addit ibidem Volaterranus in prouincia Calatraue, in regione Toletana, vbi cœnobium horum Tem-

plariorum fuerat, milites de Calatraue ordinis Cistercienſis anno M. C. XV à Sanctio Hiſpaniarū rege inſtitutos, nigrūq; amictū cū rubra cruce geſtare

De Teutonicorum ordine. Cap. VIII.

Teutonicorum ordo cum cruce nigra; ex Nauclero.

TEVTONICI ordinis amictum deſcribit Naucl. generat. 37. c. fin. Nemo, inquit, ad eum ordinem recipitur, niſi Teutonicus nobilibus ortus parentibus, & cui propoſitum ſit pro tuendo Chr. Euangelio aduerſus ſalutiferæ crucis inimicos armis depugnare; eam rem veſtimentis albis vtuntur nigra cruce inſuta, barbam omnes nutr. exceptis qui in ſacris altaribus deſeruiunt; pro canonicis horis orationem minicam vſurpant.

De Berengoſio Abbate. Cap. IX.

BERENGARIVS Abbas anno Domini M. C. XII. ſcripſit de . . de, & de inuentione crucis tres libros, & de myſterio ligni Domi vnum; qui omnes iam pridem ſunt excuſi, vt teſtatur Molanus Vſuardi martyrologium.

De obitu Balduini Hieroſolymorum Regis. Cap. X.

Balduino moriente, crucis miraculum in cælo viſum eſt; ex Nauclero.

BALDVINO Hieroſolymorum rege vita functo, ipſo palmarum dominico die An. Domini M. c. xviii. Mox (vt ſcribit Naucl. ge. 38.) mane dominicæ reſurrectionis die, cœlum à parte merid. apertum tantam lucis effudit abundantiam, vt lunæ quæ tunc cla ſima videbatur, lumen ineſtimabili fulgore obtegeret, & per vnam, & amp. horam omni ſolis luce clarior permaneret; ipſo tamen ſpatio crux non m dica per idem foramen dependens apparuit, cuius tam auri, quàm gemm. varietas euidenter diſcerni potuit, & ſcriptor qui hoc refert, his cum ita fi. præſens fuit, quemadmodum ipſe ſcribit.

De Calliſto Secundo Papa. Cap. XI.

Calliſtus II. picturam in Lateranenſi æde ad rei perpetuam memoriam . miſit: ex Platina & alijs.

CALLISTVS II. Romanus Pontifex, cum non nullæ ſchiſmatis liquiæ Henrici IIII. Imperatoris adhuc ſupereſſent: atque Burdi ſe in

se in Antipapam erexisset: vtraque res diuino consilio composita est, & de ea re perpetuæ memoriæ causa in Lateranensi palatio pictura confecta est, vt narrarunt multi, quos recenset Honuphrius ad Platinæ Callistum hunc, his verbis: sub Callisto II. inter imperium, & sacerdotium insignis illa pax, & concordia facta est anno plus minus quinquagesimo, ex quo inter Gregoriũ VII. & Henricum IIII. discordia ingens ob sacerdotiorum collationem excitata fuerat, in qua episcoporum, & abbatum electiones quæ ad Imperatorem & reges hactenus pertinuerant, clero & monachis restitutæ sunt. cuius transigendæ causa Papæ Callisti Legati omni memoria digni fuerunt Lambertus Bononiensis Ostien. episcopus, post Honorius II. Saxo de comitibus Anagninus presbyter, & Gregorius de Paparescis, post Innocentius II. tunc Diaconus Cardinalis, cuius rei adhuc mentio cum pictura extat in antiqua vetusti palatij Pontificum Camera Lateranensi, vbi est hoc elogium

Ecce Callistus patriæ decus Imperiale,
Nequam Burdinum damnat, pacemque reformat.

Huius rei mentionẽ fecerũt Conradus de Listenauu abbas Vrspergensis in vita Henrici V. Imperatoris, Gulielmus Tirius lib. de bello sacro 1. cap. 13. Otho Phrisingensis lib. 7. cap. 16. Pandulphus Pisan. in vita Callisti Papæ II. & alij multi. Videtis memoriam rerum gestarum non occulendam, sed picturis seruari: sic quisquis erga Deum ipsum eiusque sanctos bene affectus est, picturas probabit, quibus ipsorũ seruetur, & freqũes excitetur memoria.

De Ruperto Tuitiensi, & Abbate Cluniacensi. Cap. XII.

Rupertus crucis encomia egregiè scribit, illam esse adorandam docet, sacrificijs quoque diuinis adhibendam; ex eius scriptis.

SCRIPSIT Rupertus Tuitiensis duodecim de diuinis officijs libros, quibus de crucis veneratione magnificam mentionem facit; ex eoquè præcipuos locos afferemus. Primum etenim illud promendum ducimus ex lib. 1. cap. 26. Crux, inquit, inęstimabile signum est, admirabilis virtus est. Crux spes Christianorum, resurrectio mortuorum, cęcorũ dux, claudorum baculus, destructio superborum, consolatio pauperum, sustentatio inopum, spes desperatorum: Crux regum magnificentia, sacerdotum gloria; Crux igitur aurea lamina, sacratius ornamentum: Nec statim occurrat decus; hoc ideo non esse Pontificis, quia cum illo toti quoque cõmune est plebi: Nam illa dignitas habet in hoc aliquid, quod nec inferioris ordinis sacerdotibus commune sit. Sic enim in fronte sua christicolarum signifer hoc vexillũ baiulat, vt in subiectæ plebis frontibus soli sibi sacro chrismate pingere liceat. libro quoque 11. cap. 15. enarrat, qua ratione crucis si-

gnum tot vicibus in Missa iteretur super ostiam iam consecratam. Præter
lib.6. cap. 9. citat illud Sedulij carmen:

Neuè quis ignoret speciem crucis esse colendam.

Eodem etiam sexto libro, cap. 19. & 20. explanat officium Parasceu
quando crux per ecclesias adoranda circumfertur, ac velatur. Præterea que
que cap. 21. sic habet: Adoramus in cruce Domini nostri Iesu Christi
portunam (vt ait Paulus) gloriam, salutem acquisitam, reducem vitam
saluationem perfectam, liberationem perpetuam; Adoramus crucem fi
præsidium, spei firmamentum, charitatis solium, misericordiæ titulum, p
tatis argumentum, gratiæ vehiculum, pacis vexillum; Adoramus cruce
quæ superbiam excidit, inuidiam obtriuit, culpam correxit, pœnam dele
xit; & quæ sequuntur: omnia albo lapillo ab omnibus annotanda. Qui
sanè verbis Petrobusianorum, seu Henricianorum blasphemias eliminat,
hoc tempore cruces, & crucifixi imagines aspernabantur. sed eos eiusd
sæculi confutauerat scriptor egregius, speciali ad eam rem opere, Ab
Cluniacensis.

De signi crucis miraculo. Cap. XIII.

Crucis signi virtute defunctus adiuratus loquitur; ex Nauclero.

ANNO Domini M.C.XXIII. contigit memoratu dignum
raculum, perspicua huius sanctæ crucis signi virtute. de eo, N
cler. generat. 38. In pago, inquit, Vormaciensi videbatur per
quot noctes armata multitudo equitum euntium & redeunt
& quasi ad placita colloquia nunc hic, nunc illic turmas facere: circa no
verò horam, cuidam monti à quo exijsse videbantur se reddere. Tan
quidam regionis illius huic prodigiosæ concioni signo crucis se muniens
propinquauit; & mox quendam ex illis per nomen Omnipotentis adiu
manifestare causam populi, qui sic appareret, cui ille: Non sumus, inqu
putatis phantasmata, nec militum videmur turbę, sed animæ militum,
longe ante hac interfectorum; arma verò, habitus, & equi, quia nobis p
fuerunt instrumenta peccandi, nunc nobis sunt materia tormenti; & to
ignitum est, quod in nobis cernitis, quamuis id corporalibus oculis co
prehendere non possitis. In huiusmodi comitatu etiam Emicho comes
te paucos annos occisus apparuit, & ab hac pœna orationibus, & eleem
nis fertur se redimi posse docuisse. De his nocturnis exercitibus scrib
Guilielmus Parisiensis in tractatu de dæmonibus. Hæc ex Nauclero,
an te eum narrauit Abbas Vrspergensis anno Domini M. C. XXIII.

De Inno

De Innocentio Papa Secundo. Cap. XIIII.

Innocentius II. crucifixum aureum in basilica B. Petri multi valoris seruabat: picturis sacris est delectatus; ex Platina.

INNOCENTII II. Papæ tempore prostabant in basilica sancti Petri Romæ non picturæ solùm, verum & crucifixi pretiosissimæ imagines; vnde insigne illud sacrilegium commiserat illius sæculi Anacletus Antipapa, de quo sic habet Platina: Interim verò Petrus Romanus ciuis Petri Leonis potentissimi hominis filius Romæ Antipapa creatur, quorundam facinorosum seditionibus, Anacletusque appellatur, qui spoliatis Romanæ vrbis templis, spoliatis ecclesiarum thesauris, vi irrumpens, maximè verò in basilica Petri, vnde crucifixum aureum, & coronas pendentes sustulit; tantum pecuniarum conflauit, vt perfacilè largitionibus seditiosum quemque Romæ in sententiam suam alliceret. Eundem quoque Innocentium idem Platina collaudans ex virtutibus ac studijs, laudat ex picturæ studio his verbis: Huius quoque Pontificis illud opus musiuum est, quod adhuc cernimus in fornice sanctæ Mariæ Transtiberim: Pia quidem illa & elegãs pictura est, ac contemplantibus admodum iucunda.

De sancto Bernardo abbate. Cap. XV.

Bernardus cruce signatorum expeditioni studet, ei de imagine beata Maria respondet, crucis encomia scribit; ex eius scriptis, Platina, Nauclero, Bergomate, innumerabili Germanorum multitudine teste.

SANCTVM Bernardum Abbatem Clareuallensem hoc ipsum sæculũ tulit, à quo discere cuique facile est, venerationem imaginibus, ac crucis signo habendam esse; indeque per Dei gratiam miracula promanare: de illo Naucler. anno Domini M. C. XLII. initio generationis 39. sic scribit: Innocentius Papa secundus, ne Christiani terram sanctam omnino amitterent, sanctum Bernardum Abbatem Claræuallis pro reformanda pace inter sedem Apostolicam, & Conradum regem in Alemaniam misisse fertur; & recõciliatio Spirę facta, in Francfurt sigillis principũ roborata est. Alij aliter, sed in hoc tamen concordant, quòd Bernardus Spiram venerit, vbi tum erat tantus Populi concursus ad eum venerandum, vt Imperator, ne populus eum conculcaret, manibus illum exportare sit dignatus. extant circuli in pauimento ecclesiæ maioris tres, vbi prostratus in terram vir Dei ter fertur salutasse virginem Mariam; ad quem virgo Maria: Salue, inquit, Bernarde. Tunc Rex Conradus à sancto Bernardo apud Francos cum multis principibus crucem assumpsit, ac se ad terram sanctam accinxit. Potest ne vllus insignior esse locus, aut miraculum, quo probetur imagini exhibitam venera-

tionem à prototypo boni æquiq; consuli, eiq; acceptam esse? Certè singu- ris eximiçque virtutis ac sanctitatis viro respondit ex imagine salutata B. M. ria, non vno atque altero adstantibus testibus, sed innumerabili multitudi- vnde discas sanctos salutari in imagine, Deo esse pergratum, & gratiam pendi.

De eodem beato Bernardo, eiusque erga crucem pietate scripsit Platin. Lucio Secundo. Cum enim Edessa ad Barbarorum manus transijsset, Ch- stianis sese dedentibus, sic habet: Hac verò clade audita Bernardus Clare- lensis, vir & sanctitate & doctrina insignis, patrocinium religionis Christ- næ assumens, principes omnes Christianos, tum litteris, tum nuncijs adhor- tus est, vt crucem in Saracenos Christi vexillum sumerent. Et mox: C- radus verò magno cruce signatorum comparato exercitu, Constantino- lim perueniens, ab Emmanuele secundo Græcorum Imperatore precibu- pellitur, nullo comparato commeatu, Iconium statim ducere; se enim p- staturum omnia quæ exercitui necessaria erant Emmanuel pollicebatur. I- dem habet Naucler. anno Domini M. C. X L V I. & Bergomensis in C- rado II. Hęc quidem quæ scripserunt alij de Bernardo.

Sed videamus ex eo ipso quid suis scriptis de sancta cruce prædice... igitur in sermone de vigilia sancti Andreę circa finem cōmemorat verba... cti Andreæ hoc ordine: Ego si patibulum crucis expauescerem, crucis g- riam nō prædicarem; at vbi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc iam p- nè totus ignescens applaudebat, & blandiebatur illi amatę suæ, officiosi... salutabat, deuotissimè suscipiebat, magnificè attollebat eam, & in ipsius p- conio gloriabatur clamans magis affectione quàm voce: Salue crux pre- quę decorem & pulchritudinem de membris dominicis accepisti: Salue c- quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris eius, tanquam marga- ornata; meritò proinde crucis amatorē venerantur quicunque sunt seru- cis: sed ab his ampliorem iurè deuotionem exigit, qui specialius propo- tollere crucem suam. hæc ille.

De Ludouico Gallorum rege. Cap. XVI.

Ludouicus cruce signatur; ex Platina, Bergomate, & Nauclero.

SVCCEDIT ex ordine Ludouicus Gallorum rex, ab Eugenio I... Romano Pōtifice cruce signatus, de quo sic habet Platina: Pisas p- fectus Eugenius nauigio in Franciam contendit; Regem Ludoui- cruce signatum in Turcas, & Saracenos animat, quem Constanti- polim cum exercitu profectum non secus Emmanuel fraude circumue- quàm olim Conradum Sueuium. De eodē Ludouico cruce signato, me- nit Bergomensis in Eugenio III. & Nauclerus gener. 39.

De Me-

De Mediolanensibus. Cap. XVII.

Mediolanenses & cruce, & imaginibus sancti Ambrosij vsi sunt, humilitatis præferendæ causa; ex Nauclero, Eriberto Archiepiscopo.

MEDIOLANENSIVM deditio cum Fridericus I. Ecclesię persecutor, eos obsideret anno Domini M. C. LVIII. vsum crucis & imaginum ad pietatem proficere indicauit. Quandoquidem ad humilitatis ac subiectionis signum, tam cruce quàm imaginibus vsi sunt Mediolanenses, vt est apud Nauclerum gener. 39. Postremò, inquit, ciues se & sua Imperatoris tradiderunt voluntati. gladios itaque denudatos super colla ponentes, cruces quoque & alia insignia præferentes, nudis pedibus ad pedes Imperatoris se prostrauerunt: quibus Imperator precibus principum flexus vitam donauit. Et infra: Facta deditione, egressi feruntur seorsum nobiles, seorsum populares, qui processerũt vsque ad vrbem Laudẽ, vbi manebat Imperator; plebei verò vexillum sancti Ambrosij super carrotium suum affixerunt. Itaque iurata, & tradita est ei potestas super vrbem. Carrotiũ hoc crucibus multis exornabatur Eriberti Archiepiscopi Mediol. instituto, vt scribit Bugatus lib. 3.

De Alexandro Papa Tertio. Cap. XVIII.

Alexander III. insigniter de crucis vsu loquitur: & Venetijs tum crucibus excipitur; ex eius litteris, Gregorio Nono, Platina, Bergomate: agitur etiam hic de miraculo ex imagine lapidibus percussa; ex Roberto Gaguino.

AD Alexandrum III. Romanum Pontificem nostra nunc verti debet oratio, quem crucis vsum probasse, ex ipsius quibusdam ad Eboracensem Archiepiscopum litteris apertissime liquet: Statuimus, inquit, vt litteræ prohibitionis nostræ, quas ad petitionem Archiepiscopi Cantuariensis tuę fraternitati direximus, nullum præiudicium faciant, quo minus tibi, & successoribus tuis liberum sit (quemadmodum vobis est beneficio priuilegiorum Apostolicæ sedis indultũ, & tu, & prædecessores tui consueuistis facere) ante vos per totam Angliam deferre crucem, quousque diffinitiua sententia decernatur, an ecclesia tua de iure hoc debeat habere: quas litteras probauit Gregorius Nonus tit. vt lit. pendent. cap. 1. Videamus autẽ quid & de illo scribat Platina: Ipsum, inquit, Papiensem episcopum pallij, & ferẽdæ crucis dignitate priuauit Pontifex, quia in partes Imperatoris declinauerat. Idem scribit Bergomensis, qui & illud addit memoria dignum; cum enim narrasset Alexandrum hunc Venetijs in hortulo latuisse, & à Commodo quodam fuisse cognitum, subijcit hæc verba: Ille confestim Sebastiano Duci, Venetijs adesse Pontificem Romanum nun-

ciat, qui mox senatu coacto, ad Pontificis diuersorium profectus est, conspertoque Pontifice in despecto habitu, eum cum crucibus multoque apparatu in diui Marci delubrum perduxit; cumque Pontifex ante altare ex more sedisset, ipsum principem, & omnem benedixit populum: quod etiam narrat Naucl. generat. 40.

Circiter huius Alexandri obitum, nempe anno Domini M.C.LXXXII res memoratu digna, magno miraculo contigerat. Nam Parisijs cum satellites Richardi Angli luderent, quidam perditis nummis blasphemus in Deum dum simulachrum virginis, filium dextra gestantis in templi vestibulo aspicit, iacto in imaginem lapide, brachij partem à filio abrupit; ex quo profluens cruor multis ægrotantibus salus fuit: Satelles autem Virginis contēptor à dæmonio mox abreptus, eodem die spiritum miserabiliter efflauit. Hæc ex Roberto Gaguino de rebus Francorum lib. vj. qui huic narrationi egregiā subiicit sententiam: Nemo, inquit, venerabiles imagines sanctorum despuat, quæ tametsi nihil in se diuinitatis obtinent, sunt tamen ad monumentum virtutis populo exhibitæ, admonētque humanam mentem imitari eorum spectatissimam vitam, quorum imagines in honore haberi vident.

De Octauiano Cardinali. Cap. XIX.

Octauianus coram imagine Christi sepultus est; ex Nauclero.

OCTAVIANVS ille Cardinalis, qui Victor IIII. voluit post Antipapa nominari, in schismate contra Alexandrum III. moritur in Luca ciuitate, & in ecclesia matrice ante Nicodemi sepultus est imaginem, vt est apud Nauclerum, generat. 39.

De sancto Thoma Archiepiscopo Cantuariensi. Cap. XX.

Thomas Cantuariensis crucem proprijs gestat manibus in præsidium contra tyrannicam rabiem; ex Gulielmo Neubrigensi.

QVANTA humilitate pietateq; se quisque gerere debeat in crucis simulachro vel ferendo, vel conspiciendo, quàmque grauis sit, matura etiā aduersus visibiles potestates docuit sanctiss. hic martyr. Cum enim ab Henrico II. Rege Angliæ, penes quē cancellarij mun us ante susceptum episcopatū gesserat, ad rationē reddendā administrati offi cij, regio iudicio sisti cogeretur, nullo putauit se vallandū aduocatore maiore, q uàm hoc crucifixi simulachro. Audiamus verba Gulielmi Neubrigēsis, illi us sęculi scriptoris nō contemnendi, de reb. Anglic. lib. 2. c. 16. Cum, inquit,

inquit, ingressus est Thomas, crucē argenteā ante se portari solitā manu propria baiulans, volentibusque quibusdam episcoporum, qui aderant ministrum portandę ante Metropolitanum proprium crucis suscipere, abnuit; nec alium in illo conuentu publico crucis baiulum quantumcunque rogatus admisit. Sic ergo huiusmodi præsidio, cōfusio Regis insecuta est; nā sequenti nocte Thomas in Galliam incolumis est profectus, vt ibidem narrat Guilelmus.

De Ketello Eboracensi. Cap. XXI.

Ketellus crucis signo vbique se munit: corripitur ab Angelo cum se illo munire obliuiscitur: miraculum ex ea re; ex Gulielmo Neubrigensi.

FVIT & ijs temporibus sub Alexandro Papa III. Ketellus Eboracensis vir simplex, egregius contra dæmones luctator: solo crucis signi gladio, quo in omnibus, tum præcipue cubitum iēs vtebantur. De illo narrat memorabile quiddam Guilelmus Neubrigēsis de reb. Anglic. lib. 2. cap. 21. Contigit inquit Ketellum aliquando eorundem penè hostium dæmonum sæuitiam experiri; fessus ex agrario opere domum reuersus, dum somno grauaretur, sacri se signaculi nequaquam impresſione muniuit, dormienti loco solito soli astitere duo dæmones sæui nimis atque terribiles, & excitatū apprehēdētes: Euge inquiūt Ketelle, incidisti in manus nostras, infestos sentire habes quos prouocare minime timuisti; quorū mysteria toties prodidisti. Ille subito casu attonitus, nomē Christi īuocare, & signare se voluit, nec valuit; manus enim eius, & lingua tenebantur, ne sacri se, vel signi, vel nominis munimine tueretur: Noli inquiūt Ketelle frustra conari, manū linguamq; tuam ligauimus, vt nihil tibi aduersum nos valeat suffragari: Cumque de illo ita triumphare viderentur, & malum quod ei facere cogitabant, verbis minacibus, atq; insultatorijs præuenirent, repentè iuuenis splendidus bipennem manu ferens introijt, stansq; in medio, bipenni molliter digito tacta, sonitum ingentem dedit, quo sonitu exteriti dęmones relicto de quo triumphare cœperant homine, diffugerunt; tum accedens iuuenis, quem eiusdē hominis credo fuisse Angelum; Ketelle, inquit, negligentia tua penè te nunc periclitari fecit: Caue ne ulterius te inueniant insidiātes tibi hostes inermē. Inermē dicit hominē qui sibi crucis signū non impresserit. Sunt ergo omnino dęmonū captiui inermes Caluinistæ, ac reliqui consimiles sectarij, qui crucis signum, non solum sibi non imprimunt, quin potius abhorrent, cum tamen videant nominis Iesu inuocationem, & crucis signum paris esse pietatis, atque efficacię ad dæmones effugandos.

Hac occasione libet reminisci eius insignis sententiæ, quam disertis verbis idem Neubrigēsis refert lib. 4. cap. 9. Eadem christianæ vtilitatis ratione perfidus Iudæus Domini Christi crucifixor inter Christianos viuere sinitū, qua, & forma crucis Dominicæ in Christi ecclesia pingitur, ad continuandam scilicet

licet

licet cunctis fidelibus saluberrimam Dominicæ passionis memoriam, &c.

De Clemente Papa III. ac Gallorum & Angliæ Regibus. Cap. XXII.

Clemens III. templa picturis exornat, Reges Galliæ & Angliæ crucem figunt, ex Bergomate, Platina, ac Nauclero.

CLEMENS quoque Tertius imagines se probare testatur, opere illo de quo Bergomensis & Platina; sed Platinę solius verba subijcimus: Claustrum, inquit, sancti Laurentij extra muros ædificauit, & Laterani ędes non mediocri impensa restituit; templumque vermiculato opere ac musiuo exornauit: cumque sub eodem Pontifice Saladinus Saracenus Hierosolymitanum regnum occupasset, consilium captum est de expeditione rursus faciẽda. eam rem sic narrat Naucler. gener. 40. Expeditionis huius gratia hortante Archiepiscopo Tirensi, Rex Franciæ Philippus, & Rex Angliæ colloquia habuerunt, & sedato inuicem ad tempus dissidio, contra omnium opinionem ambo crucem suscipiunt: In huius autem facti memoriam hi duo Reges in eodem loco crucem ligneam erexerunt, fundantesq; eclesiam fœdus perpetuum inierunt.

De crucesignatis in concilio Parisiensi. Cap. XXIII.

Crucesignatorum expeditio in Concilio Parisiẽsi; & feruentissimus Christianorum zelus pro cruce assumenda; ex Platina, & Nauclero.

CONCILIVM Parisiense initio Pontificatus Clementis III. coactum est anno Domini M. C. LXXXVIII. de cuius procursu sic scribit Naucl. gener. 40. Eodem igitur anno Concilium generale Parisijs celebratum est, in quo mirabilis & incredibilis multitudo militum crucem assumpsit; & in eodem Concilio ordinatum est à Philippo Rege, vt omnes qui crucem non acceperant, ad minus de omnibus mobilibus, & redditibus suis decimas darent: Progressu deinde illius expeditionis anno MCXC. cũ à prędictis Regibus Francorũ, & Gallię Ptolemais vrbs Syriæ obsideretur. Tandẽ, inquit Naucler. ead. gen. 40. his conditionibus deditio facta est, vt pars Dominicę crucis, quam in bello cœperat Saladinus restitueretur; insuper ducentamillia bizantiorum aureorum obsessi soluerent. Et mox: Deinde cum promissa peterentur, crux nusquam inuẽta; qu amobrem Ricardus rex quotquot deducendos acceperat, omnes trucidauit. Sed habet aliquid vltra Platina

in Cęlestino III. cuius hęc verba: Christiani, qui biennio Ptolemaidem obsederant, tãdem eã dedente præsidio receperũt his conditionibus, vt & pars Dominicę crucis, quam superius amissam diximus à Barbaris redderetur, & eisdẽ cum singulis vestimentis abire liceret. At verò cum Dominica crux non reperiretur, multos è barbaris Ricardus trucidauit.

Notandus regius hic zelus, ac pietas in recuperanda hac amissa portione crucis, quam Saladinus circa annum M.C.LXXXVI. Hierosolymis magna clade Christianorum rapuerat. Ille quidem perdidit, quia nouerat Christianorum præsidium omne in illa consistere: Isti studebant recuperandæ ob summam pietatem qua pręferebant illam cuicunque inęstimabili thesauro.

De Gratiano Monacho. Cap. XXIIII.

Gratianus picturas sacras coluit, egregieque scribit de cruce, ac crucis signo; ex eius scriptis.

NVNC iure transeundum est ab rerum gestarum narrationibus ad piorũ, qui illo tempore uixerunt sententias, inter quos videntur duo pręcipui, Gratianus videlicet, & Beletus de hac re nostra explicatè ac doctisimè disseruisse. De Gratiano igitur prius agẽdum, quẽ Trithemius, & Bergomensis sub Eugenio III. vixisse ferunt: Platina vero sub Alex. III. Sed huius rei leuis est disceptatio quoad ordinem huius sęculi; nã hic locus illi potest congruere. Compilauit hic egregius monachus librum illum adeo Iuristis acceptum, quem Decretum inscripsit ab Eugenio III. comprobatum. Illo igitur volumine habet de consecr. dist. 3. c. Perlatum ad nos. eum locum desumens ex epistola Gregorij 1. ad Sirenum Massiliensem episcopum pro imaginibus, cuius verba hic non censuimus esse repetenda; quandoquidẽ de eis egimus sub ipso Gregorio 1. Illud sufficiat probari apud Gratianum imagines, ac picturas loco lectionis. deinde illa eadem distinctione habet canonem, incip. Venerabiles cuius hæc verba sunt: Venerabiles imagines Christiani, non Deos appellant, neque seruiunt eis vt dijs, neque spem salutis ponunt in eis, neq; ab eis expectant futurum iudicium, sed ad memoriam, & recordationem primitiuorum venerantur eas, & adorant; sed non seruiunt eis cultu diuino, nec alicui creaturę. Deinde ibidem canonẽ habet, incip. Sextã. Sextã ait synodũ recipio cum omnibus canonibus suis, in quibus dicitur: In quibus scripturis sanctarum imaginum agnus præcursoris digito ostensus depingitur, qui in figuram transit, verum nobis per legem Moysi demonstrans agnum Iesum Christum dominum nostrum; antiquis ergo figuris & vmbris & ad veritatis præfigurationẽ sanctæ Ecclesię traditis, vale dicentes gratiã, & veritatem præferimus, & ipsam gratiam sicut plenitudinem legis recipimus. Verum igitur dominum nostrum Iesum Christum secundum imaginẽ humanam a modo etiam in imaginibus pro veteri agno depingi iubemus. Hæc

ille

ille sub nomine Hadriani Papæ ad Tharasium.

De ipso quoque signo crucis idem scripsit distincti XI.c. Ecclesiasticarum; cum enim non scriptis traditionibus probare adniteretur ecclesiam cruce, ac crucis signo vti, sic ait: Quæ enim vt inde exordiamur, scriptura salutifera crucis signaculo fideles docuit insigniri? uel quæ trifariam digesta super panem & calicem prolixæ orationis, vel cōsecrationis verba commendauit? hæc citat ex libro Augustini ex dictis Basilij. Ad eandem rem idem scribit de consecr.dist.4.c. Postea signatur, Postea signatur, inquit, baptizandus signaculo sanctæ crucis, tam in corde, quàm in fronte, & ab eo tempore apostata diabolus in vase suo pristino suæ interemptionis cognoscens signaculum iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. hæc ex Rabano de institut. clericorum.

Eadem 4.dist.de consecr.c.Crucis. sic scribit: Crucis Domini nostri Iesu Christi, quæ nuper nobis gubernacula sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenentibus, quinto nonas Maij inuenta est, in prædicto Calēdarum die Inuentionis festum uobis solēniter celebrare mandamus. Hæc ex Eusebio Papa, de quo diximus Centuria IIII. sed & dist.5.de cōsecr.c.Nunquid sic hēt. Nunquid non omnia chrismata sacerdotalis mysterij crucis figura perficiūtur? numquid baptismatis vnda nisi cruce santificata peccata relaxantur? & (vt cæterea prętereamus) sine crucis signaculo, quis sacerdotij gradus ascendit. Hæc ex Stephano Papa V.

De Ioanne Beletho. Cap. XXV.

Ioannes Belethus sacras imagines & crucis signum mirè colit, miracula narrat; ex eius scriptis.

IOANNES Belethus Parisiensis Theologus insignis diuinorum officiorum scripsit elegans volumen in huius sęculi exitu, in quo de inuentione exaltationeque sanctę crucis apertissimè agit. Audiamus eum c.125. Cruce Domini, inquit, inuenta ab Helena matre Constantini per Iudá, ut narrat historia, festum eius primo celebratū est Hierosolymis: sed Eusebius Papa trigesimus à beato Petro, illud postea vbique terrarum celebrari præcepit. Iudas ille per quem crux inuenta fuit, legitur postea ad fidem fuisse conuersus, & appellatus, mutato nomine. Quiriacus, creatusque tandem episcopus Hierosolymitanus, de quo quidem diabolus, cum alterum sibi amicum expectaret, sic dixisse fertur: Per Iudam Christus morti traditus est, & per hunc Iudam Christus mortuus exaltatus: Sed breui Iulianus amicus meus Rex erit, qui me de illo egregiè vindicabit quod sanè ita factum est, vt qui ipsum interfecit, quemadmodum dicitur, ferunt Iulianum hunc monachum fuisse, & magnum religionis simulatorem, adeo ut quędam mulier tres ollas auro onustas, ita vt in earum orificijs aurum cinere cooperiretur, ne facile inueniretur, apud eum deposuerit, eiusque fidei concrediderit quandoquidem virum

lum

lum sanctum esse credebat, nec tamen confessa est in ijs aurum inesse; sed eo inuento ab illo, & furato ollas cinere impleuit, & mulieri requirenti depositũ reddidit; cũ verò paulò post mulier aurum sibi quæreret, nec inueniret, nõ potuit quod ipse haberet, conuincere, quod de auro nullos habebat testes; nam alij Monachi ad quorum testimonium ollas tradiderat, nihil in eis præter cineres viderant, atque ita aurum obtinuit, quo cum Romam fugisset, & sequenti tempore consulatum obtinuisset, factus est Imperator; qui cum magicæ artis à puero peritus esset, ac eam multum adamaret, plures sibi magistros asciuit. Cum ergo quodam die absente suo magistro solus domi mansisset, ac legere inciperet, dæmonũ coniurationes, conuenit ante ipsum magna multitudo dęmonũ, qui oẽs erant nigri, vt Aethiopes; tũc ille præ timore fecit signũ crucis, & omnes illico euanuerunt. Quod cũ Iulianus magistro suo referret, quærẽti quid ipse uidisset, dixit ei magister, signum illud dæmones maximè odio habere: electus ergo hic in Imperatorem, & adhuc eius rei recordans, cum artẽ magicam exercere vellet, factus est apostata: signa crucis vbique destruxit, & Christianos quantum potuit persecutus est, credens aliter fieri non posse, vt sibi dęmones obtemperarent. Quare etiam tunc Iudam modò appellatum Quiriacum interfecit, per quem crux fuerat inuenta.

Et infra: Fuit Cyprianus homo gulæ & luxui deditus, qui ad beatã Iustinã virginem cum ad suam luxuriam concitare vellet, misit quendam dęmonem, qui huiusmodi immunditiæ præerat; sed signo crucis repulsus est: misit rursus alium fortiorem, qui eodem modo crucis signo se deuictum fatebatur; ita vt hinc Cyprianus ad fidem conuersus sit. Tantę potestatis est crux Christi, per quam ille nos planè immerito æternę fœlicitati restituit. hæc ex illo, quo ad Inuentionem crucis.

Nunc videamus de Exaltatione eiusdem, quam enarrat cap. 151. Exaltata, inquit, fuit sancta crux, eiusque festum institutum eo tempore quo Heraclius vicit Chosroem Regem Persarum. Hic autem Chosroes, cum destructa Hierosolyma, crucem Domini inde abstulisset, facta domo ad similitudinem cœli, fecit sibi in ea sedem, ac lignum à dextris posuit loco filij, gallum à sinistris loco spiritus sancti, atque ita ipse in medio stans, se Deum & Dominum appellari voluit: quod audiens Heraclius Imperator Romanus aciem mouit. Hinc filio victo Chosroes singulari certamine, crucem Domini tulit Heraclius, voluitque illã in suum locum restituere: sed cum appropinquaret Hierosolymã, portę ciuitatis per se fuerunt clausæ, vt non intrare potuerit. Quod cum vehementer admiraretur, audita vox est è cœlo, inquiens: Regem Regũ non sic intrasse Hierosolymam phaleratum, sed humilem, & super asinam sedentem, atque hic statim suam agnoscens elationem, ex equo desilijt, & valde est humiliatus; ac portæ sua sponte ei apertæ sunt, nudisque pedibus ciuitatẽ intrauit. In huius ingressu multi diuersorum genere morborum per crucem curati sunt. Maior verò est festiuitas Inuentionis, quàm Exaltationis, quòd ab Eusebio fuerit instituta, qui eo die fecit populum conuenire ad ado

randam crucem; fuit enim hic Pontifex Romanus trigesimus.

Postq̃ & Inuentionis, & Exaltationis sanctæ crucis festa enarrauimus, t[...] seamus ad alios locos; eodē ex auctore. Hēt in c. 96. hæc verba: Solet à non nullis queri, cū Asinæ insidēs Christus honorificè susceptus sit, & in cruce deatur dehonestatus, cur potius adoremus crucem quàm asinam? verum [...] cile illud discuti poteſt, cū honor iste, quē in asina accepit terrenus fuerit, n[...] curandum sit de terrenis, ita vt nec hinc quicquam de asina curandum sit; p[...] crucem vero ruptus fuerit, ac destructus murus ille peccatorū; qui erat in[...] nos & Dominum interiectus.

Sed in c. 98. Salutatur, inquit, crux hisce verbis; Ecce lignū quoniā per [...] cē omnibus salus reformatur, ac restituitur: Postea autē adoratur, idest cu[...] reuerentia osculatur: solus enim Deus adorandus est; & cetera illius ca[...] veneranda: crux ergo adoratur, ideo, vt ostendamus nos debere humiliter [...] cere, quod illi fecerunt superbè.

Est & aliud memoratu dignum, de quo idem cap. 107. sub finem ag[...] de ceremonijs circa paschale cereum: crux inquit ex thure cereo imprimit[...] quod nimirum significat holocaustum, id est totum incensum, & totum [...] bustum, siue igne consumptum. In veteri namque testamento duo [...] bant facere sacrificia, matutinum, quod totum incendebatur & dicebatur [...] locaustum: crux de incenso designat sacrificium legis vespertinum, quod [...] molationē Christi in ara crucis factam, idque in ipso mundi vespere pra[...] gurabat, quodque in eius passione completum fuit: hactenus ex illo.

De Azone Bononiensi Iurisconsulto. Cap. XXVI.

Azo crucis signum valde coluit; ex eius scriptis.

IPSIS interpretandarū legum ciuilium primordijs semper præcipua [...] ligio esse visa est, ea quæ sacris imaginibus debetur. Azo enim Bononi[...] sium omnium Iurisconsultissimus, qui primus ciuilia iura interpret[...] est ausus, in sua summa lib. 1. cap. 6. de imaginibus, iuxta legum sent[...] tiam ita tractauit: Quoniam, inquit, signum nostræ redemptionis ab hom[...] nibus est adorandum, & venerādum, & si in manibus alicuius gestetur, ei de[...] bemus cum deuotione assurgere, & si alicubi positum emineat, honorem de[...] bemus impendere: Ideo prohibet lex ne humi pedibus conculcetur, & q[...] posuerit, vel positam non leuauerit, grauissima pœna multabitur, quam forte mortem interpretabimur. ff. de pen. l. vlt. hęc ille. qui dubio procul vl[...] timo supplicio dānandos esse censuit eos, qui sacris imaginibus irrogant igno[...] miniam.

Si huius sęculi crucesignatorum numerum ex Europa prodeuntem con[...] side-

ſideramus, videmur intelligere omnem penitus orbem accepturum fuiſſe crucis fidem, eiusque ſignum colendum; præſertim ſi animaduertamus tot cruciferorum ordines tunc primum fuiſſe inſtitutos. Si præterea illa contemplemur miracula, quæ in obitu Conradi Henrici IIII. filij, & quæ in obitu Balduini, ac quæ Vormacienſibus militibus contigerunt, iam fateri oportet, Deo crucis ſignum eſſe acceptiſsimum, atque illi præſtare efficaciam. Si etiam geſta ſancti Bernardi Clareuallẽſis præ oculis habeamus, diſcemus ſalutatione imaginum ſanctos delectari, atque ob id Deo donante gratiam repẽdere. atq; hæc quidem ſufficiãt pretermiſsis Prouincijs, Principibus, Populis, Patrumque ſententijs, quibus & imagines, & cruces venerationi fuiſſe, abundè iam demonſtrauimus.

SIMONIS MAIOLI ASTEN
EPISCOPI VVLTVRARIENSIS
ADVERSVS ICONOMACHOS

Saeculum tertiumdecimum.

A Christo nato anno millesimo ducentesimo circi[ter] vsq; ad annum tercentesimum supra millesimum circiter,

CENTVRIA TERTIADECIMA.

HVIVS sæculi testimonia pro imaginibus, ac signo crucis non aliunde petenda essent: quandoquidem parietes ipsi ceterique loci, tum publici, tum priuati omnes vel cæcis, ac dissimulantibus euidentissimè sese indicant, imo loquuntur, tum scripturis affixis, tum appendentibus tabellis, non vna atque altera prouincia, sed toto penitus orbe. Verum ad retundendam aduersariorum peruicaciam, & historijs & sanctorum scriptis ac illius sæculo miraculis demonstrabimus imagines summopere fuisse venerationi.

De B. Mariæ imagine Constantinopoli olim seruata. Cap. I.

B. Mariæ imago Constantinopoli ad Venetos migrat: ibique miracula ex ea fiunt; ex Veneto clero ac populo, Ramusij testimonio.

IN primis igitur illud enarrabimus, quod circiter annos Domini M.CC.II. contigisse compertum est. Cum enim Balduinus, qui Bles, & Caturcensis comes fuerat, expeditione ad Hierosolymam recuperandam, præter episcopos, abbates, reliquosque proceres, ingentem quoque cruce signaturum militum multitudinem coegerat, Venetumque auxiliarijs copijs Constantinopolim expugnauit. Qua expugnata (vt vtamur verbis quibus Ramusius in præambulis ad Marcum Polam vtitur) cum hinc inde manus acriter sererentur Galli, ac Veneti insignijs bellicis Imperatorijs potiti sunt, sed maiore admodum applausu, quædam beatæ Mariæ imago, quam perpetuò Imperatores in qualibet obeunda prouincia præferre cōsueuerant, ad victrices nostrorum manus peruenit; tametsi Imperatores omnem spem salutis, & Imperij conseruandi in illa collocassent. Obtigit igitur hęc imago Venetis, quam gemmis omnibus, aut prædæ diuitijs ad se spectantibus prætulerunt. Quare hodie magna veneratione ac pietate seruatur Venetijs in æde diui Marci; eaque est, quæ belli, ac luis tempore serenitatis, aut pluuiarum impetrandarum causa in supplicationibus circumfertur.

Quid igitur profuit Græcis Imperatoribus malè viuere; ab ecclesia Romana deficere? Non erat cur ab imagine huiusmodi beneficia se suscepturos sperarent, quam non colebant, sed blasphemabant, Venetis beneficia contulit, atque indies confert; quòd Ecclesiæ Romanæ concordes ab illa pendeant; atque ideo stat illorum respublica, sic B. Maria sui imaginem ab schismaticis, & blasphemis ad fideles migrasse maluit, quàm ibi sub tot impietatibus coli.

De miraculo apud Treuerim à crucifixi imagine. Cap. II.

A Christi imagine percussa sanguis fluit; ex Fulgoso, ac recentioribus.

CONTIGIT huius sæculi initio (videlicet anno M.CC.XI prodigiosum sanè miraculum, nullis vnquam sæculis obliterar quod Baptista Fulgosus lib. 1. cap. 6. his verbis narrat: Impe tibus Othone Philippoque in bello quod pro Germanico Imp inter se gesserunt, cum permulti se cum rebus in fanum sancti Gouan longe à Treueris recepissent, quia & natura, & manu satis munitus vid tur is locus; eoque oppugnaturus templum Vernherus Bolanus venisse intus obsidebantur, cum suspectam haberent fenestram, ne ea hostes ad sibi in templum facerent, posita in eo loco crucifixi Christi imagine, q gnea erat, satis cauisse rebantur, ne inde hostes venirent. Sed cum au pro Deo aurum colat, sagittarius quidam populationis spe, sagittam i ipsum locum direxit, vbi in Christi imagine confixa fuit; quamob Deo visum est, tanquam ex viuente corpore à lignea Christi effigie manauit; quare territus Vernherus, cruce sumpta, mare ad bellum Christi hostes gerendum traiecit. Imago autem sagittaque sanguine spersæ veneranter in hunc quoque diem asseruantur. Habet eadem Andreas Eborensis Lusitanus exemplorum memorabilium libro, tit. miraculis.

De Innocentio Papa Tertio, & eius noua cruce sign rum expeditione. Cap. III.

Innocentius III. crucem & crucis signum colit, imagines probat; Ex scriptis, Platina, Nauclero.

INNOCENTIVS III. Pontifex & imagines & cruces probauit sanctæ crucis missam celebrari solemni ceremonia scripsit ad Arch scopum Bracarensem, qui de ea re illum consuluerat, vt habetur pilatione Gregorij IX. de celebrat. miss. cap. consilium. Et sanè h modi missam probant Romana missalia, & Rationalia, ac cetera Pótifi ac Ceremonialia, ipsa deniq; Breuiaria ab immemorabili tempore vetu ma, quibus totus orbis semper vsus est. probāt hoc ipsum tot altaria, sa oratoria, basilicæ, Vrbes, sub hoc sanctæ crucis titulo ędificatæ, vbi s nisimis ritibus, ac cæremonijs sanctæ crucis missę, ac festiuitates co brantur.

D

De eodem addit Nauclerus, quòd expeditionem aduersus hostes fidei fecerit: Audientes, inquit, hæc parui pueri de regno Francorũ vsque ad xx. millia crucem acceperũt, quasi per eos vellet Deus terram sanctam liberare. nam turmatim diuisi per diuersos portus accesserunt, alij Massiliam, Brundusium alij, reliqui Genuam venientes: nec solus puerorum hic exercitus fuit, sed vt idem, inquit, innumerabilis multitudo pro Christianorum ac terræ sanctæ recuperatione cruce signabantur, inter quos fuere posteritati cõmendandi principes isti subnotati; Fridericus rex Germanorum secundus, Henricus Brabantiæ dux, dux Morauiæ, dux de Lemburg, dux de Ancei, comes Iuliacensis, Palatinus comes de Tubringen, marchio de Baden, comes Loensis, comes Moreten, comes Spanheimen, comes de Nassam, comes Feldẽsis, comes hirsutus, comes Siluestris, comes Synensis, Sifridus archiepũs Moguntinensis, episcopi Leodiensis, Herbipolensis, Bambergẽsis, Argentinensis, Patauiensis, Eichstatensis, & cõplures alij; qui oẽs prædicante magistro scholastico Xanten. ecclesiæ, mandato Innocentij Papę sese ad Christi militiam deuouerunt.

Idem quoque Innocentius suis in diplomatibus honorificam crucis mentionem facit, vt habetur de hæretic. cap. excommunicamus 1. §. catholici: Catholici, inquit, qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque sancto priuilegio sint muniti, quæ accedentibus in terræ sanctæ subsidium conceduntur.

Sed & in libris de sacro altaris seu missæ mysterio frequẽtissimus est in explicandis cęremonijs signandi altaris oblationes ternis, ac quinis vicibus. Sed illud præcipue est notatu dignum, quod habet libro primo cap. 53. his verbis, quia signo crucis auri lamina cessit pro lamina, quam Pontifex olim gerebat in fronte; Pontifex hodie crucem gerit in pectore. Et mox: Ideoque Romanus Pontifex crucem quandam insertam catenulis à collo suspensam sibi statuit ante pectus, vt sacramentum quod olim tunc præferebat in fronte, hodie recondat in pectore. libro quoque eodem cap. 63. Pontificale pallium scribit fieri pluribus crucibus intertextis. Atque hæc sufficiant de crucis signo, at de imaginibus quid sentiat egregiè docuit in sermone primo dedicationis ecclesiæ; sic enim habet: Imagines sanctorum non latria, sed dulia possumus venerari, non propter imaginem, quę per se nihil potest, sed propter imaginatum, qui per se cuncta potest, non vt nos, qui facti sumus ad imaginem, & similitudinem Dei, memores nos reputemus similes imaginibus, quas ipsi fecimus ad imaginem, & similitudinem nostram: sed vt nos propter Deum sacris imaginibus inclinemus; qui propter nos exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. omnis enim, qui se exaltat humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. videntes quippe imagines inclinamus, non vt spem salutis constituamus in illis, sed ad memoriam excitati, deuotionem, quam ipsi Deo corde gerimus, opere demonstremus. Præcipuè tamen illud insignissimum est: quod cum suo & pręcessorum tempore peregrini, qui limina Apostolorum visitabant in testimonium itineris consummati stanneas,

aut plumbeas Apostolorum imagines capitibus imponerent, expresso suo di-
plomate id deuotionis genus approbauit, vti litteris suis patet ad archipre-
byterum & canonicos basilicæ principis Apostolorum. Atque hæc quidem
de scriptis eius: & sicut ita senserat, ita quoque factis præstitit. est enim p-
cturis quoque delectatus; nam in ipso sic habet Platina. Et ne existimes In-
nocentium opera pietatis in tanto Pontificatu prætermisisse, scito eius ope-
& impensa hospitale sancti Spiritus cõditum fuisse, auctumque adeò mag-
prouentibus, quibus & peregrini, & ægroti, & vulgo concepti, ac orph-
alerentur, ornauit, & altare sancti Petri opere vermiculato vt eius imago,
litteræ in fornice ipso scriptæ indicant. Alia de illo colligi possunt ex ipsius
cilio in basilica Lateranensi habito, quod mox subijciemus.

De concilio Lateranen. Cap. IIII.

Conciliũ Lateranense de crucis signo honorificã facit mentionem; ex eius decre-

LATERANENSIS maxima synodus sub Innocentio III. habi-
atque omnium aliarum quo ad prælatorum numerum frequen-
ma; nam ad ducentum supra mille interfuerunt: Constantinop-
tanus enim atque Hierosolymitanus Patriarchæ adfuerant. In
igitur cõcilio insignis & honorifica mentio fit de crucis signo; nam cum A-
baniensium hæresis inualuisset, crucis auxilio vti oportuit in illa extirpan-
cruciferorum ordine ob eam rem innouato, vt inferius enarrabimus. Con-
lium igitur cap. 3. habet eadem verba, quæ iam retulimus supra ex Innoc-
tio ipso: at in cap. 5. quod relatum est in compilatione Gregorij IX. titulo
priuilegijs cap. antiquæ. cum agat de Cõstantinopolitano, Alexandrino, A-
tiocheno, Hierosolymitano Patriarchis, sic habet: Dominicæ crucis ve-
lum ante se faciant vbique deferri, nisi in vrbe Romana, & vbicunque su-
mus Pontifex præsens extiterit, aut eius Legatus vtens insignijs apostol-
dignitatis.

De Cruciferis & Innocentio Papa IIII. Cap. V.

*Innocentius IIII. Cruciferorum ordinem, & nouam cruce signatorum ex-
ditionem instituit; Ex Bergomate, & recentioribus.*

CRVCIFERORVM ordo hac synodo instauratur. Sic enim ha-
Bergomensis: Cruciferorum ordo ea in synodo Lateranẽsi ab I-
Innocentio restituitur; eo namque tempore Albaniensium pesti-
ra hæresis surrexit, quæ quidem tantam in populo Romano cla-
que seditionem induxit, quantam vnquam antea. Quamobrem Pon-
multos cruce signatos impulit contra eos arma sumere, quibus de-

crucis-

cruciferorum ordine iam ſopitum, & penè extinctum inſtaurans multis priuilegijs & gratijs mirum in modum auxit: eidem autem poſtmodum ordini Innocentius Quartus deuotione affectus, apud Lugdunum exiſtens, regulã edidit, & eiſdem religioſis obſeruandam tradidit, atque crucem ſemper ipſis religioſis in manibus portare præcepit: Ipſius autem ordinis auctorem, & ducem beatum Cyriacum epiſcopum & martyrem tempore Helenę Imperatricis primum fuiſſe tradunt, qui cum à Iuliano apoſtata cum innumerabilibus Chriſtianis paſſus fuiſſet idem ordo ad nihilum fermè, vſque ad præſens tempus redactus eſt.

Sed lubet adijcere Ioannis Lucidi ſententiam, quam ſcripſit de rebus geſtis poſt Chriſtum lib.10. cap.7. his verbis: Ordo cruciferorum, licet quidã dicant, quòd initiũ habuerit à Cyriaco epiſcopo Hieroſolymitano, qui prius Iudas dicebatur, & oſtendit Helenæ locum, vbi crux iacebat, & poſtea martyrio coronatus eſt; tamen confirmatur ſecundum quoſdam per Innocentiũ IIII. poſt annum Domini M.CC.XLIII.

De ſancto Dominico. Cap. VI.

S. Dominicus crucis ſigno plurima edidit miracula: coram imaginibus aſsiduè orabat; ex Garzonio, Fulgoſo.

QVEMADMODVM hoc tempore ſanctitatis exemplaria Dei benignitate floruerunt, ita quoque in illorum pijs operibus effulſit præcipuè imaginum cultus, atque in primis id euidenter probant B. Dominici res geſtæ, de quo quanquam multis locis annales meminerũt, tamen pręcipuè vniuerſam eius vitam ſcripſit Ioãnes Garzonius Bononienſis clariſsimus orator.

Narrat igitur, Gutadonam Romanam viduam, ob vnicum filium, qui ſibi morte fuerat ereptus, ad S. Dominicum acceſsiſſe, cuius ob deuotionem ſtudioſa erat, ſicque conqueſtam eſſe: Ego, inquit miſera, atque infelix orbata ſum vnico filio; vnum illud erat ſolatium ſenectutis meæ: quo me vertam? quem implorem? potes ipſum excitare à mortuis, omnis oratio mea ad miſericordiam tuam, quã plurimi qui non viuebant vixerunt, confertur: ſumma tibi eſt poteſtas; redde eum incolumem. Dominicus miſericordia adductus, ne te inquit mulier excrucia, Chriſtus Opt. Max. optima adhibebit remedia: Tu conſtanti & forti ſis animo. hæc cum dixiſſet, ſe paulùm abdicaui, tperbreuique oratione vſus ad cadauer contendit; illudque ſalutaris ſigni impreſſione armauit, ac ipſum manu prehendens; viuit, inquit ò mulier filius tuus; voti compos facta es.

Et infra: Cum Napoleon adoleſcens defunctus fuiſſet equo lapſus, aſtantibus Cardinalibus mortui neceſſarijs, membra contorta direxit ſanctus Dominicus, vacauitque, inquit orationi; cuius cum finem feciſſet, ſalutaris ſigni impreſ-

impreſsione cadauer armauit, atque manu ipſum prehendens magna voce inclamabat: Te ſuſcitet Napoleon dominus noſter Ieſus Chriſtus; & reuixit.

Et infra: Allata muliere ſeptem dæmonibus obſeſſa tumultuoſis clamoribus inſaniente: In tanto, inquit, tumultu Dominicus manum tollens (nam crucem in fronte ſignauerat): Vobis, inquit, ex Ieſu Chriſti auctoritate, vt inde exeatis præcipio, nec in poſterum mulieri, vel minimo ſitis impedimento. Hæc cum dixiſſet, vehementer mulier commota eſt, magnamque vim carbonum exhalauit, quam incredibilis ſanguinis multitudo ſubſecuta eſt, eoque modo ſanata, ſubijt religionem.

Et infra: Mos erat virginibus, ſanctiſsimam Mariæ cæli Reginæ aram igne perpetuo colere; quippe ſcyphus vitreus olei plenus vaſe æneo cōtinebatur, id è lacunari catenis ferreis appenſum demittebatur; vas auis conſcendit, magno ſtrepitu catenas concutiens, quo factum eſt, vt ſcyphum inuerterit. Virgines ad ſtrepitum excitæ, mirabantur ſcyphum inuerſum oleum continentem, cum præſertim nihil eſſet quod eum ſuſtentaret. Ecce virginitatis memorabile teſtimonium, quoniam virginis Deiparæ imaginem perpetuo lumine colebant.

Et infra: Vt ei B. Dominico faciendum iter erat, aut litteris incumbendum, aut fratres commonendi, primum ad Chriſti ſimulachrum procidebat, non lachrymis, nec ſanctis orationibus abſtinens vt ea efficeret, quæ & animæ ſaluti conducerent, & alijs honori emolumentoque exiſterent. Et mox edocens B. Dominici morem in itinere faciendo, ſic ſcribit: Interdum flumina imbribus augebantur, vt ne vllo quidem vado pertranſiri poſſent, ad quæ cum ventum erat, ſe ſalutari crucis ſigno armabat, iubebatque comitem quamquam metu percelleretur anteire, illi animum deferens, ipſe ſubſequebatur. in hunc modum flumina tranſitu difficilia tranſgrediebatur.

Habet & de hoc beato Dominico inſignem hiſtoriam Baptiſta Fulgoſus exemplorum lib. 1. cap. 6. Ibi enim de ſancto Thoma Aquinate ſcribens, ſic ſubiijcit: In Vrbe quoque Caſtrenſi opinio eſt Dominico crucifixum locutum, qui hoc quoque tempore veneranter colitur & oſtenditur.

De ſancto Franciſco. Cap. VII.

Franciſcus crucis ſigno plurima edidit miracula, aſsiduè quoque coram imaginibus orabat, & loquentes ſibi eas ſenſit; ex S. Bonauentura, Fulgoſo.

FVLSIT cum eodem ſancto Dominico, & ſydus illud indeficientis luminis Franciſcus nihilo minoris pietatis, ac cultus erga imagines, præter ipſa etiam ab ipſo patrata miracula. ſcripſit illius vitam ſolertiſsimè ſanctus Bonauentura eiuſdem ſæculi ſcriptor, ex quo inſignes admodum locos hic ſubijciemus. Sic igitur habet ille in ipſa vita B. Franciſci,

ſci cap. 2. Dum enim die quadam egreſſus Frãciſcus ad meditandum in agro deambularet iuxta eccleſiam ſancti Damiani, quæ minabatur præ nimia vetuſtate ruinam, & in eã inſtigante ſe ſpiritu cauſa orationis intraſſet, proſtratus ante imaginem crucifixi, non modica fuit in orando ſpiritus conſolatione repletus; cumque lachrymoſis oculis intenderet in dominicam crucem, vocẽ de ipſa cruce dilapſam ad eum corporeis audiuit auribus ter dicentem; Franciſce vade, & repara domum meam, quę vt cernis tota deſtruitur: & mox ſurrexit proinde ſigno crucis ſe muniens, & aſſumptis pannis venalibus ad ciuitatem, quæ Fulgineum dicitur, acceſsit; ibique venditis quæ portauerat, equũ cui tunc inſederat felix mercator aſſumpto pretio dereliquit. Crucifixũ hunc ſic locutum teſtatur etiam Baptiſta Fulg. lib. 1. cap. 6. agens de ſancto Thoma Aquinate.

Idem Bonauentura cap. 4. Cum initio ſuæ inſtitutæ religionis ipſi, ac ſocijs non fuiſſe vllum librum in quo legentes meditari poſſent enarraſſet, ſic addit: Loco tamen illorum librum crucis Chriſti continuatis aſpectibus, diebus ac noctibus reuoluebant, exemplo patris, & eloquio eruditi, qui iugiter faciebat eis de cruce Chriſti ſermonem. Rogantibus autem fratribus vt eos doceret orare, dixit: Cum orabitis, dicite Pater noſter, & adoramus te Chriſte ad omnes eccleſias tuas, quæ ſunt in toto mũdo; & benedicimus tibi, quia per crucem tuam ſanctam redemiſti mundum. Et mox: Seruabant illi patris ſancti documenta per omnia, & ad omnes eccleſias, & cruces, quas è longinquo videre poterant, iuxta datam ſibi formam orantes ſe humiliter proſternebant.

Idem cap. quinto, alio etiam tempore apud eremum ſancti Vrbani ſeruo Dei ægritudine grauiſsima laborante, cum ipſe naturæ defectum ſentiens vini poculum poſtulaſſet, nihilque de vino quod ſibi dari poſſet reſponderetur adeſſe, iuſsit aquam afferri, & allatam ſigno crucis edito benedixit; mox vinum efficitur optimum quod fuerat aqua pura, & quod deſerti loci paupertas non potuit, viri ſancti puritas impetrauit; ad cuius guſtum tanta protinus facilitate conualuit, vt ſaporis nouitas, & innouatio ſanitatis guſtabile, ac guſtantem ſupernaliter innouantes perfectam in ipſo expoliationem veteris hominis, & induitionem noui duplici atteſtatione firmarent.

Idem cap. 11. Tempore quo vir ſanctus Reate iacebat infirmus, præbendarius quidam nomine Gedeon, lubricus & mũdanus, infirmitate graui correptus, lectulo decubãs, cum ad eum fuiſſet delatus lachrymosè rogabat cum ſimul aſtantibus, vt ab ipſo crucis ſignaculo ſignaretur; ad quem ille: Cum vixeris olim ſecundum deſideria carnis, non veritus iudicia Dei, quomodo te cruce ſignabo? Verùm propter deuotas intercedentium preces ſigno te crucis ſignaculo, in nomine Domini: tu tamen ſcito te grauiora paſſurum, ſi ad vomitum redieris liberatus, propter enim peccatum ingratitudinis ſemper priora prioribus inferuntur. Signo itaque crucis ſuper eum facto, ſtatim qui contractus iacuerat, ſurrexit ſanus, & in laudem Dei prorumpens; Ego,

inquit, ſum liberatus. Vis noſſe crucis virtutem, cogita Franciſcum cum illa
addidiſſe & prophetiam: nam hic factus incolumis, cum ad vomitum redijſ-
ſet, ruina tecti dormiens occiſus eſt.

Idem cap. 12. in ciuitate Narnienſi, cum paralyticum quendam membro-
rum omnium deſtitutum officio, ſigno crucis à capite vſque ad pedes ad in-
ſtantiam ſignaſſet epiſcopi; perfectæ reſtituit ſanitati. Et mox: Apud ciuita-
tem Hortenſem puer vnus ita conglomeratus, vt caput pedibus portaret ap-
plicitum, & haberet oſſa nonnulla confracta, ſigno crucis ad parentum la-
chrymabiles preces ab eodem ſuſcepto, ſubito extenſus extitit, & illicò li-
beratus. Mulier quędam ciuitatis Eugubij ambas contractas, & aridas ha-
bens manus, adeò vt nihil per eas operari valeret, ſigno crucis ab eodem
nomine Domini ſibi facto, tam perfectam obtinuit ſoſpitatem, quòd ſtatim
rediens domum, cibos in miniſterium eius & pauperum, quaſi altera ſocrus
Simonis proprijs manibus præpararet. Et mox: Mulier quædam ciuitat
Narnij oculorum cæcitate percuſſa, ſignum crucis ab eodem ſuſcipiens, lu-
cem recuperauit optatam. Bononiæ puer quidam vnum oculorum macu
adeo habens obtectum vt nihil prorſus videre poſſet, nec aliquo iuuari reme-
dio, poſt ſignum crucis à capite vſque ad pedes per ſeruum Domini ſibi fa-
ctum, viſum recuperauit tam limpidum, vt poſtmodum fratrum Minorum
ordinem ingreſſus, ſe longe clarius videre aſſereret de oculo prius infirmo,
quàm de oculo ſemper ſano.

Idem cap. 15. in vrbe Roma matrona quædam morum claritate ac pa-
rentum gloria nobilis, ſanctum Franciſcum in ſuum elegerat aduocatum, ip-
ſius habens depictam imaginem in ſecreto cubiculo, vbi patrem in abſcon-
dito exorabat. Die vero quodam dum orationi vacaret, conſiderans ima-
ginem ſancti, ſacra illa ſigna ſtigmatum non habentem, dolere cœpit ne
modicum, & mirari; ſed non mirum ſi in pictura non erat, quod pictor o-
miſerat; cumque per plures dies quid cauſæ foret defectus huiuſmodi men-
te ſolicita pertractaret: Ecce ſubito die quadam apparuerunt ſigna illa mir
fica in pictura, ſicut in alijs ipſius ſancti imaginibus pingi ſolent; tremefact
illa, filiam ſuam Deo deuotam aduocauit, protinus requirens, ſi abſque ſtig-
matibus vſque tunc imago fuiſſet; affirmat illa, & iurat olim ſine illis fac
ſtigmatibus extitiſſe, & nunc verè cum ſtigmatibus apparere: verum qu
mens humana ſemetipſam frequenter impellit, vt cadat, & in dubium reuo-
cat veritatē, ſubintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne fortè ſic fuiſſ
imago à principio conſignata; at Dei virtus, ne primum contemneret mira-
culum, addidit & ſecundum: continuò namque diſparentibus ſignis illis,
nudata priuilegio imago remanſit, vt per ſequens ſignum fieret probatio
pręcedentis.

De Balduin

De Balduino nouiſsimo Conſtantinopolitano Imperatore. Cap. VIII.

Balduinus crucis Christi portionem repetit; ex Bergomate, & Egnatio.

BALDVINVS hic alius ab illo eſt, de quo iam his Centurijs egimus: Nam hic omnium Græcorum Imperatorum Bizantij poſtremus fuit, eſtq; illud non negligendum, quod ad inſtitutum noſtrum referre de ipſo in animo habemus. Bergomenſis enim ita narrat: Sub Honorio III. Iacobi Teupuli precibus Senatus Venetus xxv. triremes Balduino Gallo Conſtãtinopolitano Imperatori contra Vatarum Græcum miſit, qui ſuperato hoſte quatuor, & viginti de eius claſſe intercepit, & vrbem obſidione liberauit, propter quod Balduinus Imperator ſenatui ſpongiam, & lanceã quibus Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus hinc potatus, inde vulneratus fuit, & crucis ligni maximam partem dedit, & ingentem pecuniam ſuſcepit. Sed libet addere quod narrat Egnatius: Balduino inquiens quòd per ętatem tantæ rerum moli non videbatur idoneus, Ioannes Brennius ſocer adiutor datur, qui præualentibus Græcorum armis, cum Venetorum auxilio ſæpe rem tutatus eſſet: tãdem oppignerato filio, & crucis dominicę parte, quin etiam templorum donarijs omnium ablatis, cum ingentem exercitum ad Boſphori fauces obieciſſet, per eius abſentiam à Michaele Paleologo proditione recipitur Bizantium. Ita dum externam vim formidat, domeſtica opprimitur: Anno igitur ſexageſſimo ferè quàm imperari à nobis cęptum eſt, Bizãtium amiſſum eſt. hæc ex illo.

De Honorio Papa III. & Ioanne Rege Hieroſolymitano. Cap. IX.

Honorius adigit Fridericum, vt cruce ſignetur pro Ioanne Rege Hieroſolymitano; ex Nauclero.

HONORIVS Papa III. cum benignè ſuſcepiſſet Ioannem Hieroſolymitanum Regem ad ſe confugientem: Hic (vt inquit Naucl. gener. 41. Anno Domini M.CC.XXII. vt habere poſſet adiutorium, ad preces eius Pontifex reconciliauit ſibi Fridericum promittentem reſtituere terras Eccleſiæ, & crucem aſſumere, & ad Terram ſanctam recuperandam cum copijs accedere.

De Gregorio Nono Papa. Cap. X.

Gregorius IX. crucesignandis præbet Indulgentias: Crucesignatorum ordines confirmat, picturas sacras coluit; sub illo multa fuere miracula; ex eius ptis, testimonio Friderici Imperatoris, & Regis Angliæ; ex Platina, Nauclero, tota Frisia.

GREGORIVS nonus Pontifex Romanus, quàm piè senserit in bandis imaginibus, ac crucis signo, constat ex compilatione sua de talium. Primum enim illud ex ea probatur vsus missæ, sub titulo ctæ crucis, vt in c.consilium. de celeb.miss.ex Innocentio III. De de ex eodem Innocentio in concilio Lateranensi probat vsum præferédæ cis, Patriarchis itinerantibus, cap.antiquæ. de priuileg.insuper in cap.exco municamus. §. catholici, de hęret.crucis vsum probat, quorum canonum ba visum est nobis hic pretermittere, cum iam prolata fuerint in ipso In centio III. ac ipso Lateranensi Concilio.

Habet præterea de eodem Pontifice Nauclerus gener. 42. Anno Dom M.CC.XLI. in hæc verba: Eo tempore Pontifex decreuit, vt illa præcellens dulcis Hermanni Contracti Monachi Antiphona, Salue Regina, certis c næ rei horis adderetur, campanasque ad Christi corporis & sanguinis co ctionem pulsari, & laudes Virginis speciali oratione in matutinalibus cel ri. Ad hæc crucem decreuit contra Fridericum vbique prædicari, dans p rias indulgentias crucem assumentibus.

Idem præterea Gregorius ipse in epistola ad Regem Franciæ, quæ inc Ascende de mari bestia, &c. narrat se Fridericum excommunicasse, quo præfixum terminum iuxta promissa, vt in absolutione ab Honorio obte cum crucesignatis non transijsset suppetias laturus Terræ sanctæ. Hæc N gener. 41. Anno Domini M.CC.XXIX.

Volaterranus etiam lib. 21. de ordinibus militaribus Aragonum, duos o dines sub hoc Gregorio cœpisse narrat, his verbis: In Aragoniæ regno militum ordines, primus sanctæ Mariæ de Redemptione captiuorum, seu mercede, cuius auctor fuit Iacobus ille, qui Baleares insulas subegit An M.CC.XII. Gregorio nono probante, amictum gerunt album cum atra cru quorum officium captiuos redimere. Et mox: Alter ordo Mõtesię dicitur locus est in regno Valentiæ cum rubra cruce ab eodem fere tempore exc tus ordinis Cisterciensis sub magistro, & militia de Calatraue.

Videamus nunc reliqua quæ sub illo contigerunt, aut quæ picturarum m numenta comperta habeamus. Fuerat huic Pontifici aduersarius Ioãnes C cius, sed pro Pontifice defensor acerrimus extiterat Iacobus Capranica cu Romanus ciuis, de quo sic testatur Platina. Hic est ille Iacobus, cuius no adhuc legit in tabernaculo opere musiuo sua impensa extructo in sancta M ria ad Præsepe: qua in Basilica Petrus quoq; Capocius sepultus est sanctæ

mar;

manæ Ecclesiæ Cardinalis, qui Fridericum Imperatorem schismaticum prosecutus est; quique & hospitale sancti Antonij non longè ab eadem Basilica, & Perusij Gymnasium quod Sapientiã vocant, sua impensa extruxit. Videri adhuc ab omnibus possunt miri artificij picturæ sacrę, quibus dicta loca fuerunt exornata.

Narrat etiam Naucl. gener. 41. circa fi. sub hoc Pontifice mira quędã prodigia, ob signi crucis ac sacramenti contemptum contigisse. In hac generatione inquit Frisia fere tota submergitur; fluctibus marinis perierunt hominum plusquam centum millia propter irreuerentiam factam sacramento à quodã pugili, sicut post modum reuelauit B. Maria Virgo, & constructa est ecclesia in eo dem loco; Mons quidam à Burgundia per idem tempus diuiditur, & quinque millia hominum suffocantur, tandem ad alios montes accesit mirabiliter; Item lapis grandis cecidit in monasterio sancti Gabrielis apud Cremonam habens signum crucis & imaginem Christi expressam; desuper aureis literis scriptum fuit, Iesus Nazarenus Rex Iudæorum, & cæcum illuminauit secundum Vincentium: erat autem glacialis lapis, eo liquefacto vnxerunt oculos Monachi cæcutientis, & visum recipit, quod etiam tradidit Martinus Polonus in Innocentio IIII.

Quis nõ videat iram Dei exardescere ob contemptum crucis? omnia enim sacramenta, vt verbis, ac elementis fiunt, ita & signo crucis, si sacramentum contemnitur, sanè & Christus ipse & signum crucis eius despicitur, vnde manãt postea prodigiosa hęc, de quibus disseruimus; nam ruunt prouincię, pereũt hominum millia, aperiuntur montes, loquũtur ipsi lapides miris signis, ac verbis inscriptis. Si venereris signum Christi non horrenda fiunt prodigia, sed sãcta miracula fiunt cuiusmodi huic fideli monacho redditus fuit visus ab illa glaciali aqua, in qua Christi imaginem iure coluerat.

De Marco Pola. Cap. XI.

Marcus Pola crucis & signi eius vsum, ac miracula narrat: ex huius scriptis teste toto Babylonico Regno, ac Imperio Tartarorum Cam.

MARCVM Polam Venetum virum ingentis solertiæ in enarrãdis rebus, quæ suis in itineribus proprijs oculis prospexerat apud Babylonicos atque exteriores Asiaticas regiones lubet hoc loco referre. Narrat ille lib. 1. cap. 8. rem miram, quam, etsi longioribus verbis explicet, nos tamen succinctius enarrabimus: Califa (is est Babyloniorum Imperator) anno Domini M.CC.XXV. totus in hoc incumbebat, vt Christiana religio intra sui imperij fines omnino deleretur; accitis igitur Christianis (qualescunq; ibi essent) protulit coram illis euãgelicam sententiam, quę habet: Si haberitis tantam fidem quantum est granum sinapis, dicetis monti huic; transfer te illuc, & trãsferetur: qua prolata, iussit vt fidem suam ostenderent in trãsferendo

ferendo monte aliquo;alioqui id non præstãtibus,vel mortem imminere, deficiẽdum illis à Christo ad Mahometum. Hac re perterriti omnes Chri-ni ieiunijs atq; orationibus diu incubuerunt,diuinaq; visione effectum est, Episcopus moneretur in somnijs quærendum esse inter ipsos Cerdonem dam monoculum, cuius nomen ignoratur, cuius virtute per Dei gratiam hæc perficeret;repertus hic Cerdo;auditaq; episcopi visione, humiliter gistra se indignum cui tantum opus committeretur apertissimè pronũtia tandem omnibus efflagitantibus onus hoc suscepit. Sed interim narranda causa tum humilitatis,tum eluscationis. Puella ad hunc olim calceamen-rum emendorum causa diuerterat,quæ cum indueretur, ostensis cruribus nihil libidinosus ardor Cerdonis animũ pulsauit; cuius rei cum eum pœ-set,contemplans Saluatoris verba;Si oculus tuus scandalizat te, erue eum. proijce abs te; littera ipsa retẽta,oculum alterum sibi penitus eruerat,atq; quidem fuit & humiliationis,& eluscationis causa. Prescripta igitur die ueniente,qua montem trãsferendum esse Babylonius Imperator expecta-Christiani diuinis celebratis officijs quanta potuerunt pietate locum ip-petierunt,prælata Domini nostri Cruce;aderat & ipse Califa. Cerdo ele-ad cœlum manibus;genibusque coram cruce flexis,orans iussit monti-mine patris & filij & spiritus sancti vt transferretur, & translatus est. Quo-raculo moti perplures Christi fidem tunc sunt secuti, ipseque Califa oc-professus est se Christianum esse,semperq; sub pallio clam crucem tulit, cum morienti gens illa reperijsset sepulturæ Imperatoriæ locum negauit-tur eo loci dies festus in huius miraculi memoriam. Narrat eadem liber dam inscriptus de initijs regnorum,qui circa illa tẽpora fuit scriptus; & a-me extat manuscriptus in membranis, testaturque hæc contigisse sub Gre-gorio x.

Idem quoque Pola lib.2.cap.1.narrat quæ sequuntur in hanc sententiam Cublai magnus Tartarorum Can,Naiam patruũ perduellionem profliga-rat:hic Naiam Christianum quidem se esse profitebatur,quòd baptismum cultu subijsset,sed Christiani hominis opus nullum ab illo prodibat, at il-lo præfato vexillo crucis vtebatur; cumque omnis Christianorum multitu-do(quæ innumerabilis erat) cæsa fuisset, Iudei,atque Sarraceni exprobra-Christianis quasi crucis imbecillitatem subsannantes his verbis: En qui-tus vexillorum vestrorum? Hoc cum persensisset Magnus Can,aduocan-sit Iudeos,ac Saracenos, dureque eos coarguit; Si Christi inquiẽs crux il-iam tutata nõ est, iure id est secutum,nempe ob illius perfidiam ac perduel-lionatum in proprium Dominum. Crux ergo impio auxilium nõ tulit. Qua-re cauete imposterum dicatis Deum Christianorum iniustum esse: quoniam ille summa bonitas, summaque iustitia est.

Eodem etiam lib.2.cap.2.Narrat eundem Magnum Can librum euange-liorum tanti fecisse;ut & publice oscularetur,& adoleret incensum; sed i-addit, quod ægreferret Christianos præferre crucem, in qua tantus vir ... occisus,

occisus, nempè Christus. plùs sanè in hoc gentili fuit pietatis, quàm in nostratibus hæreticis, qui si nouisset crucis mysterium per fidei signaculum de cruce atq; eius signo insignius locutus fuisset, quàm nostrates hostes crucis Christi, qui quod aperta luce cognouerunt, hoc malitia duce impugnarũt, & vt ait Apostolus, cum Deum, id est veritatem cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt.

Quæ sub Friderico II. Imperatore gesta sunt. Cap. XII.

Fridericus crucem videtur indecenter tractasse: at Greg. IX. deuotissimè proprijs tulit manibus; ex Nauclero.

SI quis animaduerterit quæ de Friderico II. Germanorum Imperatore narrantur, non dubitabit illum apostolicæ sedis infensissimum hostem fuisse, crucique non vt decuit venerationem exhibuisse. Cum etenim aduersus Gregorium nonum Romanum Pontificem perditionis tum filius arma mouisset, Gregorius sibi, & Vrbi ab hoste metuens solennes totius populi Romani supplicationes à Lateranensi ad sancti Petri Basilicam indixit, proprijsque manibus ferens crucem, cui inerat portio viuificæ crucis, præmissisque Apostolorum capitibus, luculentã habuit orationem, qua vniuersum populum Romanum animauit ad suscipiendum crucis vexillum aduersus hunc Ecclesiæ Dei hostem.

Veniente igitur Friderico, inquit Naucl. generat. 42. tũ vt portas murosq; perrumperet amplissimo exercitu cruce iam signata cohors cominus est congressa, ad cuius conspectum adeò territus, adeo in insaniam versus est, vt crucesignatos captos ad se viuos perduci, in prima ipse pugnans acie clamauerit: perductisque caput partim illis in crucis modum quadrifariam scindi iusserit; partim in fronte crucem ferro candenti reddiderit: clericis autem ferro coronam cæsam in crucis formam vulnerari mandauit. Et cum Populi Romani vidisset constantiam, præter spem tertia quam aduenerat die, omnia vrens, deuastans in itinere obuia transijt in Campaniam.

Quis non apertè videat ex ijs Friderici gestis, rabiem diabolicamque insaniam eò adigere impuros homines, vt primum Christi crucem, vel solo verbo nominari oderint in vsu eam esse contabescant, videre perhorrescant, tandemque non nisi sacrilega mente conculcent.

De sancto Bonauentura. Cap. XIII.

Sanctus Bonauentura & crucis & signi eius vsum, ac etiam imaginum plu-ria miracula narrat; ex eius scriptis.

SED ad beatos Patres, & veros Christi discipulos nostra rursum defle-ctat oratio, atque in primis occurrit sanctus Bonauentura Cardinalis. V-rùm quia ex illo perplura tam de imaginibus, quàm cruce protulim- in enarranda sancti Frãcisci vita, ne eadem rursum repetamus, eò Lec-rem reijcimus.

De sancto Thoma Aquinate. Cap. XIV.

S. Thomas Aquinas sacrarum imaginum, crucis, ac signi eius vsum mirè-luit: audijt etiam crucifixum miraculo sibi respondentem; ex eius scriptis, Fulg-so, & alijs.

SVCCEDIT beatus Thomas Aquinas, ex quo plura colligere lic- eò firmiora ad firmandum crucis & imaginum vsum, quò ille reliqu- omnes scriptores multis ab hinc sęculis tum eruditione, tum sancti- anteire visus est. habet igitur ille ad lib. sent. 3. dist. 9. quæst. 2. quæsti- hoc, An Christi imago adoranda sit adoratione latriæ? Respondet ille his- bis: Imago potest dupliciter considerari, primo secundum quod est res qu- dã, vt puta lapis, vel pãnus, vel charta, vel similia; & sic nullus honor illi deb- tur: secundò vt est imago, & quia idem motus est ad imaginem & ad imagi- tum, ideo idem honor debetur imagini, vt imago est, qui debetur repręsen- to per imaginem: & ideo cum Christus adoratur latria, similiter & eius i- go.

Et infra: Ante incarnationem Christi, cum Deus incorporeus esset, nõ- terat ei imago fieri, sicut dicitur Isa. 4. vnde Exo. 20. dicitur. Non facies t- hi imaginem, neque vllam similitudinem: & hoc maximè quia erant proni- idololatriam; vnde idololatræ maximè reprehenduntur, quia adorant op- manuum suarum; sed postq; Deus factus est homo, potest habere imagin- ratione humanitatis assumptæ, quæ simul cum eo adoratur; & ideo permi- est in noua lege imagines fieri. & quamuis non sit scriptum in sacra scriptu- de imaginum adoratione; tamen dicendum, quòd Apostoli multa tradider- quæ scripta non sunt in Canone, inter quæ est illud de vsu imaginum. Vn- Damascenus dicit, quòd Lucas depinxit imaginem Christi, & beatæ Vir- nis: & Christus suam imaginem Abagaro Regi dederit, vt dicitur in ecclesi- stica historia. Fuit autem triplex ratio eius institutionis in Ecclesia, primò- instructionem rudium, qui eis quasi quibusdam libris edocentur; secundò- Incarnationis mysteriũ, & vt sanctorũ exempla magis in memoria essent, - quo-

quotidie oculis repręsentantur;tertio ad excitandũ deuotionis affectũ, qui ex visis efficacius incitatur,quàm ex auditis: Quia igitur cum imagines tã Christi,quàm aliorum sanctorum adorentur ratione repręsentati:ideo eadem adoratione,vt ait Basilius,adorandæ sunt,qua ipsi quorum sunt imagines.

Et infra quęst.4.Crux Christi etiam ipsa in qua Christus pependit, potest dupliciter considerari;vno modo vt Crucifixi imago, & sic adoratur eadem adoratione sicut crucifixus,scilicet latria, vnde eam alloquimur sicut crucifixum,dicentes:O crux aue spes vnica.secundo modo,vt est res quædam,& sic cum non pertineat ad personam Verbi, non potest eadem adoratione adorari cum Verbo, sed adoratur in quantum res est quædam Christi hiperdulia; sed alię cruces non adorantur,nisi vt imago, & ideo adorantur tantum latria. similiter dicendum est de alijs rebus Christi,sicut vestis, sudarium, claui, lancea & similia:quia si adorantur vt imago,adorantur latria;si verò vt res Christi,hiperdulia:si autem vt res simplex,nulla: & ille honor qui exhibetur cruci, vel alijs rebus ipsius Christi,scilicet hiperdulia,non tantus est, quantus est honor qui exhibetur Matri eius.

Idem quoque in 3. parte summæ quęst.25. Imago,inquit,Christi adoranda est adoratione latriæ, nam exhibetur ei reuerentia, non in quantum est res quædam, vt lignum sculptum vel pictum: quia sic nulla debetur reuerentia, sed in quantum est imago,quę eadem reuerentia honoranda est,cum vnus sit motus in imaginem, & in rem repręsentatam; quare sicut Christus adoratur adoratione latriæ, ita & eius imago adoranda est: crux etiam Christi adoranda est adoratione latriæ:quia & si irrationali creaturæ non debeatur honor nisi ratione naturæ rationalis; crux tamen Christi, licet non fuerit vnita verbo Dei in persona, fuit tamen vnita ei aliquo modo per repręsentationem, & cõtactum:vtroque enim modo crux Christi adoratur latria,atque eum alloquimur,& deprecamur:vno scilicet modo,in quantum nobis figuram Christi extensi in ea, alio modo ex contactu ad membra Christi, & ex hoc quod eius sanguine est perfusa, & per istum contactum adoramus non solum crucem, sed omnia quæ sunt Christi.

Videamus quæ etiam eidem beato Thomæ contigisse narrat Baptista Fulgosus lib. 1. cap. 6.Neapoli inquit in Prædicatorum templo cruci affixa Christi effigies Aquinati Thomæ respondit, recte eum descripsisse, cum Thomas librum tenens,quem aduersus Gręcorum errores scripserat,Christum oraret, vt se moneret,si qua in parte eius libri errasset; quod eum ad Lugdunense cõcilium Vrbani quarti iussu laturus erat. Hic animaduertendum putarim non Vrbanum quartum Lugdunense concilium indixisse, sed Gregorium decimum:Vrbano autem ipse Thomas percharus fuit; quandoquidem ipsius iussu corporis Christi festiuitatis officium,atque alia pietate plena composuit,vt scribit Bergomensis,& Honuphrius ad Platinæ Vrbanum quartum.

De

De concilio Lugdunensi. Cap. XV.

Concilio Lugdunensi decernitur habendam imaginibus sacris venerationem ... ditis etiam pœnis; ex eius decretis mille ducentis suffragijs Constantinopoli... Imperatore, ac ipsis etiam Tartaris.

CONCILIVM Lugdunense sub Greg. x. celeberrimum fuit, & G... corũ Imperator ipse ac Tartari per oratores interfuerũt, baptism... susceperunt, ac longè plures, quàm quingenti episcopi, sexagin... bates, atque cum ijs alij prælati propè mille interfuisse comperi... In illo igitur pro venerabilium imaginum cultu, sic constitutum est, titulo... officio ordinarij, canone incipiente, si Canonici: Ceterum, inquit, detestab... abusum horrendæ indeuotionis illorum, qui crucis, beatæ Mariæ Virginis,... liorumque sanctorum imagines, seu statuas irreuerenti ausu tractantes, ... in aggrauationem cessationis prosternũt in terram, & vrticis spinisque sup... nunt penitus reprobantes, aliquid tale fieri de cetero districtius prohiben... statuentes, vt in eos, qui contrafecerint vltrix procedat dura sententia, qu... linquẽtes sic puniat grauiter, quòd alios à similium præsumptione comp... nunquid vnum attulimus testem? mille sunt, imo totus penè orbis.

De Rodulpho Romanorum Imperatore. Cap. XV...

Rodulphus pugnaturus Christi imaginem preferebat, ita vicit hostem; ex N... clero.

RODVLPHVS Romanorum Imperator & ipse quoniam per... cordiam de assũmenda aduersus infideles cruce promissa non ... stiterat, excommunicationis mucrone percussus fuit. Sed tand... à Nicolao III. de Apostolica benignitate absolutionis benefic... est assecutus. Verum erga crucem, atque alias imagines fuit piè affectus: ... cum aduersus Bohemos pugnaturus esset, Christi imaginem præferri iuss... vt scribit Naucler. gener. 43. At Rodulphus, inquit, Rex cum Australibus, Stirensibus, & paucis Sueuis præsente Rege Vngariæ, cum tamen vix vn... contra duos haberet, septimo Calendas Septembris anno M.CC.LXXVIII... ria VI. post festum sancti Bartholomęi in campo qui dicitur Ridersprug, or... natis aciebus, Christum pro signo habens, quod nomen semper antea à C... manis, & Vngaris pro nihilo fuit reputatum, acriter pugnauit. Igitur hac d... ab omnibus repetitis vicibus Christus alta voce proclamatur, eratque Pr... signum Bohemorum, & Alba stola. Itaque commissa pugna exercitus Bo... mus superatur, trucidato, nudato, insepultoque ipsorum Rege.

De Nicolao Tertio Romano Pontifice. Cap. XVII.

Nicolaus III. *sacras imagines pingi iussit, Rodulphum promissis non stantem in assumenda cruce excommunicauit; ex Platina, & Nauclero.*

NICOLAVS tertius Romanus Pontifex quomodo re ipsa imagines probarit, narratur à Platina his verbis: Aedificijs ædes Pontificias exornauit. Aedes enim apud sanctum Petrum percommodè extruxit, quarum partem aliquam adhuc cernimus. Has postea Nicolaus Quintus magna impensa restituit, cinxit etiam mœnibus in vrbis modum Pomarium sancti Petri; quod viridarium nũc vocant; Ecclesiam quoque sancti Petri fere vetustate collabentem restituit, ac pictura summorum Pontificum exornauit, Idem etiam fecit in basilica Pauli. Et mox: Perfecit etiam à fundamentis sancta sanctorum primo sacello iam vetustate collapso; templumque ipsorum opere vermiculato, vt adhuc cernitur, & crusta marmorea exornauit, eoque transtulit Apostolorum capita, donec templum Cõstantinianum sua impensa restitueretur; quo facto statim in capsulis argẽteis suo iussu extructis, comitante populo in templum restituit, conduntur que in sacello ad eam rem percommode fabricato.

Idem etiam Rodulphum Imperatorem iam excommunicatum ob id quod voto crucis assumendæ non satisfecisset, restituta Romandiola absoluit, vt est apud Naucler. gener. 43. Anno Domini M. CC. LXXXII.

De Nicolao Quarto Papa. Cap. XVIII.

Nicolaus IIII. *Christi imagines insigniter fieri iussit, Vrbeuetanum templum sacris statuis ornatissimum primus fundauit; ex Platina, Honuphrio, ac toto Cardinalium collegio, atque alijs.*

SVCCEDIT hoc loco Nicolaus IIII. Romanus Pontifex, cuius extant vestigia non pauca pro imaginum cultu. ita de illo habet Platina: A Reate Romam post annum rediens, sedatis aliquantulum perturbationibus ciuium, apud sanctam Mariam Maiorem habitauit, quam basilicam ipse vnà cum Iacobo Columna restituit, vt in fornice maiore apparet; vnde Saluatoris ipsiusq; Pontificis, ac Iacobi Cardinalis imago ex opere musiuo adhuc cernitur. Idẽ quoq; Pontifex anteriorẽ posteriorẽq; partẽ basilicę Lateran. restituit, ornauitq; opere vermiculato, quẽadmodũ litterę ipsę ĩdicãt.

De eodẽ quoq; Honuphrius solertissimus chronographiæ Pontificũ scriptor ad Platinæ Vrbanum IIII. pręnarrato miraculo, quod de Eucharistia apud Vrbeuetanos contigerat, & festi eius institutione, sic habet: In cuius postea rei memoriam ciues Vrbeuetani tunc nobiles, ditissimi, & potẽtes nobilissimũ templũ Deo, & B. virgini Marię à fundamentis construere cœperũt,

tanta mole apparatu, & impensarũ magnitudine celebre, vt nullũ in toto terrarum orbe tunc ei potuerit comparari. Ceterũ hoc non nisi xxv. anno post Christi vero M.cc.xc. factũ fuit Nicolao IIII. Pontifice max. qui eodem anno xiii. die Nouẽbris, primum lapidẽ in maximi & augustissimi templi fundamentis, Cardinalibus cum omni Romana curia, multis peregrinis prælatis, episcopo ciuitatis, clero, magistratibus, nobilibus, & vniuerso populo Vrbeuetano adstantibus, supplicationes habitas solemniter posuit; maximasq; singulis annis ipso die ecclesiam ipsam visitantibus indulgentias largitus est, ab alijs postea Pontificibus confirmatas, & auctas; in quo celeberrimo templo cum perfectum penè fuisset, postea sanctũ corporale collocatũ est, altari & tabernaculo ad illud conseruandũ elegantissime fabrefactis, quod singulis annis in die Corporis Christi in celebri illa supplicatione deuotissime circũfertur, finitimis omnibus populis eò illa die ad id videndũ cõfluẽtibus. Eius porticus templi anterior pars tota è marmore pario incrustata est varijs & elegantibus sigillis noui & veteris testamenti exornata, multisque alijs decorata ornamentis, quæ eo tempore excellentius in statuaria opus existimata est omnium quæ toto terrarum orbe id genus essent.

Et quia insigne monumentum pro imaginum cultu est illud, quod in æde diuæ Mariæ ad Præsepe (vti ex Platina supra diximus) in amplissima forma Romę cõspicitur, vbi huius Nicolai iussu, ac sumptu, Christi, B. Marię ac sanctorũ ornatissima simulachra musiuo, aureoq; opere extructa sunt, cõmemorare libet: quod eo loci, ne tanti Pontificis sanctitas obscura putaretur, sanctissimus D.N. Sixtus V. antequam in hoc felicissimo sui Pontificatus solio sederet, ad perpetuã eius nominis memoriã (cum eiusdem Franciscani instituti sectator vterq; fuerit) sepulchrum illi statuis sacris vndequaq; ornatissimũ proprio ære extruendũ curauerat: quam rem id postea consequutum est quod magno gaudio nostro oẽs videmus, vt qui summi Pontificis celebrandæ memorię studiũ adhibuisset, summo quoq; Pontificatu dignus habitus fuerit, ipso spiritu sancto in eius prouectione manifestissime operante.

De Michaele Imperatore Constantinopolitano. Cap. XIX.

Michael Paleologus Lugdunensi Concilio interfuit, approbans sacrarum imaginum venerationem; ex Egnatio.

MICHAELEM Paleologum Imperatorẽ Constantinopolitanum habemus etiam imaginum propugnatorem. Nam cum Lugdunum ad Gregorij X. concilium se contulisset, probauit in illo decreta omnia, inter quæ, vt iam diximus, erat & hoc de venerandis imaginibus, quamquã Cõstantinopolim repetens, tanto in eũ odio exarserãt schismatici homines, quòd Romanę Ecclesię decretis de spiritu sancto subscripsisset, vt nec moriẽtem, nec mortuũ admiserint. De eo sic Egnatius: Lugdunum

num ad Conciliũ venit, quod Gregorius Pontifex indixerat, facileq; illi cum Romano Pontifice conuenit, ex quo tantã inuidiam Græcanicę gentis cõtraxit, vt nec morienti iusta persoluerint, & locum sepulturæ negarint.

De Guidone Archidiacono Bononiensi. Cap. XX.

Archidiaconus crucis signũ, ac imaginũ vsũ, venerarionẽq; probat; ex ei' scriptis.

VIXIT & hoc tempore in interpretandis sacrorum Pontificũ, reliquorumq; patrũ decretis doctor insignis Guido Bononiẽsis Archidiaconus, prȩsertimq; interpretatus est canones illos Gratiani, de quibus egimus, quãdo de Gratiano disseruimus. Verũ lubet hic breuem illius sententiam referre, quæ memoratu digna est. nam in cap. venerabiles. de consecr. dist. 3. agens de imaginum cultu: Duæ, inquit, sunt species adorationis, scilicet latria, & dulia; latria est seruitus siue cultus soli Deo debitus, Dulia est seruitus, quę debetur creaturæ. vnde versus: *Dulia fit seruo; debetur latria Christo.* sic distinguit tota ecclesia cultum erga Christi imaginem à cultu reliquarum.

De Gulielmo Durante cognomine Speculatore. Cap. XXI.

Gulielmus crucem, eiusque signũ, & imaginũ vsum in omnibus rebus sanctificãdis docet; imaginũ cultor extitit, ac de eis plus reliquis scripsit; ex eius scriptis.

GVLIELMVS Duranti Mimatensis episcopus, qui & Speculator antonomasticè dictus est, vir vndequaq; doctissimus, illius sȩculi in Pontificio iure quasi singulare sydus effulsit, atque de imaginibus adeo piè sensit, vt ipse constitutiones aliquot in concilio Lugdunẽsi iussu Gregorij X. promulgari curauerit; omnes vero ipse interpretatus est, prȩsertim illã de imaginibus, quæ incipit, si canonici. sub titulo de off. ordin. cuius verba iam antea, agentes de ipso concilio protulimus. Peracto etenim concilio ipse oẽs illas constitutiones, & hanc prȩsertim insigni commentario dilucidauit; quo loco & imagines venerandas, & qui illas contempserint pœnis acribus afficiendos scribit. Qui cõmẽtarius, cum iam totis annis trecentũ latuisset, & ab hominum memoria excidisset, nos in bibliotheca Thomæ Diplouatatij neglectũ, & squalentẽ comperimus, characteribus penè incognitis, & nostro labore illustrauimus, nostroq; sumptu ad omniũ vtilitatẽ, ne diutius lateret, edidimus. Hic ille etiã est Gulielmus, qui Pontificũ cæterorũq; episcoporum ritus perpulchro ordine distinxit illo libro quem Põtificale inscripsit; in quo & de benedicendis tum imaginibus tum cruce iuxta ea, quæ traditione ecclesiastica ad sua tẽpora deriuarant, aperto stylo formulas in scriptis redegerat, in cuius voluminis parte secunda docẽs, quibus cȩremonijs cruces be-

nedicēdę ſint, poſt orationes aliquot, ſic habet: *Te ſupplices exoramus, vt hoc ſingulare ſignū, quod ad exemplū primi illius ſacratiſsimiq; vexilli, quo preciſo ſanguine filij tui triumphaſti, fidelium tuorū deuotione compactū, erectūq; eſt, tu cœleſti benedictione ſanctificare digneris, vt omnibus hic genuflectentibus, ac tuæ maieſtati ſupplicātibus largior, et cordis cōpūctio, et admiſſorū cōcedať remiſſio.*

Et infra: *Deus qui beatę crucis patibulū, quod prius erat ſceleratis ad pœnam, conuertiſti redemptis ad vitā: concede plebi tuæ eius vallari præſidio, cuius eſt armata vexillo; ſit ei Crux fundamentū fidei, ſpei ſuffragiū, in aduerſis defenſio, in proſperis adiuuamen; ſit ei in hoſtes victoria, in ciuitate cuſtodia, in cāpis protectio, in domo fultura.* Et infra: *Sanctificet iſtud lignum, in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, & benedictio illius ligni in quo ſancta membra Saluatoris ſuſpenſa ſunt, ſit in iſto ligno, vt orantes inclinanteſque ſe propter Deum ante iſtam crucem, inueniant corporis, & animæ ſanitatem.*

Et infra: *Illis ergo manibus hanc crucem accipe quibus illam amplexus es, & de ſanctitate illius hanc ſantifica, & ſicut per illam mundus expiatus eſt à reatu, ita offerentium famulorum tuorum animę deuotiſsimę huius crucis merito omni careant perpetrato peccato; & obtecta eniteſcant.* Docet ibi, & crucem aqua benedicta aſpergi, & incenſo thurificari. Sunt & alia ibi multa: Sed hæc pauca, quaſi inſigniora decerpſimus.

Habet ibidē & de benedictione imaginis B. Marię virginis; primùm cum poſtq̄ docuit imaginē aqua benedicta aſpgi, ac thurificari, additis ſanctis antiphonis, quibus ipsā B. Mariā alloquitur, ſic Deū orat: *Omnipotēs ſempiterne Deus, clementiſsima cuius diſpēſatione cūcta creātur ex nihilo, hāc imaginē in honorē pijſsimæ genitricis filij tui dn̄i noſtri Ieſu Chriſti venerabiliter adaptatam benedicere, & ſanctificare digneris: & præſta miſericordiſsime pater per inuocationē nominis tui, atq; eiuſdē vnigeniti filij tui dn̄i noſtri Ieſu Chriſti, quē pro ſalute generis humani, integritate virginis Marię ſeruata, incarnari voluiſti: quatenus precibus eiuſdē ſacratiſsimæ Virginis quicūq; eandē miſericordiæ reginā, et gloriosiſsimā dn̄am noſtrā corā hac effigie ſuppliciter honorare ſtuduerint, et de imminentibus periculis eruātur, et in cōſpectu diuinę Maieſtatis tuæ, de cōmiſſis, et omiſſis veniam impetrent, atque mereātur in præſenti gratiā, quam deſiderant adipiſci, & in futuro perpetua ſaluatione cum electis tuis valeant gratulari.*

At in benedicēdis aliorū ſanctorū imaginibus, ſic habet. *Omnipotēs ſempiterne Deus, qui ſanctorū tuorū imagines ſeu effigies ſculpi, aut pingi nō reprobas, vt quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorū actus, & ſanctitatē ad imitandū memorię oculis meditemur: hanc imaginē, ſeu ſculpturā, in honorē ac memoriā B. N. apoſtoli, martyris, confeſſoris, pontificis, aut virginis adaptatā, benedicere, ac ſanctificare digneris; & præſta, vt quicūq; corā illa ipsū glorioſiſsimum Apoſtolū tuū, martyrē, confeſſorē, virginē ſimpliciter honorare ſtuduerit illius precibus, ac obtentu à te gratiā in præſenti, & ęternam gloriā obtineat in futuro.*

Sed & toto illo volumine paſsim docet ſigni crucis efficaciā in rebus omnibus ſacrandis; adeo vt laborioſū nimis ſit, ſi omnia huc cōgerere velim.

Illud

Illud tamen præcipuè est adnotandum, quod habet de adoratione crucis in officio Parasceues, sicut & quæ habet in insigni alio volumine, quod inscripsit Rationale. nam libro 5. in prefatione ita scribit: Sacerdos cũ dicit, Deus in adiutorium meum intende, signo crucis se munit, ad effugandam diaboli virtutem, scilicet quamlibet illius versutiam, & potestatem; valde enim timet signum crucis. vnde Chrysostomus: Vbicunq; demones signum crucis viderint, fugiunt, timentes baculum quo plagam acceperunt.

Et infra: Hoc ergo crucis signo se armat Ecclesia in pectore, & in fronte, significans crucis mysterium esse corde credendũ, & manifestè ore confitendum. Per hoc enim signum confunditur ciuitas diaboli, & triumphat ecclesia terribilis vt castrorum acies ordinata. Hæc ille, qui & multa alia subdit, quæ breuitatis causa prætermittuntur.

Eodem Rationali lib. 6. tit. de Parasceue, ita tradit: Sacerdos post orationem, crucem velatam baiulat ad dextrum cornu altaris; ibique crucem super humeros tenens, in persona Christi Iudæis improperat beneficia Domini, dicens: Popule meus, quid feci tibi? Et post: Subsequẽter ipsa crux denudata salutatur, & adoratur, quia eum cui Iudæi perfidi illuserunt, Christiani reuerenter salutando, & deuotè osculando venerantur. Et mox: Nudis etiam pedibus adoratur, vt omnes proprias affectiones sibi nudas ac notas esse mõstremus, & vt cum afflicto pro nobis nos affligi ostendamus. Salutatur autẽ crux, quia per eam salus hominum reformatur, postea adoratur, id est osculatur. Atque hæc sufficiant ex illo.

Omnia hic vnus complectitur, quæ sufficere videantur ad Iconomachos refellendos: doctissimum, si volunt audire, rerumq; gestarũ omnino gnarum, veritatisq; scrutatorem; quique inter reliquos sui tẽporis scriptores illustris emicuit. Si etenim Iconomachi à pio episcopo querunt edoceri, hic fuerit omnium iudicio pijssimus; quandoquidẽ delatũ sibi Rauennæ Archiepiscopatum tota humilitate renuerat: Mimatensi episcopatu postea contentus. Si zelo fidei feruentem quærunt hominem, hic præcipuus est; nam in Lugdunensi concilio frequentia prælatorũ insigni, Gregorij iussu cõstitutiones edi curauit: Perduelliones quoque qui ab ecclesia Dei defecerant, & captiuos fecit, & ad pœnitentiã reduxit: Prouincias in ecclesię obedientia non admodũ fideliter persistentes in officio continuit, fidelitatis accepto iuramento. Ipsi igitur, eiusque dogmatibus assentiri deberent compatriotę Galli, quem Deo charum extitisse, tot virtutum cumuli testati sunt.

De quodam memorabili prodigio. Cap. XXII.

Eucharistia etiam adhibito crucis signo conficitur, & quàm grande miraculũ sanguinis ab ea fusi contigerit; ex Fulgoso, Nauclero, Parisiorum vrbe.

INTERIM prodigium nobis memorandum est hoc loco: In ipsa enim hostia, ex qua Eucharistia cõficitur, solet semper imago aliqua vel Chri-

sti, vel crucis efformari; ac præterea cum signo crucis à sacerdotibus con- secrant, ipsa Eucharistia conficitur: propterea dum infideles contemnunt species quas oculis vident, quàm rem quę non videri sed credi debet, mul- la grandia contingunt. Audiamus igitur de hac re prodigium à Baptista Fulgoso enarratum libro exemplorum primo, cap. 6. Salutis, inquit, anno cen- tesimo nonagesimo supra mille, in Parisiorum vrbe quidam Iudæus pau- pem mulierculam, cui vestem quam ab ea oppignoratã habebat, se gratis re- stituturum promiserat, Christianam hostiam in Paschate assecutus, cum ac- censo igne in Sartagine vellet assare; vt perspexit eam non mutare formã nec colorem, gladio eam pupugit, ex qua confestim sanguis manauit: re itaque detecta, superuenientibus Christianis, hostia in loco ei dicato restituta est: Iu- dęi domus in templum conuersa est, quę etiam nunc Saluatoris Bullientis no- mine compellatur; vbi hostia gladiusq; etiam nunc ostenduntur. Habet idem totidem verbis Naucler. gener. 44. in princ. habet eisdem verbis An- dreas Eborensis, tit. de miraculis. Simile etiã cõtigit anno Domini M. ... vt in Centuria xvj. dicemus, cap. 5. Contigit & aliud quidpiam simile anno Dñi M. D. LVI. vti de eo agemus Cẽturia xvj. cap. 42. vt hinc pateat, Chri- stum in Ecclesia sub speciebus panis & vini Eucharistiam, ac in ea corpo- ris & sanguinis veritatem ita instituisse, vt ab ea crucis signum figuraue non abhorreat, quin potius approbet adiectis miraculis.

De Bonifacio Octauo Papa. Cap. XXIII.

Bonifacius VIII. imaginum contemptores puniendos decreuit; ex eius ... ne Sexti, ex Platina.

BONIFACIVS VIII. Romanus Pontifex imaginum venera- adeò tutatum fuisse comperimus, vt eos, qui illas cõtempserint ... ter puniẽdos esse decreuerit: In sua etenim Sexti compilatione ... xuit constitutionẽ illam, quę in Lugdunensi cõcilio fuerat pro- gata, de qua sæpius meminimus quæ incipit, si canonici. quare cum in ... mio illius Sexti noua sua constitutione edita probet ipsas concilij Lugd. constitutiones; iubeatque inuiolabiliter obseruari, iure fauisse imagini- blica illa cõstitutione cõcludimus. In morte quoq; eius picturę prob... nam sic habet Platina: Sepelitur in basilica S. Petri sepulchro à se antea ... cto, quod quidem adhuc extat in sacello à se condito, opere vermicula...

De sancta Clara ex Monte Falconio. Cap. XXII...

In corde Claræ Augustinianæ Christi imago comperta; ex vetustissimo co- ne, & Bergomate.

CLAVDIT hoc seculum sancta Clara, non illa ordinis sancti Fr- sci & illi familiaris ex Asisio, sed altera Augustiniani ordinis ex M- te Fa-

te Falconio. De hac sic habet Bergomēsis Anno Domini M.CC.XCIX. De huius sanctitatis prçconio hoc vnum referimus testimonium, quod apertis etiam oculis videri potest, quodque de quouis sancto nunquam lectitatum vel repertum est. Ea siquidem defuncta in eius corde statim crucifixi imago clara & aperta visa est, cum ipsius passionis insignibus, tres lapilli eiusdem ponderis inuenti sunt, quod quidem euidentissimum sanctitatis indicium quidam fidelis, & pius vates cernens, in eius laudem hoc carmen cecinit, dicens:

Monte sata è Falco virgo sanctissima Clara;
Atque Augustini sacro perfecta pudico
Vsque adeo cum corde Deum venerata, diesque
Ac noctes, Christique crucem, tormentaque cuncta
Optauit sensisse, gerens, vt lumine functa
Extremo; sic aperta caro, quæ prœsserat exta:
Inque sacro crux visa, simul cum lancea corde;
Dumque columna fuit, nec non post quæque flagellum.
Præterea inuenti tres huius felle lapilli,
Quorum vix possit cerni color, vnicus horum
Ponderis est tantnm, duo quantum, vel simul omnes;
Atque duo, tantum tres iuncti; quisque videre
Quæ queat, huius adit patriam qui sedulus ędem.

De vltione diuina in imaginum contemptorem. Cap. XXV.

Sacrilego quodam inuadente sacras imagines, ictu gladij, ab eis sanguis manauit.

POSTREMIS huius sæculi annis, cum beatus Albertus Carmelita diem obijsset, relicto post se sanctitatis augustissimo nomine, passim eius imagines pingebantur. Quamobrem cum insigne miraculum coruscarit aduersus contemptorem quendam; operępretium est, vt verba Ioannis Marię Politiani qui id narrauit subijciamus. sic enim ille in vita huius sancti Alberti: In castro Drepanensi, quidam taxillorum lusu omnem rem suam perdidit, tanto animi dolore, vt pariter à fide deficeret ad desperationem; & ecce venit ad locum, vbi erant imagines beatissimę Virginis, & sancti Alberti; eas intuens dicit ad imaginem sancti Alberti: Toties inuocaui, & non me audisti in necessitatibus meis, quid igitur causæ est, vt te sanctum prædicem, cum nulla ratione me potueris iuuare? Absit vt post hac pro sancto te habeam: Tu quoque Maria, quæ mater gratiæ diceris, pias aures tuas occlusisti ad preces meas: Inde arrepto gladio vtramque imaginem

ſecat, & confeſtim ex ambabus diſtillat ſanguis bene multus in terram. Vidit id quidam puer, ſublataque voce clamat in ſacrilegum: Illo audito clamore exit è templo; ſed repente horrendo exiſtente tonitru, fulminis ictu totus in pulueres ad fores Eccleſiæ redigitur. Hactenus ille; quæ etiam Surius commemorat.

Quid eſt opus hac in Centuria peroratione in enumerandis, tum eis qui de imaginibus ſcripſerunt, tum monumentis, quæ hoc ſæculo extiterunt, tum miraculis, quæ patrata ſunt, tum locis, ad quæ hęc catholica fides propagata eſt? Vnum ſufficiat pro epilogo Concilium ipſum Lugdunenſe ſub Gregorio X. ad quod ex toto orbe epiſcopi, & prelati pluſquam mille confluxerāt, etiam ab ipſis Tartaris pro veneratione imaginum, adeo piam edentes conſtitutionem, vt nuſquam non fuerit recepta. Cogitet autem etiam quilibet, quanta fuerit Dominicani & Franciſcani ordinis dilatatio ſub hoc ſæculo, penes quos & crucis & reliquarum imaginum præcipuus fuit cultus.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum quartumdecimum.

A Christo nato anno millesimo tercentesimo circiter, vsque ad annum quadrigentesimum supra millesimum circiter.

CENTVRIA QVARTADECIMA.

SAECVLVM quoque istud tam Græcorum, quàm Latinorum testimonijs illustre est: sunt enim insignes & historiæ,& sententiæ imaginum sacrarum pietatem comprobãtes, quale est illud exemplum, à quo libet exordiri.

De beato Iacobo de Blanconibus. Cap. I.

Iacobus aspersus sanguine à Christi imagine profluente; ex Thoma Darbishri, & recentioribus, ac vniuerso Montis Falconis populo, atque ibi proximis.

INSIGNE sanè est id, quòd huius initio sæculi in Vmbria contigisse accepimus ex Thoma Darbishriri de Societate Iesu: Apud Montem Falconis, inquit, in ciuitate Meuania depositio beati Iacobi de Blanconibus ordinis Prędicatorum, qui vita, moribus, miraculisque clarus senio iã confectus & sanguine ex crucifixi imagine fluente facie vestibus manibusque aspersus migrauit ad cœlum, anno Domini M.CCC.I. cuius corpus nec dum permisit dominus videre corruptionem, sed sanguinem Domini nostri adhuc in manu reseruat. Hæc addit Molanus ad Vsuardi Martyrologium XXII. Augusti.

De Andronico Imperatore Constantinopolitano. Cap. II.

Andronicus Nicephori historiam crucis, ac reliquarum imaginum doctrina refertam probauit, cruces publicas instaurauit, & sacras statuas; ex Nicephoro.

ANDRONICVM seniorem Constantinopolitanum Imperatorem, qui ad hoc vsque sæculum peruenit, testem etiam habemus pro imaginum veneratione. hic ille est, cui Nicephorus Callisti ecclesiasticam dedicauit historiam, in cuius præfatione, postquam Andronicũ Imp. ob templum sanctæ Sophiæ restauratum collaudasset, de reparato quoque signo crucis ad Constantini statuam addit hæc quę sequuntur: Verum enimuerò Priscum quoque diuini huius delubri conditorem ex ære in statuã pulcherrimam arte fictorum diffusum, atque in columna aurigationem siue gubernationem exequentem vnà cum Galea superba, & habitu magnifico, dextraque graue quiddam & terribile minanti, equo etiam ingenti, naribus & fremitu vim plane spirante, iuba quoque per auram ludente, & iuxta Homericum equum, in sublimi campo lasciuiente, aut etiam iuxta Pegasum illũ volandi opinionem præbente à temporum inordinata circumuolutione, & mutu ratione parum nitenti, longa & continua aeris iniuria ita perculsum, vt quæ continere visus fuerat, crucem videlicet & orbem, quibus statuarius terrarum omnem,

omnem, & mare ipsum per crucem ei subiectum esse indicauerat, ea cessatione ignaua è manu eius exciderint, & hūc inquam artificio quodam incredibili, perinde atque quodam stimulo & flagello, aureo sceptro excitans, vt fortiter cursum suum vrgeret, & vnà cum sole immobili motu in sempiternum perequitaret, procurasti.

De hac statua cū signo crucis ab Andronico restaurata, iam diximus qua pietate Constantini tempore fuisset erecta in ipso Constantino, ex hoc eodē Nicephoro lib.7.cap.30.& cap.49. quo loco Nicephorus ipse testatur suo tēpore adhuc perseuerasse.

De Nicephoro Callisti. Cap. III.

Nicephorus totus incubuit defendendis imaginibus, ac cruce; innumera referens miracula; ex eius libris, & totius ferè orbis Imperatoribus, ac regibus.

NICEPHORI Callisti celeberrimi historici testimonia, quæ propemodum innunerabilia sunt, hoc loco recensenda forent; verùm quoniam anterioribus Cēturijs, cum res expostulabat, multa retulimus, illa hic prætermittemus. habuimus ex illo Christi ad Abagarū imaginem, atque alteram tunc à pictore alio delineatam; à Luca quoq; imagines pictas, tam beatæ Mariæ quàm Apostolorum; statuam quoque Christi in Paneade, atque alias plurimas, vt in ipso operis procursu supra quisque lector intelligere potuit; tot etiam locis de cruce, & crucis signo reuerenter est locutus, vt in hoc pietatis genere nulli secundus esse videri possit. Lubet tamen hic insignes alios locos ex illo proferre, vt illius apertam videamus suis ipsis verbis sententiam; & præterea sui quoque temporis monumenta, atque illud in primis meminisse oportet, quantis conuitijs, & probris insectetur Xenaiā primum Iconomachum lib. 16.cap. 27.quo loco ita suam concludit sententiam: Xenaias iste primus (ò audacem animum, & os impudens) uocem illā euomuit, Christi, & eorum qui illi placuere imagines venerandas non esse. sic igitur idem uos omnes illius sectatores Iconomachos appellat audaces, & ora impudentia.

Prosequamur alia ex eodem Nicephoro: ille etenim lib.6.cap.15.& 16. cū Christi imaginem in Paneade descripsisset, opus imaginum omnium probat præclara hac ratione: Neque adeò mirum videri debet, qui aliquid beneficij olim à Seruatore accepere, eos pro huiusmodi monumenta grati erga eum animi memoriam reliquisse: cum etiam hæc in cap. 16. sanctorum Apostolorū Petri & Pauli, ipsiusque adeo Christi, & quæ eum supra naturæ captum mirificè genuit Virginis matris coloribus adumbratas imagines plurimas ad hūc vsque diē conseruata esse nouimus. At Lucas quidem Apostolus, primus ipsas accuratè opus hoc exorsus, manibus suis depinxit. Deinde verò ex veteribus alij quoque viri pro eo, atque par erat veluti Saluatores suos in signis,

& pi-

& picturis reseruantes, eidem facere ethnica quidem illi fortasse consuetu-
ne ducti, & morem eum colere soliti, absq; tamen necessaria obseruatione:
tinere id tradiderunt, sed ecclesia inde acceptum magis adauxit (prouide-
Dei curante atque disponente) nō modo effigies & statuas, verùm & vesti-
baculos, & lectos sanctorum illorum virorum conseruans ad memoriam
rum sempiternam.

Perpendant hinc Iconomachi quàm pius sit imaginum vsus, primum
rependenda gratia, deinde quia id docuit ecclesia; tertium quia sic proui-
tia dedit diuina; quartum vt perpetuæ memoriæ commendentur facta
ctorum.

Idem lib. 8. cap. 32. meminit, suo etiam tempore crucem in Cōstantin-
tua, quæ Constantinopoli in foro Panario collocata erat sese uidisse, atque
dem egregia promanasse miracula. sed & in lib. 14. cap. 9. agens de Pray-
episcopo Hierosolymitano, sub Imperio Theodosij: Pulcheria, inquit, i-
dibili erga primum diaconum Stephanum amore flagrans, & quod simul
ipsa nata esset pars ea terræ recessu in lucem prodijsset, desiderio illius
cescens summo studio in hoc incubuit, vt partem aliquam sacrorum illi-
sium nancisceretur. Itaque Theodosio fratri suasit, vt Praijllio episcop-
rosolymitano pecuniam, quam ille ibi egenis largiretur, mitteret; Theodo-
persuasus, non solum pecuniam, sed & crucem auream magni ponderis
pillis, & margaritis exornatam, vt ea in Caluariæ loco reponeretur, mi-

Sed & eodem lib. cap. 46. de Cyro vrbis Constantinopolitanæ præf-
qui postea ad episcopatum Cotici in Phrigia promotus fuerat, sic narrat
ius quoque Cyri opus est templum Dei genitrici dicatum, quod Cyri
tur; in quo fama est, & Romanum illum cantorem eximium, propterea
na decantata, honorem & præmium virtutis à Dei genitrice recepisse: Te-
plum autem id huiusmodi occasione isthic est erectum; cupressus in c-
ingens, & procera fuit, in qua superioribus temporibus nescio quomodo
ginem Dei genitricis quidam occultauit: cum autem multum præterij-
poris, & imago lateret, ipsa se ipsam indicauit. Cupressus enim immen-
ruscans lumine perinde atque fax vna ardere visa est, & ingens etiam mir-
lorum uis ab obscura, & latenti efficacia manauit. Vbi autem quidam cu-
tate laudata arborem conscendit, imago ea vnde miraculorum vis profl-
apparuit. Quapropter Cyrus loco ei honorem habens pulcherrimum &
ximum Dei genitrici construxit delubrum. In libro etiam 15. cap. 14. N-
phorus ipse meminit, suo quoque tempore miracula facta ad imaginem
genitricis à Luca Apostolo confectam, quam Antiochia aduectam, Pulc-
ria Constantinopoli constituerat in templo in via Ducum fabricato.

Sed & lib. 16. cap. 26. cum scriberet Macedonium episcopum Consta-
nopolitanum ab Anastasio Imperatore occisum, & corpus eius in téplo
linici martyris innumerabilia miracula edens, fuisse repositum, sic addit:
cedonium ferunt, cum iam mortuus iaceret, manu sua se ipsum sacro si-
signi-

ſignaculo conſignaſſe. Habet eodem libro cap. 36. notatu dignam hiſtoriam; narrat enim Cabadem obſediſſe Zumdadaer oppidum, vt theſaurum in illo latentem conſequeretur: illi autem obſtitiſſe dęmones theſauri cuſtodes, qui nec Gẽtilium præſtigijs, nec Iudæorum ſuperſtionibus pelli potuerunt: Per Chriſtianos, inquit, tandem ſe quod conabatur confecturum arbitratus eſt, quod aduerſus dęmones poteſtatem recepiſſe audiuerat. Itaq; Chriſtianorũ, qui apud Perſas erat, Epiſcopum ad ſe vocauit; qui ea de cauſa ſynaxi, & conuentu eccleſiaſtico popularium ſuorum coacto, & diuinis ſanctificationibus perceptis, eiſdemque Chriſtianis, qui ibi conuenerant datis, ſigno crucis, qui locum eum incolebant dęmones exegit, & Cabadę ſtatim ſine labore vllo oppidum tradidit. Hoc miraculo narrat ibi auctum fuiſſe Chriſtianorum nomen, ceſſaſſeque perſecutionem.

In lib. autem 17. cap. 6. Cum tyrannus quidam Iudęus Negram ciuitatem contra iuſiurandum totam martyrio coronaſſet, ſenſiſſetque tantum facinus Iuſtinus Imperator ad Elesbaan Aethiopum ducem literas dedit, petens vt Iudeum eijceret: Ille (inquit Nicephorus) ſua quoque ſponte pro ſuo in Chriſtum amore ad id propenſus, auxilijs ab Imperatore nõ pœnitendis ex militaribus, quæ in Oriente & Aegypto erant copijs acceptis, armatura crucis ſe inſtructum munit, & aduerſus Hebręũ ducit quem viuum captum poſtea narrat; reliquis omnibus ferè cęſis, ſibique Hebræum illum appellat crucis hoſtẽ, vt & noſtrates Caluiniſtæ ſunt.

Inſigne & illud eſt, de quo ille lib. 18. cap. 27. Cum enim de Probo epiſcopo Chalcedonenſi ſcriberet, quem ad ſe Choſroes Perſarum Rex acciuerat, ſic habet: Cum ſudore plurimo diffluerct; ab epiſcopo, vt ſibi Dei genitricis imaginem ſpectandam exhiberet petijt, atque ille ſacram Virginis matris effigiem, quam in tabella depictam ferebat, protulit; & ad conſpectum eius Perſarum Regem admiſit; Perſa adoratione tabulam veneratus Archetypum ſiue primarium exemplar noctu ſibi aſtitiſſe, & dixiſſe retulit, Alexandri Macedonis victorias ſe illi concedere. Ibi Probus epiſcopus in hæc verba Regi reſpondit: dudum id ei contigiſſe, cum in Regnum reſtitutus eſſet, & exitioſos Tyrannos virtute, & robore Imperatoris viciſſet.

De Clemente Papa V. & de Fratre Ioanne à MonteCoruino Cambalienſi Archiepiſcopo. Cap. IIII.

Clemens V. probat picturas ſacras, & crucis vſum; commendat Ioannem a MonteCoruino qui eas inſtituerit in Regno Cambalienſi; ex eius litteris, & litteris Ioannis, tota Perſide, ac Cambalienſi prouincia.

CLEMENS V. Romanus Pontifex ne ſigno crucis contumelia irrogaretur à templarijs (quos aliàs docuimus induiſſe albas veſtes cum cruce rubea) omnem illorum ſodalitatem deleuit: quandoquidem

cruci ignominiam fecerant, cum ad Saracenos defecissent, & indisci-
plusquam gentilitio ritu viuerent. Vsum autem crucis adeo probauit
concilio Viennensi per ipsum coacto, expressa constitutio promulgata
de cruce ab Archiepiscopis præferenda, vt mox dicemus ex ipso concilio
terim libet admonere, hunc Clementem expresso diplomate probasse im-
nes ac picturas in Ecclesijs. extat enim apud me volumen quoddam in pr-
tustis membranis manuscriptum, circiter annos viginti post huius Ponti-
tempora, quod inscribitur: De initijs regnorum. Cum ergo peruenisset au-
ad scribendas Clementis sæculi res gestas, diplomatis cuiusdam memin-
ius hoc est initium: Clemens episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto
lio in Christo fratri Ioãni de Monte Coruino ordinis fratrum Minorum
nos in Archiepiscopum Cambaliensem electo & constituto, salutem, & a-
stolicam benedictionem, &c. Ex quo diplomate constat hunc Clemen-
statuisse, vt frater Ioannes prædictus, summus Archiepiscopus præsideret
per omnes episcopos ac prelatos illis in Regionibus Cambaliẽsibus, ha-
cta conditione, vt se semper subditum Pontifici Romano profiteretur
ab eo vsum pallij recognosceret, non ipse tantũ, verum & omnes Archie-
pi quocunque futuro tempore Romanæ Ecclesiæ subiacerent. Comm-
præterea ibi idem Pontifex Ioannẽ ipsum, quòd ecclesias construxerit
riasq; noui ac veteris testamenti, in illis appingi curauerit in testimon-
bilium operum Dei nostri, vt rudes populi, qui nunquam huiusmodi
se videbantur, picturis nosse discerent, atque intelligerent. Hæc auctor
hi nomine incognitus.

Verùm quia iã de hoc Ioanne à Monte Coruino Minoritano mem-
lubet illius quoque litteras quasdam, quatenus ad rem nostram specta-
vsum imaginum, ex eodem codice manuscripto depromere. Ille enim
nes inter reliqua, quæ ipsi in Cambaliensi prouincia contigerant (Pro-
est sub ditione magni Tartarorũ Imperatoris Chan, vltra Scythas, a-
regiones, vt est apud Marcum Polam lib. 3.) meminit primum se à N-
nis persecutiones passum, deinde ecclesiã ab se exędificatam demum
ac noui testamenti historias suo studio ad rudiũ eruditionem fuisse dep-
additis inscriptionibus Latinis, Turcicis, ac Persicis, vt quouis idiom-
cipi possent; atque hæc quidem gesta scribit anno Domini M.CCC.V. R-
quoque se rursum aliam exędificasse ecclesiam, rubeamque crucem in su-
miore illius parte statuisse. Narrat p[ræ]terea idem incertus auctor, Clem-
hunc plures coadiutores eiusdem Minoritanorum ordinis illò misisse, fa-
citque hęc verba: Cum ipsi fratres per Babyloniam ambularãt, inuenieb-
aliquando deuotos senes, qui genibus flexis manus fratrum capientes, cu-
gitis fratrum in frontibus suis signum crucis faciebant; & cum eorum lin-
fratres non intelligerent, per signa deuota cognoscebant, quòd libenter e-
Christiani. Hæc ex illo vetustissimo eius temporis codice manuscripto.

Hic meminisse oportet, quòd cum pallij vsum audiuerimus ex Clem-
Pon-

Pontifice;succurrit,vt & crucem ac crucis figuram probasse commõstretur: Quandoquidé palliũ ipsum multis crucibus cõfigitur. Nã Honuphrius libello de sacris vestibus in verbo palliũ: Palliũ, inquit, est fascia ex cádida lana cõtexta,habens desuper circulum humeros cõstringentẽ,& duas lineas ab vtraque parte dependentes,quatuor purpureas cruces,ante,retro,à dextris,& à sinistris; duplex quidem à sinistris,simplex à dextris,cui in tres partes conciso, tres acus infiguntur,quibus consuitur:quæ omnia moralibus sunt repleta mysterijs; quorum explicationem vide apud Innocentium III. lib.1.c.63.& lib. 10.cap.12.de sacro altaris mysterio. Hæc Honuphrius.

De concilio Viennensi. Cap. V.

Concilio Viennensi honorifica mentio fit de crucis vsu;ex eius decretis.

CONCILIVM Viennense sub eodem Clemente celebratum est, in quo de sacro crucis signo honorifica fit mentio,vt est in codice Clementinarum, titulo de priuilegijs, & excesſibus prælatorum, capit. Archiepiscopo: Archiepiscopo inquit per quæuis loca exempta suæ prouinciæ facienti transitum, aut ad ea forsan declinanti, vt crucem ante se liberè portari faciat, benedicat populo, diuina officia priuatim vel publicè ibidem audiat,et ea etiam in pontificalibus celebret,et faciat in sua præsentia sine pontificalibus celebrari(quouis priuilegio contrario non obstante)sacro approbante concilio,presentis constitutionis serie duximus concedendum.

De Durando è sancto Portiano. Cap. VI.

Durandus probat sacrarum imaginum,& crucis vsum, ac venerationem; ex eius scriptis.

PROXIMVS fuit his annis Durandus è sancto Portiano, ordinis Prædicatorum, et Aniciẽsis episcopus,qui et grauiter,et piè de imaginibus crucisq; figura differuit. Is enim in lib.sent.3.dist.9.q.2.Solus,inquit, Deus adoratur adoratione latriæ per se,humanitas Christi per accidẽs; crux autem et imago nunquam propriè adoratur ea reuerentia, quæ debetur exemplari,sed tantum reuerendæ sunt,vt signa per quæ admoniti ita rem adoramus,ac si præsens esset in se.Hac sanè doctrina, cum alijs de quibus iam egimus,aut agemus tota hac Centuria,confutata est illa Ioannis de Poliaco insania,qua et imaginibus,et cruci aduersabatur ipsis istis temporibus.

De Ioanne xxij. & Benedicto xij. Romanis Ponti- ficibus. Cap. VII.

Ioannes xxij. militares ordines cruce signatos confirmat; ex Volaterrano: Se... Benedictus xij. martyrum historias pingendas curauit; ex Platina, ac Vo... terrano.

IOANNES xxij. Romanus Pontifex crucis venerationem tum si... me amplificauit, quando militares ordines Lusitanos comprobauit. habet Volaterranus lib. 21. his verbis: Milites Iesu Christi in Lusitan... stituti anno M.CCC.XXVI. apud Thomariũ oppidum nullius diœcesis sub Dionysio Rege, per Ioannem xxij. quibus & bona Templariorum Lusitania cuncta concessa fuere, tantum vt essent qui proximorum Sar... norum irruptionibus resisterent: crucem gestant rubram in atro amictu... nis Cisterciensis.

Benedictus quoque xij. Romanus Pontifex insigniter pium imaginu... tum propagare adnixus est; erga eas enim plurimum afficiebatur. Sic enim illo Platina: Aedes, inquit, põtificias, cum turribus, & pometis inchoauit fecit, suoque iussu impensaq; basilicæ sancti Petri tectum restituit, quem... modum epigramma ad eius statuam in eadem basilica positum indicat. ... ritur autem Pontificatus sui anno septimo, mẽse tertio die XVII. multũ... auri non cognatis suis, & affinibus, sed ecclesiæ reliquit. Iotum pictorem ętate egregium ad pingendas martyrum historias, in ędibus ab se struct... ducere in animo habuit. Raphael Volaterranus lib. 21. sub hoc Benedi... hunc pictorem non Iotum, sed Zotum nuncupat; sic enim habet: Zotum F... rentinum eximium fuisse pictorem constat, cuius opera per Italiam extã... rima, præsertim Florentiæ: Romæ verò nauicula Petri fluctuantis in atrio sius Basilicæ, ea est omnibus summæ venerationi.

De Ludolpho Carthusiano. Cap. VIII.

Ludolphus sacrarum imaginum, & crucis vsum probat; ex eius libris.

TAM imaginũ, quàm crucis cultum probauit Ludolphus Carthusi... in uita Christi, parte 1. c. 49. totidẽ enim ferè verbis narrat ex Eus... Emorrhoissæ historiã circa statuas illius, & Christi ĩ Cæsarea cre... ac miracula herbæ ibi subortæ in sanãdis ægritudinibus. Itemque ... Hieronymo narrat, Iulianum Christi statuã sustulisse, suã reposuisse; ... cœlo tactam concidisse. In secunda etiã parte cap. 31. de cruce sic habet: D... minus crucem suam in frontibus credentium fixit, vbi quodãmodo sedes verecundiæ, vt de nomine eius fidelis non erubescat, & magis Dei glori... quam...

quam hominum diligat, vnde ille qui euangelium legit, & etiam illi qui audiunt signo crucis se signant.

De Ioanne Andreæ Bononiensi. Cap. IX.

Ioannes Andreæ crucis, eiusque signi, ac imaginum vsum, ac venerationem probat; ex eius scriptis.

IOANNES Andreæ Bononiensis, singularis vir eruditionis hoc sæculo defunctus est, post illustratas ab se omnes ferè summorum Pontificum constitutiones, quæ in iuris corpore inclusæ sunt. Is igitur interpretatione, cap. si canonici de off. ordin. lib. 6. ad verbum illud in deuotionis; nam imagines, inquit, propter reuerẽtiam illorum, quos imago figurat adorare debemus; quod enim facit scriptura legentibus, hoc pictura cernentibus idiotis, vt de consecr. dist. 3. cap. prælatum: ita tamen adorare debemus, ne duliam in latriam conuertamus; de consecrat. dist. 3. cap. venerabiles. Et mox: Dulia est cultus, vel seruitus, quæ debetur homini, latria cultus vel seruitus quę debetur Deo: Dabat Garsias hunc versum

Latria fit Domino, debetur dulia seruo,

Eodemq; loco agit de pœnis tam spiritualibus, quàm temporalibus in indeuotos, & contemptores sanctarum imaginum. Cum autem exponeret cõstitutionem concilij Viennensis, quæ extat in Clementinis de summ. trin. & fid. cath. ad illa verba: affigi cruci in huius, inquit, passionis memoriam videmus singulis annis particularibus ecclesijs, depictam crucem in altum erigi, celebramus etiam festum Inuentionis ipsius, de consecr. distin. 3. cap. crucis; dicit Augustinus: crux quę erat suppliciũ latronũ, nũc trãsit ad frõtes Imperatorẽ. tantũ honorẽ contulit Deus supplicio suo, quantũ confert seruo suo?

De Bartolo à Saxoferrato. Cap. X.

Bartolus docet ius reddendum quasi ex pia causa pro pictura imaginis; ex eius scriptis, ex Romanis legibus, ex Tiraquello, ac reliquis iuristis.

BARTOLVM etiam pro catholica fide testem habemus, nam in l. Titia Seia. ff. de aur. & arg. legat. sic causam decidit, dicens. Vidi de facto: Quidam reliquit fieri in quadam ecclesia figuram Christi cum Apostolis; certè debet intelligi cum duodecim Apostolis. Idẽ quoque in l. 2. C. arbit. tut. in quæstione, inquit, de facto testator iniunxit quod faceret hęres depingi quandam figuram in aliquo loco, sub certa pœna: reperitur depicta, non apparet per quem; respondi quòd in dubio præsumitur facta ab hærede, qui tenebatur facere. Sic igitur, & in Iudicum profanorum tribunalibus quasi ex publica lege toto Romanorum Imperio agebatur. Hęc

res, vt pro colendis imaginibus tanquam ex pia causa iudicia diffinirentur; apertissime habet Tiraq. tract. de pia causa, in præfatione, vers. item relictum pro imagine.

De imagine diui Ambrosij Mediolanensis. Cap. XI

Mediolanenses miraculo moti, sancti Ambrosij imaginem cum flagello pingunt; ex Fulgoso.

HIc locus exigit, vt de diui Ambrosij episcopi Mediolanensis imagine tractemus, qua ratione (hoc enim sæculo cœpit) cum flagello pingi consueuerit. Rem hanc explicat Baptista Fulgosus lib. exemplorum, cap. 6. de miraculis: Cum enim Leodrisium Vicecomitem, & Martinum Scaligerum aduersus Actium Vicecomitem Galeaz primi filium, aduocata Barbarorum acie confligere prænarrasset: Prælio, inquit, ad vicum Parabiagum commisso, cum iam Luchinus Actianarum copiarum dux captus esset, redintegrato prælio ab auxiliaribus copijs, quæ peruenerunt, clarè conspectus est Ambrosius vrbis episcopus iam mortuus flagello Barbaros insectari; cuius numine conuersa eius prælij fortuna, captus est Luchinus Vicecomes, atque hostiles deletæ copiæ. In huius memoriam victoriæ Ambrosij simulachro ab eo tempore flagellum, quod ante pingebatur, addi cœpit.

De Rodulpho à Riuo. Cap. XII.

Rodulphus crucis Inuentionem, & Exaltationem celebrandas scribit in eius scriptis.

HOc etiam tempore Rodulphus de Riuo Tungrensis Decanus calendarium ecclesiasticum composuit, omnes anni festiuitates suo officio mira breuitate complectens. Itaque Maij die III. habet: Vbiq; Apostolica auctoritate Inuentio Crucis commune duplex. Mense Septembri XIIII. die sic habet: Vbique Exaltatio Crucis nouem lectionibus.

De Ludouico Brandeburgensi. Cap. XIII.

Ludouicus Marchio crucis partem ceu eximium thesaurum Carolo Regi dedit; ex Nauclero.

LVDOVICVS Brandeburgensis Marchio, & ipse erga crucem, pietatem suam testatam fecit, egregio quodam grati animi exemplo in Carolum regem

regem. de illo enim ſic narrat Naucler. gener. 46. Anno Domini M. ccc.lı. Carolus rex iuuit Marchionem Ludouicum Brandeburgenſem contra occupatores Marchiæ, quos omnes banniuit, viciſsim autem Marchio lanceam, clauos, partem crucis, & alia inſignia imperialia penes Ludouicum Imperatorem patrem ſuum relicta, Carolo regi præſentauit, cautione recepta, quòd vel in Francofordia, vel Norimberga hæc reponeret.

De ſancta Brigida. Cap. XIIII.

Brigida habitum regularẽ cum cruce rubra inſtituit; ex Bergomate et Nauclero.

BRIGIDA quoque Suetię princeps, & Chriſti vidua deuotiſsima, virorum, mulierumq; monaſteria inſtituerat hoc tempore, religioniſq; huiuſmodi confirmationem, cum Romam profecta eſſet, ab Vrbano Papa V. obtinuit. Inter reliquas eius religionis cõſtitutiones hęc erat, quam Bergomenſis refert in Vrbano V. his verbis: Huiuſmodi tam fratres, quàm ſorores conſecrari iuſsit; hi autẽ religioſi tam fœminæ quàm mares griſeis veſtimentis vti iubentur, cum chlamyde griſea deſuper crucẽ habente rubeam: carnibus vtuntur, & regulam diui patris Auguſtini profitentur; additis Brigidæ ſanctæ conſtitutionibus, & tam in fratribus, quàm in ſororibus certum aſsignauit numerum, quæ omnia ipſa ſanctiſsima Brigida vidua ſibi à Deo reuelata, & dictata faſſa eſt. Quãobrem ipſe Vrbanus Põtifex, & reliqui ſummi pontifices multi, auctoritate Apoſtolica regulam huiuſmodi, priuilegio ſpeciali confirmatam, & approbatam eſſe voluit. Eadem refert Nauclerus gener. 46. qui & illud addit, hanc Brigidam inter Sanctos Bonifacij Papæ Noni auctoritate fuiſſe relatam.

De Vrbano V. Papa. Cap. XV.

Vrbani V. laus, quòd capita Apoſtolorum argento cum imaginibus ornarit; ex Platina, Bergomate, & Romana Vrbe.

VRBANVM V. Romanę ſedis Antiſtitem ſingularis virtutis, excelſique animi, vitæq; innocentiſsimæ fuiſſe teſtantur omnes quotquot de illo ſcripſerũt. Hunc imaginum cultorem fuiſſe pijſsimũ, teſtatur Platina: Vrbanus Apoſtolorum capita diu quæſita, tandẽ inuenit; deſierant enim in honore eſſe propter deſuetudinem, & ignorationem hominũ: Apud verò Sancta ſanctorum reperta, ac locellis argenteis recondita, ad altare maius baſilicę Lateranenſis cum maxima veneratione & celebritate collocantur; aſtante clero, populoq; Romano. Eadem habent Bergomenſis, & Ioannettus. Diſcant hic omnes, imaginum abolendarum ſtudium non aliò tendere, quàm vt ab hominum memoria excidant tum ſancti,

tum sacræ historiæ, tum Deus ipse omnium opifex. Hęc capita Apostolor etiá hodie summa totius populi Romani pietate visuntur. Mira sunt ipsar. effigierũ ornamenta, quę cũ nonnulli impij furto subtraxissent, sub Euge. Quarto vltimo supplicio damnati sunt. Platina in Eugenio IIII.

De Gregorio Vndecimo Papa. Cap. XVI.

Gregorius XI. pietatis causa ĩ cubiculo imagines sacras habere solitus; ex N.

APVD Gregorium quoque XI. Romanum Pontificem vsum ... ginum in Gallia seruatũ fuisse constat. Cum enim Bononien. à Sede apostolica deficientibus Florentini fauissent, præter id ... Gregorius eos censura innodauit, ingenti quoque fame tum ... sunt; vnde contigit quod narrat Naucler. gener. 46. At Florentini, inq ... his angustijs miserunt oratores duos ad Pontificẽ Romanum in Gallia ... copia fandi data, primum conquerebantur Romanorum Pontificum ... lia absentiá; & Legatorum Sedis Apostolicę, qui ad gubernandum mitte... tur populum, tyrannidẽ accusabant. Verum Pontificem tanta opera Flor... tini placare non poterant. Confugientes autẽ Legati ad Dei optimi M... figiem, quæ in Pontificio cubiculo prostabat, orarunt, vt Florentinis ... tate subueniret, fieretq; eis propitius. Vides ad diuinã imaginem in ang... homines confugere, orare, alloqui; vides quoque pasim in summorum ... cipum cubiculis habitas fuisse Domini nostri imagines, vt discerent p... pes semper meminisse, atque habere præ oculis excelsiorem alium se ... cœlo habitare.

De Bonifacio Nono Pontifice. Cap. XVII.

Bonifacij tẽpore tota Italia ad Christi imaginẽ cõfluebat; ex Platina, et Luc.

SVB Bonifacio quoque Papa IX. insigne contigit testimonium ... venerando crucis ac Crucifixi vsu; de quo & Platina tradit. sed ... annales ipso quoque vetustiores. Narrat igitur se à patre suo q... interfuerat, didicisse hæc, quorum hic meminisse decreuimus. Ex... bus presbyter ante Iubilei annum in Italiam Romã profecturus aduen... dutus is erat albis vestibus; Crucifixique imaginem summa deuotione f... rebat, adeo vt vbi ea res per Cisalpinas vrbes euulgata est, tãta ad eũ deu... nis causa multitudo confluxit (quæ etiam lineis albis vestibus sese vesti... vt sine vllo discrimine mares an fœminę, rustici an ciues, serui an liberi e... prosequerentur; supplicationem coram Crucifixo succlamantes, veniam à Deo petentes: cantabant ij laudes beatæ Virginis dum irent, sed & ... quiescerent hymnos aptisimè compositos. vbi nox eos oppresisset, ib...

ctem quiete accepta transigebant, allata vndecunque alimonia: Nam ex Cisalpinis, e Flaminia, Hetruria, Picentibus non plebes tantum rudes, & credulæ, verum & principes, & episcopi ciuitatum eandem imaginem secuti sunt. Ipsa autem eius crucifixi effigies apud Lucenses adhuc hodie asseruatur, magna cum totius populi veneratione.

Videamus huius quoque Bonifacij obitum ex eodem Platina: Bonifacius, inquit, in tanta rerum perturbatione diu afflictatus, dolore laterum tandem moritur; pontificatus sui anno quartodecimo, mense nono, Millesimo quadringētesimo quarto: sepelitur in basilica B. Petri sepulchro marmoreo, vermiculato opere distincto, quod adhuc cernitur cum gētilitijs insignibus.] Cernebantur quidem Platinæ tempore; at in augenda illius Ecclesiæ amplitudine ob nouam constructionem sublatum est sepulchrum illud, vt scribit Honuphrius ad ipsum Platinam in hoc Pōtifice, quo loco etiam epigramma hoc scribit, cuius priora carmina tantum rei nostræ consentanea sunt.

Flete super pugilem claues, crux alma Tiara,
Ecclesia viduata viro simul inclyta Roma.

De Angelo Iurisconsulto Perusino. Cap. XVIII.

Angelus ius reddendum ceu ex pia causa, asserit in imaginibus pingendis; ex eius scriptis, ac Tiraquello.

ANGELVS Perusinus & ipse iureconsultissimus censuit ad pietatis negotium pertinere ipsarum imaginum extructionem: nam in l. 1. §. ad municipum. ff. ad l. Falcid. scribit hanc sententiam; Videlicet relictum quòd pingatur imago virginis Mariæ, vel alterius sancti, est ad pias causas. Si ergo in iudicijs toto orbe Romano, tanquam ex pia causa sacras imagines pingendi vsus probabatur, qua maiore pietate habendus est cultus circa eas exhibitus? cum non ex ipsa sola pictura pietatem metiamur, sed ex cultu, qui illi prototypi ratione exhibetur; pium enim est pingere, sed magis pium iam pictas venerari. Ad hæc videndus Tiraquel. Iurisconsultus tractatu de pia causa, in præfatione vers. Item relictū pro imagine.

De Carolo Francorum & Vngariæ rege. Cap. XIX.

Carolus Galliæ, & Pannoniæ rex imaginem prælatam habuit; ex Nauclero.

CAROLVS Francorum rex, vti in Gallia cum reliqua prouincia sacris imaginibus vsus est, ita Vngariæ regnum consecutus, easdem in sua coronatione, ac quæ in ea fieri solent supplicationibus adhibuit. Nam vt habet

Naucl. generat. 47. post annum Domini M.CCC.LXXXII. Cu[m] coronaretur in Alba Regali à Strigonien. præsule coram vniuerso pop[ul]o ijsdem ritibus coronatus est, quibus Ecclesia vti solet; nempe cruce ac c[ru]cis signis adhibitis; præeunte etiam vexillo præinsigni, in quo sancti Steph[a]ni olim Vngarorum regis imago expressa esse consueuit. Est.n.mos Vng[aris] ab eo tempore quo sanctus Stephanus à Romanis Pontificibus in sanctos [re]latus est, eius imaginem vexillis appingere, & quoddam quasi munimen[tum] aduersus contrarias potestates efferre, præsertim in publicis rebus, ac n[e]gotijs.

Quoniam, & hoc sęculo toto penè orbe Iconomachia contempta est, [o]missa sacrarum imaginum veneratione; non fuerit opus, vt loci recense[an]tur, ad quos hæc catholica fides peruenerat: quandoquidem & Italia, Eu[ro]paque tota euidentissimis publicisque picturarum, & sculpturarum mon[u]mentis exornabatur; quin & Græciam ipsam, atque Asiam penè vniuers[am] vsque ad extremos Tartaros, ac Cambalienses, qui vltra Gangem ac Si[na]rum regiones inhabitant, hanc fidem nouisse iam apertissime commo[n]strauimus.

SIMONIS

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum quintumdecimum.

A Christo nato anno millesimo quadringentesimo, vsq; ad annum quingentesimum supra millesimum circiter.

CENTVRIA QVINTADECIMA.

NON fuerit admodum arduus labor noster in comperiendis pro tuendis sacris imaginibus veritate. Hoc enim quintodecimo sæculo vterque orbis videlicet etiã Indi, & Antipodes sacrorum simulachrorũ, & crucis vsum acceptum à Romana Ecclesia coluerunt. extant enim recentes ferè historiæ, & monumenta; pręter id quod & in ipsis publicis iudicijs ipsorum iniuria, toto Romano orbe vindicari consueuerat.

De Bartholomæo Saliceto. Cap. I.

Salicetus crucis signum honesto semper loco ponendum scribit, & obiter de lege Valentiniani pœnam imponente contemnentibus crucem; ex scriptis Saliceti & legibus ciuilibus.

BARTHOLOMAEVS è Saliceto admodũ eximius iurista aduersus imaginum contemptores scripsit hæc verba, Codice vt nemini li. l. 1. Signum, inquit, crucis non debet sculpi, vel pingi in loco, qui possit pedibus calcari. hęc ille docuit ex lege Valẽtiniani, & Theodosij. In qua re mira est nostri temporis hęreticorum impudentia, qui ipsi illam legem Valenti Imperatori tribuunt, asserentes prohiberi vsum imaginum lege illa: cum verius sit ipsos religiosissimos Imperatores pietatis zelo commotos ad loci honestatem, vbi imagines pingerentur intendisse. Vbiq; enim eas permittunt effingi, dummodo conculcationis periculo non sint expositæ; eamque esse Imperatorum mentem ex ipsis verbis expressam, omnes iuris interpretes consentiunt: quin ipso interpretãdarum legum primordio, videlicet Azonis Bononiensis tempore, huiusmodi legem pro venerandis imaginibus fuisse latã interpretabantur. Azo in summa lib. 1. cap. 6. vt superioribus Centurijs iam diximus. Sed quid opus est aliũde quærere interpretationes? hic ipse legis auctor Valentinianus sit ipse interpres: Nã Sixti III. Papæ hortatu, aureã Saluatoris imaginem aureis gemmis distinctam collocauit in confessione sancti Petri, vt habet Platina in Sixto III.

De Petro Ancharano. Cap. II.

Petrus Ancharanus & Lapus imagines & cruces venerandas docent, ex eorum scriptis.

EGREGIVS canonum interpres Petrus Ancharanus, tam religiose sacris fauet imaginibus, earumque vsui, vt constitutionẽ Lugdunẽsis concilij, Incip. si canonici. de off. ordin. in VI. in qua de veneratione imaginũ fit insignis mentio optimo exornarit cõmentario. Putatque Deo, ac sanctis irreuerẽtiã exhiberi, qñ ipsorũ imagines contẽnũtur, quo eodem loco, ne prolixiorẽ suũ redderet cõmentarium, citat scripta Lapi eximij quoque

canonum

canonum interpretis, vt inde habeatur explicata cognitio, qua adoratione sacra simulachra ueneranda sint. de ipsa quoque cruce, aut crucis signo quàm piè illud probet, colligi potest ex ipsius commentario ad Clementinam, Archiepiscopo, de priuileg.

De Leonardo Iustiniano. Cap. III.

Leonardus sanctorum simulachris oblationes fieri testatur; ex eius scriptis.

LEONARDVM Iustinianum patritium Venetum eruditione sua hoc sęculum illustrasse compertum habemus, ex Trithemio, & Bergomēsi. Is luculenta scripsit oratione sancti Nicolai vitam ad Laurentium Venetiarum Patriarcham: in cuius præfationis calce, & sanctorum vsum simulachrorum, & oblationes ibi fieri probat his verbis: At cum pro susceptis ab eo muneribus alij cereas, alij argēteas statuas ferant, ego hanc Nicolao longe nobilissimam statuam dedicabo, quę non modo corporis, ceterū, (quod multò præstabilior est) animi vitæ pulcherrima lineamēta immortaliter exprimat.

In Ioannem Ziscam. Cap. IIII.

Ioannes Zisca Iconomachus Vssitarū hęresi labefactatus, et luscus; ex Nauclero.

QVAMQVAM fuerunt hoc sęculo peridonei dæmonum ministri, vt etiam hodie in contemnendis sacris imaginibus, cuiusmodi fuit Ioannes Zisca: Tamen habemus nos totum orbem testem, tam in ipsis venerandis, quàm signo crucis. Videamus igitur ex Nauclero rabidam huius mōstruosi nominis Ziscæ animam. sic ille scribit gener. 48. Anno Domini M.CCCC.XIX. Vincislao defuncto, Ioannes Zisca nobilis genere in curia Regis à puero enutritus, & bellicis rebus exercitatus, altero carens oculo, quem in pugna amiserat, infectus Vssitatum veneno, & rapinarum auidus, collecta perditorum hominum multitudine in ecclesias quæ restabant impetum fecit, simulachra sanctorum, & imagines magni Dei confregit, Monasterium Carthusiensium Pragæ vicinum inuasit; monachos eius ordinis, dicens populo inutiles, migrare aliò iussit: Sed quæso quomodo poterat fauere imaginibus sacris ille, qui & internā Dei imaginem per hæresim, ac plurima alia scelera conspurcarat, & externam corporis effigiem integram non habebat, nempe vno carens oculo, sed sanè non tantum demolitus est hic impius, quantum postea Sigismūdi Imperatoris tempore Philibertus episcopus Constantiensis in ecclesijs atque simulachris restaurauit, vt infra postea dicemus.

De Martino Quinto Papa. Cap. V.

Martinus Quintus picturas fieri mandauit in ecclesiis; ex Platina.

SED ne vnius scelera totam hanc valeant denigrare Centuriam, hi[...] mus reliquum orbem vniuersum catholicæ fidei, imaginumque ve[...] tioni fauentem: tunc enim eodemque sęculo in omnem terram di[...] est hęc veritas, & vbique cognita crucis maiestas: vt suo loco paulò [...] rius acturi sumus.

Aduersus igitur Ziscam obijcimus plurimos in fide catholica celebre[...] ante omnes libet exordiri à venerabili Romano Pontifice Martino qui[...] de quo sit habet Platina: Quamobrem, inquit, Martinus ab externo [...] quietus, ad exornandam patriam, basilicasque Romanas animum adij[...] porticum sancti Petri iam collabentem restituit, & pauimentum Later[...] sis basilicæ opere vermiculato perfecit, & testudinem ligneam eidem te[...] superinduxit, picturamque Gentilis opus pictoris egregij inchoauit: [...] præterea ad duodecim Apostolos vetustate collabentes restituit; vbi [...] nos aliquot habitauit. Et mox: Demum pontificatus sui anno quart[...] mo mense tertio Romę apoplexia moritur, ętatis suę anno sexagesimo [...] sepeliturque eius mandato in basilica Constantiniana ante capita Apo[...] rum sepulchro ęneo comitante Populo Romano, comitante clero non [...] flente, quàm si Ecclesia Dei, si Vrbs Roma vnico atq; optimo parente [...] ta fuisset. Si videris sepulchrum eiusmodi ęneum, videbis pias ibi sanc[...] & Christi statuas mira arte confectas. Si videris loca de quibus hic m[...] nit Platina, cognoueris ipsum summa religione restaurasse picturas, atqu[...] sua opera, vti res omni veneratione dignas; de quibus etiam mox dicem[...]

De Eugenio IIII. Papa, & Vitellesco Cardinali. Cap. VI.

Eugenius IIII. picturas iam cœptas iussit perfici: agitur hic quo[...] crucis veneratione, & de supplicio sumpto de ijs, qui capitibus Apostolorum [...] mas abstulerant; ex Platina.

EVGENIVS etiam quartus Romanus Pontifex sacrarum pict[...] opere delectatus, ingenuam pietatem suam erga sanctos, Deumq[...] sum huiusmodi simulachris testari adnixus est. Platina etenim de [...] ita hēt: Porticū illā extruxit, qua ab ecclesia ad Sācta sanctorū, & [...] strum, vbi sacerdotes habitarent, restituit: auxit & picturam templi à M[...] no antea inchoatam: Sed insignius est opus, quod Florentino habito co[...] lio, Armeni, Ethiopes, Georgiani, Iacobitæ Lybiam, Asiamque incole[...]

atque alij ex Asia minori, Ponto, Cilicia, Syria, Africa, Romanam fidem, sedemque Apostolicam Petri sedē agnouerunt, in omnibus ei consentiēdo præsertim in veritate septem sacramentorum, in quibus explicandis insigniter mentio fit de venerabili crucis signo præcipuè in sacramento confirmationis fronti imprimendo; de quibus omnibus, breuitatis, causa lectorem ad acta ipsius concilij reijciendum ducimus.

Sub eodem, & Vitellescus (inquit idē Platina) sedata Ecclesiæ seditione, sumptoque supplicio de presbyteris quibusdam, qui lapides pretiosos è capitibus Petri & Pauli Apostolorum furtim subtraxerant in Basilica Lateranensi, in qua quidem sacerdotes erant; interceptoque cum socijs Iacobo Galesio, qui res nouas moliebantur, Ferrariam proficiscitur, ac publico consistorio cum magna laude in numerum Cardinalium recipitur.

O quàm speciosæ sunt beatorum Apostolorum imagines illæ, quas si videris, moueberis planè ad venerādum, & compungeris quamuis adamantino sis corde; eas tanto ornatu decorarat Vrbanus V. vt est apud Platinam, & Ioannetum in Vrbano ipso.

De Iosaphat Barbaro Veneto. Cap. VII.

Iosaphat testatur Alanorum prouinciam innumerabiles habuisse cruces in sepulchris; ex eius scriptis.

IOSAPHAT Barbarus patritius Venetus pro Republica orator in Persidem, hoc tempore itineris sui historiam conscripsit: in ea c. 1. cum de Alanis populis, qui Scythę Europeę dicuntur, ageret, describeretq́; regionem iuxta Tanaim ad Meotidem paludem, sic habet: Ii Alani Christiani olim fuerant, postea à Tartaris pulsi. Regio montibus, ac planitie distinguitur; suntque frequentes ibi terrarum cumuli, quasi perexigui colles, hominum opera facti, qui sepulchrorum vicem tenebant, in quorum cacuminibus prostabant ingentia saxa in summo perforata; atque ibi solidæ cruces lapideæ infixæ visebantur: eorum cumulorum numerus est innumerabilis. Erant ergo & cruces innumerabiles.

De Philiberto episcopo Constantiensi. Cap. VIII.

Philibertus Pragæ sacras imagines restitui curat; ex Nauclero.

SIGISMVNDI Imperatoris tempore, vixerat Philibertus episcopus Constantiēsis, qui imaginum præcipuus cultor & restitutor fuit, de quo sic habet Naucler. gener. 48. Sigismundus nona Septembris, anno M. CCCC. XXXVI. ab ortu Saluatoris, Pragā, venit vbi qui paulò ante Bohemorū hostis ex adulterio natus, Antichristi filius censebatur, extremis

hono-

honoribus exceptus est. Barones, ac ciuitates in eius verba iurauerunt. Ri-bertus episcopus Constantiensis natione Gallicus, & collegæ sui ex Basi- missi, ecclesiasticos introducere ritus, sacerdotes instituere, sanctorum ima- nes reducere, aquam benedictã in ędibus sacris reponere, baptismatis fon- & altaria consecrare, spurcitiam omnem abolere.

De Iuliano Cæsarino Cardinali. Cap. IX.

Iulianus Cardinalis in Turcas milites crucesignatos mittit; ex Nauclero

CRVCESIGNATORVM hominum exercitus in debellandis i- hostibus etiam hoc tempore comparari consueuisse, testis fuerit lianus Cæsarinus Cardinalis, Legatus apud Vladislaum Vngariæ gem aduersus Amuratem Turcam. Ille (vt ait Nauclerus gener. anno Domini M.CCCC.XLIII. milites crucesignatos non paucos secu- xit: Vnde rectè conijcimus, ferè annis quadringentis, videlicet à prima H- solymitana expugnatione sub Vrbano II. Papa, semper ad propulsand- stium fidei vires Dei ecclesiam milites suos crucesignandos curasse, q- signiore quadam præ ceteris omnibus armatura.

De Nicolao V. Papa. Cap. X.

Nicolaus V. Saluatoris imaginem vniuerso ex orbe accedentibus peregri- spectandam proponebat, cruces mire exornauit; ex Platina, & Bergomate.

VIDEAMVS nunc de pio illo ac præstantis sanctitatis viro Nic- V. qui Romanum gessit Pontificatum. de ipso sic habet Plati- Iam attingerat annus Iubileus, cum subito tanta multitudo mam venit, quanta nũquam antea. Vnde cũ semel è Vaticano Saluatoris imagine ad Vrbem redirent, facta obuiam mula quædã Petri B- Cardinalis sancti Marci, cum neque venientes neque redeuntes ob in fe- tem multitudinem cedere possent, cadente vno atque altero super mular- lam iam à multitudine oppressam, ad ducenta hominũ corpora, & equo- obtrita & suffocata in ponte Hadriani constat.

Et infra: nihil quod ad diuinum cultum pertineret omittens: Extant a- vasa aurea, & argentea: extant cruces gemmis ornatæ: extant & sacerdo- vestes, auro & margaritis insignitæ: extant peripetasmata, & aulæa auro, a- gẽto intertexta: extat & mitra Pontificia, quæ hominis munificentiam m- oste ndunt. eadem habet & Bergomensis.

De Friderici III. Imperatoris coronatione. Cap. XI.

In Friderici coronatione, sanctorum imagines & cruces de more adhibitæ; ex Nauclero.

SVB eodem Nicolao Fridericus imperator III. cum Romam coronæ recipiendæ causa ingrederetur Anno Domini M.CCCC.LII. in vexillis, sancti Georgij habuit imaginem. Sic enim Nauclerus gener. 49. Albertus, inquit, Germanus Cęsaris militiæ ductor, obequitans suum cuique locum demonstrat. Duo Cęsaris vexilla fuerunt, alterum quod sancti Georgij vocitant; deinde vexillum Aquilæ. Non deerant prȩterea reliqua vexilla, sacræque cruces & imagines, quibus Romana Ecclęsia in huiusmodi vti cōsueuit celebrationibus.

De miseranda Constantinopolitana clade. Cap. XII.

Turcarum crudelitas in Christi, ac sanctorum imagines in Constantinopolitana clade; ex Egnatio, Bergomate, & Nauclero.

EODEM Nicolao Pontifice, lachrymabilis ille occurrit casus, qui in expugnatione Constantinopolitana contigerat. Hoc quod narrabimus, si perpendere volueritis Caluinistę, licebit animaduertere vos esse Turcis deteriores: illud enim idē vos agitis quod illi; immo eò deterius quòd Christum quem buccinis vestris vbique concrepatis, in ipsius imagine crucifigitis, cum tamē illi neque nossent, neque (si apostatæ facti erant) profitebantur. sed ad rem ipsam accedamus.

Egnatius in Constantino omnium Græcorum Imperatorum nouissimo, enarrata priùs Vrbis ipsius ab Othomano expugnatione, sic habet: Constantinus Imperator, dum ad portam trepidus se recepit, fugientium trepidatione oppressus obijt, cuius caput hostis ad ludibrium pilo affixum totis castris gestauerit; Redēptor ipse Christus (proh pudor & dedecus nobis æternum) iterum cruci affixus, luto limoque vexatus est; eaque omnia repræsentata, quæ olim in illum Iudæorum gens impia patrarant, elogium inde additum cruci; Hic est Christianorum Deus.

Lubet & addere ad rem nostram, quibus verbis eandem cladem defleat Bergomensis: Sacra templa, inquit, fœdans, in prædam dedit, & imagines omnes Dei, & Sanctorum ab ipsis delere fecit; sublatoq; crucifixi Domini nostri simulachro, per derisionem in castra portato, sputis & saxis petito, eum omni populorum fœditate pollui fecit.

Habet & Nauclerus gener. 49. quæ hic digne addere possimus: enarrans enim eadem in expugnatione templi sanctæ Sophiæ profanationem: Ossa inquit, Martyrum, quę fuerāt illa in vrbe potissima, canibus obiecta, atque

suibus: Sáctorum imagines aut luto fœdatæ, aut ferro deletæ, altaria diruta in templis ipsis, aut lupanaria meretricum facta, aut equorum stabula.

Et mox: Pudet dicere Christianorum dedecus, dicam tamen posteritati que tradere non verebor, quando persuasum mihi est, futurum aliquádo, qui tantam Saluatori nostro illatam iniuriam vlciscatur; simulachrum crucifixi Domini Nostri Iesu Christi tubis, ac tympanis præeũtibus, raptum ex vrbe hostes ad tentoria deferunt, sputo lutoque fœdant, & ad nostrę religionis irrisionem iterum cruci affigũt; exin pileo capiti eius imposito, corona vndique facta: Hic est, inquiunt, Christianorum Deus: tum lapides lutumque iactantes, miris dehonestarunt modis.

De Alphonso Aragonum Rege. Cap. XIII.

Alphonsus Aragonum Rex cum Burgundię duce crucesignantur, ex Platina.

ALPHONSVS Aragonum Rex sub Callisto III. rursus crucesignatos milites delegit. Sic enim Platina in Callisto: Alphonsus autem Rex & Burgundię Dux crucis signum suscipientes ituros quoque in hostem profitebantur, vel armatos milites eò missuros. Id ipsi polliciti sunt, quia & ipse Callistus sese iurameuto adstrinxerat, omnibus se viribus in Turcam bellum gesturum.

De Ioanne Capistrano & Ioanne Vaiuoda. Cap. XIIII.

Capistranus cruce pro vexillo vtens, crucesignatos hortatur, & hostes pepulit; ex Platina & Nauclero.

IOANNES Capistranus cum sanctitatis, tum insignis litteraturæ vir, eodem Callisto vixit, scripsitque plurima, vt est apud Trithemium. Verùm quæ de illo narrare nobis in animo est, insigniter commendant illius erga imaginem Christi pietatem. Platina enim in Callisto III. enarrans Christianorum pugnam aduersus Turcam ad Bellogradum commissam, sic habet: Mandauit præterea Callistus vt assiduo rogatu Deus flecteretur, in meridie cãpanis signum dari fidelibus omnibus, vt orationibus eos iuuarent, qui contra Turcas continuò dimicabant. Crediderim tum ego precibus omnium Christianos ad Bellogradum contra Turcas dimicantes, duce Ioanne Vaiuoda viro clarissimo, astante etiam Ioanne Capistrano ordinis Minorum, crucemque pro vexillo hostibus inferente, eos Bellogradum oppugnãtes, ingenti clade superasse.

Habet

Habet de eodem Naucler.gener.49.hæc verba: Ioannes Capistranus ordinis Minorum professor, vitæ sanctimonia clarus, ea tempestate discursis iampridem finibus quibusdam Germaniæ, Hungaros in arma publicis sermonibus excitauit: qui vt appropinquare Turcas accepit, nihil moratus in Albam se contulit, haud paruam crucesignatorum manum adducens, auctoritate fretus Callisti Pontificis. Et infra, locum enarrans, vbi propugnantes Christiani considebant aduersus Turcæ obsidionem: Vacuum, inquit, haud paruum spatium intus erat vsque ad murum alterum; hic crucesignati stationes habuerunt, parum tecta armis acies, gladijs hastisque tantum cęlesti auxilio tuta. Ingressi per muri ruinas Turcæ, atrox cum his prælium commisere. Capistranus ex turri clamitans, Christianos hortari, vexillum crucis ostendere, opē de cęlo promittere: sicque hostis repulsus est.

De Ladislao Austrio. Cap. XV.

Ladislaus viuens equo desilijt; vt crucem adoraret, moriens coram crucifixo pijssimè orauit; ex Nauclero.

MEMORATV quoque dignum est erga crucifixi imaginem, pietatis opus, quod elucet in Ladislao Austrio Hungariæ Rege.

Is cum aliquando Pragam proficisceretur nuptias celebraturus Naucler.enim gener.49.sub Pio II. Anno Domini M.CCCC.LIX. sic de illo narrat: Ordinatis Austriæ rebus, etiam ante diem dictā, ingenti Rex apparatu Bohemiam petijt. Intranti Pragam, Rochezana cum sacrilego presbyterorum comitatu obuiam venit, & habita oratione, fausto feliciq; ingressu congratulatus est. Vix admonente Pogebratio, Rex gratias egit, hęreticum ac pestiferum toruis oculis clerum inspiciens. Vbi verò maioris ecclesiæ sacerdotes sacra ferentes occurrerunt: Hos, inquit, Dei ministros agnosco, atque ab equo prosiliens, salutatis omnibus, sacram crucem osculatus est; erant enim Romanæ fidei sectatores, qui pro testamento Dei exilium longo tempore passi, Sigismundo tādem vocato, sua loca recuperauerant. Hæc Ladislai pietas multorum offendit animos, qui Rochezanæ studebant ineptijs

Et infra, eiusdem Ladislai mortem enarrans: Intromissis, inquit, sacerdotibus, de curatione animi actum, Christiano more sacramenta exhibita; Rex ornamenta sua Pragēsi ecclesiæ legauit; iussitque crines in auri modum fulgētes, ne qua superesset vanitas amputari. Vbi anima ægra amplius demorari non poterat, sacram candelam petijt, eamque manu prehendit, & intuens Saluatoris imaginem crucifixi, orationem Dominicam dicere orsus ad finem vsque perduxit, pronuntiatisque vltimis verbis, Sed libera nos à malo, nihil amplius locutus, non extrema pati, sed quietem arripere visus, mortalis vitæ lumen reliquit.

De Sixto IIII. Rom. Pont. & de Baptista Platina. Cap. XVI.

Sixtus pluribus monimentis imagines colendas docuit. Platina multa de imaginibus sacris scripsit pie; ex eius scriptis.

OMNES Romanos pontifices pro sacrarum imaginum veneratione insigniter laborasse, superioribus Centurijs iam aperuimus: id sane apertissimum faciemus atque insignissime demonstrabimus in Sixto eius nominis IIII. de quo quamquam templa, & orphanotrophia, reliquaq; ædificiorum monumenta ab eo constructa qualibet Vrbis parte testentur: tamen præcipua, perpetuaque memoria colendum est, quod sacrosanctam euangelicam sindonem, qua Christi Domini nostri corpus ad Sepulturæ mysterium Nicodemus & Ioseph pijssime incoluerant, Beatissimus Pontifex Sixtus libello de ea re conscripto toti orbi cognitam esse adnixus est, antequam in Pontificem proueheretur. Nam cum de sanguine Christi ageret, tradidit eius etiam sanguinis vestigia & reliquias in ipsa sindone permanere, magnoque miraculo corporis, omniumque membrorum Christi delineamenta apparere. Quamobrem vbi primum in Romanum Pontificem prouectus est, locum illum quo sacer ille thesaurus, ac sancta sindon atque imago asseruabatur (nempe Camberio Allobrogum oppido) sanctum sacellum dici mandauit, Diplomate ad eam rem confecto: vt vel sic discerent omnes, profana quælibet loca sacris imaginibus sacra, veneratione digna fieri: sed hoc profusioribus verbis prosecuti sumus Centuria prima; eò lectorem plura scire volentem reijcimus. Accedit ijs, quod cum idem Sixtus sanctissimi Francisci (cuius vbique fere imago à pijs hominibus seruatur, & colitur) institutum vsque ad vitæ exitum secutus fuerit, etiam festum diem eidem adscripsit, additis maximis Indulgentijs ijs, qui aut officium, aut festum, presertim in ecclesijs eius tituli quæ eius imaginibus refertæ sunt celebrassent: vti de ea re publica monumenta, & Annales passim commemorant. Præterea Sigillum plumbeum, quo Pontificum Bullę obsignantur, cum quadam ex parte a Curialibus fuisset immutatum, Sixtus ne quid vetustissimæ traditionis omitteretur, scilicet vt in eo Apostolorum Petri & Pauli capita fingerentur, expressit; vti de hac re Annales etiam commemorant.

Eluxit autem insigniter sacrarum imaginum cultus in hoc Sixto: Cum etiam (vti priore sæculo diximus) Romæ in Aede Diuæ Mariæ de populo Beati Lucæ pictura quædam Virginem Mariam referens maxima veneratione seruetur; Sanctissimus hic pontifex amplissimum, ornatissimumque templum extruxit ad pietatem erga huiusmodi imaginem, confirmandam; vti appendice cōstat, qui ante annos centum adiectus est speculo historiali Vincentij Beluacensis: quod etiam à Bergomate compertum habemus,

Liber

Libet etiam reminisci, quod Baptista Platina illi fuit necessarius, eiq; opus suum de Pontificum vitis dicauerat: Platina autem erga imagines, earumque cultum fuit optime affectus: Nam (vti egregium historicum decet) de sanctis simulachris quandocunque occasio tulit, piè elocutus est, vt ex eo iam sępius nos ipsi meminimus: quinimmo de ipsarum vsu suam scripsit sententiam in Stepano III. Romano Pontifice his verbis: Postremò vero abrogata synodo Constantiniana, qua decretum inter Græcos fuerat, vt sanctorum simulachra, & statuæ è templis abraderentur, eijcerenturuè; constitutum est, vt eædem statuæ, vbique restituerentur, anathematizantes execrabilem, & perniciosam illam synodum qua Dei immortalis conditio, peiorque hominum fieret; referre enim statuas mortalium, benè de republica meritorum licet, ne ingrati videamur, atque eorum facta æmulatione imitari cogamur; Dei nõ licet? quem semper ante oculos se fieri posse habere deberemus, eius merita erga humanum genus, si naturæ diuinæ dignitatem inspicimus.

De Rhenato Lotharingiæ duce. Cap. XVII.

Rhenatus crucem figendam curat; ex Nauclero.

RHENATVS Lotharingiæ dux, & ipse crucem piè coluit; Cum etenim Carolum Burgundiæ ducem bello vicisset, atque occidisset, narrat Naucle. gener. 50. sub anno Dñi M. CCCC. LXXVII. In eo, inquit loco, vbi tot occisorum corpora iacebant, Lotharingus victor sacellum condidit, addito sacerdote, qui memoriam defunctorũ perpetuò haberet; erexit quoq; in prato vbi cadauer Caroli inẽutũ est, crucẽ.

De Rhodijs militibus cruce signatis. Cap. XVIII.

Rhodij milites cruce signati hosti obijciunt sacras imagines, & victoria potiuntur; ex Bergomate.

RHODII quoque milites ob pietatem erga imagines exhibitam hoc sęculo diuinum apertissimè sensere subsidium; Nam Bergomensis de Rhodo insula agens sub Clemente V. occasione accepta, res gestas quasdã enarrat, quę hoc sæculo contigerant, quando videlicet Rhodum hostis obsederat iam menses duos: Tandem, inquit, diuino auxilio, & clarissimi principis magistri Petri Daubusson, natione Galli solertia, Turci omnes cũ maxima ignominia, & cæde discessere: Aiunt enim dum Turcæ vltimo impetu vrbis mœnia conscendissent (qui ad quadraginta millia erant) eo conflictu vexilla domini nostri Iesu Christi, & beatissimæ virginis Mariæ, ac Ioãnis Baptistę Christianos erexisse, & maximis clamoribus Deũ cũ lachrymis auxiliatorem implorasse; quibus statim candidissima

Virgo cum clypeo & hasta in manibus apparuit, nec non, & homo vili [illegible] situs veste, sed splendidissimo stipatus comitatu, præsidio militibus [illegible] quæ visio à Turcis apertissimè visa tantum eisdem terroris incussit, vt [illegible] progredi non fuerint ausi.

De Ludouico Francorum rege. Cap. XIX.

Crux defertur ad Ludouicum in extremis agentem, quæ diuinitus Carolo [illegible] ta fuerat; ex Nauclero.

LVDOVICVM quoque Francorum regem crucis adoratorem [illegible] mus. Anno enim Domini M.CCCC.LXXXIII. in generat. 50. N[illegible] cler. Ludouici ęgritudinem, qua Ambasiæ detinebatur enarrans, addit: Quo anno Ludouicus rex sursum deorsumque à super[illegible] minibusque opem suæ valetudini implorans, sacrum liquorem quem sac[illegible] Rhemis Clodoueo cælitus missum ferunt, ad se Turonum deferri iubet. [illegible] lata est præterea ex sacro palatij sacello virga Aaron, & Victoriæ crux, q[illegible] Carolo magno diuinitus fuisse datam pleriq; asseuerant; sed diffinitæ [illegible] nemo limitem produxerit. Tertio Calen. Septembris moritur.

De Philippo Bergomensi historico. Cap. XX.

Bergomas vbique de imaginibus, & cruce piè scribit, præcipuè autem [illegible] cursoris templo, imaginibus Florentiæ exornato; ex eius scriptis.

AD hęc tempora vsque peruenit Iacobus Philippus Bergomen[illegible] ui Augustini ordinis Eremita; scripsitq; locupletissimam hi[illegible] à quo plura memorabilia ad probãdum imaginum vsum, [illegible] iam multis locis excerpsimus, quę hoc loco referre superua[illegible] est: superest vt ipsius sententiam pro pietate imaginum exquiramus. [illegible] so igitur locus insignis habetur, cuius adhuc nusquam meminimus. hic [illegible] sub Sigismundo Imperatore Florentiam vrbem Hetruriæ primariam [illegible] encomijs commendat, atque illud potissimum ad rem nostram recen[illegible] verbis: Hanc nunc Arnus fluuius præterfluit, qui ob rapacitatẽ aduers[illegible] innauigabilis est. Ibi pręcursoris index maxima veneratione habetur, [illegible] ius honorem ędes præclarissima, & celebriore vrbis loco dicata habetur. Baptisterium dicunt, cuius quoque valuæ ex solido ære existunt, vbi no[illegible] veteris testamenti historiæ inenarrabili opere sculptæ habentur; estque [illegible] terea ea in vrbe, pręter reliqua ornamenta incredibilia templum perma[illegible] cum, & stupendi operis fornice ornatum, gloriosæ virgini Mariæ dica[illegible] iuxta quod turrim marmoream singulari præstantia constructam habe[illegible] non ideo hic retuli mus, quod huius sęculi res gestæ videantur, sed ad re[illegible] dam huius Philippi historici sententiam.

De Christophoro Columbo, & orbe nouo. Cap. XXI.

Columbus crucis vexillum ad Indos inuexit, simul & sanctorum imagines; ex eius scriptis, & Ferdinando.

TOTVS tandem orbis isto sęculo, & crucis vexillum suscepit, & sacrarum vsum imaginum. Tunc enim, & ad incognitas noui (quem dicunt) orbis partes hęc pietas penetrauit. Nam cum primum Christophorus Columbus Hispaniolę insulę occidẽtalis litora priora attigit, vexillum quo crucifixi domini nostri Iesu Christi imago continebatur, quasi Christi nomine possessionem quęrens terræ fixit, vt ipse suo in itinerario scriptum reliquit; & ex illo retulit Petrus martyr Mediolanensis, agens de Indis occidentalibus, circa libri initium, quod vexillum ad quotquot litora Indica attigit, & detulit, & fixit; Regibusq; quasi pretiosam prę ceteris rem ostentabat: atque ab illis occulta spiritus sancti virtute magnifieri compererat; vt est apud Ferdinandum ipsius Christophori filium, qui easdẽ enarrans adnauigationes, scribit Tertugę insulæ regem vexillũ crucis à Columbo sibi expansum fuisse admiratum. Sed & idem Ferdinandus cap. 49. narrat, Villæ natalis Regulum, cum primę fidei semina percepisset Columbi suasionibus beatę Mariæ argenteam imaginẽ appensam collo gestasse. Sed de hac re quatenus crucis vexillum ad Indos fuerit delatum, summis labijs hic attigisse sufficiat: cetera fusius proxima Centuria prosequemur.

De confugiẽtibus ad Crucifixi imaginem. Cap. XXII.

Tusci quidam populi sæuiente milite, ad crucem confugerunt; ex Nauclero.

LVBET referre quid sub Alexandro Papa VI. per Caroli VIII. Frãcorum regis iracundiam acciderit. Proficiscebatur Romam hic Carolus ira percitus, quòd cum Alexandri monitis non paruisset, ab illo acriter fuisset correptus: Nam (vt scribit Nauclerus gener. 50. anno Domini M. CCCC. XCIIII. Interim rex ipse Romam ducens, cum Pontificis absentiam aduertit, seque audientia præuentum, inde recedens se Gallias repetiturũ asseruit: Quę vero mala in itinere cõmissa fuerint, horrendũ est dicere. Referunt.n. in Tuscanella septingentos vtriusq; sexus mortales absque omni culpa extinctos esse, sacra profanaq; omnia ibidem direpta. in alio loco non paucos ad ędes sacras, & crucem amplexantes, tanquã à feris trucidatos. Videtis Caluinistę in angustijs nullum vtilius esse confugiũ, quàm ad crucem; neque aliunde sperandum aliquod verius esse subsidium. Sed apud efferatos animos, aut quales vos estis feras, nihil proficere sæpenumero Deus summa dispensatione permittit.

De Ramundo Panio Anachorita. Cap. XXII.

Ramundus sacras imagines apud Indos erigit: corruptores puniuntur, ... raculum; ex eius scriptis.

RAMVNDVS Panius Anachorita sub titulo sancti Hieron... rebus Indicis Columbi præfati hortatu nõnulla conscrips... hęc tempora. capite igitur 25. & 26. sui libelli, testatur etiã... Indos imagines sacras probatas fuisse, in insula pręsertim S... dalenæ; cum.n. Guarionesus idololatrarũ sacerdos catechumenũ se in C... sti fide fecisset, cũ vniuersa familia orationis domũ exędificabat, in q... mundus nonnullas imagines, corã quibus genua flecterent & orarent, ... habendi causa appenderat: verũ cum idẽ Guarionesus postea mẽtis ... tate ab incepto desisteret, Ramũdo absente illas imagines, vi illata, cũ q... dã perditis hominibus prosciderunt, terra obruentes, atq; alijs iniurijs ... tes: at huiusmodi sacrilegi condignas pœnas luerunt; nempe combusti ... Bartholomæo Columbo sic publico iudicio vindicante. Sed & loco i... imagines terra obrutę fuerant, herbã quandã enatã fuisse compertũ est ... radices veram, expressamq; crucis formã referrent. Hęc ex Ramũdo p... cuius libelli pręcipua recensuit Ferdinãdus Colũbus historiæ suæ c.61 ... quoq; meminit Petrus Martyr Mediolaneñ. in sũmario, nõ lõgè à calc...

De Eberardo duce VVirtemberg. Cap. XXIII.

Eberardus collegium instituit, ritu ferendi crucem in pectore; ex Nau...

MEMORATV dignũ est id, quod de Eberardo duce VVir... scribit Naucl. gener. 50. anno Dñi M. CCCC. XCVI. N... Scombach, à fundamẽtis ecclesiã extruxerat sub vocabul... Apostoli, In qua (inquit Naucler.) Præpositus tanquã ... sunt & duodecim canonici, tredecim conuersi laici ex nobili, seu m... nere, quorũ vnus sit Magister, & administrator temporaliũ, necnõ ... alij cõuersi ex ciuibus, aut plebe, qui omnes, & singuli sint mẽbra ei... siæ vnà cũ Pręposito, & Canonicis capitulũ cõstituẽtes, vtẽtes glauc... ce in pectore auctoritate Apost. erigi obtinuit, attributis dotis nomi... lis prędijs rusticis, alijsq; bonis, & puro auro 18. millibus florenorũ R...

De Ioanne Baptista Fulgoso historico. Cap. XX...

Fulgosus multa recenset miracula tum imaginum, tum crucis; ex eius scri...

VIDEAMVS reliquos historicos, qui postrema huius sæculi tem... attigerunt, atque in primis Baptista Fulgosus insigniter, & de cru... im...

Imaginibus sparsim perplura historica exempla tradit memoratu dignissima, atque ex illo quidem iam opportunis locis, nonnulla produximus; quę autē supersunt, hic proferemus. Ille igitur lib. 1. cap. 2. de spreta religione: Quàm manifestè, inquit, in Pauli Gręci pœna cælestis vltio apparuit, qui cū à Bamba Gothorum rege desciuisset, Hispaniarumque regis nomen vsurparet, ac pręter multa alia impiè facta, coronam quoque in vrbe Gerunda à Bamba rege sancto Felici dono datam de templo tulisset, haud diu id factum post perpetrati sceleris pœnā tulit: Captus enim à Bamba, à quo rebellarat, Nemansi vrbe Gallica, atque Toletum in Hispaniam perductus, piceo diademate coronatus, luminibusque orbatus, non sine magno eorum, qui hominem viderant ludibrio, camelo eum ferenti auersus insedit.

In libro eodem cap. 6. de miraculis, narrat de reparatione templi Iudaici Hierosolymis, iussu Iuliani Imperatoris, omnemque illorum conatū ingenti terręmotu euersum fuisse; proximaque nocte multis cruces in vestibus, quę deleri non poterant apparuisse, eodem titulo etiam narrat de Heraclio Imperatore: Pari, inquit miraculo, Heraclij Augusti pompa, vt Valentis perfidia spreta fuit; cruce enim ex Perside recepta, in qua pendens Iesus nos ab ęterna damnatione redemit, cum eam in locum suum Heraclius in Caluariæ monte vellet referre ditissimo apparatu, regioque amictu, atque diademate ornatus, in collū eam sicut Redemptor noster tulerat, cepit; vt verò ad portam peruenit, qua ad Caluariæ cliuum via ducit, progredi nunquam potuit. Itaque cum omnes mirarētur, monente vrbis patriarcha, fortasse Christo, qui toti terrarum orbi humilitatis, atque inopiæ se exemplum præbuit, opulentā illam superbamque pompam esse molestam, quæ rarò iustitiæ esset coniūcta: mutata rerum facie, Heraclius cum abiectam vestē induisset, nudis pedibus facilè quò voluit crucem pertulit.

Eodē titulo de sancto Iacobo Apostolo: Eo prælio quo Ramirus Hispaniarum rex aduersus Saracenos decertauit iuxta Calagurīu, ab omnibus qui interfuere cōspectus est Iacobus Apostolus albo vexillo Christianorū aciem antecedere, atque in fugam Saracenos vertere.

Ibidem de sancto Aimaro episcopo Aniciensi: Quo die Godefridus Bollionius cum alijs ad Syriacam expeditionem profectus, prælio Hierosolymas adortus, eam vrbem expugnauit; similiter vt in ijs de quibus diximus, à multis perspectus est Aimarus episcopus Aniciensis in prælio alios præire, & cū primus in muros euasisset, alijs vt conscenderent innuere, quanquam pro certo haberetur multis mensibus ante eum Antiochiæ decessisse, sicuti Gulielmus Tyrius episcopus scribit.

Ibidem de Balduino III. Imperatore sic habet: Cum Balduinus Hierosolymarum rex ex Arabia regrederetur, frustra vrbem Bostrensem occupare adortus, eumque Turcæ acriter insectabantur, atque in ea regione via aberrasset biduo ab equite, qui rubens vexillum præferebat ductus est; in vexillo autem crucis signum erat positum, longeque is exercitum anteibat, qui nus-

quam conſpectus eſt: poſteaque incolumis rex cum copijs in tutum ſe[...] recepit. Atque ex multis hæc pauca ſufficiat ab illius ſcriptis excerpſiſ[...] quibus inſigniter de imaginibus, viſionibus, ac cruce enarrans, piam [...] ſententiam expoſuit.

De Baptiſta Egnatio. Cap. XXVI.

Egnatius vbique & imaginum, & crucis vſum defendit; ex eius ſcriptis

BAPTISTAM alterum (quem, & Egnatium vocant) inſigne[...] ſtoricum habemus hoc ſęculo, ex quo innumeris ferè locis pr[...] portunitate deſumptis iam antea hoc opus noſtrum exornau[...] ſuam autem pro imaginum defenſione pietatem teſtantur p[...] ſcripta illa, quibus Imperatores illos Leones, Conſtantinos, atque ali[...] ſorum ſectarios Iconomachos probris eſt inſectatus; ſicut è conuerſo [...] nem atque alios ſanctarum imaginum propugnatores miris attollit enco[...] Sed illud efficacius piam illius teſtatur mentem pro ſacrorum ſimula[...] veneratione, quòd in Conſtantinopolitana expugnatione, ſub omnium [...] ſtremò Imperatore Conſtantino deflet, non tam cladem ciuium innu[...] bilium, quàm illatas ſanctæ Chriſti imagini iniurias, quando à Turc[...] brio habita eſt, non aliter, atque noſtrates agere conſueuerint hęretici.

De Ioanne Nauclero. Cap. XXVII.

Nauclerus vbique imagines, & crucis vſum tuetur; ex eius ſcriptis.

IOANNES quoque Nauclerus hiſtoricorum omnium locuple[...] nobis ſuperioribus Centurijs, magnam ſuppeditauit ſupellect[...] imaginum & crucis vſum comprobandum; execrator apertiſsim[...] nium Iconomachorum deplorat vbique imaginum contemptum [...] lit erga eas pietatem, ac venerationem, multa de eis ſcribit miracula [...] collachrymatur ob iniurias in Crucifixi imaginem illatas Conſtantino[...] cum illa vrbs expugnata eſt à Turcis.

De Pandulpho Collenutio Piſaurienſi. Cap. XXV[...]

Collenutius de cruce meminit, quam Beliſarius Romæ obtulit; ex eius ſcri[...]

PANDVLPHVM Collenutium Piſaurienſem, qui Neapolitan[...] gni res geſtas ſummatim perſtrinxit, & crucis imaginem pr[...] iam alias edocuimus, ex ijs quæ ab illo deſumpta alijs ſæculis p[...] limus; ſed & hoc quoque loco vnum non negligendum teſti[...] exhib[...]

exhibebimus. Narrat ille historiæ suæ lib. 2. cum Belisarij laudes prosequeretur in Africana victoria aduersus Vandalos: Egressus, inquit, Africa, vt religiosus, gratoque erga Deum animo ob felices rerum successus Romam repetit, obtulitque per Vigilij Romani Pontificis manus ad altare sancti Petri auream crucem centum librarum ponderis, gemmisque penitus exornatam pretiosissimis, in qua miro quoque artificio eius res gestæ, bella, ac Victoriæ erant insculptę.

De Hieronymo Sauanerola Ferrariensi. Cap. XXIX.

Sauanerola egregiè scribit de triumpho crucis, & de imaginibus quomodo adorandæ; ex eius scriptis.

HIERONYMVS & ille Sauanerola cõcionator illustris scripsit multa ad sanctæ Crucis venerationem excitandam: & quanquam omnibus locis, tam pro imaginibus, quàm signo crucis se catholicè sentire apertũ faciat, tamen pręcipuè mihi videtur hoc indicare in sermone quadragesimali 36. super Zachariam. Cũ enim publicas Florentiæ haberi supplicationes adhortaretur, in omnium manibus cruces haberi suaserat; cumque nonnulli obmurmurarent, sic ait: Soli diabolo metuendæ sunt cruces: Tu qui illas perhorrescis, illius forte factus es sodalis. Et paulo infra; Aequum esset, vt quotquot Florentiam inhabitant religiosi, ijs supplicationibus interessent, singuli cruciculas ferentes in manibus. Sed fusius tam de cruce quàm imaginibus agit in libro cui titulus, De triumpho crucis lib. 3. c. 16. cum ageret de confirmationis Sacramento; sic enim ait: Quemadmodũ belligerantes sub vexillis principum militant, eorumque insignia palam gestant: sic qui hoc sacramentum suscipiunt signo crucis, in quo Christus pugnando triumphauit, insigniter procedere in aciem debent, ac strenue dimicare. Iccirco autem fronti signum hoc affigitur, oleo & balsamo delibutæ, vt indicetur eos qui ita sunt insigniti, nihil prorsus erubescentes, inuictissimi ducis Christi Iesu crucem sanctissimam prædicare debere. Non ergo sub Christo militant, nec pro illo pugnant Caluinistæ, qui illius vexillum signumque non solum non gestant, verùm & proculcant. Sed audiamus, & eiusdem sententiã de cultu imaginum. eodem enim lib. 3. cap. 18. sic habet: Posset indecens videri crucem, ac imaginem Christi sanctorumque eius à nobis adorari; propterea quòd cultus his rebus insensibilibus exhibetur. Sed hanc obiectionem facilè soluimus. Potest enim duplici ratione ipsa imago considerari, vna quidem, prout quędam res est, veluti aurum, argentum, seu lignum, vel aliquid aliud simile; quo modo neque crucem, neque sanctorũ imagines adoramus. Altera vero prout imago, est aliquid repręsentans, & quia idem est motus in imaginem in quantum imago est, & in rem ex imagine significatam; non est inconueniens, si hoc modo imagines colimus, reliquiasque sanctorum qua-

tenus in memoriam illi nobis per huiusmodi signa, ac reliquias referun-
quod rectius dici potest, sanctos à nobis, in suis rebus & imaginibus ado-
quemadmodum Cæsaris imaginem, non quod talis res sit, sed quia illius ima-
go est, serui eius honorant: quod quidem nil aliud est, quàm ipsum Cæsa-
venerari. Vnde quemadmodum sanctos ita & ipsorum imagines adorant,
crucem videlicet, crucifixumque adoratione latriæ: At virginis Mariæ ma-
tris Dei imaginem adoratione hiperduliæ: aliorum vero simulachra sancto-
rum adoratione duliæ: huiusmodi enim effigies ad recolendam sanctorum
memoriam, ad excitandosque eorum exemplo ad virtutem, sanctitatem-
animos, erigendosq; ad illorum suffragia pro nobis ad dominum implora-
adinuentæ sunt. Picturæ quoque res eorum gestas exprimentes præcipue
dibus, litterarumque ignaris pro lectione succurrunt. Hęc ex illo.

De Raphaele Volaterrano. Cap. XXX.

Volaterranus apertè fauet sacris imaginibus, & crucis signum colit; eius scriptis.

VBIQVE egregius hic historicus frequentissimus est in attolle- sacrarum imaginum veneratione, atque ex eo superioribus Sp- lis, tum pro cruce tum pro reliquis simulachris exempla perp- protulimus: Picturas adeo magnificat, vt catalogum quasi- scripsisse videatur eorum, qui in ecclesijs, sacellisque exornandis tota- pręcelluerint, videndus lib. 21. in Benedicto, & in viris qui aliqua arte ex- luerint.

Quid opus est huius sęculi connumerare locos, ad quos fides cruci- mano ritu propagata est? vidistis nouum orbem hanc fidem suscepisse- nomachos nihil iuris apud illum sibi vindicasse. cum etenim vnus orbis- ster ecclesię Dei sufficere non videretur ad alium, Deus ipse nobis a- patefecit, vt idem vtriusque se Dominum nobis aperiret. Ibi vero cum- uam suæ vineæ ecclesiam plantauerit, siue plantatam dilatauerit, non ab i- nomachorum labruschis accepit malleolos, surculosue propagandos, se- imaginum cultoribus Romanis, vt à veteribus vitibus nouæ propagaren- illo ipso serente agricola, qui totius agri Dominus est; vtriusque enim e- vt vna ecclesia est, ac vnus Dominus, sic vna quoque fides in vtroque- ruscat.

SIMONIS MAIOLI ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIENSIS ADVERSVS ICONOMACHOS

Sæculum sextumdecimum.

A Christo nato anno quingentesimo supra millesimum circiter, vsque ad annum Quingentesimum octuagesimum secundum supra millesimum.

CENTVRIA SEXTADECIMA.

Cap. I.

HVIVS sęculi testimonia pro imaginum cultu conquirere superuacaneũ videtur, cũ tot prodierint volumina, vt vix aliquid Iconomachi aduersus eas euomuerint, aut moliti vnquam sint, quod statim catholicorum doctrinis, concionibus, libris, & rebus ipsis, tum pictis, tum sculptis, quasi contrarijs propugnaculis non fuerit euersum. Verum de pluribus & pauca & opportuniora proferemus; & in illud precipuè incumbemus, vt quos terminos vsque progressa sit crucis effigies, quamque latè toto orbe, vsque ad extremos Indos, omnis imaginum usus fuerit hoc sæculo propagatus; quibusue miraculis orbis vniuersus viderit Deo imaginum vsum placere, describamus ex ipsis recentibus historijs: non enim adnitemur pertinacibus hanc suadere veritatem, quam cognitam prorsus impudenter contemnunt, sed studebimus tantummodo, vt posteritati, fidei veritas transmittatur. Ideoque ad hunc vsque diem Gregorij XIII. Lubet persequi cœptum hoc nostrum opus.

De Leodiensi episcopo. Cap. II.

Leodiensis episcopus plurima scribit miracula crucis signi; ex eius scriptis, Nauclero & Surio.

IN primis igitur agemus de ijs quæ Leodiensis episcopus ad Romanorum Regem Maximilianũ suis literis testatus est. xviij. Maij anno Domini M. D. I. A festis (verba hæc refert Naucler.) Paschalibus singulis diebus in vno vel alio loco diœcesis Leodiensis apparuit publicè, & inopinatè, aliquando in ecclesijs, aliquando in domibus, & in ipsis etiam cubiculis signũ Dominicæ crucis perfectum, & fuit frequenter nigrum, aut rubicundum, ita etiam vt in aliquibus putaretur esse verus sanguis cum medulla, & sanie effusus; & fuerunt plerunque cruces simplices, aliquando tamen duplices, in forma

ma signi sepulchri Dominici: apparent autẽ vt plurimum super capita mu... rum, & maxim. puellarum, in earum peplis supremo vertice. Refertque idem se desuper inq... isitionem solertem habuisse, ita quod nec dolus, nec fraus... euenire pot... erit. Scribit quoque de muliere quadã eiusdem diœcesis. xx... annorum va... de honesta, quòd die quodam compererit, admonita à matre... gnum cruci... magnum, & amplum in peplo coloris aurei, atque ad singulos quatuo... usangulos interiores crucem vnam paruam eiusdem coloris... atque arma sunt Hierosolymitani Regis, inque medio maiorem cruce... aliam sanguinolentam: Territa mulier cum reuerentia peplum illud ad locu... mundum reposuit, & aliud mundum capiti imposuit. Mox in eodem c... grandis apparuit, accurrunt homines multi ex admiratione, in quorum con... ctu iterum & iterum pepla mutauerat; ita vt nouẽ diebus pepla tredecim c... ce signata fuerint. Insuper dum quadam vice quamplurimi cum ea de p... missis colloquerentur; viderunt astantes inter colloquendum exoriri in ... mento crucem latitudinis vnius digiti coloris, & saporis mellei, cuius stip... gutture in inferius labrum adusque dentes exurgebat, per brachia verò p... debatur ex aduerso inter mentum ipsius & labrum prædictum, quanta e... ris amplitudo; quo cum ad astantium monitionem leuare manum dexter... conaretur, apparuit consimilis crux in eadem retracta ad sinum manu; ... vtraque signa duabus ferme horis perstitissent: demum prout aduenerant, disparuerunt, sed post hęc non solum signum crucis apparuit, quin & ... hasta quædam, ac desuper nonnulli characteres, cruenta quidem omnia c... cludebantur in circulo viridi totum contigente caput, protulitque inde ... mina ad modum spinarum: apparuerunt, & signa in camisijs mariti crucis ... guinolenta. Hortatus est mulierem curatus suus, vt cum Iubileus esset in ... iecto superiori vbi fuit episcopus quod iret illò, & confiteretur: assensa ... ad sanctum Seruatium confessa est magno Theologo; iussa post hæc ... chorum, & propter reliquias ducta est in sacristiam, allato ei peplo nitido ... gata est, quòd capiti imponeret, ne cum tanto horrore per plateas incede... assumens ipsa nouum, quem capiti applicuit, mox erupit in ipsa pepli parte ... teriori sanguinis tanta copia, vt confestim in extremam vsque fimbri... digiti longitudinem, & prope duorum latitudinem deflueret: vnde adeo c... spicientes sunt attoniti, vt è canonicis vnus protinus caderet. At illa inde ... dente, publicè uisa est in ipso recenti peplo, ad scapulam dextram magna ... sanguinis, in figuram quasi crucis se porrigens; atque amplificans: cum qu... demum signis ipsa ad eũdem episcopum ducta est recenti, & madido cruo... vt in præsentia sicut scribit attrectatus digito adhæreret multis videntibus, admirantibus.

Hæc ex scriptis præfati Leodiensis episcopi scripsit Nauclerus ad calce... generationis 51. atq; hic finem accipit omne illius historiarum volumen.

Eadem recenset Laurẽtius Surius Carthusianus in commentario de reb... gestis sui temporis, sub anno Domini M.D.I. his verbis: Hoc anno M.D.I. c...

ces sanguinolentę virorum, ac mulierum vestibus pasim in Germania inciderunt; videntur præsignificasse pestem sęuissimam, quæ proximo anno secuta est. Solet plerunque Deus pro sua bonitate eiusmodi terroribus admonere homines, vt se corrigant, & impendentem eius iram à se auertant. Idē quoque Surius habet sub Anno M.D.II. hæc verba: Sæuissima pestis omnem Germaniam longè latèque populata est, multorum opinione ij tum extincti sunt, quorum vestibus supra diximus cruces sanguineas incidisse. Et quod dictu mirum est, etiam illis in vestibus lineis cruces inuentæ sunt, quæ cistis inclusæ tenebantur, atque etiam in ipsis hominum corporibus.

De Gregorio Reischo. Cap. III.

Reischus docet quo cultu colenda crux, ac reliquę imagines; ex eius scriptis.

GREGORIVS Reischus, qui philosophicam margaritam edidit, huius sęculi initio insigniter de imaginum venetatione loquitur. Cū enim aduersus idololatriam scriberet lib. 7. tract. 2. cap. 22. citatis locis ex libro Exodi, ca. 22. & ex Isaia, cap. 43. quęrit ibi Discipulus his verbis. Cur igitur Christiani imagines Christi, & sanctorum non modo faciunt, sed adorant, & colunt?

Mag. Venerabiles imagines Christiani non Deos appellant, neque seruiūt eis, vt dijs; neque spem salutis ponunt in eis, neque ab eis expectant futurum iudicium, sed ad memoriam, & recordationem venerantur eas, & adorant, nō autem seruiunt eis cultu diuino, nec alicui creaturæ, vt dicit canon Venerabiles, de consecrat. distinct. 3. fiunt etiam vt in ipsis ignorantes videant quid se qui debeant, & in ipsis legant qui literas nesciunt: Nam quod legentibus scriptura, hoc, & idiotis præstat pictura cernenibus, dicit canon Perlatum, de cō secrat. distinct. 3.

Discip. Quomodo eas adorant, si eis cultu diuino, vt dictum est, non seruiunt?

Mag. Adorationum alia simplex est, & dulia dicitur, qua sanctis Dei, & eorundem reliquijs, ac imagibus honorem impendimus: Alia excellētior est, & hiperdulia nominatur, qua Virginem Mariam matrem Christi, reliquias, & imagines eiusdem veneramur: Tertia est excellentissima, quæ latria appellatur, qua solum Deum colimus, & adoramus, & Christum Iesum, cum sit verus Deus eodem cultu colimus: humanitati verò Christi per se sumptæ, solum deberetur hiperdulia, imagines vero Christi, & crucem in qualicunque materia fuerit effigiata, eadem adoratione, cum Christo veneramur per accidens, quia motus adorationis imaginis (vt dicit Damascenus lib. 3.) ad prototypum, id est imaginatum vsque refertur: non enim illas ratione materiæ colimus, sed quia Christum repręsentant, eas rememoratiue veneramur: Crucē verò in qua pependit, & cętera gloriosæ redemptionis nostræ arma, quæ tactu

sui

sui corporis & sanguinis sacrauit, secundum communiter Doctores, hiperd- lia honoramus. Videri possunt hęc latius lib. 3. sent. dist. 9. in textu, & Doc- ribus: hactenus ex Gregorio pręfato.

De Ludouico Barthema. Cap. IIII.

Ludouicus testatur Christi imagine prælata Lusitanos hostem deuicisse; ex- ius libris.

LVDOVICVS Barthema Bononiensis Itinerarij sui lib. 3. cap. cum narraret Indos Calicutij ingentem comparasse classem aduer- Lusitanos Anno M. D. VI. nullo alio validiore robore ait obsti- Christianos tantæ hostilium nauium multitudini, quàm crucifix- magine prælata. sic enim narrat: Pius quidam, & spiritu feruens vir, e- gię nauis puppi Crucifixi simulachrum tam sublime erexit, vt ab om- bus conspici posset, verbaque faciens omnes est adhortatus ad mortem Christo libenter subeundam: indeque omnibus pręstito absolutionis be- ficio nemo extitit, qui nō ob eam piam orationem lachrymaretur: imò ill- pugna mori omnibus optabile fuit; posteaque euersam Indorum classem fioribus verbis narrat.

Quæ in Germania, & quæ Constantinopoli miracu- contigerunt sub Iulij II. Pontificatu. Cap. V.

Miraculum ex Eucharistia: atque aliud die Exaltationis crucis; ex Surio, Ri- deburgensibus, & Constantinopolitanis populis.

IVLII II. Pontificatu res planè memorabiles contigerunt. quam- brem hic à nobis recensendę sunt. Anno enim Domini M. D. X. me- Februario, vir quidam sacrilegus Paulus Form in Marchię Brande- gensis villa Rnobloch intempe ta nocte è templo furatus est arculam auratam, qua sacrosancta Eucharistia vetustisimo Catholicę Ecclesię m- re asseruabatur. Erant autem in ea hostię duę, altera maior, minor alte- multa iam luce adijt scelestus ille Iudęum arculam venditurus. Iudę- facile animaduertens cuiusmodi vsum ea habuisset, ait; maius pretium fuisse daturum, si rem contentam attulisset.

Tum ille furcifer, qui iam alteram instar Iudę, satanica impietate deg- tierat, reliquam è sinu deprompta obtulit Iudæo ęstimandam, à quo ta- men non nisi pauculos exigui pretij nummos accipit. At miser ille tan-

iam

iam obstrictus scelere sæuę conscientiæ furijs quibusdam exagitatus fugit inde ad Vandalos: Cumque res minimè lateret, domum rediēs captus, & tortus, quid egisset confessus est.

Interim vero sceleratissimus Iudęus hostiam sacram crebris pugionis ictibus identidem confodere nititur, at nihil se proficere cernens, hostia integra permanente, quodam furoris œstro percitus: Si tu es, inquit, Deus Christianorum, redde te manifestum in mille dęmoniorum nomine; atque ecce subito hostia in tres diducta partes, sanguineo per oras humore madet: Territus Iudęus particulas panno inuolutas mensem vnum apud se retinet, ac deinde duobus alijs Brandeburgi, & Stendelij morantibus singulas particulas mittit, tertia sibi reseruata, quam rursum mensę impositam pugione configit, vnde sanguinis guttulę dimanarunt. Consternatus ille, & veritus se proditum iri, particulam assumere nititur, sed non valet; dein mittit in aquam, at illa enatat, tertio in ignem proijcit, sed nihil id hostiæ nocet: ad extremum sub Paschatis solennitatem azimos coxit panes, particulamque azimi panis immixtam in furnum iactauit, moxque furnus alioqui obscurus resplenduit, & massula illa in Iudęi faciem insiliuit.

Nouo illo terrore correptus massulam illam cum particula alteri cuidam Iudęo transmisit. Euulgata re huiusmodi, atque habita quæstione, Paulus Form candentibus discerptus ferris, in cinerem tandem voracibus flammis redactus est. de Iudæis etiam igne supplicium sumptum est, vt testatur Surius in commentario de rebus gestis anno Domini M.D.X. Hoc miraculum ideo nos recensendum putauimus, quoniam Eucharistia etiam præcedente crucis signo conficitur, ipsaque hostia, aut crucis, aut Christi imaginem ex formis recipere consueuit; vnde quisque cognoscere potest veritatem corporis & sanguinis sui Christum in Eucharistia ita instituisse, vt ab ea crucis figuram non abhorreat, quin potius approbet accedentibus etiā miraculis.

Sub eodem Pontificatu, die Exaltationis sanctæ Crucis, etiam Constantinopoli prodigium contigit ad perniciem hostium crucis, ut narrat Surius anno Domini M.D.IX. Scribit enim ingentem terręmotum Constantinopoli octodecim diebus perdurasse, ędes palatinas thesaurarias, atque alias plurimas solo ęquasse, mareque suis fluctibus excessisse muros & Constantinopolitanos, & Peræ; atque ijs diebus tredecim millia hominum interijsse, omnisque huiusmodi casus tribuendus fuit sanctæ Crucis virtuti, cuius festiuitatis illi hostes erant acerrimi.

De Regulo Insulę Cubæ. Cap. VI.

Regulus Cubæ semper hostem vicit asiduo vsu imaginis B. Mariæ: mi... quoque narratur quo idola per sacras imagines despecta sunt; ex Petr... tyre.

VIDEAMVS nunc quid acciderit anno Domini M. D. XII. in Insula Cuba (ea adiacet Indico mari occidentali) Petrus itaque Martyr Mediolanensis cum scriberet res apud occidentales Indos gestas, libro quem inscripsit Summarium, narrat Regulum ipsius Insulæ suscepto baptismate, altare sibi erexisse, beatæ Mariæ imagine superposita, ad quam singulis vesperis accedens dona offerebat: orationem etiam ... gens his solis verbis; Aue Maria. Eiusdem etiam Reguli classis præ... quoniam diuę Mariæ simulachrū gestabat in sinu, semper de hostibus ... riam retulisse cōpertus est. Quin inter bellica vexilla prçlata fuit sem... tę Mariæ imago. Quamobrem insigne contigit miraculum vel ip... testibus: Contendentibus Christianis, atque idololatris, vtra simula... sent virtute prçstantiora, res eousque progressa fuerat, vt ad manus ve... putaretur; sed ex composito lis ita dirempta est. Statuerant enim ... binos homines reuinctis arctisime à tergo manib⁹; vt ab illis staret ... quorum reuincti miraculo soluerentur. Regulus itaque elata voce ... Maria, auxilio mihi esto: Illico Christianorū hominum vincula sol... Quo miraculo nondum persuasis idololatris, iussit rursum Regul... arctius colligari, qui miraculo quoque soluti sunt: tum effectum e... rentur idololatræ beatæ Mariæ virginis virtutem. Itaque vna die ... & octuaginta baptisma susceperunt; exindeq; in illud incubuerunt ... sulani, vt integram Angelicam orationem pronuntiarent. Hęc ex ...

De Gonsaluo Ferdinando, & Hispalensi ciue. Cap. VII.

Gonsaluus testatur naufragantes emersisse, ob votum ad imaginem B. M... emissum; ex eius scriptis.

GONSALVVS quoque Ferdinandus, rerum Indicarum in ... te gestarum libros viginti conscripsit admodum solerter: Ille ... lib. 20. cap. 2. narrat anno Domini M. D. XII. hæc memoranda c... gisse: Cum Hispalenses nonnulli ciues in Hispaniolam traij... ingens naufragium sunt perpessi; quod prçuidens senior quidam fi... monuit, vt cuidam paratæ secum tabulæ inhæreret omnino: filius pate... mor consilij, iam mersa naue, reliquisque omnibus naufragantibus, ...

prę ſignatę cũ patre ipſo ſemper adhęſerat, triduo actitatus fluctibus perpetua inedia: ſed patre ob ſenij imbecillitatem defuncto, grauior eſt effecta filij calamitas. merſo igitur patre, quinta die, cum ratis quędã fortè fortuna ea loca traijceret, nautæ arrepta tabula hominẽ ſeruarunt; qui poſtea ſeſe dedidit obſequijs Hiſpalenſis eccleſiæ. Is aliquãdo interrogatus ab ipſo hiſtoriæ auctore Gonſaluo, qua virtute tantam iacturam ſuperaſſet; reſpondit, ſpe collocata in Deiparam virginem, dum animo ſemper euoluiſſet ipſius imaginẽ, quæ in maiori Hiſpalenſi eccleſia poſita eſt.

In eodem quoque lib. cap. 10. anno Dñi M.D.XIX. ſic ſcribit: Cum ad littora inſulæ Cubę nauis quędã vehemẽtibus fluctibus agitaretur, iam iamq; mergi videretur, quotquot ibi aderant, votum emiſere, implorata ope beatæ Mariæ, cuius imago Guadalupe ſumma veneratione colitur. hoc pietatis opere ab omnibus peracto, tametſi imminere videretur naufragium, impelliq; nauis in ſcopulos; attamen viſi ſunt fluctus ſupra ſcopulos adeò intumeſcere, vt nauim tranſmiſerint omninò illæſam.

De Emmanuele Luſitaniæ rege. Cap. VIII.

Emmanuel dono dat Romano Pontifici ſacras veſtes pretioſiſſimas, hiſtorijs ſacris contextis ornatas; ex Iouio.

EMMANVELEM inclytum Luſitaniæ regem, quòd crucis ſignum, Chriſtique fidem ad Indos inuexerit, teſtantur ſimul omnes orientales, & auſtrales plagæ, de quibus hiſtorici plerique volumina conſcripſerunt: Verum quo ad ſacrarum vſum imaginum egregium eſt teſtimonium, quod de illo protulit Paulus Iouius initio Pontificatus Leonis Decimi Romani Põtificis: ſic enim ille habet hiſtoriarum ſui temporis libro duodecimo eiuſdẽ anni M.D.XIII. Vere primo Legati Emmanuelis Regis Luſitanię Romam venerunt, tulereq; Leoni Pontifici è victorijs Indicis dona magnifica, Elephãtem ab multis ſęculis Romæ non viſum animal, Leęnamque, & diuini cultus veſtes innumerabilibus margaritis exornatas, in quibus operoſis artificum texturis, pictę acu diuinarum rerum imagines viſebãtur: atque hęc quidem Iouius.

De Petro Martyre Mediolanenſi, & Anciſio duce. Cap. IX.

Petrus Martyr teſtatur claſſem profligaſſe hoſtem, ob emiſſum votum ad B. Mariæ imaginem; ex eius ſcriptis.

NON eſt prętermittendum etiam id quod contigerat anno Dñi M.D.XX. Petrus enim Martyr, de quo paulò ante meminimus ſuo in rerum In-

dicarum summario, sic de rebus in occidente gestis scriptum reliquit: C... Ancisius classem mouisset in Vrabam (adiacet pelago noui orbis) app... to portu, priusquam aliquid illa in regione moliretur, dispositis militibus... sit genua flectere, Deique ac beatæ Mariæ opem implorare, cuius imag... que ecclesia Hispali magna veneratione colitur. Vouerant igitur quot... aderat ijs verbis; si victrices partes obtinuissent, nouam vrbem ibi se ædi... turos, sub eadem beatæ Mariæ inuocatione de Antica; missurosque ex... sis aliquem, qui omnium nomine Hispalensem inuiseret ecclesiam. V... hoc peracto, omnes vnanimes in cõtinentem irruũt; tum Indi sponte fu... arripuerunt, ibique voti implendi causa vrbem exędificarunt, quæ p... celebris effecta est inter reliquas Indicas occidentales vrbes.

De Antonio Pigafeta. Cap. X.

Pigafeta in Moluchis, rege assentiente, crucem publicè fixit; & in... rum regionibus crucis vsum haberi vetustissimo more testatur; ex... scriptis.

ANTONIVS Pigafeta eques Vicentinus totius orbis itiner... confecit, quo loco scribit anno Domini M.D.XXI. T... banæ insulæ regem, crucem, & osculando adorasse, & in su... monte fixisse, quò omnibus conspicua adoraretur: sed & ... Molucas in Messana insula tradit suo iussu, Regis quoque accedente... sensu, consecratum fuisse ad sepeliendos mortuos locum, cruce ibid... fixa, omnibus astantibus simul, & adorantibus: Regem autem, atque A... nam suscepto baptismate, idolisque omnibus euersis, in ipso idolorum... crucis vexillum constituisse.

In ipsius vero libri calce narrat anno Domini M.D.XXII. in ... sima orientalium omnium prouinciarum China (olim Sinarum regio) comperisse crucis insigne haberi publicè; sic enim ait: Hoc Chin... hominum, vt facie alba sunt, cuiusmodi & nos sumus, eisdem quoq... stibus vtuntur, mensisque appositis conuiuantur nostro more; cruce ... vtuntur, sed qua ratione penitus ignorant. Non est vllatenus dub... crucis illud signum antiquitatis apud illos esse vestigium, aliquando ... ci in pretio fuisse habitam Christiano more: nam & plurima alia C... næ religionis vestigia ibi extitisse, præsertim in Iaponio insula vid... infra, cap. 29.

De Leonis Decimi Pontificis Romani tempore. Cap. XI.

Leo X. aduersus Turcam in supplicationibus vsus est crucibus, & sacris imaginibus, & exaudita est oratio; ex Honuphrio.

HONVPHRIVS historicus ad Platinæ vitas, cum multas adiecerit, pręcipuè etiam de hoc Leone scripsit, à quo pro imaginum vsu, & cultu nonnulla desumpta hic recensenda putauimus. sic enim habet in hoc Leone: Tum Martini Lutheri hęresiarchæ infandum nomen ex vltimæ Germaniæ finibus audiri primo cœptum est: Selymus Turcarum Imperator duobus Sultanis victis, & interfectis, Syriæ, & Aegypti amplissima regna obtinuit, maximo cum Christianorum omnium, quorum ceruicibus imminebat, terrore: Vnde Leo solemnes illas habuit supplicationes, cum pedibus discalciatus cum omni Romana aula, à sancti Petri basilica ad sanctæ Mariæ de Minerua templum profectus est, sacratis omnibus ferculis, sanctorum reliquijs & imaginibus in pompa delatis, Dei opem aduersus efferati Tyranni vim implorans, quas exaudisse Deus visus est, immani parricida paulò post ex cancri morbo extincto, & mitiore filio Solymano tāti Imperij successore relicto. Et ibidem circa finem: Romæ sancti Alexij caput argentea theca clusit: Aulæa è Belgis Serica auroque intertexta quinquaginta aureorum millibus Sacelli Pontificij ornamento coemit.

De Hadriani VI. Papæ sepulchro, & de Enchauordio Cardinali. Cap. XII.

Hadriani sepulchro Enchauordius sacras imagines posuit; ex Honuphrio.

DE Hadriani quoque Sexti Romani Pontificis sepulchro tunc temporis constructo illud habemus ex eodem Honuphrio in hoc Hadriano ad Platinam: Ceterum, inquit, Cardinalis Enchauordius, vt in defunctum Hadrianum quoque amicitiæ fidem præstaret, quam luculentam in viuum præstiterat, alterum ei monumentum amplissimum, & magnifici operis ex alabastro posuit in templo sanctæ Mariæ Germanorum ad Arcum Flaminium, cum plurimis eiusdem materiæ statuis virtutum eius, quarum ductu ad id fastigij emerserat, clarissimis indicibus.

In Zuinglium, ac sectarios Heluetios. Cap. XII

Zuinglius perijt catholicis propugnantibus sacras imagines, spernit salutis media, & comburitur; ex Surio.

CIRCITER hęc tempora anno videlicet M.D.XXIIII. præ-
puè ad Heluetios, adiacentesque Germaniæ regiones Iconoma-
chiæ hęresim inuexerat impijssimus hęresiarcha Zuinglius; n..
tamen cladibus ingentique fuso sanguine, vt à Surio scriptur
anno Domini M.D.XXIIII. & infra: Verum clades vniuersa rec..
ipsos Iconomachos, ipsorumque auctorem, & principem: Ab ipsis
catholicis dum sacras imagines propugnarent, vna die cæsi sunt ex Ti..
nis mille quingenti, & in ijs omnium malorum incensor, & caput Zuin..
ipse, cuius impietatem ab ipso vitæ eius exitu perfacilè dignoscere qu..
poterit: nam inuentus à duobus catholicis adhuc spirans, interrogat..
num confessione expiare se vellet, mortuum se simulans nihil respon..
illi quidem hominem non nouerant: alius vero superueniens, vt vidit..
rum, lethale vulnus inflixit, detulitque ad belli duces, qui cum iudici..
blico condemnatum proditionis, & hęreseos flammis tradi iusserunt, ..
bet Surius in commentario rerum gestarum sub anno Domini M.D.X..
atque ita egregius huius Iconoclastæ ab hac luce exitus animi eius im..
tem indicat, salutisque propriæ contemptum, vt vel sic pateat eum D..
ctorumque eius odisse memoriam; quin & passionis crucisque Christi
caciam floccipendisse: quandoquidem nec moriens sacramenta sibi ad..
strari consenserit. Aliorum pręstereà Iconoclastarum, hęreticorumqu..
faustum exitum paulò inferius visuri sumus, cap. 18.

De Francisco Aluares. Cap. XIIII.

*Præto Iannes petit à Romano Pontifice sacras imagines, & earum ..
crucem veneratur, & Romano pontifici obedientiam spondet; ex Iouio, ..
uares, Clemente VII. & Emmanuele.*

LICET Præto Iannes in paucis fermè rebus bene consentiat Ec..
catholicæ Romanæ; attamen egregia quædam gesta ad encom..
crucis signi, reliquarumque sacrarum imaginum lubet hic ins..
præsertim quæ hoc sextodecimo sæculo sub illius ditione con..
runt. Hic princeps non tantillam orbis partem possidet, quanta est H..
tiorum, aut Caluinistarum, ac reliquorum sectariorum Germaniæ; (..
scribit Iouius histor. libro 18.) à Bonæspei promontorio, binisque ..
bientis Oceani litoribus introrsus magni huius Præto Iannis imper..
tescunt, quæ in quadraginta amplius regna per immensas propè reg..

ce..

certis finibus distinguuntur: Iouio subscribunt omnes, quin & recentiores quidam de Aegypto sola tradidere eam ob soli præcipuam fœcunditatem, & hominum frequentiam, adeo eam excultam fuisse, vt decem, & octo millia insigniorum vrbium in ea extructa numerentur; Refert Surius in cõmentario sub anno Domini M. D. XVII. vt quisque conijcere posit, quàm ingens reliquus oppidorum, & pagorum numerus existat, quando tot insigniores Vrbes numerentur etiam hodie.

Hic igitur princeps, vt ibidem Iouius testatur ad Clementem Septimum, qui tum erat Bononiæ, auream crucem dono misit: Latore Petro (putarim potius Francisco) Aluares Lusitano, qui itinerum suorum, atque gestorum omnium diurnos commentarios cum Romæ decessisset scriptis reliquit, eodem Iouio teste.

Audiamus & ipsum Franciscum in narrationum suarum Aethiopicarum libro, quid scribat de crucis vsu illis in regionibus, postea de imaginibus quoque sacris agemus. Primũ illud lubet referre quod scribit cap.42. Estefarruz Aethiopicorum monachorum genus est hęreticum: nam sæpenumero multam ob pertinaciam, qua in hęresim prolabuntur, ignis supplicium luunt: Est autem illorum hęresis, qua manufactas cruces spernunt, atque eam solã adorandam crucem credunt, in qua Christus pependit. Postea vero cap.77. narrat Pręto Iannem ipsum desiderio captum perdiscendorum rituum Romanę Ecclesiæ. Optanti igitur videre hostias, quibus catholici Eucharistiã conficiunt, Aluares ostenderat habentes crucifixi imaginem: illas Princeps gratissimo conspexit obtutu; quin & formas ipsas æneas quibus imaginum impressio fieri in hostijs consueuit, spectare licere sibi postulauerat. At cap.82. scribit ipsum Pręto Iannem pontificali solio sedentem, pr̨ę manibus argenteam crucem ferre, atque à dextris adstare illi ministrũ crucem aliam etiam argenteam gestantem, in qua plurimæ extant exculptæ imagines.

Cap.86. baptismo conferendo ipse Aluares ibi est vsus cruce elata: narrat etiam cap. 88. Præto Ianne itinerante, crucem semper à clericis præferri; Septembri quoque mẽse sanctæ Crucis solemne festum ab eis celebrari. Sed & cap. 98. in describenda Præto Iannis ecclesia, tradit ipso in atrio duo prostare Deiparę simulachra, adstareque etiam Angelos duos. At in cap. 95. tradit baptismi ritum, ibi obseruari sub inuocatione personarum Trinitatis, manuumque ductu in benedictione danda crucis signum effingi. Hæc ideo ab huiusmodi commentarijs excerpsimus, non quia Præto Iannis fidem sequendã quis credat, sed vt discant Iconomachi crucis signi vsum, omni orbis parti coruscare. Est enim hoc priscæ veræque fidei vestigium quoddam ibi seruatum, sicut & illud quod ibi refert cap.96. in conferendis sacris ordinibus, crucem de more manibus gestari, atque ea signum crucis super ordinandos ab ipso ordinatore fieri: atque hęc quidem sufficiant pro imaginibus atque crucis vsu.

Nunc agendum est de Pręto Ianne, quomodo suis scriptis se colere imagines

gines circa hęc tempora teſtatus ſit; cum enim ad Emmanuelem Luſitaniæ regem litteras dediſſet anno Domini M. D. XXI. congratulatur illi quòd mi- tes in pectore crucis ſignum geſtarent, & quòd viſione crucis Luſitani Æ- thiopiæ portum arripuiſſent. Deinde cum anno Domini M. D. XXIIII. ad Clementem VII. Pontificem litteras dediſſet Franciſco Aluares oratori ſignato, quibus beato Petro Apoſtolo ac Romano Pontifici ſe ſubiecti- teſtabatur: auream etiam crucem dono miſit; quæ cum primum in Luſi- nia Regi oſtenſa fuiſſet, eam Rex deoſculatus eſt, vt ſcribit Aluares. cap. 1.

Audiamus igitur nonnulla Pręto Iannis verba illis ipſis litteris pro ve- ratione imaginum; ſic enim habent: Enixe rogo te ſanctiſsime Pater. ad me aliquorum ſanctorum tranſmittas imagines, pręcipuè vero beatę Ma- riæ virginis, vt frequentius in ore mihi habeantur, ſedeatque mihi memo- ſanctitatis veſtræ nomen; atque ob huiuſmodi veſtra munera liceat mihi pius oblectari. Prętera quoque efflagito, vt ad me viri tranſmittantur ſa- rum litterarum periti, artifices quoque ad conficiendas imagines. Lectis iuſmodi litteris Aluares orator Romæ in conſiſtorio, fecit hęc verba: P- Iannes obedientiam ac ſubiectionem ſanctitati veſtræ ſpondet, vti Ch- Vicario & Petri ſucceſſori, totiuſq; Eccleſiæ ſummo Pontiſici, offertq; qualecunque munuſculum, nempe crucem hanc auream, quam non ex- precio æſtimabit, ſed ex ipſo ſigno, in quo Chriſtus dominus noſter pa- gnatus eſt, &c.

Ad hęc Clemens reſpondit: Suſcepta eſt perbenignè oblata obedien- grato quoque animo crucis donum, tum ob imaginem quam refert vene- dæ crucis, tum ob pium offerentis animum.

Conferamus igitur Heluetiorum adiacentiumque regionum latitudi- ditionis, vbi imagines contemptæ ſunt, cum regnis Abyſsinis, vbi honori venerationi habitæ ſunt, angulo latitare dicemus Heluetios, in luce totius- rè orbis crucem attolli.

De noui orbis inſulis occidentalibus, & Mexicana nodo. Cap. XV.

In nouo orbe ex Mexicana ſynodo imaginum cultus inſtituitur; ex Surio.

SED ne videamur de ſolis Aethiopiæ regionibus pertractare, erunt- bis fauori etiã occidentales illæ inſulæ, quæ hoc ſęculo quaſi nouus- bis ſunt adinuentę. ſic enim habet Surius ſub anno M. D. LVIII. de vita Caroli V. Mexicana habita eſt ſynodus ſolemnis anno Do- ni M. D. XXIIII. cui tanquam Papę Vicarius pręſedit Martinus Valen- in qua tandem definitum eſt, quòd qui fidem Chriſtianã, cum omnibus manæ & catholicæ Eccleſiæ ritibus complecterentur, ex omnibus vxo- vna-

vnam tantum, quam vellent ducerent ritu Christiano; idola omnia ex templis exturbabantur; crux Christi, & sanctissimæ Mariæ virginis imago in tẽplis reponebantur; Eucharistia populis ostendebatur; Missę sacrificiũ à Martino & collegis duodecim patefiebat; Euangelium catholico more, & pure annuntiabatur.

Videtis Iconomachi, quòd in Europę exigua parte demoliebatur Martinus vester, hoc restituebat in nouo orbe Martinus noster: quanquã & in Europa fere omni inanis fuerat omnis vester ille conatus.

De Clementis VII. Papæ tempore. Cap. XVI.

Clemente coronante Carolum Quintum, cruces & imagines adhibitæ sunt; ex Iouio, & Surio.

CLEMENTE eodem Pontifice, felix illa Caroli V. Cæsaris coronatio est celebrata, ad quam totus penè Christianorum orbis confluxerat. Signatorum numerus fuerat propè innumerabilis; sed & absque hoc viuifico crucis signo inanis fuisset coronatio, quando ipsa omnium dignitatum, ac meritorum vera corona est. Iouius igitur hist. lib. 27. enarrans Cæsaris aduentum Bononiam, atque equitatuum ordinibus descriptis, sic ait: Secundum eos prælata est Romana Aquila aureo in vexillo picta, ac item candidum aliud vexillum purpurea cruce distinctum; sub quibus totius aulæ familia ex flore gentium omnium delecta, & nobilissimi Hispaniæ sacrati Religione equites Cæsaris vestigia sequebantur.

Et inferius, ipsam coronationem enarrans: Prætulere, inquit, ante Cæsarẽ summi honoris causa Aluarus Osorius Marchio Astoricensis aureũ sceptrũ: Didacus Pacecchus dux Ascalonius ensem gemmata vagina conditum, Alexander Medices dux Pinnensis Cæsaris gener orbem aureum cum prefixa cruce gemmis distinctum; Bonifacius autem Marchio montis Ferrati Modoetiensium coronam.

Et inferius: Antecedebãt vmbellam ipse Montisferrati Marchio solemni in chlamyde, & corona gẽmis ornata; qui Cæsaris sceptrum deferebat. Franciscus inde Maria Feltrius dux Vrbini Venetorum Imperator; & quoniam erat prę̨fectus vrbis, in veste purpurea dalmatica cum inusitato in metæ formam capitis tegumento aurea cruce distincto, & tenijs vtrimque pendentibus nudatum ensem prætendebat. Eadem habet Surius sub anno Domini M.D.XXX. eodem sub Pontifice. Id etiam est memoratu dignum, quod idẽ habet Surius eodem cõmentario de rebus gestis anno Domini M.D.XXXII. Agens enim de legatione Hippolyti Cardinalis Medicei in Germania, quando Solymanus in Mesiam penetrarat: Erant, inquit, apud Ferdinandum Romanorum regem duo præter alios duces admirandæ virtutis, quibus singulis singula vexilla honoris causa de manu tradidit Cardinalis Hippolytus Me-

dices Legatus, in quibus pictæ erant imagines Crucifixi Seruatoris no[...] quæ vel ferrea possent mouere pectora ad pietatem.

De Alberto Campensi, ac Moscouitis. Cap. XVI[...]

Moscouitæ visa Christi imagine humi procumbunt; ex Alberto Campen[...]

AD eundem Clementem VII. scribit Albertus Campensis de re[...] Moscouitarum, qua in epistola cap. 6. sic habet: Deum ac san[...] Moscouitæ tanto prosequuntur honore, vt visa Christi cruc[...] imagine, proni vsque ad terram omnino procumbant.

De diuino numine aduersus Iconomachos. Cap. XVIII.

Ira Dei in Iconomachos multis modis ostenditur, præcipuè autem in ip[...] auctorum obitu; ex Surio.

PROSEQVAMVR eiusdem temporis gesta, ex Surio. Refer[...] ille sub anno Domini M. D. XXXI. Tigurinorum, ac Bernatum [...] lia aduersus Quinquepagicos Heluetios catholicos his verbis[...] temporis Quinquepagici processionem decreuerāt à senibus, [...] fœminis, virginibus, omniq; imbelli turba peragendam; tulerunt hoc [...] mè Zuingliani; iamque constituerant illam ędem euertere, & imagine[...] tissimę Virginis in frusta concisam igni absumere; sed ille tam impius [...] tus multo illis sanguine constitit, nec tamen voto sunt potiti suo in [...] cum Zuingliani longè essent armis, & milite superiores: satis euiden[...] declarauit superni numinis fauor, quo freti catholici pręclaras ex eis vi[...] retulerunt. Hęc Surius.

Mirabuntur forsan Caluinistæ, ac sectarij qui fieri potuit, vt à catho[...] victi fuerint Iconoclastæ, quando illorum princeps Zuinglius carne ex[...] diuinitatis suæ debuerat fructum aliquem emittere, aut suę virtutis spec[...] aliquod edere: sed respōdemus nos diuinæ iustitiæ opus fuisse, vt qui in [...] nū missus, & in sulphureū ignē satanæ perpetuo torquendus traditus [...] in pœnarū augmentum suarū cōmilitonibus multis sociaretur: Et sane [...] res est, quanta Deus prouidentia, omnium hęresum auctorum, ac præ[...] eorū qui Iconomachię studuerunt infelici exitu stultitiā vltus fuerit; ac [...] cuerit eos in inferis æterna caligine pœnaq; torqueri. Nam pręter eos c[...] iam superioribus sęculis meminimus, vidimus Zuingliū ipsum bello cō[...] deinde combustū, nullo pœnitentiæ signo edito, tametsi fidelium, pioru[...] hominum auxilia, ac salutaria sacramenta illi fuissent oblata.

Se[...]

Sed & Oecolampadius desertor Monachus, audita Zuinglij magistri morte adeo doluit, vt paulò post à fœmina, quam sacrilegis incestisq; polluerat, in lecto extinctus repertus fuerit; qui tamen iam antea tum ferro tum veneno sibi mortẽ consciscere fuerat adnixus; sed à suis impeditus superuixerat: vt iam quisque noscere posset, ipsum cum Iuda Domini proditore symbolum habuisse.

Sed & Carolstadius miserrima morte est defunctus, de Archidiacono factus rusticus, & agricola.

Bucerus quoque apostata monachus sacerdos ad ternas nuptias transijt, filiumque in Anglia circuncidit, vt sic etiam iudaicè moreretur.

Lutherus etiam benè cęnatus, & in Romanum Pontificem ęstuante vino debacchatus, cum vt egregius scurra hilariter lusisset, repẽtinam atque impræmeditatam mortem præsentem non animaduertens, blasphemãs in Põtifices Romanos atque catholicos omnes, est extinctus.

Caluinus tandem & ipse moritur diuina in eum maiestate per extremę vilitatis vermiculos ob summam arrogantiam animaduertente: obijt enim morbo pediculari miserrimus homuncio; atque ita factum est, vt ex ipso exitu horum omnium vitæ turpitudo patuerit; sicut enim Iconoclastæ omnes Arianizare videntur, contempta Christi (veri hominis, & veri Dei) imagine, ita sanè etiam mortis turpissimo genere imitatores eius extiterunt, vt de eis etiam videatur prophetatum; mors peccatorum pessima.

De Iconomachorum perfidia Arianorum non absimili sub Henrico VIII. Anglię rege. Cap. XVIIII.

Henricus VIII. à Catholica fide defecit, & quæ sub illo contigerunt; ex Surio.

ANGLIAE quoque Rex Henricus VIII. primum quidem Ecclesiæ propugnator postea persecutor ab Ecclesia Romana deficiens, etiam imaginum hostis est factus. Et quæ Ariani olim egerãt, etiam sub ipso Iconomachi detestanda commiserunt: sæuierat enim in Carthusianos q͂ suę defectioni à sede Apostolica nõ assentirent vt scribit Surius sub anno M.D.XXXV. Ipsa Carthusia, inquit, Londinẽsis postmodũ data est cuidam Militi, qui ex ea struxit sibi Palatium; templum mutauit in triclinium, & totum ferè Cœnobium euersit: cum paulò ante in eius Carthusię tẽplo Regis tentoria, & arma bellica tanquam in Armamentario reponebantur; imagines non modo diuorum quorumlibet, sed & ipsius crucifixi Saluatoris, quæ nos tantæ Charitatis admonere debet, cultris concíderũt, & pedibus cal

carunt

carunt in ipſis ſacris aris, ſaltarunt, & aleis luſerunt, choreas duxerũt, multaq; alia valde deteſtanda perpetrarunt, cuiuſmodi & Arianos olim feciſſe legimus. Arianizare ergo noſtrates Iconomachos apertiſsime liquet, qui cum Chriſti carnis imaginem contemnunt, etiam prototypum ipſum Chriſtum qui & Deus eſt, contemnant conſequens eſt: ſed & mortis genere etiam ipſum Arium imitantur imprȩmeditato, aut aliqua turpitudine fœdato vitȩ exitu, vt ſuperiore proximo capite diximus.

De concilio Colonienſi. Cap. XX.

Colonienſi Concilio, ex ſacris libris, imaginum vſus, ac crucis firmatur ex eius decretis.

ET quamquam tum permitteret omnium Dominus ſæuire aduerſus ſe tam turpiter hos ſceleſtiſsimos apoſtatas, nihilominus ſuos quoque habuit fideles, qui in fide Catholica tum retinenda tum defendenda perſiſterent, vt habet multa millia Iacobus Payna De origine ſocietatis Ieſu, & Nicolaus Sanderus in ſua Monarchia lib. 7. à num. 1594. in Fuit & ille ſãctorum patrũ cõuentus Coloniæ M.D.XXXVI. quo cõcilio ſancte de imaginibus eſt actũ, vt non tam aduerſarij obeſſe huic fidei potuerint ſuis demolitionibus, quantum illi venerandi Patres profuerunt doctrinis. Decalogum etenim explicantes ad illa verba: Non facies tibi ſculptile, docent; Sed iam de imaginum vſu pauca ſubijciamus:

Qui verba huius primi præcepti vrgent, ij omnem imaginum vſum penitus vetitum eſſe audaces pronunciant: quòd ſcilicet, ſi præceptum ad verbum exigas, videatur vetare omnem ſimilitudinem eorum, quæ ſunt in cœlo deſuper, & quæ in terra deorſum, & quæ ſunt in aquis ſub terra; ſi hunc ſenſum verborum mordicus tueri velis, cogeris, velis nolis fateri ipſum etiam Moſen huius legis promulgatorem, idololatram fuiſſe, atque adeo Deum alibi idololatriam (quod piæ aures abhorrent) præcepiſſe, Qui Moſes ex prȩſcripto Dei duos Cherubin aureos poſuerit in tabernaculo, ſummis propitiatorij partibus, quemadmodum legis Exodi. 25. In vaſis quoque templi, quod extruxit Salomon, erant Boum, Leonum, & Cherubin ſculptiles imagines. Rurſus 2. Paralypom. 3. ſculpuntur Cherubin in parietibus; in mitra quoque Pontificis erat imago Lunæ; in veſte verò malorum punicorum ſimulachra, vnde conſequens eſt Iudȩis hoc primo præcepto non ſimpliciter interdictum omne genus imaginum, ſed tãtum nefandum vſum, ne ſcilicet more gentium haberent ſimulachra, quæ proponerentur adoranda; id quod ſequentia præcepti verba, nempe, Non adorabis ea, neque coles, manifeſtè indicant, ac velut exponendo declarant: quò etiã pertinet, quod dictum eſt, coram me, ideſt non habendas imagines Deo ȩquandas,

das,quibus aliquam tribuamus diuinitatem.

Aliud ergo est imaginem seu picturam adorare,quod nequaquam licet,hac lege prohibēte,aliud per picturę historiam, quid sit adorandum, vel venerandum, vel contemplandum addiscere: Id enim cum ne Iudæis quidem simpliciter fuerit prohibitum (populo ad gentium superstitionem mire procliui) multo minore periculo Christiano permittitur: (modo tamen omnis absit superstitio) posteaquam per Euangelicam lucem extinctus est paganismus: permittit autem (vt diximus) ad excitandam gestorum recordationem, & historiæ memoriam,& intellectum: nam quod legentibus scriptura est,hoc idiotis præstat pictura cernentibus, quia in ipsa ignorantes vident quid sequi debeāt, & in ipsa legunt,qui literas nesciunt; immo interdum plus præstat imago cernenti, quàm scriptura legenti, quòd vnico contuitu tabula rem oculis inspectantium proponat,quę ex scriptura non nisi paulatim discitur:deinde doctus etiam interdū plus videt in tabula, quàm in literis, ac vehementiùs afficitur veluti magis commoueremur,si conspiceremus Christum in cruce pendentem, quàm si legeremus illum crucifixum; Pictura vero rem quatenus licet ponit ob oculos. Quamobrem Gregorius Magnus quendam Secundinum hic laudat,quòd imaginem Christi quam colebat, sibi dirigi postulauerit; nimirum quòd illum summa cordis intentione quæreret,cuius imaginem prę oculis habere desiderabat; vt dum picturam quotidie videret, ad illum animo inardesceret. Et paucis interiectis subiūgit;scimus quia tu imaginem Saluatoris nostri ideo non petis, vt quasi Deum colas,sed ob recordationem filij Dei, vt in eius amore incalescas; cuius imaginem videre desideras; & nos quidem non quasi ante diuinitatem ipsam posternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem,aut natum,aut passum, vel in throno sedētem recordamur; & dum nos ipsa pictura quasi scriptum ad memoriam filij Dei reducit, animum nostrum de resurrectione lętificat,aut de passione demulcet. Hæc ille: Grauiter autem idem Gregorius Serenum episcopum Massiliēsem arguit, quòd in con siderato zelo succensus,sanctorum imagines confregisset. In septima quoque synodo damnati sunt Iconomachi,in qua & hoc decretum legitur. Venerabiles imagines Christiani non deos appellant, neque seruiunt eis vt dijs, neque spem salutis ponunt in eis, neque ab eis sperant futurū iudicium: sed ad memoriam & recordationem primitiuorum venerantur eas.

Damascenus ait, patres nostros constituisse in imaginibus, quædam veluti trophæa repræsentare ad promptam memoriam; Siquidem ob negligentiam, frequenter cogitatione non tenentes passionem Christi, imaginem transfixionis Christi videntes, in passionis Christi memoriam redimus, & procidentes adoramus non imaginem, sed imagine repræsentatum; & vt codicem cum exosculamur, non materiam ex qua scriptum est euangelium, sed ipsum euangelium veneramur; sic nec crucis materiam adoramus, sed quod typo, figuraque exprimitur; atque hinc nimirum factum est, quemadmodum Athanasius ille Alexandrinus

nus

nus episcopus testatur, vt olim fideles, cruces quidem conformes cruci Ch sti facerent, sacræ autem lanceæ vel arundini, vel spongię conformia non bricarent; ea scilicet ratione, vt siquis infidelium eos accusare pergeret c lignum adorarent, facilè possent crucis figuram ex duobus lignis compo separare, & sic formam crucis destruentes, quasi inanem hanc ligni mate reputando, eidem infideli persuadere, quod non lignum colerent, sed c cis figuram; de lancea autem, & arundine, & spongia hoc facere, & osten re non possent.

Ergo qui caput inclinat signo crucifixi, scit ligno nihil honoris deberi, ad occasionem imaginis veneratur illud quòd ea reprę̨sentat. Talem imag venerationem neque impiam, neque aspernandam esse testes sunt quos citauimus, ex latinis Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Gregorius, da, &c. ex Græcis Chrysostomus, Damascenus, quorum testimonia q maximè corroborarant aliquot generalia concilia, quæ Iconomachos dan runt. Verum, cum multus etiam abusus circa imaginum veneratione sim irrepserit, veluti quòd earum etiam rerum imagines in Ecclesia in sunt, quæ in sacris scripturis, aut à probatis auctoribus nullum habent testi nium, quod statuæ supra modum plurimæ magnis sumptibus, & impen templis certatim collocatæ sunt, quasi in hoc magna pietatis pars sita esse glectis interim Christi pauperibus, qui sunt viuæ Christi imagines; De quod iconas sic depictas, ac delineatas cernimus, vt non ad Christianæ ho statis formam, sed ad sæculi vanitatis incitamenta effecta videantur. Dei quòd rudis plebs permissa est imagines, quadam in ipsas collocata fiduc lere, id quod ab idololatria non omnino immune est, vt ab ea excusari n sint, qui imaginem aliquam sibi ad adorandū elegerint, idq; vel ob pulch dinem, vel deformitatem, vel nouitatem, vel vetustatem, credentes han quid præ cęteris habere virtutis, aut etiam numinis, seu diuinitatis; qu planè dānandus est, & in summa omnes abusus diligentissime corrigen deinceps docendum erit signum Christi, ac cæteras imagines, veluti pi signa conseruanda, eademque non propter se, sed propter ipsa, quæ repræ tant mysteria veneranda: solum vero Deum vnum ac verum adorandum nihil beneficij, auxilij, aut solaminis aliunde quam à Deo exquirendum; ad eum solum in omnibus anxietatibus & tribulationibus nostris, veluti tissimum refugium, ac opitulatorem recurrēdum esse; quæ si ad eum mo sedulò docuerint parochi, parum erit periculi ab imaginum conseruatio

De

De prodigijs quibusdam crucis, atque alijs etiam imaginum miraculis. Cap. XXI.

Miracula multa à sacris imaginibus; ex Thoma Moro, ac Surio.

ANNO Domini M. D. XXXVIII. Insigne contigit miraculum pro signo crucis. Surius enim sic habet: Hoc anno multis Germaniæ locis armati homines in aere visi sunt, & versus Orientem stella inusitatę magnitudinis, quæ cruentos spargeret radios, & iuxta illã crux sanguinolenta, cum vexillo per aera volitante: Vt Iconomachi, si docentem ecclesiam non audiant, discant saltem, cœlo miracula docente, resipiscere; sed & alia eiusdem propè temporis miracula non desunt. Illud imprimis, quod narrat Thomas Morus vir incomparabili ingenio, & celebri martyrio illustris in prolog. lib. 1. cap. 16. Scribit enim Rogerij Vuentunorthi viri nobilis filiam à dæmone fuisse arreptam vsque ad blasphemias in Deum, ac quarumcũq; sacrarum rerum contemptum, quas etiam nullo indicante internoscebat: multaque per ecstasim sublimia promebat, cum esset imperita, quę doctis admirationem inducerent. Coram igitur beatæ Mariæ Virginis imagine cum alijs dæmoniacis constituta, tota transformatur ore, corporeque toto in horrendum modum torquetur, adstantibus nobilibus, illustribusque equestris ordinis viris perpluribus: tandem orationibus, ac Ecclesiæ alijs pijs ritibus obseruatis, ipsa ac reliquæ dæmoniacę, beatæ Mariæ ope, magno miraculo naturali tranquillitati pristinæque sanitati restituuntur: postea verò tanto suscepto beneficio, puella huiusmodi sese Deo sponte dicauit in bene instituto virginum sacrarũ monasterio. Hæc habet Surius sub anno Domini M. D. XLVI.

In oppido quoque Bernburgensi anno Dñi M. D. LI. 14. Martij sub concionem statua Christi in cruce pendentis, magno & stupendo miraculo ad quatuor horas largiter sudauit: erãt qui sudorem illum abstergerent, sed rursus magna copia manabat. Ita Surius anno Domini M.D.LI. Præterea eodem mense Martio in Anglia in Regione Vualliæ annosa quædam fraxinus vi tempestatis deijcitur, trunco ad septem pedes è terra extante: is vero cum media sui parte eo ventorum turbine dissectus esset, in eius parte interiore crucis admiranda effigies conspicitur humano pede longior, colore nucis auellanæ. Et mox: Ea arboris pars, quam vẽtorum impetus à trunco auulsam humi strauerat, eandem omnino crucis figuram referebat: atque aliquot annis crux illa perdurauit, confluentibus ad eam hominibus rei nouitate permotis: et qui eò accedere commode nequibat, precibus ab alijs contendebat, vt crucis illa effigies ad uiuum, pictoris manu & arte expressa, visenda deferretur. Habet hæc Surius anno Domini M.D.LIX. Eodem anno in Cantia Angliæ prouincia, mulieri in subucula crucis apparuit expressa effigies: non erat crux illa colore aliquo ab homine efficta, neque acu vel filo intexta, sed è cęlesti quodam in-

fluxu

fluxu nota cernebatur; Ibidem Surius.

Hac occasione non piget etiam referre, quod postea contigerat anno D. mini M. D. LXVII. Nam apud Hasseletum Iconoclastæ media nocte oc pabantur in deturbanda crucifixi seruatoris imagine. Et ecce semel atque rum nullo vento flante, cerei, & faces omnes extinguuntur: aderat Herm nus Iconoclastarum præcipuus, & ne quis eam rem alijs indicaret, omnes re voluit. Ita Surius anno M.D.LXVII. Plura alia miracula paulò inferius opportunis locis à nobis enarrabuntur.

De F. Ambrosio Catharino Polito Archiepiscopo Con psano, ord. Præd. & Lindano episcopo Ruremundensi, ac Ioanne Maria Verrato. Cap. XXII.

Verratus, Politus & Lindanus suis scriptis confutant Iconomacho

EODEM etiam anno M. D. XXXVIII. Ioannes Maria Verratus Car lita aduersus Lutherum scripsit, pręcipuèque pro sanctarum ima defensione, ac nō diu post etiam F. Ambrosius Catharinus Polit dinis prædicatorum Archiepiscopus Compsanus vniuersum hoc crarum imaginum argumentum luculentissima oratione prosecutus est, eius disputatione apertissime liquet: quin etiam postea Lindanus episco Ruremundensis singularis doctrinæ vir in sua eruditissima Panoplia firm mis fundamentis sacrarum cultum imaginum defendit: quod præterea multi alij fecere, quorū ratiocinationes non putamus hic esse recensendas, plus æquo liber augeatur. sufficiat interim nobis veræ fidei propugna præcipuos commemorasse.

De Ferdinando Alarcon. Cap. XXIII.

Ferdinandus Indos docet crucis adorationem; ex eius libris.

FERDINANDVS Alarcon, & ipse occidentales insulas perlustrat M.D.XL. Suorumque itinerum libellum conscripsit, in quo sic hab Vt vidi, inquit, horum Indorum animos ad Christi fidem pronos e cruces fieri curaui, quas & adorari, colloque appensas ab eis ferri d cui; quòd de cœlo signum hoc profectū fuisset: susceptas igitur illi adora deosculati sunt, magnæ lętitiæ signa edentes. Et inferius de alterius regio Indis loquens, ita habet: Studui inquit docere eos per interpretem, qu faciendum esset crucis signum, iussuque meo magna cruce confecta, e

vt ado-

vt adorarent, Deumque simul precarētur hortatus sum, quò spiritus sanctus in illorum cordibus illaberetur, vt catholicæ veritatis fidem agnoscerent. Illi susceptam crucem patenti loco fixerunt, quò esset omnibus conspectior, magna multitudine comitante: quin ex me petierunt manus quomodo iungendæ forent, genuaque flectenda in illius adoratione, præseferentes studiosum animum in hac re perdiscenda. Sunt alij loci ex illo, sed hi sufficiant.

De Pauli Tertij summi Pontificis tempore. Cap. XXIIII.

Paulus III. *præter multas sacras imagines suo iussu confectas: memorabile est, quod priuilegium crucis præferendæ Archiepiscopis misit ad* Indos; *ex suis litteris, & Honuphrio.*

PAVLVS quoque Tertius inter summos Romanos Pontifices mira sapientia insignis fuit, longoque temporis interuallo quo vixit, in Palatinis ædibus, & alibi frequentissima picturarum & sculpturarum sacra simulachra, æterna memoria digna, summo studio cōficienda curauit: sed & insignia contigerunt illa miracula, de quibus superioribus capitibus iā per nos actum est. Hoc loco nominatim tantum mihi agere libet de diplomate quo crucem apud Indos, nouumque (vt appellant) orbem Archiepiscopis priuilegio præferendam statuerat.

Honuphrius enim ad Platinam sic scribit: Pontifex Paulus III. In Consistorio, Cæsare petente, cunctas cathedrales ecclesias insularum maris Magni Oceani orbis terrarum, quem vocant noui, & Indiarum occidentalium disiunxit à prouincia Metropolitanæ Ecclesiæ Hispalensis, cui Metropolitico iure suberant, Archiepiscopo Hispalense consentiente, illarumque Episcopos, clerum ac populum à correctione, & iurisdictione eiusdem Archiepiscopi omnino exemit, Vrbesque magnas illarum regionum Mexicanam, sancti Dominici, & Regum sedes Metropolitanas constituit, earumq; episcopis Archiepiscopi dignitatem, iura, pallium, & crucem concessit.

Erat quidem crucis vsus illis in regionibus, iam in altaribus atque alijs ecclesiæ ritibus obseruatus; sed ibi Metropolitani non aderāt, quibus crux præire semper solet: quare tunc primum ad eas regiones ab hoc summo Pontifice Metropolitana priuilegia instituta sunt, priuilegiumque crucis præferendæ Archiepiscopis tum quoque primum eò transmissum est.

De

De Carolo V. Imperatore, & Philippo eius filio Reg

Cap. XXV.

Carolus V. in hostem, & in rebus suis omnibus cruces, & imagines adhibu at præcipue moriens, & ex ijs victorias retulit; ex Surio.

CAROLI V. Imperatoris gesta egregium præstant pro hac nos fide testimonium: nã crucifixi simulachra, & reliquas sacras ima nes mirè semper excoluit, præcipueque in bellicis angustijs, prou cijsque capessendis. In ipsa enim expugnatione Guletæ (quæ o in Carthaginensi littore sita erat, nunc prorsus deleta est) crucifixi imago p uia fuit: Surius enim anno Domini M. D. XXXV. sic habet, Vt vero ani magis incalescerent Christiani, quidam monasticę vitæ professor, lignea cifixi Saluatoris imaginem præferebat, ibi iubente Cęsare alacriter nostri lites in Barbaros irruperunt, Guletaque expugnata est.

Summo quoque exemplo idem Cęsar crucifixi imaginem est venerat quando tranato flumine Albi, Saxonem deuicit anno Domini M. D. XLV Idem enim Surius sic scribit: Itaque Cęsar omnia in celeritate posita nens, solo equitatu hostem adoriri cõstituit; in ipso autem itinere dum ho insequitur, incidit in statuam Christi è cruce pendentis, cuius pectus tor ti globulo traiectum erat. Id ille pius Princeps conspicatus, magno a dolore correptus, suspicit in cœlum, & ò Deus, inqt, modo velis facile p tantum scelus vlcisci; sicque cœptum iter persequitur.

Exauditam orationem eiusmodi probat rei euentus adeò felicis victo quæ nec sine angelico præsidio potuit obuenire, tum in tranando tam gradi flumine, tum exiguo exercitu, tum signo hominis quem angelum runt potius quàm mortalem aliquem in flumine transmittẽdo ducem. S deamus aliud eiusdem Caroli V. memoratu dignum pro cultu crucifix

Surius idem sub anno Domini M. D. LVIII. scribit his verbis Caroli ius mortem: Sæpe lapsus suos publicè ingemiscens lamentabatur, & toto suæ spatio nullum diem se dicebat Dei seruitio dignè, & vt par erat, impe se; crucifixi Saluatoris imaginem per multos dies vlnis, oculis, oreque co plexus, septimo à translato Imperio mense, præsente Archiepiscopo To no, omnibus Sacramentis Ecclesiæ imbutus, maximam vim lachrymaru fundens, expirauit, anno ætatis suæ LVIII. Hactenus ille. O verè felix Imp rator, sed eò felicior, quòd vera pietas Christiana nihil minus ĩ Philippo e filio elucet, quàm in ipso Carolo eluxerit.

At eò amplior, & dignè commemorãda videtur Philippi inclyti Regis fo tuna collata diuinitus; quòd cum patri Carolo orbis dimidium, & diuin & virtute obtigisset: per Dei gratiam, Philippus ipse integrum orbis ambi suo regat Imperio, crucis vbique vexillo erecto, ac sacrarum imaginum cul-

cultuque vbique instituto, cum reliquis catholicæ Ecclesiæ ritibus: sua enim ditio recta via, per australem, orientalemque plagam vsque ad nobis Antipodes Iaponios percurrit, rursumque per occidentis regiones ad eosdem Iaponios eadem sua ditione progreditur, vt sic totius orbis circulum complectatur vnus ipse Philippus, quod nulli vnquam hominum ab orbe condito contigisse commemoratur, tanta est Christianæ fidei auctoritas, & Petri Christi Vicarij successorumque eius in propaganda tum ecclesiæ tum sęcularis potestatis virtus, & efficacia, Domino per diuinam gratiam sic operante.

De orientalis Ecclesiæ Assyriorum Patriarcha. Cap. XXVI.

Assyriorum patriarcha Romano Pontifici iurat obedientiam, præsertim etiam circa cultum imaginum; ex Honuphrio.

ASSYRIOS quoque crucis obseruatores fuisse hoc tempore, nempe sub Iulio Tertio cõprobare in animo est. Narrat enim Honuphrius ad Platinam in Iulio III. quòd Ecclesia orientalis Assyrię mortuo Sinone Mama totius orientis trans Euphratem vsq; ad Indos Metropolitano Simonem Sulakam catholica fide ornatum in Patriarcham elegerat, Romamq; pro confirmatione miserat. Electionem autem ab omnibus episcopis factam sic narrat: Ac denique, inquit, ex omnibus reliquis vicinis locis conuenere legati populorum Christianorum ad ciuitatem Muzal ad eligendum sibi Patriarcham; quò cum omnes conuenissent, facta re diuina per vnum ex eis episcopis, & postea proposito sacrorum Euangeliorum libro, ac sancta cruce ex ordine primum ipsi episcopi, ac deinde reliqui suæ quisque reipub. nomine sententias dixerunt, quę sententię omnes in hũc Sulakam ob perspectam omnibus vitę eius probitatem latę sunt.

Addit ibi Honuphrius postea cũ consensissent omnes vt Romani Pontificis cõfirmatio peteretur, missos fuisse septuaginta insignes viros ipsius Sulakæ vsque Hierosolymam comites itineris: Relatione, inquit, Romæ optime examinata, Pontifex eundem Simonem Patriarcham consecrari fecit, eique manu sua pallium, quod est insigne summę Patriarchalis potestatis in secreto consistorio imposuit, apostolicaque benedictione, & muneribus donatum in patriam remisit, adiunctis ei quemadmodum ille postulauerat religiosis hominibus aliquot Syri sermonis peritis.

Pallij mentionem ideo libuit hic facere, quia illud non nisi multis crucibus constat in eo affixis, vt docet Honuphrius in libro de generibus sacrarum vestium, in verbo pallium ex Innocentio III. libro primo, cap. 63. & libro decimo, cap. 12. de sacro altaris mysterio; quatuor enim purpureas cruces habet ante. Non est huius Patriarchę angusta regio qualis vestra Caluinistę,

vltra enim Euphratem vſque ad Indos vltra Tigrim, vltra Perſidem prote- ditur. Videte ſi quod vos deſtruitis paruo hoc veſtro angulo, num reſtaur. Deus illa tam ingenti orbis parte?

De Marcelli Secundi Papæ tempore. Cap. XXVII.

Marcelli inſignis ſententia de virtute crucis ſigni; ex Honuphrio.

FVIT Marcellus II. Romanus Pontifex inſignis tum pietatis, t. eruditionis, fuitque luculentis ſententijs etiam in familiari ſerm. frequens: deque eo ad rem noſtram Honuphrius ipſius neceſſar. ſic habet ad Platinam: Rebus, inquit, compoſitis viros militares, prorſus omnem militiam à ſe abigere, & in eccleſiaſticæ ditionis limitib. procul ab Vrbe, ad ipſos tuendos fines conſtituere voluiſſe fama eſt: eu- que aliquando cogitaſſe de ipſis etiam Germanis corporis cuſtodibus ex- torandis; illud ſæpe repetens, multos Principes ſalutari Signo crucis p- quàm armis aduerſus hoſtes defenſos: Pontificem verò maximum, qu. Chriſto vniuerſam eccleſiam gubernaret, ſcutis aut gladijs non indiger.

De Emmanuele Morali. Cap. XXVIII.

Emmanuel apud Indos ſolo crucis ſigno proficit; & miraculum aduerſu- temptorem crucis; ex eius ſcriptis.

EMMANVEL Moralis Ieſuita anno Domini M.D.XLVII. ſcri- magnum ſe peregiſſe profectũ fidei in oriẽtali regno Tranacoris n. lo alio frętum prę ſidio, quàm crucis ſigno prę claro Chriſti vexillo. Et infra narrat Indum quendam, quòd crucem fregiſſet, atq. ie- iectam pedibus conculcaſſet, diuinitus fuiſſe percuſſum. hęc inter epiſt. Ieſuitarum habentur.

De Paulo Iaponio, & Franciſco Xauerio. Cap. XXIX.

Paulus in Iapone eſſe vetuſtiſsima veſtigia crucis teſtatur. Ducem quoq. adoraſſe imagines; ex eius litteris, & Franciſci Xauerij.

PAVLVS Iaponius Ieſuita ſcribit M.D.XLIX. In Iapone (Inſul. vltra Sinarũ Regiones, ac teſte Surio incolæ Antipodes ſunt Gr. Ducem quendam crucis ſignum pro inſignijs geſtare; gentili- priuilegio ſoli id illi competere. Certè indicium eſt ibi ex vetuſt.

culis hoc superfuisse Christianæ fidei vestigium. Sicut & alterum, quod in choro psallant illorum sacerdotes, nec non & sanctimoniales, quin vt paradisum, atque infernum fatentur, ita & purgatorium, atque suffragia pro defunctis; crucis quoque signo vtuntur, ea forma qua Andreas Apostolus crucifixus est ad fugandas diaboli insidias: & alia insuper, vt idem auctor in eodem loco testatur, inter Iesuitarum epistolas: quin & illud narrat, quòd cum ducem hunc alloqueretur, exhibuerit ei quandam piam imaginem; qua visa exhilaranti animo genua venerabundus flexerit, atque adorauerit iubendo reliquis astantibus, vt pari pietate venerarentur. Hæc scribit & Franciscus xauerius Iesuita nostri temporis prior ad Indos Apostolus M.D.XLIX.

De Collegio Goano. Cap. XXX.

In regno Tanor assentiente Rege, Crux publice fixa est; ex collegij Goani litteris.

GOANVM collegium Iesuitarum M.D.L. scribit regem Tanor Brachmanem suo in regno ecclesiam construxisse, ingentemque crucem ipso vrbis ingressu statuisse: sed & alius quidam incerti nominis auctor (vt est apud Iesuitas nuntiorum tomo primo) scribit regem hunc eadem in vrbe Tanor honorificè fuisse exceptum, comitante ipso vrbis episcopo Crucifixi imaginem præferente, cum Franciscanorũ, Dominicanorum, ac Iesuitarum supplicationibus.

De episcopo Goano. Cap. XXXI.

Rex Tanor in pectore crucem ferebat; ex Episcopi Goani litteris.

AD Lusitaniæ regem scribens Goanus episcopus M.D.LI. narrat, regem eundem Tanor, suscepto baptismate, vestitu consueto Brachmano adhuc vsum fuisse: in pectore autem appensam tulisse ęneã crucifixi imaginem, in susceptæ fidei Christianæ testimonium.

De Gaspare Iesuita. Cap. XXXII.

In Perside crucis signo eliminata spectra dæmoniaca; publicè quoque fixæ cruces; ex Gasparis litteris.

CVM ex Ormutio ad Conimbricẽse collegium scriberet Gaspar Iesuita M.D.LI. his verbis vtitur: Cum cuidam confitenti imposuissem pænitentiam, illeque noctu eam perageret, apparuerant feles, mures, atque alię tetræ variarum specierum belluæ multæ:

quam ob visionem admodum deterritus, atque animo anxius ad imag[illegible]
Domini nostri confugit, rogans elata voce, se ab imminenti liberari per[illegible]
qua peracta, belluæ illæ omnes effugientes euanuerunt, obstrepentes ad[illegible]
vniuersam domum euertere viderentur; sicq; cum fuisset illæsus, vsque
in Christiana pietate profecit, vt apud plerosque sanctus habeatur.

Scribit preterea idem ad Lusitanos Iesuitas M. D. LII. crucem fuis[illegible]
in insignis cuiusdam ethnici eremitæ monasterio, magna cum Maur[illegible]
rum admiratione. Scribit etiam alium quēdam suis prędicationibus ad[illegible]
fuisse conuersum, qui postea sese publicè proprijs exuerat vestibus, p[illegible]
in Christū amore omnia pauperibus erogauerat, nudusque ad vnius cru[illegible]
pitem accubuerat. In Hebræorum quoque Moscheam scribit se ingre[illegible]
ibique crucem affixisse; eamque ob rem Mauritanos perterritos obstup[illegible]
Atque hęc quidem omnia in Perside.

De Emmanuele Neubrigensi. Cap. XXXIII

In Baia orbis noui Crux publice fixa est; ex Emmanuelis litteris.

EMMANVEL Neubrigensis etiam Iesuita M. D. LI. testatur se[illegible] gè à Baia publicè crucem tulisse, quæ Christianis erat solatio, I[illegible] tem terrori. Hęc ipse in tomo I. nuntiorum.

De Francisco Perez, ac Sebastiano viro nobili Ind[illegible] de captiua quadam Virgine. Cap. XXXIIII.

In Baia mira pietas erga crucis figuram; quin & virgo integritatem se[illegible] imaginis sacræ præsidio; ex Francisci Perez litteris.

IN eadem Baia Franciscus Perez meminit multas fuisse cruces tu[illegible] blicè delatas, tum fixas M. D. LII. Narratque quoque scribens ex B[illegible] M. D. LVIII. in oppido sancti Spiritus de extremo vitæ spiritu [illegible] stiani Lemi viri primarij, testaturq; illum animam efflasse, cum f[illegible] ti Iesu Christi nominis inuocatione; apertisque vlnis crucifixi imagin[illegible] plexando. Narrat pręterea aliud memorabile, videlicet, Cum captiu[illegible] dam virgo ab hero suo solicitaretur ad stuprum, nec ipsa alio posset [illegible] lio importunam illius libidinem diuertere; prouoluta ad solicitatoris [illegible] assumpta crucifixi imagine, quam collo appensam ferebat, sic ipsum [illegible] affata est: Ob illius Dei quem adoras venerationem, oro, abstine à [illegible] quid tibi contingat aduersi: motus solicitator his verbis, intactam virg[illegible] dereliquit.

De Vincentio Rodriguez. Cap. XXXV.

In Brasilia crux publicè delata est; ex Vincentio Rodriguez.

IN Brasilia testatur etiam Vincentius Rodriguez M.D.LII. crucem publica in processione delatam, atque ad sancti Thomæ Apostoli vestigia fuisse collocatam.

De Thoma Sonsa Regio administratore. Cap. XXXVI.

SED & Thomas de Sonsa prouinciæ Brasiliæ regius præfectus testatur perplures ibi publicè fixas fuisse cruces, M.D.LII.

De Ioanne de Baeyra. Cap. XXXVII.

In Moluchis ob contemptum crucis miracula horrenda contigerunt; ex Ioannis de Baeyra litteris.

EX Coccin scribens Ioannes de Baeyra M.D.LIII. narrat in Molucho perplures à Christiana fide apostatasse, redijsseque ad vomitum Mahometanum; disruptis ac proculcatis crucibus, sacrisque imaginibus, atque ob huiusmodi scelus iratum Deũ magno miraculo vertisse fertilissimos agros in sterilissimos, aquas dulces in salsas, strenuam gentem imbeilem, ac pauidam effectam: In meridie solem obtenebratum, vt nec mutuo conspici possent; terrã tremuisse; de cœlo lapides cecidisse ignitos; domos illorum corruisse; arbores radicitus euulsas; inuia quædam facta peruia Christianis. Digna quidem epistola, quæ hoc loco tota recenseatur.

De Petro Alcacena. Cap. XXXVIII.

In Iapone publicè cruces; & solo crucis signo ægritudines pulsæ; ex Petri Alcacenæ litteris.

EX Iapone, cum scriberet Petrus Alcacena ad Conimbriense collegiũ M.D.LIIII. prẹter id quod narrat, publicè solemnique ritu fixam fuisse ingentem crucem, addit illud memoratu dignum: Cum Christianus, inquit, quidam febre laborans remedia petijsset à Baltassare Gaago, responsum accepit, vt se sẹpius crucis signo muniret; eoque peracto, febris euanuit: verũ cum rursus ad idola prolaberetur, maiore fuit febre correptus; ductus autem pænitentia, redijt, veniam ab eodem Gaago petens, qui

& illud iterum iussit, vt sibi crucis signum imponeret, quo imposito ...
adeo liber extitit, vt vlterius illa non laborauerit.

De Antonio Ferdinando. Cap. XXXIX.

In Burro publicè fixæ cruces vt adorentur; ex Antonij Ferdinandi li-teris.

EX Amboino à Burro non procul à regno Ternate scripserat An-nius Ferdinandus M.D.LIIII. collato multitudini Baptismo, ... blico loco fixam fuisse crucem; iussum quoque fuisse omnibus ... prætereuntes genua flecterent, manusque ad cœlum tollerent, v... sorum Iesus misereretur.

De Gonsalo Rodriguez. Cap. XL.

Gonsalus Rodriguez in ditione Præto Iannis Missam celebrauit, adhibi... cris imaginibus; ex eius litteris.

E Portu Archico intra Præto Iannis ditionem M.D.LV. Gon... Rodriguez scribit, clerum ædis sancti Thomæ magno affectum ... se gaudio conspecta tum primum sancti Thomæ imagine, qua... alijs multis attulerat: cumque eò loci altare exornasset, pluribus ... ctorum imaginibus impositis, obtulit etiam Deo in Missa incruentum ... crificium.

De Cosmo Turriano, & insigni miraculo. Cap. XLI.

In Bungo solo crucis signo dæmoniacæ liberatæ; ex Cosmi Turriani li-teris.

COSMVS Turrianus è Bungo M.D.LV. præter id quod ... sepeliendi ibi mortuos, cruce prælata narrat; recolit quoque ... gne miraculum, videlicet, dæmoniacum liberatum epota aqua ... lo crucis signo benedicta, quo suscepto beneficio, agnitaque C... sti fide, baptismo fuisse initiatum. Addit preterea ethnicam aliam dæmo... cam, cum incolumitati fuisset restituta, adijsse crucifixi imaginem, se ... peccatorum multitudine obrutam fuisse deuotè contestatam.

De Pauli Quarti Papæ tempore, deque miraculis, tum in Europa, tum apud Indos patratis. Cap. XLII.

In Polonia ab Eucharistię vulnere fluit sanguis: In India corruptores imaginum Dei *iudicio puniuntur; ex Surio, & Baltassare* Diaz.

PAVLVS IIII. Romanus Pontifex cum magna animi sedulitate, tum reformandis Christiani orbis moribus, tum extirpandis hęresibus, præsertim Iconomachis totus incumberet; & in Europa, & apud Indos egregia miracula contigerunt. Surius enim anno Domini M.D.LVI. ita habet: Accidit hoc ipso anno in Poloniæ regno res memorabilis; fœmina quędã vilis Dorothea Lazezka nomine, Christiana quidem professione, in oppidulo Sachazeto, non longe ab Arce Louiez, cuidam Iudęo annis aliquot seruiuit: Interim vero Iudæus ille sępius eam solicitat, vt sacrosanctum Christi corpus, more Christiano cum ceteris acceptum ipsi perferat, in eius flagitij pręmium ei daleros tres, & vestem sericis fimbrijs ornatam: Et quid non mortalia pectora cogis, Auri sacra fames? fœmina scelerata conditionem accipit, tantillo illecta munusculo, & in ipso Paschatis peruigilio abit ad pagum Cotzo dictum; ibi cum ceteris accedit ad aram, & instar Iudæ accipit Eucharistiam, ac paulò post ex ore extractam in sudariolum reponit, & tertia Paschatis feria Iudęo hero suo illam tradit, ad quẽ tres alij Iudęi huic oppidulo vicini puta Michalecus, Sachaus, & Ioseph⁹ veniũt, fortasis ab illo inuitati: sacrosanctam Eucharistiam in suam synagogam deferunt, pugionibus & cultris confodiunt; & ecce repente ex illa hostia multus emanat cruor, quem perfidi Iudæi cochleari in vitreum calicem trãsfundunt. Re detecta omnes sceleris complices comburuntur, vno excepto, qui fugam arripuerat: quin rex ipse Poloniæ accepto hoc miraculo, in Ecclesiæ catholicæ communione retinenda valde confirmatus est. Quod miraculum nos ideo recensuimus, quia Eucharistia pręcedente crucis signo conficitur, ipsaque hostia, aut Christi, aut crucis imaginem ex formis recipere consueuit, vt cognoscere quisque posit, veritatem corporis & sanguinis sui Christum in Eucharistia ita instituisse, vt ab ea crucis signũ figuramq; non abhorreat, quin potius approbet, etiam consequentibus miraculis.

Baltassar quoque Diaz à Malacca eodem anno M.D.LVI. cum ingentes quasdam pœnas diuina vltione apostatis illatas enarrasset, subijcit duos ex eis rapuisse beatæ Marię imaginem, vt eam discerperent, quod cum agere adniterentur, alteri quidem paulatim manus aruerunt, alter verò cum in mari lauaretur, subitario piscis ictu occisus est.

De Aloysio Frois, & Ioanne Mezchita ac Gonsalo martyre. Cap. XLIII.

Imaginibus conspectis, nonnulli fidem Christi agnouerunt: Gonsalus martyr ob eas; ex Aloysij Frois litteris.

ALOYSIVS Frois è Goa M.D.LVII. scribit pugnantibus Lusitanis aduersus Indos regni Indalcanes Ioannem Mezchitam in sublime extulisse crucifixi imaginẽ, eaq; visa, tum equites, tum peditos in modum ad pugnã fuisse animatos. Scribit quoq; ethnicũ quendam spectabilem virũ ab insula Dinar perrexisse in ecclesiam S. Ioãnis, cõspectis picturis Euæ, & Adam, ac baptismi Christi, adeò fuisse commotum, vt dicisset historias, quas pictura referebat, vt sese baptismo initiari postularet. O quàm efficax fuit hęc picturarũ inspectio, qua homo ductus est ad...

Extãt pręterea eiusdẽ Aloysij ex Goa litterę M.D.LXI. quibus narrat Gonsalum Iesuitam insigni martyrio coronatum, in Manomotapa: Cum enim coram beatæ Mariæ imagine missę sacrificiũ peregisset, delatus fuerat regi, ... eximię pulchritudinis vxorem sociam haberet: ea re audita Rex cũ ... dendę illius mulieris incensus esset, Gonsalus pretioso velo cõtectam ... nẽ ad illum detulit, attestans illã Dei esse matrẽ, ac regũ regis puerperam ... ardẽtius videndę illius desideriũ regem cœpit: Detectam igitur imaginem ... ac mater eius intuentes admodũ sunt gauisi, sibiq; dono dari à Gonsalo ... gitarunt; qui regio in cubiculo honesto quodam quasi oratorio ... to statuendã curauit; cumq; dormienti regi frequenter visione cõ... Christi baptismum ipse, materque, ac alij perplures proceres suscep... postea mobilitate iuuentutis ab idololatris sacerdotibus delusus, ... apostatauit, verum & Gonsalum Dei egregium martyrem fecit; cu... que extremum vitæ spiritum vna Christi crucifixi imago socia fuit, ... idololatris contritam pij Christiani collegerunt.

De Rectore Goani Collegij. Cap. XLIIII.

Regis Mealæ filia, visis imaginibus, fidem Christi agnouit; ex Rectoris litteris.

COLLEGII Goani Rector M.D.LVII. narrat regis Mealæ ... nullo alio potiore consilio persuasum fuisse, vt Christi baptismum ... sciperet, quàm quòd illo etiam tempore quo Mahometanam ... tatem sectabatur, Christianorum frequentaret ecclesias, inq... sacras contemplata imagines, reliquosque ecclesiasticos ritus obseruans... tem ad fidem Christianam subeundam pręparauerat.

De Fr...

De Ferdinando Oſorio, & Franciſco Viera. Cap. XLV.

Baciani Rex crucem adorari iubet, quin proprijs manibus fixit; ex Ferdinandi Oſorij litteris.

IN Baciano Regno (Inſula eſt inter Moluchas) Ferdinandus Oſorius ſuaſerat Regi ante baſilicam Regiam crucem figi, alteram in foro, atque alijs præterea locis alias. Ab eodem quoque Rege (vt ſcribit Franciſcus Viera) publico edicto mandatum fuerat, vt quiſquis illàc trāſiret, genibus flexis, manibusque in cælum tenſis coram cruce procumberet.

Sed & aliam Ferdinandus crucem fabricandam curauerat, quam in ipſo regio cubiculo conſtituerat, monens eum, vt bis quotidie coram illa flexis adoraret genibus, eleuatis in ſublime oculis ac manibus dicens: *Da domine gratiam, vt tuam nouerim voluntatem; daque eius adimplendæ vires.*

Hæc ex ipſo Viera. Addit autem Ferdinandus ipſe litteris ſuis M. D. LIX. Regem ſuis defodiſſe manibus locum, fixiſſeque crucem, magna adſtante ac genua flectente oranteque multitudine: ac tum iuſſiſſe ſub capitis pœna, vt quotidie mane ſinguli coram ea genua flecterent. Narrat præterea Regē, cum de erigenda huiuſmodi cruce fuiſſet primū monitus, vidiſſe hoc inſomnium: Puerulus videbatur crucem in arca quadam ſeruare, hortariq; eum vt ipſam ſuſciperet, euaſurum eū promittens illius auxilio in præſtantem virum. Hæc ex Ferdinandi Oſorij litteris.

De Ioſepho Ieſuita. Cap. XLVI.

Iconomachi adnixi ſunt inuehere Indis ſuam hęreſim, ſed Dei miraculo ſtatim euanuerunt; ex Ioſephi litteris.

QVAE hactenus à nobis enarrata ſunt, pertinent ad Chriſti Apoſtolos conuertendo nouo orbi miſſos, præuia, vt neceſſe eſt, Apoſtolica auctoritate: quorum profectum, ſic Spiritu ſancto opitulante, iam abunde vniuerſus orbis nouit. Verum dęmon boni profectus ſemper inuidus, ſuos etiam eò loci Apoſtolos dirigere adnixus eſt. At quoniam ex operibus cognoſcendos pſeudoapoſtolos docuit Chriſtus, inanis fuit omnis huiuſmodi diaboli conatus, veritate vbique præualente. Ioſeph enim, & ipſe Ieſuita, e Baia à ſancto Vincētio M. D. LVIII. de pſeudoapoſtolis ſcribit in hanc ſententiam: Gallos quoſdam Caluino auctore illò perueniſſe, puduiſſeque eos Magiſtri Caluini nomen recēſere, prætenſo Gallorum Regis mandato multa iactaſſe; ſcommatibus, ac facetijs ignari vulgi animos demulſiſſe, ac vt contra pleraque Catholicæ fidei dogmata publicè

blicè prędicabant, ita aduersus sacras imagines præcipue debacchabantur rum obsistente illis viro pio Aloysio de Grana, non solum nihil profec huiusmodi pseudòapostoli, verum & miraculo Dei nullo persequente a gerunt, derelictis annonis: libris quoque hæresi infectis; nec vllum in re eorum supellectili Christianę pietatis vestigium visum est, quin libro, qu nos Missalem vocitamus, sacras oẽs imagines, aut erasferant, aut fœdarãt. I que illorum exitus fuit obliuio: nullum enim de eis vnquam vlterius aliat nuntium fuit, quasi cum Principe Pharaone fuerint submersi. Sed redeam ad fidelium Apostolorum profectum eiusdem temporis.

De Gaspare Vilella. Cap. XLVII.

In Firando cruces multæ in cælo visæ; ex Gasparis Vilellę litteris.

EX Firando in Iapone M.D.LVIII. scribit Gaspar Vilella, bim trecentum supra mille baptismi gratiam suscepisse: & quamquam uidente diabolo, inde ipse fuisset eiectus, crucesque ab hostibus conscissæ, attamen misericordiarum pater Deus nomen sanctum miraculo confirmauit: multæ etenim in cælo cruces tum visæ sunt. Qua brem qui Christi nomen per fidem agnouerant, in ipsius amore consol sunt.

De Baltassare Gago. Cap. XLVIII.

In Firando Comes quidam populos suos ad fidem hortatur, crucem publice git; ex Gasparis Gagi litteris.

BALTASSAR Gagus etiam è Firando M.D.LVIII. meminit conuersum illustrem quendam comitem, Antonium nomine, subiectos populos ad suscipiendam Christi fidem adhortabatur ctis idolis ecclesias extruxerat; cœmeteria quoq; defunctis sepeli parari iusserat: & vtrobique cruces figi summa pietate curauerat.

De insigni quodam miraculo ex crucis imagine. Cap. XLVIIII.

In Brasilia sola crucis figura eliminat dæmoniaca spectra; ex litteris Brasi incerti nominis.

EXTAT quarundam litterarum exemplar ad Iacobum Lainez, e Brasilia à sancto Paulo, in quibus narratur Indicas aliquot mulier noctur-

nocturnis ſpectris,atque illuſionibus fuiſſe vexatas, eamque ob rem perterritas, domos ſuas crucibus circumambijſſe; ſibi perſuadentes hoc ſigno ſpectra eliminari poſſe: quam ob fidem ab huiuſmodi moleſtijs deinceps immunes extiterunt. Benedictus Deus qui mentium aperit oculos, vt aliud nullum magis opportunum animæ remedium illę quæſijſſe didicerint, quàm ſanctæ crucis ſignum.

De puerulis Indis, De Rege Malauar, ac Franciſco Perez. Cap. L.

Rex Malauar vexillo habente appictum Ieſu nomen, hoſtem deuicit; ex Aloiſij Frois litteris.

SCRIBIT è Goa Aloyſius Frois M. D. LIX. puerulos Indicos tanta pietate ac ſtudio fidei rudimenta perdidiciſſe, vt candelas publicè manibus ferrent populariter, piaſque imagines venerarentur; adeo vt etiam inſenſatorum corda commouiſſent. Extant literæ aliæ eiuſdem ex eadem Vrbe Goa, in quibus innumerabilem baptizatorum enarrat multitudinem magnis ſolemnijs celebratis, præſertim cruce præeunte; additque inſigne quoddã miraculum: Cum etenim Rex Malauar à Rege Biſnaga moueri ſibi bellum perſenſiſſet: carereque ſe opportuno militum numero animaduertiſſet (mille etenim tantum ſibi præſto eſſe poſſe intellexerat; cum hoſtiles copiæ ad ſex militum millia numerarẽtur) magna celeritate rogatum miſit Reuer. Franciſcum Perez Ieſuitam, vt in orationibus coram Deo ſui meminiſſet, petens ab eo ſubſidium aduerſus hoſtem. Franciſcus ad illum miſit vexillum, quo depictum erat Ieſu nomen, monens vt exercitui pręferẽdum curaret, inuocaretque toto corde, ac fide ſanctiſsimum illud nomen: Sperare etenim ſe inuictiſsimũ illum Regem ac Deum omnipotentem, qui illis litteris, ac imagine ſignificabatur, præbiturum victoriam. Hæc veritas adeo ethnici illius cordi impreſſa fuit, vt reſumptis animi viribus, hoſti obuiam factus, illum in fugam verterit, ac perplures occiderit; indeque eodem virtutis infinitę ſigno altera potitus eſt victoria.

De Andrea Eborenſi. Cap. LI.

Godefridus crucis ſigni auxilio Syriam recipit, ac B. Mariæ imagine pauper quidam inter principes pacem conciliat; ex Eborenſi, & Fulgoſo.

EX Andrea Eborẽſi Luſitano præter alios perplures locos quos, pro crucis, atque imaginum vſu, ex Marulo, & Fulgoſo protulerat, & nos opportunis locis adduximus in ſuperioribus ſęculis; duos hic recenſere in ani-

in animo eſt. In titulo etenim de religione ſic hẽt: Godefridus Bollion... tharingorum Dux inter Christianos, premiſſo crucis ſigno, priuata pec... triẽnium integrum in Barbara longinquaque regione inter mille pericul... rumque omnium egeſtate Hieroſolymam, atque Syriam ex infidelium ... nu recepit.

Eodem titulo: Regnante, inquit, Philippo Deodato, cum inter vic... bellum inter Rothomagum Regem, ac ſancti Eegidij comites eſſet, nec... vllis opera finis imponi poſſet, pauper quidam vir Podio, puſillo loco ... cum in parua membrana pictam virginis imaginem cũ filio geſtaret, in ... margine Latine inſcriptũ erat: Agnus Dei dona nobis pacem, eam ſibi ... datã dicebat, & iniunctum, vt bellantes inter ſe populos pacẽ inire verbis ... iuberet. Eius orationi fides habita eſt, atque inita pace, imagini illi ſimiles ... multæ factæ ſunt, quæ geſtantes eas in pileis non in columes ſolum inte... ma præſtabant, verum vt viatico quoq; in itinere iuuarentur, efficiebant ... ex illo, non vt hoc ſæculo cõtigiſſe credantur, ſed ad demonſtrãdam huiu... dreæ erga imagines pietatem.

De Emmanuele Teſſeria, & quodam muto Brachma... Cap. LII.

Brachmanes exhibent ſe dociles in crucis ſigno: Mutus ibi coram crucifi... dem nutibus teſtatus eſt, ex Emmanuelis litteris.

EGoa ſcribens Emmanuel Teſſeria M. D. LX. enarrat ritum inſtitu... catechumenos Indos, ſeq; initiũ facere à ſigno crucis, virtute ill... poſita; quantaque ſit veneratione habendum Chriſtianis, quorum pr... prium inſigne eſt; quin omnium negotiorũ rerumque agendarum ... cipium eſſe, inque omnibus neceſsitatibus aduerſus etiam dæmones, te... rores incutiũt (ſi fides adſit) ſemper præcipua virtute valere, & inferius ... agens de catecheſi, docere ſe dicit eos ad ſanctarum rerum venerationem ... cuiuſmodi ſunt ſacræ imagines, eccleſiæ, cruces. Brachmanes autem cum ... tione ingenioque plurimum valeant, eas ſibi dari efflagitare. Et infra ... narrat:

Puer quidam, inquit, mutus Mauritana lege imbutus, nulla ratione po... in catecheſi Chriſtianis verbis inſtitui, quare ſumpta Crucifixi imagine ... bus ſignificabamus oportere eum in Chriſtum Dominum noſtrum cre... pro nobis crucifixum. Ille vero ad Baptiſmum accedens ſignificabat ſeſe c... dere in eum, vt Deum, ac Dominum, qui cœlos creauerat ac terram, atque ... liqua omnia, tactuque pedum manuum ac lateris Chriſti innuebat illum ... diſſe ſanguinem, & in ſuam ſalutem mortuum; &c. atque ideo adorabat.

De

De Aloysio Goueano. Cap. LIII.

EX Coulam Aloysius Goueanus M.D.LX. scribit, Indos qui ibi baptismo recenter fuerant initiati, lustrali aqua ex vase sumpta sibi frontes frequentius obsignasse, crucis signo per acto.

De Fulgentio Freire. Cap. LIIII.

NARRAT Fulgentius Freire in sinu Arabico se in nauali conflictu aduersus Mauritanos, sumpta crucifixi imagine, cõmilitones omnes in hostem adhortatum fuisse, ex eaque re mouisse omnium animos ad pugnam fortiter ineundam.

De Aloysio Almeida. Cap. LV.

In Iapone miraculum ex læsione crucis: sed et eodem signo victi hostes; ex Aloysij Almeidę litteris.

EX Iapone Aloysius Almeida M.D.LXI. scribit, quendam eò dementiæ venisse, ob defunctos sibi filios, vt omnem huiusmodi calamitatem tribueret Christianæ fidei à se susceptæ. Quam ob rem cum apostataret, ira percitus pugione crucem inuasit; qua percussa domum repetens, vxore pariente editus est infans absque mento, pectoreque adeo aperto, vt viscera paterent, conspicique possent. Narrat præterea cruces publicis locis fixas summa adoratione ab incolis venerari: sed & sacras quasdam imagines tabulis appictas omnibus fuisse venerationi, coramque eis genuflexiones, frequentes etiam orationes oblatas, non à plebe tantummodo, verum & ab illustribus viris.

Idem autẽ Aloysius, ex eodem Iapone M.D.LXVI. narrat aduersus Firũdi Regẽ. Inter Iaponios extitisse milites quosdã Christi fide ĩbutos, q̃bus, priusquam acie instructa manus consererent, flexis genibus crucis se signo munire mos erat, Iesu nomine inuocato, ideoque in ipso conflictus exordio, victoriam fuisse consecutos: felicem autem illum euentum fidei Christianę, eiusque signi crucis virtuti, ipsi etiam hostes adscripserunt.

De Marco Prancudo. Cap. LVI.

In Sorrate Crucifixi imago conspecta expressit lachrymas homini ethnico; ex Marci Prancudi litteris.

SCribens ex Sorrate Marcus Prancudus M.D.LXI. narrat procerem quendã Ethnicũ Crucifixi imaginem cõspiciendam sibi cõcedi efflagitasse, eam au-

tem

tem cum flexis genibus venerabundus prospectaret, obmutuisse; insuper fuisse collachrymatum: sese etiam ad fidem Christi pronum exhibuisse, vt hinc discant Iconomachi præ Ethnicis omnibus se cordis præferre duritie in agnoscendo crucis Christi beneficio.

De Petro Arboleda. Cap. LVII.

In Coccino cruces & imagines latæ ad implorandam Dei opem; ex Petri Arboledę litteris.

E Coccino Petrus Arboleda M. D. LXI. scribens, qua pietate in... remi omnes sese exercerent, refert singulis sextis ferijs actas fuisse ... blicas supplicationes, cruce altari decenter pręparato imposita: ... autem qui præmanibus sacras gestarent imagines, alij cruces, alij cru... cifixi simulachra: atque hoc ordine vnusquisq; Dei efflagitabat opem, mi... ricordiamque implorabat.

Insuper eadem epistola paulò inferius iuxta Insulas Tristani ingrue... tempestate scribit fuisse iniectam fluctibus sacram ceram (Agnus Dei ... gato nomine nuncupatur) atq; apprehensa Crucifixi imagine conscendi... editiorē nauis locum, vt ab omnibus conspici posset: ex quibus rebus & q... uit pelagus, & conspecto in cruce pendente Christo, omnes animi vires ... sumpserunt.

De Abdisu Assyriorum Patriarcha. Cap. LVIII.

Vltra Euphratem prouinciæ omnes fere agnouerunt crucis et imaginum vsum atque Papæ Romano obedientiam spoponderunt; ex Honuphrio, & Surio.

ABDISV orientalium trans Euphratem Christianorum maxim... Patriarcham & crucis, & imaginū sacrarum vsum probasse com... tum habemus. Is enim anno Domini M. D. LXII. Romam longi... mo itinere est profectus, confirmationis petendæ causa, vt est ap... Honuphrium in Pio IIII. ad Platinam. Obedientiam itaque Romanis Pon... tificibus despondit his verbis: Ego Abdisu filius Ioannis de domo Marcia... ciuitate Gezira in Tigridi flumine olim Monachus sancti Antonij Mona... sterij sanctorum Rochæ, & Ioannis fratrum, electus Primas, siue Patriarch... ciuitatis Muzalæ in Assyria orientali, iuro, quòd ita corde credo, & ore con... fiteor S. Rom. Ecc. fidem, approbatis omnibus & singulis illis, quæ ipsa ap... probat, & damnatis similiter omnibus quæ ipsa damnat, amplector, & prom... to, & omnes fratres meos Metropolitas, siue Episcopos, ac diœcesanos quo... modo meæ iurisdictioni subiectos ita tenendum & credendum esse docebo, & modis omnibus pro quibus potero, persuadere conabor, Ita me Deus adiu... uet, &

uet,& hęc sancta Dei Euangelia. In quorum fidē hanc meā fidei professionē, & attestationē manu mea scripsi,&c. Actū Romę VII. Martij anno M.D.LXII.

Si omnia probare se testatus est, quæ Romana ipsa ecclesia probat: sanè & vsum sacrorū simulachrorū ac crucis admisisse putandus est; nā & palliū petijt,atq; obtinuit,quod multis infixis crucibus confici iā alias sępe docuimus.

Deinde Tridentinam synodum probare se, ac executioni mandaturū pollicitus est,in quo doctrina venerandarum imaginum perspicue tradita est. testis est Honuphrius: Surius autem apertis verbis explicat hunc Abdisu publice testatū Romę se imagines Diuorum pijs precibus venerari, ita ille in Commentario anno Domini M.D.LXII. Profectus itaq; ad Assyrios suos, domoq; repetita, omnia ad vnguem præstitit. Scribit enim idem Honuphrius illius vidisse litteras,quibus Romanum Pontificem Pium IIII. monebat,iam se ad suos reuersum incolumem.

Est autem illud adnotandum,ipsam hanc fidei,præcipuè etiam venerandarum imaginum professionem Patriarcham hunc emisisse suo, & quadraginta orientalium Archiepiscoporum, & episcoporum nomine;omnium etenim verbis iurauit,tum eorum,qui intra Turcarum ditionem degunt, tum eorum qui in Perside,vel qui Lusitano subsunt Regi,quorum omnium hæc sunt nomina, vt recenset Sanderus in Monarchia lib. 7. num. 1556. Arbel metropolis,Saraua, Hancaua episcopatus: Cheptia metropolis, Caramleis, Acusch, episcopatus,Nasibin metropolis;Macchazin, Talescaui, Mardin episcopatus, Sceert metropolis, Azen episcopatus,Elchessen metropolis, Zuch, & Mesciara episcopat⁹,Gurgel metropolis,Esci episcopat⁹, Amed metropolis, Chiarurchię,Hayn,Tammir episcopatus, Ormi superior metropolis; Vscimi,& Cuchia episcopat⁹,Ormi īferior metropolis,Durra,Soldos,Eschinuch episcopatus,Espurgan metropolis,Nare, Gien episcopatus,Salamas metropolis;Baumar Schiabatan,Vascan episcopatus, Goa metropolis:Calicuth episcopatus, & Carongol ciuitas. Vt vel hinc quisq; sciat q̃ latè pateat eius iurisdictio.

De Pij IIII. tempore. Cap. LIX.

Pij IIII. bulla professionis fidei,imaginum vsum præcipuè continet; ex eius diplomate.

SVB Pio quarto Romano Pontifice pręter insignes picturas,sculpturas, atq; alia cuiuslibet materiei sacra simulachra,etiā suo iussu confecta: concíliū Tridentinum,in quo de colendis diuorum imaginibus decreta multa sunt,& perficiendū curauit,& confirmauit. Pręterea quoq; promulgata est ab eo bulla M. D. LXIIII. de professione fidei formiter facienda, quā ad verbum refert in ipso Pio Honuphrius, in qua hæc legūtur verba similiter, & sanctos vnà cum Christo regnantes, venerandos, atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre,atque eorum reliquias esse veneran-

das

das firmiſsimè aſſero; Imagines Chriſti, ac Dei paræ ſemper virginis, nec... aliorum ſanctorum habendas, ac retinendas eſſe atque eis debitum hono... & venerationem impartiendam.

De Concilio Tridentino. Cap. LX.

Concilium Tridentinum expreſſim de imaginum veneratione decernit; ex... decretis.

CONCILIVM Tridentinum, quo vix vnquam aliud inſignius... non quidem Patrum frequentia; quandoquidem alia multa fuer... ipſo frequentiora; ſed qui in hoc interſuerunt eruditione, pietate... dentia, ac rerum vſu plurimum valuerunt, atque ex omnibus fer... bis partibus celebres quique conuenerunt; ac præterea quicquid ad ſacra... ta, eccleſiarumque regimen, clericorum, laicorumque ad vitam inſtruen... pertinere poteſt, ac contra omnes ingruentes hęreſes doctrinam hoc... complectitur. Inter reliqua igitur de imaginibus ſtatuit ſeſsione 25. ca... inuoc. ſanct. Mandat, inquit ſancta ſynodus omnibus epiſcopis, & ceter... cendi munus curamq; ſubſtinentibus, vt iuxta catholicæ, & Apoſtolicæ... cleſiæ vſum a primæuis Chriſtianæ religionis temporibus receptum, ſan... rumque patrum cōſenſionem, & ſacrorum conciliorum decreta; in p... de Sāctorū interceſsione, inuocatione, Reliquiarū honore, & Legitimo... ginum vſu, fideles diligenter inſtruant.

Et infra: Imagines porrò Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorū Sancto... templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & ... rationem impertiendam; non quod credatur ineſſe aliqua in ijs diuinitas, ... virtus, propter quam ſint colendæ; vel quòd ab eis ſit aliquid petendum... quòd fiducia in imaginibus ſit figenda, veluti olim fiebat à Gentibus, ... idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honos qui eis exhibetur, re... ad prototypa; quæ illæ repręſentant, ita vt per imagines quas oſculamur, ... ram quibus caput aperimus, & procumbimus Chriſtū adoremus & Sanc... quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur; id quod conciliorum p... tim verò ſecundæ Nicęnæ ſynodi decretis contra imaginum oppugnat... eſt ſancitum.

Illud verò diligenter doceāt epiſcopi per hiſtorias myſteriorum noſtr... demptionis, picturis, vel alijs ſimilitudinibus expreſſas erudiri; & confir... populum in articulis fidei commemorandis, & aſſiduè recolendis; tum ... ex omnibus ſacris imaginibus magnum fructum percipi, non ſolum quia... monetur populus beneficiorū, & munerum, quæ à Chriſto ſibi collata ſ... ſed etiam quia Dei per Sanctos miracula, & ſalutaria exempla oculis fide... ſubijciuntur, vt pro ijs Deo gratias, agāt, ad Sanctorūq; imitationem vit... reſque ſuos componant excitenturque ad adorandum, ac diligendum D... &...

& ad pietatem colendam. Siquis autem his decretis contraria docuerit, aut senserit, anathema sit. In has autem sanctas, & salutares obseruationes, si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta synodus vehementer cupit, ita vt nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuantur. Quòd si aliquando historias, & narrationes sacræ scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, & exprimi, & figurari contigerit, doceatur populus, non propterea diuinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus, aut figuris exprimi posit; omnis vero superstitio in sanctorum inuocatione, reliquiarum veneratione, & imaginum sacro vsu tollatur; omnis turpis quæstus eliminetur, omnis denique lasciuia vitetur, ita vt procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur & sanctorum celebratione, ac reliquiarum visitatione homines ad commessationes atque ebrietates non abutantur, quasi festi dies in honorem sanctorum per luxum, ac lasciuiam agantur. Postremo tanta circa hęc diligentia, & cura ab Episcopis adhibeatur, vt nihil inordinatum, aut præposterè, & tumultuariè accommodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat, cum domum Dei deceat sanctitudo. Hæc vt fidelius obseruentur statuit sancta synodus nemini licere vllo in loco, vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta, vllam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit, nulla etiam admittenda esse noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente, & approbante episcopo, qui simulatque de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in concilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat, quę veritati & pietati consentanea iudicauerit. Quòd si aliquis dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de ijs rebus grauior quæstio incidat; Episcopus antequam controuersiam dirimat, Metropolitani, & comprouincialium Episcoporum in concilio prouinciali sententiam expectet, ita tamen vt nihil inconsulto sanctissimo Rom. Pontifice nouum, aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

De Concilio prouinciali Mediolanensi. Cap. LXI.

Concilio Mediolanensi expressim de imaginum veneratione decernitur; ex eius decretis.

CONCILIVM quoque Mediolanense sub Reuerendissimo Cardinali Borhomęo M. D. LXV. parte prima sic de imaginibus statuit: Cum sacrosancta Tridentina synodus decreuerit, nemini licere vllo in loco, vel ecclesia etiam quomodolibet exempta vllam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo probata fuerit: eiusque diligentię & curę commēdauerit, vt in sacris effingendis imaginibus

nihil falſum, nihil profanum, nihil inhoneſtum, nihil præpoſterè, nihil [...]
rectè atque ordine adhiberetur. Illud in primis caueant epiſcopi, ne qui[d ...]
gatur, aut ſculpatur, quod veritati ſcripturarum, traditionum, aut eccleſi[...]
carum hiſtoriarum aduerſetur, ne cuius lectio prohibetur, eius imago p[...]
lo proponatur. Hiſtoriæ quoque quibus neque eccleſia, neque proba[...]
ptores auctoritatem ullam dederunt, ſed ſola vulgi vana opinione com[...]
dantur, effingi prohibeantur. Deinde vniuſcuiuſque imaginis os, corp[...]
poris habitum, & ſtatum, ornatum, & locum inſpiciendum curent Epi[...]
vt hęc omnia ad prototypi dignitatem, & ſanctitatem apta ſint & deco[...]
que ex imaginis inſpectione pietas excitetur: nulla verò turpis cogit[...]
detur occaſio. Hęc & reliqua huiuſmodi ex Tridentini concilij præſcr[...]
vt commodius epiſcopi exequantur, conuocent ſuorum diœceſum pict[...]
ſculptores, omneſque pariter doceant, à quibus cauere debeant in ſacris[...]
ginibus effingendis, curentque ne illi inconſulto parocho aliquam ſacri[...]
ginem publicè vel priuatim effingant: quòd ſi qui deliquerint, puniantur [...]
ipſi artifices, quàm ij quorum ſumptibus, vel iuſſu effictę erant imagine[...]
rochi vero epiſcopo deferre debeant. Quod ſi quæ iam pictæ imagines [...]
ue ſimulachra ob artificum temeritatem aut inſcitiam eiuſmodi fortaſ[...]
rint, vt ferenda nullo modo videantur, curent Epiſcopi doctorum [...]
& peritorum virorum conſilio adhibito, vt omnino deleantur, vel ſalte[m ...]
qua ratione corrigantur. hæc illo in concilio, cui nos quoque manu[...]
ſubſcripſimus, cum illi interfuerimus pro epiſcopo Aſtenſi abſente, [...]
gitimè impedito.

De Concilio Prouinciali Beneuentano. Cap. LXII.

Concilio Beneuentano expreſsim de imaginum veneratione decerni[...] eius decretis.

CONCILIVM quoque Beneuentanum ſub Reuerendiſsimo C[...] nali Sabello M. D. LXVII. cuius ego indignus cōprouincialis, [...] fraganeus epiſcopus exiſto, integram Pij IIII. bullam de profe[...] ne fidei recenſet; habetque pręcipuum de imaginibus caput i[...] verba: Et ſi ſancta Tridentina ſynodus latè complexa eſt, quæ in ſacris [...] ginibus, ſanctorumque reliquijs, & inuocatione ſeruanda ab epiſcopis [...] tamen rogandos commonendoſque eos eſſe duximus, vt in eam maxime [...] ram incumbant, vt in eccleſia Dei nihil inordinatum, nihil præpoſterum [...] nihil quod fidelium oculos, menteſque offendere poſsit, pingendum, co[...] candum, collocatumve retinendum permittant: & propterea ſi quod im[...] nis ſimulachrum pictum fictumue, aut altare non aptè, non ſuo loco p[...] non

non ea qua decet latitudine, & reuerentia ſeruari, teneri, aut alio quouis modo haberi, ex quo vel ſcandalum, vel contemptus oriri poſsit, repererint, ad quamprimum emendandum, amouendum, dilatandum, aliò transferendum, aut omnino antiquandum curent.

De Concilio prouinciali Rauennate. Cap. LXIII.

Concilio Rauennæ expreſsim de imaginum veneratione decernitur; ex eius decretis.

CONCILIVM etiam Rauennate ſub Reuerendiſſ. Cardinali Iulio Feltrio Sabinẽſi epiſcopo M.D.LXVII. in quo interfuimus & nos cũ R.P. Epiſcopo Fanenſi, cuius Vicarij munus exercebamus, prę-ter id quod profeſsionis fidei bullam Pij Quarti integram habet, in qua de colendis imaginibus agi iam aliàs diximus; habet etiam duo capita de eadem re pertractantia. In primo igitur ſic habet: In ſacris imaginibus effin gendis id primum vitetur, ne inſolita aliqua imago vel inſolito modo pingatur, ſculpatur, vel apponatur, præſertim in eccleſijs, atque alijs pijs & religioſis locis: nihil pręterea indecens, indecorum, laſciuum, profanum, habitu, vel vultu, ac toto corporis ſtatu adhibeatur; atq; huiuſmodi diuinę imagines exiſtant, vt in illis inſpiciendis pietas excitetur: nequaquam in eis appareat, quod prototypo, ac exemplari ſuo, & approbata Eccleſiæ conſuetudine non conueniat. Hæc cap. 1. de imaginibus.

At in cap. 2. ſic habet: Mandamus pręterea eius generis artificibus quibuſcunque, atque imaginum effingendarum curatoribus, vt non niſi de epiſcoporum, vel parochorum licentia, ſacras imagines quouis modo effingere, vel in eccleſijs, pijſq; locis apponere pręſumant; & quę hactenus appoſitę ſunt, ſi ſe rectè non habeant, eas Epiſcopi deleri, corrigi, vel inſtaurari faciant eorũ ſumptibus, ad quos ea res pertinet, ſub eorum arbitrij pœnis.

Ibidem cap. 3. Quod autẽ ad ipſarũ ſacrarũ imaginum cultum & venerationem attinet, eam pariter reuerentiam & honorem illis epiſcopi impendi curent; quam ſacroſancta Tridentina ſynodus ſtatuit: idque ſępius populos edoceri ſtudeant.

De Stanislao Oſio Cardinali, & Epiſcopo Vuarmienſi. Cap. LXIIII.

Oſius inſigniter de cruce, & imaginibus ſcribit, ex Photio; ex eius ſcriptis.

STANISLAVM Oſium fel. recor. epiſcopum Vuarmienſem, & Cardinalem ampliſsimũ, quem noſtri ſęculi ornamentum fuiſſe nemo vnquã

dubitabit; hoc loco lubet adſcribere. Illi quãtum alij mortalium tantum de-
beo: ſicut enim aquila ad volandum pullos ſuos prouocat, ita illius cõſuetu-
dine ad optima ſtudia ſemper excitabar; adeo vt ab eius optimi ſenis late-
iuuenis homo nunquam diſceſsiſſem, ſi ita tempus conceſsiſſet. Hoc ig-
vnum in primis premittendum mihi eſt, neminem vnquam quem legerim
inſigniter de Crucifixi imagine locutum: ille enim in egregia ſua catholica
feſsione de fide, & ſymbolo agens cap. 10. cruce ſignandi morẽ ab ipſis A-
ſtolorum temporibus initium ſumpſiſſe teſtatur: precipue Tertulliani v-
teſtimonio.

Sed in cap. 11. ſic habet: Ad hunc ſignandi nos cruce morem, ad-
cta præterea ſunt Chriſti crucifixi ſimulachra, quæ præferuntur qu-
ſiunt ſupplicationes, quas Proceſsiones vulgo vocant, vnà cum ve-
lis, quæ ſunt Chriſti triumphantis, & in celum ſcandentis inſignia, in-
bus & ipſe Chriſtus ferè depingitur ſiue ſculpitur cruci affixus. P-
feruntur autem hæc adeo, vt indicetur nobis, atque ante oculos
ſtros ponatur, in quo gloriari, in quo ſpem noſtram habere nos de-
oportet.

Et infra: Hęc eſt itaque cauſa, quamobrem in ſupplicationibus, ſiue
ceſsionibus crux præfertur, vt in illa gloriari nos, in illa ſpem noſtram
defixam habere, illius fiduciã nihil non adeo petentes impetrare poſſe
omnibus faciamus; neque verò preferri tantũ crucem inſtituit Eccleſi-
rum & in medio templi cuiuſque in eminentiori loco, vt ab omnibus
ſpici poſsit, Chriſti crucifixi ſtatuam erexit; quo ſicut in ſerpentem æ-
quem in deſerto Moyſes exaltauit, qui morſi à ſerpentibus intuebantur
bantur, ſic qui vellent à morſibus peccatorum ſanari, quos intulit ſerpens
bolus in eum intuerentur, qui pro nobis in cruce pendens mori dignatus
certa cum ſpe remiſsionis peccatorum illius merito conſequenda. At
templis modo, verùm in vijs etiam & compitis Chriſti crucifixi ſignum
erigendum putauit. Fuit hoc priſcis illis temporibus apud nonnullos
re poſitum, priuſquam ad agnitionem veri Dei perueniſſent, vt Mercu-
tuas in vijs collocarent; quòd hunc Deum itineribus præeſſe perſuaſum
berent. Poſteaquam verò depulſis errorum tenebris, Euangelij noua lu-
fulſit, deiectæ ſunt ſtatuæ Mercuriales, quæ viarum indices fuerant, & e-
in locum erectæ ſunt ſtatuæ Chriſti crucifixi, vt ne viatores quidẽ aliud
tes, tanti beneficij poſſent obliuiſci.

Et mox: Sic igitur & ingredientium, & egredientium templum,
in viam ſe dantium oculis, Chriſti crucifixi ſimulachrum obiectum
ſemper eſſe voluit Eccleſia. Multò maxime vero eorum, qui ex h-
vitæ diuerſorio æternam illam in domum migraturi, præ ceteris co-
lationis plurimum indigent, quò ſuæ redemptionis pretium agnoſcerent
ac tanto æquiore animo corpus mortis huius relinquerent, indubitanter
ſe cæleſtis patriæ hæredes futuros, cui per Chriſtum cruci affixum ab-
pr-

pro peccatis omnibus est satisfactum, quò in ijs maiore etiam cura obseruari voluit, qui propter scelus aliquod patratum ad extremum supplicium ducerentur, quorum quò magis perterritas esse conscientias oportet, hòc maiore studio solicita de salute eorum mater Ecclesia succurrendum eis esse duxit, ne magnitudine flagitiorum deterriti, consequendę veniæ, spem abijcerent: eius itaque factum est institutione, vt cum ad supplicij locum sontes ducerentur, sacerdos eos comitaretur, Christi crucifixi signum præferret, plectendorum oculis illud ingereret, atque in cruce domini nostri Iesu Christi spem suam omnem eos collocare iuberet.

Et infra, cap. 12. Hinc ille mos, quòd pendentem de collo crucem gestant episcopi, non ob id modo, ne parum aliquando sint memores beneficij per crucem accepti; verum etiam vt admonerētur quò Crucifixi vestigijs incedant. Et mox: Quin etiam quò se cunctis crucis esse ministros declarent, cum aliàs, tum pręcipuè quoties primū in suæ diœceseos ciuitates ingrediuntur, cruce signant obuios quosque, maioreq; solemnitate quadam; idque magis cum sacris operantur, signo crucis benedicunt hominibus, simul illud in memoriam eis reuocantes, quòd per crucem peccatorum remissio nobis obtenta est; neque fructus huius tanti beneficij, nisi per crucis memoriam, perque fiduciam in illa collocatam ad nos redundare queat. Ceterum Archiepiscopo vltra crucem de collo pendentem, pręfertur etiam crux, quoties in publicum prodit, quò nunquam non ante oculos ipsius versetur; vt quemadmodum princeps est Episcoporum, ita se principem esse debere meminerit, ad quęuis adeunda pericula pro fide, & Ecclesia Christi, proq; salute concrediti sibi gregis conseruanda: quin & ad mortem ipsam, si qua id necessitas postulet, appetendam.

Et infra, cap. 13. deplorans huius sęculi hęreticorum rabidam mentem, sic scribit: Porrò Iconomachi simulachra Crucifixi, quæ terrori sunt dęmonibus, ne quid esset quod eorum oculos offenderet, quibuscum non vnum se salis modium comedisse gloriantur, non è vijs, & compitis modo, verum etiā è templis ipsis eiecerunt; vt ne qua tanti beneficij memoria superesset, benedictionum vsum, quę per signum crucis fiunt, quo nos per crucem à maledicto liberatos palam facimus, habent ludibrio, neque ferre possunt, vt per verbum Dei, signo crucis vlla creatura sanctificetur. Hęc ille, qui & plura alia memoratu digna de crucis signo exaggerat, quæ locis illis, atque alibi possit curiosus lector addiscere.

Contra eosdem Iconomachos etiam pro sanctarum imaginum vsu, scribit, adeò piè, vt præcipuè Carolstadij impudentiā tollendi eas à templis deploret libro contra Brentium primo. Detegit quoque Lutheri fraudulentissimam versutiam, qua cum omnium impietatum auctor esset, simularet se Iconomachiæ aduersarium, cum esset Iconomachorum princeps præcipuus. Sed audiamus Osium illo loco: Quamuis autem, inquit, Vuintembergam reuersus Lutherus, rem ipsam (nempe Carolstadij imaginū demolitionem)

nem) non improbaret; quoniam tamen alio quàm se ipso auctore factū sset, quasi minus rectè neque ordine factum grauissimè reprehendit, ad re non potuit vel statui, vel mutari quicquam ab vllo mortalium, siue ctrina siue in ritibus, nisi prius id per ipsum ita fieri debere sancitum Et ne inanis gloriæ nota sibi inureretur, altera vafritie vtebatur, palam tans, non sibi arridere Iconomachiam, quòd ex ea ad multorum hom cædes negotium perduceretur: Quibus ex verbis putarent homines pij osorem illum fuisse, pacisque cõciliatorem; cum tamen ipse cum ce ditiosis, præsertim Iconomachis, præcipuus cædium semper auctor ex Nam vnico in tumultu, ob suum Euangelion vltra centum hominum corum millia in Germania, ac Lotharingia ceciderunt, vt testatur Sur no Domini M.D.XXV. Sed omittamus huius versipellis dolos; redeam tem ad doctissimum Osium, imaginum egregiū propugnatorē; libro contra eundē Brentium 2. honorificā septimę Synodi faciens mētion Iconomachi omnes damnati sunt, insigne ac locuples pro imaginibu monium profert ex Photio, quo nihil potest legi luculentius; cuius v benter hic referremus, nisi iam superioribus Centurijs opportunius fuissent. adijciemus tamen hęc ipsius Osij verba: Fuerat iam antea heresis hęc Iconomachorum à Gregorio III. qui Leonem etiam Imp rem, per quem euersæ fuerant imagines, & eiectæ percussit anathemat idem statuit contra filium eius Cõstantium (qui sui patris impietatem imitatus) Stephanus Papa III. Atque hęc sufficiant ex Osio.

De fratre Sixto Senensi. Cap. LXV.

SCRIPSIT & defensionem pro imaginibus frater Sixtus Sene dinis Prædicatorum in sua bibliotheca lib. 5. annotatione 24 nia Baltassaris Hiemarij, qui ob hanc Iconomachiæ hæresim V combustus est, fundamenta confutauit.

De Nicolao Sandero. Cap. LXVI.

Sanderus egregius crucis & imaginum propugnator; ex eius libris.

HABEMVS & Nicolaum Sanderum virum egregium, qui libr uersus Iconomachos admodum recens edidit, quos inscript typica imaginum veneratione. sed & in Monarchia sua lo tissima, frequenter Iconomachos confutat: Egregiam autem fert rationem pro cultu imaginum lib. 8. cap. 25. his verbis: Quicqui veritas est, idolum esse non potest: quia idolum est mendacium, & mundo: Imagines vero Christi & Sanctorum, ac multò magis Sacrament altaris, veritatis cuiusdā signa sunt, nec aliter à nobis honore aliquo af

tur, quàm vt ſigna ſunt rerum earum, quæ tum veræ, tum ſanctæ ſunt; non poteſt ergo fieri vt colentes veritatem, aut ſignum aliquod veritatis in eo gradu, quo ſignum eſt eadem opera colamus idolum.

De Mutio equite Iuſtinopolitano. Cap. LXVII.

Mutius egregius crucis & imaginum propugnator; ex eius ſcriptis.

MVTIVS quoque Iuſtinopolitanus inſignis fidei catholicę defenſor, aduerſus Cẽturiatores ſcribens eccleſiaſticam hiſtoriam, acutiſsimè tuetur cultum crucis & imaginum lib. 1. cap. 9. præcipuè verò cap. 36. agit de imaginum cultus defenſione: crucis autem vſum probat ex geſtis Ioannis Euangeliſtæ lib. 1. cap. 26. & ex ſcriptis B. Martialis eodem lib. 1. cap. 51. atque alijs quamplurimis locis eodem ac ſequenti libro: Sed & alijs ſcriptis eius eadem fides (vbicũque res tulit) apertiſsimè ab illo defenditur.

De Laurentio Surio Carthuſiano. Cap. LXVIII.

Surius egregius crucis & imaginum propugnator; ex eius libris.

LAVRENTIVS Surius Carthuſianus ſcriptor huius ſæculi & pius & peregregius, in Iconomachis confutandis vbique eſt frequẽtiſsimus: ex eo enim iam ſuperius perplures locos citauimus, quos ſuperuacaneum fuerit hic recenſere.

Sed audiamus eum ſub anno Domini M.D.XXXVII. Porrò, inquit, aras & imagines ſacras è templis abolere, quid eſt, obſecro, aliud quàm ex rudis & ſimplicis plebeculę animis omnem Chriſti Domini, ac ingentium beneficiorum, maximèq; acerbiſsimæ Paſsionis eius memoriam, omne quoq; verę virtutis & pietatis ſtudiũ euellere? An nõ hoc planè Turcicum, & Tartaricum eſt? Et quanquam innumerabiles loci ſint etiam pro crucis ſigno, tamen vel ille locus non eſt pretermittẽdus, quo aduerſus Magdeburgenſes agit ſub anno Dñi M.D.LX. ex ſanctis Patribus citans teſtimonia ad dicti ſigni efficaciã confirmandã, pręter id quod multa narrauit miracula, hoc ſolo ſigno patrata.

De Pij V. Pont. maximi Catechiſmo. Cap. LXIX.

Pius V. crucis ſigno dæmoniacas liberauit: in Catecheſi expreſſim iuſſit de cruce & imaginibus agi; ex Surio, & Catechiſmo.

PIVS V. præter id quod indefeſſa oratione coram Crucifixi ſimulachro aſsiduus videretur, ac pręter id, quod dæmoniacas quinque ſolo crucis

figno liberauit, teste Surio, anno Domini M. D. LVI. palatinas ędes per-
chris sacris picturis, quamplurimis locis exornauit; verũ etiam illius iussu
tus est catechismus locupletissimus, quo de imaginibus tum piè, tum d
ter differitur: nam in decalogo ad illa verba; Non habebis deos alienos
bet: Nec vero quis existimet omnino pingendi, fingendi, aut sculpendi
hoc pręcepto prohiberi; nam in scripruris iussu Dei simulachra, & im
effectas legimus Cherubin, serpentis æneі. Et infra: Angelis etiã tum h
na species, tum alæ affinguntur, vt intelligant fideles quàm propensi sin
manum genus, & tanquam parati ad ministeria Domini exequenda.

Et quanquam eodem loco plurima differantur scitu digna, quæ brev
causa omittimus, tamen ijs quæ sequuntur contenti erimus: At vero,
cum Christus Dominus, eiusque sanctissima & purissima mater, cet
omnes sancti, humana prędіti natura, humanam speciem gesserint, con
gines pingi, atque honorari, non modo hoc pręcepto interdictum nõ
etiam sanctũ & grati animi certissimũ argumentũ semper habitũ est, qu
Apostolicorum temporũ monumẽta, & œcumenicæ Synodi, & tot sa
morũ doctorumq; Patrum inter se consentientium scripta confirmant
lum autẽ licere in Ecclesia imagines habere, & illis honorem & cultum
bere ostẽdet Parochus, cum honos qui eis adhibetur referatur ad proto
verum etiã maximo fidelium bono ad hanc vsq; diem factũ declarabit
Damasceni libro, quem de imaginibus edidit, & septima Synodo, quæ
cunda Nicæna intelligitur: Verum quia sanctissimum quodque instit
stis humani generis suis fraudibus, & fallacijs deprauare contendit,
forte populo hac in re peccatum fuerit, Parochus Tridentini concilij d
secutus, quo ad eius fieri poterit, studebit corrigere; ac decretum q
ipsum, cum res tulerit populo interpretabitur: tum rudes, & qui imagi
sarum institutum ignorant, docebit, imagines factas ad vtriusq; testam
gnoscẽdam historiã, atq; eius memoriam identidem renouandã; qua
uinarũ memoria excitati ad colendũ atq; amandũ ipsum Deũ vehem
flãmemur: Sanctorũ quoque imagines in templis positas demonstrabit
colantur, & exemplo moniti, ad eorũ vitam ac mores nos ipsos cõfirm

De Gregorio XIII. Papa. Cap. LXX.

*Gregorius XIII. magna impẽsa Angelorũ & Sãctorũ imagines fieri fe
suo tempore toto in orbe ab imaginibus miracula prodierunt; ex Iesuitar
teris, in vrbe Roma, & alibi.*

GREGORII XIII. verãm erga sacras imagines pietatem test
res ipsæ. Gregorianum enim basilicę Vaticanę sacellum ab ips
tructum, musiuo, aureoque opere incredibili ferè artificio c
tum Christi, B. Mariæ, Angelorum, ac Sanctorum imaginibus
exornatum conspicitur, cui accedunt tot insignia nationum ferè om
tur

tum Romæ, tum reliquis Europæ prouincijs erecta collegia, in quibus sacer imaginum cultus præcipua religione seruatur. At præterea eius tempore circa venerãdas imagines perplura patrata sunt miracula, in ipsa etiam vrbe Roma, quæ nec à pertinacibus ingenijs vlla tergiuersatione negari possunt: Tabellarum enim innumerabilis copia est, quibus & appicta miracula, votaque continentur præcipuis in ecclesijs. Verum recentissima sunt & maiore etiam numero quàm alibi ea, quæ Romæ in Suburra ab imagine Diuę Mariæ in Aede in Montibus visuntur.

Et vt vniuersus etiam orbis in eadem pietate consentire videatur, apud Antipodas quoque ipsos ab imaginibus sacris miracula coruscarunt: Nam anno Domini M. D. LXXVI. nona Septembris in Iaponio, cum energumena quędam mulier gentilitio more impieque exorcizaretur ab idololatra sacerdote, forte incidit ibi spectatorem fieri Ioãnem Gorum Christianum virum B. Mariæ virginis imaginem præcipua pietate, in sinu deferentem. Energumena viso Goro, irridere cœpit gentilitium sacerdotem, exprobrans illi imbecillitatem, attestans nulla re alia se terreri posse, quàm ea, quæ in Gori sinu lateret: eam ob rem Gorus producta ab sinu imagine proxime mulierem accedens, crucis signo adhibito Dominicam orationem pronuntiauit. Visa imagine mulier toto corpore obriguit, oculos contorquens, simulque in summum furorem versa adeo, vt nec à quatuor pluribusue apprehensa coerceri posset, clamabat vt Gorus eijceretur; sibi non patere, vnde egrederetur, donec Gorus cum imagine crucis, beatęque Mariæ locum occuparet. Tandem perseuerante in oratione Goro, dęmon elata fatebatur voce, se eò loci diutiùs subsistere non posse, abscessurumque se si Gorus loco cederet, Gorus vbi paululum secessit, mulier vti mortua concidit: Tum Goro rursus accedente, orationeque adhibita, visa est tandem mulier reuiuiscere: quamobrem tum ipsa, tum vir, liberique eius omnes, idololatra quoque sacerdos Christianæ fidei lauacrum subierunt. Hæc è Iaponio scribit Franciscus Cabral Iesuita, nuntiorum tomo 4.

De Marco Antonio Natta Astensi Iurisconsulto. Cap. LXXI.

Marcus Antonius Natta metro Crucifixi imaginem exornat, ac loquentem repræsentat; ex eius carminibus.

LVBET autem opus hoc claudere eleganti illo carmine, quod cecinit Marcus Antonius Natta Astensis mihi conciuis, ac Dominus: vir omnium scientiarum peritia præstantissimus. Nam & Rhetor insignis, Philosophus peracutus, Iurisprudentiæ huius sæculi quasi quoddam columen fuit; atque post hæc etiam poesim addidit; condiens omnia summa

catholicæ fidei pietate, vt ex ipsis illius editis voluminibus quisque veritatem assequi potest. Christum igitur crucifixum habens appictum, effinge genus humanum alloquentem.

Huc me felici descendere iussit olympo;
Hic me non vno vulnere fixit amor.
Fecit amor, caput vt spinarum scinderet orbis
Pectus vt hauriret lancea, fecit amor.
Solus amor de me potuit perferre triumphum:
Ille pedes clauis fixit, & ille manus.
Si cupis ergo animi mihi signa rependere grati,
Dilige: pro tantis sat mihi solus amor.

Liquet

LIQVET igitur in hunc vſque diem ad nos deriuaſſe fidem, traditionemque Apoſtolicam perpetuò obſeruatam in colendis imaginibus, quarum veneratione totius orbis ambitus coruſcat: Nam e Luſitania ad Iapones nobis Antipodes ſex millium leucarum interuallo per auſtralem orientalemque plagam adnauigatur; totoque hoc itinere fides hęc noſtra, accedentibus miraculis viget. Rurſum ex eodem Luſitano littore, interuallo non admodum diſpari per occidentalem, aquilonaremque plagam in idem Iaponium, & ad Moluccas traijcitur, atque vniuerſo hoc etiam itinere fides eadem inuiolata ſeruatur: adeo, vt fateri oporteat vniuerſum, integrumque terræ (vti zona) ambitum, huic Romanæ parere doctrinę, ſpiritualique regno. latiùs etenim, ac longiùs ſeſe diffudit Romana ſpiritualis hęc ditio, quàm temporalis olim Babylonica, ſeu Aſſyria, Macedonicauè aut Ethnica Romana. Numquam enim eorum imperia integrum totius mundi ambitum complexa ſunt, ſicut hodie perſpicuè videmus; quandoquidem Romano Pontifici, ipſi quoque Antipodes in rebus fidei parere noſcuntur, vt iure Pſalmus ſeptuageſimus primus id expreſſiſſe videatur, dicens: Et dominabitur à mari vſque ad mare; & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum: Propterea cum etiam pſalmo prædictum ſit: In omnem terram exiſſe ſonum eorum; & in fines orbis terræ verba eorum, videlicet Apoſtolorum, apoſtolicorumque dogmatum; ac dein videamus hodie in omnes fines terræ tranſijſſe ſonum hunc Romanæ Eccleſiæ, de eius ſanè fide prophetatum fuiſſe, vel experimento cognoſcimus, non de ſono Lutheri, Zuinglij, Oecolampadij, Caluini, ac conſimilium nebulonum; quorum memoria perijt cum ſonitu. Vnde omnibus conſtare liquidò poteſt, veritatem fidei à nobis tantum ſtare, non ab illis alijſue impijs Iconomachis, & ſectarijs.

Nam & hodie ſub beatiſsimo Sixto V. videmus Regios iuuenes Iaponios Romæ degere, nempe Mancium Regi Fiungæ ſanguine coniunctiſsimum, qui nomine verbiſque Frãciſci Regis Bungi obedientiam Apoſtolicę Romanæ ſedi, primum quidem ſub Gregorio XIII. nunc ſub Sixto profeſſus eſt: Michaelem quoque Protaſij Arimanorum regis patruelem, eandem obedientiam ſubiectionemque profiteri noſtris oculis vidimus, eiuſdem Protaſij ſimul & Bartholomęi Omuranorum principis patrui nomine. Sunt horum quoque comites alij duo nobiliſsimi proceres alijs Regibus etiam Iaponicis ſanguine coniunctiſsimi, eadem triennali nauigatione, eademque ſubiectionis cauſa Romam ſimul profecti. Nos noſtris hos omnes oculis videmus quotidie paſsim ſacras venerari imagines, orare, procumbere, ſigno ſe crucis ſignare, crucem crucifixumq; adorare, quod iam antea in Iapone tãquam fidei Romanę præcipuum dogma, ipſo baptiſmi, catecheſiſque tempore ꝑdidicerunt. Neq; verò aliam ob cauſam ad Apoſtolica limina adeò diuturna (nempe triennalis) ſuſcepta eſt ab ijs peregrinatio, quàm vt vera fidei Romanæ ſemina Iaponem vſq; (videlicet Antipodes) perueniſſe, ſuſcepta fuiſſe, creuiſſe, & ſedi Apoſtolicæ Romanæ id totum accepto ferendum, Petriq; Apo-

ſtoli ſucceſſoribus teſtarentur,ac ſeſe ſubiectos extremo ab orbe profitere-
tur,ſigno crucis quaſi perpetuo munimento deducti.

Si igitur animaduerterint Iconomachi,quàm late propagata ſit de col-
imaginibus fides, pudebit eos in angulo propernodum latitantes tam ne-
ſententiam propugnare. Vt igitur manifeſtior fiat huius catholicæ verit-
propagatio,libet orbis partes hoc loco recenſere, quibus & immaginum,
crucis cultum agnitum fuiſſe in ipſo hoc noſtro opere commemorauimus.

Ab Italia igitur initium ſumemus. Actum eſt ante omnia de ipſa omni-
Eccleſiarum matre Roma,de Hetruria tota,Vmbria,Picenis,Flaminia,atq;
Ciſalpinis, cum ipſis quoq; Alpibus: ſed & de Illyricis,atque Epidauri-
Dalmatiæ, ac Sclauorum regnis, ſtudioſe meminimus. De Neapolita-
tiam regni incolis Sicilia, Sardiniaque inſulis, opportune egimus, adeo
vrbes,ac quædam quoque minora caſtra denominata fuerint, vt fuſius ve-
hæc ipſa patefacta cognoſceretur.

Commemorantur itaque in ſuperioribus libris cum

Roma,	Venetiæ,	Fulginates,
Hoſtia Tiberina,	Patauium,	Narnienſes,
Florentia,	Altinum,	Eugubini,
Piſę,	Rauenna,	Oruetani,
Luca,	Forum Syllæ,	Nurſini,
Genua,	Salicetum,	Reatini,
Alba,	Ancaranum,	Deinde Ortenſes,
Aſta,	Tuſcanella,	Canuſini,
Papia,	Tudertum,	Neapolitani,
Monsferratus,	Camaldulenſes,	Caſsinates,
Mediolanum,	Caſtrenſes,	Fundenſes,
Laudum,	Aſsiſinates,	Samnites,
Cremona,	Meuanienſes,	Nolani,
Mantua,	Vrbinates,	Tarentini,
Brixia,	Sentinates,	Brunduſini, Quibus ſi-
Bononia,	Montisfalconij,	dubio etiam finitimæ V-

bes,& Prouinciæ eadem fide acceſſerunt.

Succedit Germania, cuius vrbes, ac prouinciæ pleræque inſigniter fuere
nobis commemoratę, videlicet,

Suetia,	Brabantia,	Saxonia,
Phriſia,	Palatinatus,	Flandria,
Boemia,	Morauia,	Heluetia,

Qua occaſione meminiſſe libuit Vrbium,ac Populorum, quæ ſunt,

Gandauum,	Vltraiectum,	Brandeburgum,
Francofordium,	Spira,	Norimberga,
Moguntia,	Vuormatia,	Lemburgum,

Iu-

Iuliacum,	Colonia,	Fuldenses,
Ancæi,	Bernburgum,	Siluestres,
Baden,	Hasselethum, ac	Hirsuti,
Loen,	Albis, &	Felden,
Nassam,	Istri, fluuiorum accolæ:	Eichstaten,
Leodium,	ac cum ijs,	Xanten,
Herbipolis,	Alberstatenses,	Tumbigen,
Bamberga,	Theutonici,	Monten,
Argentina,	Phrisingenses,	Spanheimen,
Constantia,	Tungrenses,	Sinenses,
Basilæa,	Dorueniensés,	Pinnenses,
Vuintemberg,	Augustaldenses,	Schombach Silua, ac
Sfendelium,	Vespergenses,	Heluetij, quinquepagici,
Rnobloch,	Tuitienses,	& quicquid intra ho-

rum omnium ambitum fuit, eiusdem quoq; fidei fuisse non est ambigendum.

Galliæ quoque, Angliæ, Scotiæ & Britanniæ meminimus, & in eis quarundam Vrbium, ac Populorum, cuiusmodi sunt,

Lugdunum,	Massilia,	Tolosani,
Parisij,	Bethera,	Blesenses,
Aurelianum,	Mimatum,	Lingonienses,
Augustodunum,	Remis,	Rothomagenses,
Vienna,	Cluniacum,	Podienses,
Turoni,	Albimaria; sed & Sancti	Claremontenses,
Bituríces,	Portiani facta est mẽtio,	Lotharingi,
Treuiri,	& Insulæ Vindunitæ,	Northomandi,
Cenomanni,	Mediocantus Siluæ, & vr	Dienses,
Aruerni,	bis Nanneticæ,	sancti Aegidij,
Nobiliacenses,	Bernici quoque comme-	Clareuallenses,
Andegauum quoque,	morati sunt,	Diuionenses,
Narbona,	Burgundi,	Eboracenses, ac
Carnutum,	Aquitani,	Cantuarienses : quibus

omnibus proximi reliqui dubio procul religione nõ dissimili olim semper consenserunt.

Hispaniarum simul etiam meminimus. Nam Lusitani fuere cõmemorati:

Valentini,	Conimbrienses,	Aragones,
Hispalenses,	Bracharenses,	Gerundenses,
Astoricenses,	Caralitani,	Toletani, Galaguritani,

ac præterea etiã ordines Calatrauæ, Tomari, sicut & pietas in Guadalupe: Vnde apertum fit reliquum Hispaniæ eamdem semper fidem tenuisse.

In Pannonia seu Vngaria, Strigonium,

Vienna,	Dorostolum,	Albam,

Bellogradum commemorauimus, ac dein Poloni; dein Rutheni, ac eti Bulgari, & Rhossi; ipsi quoque Moscouitæ commemorati sunt: Sed & Ma siæ, & Gothiæ etiam meminimus.

Et quo ad Græciam pertinet,

Ephesus,	Achaia,	Epirus,
Iconium,	Patreis,	Aegea,
Euxinus,	Corinthus,	Traianopolis, &
Salamina,	Euræa,	Constantinopolis co

memoratæ sunt. Verùm latiùs, ac magis perspicuè agemus mox, cum A ticas Vrbes, & prouincias adnumerabimus. Hactenus enim Europam tum, ac quod proximè illam est, prosecuti sumus.

Asiæ regiones pro imaginum cultu, tam magno numero à nobis com moratæ sunt, vt pro toto orbe sufficere videantur,

Georgiani,	Antiochia,	Nisibis,
Pontus,	Edessa,	Tigris fluminis acco
Pera,	Hierosolyma,	Nicæa Bithyniæ,
Alani,	Cæsarea,	Sergiopolis,
Mesopotamia,	Pergamum,	Bostra,
Scythæ,	Cheretopa,	Miron,
Thracia,	Apollonia,	Damascus,
Armenia,	Chonensis regio,	Ancyra,
Cappadocia,	Scæpseorum regio,	Amorium,
Syria,	Isauria,	Neocæsarea,
Persis,	Apamia,	Sinadorum Vrbs,
Cilicia,	Nissa,	Siricana crux,
Parthia,	Thiatiris,	Cyzicum,
Sarmatia,	Ptolemais,	Studium,
Rhodus insula,	Tarsus,	Amera,
Taprobanes insula,	Chalcis,	Eucania,
Messana insula,	Nicomedia,	Theodoris,
Moluchæ innumerabi-	Tiberias,	Samosata,
les insulæ: Tartari, ac	Nazianzum,	Mopsihestia,
Imperatoris magni	Thebais,	Neapolis Syriæ,
Cam Regna, & ditio	Maumagazæ,	Thabor mons,
nes,	Amasæa,	Assur,
Ascalonia,	Sozopolis,	Babylon,
Hierapolis,	Bethleem,	Anicia,
Berithus,	Chalcedone,	Tzundadaer,

Hebr

Hebron,	Tranacoris Regnum	Dinar Inſula,
Ioppen,	Tanor Regnum	Manupotama,
Ipſi nobis Antipodes,	Ormutium,	Meale Regnum,
Iapones,ac dein	Coccin,	Baciani Regnum,
Cambalienſes,	Amboinum,	Firando Regnum,
Brachmanes & Sinarum immenſæ Regiones,	Burrum,	Malauar Regnum,
	Ternate,	Coulam,
Gezira, & Muzal vltra Euphratem,	Malacca,	Arabicus ſinus.
	Indalcanes Regnum,	

Sed & quæ ſequuntur Vrbes,partim Metropolitanæ,partim Epiſcopales,ad Aſſyriorum Patriarchã ſpectantes,

Muſala,	Zammir,	Vaſchan,
Arbel,	Ormi,	Cuſchin,
Saraua,	Vſcimi,	Cananor,
Hancaua,	Cucchin,	Goa,
Sceert,	Ormi alia,	Calicut,
Azon,	Durra,	Carong,
Elcheſsen,	Soldos,	Chephtiam,
Zuch,	Eſchimus,	Caramleis,
Meſciarra,	Eſpurgan,	Acuſch,
Gurgel,	Nare,	Naſsibin,
Eſci,	Gien,	Macchazin,
Amed,	Salamas,	Talleſcaui,
Chiarna,	Baumar,	Mardin.
Hayn,	Schiabata,	

Africę quoque ambitus non parum hic meminimus, de Aegypto, de Aethiopia ſæpe actum eſt,de Libya,de ampliſsimis Pręto Iannis Regnis, deque ipſo Bonæ ſpei promontorio,vbi etiam nobis quaſi Antipodes ſunt: de Carthaginis Imperio,de Hippone,de Calabrinde,de Ercocco portu,de Triſtani inſulis: quibus locis hęc fides probata eſt.

Noui etiã orbis inſignis facta eſt mentio, quem & Deus magno nobis myſterio agnoſcendum voluit, nec agnoſcendum tantum, ſed noſtra Romana videlicet,ac catholica fide imbuendum. Eò peruenit vera de cruce, ac imaginibus fides:meminimus etenim de pluribus eius orbis inſulis,de Hiſpaniola,de Cuba,de Regibus,de ſancto Dominico,de Villa Natali, de ſancta Magdalena,de Tertuga, ſed & de Vraba,de Mexico,de Baia,& Braſilia:quibus adiacentes regiones & inſulę eandem fidem amplexatæ ſunt.

Hi totius orbis loci à nobis breui compendio commemorantur,quamquã abſque dubio longè plurimi ſunt,ſed præ imbecillitate noſtri ingenij apud au

ctores reliquos exquirere non valuimus, adeo breui temporis interuallo, tanta ſcilicet Scriptorum multitudine: præter id, quod nō omnia litteris ta ſunt, quæ circa imagines contigerunt; aut ſi fuere tradita, exciderunt. N cui dubium eſſe poteſt, Vrbes omnes illas, quarum epiſcopi Concilijs œ menicis interfuerunt, huic fidei ſubſcripſiſſe? Concilio etenim ſexto C tinopolitano plures quàm ducenti interfuere epiſcopi, Concilio Niceno quam trecentum, Lateranenſi prælatorum numerus exceſsit mille, Fra cij ſub Hadriano Papa conuenerant maximo ex omni Europa numero: L duni prælati prope mille: ac nouiſsime Tridenti epiſcopi ferè trecentum rum conciliorum omnium aſſenſus in colendis imaginibus, & cruce per orbem diſſeminatus eſt. Licet nomina ipſarum Vrbium, & Prouinci non expreſsimus; apertiſsimum tamen fit nullam orbis partem hoc fide mine caruiſſe: quin vbique acceptum hoc ſanctiſsimum dogma, ſimulq ipſo probatum, & miraculis illuſtratum; cum Iconomachorum perfidi quam, niſi in latibulis recepta fuerit; & eius auctores mirando Dei co ſuæ impietatis pœnas luerint, ſemper proficientes in peius.

LAVS DEO.

RERVM

RERVM AC SENTENTIARVM MEMORABILIVM INDEX.

B

Bulg-

crucis

D

Domi-

Euphe-

H

Imagi-

Irenęus

Marinus

N

O

P

Ruper-

ac pes

T

Tiberius

FINIS.

REGESTVM.

*ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ
Aa Bb Cc Dd Ee.

Omnes Quaterniones * Sexternio.

ROMAE,
In Aedibus Populi Romani.
M.D.LXXXV.

SIMONIS MAIOLI

ASTEN. EPISCOPI VVLTVRARIEN.

DE IRREGVLARITATIBVS, ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS,

Quibus Ecclesiasticos ordines suscipere, & susceptos administrare quisque prohibetur, Libri quinque

Collecti

Ex sacris litteris.
Ex summorum Pontificum, &
Ex sacrorum Conciliorum, præsertim
Tridentini Decretis.
Ex sanctorum Patrum scriptis.
Ex Theologis Summistis.
Ex historijs Ecclesiasticis.
Ex Canonum interpretibus.

Et obiter

Ex Legibus ciuilibus, & earum Professoribus,
Atque alijs varij argumenti profanis Auctoribus,
Vt Catalogus, quem infra reperies, indicabit.

Omnibus Ecclesiasticis personis Sæcularibus, ac Regularibus, quacumque dignitate fungentibus optima Canonum

Praxis.

SECVNDA EDITIO LONGE MAGIS LOCVPLETATA ET AVCTA QVAM PRIOR.

CVM PRIVILEGIO ET LICENTIA SVPERIORVM.

ROMÆ, In ædibus Populi Romani. M. D. LXXXV.

SANCTISSIMO D. N. PAPAE D. GREGORIO XIII.

Simon Maiolus Episcopus Vulturarien. S.

FATEOR, Beatissime Pater, nullum magis inanem conatum esse, quàm eorum, qui scribendi assumunt prouinciam ea de re, quæ fuerit iam à pluribus pertractata Scriptoribus, quibus æquari difficile sit, superare vero impossibile. Eamque ob causam non dubito aliquibus visum iri, totum hunc laborem meum circa irregularitates incassum desudare, de quibus plurimi circiter triginta doctissimi vberrime, & absolutissime tradiderunt; quorum scripta multis ab hinc sæculis omnium consensu summam auctoritatem ita consecuta esse videntur, vt nulli laudem, aut fidem assequi, vlla spes superesse putari possit. Veruntamen quia didici temporum vicissitudines, rerum quoque vicissitudines trahere, non sum perterritus, quin opus ipsum hoc absoluerim. Prisci etenim illi, etsi sapientissime suorum temporum iura prosecuti sunt, futura tamen prænoscere minime potuerunt: posterioribus etenim Concilijs, & Pontificum decretis plurima eorum, quæ vel ambigua, vel subobscura illi reliquerant, aut penitus prætermiserant, explicata & promulgata sunt. Quamobrem, ne quod ex ipsis supplendum erat, deesset, necessarium esse existimaui, vt collectis omnium Scriptorum etiam sparsim fusis irregularitatibus, prout sua cuiusque ferebant tempora, ordine conscriberem, & quid posterioribus sæculis visu, vel lege subsecutum esset, subijcerem: & quod corrigi compulisset temporum necessitas, etiam adijcerem, ne quis lector incautus, illorum veterum auctoritate falleretur: fallerentur vero quamplurimi, si posteriorum, præsertim Concilij Tridentini Decreta ob oculos non haberent: in quo & de dimissorijs ipsis, deque ordinibus tam conferendis, quàm su-

 scipiendis,

ſcipiendis, & exequendis perplura ſtatuta ſunt: Ordinarijs etiam q
dam conceſſa, quædam ſublata; in criminibus, & ipſorum diſpen
nibus nonnulla immutata; multa quoque conſtituta circa regulares
ſonas maſculos, ac feminas, multa de clericis, de Epiſcopis, ac de
Cardinalibus; adeo vt neceſſe fuerit ad obſtruendam erroris viam, i
lis veterum ſententijs ipſius Concilij locos depromptos ſubijcere: q
ita præſtiti, vt vtrunque ius quisque lector ſine labore dignoſcat. Pr
rea, quoniam ijſdem irregularitatum tractatoribus vnus ſcribendi ſco
fuit de ſola vera irregularitate, reliquis canonicis impedimentis p
tus prætermiſſis: Ego operæpretium quoque eſſe putaui, omnia
(quoad fieri poteſt cum innumera ſint) huic operi congruenti ordi
dijcere; quæcumque enim potui, tam ex ſacris litteris, quàm Pontific
& Conciliorum decretis, Sãctorumque patrum ſcriptis in vnum coll
non quia putem omnia vel obſeruata, vel obſeruanda hoc ſæculo,
vt plenior cognitio haberetur, quid quæque tempora ſtatuiſſent, &
ratio expoſtulare videretur imitari poſſent; præſertim in benefici
concurſibus, atque alijs electionibus, vt collatis perſonarum m
ille videatur eſſe præſtantior, cui minor numerus obſit impedimen
præter id quod quiſque ſe ipſum tanquam in ſpeculo ſpeculari p
quàm multum parumue in virtute profecerit, ſi nouerit quot impe
ta canonica patiatur. Cum itaque hos quinque librorum fructus c
gerim ex eo agro, quem mihi tua munificentia dediſti colendum, æq
mum eſt eos ad te deferri, tanquam à colono ad Dominum, vt tale
quæ mihi exercenda mandaueras, aliquo lucro aucta redderentur.
dignetur S. V. ſerui munus, qualecumque id ſit, grato animo ſuſcipe
Bene valeat B. V. ad annos plurimos; addatque Dominus ad firmiſſi
animi ſui robur, etiam in vniuerſo orbe conuertendo ſummam effic
am: Romæ, Cal. Sept. M. D. LXXV.

PIO LECTORI S.

NON desunt, benigne lector, qui quod nos hoc opere moliti sumus, iam antea & acutius, & doctius pertractarint; nam qui de irregularitate ex professo tradiderunt, triginta ferme eße comperies; præter eos, qui sparsim, obiterque de ea, vt occasio expostulabat, aliquid enuntiarunt: sed si animaduerteris nemo omnium vniuersa irregularitatum genera studuit penitus explicare: alij etenim solam homicidij, alij solam eam quæ ex censuris proficiscitur accurate tractarunt, reliquas omnes vel penitus prætermittentes, vel summis labijs vix attingentes: & præterea, (quoad vetustiores spectat) pleraque ab illis conscripta successiuis temporibus contrario vsu, vel lege immutata sunt. Cum enim temporum necessitas non tulerit semper eadem iuris remedia, coacti sunt Pontifices, & patres in concilijs nonnulla in contrariũ, plurima diuerso iure constituere; adeo quod illorum veterũ Scriptorũ labor, nostro sæculo abunde prodeße minime posset; Recentiores quoque, qui de eadem re fusissime tradiderunt, ita veram irregularitatem summumque eius apicem solummodo prosecuti sunt, vt reliqua canonica impedimenta neglexerint, non animaduertentes nihilominus regulare eße poße, quam id quod obstante canonico impedimento fieret: cum præterea nemo istorum fuerit Concilio Tridentino recentior, in quo de omnibus Ecclesiasticis dignitatibus, deque ordinibus tam suscipiendis quàm exercendis, adeo multa sancita sunt, vt & veterum, & recentiorum omnia volumina propemodum inutilia videri possint, nisi ad ipsius Concilij normam reformentur. Qua ratione vt illorum, & huius postremæ synodi simul ratio haberi poßet, ego omni ope enixus sum, vt omnium, qui de hac re vel ex professo, vel obiter tradiderunt sententiæ, in hoc vnum quinque librorũ volumen summa breuitate redigerentur, tam sub irregularitatis nomine, quàm etiam canonicorum impedimentorum; vt qua parte corrigendæ, aut reformandæ essent, ex posteriorum Pontificum constitutionibus, vel Conciliorum decretis simul collatis corrigi poßent: præsertim ex ipsa Tridentina synodo, ex qua ducentum circiter locos subiecimus ipsis scriptorum sententijs reformandis: sed & Pontificum decreta in hunc vsque diem Beatissimi Gregorij XIII. ita subdidimus, vt vnusquisque certo sibi polliceri possit, nullum in errorem ex vterum scriptis posse impingere: cum & veteris, & nouissimi iuris sanctiones vno loco coniunctas inuenerit. Quæ res tota vt lectori commodiori

vsui esset, in optimum ordinem opus ipsum distinximus quinque libris. Primus enim continet irregularitates ex hominis ortu, ac singulorum membrorum defectu, & quo... bet personarum statu. Secundus hominum studia, ac professiones; qua occasione de m... dicis agendo, necessarium fuit quascunque ægritudines eodem libro subnectere. Te... libro quotquot in iure infames pronuntiantur, omnes annumerauimus, quod nemo al... vnquam præstitit; eodem quoque scripsimus de iniustis beneficiorum possessoribus, sus... ctis, suspensis, excommunicatis, degradatis; nec non de his qui vel loci, vel temp... aut ritus ratione administrare prohibentur. Quarto libro prosequuti sumus omnes... fectus, qui ad ipsum ordinem Ecclesiasticum pertinent, dum vel perperam confert... vel perperam suscipitur. Quintus liber continet omnia crimina quæ à clero deyci... & Ecclesiasticæ personæ nomen extinguunt. Illud vero studiosius enixi sumus, vt au... res sententiarum numquam reticeremus, sed vniuscuiusque (vt decuit) memini... quorum dicta etiam ex ipsis historijs confirmauimus, vt non solum rebus gestis libe... naretur, verum etiam vt ipsæ sententiæ maiorem auctoritatem consequerentur: Pr... rea profanos auctores aliquot non negligendos citauimus, non vt inde aliquid canoni... decerpi posse putemus; sed vt contingentia narraremus, vt vel exemplo profanoru... ad correctiores mores, & ad sacros canones obseruandos longe magis accender... Nihil noui dixisse nos aperte profitemur, nihil enim dictum quod non dictum si... attamen comperies, lector studiose, integros titulos quàm plurimos, & quæstion... susque non paucos a Doctoribus penitus intactos; nam vel nobis facto contigerun... meditando excogitauimus, & pro nostri exigui ingenij facultate ratiocinando di... mus. Superest vt laborem istum æqui bonique consulas: in quo si quid te offender... mus, vt rectè reprehendas: Gratum enim nobis est studiosorum iudicia sicut recta... ita quoque in nos libera sint; namque confidimus eadem studiosorum iudicia vt lib... ita quoque recta futura esse, ne quid perperam reprehendant. Bene vale.

AVCTO-

AVCTORVM NOMINA EX QVIBVS ALIQVID EXCERPSIMVS.

Abbas Panormitanus.
Abbas Trithemius.
Alanus.
Ælianus hist.
Albericus de Rosate
Albertus Brun⁹ Asteñ.
Albertus magnus.
Albertus Galeotti.
Alciatus:
Alexander I. Papa
Alexander III. Papa
Alexamder IIII. Papa
Alexande VI. Papa
Alexander de Hales.
Alexander de Imola.
Alexander de Neuo.
Aluarus Pelagius.
S. Ambrosius.
Anacletus Papa
Anastasius II. Papa
Andreas Eborens. historicus.
Angelica Summa.
Angelus de Perusio.
Annales hispanicæ.
Antonius Butrius.
Antherus Papa.
Antonius Augustinus.
S. Antoninus Florentinus.
Antonius Fonseca.
Archidiaconus Bononien.
Aristoteles.
Armilla Summa.
Arianus historicus.
Astensis Theologus.
S. Athanasius.
S. Augustinus.
Authentica Iustiniani.
Auicenna.

B

Baldus Senior.
Baptista Fulgosus historicus.
Barbatia.
Bartholomæus Brixien.
Batholomæus Caranza.
Bartholomæus Spina.
Bartolus.
S. Basilius magnus.
Bazianus Glossator.
Beda.
Benedictus XI. Papa.
S. Bernardus Abbas Clareual,
Bernardus Iurista.
Bertachinus.
Biblia.
Boatinus.
Boetius.
S. Bonauentura.
Bonifacius I. Papa.
Bonifacius II. Papa.
Bonifacius VIII. Papa.
Bonifacius Rotæ Rom. auditor.
Borgasius Episcopus.
Breuiarium Rom.
Budeus.
Burcardus.

C

D

Nicephorus histor.
Nicolaus de Auximo auctor supplementi.
Nicolaus de Lyra.
Nicolaus Dionysij de Perusio canonista.
Nicolaus de Ploue.
Nicolaus Sanderus.
Nicolaus Papa.

O

Olaus magnus Archiepisc.
Oldradus.
Origenes.
Osius Episcopus Vuarmien. & Card.
Otho Phrisingensis histor.

P

Paleottus Card.
Palladius Cappadox.
Palladius Episcopus Helenopolitan.
Pandectarum libri.
Paris de Puteo.
Paulus Apostolus.
Paulus Castrensis.
Paulus 2. pp.
Paulus 4. pp.
Paulus de Eleazar.
Paulus Manutius Aldi filius.
Pelagius pp.
Pelagius de planctu. Eccles.
Perottus Grammat.
Petrus Apostolus.
Petrus Damiani Card.
Petrus de Ancarano.
Petrus Messia Hispalen.
Petrus de Palude.
Petrus de Vbaldis Iurista.
Philippus Bergomas histor.
Philippus Corneus iurista.
Philippus Francus iurista.
Philo hebraeus.
Pileus Iurista.
Pinitus Episcopus.
Pisanella Summa.
Pithagoras.
Pius 2. pp.
Pius 4. pp.
Pius 5. pp.
Platina hist.
Plato.
Plinius senior.
Plinius iunior.
Plutarchus.
Pontificale Roman.
Pontius S. Cypriani discipulus hist.
Possidonius Calamen. Episcopus hist.
Porphyrius.
Praepositus Alexandrinus.
Procopius.

Q

Quintilianus.

R

Raphael Volaterranus.
Raymundus ord. praedic. compilator decretalium Gregorij Noni.
Rationale diuinorum officiorum.
Rauisius textor.
Rebuffus Iurista.
Regulae Cancell. Rom.
Rhegino histor.
Ricardus 4. sent.
Ripa Iurista.
Rocchus Curtius.
Rodonensis, qui & glossator Raymundi.
Romanus Iurista.
Rosella Summa.
Ruffinus hist.

S

Sabellicus hist.

Sabinus

INDEX

INDEX CAPITVLORVM
TOTIVS OPERIS.

LIB. I.

De diminutis qualibet corporis parte.

De defectibus ob sexum.

LIB. II.

De iudicio

De per-

LIB. IIII.

De indebita susceptione ordinis.

LIB. V.

De

De Apostolicis irregularitatibus.

DE IRREGVLARITATIBVS ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

1 *Irregularitates omnes cōgerere impossibile est. Irregularitatis diffinitio.*
2 *Irregularitas vnde dicatur.*
3 *Metallorū alia caldaria, alia coronaria, alia regularia.*
4 *Dies regulares solis, vel luna.*
5 *Irregularitas quibus verbis à iure inducatur.*

SI In deligēdo genere vitę, ex Gregorij * magni cōsilio, vires suas vnusq; metiretur; aut q̄d sibi conueniat prudēter, ac pie pēsaret, nō esset tā numerosus clericorum cœtus; nec tā facile Ecclesiastica disciplina dissolueret; sed q̄a plurimi sua voluptate capti, ipsū quoq; sacerdotium, cōtemplatione eius, quę in illo est vtilitatis, commodi, aut honoris, toto animo adipisci studēt; īde fit, vt Dei ministerium negligatur, & ij sępe numero ad diuina ingerantur obsequia, quos cōstitutiones sacræ, & sanctorum patrū canones repellēdos esse statuerunt. Vnde mirādum non est, si eiusmodi homines, postquā optatum honorem consecuti sunt, ad * canonū normā vitam suam nō instituant. Sicut etenim ad incognitū sacerdotij onus, absq; cōsilio irrepserunt, * per ignorationem eorū impedimētorū, quæ obsunt sacris ordinib. suscipiēdis, ita quæ susceptis administrādis obsistāt minime norūt, atq; ob eam causam aliquādo etiam ipsa sacrificia nil repugnāte cōsciētia, aduersus decreta patrū perniciose ab eis celebrātur; quę si ab initio didicissent, haud temere (nisi salute prorsus cotēpta) ad sacerdotium prosilijssēt, priusquam Dei intimam vocationē pręgustassent, & Pōtificum (si ea opus esset) dispēsationē exorassent: Quapropter hęc ego cum animo voluerem, & in re tā graui pro me cōsilium caperem, domesticis studijs antequam sacrorū ordinum functiones mihi demādatæ essent, scrutatus sum quotquot impedimētorum genera ordinibus Ecclesiasticis aduersarētur, seu quot irregularitates hominem sacerdotio, aut quouis Dei ministerio īdignū redderent: At parum mihi visum est illa oīa diuturna lectione peruoluisse, nisi etiam, tum ad meā, tum ad aliorum vtilitatem meo labore in publicum ederentur; vt vno loco omnes fere irregularitates, à quouis earum studioso facile com-

Chryso sto. de sacerdotio lib. 3.

periri possent.: eamq; rẽ præstare enixus
sum collectis locis propemodũ ex oĩb.
eorum,qui de ea re scripserunt, volumi-
nib.seruato diligẽter ordine,quo singulę
aptis,& opportunis titulis describerent,
vt in ipso operis ꝑ cursu manifestius res
1 tota apparebit:Et licet oẽs, q̃ contingere
possent oĩno cõgerere irregularitates im
possibile putarint viri doctissimi, vt Al-
uar.Pelag.de plãctu Eccl.lib. 1.art.48. Et
retulit Nauar.ar.c.fi.15.q.1.attamẽ,qua
tenus hoĩ licet ex aliorũ scriptis referre,
si nõ oẽs penitus,saltim plerasq;,aut fere
oẽs gñaliter hoc volumine cõplectemur.

Vt autem de eis agere aggrediamur,
ante omnia sciẽda est ipsa irregularita-
tis diffinitio:Ea sic diffinitur in Spe.tit.
de dispensat.§.Iuxta.in princi.Irregula-
ritas est nota,seu impedimẽtum canoni
cum ex facto,vel defectu proueniẽs, quo
quis ꝓhibetur ad Ecclesiasticos ordines
ꝓmoueri,& in eisdem ministrare; eãdẽ
tradunt Ioã.Andr. & Archid. in c.1.de
re iu.li.6.Alio modo diffinit Lap.in Cle
men.si furiosus, de homici. esse impedi-
mentum canonicum proueniẽs in cleri-
co ex violatione cẽsuræ Ecclesiasticæ, vel
ex alia notabili inobediẽtia: Aliã adfert
Marian.Socin.in c.sentẽtiam,col.2. Ne
cler.vel mon.ex sentẽtia doctorum in c.
ad audiẽtiam,de hom.s.quod irregulari
tas sit ius impeditiuum ꝓmotionis, vel
executionis ordinis,iure diuino, & cano
nico inductũ,pp aliquẽ defectũ, in obe-
diẽtiam factũ, vel negligẽtiam; sed quia
harum oĩum diffinitionũ verba rem to-
tam explicare non videntur;Iccirco oĩb.
his vti possumus, si nõ diffinitionum lo-
co,saltem demonstrationũ: quãdoquidẽ
difficile est irregularitatis veram diffini-
tionem adferre, quę mutabilis est,& nũ
quam eadem perpetuo maneat, sed pro
tpe variatur: nam plures irregularitates
veterum canonũ sunt immutatę, quę[illegible]
sublatę, quędam superadditę: ꝓpter[illegible]
sicut reliquę iuris diffinitiones pericu[illegible]
sę sunt,ob eandem causam, ita hęc p[illegible]
cipuè.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur.

Dicta autem est irregularitas ab eo[illegible]
Ecclesiasticas regulas, seu canones nõ[illegible]
quatur: vnde iure merito q̃squis nõ e[illegible]
2 qualem eum esse canones volunt; vel[illegible]
nõ agit,quod agi,vel omitti canones [illegible]
bent circa ordines suscipiẽdos, vel su[illegible]
ptos administrandos,irregularis est.Sp[illegible]
d.§.Iuxta.ĩ princ.sicut enim inciuile e[illegible]
quod à iure ciuili deuiũ est l.inciui[illegible]
ff.de legi. ita Irregulare est, quod mi[illegible]
me canonicũ; quo verbo licet prisci p[illegible]
tres aliquãdo obiter vsi sint, vt S.Aug[illegible]
ad fratres ĩ eremo, Ser.7. vt in sept[illegible]
Synodo generali,ca.14. habetur di[illegible]
c.quoniam: tamẽ postea Iuristæ,vt p[illegible]
ma alia vocabula, ita hoc quoq; ad pra[illegible]
xim, & iuris terminos trãstulerunt; E[illegible]
meo quidem iudicio nõ inepte, aut in[illegible]
erudite;Nam quemadmodum met[illegible]
rum quędam sunt caldaria,quæ mallei[illegible]
tãtum frangi possunt, quædam corona-
3 ria, quæ tenuãtur in laminas, quæda[illegible]
Regularia, quæ nõ solum malleis fac[illegible]
obsequũtur, & in omnem partem du[illegible]
lia sunt,igne quoq; excoq̃, & vitijs p[illegible]
gari possunt,vt scripsit Plin.li.34.c.[illegible]
fi.& Perottus in commẽtarijs latin[illegible]
guæ,epigrammate secũdo;ita sane [illegible]
mines trãslatione ducta, ij regulares s[illegible]
qui omnem piam disciplinam ductil[illegible]
fuerint,quique igne omnibus vitiis pu[illegible]
gati sunt: cõtra vero irregulares dicem[illegible]
eos;q̃ minime ductiles sint honestis p[illegible]
ceptis,& qui versati nõ sunt in Eccle[illegible]
stica disciplina,& quibus tam corporis,
quàm animi vitia nõ sunt expurgata: Si
4 mile loquẽdi genus, Regulare,s.& Irre-
gulare scripserũt ij,qui temporum com

puta-

putationes ad inueniẽdas singulorum mensium Calẽdas, & singularum lunarum initia docuerũt; nam alios Regulares numeros, vel dies dicũt tam solares, quàm lunares, quòd inuariabiles, atque immutabiles sint, & ab ijs ceteræ normę Calendarum Solis, vel Lunæ deriuare soleant. Gul. Duran. in tract. de comput. Ecclesiast. tit. de anno solar. rub. de septimana, vers. Videndum est autem primo, & tit. de anno lunari, rub. de Regularib. Lunaribus; vnde iure eos irregulares dicemus, qui integro animo, & corpore non sint, qui sibi bene non constent in pietatis perseuerantia, & qui aliorum norma esse non possint.

Quib. autem verbis canones vsi sint ad irregularitatem demonstrandã, nullam certam formam inuenimus, non.n. vno solo verborum genere canones prohibuerunt, aut iusserunt; sed pro opportunitate rei, & negotij aliis, atq; aliis verbis vtendum fuit; quorum interpretatio ad ipsam irregularitatem trahi debet: Nam præter id, quod aliquando expressim de irregularitate dixerunt, sæpius idem senserunt, quando canonicum impedimentum statuerunt, ne quis ad ministerium Dei admitteretur: quocunque etenim modo inductum appareat impedimentum, ne quis possit promoueri, dicitur irregularitas: Spec. ı d. §. iuxta. ver. gñaliter. Et quia varijs loquendi modis irregularitas à iure inducit̃, ideo hoc ꝑ exempla infrascripta demonstrabimus.

Nam in ca. præcipimus, dist. 34. dicitur: non audeas promoueri;

In c. curandum, ead. dist. dicitur: non aspiret ad ordines.

In c. clericus 3. dist. 46. dicitur: non promoueatur.

In c. qm̃, dist. 48. dicitur: cessabit à clero, & à statu sui cleri præcipitabitur.

In c. Teugualdum, 11. q. 3. dicitur sacerdotij officio alienus.

In dist. 81. in princ. dicitur: prohibentur ordinari.

In c. si laici, dist. 34. dicitur: ad ministerium ecclesiasticum non adducatur.

In dist. 42. in princ. ver. si enim vidua, dicitur: prohibendi à sacerdotio.

In c. si quis Episcopus, cum gl. dis. 83. dicitur: suspendatur, vel deponatur.

In c. Episcopum, dist. 45. dicitur: officio suo deijci.

In c. Tanta, distin. 86. dicitur: maledictione ferire.

In c. quoniam, dist. 47. dicitur: deijcitur à clero.

In c. clericus. 1. & 2. dist. 46. dicitur: ab officio degradetur.

In c. qm̃, dis. 47. dr̃: alienus à regula.

In c. consequens, dist. 88. dicitur: à clericalibus officijs cogantur abstinere.

In c. Episcopus, aut sacerdos, dist. ead. dicitur: deijciatur.

In c. Episcopi, 21. q. 4. dicitur: cómunione priuetur.

In c. si cuius vxorem, dist. 34. dicitur: non potest suscepto ministerio perfrui.

Ibid. dicitur: ad ministerium Ecclesiasticum admitti non potest.

In c. de laicis, dist. 34. dicitur: impedimentum præstat, quo minus pertingat sacros ordines.

Sed & in pluribus legum, & canonũ locis reperitur verbum animaduersio, ꝑ pœna alicuius capitalis criminis, quibus locis verbũ illud significat degradationem clerici, & traditionem curiæ sæculari, & consequenter irregularitatem, vt dicit Host. in c. in quibusdam, de pœn. in 6. refert Fely. in c. in nonnullis, de Iudęis, per illum tex. & per gl. in l. imperium. ff. de iurisd. om. iud. tex. & Doct. in c. vt inquisitionis, de hęret. in 6.

Hęc & alia similia dicendi genera frequentissima apud sacros canones repeřiuntur, ita quod quæcunque communioni Ecclesiæ, vel cleri obsistunt, semp irregularitatis, vel canonici impedimēti notam inducunt, vt de singulis ipso opere, & fusius, & opportunius dicemus.

Regulæ quædam generales ad irregularitatem pertinentes.

CAP. II.

1 *Irregularitas ob corporis defectus nō impedit ea officia quæ sine illo defectu exerceri possunt.*
2 *Irregularitatem allegans debet adducere casum legis.*
3 *Irregularis nemo iudicandus est in dubio.*
4 *Scandalum solum inducit irregularitatem.*
5 *Argumentum ab edilitio edicto ad irregularitatem bene trahitur affirmatiue, sed nō negatiue.*
6 *Irregularitatis causa cessante irregularitas cessat.*
7 *Clericari prohibitus, non est prohibitus monachari.*
8 *Irregularitas irregularitati accumulari pōt.*
9 *Irregularitas Iudicio sanguinis non tollitur baptismo.*
10 *Irregularitas, quæ venit ab occulta animi intentione est permittenda conscientiæ Rei.*
11 *Ordinem superiorem accipiēs dicitur ad ministrare, & exequi inferiorem.*
12 *Irregularis non est legitimus accusator, nec testis contra clericum constitutum in superiore ordine; secus contra constitutum in inferiore.*
Irregularitas alia parua, alia magna, alia maxima.

CVm igitur ex ipsis canonū verbis irregularitates proficiscantur, euidenter illud cōsequitur, nullam esse irregularitatem, aut canonicum impedimentum, nisi quatenus iure exprimatur; at nihilominus multæ regulæ in ipsis varijs scriptorū libris cōperiūtur, per quas & Iudex alienam discutere conscientiā circa impedimenta canonica potest, & vnusquisq; pro bono suæ conscientiæ peruestigare debet, inspectis ijs generalibus regulis, quas subijcere operæpretiū est, immo maxime necessarium.

Prima regula: oīs magna deformitas corporis per se sufficit ad reddendum hoīem irregularem, s.ne promoueri possit. Abb. in c. 2. de cler. ægrot. quod procedit etiam si nullam habeat membrorum mutilationem, vt ibi per eum.

Secunda: quisquis ægrotus, vel debilitatus est adeo, vt exercere commode officium suum non possit, abstinere cogitur, & dari ei debet coadiutor iuxta form. c. 2. & 3. de cler. ægrot. vbi Abb. & Alb. in verb. vitiatus, in fi.

Tertia: oīs ægritudo, vel deformitas, vt irregularitatem inducat, residet arbitrio Epī, tanquam boni viri. Archid. 55. dist. in princ. Abb. in c. 2. de cleri. ægrot. Inno. in c. significauit, de corp. vitiat. Tabien. in verb. corpore, vbi dicit, quoad Religiosos arbitrium esse penes eorum superiores.

Quarta: oīs corporeus defectus, quantumuis paruus, vel occultus si faciat sacramenti administrationē minus tutam inducit irregularitatē; idem si gignat scandalū, aut si periculum scādali immineat. Tabien. in verb. corpore, vers. vasis auulsio, citat c. 1. & vlt. de corp. vitiat.

Quinta: oīs mutilatio, aut debilitatio superueniens, per quam missę sacrificium exerceri non possit, ab eo, qui iam promotus est, nō impedit quin reliqua munera sacerdotalia exerceri possint, vt puta prædicatio verbi Dei, confessionum auscultatio, & similia. c. presbyterum, de cleric. ægrot. quod verum est, si sine culpa contigerit ea debilitatio, seu defectus, alioquin si culpa adfuerit, non poterit etiam hæc exer- 1

exercere.Tabien.in verb.corpore.

Sexta:Irregularitates quælibet, & ea-
rum pœnæ à iure positiuo ortum habẽt.
Archid.in c.Apostolica, dist.56. in prin.
Inn.in c.nisi cum pridẽ.de renun.Propte
rea irregularitas nulla alia est, nisi quate
nus est iure expressa. Archi.in c.excõica-
2 tos,11.q.3.Fel.in c.ad audientiã, in fi. de
hom.& text.clarus in c.is qui,de sent.ex-
cõ.in 6. ideo dicebat ibi Nicolaus Dio-
nys.de Perus. quòd qui dicit aliquẽ esse
irregularẽ debet adducere casum legis.

Septima:ex his videretur, quòd nun
quam in dubio quis sit iudicandus irre-
gularis.Spec.in tit.de dispẽ.§.iuxta,vers.
generaliter autem.tex.in c.significasti.2.
de homi.Abb.plene tradit in c.ad audiẽ
tiam.de homic.Quod verum est,quo ad
hoc,vt Iudex,el superior non possit pro-
hibere,& interdicere susceptionem, vel
administrationẽ ordinum,sed quo ad eũ
qui vel promoueri,vel promotus exerce
3 re vult,in dubio irregularem se pręsume
re debet,vt ad cautelam dispensari se pe-
tat,gl.in c.si quis.dist. 51.arg.c.excõicato-
rum.23.q.5.cum gl.ad idem gl.& Hug.
in c.si quis per ebrietatẽ. de conse.dis.2.
Videmus etenim sæpe,quòd lex ipsa pręsumit irregularitatem in obscuris. c. A-
fros, 98. distinc. sic itaq; quo ad ipsum
Reum magis pium est, vt in dubio se pu
tet irregularẽ,d.c.significasti.At iudex in
iudiciali foro in dubio prohibere ei non
debet ordinis susceptionem,vel admini
strationem, nisi constet in iure de irregu-
laritate. Tabi.in ver.irregularitas.nu.3.
Host.in d.cap.ad audientiam.Armill.in
verb.irregularitates.nu.8.& 9.Vnde ma
net conclusio,quòd in foro contentioso,
quoad pœnas iuris in dubio non iudica-
tur irregularitas,at secus in foro consciẽ
tiæ.Abb.in d.c.ad audientiã. Silu.in ver.
homic.3.q.1.in prin.plura Silu. in verb.
dubium.q.4. In foro enim conscientiæ
præsumitur delictum,vt late Dec.in c.in
præsentia,notab.12. in fi. de probat.

Octaua:solum scãdalum, quod pro-
uenit,vel prouenire verisimiliter posset,
ex alicuius ordinatione, vel administra-
4 tione inducit irregularitatem:Host.in c.
cum de tua.de corp. vitiat.vbi Abb. hoc
refert;quod verum est nõ solum in vitiis
animi,sed & in quocunque corporis de-
fectu minimo; & propterea argumenta
ab ędilitio edicto ad irregularitatem nõ
bene ducũtur negatiue,qñquidem mul-
ti corporis defectus ædilitiam actionem
non admittunt,qui tñ inducunt irregu-
5 laritatem,vt in scandalo,quod considera
ri non potest illo edicto. Affirmatiue ve-
ro putarim semper rite argumentum
duci, vt si illi edicto sit locus,consequen
ter & irregularitati.

Nona:irregularitatis causa cessãte,ces
sat irregularitas.c.statuim⁹. & c.Neophy
tus,dis.61.Bern.in c.cũ inter canonicos.
& ibid.Io.And.de elect. est etiam apostil
la Io.And.in c.super eo.in glo.magna.de
6 elect.& est gl. in c. post translationem, in
verb.cessante.de renuntia. exemplo sunt
Io.Damascenus,& Leo Papa I. quib.ab-
scissæ manus fuerunt, miraculo postea
restitutæ, unde cessauit impedimentum
illorum.

Decima: irregularitas quandoq; con-
sideratur nõ ratione ordinum, sed solũ
ratione prælaturę,c.1.de fil.presb.de pœ.
c.in quibusdam.de qua re frequentius
in ipso opere agendum erit.

Vndecima:irregularitas præcipue re-
spicit prohibitionẽ clericandi, non autẽ
ingressum religionis;prohibitus etenim
clericari, non censetur prohibitus fieri
monachus,seu regularis. Abb.in c.in q-
7 busdã.col.1.de pœn. Verum tñ hic pro-
hibitus clericari admissus ad religionẽ,

non poterit ibi fungi prælatura. Abb. ibi.
col. 2. in princ. per illum text.

Duodecima: irregularitas ad irregula
ritatem accumulari pōt; at non ppea is,
8 qui irregularis est ex defectu corporis,
si celebret nouam irregularitatem incur
rit, sed peccat grauissime. Innoc. in c. si ce
lebret, de cler. excō. min. Alberic. in verb.
crimen, circa fi. Silu. in verb. concubina-
rius. q. 4. circa fi. & est irregularitas diffi-
cilior dispensatu, & de Epali fieret Papa-
lis, gl. in c. latores, de cler. excom. Et qđ di
cit Arch. in c. apostolicæ, dist. 56. quòd ir
regularis ex crimine, si administret incur
rit nouam irregularitatem, intelligi pōt
de notorio, & capitali, vel nō capitali no
torio, vt infra tit. de fornic.

Decimatertia: irregularitas qnq; for-
tior est sine peccato, quàm cū peccato:
Exemplū est in eo, qui exercuit iudicium
sanguinis, anteq̃ baptizaretur; nam illa
irregularitas nō tollitur baptismo; ea tñ
tollitur, quæ surrexerat ex voluntario, &
vero homicidio. glo. in c. si quis viduam.
dist. 50. idem in eo, qui duas habuit con
cubinas, nam nō est irregularis, aut bi-
gamus; at qui duas habuit vxores irregu
laris est, vt suo loco dicemus.

9 Decimaquarta: quæcunq; crimina eij
ciunt pmotos, aut inducunt clericis de-
positioné, eadem quoq; inducūt irregula
ritaté, ne pmoueri possint: immo multo
fortius. Spec. in Aureo suo Repert. lib. 1.
titu. hæ sunt irregularitates, quæ impe-
diunt promouendum, in princ. Idem in
Spec. in tit. de disp. §. iuxta. col. 5. versicu.
item omnes casus, qui impediunt.

Decimaquinta: quicquid aliqua rōne
reddit indispositum hoīem ad ordinis
sacrm, dr̃ irregularitas, colligitur ex S.
Thom. 4. dist. 27. art. 4. nec probo distin
ctionem. Archi. in c. 1. dist. 57. qui scribit
aliud esse irregularitaté, aliud canonicū
impedimētū: videtur. n. mihi verbalis di
stinctio; nā qui pmoueri nō pōt canoni-
co obstante impedimento, quid aliud q̃
irregularis est, cum egeat dispensatione?
& ideo melius dixit Spec. in tit. de disp.
§. iuxta. vers. generaliter. dicens qualecū-
que impedimentū ad aliqué pmouendū
sine dispensatione irregularitatem esse.

Decimasexta: Quisquis post peractā
pœnitentiam non habet sui ordinis exe-
cutioné, hic vere irregularis est, de renūt.
c. nisi cum pridem. §. 1. Spe. in d. §. iuxta.
vers. sunt quoque irregulares.

Decimaseptima: plures irregularitate
incurrit clericus, q̃ laicus, & lōge facilius
quàm laici. Silu. in verb. homic. 3. ver. 6

10 Decimaoctaua: qn̄cunque irregulari
tas pendet ab occulta animi intentione,
debet Iudex permittere eam consciētiæ
ipsius Rei. c. ex tenore. de temp. ord. exē-
plo est is, qui occulte occidit aliqué vitā
propriam defendendo, nam quia motus
animi cognosci non pōt à Iudice, an fue
rit ad vlciscendū, an ad iustā defensioné,
æquum est, vt ipsius conscientiæ hæreat
iudex. c. significasti. 2. de homic. ideo ea
conscientia solo iuramēto pbabitur. Qđ
verum est, si ad nullius preiudicium ver-
gat ipsa declaratio de irregularitate; alio
qui si tractetur de preiuditio tertij, for-
san de obtinēdo beneficio per cōcursum
non est remittenda causa conscientiæ ip-
sius, nec ipsius iuramento est standū, sed
aliter illud probandum est, not. Zenz. in
Clem. 1. de homic. expressim refert Ste
pha. Troches, vir Iure canonico peritis-
simus, ibi post gl. in verb. mortem.

Decimanona: quisquis proprio facto
aliū reddit irregularem, ipse quoq; irre-
gularis efficitur, vt puta qui aliū castrat,
alij oculum eruit, manum abscindit, aut
quouis alio modo mutilat. Silu. in verb.
homic. 3. q. 3. vers. Tertium, ad fin. Ratio
est,

est,quia cum ille mutilatus effectus sit irregularis;eadem censura plecti debet, q. irregularitatis causam prębuit;quod primus oium scripsit Gul. de Laud. in suo sacramentali. refert Silu. loco prædicto.

Vigesima: qñque Doct. negant eum irregularem esse, qui eget dispensatione ad ordines suscipiendos:quæ quia facile obtineri pôt, negant esse irregularem, i. nõ esse dispensatu difficilem; cum tamẽ irregularis sit,exemplo est gl.in Clem.1. de homic. in ver.infans, cum alia glo.in c.fi.de cle.pug.in duel.nam maior septẽnio etiam doli non capax,si occidat fit q.dem irregularis, sed perfacile dispensatur,& ideo multi dicunt eum non irregularem, cum tamen vere sit; sed ob id negant eum esse,quia dispensatio nõ negabitur illi:Idem hodie dici pôt in eo, q. occidit per summam necessitatẽ defendendæ vitæ;nam etsi non sit irregularis, ita vt dispensari non debeat, tamen quia causæ cognitio requiritur, & decretum Papæ vel eius delegati, vt super habilitatione fiat declaratio, Concil.Trid.sessio. 14.c.7.de Reform. sequitur, vt interim inter irregulares annumeretur, cum tamen vere irregularis non sit,d.Clem. 1. & ideo quotiescunque est opus declaratoria Episcopi, vel Papæ,semper interim dum pendet declaratio, inter irregulares quisque ponitur,etiam si non esse irregularis postea declaretur; nam eo interim habet quodammodo suas vires ligatas,& manus velatas,& per declarationẽ superioris aufertur vinculum,& velamẽ.

Vigesimaprima: quisquis susceptũ ordinem exercere prohibetur,nullo modo potest ad altiorem ascendere; quia in superiore suscipiendo, est necessaria ordinis suscepti administratio in habitu & paratu proprio; ita quòd ille,qui ascẽdit
11 ad diaconatum,ipsa susceptione diaconatus dicitur administrare subdiaconatum,idem in diacono suscipiente sacerdotium;propterea suspensus, vel interdictus ne subdiaconatum administret, suscipiẽdo diaconatum videtur ita violarę interdictum,ac si in subdiaconatu altari ministraret,vnde fieret vere irregularis, vt opportunis locis dicturi sumus.

Vigesimasecunda: irregularis prohibetur accusare, quia non est legitimus accusator alicuius clerici, qui sit consti-
12 tutus in ordine superiore, quàm accusator, gl.aperte 2.q.7. in princi. in verb. vero, in med.& in c.beati.§.vlt.& ideo etiam non poterit esse testis, ob maiorẽ rationem: sed irregularis poterit esse accusator, vel testis contra constitutum in pari, vel minori ordine, vt ibi habetur, vide c.consanguineorum.3.quęs.4.vide Abb.in c.cum P. de accusat. & indit.inquisit.in verb.laicus.

Vigesimatertia: irregularitas quędã est parua, & ea est omne peccatum mortale, per quod quisque prohibetur diuinis immisceri: & hæc sola pęnitentia tollitur,ita docet Goffred. quem refert Hugol.in apparatu super cap.si celebret. de cleric.excommun. vel interd. Altera est magna irregularitas,& ea non tollit̃ nisi dispensatione Episcopali, vel Papali, & ipsa proprie est irregularitas, vt de ea apparebit in toto isto opere, & hæc distinctio legitur aperte apud Hugol.dicto loco; qui apud me extat non impressus, q. ĩscribitur, Distinctiones Domini Hugolini: potest addi & tertia, quæ maxima est,& quæ nunquam dispensatur, ut in cæco, vel monstruoso, aut bigamo, vel voluntario homicida, vel suscipiente, aut administrante susceptum ordinem in contemptum clauium, cum similibus.

Irregularitas vnde originem traxit, & de irregularitate ab ipsa prosapia.

CAP. III.

1 *Irregularitas quo iure inducta.*
Irregularitates ex varijs causis nascuntur.

Fuerunt autem irregularitates aliæ à iure diuino inductę, Leuit.c.21. Deutero.c.23. & 1. Paralipo.c.28. de consec.dist. 1.c.1. Aliæ Apostolicæ sunt. 1. ad Tim. c.3. & ad Tit.c.1. Aliæ à Pontificib. & sacris Concilijs, quarũ ferme infinita sunt capita, vt suis locis dicemus: Sunt vero varia irregularitatum genera: nam quædam sunt ex ipsa prosapia, quędam ex ipso conceptu hominis, quædam ex ipso corpore, quædã ex sexu; quædam ex ipso hominis statu, quædam ex studijs, & artib. quædam ex varijs homini accidentibus, quædam ex ipsa ordinis collatione, quædam ex ipsa ordinis susceptione, quædam ex ipsius ordinis executione, quædam ex censuris, quædam ex criminib. & per singulos tractatus quædã ob formam, quædam ob locum, quædã ob tempus, quædam ob ritum: quas sigillatim congruenti ordine dispositas, distinctim, & fusius infrascriptis libris prosequemur; nunc autem ipsum opus aggrediendo primum ab ipsa prosapia hominis exordiamur.

De prosapia, genereq; hominis vnde irregularitas promanare consueuit, plurib. locis in ipso opere agemus: Verum hoc loco id quasi summis labijs attingemus: licet enim S. Antherus Papa in Epistola sua ad Episcopos Beticos dicat in Episcoporum negotio prosapiam non esse considerandam: tamen sæpe obesse solet homini, qua ex prosapia fuerit ortus.

Nam omnes natu illegitimi sunt irregulares, vti de eis agemus hoc libro 1.c. 4. siue nati sint à laicis, siue ab ijs qui vel subdiaconi, diaconi, vel presbyteri fuerunt, vti dicemus, hoc libro, c.35.

Filij etiam monachorũ, præsertim illegitimi irregulares sunt, infra. c.35.

Filij etiam legitimi presbyterorũ in paternis beneficijs, seu ecclesiis non admittuntur hoc libro.c.6.

Filij omnes expositi, seu suppositi facile promouentur, nisi causa cogn. hoc lib.c.11.

Ideo filij ignotorum parentum inter irregulares connumerantur, libro 4.c. num.2.

Filij quoque seruorũ irregulares sunt hoc lib.1.c.35.

Filij eorum, qui occiderunt proprium episcopum, li.2.c.3. nec filij tantum, sed & nepotes, lib.5.c.47.num.2.

Filij, & nepotes eorum, qui offenderunt Cardinales, lib.2.c.3. & lib.5.c.4. num.2.

Filij offendentium officiales sancti officij, lib.5.c.46.nu.7.

Filij hæreticorum, quin etiam ipsi nepotes, lib.5.c.46.num.5.

Filij & descendentes à Reo læsæ Maiestatis, li.3.c.1.nu.4.& 14.& li.5.c.

Filij etiam eorum, qui ratam habuerunt offensionem Episcoporum, aut Cardinalium, aut ratum habuerant læsionis maiestatis, lib.5.c.48.nu.2.3.

Filij & hæredes eorum, qui obligati sunt ratiocinijs & alijs litibus inextricabilibus, lib.2.c.11.

Filij & hæredes vsurarij, lib.5.c.29.

Filij eius qui patiebatur morbũ Comitialem, lib.2.c.16.

Filij etiam nõ debent promoueri ad ordines proprio patre etiam legitimo,

libro

libro 4.c.6.

Sanctimoniales quoque ipsæ patiuntur canonica impedimenta ob prosapiã: nam non possunt esse prælatæ filiæ vel nepotes eorum, qui occiderunt propriũ Episcopum, aut Cardinalem, aut aliter erant Rei læsæ maiestatis, hoc lib. c.29. num.12.

Sanctimonialis quoq; filia clerici constituti in sacris prælata esse non potest, eodem num.12.

Sanctimonialis quoque filia scænici prælata esse non potest. eodem nu.12.

Et de huiusmodi irregularibus ex ꝓsapia fusius in ipso operis procursu agemus: nunc agamus de ipso conceptu, ortuue hominis.

De illegitimorum irregularitate.

CAP. IIII.

1 *Decima generatio quid significet.*
2 *Mandatum de prouidendo alicui de beneficio, intelligitur dummodo sit legitimus.*
3 *Illegitimi fuere viri insignes multi.*
4 *Illegitimi aliquando nascuntur ex ijs, qui inter se contraxerunt matrimonium.*
5 *Matrimonium dirimitur professione religionis ante consummationem.*
6 *Petrus Corbarius AntiPapa inuita vxore ingressus est religionem.*
Pimanus & Melania consensu mutuo religionem sunt ingressi.
7 *Vxor si patiatur decennio virum viuere in Religione præsumitur consensisse.*
8 *Matrimoniũ non dirimitur, etiam si maritus suscipiat ordines sacros, ante consummationem.*
9 *Vxor potest cogere virum subdiaconum, ad cõsummationem matrimonij.*
10 *Vxoris renitentia non impedit, quin character sacri ordinis viro imprimatur.*
11 *Vxore mortua, an maritus possit sine dispensatione administrare ordines, quos suscepit illa viuente.*
12 *Græcorum filij suscepti in sacerdotio, sunt habiles ad ordines, & beneficia, sed non si sint suscepti in Episcopatu.*
13 *Latinus ex dispẽsatione Papæ posset vxore vti & ordine subdiaconatus.*
14 *Illegitimus quandoq; tempore fit legitimus.*
15 *Clericus in minorib. beneficiatus ducendo in vxorem concubinam suam, legitimat prolẽ ante susceptam.*
16 *Illegitimi nati ex concubina, vt legitimi fiãt ex subsequenti matrimonio, tempora conceptionis, & matrimonij debent esse habilia.*
17 *Illegitimus ordinatus ante subsequens matrimonium non purgat irregularitatem ordinis male suscepti ex matrimonio.*
18 *Matrimonium aufert illegitimitatem, sed nõ irregularitatem ex illegitimitate cõtractũ.*
19 *Matrimonium etiam nullum legitimat prolẽ quando causa nullitatis defecerit.*
20 *Matrimonium inter consanguineos ipso iure non legitimat prolem susceptam, nisi in dispensatione exprimatur.*
21 *Papa potest efficere quòd sua prouisio habeat plenum effectum, etiam quo ad præterita.*
22 *Subdiaconi vxorati filij, vt legitimentur requiritur expressio in dispensatione.*
Papa an dispensare possit super voto castitatis monacohrum, dubitatur à nonnullis.

QVisquis extra matrimoniũ nascitur, siue spuri⁹, siue nothus, aut quouis noĩe nuncupetur, promoueri non potest, Deut.c.23. Non ingredietur (inquit) Manzer, (hoc est de scorto natus) in Ecclesiam dñi vsque in decimam generationem: quem ingres-
1 sum in Ecclesiam, non alio sensu capi oportet, quàm ne Ecclesiasticis officiis defungatur; quæ interpretatio comprobatur c. per venerabilem, in fi. qui fil. sint legit. Sicut illa quoque verba, in decimam generationem, ad hunc sensum trahi debent, s. vt perpetuo exclusus censeatur, vt decimus numerus pro perpetuo accipiatur. Scribit Anto. Fonsecca Lusitanus in additione ad Caietanum super d.c.23. Et tametsi eo c. soli Manzeres scorto nati excludi videantur, vt in textu habetur, velut ibi Caietan. scribit, ex adultera: Tñ idem est in quocunque illegitimo: probatur c. nisi cum pridem. §. personæ. de

renun-

renuntiat.vbi gl.& probant omnes Summistæ.in verb.illegitimus.

Sunt autem huius prohibitionis plurimæ rationes:plerumq; etenim illegitimi vitijs pleni sũt, vt singula enarrat Rauis.textor in Epit. Cardin. Paleot.lib.de Noth.ac Spur.Io.And.in addit.ad Spec. tit.qui fil.sint legiti. deinde ignominiosi sunt,quasi ex turpitudine nati, vnde dehonestãdus non est honor clericalis:prçterea nullo discrimine haberetur matrimonij sacr̃m,à fornicatione;quas rationes affert Fõsecca loco præfato. Alia quoque est ratio ĩ detestationẽ paterni sceleris:arg.de hæret.c.vergẽtis:putatur quoque incontinens futurus,& paterni sceleris imitator,cum sit natus ex incontinentia. Iure igitur merito à sanctissimo ordinis sacramento excludendi sunt ij extra matrimonium nati. d.c. per venerabilẽ. & de seru.non ordi.c.consuluit. Qua ratione fit,vt sicut non promouerið, ita nec eligi debeant.c.innotuit.& c.cũ in cũctis. de elect. Quinimmo si Papa mandet nominatim prouideri alicui de beneficio,
2 interpretatio fit,dummodo sit legitimus Bald.in l.neq; nata es.C.de prob.Paleot. de Noth.& Spur.c.57.nu.5.Potest tamẽ illegitimus postulari expectata Papæ dispensatione.d.c.per venerabilem.& gl.in c.Cœnomanensem,dis.56. Quamobrẽ
3 insignes viri quamplurimi ob egregias virtutes,aut ob familiæ auctoritatẽ promoti sunt:nam inter summos Põtifices fuerunt Ioannes X. & Clemens VII. at Cardinales fuerunt Laurẽtius Cibo primus Card.Hippolytus Medices,Franciscus Borgia Valentinus, Petrus Ferricus Hispanus Archiepisc.Tirazzon.Gabriel Rangonius Eps Albæ Regalis; At inter Epos HẽricusEps Leodien.imperij princeps:Ioãnes Matthçus Gibertus Eps Veronensis; per plures affert Paleot. sed ꝙ spectat ad Christophorũ primũ, Leonẽ Quintum, Ioannẽ Decimum octauum, & Bonifacium Septimum,quos doctissimus ille putat illegitimos,potius(pacetã ti viri dixerim) obscuro loco nati dici debent,quã illegitimi: nam horum omnium originem obscuram esse scripsere Platin. Onuphr.Ioannet.atque alij.

Inter illegitimos constat aliqñ annu-
4 merari eos, qui ex ijs nascũtur, qui legitimo coniugio fuerant coniuncti;exemplo est, si duo contraxerint per verba de præsenti,eorumq. alter ante matrimonij consummationem religionem ingrediatur,& ꝓfiteatur, si postea cõmisceantur ꝓles,quæ nascitur illegitima est:sed hæc quæstio multis casib. distingui debet: ante consummationem vterq; põt ingredi religionẽ altero inuito, & reluctãte, quo casu per professionis emissionẽ diri-
5 mitur oĩno matrimonium.c.2.de conuer. coniu.Concil.Trid.sess.24.canon.6.merito hoc casu, qui nascitur, extra matrimoniũ nascitur,ideo illegitimus est. At si post cõsummationem matrimonij, alter ad religionẽ transire velit,altero cõtradicente,vel ignorante,non est solutum matrimonium,nec vsus tori; ideo quicquid inde nascitur,est legitimum:nã ille,qui professus religionẽ cogitur redire ad coniugẽ,& vti copula,cui præiudicare nõ potuit c.quidam.& c.placet.de conuers.coniug.S.Thom.4.dis.37.art.1.In quo casu fuit Petrus Corbarius Antipapa contra Ioannem XXII. nam vxore inuita religionẽ est ingressus: refert Onuphr.& alij oẽs, præsertim auctor ille Ioannes Genesius,qui Ægidij Cardinalis vitam elegãti sermone conscripsit;sed & si mulier viro ad religionem transeunti consentiat, hoc non sufficit quin pçnitere possit, si nõ valeat continere: nam adhuc virum potest repetere,& vti matrimoniali copula; vnde

de quod inde naſcitur, eſt legitimum. ꝓbatur c. 1. de conuerſ. coniug. & eſt ratio, quia in iſtis conuerſionib. cõiugatorum validandis, decretum Epiſcopi requirit, qui non admittet hanc ſeparationem, niſi vel ipſa quoq; ſubeat religionem, ſi ſit iuuenis, vel ſuſpecta, vel niſi ſaltim emittat votum continentiæ, ſi nõ ſit ſuſpecta; c. cum ſis. & c. ſignificauit. cum gl. de cõuerſ. coniug. probat Tiraq. de præſcri. in gl. decem annos, verſ. 22. & videtur glo. in c. agathoſa. 27. q. 2. & tex. in c. ſi vir & vxor. ead. q. 2.

Exemplum in facto olim contigit S. Melaniæ, & Pimano coniugib. copulatis, qui cõi conſenſu ad monachiſmum trãſierunt, vt ſcribit Pallad. Cappad. in vita S. Melaniæ iunioris. c. 49.

Sed & hoc noſtro ſæculo Bonifacius Placidus, & vxor Cæſarea Clara ciues Diœc. Aſculan. tametſi ſupra annos 30. coniugali toro conuixiſſent, die eodem poſt communem, maturamque deliberationem monachiſmum ſubierunt, ille quidem Diui Dominici ordini ſe dedẽs, hæc Diui Franciſci: quorum vterque adhuc, non dicam laudabili, ſed admiranda potius vita inſigniſſimus eſt.

Deficiente igitur hoc Epiſcopi decreto, nudus conſenſus coniugis non ſufficit; & ideo proles naſcetur legitima, ſiue
ipſa exigat debitum, ſiue ipſe qui profeſ- 5
ſus eſt, ſi autem per decennium mulier
7 paſſa ſit virum in religione degere, per id tempus naſcitur præſumptio, quòd Epiſcopi conſenſus, & decretum interuenerit, & oĩa ſint ſolenniter acta, Tiraque. ibidem: ideo poſt hoc decennium quicquid naſcitur ex eis, præſumitur illegitimum: Quando igitur cum conſenſu coniugis, accedit quoque decretũ Epi: quia tãta fit tori ſeparatio; vt vlterius eis non liceat impune copulari, proles quę naſcitur, eſt illegitima, gl. in c. miniſtri. diſ. 81. Abb. in c. litteras. de fil. preſb. arg. c. ſeriatim. diſt. 32. & d. c. agathoſa: nam cũ concubitus illicitus ſit, ſequitur ex illicita copula naſci non legitimum partũ. Ant. Florent. 3. tit. 29. c. 4. de ijs, vide Alberic. in verb. illegitimi; quo loco ex ſententia Inno. Bern. & Goff. putat oẽs iſtos egere diſpenſatione, vt promoueri poſſint: q̃a Eccleſia non agnoſcit hos partus quoad ordines; & ſic inter irregulares adnumerantur: at quo ad ciuilia munera, & hæreditariam ſucceſſionem facile admitto illorum ſententiã, qui putant partus ꝑmiſſos naſci legitimos, vt ſenſerat Archid. d. c. miniſtri. Abb. in d. c. litteras. pro quib. facit illa ratio, ꝙ interdictum ne vir, & vxor vtantur copula, non impedit quin proles naſcatur legitima ab ijs parentib. inobedientib. vt ibi Abb. notat.

Sunt autem hæc oĩa vera eo caſu, quo alteruter tranſit ad religionem: at diuerſum ius eſt, cum vir ſubit ordines ſacros extra religionem; nam ſi matrimonium per verba de præſenti contractum ſit, & ante conſummationem vir fiat ſubdiaconus, ſiue conſentiente, ſiue diſſentiente vxore, matrimonium non dirimitur, contra id quod diximus de religionis ingreſſu: Et ideo cum illæſum maneat matrimonium, vxor cogere poteſt virum ſuum ſubdiaconum ad conſummationem matrimonij, expreſſus caſus in extrauagan. Ioannis vigeſimi ſecundi, quæ incipit, Antiquæ. de voto. Abb. in cap. 2. de conuerſio. coniugat. circa princip. gloſſ. in cap. 1. de voto, lib. ſexto. Vnde partus qui poſtea naſcitur ab hac copula, quia lege probatus eſt, legitimus dicitur, & ad ordines promoueri poteſt, contra id quod diximus de religionis ingreſſu; idem erit etiam poſt conſummationem ma-

monij, ſi vir fiat ſubdiaconus vxore, aut
conſentiente, aut renitente non interpo-
ſita Epiſcopi auctoritate: manet enim il-
læſum matrimonium, & hic ſubdiaco-
nus omnino tenetur perſeuerare in red-
dendo debito vxori. c. 1. de conuerſio.
coniugat. S. Thom. 4. diſtin. 37. q. 1. art.
2. Ideo naſcitur proles legitima, ſiue ip-
ſe ſubdiaconus exigat debitũ, ſiue vxor:
nam ipſe peccat grauiter exigẽdo; at nõ
præiudicat proli, quæ eſt legitima; vt ex-
preſſim tradit Raym. in tit. de fil. preſby.
verſic. pone quòd aliquis. debet etenim
interuenire decretum Epiſcopi, vt con-
ualidetur iſta ſeparatio, d. c. ſignificauit.
d. c. ſi vir & vxor. & ipſa debet cogi voue-
re continentiam. cap. ſi quis coniugatus.
27. q. 2. & cap. coniugatus. de conuerſio.
coniugat. quo caſu, ſi hæc fiant, tanta eſt
tori ſeparatio, vt ſi poſtea copulentur,
proles ab Eccleſia nõ agnoſcatur quoad
ordines; vt diximus ſupra in eo, qui in-
greſſus eſt religionem cum auctoritate
Epiſcopi, gl. d. c. miniſtri. Abb. in d. cap.
litteras. ſed agnoſcetur ſi voluerit iſta ꝓ-
les ingredi religionem, ſicut narratur de
Vrbico Aruerniorum Epiſcopo, cuius
vxor, cum promiſſam in ſeculo continẽ-
tiam ſeruare nõ valeret, tanta temerita-
te, & importunitate ipſius Epiſcopi do-
mum, etiam noctu adijt, vt eum ad con-
ſuetos tori complexus attraxerit, indeq;
nata filia eſt, quę ad religionis profeſſio-
nem admiſſa eſt, vt ſcribit Greg. Turon.
hiſt. lib. 1. c. 39.

Eſt autem hoc loco illud adnotandũ,
quòd vxoris renitentia non poteſt impe-
10 dire, q̄n ſacer ille ordinis character in vi
ro imprimatur actu, & habitu: fit enim
vere ſubdiaconus, & irregularis efficitur
quo ad hoc, quòd executionem non ha-
bet eius ordinis, nec ad altiores aſcende-
re, nec ad beneficia admitti põt. d. extra-
uag. Antiquæ; nec quidẽ vxore mortua,
ſemper enim egebit diſpenſatione, vt ab
hac irregularitate liberetur, ꝑp illã vxo-
11 ris renitentiã, at ſi ab initio ante cõſum-
mationem vxor conſenſiſſet, etiam ſine
auctoritate Epiſcopi, viuente ea execu-
tionem quidem ſuſcepti ordinis non ha-
bet: at ea mortua ſine vlla diſpenſatione
ſuſceptum ordinem adminiſtrare põt,
Abb. in c. placet. de conuerſ. coniug. apo-
ſtilla magna ad Abbatem. in c. coniuga-
tus. de conuer. coniug. videtur ſentire S.
Thom. d. diſt. 37. q. 1. art. 3.

Ex iis illud conſequens eſt; quòd Græ-
corum Epiſcoporum filij ex vxore du-
cta ante epiſcopatum obtẽtum, ſuſce-
12 poſt adeptum Epiſcopatum, ſunt inha-
les ad ſuſcipiendos ordines, quia nec ip-
ſi Græci adepto Epiſcopatu, poſſunt vti
vxore ante ducta; vt expreſſim decretum
fuit in ſexta Synodo Conſtantinop. can.
12. At Græcorum Sacerdotum filij, etiã
poſt ſacros ordines ſuſcepti ex vxore an-
te ducta, legitimi ſunt, & apti ad Eccle-
ſiaſtica omnia miniſteria, quia vxori ad-
huc eos cohabitare Eccleſia tolerat. S.
Thom. d. diſt. 37. q. 1. art. 2. & ead. Con-
ſtantinopol. Synodo. d. c. 12. ideo hi filij
Græcorum ritu, diſpenſatione non obtẽ-
ta promoueri poſſunt. cap. cum olim. de
13 cler. coniu. Idem quoq; erit in omni cle-
rico latino, quem Papa diſpenſarit, vt in
ſubdiaconatu vti vxore iã ducta poſſit;
hoc enim eſt in facultate Papæ, ſcribit
Archid. in c. cum in præterito, diſtin. 84.
intelligendo, vt declarat Abbas in d. ca.
cum olim. de cler. coniug.

E contra aliquando contingit eum,
qui ipſa natiuitate fuit illegitimus, ſuc-
ceſſu temporis fieri legitimum; exem-
plo eſt, ſi quis naſcatur ante matrimo-
nium contractum, illegitimus eſt: at
ſi inter parentes poſtea matrimonium

contra-

contrahatur, vere legitimus fit, perinde, ac ij, qui post matrimonium nascuntur. l.fi.C.de natu.lib.Archid.dist.35.q.7.in princ.& dist.56.in c.Osius: ideo promoueri ad omnes ordines,& dignitates possunt, dispensatione nō petita, nisi ad Episcopatū: in quo obtinendo, egent dispensatione: Abb.in c.ad extirpandas, de fil. presby.& licet gl.in c.innotuit, de elect. videatur sentire, quòd ꝓmoueri etiam possunt ad Episcopatum, tñ id non est tutū in conscientia, vt sentit Silu.in ver. Illegitimus.q.3. Cautius igitur agent, si dispensari petant. Vt autem subsequens matrimonium reddat prolem antenatā legitimam, necesse est, vt tempore conceptionis inter ipsos parentes posset consistere matrimonium; alioquin si impedimentum suberat, quia alter forsan coniugatus erat, si auferatur tale impedimentum,& ipsi contrahant, ille partus conceptus durante impedimento non pōt fieri legitimus, qui fil. sint legit.c.tanta, vbi Doc.& in auth. quib.mo.natu.effic. legit. circa princ.Sil.d.q.3. Et licet aliqui dixerint inspiciēdum tp̄s natiuitatis, per tex. in c.cum in cunctis, ibi sit natus, de elect. vt sentit Hug.35.q.7.in princ. & ibi Archi.tamen cōmunius concludunt Doct. in tempore conceptionis, vnde si vir cōiugatus prægnantem reddiderit mulierē solutam, quæ peperit eo tempore, quo hic coniugatus solutus est ab vxore mortua,& postea simul cōtrahant, ille partus non potest esse legitimus virtute huius matrimonij, nisi mulier ipsa tempore conceptionis forsan nesciuisset hunc virum eo tpe fuisse cōiugatum, ita scribit Bern.in d.c.tanta Host.& glo.1.& Zab. q.11.in nouiss. alias si sciuisset, nullo modo esset legitimus tex.in d.c.tanta.

Quod autem diximus subsequēs matrimoniū reddere legitimum eum, qui natus fuerat illegitimus, ꝓcedit in eo, q̄ cōcipitur,& nascitur ante matrimoniū: at si concipiatur ante, sed nascatur cōtracto matrimonio, habet perinde vere in-
15 genuus, ac natus,& conceptus in matrimonio. Host d.c.tanta, Zab.d.q.11.

Ad hęc de illo opportune tractari cōtingit, qui existens clericus in minorib. beneficiatus, de concubina filios genuerit, eamq; postea in vxorem ducat, certe proles illa fit legitima. Io.And.in reg. sine culpa li.6. Zab.in d.c.tāta.q.4. in nouiss. scriptis, idē quoq; erit si monachus anno professionis pendente ex concubina filium susceperit, quam postea in vxorē duxerit, est legitimus filius, Philip.Frāc. in d c.tanta.q.3.

Hinc illud consequitur, quòd si extrema tp̄a conceptionis, & cotnracti matrimonij fuerint habilia, etiā si medio tpe adfuerint impedimenta, quæ cessarunt;
16 nihilominus proles erit legitima; exemplo est si vir, & mulier tpe conceptionis erant soluti, postea vel vterq;, vel eorum alter transit ad nuptias alienas; defunctis ipsorum coniugibus, si inter se velint contrahere, proles quæ cōcepta erat primo tpe, quo soluti erant, fit legitima, non obstantib. nuptijs alienis interpositis. Abb.in d.c.tanta, Not. ſm Io Andr. in d.reg. sine culpa, in mercur. Alberi. in verb. Illegitime, vers. quid si nato. Abb. in cap. ad extirpandas, de fil. presbyte. sufficit enim vt extrema conceptionis, & matrimonij tempora habilia sint, vt ibi per eum: ex quibus concluditur, omnes prædictos rite promoueri posse, tamquam legitimos: In qua re illud est notatu dignum, quòd si is, qui ex fornicatione natus est, ante matrimonium subsequens, promoueatur ad ordines: subsecuto matrimonio fit quidem legitimus, sed illa indebita or-

dinum

dinum susceptio non conualidatur, nec
habet ordinis executionem, nec ascẽde-
re ad altiores pőt sine dispensatione.scri
psit Vinc.in c.innotuit.de elec.quem re-
fert,ac probat Archi. in c.Osius,dis. 56.
quod est memoria dignũ,s.quod matri-
monium aufert illegitimitatem, sed non
aufert irregularitatem ex illegitimitate
contractam in susceptione ordinum.

Huc spectat, quòd si ab initio matri-
monium non tenuit, vel ex imperfectio-
ne consensus, vel ex defectu formę impo
sitæ ex Conc.Trid.sess.24.c.1.de Refor.
& interim filius nascatur, postea matri-
monium conualidetur, vel ex pleno con
sensu, vel ex integra obseruatione formę,
filius ille redditur legitimus, qui fuerat il
legitimus; item exemplo est si furiosus
contraxerit, & genuerit, & cessante furo-
re perseueret in cõsensu, legitimatur par-
tus. Zab.in d.c.tanta.q.9. in nouiss. scri-
ptis: idem erit si infidelis, & Christianus
contraxerint matrimonium, quod cum
sit nullũ, ob disparitatem religionis, par-
tus est illegitim⁹: si postea accedat baptis
mus in coniuge infideli, cõualidatur ma-
trimoniũ, & partus redditur legitimus
ex sententia Gasp. Calde. & Zab.in d.c.
tanta.q 8.licet Abb.ibi, post Io.And.con
trarium sentiant: quorum nimis rigoro-
sa est opinio, ideo viderentur isti omnes
posse promoueri ad ordines sacros: nam
ex decreto Innocentij ad Ruffum, & Eu-
sebium (quod præfatus Abbas, & Ioãnes
And. nõ viderũt) vere filij legitimi putã
tur.c.deinde, dis.26.& 28.q.1.c.nũquid.

Ad idem dubitationis genus spectat
si duo ab initio scienter contraxerunt in
20 gradu consanguinitatis, vel affinitatis,
cum nullum sit matrimonium, proles
est penitus illegitima; etiam si Papæ di-
spensatio cõualidet postea matrimoniũ,
non aliter ei filij erunt legitimi, quàm si
Papa in dispensatione hoc de eis legiti-
mandis exprimat. Philip.in d.c.tanta.q.
5.& ibid. Zab.q.10.in nouiss.& ideo ino
leuit stilus litterarum Rom.Curiæ cum
clausula, quòd ꝓles suscepta declaretur
legitima, pőt enim Papa efficere vt sua
prouisio inducat plenum effectum, etiam
21 quoad præterita. Clem.1.de immun.Ec
cles.& habeat vim in reuocanda consti-
tutione præterita, & effectus inde sequu-
tos; adeo quòd excõicatus vigore alicu-
ius constitutionis illa postea reuocata sic
volente Papa non indigebit absolutione;
quod est notandum ad hoc, quod Papa
auferre pőt impedimenta, quæ erant tẽ-
pore conceptionis; quod confirmat Silu.
in ver.absolutio.3.ver.secũdũ vtrũ Papa

Hęc eadem procedunt si subdiaconus
contraxisset matrimoniũ, & filios genuis
set, postea à Papa dispensatus sit super eo
matrimonio, filij debent expressim legi-
timari, vt censeri possint legitimi; Idem
22 ĩ Monacho, vel Monacha ꝓfessis matri
monium contrahentib.& procreantib.si
dispẽsentur à Papa ad dictum matrimo-
nium, filij nati ante dispensationẽ, vt sint
legitimi debet expressim declarari: Hoc
tamẽ in professis vix vnquam potest cõ-
tingere; quia non solum Papa dispensare
non vult, sed dubitatur an possit, de quo
vide Tabien.in verb.dispensatio.num.
Silu.in verb.votum.4.q.5. c.cum ad, de
stat.mon. & ex ijs constat hos filios non
23 esse ordinandos nisi dispensatos, & legi
timos declaratos.

De illegitimis, qui tamquã legitimi habẽtur.

CAP. V.

1 *Ex matrimonio putatiuo proles est legitima.*
2 *Ex matrimonio putatiuo ex dubio iuris proles an sit legitima.*
3 *Opinionem sequens sui doctoris, vel confessoris an ex-*

an excuſetur à peccato.

4 *Dotalibus instrumentis omiſſis proles eſt legitima iure canonico,non ciuili.*

5 *Interdictum Eccleſiæ non impedit, quin proles naſcatur legitima.*

6 *Excommunicati gignunt prolem legitimam.*

7 *Litis pẽdentia nõ obeſt proli;quin ſit legitima.*

8 *A Maritis duobus viuis eadẽ mulier ab vtroque ſuſcipit prolem legitimam.*

9 *Matrimonium per verba de futuro, an per copulam dicatur validari.*

Matrimonium per verba de futuro hodierno iure non habet locum.

10 *Ex matrimonio ſimulato natus,non debet promoueri, ſi ſciat ſimulationem.*

Matrimonia præſumpta omnino ceſſant hodie & ob id ceſſat diſpoſitio c.Is qui,de ſponſ.

11 *Ex matrimonio ſimulato natus,in foro contentioſo habetur pro legitimo.*

Seruorum filij ſunt legitimi, etiam quoad ordines.

OPinio quoque legitimos facit eos, qui ex vero matrimonio nati non ſunt; nam ſi palam inter cõſanguineos,vel affines ignorantes contrahatur matrimoniũ, nõ tenet, ſed eorum opinio prolem gignit legitimam,dum durat bona fides; ita qđ ſi alter coniugum ſcierit, alter ignorarit impedimentum, proles adhuc naſcitur legitima; ſenſerat Rai. quẽ ad hoc refert Ant.Flor.3.tit.29.c.4.in princ.tex. in ca. cum inter.c.ex tenore,& c.referente, qui fil.ſint legit.cum gl. ideo promoueri poterunt, Archiepiſ.Flor.ibid. in his enim reb.præfertur opinio veritati: Abb.in d.
1 c.ex tenore,circa fin.Quinimmo oẽs nati de putatiuo matrimonio ſunt legitimi, quo ad ordines.Abb.in d.c.ex tenore circa fi.per illum tex.iuncta gl.

Sunt autem ita demum vera hæc oĩa, ſi parentes publice matrimonium contraxiſſent,alioquin ſi clam, quia præſumitur fraus,proles eſt illegitima: Abb.in d.c.ex tenore,in fin.tex. in c.cum inhibitio,de cland.deſpon.gl.in d.c.referente: huiuſmodi enim ignorantia non excuſaret: Ant.Flor.d.tit.29.c.4.præſertim hodie, cum ex Cõc. Trid. publicari debẽt nuptiæ: Vnde ſi clam fierent,nulla prætẽdi ignorãtia poſſet: ſeſſ.24.c.1.de Refor. Hæc etiam non ſolum vera ſunt in ignorantia facti,ſed & in ignorãtia iuris: quæ ſi adfuerit in coniugib.vel eorum altero, & ꝓbabilis ſit,vt in muliere,ruſtico, milite, idiota,partus erunt legitimi.l.qui in prouincia. ff.de rit.nup.per quam legem ita concludit Abb.in d.c.referente, in fi.& in c.perlatum,verſ.nota ſingulariter, & ĩ c.ex tenore,vltimis verbis: expreſſius in c.per venerabilem, col. vlt. verſ.in glo. ibi dubitari,qui fil.ſint legit.

Propterea, ſi ſcholaris canoniſtæ, vel Theologi alicuius auditor, dubitãs ex dubio iuris, an ei liceret Tulliam vxorẽ ducere, eam duxerit credens potius ſui
2 doctoris opinioni, quàm aliorum, & caſus ſit obſcurus,proles erit legitima, licet in veritate poſtea probetur verior cõtraria opinio: & eſt ratio huius rei, quia ſequens opinionem ſui doctoris obſcuro in caſu excuſatur etiam à peccato. Silu. in verb. opinio.Abb.in c.Capellanus, de fer.ſeruata diſtinctione, quam ponit S. Thom.quodl.3.art.10.ſ.in ijs, quæ non pertinent ad fidem, vel bonos mores; idẽ in ſequen. opinionem ſui confeſſoris ꝓbi,& eruditi. Iſtis enim caſibus huic proli non erit neganda promotio ad ordines,aut ſaltim facile concedenda diſpenſatio, quia in matrimonijs contrahẽdis poſſunt emergere multa dubia iuris, vt probat Silu.in verb.Matrimonium.6.q. 3.vnde excuſarẽtur credentes bono viro.

Illud autem nulla vnquã ratione excuſabo, ſi alter coniugum ignorantiam
3 iuris, vel facti velit prætendere, quando non obſeruauerint formam ſubſtantialẽ matrimonij, præſcriptam a Conc.Trid. d.ſeſſ.24.nam excuſari nõ poſſunt, quin

& nul-

& nullum sit matrimonium, & ipsi pu-
niendi, & proles illegitima; sunt enim
in culpa in ignoratione rei tam frequēta
tæ,& notæ: Horū igitur filios post. Cōcil.
præfatum nō admittam ad ordines nisi
præuia Pontificis dispensatione.

Est etiam hoc loco illud adnotandū,
quòd etsi Iure ciuili, filij, qui nascuntur
4 ante dotalia instrumenta, sint illegitimi;
Tamen iure canonico legitimi sunt; quia
sine dote tenet matrimonium: Ideoque
cum in suscipiendis ordinibus sacris in-
spiciēdum sit ius canonicum, merito isti
promoueri debent, Alberic. in verb. Ille-
gitime, circa fi. Archid. 30.q.9. in princ.
sufficit.n. illa opinio publica matrimonij
contracti, tametsi scriptura non constet.

Eadem opinio facit etiam legitimam
eam prolem, quæ cōtra interdictum Ec-
clesiæ nascitur, nam si tori separatio fiat
5 etiam de consensu coniugum, & Episco-
po approbante; tamen si rursum commi
sceātur, proles nascitur legitima: quinim
mo & si Episcopus eis interdixerit sub
excōicationis pœna ipso facto incurren-
da, ne copulentur, & ipsi contraueniētes
prolem edant, est legitima. Abb. in c. litte
ras, de fil. presb. c. 1. & 2. de matrim. cōtr.
contra interdic. Eccles. Idque non solum
6 verum est in prohibitione vsus matrimo
nij iam contracti, sed etiam in prohibi-
tione matrimonij contrahendi d.c. 1. &
2. Est autem ratio, quia nati ab excōicatis
nō ex hoc sunt illegitimi, īmo & quoad
ordines, & reliqua omnia habētur inter
legitimos, vt disputauit Barthol. Brix.
in suis quæstionibus. q. 55. incip. Quidā
in faciem Ecclesiæ: quem refert, ac pro-
bat Alberic. in verb. Illegitime; quia ad-
huc extat matrimonium, tradidit idem
Zab. in c. cum inter. q. 2. qui fil. sint legit.
in nouiss. scriptis, citat Brix. q. 63. quia
forsan ordo sui voluminis diuersus erat
à volumine Alberici.

Quinimmo & si parentes per contu-
maciam excōicati fuerint, pendente lite
super matrimonio, & per sententiam se-
paretur, ea contumacia parentum nō ṗo
terit præiudicare filijs, vt patiantur defe
ctum illegitimitatis, vnde habebūtur in-
7 ter legitimos, vt concludit Zab. in d. c. cū
inter. 3. opposit. in nouiss. scriptis: litis. n.
pendentia super matrimonio non impe
dit, quin filij sint legitimi. Abb. in d. ca.
cum inter, per illum text. etiam si postea
declaretur nullum matrimonium, vt ibi
per eum: videntur enim perseuerare in
quasi possessione matrimonij, sicut & i
alijs omnibus causis. c. 2. vt lit. pend. idē
quoq; erit, ac multo magis si interposita
fuerit appellatio; cum perinde sit, ac si
nō fuisset iudicatū c. venientes, de iureiu.
& in hoc casu scripsit Aegid. & post eū
Zab. in d. c. cū inter. q. 1. ī nouiss. scriptis.

Hinc illud sequitur mirabile, vt filij na
ti ab eadē muliere duob. viris simul viuē
8 tib. possint oēs simul esse legitimi: finge
verum matrimonium per ignorātiā iu
dicis, aut falsas probationes rescissum; &
ob id vxorem alij nupsisse, postea in litē
reduci primum matrimonium pp veras
ꝓbationes forsan nuper repertas: certe
liberi tā primi matrimonij quàm secun-
di erunt legitimi, & promoueri poterunt
ex præmissis: Rursum finge virum abes-
se diu, & nūtiū allatum esse vxori, ipsum
mortuum esse, & propterea ipsam trāsis-
se ad secūdas nuptias pmissu Iudicis; pri
mo viro redeunte debet ei restitui vxor,
& tamen vtriusq; coniugij proles est legi
tima, & promoueri sine dispēsatione po-
test: quia vnius ex coniugibus ignorātia
probabilis excusat filios ab illegitimita-
te; & quod ex duob. viris conuenientib.
vna vxor possit vtramq; prolem legiti-
mam suscipere tradit Zab. in d. c. per ue-
nerabi-

nerabilem.§.videbatur, opposit. 4.& q. vlt.in nouiss.scriptis.

Ad hæc cōcinne est illud, quod si duo contraxerunt per verba de futuro secu-ta copula transit in matrimoniū, & proles q̃ nascitur, iure canonico in foro iudiciali hr̄ legitima, quasi ex matrimonio nata.c.is qui.de spōs.ita quòd, si post copulam alter eorum alij nubat per verba de p̄senti, nil actum putatur.d.c.is qui.& ꝓles si nasceretur, haberet ꝓ illegitima: quæ simpliciter inspecto iure veteri ꝓcedunt in foro iudiciali, at in foro consciētiæ hoc non ita procedit, q̃a copula sola sine intentione matrimonij non efficit, vt verba de futuro efficiāt matrimoniū; ideoq; secundum matrimoniū de p̄senti in foro conscientiæ præualet primo de futuro, cū copula carente intentione cōsummandi, vt colligitur ex S. Thom. in quodlib. 5. ar. 15. Vnde cū ex primis & secundis nuptijs filij sint nati, sequitur ꝙ etiam secundi matrimonij filij in rei veritate sunt legitimi, ergo vtriusq; matrimonij ꝓles est legitima, sed diuersis modis; nā filij matrimonij primi sunt legitimi ī foro iudiciali ex p̄sumptione iuris, per d.c.is qui, etiā si in copula nō affuisset intentio cōsummandi matrimoniū: & filij secundi matrimonij facti per verba de p̄senti in foro cōscientiæ sunt legitimi, qñ copula primi matrimonij non fuit cū intentione consummandi; & sic vtraq; ꝓles est diuersis respectib. legitima, s. illi in foro iudiciali, isti in foro conscientiæ: & sic primi permittuntur ꝓmoueri sic iure illis fauente, isti promouebūtur ex certificata cōscientia. Sed bene verum est, quòd si in iudicio fuisset declaratū primum matrimonium tenere, & secundū esse inualidum, posset iudex repellere filios istius secundi matrimonij, ne ordinari possint: sed si nemo eos repellat, ipsi certificati, & tuti in conscientia ordinari possent, & sic non ipso iure repelluntur, sed per solā exceptionē, forsan ob scandalū populi: Sed si primū matrimoniū p verba de futuro, in consummatione habuit intentionē consentiēdi, tūc filij primi mr̄imonij fuissēt ī vtroq; foro legitimi, & ordinari legitime possent; & filij secūdi in vtroq; foro essēt illegitimi, & nunq̄ ordinari possent, nisi dispensati.

Quæ res procedit iure veteri, at iure hodierno ex Concil. Trid. notandū est, ꝙ tex. in d.c.is qui. videt̃ non solum correctus, sed inutilis, nā hodie cessant oīno matrimonia p̄sumpta ex d. Conc. Trid. qm̄ certa, & exp̄ssa forma cōtrahi debēt, sess. 24.c.1. ideo cōsequens est, vt oēs tractatus, & disputationes excitatæ p Doct. occasione d.c.is qui. ī futurū cessare debeant: nā post d. Cōc. impossibile est ponere verba de futuro cū copula inducere matrimoniū: vnde cū sola verba de p̄senti, & alia de q.b. in d.c.1. inducant verum matrimoniū, cōcludendū est quòd à die d. Cōc. semp natus ex isto matrimonio secūdo per verba de p̄senti cōtracto, est in vtroq; foro legitimus, & natus ex primo p verba de futuro cum copula in vtroq; foro est illegitimus, ex prædictis; vno casu posset suffragari adhuc hodie d.c.is qui, s. quòd si cōtraxissent p verba de futuro secuta copula, & si nō esset verum matrimoniū, posset tñ ecclesia eos cogere ad cōtrahendū in forma ecclesiæ post impositā pœnitentiā.c. ex literis. de sponsa.& c. à nobis de despon. impub.

Et ex pręmissis dico, quòd si matrimonium sit simulatū, filius in foro cōsciētiæ si est certus de simulatione cōtractus, forsan per relationē ipsorū parentum, debet quasi irregularis, & illegitimus abstinere, sicut dicemus aliàs de filio ex adulterio nato, quia cum consensus intimus

non interuenerit,matrimoniũ peccat in
essentia.c.tua nos.de spons.S.Th.4.dist.
27.q.1.ar.2. ideo nõ fuit excusatio igno
rationis iuris,vel facti in parentib.sed p-
uersitas; quæ eũ legitimare non põt: tñ
suam iste filius sequi debet conscientiã,
10 inspecta intrinseca credulitate;nã si non
credit attestationi parentum, põt ꝓmo-
ueri,vt dicemus infra in illegitimo pro-
moto. In foro tñ cõtentioso hic habetur
pro legitimo.d.c.tua.& arg.gl.in c.vt cle
rici.de regul. Qui casus simulationis ꝓ-
cedit qñ vtriq; parentes simulauerunt;
sed si vnus tm̃ simulauerit, nõ est tale du
bium;quia bona fides illius,qui consen-
sit sufficit, vt hic habeatur pro legitimo
& quod promoueri possit: quia licet in
veritate, & in foro pœnitentiali non sit
matrimonium;tñ(vt dixi supra) in foro
iudiciali habetur tanquam verum ma-
11 trimonium. d.c.tua nos. & non tenetur
credere vni ipsorum circa simulationẽ;
& erit idem ius sicut,qñ vnus ignorauit
impedimentum,vt diximus in princ.hu
ius c.quæ res, quòd s.talis filius putet se
legitimum,multo magis vera est si ille,
qui simulauit postea ad consiliũ vel præ
ceptum confessoris continuauerit in co-
habitando tali coniugi; nam & si tali ex
præcepto & obedientia non possit illud
matrimonium stabiliri, quia ipse nõ in-
tendebat consentire in eã,si nõ esset obli
gatus,vt plene tradit Silu.in verb. matri
moniũ.4.q.10. ex snĩa Alex.de Neu. tñ
vni⁹ bona fides sufficit ad fauorẽ filij, vt
promoueri,& promotus exercere possit.

Eadẽ quoq; opinio facit vt ij, qui ille-
gitimi sunt,quo ad ciuilia munera, tamẽ
quo ad ordines sint legitimi,exẽplo sunt
filij seruorum, qui ordinari quasi legiti-
mi sine dispẽsatione possunt, si ex seruo-
rum coniugio nascantur.c.1.de coniug.
seru.quod etiam verum est, si coniuges
diuersi status,& conditionis sint;vt puta
pater liber,& mater serua; nã inter hos
scientes tenet matrimoniũ c.2.de cõiug.
seru. ꝑpea siue scientes, siue ignorantes
contraxerint, semper proles est legitima
cum onere seruilium obsequiorum, vt
concludit Zab. in d.c.ex tenore. qui fil.
sint legit.in nouiss.scriptis; etiã si nata sit
lite pendente, sup dissolutione huius ma
trimonij,etiam sententia lata,dum tamẽ
per appellationem fuerit rescissa.arg.eo-
rum, quę hoc capite superius dicebam⁹.
versic.Quinimmo.ex sententia eiusdem
Zab.in c.cum inter.eo.tit.sed si post litẽ
motam à viro contra vxorem ad rescis-
sionem matrimonij,eo prætextu, quòd
ab initio ignorauit vxorẽ ancillã fuisse,
sponte commisceantur, partus primus,
& posterior fit legitimus; & lis ipso fa-
cto dirimitur,& perpetuum manet ma-
trimoniũ.c.2.& gl.de coniug.seru.limi-
tando hoc,nisi cõmisceãtur ad manda-
tum Iudicis,vt sentit Host.Goff.Innocẽ.
quos refert Zab. in d.c. 2. nam eo ca-
su licet per illud solum nõ confirmetur
matrimonium, tamen ipsa proles inte-
rim nascitur legitima ex præmissis.

Hæc longe magis vera sunt in casu
cõuerso,qñ seruus est vir,& libera vxor,
vt tradit glo. Abb. & Zab. in d.c.ex te-
nore,& videtur casus in c.vlt.de seruis nõ
ord. nam si qui nascuntur ex vtroque pa
rente seruo,sunt ad ordines admittendi.
d.c.1.de coniug.seru. quanto magis alte
ro libero, præsertim matre, durãte quasi
possessione matrimonij?

De legitimis qui pro illegitimis habentur quo ad ordines suscipiendos.

CAP. VI.

1 *Legitimi quandoque habentur pro illegitimis.*
2 *Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi possunt habire*

habere filios legitimos ex vxore pradefuncta.
3 *Sacerdotum filij multi insignes viri fuere.*
4 *Presbyterorũ filij, vt promoueri non possint, sufficit etiam si putatiui sint, non veri.*
Pater, & filius, an vno monasterio viuere possint.
5 *Pater, & filius possunt sibi succedere in beneficijs temporaneis, non perpetuis.*
6 *Pater & filius prohibentur sibi inuicem succedere in beneficijs, etiã si in minoribus ordinibus sint constituti.*
7 *Monachus non potest succedere in administratione beneficij sui patris.*
8 *Pater & filius non succedunt inuicem in beneficijs ad inuicem vnitis.*
9 *Gracorum filij an patri succedãt in beneficio.*
10 *Pater & filius non succedunt inuicem immediate, secus mediate.*
11 *Sergius pater, & filius eius Papa fuerunt.*
12 *Patri filius succedit interposito fratre.*
13 *Frater fratri non parat hæreditatem.*
14 *Nepotes ex filio succedunt beneficio auito.*
Gregorius magnus fuit pronepos Felicis Papa IIII.
15 *Nepotes ex filijs illegitimis succedunt auo in beneficijs.*
16 *Legitimis natis ab illegitimis nil obstat.*
17 *Decima generatio quid significet.*

COntingit vero aliquando pro illegitimis haberi eos, qui legitimi nati sunt, & propterea Ecclesia quoad quosdam ordines, & in quibusdam Ecclesijs eos non agnoscit; sicut
1 sunt filij legitimi presbyterorum, vel
eorum, qui sacro in ordine sunt constituti; nam hic non loquimur de ipsorum filijs illegitimis; quia idem iuris est, q & de alijs; & odiosius excludũtur, quàm reliqui, & magna difficultate dispensantur, aut legitimantur, & cum maiori formula verborum, vt tradit Abb. in c. per venerabilem. col. 4. qui fil. sint legit.

Presbyteri igitur, Diaconi, & Subdiaconi legitimos filios habere possunt ex matrimonio ante ordines sacros susceptos, siue defuncta sit vxor, siue de mutuo cõ-
2 sensu ab Episcopo approbato, castitatis,
vel religionis votum emiserit; ideo hi filij ante suscepti ordinari non prohibentur. gl. dis. 56. in summa. multi. n. eiusmodi promoti sunt ad excelsos honores Ecclesiasticos: nam Eporum filij fuerunt Gelasius I. Siluerius I. & Theodorus I.
3 hi etenim Papę fuerunt. c. Osius, dist. 56.
At Agapitus I. Felix III. Papæ fuerunt quoq; presbyterorum filij; Deusdedit Papa primus subdiaconi filius fuit; In quibus pontificib. plurimũ errauerant Iuo, & Gratianus adscribentes tex. d. c. Osius. Damaso Papæ ad Hieronymum: cum tamen oẽs Pontifices ibi noĩati fuerint & Damaso & Hieronymo longe posteriores; errarunt quoq; dum alium patrem alij Pontifici adscripsissent: errarũt autẽ deterius, q prædictos Pontifices putarũt illegitimos, cum fuerint legitimi, vt senserunt Archidiac. & Domin. in d. c. Osius. quod mihi videt verius, & verosimilius, nusquam enim apud Historicos constat eos fuisse illegitimos.

Vt igitur inter presbyterorum filios, quis dicat, nõ refert an vere ab eis natus sit, an suppositus fuerit; quia cum pro fi-
4 lijs eorum habiti sint, promoueri nõ possunt in paternis Ecclesijs; si etenim pater aliqua in Ecclesia prælatus, Vicarius, vel Rector fuerit, eius filius illi succedere nõ põt; nec per obitum, nec per resignationem, nec per aliam quamlibet vacationẽ c. ad abolendã. c. ad extirpandã, & c. qm̃. de fil. presb. sed si in Ecclesia vna plures dignitates sint, nil prohibet patrem obtinere vnã, filium alteram, dummodo sibi non succedant: Ideo pater esse Eps, filius vero eadem in Ecclesia canonicus esse potest. c. constitutus. de fil. presb. idem in diuersis canonicatib. nã si pater sit præpositus, filius in Archidiaconatu constitui põt; vel si pater sit præpositus, filius potest Eps ibidẽ esse, ut tradit Host. quẽ

refert,ac probat Abb. in c.ad hæc.de fil. presb.Pater auté, & filius legitimus vno eodé monasterio profiteri,& viuere præuia dispensatione nõ prohibentur, vt cõtigit in monasterio Abbatis Apolo in Thebaide. vt refert prat.spirit.c.184. si fuerit illegitimus filius, ex generalitate verborũ Cõcil.Trid.sess.25.c.15.de ref.

Sed & Xenophon Senator cũ duobus filijs Hierosolymis monachatum subijt, Niceph.lib.14.c.52. Abbas quoque Mutius cum filio monachatum subijsse traditur, Cassian. coll.lib.4.c.27. qui addit illud fuisse contra consuetudinem omnium cœnobiorum; vnde id dispensatione factum videtur: at secus forsan esset, vt scilicet non dispensaretur, sed si dignitates duæ sint, quæ adinuicẽ repræsententur, exemplo sit Episcopus, & eius Vicarius, personatus, & eius vicaria, cum similib. filius neutrum põt impetrare; nã siue pater personatum possẽderit, filius nec illũ personatum põt impetrare, nec eius vicariam. Goff. quem refert Alber. in verb. illegitime. Archiepis. Flor.3.tit.29.c.4.tex.in c.Michael,de fil. presb.& ibi Abb. quo loco idem dicit esse econuerso, si filius fuerit Rector, pater non poterit esse vicarius; ex quo conseqũtur, quòd si pater fuerit Eps, eodem epatu filius non erit perpetuus vicarius, nec quidem mortuo patre,& tñ ibi præpositus, vel canonicus esse põt. Idem erit ècõtra, si filius fuerit Eps, eo loco pater ꝑpetuus vicarius esse non permittitur, sicut si vel pater, vel filius perpetuus vicarius extiterit, alter illum epatum adipisci nõ põt: semper enim ista vera sunt, quòd sicut filius patri in beneficio succedere ꝓhibetur, ita pater filio, Host. in c.ex transmissa.de fil.presb. Archi.in c.apostolica, eo.ti. quod bene diximus in vicarijs perpetuis, alioqui in temporali, s. non ad vitam, sed ad tp̃s, & filius, & pater inuicẽ possunt succedere. cap. constitutus. de fil. presb. Qua ratione si pater sit Archiepiscopus, filius poterit esse ipsius Episcopus suffraganeus, & comprouincialis; vel ècontra, sed nõ poterit esse suffraganeus perpetuus in administratione archiepiscopatus, quia eo modo referret personam patris; quod iure prohibetur.

6 Hæc autem omnia vera sunt non solum in filijs existentium in sacris, sed etiam eorum, qui in minorib. ordinib. sunt cõstituti: Nam filius Acolyti, Exorcistæ, Lectoris, Hostiarij, vel clerici legitimus est, siue in ipso ordine sit natus, siue ante c. 1.& 2.de cleric.coniug. scripsit Io. An. in regula sine culpa, lib. 6. quem approbat Abb. in cap. per venerabilem, col. pen. versic. in glo. versicu. adulterinis, ... Zab. in c.tanta.q.4.qui fil. sint legit. vt supra diximus: Si igitur hic Acolytus, vel clericus beneficium dimittat ob matrimonium cõtractum, vel quamlibet aliã causam, filius eius in eo institui nõ põt, ob eandem rationem, cum iura non distinguant minores ordines à maioribus,
7 quo ad successioné beneficiorum: hinc illud notatu dignum est, quòd si monachus beneficiũ obtinuerit, filius eius in illo succedere ei non poterit: vnde ille casus deciditur, quòd si vel pr̃, vel filius beneficium possederit, quod vniatur, & incorporetur postea alicui monachorũ cõgregationi, & alteruter ipsorũ fiat monachus, nõ poterit fieri rector, aut administrator in illo beneficio sic vnito, eadem ratione successionis, s. si immediate monachus succederet: nã si aliæ mediæ personæ interfuissent in regimine eius bñficij, nõ diceretur patri succedere, sed suo antecessori, & eo casu non est prohibita successio, vt in filijs, & beneficijs presbyterorum, vt paulo inferius dicemus.

Hinc

Hinc quoq; absoluitur alia quæstio, quòd si pater, & filius habeant singulas ecclesias, quæ postea inuicem vniantur; certe vnus eorum erit titularis, alter Vicarius dum viuunt: sed altero decedente
8 is, qui superstes est, non potest integrum beneficium vnitum obtinere sine dispensatione; quia sic inuicem viderentur succedere; & ita Clemens Papa dispensauit, vt scripsit Vincen. Host. & Abb. in d. c. ex transmissa, in fi. de fil. presby. & sic oībus præmissis casib. opus est dispensatione à Papa obtinenda, qui perraro dispensat. c. ex tua. de fil. presb. gl. di. 56. in summa.

Plurib. tamen modis pręmissa omnia limitari, & declarari possunt: Primo q. dem in filijs græcorum presbyterorum hæc non procedent, quia cum toleratū sit ab Ecclesia illos vxore vti in sacerdotio, ideo nulla turpitudo censetur, si patri filius in beneficio succedat, & ita sensit Archiep. Flor. tit. 29. c. 4. in fin. Sed cū veneratione tanti viri, hoc verum esset si
9 ratio istius prohibitionis esset turpitudo; at quia est odium successionis, vt cōstat in c. ad extirpandas, de fil. presby. sequitur vt eadem ratio successionis sit in græco, atque in latino: & consequenter eodem iure censeri debeant: Sed bene verum est, quòd tales græcorum sacerdotū filij, etiam in sacerdotio suscepti, licet patri non succedant, ad latinam Ecclesiam admittuntur, cum sint legitimi c. cum olim. de cleric. coniuga. vbi Abb. Posita etiam pro uera sententia Archiepis. Flor. illa nō procederet quando gręcus uxorem duxisset post susceptum ordinem sacrum; nā etsi græcorum matrimonium cōtractum post ordines teneat, Tabien. in uerb. Hæreticus. nu. 45. uersi. ex quib. patet. Tamen talis ꝓles est odiosa, sicut filij latinorum, & refricat eandē turpitudinem, ut ad sensum patet: Multoque magis hæc uera erūt in monacho græco, si contrahat, quia cum ob uotum non teneat contractus; proles erit illegitima: Tabien. d. uers. ex quib. patet: & patri nullo modo poterit succedere in beneficio, siue ob turpitudinem, siue ob successionem.

Declaratur secundo, quòd filius non succedat patri, procedit immediate; at si
10 tertia ꝑsona intercesserit; quia filius illi tertio succedere uidetur nō patri, admit
11 ti pōt: olim etenim Sergius III. pater, & Ioannes XI. eiusdē filius, ambo interpositis medijs Pontifices extiterunt, si Platinæ credimus in Ioanne XI.

Est autem hoc loco animaduertēdū, quòd media persona facit locum huic successioni, etiā si non possederit beneficium de iure, sed de facto tm̄, titulo aliquatenus colorato: nam & si illo iure priuetur, uel declaretur nullū ius habere, tn̄ filius, qui immediate patri non potuerat succedere, poterit succedere uirtute isti? mediæ ꝑsonę de facto possidentis. arg. ff. de inoff. testa. l. posthumus. §. si qs ex ijs. ubi Alber. hoc notat & idē Alb. in uerb. illegitime. uer. de filijs. Abb. in d. c. ad extirpādas. unde illud cōsequitur, ꝙ duos, uel plures filios habens, si unus ipsorum dispensetur ad obtinēdum beneficium
12 patris, isq; cedat, uel decedat, alter frater admitti ad idē beneficium pōt; quia non patri, sed fratri uidetur succedere. Archiep. Flor. d. ti. 29. c. 4. in fi. Abb. in d. c. ad extirpādas. & in successione bn̄ficij fratris cessat illa ratio ꝓhibitionis, q̄ est
13 in patre: qa nunq̄ frater putatur tm̄ affici erga fratrē, ut studeat illi parare hæreditatē: gl. & Archi. in c. apostolica, 8. q. 1. Ideo Steph. II. & Paulus I. fratres in pōtificatu sibi īuicē successerūt Plat. in Paul. 1. & alij recentiores. Sic S. Leādro fratri Ep̄o Hispalensi successit B. Isidorus:

Tertia declaratio, hæc locum habent
in filijs, vt ſuccedere nõ poſſint, at nepo
14 tes ex filijs auo ſuccedere in beneficio
nõ prohibentur; quia de ijs lex expreſſiſ-
ſet ſi voluiſſet, vnde ex oĩum ſentẽtia de-
ſcendentes vlterioris gradus omnes ad-
mittuntur ad ſucceſſionem eiuſdem be-
neficij aui, vel cuiuſcũq; ſuperioris aſcẽ-
dentis, quia cum hæc pœna odioſa ſit, re
ſtringenda eſt, de pœn. diſt. 1. c. pœnæ. Al
beri. in d. verb. illegitime. Summ. cõf. tit.
de fil. preſb. c. 8. cum trib. ſeq. quod pa-
tet in Gregorio magno, cui proauus fuit
Felix. PP. IIII. vt ſcribit ipſe Greg. hom.
38. ex 40. & Ioannet. in vita ipſius Feli-
cis: idem ſcripſit Io. Papa IX. in vita Gre
gorij eiuſdem in principio.

Vnde illud quoque cõſequitur, quòd
nepotes legitimi ex illegitimis filijs ſacer
15 dotum poſſunt in beneficijs auorũ ſuc-
cedere; vt expreſſim tradit gl. in d. c. apo-
ſtolica, & ibi Archi. & Ant. Florent. d. tit.
29. c. 4. in fi. gl. in c. 1. diſ. 56. cui rei adſti
pulatur, quòd Chriſtus Dñs noſter, & ſa
cerdos ſummus carnẽ de Dauid duxit
interpoſitis mulieribus impudicis. c. dñs
diſ. 56. & ibid. Arch. & ſcribit S. Hieron.
ſup. Matth. c. 1. Notandum (inquit) in ge
nealogia Saluatoris, nullã aſſumi ſancta-
rum mulierum; ſed eas quas ſcriptura re
prehendit; & poſt pauca, vnde & in con-
ſequẽtib. Ruth Moabitis ponitur, & Ber-
ſabe vxor Vriæ, & quæ ſequuntur: ideoq;
hinc notandum eſt nunquam legitimã
prolem pati impedimẽtum canonicum
ad ordines ſuſcipiendos, licet parentes il
16 legitimi ſint; contra quam ſentẽtiam vi-
detur tex. Deuteron. c. 23. in hæc verba;
Non ingredietur de ſcorto natus in Ec-
cleſiam Dei, vſque ad decimã generatio-
nem: tñ ille tex. illis verbis decimam ge-
nerationem, intelligitur, i. perpetuo dum
17 viuit: vt intelligit eo loco Anto. Fonſec.
in addditio. ad Caietan. deinde ille text.
etiam poteſt intelligi vt iacet, vſq; ad de-
cimam generationem; ſi legitimi ex ille-
gitimis nati ſequantur vitia auorum, &
proauorum. ita ſoluit Zab. in d. c. per ve
nerabilem. vltimis verbis qui fil. ſint leg.
in nouiſſ. ſcriptis: Quæ ſufficere mihi vi
dentur quo ad illegitimorum tractatum
abſoluendũ, circa ordines ſuſcipiendos;
nunc ſupereſt, vt diſcutiamus quid iuris
ſit, ſi illegitimi iam promoti ſint.

De illegitimis iam promotis an admini-ſtrare poſſint,

CAP. VII.

1 *Illegitimus promotus cum putaret ſe eſſe legi-timum, abſtinere debet.*
2 *Illegitimo dans ordines priuatur ordinãdi po-teſtate.*
3 *Illegitimum ſe eſſe dubitans, non tenetur abſti-nere.*
4 *Illegitimum ſe eſſe dubitãs ex dubio iuris, an teneatur abſtinere.*
Legitimus partus an eſſe poſſit poſt menſes de-cem vel duodecim.

ILlegitimum promotum eſſe
plurib. modis contingere po-
teſt; ſed præcipue ignorantia
ordinantis, & ordinati; quo ca
ſu vterque excuſatur, at ipſe promotus
cum primum ſciuerit abſtinere, & di-
1 ſpenſationem petere debet, quę illi nega-
ri non poteſt. c. niſi. §. perſonæ, & ibi glo:
& Abb. de renunt. Alberic. in verb. illegi-
time, circa princ. dicens oẽs ita ſentire:
Idem Abb. in c. 1. de fil. preſb. per c. 1. de
ord. ab Epiſc. idem Archiep. Flor. 3. titu.
29. c. 4. circa prin. Quòd ſi ſic promotus
ab initio ſciuerit, ſicut peccauit mortali-
ter, & factus eſt etiam alia ratione magis
irregularis, ita excuſari nõ debet ſi ſuſce-
ptum ordinem exerceat non obtenta di-
ſpen-

ſpenſatione,arg.c.fi.de temp.ord. Alber. in verb.illegitime. Silu.in ver.irregulari-
2 tas. q.20. Archiep.d.c.4. Quinimo ipſe ordinator ſciens hunc eſſe illegitimũ,priuatur ordinandi auctoritate. c.cum Vintonienſis,de elect. ipſe autem illegitimus ſciens promotus, iã magis ex hoc factus eſt irregularis, at exercendo ante diſpẽſationem obtẽtam, licet peccet grauiſſime, non ꝓpea incurrit nouam irregularitatẽ: Archid.in d.c.apoſtolica, diſt.56.

Aliquando tñ nec ignorantia, nec vera ſcientia interuenit in promotione,aut poſt,ſed ſola dubitatio, forſan ob matris
3 atteſtationẽ:quo caſu nec promotus,nec promouendus tenetur credere, ſe eſſe illegitimum. C.de teſtam. l.neq; ꝓfeſſio. & not. de pœn. & remiſſ. c.officij. vnde promoueri poſſe videtur, & promotus exercere: Tñ tutius eſt in promouendo, vt pp animæ periculum abſtineat ab ordine ſuſcipiendo. de prob.c.per tuas. & de præſumpt.c.afferte. Abb. ſcribit in c. 1.de fil.preſb. pro qua re eſt caſus clarus in c.accedens.de purg.canon. In eo autẽ qui iam promotus eſt,inſpicienda eſt ꝓpria conſcientia;nam ſi intimo conſcientiæ motu pendeat ad credulitatem aſſertionis maternæ præſumens ſe eſſe illegitimum,abſtinere debet,& ad cautelã diſpenſationem obtinere: ſi vero internus conſcientiæ motus nõ pendeat ad credulitatẽ, quinimmo credit ſe eſſe legitimũ, nec abſtinere tenetur, nec diſpenſationẽ petere. Abb.in d.c.1.de fil. preſbyt.& ita ſentiunt omnes Summiſtæ in verb.adulterium,in ea quęſtione,an filius ad dictũ matris teneatur dimittere hæreditatem.

Qñ vero eſt iuris cõtrouerſia, an quis ſit legitimus,cautius eſt,vt abſtineat à ſuſcipiendis ordinib.& à ſuſceptis exercẽdis,donec cauſa decidatur;alioqui expo
4 nẽs ſe euidenti periculo proprię conſciẽtiæ, peccat, & qui ordinat, & qui ordinatur,ſi dubitatio probabilis ſit: alioqui ſi ſit in quaſi poſſeſſione legitimitatis,poteſt & ꝓmoueri, & promotus exercere, vt diximus fuſius ſupra,c.5.

Ad hoc caput aptiſſime cõuenit quęſtio,an qui naſcitur poſt mortem patris ſui peracto anno,aut decimo menſe, debeat dubitare de ſuo ſtatu, quaſi non ſit legitime natus; verum q̃a iſta quęſtio Iure ciuili deciſa eſt,vt in auth.de reſtitu.& ea quæ pep.in vndecimo mẽſe æq̃us eſt vt ſe putet eſſe legitimũ, & quòd illi nulla exceptio obijci poſſit; ne præſumatur peccatum,aut delictũ matris; præſertim quia mulier quandoq; ad quartum decimum,& vltra menſem ventrẽ, & fœtum differt,vt d.auth.& ſcribit S.Bern.in vita S.Malachiæ Epiſcopi,habetur apud Lippom.vit.SS.Tom.1.ſub num.27.

De legitimatis ſimpliciter, an ordines ſuſcipere permittantur.

CAP. VIII.

1 *Legitimatus ex hoc ſolo non eſt habilis ad ordines.*
2 *Imperator non poteſt legitimare filium ſacerdotis,nec quidem ad temporalia.*
3 *Illegitimi admitti poſſunt deficientib.alijs.*
4 *Legitimatus hoc ipſo eſt habilis ad minores.*
5 *Clericorum appellatio complectitur etiam eos, qui ſunt in ſacris.*
6 *Verbum quoad omnia,non includit ſacros ordines.*
7 *Diſpenſatus ad vnum ordinem, non obtinebit ſuperiorem.*
8 *Diſpenſatio Epiſcopi cum illegitimo, non prodeſt niſi quoad minores, & ſimplicia beneficia.*
9 *Legitimatus iuxta mores vnius ciuitatis, eſt in omnibus locis legitimatus.*
10 *Beneficium ſimplex dicitur cura carens.*
11 *Canonicatus omnes hodie annexum habẽt ordinem ſacrum.*
12 *Illegitimorum omne genus per Papam diſpenſari poteſt,etiam ad Papatum.*

PVrgantur aũt nataliũ defectus
plurib. modis, sed præcipue
principis auctoritate; vnde re
cte dubitare possumus, an cũ
primum legitimatio secuta est, possit
legitimatus promoueri? Et sane ex hoc
1 ipso, quod quis est legitimatus, non ideo
statim est habilis ad ordines, vt docet
Abb. in c. ad hæc, in prin. de fil. p̃sb. ideo
si quis ab Imperatore legitimatus sit, nõ
sufficit, vt ad ordines admittatur. Hug.
35. q. 7. ibi. Arch. in prin. & idem Archi.
post Hug. in c. lege. dist. 10. col. 1. versic.
in ead. gl. ibi in spiritualib. quod etiã ve-
rum erit, si in priuilegio expresserit, quo-
ad spiritualia: quia cum sit ponere falcẽ
in alienam messem, nẽpe cum id ad Ec-
clesiam spectet, nullius effectus est illa
clausula, in ijs quæ pertinent ad Ecclesiã;
2 sicut nec filiũ sacerdotis Imperator põt
legitimare, nec ad temporalia quidem,
vt consuluit Signorol. in cons. 127. Iccir
co Ecclesiæ auctoritas requirenda est, q̃
deficientibus legitimis idoneis potest il-
3 legitimos probos, ac eruditos admitte-
re; præsertim si occulti sint, gloss. in c. pri
scis. dist. 55. text. in c. litteras. de fil. pre-
sby. sicut & ipse Imperator, quo ad sęcu
li honores deficientibus idoneis illegiti-
mos admittere consueuit. ff. de decurio.
l. spurius. & l. generaliter. §. spurios. Albe.
in verb. illegitime. in princ. Quinimmo
non solum dispensare huiusmodi illegi-
timos idoneos, ac probos Papa potest,
sed etiam debet, scripsit S. Hieronym. in
c. Dominus noster, distin. 56. vbi etiam
gloss.

Qui igitur à Papa simpliciter legiti-
matur, est quidẽ restitutus ad honores,
& ad minores etiam ordines promoue-
4 ri potest, sed ad sacros ascendere non va
let, sine noua dispensatione, etiam si in
priuilegio dictum sit, quòd clericari pos
sit: nam licet clericorum appellatio com
plectatur etiam eos, qui in sacris sunt,
Abb. in Rub. de vit. & hon. cleri. tamen
per hæc verba, clericari possit, ad sacros
5 quis promoueri non permittitur, opti-
ma gl. in c. litteras, de fil. presb. quam p̃
bat Abb. in c. si quisquam. ver. in gl. 1. de
cohab. cle. & mul. & ita cõmuniter Doc.
concludunt; vt ibi Abb. attestatur. versic.
Quæro an ex dispensatione: de qua re
multa per Ioan. And. in additio. ad Spe.
titu. de fil. presbyte. vbi latissime de hac
materia.

Quòd autem ad sacros promoueri
non possit hic legitimatus simpliciter à
Papa, est adeo verum, quòd & si in priui
6 legio essent illa verba, quoad oĩa, tamen
adhuc soli minores ordines intelliguntur,
tur, non autem maiores, quia verbũ, quo
ad oĩa, intelligitur quo ad successionem,
ac alios honores, & famam ex sententia
Host. quẽ probat Silu. in verb. legitimus.
q. 7. versi. Tertium legitimatus. Archiep.
Flor. 3. tit. 29. c. 4. vers. secundo modo.
Astens. lib. 8. vt refert Silu. d. ver. Tertiũ,
nisi ex alia verborum prægnantia colli-
geretur mens Papę, quod etiam voluerit
eum ad sacros posse promoueri; exẽplo
est si quis legitimari se petit iam constitu
tus in minorib. ordinib. certe vt aliquid
operetur priuilegium, & non reddat elu
sorium, intelligi debet vt etiam sacros or
dines suscipere possit. Abb. in d. c. si quis
quam. aliàs sp restringitur ad solos mino
res. Tabien. in verb. ordo. 4 & in verb. cle
ricus. 1. §. 3.

Hinc illud sequit, quòd in legitima-
tione facta, cum dispensatione, quod ad
7 certum ordinẽ promoueri possit, nõ in-
cluditur ordo superior illo, sed soli infe-
riores. Abb. ĩ d. c. litteras. col. 2. post med.
de fil. presb. Aliqui. n. ordines cõgrue cõ
cedi, & dispensari possunt, & quidam nõ
pos-

possunt, dist. 44. c. lector. & 9. q. 1. c. ab excõicatis. Alber. in verb. dispẽsatur, col. 4. quæ sentẽtia etiam fuit Anton. de Butr. quem refert, ac probat Silu. in d. verb. legitimus. q. 7. vers. secundum.

Et propterea, quia Ep̄alis potestas nõ
8 se extendit, quantum Papalis, si Episcopus legitimarit quemquam ad ordines, & beneficium, ea legitimatio non p̄dest nisi ad minores ordines, & ad sola simplicia beneficia. Archi. dist. 56. c. presbyterorum. Paleot. de Noth. ac spu. c. 57. n. 6. gl. & tex. in c. fi. de fil. presb. proderit ẽt ad hoc, quòd legitimatus ab vno Ep̄o poterit obtinre beneficia in diœcesi alterius Ep̄i. Silu. in d. q. 7. in prin. Nã legitimatus in vna ciuitate seruato illius more, licet ille mos legitimandi in alijs ciui
9 tatib. non sufficeret ad legitimationẽ; tñ inspecto more loci, à quo emanat, habet pro rite legitimato vbicumq; locorum. Abb. in c. cum olim. 1. Not. per illũ text. de cler. cõiug. simplex autẽ beneficiũ in-
10 telligitur, dummodo sit & sine cura, & sine dignitate, nec sit personatus; nã ad ea beneficia Ep̄s dispensare non p̄ot cum legitimato. gl. in d. c. fi. & ibi Doct. Paleot. d. c. 57. nu. 6. cum tñ ad oĩa simplicia beneficia Ep̄s legitimare, & dispensare possit. Tab. in verb. beneficium. 2. nu. 14.

Propterea ad canonicatum in cathedrali olim quidẽ Ep̄s poterat illegitimũ dispensare, qñ statutum Ecclesiæ iuratũ non aderat de illegitimis non admittendis. Archi. & Gem. in d. c. fi. Tabien. in d.
11 verb. beneficium 2. nu. 14. & 15. At hodie, quia oẽs canonicatus cathedralium annexum ordinẽ habẽt saltẽ subdiaconatus, qui primus est ex sacris, Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de Reform. consequens est vt Ep̄s ad canonicatum in cathedrali dispensare non possit, cum ad sacrum legitimare, & habilitare quemquã nõ possit;

Per Papam vero nullum tam fœdum ge
12 nus est illegitimorũ, quod ad oĩa dispẽsari & legitimari non possit: nam adulterini per eum dispẽsari possunt, & ad Episcopatum, & ad Pontificatum. Abb. in c. per venerabilem. col. 2. vers. nota ibi, sed adulterinis, qui fil. sint legit. Ang. cons. 9. Oldra. consi. 215. Et cum dicimus legitimare, intelligimus, & dispensare, q̄a oĩs legitimatio dispẽsatio est. Abb. in d. c. per venerabilẽ, col. 3. vers. nota ibi dispẽsare.

De legitimatis cum clausula, etiam ad ordines, & beneficia, &c.

CAP. IX.

1 *Legitimatus ad omnes ordines, non tamen est aptus ad parochialem.*
2 *Parochialis non venit sub verbo beneficij prabendati.*
3 *Beneficium, ad quod proceditur per electionẽ, non comprehenditur in dispensatione legitimati.*
4 *Legitimatio ad ordines. non prodest ad dignitates.*
5 *Ioannes Andreæ ad omnia fuit legitimatus; sed non ad Episcopatum.*
6 *Legitimatio ad dignitates non prodest, vt in Cathedrali obtineatur canonicatus.*
7 *Verbum, quacunque dignitates non includit Episcopatum, & maiores.*
8 *Legitimatus ad quacunque in Ecclesia Bononiensi, non potest obtinere ipsam Ecclesiam Bonon.*
Henricus Episcopus Leodien illegitimus.
Gabriel Rangonius illegitimus Card.
Matthæus Gibertus illegitimus Episcopus.
9 *Legitimatus ad beneficia, non habebit paterna.*
10 *Græcorum filij legitimati, non succedunt parentibus in beneficio.*
11 *Græcorum, & Latinorum filij legitimati parẽ iure censentur.*
12 *Canonici filius, Episcopus fieri non potest.*
Legitimantur facilius filij eorum, qui beneficijs carebant, quàm qui obtinuerunt.

Quæ

QVæ anteriore capite diximus,
ad eos ſpectant, qui ſimplici-
ter legitimati ſunt, vel etiã cle
ricati permiſſi;nũc ordo ſuccedit, vt de
ijs agamus,qui ita legitimati ſunt,vt etiã
ad ordines,& beneficia quæcumq; pro-
moueri poſſint: quorũ priuilegia varijs
verborum clauſulis extenduntur, ideo
ordinatim de ſingulis opportune dice-
mus. Primo etenim ſi quis ſit legitima-
tus cum facultate,quòd oẽs ordines cõ-
ſequi poſſit,nõ ppea parochialem Eccle-
1 ſiam,ſine alia diſpenſatione obtinere po
teſt, ſi nõ ſit expreſſum.Spec.in tit. de di-
ſpenſ.§.iuxta. verſic.contrahitur autem.
Abb.in c.litteras.col.2.ad fi.de fil.preſb.
Quinimmo habilitatus ad dignitates,
non ppea per hoc verbum,dignitates, fit
interpretatio quòd ſit habilitatus ad be-
neficia.ſcripſerat Inn.in c.dilectus.3. de
præben.quem refert, ac probat Fel.in c.
veniens.col.1. de accuſ. ſed & ſi dictum
fuerit ad beneficium præbendatum, vel
aliud;non tñ intelligitur de curato.Abb.
2 in c.fi.de pręb.verſi.quid autem ſi man-
datur,per tex.in c.pro illorum.de præb.
Præterea habilitatus ad ordines & Eccle
ſiaſticum beneficium, intelligitur quidẽ
habilitatus etiam ad beneficium curatũ,
non tñ ad Rectoriam, vel perſonatum,
ad quam per electionẽ procedi conſue-
uit.c.vlt.de præb.Archiep. Flo.3.tit.29.
3 c.4.ante fin.idem tradit Silu.in verb.le-
gitimus.q.7.verſi.Primũ, idem in verb.
illegitimus.q.5.

Hinc illud conſequitur, quòd quiſq́s
habilitatus eſt ad ordines, nõ per hoc eſt
4 habilitatus ad dignitates Eccleſiaſticas,
vel ſi eſt habilitatus ad ordines,& digni-
tates Eccleſiaſticas quaſcunq;: non tamẽ
per hoc eſt habilitatus ad Epiſcopatum.
c.cum dilectus. de conceſſ.præb.gl.in c.
2.de pręb.in 6.Old.q.14.col.2. Abb.in
c.cũ Vintonienſis. de elec. num.8.quod
contigit olim in perſona Ioãnis Andreę,
qui cum legitimatus fuiſſet ad oẽs digni-
5 tates à Papa Ioanne XXII. non tñ ab eo
impetrare potuit, vt ad Epatũ legitima-
retur, vt ipſemet de ſe ſcribit in addi. ad
Spe.in tit.de fil.preſb. quinimmo legiti-
matus vt etiam dignitates tenere poſſit,
non intelligitur vt Eccleſiam Cathedra-
6 lem.c.quamuis.1.de præb.lib 6.&c.c...
eod.tit.& ita eſſe ſtylum cancellariæ atte
ſtatur Rot.deciſ.45. & in deciſ. 407.in
antiq.Sed & ſi ad Epatum quis ſit habi-
litatus,nõ per hoc eſt habilitatus ad Ar
chiepiſcopatum,Fel.in d.c. veniens,po
Innoc.de accuſ.refert,ac probat Tabien
in verb.beneficium.2.nu.20.in fin...
Tabien.in verb.diſpenſatio.nu.1...
21.Generalia.n.verba in iſtis dignitat.
7 non ſufficiunt: nam per illa verba,digni-
tates quaſcumq;,non cenſetur Papa vo-
luiſſe exprimere Epatum,& altiores gra-
dus.Gof. & Hoſt.quos refert Silu.i verb.
legitimus.q.7.verſ.Quartum. Eſt.n.hoc
Epalis,& ſuperiorum dignitatum priui-
legium, vt ſumma cum difficultate illegi-
timi ad eas admittantur, & non niſi per
Papam id expreſſe diſpẽſantem, quia in
Epiſcopatu, Cardinalatu,& Pontificatu
verba generalia ſufficere nõ poſſunt,nec
cum clauſula ex certa ſcientia, Paleo...
Noth.& Spur.c.57.n.6.& 7.Quinimmo
& ſi quis habilitatus fuerit ad obtinẽdũ
8 quodcumq; beneficium in Eccleſia Bo-
nonienſi, poterit quidem in cathedrali
obtinere,Rot.deciſ.407.in antiq.Tñ ad
ipſam Bononien. Eccleſiam habilitatus
non cenſetur, tex.in d.c.vlt.de præb.

Plurimi tñ illegitimi expreſſa Papę di
ſpenſatione ad plurimas dignitates, ob
egregias virtutes euecti ſunt;referũt An-
nales Henricum promotũ fuiſſe ad Epi-
ſcopatum Leodiẽſem,q & imperij prin-
cipatus

cipatus existit: sed & Matthæus Gibertus ad Epatum Veron. Et Gabriel. Rangon. ad Ecclesiam Albæ Regalis, & alij plures promoti sunt, quos annotauimus supra c.4. Sed & si q̃nque tam gratiosa sit pontificis dispensatio forsan ob egregiam virtutem, vt illegitimus ad Episcopatum, & alias superiores dignitates dispensetur, tñ ea dispensatio numquam pōt efficere, vt sic dispensatus succedat
9 patri, i. vt paternæ Ecclesiæ præficiatur, nisi & hoc expressim dicatur: nam sicut legitime natus hac expressa dispensatione eget, ita ac multo magis hic illegitimus, sentit Tabien. in verb. Beneficiū. 2. nu. 13.

Propterea cum superiorib. capitib. de græcis tractantes dixerimus, quòd eorū filij legitimi succedere possunt in beneficijs parentum, ex sententia Archiep. Flor. 3. tit. 29. c. 4. declarandum illud est non procedere in filijs gręcorū legitimatis;
10 nam & si ad oīa beneficia fuerint habilitati, tamen ad paterna habilitari nō videntur; quia & si græcis vxore vti tolerātia permiserit, non tamen licet fornicari; ideoq; in fornicatione par conditio est græcorum, ac latinorum, vt & legiti-
11 matio expressa requiratur, & quòd filius legitimatus dispensetur, vt succedat pr̄i.

Quæ oīa conuertuntur, vt nec pater græcus succedat filio legitimato, vel ministret in Ecclesia ipsius filij legitimati, vt aperte concludit in latino etiam legitimo. Abb. in c. Michael. Quid è conuerso. de fil. presby. Silu. in verb. Illegitimus. q. 2. est. n. tale ministerium Deo odiosum, arg. c. cum decorē. de fil. presby. vnde firma manet hęc conclusio, quòd græcorū, & latinorum legitimati filij eodem iure censentur circa obtinenda beneficia paterna. Quinimmo nō solum à successione arcentur, sed nec in ipsis Ecclesijs, vbi patres præfuerunt, vel beneficiū obtinuerunt, hi vllo modo ministrare possunt, nec vllo noīe inscribi, etiam ad diuersos titulos, vel ministeria, vt aperte sonāt verba Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de Reform. Nō licet (inq̨t) filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumq; etiam dissimile beneficiū obtinere, nec in dictis Ecclesijs quoquomodo ministrare, nec pensiones sup fructib. beneficiorum, quæ parētes eorū obtinent, vel aliàs obtinuerūt, habere: ex quib. verbis nobis īsinuatur, quòd istiusmodi legitimati non possunt succedere, nec ministrare, etiam si persona media interuenerit, ad differētiam legitimorū: quia eodem modo refricatur memoria turpitudinis, siue persona media interueniat, siue nō, & hoc probatur ex illis verbis Conc. alias habuerunt.

Quæ etiam conuerso modo intelligi possent, vt nec pater ī ea Ecclesia ad vllū quātumlibet diuersum titulum, ascribi, vel ministrare permittatur, in qua filius legitimatus obtinet beneficium, vel ministrat. arg. c. constitutus, de fil. presb. Tabien. in verb. beneficium. 2. nu. 13. in fin. nam sic refricatur turpitudinis memoria, si pater ea ī Ecclesia velit ministrare, in qua iam filius ministrat, sicut in casu conuerso, vt aperte cōcludit Host. in c. ex transmissa. de fil. presb. quem probat Archid. in c. apostolica. 8. q. 1. & licet Abb. in d. c. ex trāsmissa. videatur sequi Vinc. & Tanc. qui dicebant patrem non sic ꝓhiberi succedere filio, ut filius patri: tñ idem Abb. ibi fatetur, Clementē Papam dispensasse, quòd cum Ecclesia patris, & Ecclesia filij diuersæ unitæ fuissent, premortuo filio, pater dispensatione media uniuersas illas sic unitas Ecclesias obtinere posset: unde bene colligitur, q̄ magna

gna sit turpitudo, quòd filius legitimatus ad altare ministret patri, vel pater filio, forsan ordines conferendo, vel suscipiendo, de quo aliàs inferiorib. libris dicturi sumus magis opportune.

Redeũdo ad materiam institutam in hoc capite, illud est memoria non indignum, quòd legitimatus ad oẽs ordines,
12 etiã Epatum, nõ poterit promoueri Episcopus, si sit filius canonici, etiam nõ existentis in sacris: nam si narratum fuisset, eum esse filium canonici, difficilius obtinuisset: quia maior requiritur dispensatio. c. cum de tua. vbi gl. & Abb. de corp. vitiat. quod procederet forsan in Epatu, etiam diuerso ab Ecclesia, in qua pater fuit canonicus, quia in eadem Ecclesia nihil esset dubitabile; quinimmo nec ẽt dispensari vnquam debuisset plurib. rationib. prima quia nulla administratio permittitur istis legitimatis in Ecclesia, vbi patres administrarũt, ex Conc. Trid. d.c. 15. & per tex. in d.c. cum decorem. videret enim insurgere irrisio, quòd impudico patri filius in dignitate præsit; vel spurio filio pr̃ canonicus deseruiat in altari, vbi quotidie vnigenitus Dei filius offertur: Nam per hęc Ecclesia Dei diffamaretur, arg. de obli. ad ration. c. 1. deinde pp huius turpitudinis memoriam populus à frequentatione Ecclesiæ retraheretur, arg. de cohab. cler. & mul. c. vestra. insuper ipse pr̃ læderetur in conscientia pp peccati olim commissi memoriam, quæ refricaretur sibi in ministerio filij, siue publice siue occulte fuerit filius, ar. c. mulier. 15. q. 1. & ideo quia non est verisimile Papam cõtra tot rationes dispẽsasse, verisimilius est, quòd casus d.c. cũ de tua. intelligatur in filio canonici alterius Ecclesiæ, quàm illius ad quam filius legitimatus promoueri voluit, & quamquam eo loco de filio canonici loquat̃, tñ idem mihi quoque videtur in cĩ filio cuiuslibet beneficiati legitimato, q̃a par turpitudo videtur per easdẽ rõnes, quas refert Abb. in d. c. cum decorem. & sic concluditur quòd lõge difficilior est dispensatio ad ordines suscipiendos in legitimatis filijs, q̃ nati sunt ab ijs, qui beneficia obtinebant, quàm antequam obtinerent, d.c. cum de tua. & sic potest etiã declarari ille tex. d.c. cum de tua. ex quo tex. patenter apparet, quid sit iudicandũ de legitimatis filijs Cardinalium, & Episcoporum, vel aliarum egregiarum personarum, quorum cõditio maior est filijs canonicorum, & magis odiosa.

De illegitimis ad Religionis ingressum admittendis.

CAP. X.

1 *Irregularitas tollitur religionis ingressu.*
2 *Religio habilitat illegitimum, quoad sacros ordines.*
3 *Religiosus illegitimus non potest obtinere prælaturam, sed commendam, & pensionem.*
4 *Religiosus illegitimus est capax iuris patronatus.*
5 *Monialis illegitima professa non potest esse Abbatissa.*

HAe illegitimorum irregularitates, quas hactenus professi sumus, adeo magnificæ non sunt, quòd nec per religionis
1 ingressum absolute auferũtur: nã & si cũ irregularitatis macula tollat̃ religionis ingressu. gl. & Abb. in c. 2. de apostat. & dicemus qñ tractabimus modos tollendæ irregularitatis lib. vlt. tñ religionis professio non videtur posse efficere, vt illegitimus possit ad sacros ꝓmoueri, ex sententia Archiep. Flor. 3. tit. 29. c. 4. nam & si fratres Prædicatores hoc hñt ex priuilegio ab Alex. Papa III. & Ioanne XXII. vt illegi-

illegitimos profitétes possint dispensare ad sacros ordines,cõsequens est,vt id eis ipso iure non cõpetat: quod tradit idem Archiepi.in trac.de excõ.& cens.c.99.§. dispensatur. Verum tñ cõis est omnium sentẽtia,quòd Religionis professio legi-
2 timat, quo ad sacros ordines.gl.in c.fin. de fil.presb.&ibi Abb.Archid. in c.1. p illum tex.dist. 56.Tabien.in verb. ordo. 4.Silu.in verb. Illegitimus; sed per hoc
3 professi non dñr legitimati,& habilitati ad obtinẽdas prælaturas, Archiep. Flor. d.c.4.vers.Tertius modus, clarus tex.in c.1.de fil.presb.vbi Abb.nam nec ad curam aĩarum,nec ad prelaturam in eodẽ, vel quocumq; monasterio, nec in Abbatia,nec alia seculari ecclesia admitti possunt.c.legi.16.q.1. vt tradit Abb.in d.c. 1.& Tabien.in verb.dispẽsatio. vers.21. Paleot.lib. de Noth.ac spur. c.57. nu.4. ideoq; nec Abbas fiet,nec Prior,nec vicarius Epi sine dispensatione Papæ:vel alterius ad id potestatem habentis. Abb. d.c.1.& gl.d.c.fin. Quinimmo nec eligi poterit Fel in c.meminimus. de accusat. nu.6.Paleot.loco præfato: sed & si à Papa fuerit dispensatus ad Rectoriam, tñ non poterit admitti ad eã Rectoriã, vel personatũ, ad quã per electionẽ procedi consueuit,de præben.c.vlt. Goff & Rai: quos citat & sequitur Silu.in verb. legitimus.q.7.vers.Primum.& in verb.Illegitimus. q.5. Papa.n. non censetur voluisse præiudicare electorib.vt idem Fely. quẽ pbat Tabien.ĩ verb. beneficiũ 2.nu.20. scribit tñ Symeon Metaphrast.in vita S. Theodoræ,sub 11. die Septemb. Puerũ de fornicatione natum virtutib.adeo claruisse in monasterio, vt in multorũ monachorũ Abbatem postea fuerit electus; ita ille in calce vitæ prædictæ.

Hæc vera sunt in titulum, vel commendam perpetuam, vel in vsum iurisdictionis prælatiuæ; at in nuda administratione hospitalium, vel in obtinendis pensionib.illegitimus religionem profes-
4 sus admitti potest sine vlla dispensatione,ex sententia Gomesij,quem refert, & probat Paleot.de Noth.& spur.c.58. Erit quoq; capax iuris præsentandi ex patronatu.Roch.Cur.tract.de iu. pat.vers. competens.q.2.Paleot.d.c.58.nu.8.vnde illa notatu digna consequitur conclusio, quòd quis sit prælaturæ incapax, & tamen sit capax præsentandi prælatos: Hinc illud quoque consequitur,vt illegi
5 tima Monialis professa Abbatissa fieri non possit, vel Priorissa sine dispensatione eius,ad quem iure spectat;sed de hoc opportunius dicemus, cum de Monialium impedimentis agendum erit.

De infantibus expositis,& suppositis.

CAP. XI.

1 *Expositus infans legitimus promoueri potest.*
2 *Expositi suspicandi sunt illegitimi.*
3 *Rebaptizati ignorantes sunt irregulares.*
Cyrus Rex fuit expositus.
Romulus,ac Remus fuerunt expositi.
Lamissio cum septem fratrib. fuit expositus.
Henricus II Imperator fuit expositus.
Moyses fuit expositus.
Hippolytus Card. fuit expositus.
4 *Arsaces Rex Parthorum ignotis fuit parentibus,& patria.*
Aemilianus Imperator ignotis parentibus & patria.
Melchisedech ignorantur parentes.
Christophorus I. Papa ignotis parentibus:
Bonifacius VII. Papa ignotis parentibus.
Ioannes XVIII. Papa ignotis parentibus.
Suppositi filij an sint irregulares?

EXpositorum genus tã obscurũ est,vt cũ nec origo,nec parẽtes sciant, iure dubitari cõtingit, an in-

an inter illegitimos legitimosve deputē-
tur. Plures etenim etiam legitimi exponi
possunt ob parentū egestatem, atq; igna-
uiam; vel etiam ob inuidiam; sed id non
tam sæpe cōtingit, q̃ in illegitimis, qui ob
turpitudinem à parentib. vitādam expo-
nuntur, ideoq; iure merito inter illegiti-
mos connumerandi sunt, qn̄ parentes
ignorantur; cum sese non prodant ad ꝓ-
lem, vt legitimam agnoscendam: quòd
si parentes agnoscuntur, nil oberit, quòd
expositi fuerint, nam ꝓmoueri poterunt
sicut ceteri legitimi, qa in iure nihil ad-
uersatur illis c. 1. de infant. expos. At qn̄
nil constat de legitimis parentib. æquius
1 est eos pro illegitimis haberi, non solum
quo ad sęculares honores, sed & quo ad
ecclesiasticos ordines; quia verosimilius
est eos extra matrimonium nasci, qui sic
à genitorib. contemnuntur; immo suspi-
2 candum est ab infamib. genitos esse, qui
si infames non erant, hoc ipso infames
effecti sunt, quod proprium partū mor-
tis periculo exposuerunt. c. vlt. 87. dis. qđ
vel ipso sensu probatur.

Propterea sicut oēs incognitos ab or-
dinib. excludēdos probabimus infra op
portuniore loco, ita sane ac multo ma-
3 gis istos; possunt enim esse rebaptizati,
vnde ex hoc solo & si ignorantes id pa-
tiantur, ad clerum admitti iure non pos
sunt c. qui bis. vbi Hug. & Archi. de cōse.
dist. 4. Nam sola dubitatio, ne quis sit re-
baptizatus, efficit eum irregularem. c. A-
fros. dist. 98. & tametsi Ioā. de Anan. in
d. c. 1. de infant. expos. dicat istos quorū
origo ignoratur haberi inter legitimos,
& ad ordines promoueri posse; tn̄ id in-
telligo non ipso iure, nec prætermissa di-
spensatione; quia nimis magno periculo
subijceretur collatio ordinū; verum quia
huiusmodi expositi infantes aluntur ple
rumq; summa cū pietate, ac disciplina,
facile dispensandi sunt. c. cum deputati,
de iud. vnde Pet. de Anch. in d. c. 1. noluit
affirmare ipsos promoueri posse, sed du
bitando loquitur, sicut Barbat. & Felyn.
in d. c. cum deputati, ad fi. & licet Paleot.
in lib. de Spur. c. 63. num. 3. & 7. sentiat
cum Io. de Anan. tn̄ hæc eadem interpre
tatione saluatur, s. quod facile dispensa-
tionem obtineri debere putet, quia non
video qūo melioris conditionis sit expo-
situs, q̃ nō expositus, & incognitus, q̃ co-
gnitus quoad ordines suscipiēdos. Hoc
bene verum est, ꝙ isti expositi ex capite
seruitutis repelli non possunt, quia eo ip
so quòd expositi sunt, oīno fiunt liberi
etiam si erant serui. C. de episc. aud. l. no-
mini. Et ideo quia vel in cœnobijs, a
claustris plerumq; religiose educantur,
perfacile admittuntur. gl. & Abb. in d. c.
cū deputati. col. 1. vers. quęro: quo loco
dicit expositos de quib. ibi agitur ob reli
gionem promoueri potuisse: quæ senten
tia magis tuta est, & rationi cōgrua, si pe-
nitus parentes ignorantur; quòd si sciān-
tur legitimi parentes, tunc contraria opi
nio subsistet, quia percelebres viri expo
ti sæpenumero extiterūt: Nam (vt apud
Herodotum) Cyrus expositus est, sicut
Remus quoq; ac Romulus, qui Regno
perfuncti sunt iure belli: & horum om-
nium parentes agniti sunt; sed & in Ger
mania Lamissio quidam à matre mere-
trice cum septem alijs fratrib. eodē pa-
tre editis, ob turpitudinem sceleris in la-
cum cōiectus est, vnus ipse tn̄ Lamissio
superstes fuit: quem cum Agamundus
Hunnorum, & Longobardorum Rex in
venatione comperisset, tam pie, ac disci-
plinate educauit, vt tādem ipso mortuo
à Longobardis in Regem suffectus fue-
rit tpe Benedicti Papæ I. vt Annales rete
runt de initijs Regnorum, fol. 72. & Pet.
Hisp. silua. var. lect. part. 2, c. 32. & ante
hos

hos oẽs tradidit Martinus Polonus. Hẽricus quoq; secundus Germanorum Imperator in silua Corrado Imperatore iubente morti expositus est,& tñ Corrado postea inscio educatus eidem & gener,& successor imperij fuit, vt ijsdẽ Annalib. continetur: quæ locum habuerunt in secularib. dignitatib. at quo ad ecclesiasticos ordines quid põt audiri celebrius ipso Moyse? qui expositus tandem summo sacerdotio tam digne perfunctus est, Exod.c.2. Nostro hoc sęculo Hippolytus Card. Iuliani de Medicis filius per adulterium ab Vrbinate muliere susceptus, à matre ad publicum expositorum locum est delatus, tota nocte ibi dimissus, tandẽ à *Iuliano* agnitus, educatusque tã exacta disciplina, vt Leoni. X. Iuliani fratri gratissimæ indolis specimen præseferret; tãdem à Clemente VII. in Cardinalium cœtum ob egregiam virtutẽ conscriptus annum agens 24 Hæc de expositis.

Cõtingit vero aliqñ parentes ignorari eorum, qui expositi nõ fuerunt, qui & Regno,& imperio sunt potiti: Nam Ar-
4 saces Rex Parthorũ primus illorum Regnum instituit, & Romanis terrori fuit, vnde successores Arsacides dicti: huius tñ tam obscura origo est, vt nec genus, nec patria sciri vnquam potuerit. Æmilianus quoq; Imperator ignotis parẽtib. & patria Romæ imperauit: sed hi iure belli, non ratione. At in re ecclesiastica p̃cipuus est oĩum Melchisedech, cuius genus scriptura non edisserit, is sacerdotio tã sãcte est functus, vt sacrificij typus ab eo præcipue ducatur, Gen.c.14. Inter Põtifices quoq; à Plat. & Paleot. ponuntur Christophorus I. Bonifacius VII. Ioann. XVIII. quòd illorum genus ignoretur. Idcirco ij quoq; quorum origo ignorat, & si expositi non sint, promoueri facile non debent, ijsdem rationib. quib. & expositi: tñ longo tpe si eorum virtus spectata esse possit, virtutum merito dispensati promoueri facile possunt; sed de ijs opportunius agemus cum de incognitis promouendis tractandum erit.

Suppositis vero filijs, si legitimi sint, nihil obest, quin ordinari possint, qm̃ id nulla lege cautum est: Si enim pater putatiuus illum supponi passus est, quasi adoptasse videtur: Si aũt sola mater putatiua eum supposuerit, vt hæreditatẽ vel fideicommissum consequeretur, non potest hoc obesse filio huiusmodi, si alioq; sit legitimus: quæ vera sunt quoad ordines: at secus est quoad sæculares dignitates filiationis iure obtinendas; cõsequi.n. eas non poterit, cum filius verus nõ sit, sed putatiuus: quamquam ad huiusmodi dignitates consequendas fraus plurimum soleat suffragari, vt contigit Federico Vbaldino supposito, cui Vrbinatum Ducatus commissus est, reiecto & occiso legitimo Ducis Guidonis filio. Fulg. lib. 9. cap. 16.

Filij autẽ putatiui sacerdotum in Ecclesijs & beneficijs patrum putatiuorũ deseruire prohibentur, etiam si legitimi sint: quia par ratio est affectionis, & scandali, sicut in veris filijs, de quib. egimus supra cap. 6. num. 4.

De ijs, qui in sacris positi filios habent, aut procreant.

CAP. XII.

1 *Sacerdotes pluribus modis filios legitimos habent.*
2 *Sacerdos habens filios legitimos, non potest esse Episcopus.*
3 *Pater nimium præsumitur dilapidare bona Ecclesiæ pro filijs.*
4 *Essei putabant esse felicissimos eos, qui sine filijs vixissent.*
5 *Episcopi præsumuntur cæci affectione nepotũ.*

Leges

Leges ciuiles sunt nullæ contra clericos; fallit vt hic.

5 *Petronilla fuit filia Petri Apostoli.*

Philippus Apostolus quatuor filias habuit.

Clemens IIII. Papa quatuor filias habuit.

6 *Concubina duplici sensu accipitur.*

7 *Concubina etiam vxoris loco habita, an obsit marito ne promoueatur.*

8 *Concubina fornicaria clerici prolem gignens, impedit clericum, ne ascendere possit ad ordines superiores.*

9 *Græcorum filij suscepti in sacro ordine legitimi, non obsunt patri, quin possit fieri sacerdos.*

Basilius magnus sacerdotem habuit patrem.

Græcos vxoratos Epiphanius græcus nolebat promouere ad ordines sacros.

10 *Maritus, qui dimissa vxore fit subdiaconus, si ab vxore repetitus gignat filios, non potest ad ordines superiores ascendere.*

11 *Græcorum Episcopi non possunt vti vxore.*

12 *Subdiaconis tam græcis, quàm latinis nunquã licuit vxorem ducere.*

13 *Pater non potest dispensare filios suos illegitimos ad ordines.*

Filiusfam. potest inuito patre clericari, & monachari.

SVccedit ex ordine vt pertractemus, qñ proles etiam legitima obest patri, ne promoueatur ad ordines ecclesiasticos: Nam quòd proles illegitima obsit; nihil est difficile dictu, pp incontinentiã, vt dicemus in tractatu de concubinario, & fornicatore; at hoc loco agendum est de filiis legitimis ante ordines sacros susceptis; aut etiam post ipsos ordines qũo patrem impediant, quominus promoueri ad ordines possit, ideoq; de iis duob. casib. sigillatim vno hoc capite pertractabimus: Plurib. enim modis sacerdotes prolem legitimam habere possunt,
1 tradit Rip. in c. inter cæteras, col. 1. de rescri. Paleot. lib. de Noth. ac spur. c. 10. num. 7. duo ij præcipui sunt, si ex matrimonio filios genuerint, postea vxore vel defuncta, vel votum castitatis emittente, ad clericale ministerium transierint; nã hoc casu põt quidem hic genitor ꝓmoueri ad oẽs ordines sacros, sed non põt
2 fieri Eps̃ sine dispensatione. tradit Abb. in c. sane. de conuer. coniu. & in c. 1. de testa. vers. sed oppono: quo loco dicit nec ad aliam quamlibet prælaturam ꝓmoueri posse; pro quo est tex. & gl. in c. Catinẽsis. dist. 61. & c. de Siracusanæ. dist. 28. ea autem est ratio, quia præsumũtur patres nimium affici erga filios, & ideo imminet periculum dilapidationis bonorum
3 Ecclesiasticorũ, vt scribit Speculum summorum Pontificum. tit. de continent. sacerd. c. 81. Propterea gloriosius est sacerdoti filios numquam suscepisse: Philo. etenim in Apologetico Esseos (inquit) ob religionẽ castimoniæ studeban[t] [uxo]res ducere recusasse, ꝙ qui conse[...] sine liberis felicissimus haberetur; [...] Euseb. Pamph. de præpar. Euãg. li. 8. c. 4. Quinimmo ipsi etiam gentiliũ sacerdotes Deo dicati in tm̃ oĩa abijcere solebãt, vt cognatos, liberos, ac propinquos nunquam viderent ex eo tpe, quo cœpissent diuino cultui deseruire, vt scripsit S. Hieron. & refert Speculum Summorum Pontif. d. cap. 81.

Iure igitur merito non sunt facile admittendi ad prælaturas ij, qui cum filios genuerint nimio erga ipsos affectu falli possunt; ideo dispensatio requiritur [cum] cautione, de qua, per gl. in d. c. Catinẽsis. Quæ vera sunt nõ solum in eo, qui filios habet superstites, sed etiam in eo, qui ex filiis præmortuis nepotes, vel inferiores descendentes habet; nam eadem ratio affectionis perdurat in illis: cæci enim putantur Epi circa nepotes. glo. in c. peruenit. 1. q. 4. citat c. dilectissimi. 8. q. 2. & in terminis est tex. iuris ciuilis in auth. quomo. opor. Episco. §. 1. & licet iura ciuilia loquentia de clericis sint nullius momẽti præsertim tituli. C. de sacros. Eccles. &

de

de episc.& cler.vt tradit Abb.in c.Ecclesia S.Mariæ.de constitut.& comprobat Dec.in c.in præsentia.col.20.de ꝓb. Tñ canones qñque dignantur leges imitari. c.1.de oper. nou.nunc. & cum lex est rationabilis, potest obseruari in clericis. Dec.in d.c.Ecclesia,col.12.

In nepotib. autem ex fratre diuersum ius erit;non enim præsumitur tantus affectus.Abb.in d.c.1.de testamẽ.vers. sed oppono: Papa autem cum istis habentibus filios,vel nepotes facile dispẽsare cõsueuit,si ipsius patris, & filiorum ꝓbitas eos dignos faciat. Abb.in d.vers.sed oppono: Propterea Petro Apostolo nõ obfuit Petronillam filiam habuisse;nec Philippo quatuor filias virgines ꝓphetãtes. Act.Apost.c.21. Nec tãdem obfuit Clementi IIII.Pontifici Maximo quatuor filias de matrimonio suscepisse; & nostro hoc sæculo Cardinales multi, atque Epi fuerunt,quib.& cõiugatos fuisse, & Deo postea se dedidisse vtrumque cũ summa laude successit.

Quæ dispensatio non aliter facile cõceditur,quàm si ij filij ab vxore legitima suscepti sint,secus si ex cõcubina,quam
6 vxoris loco habuissent:est aũt opportunę sciendum concubinæ vsum duplici sensu accipi posse, videlicet aut vxorum loco,& ex ijs nascitur proles legitima:quia manent quidem ancillæ,& nihil imperij habent in dispensatione domus ꝓpter imparitatem cum marito:sed in vinculo matrimonij sunt veræ vxores; vt tradit S.Thom.4.sentent.dist.33.q.1.artic.2. & in hoc differunt à veris vxorib.quibus competit plenum, & absolutum imperium in dispensatione familiæ; & secundum hæc intelligitur Concil.Tolet. quo continetur vnumquemque Christianũ vxorem,vel concubinam habere oportere,dist.34.c.si qui. & secũdum hæc quoque intelligitur Isidorus.c. Christiano. dist.eadem.Christiano (inquit) licitum est habere,aut vxorem,aut si vxor deest, concubinam; nam concubinam gloss.ibi intelligit interueniente consensu matrimoniali,solis prætermissis solemnitatib. nuptialib.aut dote. Alterum autem concubinarum genus,quod ad exercendam lasciuiam subinducitur,& nefarium est, & irregularem facit,vt suo loco de fornicatoribus dicemus,& de eo hoc loco nil agimus.

Qui igitur filios susceperit ex licito concubinarum genere, ꝓpter aliquam noĩs obscuritatem, & notam non est cõparandus ei,qui ex vera vxore suscepit: promoueri enim non debet vltra diaconatum,tex.in c.paternitatis, dist.34. intelligendo illum text. in concubina loco vxoris,idest in ea, quæ ducta est non publice ẜm vnum intellectum glo.ibi; licet communiter per Doct.ille tex. intelligatur in concubina fornicaria, s. quod q̃s quis prolẽ susceperit ex concubina post vxorem defunctam, quasi incontinens habendus est, & ideo vltra diaconatum promoueri non potest, vt tradit Abb. in c.sane,de conuers.coniug. qui sensus mihi quoque plurimum placet,quia si concubina superinducta loco vxoris in illo tex.habita fuisset,non potuisset ille ꝓmoueri,nec ad subdiaconatum quidem;q̃a bigamus extitisset; quæ bigamia nõ contrahitur ex vxore, & fornicaria, ideo eo textu diaconatus illi conceditur.

Supradicta autem procedunt in prole suscepta ante ordines; at si quis in ordine sacro constitutus filios susceperit,si quidem à fornicaria muliere, non ascen
8 det ad superiores ordines; quinimmo forsan etiam deponẽdus, si notorius fuerit:at si ab vxore filios susceperit,ut Græci sacerdotes solent;ea mortua nil prohi

bet eum promoueri poſſe; qm̃ eccleſiæ
9 tolerantia Græcis preſbyteris vxor per-
mittitur. S. Thom. 4. diſtin. 36. & 37. filij
etenim illorum vt legitimi ſunt, ita nil
turpitudinis adferunt Græcis parentib.
quin promoueri poſſint vſq; ad ſacerdo-
tium. Nam Baſilius magnus, & alij plu-
res fratres non obfuerunt patri, quin ille
ſacerdos eſſet, & ſacerdotio digne, & ſan
ćte perfungeretur, vt ſcribit Gregor. Na-
ziãzenus in Monod. quamquam hoc ip-
ſis etiam Græcis qñque diſplicuit; nam
reperi ſãctum Epiphanium abiecisse ab
altaris miniſterio diaconum, eo quod ea
nocte vxori cõmiſcuiſſet, & ex eo die vxo
ratos vlterius ad diaconatum ꝓmouere
noluit, ob idem periculum, vt ſcribit Sy
meõ Metaphraſtes ex Ioanne Epiphanij
diſcipulo, qui fuerat Gregorio magno ve
tuſtior in vita eiuſdẽ Epiphanij die xv.
Maij. Qui Epiphanius forte meminerat
quòd Clemens I. in Epiſt. 2. ad Iacob. fra
trem Dñi ſcribens, mandauerat ne quis
p̃ſbyter, vel diaconus vxori auderet com
miſceri, vel commixtus ne ad altare acce
deret, cuiuſuis miniſterij gratia, vt habe
tur c. miniſtri. diſt. 81. Græcis etenim ẽt
cælibatus probabatur. Pinitus enim ẽps
de eo ſcripſit, vt eſt apud Euſeb. hiſt. lib.
4. cap. 22.

Sed ſi contingat clericum latinũ vxo-
ratum eſſe: & p̃termiſſo vxoris cõſenſu,
vel Ep̃i approbatione, tranſierit ad ordi-
nes ſacros, quia ab vxore repeti põt, & co
habitare cogitur, ſi prolem genuerit, ad
ordines ſuperiores aſcẽdere nõ permitti
10 tur, nec in ſuſceptis adminiſtrare ex Cõ-
cil. Tolet. 1. c. 1. ĩ hæc verba. De preſbyte-
ris, & diaconis ſi poſt ordinationẽ filios
genuerint, ad altiorẽ gradũ nõ aſcendãt;
quo loco licet diaconos uideat̃ exclude-
re; tñ hodie idẽ fuerit in ſubdiaconatu,
cũ & ipſe ſacer ſit, & pari pœna puniat̃;
nã ab oĩ officio, & miniſterio ceſſare cogi
tur. c. multorum, 27. q. 2. Quod etiã aper
tis verbis iuſſit Gregor. in Epiſ. ad Petrũ,
agens de Subdiacono: cuius epiſtolæ te-
nor hř apud Ioannem Diaconum in vi-
ta S. Greg. lib. 2. c. 52. & ante eum etiam
Leo Papa, epiſtola 82. c. 4. & epiſtola 90.
c. 3. & ante hos oẽs etiam in ſubdiacono
decreuit Concilium Elibertanum, c. 33.

Illud vero eſt adnotandũ, quòd licet
vxorib. vti tolerati ſint Græci, tñ illa tole-
rantia ſolis diaconis, & ſacerdotib. con-
11 ceſſa videur, non aũt Ep̃is; conſtat ex 6.
Synodo. Conſtantinopol. can. 12. in hæc
verba: Iubet oĩno antiſtites poſtq̃ fuer-
dinati à proprijs vxorib. ſecedere, & ibi
can. 13. diſtinguit ſacerdotes ab Ep̃is; &
12 ad hoc; vxorẽ vero ducere poſt acceptũ
ſubdiaconatum, numquam eis licuit, et
ab apoſtolorum tpe. glo. 32. c. ſi quis eo-
rum. Archiepiſc. Flo. 3. tit. 29. cap. 4. his
mis verbis.

Aliud præterea canonicum Impedi-
mentũ naſcitur ex prole, de quo oppor-
tune hoc loco agẽdũ eſt: nam pater Ep̃s,
qui illegitimos diſpẽſare iure põt, vel ex
propria, vel ex delegata auctoritate, pro-
prios filios legitimare diſpenſareve non
13 põt ad ordines, aut beneficia: ad hæredi-
tariam. n. ſucceſſionem, in qua nõ tanta
fœditas excogitari cõſueuit, eũ diſpenſa-
re ſuos filios poſſe non eſt abſurdum pu
tare. c. per venerabilem. circa med. q fil.
ſint legit. & ibi Abb. col. 4. verſ. item nota
ſingulariter. Ioan. de Anan. conſ. 27. Ar-
chid. 17. q. 4. ſ. ẽt: quib. locis licet loquan
tur de principe; tñ idẽ iuris videri põt ẽt
in Ep̃o: At quo ad ordines, & beneficia,
in quib. non de propriis paternis bonis
agitur, ſed de miniſterio Dei, & Eccleſię,
in qua re eſt cauendũ ne nimius affectus
parẽtes fallat, æquius videtur patrẽ non
poſſe diſpẽſare filios ſuos; & ſi poſſit non
con-

cōuenire, vt id agat ipse; quia quadā auctoritate vtit' in re sua; qua ei vti nō licet d.§.etiam.vbi gl.& Archid. Præterea ꝓbabimus infra, cū de ordinatorib.agendum erit, patrem ad ordines ꝓmouere non debere filiū proprium, ēt legitimū; ideo multo minus poterit de illegitimo legitimum facere; & hoc magis piū est, & ecclesiæ congruum: qñquidem oīs legitimatio dispensatio est. Abb.in d.c.per venerabilem.per illum tex.col.3.vers.nota ibi dispensare: vnde si legitimaret filiū quodāmodo semetipsum dispensare videretur, cum filium legitimando dispensaret: nemo enim etiā Eps seipsum à suis obligationibus dispensare pōt. Abb.in c. magnæ, de voto. Silu.in ver.votū.4.versi. vndecimum: nec posset sibimet indulgētiam dare. Tabien.in verb.indulgētia, q. antep.ex S.Thom.

Filijs vero legitimis proprijs clericari, vel monachari volētibus pater obstare non valet; nam inuito patre filiusfamil. clericari, vel monachari pōt. C.de episc. & cler.l.Deo nobis.§.hoc etiam. quæ lex cum sit rationabilis debet etiam in foro canonico obseruari, arg.c.1. de no.oper. nunciat.

De Monstris.

CAP. XIII.

1 Monstruositas inducit irregularitatem.
Monstra sunt deformissima, & non sunt ponēda inter liberos.
2 Capita duo habens monstrum est.
3 Monstrum non est, qui habet senos digitos.
4 Membris abundare non est odiosum.
5 Monstrum non est; qui proceriore est corpore.
Orestis corpus longum ad duodecim pedes.
6 Gigantes prima ætate extiterunt.
Goliath sex cubitorum fuit.
Caput hominis vidit Augustinus Vtica infinitæ magnitudinis.
Gigantes post diluuium arte dæmonum factos putat S Thom.
Saul rex septem pedum fuit.
7 Scandalum per se inducit irregularitatem.
Persi eligunt in Regem eum, cui nasus sit valde aduncus.
Cyro nasus valde fuit aduncus.
8 Pigmæi inter nos non essent promouendi.
9 Corpore breui quisquis est intemperans est.
Thersites, & pusillus, & deformissimus.
Zacchæus fuit pusillus, sed probus.
Gregorius Turonen. Episcopus pusillus fuit, & sanctus.
Ioānes Maria de Castello Bonon pusillus, & doctus.
10 Pigmæos esse non est fabulosum.
11 Irregularitas aliquando vno loco officit, alio non.

QVemadmodum omnis deformitas magna, etiam si sit sine monstruositate sufficit ad im-
1 pediendum, ne quis promoueri possit. Abb.in c.2. de cleric.ægrot. ita sane, ac multo magis id dicendum est in omni monstro; nam monstra semper sunt deformissima, & inter liberos non computantur, nec filiorum fortunā sortiūtur in bonorum hæreditariorum successione; nec in pr̄ia potestate. l.nō sunt. ff.de stat. hom. Ideoq; cū legitimus partus dici nō possint, certe plusquā ipsi illegitimi reijciendi sunt; nā & plerumq; inspicientib. horrori habentur; quare excludi debēt, argum.c.qui in aliquo.dist.51.

2 Propterea si quis partus duorū capitum sit, non est ad ullum, uel minimum ordinem promouēdus; quia monstrum est.c.qm̄.de offic.ord. text.gl.& Doct.in d.l.non sunt: sed hæc propemodum dubitatione non indigent, quinimmo monstruosum est de huiusmodi monstris dubitare, gl.ī c.si testes. §.hermaphroditus, 4.q.2. qñ autē contingit mōstra esse sine vlla mēbrorū mutilatione, nihilominus si nimia mēbrorū imparitas sit, idē iuris erit, ut excludantur, quia deformitatē inducunt plurimam. Abb.in d.c.2.de cler.

 ægrot.

ægrot.cuiuſmodi his temporibus Eugu-
binus puer duodecēnis circumlatus eſt,
cuius manus,pedes,ac venter,pro portio
ne corporis videbantur; at tam grande
illi caput erat,vt cuiuſcumque proceriſſi
mi gigantis videri poſſet:oculi tn̄,naſus,
os,aures, ac mentum pro proportione
pueri extabant;vnde tanta imparitas ad
monſtrum pertinere,& ideo nec promo
ueri poſſe putandum eſt: idem in reliq̄s
nimijs imparitatibus.

3 Inter monſtra tn̄ non eſt habendus il
le,cui ſint ſex digiti in pedib.vel manib.
nam digiti membra non ſunt,ideo nul-
lum videtur eſſe membrum monſtruo-
ſum ex hac digitorum copia: abundare
4 etenim ī corporis articulis fauorabilius
eſt,quàm penuriam pati,argum.à cōtra-
rio,in c.qui in aliquo.diſt. 51.ibi,mēbro-
rum minus, &c. Propterea intra legiti-
mam prolem adnumerantur ij, quibus
ſeni ſunt digiti. d.l.non ſunt liberi. ff. de
ſtat.hom. vbi gl.& Doct. ideo rite ꝓmo-
ueri poſſent, ſi commoda ſacramento-
rum attrectatio eſſet; quod Epi arbitrio
reſidebit,ſicut reſidēt aliæ deformitates.
Abb.in c.1.de corpor.vitiat.

5 Monſtrum tamen non eſt dicendum,
ſi quis procerior ſit corpore; nihil enim
eſt naturæ contrarium, aut diuerſum, ſi
præ ceteris naturæ fœcunditate quis in
altum adoleuerit; Marcus etenim Varro
hebdomadum libro, ſummam(ait) ado
leſcendi humani corporis lōgitudinem
eſſe ſeptem pedes: quod verum eſſe af-
firmat Aulus Gellius lib.3.c.10.qui & ſi
refellat Herodotum, vtpote fabulatorē,
quod diceret Oreſtis corpus duodecim
pedes,& quadrantem longum fuiſſe;Tn̄
ſi Homero credimus, vti ſane in hac re
debemus,ſic docente S.Auguſ. de Ciuit.
Dei lib.15.cap.9. vaſtiora, prolixioraq;
fuerūt corpora hominum antiquorum,
6 inter quos proculdubio Gigantes extite
runt,vt ipſæ ſacræ atteſtantur litteræ Ge
neſ.c.6. & Num.c.13.& Pſal.32. Quin.
immo Goliat ad ſex cubitorum altitu
dinem propagatum cōſtat 1. Reg.c.17.
quæ ſex cubita ad pedes duodecim aſcē
dere ipſe idē Aul. Gell.eodē loco ꝓbat;
cui rei adſtipulatur S. Aug.de ciuit.Dei,
lib.15.c.9.affirmans ſeſe hoīs molarem
dētē vidiſſe Vticæ, qui ſi in nr̄orū dentiū
modulos minutatim conſcinderetur,cē-
tum nobis videretur facere potuiſſe:Sed
& libro eodem c.23. rurſum de Giganti
bus egregie meminit.

Tāta vero poſſet hoīs longitudo eſſe,
vt inter monſtra habēdus eſſet,ob defor
mitatē,& ineptā longitudinē;quod ꝓba
tur.Nume.c.13.his verbis, Populus quē
aſpeximus proceræ ſtaturę eſt,ibi vidim⁹
monſtra quędā filiorum Enoch,de gene
re Giganteo,quib.cōparati quaſi locuſtę
videbamur,hæc ibi;qđ præcipue verum
eſt poſt diluuiū,quo tpe quicumq; gigā-
tes extiterūt ex ſnīa S.Tho. producti sūt
ſemine humano operante dęmone ſub
certa cōſtellatione,& arte incuborū, vt a-
perte ſcribit Tabien.in verb.gigantes,vñ
apparet,nullo modo tales in clero eſſe re
cipiēdos. Hæc aūt ſeueritas non ꝓcedit
in hoīe ꝓcero vſq; ad ſeptē pedes,cuiuſ-
modi Saul fuiſſe ſcribit 1.Reg.c.9.nam
ꝓceritas humanæ naturæ priuilegium,
ut Plato in Tim. Ideo ſi in hac humana
ꝓceritate,inepta, ridiculaq; propagatio
exiſteret,quæ uulgarē induceret admira
tionem,impedimento eſſet ne promoue
retur: præſertim ſi ſcandalum adferret
illa perſonæ ridicula conditio: ſcanda-
7 lum etenim etiā in ea re, quæ ſui natura
non impedit ordinum executionē, ſuffi-
cit ad inducendum impedimentum, ne
quis promoueri poſſit. Ray. in tit.de
paren.qui fil.occid.in fi.& in tit.de ſcan-
dalo

dalo per totum: sunt verò varij populorum affectus, nã alij alios hoïes magnifaciunt, quos alij vt ridiculos habẽt, cuiusmodi de Persis scribit Plutarch. Apophteg. 1. ipsi enim in Regem eum lubẽtius deligebant, cui nasus plurimum adũcus esset, vt de Cyro refertur, ita natura populi considerabitur in istis valde longis.

Ad eandem quoq; rem spectat de illis tractare, qui usq; adeo breui sunt corpore, vt propemodũ monstra esse videãtur; nã licet characteris ordinis capaces sint, tñ si apud vulgus magnam admirationem inducant, vt pygmęi, nõ debent
8 facile ad ordines admitti pp scandalum, & vulgarem admirationem. Quinimmo huiusmodi valde pusilli plerũq; nimiũ sunt somnolẽti, & cibi intemperantes, vt scripsit M. Varro teste Aul. Gell. lib. 4. c. 19. his verbis. Pueros impuberes cõpertum est si nimio cibo, somnoq; vterẽtur, hebetiores fieri; aduertimusq; hinc elici tarditatem, corporaq; eorum fieri improcera, minusq; adolescere ex medicorum, & Philosophorum sñia: quod etiã scripsit Clem. Alex. in pædag. lib. 2. c. 1. in fi. cũ igitur ob ingluuiem & inertiam sacris minus apti esse videãtur; sunt etiã plerumq; deformissimi, sicut de Thersi-
9 te apud Poetas qui quasi monstrum habitus est hoc carmine:

Si caput ipse oculis spectes esse Hectora credas:
Si stantem videas, Astianacta putes;

Quæ oïa intelligenda sunt in ijs, quorum nimia breuitas contemptui est, risui, atq; admirationi; alioqui si aliquis pusillus fuerit, vt Zacchęus, admitti posset; & qualis fuit Gregorius in Gallia Turon. Eps sanctitate, virtuteq; illustris; quẽ cum Romam venisset, oẽs fere ob pusillã staturam paruipendebant; quin & ipse summus Pontif. Gregorius I. miratus est qũo vir tam breui corpore in Epm promotus fuisset, cui ille respondit vrbane: ipse Deus fecit nos, & non ipsi nos, vt scribit Io. Belethus. c. 122. Sed fertur postea Gregorio magno p̃dicto illum venerabilẽ fuisse: eiq; dies festus ab ecclesia p̃scriptus 15. Kal. Decemb. Sed & sub Bonifacio VIII. Ioãnes Maria de Castello Bononien. mansionarius iure canonico peritissimus, tam breui statura fuisse perhibet, vt cũ stans verba faceret coram Papa genuflexus esse putabatur; & ab Epõ Portuensi de Aquasparta, qui Pontifici astabat ioci gr̃a alter Zacchæus nuncupatus est, vt refert Io. And. q rei ipsi ĩterfuerat, in p̃oemio Sexti, in gl. in verb. à multis.

10 Ne quis aũt putet pygmęos frustra à nobis hoc loco adductos, sciendum est eos extare vt apud Plin. & fidelius apud Aug. de ciuit. Dei, lib. 16. quos dicit esse cubitales: Hi igitur oẽs tam qui prodceriores sunt, q̃ qui breuiores, p̃nt intra cõformes populos admitti ad ordines; cessat enim impedimenti causa, sicut leprosi inter leprosos admittuntur: nam irregularitas q̃nque hoïem vno loco afficit, non alio, tex. & glo. in Clem. 1. de pœn. ex
11 quib. aperte liquet, si quis membris nõ omnino humanis nascatur, eum penitus ab ecclesiæ ordinib. reijciendum, quia monstruosus sit.

De diminutis qualibet corporis parte, Et primum de manibus.

CAP. XIIII.

1 *Mutilatus, vel mancus quis sit.*
2 *Mutilatus iam promotus exequi non potest.*
3 *Mutilatio an impediat omnes actus, qui sine membro mutilato possent agi.*
4 *Corporales defectus patientes exequendo non incurrunt nouam irregularitatem.*
Leo 1. sibi manum abscidit, & postea restituit.
Ioãni Damasceno manus abscissa, postea restituta.
5 *Membro caret, qui habet inutile.*
6 *Monialis mutilata potest fieri Abbatissa.*

7 *Baptizari ab vno dicente verba, & ab altero mittente aquam nemo potest.*
Sacramenta diuidi non possunt.
8 *Mutilatus post adeptum ordinem potest exequi ordinem in illis officijs, quæ non egent membro illo.*
9 *Manib. tremulis quisquis est non est eligibilis.*
10 *Digitus non est membrum.*
11 *Digitus deficiens manu sinistra minus obest, quàm si deficiat in dextra.*
12 *Digitus, quo Eucharistia tractatur deficiens obest, ne quis promoueatur ad sacerdotiũ.*
13 *Digiti plurimum deformes impediunt promouendum.*
Vngula pollicis aliquando impedit promouendum.
Digitis duobus carens promoueri non potest.
Digiti partem amittens dando operam rei illicitæ non promouetur.
14 *Digitum sibi abscindens per indignationem fit irregularis.*
Marcus Apostolus sibi pollicem abscidisse fertur.
F. Thomas Hybernicus Franciscanus sibi digitum abscidit; ne promoueretur
Digitum alij abscindens forte est irregularis.
15 *Mutilatorum dispensatio est Papæ, si fit cum culpa, aut manifesta; alioqui ab Episcopo.*
Mutilare corporis superflua non est prohibitum.
Isaias fertur sibi de lingua præscidisse.
Sanctus Hieronymus dentes prominentes sibi secuit.

POst monstra succedit quisquis corporis defectum patitur debilitatione, aut mutilatione membrorum: hæc. n. eo inter se differũt, quòd membra quidẽ omnia integra ha
1 bere possumus, sed inefficacia, & inutilia, vt si quis aridã manum habeat, oculum orbatum, & similia. mutilatum vero eum dicimus, q ipsis mẽbris caret, ut abscissa manu, vel oculo effosso: Hic igitur mutilatus, qui & mancus dicitur, ab ordinib. ecclesiasticis excluditur. c. q in aliquo, dist. 51. & dis. 55. c. pœnitẽtes. glo. magist. in d. dist. 55. in 1. gl. S. Thom. 4. dist. 25. q. 2. in fi. his verbis, duplici (ait) capite promouendos arceri, vel pp impedimentum actus, vt mutilatis membris necessarijs ad actum, vel propter impedimẽtum claritatis personæ; hæc refert Tabien. in verb. corpore; ex quib. verbis ẽt liquet, quòd qui mutilati fiunt postquã iam pmoti sunt; executionem susceptoru-
2 rũ ordinum perdunt, tam de iure, quàm de facto ex can. apos. 77. & ex verbis eiusdem S. Th. 3. q. 82. art. fi. ad 3. Debilitas (inquit) vel ęgritudo superueniens ordini sacerdotali, ordinem non tollit, executionem tñ ordinis tollit, quantum ad cõsecrationem Eucharistiæ, qñque quidẽ pp impossibilitatem executionis, sicut si priuet oculis, aut digitis, aut vsu linguæ; quandoq; autem propter periculum, sicut patet de eo, qui patitur morbum caducum, vel etiam quãcumque alienationem mentis, qñque propter abominationem, sicut patet de leproso. eadem refert Tabien. in d. verb. corpore.

Quæ res, s. vt mutilati ad sacerdotiũ non admitterẽtur, etiam apud Hebręos Hierosolymis lege cautum erat. Egesip. de excid. Hierosolym. lib. 1. c. 29. quin & apud ipsos ethnicos mutilati seu debilitati sacris arcebantur. Plin. lib. 7. c. 28. vbi commemorat M. Sergium, q debilitatus manib. ac pedib. foret, sacris officio fuisse deiectum.

Quæ indistincte intelligenda sunt a eorum mẽbrorum mutilatione, quę ad ipsam executionem sunt necessaria, vt in illo casu nulla consideratio fiat, an culpa sua sit mutilatus, an casu: at in aliorũ mẽbrorum mutilatione, sine quib. actu executio fieri non impeditur, semper est distinguendum, an culpa casum præcesserit, & an sit publica, vel occulta mutilatio: Nam si culpa intercesserit, factus est irregularis, Goff. Gul. Host. & Inno. Rosell. in verb. vitiatus, Archiepis. Flor. 3. ti. 29. Culpa autem intelligitur non solum

si ipse

ſi ipſe ſe mutilarit, verum etiam ſi ab altero fuerit mutilatus, dũ ipſe daret operã rei illicitæ: idẽ quoq; erit ſi per indignationem, vel metum, etiam iuſtũ ſeſe mutilauerit, ſemper.n.fit irregularis ex verbis Aug.lib.de dogmat. Eccleſ.c.72. idẽ ſi ipſe hoſtes irritauerit ad pugnam, vel odium, ab ijſq; fuerit mutilatus, etiã per vim: ſed de ijs ſingulis dicemus magis opportune paulo inferius. Illud tñ non eſt omittendum, quòd corporis defectũ patientes, quo exequi non debeant, ſi exequãtur, peccant quidem mortaliter, ſed tñ non fiunt per hoc denuo irregulares. Abb.in c.ſi celebret.de cler.excõmu. min.quod approbat Tabien. in verb.irregularitas.4.nu.2.& concluſ.5.qũo autem differat mutilatus à truncato ſcripſit Abb.in c.cum illorum.col.3. de ſent. excommu. Dec.in l.nemo põt gladij; nu. 2.ff.de reg.iur. Tabien.in verb.Irregularitas.3.num.26.& nos dicemus infra vltimo libro, cum de mutilante agendum erit: ſed quia non ſufficit hæc pauca generalia prædixiſſe operæpretium eſt, vt per ſingula capita de mutilatis tractãdo, rem diligentius perquiramus.

Qm̃ vero diuina miniſteria per manus plerumq; exercẽtur, de ijs primum tractandum eſt. Si igitur vel vtraque, vel altera manu quis careat, nõ tm̃ ea ratio- 6
ne eſt irregularis, quòd mutilatus ſit, ſed etiam quia impoſſibile eſt adminiſtrare, S.Tho.4.diſt.25.& 3.q.82.art.fin. ad 3. ſupra citat: exẽplo eſt Leo Papa I. cui cũ de more die Paſchatis muliercula manum deoſculata eſſet, & ob id ipſe nõ nihil ſcandali in ſe ipſo paſſus eſſet, vel (vt aliqui veroſimilius exiſtimãt) cum putaret ſe alicui indigno ordines contuliſſe, manum ipſam ſibi penitus abſcidit, & cũ ob eã rẽ deſiſſet ſacrificare, cum non poſſet; quia Romanus populus obmur- 7
murabat, preces ad Deum fudit, impetrauitq; manum ſibi reſtitui, vt ſcribit Sabell. lib. 5. & Andr.Ebor.tit.de caſtit. idem quoq; contigit Ioãni Damaſceno, cuius manum Damaſci princeps abſcindi iuſſerat, & in foro ſuſpendi, quo loco viſa tota die precibus tñ pientiſſimi viri, & Beatæ Mariæ ope illi reſtituta eſt, vt ſcribit Ioãnes Patriarcha Hieroſolymitanus, & Bapt. Fulg.lib.1.& Andr.Ebor.tit. de miracul.

Si quis autem non abſciſſas, ſed articulatas manus habeat, ad vtendum vero inefficaces, eodem iure cenſeri debet; mẽbro enim carere videtur, qui habet inutile, quia mortuum eſt, c.ſicut vrgeri. 1.q. 1.ſed & ſi vtiles manus ſint, & ad altaris miniſterium aptæ, ſi tñ ex aliqua læſione, percuſſione, vel diminutione deformitatem habeant, ob quam ſcandalum timeri poſſit, habebitur pro irregulari, ideoq; nõ promouebitur, de corp.vitiat.c.1. & ibi per Innoc. Alber.in verb.vitiatus, Tabien.in verb.irregularitas 3.nu.26.Spe. in c.ſi forte, nu.5. de elect.lib.6. Epiſcopus vero in hoc diligẽter animaduertet, an hæc læſio etiam minima contigerit huic, dando forſan operam rei illicitæ, & an inde ſcandalum timeri poſſit, cum hæc pendeant ab eius arbitrio. Abb. in d.c.1.de corp.vitiat. in fi. Quæ vera ſunt in ordinib.ſacris, & altaris miniſterio, at alijs in officijs ſecus; nã monialis mutilata poteſt fieri Abbatiſſa, ſaltem ex diſpẽſatione, ſi ſit diligens, & prudens, vt dicemus cum de impedimentis monialium tractandum erit: & ideo idem forte erit in Abbate, quia in eligendis Abbatibus non tam exacte conſiderantur irregularitates; vt aliàs dicemus.

Huc ſpectat quæſtio, nũ mutilatis manib. quis poſſit exercere quæ ſunt ordinis, quo ad verborum expreſſionẽ, ſup-

plente altero in ijs, quę ad opus manuũ
ſpectant: Et ſane hæc diuiſio officij non
eſt admittenda, S. Thom. 3. q. 67. arti. 6.
ad 3. vbi etiam Caietan. Exemplum eſt
ſi mutilatus verba baptiſmi proferat, al
ter aquam in caput baptizandi mittat;
nam hæc diuidi non pñt, ſicut nec alia
ſacramenta, vt puta ſi vnus audiat cõfeſ
ſionem, alter abſoluat. diſt. 23. c. quorun
dam. de ijs ſcripſit Gul. Raymundi gloſ
ſator, vt refert Piſanel. in verb. confeſſor,
1. verſic. nunquid; Alberic. in verb. ordi-
nandus primo, & infra dicemus in cap.
de oculorum defectibus.

Illud autem aĩaduertendum eſt eum,
qui manib. mutilatus ſit poſt adeptum
8 ordinẽ, licet arceatur ab executione eius
ordinis, ĩ quo illis eſt opus, reliqua tñ ſa-
cerdotij miniſteria poterit perficere, vt
cõfeſſiones audire, prædicare, funeralia
agere, & ſimilia. Abb. in c. 2. de cle. ęgrot.
Quod eſt generale, ſi vna ratione impedi
mentũ ordinis quis patiatur in corpore,
illa in alijs adminiſtrationib. ceſſante, ceſ
ſabit impedimentum, vt ibi per eum.

Ad idem impedimenti genus ſpectat
ſi q̃s manib. tremulis ſit; nam nec eligit,
nec admittitur ad ſacros, c. fin. de corpo.
vitiat. Spec. in d. c. ſi forte, num. 5. de qua
9 re agemus etiam infra cum de paralyſi
agendum erit; Eadem omnia dicenda
ſunt in læſione digitorum; nam, & ſi di-
gitus membrum dici non poſſit, ex om-
nium vtriuſq; iuris ſententia Bart. in l. 2.
10 de publ. iudic. Soc. in c. ſententiam, ne
cle. vel monac. Abb. in c. 1. qui cle. vel vo
uent. Tabien. in verb. corpore, & in ver.
irregularitas, 3. num. 26. pro quib. vide-
tur tex. in c. ſingula. 89 diſt. tamen ad irre
gularitatem inducendam ſæpe obfuit;
plerumque tamẽ ſi quis digitos aliquos
caſu amiſerit, ſine culpa, & deformitatẽ
paruam habeant, facile admittitur ad or
dines. Alber. in uerb. uitiatus. Roſel. uer.
uitiatus: Tabien. in uerb. corpore. text. in
c. qui partem. diſt. 55. Abb. in d. c. 1. qui
cler. uel uouen. præſertim ſi huiuſmodi
digiti deficiant in ſiniſtra manu, per
11 quam benedictio non datur promoue-
ri poſſet, tex. in c. lator. diſt. 55. ibi, nil ei
nocebit.

Hæc igitur uera non ſunt illis digitis
deficientib. quibus crucis ſignum fit, aut
benedictio datur, aut ſacramentum Eu-
12 chariſtiæ tractatur; nam ijs caſib. ꝓmo-
uendus non eſt ad ſacerdotium, d. c. qui
partem. Alberic. in uerb. mutilatus, & in
uerb. uitiatus. Roſel. in uer. uitiatus. Silu.
in uer. homicidium. 3. num. 5. illa ratio-
ne, quod non poſſet commode ſacramẽ-
ta contrectare, & adminiſtrare: nam & ſi
nulla culpa perdiderit eos, ſed caſu, uel
ui, etiam dando operam rei licitæ, nihilo
minus propter ſolam deformitatem ex-
13 cluditur. Silu. in d. uerb. corpore. & in
uerb. homicidium. 3. num. 4. ad fin. arg.
eorum, quæ not. Abb. in c. 2. de cle. ęgrot.
quia contactus ſacroſanctæ Euchariſtię,
tam libere, & commode fieri debet, vt ſi
quis oẽs quidem digitos habeat, ſola ue-
ro ungula pollicis deficiat, unde hoſtię
fractio impediatur, uel fractionis ſecuri-
tas non ſit, non poterit iure promoueri,
tex. in cap. Thomas. de corpo. uitiat. Ta-
bien. in uer. corpore, uerſic. utrũ autem:
quinimmo & ſi ſecura ſit fractio Eucha-
riſtiæ, cum eam ungulam perdiderit dã-
do operam rei illicitæ, non poterit admi
niſtrare ſine diſpenſatione. Silu. in uerb.
corpore, per gl. & text. à contrario in c. fi.
de corp. uitiat. & hoc eſt magis tutum.

Propterea qui duos digitos cum par-
te palmæ amiſerit, irregularis à iure de-
claratur, quo ad ſacerdotiũ, tex. in c. 2. &
ibi Abb. de cle. ægro. Sed & ſi nõ integro
digito careat, ſed digiti partem amiſerit,
rixan-

rixando, uel in duellari pugna, non est sine dispensatione admittendus, d.c. 1. vbi Abb. de corp. vitiat. quam dispensationẽ hoc casu necessario petendam esse, ante eum scripserant Tancred. Inno. & Bern. quos citat Alber. in ver. vitiatus, Rosell. in ver. vitiatus, qui præterea dicit eãdem fuisse sententiam Guil. & Raym. etiam si modica deformitas sit in ea parte deficiente, quia culpam incurrit dando operam rei illicitę, d.c. qui partem. Quòd si culpa careret licitæ rei operam dãdo, & parua esset eius digiti deformitas, admitti posset: si vero magna appareret, arceretur & à suscipiendis, & à susceptis administrandis; non tñ beneficio priuaretur, ne duplici affectione urgeretur, 7. q. 1. c. cum percussio, Rosell. verb. vitiatus: Alberi. verb. vitiatus. Tabien. ver. corpore, tex. in c. vlt. dist. 55. quæ tamen omnia residebunt arbitrio Episcopi, Abb. d.c. 1. de corp. vitiat. in fi.

In eorum numero, quib. culpa imputatur sunt ij, qui sponte sibi digitos absciderunt, aut debilitauerunt per indigna-
14 tionem, uel impatientiam; nam nec ꝓmouebuntur, nec exercebunt, nisi ex dispensatione, præsertim si id manifestum sit. Inno. in c. significauit. de corp. uitiat. Silu. in uerb. corpore. num. 5. tex. in cap. maritum. distinct. 33. ubi Archidiac. S. August. lib. de dogm. Eccles. c. 72. Nam cum Gerlacus monachus in cõsecratione Eucharistiæ perperam egisset, dolore, immo indignatione cõmotus partẽ indicis sinistræ manus sibi sponte abscidit. Quamobrẽ Inno. Papa III. irregularẽ eũ declarauit, perpetuoq; à missarũ celebratione semouit, alijs ministerijs uti ei p dispẽsationẽ pmittẽs; uti in ipsius Innocẽtij litteris patet ad Abbatẽ de Valchẽrith. Idẽ quoq; erit si quis sibi ob summã pietatẽ absciderit, ut de S. Marco Apostolo fert, ꝙ sibi pollicẽ præciderit, ne ꝓmoueretur ad sacerdotiũ; nã ex speciali priuilegio dispensatus est attestãte S. Hieronymo in ꝓlogo super Matthęũ; ideo & promotus est, & summa pietate Alexandrinã rexit Ecclesiã. gl. in c. si qs abscide rit. dis. 55. q̃q̃ Nicolaus de Lyra in d. ꝓlogo sup Matthęũ putat Diuum Marcũ non solũ priuilegio admisum; sed ideo, qa parua digiti abscissio fuerat, ita ut cõsecrationem tractare libere potuerit: fuerat igitur per dispẽsationẽ admissus, qđ probat Hug. & Io. de Fauen. in d. dist. 55. §. corpore. Aliũ ẽt sibi digitos abscidisse, ne ad sacerdotiũ promoueret, cui nomẽ Beatus frater Thomas Hybernicus Frãciscani ordinis, referunt illorũ Annales.

Ad idem impedimẽti genus spectat, si quis non sibi sed alij digitum pollicẽ, uel indicẽ abstulerit, unde cũ ille inutilis factus sit, uterque irregularis efficit, alter ob impossibilitatẽ exercendi, alter q̃a illius irregularitatis causam ꝑbuit. Silu. in uerb. homicid. 3. q. 3. uers. quartũ, sed de hac re fusius dicemus posteriore libro, cum agemus de mutilantib. Huc ẽt ꝑtinet digitorum naturalis deformitas, ut puta si quis indicẽ & mediũ iunctos habeat sub uno cõi ungue, qa euidẽs est defectus, & maxime in signo crucis, & bñdictione dãda deformitas, & difficultas Eucharistiæ cõtrectãdæ, ꝓmoueri ad sacerdotiũ nõ dẽt, cũ digiti ĩformes sint: qđ si conformes sint, & sub duab. distinctis unguib. solis articulis digitorũ iunctis admitti forsan facile posset, ex sentẽtia Archiep. Flor. 3. tit. 29. c. 5. Alberic. in uer. uitiatus. Rosell. in uer. uitiatus. Tabien. in uerb. corpore. Quæ ꝓcedere possunt longe uerius in manu dextra; at in sinistra, per quã nullũ signũ crucis, uel bñdictio datur, nec tã diligens Eucharistiæ attrectatio requirit, forsan facilius dispen-

dispensabit Eps.arg.c.lator.dist. 55. Præ-
terea excepto sacerdotio, hunc admittã
ad reliquos sacros; qm̃ nullo illis est im
pedimento illa digitorum iunctura, vel
leuis deformitas: residebit igitur hoc p̃ci
pue arbitrio Episcopi, sicut reliquæ le-
uiores deformitates, c. 2. vbi Abb. de cle.
ægrot.

Ex ijs igitur liquet, quòd post promo
tionem amittens digitos, non perdit or-
dinem, nec ordinis administrationem,
nisi ea parte, quam exercere sine digitis
impossibile est, arg. S. Tho. 3. q. 82. artic.
fin. ad 3. supra citato: Tabien. in verb.
corpore.

In oĩb. autem prædictis casibus est di
15 spensatione opus, vel Papali, si ea mutila
tio sit ex culpa, vel manifesta, in alijs ve-
ro ab Ep̃o obtineri pōt. c. 1. de cler. pug.
in duell. cap. 1. de corp. vitiat. Tabien. in
verb. corpore. Silu. in verb. corpore, vlti-
mis verbis.

Ad eandem quoq; rem pertinet, vt
dispẽsatione egeat, qui plures habeat di-
gitos in manib. quàm humana fert na-
tura, non tm̃ ea ratione, quòd deformita
tem habeat, sed quia liberũ Eucharistiæ
vsum impediat, vt duplicato pollice, vel
indice, quod Romæ etiam num cõtigit,
p̃batur ex ijs quę paulo ante diximus; si
vero nil obsit attrectationi Eucharistiæ:
vt puta duplicatis auricularib. aut dupli
catis solis pedum digitis, poterit ad-
mitti ad quoscunq; ordines. Archiepisc.
Flor. 3. tit. 29. c. 5. atq; ante eum senserat
Host. pro quo est tex. cum ratione ibi po
sita ĩ l. idẽ Offilius, & l. hoĩ. §. 1. ff. de ędil.
edic. Abb. de ijs scribit in c. cum de tua.
de corp. vitiat. prope fi. Alber. in verb. vi
tiatus. Summ. conf. de homic. q. 44. Nõ
enim ista superfluitas, articulorum mon
struositatem vllam cõtinet, cũ physico-
rum ratione ex seminis abundantia id
fiat, & quia digiti membra non sunt; &
isti omnes connumerantur inter liberos,
& legitimã prolem. gl. & Doct. ff. de stat.
homin. l. non sunt: Ideo licite possunt si-
bi eum superabundantem articulũ ab-
scindere, sine vlla nota irregularitatis, dũ
tm̃ nullum vitæ periculum incurratur;
neq; maior deformitas suboriatur. gl. in
d. c. qui partem. Tabien. in verb. corpore,
in prin. Quod apertissime probant con
stitutiones Apostolicę apud Clemẽtem
lib. 2. c. 47. quo loco hr̃, huiusmodi sup-
fluos digitos abscindẽdos. Nam & Isaï
sibi linguæ partem (sed incerto auctore)
præcidisse fertur ĩ c. in scripturis. vbi Ar-
chid. 8. q. 1. Sãctũ quoq; Hieronymum
dentes prominentes sibi limasse scripsit
glo. in d. c. qui partem. probat, & sequitur
Silu. in verb. corpore, ea ratione, q̧ cum
proprie membra non sint, non videtur
membri abscissio fieri; sed superflui.

De Castratis, & consimilem genitalium defectum habentibus.

CAP. XV.

1 *Ecclesiæ ingressus, aliquando pro ministerio Dei prohibito, declaratur.*
2 *Castrati facile ad ordines admittuntur.*
Origenes sibi virilia amputauit.
Demetrius Dionysium redarguit, quòd Origenem promouerit.
Valesii hæretici se ipsos sponte castrant.
3 *Castrans se zelo fidei potest promoueri, & quomodo*
4 *Castrans se quasi Chirurgus in penuria aliorum, promoueri potest.*
5 *Castrati sæpe luxuriosiores.*
Eunuchorum genus ignominiosum, & vitijs deditum.

GEnitalium defectus plures esse
possunt: Sed omnes vno hoc
capite complectemur; quicũ-
que etenim defectum aliquem in ipsis
patiun-

patiuntur,ab Ecclesiæ ingressu arcentur,
1 Deuteron.c.23.quem ingressum illo sensu accipere debemus,s.ne in Ecclesia ecclesiastico officio defungantur;ita enim eum locum intelligit Caietan.ibi,& post eum in illius additionib.scripsit Anton. Fonsec.Lusitanus,duplici ratione;prima ob vitium seu defectum corporis,secunda quòd huiusmodi hoĩes effeminato aĩo sint,& muliebres: sunt etenim euirati,viriq; esse desinunt, ac semimulieres esse videntur,vt Caietan.ibi:qñ igitur tales nati sunt, quasi de eorũ castitate magis confidendo, non solum ab Epĩs ad
2 sacerdotium,sed ad Episcopatum dispẽsari cõsueuerunt à Papa.c.Eunuchus, cũ glos.distinct.55. cap.ex parte. de corpo. vitiat.ibi Abb.ex sententia Ioann.Andr. Et compertũ habemus insignes aliquos fuisse eunuchos, digneq; sacerdotio functos: Nam Methodius Constantinopolitanus Patriarcha per visionem persensit,ꝙ B.Petrus virilia sibi emarcescere faceret, vt est apud Zonaram in Michaele Theophili filio. Fuit & alius monachus vir sanctus,& conuersationis admirandę etiam inter puellas eunuchus, de quo Leontius in vita Sãcti Ioannis eleemosynarij.

Sunt tñ Deo gratiores Eunuchi ij, quos non natura,aut necessitas castrauerit, sed voluntas.23.q.5.c.tunc salubriter.Qua ratione fit,vt qui sibi testes euulserit castitatis gratia,non voluntate, sed necessitate fecisse videatur;ideo ab ordinib.excluditur,donec dispensetur; nam sui homicida censendus est,maledictioni quoque fit obnoxius.55.dist.c.si quis se.& c.seq.Alber.in verb.mutilatus, & verb.Eunuchus, & verb.homicidium.i. in fi.& verb.homicidiũ.5.fallitur enim, qui se putat castratione sui obsequium præstare Deo;Quinimmo ob id promoueri non põt, & promotus deijci debet, dist.33.c.maritum.S.Aug.lib.de dogm. Eccl.c.72.Alber.in d.verb.homicidiũ 5.

Idcirco & si Origenes sibi virilia amputasset,siue (vt narrat Zonaras in Seuero)adhibita herba effecisset vt marcescerent ob Euangelicam literam,& vt inter fœminas prædicare tutius posset sine calumnia,dist.55.c.si quis absciderit.cum gl.scribit Hug.& Io.de Fauen.d.dis.55. in princ.Tñ Ecclesia orientalium scãdalum passa est,ea ratione ꝙ promotus fuerit ad sacerdotium.Demetrius.n.Alexãdrinæ Ecclesiæ Epĩs Alexandrum Hierosolym.redarguit perquam seuere,quòd Origenem postquam sese amputauerat, ꝓmouisset,scribit Euseb.Eccles.Hist.li.6. quæ Origenis actio damnabilis putatur à Io.de Fauen.in d.distin.55.in princip. Nam & Leontius Laodicenus presbyteratu depositus est,ꝙ se ipsum castrasset, ut scripsit Athanasius, ac refert Niceph. lib.9.c.29.non enim caret suspicione hęresis,quæ fuit Valesiorũ,qui & se,& suos hospites castrãt,dicẽtes se hoc modo seruire Deo.Aug. lib.de hæresib.c.37.

Potest tñ contingere, ꝙ quis puro fidei zelo sese abscindat, quo casu poterit ab Epõ dispensari ad susceptos ordines administrandos, non tñ, vt ad altiores ascendat,uel ad sacerdotiũ,Silu.in uerb. homicidium 3.q.8.uers.primum.per c. significauit,cum gl.de corp.uitiat.si uero sine fidei zelo id fecerit,sp erit Papalis dispensatio, etiam si amputatio fuisset occulta. Tabien.in uerb. corpore. Silu. in uerb. corpore. de sententia Hostiens. & Asten.

Hæc autem non procedent in eo,qui sibi genitalia præciderit ob ægritudinẽ, cum ipse chirurgiæ peritus esset, nulliusque alterius copiam haberet. Silu. in d. uerb. corpore: nam si alterius copiam habuis-

habuisset, non potuisset ipse hoc per se facere, nec quidem ex magna causa: sentit Ray. quem refert Silu. in d. verb. corpore: sed & si magna causa, & magna ægritudo, & medicorum penuria suaderent, vt ipse sibi virilia abscinderet, si per notoriam indignationẽ, & impatientiam id faceret, fieret irregularis. Hug. dist. 55. §. corpore autem vitiati: & hoc casu difficilior esset dispensatio: Sed si ab alijs vel medicis, vel hostib. vim passi diminuti sint, aut à dominis Eunuchi facti, per dispensationem facile admittendi sunt, si alioqui dignissimi sunt. c. 1. conc. Nicæno. dis. 55. c. si quis à medicis: ꝙ si etiam hoc casu fecisset per indignationẽ, vel doloris impatientiam, & à promouendo arceretur, & ꝓmotus deijceretur; & sicut si sponte ipse sibi abscinderet per indignationem, fieret irregularis. Silu. in d. verb. corpore. nu. 4. ex sententia Inno. in c. significauit. de corp. vitiat. expꝛessus text. in d. c. maritũ, dist. 33. & S. Aug. d. c. 72. tex. in d. c. qui partem. dist. 55. propterea cum Michael presbyter Parisien. ob lepræ periculum euitandum, medicorum consilium secutus virilia sibi fecisset abscindi, ad altaris ministerium ab Innocẽtio III. facile admissus est, vt scripsit idẽ Innocentius ad Parisien. Episcopum.

Quod vero diximus, castitatis causa aliquos sibi virilia amputare, id sane perraro fit. Immo plerumq; deteriores putantur, si non actu saltim affectu; nã concupiscentia spadonis deuirginabit iuuẽculã, Ecclesiastici. c. 20. sæpe etenim mẽbris genitalib. execti turpiori luxuria vexantur, q̃ reliqui, vt disertissime scripsit Basilius lib. de virginitate, nõ longe à calce operis: quo loco refert sese à fide dignis testib. qui rem nouerant ex delinquentium confessione, didicisse, mulierẽ Eunucho custodiæ datam, ab illo sæpius fuisse compressam, & eo frequentius cũ illo luxuriatã, ꝙ securior in Eunuchi sterilitate cõsideret. Narrat idem, virginem ab alio Eunucho audacius fuisse violatã, ipsumq; intemperãtissime nixum, tum osculis, tum turpibus affectibus, ac etiã morsib. luxuriẽ, quã explere minime poterat, exercuisse; ardentiusque in eo libidinem efferbuisse; qm̃ membrorum defectu perficere non valeret; idem quoq; Basil. Epistol. 87. dicit Eunuchorum genus ignominiosum esse, nimirum cum neq; fœmineum, neque masculum sit, amore insaniunt, citra fructum propter propriã turpitudinem; quo loco multis cõuitijs eos insectatur.

Similia quoque de Eunuchis scribit Pallad. Ep̃s Helenopolitan. in vit. S. Ioan. Chrysost. vt refert Lipo. in vit. S. Tho. 1. sub nu. 42. deplorat enim eo loco Palladius Ephesinæ Ecclesiæ Ep̃m fuisse propositum Eunuchum ventri subditum in fœminas insanientem, impudentẽ, ebriosum, scortum emptitium, illiberale, cupidum, neq; virum, neq; fęminam, vesanũ, qui ĩter satyrica cõuiuia theatricas puellas proprijs humeris gessit, capiteq; coronato hedera craterem ferens manu, vina fudit. hæc ille: sed profusius q̃ cæteri et Cyrillo, Suidas in verbo spado, eunuchorum ignominias describit. vnde conijcere possumus quàm molli, & turpi animo sit hoc castratorum genus, quantumque errauerint, qui huiusmodi ad Ep̃atum promouerint. Eodem enim loco refert Palladius Theodorum Romanæ Ecclesiæ diaconum ita damnasse illos, qui prędictũ Eunuchũ promouerant, vt eos cõparãdos dixerit ijs, qui spineam coronã filio Dei imposuerant; Quinetiam Eunuchi non solis ecclesiasticis dignitatibus ignominiã inferunt uerũ & à sæcularib. aliquando excluduntur: nã Imperatores

esse iure prohibentur, vt est apud Euag. hist. lib. 4. c. 2.

De lienis seu splenis defectu.

CAP. XVI.

1 *Splene carentes etiam per vim, promouendi.*
Splene carentes immunes sunt a risu
Risisse nunquam visus est Christus.

QVoniam vero diximus occulta membra, si deficiant, dispensationem facillime obtinere, occurrit quæstio de eo, cui splen, seu lien ablatum est, quò velocior, atque diuturnior ad currendum sit. Et sane q̃cquid de alijs occultis membris dictum est, hic dici põt, vt videlicet, si ob ægritudinem, aut à dominis, vt ad cursum paratiores essent, fuerint excisi, legitime admitti possunt: Nã quo minus splenis in
1 homine est, ex medicorum sententia, tãto quis est ad labores promptior, & à comitiali morbo omnino securus, vt scripsit Hieron. Gabuccinus Fan. lib. de morbo comitia. 1. fol. 9. & lib. 2. fol. 43.

Sunt præterea eiusmodi omnino à risu immunes; quòd pręcipuum modestię signum est, pręsertim in clerico, cuius est Dñm nostrum Iesum Christum imitari; quem nunquam risisse proditum est. S. Aug. de sanctis, Serm. 35. in festo Assumptio. Risus etenim ex splenis petulantia oritur Physicorum sententia. Si vero isti culpam aliquam incurrerint, vel rei illicitæ operam dando, in euellendi lienis necessitatem incidissent, difficilior futura esset dispensatio; præsertim si id fecerint, vt publicis lusibus, aut cursibus operam darent.

De ventre præpingui, aut præturgido.

CAP. XVII.

1 *Ventre præpingui olim cẽsoria nota ab equestri ordine deijciebantur.*
2 *Beniamin Anachoreta mortuus efferri cubiculo non potuit, nisi sublatis postibus.*
Venter mero æstuans despumat in libidinem.
Venter pinguis non gignit sensum tenuem.
Clerici sensus debet esse tenuis, ac vigil.
Corpora pinguia sunt omnium pessima.

HVc proximè pertinere videtur illa disputatio, de eo, cui tam pinguis, aut tumidus venter est, vt ĩcommode diuina tractare possit: Et sane quo ad priscos Reipub. Rom. ciues, penes quos humanarum rerum cura omnis posita erat, huiusmodi præpingues, & tumidi ventre, ab equestri ordine per Censores deijciebantur, cuius rei
1 testimonium apud Aul. Gell. lib. 7. c. vlt. his verbis. Nimis pingui homini, & corpulento Cens. equum adimere solitos, s. minus idoneum ratos esse, cum tanti põderis corpore, ad faciendum equitis munus. Non enim pœna id fuit, vt quidam existimant, sed munus sine ignominia remittebatur: Tñ Cato in Oratione, quam de sacrificio commisso scripsit, obijcit hanc rem criminosius, vti magis videri possit, cum ignominia fuisse: Quòd si ita accipias, id profecto existimandum est, non omnino inculpatum, neq; indesidẽ visum esse, cuius corpus in tam immodicum modum luxuriasset, exuberassetq;: Hactenus ille: cuius verba ad rem nostrã aptissima sunt; Nam & si tumor huiusmodi, etiã ex hydropisi fiat, vt de Benia-
2 min Anachoreta narrat Pallad. Cappad. in vita eius. Cassiod. hist. tripart. lib. 8. c. 1. cui tam tumidus erat aluus, vt extra cellulam deferri non potuerit, nisi sublatis postib. tñ non sunt facile admittendi; tũ

ob

ob incommoditatẽ ministerij, tũ quòd facile comitialem morbum patiuntur, & omnino ab eo ĩcurabiles sunt ex Hippocratis sententia; quam retulit Gabucc. de comitial. morb. lib. 2. fol. 55. prope fi. libri: Sed & huiusmodi præpingues plerumq; nimio otio fiunt, dum diligẽtius cuti curandæ student. Aul. Gel. lib. 4. c. ultim. & intemperatissimi sunt cibi, ac potus; & propterea quasi uentre mero ęstuãte despumare putantur in libidinem; ex S. Hieronymo ad Oceanũ, habetur dist. 35. c. uenter. Pinguis enim uenter non gignit sensum tenuem, ex eodem ad Nepotianum, habetur dist. 44. c. non liceat: qđ ante eum dixerat Basil. in lib. de uirgin. cum tñ clerici sensus debeat esse tenuis, ac uigil, de consec. dist. 5. c. ne talis.

Cum itaq; medicis auctorib. omniũ corporum pessima sint, quæ nimis pinguia sunt, eo quòd labori non sint apta, quòd spirituum refocillationem non habeant, impedimentum maximũ patiuntur in diuinis ministerijs, quæ pingui Minerua tractanda non sunt; sunt præterea huiusmodi tanquam desides, & minime solliciti, ab altari arcendi, otiosi, oscitãtes, & longe delicatiores, cum sub capite spinoso nõ debeant esse membra delicata: sed & quandoque ad scurram uergunt, cuiusmodi sub Leone X. Camillus Quernus Archipoeta, de quo plura Ioui⁹ Eulogio 72.

Quæ omnia intelligenda sunt in illa pinguedine, quæ ex gulositate, & otiositate sit; at si sit ex complexione, seu natura si bene exerceatur, quia nunquam in immensum crescit, & non gignit sensum crassum, non erit damnanda, nec excludet à ministerijs Ecclesiasticis ex Basil. in d. lib. de uirginit. nõ longe à princ. libri.

De Claudicantibus.

CAP. XVIII.

1 *Claudus sine causa cognitione, nõ est promouendus.*
2 *Claudus est, qui ob terrena lucra ordinatur.*
3 *Claudicantem ligneo pede difficile dispensamus, & uix inter regulares.*
Valgij, & Vatij, non nisi dispensati promouẽtur.
Polus Card. Britannus claudicabat.
Claudum se faciens per impatientiam, non promouetur.
4 *Episcopi in persecutione Ariana abscisso poplite, non fuerunt irregulares.*
5 *Cessante causa impedimenti, cessat impedimentum.*

CLaudum aliqñ natura facit, q
ob seminis penuriam alterũ
altero breuius crus gignit,
1 aut debilius. Aliqñ ars medicorum ægritudinis uitandæ causa: & ij oẽs non nisi
ex dispensatione saltim declaratoria deberent ad ordines sacros promoueri, distin. 55. c. si quis infirmitate. considerando quòd ille tex. claudos per artem medicorum admittit, unde cũ sit opus causæ cognitione, ut sciatur an natura, an a
medicis, an casu, an culpa, & dando operam rei illicitæ factus sit claudus: consequens est, ut dum pendet cognitio, ordinum collatio differatur, & ex probatione facti postea uel negabitur ordinatio;
uel dabitur declaratoria ex d. c. si qs infirmitate, in illis uerbis, non denegamus;
nã & lege ueteri ab ingressu tẽpli arcebãtur. 2. Reg. c. 5. Alberic. in uerb. claudus:
2 sunt uero claudi non solum corpore, sed
& spiritu: nam Eps, qui affectu lucri ordinat, claudus est, aut qui terrenum lucrũ
quærentem ordinat, claudum ordinat, distin. 49. c. ult. sed hoc loco de corporis
claudicatione sola agimus.

Qui igitur fracto pede claudus est, licet lege ueteri ꝓmoueri nõ posset. Spec.

tit.

tit.de dispens.§.iuxta. uersic. Item in ueteri; tpe tamen Euangelij facile dispensatur.can. Apost.76.nisi magna esset deformitas. Archid.in c.hinc etenim. dist.49. colum.2.post medium: idem si sine culpa; alioqui culpa interueniẽte arceretur ab ordinib. ecclesiasticis, ẜm oẽs Sũmistas, præcipue Tabien.in uer.corpore, Alberic. uerb. uitiatus, in princ. ex consuetudine uero dispensantur, si sine baculo altari ministrare possunt, de consec.dist. 1.c.nullus.& arg. distin.45.c.disciplina: Quòd si altaris scalas ascendere per se nequeat, remoueri debet, & nõ dispensari, ut putat Abb. in c.2.de cler.ægrot. qđ etiam senserat gl. in d.c.si quis infirmitate: Tabien. loco supra citato.

Crure uero penitus abscisso, aut ita contracto, ut ligneo pede sit opus, uix dispensatio concedenda est, & solis regularib. dispensari ab Epo uidetur concessũ;
3 ex sent. Host. quem probat Asten.lib.6. tit.21. Rosell.in uerb.uitiatus. Tabien.in uerb.corpore. Silu.in uerb.corpore, ad fi. Eisdem quoq; regularib. iam professis ac promotis, si huiusmodi necessitas lignei pedis superuenerit, ab ipsorum superiorib. ac plátis dispensatio cõcedi poterit, quod scripsit Rosell. in uerb.uitiatus.

Valgios quoq; & Vatios, quib. crura sunt in diuersum acta, ob illam magnã deformitatem, non nisi ex dispẽsatione promouere licet; nec est facienda ob id magna difficultas in illis dispensandis, si aliàs idonei sint, etiã si talos ante habeãt, digitos uero retro, quia ueste talari tegũtur, scripsit Hug. in d. cap. hinc etenim, dist.49. uers. fractum pedem. De Valgijs & Vacijs uide Cæl. Rhodigin. li.8.c.1.& Budæum in Pandectas, ad l. idem Offilius. de ędil. edic.

In istis tñ claudicationib. dispẽsandis plurimũ uersatur Epi arbitriũ. Abb. i c.j. in fi. de corp. uitiat. nã refert plurimũ, si ea claudicatio sit ualde ridiculosa notorie, pſertim ob mutilationẽ ex culpa, quo casu nõ dispensabit, sed remittet ad Pontificẽ, ad quẽ dispensatio huius culpę, & magni defectus pertinet. Tabien. in uer. corpore. in prin. tex. in c. 1. de corp. uiti. de cler. pugn. in duel. c. 1. sed si nõ ridiculosa, nec scãdalosa sit claudicatio, & sine culpa, ipse Eps dispensabit, ut ibid. cuiusmodi nra ętate hoc cõtigit Cardinali Polo Britãno, qui ꝑpropere, & acceleratius Eucharistiã adoraturus accedẽs, ita cecidit subito casu, ut ppetuo illũ claudicare oportuerit, & tñ digne ad oẽs ecclesię ordines admissus est. Iudicabit etiam Eps, si per indignationem, uel doloris impatiẽtiam sese claudum fecerit: nam eo casu longe difficilius dispensandus est: immo si id sit notoriũ, ꝙ per indignationẽ se claudum fecerit, & a promouẽdo excluditur, & promotus non permittitur exercere: hoc tradit de Innocentij snia Silu. in uer. corpore. nu. 5. expressimque id scribit S. Aug. lib. de dogma. Eccles. c. 72. habetur dist. 33. c. maritum, tex. in c. qui partem. dist. 55.

Qñ uero claudicatio ui hostiũ, uel casu inopinato cõtingit, certe nil vr obesse si commoda sit sacramẽtorũ administratio, ẽt si toto crure careat, cuiusmodi per
plures illi epi, q in cõfessione Chri perseuerãtes, sub Tyrannica persecutione singuli oculum, & crus gladio amiserũt, ut apud Cassiod. hist. tripar. lib. j. c. 10. q tñ oẽs in administratione Ecclesiarũ, & sacramẽtorũ oĩum deinceps admissi sunt. 4

Vnum hoc loco prætermittendũ non est, ꝙ si quis uno crure obtorto claudicet, & ppea de ecclesiasticis ordinib. ab Epo fuerit repulsus, si postea altero crure, uel eodem ita lædatur, ut nouo uulnere crura æqualia facta sint, uel deformi-

tas

tas minor effecta, hic poterit facilius di-
spēsari, quasi irregularitatis causa cessan-
te; cum etenim cessat impedimenti cau-
5 sa, cessat & impedimentum; & repulsio
ob vitium corporis facta cessat cessante
vitio: Bernard. in c. cum inter canoni-
cos, & ibi Io. And. de elect. Io. And. in c.
super eo. in glo. magna. de elect. plene in
c. post translationem. in gl. cessante. de re
nunt. Idque facto contigisse refert Petr.
Hisp. in Silua var. lect. parte 3. c. 15. nar-
rans se nouisse hominem in crure pcus-
sum claudicasse, postea altera rixa cicatri
cem repercussam, sanato rursum vulne-
re, emollitisque neruis rectius postea vi-
sum fuisse incedere; & ego noui hominē,
cui idem contigit, isque adhuc viuit.

De Gibbosis.

CAP. XIX.

1 *Gibbosus deformis, & debilis non promouetur.*
Gibbosi irregularitas duplex.
2 *Homini soli erectum corpus.*
Regibberi qui, & quod non promouentur.
Gibbus est quilibet corporis tumor.
Gutturosi irregulares sunt.

Claudis proxime conuenit tracta
tus de Gibbosis repellendis; nā
si deformes sint, aut valde debi-
les, non admittuntur, arg. text. Iuris ciui-
1 lis. ff. de edil. edic. l. 3. Alberic. in verb. vi-
tiatus. Rosel. ver. vitiatus. Archiepis. Flor.
3. titu. 29. c. 5. Huiusmodi autem defor-
mitas residet arbitrio Epi, sicut reliquæ
oēs deformitates. Archi. dist. 55. in prin.
Abb. in c. 2. de cler. ægrot. Qui & si arbi-
trari possit, an deformitas tanta sit, quæ
sufficiat ad impediendam promotionē;
ipse tñ dispensare posse non videtur, sed
dispensationē remittet ad Papā. Tabien.
in ver. dispensatio, nu. 13. vers. 17.

Est autem aīaduertendum Gibbosos
duplices esse, alios quidem, quib. dorsum
tumore magno creuit corpore recto, &
cum ijs facilius dispensari pōt; alij curui
sunt ad altaris ministerium, sacrorumq;
ordinum munia imbecilles, & inepti; q
proculdubio semper reijciendi sunt, tā à
suscipiendis, q̃ à susceptis administran-
dis, tex. in c. hinc etenim. vers. gibbosus.
dis. 49. Leuitic. c. 21. est enim hoc genus
gibbi, & deformissimum & maxime pe-
riculosum in sacro ministerio; vnde iure
excluditur ab ordinib. Hug. in d. c. hinc
etenim. ver. gibbosus. & quodammodo
contrarium videtur humanæ naturę; ere
ctum enim finxit Deus solum hominem
ex omnib. animalib. quò ex ipsa figura
scias, ꝙ vita tua ex superna cognatione
existit, nam quadrupeda oīa ad terram
vident, & ad ventrem prona sunt; hoī
vero ad cœlum aspectus expeditus est,
vt neq; ventri deditus sit, neq; ijs, q̃ sub
ventre sunt affectionib. sed totum impe
tum, ac motum ad ꝑfectionem sursum
versus habeat. Hæc Basil. Homil. 32. in
fi. quò fit, vt quasi principali hominis for
ma in huiusmodi curuo immutata, re-
pellendus cēseatur: nam huiusmodi sta-
tus pœnalis est, & non sine Dei mysterio.
Psal. 68. Obscurentur oculi eorum, ne vi
deant, & dorsa eorum semper incurua.
Gregor. pastoral. parte 1. c. 1.

Alij præterea sunt, quib. tumor est in
pectore; qui Regibberi dñr, & ij etiam
sub hoc capite continentur; qua ratione
fit, vt cum quilibet corporis tumor Gib-
bus dicatur; iure merito deformes huius
modi tumores, siue in facie, siue in collo,
siue in manu, sub hoc capite comprehen
di posſūt, vt arbitretur Episcopus, an im
pedimentum adferre possint commodi
tati ministerij, vel horrori sint inspicien-
tib. vel ridiculi: & ideo Gutturosi idest,

qui

qui valde grandi sunt gutture, & tumido, aut pẽdulo irregulares sunt, & ad Papam remittendi: ille enim tumor facit maximum vocis impedimentum, magnamque in homine deformitatem; Tabien. in verb. dispensatio, nu. 13. vers. 17. sed tunc facilius dispensabuntur, quando intra consimiles gutturosos populos sacerdotio fungi oportebit, sicut leprosi inter leprosos admittuntur, vt sæpe diximus.

De Oculorum defectibus.

CAP. XX.

1 *Oculus est membrum.*
Cæcus 40. annorum sanatus.
Cæcus natus a Christo sanatus, fuit coadiutor S. Maximini.
2 *Cæcus mystice est qui terrena sola intendit.*
Cæcitas contingit quandoq; nimia cogitatione.
Publius Cornelius Rufus dormiens cæcus factus.
Tobias cæcus factus hirundinum stercore.
Felix Rauen. Archiep. cæcus factus inspiciens in vas æneum.
Beda cæcus venerabilis prædicator.
Didymus Alexandrinus cæcus omnium scientiarum peritissimus Doctor.
Antonius ad Didymum Alexandrinum.
3 *Cæcus in Papam non eligendus, sed electus tenebit sedem.*
4 *Cæcus non administrabit sacramenta manib. alio verba proferente.*
Baptizari nemo potest ab vno mittente aquã, alio verba proferente.
In consecratione Episcopi non licet, vt vnus missam dicat, alter consecret.
Luscus est irregularis.
Monoculus est irregularis ad promouendum.
Oculi quare duo.
5 *Lippus est irregularis.*
Strabones, qui, & quomodo irregulares.
Pæti qui.
Oculos habens dispares irregularis.
Oculos multum habens prominentes irregularis.
6 *Albugo in oculo, quando inducat irregularitatem.*

OCulos membra esse nulli dubium est, tex. & glo. dist. 89. c. singula: Quare qui cæcus est, siue effossis oculis, siue orbatus lumine, proculdubio ab ordinibus excluditur; quia optimorum membrorum vsu caret; & ideo ad omnia munera ecclesiastica impotens redditur: can. Apost. c. 76. & c. hinc etenim. §. cæcus. dist. 49. intelligendo eum locum, & litterali, & spirituali sensu; vt ibi p Hug. ab Ecclesia etenim eliminant cæci 2. Reg. c. 5. qui defectus impedit non solum, ne quis promoueatur, sed ne ꝓmotus exerceat; etsi enim ordinem non amittat, executionem tamen propter impossibilitatem perdit S. Thom. 3. q. 82. art. fin. ad fin.

Si vero visum recuperet etiam miraculose, non prohibetur suis ordinibus defungi, quasi cessante irregularitate, vt contigit Abbati cui nomen Spes viro sanctissimo, qui cum annis quadraginta penitus fuisset cæcus, recuperato p miraculum visu, ad ministerium, prædicationis verbi Dei missus est, vt scribit Gregor. dialog. lib. quarto. cap. decimo; sed & Chelidonius, qui fuerat ille cæcus natus à domino sanatus, Ioann. cap. 10. fuit coadiutor Maximini Aquensis Episcopi, vt annales referunt; quibus etiam continetur Leonem Tertium Papam oculis per vim effossis, aliquot diebus vixisse, posteaque miraculo eos recepisse, & in ministerijs perseuerasse.

Cæcum etiam mystice accipere licet eum; qui vsque adeo diuina ignorat, vt hisce terrarum tenebris totus sit obuolutus, d. cap. hinc etenim. Gregor. in pastoral. lib. primo. cap. 11. Hug. in d. cap. hinc etenim. text. in cap. illiteratos. 26. Specul. de dispens. §. iuxta versic. item in veteri; & in suo Aureo Repertorio tit. de temp. ordin. in fin. Cæcus quip-

pe eſt, qui ſupernæ lucem cõtemplationis ignorat, qui præſentis vitæ tenebris preſſus lucem futurã neſcit, ibid. Grego. ſed & Baſil. homil. 11. in Exemero dicit; Sapientis oculi in capite ipſius (inquit Eccleſiaſtes;) cuius autem non ſunt in capite oculi? ſunt in capite, hoc eſt, vt alta ſpectent, ac conſiderent: qui vero ad alta non ſpectat, ſed ad terrena, oculos habet ad terram diſtractos, & in capite oculos non habet.

Cæcum vero fieri q̃nque ſine culpa contigit, magna videlicet cogitatione, & fletu, abducto intus viſu. Plin. li. 11. c. 37. Publius, ait Cornelius Ruffus, qui cõſul cum M. Curio fuit, dormiens oculorum viſum amiſit, cum id ſibi accidere ſomniaret. Plin. lib. 7. c. 50. & Tobias ille ſanctiſſimus hirũdinum ſtercore in oculos incidente, cæcus factus eſt; Tob. 2. Felix etiam Rauen. Archiepiſ. per longam, & aſſiduam inſpectionem in vas æneũ concauum, radijs ſolis percuſſum obcæcatus eſt, ad id cogente Theodoro Iuſtiniani prefecto: Platin. in Conſtantino I. propterea non excluduntur ij oẽs ob culpam, ſed ob impotentiam, aut ſi iam ꝓmoti ſint licet ſacra myſteria exercere non poſſint dum durat cæcitas, nec q̃dquam aliud eorum miniſteriorũ, in quibus viſu eſt opus, tñ prædicare, & confeſſiones audire poſſunt, beneficijs retentis 7. q. 1. c. cum percuſſio. Roſell. ver. vitiatus. in princ. dato illi coadiutore. de cler. ægrot. c. 2. per quem tex. Abb. ibi notat, eum qui prohibitus eſt adminiſtrare ratione unius defectus, in alijs non prohibebitur; ergo hic cæcus ea licite peraget, in quibus non eſt opus viſu: exemplo eſt venerabilis Beda, quẽ (tametſi cæcum) adeo promptum ad prædicandum fuiſſe narrat hiſtoria, vt ſeruo deludente lapidibus prædicauerit; quod cum alacriter feciſſet, dum ſeſe homines auditores habuiſſe putaret, habuit Angelos, de quo Naucler. ſcribit anno Domini 700.

Sed & Didymus Alexandrinus omni ſcientia peritiſſimus, æque ac ſanctiſſimus cæcus omnem philoſophiã, vetus, nouumq; teſtamentũ perdidicit, ita vt cum S. Antonius Alexandriam ad eum viſendum perrexiſſet, non te (inquit) ò Didyme perturbet amiſſio ſenſibilium oculorum, tales enim tibi oculi deſunt, quibus & muſcę, & publices nocere poſſunt: ſed gaude potius, quoniam habes oculos, quib. etiam Angeli coutuntur, ꝑ quos videtur Deus, & eius lumen inſpicitur. Hæc Caſſiod. tripart. hiſtor. lib. 8. c. 8. Ille igitur & ſi puer adhuc cæcus factus eſſet, tamen ad diſſeminandum verbum Dei, & ad euellendas ingruẽtes hæreſes eſt admiſſus teſte Theodoreto; de eodem vide S. Hieron. in catalog. eccleſ. ſcript.

Omnib. memorabilior fuit Ioannes Palęſtinus cæcus, qui oẽm ſacram ſcripturam tenaciter memoriæ ita ſeruabat, vt publicis conuentibus in Eccleſijs ita referret omnia, quaſi ex libro ipſo. Euſe. hiſtor. lib. 8. c. 22. ex tranſlatione recentiorum. Propterea quiſquis cæcus ſit, ſi prædicationis cauſa velit promoueri, poterit Papa diſpenſare, vt & ſacerdos, & Epiſcopus fiat: Nam etſi ſacerdotium in ſacramentis & ſacrificijs exercere nõ ualeat oculorum defectu, confesſiones tamen & prædicationem exercebit, & iuriſdictionalia; quod contigit Roberto Scoto cæco à puerili ætate, qui Pariſijs theologiam perdidicit adeò inſigniter, vt Romæ creatus ſacerdos, & Archiepiſcopatu Armacano in Hybernia, & legatione pro Iulio III. fuerit perfunctus. Surius anno Domini 1551.

Hinc fit quòd licet cæcus in Papã non

ſit

ſit eligendus, tamen electus manebit in ſede. Ant.de But.in c.licet.de elect. Iaco. in tracta.de conc.lib.3.ar.1.verſ.& idem ſi ſit furioſus.

Huc pertinet illa quæſtio, num qui cęcus eſt, ſi reliquis membris valeat, poſſit ipſe ea facere manu, alter vero facere oculis? & ſane iſta diuiſio in diuinis miniſterijs habetur ſacrilegij loco, imo ex hoc ſolo, vterque fieret irregularis. c. 5. Hiſpalen. concil. 2. habetur in c. quorundam, diſt. 23. & ibi glo. cui rei adſtipulatur qđ tradit S. Thom. 3. q. 67. art. 6. ad 3. de eo qui mutilatis manib. verba profert, alter vero aquam baptiſmi immittit; nam eo caſu nullus eſt baptiſmus, vt aliàs diximus, & Caietan. probat in commentario ad d.q. 67. Ad hæc facit gl. in c. quod ſicut. in gl. magna, de elect. quæ loquitur de conſecratione Epiſcopi, an vnus poſſit miſſam cantare, alter vero cõſecrare, vbi probat non poſſe, ex ſententia Hug. & Bern.

Ille quoque, cui vnus tantum eſt oculus, irregularis eſt, nam mutilatus dicit, nempe carens optimo membro, vnde iure arcetur ab ordinib. c. ſi euãgelica, diſ. 55. Roſell. in ver. vitiatus. circa med. Tabien. in verb. corpore: & ſic & luſcus, & monoculus ſemper irregulares ſunt; nec ipſi ſolum, ſed & is, qui eluſcauit, ſeu oculum effodit, d.c. ſi euangelica: quinimmo & omnes ij, qui conſentiunt, vt oculus eruatur ſiue ſibi, ſiue alij, tex. in c. qa præſulatus, 1.q.4. Nec eſt diſtinguendũ hoc loco, an oculus ſit plene erutus, an tantum orbatus, quia par impedimentũ eſt in rebus agendis. gl. in c. 2. de uerbor. ſignifi. in 6. facilius tamen diſpenſabitur is, qui ſiniſtro tantum valet oculo, dextrũ vero integrum habet, ſed orbatum; quia cum nulla ſit deformitas, admitti poteſt, & ſiniſter eſt vtilis in legẽdo canone miſſæ, propterea ſi ſiniſter ſit orbatus, dexter vero ſit ſanus difficile admittitur, quia difficile poteſt expedire uerba canonis, & ita ſe habet vſus, & probat Card. Alexandrin. in c. hinc etenim. diſtin. 49. Nauarr. de irregular. num. 199.

Quæ omnia videntur habere locum in promouẽdo, vt patet ex verbis d.c. ſi euangelica. ſecus ergo erit in iam ꝓmoto, oculum ſine culpa amittente, donec Epiſcopus illi inhibere voluerit ex aliqua iuſta cauſa.

Et licet vnus oculus ad proſpectum ſufficere uideatur; tamen congruentius Deo uiſum eſt, ut alterna inter eos eſſet ſucceſſio, duos efficere, ut unius diſſolutio alterius eſſet ſolatium; ab uno etenim procedens uis uiſiua debilior eſt, Baſilius in d. homil. 11. de cauſa uiſionis cur in capite, cur pilis muniti oculi, cur pellibus, & ſupercilicijs adiuti, cur forma ſphęrica, ſcribit ibid. Baſil. in Homil. 32. ad fin.

Ad oculorum defectus pertinet etiã lippitudo; lippũ enim, qui oculos lacrymantes habet perpetuo, cum putredo ab eis diffluat, ab ordinibus eccleſiaſticis canones excludunt, qñ deformitas multa eſt, & inde horror inſpicientibus aduenit: Hug. diſt. 49. c. hinc etenim. uerſ. lippus, habetur Leuit. c. 21. quæ res non ſolum ad litteram accipienda eſt, ſed etiã ſpiritali quodam ſenſu; lippus enim is eſt, cuius ſenſum natura exacuit, ſed conuerſationis prauitas confundit. Gregor. in paſtorali li. 1. c. 11. & d.c. hinc etenim. uerſ. lippus: non tñ omnis lippitudo de ordinib. excludit, ſed ea ſola, quæ nimis acrem habet diſtillationem, & putreſcentem, ideo res tota pendebit ab arbitrio Epiſcopi, qui cogitabit, quantum populo ſit res illa futura horrori.

Quicquid præterea in oculis minus

rectum est, semper obesse solet; ne quis possit promoueri, exemplo sunt Strabones, qui oculos habent distortos; Distortos vero oculos hoī soli habere cōtingit; vni etenim animalium hoī deprauantur oculi, vnde cognomina Strabonū, & Pętorum ducta sunt, vt scribit Plin. lib. 11. c. 37. propterea non ante promouendi, quàm Eps iudicarit quanta sit deformitas, vtrumne digna sit dispensatione, an vero potius reiectione: gl in c. cū de tua. de corpor. vitiat. & ibid. Abb.

Huic confine est illud impedimentū, cum quis dispares oculos habeat, vtputa alterum altero grossiorem; nam ante promoueri non debet, quàm Eps arbitretur quanta deformitas sit, arg. d. gl. in d. c. cum de tua. & ibi Abb. idem erit in eo, qui oculos multum prominentes habeat, arg. d. glos. tamē si pares sint, facile Episcopus admittere debet, vt ꝓmoueatur, ex sententia Asten. & Rosell. in verb. vitiatus, Silu. in verb. corpore. vers. sexto. & pro eis est tex. in l. clauum. in princ. ff. de ędil. edic.

Huc quoque pertinet illud impedimentum, quod oritur ex macula in oculo apparenti, quam albuginem scriptura appellat; est enim canonicum impedimentum, ne quis ī dispēsatus promoueatur. Leuit. c. 21. dist. 49. c. hinc etenim S. Gregor. in pastorali, lib. 1. c. 11. Archid. in d. c. hinc etenim, ibid. Hug. & Spec. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. item in veteri. Silu. in verb. homicidium. 3. nu. 5. si tamen aliquod religionis genus profiteat̃ in claustro, videtur hoc ipso dispensatus, vt admitti ad ordines possit secundum Rosell. in d. ver. vitiatus; sed contrarium est verius, quod nec ingressus religionē possit admitti, nisi dispensatus; Innocen. in d. cap. cum de tua. Asten. Ray. & Silu. in d. verb. corpore. in d. vers. sexto: facilior tñ esse debet dispensatio, eius qui religionem ingreditur, quàm eius, qui sæcularis clericus fieri vult; & hoc videtur probari in d. c. cum de tua. at per se religionis ingressus non efficit dispensationem, ea præsertim ratione, quod huius maculæ dispensatio deformitatem multam habeat, & soli Papæ reseruatur Inn. ibi. & Tabien. in verb. corpore; nam nec Archiepiscopus posset super hoc dispensare, nisi ex delegatione Apostolica, vt d. c. cum de tua. posset tamen inuestigare, an macula sit digna dispensatione, an non, in quo arbitrio faciendo non eget Suffraganeorum cōsilio, nisi sponte illos acciuerit, eo enim casu illis interuenientibus arbitrari debet, nō tamen tenetur sequi illorum consilium Archiepis. Flor. 3. tit. 29. c. 5. Vinc. & Bern. in c. cū olim. de arbit. Silu. in d. vers. sexto. Abb. in d. c. cum de tua. si autem in dubium vertatur, quomodo macula in oculo intelligatur, dicendum est eam demum maculā impedimento esse, ne quis ꝓmoueri possit, si sine subtili inspectione offerat se videntium conspectui; ea enim facit irregularem; alioqui, si primo intuitu ea macula non appareat, non est habenda in consideratione ad impedimentum promotionis, Iacob. Aluar. quē refert Abb. in d. c. cum de tua. in fi.

Sed prædicta omnia de oculorū maculis videntur procedere in promouendis: at in promoto si superueniat macula secus erit, ex verbis c. si euangelica. dist. 55. Vel nisi iam promoto, ac superueniēte macula, Episcopus iusta de causa ob huiusmodi maculam ei celebrare prohibuisset forsan ob scandalum.

De turpitudine ipsius faciei.

CAP. XXI.

1 *Corpori deformi sæpe natura bonum animum imposuit.*
Thersites & corpore, & animo monstruosus.
Hipponax deformissimus.
Os distortum habens quando irregularis.
Cicatrices magnæ ex rixa in facie inducunt irregularitatem.
Ludouicus Milanus Cardinal. vulneratus in facie.
Thomas Brancatius Cardinal. vulneratus in facie.
2 *Gibbus, vel tumor in facie inducit irregularitatem.*
Colores in facie; quando inducant irregularitatem.
Maurus, Aethiops, non ob id irregulares.
Morbum Regium patientes non sunt irregulares.
Barbam tingentes irregulares sunt.
In Barba infidelis nullo negotio erit fidelis.
Mentagra morbus, an inducat irregularitatẽ.

SI quid est deforme, quod hominem ab ordinibus excludat, certe id videtur esse præcipuũ, quod in ipsa facię est; nam & si in turpi forma sæpe bonũ animum natura imposuerit, vt dixerat Aesopus deformissimus, cum suam causam
1 tutaretur corã Samijs: Tamen plerumq; si monstruosam quis faciem habeat, mõstrusior animus latere potest: cuiusmodi de Thersite traditur apud Homerũ lib. 2. Iliados: sed quia Domini nostri pręceptum est, ne secundum faciẽ iudicemus, Ioan. c. 7. ęquius est, ne quisquam sola naturali deformitate excludatur, nisi ad monstruositatem, & ridiculosam faciem vergeret, cuiusmodi Hipponax Poeta fuisse fertur, cuius deformitas adeo insignis fuit, vt eius imago publice exponeretur risus gratia. Plin. lib. 36. c. 5. nã propter scandalum non esset admittendus, vel si facies multis sit dissecta coloribus, vel cicatricib. dehonestata reijci debet, vt scripsit Gul. de Laud. in suo sacramentali, quem ad hoc citat Silu. in verb. homicidium. 3. q. 3. vers. tertium, in fin. nec ipse solus dehonestatus in facie est irregularis, verum etiam, qui eum dehonestauit. Silu. ibidem Tabien. in verb. irregularitas. 3. nu. 26.

Propterea dicebat S. Tho. 4. dist. 25. q. 2. in fin. quòd in promotione ad ordines requiritur claritas personę, non quidem de necessitate sacramenti, sed de præcepto; iure merito hæc personæ claritas magis in facie requirenda est, quàm in reliquo corpore: vnde si quis os, aut buccam distortam habeat magna cum deformitate, non esset facile admittẽdus, ne risui esset inspicientibus: cicatrices vero in facie plurimum habent scandali, si in rixa quis fuerit vulneratus: nam & si sanata sint vulnera, tamen ob turpes cicatrices esset difficile dispẽsandus, qñ culpa impingi potest; quod daret operam rei illicitæ, sicut dicebamus supra cum de mutilatis agebamus; ppea Ludouicus Milanus, qui cum noctu per vrbanas popinas lasciuiẽs vagaretur, in faciẽ vulnus accepit, pudore ductus Romanã Aulã dereliquit, refert Onuphr. sub Iul. II. simile narratur de Thoma Brãcatio: quòd nocturnis voluptatib. deditus, incognitus in facie vulnus acceperit, quo per oẽ vitæ tẽpus dehonestata facie publica vitabat loca, vt narrant Annales.

Ad eandẽ rẽ ptinet quicũq; magnus gibbus, & tumor in facie, aut collo est, nã si risui esse possit, vel scandalo, Eps arbi-
2 trabit, vt sciat an admittat, an reijciat, ar. Abb. in c. 1. de corp. vitiat. ĩ fi. color vero faciei siue cãdidus, siue rubeᵘ, siue niger, vt ĩ Mauro, vel Aethiope, neq̃cquã impediunt, ne vllo iure hi phibent pmoueri.

Qua rõne regius morbus, qui croceo colore totum corpus, præcipue faciem suffundit, nil obstat tam ordinib. suscipiẽdis, quàm susceptis administrãdis; tum quia sanabilis est, tum quia viri sanctissimi eo aliqñ laborarunt, cuiusmodi Dõnolus Cęnomanorum Eps, de quo scribit Gregorius Turon. hist. lib. 6. c. 9.

Illi vero, qui faciem fuco illiniunt, aut crines barbamve tingunt, non nisi post pœnitentiam admittendi sunt: & qñque deponẽdi, etiam ethnicorum exemplo: nam Philippus Alexandri pater Antipatrum ex ordine iudicũ deposuit, quòd barbam tingeret, dicens, in pilis infidelẽ, in negotijs nequaquam fidelẽ existimes. Plutarch. apophteg. refert Suid. in vita Leõtij monachi, & Lipo. tom. 4. Fieri. n. non potest, vt veram mentem gerat, qui caput habet adulterinum, vti aduersus hos pilorũ tinctores scribit Clem. Alex. Pędag. lib. 3. c. 3. Mentagræ etiã morbus, qui & lichen dicitur, qm̃ totam faciem fœdo furfure occupat, adferre videt̃ canonicum impedimentum, ne quis ꝓmoueri possit; nam vel solo osculo inficit, deinde tã fœdus, & horrid⁹ est, vt queq; mors sit potius ꝑferenda, vt scribit Plin. lib. 26. c. 1. & Iouius hist. lib. 4. Cum ergo sit incurabilis morbus, & apparens, iure dicitur inducere irregularitatem. Specu. in c. si forte, num. 5. de elect. lib. 6. per c. penult. de cler. ægrot.

De Nasi defectibus.

CAP. XXII.

1 Nasus inter oculos muri vicem habet.
Naso paruo dicitur, qui est sine discretione.
Naso prægrandi nimium subtiles significat.
Naso distorto, qui incauta loquuntur.
2 Naso carentes irregulares.

AD faciei dehonestationem proprie pertinent nasi defectus, qui ita in ea locatus est, vt quasi murus oculis interiectus esse
1 videatur. Cic. 2. de nat. Deor. Vtramque etenim oculorum aciem, & discernit, & munit, Basil. in exemero homil. 11. Qua ratione tanquam optimum humani oris ornamẽtum, soli animalium homini nasus altus, & prominens à natura datus, eumq; noui mores subdolæ irrisioni dicauere: vt scribit Plin. lib. 11. c. 37. Hinc igitur spirituali ĩterpretatione paruo naso illi esse dicuntur, qui sine discretione sunt, nec quas deligãt virtutes satis sciũt, ideo ij vt ad ordinum ecclesiasticorum ministeria minus apti reijciendi sunt, Leuit. c. 21. Gregor. in pastorali lib. 1. c. 11. dist. 49. c. hinc etenim. vers. Paruo autem naso. Alber. in ver. nasum. Spec. in tit. de dispens. §. iuxta, versic. item in veteri.

Econtra vero, qui prægrandi naso sunt, quasi nimia immoderataq; subtilitate in rerum inquisitione fallantur, volentes plus sapere, quàm oporteat sapere, excluduntur à ministerio Dei, Greg. dictis locis: Sunt præterea qui distorto naso sunt, q quidem virtutes à virtutib. discernunt, sublimiaq; honesta subtilitate perquirunt, sed cum non recta discretione in prædicatione verbi Dei seruata, dum vel loquacitate incauta, vel adulatione, vt ei placeant, cui diuina reuelant secreta, vel iactatione sciẽtiæ, vt plura scire videantur, sacerdotalis officij iudicantur indigni, tamquam torto naso, ex sententia Gratiani, dist. 43. c. dispensatio, in fi. Greg. prædicto loco: sed & hæc ad literam intelligi possunt, vt qui vel tã paruo, tamve magno, aut distorto naso sunt, vt deformitatem contineat, poterunt arbitrio Episcopi repelli, sicut ĩ cæteris deformitatibus sæpius iam dictũ est, scri-

bit.Hug.in d.c.hinc etenim, verſ. paruo autem naſo.

2 Qui vero denaſati ſunt, i. qui naſo carent, proculdubio reijciendi ſunt, quaſi mutilati optimo, & venuſtiſſimo mẽbro: quia per eum defectum claritas perſonę obſcuratur, quæ & ſi in facie non requiratur de neceſſitate ſacramenti, requiritſ tamen de præcepto. S. Thom. 4. diſt. 25. q. 2. in fi. quem refert Tab. in verb. corpore. Huius vero defectus diſpenſatio à Papa petenda eſt. Tab. in verb. diſpenſatio, nu. 13. verſ. decimo ſeptimo.

De Labiorum defectibus.

CAP. XXIII.

1 *Labia membra non ſunt, ſed ornamentum.*
Labia habens corroſa non promouetur.
Monacho cuidam habenti labia corroſa nihil ore contineri poterat.

Labia, & ſi formaliter membra non ſint, corpori tñ formam
1 dant, atque ſine ijs corpus deforme eſt, & imperfectum. Bal. in l. publicorum. ff. de publ. iud. ſunt enim ipſa labia ianuæ linguæ, gutturis, & palati. Bal. in repetitione l. data opera. C. qui accuſ. poſſ. Marian. Soc. in c. ſententiam. 4. par. princip. q. 31. ne cler. vel mon. propterea ipſorum labiorum defectus, alijs corporis defectib. ęquiparari poſſunt: poſſet. n. magna in ipſis deformitas eſſe, quæ horrori ſit, forſan quia corroſa, ita vt cõtinere non poſſint liquida, eo enim caſu nec ad ſacerdotium promouerentur, nec ad ſacros; quoniam cũ maximum ſubſit periculum in Euchariſtiæ ſumptione, ꝑpellendi ſunt. arg. c. is qui. 26. q. 6. & de conſecr. diſt. 2. c. ſi quis per ebrietatem. cum etenim ſuſceptio Euchariſtiæ prohibeatur illis locis, multo magis ordinum ſuſceptio, qui cum Euchariſtia accipiuntur. hoc ſentire videtur auctor Manipuli curatorum, tractat. 4. 1. par. c. 9. quo loco ait, legiſſe ſe in annalib. de Ludouico rege, monachum quempiam Ciſtercienſis ordinis, vſq; adeo labia habuiſſe corroſa, vt nec vllus bolus ore contineri ad momentum poſſet, quin ſtatim elaberet; Idem etiam ſentire videtur auctor ſacerdotalis ea parte, qua tractat, quæ ſint iuſta impedimenta ſumendæ Euchariſtiæ: in hoc igitur defectu prudẽs Epiſcopus facile arbitrabitur quid ſit agendum.

De Dentium defectibus.

CAP. XXIIII.

1 *Dentium defectus nihil ad irregularitatem.*
2 *Dentes non ſunt membra.*
Dentes ſibi euellens per indignationem, eſt irregularis.
Dentes prominenees licet ſecare.

Vnica quæſtione abſoluitur hic tractatus: non enim deformitas tanta eſt carere dentibus, vt quis promoueri non debeat: quandoquidem omnia ſacramẽta etiam Eucha
1 riſtia illis nequaquam egent, & occultus defectus eſt; ſed in dubium vertitur, ſi quis per indignationem, aut impatientiam dentem ſibi excuſſerit, num ſit repellendus? dubium facit, quòd dẽtes nõ ponũtur inter membra corporis, ex ſententia Innoc. in c. ſignificauit. de corp. vitia. & in c. expoſuiſti. eod. tit. tex. & quod ibidem Bart. in l. is cui. ff. de ędil. edic. Soci. in c. ſententiam. in 4. parte princip. q. 31. ne cle. vel mon. quibus locis probari poteſt, hunc ſibi dentes excutientem, nõ fieri irregularem.

At ſi conſideremus dentem, & ſi vere membrum non ſit; tñ habet proprium

officium ex Basil. homil. 3. in fin. Dentes (inquit) simul vocis sunt organa, robustũ fulcrum linguæ exhibentes, simulq; alimenti ministri, partim ipsum secantes, partim continétes: Vnde qui sibi excusserit, quodammodo hæc naturæ officia vr̃ extinguere: iure merito sicut in reliquis corporis partib. per indignationem mutilatis, quis fit irregularis, vel dando operam rei illicitæ, vt diximus, cum de mutilatis ageremus, seqtur, vt etiã hic ab ordinib. excludi debeat, nec admitti nisi dispensatus; nec obstat, quòd dens proprie mẽbrum non sit, qm̃ nec digitus est mẽbrum, si tñ quis sibi non dicam integrũ digitum, sed solam digiti partẽ absciderit, vel dãdo operam rei illicitę amiserit, irregularis est, nec ꝓmoueri põt sine dispẽsatione, text. clarus in c. qui partem, dist. 55, & hanc sententiam tenet Archi. in c. maritum, per illum tex. distin. 33. & cum eo Tabien. in verb. corpore. Rosell. in verb. vitiatus.

Quod ita verum est, si notoriũ sit eũ sibi per indignationem euulsisse, vel dando operã rei illicitæ, alioqui si lateat hæc causa, facile admitti potest; & ita intelligenda mihi videtur sententia Innocẽ. & Soci. & aliorum supra in cõtrariũ adductorum; & ita concludit Silu. in verb. corpore. q. 4. & Abb. ĩ c. ex parte, circa med. de corp. vitiat.

Quæ adeo vera sunt, vt si quis iusto, vel iniusto metu dẽtes euulserit sibi, adhuc irregularis est, tex. in d. c. maritũ. S. Aug. lib. de dogm. eccles. c. 72. si vero qs nimium ꝓminentes habeat dentes, curare põt, vt secentur, dumtñ nullum vitæ, vel ęgritudinis discrimen incurratur, gl. in d. cap. qui partem, referens S. Hieronymum eos sibi hac ratione sponte limasse; de hoc vide Tabien. in verb. corpore. Abb. d. c. ex parte.

De Auris, aut Auriculæ defectibus.

CAP. XXV.

1 Surdus publicam personam agere non potest: Surdaster non prohibetur promoueri.
2 Confessio per scripturam fieri non potest.
3 Mutus per signa confiteri potest.
4 Surdus in Papam non est eligendus, sed electus perseuerabit.
5 Auris, & Auricula membra sunt.
Ammonius Anachoreta sibi sinistram auriculã abscidit, ne promoueretur.
6 Auricula mutilati per sententiam, infames, & non promouendi.
7 Petrus Apostolus impune Malco aurem abscidit.
Surdus mystice est, qui diuina non audit.
8 Auditus exterior non fuit in discendis mandatis Dei, in primo statu innocentiæ.
9 Monialis surda esse potest.

INter reliquos sensus auris præcipuum habet locum, ideo & de ea dicendum est, quid iura statuant circa irregularitatem, varij esse possunt auriũ defectus; primus quòd surdæ sint: sicut enim tutor, & curator ab onere tutelæ, vel curæ excusantur iure ciuili; ita nec promoueri ad sacros ordines debent q surdi sunt,
1 can. Apostol. c. 76. publicam enim personam agere non possunt, nec arbitri, nec procuratores existere quoquo modo in iudicio: Sebastia. Vant. de nullitat. ex defec. vers. mutus. Spec. titu. de arbitr. § pe. test. num. 3.

Surdaster vero, i. qui vel difficile audit, vel vna tm̃ aure surdus est, nullo iure prohibetur promoueri; quia audit, & si difficile, sicut & tutor surdaster, iure ciuili non excusatur: promotus vero si surdus fiat, poterit omnia perficere ubi auре nõ est opus, puta missam submisse dicere, non autem confessiones audire, ꝑ impossibilitatẽ ministerij absolutionis;

quæ

quæ ſupponit audita eſſe,& ītellecta peccata per aures; nam cōfeſſio per ſcriptu-
2 ram fieri non poteſt,quia cum confeſſio ſit pars ſacramenti habet determinatū actum, ſicut & alia ſacramenta habent determinatam materiam,vt in confeſſione eſt uerbum.S.Thom.4.diſt.17. Piſanell.in uerb.confeſſio. 1.uerſ. utrū liceat
3 confiteri; Ideo mutus confitens peccata ſua,poteſt per ſigna,& ſcripturā in ſubſidium ob neceſſitatem;at in audiente cōfeſſionem non ſic,quia plus actus iſte cōſideratur in proferente, quàm audiente,merito ne fiat inanis ſua prolatio, & non diminuatur meritum ſuę confeſſionis, ſurdus auditor debet ab audiendis confeſſionib.remoueri;ſed non à beneficio,vel ipſo toto ordine; ideo licet ſurdus non debet admitti ad Papatum, tñ electus manebit, ſiue antea ſurdus eſſet,
4 ſiue iam ꝓmotus factus eſt ſurdus. Bal. in c.licet de ele.Iacobat.in trac.de cōcil. lib.3.artic.1.uerſ.& idem ſi ſit furioſus: & dicemus infra aliàs magis opportune.

Alius Aurium defectus eſt,non ea ratione ſublatæ uirtutis audientis, ſed ob mutilationem totius,uel partis auriculę;
5 ea enim inter membra connumerantur. gl.in c.ſingula,diſtin.89.merito de eius mutilatione idem dicēdum eſt,quod de quolibet mēbro viſibili: ſi enim eā quis amiſerit dando operā rei illicitæ in duello,aut ſponte ſibi præciderit,uix diſpenſari poſſet;argu.c.maritum,diſt.33.& S. Aug.in lib.de dogm.Eccleſ.c.72.& c.q parte,diſt.55.Hac ratione Ammonius Anachoreta cū ab Aegyptijs raperetur, vt Epſ fieret, ferro ſiniſtram ſibi auriculam ſecuit,ut ſeſe per hūc defectum,Epatu indignū faceret;quaſi lege diuina nulli aure mutilato liceret ſacerdotio fungi; cum uero hac abſciſſione diſpēſatus adhuc ad Epatum uocaretur, reſpondit ſe ſibi etiā linguam abſciſſurum;ſic ab huiuſmodi onere liberatus eſt. Socrat.lib. 4.c.18.refert Caſſiod.tripart. hiſt.lib.8. c.1.Pallad. Cappadox in uita Or. refert etiam Nicol.de Lyra in prologo Hieronymi ſuper Marcum, licet eo loco per errorem pro Ammonio dicat Antoniū.

Si quis uero hoſtium impetu auriculas perdiderit, iuſta ratione admitti poſſet; ſicut aliàs diximus ī alijs vim paſſis:
6 ij uero qui in iudicio ob crimen amiſerunt, ut criminoſi ac infames,oīno reijciendi,idem & de illis,quorum auriculę perforatę ſunt, in ſignum ſeruitutis, ut Exod.c.21. uel etiam leuitatis, aut delitiæ cauſa, ut inaures adferrent; nam quaſi effeminati reijciendi ſunt:Hi præterea,qui alij aurem abſciderint, eādem irregularitatis notam incurrunt; expreſ-
7 ſum in c.ſi Petrus,24.q.1.eo enim capite probatur ſolam Eccleſiam, uel Eccleſiæ caput Petrum aurem impune abſcindere potuiſſe: Spec.in tit.de diſpenſat.§. iuxta.uerſ.nunquid ergo beatus Petrus: ergo alijs non licet impune, quin fiant irregulares;ſpiritali etiā ſenſu ſurdum,uel aure mutilatū accipere poſſumus eū,qui ad diuina auditū non præbet: merito à corpore Chriſti ꝑcidendus,quia ex Deo non eſt. d.c.ſi Petrus. cœpit.n.legis acceptio per auditum poſt peccatū,nam in prima hoīs creatione, & innocentiæ ſtatu nullus auditus exterior fuit, quo ad diuina audiēda,ſed internus tm̄ auditus
8 S.Tho.2.2.q.5.art.1.ad fi. Tabien.ī uer. Auditus, merito excuſari nō pōt,qui exteriori auditu nō quærit audire uerbum Dei,Ideo nō eſt dignus ordinib.ſacris.

Inter Moniales uero ſurdā admitti & poſſe,& debere ęqſſimū eſt; qm̄ prodeſt ei hic defectus cōſeruādę taciturnitati,& virginitati,q̄ per auditum corrumpit̃ plerumq;,ut ſcribit Baſil.lib. de virginit. &

à de-

à detractionibus, ac fabulis auditũ auertit, & difficilior mentis diſtractio ab oratione, ſed opportunius dicemus, cum de Monialibus agendum erit.

De Linguæ defectibus.

CAP. XXVI.

1 Balbus quis.
Blæſi qui.
Demoſthenes Balbus fuit.
Moyſes Blæſus fuit.
Valerius Cæſar Auguſtanus Epiſcopus, Vincentij adiutorio in prædicatione vſus, quia lingua erat impeditiore.
2 Lingua vſum perdens deſinit adminiſtrare ſacerdotium.
Epiſcopi abſciſſa lingua diſertiſſime prædicabant.
3 Iſaias ſibi de lingua præcidiſſe fertur, ſed incerta fide.
4 Linguæ vitia quandoque tempore ſanantur.
Zacharias aliquandiu obmutuit.
5 Muti multi poſt tempus locuti ſunt.
Cræſi filius diu mutus, poſtea locutus.
Aegeles lamius diu mutus, poſtea locutus.
Mutus myſtice, prælatus non prædicans, nec corrigens.
6 Linguæ vitia multa cauſantia irregularitatem.

AD hæc opportune accedũt ea omnia impedimenta, quæ ad linguam pertinent, quæ multis ex cauſis proficiſcuntur: nam mutus irregularis eſt ex can. apoſt. c.76. Sed & Balbus, vel Blęſus quis eſſe poteſt, quia explicare verba nõ valet, obſcureq; loquit᷑, vt de Demoſthene refert
1 Cic. primo. de Orato. quòd ita Balbus eſſet, vt eius ipſius artis, cui ſtuderet, primã literam dicere non poſſet, videlicet R. & ij non facile iudicãtur irregulares, cuiuſmodi Moyſen fuiſſe conſtat, Exod. ca. 4. ibi, non ſum eloquens, ſed impeditioris, & tardioris linguæ ſum; idq; vel natura fit, vt in Demoſthene, aut ex accidenti vt in Moyſe, cui cum tã pius fuerit, & ſummus Pontifex, nil obfuit hic defectus, nã ei facie ad faciem locutus eſt Deus, quantum nulli alij datum eſt, vel ipſo Dei teſtimonio, vt ſcribit Baſil. homil. 1. in Exemero, & c. Moyſes. 8. q. 1. & quæcumq; ille verbo explicare non valuit, id coadiutore à Deo dato expleuit, ſcilicet per Aaron d.c.4.

Vnde colligitur hùnc defectum nulla aĩaduerſione dignum, quo ad ordines eccleſiaſticos: nã & Valerius Cæſar Auguſtanus Ep̃s, vir apprime ſanctus, cũ lingua eſſet impeditiore ad prædicationis officium, ſancti Vincẽtij miniſterio vſus eſt, vt in officio eiuſdem Vincentij canit Eccleſia. Impediuntur autem ne promoueri poſſint ij, quorum tam grandis nodus lingue eſt, vt verba non explicent; impoſſibile enim eſt eos miniſtrare poſſe, S.Tho. 3. q. 82. art. fi. ad 3. his verbis: Linguæ vſum perdens poſt promotionem, non perdit ordinem, ſed propter impoſ-
2 ſibilitatem perdit ordinis executionem, refert Tabien. in verb. corpore.

Quandoq; vero diuino miraculo cõtigit, vt qui penitus linguam amiſerit; tamen diſerte loquatur, perinde atque antequam lingua abſcinderetur, ut ſub Ariana perſecutione multis fidelibus in fidei confeſſione perſeuerantib. vſque ad abſciſſionem linguæ refert accidiſſe Procopius; qui etiã Conſtantinopoli poſtea coram Imperatore Zenone diſertiſſime (præſertim vnus eorũ nõĩe Reparatus) locuti ſunt, & verbum Dei publice prædicarũt, refert Victor Ep̃s Viten. de perſecut. Vandal. lib. 3. & Euagr. Eccleſ. hiſt. lib. 4. c. 14. & S. Greg. dial. li. 3. c. 32. ſed & alij apud Perſas Chriſtiani abſciſſis linguis clare locuti ſunt Anaſtaſij Imperatoris tempore. Niceph. lib. 16. c. 36. Diuina

uina etenim diſpenſatione hoc factum
eſt, ſicut & in Iſaia, qui cum loqui ſe ne-
ſcire fateretur, ignito calculo tactus, ad
Dei miniſterium eſt admiſſus, Iſaiæ pri-
mo. Greg. in paſtor. lib. 1. c. 7. tex. in c. in
ſcripturis. 8. q. 1. & licet glo. in c. qui par-
tem. diſt. 55. dicat Iſaiam ſibi linguã præ-
3 cidiſſe, quam refert, ac probat Archid.
in d. c. in ſcripturis. col. 2. in medio: tñ
nuſquam puto hoc probari.

Poſt hæc illud non eſt omittendum,
aliquando contigiſſe, ꝙ qui natura ſit im
peditiore lingua; vſu fiat velocior, vt in
prædicto Demoſthene, qui calculis ſub
lingua poſitis, R. literam poſtea didicit.
Cic. d. lib. 1. de Oratore. Max. lib. 8. ſed
& multi, qui ob apopleſim, vel aliũ mor-
bum linguæ vſum amiſerant, tempore
reſtituti ſunt, ita quòd ceſſante impedi-
mento ceſſauit etiam irregularitas, argu.
Bern. in c. cum inter Canonicos. de elec.
4 & ibid. Io. And. & idem Ioã. And. in glo.
magna. in c. ſuper eo. de eleç. plene in ca.
poſt tranſlationem. in glo. ceſſante. de re-
nuntia. Verum quia numquam abſolute
linguæ uſus reſtituitur poſt paralyſim, iu-
dicabit Eps, quàm magnus ſit nodus in
loquendo, quàm deformis, quantumve
ſcandalum adferat; nam in huiuſmodi
defectibus ſicut in alijs Eps ſuo arbitrio
vti debet. Abb. in c. 2. de cleri. ægrot. l. ſi
cui lingua. ff. de edil. ędic. Abb. in c. cum
de tua. prope fi. de corp. vitiat. & facilius
diſpenſandum arbitrabitur cum regula-
ri quàm cum clerico ſeculari, ex ſenten-
tia Ray. quem refert, ac probat Silu. in d.
verb. corpore. q. 6. quo loco licet loquat
de defectu oculorũ, eadem ratione idẽ
videri poteſt in vſu linguæ: idem erit ſi
quis Dei miraculo ad tempus obmutue
rit, ut Zachariæ cõtigit, nil enim oberit
ſi poſtea eadem gratiæ Dei elocutio re-
ſtituatur, Luc. 1. Sed & Leo III. Papa cũ
ꝑ vim lingua illi radicitus eruta fuiſſet:
poſteaque miraculo eam recepiſſet, per-
ſeuerauit in ſuis miniſterijs, ut omnes an
nales referunt.

Sed & illud omittendum non videť,
multos ad multam ætatem inter mutos
5 fuiſſe annumeratos, quòd lingua num-
quam vſi eſſent: poſtea uero linguã ſolu-
ta, articulate locuti ſunt: certe exinde ceſ
ſante impedimento, nil oberit, quin pro-
moueri poſſint, vt iam diximus: idq; con
tigit Cræſi filio, qui cum iam multũ ado-
leuiſſet, nihil loqui poterat, mutuſque ac
elinguis diu habitus eſt: cum uero miles
quidam Cræſum non agnoſcens, enſe
graſſaretur, exclamauit filius, ne occidas,
Cræſus Rex eſt; ſic nodum linguæ ſum-
mo ſpiritus nixu diſrupuit, & articulate
deinceps prorſus loqui peregit, ſcribit
Herodot. lib. 2.

Sed & Aegeles Samius athleta, perpe
tuo habitus elinguis, cum in ſacro certa-
mine per aduerſarios non bona fidei fie-
ri uideret, magno clamore conqueſtus,
linguæ uincula ita diſrupit, ut per omne
uitæ tempus, & clare, & explicate locu-
tus ſit. refert Aul. Gell. lib. 5. c. 9. poſſent
igitur huiuſmodi promoueri, quia nihil
prohibet linguam cõuerti, nam ipſa per
naturam tenera eſt, & facile conuerti po-
teſt, & ad omnẽ ſermonis vſum ob mo-
tus varietatem ſufficiens exiſtit, vt ſcribit
Baſil. homil. 32. in fi.

Spiritali etiam ſenſu mutum accipe-
re debemus eum, qui cum eloquenter lo
quatur vi linguæ, tamen quia non ſecun
dum patrũ dogmata loquitur, elinguis
putatur, ſicut ſi non corrigit uitia, ſi Dei
verbum nõ ſeminat: iſti enim canes mu-
ti dicuntur, nõ valentes latrare, Iſa. c. 56.
Gregor. in paſtor. lib. 2. c. 4. idem Grego.
ſuper 1. Reg. c. 3. ſed & èontra tot poſ-
ſunt eſſe linguæ vitia, & promoueri ali-
quem

quem, indignum & pernitiosum fit, arg. eorum, quæ scribit Archidiac. in cap. ex merito, 6. q. 1. vbi plurima ponit linguæ vitia, quæ breuitatis causa omittuntur.

De defectibus ob sexum.

Et primum de Hermaphrodito.

CAP. XXVII.

1 *Hermaphroditi vtriusque sexus.*
Androgini idem quod hermaphroditi.
Nasamones omnes Androgini.
2 *Hermaphroditus est infamis.*
3 *Hermaphroditus incalescens in masculũ, characteris est capax; sed conferri ei non debet.*
4 *Hermaphroditus in Papam non admittendus.*
Hermaphroditus mystice prælatus, qui neglecta veritate solo sermonis ornatu vtitur.
Hæretici dicuntur Hermaphroditi.
Neutrum idest nec masculus, nec fœmina, olim natus in Sabinis.
Hermaphroditus nec inter masculos, nec fœminas in religione admittendus.
5 *Eunuchorum monasteria olim constructa.*
6 *Sexus mutari sæpe cõtigit de fœminis in mares.*
Sexum mentientes, irregulares.

POst singulorum membrorum impedimẽta iure merito succedit ille tractatus, qui ad sexum pertinet, nam hactenus de masculis tractasse videmur: nunc de ijs agendum est, qui propemodum mares sunt, cuius
1 modi Hermaphroditi; nã quia vtrumq; sexum habent, hoc nomine nuncupãtur, quos alio nomine Androginos plerique nuncupare consueuerunt, vt Archid. 33. q. 5. cap. hæc imago. circa med. Aul. Gel. lib. 9. c. 4. cuius speciei integri populi sũt in Aphricæ regione, supra Nasamones, quos Machlijes dicunt, ij omnes vtriusque sexus sunt, atque inter se vicib. copulantur, quod ab Herodoto, & Caliphane scriptum est; ijsque (Aristotele teste) dextra mammilla virilis est, leua vero muliebris, quæ etiam retulit. Plin. lib. 7. c. 2.

Hermaphroditus igitur eo ipso, quod est natus, fit infamis de iure. Alberic. in
2 lrã E. in verb. hermaphroditus: sexus. n. ille, quia masculinus nõ est, sed alius omnino, à publicis functionib. arcetur c. infamis, 3. q. 7. Ideo nec ꝓmoueri potest; arg. tex. ĩ c. si testes. 4. q. 5. §. Hermaphroditus, & ibi gl. est enim absurdum de eo promouendo ad ordines tractare, quẽ nescias an masculus, an fœmina sit, & an ad gignendum, an ad concipiendum sit aptus, cum simul & semel ij & gignant, & pariant; Archidiac. 4. q. 3. §. Hermaphroditus.

Illud tamen verum est, quòd si magis incalescat in virum, quàm in fœminã (vt sæpe cõtingit l. quærit. ff. de stat. ho-
3 min.) si ordines suscipit character imprimitur, at ordinis executionem non habebit; & sicut Eps̃ eum ordinare nõ debet, ita nec ipse ꝓmotus exercere. Tab. de sententia. Gul. in verb. corpore in fin. Archiepis. Flor. 3. tit. 29. c. 6. vers. Hermaphroditus. vbi sequitur eiusdẽ Gul. sententiam: Quòd si in fœmineum sexum incalescat; nec characteris est capax, sicut nec sexus muliebris; Vnde seqtur quòd semper est reijciendus; Quòd si aliquis eiusmodi in Papam eligendus proponatur admittendus non est, ſm Bal. in c. licet. de elect. quem dubitando probat Ia-
4 cobat. in tract. de concil. lib. 3. art. 1. vers. de Hermafrodito; Est enim nimis graue, eum imperare in sede Petri, & ecclesiæ caput constitui, quẽ nescias, masculusne, an fœmina, sit ex ijs, quæ dicit S. Basil. Epist. 87. Tam igitur in electo, quàm eligendo Pontifice, hoc impedimentũ canonicum dici debet: nam ad mõstri speciem potius pertinere videtur. Archiep. Flor. vers. Hermaphroditus: sed de ijs et dicemus cum de Papæ eligendi impedimentis

mentis agendum erit.

Spiritali quoq; sensu Hermaphroditos eos accipimus, qui neglecta ratione veritatis superflui sermonis ornatu, in pdicando verbo Dei abutuntur, de quib. Paul. 2. Timo. c. 4. ibi, à veritate ad fabulas conuertētur: scribit Alberi. in littera H. in ver. Hermaphroditus; & ob eandē rationem hęretici, Androgini dnr, quod reiecta veritate, verborum & fabularum flosculos sequantur; neq; docentes, neq; addiscentes; ita enim video istos nuncupari apud Sim. Metaphr. in oratione de gestis Nycenæ Synodi, quam ille posuit post diem X. Iulij apud Lipom. tom. 6.

Si igitur hæc vera sunt in eo, q̄ vtriusque sexus est, multo magis vera dicēda sunt ī eo, qui neutrius sexus sit, cuiusmodi repertum esse scribit Liuius decad. 4. lib. 1. fol. 2. his verbis: In Sabinis infans natus, incertus an masculus, an fœmina esset; alter sexdecim annorum ambiguo sexu inuentus. hæc ille: Est itaq; hoc hominum genus non admittendum ecclesiasticis in functionib. quinimmo tanta est hæc Hermaphroditorū, & neutri' sexus irregularitas, vt nec ad ingressum religionis admittendi sint inter masculos, nec inter fœminas; Vtrobiq; etenim nimis grande incurritur periculum, ex pmiscuo vsu copulæ, & nec quidem inter ipsos Hermaphroditos cohabitationem permittendam puto, ob eiusdem pmiscui vsus rationem; Ideoq; priscis temporibus Eunuchorum monasteria constructa sunt, ne & inter viros delitiarum periculo, nec inter mulieres eadem causa versarentur; Eunuchorum fuisse monasteria scribit Sophron. Sophista in prato spirituali c. 19. & c. 138. de ijs etiam agemus cū de monialib. tractādum erit.

Huc pertinet quæstio de eo, cui contigit mutare sexum, vt puta si puella vixerit ad pubertatem, re & noīe muliebri sexu, postea vero in virū mutetur (vt aliqñ contigit) num hic sit ad ordines, ut masculus promouendus? In qua re dicēdū est portentum videri, & res magni plena scandali, si is quasi vir altari ministret, quem aliqñ vulgus inter mulieres ascripsit, præserti m si quasi fœmina transisset ad nuptias; Ideo tale scandalum, & uulgaris admiratio adferūt canonicum impedimentum, & irregularitatem, sicut & oēs aliæ deformitates, ut sæpe diximus, ex c. 2. de cler. ægrot. Propterea ad Episcopum pertinet diligenter inuestigare, an hic potius sit Hermaphroditus, quā sexus mutatio, & tunc pro loco, & tempore, considerando, an res occulta sit, an euulgata, prout arbitrio suo uidebitur, iudicabit, sicut in omnibus alijs deformitatibus: Host. in c. cum de tua, ubi etiam Abb. de corp. uitiat. Nec dispensatio erit concedenda ea in regione, ubi huius rei notitia habeatur, pp scandalū: poterit tamen ad religionis ingressum admitti si uere factus fuerit masculus.

Sed ne quis putet impossibilē casum nos cōfinxisse, qd scriptores prisci, & recētiores tradiderint subijciemus; Romanorum tpib. puer de puella factus portēto habitus, & Vrbe eiect' est, scribit Aul.
6 Gell. lib. 9. c. 4. ex Plinij histo. li. 7. c. 4. cuius hæc sunt verba; Ex fœminis mutari ī mares non est fabulosum; inuenimus in Annalibus P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Coss. Cassini puerū factum ex uirgine sub parentib. iussūq; Aruspicum deportatū in Insulam desertam, hęc ille: quod etiam aliorum auctorum testimonio cōprobatur: scripsit. n. Licinius Mutianus (teste Perotto cōmentarijs linguæ latinæ Epigrammate 2.) uidisse se Argis Ariscōtem uirum, cui antea fœminę nomen Arescusæ, q̄ cū puella ad nuptias tra

ducta

ducta esset, in virum euasit, barba & virilitate proueniente, vxoremq; duxit: scribit quoque vidisse sese Zinirtiæ puerum huiusmodi immutatum. Plin. præterea lib.7.c.4. refert se in Africa vidisse Lucium Cossitium ciuem Trisditanũ, nuptiarum suarum die, de puella in marẽ mutatum. subscribit & S. Aug. de ciuita. Dei lib.3.c.31. Ad hæc antiquorum exẽpla operępretium duxi recentiora quædam exempla depromere, de quibus Baptista Fulgosius lib.1. Regnante (inquit) Ferdinando Ludouico Guarnæ Salernitani ex quinque fœminis filiab. duę Francisca, & Carola, post quintumdecimum annũ nuptui traditæ sunt, & tori vsu ambab. genitalia membra in marium morem erupere, mutatoque habitu publice pro maribus habiti sunt, Franciscus, & Carolus nuncupati: Eubuli quoque sub eodem Rege puellæ viro dispensatæ, primo tori vsu effractis membranis virilia membra prodierunt: quæ domum repetens, dotemq; recuperans iudicio publico, inter viros pro viro semper habitus est, idque ita se habere affirmat optimus historicus Andreas Eborensis eloquẽtissimus exemplorum memorabilium, tit. de miraculis, parte 3. q. casus si nunquã continget, debebit Episcopus huiusmodi irregularem, & non promouendum pronuntiare. Nam & Volaterranus testatur suo tempore virgini ipsa die traductionis hoc contigisse, & ad Alexandrũ Pontificem pro expiationis atque absolutionis causa rem hanc fuisse delatam; ita ille lib. 24. titu. de vessica in fi. Rationem horum monstrorum tradit Albert. Magnus libris de animalibus, lib.18. tractat. 2. cap.3.

Huc prope accedit ille casus, si quis sexum mentiatur, idest si masculus adolescentulus imberbis se esse fœminam simulauerit, & sic sexu mentito inter monialium claustra sit receptus, forte vt delitijs frueretur; vtrum egressus detectus vir, sit ad ordines admittendus, etiam si nullam monialem vitiauerit, & res occulta sit? Delictum hoc grauissimum est, & omni supplicio dignum, vnde quantumuis occulto hæc fecerit, omni ecclesiastico ordine est indignus; nam si vouit in eo claustro, tenetur perseuerare in claustro virorum, quando vouendi animum habuit Silu. in ver. religio. 3. q. 9.

Sed & si professionem non emiserit, vel si emiserit animo abalienato ab obligatione, i. per fictionem, debet omnino cogi loco pœnæ ad subeundam religionem virorum, vt disputauit Bartholom. Brixien. & refert Archi. in c. quod interrogasti. dis. 27. & probat c. vt clerici, cũ gl. de regular. quicquid ibi delirando balbutiat Molinæus: non enim tunc ꝓmouebitur, quasi dignus, sed quasi in pœnã simulatæ religionis, vt concludit Hug. in d.c. quod interrogasti; alioqui si ea ꝓmotio inter claustra concederetur gratiose, diceretur lucrũ captare ea ex re, ob quã dignus est supplicio; nõ enim debet mereri ex malo opere aliud, quàm pœnam; delictum enim non debet impunitatem præstare. ff. de interd. & releg. l. relegatorum, in fi. Gemin. post alios Doct. in c. 1. §. caueant. de sent. excommu. in 6. merito igitur claustrali obligatione cogi debet, & omnibus claustralib. onerib. l. promotioni ad certos, vel omnes ordines in maius pondus seruitutis, sicut ille, qui suspensus est, ne diuinum officium dicat quomodocumque: nam per hoc non fit immunis, quin priuatim officiũ dicere teneatur. Gem. & Doct. d. §. caueant: Hæc sufficiant de viro sexũ mentiente: at èconuerso de muliere mentiente sexum, opportunius dicemus, cum de mulie-

mulierũm irregularitatibus erit agendũ proximo capite.

De sexus Muliebris irregularitatibus.

CAP. XXVIII.

1 *Mulieres proprie non dici irregulares:*
2 *Mulier ad imaginem Dei non est creata.*
3 *Christus quare assumpsit sexum masculinum.*
Christum repræsentare nõ potest, nisi sexus masculinus.
4 *Ordo ecclesiasticus est medicina, non propter eum in quo est, sed propter alterum.*
5 *Angelis non congruit potestas ordinis ecclesiastici.*
6 *Mulieri ordinis character imprimi non põt.*
Mulier aliquando dicitur presbyterissa, & sacerdos.
Mulier diaconissa cur.
Mulier Abbatissa cur.
7 *Mulier nec excommunicare potest, nec absoluere.*
Mulier ad altare seruire non potest; potest tamen altare summa deuotione pertingere.
Brigida tactu altaris lignum viride factum est.
Monialis vasa, ac sacras res contingere non potest.
Mulier quamuis docta prædicare non potest.
Canon presbytero nõ permisit diaconissam, etiam in necessitate publice baptizare.
Mulier benedicere more superiorum non põt.
Mulier detonderi in contemptum non debet.
8 *Irregularitas etiam in muliere cõsiderari põt.*
9 *A muliere sexum mentiente inter masculos facta, an rata habeantur.*
Marina virgo virum simulauit.
Theodora virgo virum simulauit.
Pelagia virgo virum simulauit.
Mulieri virilem habitum ferre prohibitum est.
10 *Mulier mentito sexu habitans claustra virorum, quomodo punienda.*
Mulier quæ habitum virilem sumpserat seuerissime à Deo punita.
Ioannes Anglus, quem dicunt mulierem esse fabulose à multis narratur.
12 *Electio de muliere facta ad beneficia ecclesiastica, est ipso iure nulla.*
Opinio communis ius non facit in ijs, quæ sunt impossibilia.
13 *Ordinati à muliere habita pro viro, nil receperunt.*
14 *Mulierem nunquam fuisse in Pontificatu, pluribus rationibus hic probatur.*

QVoniam de Hermaphroditis ab ordinum susceptione repellendis tractauimus, quòd muliebris sexus participes sint, multo magis ipsum muliebrem sexum repellendum esse natura, & ratio instituerunt. Nam multis visum est vsque adeo mulieribus ordines non cõgruere, vt eæ nec irregulares quidem dici possint. Tabien. in verb. irregularitas. 4. in princip. Soc. in c. sententiam, in 5. parte principali. q. 14. ad fin. ne cler. vel mon. nõ enim ipsa capax esse potest vllius ordinis, siue maioris, siue minoris natura ipsa repugnante. S. Thom. 4. dist. 25. q. 2. artic. 2. & gl. in c. diaconissam. 27. q. 1. Not. Abb. in c. noua. de pæn. & remiss. idem Abb. in c. dilecta, de maior. & obed. tex. in c. mulieres. & c. fi. dist. 32. Quæ sicut characteris incapax est, ita nullum quodcumque officium ad ipsos ordines spectans, administrare potest, gl. in d. c. diaconissam, tex. in c. sacratas, dist. 23.

Harum autem incapacitatum ratio est, qa ipsa ad imaginem Dei creata non
2 est. Ambros. in Epist. Pau. 1. Corint. c. 11. & c. mulier debet. & c. hæc imago, 33. q. 5. & de maio. & obed. c. dilecta. in gl. Ordines vero illi soli competunt, qui vice Christi ad altare ministret, Ambros. 1. ad Tim. c. 5. merito mulier eos exercere non potest, cum nec vicem, nec personam Christi referre possit, sicut enim p virum originale peccatũ intrauit in mũdum, & non per fœminam, vt tradit S. Thom. 3. sent. dis. 12. art. 4. ad fi. & Christus ideo assumpsit sexum masculinum, vt perfectum, & actiuum, ita quicumque vicem Christi vult repræsentare, debet

esse

esse proportionatus personæ Christi, quæ proportio est in solo sexu masculino, per quem humanæ naturæ reparatio fieri debet, & non per fœmineum, vt ibi per eundem S.Thó. Deinde ordo Ecclesiasticus est quædam medicina, non propter ipsum in quo est, sed propter alterum quia collatus est, non in remedium per-
4 sonæ, sed Ecclesiæ. Ideo mulieri hoc non congruit, vt sit capax ordinis, ne videatur esse caput in Ecclesia, contra naturæ ordinem, c. est ordo. 33. q. 5. Vnde nec
5 Angelis congruit hæc, vel alia potestas sacramentalis, in aliquo sensibili S.Tho. 4. dist. 24. art. 1. ad 2. & 3. ideo nec Angelus habet conuenientiam in natura cum Christo, qui est sacramentorum auctor, vnde non habet potestatem baptizandi S.Thom. 4. dist. 5. art. 4. ad 5.

Si igitur mulier de facto ordinetur, exeq. nihil potest: gl. in d.c. diaconissam, cum nec ordinis character imprimat. Archiepis. Flor. 3. tit. 29. c. 6. vers. Hermaphroditus: & omnes scriptores consentiunt. Contingit tamen aliquando mulierem nũcupari sacerdotẽ, vt apud Aeneã
6 Silu. histor. Boemicæ. c. 16. quandoque presbyteram, vel diaconissam, sed id nihil ad ordinem sacrum spectat, d.c. diaconissam: nam ideo dicitur, quia presbyteri vel diaconi socia est, vel quia prępo sita est ad homilias legendas in choro mulierum. gl. in d.c. diaconissam. Socin. d.q. 14. Archidia. d. vers. Hermaphroditus, text. clarus in c. presbyter. & c. fi. dis. 32. Sed & si aliquando Abbatissa nuncupetur, penes quam speciali quodam iure est iurisdictio, cap. dilecta. de maiorit. & obed. non tamen poterit exercere, quę sunt ordinis, vel quæ ab ipso ordine dependent; nam interdicere non potest. Armil. in verb. interdictum. numer. 24. nec excommunicare, nec confessiones audire, nec absoluere a peccatis. d.c. noua, vbi Abb. attestatur de communi Docto. sententia; idem Abb. in cap. de Monialibus. de sentent. excommun. de quibus rébus eleganter scribit Dec. in l. fœminæ, de regul. iur. num. 41. glo. in d.c. dilecta. Et vsque adeo à ministerio sacrorum ordinum mulier excluditur, vt nec ad altare liceat illi deseruire sacerdoti celebranti, etiam ipsa necessitate vrgente: Archid. in c. hoc quoque. de consec. dist. 1. ad altare enim accedere prohibetur, vt presbytero ministret, c. 1. in fin. de cohab. cleric. Dec. in d. l. fœminæ, nume. 42. vnde reijcienda est sententia Vinc. in c. proposuit, in fi. de fil. presbyt. qui putauit in necessitate valde vrgente, mulierem posse altaris ministerio deseruire.

Eadem ratione fit, vt moniales & si Deo dicatæ sint, nihilominus vasa, ac res sacras tangere prohibentur, ex decreto Bonifac. 1. scribit Onuphr. in vita eius; nec potest Thus deferre ad altare, dist. 23. cap. sacratas, ex decreto eiusdem Bonifac. 1. Posset tamen tanta mulieris sanctitas esse, quod si altaria, vel aliquid aliud sacrum contingeret per vehementẽ deuotionẽ nil peccaret, cuiusmodi narratur de Sãcta Brigida Scota, ad cuius contactum altaris lignum, in eius uirginitatis testimonium, statim uiride factũ est, tempore Iustini primi, cuius festum ad Calend. Februar. celebrari olim consueuerat. Vestes quoque sacratas, quibus actu Deo ministratur, idest dum sacerdos actu sacrificat, contingere nó potest, tex. in cap. vestimenta. de consecrat. dist. 1. Silu. in verbo fœmina. Alberic. in uerb. fœmina. Summ. Conf. lib. 3. tit. 33. de impedimen. sexus, q. 1. Mulier etiam quantumuis docta prædicationis munus exercere prohibetur, capit. noua. de pœnit. & remissio. cap. mulier. distin. 23.

adhuc

ad hunc enim sexum non pertinet in Ecclesia docere, licet possit priuata exhortatione monere. Hugut. d.c.mulier. dist. 23. S.Tho.4.dist.5.art.4 ad 4.nec ad id suffragabitur superioris auctoritas, vel licentia. Panorm.in c.decernimus.de iud. quicquid contrarium dicat Deci. ibi, & glos.in c.adijcimus,17.q.1. nam contra hos est dictum Apostoli prohibitorium 1.ad Corinth.c.14.Mulieres in ecclesiis taceant,non enim permittitur eis loqui; rursum docere mulieres non permitto, sed discant in silentio. 1.ad Timot. c.2.

Quib.apostolicis locis constat mulieres dispensandas non esse ad prædicationis munus,cum nec virgini matri Mariȩ hoc à Domino fuerit dispensatum, vt dicitur in d.c.noua.Nam quȩ mulieri prohibentur ob incongruētiam ordinis, ad hunc sexum nec per dispensationē cōcedi debent. exēplo nobis erit Petrus Archiepiscopus,de quo Sophronius Sophista in prato spirit.c.3.Lipom.eod.prato, c.3.nam cum is Cononem presbyterū præposuisset baptismis conferendis,& adolescentula quædam formosissima baptizanda esset,Conon veritus ne in conferendo baptismo tentatione pulchritudinis vinceretur,ab illius baptismo abstinuit,nec alius quisquam ipsius loco substitui poterat ad illud opus præstandū, nisi diaconissa quædam, quā sanctus vir nullo modo admittere voluit ad baptismi illius opus,ne sanctorum patrum decretis aduersaretur, etiam si vrgeret necessitas:hæc ex eo loco.

8 Eadem ratione nulla mulier benedictionem impendere potest in signum superioritatis loco publico.d.c.noua,cū gl. Tamē simplici charitatiua, materna, fraternaq; benedictione vti potest. Silu. in verb.fœmina,num.4. nec sola hæc maiora munera mulierib.interdicta sunt, verum etiam leuiora quædam: nam cum ad ordinis obseruantiam spectet clericos detonderi,dist.23.c.prohibere,& c. clericus.de vit. & honest. cleric. Diaz in praxi canon. cap.70. tamen mulieribus detonderi peccatum est, etiam sȩcularibus,c.quæcumque.dist.30.cap.vxoratus. de conuers.coniug.gloss. in Clemen.attēdentes.de stat.regu.in verb. & cornutis: quæ detonsio est accipiēda etiam in simplici orbiculari forma, expressim scribit Silu.in verb.fœmina, num.3. sed hoc intellige si pertinaciter, & in contemptum detondeant: alioqui si ex fatuitate, aut simplicitate,non erit peccatum. Rosell. in verb. fœmina. Rursum hoc intellige in mulieribus Deo dicatis, proprias domos habitantibus,alioqui claustrales detonderi possunt ex cōsuetudine, Archid. in d.c.quæcumque, & in cap.2.20.q.2. & quæst.4.cap.2.& glo. in d.cap.attendentes.

Rursum intellige si se detondeant, vt sectentur aliquod nouum religionis genus superstitiosum à sede Apostolica improbatum;nam non carerent suspicione hæresis, vt patet in Concil. Gangren. in præfat.& c.17.& in c.quæcumque.

Ad præmissa pulchra oritur quæstio, an mulier cum suspendere, interdicere, vel excommunicare non possit, hæc si faciat,incurrat irregularitatem? irregularitas vera in muliere considerari non potest,nec quidem ex vero homicidio,quia priuatio prȩsupponit habitum,vt aperte hoc docet in proposita quæstione Soci. in d.c.sententiam.5.parte princip.q.14. effectus vero irregularitatis,qui sunt exclusio,& depositio in ipsa muliere considerari possunt: nam ex hoc abusu iurisdictionis potest priuari suis facultatibus, & prærogatiuis, quia cum habeat aliqn̄ ius conferendi beneficia,& subditos ha-

beat clericos cum plena iurisdictione. c.
dilecta, de maio. & obe. & ibi Abb. Dec.
in d.l. fœminę, nu. 10. vbi citat Abb. in c.
cum dilecta, in 2. glo. de confirma. vtil.
vel inutili. poterit hęc mulier fieri irregu
laris, idest indigna istis facultatib. & ipsa
dignitate priuari, pp abusum suæ iurisdi
ctionis, sicut alij in dignitate positi; c. si
quis Abbas, 10. q. 2. Socin. in d. q. 14.

Ad mulierum irregularitates illa aptis
ma quæstio adferri potest, s. an mulier se
xum simulans, i. se virum esse mentiens,
9 ita quòd inter viros pro viro habeatur,
an quæ egerit rata habeantur.

Sed ante omnia, ne fabulosa propone
re videamur; historiam de his rebus tra-
ctantes subijciemus: Eugenia Philippi
consulis filia, Eugenius credita Abbatis
officio fungi Alexandriæ meruit; in ea-
dem vrbe Euphrosina virgo sub Smarag
di noīe latens, à pueritia contemptis nu
ptijs annos octo supra triginta, in mona-
chatu vitam sanctissimā duxit, cui dies
festus ab ecclesia præscriptus est Calēd.
Ianuarij, sed Symeon. Metaphr. eius vitā
narrat sub die 25. Septemb.

In Achaia quoq; Marina virgo virili
habitu monachum repræsentans accusa
ta est, quòd cum meretrice fornicata es
set, eamque prægnantem reddidisset,
quam accusationem patienter ferens,
partum prægnantis accusatricis diligen
ter nutriens, omne seruitium ab Ab-
bate impositum maluit patienter ferre,
quàm mulier detegi; sed post obitum co
gnita, vnicum, & inauditum inter mona
chos cōuersationis reliquit exemplum,
cui festus dies datus est sexto dec. Calen.
Augusti, & scripsit Lipom. tom. sexto. in
præfatione vitæ alterius Sanctæ Marinę:
Theodoræ quoque Alexandrinæ idem
contigit, vt sub virili habitu damnaretur
tamquam fornicator, & partum coacta
quasi pater alere, paruit humiliter, & eū
ad summam vsque virtutem educauit,
quasi ꝓprium, vt scribit idem Metaph.
in eius vita, die vndecima Sept. Fuit &
Pelagius pro Pelagia sub monachorum
habitu, vt tradit And. Eboren. lib. exem-
plorum memorabilium, tit. de veritate,
vlt. c. ex Marulo lib. 4.

Istis igitur casib. non idem est, quod
in viro sexum simulante; nam licet viro
intra moniales sexum mentienti, mul-
tas pœnas irrogari à iure supradiximus,
quia nulla in eo pietas excogitari potest:
tamen istæ mulieres sanctæ laudantur
ob summam pietatem seruandæ castita-
tis, & vt Christo liberius sine hominum
molestia incognitæ deseruirent, vt supe-
rioribus exemplis patet: generaliter ta-
men mulieribus virilem habitum assu-
mentibus anathema est. Concil. Grangr.
c. 13. habetur 30. dist. c. si qua mulier.

Nec propterea Eugeniæ prædictæ vl-
la culpa impingi potest, quòd indigne
Abbatis munus gesserit, & virilia mune-
ra exercuerit benedicendo, prædicādo;
nam id munus accepit inuita, & renitēs;
deinde humilitate magistra solo Abba-
tis nomine est vsa, benedictiones mater-
nas, ac fraternas dando, at exhortatio-
nes, ac correctiones priuatas, intra clau-
strum facere non prohibetur mulier, vt
proxime diximus, & docet Hug. d. ca.
23. cap. mulier: Ideoque pie quisque cre
dere debet, nihil eam omnino egisse,
quod sexui repugnaret, & ob id ordines
minores non contulisse, baculo, & mitra
vsam non fuisse, sic Spiritu sancto eam
intus docente, vt tradit S. Antonin. hist.
part. 1. tit. 7. c. 6. §. 12.

Fateor tamen malam aliquando mu
lierem, peruersa intentione claustra viro
rum subire posse, quo casu grauissimis
10 pœnis punienda. Hug. in d. c. quod in-
terro-

terrogasti, cogetur etenim vitam degere, ob pœnitentiam perpetuam, in claustro mulierum, & inter eas professionē emittere, Hug. & Archidiaco. d. c. quod interrogasti. Silu. in verb. religio 3. versi. nono quæritur, eisdem rationibus, quibus & vir profiteri cogitur, vt aliàs diximus: Quòd si huiusmodi mulier humano iudicio non puniatur, seuerius etiam in hoc sæculo à Deo punietur, vt narrat Greg. Turon. quòd cum Simon Antiochenus quadraginta, & vltra annos in columnis ita solitarius vixisset, vt nec ab vlla vnquam muliere, nec ipsa matre se videri permisisset, mulier quædam sumpto virili habitu, ad eum accedere statuerat, in ipso tamen Ecclesiæ limine cadens mortua est, vt simulatio illa, quantum impia esset cognosceretur ex Dei vltione. sic ille lib. in glor. confes. c. 26.

Vertitur igitur in dubium, quid iudicandum de ijs, quos mulier sexum mentiens, ad ordines promouerit, Chrismate linierit, an ij exercere susceptum ordinem possint? an vero reiteranda ordinatio? exemplo afferri potest illa, quam
11 ego puto fabulosam narrationem de Ioanne VIII. Pontifice Anglo, quam fœminam incertum, & ignarum vulgus narrat, an ordines, & reliqua ab eo collata fuerint nulla? ita vt ab eo ordinati reordinatione indigerent: & sane cum omnis electio ad beneficia ecclesiastica de
12 muliere facta sit irrita ipso iure, vt docet Aegid. in c. licet. de electio. in 5. quęsito, in verbo absque vlla exceptione, in vers. sexto dico; quod probat Iacobatius in tractat. de Concil. lib. 3. titu. de excep. hæres. in Pap. versic. & idem in infante; consequens est, quæ ab illo facta sunt, infecta sint, non solum quia iurisdictione careat, verum etiā, quia mulier omnis potestatis sacerdotalis incapax, q̄ quod nō habet ipsa, dare non potest; vulg. regula; nec communis opinio facit ius, q͞a in ijs quæ de sui natura sunt impossibilia, cōis opinio ius non facit. Doct. in l. Barbarius. ff. de offic. præs. ideoque quicumque ad ordines ab ea promoti sunt, nihil exercere possunt; sed cum primum id sciant, Pontificis veri dispensationem quærere debent: qui si digni sunt, pręsertim si in susceptis ordinibus non administrauerint facile à Papa obtinebunt. Alberic. in verb. ordo. 3. in princip. Summ. conf. de ætat. ordin. q. 8. Verum est tamē,
13 quòd quamdiu hic ignorauit, se à muliere ordinatum, quicquid administrauit circa sacramenta, habet suos finales effectus: quia summ⁹ sacerdos Christus supplet defectū, ne decipiatur ecclesia, S. Thom. 4. distinc. 24. Silu. in verb. Baptismus 6.

Propterea ego puto esse commentitium hoc, quod de eo Ioanne octauo circumfertur; tum quia historicorum ne-
14 mo palam id dixit, sed omnes aut dubitant, aut referri attestantur; cum tamē eo tempore quo eum regnasse ferunt, quamplurimi vixerint historici, nemoque illorum huius fabulæ meminerit; quod longa oratione probat Onuphr. in Pontificum chronologia diligētissimus, in scholijs ad Platinam in hoc ipso Pontifice; & sane verisimile non est, Romanum hunc cœtum, tam oculatum rebus in omnibus, in hoc tanti ponderis negotio allucinatum esse: non. n. tanta leuitas in Cardinalib. credenda est, nec in oculatissimo populo, vt scribit Bald. in cap. licet. de electio. & refert Iacobat. in tractar. de Concil. lib. tertio, in titul. de exceptio. hæretic. contra Pap. versicul. de Hermaphrodito; nam vel initio, vel progressu temporis, rem detegi oportuit, vel saltim morte; quo fit, vt cre-

damus si vere mulier extitisset morte detecta, quòd multi in Romana Ecclesia tumultus excitati fuissent pp acta ipso suo pontificatu, quę rescissa esse nullus nisi fatuus ignorabit; ne videretur ecclesia fauisse hæresi Quintilianorum, & Pepuzianorum, qui mulieribus sacerdotium permittebant. Augustin. lib. de hæres. 27.

Ideo quomodo fieri potuit, vt tot Cardinales, Episcopi, & presbyteri ob tot sacramenta administrata sicco pede tantũ facinus prætermiserint? vel Ecclesia omnino dissimulare potuerit tantam rem; in qua de Dei summo negotio ageretur? Quare cum de ijs nihil oĩno, & ne minimum quidem motum in ecclesia factũ constet, certe & illud necessarium videtur, s. quòd nullus unquam Pontifex mulier extiterit; video enim quòd cum Cõstantinus laicus fauore Tothonis Nepesini ad Pontificatum aspirasset, & per vim coacto Gregorio Prænestino Epõ, ad ordines sacros promotus fuisset, quia id sacris canonib. aduersabatur, à Pontificatu non solum depositus est hic Constantinus, verum etiam cõgregatum Romæ Cõcilium, quo decretum est, vt qui à Constantino eo anno sui Pontificatus promoti erant, Epãtum dimitterent, ad priores ordines redirent, & presbyteri, ac diaconi suos ordines scirent se inaniter suscepisse; quinimmo reliqua omnia sacra irrita habita sunt, pręter baptismũ, & chrisma; vt fusius de ijs Platin. in Stepha. III. & alij recentiores; cur igitur nõ ijdem motus excitati fuissent in Ecclesia si moriente eo Ioanne VIII. Anglo, sexus Ecclesię innotuisset? omnia sursum deorsum versa in Vrbe, atq; extra, quis nõ audisset? totoq; orbe de hac re agi, scribi, annotari, & vel lippis, & tonsorib. vbicũque locorum nota fuisse? historias oẽs, Annales, Chronica eius temporis, quis non hoc portento implesset? cum tamen neminem omnino eo tempore id fecisse constet. Nam Regino, & Otho Phrisingensis, & Vrspergensis illius pene sæculi scriptores huius rei penitus nihil méminerunt. Fuit quidem Ioannes Anglus Papa, sed ferũt eum valde effœminatum, q. Theodoræ nobili scorto in oĩbus obsequeretur, perinde atq; ab ea Põtificatus administratio penderet: eamque obrem Ioanni fœminæ cognomen impositũ est, vti constat ex Luitprando eius temporis scriptore.

De Monialium irregularitatibus.

CAP. XXIX.

1 Moniales quadam ratione irregulares dici possunt.
2 Vela Monialium quinque, & plura.
Velum professionis sacrum.
Velum consecrationis sacrum.
3 Moniales raro consecrantur, & quæ.
Velum ordinationis difficile conceditur monialibus, quæ expertæ sint matrimonium.
4 Velum prælationis quibus detur.
Priorissa, & Vicaria non instituuntur cum veli datione.
Velum continentiæ viduarum est.
Velum in prima detonsione, & habitus assumptione solet dari monialibus.
Velum aliud datur Conuertitis, quas dicunt Pœnitentes.
5 Moniales prohibẽtur esse omnes mulieres scandalosæ, vel reprehensibiles.
6 Moniales aliquando fiunt inuitæ iudicio Ecclesiæ.
7 Moniales esse non possunt mulieres contagiosæ morbosæ, demoniacæ furiosæ
8 Monialibus obsunt omnia impedimenta, quæ possunt inficere tam corpus, quàm animam.
Vestales virgines quibus superstitionibus admittebantur.
9 Hermaphroditus non potest fieri monialis, etiam si incalescat in fœminam.
Illegitima mulier monialis esse nõ prohibetur.
10 Clericari prohibitus, non prohibetur monachari.
11 Illegitima monialis nõ potest fungi prælatura,

Abba-

tatem, imponendi velum consecrationis monialibus.
Papa demandare potest sacerdoti; vt velum consecrationis imponat Moniali
Forma non seruata, nil actum videtur.
Pontificale Episcoporum est seruandum, & habet vim iuris.
39 *Aetas; qua requiratur in velis monialium accipiendis.*
40 *Monialis profiteri non permittitur; nisi prauio examine.*
41 *Consecrationis monialium facienda tempora.*
42 *Consecratio monialis, quocumque tempore in necessitate fieri potest.*
43 *Argumentum trahi potest à sacramentis ad cõsecrationem monialium.*
44 *Monialis consecrata nubens excommunicata ipso iure est.*
Episcopus non dispensat super bigamia.
45 *Moniales violantes interdictum sunt ineligibiles.*
46 *Moniales violant interdictum vtendo proprijs officijs.*
47 *Monialis non potest transire de vno monasterio ad aliud.*
48 *Monialis impudica à claustro expellitur.*
49 *Monialis pretio recepta excludenda à claustro.*
50 *Monialis, qua nimium differt votum professionis, a claustro eijcitur.*
51 *Mulier qualibet potest leuare puerum de baptismo.*
Monialis commater fieri prohibetur, & in confirmatione, & baptismo.
Compatres sunt fideiussores filij suscepti de fonte.
52 *Compater tenetur filium susceptum fidem docere.*

CVm proximo anteriori capite de
muliebris ſexus irregularitate
tractauerimus, operæpretium
eſt, vt hoc loco de religioſis mulieribus,
1 quas moniales dicunt, pleno tractatu agamus;
nam & in ſuis ordinibus; ac miniſterijs impedimenta quamplurima pati poſſunt:
aliqua enim ratione irregulares fieri poſſe videntur, vt ſcribit Armil.
in verb. interdictum, nume. 57. Impedimenta autem monialium omnia, præcipue verſantur circa eorũ velamina, ideo
primum de ijs breuibus agendum eſt!
Quinque enim vela permiſit Eccleſia in
2 monialium ordinibus, de quibus Pet. de
Palud. 4. diſt. 38. gloſ. in c. illud. 20. q. 1.
poſt Hug. quæ ponit tantũ quatuor, quæ ſolis virginibus competunt, at quintum viduis congruit.

Primum igitur eſt velum profeſſionis, quod puellis prima voti aſtrictione imponitur tam viduis, quàm virginibus commune, & hoc eſt ſacrum. 20. q. 2. c. puella.

Secundum velum eſt conſecrationis, quod ſolis virginibus iam profeſſis imponitur, gl. in d. c. illud. in verb. velamen. text. in c. placuit. 20. q. 1. & c. iuuenculas,
3 & diſtin. 77. c. placuit. nec paſſim omnes
virgines profeſſę conſecrantur hoc ſecundo velo, ſed eæ ſolæ, de quibus extat laudabilis, & inſignis conuerſatio, & quæ tria vota emiſerint, & non ſint de ordine mendicantium. Archiepiſc. Florent. quem refert Tabien. in verb. virginis conſecratio, & Silu. in verb. conſecratio: immo nec omnes, quæ ſunt eiuſmodi conſecrantur, ſed perraro hoc velum imponitur.

Tertium eſt velum ordinationis, quo in diaconiſſa creanda vtuntur Epiſcopi: eſt enim hic diaconatus, nõ qualis in ſacro ordine maſculorũ, ſed genus nudi officij, quod per benedictionem, & Breuiarij traditionem prælati, virgo ſuſcipit, vt in choro mulierũ, vel officium inchoet, vel homilias legat; non. n. aliter hoc officium præſtare ei liceret. Hodie tamẽ cõi cõſuetudine, cum velũ cõſecrationis imponitur, hoc etiam officium accipiũt ſine vlla alia veli impoſitione; & hoc velum ordinationis diaconiſſæ, difficile datur monialibus, quæ aliquando matrimonium expertę ſunt; vt habetur Côcil. Conſtantipol. 6. c. 48.

Quar-

Quartum est prælationis, quod ob antiquam professionem laudabilemque, ac diuturnam conuersationem, rerumq; monasterialium vsum, quasi prudentioribus cõfertur: in qua re nullum speciale velum imponitur, sed simplex prælati datur benedictio: cap. indemnitatibus. versic. sane. de elect. lib. 6. vt in Abbatissis instituendis tradit Hug. & post eum glo. in d. c. illud. Priorissæ vero, & Vicariæ huiusmodi benedictionem non suscipiunt. gl. in d. cap. indemnitatibus. in verb. Abbatissa.

Quintum est velum continentiæ, & obseruationis, quod viduis tantum imponitur, præter illud, quod habuit qñ ab initio ingressa est, ꝓbatur in c. vidua. 27. q. 1. vbi aperte ꝓbatur in vidua duo hæc vela existere: hoc autem etiam virginibus competere potest, cum tamen virginale velum viduis congruere non possit. c. deuotis. 20. q. 1. nec quidem si Episcopus velit, vt ibi.

Addi potest & sextum velum album, quo ab initio in prima detonsione imponitur, cum susceptione habitus: de quo posset etiam intelligi Concil. Trident. Sess. 25. c. 17. de regular.

Potest addi, & septimum, quod datur pœnitentibus, quas Conuertitas dicunt. Concil. Trident. Sess. 25. c. 18. de regul. Circa igitur hæc omnia vela plurima impedimenta canonica versari possunt, de quib. sigillatim ordine pertractabimus.

Omnis igitur mulier, quæ irreprehensibilis non est, sed reprehensione digna,
5 vt puta scandalosa, petulans, non debet ad claustrum admitti, text. iuris ciuilis, in authen. quomod. oport. Episc. §. quanta. Sed quia iura ciuilia ecclesiasticas ꝑsonas non ligant, ideo totum hoc negotium arbitrio Episcopi, vel superioris residere debet, pro ratione loci. Quo veró ad excõmunicatas, hæreticas, schismaticas, atque aliter flagitiosas, sicut & clericos ab ordinibus eijciendos dicemus, ita & has à claustro excludemus; imo tãto magis, quãto periculosius reliquę virgines corrumpi possunt, vt concludit Basil. lib. de instit. monachorum.

Aliquando tamen pœnitentes, quæ in sæculo fuerunt criminosæ, & repre-
6 hensibiles in monasterium detrudũtur, non volentes, sed inuitæ ad perpetuam pœnitentiam peragendam, ad mandatum superioris, c. fraternitatis, vbi plena glos. distinct. trigesimaquarta. facit cap. si ille. distinct. quinquagesima, & cap. de lapsis 16. q. 6.

Aliquando vero etiam volentes, vt propriæ vitæ quærant remedia, & istæ admittuntur. Concil. Trident. Sessio. 25. dicto cap. decimo octauo, & Conuertitę appellantur, quæ aliorum regulis non subsunt, sed proprijs quibusdam institutis vtuntur seorsum habitantes à virginum claustris, vt ibidem. Si igitur in quouis monialium genere aliqua contagiosa sit, morbosa, dæmoniaca, furiosa, ante professionem excludenda est, sicut & masculi quoque non promouerentur: stolidas vero, ac rudes, aut hebetes, nil prohibet eas recipi posse; cum plerumque sanctiores sint: Surdas autẽ, cæcas, claudas, mutas, gibbosas, nullo iure impediendas puto, quandoquidem in his maior & religio, & subiectio futura est.

In summa omnis defectus, qui alijs virginibus obesse potest, vel ratione mali exempli, vel ratione imitationis delicti, vel ratione scandali, vel ratio-
8 ne infectionis, tam animi, quàm corporis, impedimento esse debet, ne inter moniales recipi possit, vel retineri, vt expressim habetur, de statu

regul.c.1.lib.6. At ij defectus, qui propriam ipsius patientis personam solam attingunt, nec ad alias transeunt, nullo iure impedimentum adferre possunt canonicum; ideoque quascunque deformitates habeat monialis, non æque excludi debet, vt masculus solet excludi ab ordinibus, quia claritas personæ, quæ requiritur in masculo, est propter ordinẽ sacrum; ad ministerium corporis Christi; à quo excluditur omnis notabilis deformitas corporis, S.Thom.4.distin.25. q.2.artic.fin.& 3.q.82.artic.final. ad 3. quæ ratio cessat in moniali, in qua nil consideratur, nisi pietas, & religio in Deum nullam habens publicam administrationem, quasi in solitudine versans, quod vel ipsum nomen monachatus indicat, cum pro mortuis habeantur, soli Deo viuentes, solam præ se ferentes tristitiam.c.placuit.26.q.1.quod confirmatur ex eo quod deformitates plerũq; ingredientibus religionem facillime dispẽsantur, vt suis locis opportune hoc volumine diximus.

Quæ omnia tanto magis obseruanda sunt, quanto longius distant ab Ethnicorum legibus superstitiosis, in quibus constitutum fuerat virgines Vestæ dicari non potuisse, si lingua debili, si diminuto sensu aurium, aut parte aliqua corporis deformes fuissent, vt refertur ab Aul.Gell.lib.1.c.12: Nam si monialium monasteria instituta sunt, vt Deo famulari longe à sæculo possint, & vt proprię saluti tutius incumbant, non sunt considerandi defectus huiusmodi, sicut nec consideramus illam eorundem ethnicorum superstitionem, qua iubebant, ne virgo maior esset annis 10. vel ne Patrima, aut matrima esset, id est alterum parentem siue patrem, siue matrem haberet superstitem; aut si emancipata esset, aut ex patre emancipato nata, aut ex patre, qui aliquando fuisset seruus, seu sordidam aliquam artem exercuisset; aut si ipsa alteram sororem inter easdem vestales haberet, aut si pater eius in Italia domicilium nõ haberet, nec superstites tres liberos: Hæc quia superstitiosa sunt, & Christianæ disciplinæ contraria, de eis nulla consideratio haberi debet: Nam prædicta omnia nihil obesse, aut impedire possunt, quīn ad religionis ingressum, & ad professionem huiusmodi virgines admittantur.

Hæc generatim dicta sint: at non fuerit incongruum, si specialius ad monialium canonica impedimenta trãseamus;
9 primum illud occurrit, quod ex sexu venit, nã hermaphroditus, nec inter mulieres admitti debet, nec quidem si plus incalescat in fœminam, quàm virum, ppi illas reliquias, quas vt masculus exercere posset; nam sicut eunuchos, & castratos infra eas non admittimus, qm̃ Venerem (& si sterilem) turpib. complexib. exercere possunt, vt scribit S. Basil.lib.de virginitat.& Epist.87. Ideo longe magis hermaphroditi reijciendi, cum præterea ad monstra pertinere videantur, & infames, quamquam sola hæc naturæ infamia a claustro eos non excludit, sed periculum castitatis.

Illegitimæ vero mulieres, tametsi ab ingressu religionis non arceantur, sicut nec illegitimi masculi, gl. Abb. in c.fi.de fil.presb.per illum text.& per c.1.eod.tit. Tabien.in verb.Ordo.4. Archid.in c.1. dist.56.& ibid.Hug.vbi oẽs probant illegitimum admitti ad religionem; ita sane & de mulierib.dici põt, nam & si quis prohibeatur fieri clericus, non tñ prohi-
10 betur monachari. Abb.in c.in quibusdã 1.col.de pœn.sed licet ingressus cõcedatur; tamen ipsis ingressis, omnis prælatura

ra vetita est. Abb. ibid. colum. 2. in princ. per text. ibi.

Hinc fit, vt eodem exemplo virorum & si mulierem illegitimam ad ingressũ religionis admittendam putem, non tamen prælatura eam fungi pmittere debemus, s. vt Priorissa, Vicaria, & multominus Abbatissa fiat, tex. gl. & Abb. in d. c. in quibusdã, gl. in c. indemnitatib. §. 1. in verb. canonica. de electio. lib. 6. & post eam Geminian. ibidem, qui hinc inde disputando hoc cõfirmat, & ego sequor, nam honor est Abbatissam fieri, & multa cautione prouidẽdum, quomodo eligatur. vt d. c. indemnitatib. Conc. Trid. Sess. 25. c. 7. merito non debet illa alijs pręfici, quę natalium maculam patiatur, præsertim quia cum per electionem fiat hæ prælaturæ, superior non cẽsetur velle dispensare ad præiudicium eligentiũ, Fely. quem refert Tabien. in verb. beneficium. 2. num. 20. Eligentes vero dispensare non possunt, merito requiritur tam superioris, quàm eligentium plenus consensus, quod sonat in dispensationem: ideo si opus est dispensatione, apparet ipso iure eas admitti non posse, & ita sentit Tabien. in verb. dispensatio. 5. vers. 21. licet idem contrarium videatur dicere in verb. virginis consecratio.

Propterea in filiab. illegitimis principum, quæ ob educationem egregiam virtute pollent cõcludi posset, eas posse admitti, ac facile dispensari, vt exemplo est Edilberg Anglorum Regis filia illegitima, quæ pro merito virtutum Brigensis Monasterij Abbatissa constituta est, vt scribit Beda hist. Angl. lib. 3. c. 8.

Eadem ratione si Monialis aliqua sit ob progenitorũ lineam infamis, vel ob
12 factum alienũ, non autẽ ob suum, cuiusmodi casum ponere possumus in parente occidẽte prælatũ proprium, certe ꝓli huius occidentis, vsq; ad quartam generationem irrogatur pœna priuationis oĩum honorum, & famæ, vt d. c. in quibusdam. de pęn. merito cum hæc proles sit infamis, certe à prælatura excluditur, nisi dispẽsetur, probatur d. c. in quibusdã. rursum exemplo est filia constituti in sacris, nam infamis est. c. cum multa. 15. q. 8. sed & filia ignobilis scænici, vel histrionis, quia infamis est, à prælatura excludi debet, nisi dispensetur, arg. d. c. in quibusdam. nam cui ordinum susceptio prohibet infamis est, 6. q. 1. c. 2. & ibid. Archi. merito cum ista proles ab ordinib. excludatur ob infamiam, cõsequens est, quod & in mulierib. eadem procedat infamia & irregularitas, & sit oĩ honore indigna, præsertim ꝑlatura, arg. d. c. in quibusdã.

Et licet oĩs macula videatur tolli religionis ingressu, saltim dispensatiue, non tñ ita abstergitur, vt ad prælaturam red
13 datur quis idoneus, vt diximus supra, cũ de legitimato religionis ingressu ageremus: merito hæc infamis monialis admissa ad professionem, non poterit sine dispensatione prælatura fungi.

Quæ oĩa extendenda puto ad vtrãq; infamiam tam facti, q̃ iuris, arg. eorum quæ ponit Spec. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. 17. & dicemus infra, qñ de infamibus agendum erit. Propterea si qñ huiusmodi infames ad Abbatias admittũtur, id non nisi ex dispensatione fit, & ex causa forsan necessitatis, gl. optima in c. tuã. de ętat. & qual. gl. in c. exposuisti, ꝑ illum tex. de corp. vitiat. videtur tex. in c. accedens. §. fi. dist. 50.

Corrupta quoq; virgo quantũuis pœnitens, & irreprehensibiliter viuẽs, in Abbatissam promoueri nõ põt absq; dispẽsatione. Io. And. in Clem. Attendentes. de statu Regul. in verb. Rationabilis. & ibid. Paul. Eleaz. & Ioan. de Imol, Eaq; dispẽsatio

ſatio à ſolo Papa petenda eſt', Deciſ.To-
loſ.295.Iuxta quod citat Borgas. de di-
ſpenſ.par.3.concluſ.4.nu.40.in fi.

Bigama etiã mulier ab Eccleſiæ elee-
moſynis, ac miniſterio ſacerdotum ex-
cluditur, tametſi ſexageſimum annum
14 exceſſerit,tex.in c.quomodo.31.q.1.&
diſ.28.c.ſi qua vidua.S.Paul.1.ad Tim.
c.5.Hęc igitur nec Abbatiſſa fieri poteſt.
Nam ſicut maſculus bigamus ingredi
quidem religionem poteſt,cap.ſeriatim.
diſt.32.& ibi glo.tamen ad prælaturam
non eſt admittendus,ſine diſpenſatione,
ut de bigamo ſuo loco dicemus; ita nec
bigama Abbatiſſa fieri poteſt,ut expreſ-
ſim tex.dicit in auth. de ſanctis Epiſc.§.
diaconiſſam.& in auth. quomod.oport.
Epiſc.§.quanta.& diſt.78.c.nemo. C.de
Epiſco.& cler.auth.diaconiſſam,intelli-
gẽdo Bigamam eſſe etiam eam,quę poſt
votum caſtitatis pręuaricatur, 27.q.1.c.
quotquot; nam nec cũ hac Bigama Ep̃s
diſpenſare poteſt,vt ibi per gl. & licet ſu
pradicta iura ſint à iure ciuili, tñ quan-
doque etiam Epiſcopi poſſunt ea imita-
ri.c.1.de nou.oper.nunc.

Sed & illæ virgines, quæ correctione
aliqua dignæ ſunt,uel reprehenſibiles ex
graui cauſa,nõ debent facile ad clauſtrũ
15 admitti, annus etenim ꝓbationis vtriuſ
que ratione conceditur, tam monaſterij,
quàm ipſius ingrediẽtis,c.Gondiſaluus,
17.q.1.& de regul.c.ad apoſtolicę;meri
to fit,ut ſi ea monaſterio nõ placuerit ob
quamlibet cauſam,quaſi indigna loco li
cite excludatur.arg. Concil.Trid.Seſſio.
25.c.16.& hoc caſu non tam grauis cau
ſa requiritur, ſufficit enim quęlibet cau-
ſa,quę poſſit adferre damnum, uel notã
alijs ſanctimonialib. maior enim haben
da eſt animaduerſio in fœminarum mo
naſterijs,q̃ uirorum;longe enim accura-
tior,maiorq; in fœminarum vita,quàm
monachorum diſciplina requiritur, ut
diſerte ſcribit Baſil. lib. de Inſtitutione
monachorum;& ideo caute hoc eſt agẽ-
dum,antequam ad profeſſionem admit
tantur;at poſtq̃ admiſſę fuerint, & ſi ſint
correctione dignę (nõ tñ atroci delicto)
16 non excluduntur,ſed pœnitentia iniun-
genda, ut liquet apertiſſime ex Baſil. in
li.cui titulus, Animaduerſiones circa ca
nonicas:ubi pro iureiurando, pro male-
dicto, pro criminatione in conſociam,
pro quauis contumacia, ꝓ ſuſurratione,
pro futili garritu, pro ſcurrili ſermone,
pro immodeſto riſu, pro obedientia ꝓ-
caci, pro indiſcreto clamore, pro ꝓter-
uia aduerſus correptiones ſuperioris, ꝓ
collocutione cum extraneis nõdum ob-
tenta uenia,pro murmuratione in defe-
ctu rerum neceſſariarum, pro reſiſtentia
aduerſus iuſſa, pro exquiſitiore ornatu,
pro acceſſu ultroneo ad propinquas, ꝓ
nutu oculorum,aut prauo geſtu, ꝓ omiſ
ſione diuinorum extraneis colloquẽdo,
pro commutatione operum iniuſſu ſupe
rioris,pro contumaci reſpõſione,& mur
muratione, proprias quaſdam irrogat
pœnas:quibus caſibus,quia iam admiſſę
ſunt nõ excluduntur,nimirũ pœnis ſuffi
cientibus;uerumtamẽ quę ſunt eiuſmo-
di,& præmiſſarum culparum reæ, quia
minus laudabiliter uiuunt, non debent
facile conſecrari:quoniam eę ſolę conſe
crantur,quarum laudabilis eſt conuerſa
tio,& pręclara: Archiep.Florent. quem
17 refert Tabien.in uerb.uirginis conſecra
tio. Silu.in uerb.conſecratio. Propterea
quia per has culpas imprudentię notatę
ſunt,& reprehenſione dignę,alijs pręfici
non poſſunt: Vnde non debent fieri Ab-
batiſſę,Prioriſſę, uel Vicarię, uel quouis
modo nũcupẽtur pręlatę, auth. quomo.
oport. Epiſc.§.quanta.arg.Concil.Trid.
Seſſ.25.c.7.Incip.Abbatiſſa.

Quinim-

Quinimmo ſicut Abbas criminoſus poteſt ab Epiſcopo deponi inuito etiam conuentu, 18. quæſt. 2. c. ſi quis Abbas, eadem quoque ratione, & Abbatiſſa vel præfecta, à qua maior monialium pēdet diſciplina; nam propter leues cauſas, vt Abbates, ita Abbatiſſæ deijci poſſunt, ſiue de præfectis, ſiue de præficiendis loquamur. gl. in d. c. ſi quis Abbas, vbi etiā Hug. qui dicit poſſe eum tex. extendi ad ſimilia: Nam de Abbate ad Abbatiſſam iure valet argumentum, per text. in titu. Qui feud. dar. poſſ. & ibi hoc notat Iaſ. colum. 2. verſicu. in text. ibi Abbas. ideo ſicut de Abbatibus loquitur, ita & de
18 Abbatiſſis loqui poteſt: ſola enim nimia ſimplicitas, & negligētia ſufficit ad depoſitionem Abbatis, vt ibi: ſed & illa quaſi negligens videbitur, & indigna prę latione, quæ ſingulis menſibus Euchariſtiam non ſumpſerit, & ideo illaudabilis ex hoc ſolo eſt, arg. Concil. Trid. Seſſ. 25. cap. 10.

In ſumma concludendum eſt, quòd quamuis circa mulieres proprie irregularitas nō verſetur, vt aliàs diximus: tamē quodammodo irregulares dici poſſunt quoad proprios ordines illis competentes, puta quando non poſſent eſſe prælatæ, vel benedicere, ſuſpendere, interdicere. Armill. in verb. interdictum. nu. 57. latius Soc. in c. ſententiam. 5. par. princ. q. 14. ad fin. ne cler. vel mon. facit. d. c. ſi quis Abbas. cum gl. & eſt text. in d. c. indemnitatib. §. 1. in verb. canonica, ibi digna. de elect. lib. 6.

Nec ſolis prædictis exceſſibus, prælatura fungi non permittitur monialis, verum etiam ꝓpter diuerſas alias cauſas: nam ſi minor ea ætate ſit, quę prelaturę requiritur, hoc canonico impedimento obſtante excluditur; ſed de hac ætate varia iura conſcripta ſunt; nam Leo primus quadraginta annos requiri voluit; vt in ipſius vita decantat Eccleſia: Deinde Gregorius primus ſexagenariam eſſe voluit. 20. queſt. 1. c. iuuenculas, ex ſententia S. Paul. ad Timo. c. 5. circa eadem tempora Iuſtinianus Imperator (licet id iuberet quod ad ipſum non pertinebat) quinquagenariam eſſe voluit, in authen. quomod. oport. Epiſcop. §. quanta, niſi neceſſitate vrgente in minore ętate diſpenſanda eſſet: ut ibidem. verſic. ſi vero quędam. idem. C. de Epiſcop. & cler. l. nullam: poſtea Bonifacius Octauus trigeſimum annum pręfixit. c. indemnitatibus. de electio. lib. ſexto. Poſtremo loco Concil. Trident. Seſſio. 25. cap. 7. duas exigit temporis metas, videlicet quòd ſit quadragenaria, & quòd poſt ꝓfeſſionem octo annos laudabiliter uixerit: diſpenſari tamen ex neceſsaria cauſa poterit ad annum trigeſimum, & ad annum à profeſſione facta quintum, ut dicto cap. ſeptimo. ſunt ergo tria pręcipue neceſsaria ex eo loco, quòd quadragenaria, quòd à profeſſione octo anni lapſi ſint, Tertium quòd laudabilis, vel irreprehenſibilis hos annos pręterierit; ex quibus aperte conſtat Sanctam Mariam Magdalenam, atque aliam quamlibet quantumuis ſanctę in ſolitudine degentem non poſse fieri Abbatiſsam, ſine Apoſtolica diſpenſatione, ut capit. cum monaſterium. de electio. cum gloſ. ſicut & profeſsa in uno habitu, non poteſt fieri Abbatiſsa in alio, ut infra dicemus.

Pręterea Abbatiſsa, & quęuis pręfecta fieri prohibetur, niſi electionis forma legitime obſeruetur, quę primum à Boni-
19 facio VIII. pręſcripta eſt in d. c. indemnitatibus, Piſanell. in verb. electio. §. fin. Hodie uero ex Cōcil. Trid. Seſs. 25. c. 6. pręcipue reqritur, ut uota ſecreto expe-

tantur;

tan tur; quod si contrafactum fuerit non
solum electio ipsa irrita est, verum etiã,
quæ aliter se eligi permiserit, ad omnia
officia in religione obtinenda, inhabilis
existet: quod totum quasi intelligere pos
sumus, vt per hanc formam non serua-
tam, ea monialis fiat irregularis in suo
genere.

Abbatissa quoq; esse non poterit, tam-
quam anathemati subiecta ea, quæ virgi
20 nem per vim ad religionẽ admiserit, vel
adiumentum, aut pręsentiã, consensum,
auctoritatem scienter præstiterit cogen-
ti, vel etiã consilium, vel fauorem; istis.n.
casib. incurrit ipso facto excommunica-
tionem, & consequenter fit inhabilis, &
deponenda. d. Sess. 25. c. 18. quæ tamen
censura non incurritur in coactione, quę
de iure permittitur, scilicet cum in pœ-
nam aliqua mulier monialis fieri cogi-
tur, vt in c. impudicas. 27. q. 1. & c. si ho-
mo. & est tex. in d. c. 18. Eadẽ ratione si
volentem ingredi, volentemq; velari vel
votum emittere, quoquomodo, sine iu-
sta causa impedierit, anathemati etiam
21 subijcitur. d. c. 18.

Si præterea Abbatissa inobediens &
inobseruans regulę sit, nec cõstitutiones,
ac reliqua ad ipsam religionem spectan-
tia obseruet, vel obseruari faciat, indi-
gna est, quæ promoueatur, & quæ ꝓmo-
ta toleretur: nam ex Concil. Trid. d. Sess.
25. c. 1. tenetur ad hæc obseruãda: ergo
contrafaciendo scienter contumax est,
& inobediens: tex. clarus. in c. si quis Ab-
bas 18. q. 2. ibi diuina præcepta.

Sunt etiam canonica impedimenta,
ne Abbatissa permaneat, hæc uidelicet,
si sit incauta, superba, non casta, immise-
ricors, indiscreta, minime sobria; nã ob
hæc deponi potest, vt d. c. si quis Abbas
cum glo. vbi licet loquatur de Abbate,
idem omnino est in Abbatissa.

Possunt præterea Abbatissæ, & aliæ
monialium præfectę ab ipsarum officiis
suspendi, & contrauenientes maiori cen
sura innodari; exemplũ est in Concil.
Trident. Sessio 25. c. 17. vnde quodam-
modo fiet irregularis ex huiusmodi ca-
nonico impedimento in administratio-
ne proprij officij.

Consecrationis quoque iteratio Ab-
batissam excludit; quinimmo quãcum-
que monialem reddit summe crimino
sam, & quodammodo irregularem, arg.
68. distinct. cap. primo. & cap. Ecclesijs;
22 huiusmodi enim consecratio compara
ri videtur, quo ad hoc; ad alia sacramen
talia, argument. cap. Ecclesijs. de consecr.
distinct. prima. est enim hæc consecra-
tio quoddam sacramentale, in quo nul-
la imperfectio, vel variatio est ponenda.
S. Thom. 4. distinct. 38. cum in huius-
modi consecratione gratia recipiatur;
23 vt ibi, & Pisanell. in verb. virginis conse-
cratio. Et eadem ratione, aliæ omnes
consecrationes iterari non possunt, vt
alias dicemus, cum de iteratione sacra-
mentorum agendum erit: Hoc autem
verum est, quando debita forma conse-
crationis seruata est, & ab eo qui aucto-
ritatem habebat, puta ab Episcopo,
alioqui reiterari potest, capitu. presby-
teri, distinct. 68. vbi hoc dicitur...
teram.

Sed & illa Abbatissa, quæ electa qui-
dem est, sed non confirmata, exercere of-
24 ficium prohibetur; nam ante confirma
tionem administrare, est iure interdictũ
omnibus electionibus, quibus est neces-
saria confirmatio, cap. qualiter, & capit.
nostri. de electio. & quicquid iterum agi
tur, irritum est, vt dictis locis, & capit.
bonæ memor. Magun. de electio. & de
præbend. cap. cum iam dudum, & vbi-
que Doct.

Ali-

Aliquibus tamen casibus ante confirmationẽ administratio permittitur. Primum est, si à confirmante tam longe absit, vt non sine periculo differri administratio possit; tunc enim administrabit c.nihil.§.fi.de elect. quæ distantia accipiẽda est, vel ex cõsuetudine interprete, vel ex ratione negotij.gl.in d.c.nihil. in verbo Italia: Secundus est in consecratione rerum, quę tempore conseruari non possunt, licet cautius agat abstinendo, si alię moniales possint administrare; id tamen impune agere potest. Laur.in d.c.qualiter. & ibi gl. Tertius est, quando à maiori parte est electa, & pendet cognitio obiectorum contra ipsam, tunc impune poterit administrare, vt patet in d.c.indemnitatib.vers.si vero ad illam: Quartus est, quando per compromissum est electa, si opponentes non fuerint duplo maiori numero, quàm consentientes, tunc etiã administrabit. d.c.indemnitatib. versic. cæterum, & hæc eadem ponit Pisanel.in verb.electio. §.fi.

Abbatissa etiam certa, & limitata habet munera, vnde excommunicare non
25 potest moniales. c. dilecta. de maior. & obed. nec absoluere, de sent.excommu. c.de monialib. vbi Abb. Dec.in l. fœminæ.ff.de reg.iur.nu.41. suspendere quoque, & interdicere non potest, cum hoc sit claues exercere, quę solis masculis cõpetunt.gl.in d.c.dilecta.in gl.magna. Armill.in verb.interdictum.nume.24.potest tamen approbante consuetudine suspendere à beneficio, quia cum conferre possit, Dec.d.l.fœminæ.num.10.Abb.in c.cum dilecta.in 2.glos. de confirm.vtil. vel inutil.sequitur, vt & suspendere à beneficio possit: Sed nec vela cõsecrationis, prælationis, vel ordinationis potest imponere monialibus suis; sicut nec altera monialis alteri imponere potest, glos.in
26 c.dilecta.de maior.& obed.20.q.2.cap. statuimus.& c. puella.in fi. At velum ꝓfessionis, vel habitus ipsa Abbatissa ex consuetudine potest imponere: Benedicere quoque non põt in signum superioritatis in loco publico, glos.d.c.noua.de pœnit.& remiss. qua ratione nec aquam, nec vestes potest benedicere in forma Ecclesiæ, d.c.noua. Pisan.in verb. Abbatissa; sed charitatiua, materna, seu fraterna benedictione vti põt. Silu.in verb. fœmina.nume.4. Confessiones quoque audire non potest, nec absoluere, nec confitentibus sacramentaliter pœnitentiã imponere.d.c.noua.& ibi Abb.& in d.c.de monialib.de sentẽ. excommu. & Dec.in d.l.fœminę.num.41. Prædicare etiã non permittitur publice, quantumuis docta. d.c.noua.nec ad hoc ab vllo superiore dispẽsari potest. Abb.in c.decernimus.de iud. superiorem intellige inferiorẽ à Papa, nam Papæ potestas tãta est, vt aliqua etiam possit cõtra Apostolũ. c. sacrosan-
27 ctæ, 22.dist. Archid. in c.subdiaconus, dist.34.Rot.decis.447.in nouis. Silu.in verb.excommunicatio.5.versic.sed circa prædicta dubia: de hac tamen prædicatione mulierum dixi latius supra c.28. quando generaliter de mulierib. locuti sumus.

Illud non est hoc loco prætermittendum, quòd quęlibet monialis quantumuis professa, & laudabiliter viuens sub
28 vno habitu, tamen Abbatissa, vel prælata fieri non potest in alio ordine, vel religione diuersi habitus, etiam alijs omnibus requisitis concurrentibus. hoc expssim decretum est in Conc.Vien. habetur in Clem.1.de elect. Ideo quæuis sanctimonialis solitaria inter Anachoretas viuẽs, cuiusmodi S. Maria Magdalena, de iure Abbatissa fieri non posset sine Apostolica auctoritate, propter dictam Clementi-

mentinam: Mutilatio vero, meo quidem iudicio, nihil canonicum inducit, ne Abbatissa fieri possit; nã & si uno careat oculo, aut manum aridã habeat, si clau-
29 da sit, gibbosa, gutturosa, aut quemlibet defectum corporis patiatur, nil obest quominus prælatura fungi possit, ex iis quæ scribit gl. in c. exposuisti. in glo. magna, ibi, sed solicitudinẽ, de corp. uitiat. uidetur text. de Abbate monachorũ, in c. accedens. in fi. dist. 50. quod trahi potest etiam ad mulieres.

Hæc sufficiant quoad monialium, & prælatarum impedimenta: Modo ordo exposcit, ut de cõsercatione monialium agamus, quibusve canonicis impedimẽtis consecratio uitietur, aut denegetur: Quatuor enim sunt considerandi defectus, alij enim nascuntur ratione eius, quæ consecratur: quidam ratione eius, qui consecrat: quidam ex forma ipsius consecrationis: quidam ob tempus, de quibus sigillatim tractabimus. Et primo ex ea persona, quæ consecratur pri-
30 mus defectus est, si sit uidua. Nam quia uidua uirum cognouit, & nõ est uirgo, consecrari non potest. c. uidua. & c. uirgines, 20. q. 1. & 27. q. 1. c. uiduas autem; nam & si uelum continentiæ possit accipere à puro sacerdote, d. c. uidua. & ibid. glos. & glos. in cap. deuotis. ead. q. 1. Tamen ad cõsecrationis uelum nõ est admittenda, nec quidem de Episcopi dispensatione, d. c. deuotis. in fi. & d. cap. uiduas autem. est enim ratio mystica: quia cum hæc cõsecratio ad integritatem carnis spectet, quæ in uirgine est, nõ in uidua, sequitur ut illi competere nõ possit. S. Thom. 4. dist. 38. & propterea cum inuenimus in iure uiduas sacro uelo uelari, ut in cap. uidua quidem. 27. q. 1. ibi, sacrum uelamen, & 20. q. 2. c. puella. ibi, sacrum, non de hac consecratione intelligitur, sed de illo uelo professionis, & continentiæ, quod ipsa uidua de se sumit ab altari. ut d. c. uidua, 20. quæst. 1. Silu. in uerb. cõsecratio uirginum; quod ideo sacrum est, quia sub eo ipsa sanctificatur per uotum, & professionẽ; & ideo nõ imponitur cum ea benedictione externa sicut consecratio, quæ sacramentalis est. Thom. 4. dist. 33. tex. in d. cap. de uotis: Nam solis uere uirginib. debetur, ut ibi per eum, unde quantumuis occul-
31 te corrupta, non est consecranda etiam si scandalum nascatur ob id, quod non consecratur, ut proxime dicemus.

Qua ratione absoluitur illa quæstio, num vidua dicatur illa, quæ viro quidẽ nupta est, sed ante copulam vir mortuus est, vel antequam commiscerentur, transijt ad religionem, & professa est etiam inuito viro, quod potest, ex Conci. Trid. sess. 24. can. 6. an hæc sit vt virgo consecranda, si corpore sit incorrupto? & sane quia matrimonium inquantum sacramentum, & animorum coniunctio virginitatem non tollit, sequitur eam virginem permansisse, & ideo consecrari posse, arg. c. Valentino. dist. 34. & c. debitũ, de bigam. vbi Abb. & idem Abb. in c. 2. de conuers. coniug. & sic est vnus casus quo vidua virginali cõsecratione digna est, quod est notabile. Corrupta igitur siue animo, siue corpore efficitur indigna consecratione; de corruptione corporis nulli dubium, cum virginitas per corruptionem sit irrecuperabiliter deperdita; vnde coronari non potest, c. si Paulus, 32. q. 5. & sic nec consecrari. c. si quis nõ iratus, vbi gl. 15. q. 1. glo. in c. ille autem. 32. q. 5. Nam quandoque etiam absque omni humano complexu contingere potest mulieri culpabilis corruptio: cõpertum est enim aliquando virginem à cane redditam fuisse prægnantem, vt scribit

bit Volater.lib.24.tit.de Vessica, ubi addit crimen illud expiari non potuisse, nisi summi Pontificis diplomate obtento: Aelianus quoque hist.anim.lib.7. c. 18. scribit de muliere à cane per commixtionem cognita; Vnde in visitandis Monasterijs monialium, iure canes omnes eijciuntur.

Quod vero dixi, animo; intellige si p proxima, & quasi certa signa animi, corruptio corã Ecclesia videatur posse demonstrari; veluti si cum viro dormierit, si complexus, aut oscula adfuerint, etiã sine vlla corporum commixtione, hæc vt virgo consecrari non debet; probatur ex Cypriano Epist.11.lib.1.habetur 27. q.1.c. nec putet aliqua. idem Aug. epist. 109.ad Monachas, habetur 32.q.5.ca. nec solo; si tamen hæc tam occulta essent, vt nesciri omnino viderentur, & per summam pœnitentiam animo perdita virginitas recuperaretur, vt potest, S.Tho.2.2.q.152. posset Episcopus, vel confessor arbitrari an cõsecrari debeat; nam corpore est integro, & ipsa carne & post pœnitentiam etiam animo integra est, ideo virgo est.

Quandoque vero cõtigit, vt claustrũ pudoris integrum quidem sit, sed p summam cogitationem & concupiscentiam calore interno excitato, semẽ excidatur, & effluat; nam cum eo casu irrecuperabiliter perdatur carnis integritas, ex con sensu S. Tho.d.q.152. merito vt corrupta, licet occulte non est consecranda, d. c.nec putet aliqua: neque enim inde premium, & coronam mereri debet, vnde pœna, atq; ignominia debeat. Ideo quantumuis occulta sit hæc carnis corruptio, siue à masculo, siue à fœmina, siue à spõte, siue alio extraneo mouẽte, indigna est hoc sacro velo. S. Thom.d.dist.38.& d. q.152. Alber.in verb. virginum, & Pisanell.in verb.virginis consecratio: Quod adeo uerũ est vt, & si scandalũ nasceret,

32 ex eo qđ consecratio negatur, oĩno non est cõsecratio cõcedenda; potius scandalum permittendum, q vt sacramentalia varientur, S.Tho.ibid. ideo multi putarunt, ut scandalum euitetur, posse Epm deludere hanc monialem, quæ cõsecrari uult, ut s. omnia externa ceremonialia fiant, omissis solis substantialib. uerbis, ac factis. ita sensit Silu. Alber. Host. Goff. & Pisan. quod uno solo casu probat Pet. de Palud. qñ ea corruptio innotuit Episcopo per confessionem: accedẽtem etenim monialem repellere non potest; ipsa uero petens, grauissime peccat, & quicũque eam inducit, aut consuluit, sed tacẽtes non peccant; ideo potius est ipsi moniali consulendum, ut se subtrahat ab eius cõsecrationis petitione, quàm quod deludatur, & magis tutum, ac pium est; habita ratione eius quod scribit Caieta. in summula, in uerbo, Virginis consecratio, ubi ita habet: Nec putet quis puellas integras carne, mente autem & negligentia, seu complacentia pollutionum delectabilium corruptas, à consecratione repellendas esse, quia irrecuperabiliter perdiderunt uirginitatis uirtutem. possunt enim consecrari, quia sunt uere uigines secundum statum, licet nõ secundum uirtutem. hæc ille.

His omnibus illud optime conuenit, quod scripsit Ray. quòd scilicet quælibet occulte corrupta ante, uel post con

33 secrationem ab omnibus officijs abstinere debet, quæ ex monasterij consuetudine consecratis uirginib. solent competere, donec super ijs fuerit per Episcopũ dispensatum. Silu. in uerb. consecratio uirginum. Alberic. in uerb. uirgo. text. in capit. virgines.27.quæstio.1. & capit. quotquot. quod pcedit in omni uelata

siue

ſiue virgine,ſiue vidua: q̄a ea corruptio aufert ei omnia officia,quæ propter virginitatem, vel continentiam illi competebant, vt dictis locis: quæ omnia adeo vera ſunt, vt & ſi occultiſſima corruptio baptiſmum præceſſerit, tamē baptiſmus non eam reſtituit, ideo conſecrari nō poteſt, Silu.in verb.baptiſmus. 6.q.1. & in verb.irregularitas.q.28.Illa vero puella, quæ ante annos diſcretionis aliquid delectabile commiſit circa opera carnis,
34 conſecrari ſua ætate poterit, quia virginitatem non amiſit,cum deliberatio nō adfuerit,& ob ætatem nullus delectationis impetus inualuerit. Piſanell.in verb. virginitas, verſi.vtrum puellæ, facit c.1. de delict.puer.

Corrupta quoq; non videtur ea,quæ fluxum ſeminis patitur, quia ſuperexcreuerit,& ex ſola infirmitate cauſatur, permanet enim virgo, S.Thom.2.2.q.152. merito conſecrari poteſt: Quæ vero dormientes, aut ebriæ ſtupratæ ſunt, niſi mente prius fuerint corruptæ, virginitatem quidem non amittunt.S. Thom.4. diſt. 33. tamen quo ad conſecrationem non mihi videntur admitti poſſe, quia nonnihil deterius eſt in iſtis, quàm in illis,quæ vim paſſæ ſunt, quod aperte reperio in Armill.in verbo;virginis conſecratio.§.1.

Vim pati,ſtuprarique virginem inuitam dicimus eam, quæ animi renitentiā habuit vſque ad exitum ipſum turpis actionis,alioquin ſi per vim adducatur,vt metu adducta conſentiat, volens ſtuprata eſt,non inuita;voluit enim illud,quod
35 in ipſa agitur,vt viuere poſſet: Ideo hoc genus monialium caret laude virginitatis,& ob id indignum eſt ipſa conſecratione:Sed ſi corrupto corpore per vim, etiam mentem ipſam incorruptam gerat, licet virgo permaneat,tamen nō eſſe conſecrādam Leo Papa conſuluit,32.q. 5. cap.illæ, cuius verba expedit ſubijcere: Illæ(inquit) famulę Dei, quæ integritatem pudoris oppreſſione barbarica perdiderunt,laudabiliores erunt in humilitate,ac verecundia, ſi ſe incontaminatis non audeāt comparare virginib. quamuis enim oē peccatum ex voluntate naſcatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui,minus tamē hoc illis oberit,ſi quod potuerunt animo nō amittere, ſe doleant vel corpore pen- diſſe.hæc ille: quibus verbis conſtat uirginitatis meritum ob uim nō minui,ſed augeri: Tamen propter difficultatem p- nitus abnegatæ delectationis,& quia internam integritatem Eccleſia nō cognoſcit,ſed ſolam externam corruptionem inſpicit,ideo iudicat corruptam S.Tho. 4.diſt.38.q.1.art.4.Ideo eam non coronat, cum factum,non voluntatem inſpiciat,15.q.1.c.ſi quis non iratus. reliqua uero priuilegia non perdit, ſicut adultera non eſt,quæ uim eſt paſſa in d.c.illę,& ff.de adult.l.uim paſſam:Nec ei infamię irrogatur.l.1.ff.de poſtul.& 3.q.2.c.infames,ut de ijs fuſius S.Aug. lib.1. deciuit.Dei,c.18.

Si uero alia ratione uirginalis clauſtri eruptio facta ſit, quàm per oppreſſionē concubitus, puta, ſi medicinali arte,aut facto obſtetricum,proculdubio uelāda, & conſecranda eſt.S. Thom.d.q.152. quo loco dicit, nihil plus hoc caſu præiudicari uirginitati, quàm ſi corrumpatur pes, uel manus; idque affirmat ex Aug.d.loco:Non opinor(inquit)quemquam tam ſtulte ſapere, ut huic periſſe aliquid etiam de ipſius corporis ſanctitate putet,quamuis membri illius integritate iam perdita.

Hæc quoad defectus monialis conſecrandæ. Alius autem defectus ex perſo-

na,

ſſa ſcilicet cõſecrantis, ille eſt, ſi ipſa Abbatiſſa, aut quæuis monialium præpoſita, velum hoc conſecrationis imponeret; nam nihil actum videretur, quia etſi velum profeſſionis, vel habitus de conſuetudine poſſint imponi à ſimplici ſacerdote, aut ab ipſa Abbatiſſa, vel præpoſita; tamen reliqua velamina prælationis, ordinationis, & cõſecrationis ab eis imponi non poſſunt; vt iam diximus ex c. dilecta. de maio. & obed. & c. ſtatuimus. 20. q. 2. ſicut nec vna monialis alteri ea imponere poteſt, ead. q. 2. c. puella. in fi. ſed ipſorum impoſitio ſoli epiſcopo ſuperiori competit. c. deuotis. 20. quæſt. 1. Alberic. in verb. velum. Abb. in capit. 1.
37 de temp. ordin. S. Thom. 4. diſtinct. 38. vbi eius rei rationem adfert, quòd ſicut per matrimonium carnale repræſentatur matrimonium ſpirituale inter Chriſtum & Eccleſiam, quantum ad fœcunditatem, ita per velamen virginum, repræſentatur idem matrimonium, quantum ad eius integritatẽ, vt patet per omnia ea, quæ proferuntur, & aguntur in ipſa impoſitione velaminis.

Propterea ſolus Epiſcopus velat virgines, ac velando deſponſat, non ſibi, ſed Chriſto quaſi ſponſo paranymphus, & amicus; de ijs Tabien. in verb. virginis,
38 num. 1. Alberic. in verb. virginum. Piſanell. in verb. virginum.

Quæ vſq; adeo vera ſunt, vt nec Epiſcopus alij ſacerdoti poſſit hanc impoſitionem delegare, gl. in cap. omni tempore de conſecr. diſtin. 4. ſicut nec reliquas conſecrationes eccleſiarum, vel altariũ, d. cap. omni. Papa vero puro ſacerdoti hoc demandare poteſt, c. peruenit. diſt. 95. vbi glo. Tertius defectus eſt circa debitam formam, nam ſeruanda eſt in omnibus; quòd ſi de ſubſtãtialibus aliquid omittatur, nihil actum eſt, & erunt omnia ex integro repetenda, c. preſbyteri. diſtinct. 68. quæ autem ſint neceſſaria conſtat ex ipſo Pontificali, quo eſt vtendum in iſtis, & habet vim iuris: Tabien. in verb. conſecratio. Silu. in verb. conſecratio virginum. q. fi. quod ſi non obſeruetur ea forma, erit defectus ex ipſa conſecratione.

Nunc ſupereſt, vt quartum defectum inquiramus, qui à tẽpore naſcitur: tempus dupliciter accipimus vel pro ætate perſonæ, vel pro circunſtantia quadam conſecrationis faciendæ; & primum de ætate ad velum requiſita agamus; certa
39 enim ætas ſingulis velaminibus imponendis exigitur, quam breuiter explicabimus. Primo etenim ingreſſu, quo habitus, velumque album accipitur in prima tonſura hodie (omiſſo iure veteri) ante annum duodecimum aſſumi non poteſt, ex Concil. Trident. Seſſio. vigeſima quinta, cap. decimo ſeptimo, & nec ſola ætas hæc ſufficit, vtrum etiam debet examinari voluntas puellæ, an ſpõte, ac coacta ingrediatur clauſtrum, an ignoret quid agat, ut ibi: At ad velum profeſſionis accipiendum, licet iure veteri duodecimus annus completus ſufficeret, vigeſima quæſtio. ſecunda, capit. puella, glo. & Hug. 20. quæſt. prima. c. illud. Hodie tamen quia, quæ profiteri vult adulta eſſe debet, cap. firma, vigeſima quæſtio. 1. operæpretium fuit, maiorem ætatem expectare: Iccirco eiuſdem Concil. decreto ſextuſdecimus completus annus expectari debet; & tunc integer quoque annus probationis expletus eſſe, vt profeſſionis velum accipiat, d. Seſſio. vigeſima quinta, c. decimo quinto, quæ duo tempora adhuc non ſufficiunt, niſi etiam voluntas virginis, quæ ꝓfiteri vult per Epiſcopum, vel uicariũ,
40 uel quemlibet ab eo delegatũ ſit examinata,

nata, an lubens, an sciens onus, quod subit, & an deliberate profiteatur; Et ideo ad hoc examen faciendum mensis præscriptus est ante professionem faciendã, vt moneat Episcopus, quo interim examinare possit, qui mẽsis si p̃ Abbatissam negligentia, forsan prætermitteretur, incurreret ipsa pœnam suspensionis, d. c. 17. Et hæc omnia licet de virginibus dicta esse constet, tamẽ & viduis professionem emittere volentibus congruunt; at in Conuertitis locum habere forsan hoc non potest cum ipsę inter moniales non adnumerentur, arg. d. Concil. Trid. ead. Sess. c. 18. in fin.

In velo autem consecrationis annus vigesimusquintus præscriptus est, c. placuit, 20. q. 1. & c. placuit. distinc. 77. gl. & Hug. in d. c. illud; & apud omnes sine disceptatione est: sed & in velo ordinationis olim alia ætas requirebatur, hodie vero alia, nam quia per Episcopũ benedictio dabatur, cum traditione breuiarij, vt monialis ipsa potestatem susciperet homilias in Choro legendi, & officia inchoandi, quadragesimus annus exigebatur, 27. q. 1. c. diaconissam. glo. & Hug. d. c. illud. & dist. 78. c. nemo. & C. de Episc. & cler. authen. diaconissam. Hodie vero communi consuetudine, cum consecrãtur anno 25. eadem simul illis potestas confertur, nullumq; ob hoc distinctum velum imponitur, vt Summistæ concludunt in præfatis locis, & nos supra diximus initio huius cap.

Hæc quoad ætatem sufficiant, sequitur, vt de alijs temporibus requisitis tractemus: sunt enim sua quoque tempora
41 in consecratione monialium seruanda, extra quæ si consecratio fiat minus canonice fit. Propterea hoc consecrationis velum, non nisi die Epiphaniæ, die dominica in albis, in festis Apostolorum per Episcopum imponi potest: cap. deuotis; & cap. virgines, 20. q. 1. sed & omnibus dominicis diebus id fieri potest, cap. 1. de tempor. ordin. immo, & per totã hebdomadam paschatis Resurrectionis Domini, Tab. in verb. virginis, nume. 5. extra vero hæc tempora si graui morbo laboret, quæ consecranda est, iure cõsecrari põt, d. c. deuotis. & d. c. virgines; quo casu etiam quolibet die quantumuis feriato, dari potest consecratio. Tabien. in d. num. 5. exemplo baptismi, qui quolibet die vrgente necessitate confertur; de consecr. distinct. 4. c. venerabilis, & c. seq. argumentum enim trahi potest à sacramentis ad hanc consecrationẽ. Abb. in d. c. 1. de temp. ordin. Hæc intelligenda sunt de velo consecrationis, sed de alijs velis professionis, prælationis, ordinationis, atque acceptationis habitus, passim quotidie dari posse dicendum est, nullo delectu habito, vt scribit Hug. in d. c. illud. vers. velamen.

Sunt præterea varij generis impedimenta, quæ vel moniales ab istis velis excludunt, vel à quibusdã officijs, vel etiã ab ipso monasterio, Nam si post consecrationem nuptias contraxerit, cum ipso iure excommunicata sit, merito nil exeq potest, c. diaconissa, 27. q. 1. & cap. meliore. nec per Episcopum dispensari poterit ad ordines, & ministeria exercenda, cum inter bigamias adscribatur, d. cap. quotquot, 27. q. 1. Episcopus enim sup bigamia non dispensat, c. nup. de bigam. poterit tamen super excommunicatione dispensare, c. si qua virgo. 27. q. 1. Moniales quoque, siue specialiter, siue generaliter interdictæ, si in interdicto contrauenerint, ineligibiles fiunt, actiue, & passiue, qua ratione irregulares quodãmodo dici possunt, not. Armill. in uerb. interdictum, num. 57. ex sent. Cald. in trac.

de

de eccleſ. interd. & tametſi ordinis capaces non ſint, c. poſtulaſti. de ſent. excõ-
46 mu. tamen dicentes, & agẽtes proprium officium, vt diaconiſſæ, prioriſſæ, & ſimiles ex hoc dicũtur violare interdictum, ſcribit Armill. in d. verb. interdictum, in fi. & ex iſtis liquet, quod quæcumq; monialis fuerit à ſuo officio ſuſpenſa, cõtrauenien do incurrit eaſdem pœnas ſupradictas, & quodammodo irregularis fiet iuxta prædicta.

Sed & illa monialis, quæ vnum reliquerit monaſterium, vt ad aliud tranſeat
47 cauſa effugiendæ diſciplinæ, nõ eſt admittenda in ſecundo, ſed cogitur redire ad primũ, 20. q. 4. c. virgines: nec poſſet ad diuerſam religionem tranſire, vt ibi prælata fiat, clemen. 1. de elect. & dixi-
48 mus ſupra in Abbatiſſa; Quandoque vero etiam à clauſtro expelluntur: nam ſi impudicæ ſint eijcientur à cõuentu aliarum ſublata omnino ſpe ad clauſtrum redeundi, c. impudicas. 27. q. 1. Eadem ratione, quæ prius impudicæ fuerunt, ad ingreſſum non admittentur, ſed ad proprium pœnitentium locum, quem dicũt Conuertitarum detrudentur, in quo magis opportune viuent, arg. Concil. Trid. Seſſ. 25. c. 18. ne intra virgines aliqd labis importent.

Sed & illæ moniales, quæ pretio dato
49 ad clauſtrum admiſſæ ſunt excludũtur, & ad illud redire non poſſunt. Concil. Later. c. 64. & de ſimon. c. qm̃; & tam offerens, quam recipiens eandem pœnam incurrit. d. c. quoniam: Illæ vero, quę diutius procraſtinant diẽ profeſſionis emittendæ à clauſtro expelluntur, non enim
50 æquum eſt tantum negotium diu in ſuſpenſo manere, vt probari videtur 18. q. 2. c. pernicioſam. in fi. cum ſeq. quod expreſſim ſcripſit Martin. ord. præd. in ſua Margarita decreti, in verb. monachus. & videtur argum. Conc. Trident. d. Seſſio. 25. cap. 16.

Nonnulla præterea monialibus prohibita ſunt; quæ tamen alijs mulieribus ſanctisſime permittuntur: nam quęlibet
51 mulier puerum de fonte leuare poteſt, & ſic commater fieri, Concil. Tridentin. Seſſ. 24. cap. 2. at monialis commater fieri prohibetur, ſicut maſculis monachis interdictum eſt, 16. q. 1. c. placuit. & 18. q. 2. c. peruenit. & de conſec. diſtin. 4. cap. non licet Abbati. & c. monachis; Et qm̃ eadem prohibitionis ratio eſt in confirmationis ſacramento, quia quo ad obligationem, & vinculum pari paſſu procedũt quoad compatres c. in catechiſmo. & c. non plures, & c. in baptiſmate. de cõſecra. diſt. 4. ſequitur, vt idem impedimẽtum in vtroque ſacramento habeatur, tam in maſculis quàm in fœminis monachis, quoniam vtriq; ſub eodem obligationis vinculo adſtringuntur per compaternitatem ex ſententia S. Auguſt. in cap. vos ante. de conſec. diſtinc. 4. Eſt autem eius rei vera ratio, quia compater tenetur ſpirituales filios in fide catholica
52 inſtruere, ex Conc. Maguntin. c. 47. quæ cura, nec monacho, nec moniali competere poteſt.

De ætatis irregularitate.

CAP. XXX.

1 *Pueri nulla dignitate fungi poſſunt.*
Pueris qualibet prælatura iure negatur.
2 *Beneficium quoduis conferri non poteſt minori annis 14.*
Ruralis prioratus puero conferri non poteſt.
3 *Iudex eſſe non poteſt minor 20 annis.*
4 *Paſchalis Papa Petri Columnæ filium decennem à præfectura remouit, negligens Populi Romani ſeditionem.*
Alexander 4 obſtitit electoribus, ne filium Friderici ſecundi adhuc puerum in Regem eligerent.

Pueris nostro sæculo grauissimæ dignitates collatæ sunt.

Patauium Episcopum habuit puerum vlnis in ecclesiam delatum.

Ioannes Aragonum Ferdinandi Regis Neapolitani filius, Cardinalium vestes sine ea dignitate deferre permissus:

Petrus Cardinalis adolescens multas insignes ecclesias obtinuit.

Athanasius puer adhuc, futuræ uirtutis magnũ specimen dedit.

5 *Pueri non sunt ordinandi; sed characteris sunt capaces, & quomodo.*

Episcopalis potestas, & consecratio de necessitate requirit plenum vsum rationis.

6 *Pueri suscipientes ordinem sacrum, non ei adstringuntur nisi post pubertatem.*

7 *Monachis promouendis olim tanta ætas non requirebatur, vt in clericis.*

Aetati probitas supplere potest.

Pueri grati Deo sunt, qui non ætate, sed simplicitate sunt.

8 *Aetates requisitæ singulis ordinibus ponuntur.*

9 *Aetatem non seruans in promouendo, an sit ipso iure suspensus.*

10 *Episcopus super ætate dispensare non potest in promouendo.*

Malachias Episcopus sacerdos factus, ante annum vigesimum quintum.

11 *Episcopus canonicatum conferre non potest nõ habenti annos 22.*

12 *Parochialis non potest dari, non habenti annos 25.*

13 *Canonicus ante annum 22. vocem in capitulo non habet, etiam si adsit consuetudo.*

Abbas eligi non potest, nisi habens annos 25. Idem in Commendatario.

Cardinalis creari non potest, nisi certa ætate.

Pontificatus summus nulli certæ ætati adstringitur, quin eligi possit minor.

14 *Senio confecti quandoque promoueri prohibentur.*

Grandæuus ad promouendum dignior est, & iuuenibus præferendus.

Grandæui, & senes pestilentiam non sentiunt.

Senectutis multa sunt incommoda.

Senes difficile retrahuntur ab inueteratis moribus.

Presbyteri dicti non ob ætatem, sed ob sapientiam.

Senium triplex, natura, gratia, culpa.

NVnc legitimus ordo expostulat
vt post corporalia, naturæque
impedimenta, de quib. hacte-
nus profuse dictum est, agam'
de irregularitate ob ætatem, quæ ordi-
nibus sacris obesse solet. Aliquando ete-
nim minor ætas, aliquando grãdior red-
dit hominem sacerdotio indignum; ꝓ-
pterea de vtraque specie hoc loco tracta-
bimus: Pueris interdictum est, ne vlla di-
gnitate fungantur; indecorum enim est,
1 vt qui sibi nihil adhuc prodesse possunt,
alijs dignitate præfulgeant, vt Alex. III.
dicebat in c. indecorum. de temp. ordin.
propterea quælibet prælatura ipsis nega-
tur, gl. in c. de ijs. distin. 28. pueri etenim
numquam ad vllũ munus putantur ido-
nei esse. cap. super inordinata. de præb.
Alberic. in verb. pueri. & in verb. ordi-
natus à non Episcopo. & quamuis aliqñ
in iure constiterit, eos ad beneficia sim-
plicia admissos fuisse, vt in d. glo. tamen
hodie ex Concil. Trid. Sessio. 23. c. 6. ad-
mitti non possunt ad vllum beneficium,
ante decimumquartum annum, cum ta-
men olim septennium sufficeret, tam ad
2 primam tonsuram, quàm ad beneficia
simplicia. dicto capitu. de ijs. Alberic. in
verb. Ordinandus. Doct. in d. cap. inde-
corum.

Iccirco nec prioratum ruralem obti-
nebit is qui minor est 14. annis. Fed. de
Sen. cons. 49. Io. And. in addit. ad Specu.
tit. de ætat. & qual. nam si priscis ethni-
corum temporibus, penes quos sola hu-
ius sæculi cura fuit, minores annis vigin-
ti à functionibus publicis excludeban-
tur, vt Sueton. scripsit de Augusto, his
verbis, Iudices à vigesimoquinto anno
elegit quinquennio maturius, quàm sole-
bant: Calistratus quoque iurisconsultus
scripsit lege Iulia cautum esse, ne mi-
3 nor annis viginti iudicare cogeretur,
ne

ne ue minorem annis viginti compromissarium iudicem liceret eligere. l. cũ lege. ff. de arbit. Spec. in suo aureo Repertorio de offic. delega. versic. qui & cuius ætatis, tex. in c. cum vigesimum. de offic. deleg. quanto igitur magis in ordinib. ecclesiasticis minori cura committẽda nõ est, d. c. indecorum. nam sæpe Pontifices id obseruarunt, nõ solum in ordinibus ecclesiasticis animæ negotium spectantibus, sed & in vrbanis præfecturis, ætatis considerationem summam habuerunt: Paschalis etenim eius nominis secundus Papa, mortuo Petro Columna Vrbis pręfecto, cum à Romanis ciuibus rogaretur, vt Petri filium decennem patri subrogaret, constantissime id recusauit, paruipẽdens oportere se ob seditionem popularem ab vrbe discedere, de qua re apud Platinam in Paschali. 2. sed & Ale-
4 xander Pap. IIII. sententia excommunicationis comminata Germanicis Electoribus obstitit, ne Corradum Friderici secundi filium puerum in Regem Roman. eligerent, quòd esset inhabilis, ineptus, atq; ob id ineligibilis ad tantũ munus, nempe, qui Ecclesiæ defensor esset eligendus, non puer; cuius excõicationis totam seriem habes apud Ioãnettum in vita eiusdem Alexand. Quarti.

Ante tamen hoc nostrum sęculum, licet aliquando ex grauissimis causis honores & præpositatus iunioribus commissi referuntur, sicut de Pataui vrbis electo olim proditum est: Tamen in exẽplum trahi non potest, sicut & Ioannes Aragonum Ferdinandi Regis Neapol. filius, Tarẽtin. ecclesiæ adhuc puer præfectus est, & Cardinalitias vestes, sine eo gradu deferre Pontificis permissu ei cõcessum est. Petrus quoque Cardinalis S. Sixti adolescens Patriarchatu Constantinopolitano decoratus est, cum Segobien. ecclesia in Hispania: in Loteringia Ecclesiã Mediomatricen. & Archiepiscopatum etiam Florentinum obtinuit: sed nimio pręssus mentis pondere biennio tantum vixit. sed hęc (vt dixi) ad exemplum trahi non debent.

Et sanè fateor aliquando pueros tantæ indolis esse, vt plurimum de se expectationem pariant, cuiusmodi de Athanasio scribit Ruffin. lib. 10. hist. ecclesiast. cap. 14. 15. quod puer inter pueros Epi munus per imitationem gesserit, & propterea à loci Epõ Alexandro cooptatus fuerat in clerum, & educatus, indeq; ꝓmotus, ita quòd postea in ecclesia quantus vir fuerit, qualesq; dignitates ecclesiasticas obtinuerit, plenę sunt omnes historiæ ecclesiasticæ: Hi igitur quicumq; sunt prius educandi, & fouendi, inde ꝓmouendi, d. c. de ijs. & hac ratione sunt instituta seminaria, ex Concil. Trid. Sess. 23. c. 18. de ref.

Pueri igitur, etsi ad ordines præcipue sacros, minime ordinandi sint, 1. q. 1. ca.
5 pueri. & dist. 77. c. in veteri; & de temp. ordin. cap. vel non est; tamen characteris capaces sunt, si infantes non sint, d. cap. vel non est, gloss. in capit. primo. de cler. per salt. prom. quod scripsit & Sanctus Thom. quarto, distinct. 25. articu. 1. Pueros etenim, ait, & alios vsu rationis carentes suscipere ordines non posse, cũ ad ordinem concurrant passiue; in minoribus etenim ordinibus, inquit, requiritur de honestate discretionis tempus, propter dignitatem sacramenti: vnde aliquando si necessitas expostulare videatur, & spes profectus accedat; ante discretionis annos ad minores ordines pueri possunt promoueri sine peccato, ordinemq; collatũ suscipiẽt; qui quamuis tunc Idonei non sint, ad imposita officia, tñ usu diuturno reddentur Idonei.

Ad maiores vero ordines rationis v-
ſus exigitur,& de honeſtate,& de neceſſi
tate præcepti, propter votum continen-
tiæ ordini annexum,& propter ſacramē-
torum cōtrectationem in ordinib.com-
miſſam:multoque magis in Epiſcopatu,
vbi accipitur poteſtas in corpus myſticū
requiritur actus ad curam paſtoralem,
ideo eſt de neceſſitate cōſecrationis epi-
ſcopalis,quòd plenum vſum rationis ha
beat.Hæc ex illo;qui etiam reijcit illorū
opinionem,tamquam ratione,& aucto-
ritate carentem, qui dixerunt ad omnes
etiam minores ordines vſum rationis re
quiri de neceſſitate pręcepti,non autem
de neceſſitate ſacramenti,vt ille ibid.Ta-
bien.refert in verb.ordo 4.

Ex ijs igitur illud conſequitur,quòd,
etſi pueri ordinum characterem ſuſci-
piant,nihilominus illis non adſtringun-
tur, niſi pubertate adueniente, poſſunt
6 etenim redire ad ſęculum,ſi triduo poſt
pubertatem proteſtētur, alioquin ſecus.
Abb.in d.c.1. de cleric. per ſal. prom. &
ibi gl.de æquitate hoc procedere putat,
non de rigore: Et tametſi iure veteri in
7 monachis promouendis,tanta ætas non
requireretur,quanta in clericis ſæculari-
bus,propter eas diſciplinas,quibus intra
clauſtrum imbuūtur,vt probat Gelaſius
Papa in c.Monachus.diſt.77.Alberic.in
verb.ordinator,in prin.ea ratione,quod
probitas ætati ſupplere videretur, glo.in
d.cap.monachus. Tamen nouo iure ex
Concil.Trident. eadem omnino ætas in
regularibus, ac ſæcularibus requiritur,
in ſuſcipiendis ordinibus,Seſſ.23.c.12.
de ref.;poſſunt & pueri ſpiritali quodam
ſenſu accipi ij,qui non ſenſu, vel ætate,
ſed malitia pueri ſunt; nā eiuſmodi pue-
ri ordinibus aptiſſimi ſunt, ex ſententia
Pauli 1.Corinth.c.14.ſicut ècontra,ſi in
multa ætate ſit fatuitas,non videntur or-
dines conferri poſſe eis ꝓpter illud Væ
puero centum annnorum, Iſa.c.55.
8 Sunt vero ſingulis ordinibus propriæ
ætates pręſcriptæ;ſed pro temporum va
rietate diuerſis menſuris ſtatutæ ſunt;
quod & ſi iure ciuili traditum eſt. C.de
Epiſcop.& cler.authent.preſbyterum,&
in corpore vnde ſumitur:Tamen ad ca-
noniſtas confugiendum eſt, vide Alber.
in verb.ordinādus: Tabien.in verb.ętas.
Silu. in verb.ætas: Tonſura enim fermè
ſemper in ſeptennio obſeruata eſt,tex.&
gl.in c.nullus.de temp.ordin.glo.in c.in
ſingulis,diſt.77.Reliquorum vero ordi
num varij fuerūt termini; Sozimus Pa
pa Acolythis, & Subdiaconis quartum-
decimum annum, & poſt hunc annum
lapſum, etiam Diaconatū permiſerat,d.
c.in ſingulis.Siricius Papa Acolythatui,
& Subdiaconatui vigeſimū annum præ
ſcripſerat,c.quicumque. diſt.77.& cap.
ſubdiaconus ibid.In Concilio vero Car-
thaginenſi diaconus,non niſi anno vige-
ſimo quinto fieri poterat. c.placuit.diſt.
77.Preſbyteri vero, nō niſi trigeſimo ex
Concil.Toletano quarto diſt.77.cap.in
veteri,quod & Bonifacius I Papa ſtatue-
rat.c.1.& c.nemo. ead.diſt.& ſi quando
preſbyter ꝓmouebatur anno vigeſimo-
quinto,id non niſi vrgente neceſſitate fie-
bat,c.ſi triginta, diſt.78.ex decretis Zac
chariæ Papæ,& ex Cōcil.Neocęſarienſi,
c.preſbyter.eadem 78.diſt.

Poſtea vero ſuccreſcentib. litibus ob
diuerſa iura circa ætates, Concilio Vien
nenſi certus ſtatutus eſt terminus ſingu-
lis ordinibus ſacris,videlicet Subdiaco-
natui annus decimusoctauus, Diacona-
tui vigeſimus, Sacerdotio vigeſimusqn-
tus,Clem.generalem.de ætat.& qualitat.
Epiſcopatui autem fere ſemper annus
trigeſimus requirebatur, c.cum in cun-
ctis.de elect. Specul.in c.licet canon, de
elect.

elect.in 6.in princ.verum cum adolescẽtium mens minus sibi constet, & perinde graui vinculo adstringatur subdiaconus,atque diaconus, ne tam grandi periculo subijceretur,qui vix primum adolescentiæ initium pertigisset, s.annum decimum octauum, Concilium Trident. summa consideratione huic rei prouidit:nam subdiaconatum permittit existenti in vigesimosecundo anno, diaconatum vigesimotertio, presbyteratum vigesimoquinto, Sess.23.c.duodecimo. de reform.Hi autem anni omnes nõ exacti,sed cœpti sufficiunt.Specul.in d.c.licet canon,numer. 2.& 5.Reliquis vero minoribus ordinibus nullum penitus tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in litteratura, & moribus, quàm in ætate, quod congruit sententię S.Thom.4.dist.25.& videtur gl.in d.clement.generalem.in fi.

Tanti igitur momenti habenda est
9 ætas in ordinibus sacris, vt si Episcopus huiusmodi temporibus contrauenerit, olim quidem suspensione dignus erat Episcopus ordinator.cap.vel non est,de temp.ordin.sub Honor. III. sed sub Bonifac.VIII.constitutum est conferentem ordines ante ætatem,per annum ipso iure suspensum esse ab ordine sic collato, arg.c.nullus.de temp.ord.in 6. Ideoque cum ij duo canones sibi inuicem aduersari videantur, diuersæ sunt ortæ doctorum sententiæ: nam Tabien. in verb.ordo 3.putat non ipso iure suspensum Episcopum,sed suspendendum,idem sensit Anto.de Butr. in d.c.vel non est.

Quæ quidem quæstio maximi refert; nam si non ipso iure est suspensus,potest tutò Episcopus administrare, quia non fiet irregularis;quod si sit ipso iure suspẽsus,& administraret,fieret irregularis,eis rationibus de quibus agendum erit, qñ de suspensione tractabimus. Dixerũt igitur multi Doctores, magis pium esse, quòd hic collator ordinum ante ætatẽ, suspensus non videatur ipso iure,& ideo administrans postea non fiat irregularis, vt scripsit Iacob. de Sãcto Geor. in c.eos qui. de temp.ordin.in glos.statuunt:sentiebat enim eos administrare non debere,at contraueniendo non fieri irregulares,tum quia non videtur iure cautum, tum quia in pœnalibus mitior interpretatio fit,argum.de senten.excommu.c.is qui.& eum referendo, sequitur Gemin. in d.c.eos. in d.gl.statuunt, & hos sequitur Tabien. in uerb. ætas. Silu.in uerbo ætas. Silu.in uerb.irregularitas. col.vlti. Ideoq; nisi subsequatur interdictum superioris prohibens,ne vel ordinator,vel ordinatus administret per eam administrationem neuter olim fiebat irregularis. Raym.& post eum Butr. Archi.Pau. Zab.quos sequitur Silu.in d.verbo Irregularitas, colum.vltim. quibus etiã ego consentio.nam præfati Doctores oẽs rectè sentiunt secundum sua tempora, secundum quæ etiam ego cum eis transirem,tam in ordinato,q̃ in ordinante. At quia post eos controuersia decisa est ex Bulla extrauag.Pij II. Innocent.VIII. & Alexand.VI.quod,s.ordinati ante ætatẽ, si administrent ipso facto irregulares fiãt à solo Papa dispensandi, non est vlterius dubitandum,ut cõcludit Silu.in d.uerb. irregularitas, q.10. qui refert uerba dictarum bullarum. Sed hodie ex Concilio Trident.si sit occulta huiusmodi irregularitas,ab ipso Episcopo dispẽsari posset,qui non fuerit scienter particeps eiusdem culpæ: Catech.Neap. lib.4.c.12.

Ex pręmissis illud consequitur, quod
10 cum Episcopus ante ætatem promouẽs aliquem, sit puniendus, illius auctoritas ad hoc non extendatur, ut super ætate

diſpenſare poſſit, nec ad promouendũ, nec cum promoto, ut exerceat, prout ſentire videtur, gl. in d.c. generalẽ. de ętat. & qualit. Silu. aperte ſentit, in verb. ætas, uerſ. tertium: Nec obſtabit exemplum Sancti Malachiæ Epiſcopi, qui & diaconus, & presbyter ante vigesimum q̃ntum annum sine Papæ diſpenſatione ꝓmotus fuit: nam huic rei reſpondit Sanctus Bernardus Abbas Clareuallẽsis, in vita eiuſdẽ Malachię ijs verbis: Erat autem cum ſacerdos ordinatus eſt annos natus quasi vigintiquinque, in qua eius vtraque ordinatione si quid præter canonum formam præceſſiſſe videtur, vt vere videtur, si quidẽ infra vigesimum quintum annum Leuiticum miniſteriũ, infra triceſimum adeptus eſt ſacerdotij dignitatem, donandum ſane tum zelo ordinatoris, tum meritis ordinati: ego vero iſtud nec in ſancto redarguendum, nec vſurpandum conſulo ei, qui ſanctus non fuerit; hactenus ille.

Simile narrat de S. Theodoro Sicęorum, qui presbyter ordinatus eſt annum agens decimum octauum, ſic Spirituſancto mouẽte, vt narrat Metaph. 22. Aprilis. Lipom. tom. 7. Schol. 14. & 15. ſimile aliud narratur de altero Theodoro, & fratre eius Athenodoro, qui adoleſcẽtes facti ſunt Epiſcopi, vt narrat Euſeb. hiſt. lib. 6. cap. 21.

Hæc autem dicta eſſe intelligantur, quo ad ordines; at quo ad beneficia aliter eſt tractandum; nam quo ad ſimplicia, vel perſonatus, diſpenſare olim quidem poterat Epiſcopus cum eo, qui maior erat annis quatuordecim, licet maior ætas requireretur, de ætat. & qualit. c. indecorum, Spec. in d.c. licet canon, num. 23. de elect. in 6. ſed hodie hoc nõ in omnib. ſimplicib. beneficijs poſſet; nam non liceret ei diſpẽſare ad canonicatum, qui vigeſimum ſecundum annum requirit Concil. Trident. Seſſ. 24. c. 12. & ſtatim dicemus; & multo minus diſpẽſare poſſet in parochiali obtinenda, uel quolibet alio curam animarum habente, ante vigeſimum quintum. Spec. in d.c. licet canon, num. 21. & 25.

Et ex huius propoſiti occaſione operæpretium mihi uidetur ſubijcere, quæ ætates ſingulis beneficijs obtinendis requirantur: perſonatus enim vigeſimum quintum annum requirit, quia perſonatus, & beneficia habentia curam animarum pari paſſu ambulant, Spec. in d.c. licet canon, nume. 22. tex. in c. dudum, 2. de elect. Parochialis uero, & quodlibet
12 beneficium curam habens animarum non datur nisi habenti annos vigintiquinque, ſaltim cœptos, vt iam diximus, non ſolum ratione ipsius beneficij, ſed etiam quia in illis ſacerdotium requiritur. d.c. licet canon. Canonicatus quoq; non nisi cõſtituto in uigesimo ſecundo anno conferri poteſt, nõ ſola beneficij ratione; ſed & ideo, quia in illo requiritur ſaltim ſubdiaconatus. d. Seſſ. 24. c. 12. nam si ante eam ætatem canonicatum adipiſcãtur, cum ſubdiaconatu careãt, vocem in Capitulo habere nõ poſſunt, nec quidem
13 conſuetudine approbante, Ange. in l. 1. §. pueritiam. ff. de poſtul. Curt. in tract. de cõſuet. circa med. fol. 49. Beneficia quoque quãtumuis ſimplicia etiam dignitate carentia, nulli prorſus cõferri poſſunt nõ habenti annos quatuordecim, ex Concil. Trid. Seſſ. 23. cap. 6. de ref. vnde apparet, quod ceſſat oĩs quæſtio quam ponit Abb. & Doct. in cap. ſuper inordinata de præb. quam etiam proſequitur Silu. in verb. beneficium. 3. quæſt. 1. vbi loquuntur q̃n ſeptẽnis poſſet habere beneficiũ. Abbas autem titularis qui tenetur ſubire ſacerdotium. glo. in c. expoſuiſti. de

corp.

corp.vitiat.eligi non potest,nisi in vigesimo quinto anno positus,gl.in c.indem nitatibus. in princip. de electio. lib.6. & arg.cap.cum in cunctis. de elect. Silu.in verb.Abbas.in princip.& eadem ætas requiritur etiam in habente talia beneficia commendata,nisi Papa super ætate dispensaret, c.nemo deinceps. de electio. libr. 6. & dicta ætas. 25.annorum requiritur in omnibus dignitatibus cap. cum in cunctis. de electio. Episcopatui vero annus 30. requiritur dicto cap. cum in cunctis.

Ad Cardinalatum quoq; sua ætas statuta est;Nam quemcumq; ordinem annexum habeat siue diaconalem, siue presbyteralem,eorum ordinum anni requiruntur de rigore iuris;nec obstat, quod constitutum est ex Cōciliabulo Basiliensi Sess.23.trigesimum annum requiri, nam hic dignitatum apex, sub ordinario iure consistere non consueuit;Pontificis enim voluntas sufficere putatur, vt omnem defectum suppleat; quod enim principi placuit, dispensationis vim habet; quinimmo læsæ maiestatis crimen incurrit, qui quos princeps elegerit, secumque assumpserit, indignos esse putet,vel de eorum auctoritate dubitet.l.2. C.ad l.Iul. maiest. Propterea consuetudo ipsa olim docuit, nullam certam ętatem Cardinalatui requiri oportere, sed hodie eadem ętas requiritur,quæ in Episcopo,vt cōstat Conc.Trid. Sess.24.c. 1. de reform. & sola Pontificis auctoritas dispensat,vt dicemus,cum in proprio titulo de Cardinalium irregularitatibus agemus.

Pontificatui quoque supremo, nulla certa ætas statuta est, sufficit enim in eo obtinendo rationis vsum habere;quamquam tanta Cardinalium stoliditas non est putanda,vt puerum, vel adolescentulum eligant,quem ipsis omnibus superstitem futurum existimēt;non enim vmquam cogitandum videtur de hac ineptissima electione Cardinalium,ut dixit Bald.in cap.licet. de electio. Hoc tamen certum est puerum infantem, nullius ordinis capacem à Collegio electum admitti non posse, & inanem, irritamque electionem. Anto.Butr.in tract.de schismat.refert,ac probat Iacobat.in tract.de cōcil.lib.3.art.1.versic. & idem in infante;quod si fieret non nisi summa Dei ira permitteretur Isaiæ c.3.quod tamen intellige vt dicemus infra secundo libro, quando de Pontificibus eligendis tractabimus.

Quemadmodum vero ob imbecillitatem,minores ab ordinibus,& ecclesiasticis ministerijs excluduntur: ita quoque ij,quorum tam grande senium est, vt imbecilles effecti sint, arceri debent: Exemplo est quod scribit Niceph. libro 13. c.28. de Arsacio octogenario, quasi vetere trunco,deliro, desipiente, ad dicendum ineptissimo,ad cogitandum stupidissimo, ad faciendum ignauissimo, lecto & angulo magis apto, quàm Episcopali throno: Quamobrem Narcissus Hierosolymitanus Episcopus centum sexdecim annorum Episcopatu sese abdicauit. Euseb.histor. libro 6.c.octauo.
14 Senium etenim tam grande impedit ꝓmouendum,sed non deijcit promotum. text.& glos.in cap. Florentinum,in prin. 85.distinct. textus apertissimus Zachariæ Papæ in capitu.petisti.septima quęst. prima. & capit.literas.de renunc. Grandæuum vero non complectimur sub hoc impedimento ; nam grandæuus, cum maturus sit, & circa omnia firmo corpore, promoueri potest.cap.quicumque. distinctio. septuagesima septima. etiam ad Episcopatum, vt ibi: glo. tamen

men eo loco,& Hug. male intepretantur grandęuum pro eo, qui trigeſimum annum exegerit;nam hoc non congruit latinæ elocutioni,quæ pro ſene grandæuũ accipit Plin.lib.2.c.7.Alios(inquit grandęuos ſemperque canos.Nec ea interprętatio conuenit cõſueto loquendi vſui canonum :Nam Gelaſius Papa in c.illud. 13.q.2.accipit grandęuũ pro ſene,& facile morituro,ibi, ſi ei quicquam humanitus cõtingerit,quia grandęuus eſt; Idẽ quoq; apertius probatur 1. Reg. c.4.ibi ſenex erat,& grandęuus; nam de Heli loquitur, qui Nonagenarius erat, vt ibid. idem Alberic.in verb.grandęuus.

Hoc igitur caſu,quo ab ordinib.quis ob ſeniũ excluditur, intelligimus ſeniũ cum decrepitate, quia in agendis rebus adeſt imbecillitas. d.c.petiſti: Sed ſi ſenium adhuc vegete ſenſu ſit,quia hic ꝓprie grandęuus eſt, & præpoſituræ adminiſtrãdæ aptiſſimus, iuuenib. eſt præferendus.Leo Papa epiſt. 87.in fi.Doct.in c.ſtatuimus, diſt.61. vbi etiam gl.multa iura citat; nam is fidelius putatur ſeruare continentiam,c.fraternitatis. diſt.34. Sed & cõtagioſis morbis minime ſubiecti ſunt grandęui; peſtilentiam etenim minime ſentiunt,nec quartanam febrẽ. Plin.lib.7.c.50.& alia plura bona habẽt ſenes de quibus Martin. ordi. prædic.in ſua Margarita Decreti in verb.ſenes, & in verb.antiquitas.Multa etiam ſenectutis bona ſcribit Archid.in c.tanta. per illum tex.diſt.86. quamquam etiam multa ſunt ſenectutis incommoda, de quib. apud Tull.lib.de ſeneɫ.Sed ea ne quicq̃ obſunt adminiſtrationi ordinũ eccleſiaſticorum, niſi talia ſint,quæ canonicum adferant per ſe impedimentum,vt puta quòd ſimplex,quòd fatuus, miſer,leuis, peruerſus, vt ſentit S.Greg.ad Ianuariũ, habetur in d.c.tanta. nam qui ſunt eiuſmodi,difficilè retrahũtur à culpa,quam longa conſuetudine ſibi familiarius copularunt c.ſchiſma.& ibi glo.24. q.1.& 2.q.7.c.Paulus dicit; & contra hos dicitur ab Iſaia ca. 55.Væ puero centum annorũ. & idem Iſaias c.42.Laqueus iuuenum eſtis vos;ſic ſi ſenes vafri ſint, vt ij, qui contra Suſannam teſtificati ſunt,Daniel c.13. & infatuatum ſal ad nihilum prodeſt,niſi, vt mittatur foras,& conculcetur.Luc.14. & c.non omnes Epiſcopi, 2.q.7.Ideo iſtis ſenib.recte præferuntur Iuniores ſapientes;cani etenim hominis ſunt ſenſus eius Prouerb. 20.& Sap.4. Ideoque preſbyteri dicti, non tantum quòd ſenes ſint,ſed quòd ſapientes,nec ætas inſpicienda,ſed ſapientia.c.porrò diſtin.84.

Ex quibus aperte concluditur,triplici modo accipi ſenium,ſ.ſenium naturę, quod ob debilitatem ducit ad defectũ, & vitæ exitum,de ijs loquitur.d.c.tanta. & d.c.illud: alterum ſenium eſt gratiæ, vt in Daniele,& hoc ſenium ducit ad perfectum, quia facilius diffinitur ſancte, quod à ſenioribus determinatur,20.diſ. cap.de quibus,& de iſtis loquitur.d.cap. non omnes Epiſcopi, & dicto cap.porrò: Tertium ſenium eſt culpæ, quod ad perditionem,& interitum tendit d.cap. Paulus. Primus igitur, & vltimus ſenes ab ordinibus excluduntur;primus ob vitia naturæ,vltimus ob crimina; ſecũdus vero eligitur,& admittitur:Et hanc ſenij diſtinctionem ſcripſit Martin. præfatus loco prædicto:quando vero huiuſmodi decrepiti,iam ꝓmoti ſunt, non per hoc deponuntur: ipſi tamen ſi ſponte petant ſeſe à miniſterijs excuſari facile admittitur hæc eorum petitio, quando ſeſe abdicare volunt.d.c petiſti.

De Neophytorum irregularitatibus.

CAP. XXXI.

1 *Neophytus tripliciter accipitur.*
Neophytus, qui recens est fide Christi plantatus.
Neophyti irregulares sunt pluribus rationibus.
2 *Magistrum eum esse; qui nõ fuerit discipulus, absurdum est.*
3 *Temporum interstitia in ordinibus seruanda.*
4 *Neophyti tanta forte est sanctitas, ut & Episcopus fiat.*
Sergius de Neophyto Archiepiscopus Rauennas factus
Ambrosius de Neophyto Episcopus Mediolanensis factus.
5 *Gregorio Episcopo Praenestino manus aruerũt, dum sacris initiaret per vim Constantinũ Neophytum.*
Neophytorum acta Romae Rescissa.
6 *Neophytus est conuersus Iudaeus ad fidem.*
Iudaeo conuerso nullum officium publicum committitur
Neophytus est quicumque in religione Nouitius.
Nouitij anno probationis, dignitatum sunt incapaces.
Nouitij Abbates, vel praelati esse, non possunt.
Nouitia monialis Abbatissa esse non potest.
Nonitius in Episcopum eligi potest.
7 *Episcopus electus, qui vouit religionem, debet prius profiteri postea subire Episcopatum.*
8 *Episcopus electus, qui prius vouerat ingredi religionem, quomodo seruabit suum patrimonium profitendo religionem.*
9 *Monachus factus Episcopus potest reuocare testamentum, quod fecit in saeculo.*
Bona profitentis religionem non acquiruntur monasterio, quod non est capax bonorum in communi.
10 *Monachus factus Episcopus non acquirit bona, quae ad eum perueniunt ex testamento, vel ab intestato, sed Ecclesiae.*
11 *Vicarius Episcopi non potest esse laicus.*
12 *Laicus facilius fieri posset Episcopus, quàm vicarius Episcopi.*

Hoc loco iure succedit ille tractatus, qui ad Neophytos pertinere videtur, qui trifariam accipi possunt; nam q̃nque q̃s
1 catechumenus, de quo dicemus cum de nõ baptizatis agendum erit; q̃nq; est Nouitius, idest, qui nuper religionem est ingressus; Tertius est is, qui laicus cum sit, nullis ecclesiasticis disciplinis imbutus, sine debitis interstitijs velit ad sacros ordines assumi; de quibus hoc loco praecipue agẽdum est: quamquam etiam de Nouitijs Regularium nonnulla opportune dicturi sumus: de istis Neophytis Gratianus multa scripsit, dist. 48. 59. 61. nam non solum est irregularitatis vitium statim, & nõ per gradus promoueri; verum etiam haeresis est, quae dicitur Neophytorũ, de qua dicemus cum de simoniacis agendum erit.

Neophytus igitur dicebatur ille, qui initio sanctae fidei erat eruditione plantatus; aut in religionis habitu admissus repente ad ambiẽdos sacros ordines, conabatur irrepere, vt dicit Grego. ad Siagrium Episcopum. c. sicut Neophytus. dist. 48. quorum munus est potius maioribus incumbere abstinentijs, quàm ad gradus aspirare. c. Neophyti. de cõsecra. dist. 5. Hos igitur irregulares esse, plurib. antiquorum patrum decretis institutũ est, primo quidẽ apostolica auctoritate. Paul. 1. ad Tim. c. 3. ibi, non Neophytũ: propterea Niceno Concil. decretum est contra eos, his verbis: T pe opus est, ut catechumenus quisq; fiat, & post baptisma multa probatione indiget, euidens namque est apostolicũ praeceptum, nõ Neophytũ; quod scripsit Gratianus in cap. q̃m. dist. 48. Idque prohibitum est, duplici ratione, prima ne elatus in superbiam incidat in laqueum diaboli. Secunda alios docere nescit, qui ipse nondum didicit;

didicit. Tertia alijs ſeſe conformare nō
valet, qui ſtatum Eccleſiæ regendæ, non
eſt expertus: prima ratio ꝓbatur ex Pau-
lo.d.c.3.ſecunda probatur, diſtinc.48.in
princ. Miſerum enim eſt eum fieri magi-
2 ſtrum, qui nec dum didicit eſſe diſcipu
lus; eumque ſacerdotem fieri, qui in nul
lo vnquā gradu obſequutus fuerit ſacer-
doti; Innoc. Papa in c. Miſerum, diſt.61.
Tertiam rationem attulit glo.diſt.48. in
princ.in verb.prohibentur; Idque ꝑ ſum
mos quoque Pontifices eſt ſeueriſſime
obſeruatum: Repetit enim hoc præce-
ptum Sozimus Papa diſt. 59.c.qui eccle
ſiaſticis: & Vrbanus Papa, eadem diſt.ca.
ſi officia.& Gregorius.c.ſicut.diſt.48. &
c.hoc ad nos.diſt.59.& cap.ſacerdotale.
diſt.61. Celeſtinus. diſt.59.c.ordinatos.
Hormiſda.61. diſt.c.in ſacerdotib. & c.
non negamus. Leo Papa in c.miramur,
diſt.61. Ambroſius.in c.Neophytus.ea-
3 dē diſt.& infinitis alijs locis: Quamob-
rem, vt Neophytorum error vitetur, ho-
die ex Concil. Trid. decretum eſt, vt an-
nalia interſtitia expectentur priuſquam
ab ultimo minori ordine, ad maiores
fiat aſcenſus, vel à quolibet ſacro, ad aliū
ſuperiorem ſacrum promoueatur Seſſ.
23.c.11.13.& 14.de ref.

Aliquando tamen in Neophyto tāta
apparet charitas, humilitas, doctrina, vi-
4 tæque integritas, vt ſine dilatione inter-
ſtitiorum, iure diſpenſari poſſit; ſi ſic ne-
ceſſitas Eccleſiæ exigere videatur. d.cap.
13.& 14. quod etiam diſertis verbis ꝓ-
bat Tiraq.in tract.de pœn.remitt.cauſa.
51.num.148.verſ.ſed & de grege; dicit
enim quod laicus propter perſonæ inte-
gritatem, ac ſanctimoniam poſſet ad Epi
ſcopatum prouehi. Barbat.conſ.41.Inci
pien. Deum inuocent adiutorem col.4.
lib.3.Fel.in c.ſuper ijs.de accuſ.Rom.in
repetitione, l.ſi vero.§.de viro, prima ſal-
len..ff.ſol.mat. Idq; contigit olim Sergiō
Rauennati Archiepiſcopo, & Stephano
Neapolitano: qui ex laicis Archiepiſco-
pi nominati ſunt. Plati.in Steph.III. Bea
tus quoq; Seuerus ex lanificio, ad Rauen
natē Archiepatum eſt promotus; Diuus
quoq; Ambroſius in Epm̄ Mediolanen.
recens ad baptiſmum admiſſus promo-
tus eſt, de ijs c. ſtatuimus. ſ. his oībus. diſt.
61.& ibidem in c. Neophytus, habetur
teſtimoniū ipſius Ambroſij, qui cum ad
Vercellen. ſcriberet: his verbis eſt vſus; or
dinationē meam occidentales Epi iudi-
cio, orientales etiam exemplo probarūt:
Neophytus enim prohibetur ordinari,
ne extollatur in ſuperbiā, ſed ſi nō deeſt
humilitas competēs ſacerdotio, vbi cau-
ſa non adhæret; vitium non imputatur:
Hęc ex illo cū de ſe loqueretur, & de ijs
etiam loquitur Alberic. in d. verb. Neo-
phytus.

Quæ tñ ſanctorum exempla, nō ſunt
ad omnium regulam traducenda; in ip-
ſis enim ſumma Dei diſpenſatio interue
nit, vt ſcripſit Ray.in tit. de Neophyto:
Alioqui ſi paſſim promoueantur, peni-
tus contemni videretur eccleſiaſtica di-
ſciplina, & in maximos tumultus, ac pe-
ricula Eccleſia adduceretur; Nam ita cō
tigiſſe narrat hiſtoria: cū enim Thoton
Nepeſinus plurimum Cōſtantino laico
faueret, ferunt propemodum vi cogiſſe
Gregorium Epm̄ præneſtinum, vt illum
adeo Neophytū ſacris initiaret; ipſe inſ
5 ſis parēs dum ſacra ageret miraculo ſen
ſit ſibi manꝰ ita aruiſſe, vt nec ad os qui-
dem admouere eas poſſet; Initiato tamē
ſacris Conſtantino, & ad Pontificatum
prouecto, & per annum in ſede Petri ſe-
dente, tanta Romani populi cōcitata eſt
ſeditio, vt depoſitus à ſede fuerit: quam
ob cauſam Romæ Concilium congrega
tum eſt, in quo decreta facta ſunt, ne vn-

quam

quàm laicus nisi per gradus, ad pontificatum posset ascendere, sub anathematis pœna: Ea propter omnes Episcopos à Constantino ordinatos, iudicauit Concilium ad pristinos ordines redire, Episcopatibus dimissis; nisi ob multam uirtutem denuo ab apostolica sede confirmarentur. Idem quoque statuit de presbyteris, ac diaconis, ut & deponerētur, & ad altiora non possent ascendere; & quæcumque ab eodem Constantino circa sacra acta fuerant irrita haberi decreuit, pręter baptismū, & Chrisma, de quibus fusius Platin. in Stephano III.

Hinc est quòd sanctissimis Episcopis, deplorandi materia subministratur, ut olim deplorabat Greg. Nazianz. his uerbis: Nec enim hos laudo, qui sine ordine statim in Ecclesia promouentur; Episcopum autem (res ridicula) tumultuarie confuseque nec ordine, nec rite fieri uidemus, non item ex uirtute, sed uitio, & astutia, non qui dignus, sed qui potētior fuerit: Nam nec prius exercitatus, sed rerum Ecclesiæ ignarus rudisque adeo, & à sęculari uita recens promouetur, ut Gigantes apud Thebas, sic nos eadem die præsules facimus, & cum nil didicerint, credimus esse sapientes, qui nullo prius muniti sunt gradu, non uirtute, nō eloquentia, nullum pro iustitia laborem, nihil demum pro Ecclesia sunt passi: ille namque, qui diuina tantum meditatur, & corpus spiritui subiugat, vt quandoq; loco cœlesti sit dignus, locum inter homines libenter retinet humilem, atque inferiorem; ignauus vero, & absque disciplina elatus, ac supinus supra meliores extollitur; nec boni, aut humilitatis exemplo mouetur; sed omni studio tantum honores quærens; ex potestate sibi ingenium, ac prudentiam pollicetur: Ex quo verū illud Demosthenis; rem prę-ter dignitatem fœliciter assequi, stultis male sentiendi, aut cogitādi est occasio: Hæc & alia multa ille in Monodia.

Inter Neophytos est etiā Iudæus nuper conuersus, ideo nullum officium publicum illi committi debet. glo. in c. constituit, distinc. 17. quæst. 4. quam probat
6 Tiraq. lib. de pœn. remitten. causa 51. num. 19.

Neophytus quoq; est is, q nuper est religionem ingressus, quem Nouitium vulgo ferunt, qui non tantis debet vacare abstinentijs, vt alij Neophyti; ne forte austeritate nimia territus, monasteria desera. t cap. quædam lex, 35. q. 3. Alber. in verb. nouitius: hi anno nouitiatus durante, ad dignitates aspirare non valēt, nec ad ordines, etiam minores. cap. Monasterijs, 19. q. 3. vt dicemus, cū de Monachis agemus. Abbatiā igitur, vel quācumque in religione præfecturam, obtinere non possunt, nisi post professionem, in qua desinunt esse Nouitij, cap. nullus. de elect. lib. 6. Silu. in verb. Abbas, quod & in Monialibus nouitiis procedere debet, eodem iure, ac ratione, cap. indemnitatibus. de elect. lib. 6. Nam & professa debet, & quadragenaria, & iam egisse octo annos post professionem. Concil. Trid. Sess. 25. c. 7. & diximus supra tractantes de Monialibus. Nouitius tamen in Episcopum eligi potest. d. c. nullus. est autem ratio quia ad Episcopatum iā forsan instructior fuerat, at ad Regulariū prælaturas non sic, qui recēs ad claustrū accesserat.

Qua in re est illud aīaduertendum, ꝙ
7 si qs religionē uouerit, & ante īgressum, uel professionem, eligatur Eps, non admittitur ex ea electione nisi prius claustrum subeat, & professionem emittat. c. per tuas. de voto. Silu. in verb. religio. 2. vers. 20. sed tunc magna nascit̄ quęstio, scili-

ſcilicet ſi hoc caſu, quo profitetur implē
di voti cauſa, cum in religione non intē-
dat perſeuerare, propter Epiſcopatum,
an bona ſua quæſita videantur religioni?
iuxta auth. Ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccle. &
c. nunc autem. 19. q. 3. an vero ipſe dubi
tans de amiſſione eorum poſſit profiteri
8 & reſeruare ſibi patrimonium. Barbat.
in l. 1. §. ſi ſtipulanti. in verſ. Ego dicebā.
ff. de verb. oblig. putabat, quòd ob ſan-
ctimoniam huius profitentis, hæc reſer-
uatio poterat ei concedi: quæ res eſt fal-
ſa, vt reprobauit olim Tiraq. in tract. de
remitt. pęn. cauſa. 51. num. 148. & hodie
longe magis erronea putanda eſt, ex Cō-
cil. Trid. Seſſ. 25. cap. 1. vbi regulam triū
votorum inuiolabiliter obſeruari iubet,
nullaque ratione proprium concedi poſ
ſe, nec quidem exquiſitam ſuppellectilē,
vt ibid. c. 2. Ideoq; ſi hic profiteatur, cū
hac proteſtatione, vel non implet votum
propter impedimentum proteſtationis,
vel ſi implet, omnia bona præſentia ipſo
facto monaſterio incorporata ſunt, ex ip-
ſa profeſſione. d. c. 2. & d. c. nunc autem.
Hic ergo Ep̄s conſecrandus ſi intendens
profiteri, & voto ſatisfacere bona ſua re-
tineri velit, teſtari poteſt; nec oberit, qđ
facta profeſſione hæres adire velit hære-
ditatem in pręiudicium ipſius teſtatoris,
quaſi mortui per profeſſionem; quia re-
9 ſpondendum eſt, quòd Monachus fa-
ctus Epiſcopus, poteſt reuocare teſtamē-
tum, quod fecit exiſtens in ſęculo. Bart.
in l. ſed ſi mors. §. 1. ff. de donat. int. vir.
& vxor. & tradit Iaſ. in auth. ingreſſi. col.
3. verſ. quarto limita. quę cautela neceſſa
ria eſt in ingreſſu illorum monaſterio-
rum, quæ in communi capacia ſunt, &
acquirere poſſunt hæreditatem; at ſi mo-
naſterium non ſit capax bonorum, quia
tunc per profeſſionem, & taciturnitatē,
bona non acquiruntur tali monaſterio
glo. & Doct. in d. auth. ingreſſi. & Iaſon.
in auth. ſi qua mulier. in fin. C. de ſacroſ.
Eccl. conſequens eſt, quòd egreſſus mo-
naſterium ipſe ea ſibi retinebit, cum
Epiſcopatu, argum. not. Doct. ibi &
Salicet.

Quæ vera ſunt in bonis, quæ ad eum
ſpectabāt ante profeſſionem, ſed ſi poſt
profeſſionem incœperint ad eum perti-
nere ex delatione hæreditatis ex teſtamē
10 to, vel ab inteſtato, Epiſcopus dominus
non erit ipſorum, ſed Eccleſia. gl. in cap.
quia tua. 12. q. 1. videtur tex. & glo. in c.
ſtatutum. 18. q. 1. & ideo teſtari non po-
terit de eis, niſi de licentia Papę, ſicut di-
cemus de Monacho facto Cardinali, quā
de Cardinalibus agendum erit.

Inter Neophytos etiam eſt dicendus
ille, qui de laico ſtatim vult fieri canoni-
cus; nam hoc fieri non poteſt, c. in Eccle-
ſia. de Inſtit. poſſet tamē aliquam ſimpli-
cem præbendam obtinere, de ſententia,
Vinc. & gl. in c. cum M. de conſtitut. vbi
Abb. Silu. in verb. Canonicus. & eſt ra-
tio, quia non ſic eſt difficilis tranſitus à
laicali ſtatu ad clericalem vitam, vel etiā
ad clauſtralem religionem, cum in tali
tranſitu non requiratur perfecta chari-
tas: ſed ſufficit incipiēs. S. Thom. quodl.
5. artic. 21. Sed in tranſitu ad dignitates
videtur eſſe opus aliquanto maiori cha-
ritate: ſed & ob hoc impedimentū Neo-
phytorum prohibetur laicus effici Vica
11 rius Epiſcopi in ſpiritualibus, quoniam
cum diuerſa ꝓfiteri videatur ab ijs, quę
in vicariatu gerenda ſunt, ęquum non vi
detur, vt eccleſiaſticis iurib. ac perſonis
præſit. c. in noua. 16. q. 6. & ita oēs Doct.
poſt gl. concludunt, in d. c. decernimus,
de iud. & in c. contingit. de arbit. & quan
tauis polleat ſanctimonia, adhuc tamen
in ſpiritualib. non poterit deputari, nam
nec poterit eſſe procurator clerici, vel ca

nonici ad eligendum.Doct.in d.c.decernimus.argum. eorum quæ not. Io.And. in c.quod alicui. de reg.iu.lib.6. Silu. in verb.laicus: Quinimmo facilius Episcopus fieri potest, quàm vicarius; nam statim atque est electus Episcopus oportet eum promoueri, & sic desinere esse lai-
12 cus, si Episcopatum administrare voluerit, postquam acceptauerit; at vicarius ex eo solo, quod est vicarius non tenetur desinere esse laicus, & sic concludit Philip.Dec. in d.c.decernimus.col.13.versic.secunda conclusio, reiecto Barbat.ibi colum.3. qui contrariũ asseruerat. hæc etiam scribit Tiraq. de pœnis remitt. causa 51.nu. 148.versic.sed & de grege: laicum tamẽ non dicam eum, qui vel minoribus ordinibus sit initiatus, habitu, & tonsura: nã videtur quasi in via ad maiores, merito inter ecclesiasticas personas annumerari videtur, & sic spiritualibus causis posset præfici, arg. Conc.Trid.Sess.23.c.6.

De illiteraturæ defectu.

CAP. XXXII.

1 *Illiteratus quis sit.*
2 *Illiterato, nec prima tonsura danda.*
3 *Illiteratus dicitur respectu oneris, quod suscipit.*
Sacerdotio, quæ litteratura requiratur, ex Augustino.
4 *Ordinibus, quæ literatura requiratur, ex Concilio Tridentino.*
5 *Scientia olim charitati subiacebat.*
Macedonius anachoreta sacrarum literarum imperitissimus sacerdotio functus
Antonius anachoreta indoctus; multa tamen sciebat.
Spiridon Episcopus Cypri indoctus.
6 *Abbas illiteratus esse potest, vt & alij monachi.*
Monachus docentis officium non assumit.
7 *Monachus bonus, vix facit bonum Clericũ.*
8 *Speculatoris erronea sententia in conferendis parochialibus.*
9 *Scientia requirẽda respectu loci vbi cura exercenda.*
10 *Illiterati valde experti; & practici promoueri possunt.*
Sanctulus presbyter fuit, nesciens Elementa literarum, & decem legis præcepta.
Ioannes Aegyptius Anachoreta, illiteratus multæ eruditionis.
Antonius sacras scripturas sine lectione nouerat.
Didymus puer cæcus factus omnes scientias didicit auribus.
Seruulus literarum penitus ignarus, sacram scripturam exactè didicit.
Illiteratus ordinatus deponi debet.
11 *Illiteratus est ordinis capax.*
12 *Baptismus reddit masculum capacem omnis alterius characteris.*
13 *Illiteraturæ defectus omnino est indispensabilis.*
Vicarius non potest esse excusator, sed coadiutor.
14 *Illiteratus in vno idiomate, potest promoueri ad illud beneficium, in quo vnũ nouit idioma, & illud exercebit, et in altero deseruiet per vicarium scientem.*
13 *Illiteratus semel admissus, alia tamen vice potest reprobari.*
Parochus qui priore in parochia male se gessit non est facile ad aliam transferendus.

AD eos, qui vel ob ætatem, vel inexperientiam ordinibus sacris indigni sunt proxime accedit quicumque illiteratus est: Illitera-
1 tum eum accipimus nõ solum, qui analphabetus est, sed etiam, qui prima grammatices rudimenta non didicit, exempli gratia, si Donatum nõ didicerit, vt olim Episcopus Calinen. de quo in c.fi.de ęta. & qualit. vbi Abb.docet praxim probandi illiteraturam, & scientiæ defectum. Isti igitur irregulares sunt, d.c.fi.Spec.in tit.de dispen.§.iuxta.versi. & scias quòd est: nam promoueri non possunt; & promoti sunt deijciendi.d.c.fi. & dist.38.c. omnes.& 36.c.illiteratos. numquam.n. sunt ordinandi. Inno. in c. cum in cunctis. de elect. quandoquidem, qui vult

promo-

promoueri litteras callere oportet, tota dist.36.37.& 38.& c.sic viue.16.q.1.nã
2 nec prima quidem tonsura est danda illiterato. c.vlt.de temp.ord.lib.6.

Quanta vero scientia, ac litteratura requiratur in ordinandis iudicandum est, pro ratione ordinũ, dignitatum, ac one-
3 ris suscepti.c.cum ecclesia.de elec.Inno. in d.c.cum in cunctis.In suscipiendo sacerdotio ex S. Augustini præscripto hęc sunt necessaria, s.vt de sacramentis plenã habeat cognitionem; lectionum, & antiphonarum ordinẽ bene nouerit, baptismi tempora, canones pœnitentiales, psalterium, festiuitatum omnium homilias didicerit ita, quòd si vel vnum, ex prædictis ignorauerit, vix sacerdotis nomen illi congruere putet.c.quod ipsis.dist.38. sed hodie ex Conc.Trid.Sess.23.per singulos ordines, magis explicate definitũ est: Tonsura etenim non nisi chrismate confirmatis, & fidei rudimenta, & legere, ac scribere scientibus confertur ibid. ca.4.Minores uero usque ad acolythatũ, non conferuntur, nisi latinam linguam intelligentibus, ibid.cap.undecima, post redditum testimonium de litteratura, ac morib.per parochum, & scholæ magistrum, ibid.c.5.Maiores uero sacri nõ cõferuntur, nisi ijs, qui probe uersati sint in minorib.ac de ijs bene instructi sint, quæ exercẽdo ordini quem suscipiunt, cõueniunt, ibid.c.13.Presbyteratus uero ei soli cõceditur, qui docere possit populum ea, quæ ad salutem necessarium est scire, ibid.cap.14.Episcopatus autẽ, ut olim nõ poterat dari, nisi ei, qui utrũque testamentum sciret, ut per sacrã scripturam, & suos posset edocere, & alienos cõfutare, c.omnes.dist.38.cum iudex sit animarum.c.de persona.11.q.1.ita hodie ex Conc.Trid.Doctor, aut licẽtiatus magister in Theologia, uel iure canonico esse debet, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos probatus. Sess.22.c.2.de ref.ne cæcus cæco ducatum pręstet.Matt.c.15. & d.c.quod de ipsius.

Aliquando tamen ad habẽdum sacerdotium, tam ardens in homine charitas esse potest, ut sciẽtiæ uicem supplere possit, si nõ sit penitus inscius, & illiteratus, c.nisi.de renunt.Priscis enim temporib. id quãdoque permissum fuit, ut charitas scientiæ præponderaret; sperandum.n. uidebatur, ut qui plurimum diligeret, etiam in scientijs proficere plurimũ pos-
5 set, gl.in dist.52.cap.sollicitudo.sanctus enim Flauianus Eps Macedonicũ Anachoretam ad sacerdotium promouit, ui rum cuiusuis disciplinæ expertem, in locis agrestibus educatum, & in uerticibus montium, simplicem, sacrarumque litterarum imperitissimum. sed quia in eo summa uigebat charitas, ob id eum promouerat, ut scribit Theodoret.in Philotheo in uita Macedonij, & Lipom.uit.S. Tho. secundo: An non etiam sacerdotio fuisset dignus. S. Antonius Anachoreta ob summam charitatem? quem fuisse indoctum probat August.lib.1.de do ctri. Christ.in prologo, eumque sine ulla scientia litterarum scripturas diuinas, & memoriter audiendo tenuisse, & prudenter cogitando intellexisse attestatur; sed & Cassiod.histor.tripart.lib.1.c.11.probat eum neq; scisse litteras, neq; mirari eas, inuẽtorem earum tamẽ collaudasse: Spiridon quoq; uir rusticus Cypri Eps, ouium custos fuit, dũ episcopatum administraret, de quo plura Cassiodor.hist. tripart.lib.1.cap.10.

Vt ergo charitas scientiæ præponderet, præcipue uerum est in Monacho, cui
6 plus cõtemplatio congruit, quàm eruditio.nam illiteratus Abbas fieri potest;

Panor-

Panormitan. in c.ult.de ætat. & qualita. uerſi.quæro quid.quandoquidem oĩs ſe re alia irregularitas nil obeſt Abbati, quominus & eligi,& electus adminiſtra re prælaturam poſſit. Specul.in tit.de di ſpenſat.§.iuxta.uerſic. Abbas autem, & dicemus cum de monachis agendum erit: Monachus præterea docentis offi- cium non aſſumit, unde illi ſcientia non eſt opus;plãgentis etenim onus tantum ſubit, c.monachus non docentis, 16.q. 1.& 7.q.1.c.hoc nequaquam: quamob- rem Ioannes gloſſator in d.diſt.16.q.1. dicere conſueuerat,bonitatẽ ſine littera- tura ſufficere ĩ monacho, ut retulit Silu. in uerb.clericus 2.in princip.unde pro- uerbio datus eſt locus,monachus bonus uix facit bonum clericum,c.legi.16.q.1.

7 Speculat.in c.ſciant.nu.5.de elect.lib.6. quæ intelligenda ſunt in regulari forſan Anachoreta,& omnino ſolitario,alioqui hodie omnes regulares per Epiſcopum ſuper ſcientia ſunt diligenter examinan di,in ſuſcipiendis ordinib.Concil.Trid. Seſſ.23.cap.12.

Ex quib. apparet quantum errauerit Specul.in cap.licet canon,numer.35.de

8 elect.lib.6.qui putabat beneficia, etiam curata facilius conferri debere, eo quia plerumque cauſam adferunt,ut quis ip- ſorum prouentuũ auxilio, in doctrina, ac ſcientia proficiat,& ſic ponebat bene- ficia curata præuia eſſe ad ſcientiam, cũ potius ſcientia debeat præuia eſſe ad be neficia,præſertim curata.De clericorum ſcientia,multa congerit Alberic.in uerb. ſcientia.

9 Eſt etiam habenda ratio loci, in quo quis ſacerdotio fungi debet: nam ruri non admodum doctus,aptus fuerit,præ ſertim ſiluestri loco, quo difficile acce- det,q. litteras pollet; qualis etenim grex talis & paſtor;qualis populus, ſic & ſa- cerdos.Iſaię c.24.propterea urgente ne- ceſſitate,quando idonei non reperiũtur, admittuntur etiam minus idonei,tex.& glo. diſtinct.55. cap.priſcis. & diſtinct. 57.c.primo. ibi,raritas hominum, cum glo.idem eſt in Epiſcopo: nam etſi non præcellat,ſit tamen litteraturæ compe- tentis, pro ratione loci ſilueſtris, poterit iure diſpenſatione Apoſtolica admitti. Nam S. Auguſtinus Coepiſcopum ha- buit,quem dicit in uilla natum, in uilla enutritum,& non multa lectionis erudi tum ſcientia;ſed Deo amicum, & quòd ab eo multa acute dicta ipſe didicerit, cum admiratione, & tamen Epiſcopus erat,ut ſcribit Poſſidon.in ipſius Aug.ui ta non longe à calce operis:alioqui uero minus literati numquam ſunt ad Epi- ſcopatum admittendi.Hug.in d.cap.om nes.diſt.35.

Inter illiteratos non conſtituendi ſunt ij,qui cum literas multas non didi- cerint,quodam tamen magno uſu, om- nia probe norunt,quę ad miniſteria per-

10 tinere uideantur;nam ij promoueri poſ ſunt ex ſententia Abb. in cap. ultim.de ætat.& qualit. qui alios ita ſentientes re- fert. Nam Sanctulus preſbyter miracu- lis clariſſimus, elementa literarum non bene nouerat, nec legis decem præce- pta: attamen preſbyter erat, & ut dicit Gregorius de eo, quia plenitudo legis eſt charitas, legem totam in Dei ac pro- ximi dilectione ſeruauit, & quod foris in cognitione non nouerat, ei intus ui- uebat in amore. Gregor.dialog.libro3. cap.treteſimo ſeptimo. Quin & hiſt.tri partit.lib.8.cap.primo. refert Ioannem Ægyptium Anachoretam, pleraque le- gis dogmata nouiſſe, nullo ex codice, quicquid enim ſemel mente perceperat, hoc ſub ueritate retinebat; ſed & Anto- nius, de quo ſupra diximus, teſte Aug.

ſacras ſcripturas nouit, & intellexit, ſine librorũ lectione: parui enim refert oculis, an auribus litteras haurias, ut de Didymo Alexandrino oĩum ſcientiarum peritiſſimo narratur, qui puer cæcus factus, omnia uolumina aurib. audiuit, & ingẽtia ipſe dictauit. S. Hieron. in catal. ſcript. Eccle. ſicut & Seruulus paralyticus, cum literas funditus ignoraret, ſacrã tamen ſcripturam didicit, alijs ipſo audiente legentibus, ut ſcribit Gregor. homil. 15. ex 40.

Illiteratus igitur ordinatus abſtinere debet; at ſi ſe ordinum executioni commiſcuerit, quia contra ſanctorum patrũ decreta facit, grauiter delinquit, & deponendus eſt, diſt. 51. c. qui in aliquo. nam adminiſtrationem interdixit illiteratis expreſſim Fabian. I. in 3. epiſtol. ad Hilarium: ergo cõtraueniendo uidetur nouã incurrere cenſurã. Eſt tamen illud uerũ,
11 quòd illiteratus eſt ordinũ capax, etſi literarum ſcientia uideatur de ſubſtantia ordinis gl. per illum tex. in d. c. omnes. in uerb. ſubſtantia, tñ uerius eſt, ut non impediat characteris impreſſionem, ſed ſolam ordinis executionẽ. Alberi. in uerb. ordo 3. paulo ante fin. Summ. Conf. de prud. ordin. q. 3. Hoſt. in ſum. de ætat. ordin. uerſ. ſed numquid, Raym. de prud. ordin. uerſ. ſed numquid laicus: ea rõne quòd baptiſmus reddit habilẽ ad ſuſceptionẽ cuiuſcumq; characteris ſacramẽtalis. Idem Archid. in d. c. oẽs. poſt Hug. Nec obſtat gl. in d. uerb. ſubſtantia, quia
12 nõ intelligitur quòd ſit de eſſentia ordinis; ſed executionis, qm̃ ſine literis exerceri ordo non põt, ut ibid. Arch. & Hug. & pro hac opinione uidet̃ tex. in d. c. qui in aliquo: ubi illiteratis depoſitionẽ cõminatur; quod indicat characterem fuiſſe impreſſum, ut uerbum depoſitionis recte congruat illi loco.

Hic autem defectus omnino indiſpẽſabilis eſt. Innoc. in c. dilectus. de tempo. ordin. quia litteratura requiritur de iure
13 diuino. Card. de Turrecrem. in cap. ſi in laicis. diſt. 38. nec ulla diſpenſatio (à quocumque emanet) ualere poteſt, quia negligi poſſe ſcribit Fel. in c. inquiſitionis. de ſentent. excommunic. Diaz in praxi canonica. in uer. illiterati. c. 18. nec ualet illa ratio, quòd illiteratus poteſt excuſari, si uicarium ſcientem habeat, nam uicarij non poſſunt eſſe excuſatores Rectorum, ſed coadiutores. Diaz in praxi Canonica in uerb. officialis, c. 2. Propterea ille ſolus inſcius excuſari poteſt, qui ob feruẽtem charitatem eſt habitus dignus beneficio; nam tunc in ijs rebus, in quibus eſt opus ſcientia, poterit uti adminiculo uicarij. Silu. in uerb. clericus. 2. circa princ. & id expreſſim ſtatui uidetur Concil. Trid. Seſſio. 21. c. 6. quod procedit in iam promotis, alioqui nõdum ꝓmoti prætextu idonei uicarij, non ſunt admittendi. Silu. ubi ſupra. Vno tamen caſu illiteratus promoueri poteſt, etiam ſub ꝑtextu idonei uicarij, ſi uidelicet ea-
14 dem diœcesis uarijs ritib. & linguis diuiſa ſit, ut litteratura in una ſufficere nõ poſſit in alia; si nouerit præcipuam linguam, uel idioma admitti poteſt, ut in alio ritu, uel idiomate per idoneum uicarium deſeruiat, tex. in c. quoniam de offic. iud. ord.

Illa autem quęſtio non eſt omittẽda, si quis illiteratus ad beneficia ſemel ſit admiſſus, poſtea uelit ad aliud transferri, num prior illa admiſſio, & approbatio ſufficiet, ut transferri poſſit. hæc quęſtio olim in Rom. Curia diſputata fuit in iudicio, ut narrat Alberic. in uerb. ordinatus à non Epiſcopo; quo loco refert Oldradum de ea diſputaſſe in q. 13. concludendo illum ſecunda uice repellendum,

dum, non obstante prima admissione; remittit ad Innoc. in c. accepimus. per illum tex. de ætat. & qualit. & de hac re casus clarus per gl. in c. cum secundum. de præbend. in uerb. liceat: cui rei adstipulatur, quod tradit Abb. in cap. fin. de ęta. & qualit. de prælato, qui beneficium cótulit adolescenti, quem doctum putabat, an reuocare possit collationem? uide eum ibi. & Silu. in uerb. beneficium secundo, q. 7. multa enim colligi illinc possunt ad hanc quæstionem facientia. Sed hæc uera sunt in eo, qui cum illiteratus esset, sine causæ cognitione ad beneficia admissus fuit, at si præuio examine, periculo facto, de eius scientia trāsferendus sit, ad alia æqualia beneficia, sufficiet eũ semel fuisse approbatum & ita obseruat stylus, nisi agatur de præiudicio concursus; nam tunc toties erit reiterandũ examen, quot erunt concursus. Si etenim in priori parochia minus prudēter, aut minus digne sese gessisset, nó esset ad posteriorem admittendus, prætextu prioris approbationis, & ita constituit Reuerendiss. Otho Card. Augustan. in synodalib. suis constitutionibus.

De Bigamiæ *irregularitate*.

CAP. XXXIII.

1 Vxoris unius uir quomodo intelligatur.

2 Lutheranismus est, sacerdoti uxorem concedere ducendam.

Bigamus est, qui plures uxores expertus est.

Matrimoniorum multiplicatio successiua non est peccatum.

3 Bigamus quot modis accipiatur.

4 Bigamus est, qui unam sed uitiatam uxorem duxit.

Viduam ducens Bigamus est.

5 Bigamus non est, qui duxit quam prius ipse uitiarit.

6 Bigamus est qui duxit uirginem, sed postea uitiatam cognouit.

7 In irregularitate factum non uoluntas inspicitur.

A Bigamia non excusatur maritus, qui ad mandatum Iudicis cognouit uxorem suam ab alio uitiatam.

Bigamus dicitur & is, qui post uotum castitatis uirginem uxorem duxit.

8 Monachus post uotum ducens publice uxorẽ, pro hæretico inquiri potest.

9 Bigamus est etiam is, qui duxit in uxorem eam quæ, etsi uirgo est, uotum castitatis emiserat.

10 Bigamia non inducitur fornicando cum uidua.

Bigamia non inducitur ex multiplicatis concubinis.

11 Bigamus non est, qui primum ducens cum ea non consummans, superinducit secundã, est tamen puniendus.

Vxores plures simul retinens infamis, & quasi hæreticus puniendus

12 Bigamus non est, qui uxori superinduxit concubinam.

13 Bigamus non est qui contraxit cum muliere sexum mutante, si illa dimissa transeat ad aliam.

Bigamus est ordinis, & characteris capax.

Bigamus promotus nullo modo potest admitti, ut ascendat.

14 Bigamiæ defectum solus Papa dispensat.

15 Verbum Pontifex, & Episcopis conuenit.

Pontifex summus, & minor etiam ethnicis fuit.

Lucius Papa dispensauit super Bigamia cum Archiepiscopo Panormitano.

Ioãnes de Lignano fuisset Card. nisi Bigamia obstitisset.

In Cardinalibus promouendis Papa solent dare uerba generalia.

Tobias non fuit Bigamus, licet uxor septem uiros habuisset.

15 Bigamus uiginti duarum uxorum sub Damaso Papa.

BEatus Paulus Apostolus 1. ad Timot. c. 3. iubet, ne quis ad Dei ministerium accedat, nisi fuerit unius tantum uxoris uir, idest si coniugatus aliquando fuerit,
1 semel tantum, & cum uirgine. Nã non

propterea excludit eos, qui nullam om-
nino duxerint; illud enim uerbũ (vnius)
opponit pluribus, f. ut qui plures quàm
unam duxerint, excludantur, non autem
ij, qui nullam omnino; alioquin iussisset
unam omnino uxorem sacerdotibus es-
se ducendam, quod olet impium luthe-
2 ranisimũ; & aduersaretur consilio, quod
ipse Paulus nobis præbet 1. ad Corinth.
cap. 7. Concluditur ergo, uel nullius uxo
ris uirum fuisse, uel unius tantum; & ita
declaratur per Innocentium I. in episto-
la 3. cap. 1. habetur in c. proposuisti. 82.
distinct. & cap. 1. dist. 26. cum glo. si ue-
ro plures quis uxores sit expertus, quasi
bigamus ab ordinibus excludi debet, ex
præcepto hoc apostolico; non enim po-
test esse uiduitatis, ac continentię adhor
tator, qui coniugia ipse frequẽtarit. Am-
brosius lib. de officijs lib. 1. cap. 50. ha-
betur in c. una. uersic. quod culpæ. distin.
26. Spec. in titu. de dispensatio. §. iuxta.
uers. defectus. nec ideo putãdum est pec
catum esse in multiplicatione coniugij.
Tabien. in uerb. impedimentum feria-
rum. q. 3. S. Thom. 4. distinct. 42. Conc.
Florent. decret. 10. sed id fit tantum ob
sacerdotij dignitatem, atque honestatẽ.
Ambros. in Epist. ad Vercellen. cap. qui
sine. 26. distinct. & 28. quæst. 3. cap. acu-
tius. Vnde iure merito, qui plures quàm
unam est expertus, prærogatiua sacerdo
tij est indignus, ut ibidem, & August. lib.
de dogmat. Ecclesiast. c. 72. uerum quia
Bigamum iam nominauimus, uidetur
3 prius hoc indagandum quid sit biga-
mus: ille enim, qui cum pluribus fornica
tur, non est bigamus, quia in coniunctio-
ne soluta, nulla põt esse aptitudo signifi-
cans unionem Ecclesiæ ad Christum,
quæ significatur per sacramentum spon
si & sponsæ in matrimonio. S. Thom.
4. dist. 27. quæst. 1. articu. 4. Propterea si
tale sacramentum matrimonij multipli-
cetur de iure, uel de facto, siue simul, siue
successiue, secuta admixtione carnis,
impeditur significatio unitatis, quæ re-
quiritur ad significandam unitatem con
iunctionis ecclesiæ & Christi per sacer-
dotium: unde super tali defectu non be-
ne congruit ordo, uel ordinis sacramen-
tum, quod nullũ debet habere defectũ.

Ideo ille, qui duas simul habet uxores,
uel unam de facto, alteram de iure, uel
duas successiue, quibus omnibus sit in
carne copulatus, dicitur uere, & proprie
bigamus: colligitur ex S. Thom. loco su-
pra citato, & super Episto. ad Hebræos,
c. 11. idem erit si quis unam ante baptis
mum duxerit, alterã post, ut tradit Inno.
Papa in Epistola 24. ad synodum Tole-
tan. cap. 6.

Altera est bigamia interpretatiua, cũ
uir unam tm̃ uxorem habuit, non uirgi-
nem, i. uitiatam ab altero per fornicatio-
nem, aut matrimonium: nam illa uxoris
corruptio reddit hunc uirum irregula-
rem, cum tñ ipse uir cum plurib. mulie-
rib. etiam corruptis fornicando, non fie-
ret irregularis ex capite bigamiæ: est au-
tem ratio quòd uxor corrupta faciat ir-
regularem suum uirum: quia corruptio
carnis facta, etiam extra matrimonium,
nullum defectum ponit in sacramento
ex parte eius, in quo est corruptio; sed ex
parte alterius, quia consensus contrahen
tis matrimonium non cadit super seip-
sum, sed supra alterum, ideo cum cor-
ruptio, & indispositio istius unitatis ma
trimonij, ex parte mulieris, transferat
imperfectionem in uirum, merito in ui-
ro residet hic defectus, & fit irregularis,
respectu habito ad corruptionem uxo-
ris; sua uero corruptio extra matrimo-
nium non obest sibi, quia non agimus
de uniendo seipsum sibi, sed de unien-
do

do ipſum alteri, ſcilicet uxori, quæ per
talem uiri corruptionem etiam ſimplici
ter fornicariam, ipſa uxor fieret irregu-
laris (ſi de ea hoc poſſet habiliter dici,)
ipſe uero non fieret irregularis; hoc de
mente S.Thom. d.artic.4. Silu.in uerb.
bigamus.

Ex qua ratiocinatione declarãtur om
nes aliæ ſpecies Bigamiæ; nam cum quis
uiduã uxorem ducit, quia ipſa iam alij
prius copulata eſt, non poteſt transferre
unitatis ſignificationem ad maritum, ſe-
quitur, quòd ipſe bigamus habeatur, &
irregularis: nec ad clerum admitti poſ-
ſit, nec quidem ad ordines minores, diſ.
34.cap.ſubdiaconus.Concil.Tridentin.
Seſſ.23. cap.17. ſi autem admiſſus ſit,
deijcitur, cap.ſi quis uiduam.50. diſtin.
quod intelligo ſi cum ea copuletur, Ioã.
Andr.in addition. ad Specul.in titu. de
diſpenſ. §.iuxta.uerſicul. & ſcias, idem
quoque eſt de ea, quam putauit uirginẽ
eſſe, cum uitiata eſſet: nam diuiſa caro
eius uxoris ponit defectum in marito,
(ut iam diximus) Ideo eſt irregularis,
& bigamus, gl.in cap.nemo ad ſacrum.
diſtinct.32.dicto capit.qui in aliquo. S.
Thom.d.artic.4.

Hoc autem non procedit in eo mari-
to, qui duxit uxorem eam, quam ipſe an
5 tea uitiauerat, quia non diuiſa fuit caro
in multos. S.Thom.d.art.4. Et licet gl.in
d.c.nemo ad ſacrum. & in c.maritum.
diſt.33. uideatur ſentire contrarium; ta-
men auctoritati. S.Thom. magis eſt cre-
dendum, quam etiam celeberrimi cano-
niſtæ ſequuntur, uidelicet hunc non eſſe
bigamum. Cardin.Zabarel.in c.tanta.q.
ult.qui fil.ſint legit.in nouiſſimis ſcriptis
reiecta opinione.Hoſt.qui etiam contra-
rium ſenſerat; ſentit idem cum S. Tho.
etiam Silu.in uerb.bigamus.circa princ.
gl.& Abb.in c.ſane.de bigam.

Eadem quoque ratione interpretati-
ua bigamia eſt, ſi uirginem quidem quis
6 duxerit, ſed poſtea adulterata eſt, nam ſi
maritus ſiue ignorãs, ſiue ſciens rurſum
ei commiſceatur, fit & bigamus, & irre-
gularis, c.ſi cuius. & c.ſi laici.diſt.34. S.
Thom.d.artic.4. nec ſolum hoc uerum
eſt, ſi uolens ipſa ſit adulterata, ſed etiam
ſi inuita, & per uim; nam etſi uim paſſa
adultera non ſit, c.illæ.32.q.5.& cap.de-
7 ſponſatas. 27.quæſt.2. tamen quia in ir-
regularitate factum inſpicitur, non uo-
luntas, maritus ei poſtea copulatus, fit bi
gamus, ſicut uirgo uim paſſa non eſt cõ-
ſecranda, ut alias tractantes de moniali-
bus diximus.

Eſt quoque bigamus ille, qui eſt cõſti
tutus in matrimonio litigioſo, & ad man
datum iudicis cogitur reddere debitũ
uxori ab alio cognitæ, ſiue in matrimo-
nio, ſiue in adulterio: nam nõ excuſatur
hic maritus prætextu mandati iudicis,
quin fiat irregularis. Abb.in cap.ſi uir.de
adult.per tex.in cap.2.de bigam. Silu.in
uerb.bigamus.circa princ.

Sed & ille, qui uotum caſtitatis emi-
ſit, ſi poſtea matrimonium contrahat,
etiam cum uirgine præuaricator eſt, &
bigamus; & adeo irregularis, quòd nec
per Epiſcopum diſpenſari poteſt ad or-
dines, cap.quotquot. uigeſimaſeptima.
quæſt. 1. Quinimmo ſi monachus ſit,
qui extra clauſtrum egreditur poſt uo-
tum caſtitatis, & publice uxorem ducat
non ſolum ut bigamus, ſed ut hæreticus
eſt irregularis. Bald. in l.nemo clericus.
8 C.de ſacroſ.eccleſ.

Ille quoque erit irregularis, qui duxe-
rit uxorem eam, quæ uotum caſtitatis
emiſerat, cum ipſe non uouiſſet, nam
quodammodo ipſa uxor eſt bigama, &
ipſe bigamam duxiſſet uidetur d. capit.
quotquot.

Qua ratione clerici in ſacris ordinib.
conſtituti, qui more nuptiali ſecũdas in
contubernium ſibi mulierculas adiũxe-
runt,licet in ueritate bigami non ſint,ta-
men adeo irregulares cenſentur, ut cum
eis tamquam cum bigamis non liceat di
ſpenſari,uti expreſſim ſcripſit Innoc.III.
ad Vratizlauienſem Epiſcopum.

Eſt autem illud adnotandum , quòd
nulla irregularitas contrahitur ex ſola
animorum cõiunctione; nec ex ſola cor-
porum commixtione.Hoſt.in d.c.tanta,
quem referendo ſequitur ibi Zab. in d.
ult. q. propterea ſola fornicatio cum ui-
dua, non inducit irregularitatẽ bigamię,
10 ſicut nec fornicatio cum multis , tradit
Io.de Fauen. antiquiſſ. decretorum gloſ-
ſator in d.c.ſi quis uiduam.quo loco irri
det contrarium ſentientes;nam nec mul
tæ concubinæ faciunt Bigamiam , ut q̧s
ex eo fiat irregularis , c.quo circa. de bi-
gam.ſicut nec iterata contractio matri-
monij nulla copula,uel conſummatione
ſequuta;nam ſi cum arcta contraxeris, à
qua poſtea ſolutus,aliam ducas,non effi
ceris irregularis, quia nulla apparet car-
nis diuiſio, idem ſi quacumque ratione
fuerit ſequuta ſeparatio prioris matri-
monij ante conſummationem,c.debitũ.
de bigam.& diſt.34.c.Valentino.

Sed & ille,qui uiuẽte ea,cum qua cõ-
traxit,ante conſummationem ducit ſe-
11 cundam,cũ qua conſummat,licet nõ ſit
bigamus,ut per Abb.in d.c.debitum, &
in c.2.de conuer.coniug.ult.not.& text.
in d.c.Valentino ; tamen quia per itera-
tionem matrimonij incurrit infamiam,
& puniendus eſt, excludi debet ab ordi-
nibus,ſicut è cõtra ſi primum matrimo-
nium cõſummauerit, & ſecũdam ſuper-
induxerit,cum qua tñ non cõſummaue-
rit,nõ eſt quidem bigamus, ſed quia in-
famia notatur,& iudicio punitur,irregu
laris efficitur , pœnæ autẽ canonicæ iſto-
rũ,qui ſimul plures ducunt uxores ſunt
multę,de quib.in c.nuper,& ibi p Doct.
de biga. præcipua eſt quòd poteſt proce
di aduerſus eos,tamquam hęreticos , ut
tradit Dominic.poſt Lap.in c.accuſatus,
§.ſane. de hæreticis. lib.6. & habetur in
Iudiciali inquiſitorum , in uerb. hæreti-
cus,num.22. Propterea ille,qui uxori cõ
12 cubinam ſuperinduxit bigamus nõ eſt:
c.fraternitatis. diſt.34.& ibi glo.Tamen
quia quaſi publici fornicatores iſti putã-
tur, ſunt ab ordinibus repellendi uel nõ
niſi poſt correctionem, diſpẽſatione ob-
tẽta,arg.d.c.fraternitatis.ibi,conceſſiſſe;
ſolus enim diaconatus uix illis concedi-
tur,& ex cauſa,ut ibid.

Hìc congruit illa quæſtio ſi quis du-
xerit in uxorem puellam,quæ in ipſo pri
mo tori uſu euaſit in maſculum,ut dixi-
13 mus ſupra c.27.certe & ipſe mihi uide-
bitur irregularis,& ille cum quo contra-
xit,ſi uterq; ad alias nuptias tranſeãt,nõ
quidem ex capite bigamię , quia inter
maſculos nõ datur locus matrimonio,
merito non datur locus etiam bigamię;
at propter ſcandalum , ab altari excludi
debet ille,qui puellę opus paſſus eſt, pp
ſpeciem ſcandaloſam, qua mouetur uul
gus uidendo eum altari miniſtrare tam-
quam uirum,qui diu habitus eſt p mu-
liere;uir uero non patitur quicquam ta-
le,ideo uerius eſt,eum non effici irregu-
larem,perinde ac ſi fornicatus primum,
deinde uxorem ducat , ut paulo ante
diximus.

Eſt autem illud ſciendum,omnem bi
gamum ordinis capacem eſſe ex ſenten-
tia Canoniſtarum, & Theologorum.Ge
minian.in c.altercationis,colum.2.uerſ.
quid ſi ordinẽtur.de bigam.lib.6. remit-
tit ad Archid.diſt.34.c.lector.Spec.in d.
tit.de diſpenſat.§.iuxta.uerſ.defectus. &

uerſ.

uerſ.& ſcias.Rota plene de ijs in deciſio. 447.in nouis.circa fin.Ideo ſi ordinetur bigamus character imprimitur,ſed ſi ſine præuia diſpenſatione in ſuſceptis ordinibus adminiſtrauerit, non poterit ad vllum ſuperiorem ordinem aſcendere, c.quicumque pœnitens, diſt. 50. intelligendo ſecundum glo.,etiam [illegible] ribus adminiſtrauerit.

In hoc igitur bigamiæ impedimento ſolus Papa diſpenſat,ad ordines obtinē-
14 dos, vel obtentos exercendos, quñ cum ſit apoſtolicum præceptum, 1.ad Timo. c.3. iure merito Papæ auctoritas requiritur,qui cum ſit Apoſtolo in poteſtate ſuperior,poterit ex cauſa cōtra illum diſpenſare.Rot.d.deciſ.447. in nouis, vbi fuſius de bigamiæ diſpenſatione tractatur,S.Thom.d.diſt.37.art.4.& quodl.4. artic.13. Et tametſi Gelaſius Papa dicat ad Pontificem non pertinere ius diſpenſandi ſuper bigamia, vt c.non confidat. diſt.50. Tamen illud verbum Pontifex, pro Epiſcopo accipitur,vt ibi per Archi. & Hug. Eſt enim Summus Pontifex, & minor,vt apud ethnicos quoque Pontifices ſummi à minoribus diſtinguebātur in iuriſdictione,ſcribit Macrob.Saturn. lib.1.cap.15.

Eſt autem perquàm difficilis omnis bigamiæ diſpenſatio,c.ſi ſubdiaconus.& c.Lector.diſt.34 Lucius tamen Papa cū Archiepiſcopo Panormitano bigamo diſpenſaſſe fertur, gl.in d.c.lector.vnde facilius cum bigamo diſpenſari aliquando contingit,quàm cum pęnitente,c.placuit,vt pœnitentes, vbi glo.diſt.50. Propterea Ioannes de Lignano vir vndequaque doctiſſimus,niſi bigamia obſtitiſſet, à Clemēte V.Pontifice Maximo ad Cardinalatum promotus fuiſſet, vt ipſe idē refert ſe de ore ipſius Clementis audiſſe in cap.poſtulaſti.de reſcrip.quamquam Anto.de Butr.in c.ſane.de conuerſ.coniug.hoc Lignani impedimentum nō ad bigamiā referat,ſed ad viuentem adhuc vxorem,nomine Nouellam,Ioannis Andreæ filiam, cui nulla ratione perſuaderi potuit,vt religionē ſubiret, vt vir eius Lignanus Cardinal. promoueri poſſet, iuxta formam c.ſane.& c.vxoratus.de cōuerſ.coniug. Propterea bene dicit ibi, quod plerumq; Pontifices,vt lenius excuſent,quòd nollent agere,cauſas prætēdunt, pars enim beneficij eſt lenis excuſatio: ideo in Cardinalib. promouendis ſolent dare verba generalia,vt ſcribit Felin.in c.ad audientiam. de præſcr.col.1. Iacob.hæc eadem refert in tract.de Concil.lib.2.art.ſecundo.titu.de vocand.ad Concil. circa fi. uerſ. & hanc partem reperio.

Poſſet autem tot multiplicari connubijs bigamia,ut nulla omnino expectanda foret diſpenſatio,quemadmodum in Tobia minore,qui etſi unam duxerit, tamē quia ea ſeptem viros habuerat,octigamus ipſe putari poſſet, ſed verius ille bigamus non fuit,quia cum nemine illa matrimonium cōſummauerat, unde iure merito ex rationibus ſupradictis bigamia nata non eſt, & ideo cum virginem duxiſſet irregularis non potuit eſſe, nec bigamus, Tobiæ c.6.Illi vero qui tot cōmiſcentur connubijs, nō ſolum Poligami putādi ſunt, ſed quadam ratione infames, cuiuſmodi Diuus Hieronymus narrat ſub Damaſo Papa hominem Romæ vigeties vxorem duxiſſe,& omnibus ſuperſtitem fuiſſe; rurſum & mulierem extitiſſe eodē tempore narrat, quę duos ſupra viginti viros habuerat prædefunctos;Hos inter ſe matrimonio iungi cōtigerat,Romæq; magna expectatio orta eſt,uter ipſorum pręmoreretur,cumque præmortua fuiſſet uxor, populus coegit

uirum à lugubri funere abstinere, quinimmo lauro coronatus, palma in manib. tamquam uictor funus sequi iussus est. S. Hieronymus tract. 3. parte 3. epist. 26. Tiraquel. lib. de legib. connubialib. Boer. decisio. 186. in fin. quis ergo hunc negabit in...mem esse, & omni honore indignum?

De Vxoratorum irregularitate.

CAP. XXXIIII.

Altari, qui seruit perpetuam debet seruare continentiam.

Subdiaconis continentiam iussit Gregorius.

1 *Diaconi etiam Apostolorum temporibus abstinebant ab vxoribus.*

Essæi vxores ducere recusabant.

Mulier zelotypa est, & sui nimium amans.

Vxoratus promoueri non potest; nec ad minores, nec ad quodlibet beneficium; nec ad tonsuram.

Vxoratus habens minores in habitu; & tonsura deseruiens alicui ecclesiæ; pro ecclesiastica persona habetur.

Vxoratus promotus per subreptionem characterem suscipit, sed nec tonsuram exercere potest.

Vxoratus vxore renitente promotus ad sacros tenetur vxori debitum reddere; non autem tenetur ad habitum.

Ioannes de Lignano fuisset Cardinalis si vxor consensisset.

2 *Vxoratus non potest fieri Episcopus, uel Cardinalis, nisi vxor intra moniales voueat.*

Episcopi multi promoti uxore in sæculo permanente.

Vrbicus Aruerniorum Episcopus vxori rursum copulatus, pœnitentiam multam peregit.

Franciscus Remolinus uxoratus, fuit Card. dũ illa in monasterio uiueret.

3 *Papa vxoratus, quid facere debeat circa vxorem.*

4 *Vxoratus non dicitur quis, si ante consummationem transit ad religionem ipse, vel vxor, secus si transeat ad sacros ordines.*

Clericus in sacris repetitus ab uxore, si prolem gignat numquam dispensabitur, ut ad altiores ascendat.

Vxoratus etiam occultus, etiam ad simplicia est inhabilis.

5 *Clericus beneficiatus, qui uxorem ducit perdit beneficium, etiam simplex, etiã si vxor ingrediatur monasterium, & fit irregularis*

6 *Vouens aliquam ducere in vxorem, non prohibetur ingredi religionem, dummodo contrahat per verba de præsenti, & non consummat.*

7 *Vxoratus etiam dicitur, qui ita contraxit, si ad tempus contrahere intenderet.*

Papa non potest impossibilia, idest, ut matrimonium quod uere est desinat esse temporis cursu.

Maritus, & vxor possunt concordare, quia habita prole vterque ingrediatur religionem.

8 *Vxoratus non potest esse vicarius Episcopi in spiritualibus.*

Vxoratus magis est laicus, quàm Neophytus.

9 *Græcus vxoratus non potest obtinere Ecclesiam latinam.*

10 *Græcus vxoratus prolem suscipiens non potest ad altiores ordines ascendere.*

11 *Græcus suscepto subdiaconatu, si uxorẽ ducat, ad altiores ascendere non permittitur.*

Græcus contrahens matrimonium post susceptũ ordinem actum ualidum facit, quia castitatis uotum non fecit.

Græcus Episcopus non permittitur retinere uxorem anteductam.

LOnge maior est sacerdotij mũdities in Latinorum, quàm Græcorum ritu; nã si quemcumque laicum ab uxore abstinere ad tempus hortatur S. Paulus, ut orationi uacet. 1. Corin. c. 7. multo magis ministro altaris sublimiora pertractãti; & quotidiana necessitate sacris deseruienti, quotidianam oportet necessario seruare continentiam. Gregor. ad Petrum subdiaconum c. ante triennium. dist. 31. & Beda super Lucã eadem dist. c. sacerdotib. quod & diserte magis explicauit S. Hieronym. contra Iouinianũ, habetur eadem dist. c. si laicus. Primus uero id expresse constituit Gregorius in sub-

ſubdiaconatu.28.diſt.c.nullum. Nullũ, inquit, facere ſubdiaconum præſumant Epiſcopi,niſi qui ſe caſte uicturum eſſe promiſerit, quia nullus ad altaris miniſterium accedere debet, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata. hoc ſcribit Ioãnes Diaconus in uita S.Gregorij lib.2.c.52. ubi habetur tenor totius Epiſtolæ Gregorij ad Petrum Subdiaconum prædictum: quamquam ante illum repperi apud Leonem I.epiſtol. 82.cap.4. uxoratos ſubdiaconos effici non poſſe, quod habet etiam epiſt.90.cap.3. At in diacono,ac presbytero,ut ab uxore abſtinerẽt, & Apoſtoli exemplo docuerunt,& poſtea expreſſim ſtatuit Conc.Carthag.II.cap.2.habetur. diſt.84. c.cum in præterito. Idem & de Epiſcopis.c.Epiſcopos.diſt.31.Antea uero,uel etiam nondum promulgato Euangelio,plurimi extiterunt, qui ab uxorib. abſtinere, ad ſacerdotalem munditiem pertinere putauerunt.ſcribit enim Philo Hebræus in apologetico, Eſſæos uxores ducere recuſaſſe,quòd caſtimoniæ ſummopere ſtuderent,atque matrimonio religionis ſocietatem facile diſſolui poſſe ꝓſpexiſſent, quòd mulier ſe ipsã amet, & zelotypia maxime mordeatur ac uiri mores artificio quodam, atq; lenocinio facile poſſit in peius peruertere; ſi uero etiam liberos pariat, quæ prius aſtute faciebat,eo iam audacter, atque aperte aggreditur,omniq; ui regere maritum conatur;quare huic ſocietati uxor inimiciſſima iudicata eſt:hæc ille, quem retulit Euſeb. Pamph.de præparat. Euang.lib. 8.c.4. de qua re etiam Porphyrius teſtimonium tulit in lib. de abſtinen. à carnibus.4. Eſſæi,inquit, qui tantam in religione ſunt apud omnes auctoritatẽ conſecuti, omnem uoluptatem aſpernantes, quaſi uitioſam præcipue uxorem non ducebant; non quia matrimonium abominarentur, ſed quia mulierum mores cauendos putarent, ita ille; quem & idẽ Euſeb.retulit.lib.9.c.1.ſed & Diuus Hieronymus contra Iouinianum, Priſcos gentiles ſacerdotes,ait,ſtatim atque Deo dicati erant, ſæcularia omnia uſq; adeo deſeruiſſe, ut cognatos, propinquos, liberos, nec uiderent ulterius à die, quo ſeſe Deo deuouiſſent; quæ uerba tranſtulit Speculum ſummorum Pontificum titu. de continent. ſacerdot.cap.81. Iure igitur merito, reiecto Lutheraniſmo, cœlibatum ſacerdotis ſanctiſſimum eſſe omnes cenſere debent, qui conſentiunt cum catholica, & orthodoxa fide, cum uel ethnici ipſi in ſacerdotio abſolutam caſtitatem prædicarent. Hinc eſt, quòd Alex. III. decreuit nullum coniugatorũ eſſe ſacros ad ordines promouendum, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus. cap.coniugatus.& cap. uxoratus.de conuerſ. coniug. quod longe antea in ſacerdotio ſtatuerat Concil. Arelaten.II.cap.2.habetur 28.c.aſſumi. nec à ſolis ſacris excluditur, uerum etiã a minoribus, qui uxorato nullatenus conferri debent,glo.in dicto cap.coniugatus; nec etiam beneficia ſimplicia illi permittenda ſunt, ſed auferẽda.gl.ibi. & eſt tex.in cap.1. & c.diuerſis fallacijs. de cler.coniug. ut expreſſim tradit Hug. in c. quicumque.77. diſt. quem potius ſequor quàm Archidiaconum, qui eo loci uidetur permittere,ut uxoratus continentia non promiſſa, poſſit ad minores ordines promoueri, quod nequaquam eſt admittẽdum, præſertim quia Bonif. VIII. Archidiacono poſterior, expſſim id ſua cõſtitutione decreuit. cap.nullus Epiſcopus.de temp.ord. ubi nec ad primam quidem tõſuram uxoratus admitti põt; ſed ſi iam promotus ad minores ordi-

ordines uxorem ducat, si habitu, & tonsura utatur inter clericos, pro ecclesiastica persona annumeratur, fori quoq; priuilegio gaudet, ut idem Bonifac. VIII. constituit in c. 1 de cler. coniug. lib. 6. qđ hodie intelligendum est, si certę Ecclesię adscriptus deseruiat. Concil. Trid. Sess. 23. cap. 6. & cap. 17.

Sed si per incuriā Episcopi, uel p obreptionem eius, qui coniugium reticuerit, promoueatur ad ordines, uxore castitatem non uouente, character quidem ordinis imprimitur, sed exercere nō potest, nec ullum quidem minorum ordinum. Hug. in c. Eps. dist. 77. quo loco cōcludit exigēdam esse uxoris continentiā, tam in minoribus, q̃ in maiorib. uiro cōferendis: Vnde si etiam minores solum susceperit hic uxoratus uxore non uouēte, eos exercere non poterit, quos contra legis prohibitionem acceperit, d. c. nullus.

Sacros uero ordines subiens etiā uxore renitente, characterem quidem suscipit, sed administrare nō potest. S. Tho. 4. dist. 37. q. 1. tenebitur quoq; uxori debitum reddere; ad habitum uero, uel tonsuram non tenebitur. Alberi. in uerb. ordinatus. 4. at ipsa mortua, non poterit cū alia contrahere, nec sine dispēsatione susceptos ordines administrare, ut fusius diximus sup. c. 4. si uero muliere consentiēte, sed non uouēte, uir ordines sacros susceperit, adhuc illos exercere non pōt, quia Epi auctoritas requiritur, ut ipsam cogat ad uotum continentię emittendū; quæ si nolit, cum possit uirum repetere, ipse ab omni executione abstinere cogitur: sed ea mortua, poterit eos sine ulla dispensatione exercere. Abb. in c. placet. de cōuers. coniu. uidetur sentire S. Tho. 4. dist. 37. q. 1. art. 3. & fusius diximus d. c. 4. Hinc factum aliqñ est, ut uiri alioqui integerrimi sacris initiati non sint ob solam vxoris reluctationem; Idq; præcipue Ioanni de Lignano viro eruditissimo, ac pio contigisse compertum est, quem Clemens V. ad Cardinalatus apicem prouexisset, nisi uxor Nouella Ioannis Andreæ filia, obstitisset, cui nulla ratione persuasum esse potuit, vt tanto honori viri locum daret; scribit Anton. de Butr. in c. sane. de conuers. coniug. quem etiam refert Fely. in c. ad audientiam, de præscrip. col. 1. Iacobat. tract. de Concil. lib. 2. art. 2. tit. de uocan. ad Concil. circa fi. uers. & hanc partem reperio. In maioribus igitur dignitatib. uidelicet Epatu, Cardinalatu, & Pontificatu, ut uxoratus
2 admitti ad eas possit, uxor debet omnino religionem subire; non enim sufficit uotum continentiæ, gl. & Doct. in d. c. sane. de conuers. coniug. & est tex. Concil. Constantinop. 6. c. 48. quod hoc sæculo contigit Francisco Remolino Hispano, cuius uxor lubens monialib. sese iunxit, ut uirum in Cardinalem Alex. VI. promoueret: quorum uterq; uiginti annos uixere in optimo uitæ genere, ille quidē inter Cardinales Epatum Surrentinum honeste administrauit, hæc uero inter moniales prudentissime uixit eo disciplinæ genere: sed & alijs idem contigit, ut narrat Io. And. quem refert Abb. in d. c. sane. de conuer. cōiug. qui & illud addit, quod mulieri nō tm̃ religionis ingressus sit persuadēdus, sed etiam ad id cogi debeat, ex sententia Ioannis Andreę: idque suo tempore factum esse testatur: Priscis tñ temporibus sufficiebat si uxor continentiam promisisset, ut annales sæpissime referunt. Nam scribit Greg. Turon. hist. lib. 1. c. 39. Vrbici Arueniorum Epi uxorem in sæculo permāsisse, in lib. quoque 2. c. 17. idem dixit de uxore Namatij etiam Arueniorum Epi, eodem etiā

lib.

lib.1.c.23. idem ſcribit de uxore Sydonij eiuſdem loci Epi: poſtea uero aliter eſt in Eccleſia cōſtitutum. ſ.ut uxor Epi monaſterium ſubiret, quod iure factum eſt, ne tantæ dignitati contumelia fiat, qualis olim prædicto Vrbico Aruenio-rum Epo facta eſt circa Theodoſij tempora: Nam cum ei uxor conſenſiſſet, ut ad Epatum promoueretur, eaque diu in ſęculo promiſſam continentiam ſeruare non ualuiſſet, tanta temeritate, importunitateq; etiam noctu Epi domum adijt, ut eum ad conſuetos tori complexus attraxerit: Quamobrem pœnitētia ductus Eps, dimiſſoq; ad tempus Epatu monaſterium eſt ingreſſus, diuq; ibi lacrymis culpam diluere conatus eſt, ut ſcribit Greg.Turon.d.hiſt.lib.1.c.39.ſed & ſi tātus error non contingat, tñ uxor moleſta eſſet uiro in attentanda eius caſtitate, ut narrat idem Greg.lib.in glor.confeſſorū c.78. quo loco ſcribit ſeparationem eſſe faciendam ex catholica inſtitutione, & ex canonum decretis.

In Pontifice uero iā electo, ſi ſua uxor manifeſtetur, eſt quidem uxori perſuadendum, ut continētiam uoueat, & clauſtrum ſubeat, ſed ſi nolit, debet Papa ei debitum reddere. Silu.in uerb. excommunicatio. 9.uerſ.7. uel etiam Papatui renuntiare, ex gl.in cap.ſi quis pecunia. diſtinct.79. & ibid. Hug. Archid. & Io. Fantuc.

In alijs autem inferiorib. dignitatib. ſufficit ſi uxor uotum continentiæ emittat extra clauſtrum, gl.& Hug.in c.quia ſunt.diſt.28.& ī c.ſi ſe.ibid.niſi forte uir monachus fieret, uxor uero iuuenis aut ſuſpecta eſſet. nec tunc ſufficeret uotum continentiæ extra clauſtrum, ſed oportet eam ſubire religionem, cap.ſignificauit. de conuerſ.coniug. ut alias diximus.d.cap.4.

Quod uero hactenus pertractauimus uxoratum promoueri nō poſſe, de eo intelligimus, q cum uxore matrimonium
4 conſūmauit; alioquin ſi ante conſummationem alter ipſorum coniugum religionem ꝓfiteatur, uſq; adeo dirimitur matrimonium, ut qui eſt ſuperſtes in ſæculo poſſit aliud quoque matrimonium contrahere, merito poterit ordinari, expreſſim Concil.Trid.Seſſ.24.can.6.Immo ſi quis contrarium aſſereret, non dirimi tale matrimonium, de hęreſi conuinci poſſet, ut ibidē anathema dicitur: ſecus eſt qñ ante conſummationem uir ſacros ordines inter clericos uult ſuſcipere, at nō uult religionem profiteri: eo enim caſu manet matrimonium, ſi uxor non cōſentiat: Ideoq; etſi ordines ſacros ſuſcipiat, tñ ad uxoris petitionem cogitur matrimonium cōſummare, ut in extrauag.Io.22.de uoto. Incipien. Antiquæ: nam cū matrimonium hoc nō diſſoluatur. Abb. in c.2. not.1. de conuerſ.coniug gl.in c.1.de uot.lib.6.ſequitur, ut uxori reddere debitū teneatur, ipſe tñ petere ſine peccato ulterius non poteſt, ut ibi per eos: ad hæc S.Tho.4.diſt.37.q.1.ſed ſi uxor quoque cōſenſerit, ut promoueretur ad ſacros hic uir, ipſa quoque cogitur continere perpetuo S.Thom.ibid.& glo.in c. quia ſunt. diſtin.28.

Quando autem hic uir ordinatus cogitur conſummare, ſic petente uxore, cuius conſenſus nō interuenit, ordinem ſuſceptū adminiſtrare non poteſt. S.Tho. ibid.nec quidem uxore mortua; egebit enim diſpēſatione Papæ. Alberi.in uerb. ordinatus 4. Summ.confeſſ. de uoto.q. 60.& de imped.ordin. q.1.& 2. ſed nec officia, uel beneficia obtinebit. Alberic. ibid.quæ etiam expreſſa ſunt in d.extrauag. antiquæ. Et quamuis Abb.putauerit aliqñ hunc poſt uxoris mortem, non

egere

egere diſpenſatione,tamen cum alijs cõ-
ſentit in c.placet, de conuerſ. coniug.ſ.
quòd diſpenſationem petere debeat; ſi
igitur cogatur ad reddendum debitum
uxori,indeque prolem ſuſceperit,diffici
lius,& forſan numquam diſpenſabitur,
ut ad altiores ordines aſcendat, ex c. 1.
Concil. Toletan. 1. decemnouẽ Epiſco-
porum,confirmati à Leone I.

Hæc autem non ſolum intelligenda
ſunt in eo,q publice habetur uxoratus,
uerum etiam ſi occultum ſit,eum uxora-
tum eſſe;nam ad quaſcumq; dignitates,
quæcumq; beneficia eccleſiaſtica, etiam
ſimplicia,inhabilis cenſetur.text.gloſſ.&
Abb.in c.cum decorem.de cler.coniug.
nec ſuffragari poſſet contraria conſuetu
do,ut ibidem gl. Abb. & Doct.ob malũ
exemplum,quod ex hoc ſurgeret, ut ille
eccleſiaſticis ſtipendijs uiueret, qui ſub
ſæculi militia nempe matrimoniali, mi-
litaret: Propterea etiam ſi uxor religio-
nem ſubire uellet, tñ ipſe maritus, qui
cum beneficiatus eſſet,eam duxit, ita oẽ
5 ius beneficij perdidit, ut per hũc ingreſ-
ſum religionis ab uxore factum,nõ poſ-
ſit ſibi ſaluare beneficium,ne inde lucrũ
capiat, unde pœnam meretur, ut fuſius
hinc inde diſputando cõcludit Archid.
in c.placuit.diſt. 32.Bartholom.Brix. in
quæſt. dominicali. Incip. quidam cleri-
cus cum eſſet:unde illud notabile conſe
quitur,quòd ſi alicuius uxor tranſire ue-
lit ad religionem, uir facillime obtinere
poterit beneficium:at beneficia,quæ an
te poſſidebat, quàm uxorẽ duceret,nul-
lo modo retinere poterit,etiam uxore re
ligionem profitente,& eſt differentię ra-
tio,quia cum beneficiatus tranſit ad nu-
ptias, reddit ſe indignum beneficijs, ita
quòd ad ea redire, aut in eis perſeuerare
non poteſt,glo.in c. 1.de cler.coniug.lib.
6.ſed hic qui cum uxoratus eſſet abſque
beneficijs,uxore uolente intrare religio-
nem, ipſe conſentit, fit dignus beneficijs
renuntians ſæculo, merito habet locum
contrarium ius, quia militat ratio cõtra-
ria;unde recte concluditur, quòd cleri-
cus in minoribus,qui dimiſſo beneficio,
uel habitu uxorẽ ducit, ex hoc efficitur
irregularis.auth.ſed neq;.C.de Epiſco.&
cler.& in corpore unde ſumitur; quæ iu-
ra licet ſint ciuilia, tamen non fuerit in-
congruum, ſi Epiſcopi ſimilia ſua aucto
ritate conſtituant.c. 1.de nou.ope.nunc,
& ideo mortua uxore, difficile admitti
eum ad clerum,propter inconſtantiam;
ſecus ſi retento habitu, & tonſura uxore
duxiſſet, nam non tantopere indignum
ſe fecit eccleſiaſticis honoribus, facilius
enim diſpenſari poſſet.

Inter uxoratos non eſt connumeran-
dus ille,qui iurauit, uel uouit aliquam
pauperem,uel impudicã ducere in uxo-
6 rem; nã quo ad ingreſſum religionis nil
ei obſtat hoc iuramentum, uel uotum;
dummodo contrahat per uerba de præ
ſenti,& poſtea tranſeat ad religionem an
te conſummationem copulæ, hoc enim
licet facere c.commiſſum. de ſponſalib.
Silu. in uerb.religio. 2.q.5. & q.9. ſed ſi
uelit fieri clericus, uel ſacerdos inter ec-
cleſiaſticas perſonas,non tamen ingredi
religionem;puto nõ permitti ei,ut con
trahere poſſit, & poſtea ante copulam
ordinari, quia etſi ordinetur, ab uxore
adhuc cogi poterit ad conſummationẽ
d.extrauag.antiquę; ideo omnino tenet
ſatisfacere iuramẽto,aut uoto,aut ſaltim
ſuper eo diſpenſari ad hoc ut ordinari
poſſit,& ita intelligo Tabien.in uerb.di-
ſpenſatio, num. 12. cum uxoratis etiam
illos annumerabo, qui ad tempus dura-
turum matrimonium contraxerunt, quia
7 illa temporis adiectio eſt inanis,& perpe
tuum eſt matrimonium, & uere uxorati

putan-

putantur. Papa etenim dispensare non potest, ut aliquis contrahat matrimonium ad tempus. argum. Abb.in cap.ex publico,de conuers.coniug.Tab.in uerb. dispensatio.num.6. non enim potest impossibilia,s.ut matrimonium, quod est, desinat esse ex solo temporis cursu, ut ibi.& tex.32.q.2.c.solet.gl.in cap.omne 27.q.2.Illud tamen uerum est, quòd si uir,& uxor ita se iunxerint, ut simul, uel uouerint, uel iurarint, statim habita ꝓle religionem ingredi uelle, licet uideatur matrimonium ad tempus, tamẽ possunt obligari uterque ad ingressum religionis suscepta prole, quia hæc dissolutio non est ex tempore,sed ex implemento conditionis, sub qua uouerunt ingredi religionem;& quia casus euenit, implere tenentur:Ideoque ne nimis procrastinari uiderentur post susceptam prolẽ, putarim ad id teneri eos infra bimestre. arg.d.c.commissum.

Præterea sciendum est,non solum beneficijs,& ordinibus sacris uxoratos carere debere, uerum etiam spiritualibus
8 officijs;propterea uxoratus uicarius Episcopi in spiritualibus esse prohibetur. Nam sicut diximus aliàs, Neophytum hoc munus administrare non posse, ita sane,ac multo magis uxoratus non poterit,qui lõge magis laicus est, quàm Neophytus,hoc tradunt Doctor.in cap.1.de cleric.coniug.lib.6.& in c.in noua.16.q. 7.argum.gl.in c.decernimus.& ibi Dec. colum.13.q.5.de iudic. Silu.in uerb.laicus.quæstio.11. Ideo quando contingit uxoratum uocari uicarium Episcopi, id intelligi oportet esse uel in temporalibus tantum,uel nõ ut uicarium proprie, sed ut Assessorem,ita enim uerbum uicarius est interpretandum. Felyn.in d.cap. decernimus.

Hæc iure merito uera sunt tenenda, quoad Latinos uxoratos,quibus interdictum est transire ad ecclesiasticos ordines; at quo ad Græcos diuersum ius est; nam diuersa sunt impedimẽta.Illud primum est, ꝙ Græcus uxoratus ad Latinã Ecclesiam obtinendam non admittetur,
9 si uxore uti uelit;nam turpi ritu coinquinaretur Ecclesia.Abb.in cap.cum olim. not.2. per illum text. de cler.coniug.citat.Innocẽ. & Host.in c.cum secundum. de tempor.ordin.ubi clarus text.& licet Hostien.putet eum posse admitti ad latinum beneficium cum uxore retinendũ, si inde nullum scandalum oriatur, hoc uerum puto ex dispensatione; nam cum Græci continentiam non uoueant. cap. Nicæna. distinct. 31. & ob id uxore uti tolerati sint ab Ecclesia.cap.ut clericorũ. de uit.& honest.cleric.sequitur,ut re bene cognita,dispensatio concedi possit,& ita concludere uidetur Bartholom.Brix. in dominicali,quæstio.30.quam approbat Abb. in d.c.cum secundum. sed sine dispensatione nullo modo est admittendus.

Huc accedit, quòd & si Græcus uxore utatur in ordine sacro, tamen si inde
10 prolem gignat in ipso ordine, ad altiores ordines ascendere prohibetur ex d. Conc. Tolet.1.c.1.his uerbis.de presbyteris & diaconis, si post ordinationem filios genuerint,ad altiorem gradum non ascendant,qui locus frustra latinis cõuenit, quib. sacerdotium cum uxore non cõcedebatur;ideo Græcis magis cõgruit præceptum. Propterea quicumque canones Græcis uxore uti posse permittere uidentur in sacro ordine, ita intelligendi sunt,ut prolem ulterius non suscipiant, si uelint ad altiora ascẽdere;alioqui sufficere illis debet ordinis suscepti administratio, ut probatur expressim in cap.proposuisti. circa fin. distinctio. 82.

habe-

habetur inter Epistolas Inno.I. ad Exuperium.Epist.3.c.1.sed quia non comperi aliquem nostrorũ, qui de hac re scripserit, saniori iudicio,& correctioni subijcio: Reperio tñ sanctum Epiphanium, cum ab altaris ministerio abiecisset diaconum, quia ea nocte uxori commiscuerat, ex ea die deinceps noluisse unquam uxoratos ad diaconatum promouere, ob commixtionis, & generationis periculum, ut scribit Sym. Metaphr. in uita eius, die decima quinta Maij. Lipo.tom. 6.q. Epiphanius forte meminerat quòd Clemens I. in Epist.2.ad Iacobum fratrẽ Dñi scribens mandauerat, ne quis p̃sbyter, uel diaconus uxori auderet cõmisceri, uel cõmixtus, ne ad altare accederet cuiusuis ministerij gratia, ut habet in c.ministri, dist.81. Sed & in Thessalia, Macedonia, Hellade, & Thessalonicę clericus commixtus uxori antea ductę abijciebatur, ut scribit Socrat.lib.5.c.21.

Græcus quoque suscepto ordine sub
diaconatus, si uxorem duxerit, nec ad al
11 tiores ordines ascendet, nec susceptos
poterit administrare, expressim hoc cau-
tum est in sexta Synodo generali.c.6.his
uerbis, qm̃ in apostolicis canonib. dictũ
est eorum, qui non ducta uxore in clerũ
promouentur solos lectores, & cantores
uxorem posse ducere, & nos hoc seruan-
tes decernimus, ut deinceps nulli peni-
tus hippodiacono, uel diacono, uel pre-
sbytero, post sui ordinationem coniugiũ
contrahere liceat; si autem hoc facere au
sus fuerit, deponatur; si quis autem eorũ
qui ad clerum accedũt, uelit lege matri-
monij mulieri coniungi, antequam hip
podiaconus, uel diaconus, uel presbyter
ordinetur hoc faciat, ita ibi: In hoc igi-
tur casu, etiam suscepto ordine, quicum-
que Græcus contrahit, uerum contrahit
matrimonium, quia nullũ uotum emit-
tit Græcus. Tabien.in uerb. hæreticus, nu.45. Archiep. Flor. 3.tit.29.c.4. Ideo in matrimonio perseuerabit, abstinere tamen debet, etiã ab ipso ordine suscepto; sed si ad religionem transisset Græcus, & postea matrimonium contraheret, nihil faceret, propter uotũ. Tabien.ibid. Imo nec à Papa dispẽsari posse sup tali matrimonio, dixit Tab.ibid.uers.ex qb. patet.

Præterea Gręcus Episcopus, sicut & Latinus uxorem etiam ante ductam retinere non potest. Ideo si retineat, iure uidebitur irregularis; probatur 6. Synodo Constantinopolitana can.12. cuius hæc sunt uerba: Iubet omnino antistites, postquam sunt ordinati, à proprijs uxoribus secedere, ne autem contra quintum canonem apostolicum facere uideantur, qui Episcopis cum uxoribus suis habitare permittit, inferunt, quòd nõ diuinis apostolis aduersantes hoc decernunt, sed statum ecclesiasticum in pulchriorem ordinem prouehi uolẽtes, quoniam Apostoli, cum fides inciperet, ad fidelium imbecillitatem, se magis demittebant: Cum autem Euãgelij prædicatio sit magis ampliata, oportet & Pontifices ad perfectã cõtinentiam, uitam suam dirigere, ne status Ecclesiasticus ullo probro afficiatur; Hæc ibi; unde iure colligimus, si Græcus Episcopus contrauenerit, interdicendam esse illi suorum ordinum administrationem.

Hoc quoque loco congruere uideretur, ut de canonicis impedimentis ageremus, quæ obsunt, ne uxor duci possit: uerum quia Summistæ omnes integros de ea re tractatus scripserunt, sub titulo de impedimentis matrimonij, inutile, & longum esset eorum dicta hic recensere; unicum hoc dicã, scilicet quotquot sunt illa impedimenta, quæ obsunt matrimonio cõtrahendo, tot etiam sunt impedi-

menta ſacerdoti, ne huiuſmodi matrimonijs aſſiſtere poſſit: qui punietur, non ſolum ſi benedixerit, uerum etiam ſi ut parochus audeat auctorizare, ut dicemus infra lib. 3. c. 25.

De ſeruorum irregularitate.

CAP. XXXV.

1 *Seruus quis dicatur.*
2 *Epiſcopus eſſe non poteſt, qui pupillis famulatur.*
Serui alij originarij, aſcriptitij, coloni, & ij repelluntur.
3 *Seruus eſt etiam is, qui naſcitur ex patre in ſacris conſtituto.*
Monachi longe ſtudioſiores in rebus proprijs defendendis.
Seruus nec ad maiores, nec ad minores ordines admittitur.
4 *Seruus factus ſacerdos, an domino ſit reſtituendus.*
Seruorum irregularitas quibus modis ceſſet.
Seruus promotus ad minores ordines, indiſtincte infra annum à domino repeti poteſt.
Seruus factus ſacerdos poteſt alienari cum ſolis obſequijs ſacerdotalibus.
5 *Seruorum filij promoueri non poſſunt.*
Honoratus Abbas ducentorum monachorum, fuit filius coloni aſcriptitij.
6 *Epiſcopatus eximit ſeruum à ſeruitute.*
7 *Ordinatus fieri nõ poteſt ſeruus, ſed captiuus.*
Paulinus I. Nola Epiſcopus ſeſe uendidit pretio.
Seruis, ne promoueantur nõ obeſt ſola uilitas, ſed alia, ut hic.
Aſinius Pollio contemptus à ſeruis Patauinorum.
8 *Serui nimium afficiuntur erga dominos, & è contra.*
Appius Claudius Cacus, ſacra herculanea ſeruis interdicta ſuos docere iuſſit.
9 *Seruus nec ad religionem admittendus.*
10 *Seruus factus monachus per fraudẽ eijcitur.*
Monaſterium quod facile admittit ſeruum debet puniri.
11 *Seruus factus monachus, & à domino repetitus, ſi poſtea libertatem conſequatur, debet redire ad religionem.*
12 *Serui ſine exceptione admittuntur ad baptiſma.*
13 *Chriſtiani ſeruientes infidelibus tã ui, quàm furto ſubtrahi poſſunt.*

QVoniam ab ordinib. repellendos proxime diximus eos, quos alienũ obſequium à diuinis miniſterijs uidetur auertere, illud ex ordine ſuccedit, quod ad ſeruos libertoſve pertinere poteſt: ſeruos accipere debemus eos, qui cuiuſuis alterius obſequijs ſint ſubiecti, ſiue ut mancipia bello
1 capta; nam nullo modo ad Eccleſiæ miniſteria ſunt admittenda mãcipia, quòd per ea obſcuretur ſacerdotij dignitas, & auctoritas minuatur, ut deplorat Baſil. in Epiſt. 8. ad Euſebium Epiſcopum Samoſaten. Inter quos etiam ij ſunt, qui
2 pupillis famulantur; nam ad Epiſcopatum prouehi ille ibi conqueritur: Sunt alij quoq; ſerui, quales ſunt originarij, q̃ cum ex loco ſeruienti nati ſint, ipſa origine ſerui nati dicuntur, uel quia aſcriptitijs ſeruis naſcuntur, ij ex Gelaſij & Leonis Papæ decretis non admittuntur ad ordines, c. generali. & c. admittuntur. diſ. 54. id habet Leo I. epiſt. 1. c. 1. Ipſi uero aſcriptitij, ideo dicti quòd glebæ annos 30. adſcripti, atq; addicti fuerint inuiti; uel uolentes per geminatam ſcriptis obligationem ſeſe ſponte, ita ſe fundo addixerint, ut nec fundus, uel gleba ſine illis, nec illi ſine gleba alienari poſſint, qui etiam indigni ſunt eccleſiaſticis miniſterijs. gl. in d. c. generali. & in c. frequens. eadem diſ. Nam cum colendis agris ſint addicti, nõ ſunt ad ſpiritualia officia idonei; dicuntur etenim etiam ob id coloni, quaſi coloniæ aſcripti: Idem ſi ad molariam coloniam, i. ſi in piſtrinum dediti ſint, ij etenim etiam ſerui ſunt. Plaut. in pſeud. Det nomen ad molariam coloniam, &c. Terent. in And. Daue te in piſtrinum

ſtrinum dedam; & ij omnes quocumq;
noĩe nuncupentur, repellendi ſunt.d.c.
frequẽs.Silu.in uerb. ſeruus . uerſ. Sexto
quęritur.Raym.in tit.de manumiſſ.uerſ.
item ſicut dictum.

Inter hos quoq; annumerandi ſunt,
qui ex patre in ſacris conſtituto naſcun-
tur extra matrimonium,etiam à mulie-
re ingenua; nam in ſeruitutẽ eius Eccle-
3 ſiæ rediguntur, cui pater inſcriptus eſt.
Tolet.Concil.IX.c.10.& c.cũ multæ,15.
q.8.uel eius religionis,quam pater eſt ꝓ-
feſſus.Paleot.lib.de not. & ſpur.cap.28.
nu.2. Quòd ſi pater nulli ſit inſcriptus
Eccleſiæ,in illius Eccleſiæ ſeruitutem re-
diguntur,uel ubi peccatum commiſſum
eſt,uel in qua pater ordines, uel benefi-
cium ſuſcepit. Archid.poſt Hug.in d.c.
cum multæ. Ideo ij nullo modo promo-
ueri debẽt,niſi ea ſeruitute liberati.Hug.
diſt.56.in princ.ſed licet hodie in deſue
tudinẽ ierit, ut iſti nati ex patre in ſacris
poſito,in ſeruitutem redigantur. gloſſ.&
Hug.in d.c.cum multæ.tamẽ quo ad ip-
ſos ordines ſuſcipiẽdos,& ut illegitimi,
& ut infames, aut filij preſbyterorũ pro-
moueri non poſſunt.

Eadem quoq; procedere poſſe uiden
tur in filijs regularium, & monachorũ;
nam cum iure dedantur ipſi religioni in
ſeruitutem,ut iam diximus,difficile pu-
tarim hoc trãſijſſe in deſuetudinẽ:quan-
doquidem regulares, ac monachi longe
ſtudioſiores ſunt,ac uigilantiores in reb.
propriis defendendis,quàm clerici: Ta-
men etiam in deſuetudinẽ tranſijſſe quo
ad regulares ſcribit Abb.in c.1.in fin.de
treug.& pac.Faber.in §.ſeruitus.inſtit.de
iur.perſon.Paleot.d.c.28.num.2.

Prohibentur igitur ſerui ad ordines
promoueri,non ſolum maiores, uerum
etiam minores.Prępoſ.in c.nulli.diſt.54.
Diaz in praxi canon.c.17. Idque uerum
eſt in ſeruis ipſarum eccleſiarum.c.qui
ex famulis.diſt.54. ſicut & in ſeruis pri-
uatarum perſonarum quarumcumq;.c.
1.2.& 3. ead.diſ. qui ſi promoueantur,
characterem quidem ſuſcipiunt.Prępoſ.
in d.c.nulli. poſt Card.ibi,& Diaz.ubi ſu
pra: ſed dominis manet ius, & facultas
eos repetendi,unà cum peculio. c.ex an-
tiquis.ead. diſt.quinimmo ab ipſo diaco
natu,ſubdiaconatu,ac reliquis minorib.
deijciuntur.c.de rebus.c.de ſeruorum.c.
nullus.ead.diſt.

In ſacerdotio autem poſitus ſeruus,ſi
dñs eum repetat,eſt quidẽ reſtituendus,
ſed nullis aliis obſequijs ſeruiet, quàm
ſacerdotalibus, ſ.horis canonicis, miſſę,
4 atq; alijs ſacerdotio congruentib. c.fre-
quens.ead.diſt.quo caſu ſi ipſe ſeruus ſic
ordinatus cõtumaciter renitatur,depo-
ni debet.c.nullus.de ſeru.ord.

Multis autem modis hæc ſeruorum
irregularitas ceſſat: nam ſtatim ceſſante
ipſa ſeruitute,forſan ſuperueniente quo-
cumque modo libertate, promoueri po-
teſt, nec ei obeſt uilitas ſeruitutis præte-
ritæ; obliteratur enim illius memoria.
d.c.de ſeruorum,diſ.54.ſufficitque ſi de
ipſa libertatis aſſecutione conſtiterit au-
thentico ſcripto, quod publice legẽdum
eſt eo tempore, uel paulò prius, quàm or
do conferatur.d.c.nulli,ead.diſt.Secũdo
modo ceſſat hæc irregularitas minimo
conſenſu domini interueniente, uel etiã
ſola conniuentia.Abb.in c.eo libentius.
de ſeru.non ord.gl.in d.c.nullus.ead.diſ.
nam eo ſolo fit ingenuus,ſi dominus cõ-
niueat,qñ hic ordinatur.auth.de sãctiſſ.
Epiſ.§.ſi ſeruus ſciente,tex.in c.ſi ſeruus
ſciente. diſt.ead.54. Tertio modo ceſſat
hoc impedimentum lapſu temporis,ui-
delicet,ſi à die ſcientiæ dñi annus labat,
& non contradixerit,nam non poterit ul-
terius eum repetere,text. & glo.in d.c.ſi

ſeruus

seruus sciente. Ray. in sum. de seru. non ord. in fin. Quarto modo cessat si seruus iam ꝓmotus ad sacros subroget alium seruum domino suo, æqualis pretij, d.c. de rebus. in diacono est tex. in d.c. ex antiquis. in subdiacono est text. in c, miramur. de seru. non ordin. qui canones loquuntur in iam promotis, at in promouendis subrogatio hęc iure nō conceditur; in minoribus uero si quis inscio, uel inuito domino sit ꝓmotus, dum annus pendet à die scientiæ indistincte reuocari potest, nec excusabitur, si subrogare alium domino uelit loco sui. d.c. de reb. & senserunt Goffr. Host. Inno. ut Alberi. in uerb. seruus primo. unde si fuerit restitutus domino, pro mero sæculari, & laico habendus est, carebit quoque fori priuilegio, ac priuilegio canonis si quis suadente, probatur hoc expressim in d.c. ex antiquis & gl. in d.c. nulli.

Quando uero iuxta prædicta seruus promotus ad sacerdotium dn̄o restituitur, cum omnib. functionib. sacerdotio congruētibus, certissimum est eum gaudere fori priuilegio, & dicti canonis arg. d.c. ex antiquis. & d.c. frequens. Immo nec ulterius uendi potest ut seruus, sed liber cum istis sacerdotalibus obsequiis, arg. glo. in c. qui studet. ubi Hug. q. 1. est enim æstimabilis commoditas istorum obsequiorum, ut ibi.

Hæc autem etsi de seruis dicta uideātur, tamen idem quoque erit de seruorū filijs, quia & ij serui nascuntur, & inter
5 originarios adscribūtur, nisi nati sint patre seruo, ac matre ingenua; nam tūc ꝓmoueri libere possunt. c. ult. de seru. non ordin. Paleot. de noth. ac spurijs, c. 15. num. 4. filij etenim seruorum, ut ꝓmoueantur, necessarius est dominorum cōsensus. Ideoque Honoratum Abbatem, qui Fundis ducentis ferme monachis præfuit, cum coloni ascriptij filius esset, liberari à seruitute domini necessarium fuit, ut monachus fieret, & ut promoueretur, patet ex Greg. dialog. lib. 1. c. 1.

Ex supradictis igitur constat sacerdotij characterem liberare hominem à seruili statu; immo & ipsum subdiaconatū, & diaconatum idem efficere, si subrogetur alius seruus. d.c. ex antiquis: de sacerdotio scripsit Raym. in titu. de manumiss. uers. item Episcopalis. per text. in d.c. si seruus sciente. Alberic. C. de Epis. & cleric. auth. sed Episcopalis. idem Alberic. in uerb. ordo secundum: quibus locis dicunt ijdem Doct. Episcopatum seruitute eximere, multoque magis
6 Papatum seruitute liberare probat Ioann. de Imol. in proœmio sexti, quem sequitur Gemin. ibi col. 4. uers. gl. super uerb. seruus. Idem quoque ibi dicit in Episcopo, ut ibi per eum.

Hactenus de ijs, qui antequam ꝓmouerentur erant serui; sed siècontra fiat, scilicet si quis ingenuus ꝓmotus fuerit, an possit fieri postea seruus? certe si se uendat nil agit, si id lucri gratia faciat, aut ob inconstantiam, uel turpitudinem; quia eius commercium haberi non potest, sicut nec aliarum rerum sacrarum.
7 Idem si captus ab hostibus uendatur; numquam iure seruus efficitur, sed magis captiuus dici debet, sed si per pietatem se dedat in seruitutem hostium, uidelicet saluis Christianis ritibus, ac functionib. suorum ordinū, certe hæc subiectio seruitutis fieri ex honesta causa potest, ut scribit Innocen. in cap. nisi cum pridem. de renunt. quem probat. Silu. in uerb. seruitus. §. ultim. cui rei adstipulatur seruitus, quam sponte subierat Paulinus Nolanæ Ecclesiæ pijssimus Episcopus, qui cum Vādalorum tempestate, bona Ecclesiæ alendis pauperibus, & ca-

ptiuis redimendis uendidiſſet, ſeipſum quoque pretio uendidit, ut uiduæ filiũ captiuũ redimeret, qua in ſeruitute Regijs hortis colendis, cum eſſet adſcriptus, tam pie uiuebat, ut uel barbaris ipſis charꝰ fuerit: nouo poſtea Regi ob ſanctimoniã acceptiſſimus libertate donatus eſt, cum alijs multis concaptiuis cõciuibus; magnam etiam frumenti copiã ab eodem dono habuit, qua Nolanę plebi famem patiẽti ſuccurrerat. Sabell. lib. 3. Andr. Eborens. titul. de fid. ſeru. erga dominos.

Et quamquam hactenus ſeruos ab ordinib. expellendos probauimus, ob ipſorum uilitatem, & ordinum excellentiã: Tamen alia etiam ratio eos excludit, ſ. ſuſpicio, ne Eccleſiæ ſint minus fideles. Plerumq; etenim nimia ſeruorum fides erga dominos, & dominorum erga ſeruos efficit, ut plus dominis tribuant q̃ ſibi propriæque libertati, & conſequẽter plus dominis, quàm ipſi Eccleſiæ, cuiuſmodi narrat Bapt. Fulg. li. 6. quòd cum Aſinius Pollio acerbe Patauinos urgeret, ut pecuniam armaquæ præſentarẽt, atq; ob edictum omnes laterent, alio edicto libertatem ſeruis propoſuit, qui latẽ- 9
tes dominos detegerẽt, ſeruorum nemo inuentus eſt, qui propriam libertatem dominorum ſaluti præpoſuerit. hæc ex illo; quæ nobis etiam inſinuant, non tantum ualere forſan eccleſiæ præcepta ad ſeruos in officijs eccleſiaſticis detinẽdos, quantum in contrarium poſſet eorum fides erga dominos; plura de ſeruorum fide erga dominos ibid. ſcribit Fulg. atq; alia Sabel. ipſo lib. 3. Max. lib. 6.

Domini quoq; nimiũ erga ſeruos afficiuntur, ita ut contempta religione illis magis obſequãtur. Nam Hadrianus Cæſar in Antinoi ſerui memoriã ciuitatem ſub illius noĩe conſtruxit, & ludos, & ſacerdotes, ut narrat S. Hieron. de uiris illuſtribus in Egeſippo: ſed & Cn. Plotius ꝓſcriptus cum lateret, & ob id ſerui torquerentur, ut dominum indicarent, miſertus magis eſt ſeruis q̃ ſibi: Nam neulterius torquerentur ſeipſum prodidit, & militibus ſe iugulandum obtulit. Anton. Auguſt. Epiſcopus Illerden. in Plotijs: ſed & Appius Claudius cæcus tantum erga ſeruos affectus eſt, ut ſacra Herculanea, quæ ſeruis per Pontifices erant interdicta, iuſſerit etiam Herculis ſacerdotibus, ut ipſos ſeruos docerent: Quare Deorum ira obcæcatus dicitur, & ſacerdotum uniuerſam familiã interijſſe ſcribit Plin. de uiris Illuſtr. c. 34. Lactan. diu. Inſtit. lib. 2. cap. 8. ſi hæc uera ſunt inter ethnicos, & dæmonia ſequentes, quantò magis uerendum eſt in pia, ac ſinceriſſima noſtræ fidei pietate, quę docet hominem non dominorum tantum affectum exuere, ſed ſui ipſius obliuiſci. Matt. c. 10. & c. 16.

Quamobrem non à ſolis ordinib. arcetur ſeruus, uerũ etiam ab ipſo religionis ingreſſu. Grego. Turon. in uita S. Portiani; nã aut incognitus clauſtra ingreditur, & tunc quia incognitus eſt, non pót ante triennium profeſſionẽ emittere; ſicut alij oẽs incogniti, c. ſi q̄s incognitus, 17. q. 2. immo nec ad ipſum habitũ admittendus eſt ante hoc tempus, ut ibi: quod triennium currit dño à die ſcientiæ, ut repetere eum poſſit, gl. in d. c. ſi q̄s ſeruus ſciente, ſi prope ſit; alioqui ſi in remota regione longius tempus, quàm triennale dño ad repetendum conceditur, d. c. ſi quis incognitus.

Propterea Philoromus preſbyter, & Monachus, qui multæ ſanctitatis fuit, ancillæ filius (licet patre ingenuo) non fuiſſet admiſſus ad profeſſionem, niſi tãto tempore lapſo, uel de conſenſu patroni.

ni.Vide Pallad.Cappad.in uita eius. Idē
etiam dicendum de Sisinnio,qui & mul
torũ uirorum, & fœminarũ Abbas fuit,
& presbyter, cum tñ seruilis cōditionis
esset,ut per eundē Pallad. ibid.sub c.37.

Si uero quasi cognitus admissus fue-
rit,forsan per falsos testes,uel instrumen
ta,quasi indignus à religione eijcitur, si-
10 cut & ab ordinib. per fraudem susceptis
deponit,c.de seruorũ. de seru.nō ordin.
Host.& Alber.in uerb.Religio,secundo.
Raym. de uot.monac.uersi.Item seruis.

Quandoq; tamē etiam ipsum mona-
sterium,quod tam facile seruum ad reli
gionem admiserit punitur;nam si in do-
mini contemptum hortetur seruum ad
religionis uotum,anathema est,ex Cōc.
Chalced. c.4. habetur.16.q.1.c.qui ue-
re.& 17.q.4.c.si quis seruum. quod ue-
rum est, si monasterium scierit seruum
esse,quòd si nescierit,& ante triennij lap
sum eum ad professionem admiserit,su
perueniente postea dño, non restituetur
seruus iam professus, sed monasterium
tenebitur domino erogare pretiũ serui.
Raym.tit.de uot.monac. uers.itē seruis.
si uero nondũ professus sit,domino qui-
dem restituitur cum peculio,sed ab ipso
cautio exigitur,ne hunc seruum puniat,
d.c.si eius seruum.

Sed si contingat seruum iam profes-
sum dño restitui,quęritur,an si postea ex
manumissione, uel alio modo libertatē
11 consequatur,teneatur redire ad religio-
nē? dicebat Gul. Nas.nō teneri sicut nec
coniugatus,qui professus est uxore inui-
ta;nam ea mortua non tenetur ad clau-
strum redire.c.quidam intrauit. de cōu.
cōiug. sed melius sensit Hug.in d.c.si q̃s
incognitus;nã si seruus quo ad Deũ libe-
rã habet uoluntatē,potuit sese Deo deuo
uere,cōsequēter cessantib.obsequijs dño
debitis, tenetur satisfacere ꝓmissis Deo
factis,quod nō est in cōiugato,qui nullã
habet uoluntatem liberã uxore uiuente:
& ideo licet uotum cōiugati non tenue-
rit,tñ uxore mortua peccat,si ad mona-
sterium non redeat.gl.in c.nos nouimus.
17.q.2. & hanc sententiam est etiam se-
cutus Alberic.in d.uerb.Religio.2.

Hũc uero casum de seruis ad religio-
nem nō admittendis, intellige procede-
re in quolibet obnoxio,siue ascriptitio,
siue originario,uel colono, mãcipio,cu-
riali, ratiocinijs obligato, & liberto, ut
expresse scripsit Hug.in d.c.si quis inco-
gnitus.& Ray.in d.uers.item seruis.

Ad baptismum autē serui admittun-
tur sine ulla exceptione;nã siue mãcipiũ
sit,siue originarius, ascriptiua, colonus,
uel quis alius obnoxius, pōt inuito dño
ad baptismum transilire.Conc. Matiscō.
1.c.10.& 54.dist.c.pręsenti,nam & uete
ri lege idē constitutum fuerat,Deuter.c.
23. Nō trades,inquit,seruũ dño suo,qui
ad te confugerit: quo loco ait Caiet.ser-
uum fugientem a dominis ad cōuersio-
nem Israeliticam fieri prosellytũ, & libe-
rum, & habitare posse ubilibuerit intra
populũ fidelem;sic & hic baptizatus ser-
uitute eximitur,& dño restitui nō debet.
C.de episc.& cler.l.Deo nobis.§.ijs ita.

Illud tñ uerum est,ꝙ si dominus seruũ
suum instet sibi reddi; audiendus quidē
est infra trimestre,sed loco serui restituit
illi pretium aureorum duodecim, quis-
quis ille seruus fuerit: quòd si quasi par-
uum pretiũ renuat,nil vltra ei offerri de-
bet: habetur Aurel. Conc.IIII. c.18. &
d.Cōcil.Matisc.c.10.quod pretiũ si nul
lus offerat,tenetur ipse seruus ꝑ eleemo-
synarum quæstum cōquirere,c.fraterni-
tatem.ubi gl.dist.54.quę uera sunt in ser
uis ad baptismum uenientib. diuersum
ius est in baptizatis,qui infideliũ seruitu
ti sunt adstricti; nam ēt per uim sunt ex-

torquendi ab ea seruitute, c. mãcipia. dis. 54. senserũt etiam Host. & Raym. quod
13 ui, uel furto subtrahere possumus Christianos seruiẽtes infidelib. nec ad pretiũ restituendũ ullo modo nos teneri, pręsertim si inter ĩfideles, & Christianos bellũ uigeat, & eorum sentẽtiam ꝓbat Silu. in uer. furtũ. q. 6. quòd si nec furto, nec ui seruus subtrahi possit, ꝑtio redimi à piis personis debet: quo casu redẽptori nullũ dñium acquiritur, nec ius patronatus, argum. instit. de noxal. §. dñs. solum enim pretium hic redemptor debet repetere, argu. 36. q. 1. c. de raptorib. si tñ hic redimens protestatus sit sese aĩo repetendi redemisse, alioquin si tacuerit, quia pietatis causa fecisse præsumitur, nulla debetur pretii restitutio, arg. ff. de reli. & sump. fun. l. si quis. §. sed interdũ. quod Goff. & Host. senserunt; ut refert Alberic. in uer. Iudæus secundo: concurrentibus uero plurib. redemptorib. potest ep̃s cui malit gratificari, s. ut potius unus, quàm alter ad redimendum admittatur. arg. c. cum auctoritatem. de iur. patron.

De Libertorum irregularitate.

CAP. XXXVI.

1 *Liberti prohibentur promoueri.*
Libertus non consequitur libertatẽ, uel facultatẽ promouẽdi, etiã si dominus monachus fiat.
Liberto promoto non licet iniuriari ecclesiæ dominæ.
2 *Liberti priuatarũ personarũ, si eis cõsentientib. promoueantur, ipsi, & proles sunt oĩno liberi.*
3 *Libertus promotus tenetur ad sacerdotalia obsequia præstanda domino.*
4 *Libertus promotus, non potest deserere ecclesiã cui est adscriptus.*
5 *Patronus cõsentiens liberto ut promoueatur, nõ potest sibi reseruare nisi operas spirituales.*
6 *Libertus an inuito domino possit monachari.*
Liberti plurimũ student patronorũ utilitati.
P. Catrenus libertus sese ĩ patroni rogũ iniecit.
Panopio monumentum amplũ cõstruxit seruo.
Lupus libertus.
Aper libertus.

Liberti qm̃ plurimis operũ generib. patronis adstringunt, eodẽ iure cẽseri debent, quo & ipsi serui: nã etsi liberi sint, quia tñ nimium
1 obnoxij sunt, ꝓmoueri prohibentur ex Cõc. Elibertano, c. 80. hr̃ dist. 54. c. prohibendum, quo loco etsi de libertis priuatarũ personarum dictum sit, tñ & ad eos libertos idẽ pertinet, qui ecclesiasticis personis sunt obnoxij, arg. c. nullus Ep̃orũ, ead. dist. cõsiderata ratione posita ibi in tex. nam etsi patronus liberti monachus fiat, adhuc tñ ipse libertus ꝓmoueri non potest, ut tradit Lau. quẽ refert Archi. in c. ult. & ibid. Hug. dist. 54. At si libertus sit, non certæ cuiuspiam personæ, sed alicuius ecclesię poterit eius ecclesię prelatus, uel promouere eũ, uel ut promoueatur consentire, indeq; plenam libertatẽ consequetur. c. qui ex famulis, ead. dist.

Plena autem libertas cũ temperamento intelligenda est, nõ enim licebit ecclesię olim suæ dominę iniuriari, aut cõtra eã testimoniũ ferre. c. de famulis. de seru. non ord. tenebitur etiã ad honestas operas, & ad licitas negociationes. c. diaconi. 12. q. 2. quę obsequia ipso iure reseruata censentur, etiã si non exprimant. Ray. in tit. de seru. nõ ord. uers. circa. & Alber. in uerb. seruus, primo. in princ. text. in c. Ep̃s qui mancipium, & c. octaua. c. de libertis. 12. q. 2. qui si huiusmodi honestis obsequiis cõtrauenerit, in seruitutem reuocari posset, non sola ingratitudinis ratione. d. c. octaua. & de seru. non ord. c. de famulis. & c. nullus. uerum etiam ob malos mores. c. qui ex famulis. d. distin. quæ obsequia debita esse intelliguntur
2 solis ecclesijs patronis; alioqui priuatarum personarum liberti, si eis consentientibus promoueantur, nullo adstringuntur

guntur obſequio,nec ad operas fabriles, nec obſequiales,c.quicumq;.ead.diſt.54. Raym.d.uerſ.circa.in fi.ita quòd nec ipſorum filij libertorum poſſint ullo obſequio grauari: licite enim promoueri poſſunt,nec pp ingratitudinem reuocari in ſeruitutem poterunt à ſuorum parentũ patronis.gl.in c.de libertis. 12.q.2. ſed in patrona Eccleſia diuerſum ius eſt : nã eius libertorũ filij honeſtis obſequiis grauari poſſunt eccleſiæ præſtandis,ſicut & ipſi liberti,quãdo ſuſcipiunt ordines. d. c.de libertis.& c.longinquitate.ead.q.2.

Quæ omnia procedunt patronis ſciẽtibus,& tacentib.hos ſuos libertos ad ordines ſacros promoueri; nam ex ipſo ordine plenam conſequuntur libertatem ; ſed ſi patronus neſciat, eo caſu, quia hic libertus ob ingratitudinẽ à patrono reuocari non poteſt in ſeruitutem , ut dixi per glo.in d.c.de libertis,ne penitus dño ignoranti præiudicium fiat,putarim aut æſtimationem operum fieri,aut per ſubſtitutum obſequia præſtari poſſe;uel etiã
3 ut ipſe ſacerdotalia obſequia præſtet in horis canonicis,miſſis,atque alijs ſacerdotio congruentib. argum. c.frequens. diſtinct.54.

Eſt autem animaduertendum quantum tempus effluxerit à die ſuſcepti ordinis huic liberto:nã ſi annus, uel triennium , quaſi neglexiſſe ius ſuũ patronus putabitur, ſicut diximus in ſeruo ꝓmoto,capite proximo ſuperiore.

4 Huc pertinet quæſtio , nũquid libertus Eccleſiæ ad ordines admiſſus, perpetuo teneatur eidem Eccleſiæ deſeruire ? & ſane tenebitur, ſi in ipſa ꝓmiſſione ſuſcipiendi ordinis fuerit expreſſum ; ſed puniri contraueniens nõ poteſt, niſi monitus contumax extiterit. c eo libentius. de ſeru.non ordin. & in cap.nullus clericus,ubi Abb.eo.tit.ſed ſi expreſſum non fuerit,libere poterit ad aliam tranſire Eccleſiam,ut ibid.idem tradit Ray.titu.de ſeru.non ordin.uerſ.circa.& ideo hodie inſpiciendum erit,cui Eccleſię fuerit intitulatus, uel inſcriptus : nã ei ſoli debet ſeruire , & ab illa diſcedere non ualebit ſine licentia,ut patebit infra lib.3.titu.de deſer. prop.eccleſ.

Ad hunc eundem tractatum pertinet inueſtigatio illa,ſi laicus patronus ꝑmittat liberto ſuo,ut ad ſacros ordines promoueri poſſit,an reſeruare ſibi ualeat cõ
5 ſuetas operas? Ray.in d.tit.de ſeru.non ordin. uerſ.ſed nũquid putat poſſe ſolas ſpirituales,ſ.horas canonicas,miſſam, & ſimilia ſacerdotalia reſeruare ex ſentẽtia Alani,& Ioann.quos ſequuntur omnes , ut uidetur Alberi.in uerb.ſeruus primo, circa princ. pro quibus eſt arg.c.ſignificatum. de præb.c.ſignificaſti. de electio. in fi.tradit Abb.in d.cap.nullus.de ſeru. non ordin.quib.reſeruatis,ſi libertus ꝓmotus non paruerit ob contumaciã deponi poſſe, at in ſeruitutem propter hãc ingratitudinem , non puto redigi poſſe , quia hoc non eſt priuilegium priuatæ ꝑſonæ,ſicut eſt eccleſiæ.gl.in d.c. de libertis.Ray.d.tit.de ſeru.non ord.uerſ.Item in liberto Eccleſiæ nota tria ſpecialia. Et ſi qui ſunt qui dicant contrarium, quòd ſcilicet reuocari poſſit, intelliguntur in libertis Eccleſiæ,ut Abb.in d.c.nullus.& Ioann.And. & ita procedit text.in d.c.eo libentius.

Ad hæc quoque bene cõgruit alia inueſtigatio,an libertus ĩſcio,uel inuito pa
6 trono, poſſit monachus fieri , ſed iã hoc explicauimus ſupra capite proximo , an ſeruus monachari poſſet : nam quod de ſeruo in hac re canones dicũt,idem oĩno iuris eſt , & in liberto, expreſſim ſcripſit Hug.in c.ſi q̃s incognitus, 17.q.2 arg.ad idem Ray. in tit. de uot.monac. uerſ.itẽ

ſeruis. pro quo uidetur glo. in c. ut lex. in uerb. profeſſi. in fi. 27. q. 1. ſed in liberto hoc certum eſt, quòd profeſſio eum eximit ab obſequiis patroni, quaſi maiori dño ſe dediderit, niſi in fraudem patroni, id fecerit potius, quàm mente ſeruiẽdi Deo, quo caſu fraus illi patrocinari non debet, ſed puniri.

Libertos autem nõ ea ſola ratione ab ordinibus excludendos ducimus, quòd obnoxij ſint patronis in pręſtatione operarum, uerum etiam quòd plerumque plus patronorum utilitati, & honori ſtudeat, quàm eccleſiæ, aut ſuæ; quemadmodũ liquet ex Sabel. lib. 3. qui refert P. Catrenum Philotimum iam libertate donatum, & omnium bonorum hæredem relictum fuiſſe, uſq; adeo affectum erga defunctum patronum, ut in mortui rogum doloris impatiens ſeſe coniecerit: uiciſſim quoque patroni erga libertos plus æquo afficiuntur, quandoquidem uel publicis monumentis, & libertorum gloriam ex ſua, & ſuam gloriã ex libertorum fide aucupantur; cuiuſmodi narrat de Panopione Max. lib. 6. qui amplũ olim ſeruo ſuo conſtruxit monumentũ, quo teſtatus eſt ſe plurimum debere illi, quoniam ne patronus occideretur, pie patroni perſonam ſimulauit, & occiſus eſt: patronus uero ſeruatus, ſtudent etiã quandoque patroni nimium libertorũ immortalitati, cuiuſmodi uetuſtiſſimũ indicat epitaphium, quod Rauennæ adhuc uiſitur, hoc rudiuſculo carmine inſcriptum, in ſepulchro Theodorici ad S. Mariam Rotundam.

D. O. M.

Lupo, & Apro.

Vna Ioannis domus hos produxit alumnos,
Libertatis opus contulit una dies;
Naufraga mors rapuit pariter, quos iunxerat u-
Et duplices luctus sic periniqua dedit. (nus;

Quare quia difficile, & patroni auertũtur ab hoc affectu erga libertos, & difficilius liberti à ſtudio patronorum, ęquũ eſt eos non promoueri, aut ad monacatum admitti, niſi cauſa plene cognita, & cũ obſeruatione canonum, de quibus ſupra diximus.

Explicit Liber Primus.

DE

DE IRREGVLARITATIBVS ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS

LIBER SECVNDVS.

De Monachorum impedimentis Canonicis.

CAPVT PRIMVM.

1 *Monachis olim non erat necessarius annus probationis*

2 *Monachis professioni subijciendis, quæ ætas, & quæ tempora seruanda.*

Anno probationis pendente, non est accipienda prima tonsura, nec alius ordo per prælatos monasterij.

3 *Monachus susceptus pretio à claustro eijcitur.*

4 *Monachus ad claustrum anno probationis pendente adferre non potest, nisi sufficientia ad victum, & vestitum.*

5 *Canonicus nemo fieri pactione potest, ut bona sua sint illi loco præbenda.*

6 *Monachus per uim nemo se ad claustrum conferre debet.*

Monachus perseuerans in religione per quinquennium, non potest allegare se per vim ingressum esse.

7 *Dolus, uel falsa causa non uitiant professionẽ religionis.*

8 *Hermaphroditus non potest esse monachus.*

Votum mulieris factum in claustro masculorum obligat eam ad claustrum mulierum.

9 *Monachus non potest habitare inter clericos, sine superioris licentia.*

Monachus non potest fieri Vicarius Episcopi, sine consensu superioris.

Monachus non potest fieri delegatus Papæ, nisi expresse de monachatu fiat mentio.

Monachus non potest esse defensor, uel procurator, aut quodlibet publicum munus exercere.

Monachus non potest Episcopus nominari, nisi à Papa.

Monachus potest à Papa fieri Episcopus, etiã inuito superiore.

10 *Monachus factus Papa tenetur sese restituere suo superiori.*

Papa potest claustralem educere inuito Abbate, maxime ut tractetur de eo eligendo in Papam.

11 *Monachus suscipiens ordines contra Anathema Abbatis fit uere irregularis.*

Clerici omnes Episcopo inferiores sine vlla licentia possunt transire ad religionem.

Episcopus sine Papæ licentia fieri monachus non potest.

12 *Monachi sæculariter uiuentes eijci possunt.*

Monachi ob nullum delictum deponuntur, sed in arctius monasterium detruduntur.

Monachus qui per uim est ingressus, non debet sponte egredi; sed proponere hoc debet corã superiore

13 *Monachus factus Episcopus debet adhuc uti suo habitu, non rochetto, alioqui sit excommunicatus.*

Eremitæ uagantes puniendi.

Monachus proprium habere non potest, nec de licentia superiorum.

Monachus vnus in prioratu constitui non potest.

Monachi leges; aut physicam legentes puniendi.

Clerici oẽs in dignitate positi leges; vel physicam legentes puniendi, ut hic.

Monachi per se; non per procuratorem eligere debent suos superiores.

Monachi non seruantes interdictum sunt irregulares.

14 *Monasterium ingredientes pœnitentiæ causa, non possunt ad sacerdotium promoueri.*

15 *Episcopus missus ad ministerium pœnitentiæ causa, ulterius pontificalibus fungi non potest*

Vrbicus Episcopus ob peccatum trãsiit ad monasterium; & postea rediit ad Episcopatum.

Apostata monachus numquam administrare permittitur; nec inter clericos; nec monachos.

Monachus quando de una religione ad aliã transire possit.

Monachus malus uix bonus clericus esse põt.

Monachi sine patentibus recedẽtes à claustro, ut apostatæ puniendi, & iustas causas, quas habent perdunt.

Monachorum trãslatio quomodo fieri debeat.

Monachi extra claustrum degentes ab ordinario puniri possunt.

Monachus degens extra claustrum prædicare non potest.

16 *Abbatibus non tot irregularitates obsunt, quot clericis.*

Abbas esse potest infamis, uel aliter irregularis.

Abbas esse potest cæcus, & aliter mutilatus.

Maiolus cæcus cæcos illuminabat.

Abbas inobseruans regulæ, & negligens deponi potest.

Florentini licet sint negligentes in rebus ecclesiasticis, tamen in proprijs sunt solertissimi.

Monachos admittens ad professionem, ante legitimam ætatem, qua pœna puniatur.

17 *Abbas plurimis monasterijs præfici non potest.*

Monachus idem duobus monasterijs ascribi non potest.

Abbates duo eidem monasterio præfici non possunt.

Monachos duos uno lecto decumbere indecens est.

Monachus in claustro alterius habitus non debet habitare.

Papiæ una Ecclesia duabus religionibus deseruit.

Mediolani una Ecclesia duabus religionibus deseruit.

Vnio beneficiorum diuersarum diœcesum non fit.

Monachus unius habitus alteri præfici non potest.

Monachus factus Episcopus, potest præesse monasterio diuersi habitus.

Beneficia regularia solis regularibus conferenda.

Monachi baptizare non debent.

Baptismus, & confirmatio pari iure censentur in multis

Regulares usurpantes officium parochi sunt ipso facto excommunicati.

Regulares absoluentes à casibus Synodalibus, vel à pœna & à culpa sunt ipso facto excommunicati.

Monachi simplicium beneficiorum sunt incapaces.

18 *Monachus potest ad parochialem assumi, ex consensu apostolico, & approbatione Episcopi.*

Monachus minus legitime translatus, nec ad regularia beneficia admitti debet.

Monachus inter curiales uiuere prohibetur.

Monachus de claustro educi potest ab Episcopo pro Ecclesiæ suæ negotijs, saltim abbate sciente.

Monachi quos authores legere debeant, ut discant monastice uiuere.

Libros gentilium legere detestabilius est Episcopis, & monachis quàm si hæreticorum libros legant.

QVoniam hactenus seruorum, ac libertorum negotium prosecuti sumus, ex ordine succedere uidetur, ut monachorum nonnulla perquiramus impedimenta; nam etsi plurimæ irregularitates, tam ipsis, quàm clericis communes sint, ut opportune suis locis iam diximus, & aliàs dicturi sumus; tamen hoc loco præcipue quædam pertractandæ sunt, quæ solas ad monachorum personas spectare possunt. Atque illud imprimis sciendum
1 est, quòd olim annum probationis expectari

pectari non fuerat necessariũ;erant enim alia alijs monasterijs tempora præfixa professioni faciendæ, ut scribit Raym. in tit. de uot. religios. uers. Quæro circa uotum. text. in c. statuimus. cum gl. & Doct. in c. ad Apostolicam. de regular. Hodie uero ex Concil. Trident. Sessio. 25. c. 15. omnino labi annus integer debet, quo pendente, nemo etiam uolens ad profes-
2 sionem est admittendus, nec ante sextũ decimum ætatis annum; alioqui ita irrita est professio, ut his duobus temporibus non obseruatis nulla inducatur obligatio, ad quemcumque effectum; ut ibi expressim decretum est, quòd etiam, ut anno probationis pendente nemo ad ꝓfessionem admittatur iusserat Alex. IIII. habetur in cap. non solum. de regular. libro 6.

Hoc igitur probationis anno nõ perfecto, ad nullum omnino ordinem ꝓmoueri posse in claustro; nec de licentia superiorum claustralium, nec quidem ad primam tonsuram, iussit Greg. Epist. 23. lib. 8. habetur 19. q. 3. c. monasterijs. scribit Raym. in titu. de Neophyto. uers. itẽ Neophytus: eundem secutus est Goffr. ut refert Silu. in uerb. religio, 5. uers. decimo quęrit. & iusta rõne constitutũ est, ut nec ad primam tonsuram hic promoueri possit; quia si contingat postea anno nõdum completo illud genus religionis deserere, fieret fraus ordinariis, à quibus habenda erat licentia; quæ fraus præcauenda est. gl. Ioan. And. in c. Abbates. in uerb. conuolauerunt. & ibid. Gem. & Lapus. de priuileg. lib. 6.

Sed & infra hęc tempora prohibetur promoueri in Abbatem, uel quamlibet regularem prælaturã, ut fusiùs diximus supra cum de Neophyto ageremus; quo loco licet dixerimus Neophytũ, seu Nouitium, i. dum probationis annus pẽdet posse eligi, & consecrari in Episcopum; Tamen illud uerum non est, in eo, q uouit se religionem ingressurum; & ob hoc uotum iam claustrum subierit, nondũq; annus lapsus sit; nam nõ poterit fieri Episcopus, quia cum hic teneatur professionem emittere antequam ad Episcopatũ admittatur. cap. per tuas. de uot. Silu. in uerb. relig. 2. uers. 20. & ꝓfessionẽ hodie emittere nõ possit, nisi lapso anno, sequitur necessario annum esse expectandum, tam ad emittẽdam professionem; quàm ad Episcopatum obtinendum.

Vitium quoque esse potest in modo, quo quis claustrum subit; nam si pretio
3 id fiat, tam qui admittitur, quàm qui admittit ad habitum, uel professionem excluduntur ab illo monasterio, uel conuentu, & in aliud arctius retruduntur. c. de regularibus. de simon. nec dispensari ad ipsum primum monasterium possunt, nisi de nouo fiat admissio, quæ fieri non debet, nisi cum aliud arctius monasterium reperiri nõ potest, Lateran. Cõcil. sub Innocen. III. c. 64. habetur d. c. de regularibus. & cap. quoniam. ubi plene per Doct. de simon. & pręterea ad sacros ordines ascendere non permittuntur, ex eod. Concil. Lateran. habetur in cap. monachi. de stat. monac. Iccirco dum probationis annus pendet, nemo plus adferre ad claustrum potest, quàm quod ad uictum, & uestitum sufficiat: alioqui ana-
4 themati subijcitur contraueniẽs ex Cõcil. Trid. Sessio. 25. cap. 16. Ex quibus sedata est illa ingens altercatio canonistarum, & Theologorũ, de illo qui uniuersa pro se alimenta adferenda in monasterium paciscitur, an id facere possit sine simonia, de qua re S. Thom. 2. 2. q. 100. & fusius Silu. in uerb. simonia. uers. 15. quæritur. Canonistæ omnes in d. cap. de regularibus.

Propte-

Propterea si quis in canonicum Re-
gularem uellet cooptari, & ex bonis suis
5 sibi ad alimenta quasi prębendam erige-
re uellet, & ad id pactum præcederet, in-
curreret simoniam . c. tua nos. ubi Doct.
de simon. Immo etsi liberaliter sine pa-
ctione omnia bona, uel maiorem partẽ
eidem cõuentui donasset, inducitur prę-
sumptio simoniæ. Silu. in d. uerb. simo-
nia. uers. 13. quæ multo magis uera sunt
in eo qui uelit fieri Canonicus sæcularis,
ut per Docto. locis citatis.

Maximum quoque uitium est si quis
uim claustro inferat, ut in religione ad-
mittatur: nam nulli dubium esse debet,
6 eum non esse admittendum, sicut nec ij
admittendi sunt, qui aliquem ad profitẽ
dum ui impulerint, consuluerint, patro-
cinium, auctoritatemque præstiterint. ar
gum. Concil. Trid. Sessio. 25. c. 18. quo
loco hæc decernit quo ad ipsas monia-
les, & pari ratione ea turpitudo uersatur
in monachis : unde is, cui hæc uis illata
est, etsi quinquennio in religione perse-
uerauerit, adhuc non uidetur adstrictus
ex ea professione; nam infra hoc tempus
suas uiolentię causas prætendere potest,
coram ordinario, uel quouis suo superio
re: sed post quinquenniũ non est audien
dus, quoniam uis illa deficere uidebitur,
ex Conc. Trident. d. Sess. c. 19. ante enim
nõ tenet ea professio meticulosa ob me-
tum, qui cadat in constantem uirum. c.
1. de ijs quæ ui uel met. sed sicut postea
posset ratificare, de regul. c. porrectum.
7 & c. sicut nobis. ita hoc tempore lapso
ratificasse uidetur.

Dolus autẽ uel falsa causa, ob quam
quis professus est, nõ uitiant professionẽ,
quia dolus non uidetur quando factus
est melioris conditionis, nisi qñ dolus
dederit causam directam & immediatã
professioni, ut sentit aperte Raym. tit. de
uot. monac. uers. sed quid si non metu:
de ijs Silu. in uerb. Religio. 3. q. 11. quo
loco indistincte putat, nunquam dolum
allegari posse, ad annullandam profes-
sionem; sic nec proderit allegatio falsæ
causæ, ut ibi per eum de sententia Host.

8 Sexus quoq; indignum reddit clau-
stro Religionis eum, qui masculus non
sit: nam si Hermaphroditus iam eum re-
ijciendum diximus supra, cum de eo p-
prio in titulo ageremus: multo magis fœ-
mina inter uiros admitti non debet, nec
si profiteatur inter eos, obligatur: sed ex
ea professione obligatur, ut intra monia-
les in religioso uoto perseueret. argum.
in c. quod interrogasti. 27. dist. ubi Hug.
& Archid. hoc scribunt : ligat enim tale
uotum, tametsi corrupta intentione fa-
ctum. Silu. in uerb. religio. 3. q. 9. Fuerunt
tamen quamplurimæ mulieres spiritu
sancto ductæ, quæ & sanctissimæ, & ca-
stissimæ intra monachos incognitæ uixe
runt, de quibus fusius diximus supra
cap. 28. lib. 1.

Præterea uero monachis interdicta
sunt plurima, quæ tamẽ clericis cõgrue-
re possunt : Illud est in primis quòd sci-
licet monachus ad clerum aspirare non
potęst, non habita Abbatis licentia, ut iu
9 sit Gregorius dist. 58. c. nullus. Idem in
Concil. Carthag. V. habetur eadem d.
si quis. Abbate uero, uel superiore col-
tiẽte ad omnes ordines inter clericos cõ
gregari posset ex decreto Siricij Papæ ha
betur 16. q. 1. c. monachos. alioqui supe-
rioris consensu non interueniente, nullũ
omnino, uel minimum Ecclesiæ ordinẽ
accipere ei licet. Abb. in c. quod Dei ti-
morem. de stat. monac. nec officio uica-
rij Episcopi defungi permittitur, si Ab-
bas ab initio contradicat, uel nesciat,
nec eo casu uidebitur posse admitti, ut
sit delegatus Papæ; nisi expressim de mo-
nachatu

nachatu habita ſit mentio in literis. Rot. deciſ. 283. in antiq. propterea Abbate inſcio, nec ab Epiſcopo poteſt deputari ad eccleſiaſtica negotia. Rot. ibid. & eſt tex. in c. q uere. 16. q. 1. nec defenſo, iudex, uel procurator, aut quodlibet publicum munus exercere, ex Pelagij Papæ decreto. c. de præſentium. ead. q. 1.

Qua ratione, atq; alijs multis, monachus in Epiſcopum nominari non pōt, per electionem alterius, quam Papæ, ut de hoc, & de omnib. alijs ordinib. eſt expreſſum 18. q. 2. c. quàm ſit. uerſ. pariter. & 16. q. 1. c. ſi quis monachus. & c. legi. in fi. & gl. in c. quã ſit de elect. in 6. in uerb. conditio. Ideo enim dixi, Papæ uoluntatem ſufficere in monacho eligẽdo in Epiſcopũ; quia ſi Abbas reluctetur, cogi poteſt ad conſentiendum; uel etiam eo inuito, tenebit prouiſio propter neceſſitatẽ, uel utilitatem Eccleſiæ. Silu. in uerb. religio. 7. q. 9.

Hinc illud ſuccedit, ut monachus in Papam eligi non poſſit, ſine Abbatis licẽtia: Immo electum Abbas repetere pōt. gl. in d. c. quàm ſit. 18. q. 2. in uerb. ordinandum. Ipſe autem electus, ſicut alijs omnibus ius redderet, ita & Abbati ſuo reddere debet, ſeſe quoq; compellere ad
10 clauſtrum proprium redire. Archid. in c. ſi quis pecunia. diſt. 79. ſed quia Papæ iam electo nulla penitus exceptio obijci poteſt, ideo hic perſeuerabit in Papatu; nam & ſi eiuſmodi Cardinaliũ electionem de monacho factam Abbate inuito, uel inſcio, nullam eſſe ipſo iure ſenſerat Ioan. Andr. in nouell. Tamen contrarium, & melius ſentit Abb. in c. licet. notab. 4. de elect. & ibidem Card. q. 28. Iacobat. de Conc. lib. 3. art. 1. uerſ. & idem in infante: intelligendo hæc ut dixi infra lib. 4. c. 20. Papa uero dubio procul poteſt monachum inuito Abbate, de clauſtro extrahere, ipſumq; inuitum aſſignare in ſocium alicui, uel etiã ſecum tenere. 1. q. 1. c. filium. 9. q. 3. c. ult. 14. q. 3. c. reſiſtit. Eadem quoque ratione, ſi Papa uelit tractare de ſucceſſore ſibi eligendo (quod poteſt, non autem ipſe eligere poteſt. Spec. in c. ubi, de electio. in 6.) poſſumus defendere, quòd & ad hunc effectũ poterit monachũ, inuito Abbate, de clauſtro educere, ut de eo in Papam eligẽdo tractetur inter Cardinales.

Cum igitur Abbatis ignorantia monachis obſit, ne promoueri poſſint, multo magis officiet Abbatis expreſſa inhibitio: eſt enim grauius delictum monachi nõ parentis ſuperiorum inhibitioni; præſertim quoad ordines ſuſcipiendos. c. ad aures. de temp. ord. quòd ſi forte inhibuerit Abbas ſub anathematis pœna,
11 tunc contraueniens ordineſq; ſuſcipiẽs, fit uere, & proprie irregularis, nec ſuſceptos adminiſtraturus, nec ad altiores aſcenſurus, de eo qui furt. ord. ſuſcep. c. 1. Spec. titu. de diſpenſat. §. iuxta. uerſ. item promotus. Silu. in uerb. irregularitas. q. 3. quo loco dicit, ſolius Papæ futuram eſſe diſpẽſationem, pręſertim ob id quod hodie habetur Concil. Trid. Seſſ. 14. cap. 1. de ref.

Econtra uero quilibet clericus, etiam curatus infra Epiſcopum, ſine ulla Papæ licentia ad monachatum tranſire poteſt. Hug. in d. c. quàm ſit. & melius S. Tho. 22. q. 185. & q. 189. Epiſcopus uero nullo modo ſine Papæ diſpenſatione ad religionem tranſire poteſt. 7. q. 1. c. temporis. & c. ſeq. S. Thom. d. q. 189. Alberic. in uer. Epiſcopalis ordo. Abb. in cap. poſt tranſlationem. col. ult. de renunt. niſi forte propter crimina, aliamve legitimã cauſam deponatur: nam ad monachatũ admittitur, unicum ſcilicet calamitoſorum refugium: Papa uero abſque dubio poteſt

test renuntiare papatui, & ſubire monachatum, ut contigit Chriſtophoro Papę, ut refert Naucler. gener. 31.

Monachis prętereа multa alia obſunt impedimenta ne in clauſtro verſari permittantur; nã ſi ſæculariter uiuant, ideſt,
12 ſæculi curis ſint impliciti, & cum ſæcularibus, ac laicis nimium familiariter uiuant, & dum ab Epiſcopo ob id corrigãtur contradixerint, eijci poſſunt; immo ſi integrum, ac totum collegium, uel monaſterium hoc modo ſæculariter uiuat, oẽs illinc excludi poſſunt, admiſſis monachis alterius ordinis, c. relatum, ne cleri. uel mon. Et cum dicimus monachos à clauſtro eijci, non ita intelligas, ut uagari permittantur, quaſi non ulterius religioni, uel clauſtro obligati: quia quotieſcumque de monachis deponẽdis, & eijciendis agitur ob quoduis delictum, nõ fit actualis depoſitio, ſed in aliud arcti⁹ monaſterium detruduntur. c. fi. de regular. tradit Dec. in cap. cum non ab hoĩe. col. 1. uerſ. dicit Abbas. citat Anto. Butr. ibidem, uel in clauſtro ad ſæcularia officia deputantur nihil commune habẽtes cum alijs ſanctis monachis, ut conſtat apud Pallad. Cappad. cap. 13. in uita Stephani monachi: nam incorrigibilis quidam monachus ibi hoc modo fuiſſe depoſitus commemoratur.

Sæculariter quoque uiuere uidentur ij, qui habitum non deferunt, nam etſi forſan iuſtam cauſam habeant illud dimittendi, quia forſan per uim, uel metũ profeſſionem emiſerint, tamen ſponte dimittere non debẽt; nec cum habitu clauſtrum deſerere, ſe coram ſuperiore ſuo, & ordinario cauſas ſuas deducere debẽt ante lapſum quinquennium; alioqui contrafacientes arctius in monaſterio detruduntur, & tamquam apoſtatæ puniendi.
13 Conc. Trid. Seſſio. 25. c. 29. quinimmo ſi monachus fiat Epiſcopus, in tantum tenetur vti habitu monachali, quòd ſi eũ depoſuerit rochetro utens, erit ipſo iure excõmunicatus. Card. in cle. ne in agro. in princ. in 3. q. de uit. & hon. cler. p text. in c. 2. ne cler. uel mon. lib. 6. Iaſ. in auth. ingreſſi. col. 3. in limi. 2. ad fi. C. de epiſc. & cler. Viuere quoq; dñr ſæculariter illi, quos uulgus eremitas appellat, qui ſine ulla congregatione uagantur cum habitu ad libitum ſumpto: nam non ſunt pmittendi euagari; ſed cogendi, ut deſeruiãt certis pijs locis, uel aſſumant aliquẽ monachorum habitum ſub obediẽtia, ut patet ex 6. Synod. generali. c. 42.

Ad eandem rẽ pertinet ſi monachus proprium peculium habeat: nam ſicut moriens intra clauſtrum nõ eſt ſepeliendus, nec pro eo oblatio fieri poteſt, ita uiuens ab altaris communione repellẽdus eſt ex Lateranen. Concil. & c. monachi. de ſtat. monac. Hodie uero nec quidem de ſuperiorum licentia monachis peculium concedi poteſt, nec ad uſumfructũ, nec ad uſum, nec ad aliquã adminiſtrationem uel commendam, nec in ſuperfluam ſupellectilẽ, alioqui biennio actiua, & paſſiua uoce priuatus eſt, ex Conc. Trid. Seſſio. 25. c. 2. præter alias Regulę, & conſtitutionum pœnas, ut ibi: eiſdem quoq; rationibus conſtitutum eſt, ne monachus unus tantum in Prioratu conſtituatur: dubium enim uidetur ne ſæculariter uiuat quamobrem canonice hoc illi interdicitur. Ex Conc. Lateranen. cap. monachi. de ſtat. mon. & de Capell. monac. c. ex parte.

Phyſicam quoq; legentes, uel iuri ciuili legendo operã dãtes monachi ultra duos menſes ab ordinum promotione deijciuntur omnino, & excõicati ab omnibus euitandi in choro, in menſa. cap. & ſimilibus. omnium poſtremi habendi

ſunt

sunt ex Concil. Turon.c.non magnopere.ne cleric.uel mon.nec super ijs ab Episcopo,uel Superiore dispensari possunt, sed à solo Pontifice. gl.& text.in d.c.non magnopere.& ideo ex hoc ueram, ac ꝓpriam irregularitatem incurrunt.Specu. in tit.de dispensat.§.iuxta.uers.item irregularis,quæ pœna non solis imposita est monachis,sed & omnibus clericis in dignitate,uel personatu positis, cap.ult.ne cleric.uel mona.in sexto. Specul.eodem loco.Silu.in uerb.irregularitas. uers.22. Diaz in praxi canonica. cap.54. Rebuff. in tractatu nominationum, q.5.nu.15. cum seq.Quæ intelligenda sunt si principaliter physicam,uel iura ciuilia legant; alioqui si secundario,aut per occasionē, nō est locus istis pœnis.Gomes.in regul. Cancell.de non toll.ius quęs.q.3.

Monachi etiam,qui in eligendis superiorib.media persona procuratoris id faciūt,etiam si absentes sint,aut si ipsi præsentes,non secretis uotis electionem celebrent,irritam faciunt electionem : is uero q̃ eligi se forma hac nō seruata passus est,fit inhabilis ad omnia officia in religione obtinenda,ex Concil. Trid.Sessio. 25.cap.6.

Electione quoq; actiua,& passiua priuantur, & uere irregulares fiunt monachi,qui interdictum ecclesiasticum non seruauerint.c.is qui. de sent. excommu. lib.6. Armil.in uerb.interdictum.num. 57.& latius dicemus, cum de cēsura interdicti agendum erit.

14 Illi etiam qui pœnitentiæ causa, ob commissa delicta, quantumuis occulta, aut leuia ingrediūtur monasteria,prohibentur sacerdotium adipisci, cap.si ille. dist.50. & sunt inter irregulares adscribendi.Speculat.in titu.de dispens. §.iuxta.uersicu.item accedens. quod intellige de eo,qui per iudicē cogitur ad eam pœnitētiam in monasterio faciendam:alioqui si sponte accesserit,nullo iure prohibetur ordinari ad maiores ordines, & sacerdotium. tex.enim in d.c.si ille.loquitur,de eo,qui petijt sibi imponi, non autem de eo qui sibi ipsi hanc pęnitentiam imposuit.

Quando igitur a superiore in monasterium mittitur etiam ad certum tēpus, licet ad altiora non possit ascendere, tamen in susceptis administrare non prohibetur.glo.in dicto c.si ille.si sit Episcopo inferior,alioqui si Episcopus,aut spō-
15 te, aut à superiore iussus pęnitentiæ causa,monasterium sit ingressus, omnis spe destituitur defungendi suis pontificalib. muneribus, ex Concil.Constantinopol. de quo habetur,septima quæstio.prima. cap.hoc nequaquam.& in cap.post translationem.de renunciatio. Aliquando tamen ex causa dispensaretur,ut olim Vrbicus Aruerniorum Episcopus,qui quoniam importunitate uxoris in sæculo iam dimissæ rursus copulatus fuerat,pęnitentia ductus monasterium subiit lacrymis culpam diluturus : & tamen postea Episcopatum recepit, ut scribit Gregor. Turon.histor. lib.1.c.39.

Apostasia quoque plurimum officit monachis; nam ea durante ordinatus, susceptum ordinem non administrabit, nec quidem post pœnitentiam,nisi à Papa dispensetur. Speculat. in titu. de dispensat.§. iuxta. uersicu. decimo tertio. text.in capit. ultim. de apostat. & quinquagesima distinct.cap.placuit.cum cap. sequen. quod uerum est in apostata à fide, uel totali religionis fuga; alioqui si unam religionem illicentiatus deserat, & ad aliam transeat, nec prohibetur ordinari, nec ordinatus administrare, c.ex parte. de tēp.ord.glo.in d.c.ult.de apost. sed si in hoc transitu de una religione

ad

ad aliam sit natum scandalum, uel alius illicitus modus; non poterit administrare, nisi à superiorib. suis dispensetur, uel absoluatur; nam licet genus apostasiæ uideretur, non tñ uera esset apostasia, quę adeo reddit irregularem, quod nęc inter monachos administrare quis posset, nec inter clericos. Concil. Arelaten. II. c. 25. habetur, d. c. placuit. Diaz in praxi canonica. c. 104. cui rei adstipulat quod scribit August. ad Aurelianum epist. 76. Monachum malum uix bonum clericum esse posse, habetur 16. q. 1. omnia etenim ministeria interdicuntur ijs monachis monasticam uitam deserentib. ex Conc. Tarracon. c. 9. habetur 16. q. 1. c. monachi è monasterio: Propterea nouo iure monachi, qui ab ascriptis conuentibus sponte recedunt, etiam prætextu accedēdi ad superiores non uocati nec missi, uel nisi per patentes in scriptis litteras, de licentia fidem faciant, tamquam desertores, seu apostatæ puniendi sunt, ex Concil. Trident. Sess. 15. c. 4. Sed ij, qui prætextu meticulosæ professionis spōte, ac non petita licentia, claustrum, aut habitum deserunt, apostatę iudicantur; nec ulterius causas suas, etiam iustas prætendere, aut deducere possunt. Cōcil. Trid. d. Sess. c. 19. ut supra diximus. Illis uero monachis, qui de una religione ad aliã arctiorem spōte trãseunt, nil obest, quin & ascendere ad altiores, & susceptos administrare possint dispensatione non curata, d. c. ex parte. & ibi Abb.

Verum, quia hæc facilitas concedendæ translationis inducere consueuerat abusum Religioni perniciosum, quia uidelicet per hanc occasionem superiores licentiam concedebant monachis trãslatis standi extra claustrum, ex quo uagandi, & apostatandi materia tribuebatur, constitutum est eod. Concil. Trident. ne hæc translatio ordinis ad ordinem fiat, nec ad professionem admittatur, nisi ut in ordine ipso, ad quem transfertur sub sui superioris obedientia perpetuo maneat in claustro; ac taliter translatus, etiã si canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata omnino incapax existat. Sess. 14. cap. 11. Propterea qui extra claustra degunt, etiam cum superiorum suorum licentia ab ordinario, ut Apostolicæ sedis delegato puniri, ac uisitari possunt. eod. Concil. Trid. Sess. 6. c. 3. Quamobrem sicut nec sacra mysteria; ita nec prædicationis munus exercere poterunt ij degentes extra claustrum, & extra obediētiam suarum religionum uiuētes. eod. Conc. Trid. Sess. 5. c. 2. adhuc multominus prædicare poterunt ij, qui habitum penitus dimiserint, cũ apostatæ sint. eod. Concil. Sess. 25. c. 19.

Sed & ipsi ordinum superiores, ut puta Abbates certa quædam habent impedimēta canonica quominus officio suo
16 fungi possint: nam non omnes irregularitates quæ obsunt clericis, obsunt Abbatib. nam Abbas fieri potest quantumuis infamis, uel aliter irregularis, si prudēs sit, admittetur saltim ex facili dispēsatione, gl. in c. tuam. de ætat. & qual. glo. in c. exposuisti. de corpo. uitiat. argum. c. accedens. dist. 50. sicut & illiteratus esse potest Abbas. scribit. Pan. in c. ult. de ęta. & qualit. Quinimmo Abbas esse potest cæcus, sicut de S. Maiolo referunt, qui cũ Cluniacensis monasterij monachus cæcus esset sapientiæ, ac sanctitatis merito factus est Abbas Maticensis, nec illi obfuit cæcitas, quin alios cæcos curaret, surdos, mutos, ac claudos sanaret, qui & se ipsum proculdubio sanasset, nisi patientia eum reddidisset illustriorem. Marul. lib. 5. Andr. Eborens. tit. de patiēt. sic etiã reliqui mutilati manu, uel oculo effosso,

uel

uel claudi,uel surdi,si prudentes sint,admittuntur,ut Abbates fiant. tex.& glo.in d.c.exposuisti.& d.c.accedens. quod tamen ita intelligendum est,si scienter mutilatus fuerit in Abbatem electus, alioq; si eum eligeretur Abbas tacuerit mutilationem, amouendus est ab Abbatia. id expressum est in litteris Innocentij III. ad Episcopum Militen. Sed si imprudēs sit, aut negligens in obseruatione Regulæ,& ipse, & grex sibi commissus deponi debet, c.cum ad monasterium. de statu monac. argum. c.relatum. ne cleric. uel monac.sed nec solum ob negligentiam, uerū etiam ob alia deijci Abbas debet, nam si non sit sobrius,castus,misericors, obediēs præceptis diuinis,cautus, discretus,humilis,propter hos defectus deponitur.c.si quis Abbas. 18.q.2.quod idē esse in alijs omnibus prælatis probat ibi Hug.Hæc autem forte non procederent in Florentinis prælatis, quoniā præsumuntur diligentes.Gomes.in regul.Cancell.de nō iud.iuxta formam, q.16. Ancharan.consil.305. Tamen possumus dicere illud procedere in cura rerum suarum priuatarum;secus in cura rerū suarum ecclesiasticarum, ut expressim scribit Gregor.habetur,dist.85.c.Archidiaconum Florentinum.

Inter negligentes, & inobseruantes Abbates ponuntur ij, qui monachos ad professionem admittunt ante legitimā ætatem;nam ultra alias pœnas,sunt ipso iure suspensi ab omni alia receptione ad professionem, c.non solum.de regular. lib.6. cui suspensioni si contrauenerint, non quidem uidentur fieri irregulares secundum Gemin.ibi. sed ab ea suspensione absolui à Papa debent,si temporalis sit suspensio, sed si perpetua possunt & à superiorib.qui huius delicti participes non fuerint,gl.in d.c.nō solum.Silu. in uerb.religio.3.quæst.17.

Abbas autem quantumuis diligens, & regulæ obseruantissimus,diuersis mo-
17 nasteriis præfici prohibetur: nec ei suffragari potest ullus consensus,aut dispēsatio monachorum, uel cōuentuum,c.ult.de relig. domib. quo loco aperte liquet, quòd sicut multis locis monachus unus prefici non potest,ita nec multis locis subesse, nec diuersis monasteriis adscribi ex Concil.Lateran.c.13.quod habetur, d.c.ult. Eadem ratione putarim quòd sicut duo Episcopi in una diœcesi constitui non possunt,eodem Concil.Lateranen.c.9.c.quoniam.de offic.ord.ita nec duo Abbates eidem monasterio,per illum text.& eius rationē; monstrum.n. uideretur: sicut indecens quoque est, ut duo monachi uno lecto decumbant,uel in cella communi, non quia monstrum sit, sed ad suspicionem tollendam de laicorum mentibus. Concil. Turonen. II. canon.10. quod etiam in clericis procedere debet,ut ibi.

Habet quoq; monstri speciē,ut unius ordinis monachus, alterius ordinis uel habitus, claustrum inhabitet religionis causa,clem.1.de elect.quod antea fuerat Concil.Hispalen.constitutū. c.in noua. 16.q.7. Et quamquàm multis locis unica Ecclesia duobus religionum institutis,ac regulis deseruiat, ut Papiæ in sancti Augustini Ecclesia à monachis eius ordinis,& alterius ordinis S.Petri in cello aureo communiter seruitia Ecclesiastica, & diuina officia exhibeantur. Tamē diuersa sunt claustra,alterum à dextro,alterum à sinistro latere Ecclesię: ita quòd neutri ad alterius claustrum possunt accedere, habitationis causa; nec habitus, nec uotum sumi potest in altero claustro,quàm in eo, cui subijci uult, propter tex. in d.Clem.1. cū gl.in uerb. mona-

monasterijs: quę dicit etiam Mediolani fuisse duo collegia, ad obsequia unius Ecclesiæ S. Ambrosij, uidelicet collegiũ monachorum,& collegium canonicorũ regularium sub diuerso habitu, atq; instituto, ita ut suas electiones pro more suo utrique faciant, sine ulla commixtione. Ad hæc pertinet, quod constituitur in Conc. Trident. quòd beneficia diuersarum diœcesum uniri simul prohibentur Sessio. 14. c. 9. ubi idem dicitur de monasterijs,& de quibuscũq; piis locis.

Istis concinne est, quòd monachus diuersi habitus, uel instituti, non potest pręfici in Abbatem, uel præpositum (quocumque nomine nũcupetur) monachis alterius habitus, uel instituti, d.c. in noua.& d. Clem. 1. Quod adeo uerum est, quod etsi cõmunis sit Ecclesia, uel Chorus, ut in præfata Ecclesia Sancti Augustini Papiæ, uel in Ecclesia Sãcti Ambrosij Mediolani, nihilominus alter alteri ordini non præficietur. glo. in d. Clem. 1. in uerb. monasterijs: Hoc tamen non ꝓcedit in Episcopatu; nam si monachus in Episcopum ꝓmoueatur, poterit præesse non solum cathedrali clericorum sæcularium, uerum etiam quorumcumq; regularium diuersi habitus,& professionis. d. Clem. 1. ad fi. ubi gl.& Doct.

Ipsa quoque beneficia regularia, cum uacant, solis regularib. conferenda sunt, eiusq; ordinis, atq; habitus, quale est monasterium ad quod spectant; tenentur. n. eum habitum gerere, & regulam seruare. Concil. Trid. Sess. 14. cap. 10.

Simili pręterea ratione monachis interdictum est, ne ea tractent, quæ sęcularibus tantũ clericis, aut laicis congruũt: Nam nec baptizare possunt, nec in baptismo compatres fieri, 18. q. 2. c. peruenit ad nos.& de consecr. dist. 4. c. non licet Abbati. & c. monachi sibi,& 16. q. 1. c. placuit. ut habetur Concil. Antisiodòren. c. 25. dispar enim est professio monachi,& horum cõpatrum; nam commatres illos habere incongruum est. d. cap. non licet Abbati. deinde, qui fiunt compatres, quodammodo fideiussores fiunt eorum, quos de fonte suscipiunt, cũ eos erudire in fide teneantur. c. uos ante. de consecr. dist. 4. merito hoc pondus incõgruum est monachis, qui sese de sæculo exemerunt. Idem putarim dicendũ esse in compatre ratione chrismatis; nam eadem militat ratio, & causa in utroque: nam quoad hoc parificãtur baptismus, & chrisma. c. in cathechismo. c. non plures. c. in baptismate. de consecr. distin. 4. Huc spectat quod religiosi parochiale officium usurpare prohibentur, nam eucharistiam,& extremam unctionem nemini dare possunt absque proprij parochi licentia sub Papalis excommunicationis pœna. Clem. 1. de priuileg. eandẽ quoque pœnam incurrunt solennizantes matrimonia, uel absoluentes excommunicatos in casibus sedi Apostolicę reseruatis, uel excommunicatos a synodalibus uel prouincialibus statutis, uel à pœna & à culpa: Istis enim omnibus casib. excommunicationẽ Papalem incurrunt. d. Clemen. 1. quam intellige iuxta declarata per Caietan. in uerb. excommunicatio. cap. 64.

Beneficiorum quoq; incapaces sunt monachi,& uix quibusdam exceptis casibus ad beneficia dispensantur, nam ad simplicia, & ea quæ cura animarum carent, non admittuntur nisi ex dispensatione Papę. Abb. in c. super eo, de regula. nec ad canonicatum in ulla collegiata ecclesia. Abb. in c. quod Dei timorem. de stat. monac. Episcopi uero dispensatio non sufficeret, ut ibi, quod non solũ in canonicatu procedit, uerum etiam in omni

omni præbenda, decanatu, uel quacumque dignitate, aut personatu in Ecclesiis collegiatis; nam ea obtinere nõ possunt. Ioann. Andr. in Nouell. super d.c.quod Dei timorem, post Hostiens.ibi, ut scribit Silu.in uerb.religio.7.uers.quinto. si autem collegiata Ecclesia ad regulares spectaret, monachus alterius monasterij eiusdem tamen ordinis, ad canonicatũ eius Ecclesiæ promoueri posset. Silu.loco citato, ex sententia Abb.in d.c.quod Dei timorẽ. At ad curata beneficia consueuerant monachi, qui ad prædicandũ erant idonei, & ad curam administrandam, charitate feruentes dispensari.d.c. quod Dei timorem. presertim si de ordine regularium canonicorum existerent,
18 ut ibi: nam siue curata parochialis, siue curata collegiata esset, pari ratione & facultate dispensabantur. Silu.in d.uerb. religio.7.q.3.& 4. hodie uero non nisi difficile dispensantur in curatis sæcularibus; quòd si aliquando Episcopus ob clericorum penuriam forte dispensaret ut monachus alicui curatæ preficeretur, id fieri non posset inconsulto Abbate, uel eo superiore, penes quẽ est auctoritas dispẽsandi suos monachos, ut extra claustrum degant, qui si consentire nolint, & magna sit clericorum penuria, cogi ad consentiendum possent per Metropolitanum, uel alium. Ioan.And.in d.c. quod Dei timorem. Silu.in d.q.3. Ordinarij uero monachorũ, idest ij, qui guardiani, uel priores nuncupantur, consentire non possunt, ut eorũ subiectus monachus obtineat curam animarum, etiã ab Episcopo delatam; sicut nec facultatem habent concedendi, ut extra claustrum quis degat. Siluest. dicta quæst. 4. in fine.

Et tametsi regularia beneficia siue simplicia, siue curata, monachis ipsis pro arbitrio superiorum conferri possint. cap. uisis. 16.q.2. Siluest. d. q.3. nec solum conferri possint, sed etiam conferri debeant. Concil.Trident.Sess.14. cap.10. tamen in curatis illud obseruandum est, ut ad eam exercendam monachi etiam à superioribus electi, non admittantur, nisi consensus, & approbatio Episcopi per examen facta accesserit, eod. Concil. Tridentin. Sessio. 25.cap.11. Episcopus enim non semper consentiet, ut quilibet monachus, quantumuis idoneus admittatur; nam si quis monachus extra claustrum degat, etiam si canonicus regularis existat, aut quispiam monachus de una ad aliam religionẽ minus canonice sit translatus, nullo modo admitti debet, nec ad curata, nec ad simplicia, etiam regularia, eodem Concil.d.c.11. d.Sess.decima quarta. Est enim hoc institutum in pęnam extra claustra degentiũ, & eorum qui minus canonice de una religione ad aliam transferuntur, ut ibi constat.

Monachis præterea interdictum est, ne inter Curiales uiuãt, uel ut ratiocinijs publicis incũbant. c.de præsentium. 16. q.1. Quinimo curiæ obnoxij, uel ad ratiocinia obligati, si ad religionem conuerti uelint, admittendi non sunt, antequam illis se se nexibus eximant. cap.legem.dist.53. Hug.in cap.si quis incognitus. 17.q.2. Raym.in titu.de uot.monac. uersicul.item seruus, quo loco hos obnoxios comparat seruis, quo ad religionis ingressum; præsertim si sub perpetua obligatione teneantur, ut scribit Archidiac.in dicto cap.legem. ex sententia Bartholom. Brix. in quæst. dominicali. incip. potestas quidam. & Hug.in dicto cap.legem. Propterea si de curiali quis fieri monachus nõ potest: quanto magis de monacho quis effici curialis non poterit;

terit; Concil. Calced. 1. c. 4. & c. qui uere. 16. q. 1. & Clemen. 1. §. quia uero, de stat. mon. sed quia curia Episcopalis piã continet causam, monachus potest in ea uersari, & magistratum pro Epo gerere, & delegatus Papę fieri, si de monachatu in suis patentib. literis fiat mentio: imo ab Epo de claustro educi potest pro Ecclesiæ negotijs, dumtñ hoc ipsius Abbas scierit, alioqui eo contradicente non liceret. Rot. decis. 283. in antiquis & supra diximus.

Sed quia parum esset monachis nosse impedimenta, quæ ipsis obsistunt, nisi etiam didicerint quibus modis eorum uita instituẽda sit: ideo cum de ea re agere modo non sit nostri propositi, sufficere putaui si referam qui de ea studiosius scripserũt: legat B. Ephręm Edissenæ Ecclesiæ diaconum, libro sermonum eius: uideat B. Basilium in tomo 2. operũ eius sermone de Ascẽsi. eundem in libro de instit. monac. uideat Ioan. Chrysost. tom. 2. inter sermones 25. serm. 20. uideat Cęsarium Episcopum Arelaten. homil. 9. uideat S. Bernardinum sermon. 63. in paruis: quos omnes recenset Lipom. uit. Sanct. tom. 2. in calce operis: uideat & S. Hieronym. ad Rusticum monachum: Caueat autem à legendis libris gentiliũ, deterius enim uidetur quodãmodo eiusmodi codices euoluere, quàm hæreticorum. Concil. Carthag. IIII. c. 16. habetur dist. 37. c. Episcopum.

De Episcoporum, Archiepiscoporum, & Patriarcharum proprijs Irregularitatibus.

CAP. II.

1 *Episcopi, & alij prælati suspendentes, uel excõmunicantes, aut interdicẽtes, aliter quàm in scriptis, quomodo puniendi.*

2 *Episcopo Pontificaliter celebrare non licet, nisi in propria diœcesi.*

Pontificalia quomodo liceant extra diœcesim

Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi in Pontificalibus parificantur.

3 *Benedictio solemnis extra diœcesim dari non potest.*

Benedictio aufert peccata uenialia.

4 *Pontificalia possunt exerceri in loco exempto constituto infra diœcesim.*

5 *Episcopus in loco exempto non potest mandare, ut coram se Pontificalia exerceantur.*

6 *Episcopi in locis exemptis nullum actum contentiosæ iurisdictionis exercere possunt, secus in uoluntarijs.*

7 *Pallium ubi, & quando deferri possit.*

8 *Pallio semper, & vbique uti, solius summi Pontificis est.*

Pallio uti non licet in solemnibus missis mortuorum.

9 *Patriarcha, utentes pallio ubi, & quando non debent, potest deponere.*

10 *Pallium ab Archiepiscopo infra tres mẽses debet peti.*

Archiepiscopum se nominare non potest, qui pallium non obtinuit, nec aliud Archiepiscopale facere.

Pallium unius alteri commodari non potest.

11 *Archiepiscopis non licet deputare suffraganeos suos in uicarios, ut ipsi dissidiæ studeant.*

Episcopus in seruitijs Archiepiscopi non excusatur à residentia.

Archiepiscopus crucem ferre potest, solum in sua prouincia.

12 *Locus erectus in episcopatum non est exemptus sed alterius diœcesis.*

Patriarchæ quatuor Constantinopol. Alexand. Antioch. Hierosolym. toto orbe crucem deferunt.

Patriarchæ quatuor solemniores non possunt crucem deferre præsente legato de latere insignis utente.

Episcopi irregulares à quo sint absoluendi, seu dispensandi.

Pastoralis liber S. Gregorij omnibus Episcopis necessarius.

TAmetsi toto hoc opere pleraque ad irregularitatem spectantia in ordinibus suscipiẽdis, uel susceptis administrandis, etiã ad Episcopos, Archiepiscopos, Patriar-

Patriarchas, atque alios consimiles pertinere possint; Tñ quædam sunt canonica impedimẽta, quæ eis specialiter obesse solent; nam aut locus, aut tempus consecrationis eis canonicum adferunt impedimentum, ut dicemus cum de tempore, & cũ de loco propriis titulis agendum erit. Sed & ob personas in quas ꝓprium episcopale munus exercent, possent incurrere canonicam censuram, ut dicemus illis titulis, quib. de ordinatorib. tractandum erit, lib. 3. sicut & in modo exercendæ iurisdictionis; nam si ueniant ad sentẽtiam excommunicationis, suspensionis, uel interdicti non seruata forma iuris scilicet in scriptis, & causa
1 non cognita, seruatis terminis secũdum formam, c. sacro. de sentent. excommun. & c. 1. de sent. excommu. lib. 6. peccant, & minime canonice, immo iniuste faciunt, c. nemo 2. q. 1. & d. c. sacro: sed ipsis Episcopis certa pœna à iure non imponitur sicut imposita est alijs prælatis inferioribus, qui ex tali omissione formæ fiunt ipso iure suspensi per mensem, ita quod si interim tales prælati inferiores se misceant diuinis, erunt ipso facto etiã irregulares à solo Papa dispensandi. c. 1. de sent. excommu. lib. 6. Silu. in uerb. excommunicatio, primo. §. sciendum est quarto uers. quæ monitio.

At loquendo de usu pontificalium in genere, circa quæ multa uersantur impe
2 dimenta, certum est nemini licere pontificalibus uti, idest in pontificalibus celebrare, nisi in propria diœcesi & iurisdictione; extra uero eam nequaquam, nisi accesserit consensus ordinarij, & hæc est uerior sententia, quæ fuit Hostien. quam probat gl. magna in Clemen. Archiepiscopo, de priuileg. quam etiam cõfirmat Concil. Trident. Sess. 6. c. 5. de reformat. & ideo chirotecas cum annulo, baculũ, & caudatam uestem, deferre non poterit nisi eodem ordinario consentiente, siue sit Patriarcha, siue Archiepiscopus, siue Episcopus. Silu. in uerb. Patriarcha: isti enim tres in hac parte Pontificalium pa-
3 rificantur. Propterea etiam isti omnes solemnem benedictionem impendere nõ possunt extra diœcesim, quia cum benedictio auferat peccata uenialia, pendet à iurisdictione superioris, c. quod autem. de pœnitent. remissio. Ideo extra iurisdictionẽ hæc exerceri nõ potest, ut expressim docet Abb. in c. antiqua. de priuileg. Silu. in d. uerb. Patriarcha. quod & priscis patribus placuit: nam Ioãnes Chrysostomus quasi crimẽ, & contra regulas factũ Epiphanio obiecit, quod se inscio, & non iubente Constantinopoli propria auctoritate ordinationem fecisset, & sacra celebrasset. Cassiodor. histor. triparti. lib. 10. cap. 12. imo hęc prima causa fuit quæ dissidium peperit inter Chrisostomum, & Epiphanium, licet aliæ causæ postea successerint, ut scribit Sym. Metaphrast. in Epiphanij uita, die 15. Maij, Lipom. tom. 6.

Posset tamen tãta esse inter ipsos hos Episcopos familiaritas, ut spe ratihabitionis aliquid pontificaliter ageret: cuiusmodi Gregorius Turonẽsis in Pictauiẽsium diœcesi absente Episcopo altare cõsecrauit, rogatus à ciuibus & clero, sub hac ratihabitionis spe, ut ipse scribit in libro in glor. confess. cap. 106. & hac ratione uidetur motus ad sic agẽdum Epiphanius, ut patet in eius Epistola ad Ioannem Hierosolymitanũ, & uidetur tex. in cap. Lugdunensis. cum gl. 9. q. 2.

Sed si aliqui sint exempti, quorum loca, uel claustra Episcopis subdita non
4 sint, tamen Episcopi infra quorum diœcesim existunt, possunt pontificalia exercere in illis locis, irrequisitis de ea re ip-

ſis exemptis, quia loca exempta licet nõ
ſint de diœceſi, tamen ſunt in diœceſi.
Felyn.in c.graue. de offic.ord.Ideo poſ-
ſunt prædicti omnes Epiſcopi, in locis
ſuæ diœceſis exemptis,diuina pontifica-
liter celebrare, & populum ſolemniter
benedicere, etiam ex Concil. Viennen.
habetur in d.clemen.Archiepiſcopo, cũ
gloſſ.ſed ſi ipſi non celebrent, at coram
ſe faciant celebrari, non poſſunt facere
5 celebrari põtificaliter; quia hoc eſſet uti
iuriſdictione, quam in eo loco non ha-
bent, nec Epiſcopi, nec Archiepiſcopi,
dicta clement. Archiepiſcopo: & ideo
ordinationes tenere non poſſunt in locis
exemptis, niſi conſenſerint exempti, ut
dicemus quando de loco tractandum e-
rit libro tertio.nec excommunicare, aut
alium actum contentioſæ iuriſdictionis
6 exercere ibi poſſunt, tamquam nõ ſub-
ditis locis, 9.q.2.cap.Epiſcopum. Abb.
in cap.nouit. de offic. leg. Abſolutiones
uero,collationes beneficiorũ, & alia uo-
luntariæ iuriſdictionis, quæ ſine plena
cauſæ cognitione fieri contingunt, exer-
cere poſſunt, ut latius Silu. in uerb. ab-
ſolutio. primo, uerſic.ſecundo, colum.
penultima.

Et ex ijs conſequitur, quòd quia pal-
liũ plus pertinet ad Pontificalia, quàm
ad iuriſdictionalia, iccirco Archiepiſco
pus,uel quiuis alius qui à Pontifice illud
obtinuerit, illo uti non poteſt, niſi infra
terminos ſuæ prouinciæ; ita quòd extra
7 prouinciam, nec etiam de conſenſu or-
dinarij,eo uti poterit, gloſſ.magna in fi.
in dicta clemen.Archiepiſcopo:nec etiã
ſi conſuetudo adeſſet.cap. ex tuarum. de
auctorit. & uſu pall. & propterea pallio
uti nemo poteſt, niſi in miſſis ſolemni-
bus.cap.cum ſuis.eod.tit. & c.pallium.
diſtinct.centeſima: non autem in pro-
ceſſionibus, & alijs diuinis miniſterijs,
aut extra eccleſiam, dicto cap. cum ſis,
& cap.primo. & c.ad honorem, eodem
8 titul. Solius enim Pontificis ſummi pri-
uilegium eſt, ſemper & ubiq; pallio uti,
dicto capit. ad honorem. Et ideo hoc
animaduertere debet, qui pallij uſum
obtinuit, ut impetrationis formam ob-
ſeruet diligenter, tam circa loca, quàm
tempora, & dies, quia tantum conceſ-
ſum putatur, quantum in priuilegio ex-
primitur, capit. ultimo. de auctorit. &
uſu pall.

Vnde illud conſequitur, ut in miſſis
mortuorum quantumuis ſolemnibus,
pallio uti non poſſit, niſi ex priuilegio
hoc conſtet, d.capitu.ultimo.parique ra-
tione, nec in prædicatione uerbi Dei eo
uti poterit, niſi infra miſſam forte præ-
dicaret, quia tunc propter indiuiſibili-
tatem prædicationis, & miſſæ, idem a-
ctus cenſetur: *Si quis uero extra debi-
ta tempora, uel loca pallio utatur à Pa-
triarcha deponi poteſt*, octaua Synodo
generali Conſtantinopol. canon. uigeſi-
moſeptimo.

Hoc autem pallium maxime neceſſa-
rium eſt Archiepiſcopis; nam infra tres
menſes à die ſuæ cõſecrationis, tenentur
magna cum inſtantia à Sede Apoſtolica
impetrare:quod ſi non fecerint, priuan-
tur propria dignitate, quod depoſitio-
nem ſignificat, c.quoniam.& cap.priſca.
diſtinct.centeſima. & ante impetrationẽ
requiritur iuramentum fidelitatis præ-
ſtandum per ipſum Archiepiſcopum, ſi
præſens ſit, aut ſi abſit per legitimum
procuratorem ad hoc ſpecialiter conſti-
tutum, cap. optatum. & cap.in ea Syno-
do, diſtinc.centeſima. & cap.ſignificaſti.
de electio. Ideoq; ante impetratum hoc
pallium, Archiepiſcopum ſe nominare
non poteſt, c.niſi.de auctorit. & uſu pal.
nec aliqd Archiepiſcopali, uel Epiſcopa-
li au-

li auctoritate facere, ut puta indicere cõcilium, Chrisma conficere, dedicare basilicas, ordinationes tenere, aut Episcopos consecrare, c. quod sicut. §. super eo. de elect. Aliquando tamen ob nimiam loci distantiam hic rigor temporis relaxari contingit de Apostolica benignitate: at solemnitas hæc pallij petendi, etsi per dispensationem differatur, non tamẽ prætermittitur; nam cum Malachias statim electus in Hybernia Romam uenisset; Palliumque ab Innocentio Secundo postulasset magna cum instantia, & post longam peregrinationem eius solius rei causa, non obtinuit, ita respondente Pontifice. De palliis oportet solemnius agi; conuocatis Episcopis, & clericis, & maioribus terræ celebrabis generale Concilium, et si cõuenienti, & communi uoto uniuersorum per honestas personas requiretis, pallium dabitur uobis: Quib. uerbis conijcere possumus Concilium tunc Papæ uisum fuisse necessarium, ut probaretur fides eius populi, in quo charitas ferme refrixerat: Et ideo maiore cũ solemnitate petendum putauit Sanctissimus Papa: hæc narrat S. Bernard. Clareual. in uita prædicti Malachiæ.

Præterea tanti momenti est usus pallij, ut canones prohibeant, ne alter alteri suum possit accomodare: nam cum persona cui conceditur debet perire, simul enim cum ipso Archiepiscopo sepulturæ traditur, c. ad hoc. eod. titu. Tempore tamen Nicænæ Synodi pallium hoc Archiepiscopale successori seruabatur: nã Metrophanes Constantinopolitanæ ecclesiæ Põtifex breui moriturus pallium in sacra mensa deposuit seruandum successori Alexandro, ut habetur apud Symeon Metaphr. in Oratione de Nicæna Synodo, post diem decimum Iulij retulit Lipom. tom. sexto uitarum Sanctorũ. Et ideo si difficilis accessus sit ad Sedem Apostolicam pro eo impetrando, potest à Patriarcha obtineri, dum tamen, & ipse Patriarcha medio iuramento fidelitatis à Sede Apostolica illud obtinuisset, ex Concil. Lateranen. sub Innocentio Tertio, cap. 5. habetur. de priuileg. capit. antiqua.

Aliud impedimentum patiuntur Archiepiscopi, nam in ecclesiis suis uicarios deputent aliquem ex subiectis Episcopis, ad episcopalia officia exercenda, ut ipsi dissidiæ, uel negligentiæ operam dent, depositionis pœnam incurrunt, ex Synodo 8. capit. uigesimo quarto. Nec
11 solus Archiepiscopus sic punitur, uerũ etiam ipse Episcopus suffraganeus ob talem causam absens. Nam Episcopus deseruiens Archiepiscopo suo, non excusatur à residentia. Siluest. in uerb. residentia, quæstio. septima. uersic. secundo. in fin. citat cap. pastoralis. de offic. ordin.

Est & aliud præterea canonicum impedimentum circa Archiepiscopos, in cruce ferenda, nam sua sola in prouincia hoc possunt, inclusis locis exemptis, d. clemen. ult. de priuileg.

Et licet Reuerendiss. D. Ferdinandus de Loazes Archiepis. Tarraconen. cõtra cõem opinionem senserit, nulli Archiepiscopo licere eã deferre absque speciali Pontificis indulto; tñ longe falli uidetur, qm̃ ex Cõcil. Vienn. ut in d. c. Archiepõ. concessum est id omnibus Archiepiscopis per modum legis, & non per modũ responsi, ut ipse putat, cum ibi contrariũ pateat ex uerbis constitutionis, in Concilio illo promulgatæ. Difficultas est, an etiã hoc possit in locis erectis in nouos Episcopatus, ex sua prouincia, & dismẽbratis à suo Archiepiscopatu; in qua re audeo sentire cõtra eundem Dominum

Loazes, qui longa oratione probare uo-
luit ſe potuiſſe, & debuiſſe deferre cru-
cem etiam in locis à ſua prouincia diſ-
membratis, quaſi exemptis. Sed fallitur,
quia locus erectus non eſt ulterius de ꝓ-
12 uincia, & ideo non dicitur locus exem-
ptus, ſed alienus, unde quaſi ſit extra ꝓ-
uinciam, ea cruce ibi uti non poſſet, Ho-
ſtienſ. Bald. Ancharan. Abb. in c. 1. ut lit.
pend. Zab. in d. clem. Archiepiſcopo.

Patriarchæ uero ſolẽniores, qui qua-
tuor ſunt, ſ. Conſtantinopolitanus, Ale-
xandrinus, Antiochenus, Hieroſolymita
nus, poſſunt crucem ante ſe deferri face-
re in toto orbe, præterquam Romæ, aut
ubicumque Pontifex extiterit, ex d. Con
cil. Lateranen. & d. c. antiquæ: nec etiam
poſſet deferri facere præſente Legato de
latere inſignijs utente. d. Concil. & d. c.
antiquæ. Speculat. in titul. de legat. §. ſe-
quitur. in fi.

Poſſunt præterea Patriarchæ, Archie
piſcopi, & Epiſcopi irregulares eſſe, ſi cõ-
trauenerint cenſuris ſuſpenſionum, in-
terdictorum, & excommunicationum,
præſertim in crimine ſimoniæ, confiden
tiæ beneficiorũ; de qua Pius IIII. & Pius
V. expreſſas bullas ſuper eis promulga-
runt: ut dicemus latius infra lib. ulti. titu.
de ſimon. Fiẽt etiam irregulares ex alijs
pluribus criminibus, & apoſtolicis irre-
gularitatib. de quibus toto iſto opere, &
præcipue lib. ult. latius dicturi ſumus.

Eſt autem illud hoc loco non prętermittendum, quòd ab omnibus irregula-
ritatibus, etiam manifeſtis Papæ non re-
ſeruatis atque etiam Papæ reſeruatis,
ſi tamen occultæ ſint, ſicut ipſi Epiſco-
pi, Archiepiſcopi & ſimiles poſsẽt ſub-
ditos ſuos abſoluere, & diſpẽſare ex Cõ-
cil. Trid. Seſſ. 24. c. 6. de reformat. ita ſa-
ne ſi ipſi egeant abſolutione, aut diſpẽſa-
tione ab aliqua cẽſura, aut irregularitate
poſſunt ſibi eligere confeſſorem, qui eos
abſoluet, & diſpenſabit: nã talis confeſſor
ab Epiſcopo electus habebit uicem ſupe
rioris. ſ. Archiepiſcopi, ut tradit Angel.
in uerb. confeſſio. 3. §. ſed quam auctori-
tatem. Tabien. in uerb. abſolutio. 1. §. ad
maiorem declarationem, & eſt ratio, qa
Epiſcopis, & alijs prȩlatis datur facultas
eligendi confeſſorem propter periculũ
animarum ſubditarum, c. ult. de pœn. &
remiſſ. argu. c. quia periculoſum, de ſent.
excommu. in 6. unde ſi non poſſent etiã
diſpenſari, non uideretur conſultum ta-
li periculo, ut ſcribit Silueſt. in uerb. con
feſſor. 1. uerſic. 9. quæritur. Sed in caſib.
Papæ reſeruatis nõ habebit talem facul-
tatem confeſſor, niſi forte ſecundum for
mam Concil. Trident. d. Seſſ. 24. c. 6. de
reformat. ſcilicet pro occultis tantum, &
tunc etiam pro excommunicatione, uel
qualibet alia cenſura, ut dicit Silu. in d.
q. 9. de ſententia Archiep. & Pet. Palud.
In ſumma ſupra ipſum Epiſcopum po-
terit talis confeſſor diſpenſare ſuper il-
lis caſibus, ſuper quibus ipſe Eps̃ cũ ſuis
ſubditis poſſet. S. Anto. in ſuo defecerũt.
c. 2. poterit etiam idem, quod poſſet ipſe
ſuperior Epiſcopi, uel Archiepiſcopi, ut
omnes prædicti Docto. ſcribunt dictis
locis.

An autem Epiſcopi, ac reliqui paſto-
rali officio defungẽtes ſint ob ſolam ne-
gligentiam irregulares, agemus libro 5.
Verũ quomodo oporteat eos erga ſubdi
tos ſe gerere in corrigendis exceſſibus
aut in plantandis uirtutibus, docet Gre-
gorij liber paſtoralis, quem omnibus pa
ſtoribus neceſſarium eſſe decernit Con-
cil. Remenſe, c. 10. docent & libri, quos
de ſacerdotio ſcripſit Ioan. Chryſoſt.

De Cardinalium proprijs irregularitatibus.

CAP. III.

1 Cardinales sunt pars Papæ.
2 Cardinalatus non est ordo.
3 In Cardinalibus creandis eadem requirũtur, quæ in Episcopis.
Cardinales ab initio septem, postea uigintiquinque.
Multitudo onerosa nil habet honesti.
4 Cardinales non fuisse ultra 25, an fuerit utile Ecclesiæ.
5 Cardinales à solo Papa eligi possũt, alioquin à Concilio.
6 Cardinalibus necessaria est legitima ætas.
Cardinales potius de statu Ecclesiæ, quàm de Germania eligendi.
Cardinalis non debet eligi, nisi sit singularis industriæ.
Cardinalis demens non est eligendus, sed electo datur coadiutor.
Maffeus Gherardus Card. curatores habuit.
7 Cardinalis esse non possunt ij, qui sunt de ea linea, qui Cardinales offenderint, ut qui occiderint proprium Episcopum.
8 Cardinales nepotes ex fratre, uel sorore Pontificis esse possunt.
Cardinalis Mantuanus duos nepotes uiuens habuit Cardinales.
Georgius Cardinalis Ambosia duos nepotes Cardinales uiuens habuit.
Cardinales duo germani fratres iure esse non prohibentur.
Stephanus Secũdus, & Paulus primus fratres germani sibi inuicem in Pontificatu successerunt, & uno die creati Cardinales.
Episcopi multi fratres germani esse simul possunt.
Basilio multi fratres Episcopi.
Medardus, & Gildadus uno partu editi, & una die Episcopi pronuntiati, & una die mortui.
9 Cardinales testari non possunt sine licentia Papæ.
Monachus factus Cardinalis, nullo modo testari potest.
10 Monachus factus Episcopus, uel Cardinalis non habet proprium.
Cardinales presbyteri, uel diaconi nõ possunt sibi confessorẽ eligere, secus in Cardinal. Episcopis.
Cardinalis uenam secare sibi non potest, Papa inconsulto.
Militibus ignauis olim sanguis a uena emittebatur ignominiæ causa.
Cardinalis non debet abesse à curia.
11 Cardinalis habens beneficium, debet in eo residere.
12 Cardinalis quis non est, nisi habitis re ipsa insignijs.
Cardinalibus duobus una die præconizatis præfertur ille, qui primo habuit insignia.
Cardinalis eligens Pontificem simoniace, priuatur.
13 Papa per simoniam electus an deponatur omnibus ordinibus.
Cardinales non debent reuelare secreta consistorij.
Concilij Lateranen. censura sub Leone X. nõ ligant.
Cardinales subditi principibus origine, uel ex poss. beneficiorum non intersunt consistorio illorum negotijs peragendis.
Cardinales criminosi à Papa correcti consistorio carent.
Ludouicus Milanus Cardinalis criminosus.
Thomas Brancatius Card. criminosus.
Cardinales esse non possunt protectores principum.
Cardinales esse nõ possunt secretarij principũ.
Cardinales possunt esse cõsiliarij principum.
15 Cardinales plura incompatibilia habere non possunt.
Cardinalis sanctæ Praxedis non fuit permissus administrare Ecclesiam Rauen. propter incompatibilia.
Cardinales non possunt obtinere beneficia centum ducatorum.
Cardinales puniuntur committentes crimen confidentiæ in beneficijs.

POstquam de Episcopis superiore capite tractatum est, ordo exposceret, ut ad Summum Pontificem transiremus: uerum qa Cardinales eius consistorio assistunt, & dicũtur pars Papæ. c. si quis. 6. q. 1. operæ pretium est, ut prius de canonicis impedi-
1 mentis Cardinalium perquiramus: Cardinalatus inter ordines nec à iuristis, nec à Theologis adnumeratur; quando-
2 quidem solummodo dignitas est: pro-

pterea irregularitas non potest proprie pertinere ad hoc genus dignitatis, scilicet considerato Cardinalatu ipso: sed cõgrue de irregularitate agere possumus, quo ad ordinem qui Cardinalatui annexus est, uidelicet, quo ad sacerdotium, diaconatum, uel etiam Episcopatum: Ideo omnis irregularitas, quæ singulis ordinibus adfert impedimẽtum, adfert & Cardinalatui in consequentiam necessariam: Quinimmo tanto diligentius scrutandæ sunt irregularitates in promouendis ad ordines ipsis Cardinalib. quãto ea dignitas præstantior est, & quæ cũ Pontifice totius Ecclesiæ pondus ferre debet; Ea præsertim ratione, quod in illis creandis sunt exigẽda ea omnia, quę in Episcopis promouendis exiguntur, s. natalia, ætas, uita, doctrina, ut aperte statuit. Concil. Trident. Sessio. 24. cap. 1. de reform.

Sunt tamen præterea quædam canonica impedimenta nominatim Cardinalibus aduersantia, quæ breui compẽdio huc referri possunt. Nam quoad numerum certum est ex Conc. Rom. sub Siluestro Papa non potuisse esse, nisi septem, sicut septem diaconi ab Apostolis constituti: habetur illo Concil. c. 6. Act. Apostο. c. 6. cum tamẽ longe antea à Marcellino quinq; & uiginti tituli Cardinaliũ in urbe Roma distincti fuissent: sicut Diui Petri iussu Cletus uigintiquinque presbyteros in urbe constituerat; quos multi scriptores ad Cardinalatus dignitatẽ trahunt: & sane hic numerus plurimum congruebat collegio. Nam nimia numerositate solet uilescere tanta dignitas, dist. 93. cap. legimus. §. sed dices: rarum enim est omne, quod magnum est, cap. si officia. dist. 59. Nam & multitudo onerosa nihil habet honesti. auth. de referen. ante si.

Sed sane numerus tunc sufficere posse uidebatur, quando Romanæ Ecclesię totus ferme orbis deuoto parebat obse-
4 quio; at postquam insurrexerunt aduersus eam tot hæreses, tot schismata, tot hostes, auctum est Romæ negotium, dũ pro quacumque ingruente necessitate consilium capiendũ fuit: propterea Cardinalium quoque numerũ augere oportuit, ut alij præessent inquirendis hæreticis, alij pœnitentibus; alij reformandis abusibus, alij beneficiorum, atque Ecclesiarum prouisionibus, alij rescriptis, alij iudicijs, alij gratijs, alij regendo Vrbano Episcopatu, alij administrandis Ecclesiasticis prouincijs, alij corrigẽdis expurgandisque deprauatis scripturis, alij confæderandis principibus, alij fungendis legationibus; Sed & alios promouere necessarium fuit, scilicet Theologos, alios Iuristas, alios linguarum peritos, alios qui rerum usu plurimum ualerent, alios qui in nationibus grati, nationes in officio & obsequio sedis Apostolicæ cõtinerent, & uicissim sedem Apostolicam sua auctoritate nationibus benignam cõseruarẽt: præter id quod uniuersi orbis pondus omnes assidua cõsultatione ferre debent. Cum enim olim populi Episcoporum ueneratione deuincti ab ipsis pendentes, ipsorum regimini fideliter subijcerentur, nullum propemodum negocium fiebat Romano Pontifici, prouidentibus per omnia pastoribus gregi suo: At postquam populi Episcopis nequicquam deferunt, nec ueneratione ulla prosequuntur, ne dicam, contemnũt: effectum est, ut cum olim Episcopi sua ope Pontificem multis subleuarent laboribus; nunc quicquid negotiorum toto orbe suboritur, omissis Episcopis ad Apostolicam sedem adducatur; quin & ipsi Episcopi coguntur negocium adde-

re

re domino Papæ, dum se tuētur aduersus subditorum calumnias; ita fit ut auctis Romanæ Ecclesiæ laboribus, operariorum quoque numerus augendus fuerit; Quin (ut uideo) hodie tot fere collegijs est opus, quot olim Cardinalib. agūtur enim quotidie congregationes, quotidie cōsultationes, non uno tātum loco, sed pluribus distributisque uicib. adeo quòd fateri oportet, hodie plurimos quidem esse Cardinales, sed longe operosiores, & negotiosiores, quam priscis temporibus.

Propterea Iulius Tertius, qui reformationem cōscripserat, ne numerus 24. augeretur, abstinuit ab ea, nec promulgauit, Tum ob prædictas causas; tum quia cōciliabulo Basiliēsi etiam ille numerus fuerat præscriptus, nulla consideratione habita, quod Ecclesiæ, tūc consulendum foret, quando nō solum merita, sed etiā corpora ipsa hominum defecerunt, unde antiquorum canonum obseruantia nō potest usquequaque sustineri, capit. fraternitatis. distinct. 34. Nulla ergo ratione damnari possunt Pontifices, si intra eum numerum Cardinales non cohibuerunt.

Cardinalis quoque impedimentum patitur ratione eius, à quo eligitur; nam
5 à solo Papa eligi potest, ita quòd nec collegium Cardinalium potest sede uacāte Cardinales eligere. Specul. in c. ubi periculum, in primo speciali. uers. sed nunquid tunc Cardinales. de electio. lib. 6. reiecta sentētia Hug. contrarium sentiētis: & hoc idem tradit Iacobat. in tracta. de Cōcil. libro sexto. artic. septimo. per glo. in c. Clem. ne Romani, in uerb. potestatis. & ibid. Doct. de electio. Quinimmo nec Concilium uniuersale, posset urgēte quauis necessitate Cardinales creare Papa uiuente, etiam sequestrato, ut tradit Iacobat. in dicto lib. 6. arti. 7. uers. sic uidetur dicendum. quo loco tamen putat sede uacante Concilium uniuersale, ob magnam Ecclesię necessitatem posse unum, aut ad summum duos Cardinales creare, quod tamen est maxime dubitabile, ut ille ibi disputat per plurimas colūnas. At ipse Papa potest per se Cardinales eligere, & creare etiam absq; consensu collegij nec Cardinalibus requisitis Io. And. in c. sane. & Ant. ibid. de conuers. coniug. & sequitur Ias. in l. placet. 1. lect. col. 3. uers. imo plus tenet. C. de sacro. sanct. Eccles.

In Cardinalib. quoq; requiritur ætas legitima, sicut in Episcopis, & Conc. Trident. Sessio. 24. cap. primo. de reformat. requiritur & uitæ sanctitas, doctrina, natalia, eod. cap. primo. Propterea si Papa aliquem promoueat, qui huiusmodi canonica impedimenta patiatur, id pręuia dispensatione facere uidetur, ut plurib. probat Iacobat. de Conc. libro septimo. articu. 6. ubi plenissime de hac re: Insuper tametsi ab omnibus terrarum partibus eligi Cardinales possint eod. Conc. ead. Sessio. d. cap. 1. Tamen de Germanię prouincijs nō consueuerunt multi promoueri, ne secreta Ecclesiæ pandant Imperatorib. Archiep. Flor. 3. tit. 22. c. 2. §. 1. ideo communius de terris peculiarib. ecclesiæ assumūtur, quia sunt liberiores in consilijs ferēdis, ut scribit idem Iacobat. de Concil. lib. 1. tit. de Card. & Patriarc. uers. & de Cardinalium statu.

Oberit quoque Cardinali eligendo, si in eo non sit industria singularis. Bald. in l. 1. ff. de offic. præfect. præt. ad fin. si tamen iam in collegio cooptatus sit, & furor, seu dementia superuenerit, priuandus aut deponendus non est, sed illi coadiutor dādus, perinde ac alijs clericis: Quod olim contigit Maffeo Gherardo Veneto

Veneto,qui Camaldulen. ordinis ſolam ob ſingularem pietatẽ, & Patriarcha Venetiarum,& Cardinalis creatus eſt, ſed in agendis rebus ineptiſſimus fuit; non ſine ſuſpicione ingentis dementiæ: qm̃ Bullas Cardinalatus ad ſe trãſmiſſas ab Innocentio Octauo tãta negligẽtia aſſeruauerat,ut eas amiſerit, adeo quòd ſucceſſore Pontifice concedente eas renouari oportuit; quinimmo eo conclaui,quo Alexander VI. Pontifex creatus fuerat, huic conclaue ingreſſo tutores à Senatu Venetorum dati ſunt,Gregorius Niger, & Frãciſcus Paci,qui hominis, quaſi inſenſibilitati officio ſupplerent,ut referũt Annales.

Cardinalib. quoque eligendis obeſt
genus; nam ſi ex eis deſcenderint intra
ſecundam generationem, qui Cardina-
les offenderunt,ultra alias pœnas,omni-
bus beneficiis, & eccleſiaſticis dignitati-
bus ſunt inhabiles,& ideo nec Cardina-
les eſſe poſſunt,c.fœlicis.de pœnis,lib.6.
7 idem in deſcendentibus ab ijs, qui occi-
derint proprium Epiſcopum, etiã non-
dum conſecratum,Clement.1. de pœn.
Illud autem quod Concil. Baſilienſi ab
eccleſia repudiato ſtatutum fuerat,ne ex
fratre,uel ſorore nepotes Romani Ponti
ficis ad Cardinalatum aſſumerentur,nõ
eſt canonicum impedimentum; quia id
8 nullum ius dictat, ſi alioqui digni ſunt;
ſicut & nepotes ex fratre,uel ſorore alte-
rius Cardinalis uiuentis, recte aſſumun-
tur;quod cõtigiſſe legimus Georgio Car
dinali Amboſia Gallo,cuiꝰ nepotes duo
illo uiuente Cardinales extiterunt:idem
quoque uidimus in Cardinali Mantua-
no,qui in legatione Concilij Tridentini
defunctus eſt, quo uiuente duo nepotes
ex eodem genere à Pio Quarto Cardina
les promoti ſunt: Quinimmo & Iulius
Tertius Pont.cum putaſſet opportunius
eſſe,ne duo germani fratres eodem tempore intra collegium Cardinalium admitterẽtur,& propterea ſuper ea re conſtitutionem decreuiſſet,tamen numquã legi illum eam publicaſſe, forte quoniã nil cognouit obeſſe, quin duo fratres ſi Pontifici uideantur digni in eodem collegio aggregari poſſint; nam olim legimus Stephanum ſecundum, & Paulum Primum fratres ſibi inuicem in Pontificatu ſucceſſiſſe: cum eodem die uterque Cardinalis ꝓmotus fuiſſet à Zacharia Papa primo;ſcribit Plat.in Stepha. II.& in Paul.I. Et quamquã multum intereſt an duo fratres promoueantur in Cardinales,an in Epiſcopos: Tamen exẽpli gratia Baſilio multi fratres Epiſcopi fuerunt,ipſe etenim Gæſareæ,Petrus alter illius frater Sebaſtæ,Gregorius horũ quoque frater Niſſæ Epiſcopus fuit,& ij omnes celeberrimi & miræ ſanctitatis, ut ſcribit Gregor.Nazianzen.in Monodia, & nil obfuit quòd fratres fuerint, ſicut nec Petro,& Andreæ,Iacobo, & Ioanni Apoſtolis.

Sed etſi plures quàm tres eſsẽt,adhuc nihil uideretur poſſe obſiſtere.Nam Polycrati Epiſcopo ſeptem alij conſanguinei Epiſcopi fuere, adeo ut ipſe octauus fuerit, ut refert Euſeb.hiſt.lib.5.c.23.

Quinimmo,& ſi uno partu editi fuiſſent,parui referre putarem, quoad hoc genus impedimenti, nam plerumque in iſtis ſumma eſt cum pietate iuncta communis eruditio, ut legimus apud Bapt. Fulg.lib.1.& And.Eboren.tit. de mirac. de Medardo Epiſcopo Nouiodunenſi, & de Gildado Epiſcopo Rothomagenſi, quos uno partu editos ferunt, atque poſtea una die Epiſcopatum adeptos, una alia quoque defunctos,atque ſub una alia ſanctis adſcriptos; quorum feſtiuitas celebratur 6.idus Iunij; in quorum lau-

dem

dem aliquando hoc carmen conscripsimus, dum febre lecto distineremur ea die.

Vna dies peperit, mitras dedit altera, mortem
Altera, & in sanctos lectus vterque fuit.
Fœlices fratres, quorum communis origo,
Vita, corona, obitus, gloria, festa dies.
Quin cõmunis erat mens, & cor; dicite sed uos
Corde uno ut possunt corpora bina regi?

Sũt autem alia plurima canonica impedimenta, quæ Cardinalib. obsistunt: nam testari non possunt sine licentia Pa
9 pæ, quia Cardinalis non est integra persona sine Papa, ꝓpter unionem, & incorporationem, quam habet cum Papa. Hostien. in summ. titu. de pœnit. & remiss. §. cui confitendum: Abb. in c. cum esses. de testam. Iacobat. tract. de Concil. lib. 1. tit. de Cardin. & Patriarch. uers. item Cardinales dicuntur; declarans hoc circa bona ecclesiastica, secus quo ad bona patrimonialia, ut ibi per eum; & ideo monachi, uel regulares facti Cardinales, nullo modo testari possunt, nisi licentia habita. Bald. in auth. licet. C. de episc. & cle. Bertach. in tract. de episcop. lib. 4. q. 3. Iacobat. loco prædicto. Armill. in uerb. Episcopus. §. 8. non enim potest habere proprium monachus factus Cardinalis, uel Episcopus, glo. in c. quia tua. 12. q. 1. nec
10 etiam posse eos sibi confessorem eligere si sint Cardinales presbyteri, uel diaconi, secus si sint Episcopi Cardinales dixit Host. in summ. de pœnit. & remiss. uers. cui confitendum. Anton. Flor. in lib. in scripto defecerunt. c. 3. de Cardinalib. Supplement. in uerb. confessio, 3. uersic. cui debent. Iacobat. d. tit. de Card. & Patriarc. d. uers. Item Cardinales dicuntur: quinimmo si in ægritudinẽ inciderint, nec uenam secare posse inconsulto Pontifice dixit Host. in c. ecclesia uestra. 2. de elec. & in d. §. cui confitendum. uersi. cui Cardinales. Cuiꝰ rei forsan ratio fuit qđ cum Cardinales purpura uestiantur ut indicent deuouisse proprium sanguinẽ effundendum pro Christo, & eius ecclesia, ita si aliam ob causam fundendus sit, & præsentes in curia sint, nec urgeat subitanea necessitas, meminerint, ut interueniat etiam uoluntas Papæ tamquam ueri domini, & Christi uicarij. Cõtraria ratio erat in ethnicis Romanis militib. quibus ignominiosum erat sanguinem è uena emittere: Erat enim illud genus pęnæ quo ignaui, & delinquẽtes milites puniebantur, ut scribit Aul. Gel. lib. 10. c. 8. At in Cardinalib. non in pœnam, sed in reuerentiam factum est.

Insuper non eis licet abesse à curia, nam si absint, redire debent, si adsint discedere non ualent, nisi accedente Pontificis consensu ex Concil. Later. sub Leone X. Sessio. 9. c. 6. quod etiam statuerat Alexand. VI. in reform. hodie uerõ si beneficium habeant, quòd residentiam re-
11 quirat, ibi residere iubẽtur. Conc. Trid. Sess. 23. c. 1. de ref.

Cardinalis quoque ut effectualiter Cardinalis sit, requiritur quòd Cardina-
12 latus insignia habuerit: alioquin sine illis, nil accipere uidetur, ex bulla Eugenij: quod olim in litem uenit: nam cum Cardinalis Sancti Seuerini fuisset eodẽ die præconizatus cũ Cardinale de Medicis, qui fuit Leo X. Tamen, quia non eodem die habuerunt insignia, ille S. Seuerini semper succubuit, prout facto pẽdente determinauit Dominicus Iacobatius Cardin. ut ipse idem refert in tract. de Concil. lib. 1. tit. de senib. uersic. similiter & Doct. in fi.

Quandoque uero, & postquam receperint insignia, priuantur multis priuilegijs, quæ Cardinalatui competunt ob

aliquam

aliquam culpam, unde suam dignitatē exercere non possunt: Primus casus est, si Pontificem simoniace elegerint, idest pro quocumque bono temporali, uel ꝑ quocumque beneficio: nam ob id cadunt ab omnibus ordinibus & ab ipso Cardinalatu, & quibuscumque beneficijs ecclesiasticis, etiam Patriarchatu: & consequenter uoce actiua, & passiua, ut constat ex bulla Iulij Secundi anno Domini Millesimo quingentesimo quinto.
13 habetur Concil. Lateranen. sub illo, Sess. 5. Ille quoque qui sic se eligendum consentit, aut paciscitur, deponit̄, ita quod nec ulterius fuerit Cardinalis, nec Episcopus, nec ullam dignitatē retinere poterit ipso iure, ac sine declaratione priuatus, ut ibid. continetur. Iacobat. d. tract. lib. 4. art. 4. tit. de sim. elect. declarando ut paulò inferius.

Sed & illud animaduertere debent Cardinales, sine secreta consistorij uota reuelent, aut quæcumque ibi secreto gesta, si ob scandalum in alicuius præiudicium redundare possint; nam si contrafecerint, excommunicationis pœnam ipso facto incurrunt, eod. Concil. Lateran. sub Leon. X. Sess. 10. Ideo ea excommunicatione durante, suum munus exercere nō possunt, cum sint plusquam suspēsi: Sed ex sententia Caietan. in summa, in uerb. excommunicatio, istæ censuræ, quæ emanarūt ex eo Concil. Lateranen. non ligant, quia nec usu sunt receptæ; eumque sequitur Bartholom. Caranza Miranden. in summ. Concil. in calce ipsius. Concil. & idem tradit Armill. in excommunicatione 76.

Ad hæc memini me legisse ꝙ plurib. casib. Cardinales excluduntur, ne in consistoriis intersint. Nam ex reformatione Alexandri Sexti quicumque Cardinales subditi sunt ipsa origine alicui principi sæculari, uel in territorio eius habēt redditus ad minus mille ducatorum, si qd tractetur in consistorio secreto, quod pti nere possit ad eum principem simul, & ad Papam uel ecclesiam, non debet adhiberi in consistorio, eo tempore quo illud negotium geritur; sed interim egredi debet, & eo peracto redire. Sed si negotium non ad Papam, uel ecclesiam pti neret, sed ad alium principem, uel aliam personam etiam ecclesiasticam, nil uidetur obesse, quin interesse possit, ex sententia dictæ reformationis.

Memini quoq; me legisse eadem reformatione Alexandri quòd criminosi Cardinales bis à Papa correpti, prohibētur ab ingressu cōsistorij, etiam si ea correptio fuerit tātum circa uenationes clamorosas, uel ludos illicitos, uel si intersint hastiludijs, uel laruis operam dederint, aut si comœdiis popularib. intersint, aut si coram se gentilitatis actus obscænos fieri permiserint; istis enim casib. si à Papa bis etiam uerbo correpti fuerint, ad consistorium admitti non debere legitur in dicta reformatione. Idē ac multò magis si noctu incedant sine lumine, Vrbem deambulantes: ut ibid.

Multa præterea interdicta sunt Cardinalibus; nam ut liberius pro ecclesia consulere possint, ex Martini Quinti decretis, anno octauo, non permittuntur assumere onus protectoris pro Regib. ac Principibus, ac quibusuis communitatibus; quòd si assumpserint incōsulto principe, prohibentur exercere; quod etiam constitutum fuerat supradicto Concil. Lateranen.

Et ob eandem causam sicut nec protectores principum, ita nec eorum secretarij esse posse habetur in dicta reformatione Alex. Sexti, nec frequentare principum sæcularium aulas, sine licentia à

Roman.

Roman.Pontif.in ſcriptis habita, ut ibidem continetur; nam ſicut alij clerici aſſumentes procurationem publicam caſtrorum, aut ciuitatum nomine, à clero habentur alieni, c.ſed nec.ne cler.ſæcul. neg.ſe im.& Vicereges, Vicecomites, Locumtenentes Principum eſſe nõ poſſunt, nec Gubernatores regni, uel adminiſtratores alicuius prouinciæ, c.clericis. §.1. ne cleric.uel monac.ubi Abb.& Diaz in praxi Canonic. c.56. ita nec Cardinales hæc poſſunt. Illud tamen unum licite poſſunt, ſ.eſſe conſiliarij principum, circa prudens Reipubl.regimen, & populorum in officio continendorum prouidentiam, ut ſcribit Bal. in authent.habita, C.ne fil.pro patr. Abb,& Io. And.in d.c.clericis.

Fuerat quoque prohibitum Cardinalibus ex reformatione Iulij Tertij non publicata, ne plures, quàm unam Eccleſiam in titulum, uel commendam, aut adminiſtrationem retinere poſſent, exceptis Cardinalibus Epiſcopis Sed hoc cõtraria conſuetudine uitiatum erat; At ex Concilio Triden.Seſſio.uigeſimaquarta, cap.decimoſeptimo, hoc aperte reſtitutum eſt, ut nec Cardinales plura titulata, aut commendata beneficia obtinere poſſint, ſi ſint incompatibilia; quod & iure ueterum patrum ſancitum fuerat: nã refert Leo Quartus Pontifex, Anaſtaſiũ Cardinalem in Synodo fuiſſe depoſitũ, quod pluribus beneficijs alienis occupatus, ſuæ non deſeruierit parochiæ: idem erit, ſi tot beneficijs proprijs occupatus ſit, ut omnibus reſidere non ualeat: habetur c.ſecundo, de cleric.non reſiden. comprobatur hoc Decretali Innoc.Tertij, qui cum clerus Rauenn. poſtularet in Archiepiſcopum ſuũ ſubrogari Cardinalem Sanctæ Praxedis, reſpondit, hæc ſimul non eſſe concedenda, ut Cardinalis eſſet, & Archiepiſcopus Rauenn. habetur in c.3.de poſtul.prælat.

Eadem quoque Alexandri Sexti reformatione cõtinebatur, ne Cardinales in commendam perpetuã obtinere poſſent beneficia non excedentia ualorem centum: quod uel ideo factum erat, ne iſtis minimis occuparẽtur, uel ne quod congruit pauperib. clericis, ſua magna auctoritate ſibi concedi facilius obtinerent; aut forte, ut cogerentur, quod ipſi retinere non poſſunt, ſaltem minoribus clericis liberaliter condonarent.

Sũt & aliæ irregularitates, & canonica impedimenta, præſertim illa Apoſtolica de quibus S.Paulus 1.ad Timot.c.3. ſed de eis dicemus infra poſterioribus libris. Rurſum omnes irregularitates, quę obſunt Epiſcopis, etiam obſunt Cardinalibus.Concil. Trident. Seſſio.24.c. primo.de reform.Obſunt quoque Cardinalibus ſicut & alijs clericis omnia eadem crimina inducentia irregularitatẽ, ſicut homicidium, ſimonia, præſertim beneficiorum confidentia; ſed de hoc opportunius dicemus infra lib.5. tit.de ſimonia. ſed & ob cõtemptum cenſurarum poſſent fieri irregulares, ut ſuis locis dicemus.

De irregularitatibus opponendis eligendo in Papam.

CAP. IIII.

1 Papa debet eſſe irreprehenſibilis.

Irregularitates Apoſtolica obſunt Papa eligendo.

Papa eligendus poteſt excludi propter quamcũque irregularitatem.

Papa ut Epiſcopus Roma uenit appellatione Epiſcoporum.

Papa ipſe eligit in concurſu parochialium, non autem Cardinalis titularis.

Cardi-

2 Cardinales eligentes in Papam indignum, peccant.

Papa eligendus debet esse in sacris.

Argumentum ab inferioribus cathedris, ad Romanam aliquando recte dicitur.

3 Papa iam electo nulla omnino exceptio, aut irregularitas obijci potest.

Corpore uitiatus eligendus in Papam, exceptione repellitur, sed non iam electus.

Idem si surdus, mutus, cæcus, demens.

Imperatori eligendo, & electo omnis canonica exceptio obijci potest.

Vxoratus eligendus in Papam reijcitur, sed non iam electus.

4 Infans eligendus in Papam reijcitur, sicut & electus, nisi euidenter appareret à spiritu sancto electionem esse factam.

Mulier, & hermaphroditus etiam electus in Papam reijcitur.

Mulierem gessisse unquam Papatum, authoriuerum non uidetur.

5 Mulieribus sacerdotium concedebant hæretici Pepuzziani, & Quintiliani.

Pepuzziani hæretici.

Quintiliani hæretici.

Dæmoniacus electus in Papam non reijcitur.

Papa criminosus eligendus reijcitur, sed non electus, at in hæresi uera, & propria est ipso iure depositus.

6 Papa Iudæus, uel Paganus, uel Idololatra, aut quomodocumq; non baptizatus, eijcitur etiã electus.

Papa iam electo non opponitur exceptio excommunicationis.

Electus in Papam forma non seruata deponendus.

Papa electus non canonicè, administrando omni ordine priuandus est ex c. licet. de electio. ideo talis incidit in irregularitatem.

Electioni Papæ nulla certa forma à iure datur.

7 Cardinales tractare non possunt de successore eligendo ipsi Papæ uiuenti, nec ipse Papa sibi successorem eligere.

Papa iã electus statim potest omnia, nec requiritur confirmatio, uel consecratio, imo impugnans ab eo taliter facta, ipso iure est excommunicatus.

Extrauag. Quia nonnulli. de sentent. excommu. an sit Clementis Quinti; an Benedicti Vndecimi.

Papa occidendo suis manibus, nullam irregularitatem incurrit.

Papa potest renuntiare papatui, etiam sine consensu collegij, non sic Episcopus potest renuntiare episcopatui.

8 Papa resignans papatui non potest ad illum redire, nisi post nouam electionem.

Papa electus non incurrit irregularitates apostolicas. sed peccat uiuendo contra eas.

9 Papa circa consecrandum uerum corpus Christi, nil plus habet, quàm cæteri sacerdotes.

Papa consecrando impreparata conscientia, peccat, ut cæteri.

Papa neminem superiorem habet in terris.

Papa posset pati impedimenta aliqua circa celebrationem missæ.

Leo I. Papa manum sibi sponte abscidit, & postea precibus recuperauit.

Papa licet sit solutus legibus, quomodo leges obseruet.

Papa debet orare pro peccatis populi, & pro suis.

Papa eligendo sibi confessorem facit illum sibi superiorem, & tenetur obedire illi, tamquam peccator.

11 Papa non potest facere ne ipse aut alij teneantur confiteri peccata.

QVoniam proximis superiorib. capitibus actum est de Episcopis, & Cardinalibus operæpretium mihi uidetur hoc loco pertractare, an irregularitatũ materia obesse possit summo Pontifici? In qua re non hoc quæritur, an Põtifex possit subijci alicui irregularitati. Sed an irregularitates possint impedire canonice aliquem, nec eligi possit in summum Pontificem, & an exceptione alicuius irregularitatis reijci possit, ne eligatur. Propterea hęc quęstio trifariam cõsiderari potest: Primo enim cõsiderandus est Pontifex antequam sit electus, & sic eligendus: Secundo modo, ut iam electus, & ut caput totius Ecclesiæ, habito respectu ad corpus Christi mysticum: Tertio modo, ut sacerdos habito respectu ad corpus Christi uerum. Primo igitur modo cum de eligẽdo Papa agitur, non est dubium quòd sicut caput est omnium dignitatum ita lõge maior sanctitas requirẽda est in eo, qui assumitur in Papam: si enim irreprehensibi-

lis

1 lis esse debet quilibet Episcopus 1. Tim. c. 3. Tit. cap. 1. multo sane magis esse irreprehensibilem oportet eũ, qui in summo Episcopatuũ apice constituitur: qa cum ad curam omnium sit positus, in se ipso debet ostendere qualiter alios in domo Dei oportet conuersari, ut docuit Alexand. III. in Conc. Lateran. habetur in c. cum in cunctis. de elect. Et totius familiæ ordo nutabit, si quod requirit in corpore non inueniatur in capite, ut dicit Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reform.

Propterea abq; dubio duodecim apostolicæ irregularitates recte obsunt antequam eligatur ex uerbis Apostoli ad Timot. & Tit. sed & omnes irregularitates ex defectibus corporeis, ex censuris, ex criminibus quibuscumque oberunt etiã ne eligatur. Nam si idoneum sponsum Cardinales tenentur eligere. cap. ubi. §. cæteri de electio. in 6. non est reputandus idoneus qui aliqua sit notatus irregularitate, unde cognita irregularitate potest, immo debet quisque Cardinalis non cõsentire nominationi: peccat enim grauissime quisquis consentit, ut irregularis nõ dispensatus promoueatur, cum sit indignus, & promouentes indignum ipso iure priuantur eligendi facultate d. c. cum in cunctis. §. clerici. immo peccãt
2 mortaliter c. perpetuæ. de elect. in 6. ut fusius scribit in electionib. inferiorum dignitatum. Silu. in uerb. electio. §. quis debet eligi. & §. sequen. ex S. Thom. & alijs Doct. quocumque igitur ex capite, uel ex quacumq; irregularitate sit indignus, qui eligendus nominatur, iuste Cardinales in illum consentire non debent; præsertimque obseruandum est quod si ex Concil. Trid. promouendi in Episcopos plene, & exacte prędit esse debent qualitatibus, quas canones requirunt, sess. 22. c. 2. de reforma. multo magis eligendus in Pontificẽ. Nam & Cardinales, ex quorum numero plerumque eligitur Papa eisdem qualitatibus exacte præditi esse debent. eod. Cõc. sessio. 24. c. 1. de refor. ob quam rationem possumus defendere quòd quisquis nominatur eligendus in Papam debeat esse in sacris sicut alij inferiores, qui assumuntur ad Cathedrales. d. c. 2. sessio. 22. Nam aliquãdo in ꝓ-
2 uidendo gubernationi papatus, recte trahitur argumentum ab inferioribus cathedris ad Romanam cathedram. Ant. Butr. quẽ ad simile citat Iacobat. in trac. de Concil. lib. 4. artic. 3. uersicu. si autem loquimur. argum. c. 1. de cler. ęgrot. lib. 6. Nam & Papa dicitur Episcopus Romæ, & Episcoporum nomine aliquando comprehenditur, ut in particulari casu iudicauit fel. record. Pius V. cum enim Romæ concursus factus esset super parochiali, multique fuissent idonei reperti, dubitabatur ad quẽ spectaret electio, an ad Papã ipsum tanquam Romæ Episcopum secundum uerba concilij Trid. an uero ad Cardinalem titularem. Respondit præfatus Sanctissimus D. (me præsente, & audiente) Papam contineri sub illis uerbis concilij præfati, ubi ab Episcopo electio facienda est, & ideo ad eundem pertinere talem electionem, & sic obseruatum fuit. Si ergo Papa eligendus considerari potest ut Episcopus recte dici potest requirendas in illo qualitates Episcopi. Sic itaque recte cõcluditur eligendo in Summum Pontif. omnia irregularitatum genera obstare posse sicut alijs inferioribus dignitatibus, & ordinibus Ecclesiasticis. Secundo uero modo cum Papa iam electus est duabus
3 partibus consentientib. tunc nulla prorsus exceptio ei obijci potest, nec censura, nec obiectum ullum, nec ulla irregularitas, etiam ante electionem contracta;

licet

licet enim alijs dignitatibus, & Episcopis quælibet irregularitas obijci possit, etiam post electionẽ, c. ut circa. ubi Spec. de electio. in 6. Tamen in singulare priuilegium illius excelsæ sedis Apostolicę, nulla exceptio electo obijci potest ex cõstitutione Alex. III. c. licet. de elect. & ꝓsequitur late Specul. in c. ubi. in septimo speciali de elect. in 6. Ex quibus concludit plurima obijci posse quæ impediunt eligendum in Papam, quæ nõ impediũt electum. Nã si quis sit corpore uitiatus, sufficit hæc irregularitas, ut contra eum excipiatur ne Papa fiat, glo. in c. In nomine Domini. in uerb. gremio, dist. 23. immo peccant Cardinales eligentes eum. At secuta electione hæc irregularitas, uel exceptio obijci non potest, & opposita non sufficit, ad eum repellẽdum, ut tradit Cardinal. Alex. in d. c. in noĩe. quem probat Iacobat. in d. lib. 3. uers. quid autem. de corpore uitiat. art. 1. Surdus quoque, mutus, & cæcus, eligẽdus non est: nec tam stolidi putãdi sunt Cardinales, ut huiusmodi eligant in Pontificẽ. Bald. in d. c. licet. Sed si electus fuerit, non poterit ob eam causam deponi Papatu. d. c. licet. sed etsi post electionem hęc eadẽ illi contigerint, non oberunt, quin perseueret in Pontificatu. Anton. Butr. d. c. licet. Iacobat. eod. uersic. & idem si sit Furiosus. Propterea si sit demens, aut furiosus, quamquam eligendus non est, si tamen à duabus partibus consentientibus fuerit electus, deponi non potest. Specul. in d. c. ubi periculum. in septimo speciali. de elec. lib. 6. Quo casu, sicut & in omnibus alijs defectib. ei coadiutor dari debet. Iacobat. d. tract. de Conc. lib. 4. art. 3. uers. sed si bene aduertantur, & latius in uers. si autem loquimur. Quod ius scilicet, ut eligendus per has exceptiones excludatur, electus uero non eijciatur, ꝓcedit in Papa: at contra est in Imperatore, contra quem iam electum, omnis canonica exceptio obiici potest, ultra illam, quòd catholicus non sit, & quod ab Ecclesia Romana desciuerit. Bald. in repetitione l. Barbarius. in fin. ff. de offic. præsid. tex. in capit. uenerabilem. de electio. Specul. in d. c. ubi periculum. in septimo speciali. lib. 6.

Vxoratus quoque in Papam eligẽdus non est, quia legitime ei hæc exceptio opponetur; præsertim si laicus, aut illiteratus sit; at postquam fuerit electus admitti eum oportet, & deponi non potest ex communi sententia, ut tradit idem Iacobat. in d. tract. de Concil. lib. 8. art. 9. glo. in c. si quis pecunia. dist. 79. præsertim si uxor facile induci possit, ut monasteriũ ingrediatur; sed si uxor ei cohabitare uellet, & Papa uellet renuntiare papatui admitti posset. Matesil. in addit. ad Anto. de Butr. in tracta. de schism. refert Iacobat. d. art. 9. Sed quia nulla tãta est auctoritas in terris, quæ præmineat Pontificatui, & propterea ad hoc cogi per neminem posset, multi putant necesse esse permittere hoc negotium totum Dei iudicio, ut scilicet possit Pontificatum administrare, si tamẽ ordinetur ad omnes ordines. Iacobat. d. artic. 9. idem lib. 3. arti. 1. uers. sed si sit uxoratus, Idem lib. 9. art. 12. in responsione ad undecimum motiuum; quod etiam uidetur sentire Spec. in d. c. ubi periculum. in d. septimo speciali: tenebitur enim uxori debitum reddere. Silu. in uerb. excommunicatio. 9. in colum. 3. uers. septimo, quòd cum textus: Licet cõsultius esset, quòd uxor suaderetur uouere, aut saltim continentiam in sæculo promittere, cum separatione tori, ut de plurib. Episcopis scripsimus ex Grego. Turon. supra lib. 1. c. 34. nam talem separationem faciẽdam ex catholica

lica institutione, & canonũ decretis iussam esse scribit idẽ Grego. Turon.in lib. in gloria confessorum.cap.78.licet talia iussa non ligent Papam.

Infans uero, si in Pontificem eligẽdus proponatur, legitima exceptione repellitur,& electus deijci debet; quia cũ nullus ordinis sit capax, multo minus poterit Pontificatus consecrationem accipere; nisi forte talis electio de infante esset facta à spiritu sancto, ut dicit Silu.in uerb.excommunicatio.9.q. 2. uers.septimo.unde quæcumq; electio facta in personam incapacem,ipso iure irrita est, & nullius effectus,ut scribit Butr.in tracta. de schism.quẽ probat Iacobat.lib.3. art. 1.uers.& idẽ in infante. Quæ uera sunt in infante. At in minore doli capace iã electo,ætatis impedimentum obijci non potest. Spec.in d. cap.ubi periculum. in 7.speciali.Eadem quoq; ratione mulier, aut hermaphroditus etiam incalescens in masculum exceptione legitima à Pontificatu deijciuntur, etiam post peractã electionem, siue scierint id electores, siue nescierint;nam cum ij incapaces sint ordinis;& Pontificiæ potestatis,deponi debent. hoc in specie tradit Bald. in c. licet,de elect.licet Iacoba.d.lib.3.ar.1.uer. de hermaphrodito. nõ nihil in hoc casu dubitare uideatur.

Et tametsi aliquando historici fabellam retulerint de Ioanne Anglo fœmina quod Pontificatum gesserit;doleo plurimum, id leuiter à plebecula rudi creditum fuisse; nam hoc est damnare Rom. Ecclesiam de hæresi Quintilianorum,& Pepuzianorum,qui mulieribus sacerdotium committebant,Aug.lib.de hæresi. c.27. quod non est sentiendum de sponsa Chri:in qua nulla umquam ruga, nulla umquam macula fuit: Sed de re hac latius diximus lib.1.c.uigesimo octauo.

Dæmoniacus autem electus Pontificatum administrare permittitur, Iacobat. d.lib.4.art.3.uersic. sed quid si Papa efficitur inutilis: propterea eadem ratione idem dicendum uidetur de lunatico, comitiali,aut patiente quamlibet animi, aut corporis ęgritudinem.argu.cap.ult. 7.quæst.2.

Criminosus etiam in Pontificem eligendus canonica exceptione repellitur: sed electus admittitur in Pontificatu. Si enim proprie,& indubitanter hæreticus sit, & nolit corrigi,non est dubium esse deponendum;imo depositus est.Iacoba. latiss.hoc pertractat d.lib.3.art.1.per totum.& scribit Silu.in uerb. Papa.q.4.& in uerb.excommunicatio.9.q.2. uersic. septimo, idem si idololatra.Iacobat.eodem tract.lib.9. art.1.in fi.uers. sed qd si Papa.Idem si Iudæus sit uel Paganus, aut quomodocumque nõn baptizatus.
6 Doct.in d.c.licet.& præcipue ibi Aegidius Bellame.in quinto quæsito,in uerb. absque ulla exceptione. uers.sexto dico. Si uero sit alio quouis modo criminosus simoniacus,adulter,homicida, uel illegitimus, deijci non potest,& in Põtificatu perseuerabit.Spec.in d.c.ubi periculum. in septimo speciali. quinimmo etiam si esset excommunicatus,suspensus,uel interdictus,ut Spec.ibidem. Verum super ijs omnibus quæstionibus fusius scribũt Doct.in d.c.licet.Sed non est hæc materia sola canonistarum, sed & Theologorum. Ideo uidendus Caietan.de auctor. Pap.& Concil. cap.26. & seq. Silu. locis proxime citatis.

Sũt præterea quædã alia canonica impedimenta in Põtificatu obtinẽdo, quæ uersantur circa electionẽ ipsam:si.n.electionis forma,quæ iure statuta est, non obseruetur quoad substantialia, electio annullat, quinimmo si sic electus audeat

ſeſe pro Papa gerere, eſt deponendus c. in nomine. diſt. 23. uidetur enim ui Papatum rapere, qui indebite electus perſeuerare uult in adminiſtratione: propterea fit irregularis, cum ſit deponendus. Specul. in ſuo Aureo Repertorio titu. de pœn. in rub. caſus in quibus promoti deijciuntur: Quinimmo ſi quādo duę partes in unum conſenſerint, & tertia in alterum, uelit hic electus à tertia ſeſe pro Papa gerere, incurrit ipſo facto excommunicationem, & omni ſacro ordine priuatur, quod irregularitatem ſignificat c. licet. de elect.

Et quamquam Specul. in d. c. ubi periculum in tertio ſpeciali dicat, nullam certam formam ſeruandam eſſe in eligēdo Pontifice; tamen certæ quædam obſeruationes ſunt animaduertendę, quę ſi omitterentur redderent nullam electionem; de quibus ille idem Specul. ſcribit in d. c. ubi periculum. Nam uidemus iure inductum eſſe, ne Pontifex ſucceſſor uiuo Pontifice eligi poſſit, ut dicemus poſterioribus libris, & quòd neque uiuente Pontifice Cardinales tractare poſſint de
7 ſucceſſore eligendo, quod ſi fecerint, irrita eſt electio, ex Concil. Antiochen. c. 23. & 8. q. 1. c. Epiſcopo. 1. in fi. & diſt. 79. c. ſi quis Papa. & c. nullus Pontifice. quinimmo ex Bulla Pauli IIII. eſt excommunicatio, atque aliæ pœnæ plurimæ, ſi quis ambierit Papatum Papa uiuente. At cū primum electio canonicè facta eſt, electus omnia ad Pontificatum ſpectantia adminiſtrare pōt; nec quo ad hoc eget ulla confirmatione, uel conſecratione. d. c. licet. & d. c. in nomine. Spec. in d. c. ubi periculum. in ſexto ſpeciali, & in 7. uerſ. Sed pone poſtquam, quinimmo ſi quis audeat adminiſtrationi tali ſeſe obijcere; & hac occaſione litteras, & alias Pontificias prouiſiones, ante conſecrationē factas, impugnare, ipſo iure excommunicatus eſt, per extrauag. quæ incip. quia nonnulli, ſub tit. de ſent. excomm. quam alij tribuūt Clemēti. V. ut habetur ī corpore iuris; alij tribuunt Benedict. XI. cuiuſmodi Piſanell. in uerb. Papa. §. ult. cuius teſtimonium, licet uideatur ueroſimile, quoniam circa illa tempora uixit Piſanell. ut conſtat, ex prooemio illius ſummę, tamen dicta Extrauag. uerius adſcribitur Clementi V. quoniam data fuit in diœceſe Burdegal. ubi degebat. d. Clemens; cum Benedictus XI. in Gallia non extiterit: Deinde data eſt anno ſecundo, cum tamē Benedictus non uixerit ultra menſes octo. At bene uerum eſt, quòd Benedictus præfatus ediderat ſuper eadem re Extrauag. Sed non incipiebat, quia nonnulli, at incipiebat; ſunt aliqui, ut tradit Supplementum in uerb. Papa, in ultimis uerbis: unde apparet quòd hæc quam habemus eſt Clementis V.

Contingit præterea in iure aliquādo apud Canoniſtas diſputari circa ſummū Pontificem, an ex homicidio poſſit cenſeri irregularis, ſi propriis manib. aliquē occiderit. de qua re Bald. poſt Innoc. in c. 2. de maior. & obed. ut refert Diaz in praxi canon. c. 56. in fi. & Fel. in c. ſi quando. §. 1. de reſcrip. Borgas. in tract. de irregul. p. 6. tit. de homicid. nu. 28. Et ueritas iſta eſt, ꝙ licet Papa irregularitatē aut cenſuram ullam ex criminib. incurrere non poſſit, quo tñ ad peccatum & culpā poteſt fieri indignus altaris miniſterio, ſed in ſacramento confeſſionis omnem maculā abſterget: Ideo enim quoad irregularitates, & cenſuras non poteſt ligari, quia eſt ſuper ius poſitiuum, a quo irregularitates manarunt, ut diximus initio operis, & ideo fruſtra diſceptatur de Papa, an ſit immunis ab irregularitate homicidij.

Papa

Papa præterea non reperitur quòd clam,& ex abrupto debeat Papatũ deſerere:reſignare tamen libere poteſt : licet enim Epiſcopus ſponte Epiſcopatum reſignare non poſſit occaſione contemplationis,& religionis,niſi de cõſenſu Papę: quia nemo ſcire poteſt , quid ſit eligẽdũ ſupra Epiſcopatum S.Paul. ad Philip.c. 1.ibi:ecce quid eligam ignoro &c.S.Th. 2.2.q.185.& q.ult.Papa tamen poteſt libere reſignare. c.1.de renun.lib.6. ut feciſſe conſtat Celeſtinum Quintum; quã renũciationem facere poteſt,etiam ſi iuraſſet ſe numquam renunciaturũ;ut ſcribit Archiep.Flo.3.tit.23.Silu.in uerb.Papa.q.3.Armill.in uerb.Papa.q.8.nec erit expectandus cõſenſus collegij, circa admittẽdam reſignationem; quoniam hoc iure nõ probatur.Papa uero, qui ſeſe abdicauerit à Papatu, an redire poſſit ad
8 eundem fruſtra dubitandum eſt:quãdo quidem per renunciationem omne ius ſuum pdit,ut exemplo eſt Marcellinus, & d.Celeſtinus Quintus: & pcipue Gregor.Duodecim. qui quoniam poſt renũciationem redijt ad adminiſtrationem; & depoſitus,& pro reiecto exinde habitus eſt: unde ut pontificatum reſignatũ qs repetere poſſit,noua opus eſt electione,exemplo eſt Clemens Primus,ſecundum gloſ. in capit. non autem. 7. quęſt. 1.in fin.

Pontifices quoque poſſunt pati defectus contra apoſtolicas regulas,de quib. Sanctus Paulus ad Timot. 1.cap.3.& ad Tit.c.1.ſed illis nihil obſunt,niſi ſicut cętera peccata.

Supereſt ut de tertio modo loquamur, ſcilicet quid conſiderandum ſit in ſummo Pontifice, ſi habeatur reſpectus tantum ad corpus Chriſti uerum , an aliqua irregularitas in ipſo reperiri poſſit,aut aliquod canonicum impedimentum: In qua re dicendum eſt quòd cum Papa circa corpus Chriſti uerum conſecrandum,nil plus habeat , quam cæteri ſacerdotes.S.Thom.4.diſt.25.q.1. art.1. Propterea in eo cõſecrando ſuam debet excutere conſcientiam, ſicut quilibet ſacerdos;nam ſicut peccare poteſt, ita impedimẽtũ pati poteſt ex impreparata cõſcientia, 1. Corinth.c.11. At irregularitas ſeu impedimẽtum canonicum in ipſo Papa conſiderari non poteſt,quia hęc ſunt à iure poſitiuo, à quo ipſe ligari nõ poteſt,quia neminem ſuperiorem habet in terris c.nemo iudicabit 9.q.3.hoc expreſſim tradit Tab.in uerb. diſpenſatio. uerſ.quadrageſimoquinto.

Illud tamen uerum eſt, quod quædã impedimenta poſſunt impedire etiã ipſum, ne adminiſtrare poſſit ſacerdotiũ in miſſa dicenda, de quibus loquitur S. Thom.3.q.82. artic.fin.ad tertium. debilitas,inquit, uel ægritudo ſuperueniẽs ordini ſacerdotali , ordinem non tollit, executionem tamen ordinis tollit,quantum ad conſecrationem Euchariſtiæ , quandoque quidem propter impoſſibilitatem executionis,ſicut ſi priuetur oculis,aut digitis , aut uſu linguæ : quandoque autem propter periculum , ſicut patet de eo,qui patitur morbum caducũ, uel etiam quamcumque mentis alienationem; quandoque propter abhominationem,ſicut patet de leproſo : Hæc ille: Vnde , & ipſe Papa poſſet de facto pati hæc impedimenta: Exemplo eſt ſanctiſſimus Leo. I. cui cum de more die Paſchatis muliercula manum deoſculata eſſet, & ipſe non nihil perturbationis in animo ſenſiſſet, manum ipſam penitus ſibi abſcidit , & aliquandiu ſacrificium miſſæ prætermiſit , ita ut ob eam rẽ Populus Rom.obmurmuraret ; ſed precibus ad Deum fuſis uir ſanctiſſimus ſibi

manum restitui impetrauit, ut ad sacrificandum rediret, scribit Sabellic. lib. 5. Andr. Ebor. tit. de Castit. Quamquam ego cum alijs uerius sentiendum puto Leonem præfatum non perturbatione libidinis manum sibi abscidisse, sed potius ob peccatum manuũ impositionis, idest ordinationis. Nam cum totis quadraginta diebus ad sepulchra Apostolorum orasset, ut sibi peccata remitterentur, audijt Beati Petri respõsum se impetrasse omnium peccatorum ueniam, prę ter peccati ordinationis: Vnde uerisimilius est ob hanc causam manum sibi detruncasse ut cõstat ex Prat. spir. c. centesimo quadragesimo nono. meminerat enĩ Sanctiss. PP. quòd Hieroboam, quia sine delectu sacerdotes indignos promouebat, à Deo percussus fuit, & domus ei⁹ euersa, & deleta de superficie terræ. 3. Reg. c. 13.

Præter hæc igitur naturæ, aut similia impedimentorum genera, Papæ nulla irregularitas obest, præsertim illa, quæ ꝑficiscitur ex suspensionibus, uel aliis quibuscumq; censuris Ecclesiasticis, etiam si à concilijs generabilibus, aut uniuersalibus emanassent, quia cum neminem superiorem habeat, ita à nullo ligari potest, ut iam diximus, scribit Tabien. d. uers. quadragesimo quinto; quã ob causam reijciẽda est illorum calumnia, qui dixerunt, si Papam huiusmodi præcepta nõ ligant, ergo licet illi impune plus peccare: respondemus etenim etiam si ille præceptis non ligetur, tamen sua uoluntate sanctior esse uult: Ideo enim solutus est legibus, ut quod rectum est propria libertate uoluntatis perficiat; non autem ut licentiosius peccet: quis enim sanctũ esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis extollit? ut habetur in c. non nos. dist. 40. Si enim qui aliena debet corrigere peccata, maiora cõmitteret, non esset ueritatis discipulus, sed supra alios erroris magister. c. nos si. 2. q. 7. quod est absurdũ sentire de sanctissima illa sede.

Quinimmo quod nullo canonũ præcepto Papa adstringatur, excellentior & sanctior res est, ut lubens nõ iussus ipsorum canonum mentem exactissime obseruet: Leo Papa. 1. epist. 59. Et sicut omnia Ecclesiæ membra tamquam subdita efficere debent quicquid legibus sacris continetur: ita quoque caput ipsum nõ tamquam subditum, sed suo exemplo membra bene disponens, etiam secundum canones aget; eo etenim modo, & caput, & membra conformiter uiuent, Quin etiam dum caput ipsum canones obseruabit, expressim fateri uidebitur se credere, & prædicare in canonibus contineri spiritus sancti vocẽ: unde nil pręiudicabitur supremæ suæ auctoritati, dũ fatebitur se habere superiorem ipsum spiritum sanctum; ob quam rem populus quoque pronior fiet ad obseruandos canones, si D. Papa cum sit caput Ecclesiæ, incipiat etiam ipse iura seruare, ut scribit Spec. in c. usurarum in fi. de usur. in 6. cuius uerba libuit subijcere. Debuit, inquit, à se ipso D. Papa incipere; & hanc constitutionem in sua curia facere obseruari. Nam à capite ratio est reddenda l. argentarius. §. 1. ff. de eden. licet enim legibus solutus sit, decet tamen ipsum uiuere secũdum leges. C. de legib. l. digna uox. sicut & Christus, qui legem dedit, & ipsam carnaliter adimpleuit, 25. q. 1. §. si ergo. ut sic cæteros ad ipsius obseruationem inuitaret exemplo, ut in prædicto. §. si ergo. ante med. sæpe enim clamant subditi, quod ipse alligat onera grauia & importabilia, quæ ipse digito tangere non uult, uigesima sexta q. 7. cap. alligant. & nihil cum scandalo est agen-

agendum, de præscr. c. nihil. immo uitandum est scádalum etiam pusillorum. de no. oper. nunc. c. cum ex iniuncto. & de reg. iur. c. qui scandalizauerit. hæc ille. Prædictis addi pôt quod scribit S. Gregor. super Ezech. homil. 19. Plus (inquit) plerumque exemplum quam ratiocinationis uerba compungunt, sicut etiam illud Senecæ, longum iter per præcepta, breue per exempla, magis enim exẽplis trahimur quàm uerbis.

Potest pręterea Papa cõsiderari ut homo: quare cogitando se habere iudicem Deum, qui & ipsius, & omnium populorum est Dominus, Paul. ad Ephes. c. 6. & quòd orare debet pro suis, & pro totius populi peccatis, Leuit. c. 16. Paul. ad Hebrę. c. 7. Ideo circa ista potest habere superiorem, scilicet eum, cui sponte se submiserit. d. c. nos si. 2. q. 7. nã tenet se subijcere confessori, quem elegerit, ut sua peccata illi confiteatur; nõ enim potest Papa facere, ut non teneatur propria peccata confiteri. S. Thom. 4. distin. 17. Ille igitur cõfessor ab ipso electus erit ipsi superior non ut Papæ, sed ut peccatori. S. Thom. ibid. & tradit Silu. in uerb. confessio. 2. q. 6. & in eo, quod ipse cõfessor præcipiet, ligabitur, & tenebit sententia illius; & illi tenebitur parere gl. in d. c. nemo iudicabit. 9. q. 3. & comprobat Silu. in uerb. cõfessor. 1. q. 2. in princ. & in uerb. Papa. q. 4. circa princ. Vnde ex istis concluditur, quod nec ut sacerdos potest esse irregularis. Sed in tantum habebit impedimenta ad administrãdum ordines, & ad exercenda Pontificalia in quantum prudẽs, & sciens confessor rite, & canonice iudicauerit. Et prædictis modis intelligenda est materia irregularitatis circa D. Papã: salua semper meliori sententia, cui reuerenter me subijcio.

De Curiæ obnoxijs, & eorum irregularitate.

CAP. V.

1 *Curiæ obnoxius quis dicatur.*
Curiales Aulici, non comprehenduntur sub hac irregularitate.
Curiales plerumque infames, quales hic.
2 *Curiales etiam liberati nexibus, manent aliquando irregulares.*
3 *Curiales, qui nil fœdi exercuerint, statim quod eo nexu liberati sunt, promoueri possunt.*
4 *Curiales non eximuntur à nexu curiali de iure ciuili per adeptionem sacerdotij; secus de iure canonico.*
Vasallus, dicitur adstrictus curiæ propter iuramentum.
Feudatarius promoueri non debet facile, etiam si dimittere uelit feudum.
Feudatarius dicitur adstrictus curiæ propter iuramentum.
Feudatarij obligati domino ad onera personalia, non sunt promouendi, si uolunt retinere feudum.
5 *Feudatarius eo ipso, quod fit clericus, amittit feudum.*
Feudatarius neminem suo loco substituere potest, inuito domino.
Feudatarius dimisso feudo, si nil aliud obsistat promoueri potest.
6 *Feudatarius, an inuito domino possit feudum repudiare.*
Feudatarius habens feudum ob aliquod certũ seruitium; illud repudiare non potest
Feudatarius iurans se non renunciaturum feudo, non potest promoueri, quia illud renunciare non potest.
Feudo cedere, est quoddam diuortij genus.
Feudum est contractus factus gratia utriusq;.
7 *Clericum esse subiectum ex feudo domino temporali; est absurdissimum*
Iuramento fidelitatis semper uidetur excepta persona Dei, Papæ; & superiorum.
Angarij, & perangarij qui sint.
Opera quid sit.
Angarij, & perangarij clerici fieri non possunt.
8 *Militum plura genera ex Budæo.*
Milites omnes iuramento adstricti, promoueri non possunt.

Milites propter animum paratum ad necem, promoueri non possunt; nec ad monachatum facile admitti.
9 *Magistratus iuramento adstricti, promoueri non possunt.*
Decuriones promoueri non possunt, etiam si cedant bonis.
10 *Potestates non promouentur.*
Priores seu Antiani promoueri non possunt.
Syndicatus quolibet in magistratu requiratur, impedit ne quis interim promoueri possit.
Magistratus fieri posse monachos, an sit uerũ indistinctè.
Doctores, qui ad legendum iuramento sunt adstricti; promoueri non possunt.
11 *Magistratus Episcoporum, uel Ecclesiarum nulla ratione prohibentur promoueri, et monachari, nisi iudicium sanguinis exercuerint, uel nisi ad syndicatum teneantur.*
12 *Aduocati, procuratores, & syndici uniuersitatum iuramento adstricti, non promouentur.*
13 *Canon Epist. Innocentij Primi, quo sensu capiatur.*
Irregularitas ex iudicio sanguinis quando cœpit.
Aduocatus, procurator, & defensor Curiæ, Episcopalis, uel Ecclesiæ promoueri non prohibetur.
Aduocati, & procuratores causarum ciuilium qui libere id agunt promoueri non prohibentur.
14 *Clericus non potest esse procurator pro ciuitate uel principe ad uniuersitatem causarum.*
Clericus unum negotium ualde arduum pro aliqua communitate, uel principe exercere non potest.
Clerici deponuntur, qui suscipiunt uillarum, uel castrorum procurationes, nisi pro Ecclesiis, & locis pijs.
15 *Clerici uicem principis, aut ciuitatis gerere non possunt.*
Clericus Viceregem agere non potest, sicut nec Vicecomitem, aut Locumtenentem.
Clerici gubernium, & administrationem Regni Prouinciæ, uel Reipubl. gerere non possunt.
Clericus nullum genus iustitiæ publicæ pro sæcularibus administrare potest.
16 *Clerici omnes etiam si Card. sint, possunt esse consiliarij principum.*
Clerici possunt compilare statuta, & super eis consulere, quod pœna sanguinis imponatur.
17 *Histriones, mimi, scænici, moriones, sunt quandoque curiæ adstricti, & alij plures his consimiles.*
Ordines dicuntur honores.
Histrionibus etiam cõmunio deneganda est.

QVoniam a cruore Curia dicta est; iure merito clerici Curiæ obnoxij esse non possunt: hoc enim illis interdictum est. Concil. Rom. sub Siluestro act. 2. c. 16. Ideo hæc irregularitas uetustissima est ex præfato Cõcilio, & apertius de ea constat in Epistola Illyrici Cõcilij, quæ extat apud Theodoretum hist. lib. 4. c. 8.

Curiæ igitur obnoxij dicuntur ij, qui quacumque ex causa curiæ publicã potestatem habenti, nexibus mancipati sunt, siue in perpetuum, siue ad tempus, siue honestum, siue inhonestum munus sit; ea enim obligatio aduersari uidet libertati Ecclesiasticæ; & ideo curiales ij, qui aulas principum sequuntur obsequij, & famulatus gratia, ad hoc caput non pertinent, quãdo nullus nexus, nullave obligatio eos adstringit ad aulæ obsequia.

Illi igitur qui aliquo uinculo, uel iuramenti, uel administrationis ratiociniorum adstricti sint; ad ordines admitti non debent, pluribus rationibus. Prima, quòd plerumque infames sunt, ut scænici, histriones, citharœdi, lyristes, gladiatores, stadij cursores, qui publicis stipendijs conducti sunt; nam hæc infamia in Ecclesiam non est inferenda, de consecr. d. 1 1. cap. pro dilectione. Innocent. I. ad synodum Toletanam Epist. 24. canon. 2. Secunda plerumque irregulares fiunt, in illa frequentatione curiæ, Innocent. d. Epist. quæ habetur distinct. 51. cap. aliquantos. Tertia ob molestiam, quam illorum causa Ecclesia passura esset, quando

do curia ipsorum domina eos repeteret
c.designata.& c.præterea.dist.51.Quar-
ta ob simulatæ promotionis suspicioñe,
ut à curię nexibus,per sacerdotium libe-
rentur,d.c.præterea.& dist.53.c.legem.
Quinta propter præsumptionem quod
ad pristinos mores relabantur,& ad cõ-
suetas scurrilitates reflectantur.d.c.præ-
terea.quas rationes tradit glo.distin.51.
c.1.& ante eam Raym.titu.de curial. Al
ber.in uerb.ordinandus.uers.Quintode
cimo. Et non solum dum eisdem nexi-
bus distinentur,promouendi non sunt,
uerum etiam,si iam liberati à curia sint,
adhuc magna difficultate ad ordines
recipiendi sunt: nam si turpia exercue-
rint,curiæ seruientes, eadem turpitudo
sequitur eos,etiam Curia liberatos.c.cle
ricum. distin.46. si etiam sanguinis uin-
dictã,aut fecerint,aut participes fuerint,
eadem irregularitas manet, etiam post-
quam fuerint è curia liberati, glo.d.c.1.
Silu.in uerb. ordo 4. Tabien.in uerb.or-
do 4.Alberic.d.uers.15.Sed si nihil fœ-
di exercuerint,& nil aliud canonicũ obsi
stat, statim atque curia liberati fuerint,
promoueri permittuntur: Doct.ibid. &
Raym.in d.titu.de curialibus tex.in cap.
Osius dist.61.& dist.54.c.magnus.& de
obliga.ad ratiocin.c.1.

Quæ omnia uera sunt, si de eis ꝓmo-
uendis agatur;alioqui si promoti sint in-
specto iure ciuili,& de rigore per ipsum
curialem nexum adhuc obligati sunt, &
per sacerdotium non liberantur ab illa
4 obligatione,quam debent Curię;at ęqui
tate canonica ob sacerdotij priuilegium,
exempti uidentur,glo.in c. si seruus sciẽ.
te.dist.54. & ante eam ibi Hug. & idem
Hug.in c.præterea.dist.51.qui hoc præ-
sertim procedere putat,si hic promotus
alium loco sui possit subrogare ad eosdẽ
nexus curiales.

Sed quia nimis generalia sectari ui-
demur,operępretium est nos ad singula-
res species transire: Inter adstrictos cu-
riæ is primus nobis occurrit, qui uasal-
lus,uel Feudatarius dici consueuit;quod
genus hominum magno adstringitur
iuramento,quo iurat in nomen,& fidem
domini: Vnde difficile est,ut sincere tran
seat ad ministeria Ecclesiastica, in præiu
dicium prioris iuramenti;nam si domi-
no ad munera personalia præstanda te-
neatur,quæ ordini ecclesiastico non con
ueniant, facile admitti non debet, etiam
si feudum dimittere uelit,si forsan irre-
gularis factus sit, militando in seruitijs
domino sanguinem effundendo, uel au-
xilium præstando,uel etiam ex ipso solo
iuramẽto de uita exponenda pro domi-
no.argum.eorum,quæ dicturi sumus in-
fra,cum de milite agemus.

Quòd si huiusmodi Vasalli onera ꝑ-
sonalia debentes, ordines petant,uolẽtes
retinere feudum, ab ordinibus excludi
debent: propter repugnantiam quæ na-
scitur,ut tam feudo, quàm Ecclesiæ ser-
uiant,duobus uidelicet contrariis domi
nis, Lucæ.c.16.& præterea dominus ex
ipsa promotione poterit agere aduersus
hunc Vasallum,quòd feudum amiserit;
5 ipso enim facto,ex quo clericus fit, amit
tit feudum; de consuetudine feudali in
tit.si de feud.fuer.cõtrou.§.si clericus,&
tit.de feud.fœm.in fin.& in titu.de uasal.
qui mil.arm.des.c.1.nam per alium sub-
stitutum seruire feudo non potest inui-
to domino. Bald.in tit.Episcop.uel Ab-
bat.§.mutus. in consuetud.feud. Silu.in
uerb.feudum.q.8.& q.14.unde eius oc-
casione Ecclesia pateretur multas lites,
& uexationes;merito recipere hos uasal-
los, nõ debet.Sed si expressim uelint feu
dum dimittere,& cõsequenter se ea obli
gatione liberare,possunt suscipi, tam ad

clerum, quàm ad religionem, si nullum aliud canonicum impedimentum, uel irregularitas obstet. d. §. si clericus: Sed hæc sententia pẽdet ab illa ancipiti quæstione an uasallus inuito domino possit feudum repudiare? Vnde quibuscumque casib. inuito dño renunciare feudo non põt, ijsdem casib. non promouebit; quos casus collige ex Imol. in cap. 1. de feud. & ibid. Panorm. Bartol. in l. is cum quo. ff. de aqua pluu. arc. quorum unus est, si uasallus ob certum seruitium, feudum habeat; nam eo casu repudiare nõ potest. glo. in titul. de Capitan. qui cur. uend. in ultim. gl. in consuet. feud. Silu. in uerb. feudum quæst. 28. cum alijs locis, quos ibi citat; merito hic non promouebitur: Ille etiam, qui iurauit se non renũciaturum feudo, promoueri non debet, nam inuito dño illud dimittere nõ posset Silu. d. q. 28. Idẽ quoq; erit in eo feudo, quod de sui natura repudiari potest, sed Vasallus importune forsan illud repudiat; ut puta domino in bello existente; quo tempore opera Vasalli indigeat, cum per substitutum seruire non possit, non ualet ea importuna renũciatio, arg. l. filiæ meæ. ff. solut. matrim. nam cum cedere feudo sit quoddam diuortij genus. Bald. in prælud. feud. consequens est, ut eatenus ualeat cessio feudi, quatenus sit consultum indemnitati ipsius dñi. Silu. d. q. 28. p̃sertim ex eo quod dicit Abb. in c. 1. de feud. quod feudũ ponitur inter contractus factos gratia utriusque; Ideo utriusque consensus requiritur. glo. in c. quæ in Ecclesiarum. de constit. quandocunque igitur repudiatio non ualet, absurdum est admittere hos ad clerum: quid enim potest contingere absurdius?
7 quã ut clericus subiectus sit iurisdictioni domini temporalis à quo propter feudum possit puniri: & feudo priuari, ut dixit Innocen. in cap. uerum. de for. compet. Stephan. Aufrer. in clem. 1, in 2. q. principali. num. 7. de offic. ordin. iure igitur merito ne tam turpiter sacerdotium suppeditetur, non debet promoueri nisi feudum legitime dimittat, cum dimitti potest, uel si non potest dimitti accedat etiam cõsensus domini; Et quamquam in omni iuramento fidelitatis uideatur excepta persona Dei, Papæ, & aliorum quorundam superiorum c. uenientes. de iureiuran. Bald. in tit. de noua forma, cũ ibi additis; tamen posset Ecclesia uel Papa suspicari, & non confidere in persona tali quæ iurauit fidelitatem in manibus domini temporalis; ideo dicendũ est non esse admittendos sicco pede ad clerum illos, qui iam principi laico feudi ratione iuramentum præstiterint, nisi aut cesserint feudo, aut à domino licentiam obtinuerint iuxta iam dicta.

Sunt præterea alij Vasalli paulo ignobiliores, quos angarios, & perangarios uocamus; est enim Angaria (authore Vegetio lib. 2. de re milit.) omne munus quod militibus imponitur, etiam si uile non sit. Sed ex sententia Lucæ de Penna, in l. cum te. C. de muner. patr. lib. 10. Angaria munus est præstandarum operarum: opera uero est diurnum officium, l. 1. ff. de oper. liber. Ideo ij, qui ad hæc munera, uel operas tenentur sacris ordinibus sunt indigni, quod expressa constitutione Regni Neap. diffinitũ est. Incip. errores eorum, refert Capic. decis. 168. num. 7. quam constitutionem in hoc nõ esset inconueniens quod Ecclesia obseruaret. argum. c. 1. de ope. no. nunc.

Huc proxime accedit quicumque miles; sunt enim plurima militum genera, alij etenim iuramẽto sunt adstricti Reipubl. ut apud Aul. Gell. libro 16. c. 4. alij sponte militant, alij iussi, nam trifariã mili-

milites diuisit Budæus in Pandectas. ad l. 1. §. 1. ff. deposit. omnes igitur qui militant, canonicum patiuntur impedimentum, ne promoueri possint: nã si in Reip. nomen, ac fidem iurarint, ob hoc uinculum non uidentur apti sacris ordinibus, sicut reliqui omnes obnoxij, de quibus iam diximus: quod expressim iure ciuili cautum est; nam primipilus centurio, & primipilares milites ullo iure promoueri non permittuntur ex l. quisquis emensis. C. de episco. & cleric. præcipue uerò ductores militũ promoueri non possunt ex Epistola Concilij Illyrici, quæ extat apud Theodoretum hist. lib. 4. c. 8.

Reliqui uero milites, quia homicidij participes facile existere possunt, consilio, ope, & re ipsa, irregulares sunt hoc capite homicidij; unde promoueri non possunt, 19. q. 3. c. monasterijs, ibi nullus sine nostro consensu suscipiat, & dist. 53. c. legem. ibi non sunt temere suscipiẽdi. & c. multos. dist. 54. ibi probetur prius. & quamquam Archid. & glos. in d. cap. legem, putauerint, omnes milites, qui sine iuramento militant, posse ad ordines promoueri; tamen ex prędictis locis constat uerius esse, ut dispensatione præuia id fiat, cognita causa, ut aperte probatur 1. Concil. Toletan. can. 8. habetur dist. 51. c. si quis. Quinimmo eodem ex loco colligitur, non solos eos milites excludi ab ordine sacro, qui sanguinem fuderint, uerum etiam eos, qui hoc animo militant, ut si opus fuerit sanguinẽ effundant; hic enim animus ad necẽ, aut uulnera paratus sacro ordine est indignus: tex. & glo. in d. c. si quis. quod etiam tradit Specul. in tit. de dispens. §. iuxta uers. Item litigiosus. quo loco ait, Papæ reseruari hoc genus dispensationis, propter paratum animum ad facinora perpetrãda; & uidetur tex. in d. cap. monasteriis. ideoque militis nomen exosum esse debet Christianis, si uelint ad clerum aspirare; ad clericatum etenim admitti non debent, capit. si quis post remissionem, dist. 50.

Quæ uera sunt; ut non solum à clero arceantur, uerum etiam à monachatu, non enim facile in claustro admittuntur d. c. legem. d. c. multos. & d. c. monasterijs, & alijs supradictis locis; plerumque etenim ij milites, etsi in bello homicidium, aut mutilationẽ non perpetrarint, tñ irregulares sunt, si ad percussiones, quantum in illis fuit concurrerint. Spec. d. uersic. item litigiosus. & uers. quid de iudice. quem approbat Soc. in c. sententiam in 4. mẽbro principali uers. 7. quæritur. ne cler. uel monac. & ideo dispẽsatione egere putantur; ut supra diximus: Sed de militibus, qui in ecclesiastico bello militant, quãdo ab irregnlaritate sint ĩmunes opportunius dicturi sumus. lib. posteriore, quando de homicidij irregularitate tractandum fuerit.

9 Ad hos milites proxime accedunt ij omnes qui publicis stipendijs conducti, quasi curiæ obnoxij sunt; ita ut munere sibi imposito defungi libere non possint, si clericali characteri intendant deseruire; cuiusmodi sunt decuriones: nam qã statuto tempore annuo, uel diuturniore, aut breuiore Remp. administrandã susceperunt cum iuramento, pendente eo tempore non sunt promouendi, nisi licentiam à Rep. obtineãt & suscepta stipendia restituant, cum ratiocinijs. Archidiac. & Hug. in c. legem. distinct. 53. Adeo quòd si princeps, aut Resp. eis licentiam concedere renitatur, promoueri nullo modo debeant, ante expletum tempus, ut consulit. Host. ea ratione, quod implere debeant, quæ promiserunt. argum. cap. debitores. de iureiuran.

tra-

tradit Alberic.in uerb. religio secundo, circa med. quæ adeo uera sunt, quod etsi bonis cedere uelint, non tamen sunt admittendi. l. si quis curialis. C. de Episc. & cler.

Et hæc omnia de alijs Reip. magistratibus, uel publicis functionibus, intelligẽda sunt; ueluti si sunt potestates, prætores, antiani, priores, & consimiles; ij etenim, quia publicis nexibus sunt implicati iuramento, non sunt interim ad ordines ecclesiasticos admittendi. Raym. in tit. de curial. uers. officiales obligati, & in uers. ultimo. quem citat Archid. in c. præterea. paulo ante fin. dist. 51. eam ob rationem quod præter iuramentum possunt teneri repetundarum, uel ad reddẽdam administrationis rationem in syndicatu; unde absurdum esset, quod iudicarentur à sæcularibus iudicibus sic ꝓmoti, ut dicit Innocen. in d. c. uerum. de for. compet. Stephan. Aufrer. in d. Clemen. 1. in secunda quæst. prin. num. 7. de offi. ord. Propterea & hoc capite, & ex illo de obligatis ad ratiocinia repellendi sunt; qua ratione S. Thomas Cantuariẽsis Archiepiscopus, cõscientię stimulos persensit, quod Cancellarij munus regia potestate exerceret, & Archiepiscopatum obtinuisset, ideoque illi renũciauit: Sed Papa admissa quidem pia renũciantis Archiepiscopi uoluntate, dispensauit insup cum illo, ut tutam eius redderet cõscientiam, ut scribit Gulielm. Neubrigen. de reb. Angl. lib. 2. c. 16. Regis tamen ira efferbuit in ipsum Sanctum uirum, prętẽdens aduersus eum ut cogeretur iudicio sisti, ad syndicatum reddendum pro cancellariatus administratione: qua ex re totius Angliæ perturbatio, & S. Thomæ martyrium est subsequutum, uti eodem libro tradit idẽ Guliel. Vnde patet quanti periculi sit illorum promotio, qui curialia officia administrauerint.

Et ideo uerum mihi non uidetur, qđ dixerat Ray. in titu. de curiali in fi. quòd huiusmodi officiales non obstante iuramento possunt libere ad claustrum, & religionem transire, quia in melius deuouent semetipsos: arg. c. peruenit. de iur. iur. sed hoc intelligendum est, quando nullum aliud canonicum impedimentum obsit; at si ratiocinia interueniant, & Syndicatus, uel similis ratio administrationis sit reddenda, nõ admittentur, ut proximo capite dicemus: ꝙ pręcipue uerum est, siue temporalem, siue perpetuam administrationem susceperint isti officiales. Hug. & Archid. d. c. legem, nisi quod difficilius admittitur qui perpetuo est adstrictus, quàm qui ad tempus, ut ibi: & disputauit Bartholom. Brix. in q. dominic. incip. potestas quidã: de qua re etiã Abbas scribit in c. 1. de obliga. ad ratiocin. prope fi. Alber. in uerb. religio, secundo circa med.

Illud tamen in hac re animaduertendum est, quòd huiusmodi obnoxij accedentes ad religionis ingressum, non sunt reijciendi illo prætextu, quòd Princeps sæcularis edicto uel lege statuerit suos curiales obnoxios, non posse in ullo uel certo aliquo monasterio religionẽ profiteri, quia talis lex uel præcepti est negligendum, tanquam contra salutem animarum, ut deplorauit S. Gregorius. 1. contra Mauritium, qui ita statuerat, s. ne quis militum aut eorum, qui publicã actionem egissent, in monasterio conuerti posset: quam legem primus Iulianus apostata tulerat, ut scribit Ioannes Diaconus in uita S. Gregorij lib. 3. capit. 50. ubi habes quid de ea re ad Mauricium, & ad Theodorum medicum idẽ Gregorius scripserit.

Debet igitur ista suscipiendi uel reijcien-

ciendi obnoxios facultas pendere à iudicio Ecclesiæ, cognitis molestijs, quas passura Ecclesia est; cognitisq; alijs canonicis impedimentis.

Inter hos quoq; annumeramus Doctores, qui legendi munus acceperunt tẽporale, uel perpetuum; nam ij tamquam Curiæ obnoxij, non sunt promouẽdi ex sententia Goffr. quem retulit Abb. in d.c. 1. nisi restituant stipendia, & licentiam obtinuerint, à Rep. uel Principe, uel nisi tempus sit expletum; quia cum non teneantur tunc ad ulla ratiocinia, possunt indiscriminatim promoueri. Hostien. in summ. tit. de oblig. ad ratiocin. quem refert Abb. in d.c. 1. circa fi. Alberic. loco supracitato.

Hæc autem non procedunt in officialibus, & magistratibus quibuscumq; Episcoporum, uel Ecclesiarum; quia ipsa Ecclesia cui deseruiunt inconsulta promo
11 ueri possunt: cum etenim isti Episcoporum uicarij de grege clericorum esse debeant, c in noua. 16. q. 7. & cogi debeãt, ut promoueantur c. fi. de offic. uic. nullũ patiuntur impedimentum ex eo magistratu; multoq; magis possunt libere trãsire ad religionẽ; sicut quilibet clericus in quacumque dignitate positus infra Episcopalem, inconsulto Episcopo transire ad claustrum potest. Hug. ĩ d.c. legẽ. circa fi. S. Thom. 2.2 q. ult. & quòd ꝓmoueri possint, uidetur text. in c. Osius. dist. 61. ubi Archid. Cessant enim in istis officialibus ecclesiasticis rationes, quæ impediunt alios magistratus sæculares: nam deseruiunt causæ piæ, ideo excusantur, sicut tutores, & curatores causarum piarum, ut proximo capite dicemus. Deinde siue clerici, siue monachi fiant, semp subsunt Ecclesiæ; ita quòd ab Ecclesia molestiam pati nõ potest Ecclesia: Duobus tamen casibus officiales Episcoporum, seu Ecclesiarum difficile promoueri possunt, uel ad claustrum transire; primus est si temporalem Ecclesiæ iurisdictionem exercuerint circa sanguinis uindictam, ut paulo inferius dicturi sumus: Alter casus est, si teneantur ad Syndicatum reddendum; eo etenim casu perinde sunt obnoxij, atque alij magistratus sęculares; & ideo ad claustrum facile non admittuntur, nec ad curata beneficia, nisi redditis ratiocinijs, & Syndicatu peracto, si ad eum teneantur.

Publica quoque stipendia obsunt aduocatis, procuratorib. aut Syndicis Rei-
12 publ. si illud onus defendendarum ciuilium, aut criminalium causarum assumpserint iuramento interposito; nam ad clerum non permittuntur aspirare. c. aliquantos. dist. 51. ubi Lau. & Archid. & idem Archid. in c. præterea, ead. dist. ubi generaliter loquitur de omnibus officialibus Curiæ sæcularis; & tametsi multi putarint. d.c. aliquãtos. procedere in aduocatis, & procuratoribus circa uindictam sanguinis, tamen toto errant cœlo illi, qui illum textũ sic intelligunt; quandoquidem illud cap. excerptum est, ex Epist. 24. Innoçent. I. ad synodum Toletanam. c. 2. quo loco de obligatis curiæ nexib. expressim loquitur, nec ullo modo de uindicta sanguinis loqui, aut intelligi potuit, cum ipse Innocentius ibi attestetur nec per se, nec ꝑ antecessores suos aliquid fuisse diffinitum, circa prohibendam uindictã sanguinis: declarat enim immunes, & Iudicẽ, & Dictatorem sententiæ; ut probatur in eiusdem Epist. 3. ad Exuperium. c. 3. & cap. 5. Propterea patrocinium, quod obest homini ne ꝓmoueri possit ex d. cap. aliquantos. est qa Curiæ cum iuramento aliqui se se pro Curia, uel Repub. patrocinium præstaturos pollicentur; quo casu ad ordines ꝓ

moueri

moueri periculoſum eſt, antequam de-
ponant patrocinium, uel tempus laba-
tur, uel ſtipẽdia reſtituta fuerint. Et ideo
non conſentio gloſſæ, & aliquib. Docto-
ribus, qui ut euitarent uim uerborum.
13 d.c.3. interpretati ſunt, ꝙ Innoc. præfa-
tus ſenſerit prædictos eſſe immunes à
peccato, non autem ab irregularitate,
ut gloſ. in c. quæſitum. & c. illud etiam.
23. q. 4. quorum ſententia non eſt uera,
qa eſt minus ueriſimile de peccato fuiſ-
ſe propoſitam ibi queſtionem quoniam
nec iure ueteri, nec nouo umquam dubi
tatum eſt, an ſit peccatum exercere uin-
dictam ſanguinis iuſto in iudicio: Sed
de irregularitate ſenſiſſe ipſum Innocen
tium magis eſt ueriſimile, quia cum ſuo
tempore nullum ius eam induxiſſet, idẽ
quoque inducere noluit: & ideo apparet
quòd primo poſt eum in Antiſiodoren.
Concil. & Concil. Toletan. IIII. & hæc
irregularitas eſt introducta, forſan quia
anteriorum temporum indulgentia fre-
quentari nimium uindictam ſanguinis
ꝑmiſerat; & paſſim ab ea ad ordines pa-
tebat acceſſus, ut proximo capite dicturi
ſumus. Sic ergo manet concluſio, quòd
aduocati, procuratores, ſyndici, & conſi-
miles publicis defenſionib. obligati ꝓ-
moueri non debent: quæ uera ſunt, ſi pa
trocinium hoc ſit pro foro ſæculari, ſe-
cus ſi pro Curia eccleſiaſtica defenſionẽ
acceperint; nam eo caſu promoueri pote
runt tex. cum glo. & Archid. in c. Oſius.
diſt. 61. ex ſententia Ioannis gloſſatoris;
ꝙ confirmari poteſt ea ratione quòd pia
cauſa patrocinio adſtrictus non prohibe
tur promoueri, ut eo capite dicturi ſu-
mus, quo de obligatis ad ratiocinia agẽ-
dum erit.

Qua ratione reliqui aduocati, procu-
ratores, & cauſarum defenſores, qui in
foro uerſantur, prout lubet, ſingulorũ
cauſas patrocinantes, quia nullo nexu
obligati ſunt, nil prohibet, quominus
promoueri poſſint; quia Eccleſia nullã
moleſtiam paſſura eſt à Rep. uel princi-
pe, poſt iſtorum promotionem: At quan
do iuramento Reip. ſunt adſtricti, ſi qua
in re præuaricati eſſent, quia ciuitas uel
princeps ius ſuum aduerſus illos proſe-
queretur, abſurdum eſſet, ut ſecularis po
teſtas eum iam promotum puniret, ut
ſcribit Inno. in d.c. uerum. de for. comp.
Stephan. Aufrer. in d. clem. 1. in 2. q. prin
cipali. num. 7. de offic. ordin. ideo cauen-
dum eſt, ne facile ad ordines admittan-
tur, antequam ſint omni nexu liberati,
quo caſu libere promoueri poterunt. d.
cap. Oſius. Alberic. in uerb. ordinandus,
uerſic. 15.

Ad hæc opportune quærendum eſt,
an pro ciuitate, uel principe clericus ge
14 rere poſſit procuratoris munus? Nã etſi
clericis in minoribus ordinibus conſti-
tutis licita negocia ſæcularia non prohi-
beantur. Abb. in c. 1. ne cler. uel mon. Ta
men ſi ad uniuerſitatem negotiorũ præ-
ponantur à laicis, hoc illis iure interdi-
ctum eſt Innoc. & Abb. in c. ſacerdotib,
per illum text. ne cler. uel mon. & idem
Abb. poſt Innoc. & Io. And. in c. ſed nec,
colum. 1. eod. titu. idem Inno. in cap. 1. de
oblig. ad ratioc. quem ſequuntur plures
Doct. quos citat Philip. in c. cum 1. & 2,
de re iudic. Vnum uero negotium hone-
ſtum poſſet clericus tractare. Abb. & In-
noc. dicto loco. At ſi illud unum nego-
cium ita diſtraheret clericum, atque ſi
eſſent multa, non permittitur illud unũ
exercere. Philipp. in c. 2. de iudic. colum.
2. nume. 4. quod expreſſim colligitur ex
Conc. Carthag. I. can. 6. his uerbis. Nica
ſius Epiſcopus Caluſtitanus dixit, credo
placere ſuggeſtionem meam ſanctitati
ueſtræ, & diſplicere uobis, ut qui ſeruiũt

Deo

Deo,& annexi sunt Clero, non accedāt ad actiones,seu administrationem, uel procurationem domorum,& paulò inferius,aut clerici sint sine actionib. domorum,aut actores sine officio clericorum: habetur hoc 21.q.3.c.credo. Diaz praxi canon.c.52.Propterea huiusmodi ꝓcurationes publicas suscipientes uillarū, aut castrorum, urbiumve nomine à clero habentur alieni, quæ uerba indicant depositionem ab ordinib.d.c.sed nec.& ibi Io.And.Ista autem prohibitio nō ꝓcedet in procurationib.pro Eccelesijs, miserabilibus personis,ac pijs locis quibuscumque:præsertim iussu Episcopi.c.qui uere.16.q.1.ex Concil.Calcedon.can.4. Diaz in praxi.canon.c.55.

Iure etiam interdictum est clericis, ne principis, aut ciuitatis uices gerant,s.
15 in negotijs administrādis, & in tēporalium iurisdictionum cura.Cōcil. Toler. IIII.can.30.habetur 23.q.8.c.sæpe principes:non enim possunt eo modo euitare pericula irregularitatum ob uindictā sanguinis, quam uel ipsi forsan exercebunt,aut exerceri approbabunt; ideo bene eo canone dicitur, quòd deponūtur; per quem canonem etiam dicit Abb. in d.cap.sed nec.quod omne iustitiæ genus clericis prohibetur. Quamobrem sentit ille quod clericis omnino interdictum sit Viceregem, Vicecomitem Locumtenentem Principis constitui:Eos quoque non posse gubernium, & administrationem Regni, Prouinciæ, Reipubl.uel cuiusuis ciuitatis, aut castri suscipere, est text.in cap.clericis, §.1.ne cler.uel mona.ubi idem Abb.attestatur,omne iustitiæ genus uice principis, aut domini tēporalis prohibitum esse clericis: quod etiam tradit Diaz in praxi canon. c.56. Vnum tamen est quòd clericis, Episcopis,uel etiam Cardinalibus non est uetitum circa obsequia principū; uidelicet meri consiliarij munus; quod & licet, & laudabile est. Idq; intelligendum est cir-
16 ca prudens Reipub. regimen, & populorum in officio continendorum prouidentiam, ut scribit Bald.in auth.habita. C.ne fil.pro patr. Abb. & Ioan. And. in d.c.clericis. Diaz in d.cap.56.Consulere quoque poterunt in condendis legibus, edictis, ac constitutionibus, etiam cum pœna ultimi supplicij,Sed de hoc opportunius agemus quando de consultore in criminalibus tractandum erit.

Rursum hoc intelligitur,si consiliarij sunt principum catholicorum: alioqui apostatarū aut infideliū esse non possunt absque ingēti crimine,sicut Iulianus apostata clericos in senatorum ordinem elegerat, ut eo modo christianismus contemptior esset, ut scribit Niceph.lib.10. cap.13. tali enim casu necesse foret multa indigne facere cum detrimento clericalis dignitatis, contra decreta Concil. Triden.sess.25.c.17.

Sunt præterea Curiales idest Curiæ obnoxij ij, qui publicis stipendijs aluntur ad faciēda ludibria, uel obscœnas artes, cuiusmodi sunt histriones, scænici,
17 mimi, moriones, quos uulgus Buffones nuncupat,aurigæ, gladiatores, cursores stadij,ludi olympij,coraules,citharœdi, lyristes, saltatores; nam omnes ij Theatralibus spectaculis adstricti, excluduntur ab ordinibus sacris, ut de ijs omnibus aperte constat apud Clementem I. libro octauo. capit.trigesimo octauo. eo uolumine, qui sub Apostolicis constitutionibus nuper editus est; tum quòd ob turpitudinem infames sunt, ut suo loco de infamibus agemus;tum quòd stipendijs publicis adstricti, indigni sunt,qui ad clericatum adspirent, anteaquam sese à curia exemerint restituendo sti-

pendia

pendia accepta, uel licentia obtenta.glo. in cap. 1. diſt. 51. ubi Archidiac.& idem Archid.4.q.1.c.1. Nam ſi ordines dicuntur honores, ut probatur.c.cũ de tua.& ibi Abb.de corp.uitiat.æquum non eſt, ut hiſtrionibus hic honor conferatur; nã ridiculi ſunt; referunt enim alienos mores turpi geſtu deriſionis gratia. Archid. d.quæſt. 1.c. 1. & iſtis omnibus ob utilitatem nulla dignitatis, etiam ſæcularis, porta patere debet. C.de dignita.l.2.lib. 12. Quæ uera ſunt etiam ſi ſine pręmio ludicram huiuſmodi artem exercuerint uti diſertiſſimis uerbis tradidit doctiſſimus D.Cęſar Coſta Archiepiſcopus Capuanus uar.ambig.lib.1.c.29. Quinimmo ex S. Cypriano ad Euaritium cõſtat, hiſtrionibus, ac ſcænicis, etiã ipſam communionem eſſe denegãdam, habetur de conſecr.diſt.2. c.pro dilectione. Et quia tãtopere fœdatur pudor, & honor Eccleſiæ per horum ludibria, ſtatutum eſt, ut & clericus ſcurra deponatur c.clericũ. diſt.46. Idem quoque iuris eſt in citharœdis, & lyriſtis, circa obſcænas uoluptates; pari enim ratione procedunt gl.in c. donare.diſt.86.

De iudicio ſanguinis, & eius irregularitate.

CAP. VI.

1 *Irregularitas ex iudicio ſanguinis, non admodum uetuſta eſt; & quando cœperit.*
2 *Iudex quicumq; fit irregularis ex iudicio ſanguinis.*
3 *Iudex aſſumens officium iudicandi, uſque ad ultimum ſupplicium fit irregularis, etiam effectu non ſecuto.*
Irregularitas ex iudicio ſanguinis eſt papalis.
Iudicare, uel parari ad iudicium ferendum paria ſunt.
Franciſcus Remolinus repudiatus fuit ab auditorio Rotæ Rom. quia iudex criminalium extiterat.
Irregularitas nulla naſcitur ex ſola ſanguinis effuſione, ſine mutilatione.
4 *Tabellio in iudicio ſanguinis, fit irregularis, etiam effectu non ſecuto, propter aſſumptionẽ eius officij.*
5 *Clericus aſſumens officiũ Tabellionatus à principe ſæculari, ſi exercere cæperit; priuatur ordinibus, & beneficijs.*
Tabellionatus officium, quando clericis ſit interdictum.
6 *Sententiam ſanguinis dictans, eſt irregularis.*
Dictare ſententiam quis dicatur.
7 *Clericus quomodocumque cooperator eſt circa ſcripturas, & proceſſum in cauſa ſanguinis fit irregularis.*
8 *Doctores informantes iudicem, & copiſtæ, & regiſtratores proceſſus, in cauſa ſanguinis ſunt irregulares.*
9 *Clericus aperiens, & legens domino ſuo literas, in quibus agitur de cauſa ſanguinis eſt irregularis*
10 *Clericus mittens literas ſuo, uel alieno nomine in quibus agitur de cauſa ſanguinis eſt irregularis.*
11 *Epiſcopus habens officiales pro iuriſdictione temporali, quomodo fiet irregularis.*
12 *Epiſcopus ſua præſentia præſtans auctoritatem in executione ſanguinis, eſt irregularis.*
13 *Clerici præſente iudicio ſanguinis, peccant, ſed non fiunt irregulares.*
Iuriſdictionem temporalem habentes quomodo effugiunt irregularitatem.

HOc loco opportune uidentur eſſe ſubnectendę illæ irregularitates quæ ad capitalia iudicia pertinent. Nam cum plerumque ſanguinis uindicta in eis exerceatur: quam tantopere abhorret Eccleſiaſticus ordo, operæpretium eſt, ut ſedulo ea res à nobis pertractetur; & ſane priſcorum temporibus nil certi ſtatutũ fuerat circa hoc genus irregularitatis. Nam & S.Petrus aurem Malco mutilauerat, & nihilominus ſupremus Apoſtolorũ princeps diuina diſpenſatione cõſtitutus eſt: Sed & S.Paulus, qui in necem Stephani per approbationem conſenſerat; factus eſt uas electionis, & nullius irregularitatis

tis notam incurrerunt, tam ille, quàm hic: ut scribit Specul. tit. de dispens. §. iuxta. uersicu. nunquid ergo beatus Petrus: Quinimmo etiam multis postea sæculis de hoc irregularitatis genere nihil fuit constitutum. Quamuis ab omnibus legalibus pœnis, in quibus mortis supplicium exercebatur, Episcopi abstinerent, ut scribit Origen. super Leuit. hom. 11.
1 Nam Innocentij primi Papæ temporib. anno (uidelicet à Christo nato quadringentesimo octauo) nihil omnino per Patres, aut Pontifices super hac re definitũ fuerat, ut ille expressim scribit epist. ad Exuperium Episcopum c. 3. & 5. habetur 23. q. 4. c. quæsitum. Comperi tamen Antisiodorense Cõcil. anno à Christo sexcẽtesimo decimo tertio, ita statuisse in cano. trigesimo tertio. Non licet (inquit) presbytero, nec diacono ad Trepalium, ubi rei torquentur stare, & can. 34. Nõ licet presbytero in iudicio illo sedere, unde homo ad mortẽ tradatur: quib. locis uindicta quidem sanguinis interdicta est clericis, nondum tamen ad irregularitatis notam pertinebat.

Postea uero Toletano Concil. IIII. can. 30. constitutio emanauit, ijs uerbis, si quis sacerdotum, ubi sanguinis sententia præparatur, iudex extiterit, Reus effusi sanguinis sit apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum: Ipso quoque Toletano Cõcil. XI. anno Domini sexcentesimo sexagesimo. canon. 6. cõstitutum est per hæc uerba: His à quibus Domini sacramenta tractanda sunt, Iudicium sanguinis agitare non liceat, alias & ordinis honore priuetur, & loco, sub perpetuo quoq; damnationis teneatur relegatus ergastulo: quem locũ Gratianus intexuit 33. q. 8. c. his à quib. propterea quicquid cõtinetur in c. clericis. & c. sententiã ne cler. uel mona. circa hãc irregularitatem, non continet ius nouũ, sed ad ea uetustiora iura refertur; Vt autem magis perspicue de hac irregularitate ratiocinari possimus, æquius est, ut ad singularia capita descendamus.

Iudex igitur, uel assessor, aut quocumque is magistratus nomine nuncupetur, 2
ob iudicium sanguinis, idest si quempiã ad mortem damnauit, uel membrũ abscindi iudicauerit hoc ipso irregularis efficitur d. c. sententiam. & 23. q. ult. c. sæpe principes. Specul. de dispens. §. iuxta. uersic. item litigiosus. & uers. facto autẽ si quis. Alberic. in uerb. homicidium. 4. in princ. quæres tam late patet hodie, ut nulla iurium confirmatione egere uideatur ex longo illo tractatu Marian. Socin. senioris in d. c. sententiam.

Quod totum non solum uerum est, si hoc sanguinis iudicium effectum sortiatur suum. Verum etiam si non sortiatur: Immo etsi iudicium non sit pronun- 3
ciatum, sed hoc iudicandi munus, & officium assumptum fuerit, ipso facto qui sumpsit irregularis efficitur, habita distinctione, quod tunc Episcopalis fuerit dispensatio, cum tamen foret Papalis si iudicium, & effectus ipse sequerẽtur, scripsit docte. Hug. uetustissimus canonum interpres in c. si quis post. dist. 51. quem refert atque approbat Specu. in d. §. iuxta. uers. sed quid de iudice. & uers. quanto autem. & eandem sententiam tenet Sum. conf. de homic. q. 23. & licet Soc. in d. c. sententiam contrarium senserit, uidelicet non fieri irregularem, ex sola assumptione officij, ut ibi tradit. 4. membro principali. uers. quarto quæritur: ex sententia Host. in c. significasti. 2. de homic. tamen tutior est cõtraria opinio, dispensationem scilicet esse necessariam, quam tamen Episcopus facile concedet, & est ratio quia pari ratione hæc procedunt,

dunt, quoad irregularitatem iudicium
ferre, uel parari ad iudicium ferendum,
Concil. Tolet. IIII. cano. 30. supra citato.
habetur 23. q. 8. d. c. sępe principes: quod
olim contigit Francisco Remolino Hi-
spano, qui quoniam criminalium iudex
extiterat, nulla umquam ratione adduci
potuit Rotę auditorium, ut illum in or-
dine patrum Rotæ susciperent, nec qui-
dem Alexandro VI. id desiderante: quã-
quam postea expressim ad omnes ordi-
nes, & dignitates est dispensatus.

Hęc uero irregularitas ad duo sola ca
pita refertur, ad mortem scilicet, & ad
membrorum mutilationem; at ob solã
effusionem sanguinis sine ulla membro-
rum mutilatione, aut nulla inducitur ir-
regularitas in Iudice, aut saltim Episco-
palis erit, argum. c. petitio. de homic. & c.
1. de cler. pugn. in duel. Spec. d. §. iuxta.
uers. quanto. cum alias semper soli Papę
competat. Specu. ibidem ut seruat Curię
Romanæ stylus.

Eandem irregularitatem incurrit etiã
ipse Tabellio: nam si se Curię dediderit,
4 iuramentoque sit adstrictus, etiam si ni-
hil egerit, quod ad iudicium sanguinis
pertineat; tamen quia Curiæ obnoxius
est, promoueri non potest sicut cæteri
obnoxij, de quibus supra proximo capi
te diximus; quo nexu si liberetur, & nihil
aliud obstet canonicum impedimẽtum
promoueri non prohibebitur, ex ijs, quę
eodem loco dicta sunt. c. Osius. 61. dist.
& gl. in dist. 51. in princ. At si etiam sine
uinculo iuramenti, notarij munus & offi
cium gerat sub eo Iudice, qui uindictã
sanguinis exercere uelit, promoueri non
potest siue adhuc Curiæ sit obnoxius, si-
ue ab ea absolutus fuerit. glo. distin. 51.
in princ. gl. in c. aliquantos. ibidem Albe
ric. in uerb. ordinandus. uers. decimo q̃n
to. Spec. d. §. iuxta. uersic. item litigiosus.
& uers. facto autem si quis. Et hæc eadẽ
irregularitas incurritur ex ipsa officij as
sumptione; etiam si nullum iudicium
sanguinis prolatum fuerit, sicut proxi-
me diximus in Iudice: Nam & in cleri-
co in minoribus ordinibus constituto, si
5 criminalium causarum Tabellionatum
acceperit sub principe sæculari, eo ipso
beneficiis, atque ordinibus priuatus ui-
detur: tradunt Vincent. Ioan. Andr. &
Abb. in c. sicut. ne cler. uel monac. quod
ita uerum est, si iam officium exercere
cœperit: alioqui priusquam exercere cœ
perit, non uidetur uerũ, ut scribit Diaz
in praxi canon. c. quinquagesimo tertio:
Quãdo autem Tabellionatus officium,
clericis sit interdictum profuse tradit
Ias. in l. 1. §. huius studij. ff. de iust. & iur.
numero 8.

Inter hos annumerandi etiam sunt
ij, qui sententiam ipsam dictauerint tex.
in d. c. sententiam. ubi omnes Doct. etiã
si laici sint, quibus tametsi causa sangui
nis non uideatur iure interdicta esse; ta-
men ob hoc genus iudicij fiunt indigni
ipso clericatu. scribit Ioan. And. in d. c.
sententiam. Dictare autem eum accipi-
mus, qui uel ut assessor, uel Iudex, uel ut
iuris peritus, uel ut quilibet nudus mini
ster, sententiæ formam extendat, aut ex-
tensam legat in iudicio. Nam ex hoc si
sequatur mors uel mutilatio, ipse dicta-
tor fit irregularis, etiam si non ipse, sed
alius pronuntiet. Host. in d. c. senteñtiam.
ut refert ac probat Socin. ibid. quarto
membro prin. uers. secundo quęritur.

Ad eosdem Tabelliones proxime ac-
cedit si clericus in causa sanguinis nihil
omnino fecerit ut iudex, aut Tabellio:
sed aliqua simpliciter scripserit, ut puta
testes recipiendo, etiam in forma nõ au-
thentica, & in eo iudicio postea fiat uin-
7 dicta sanguinis, hic clericus erit irregu-
laris,

laris, tamquam cooperator iudicij: nam
qualiſcumque ſcriptura, aut dictatio ſuf
ficit ad inducendam hãc irregularitatẽ-
Io. Andr.& Petr. in d.c. ſententiam. quos
refert, ac probat Socin. in dicto quarto
membro principali. uerſicul. quinto
quæritur.

Propterea Doctores uel Notarij, qui
iudicem de cauſa, uel proceſſu informãt,
8 uel Regiſtrum ſummant, ad faciliorẽ iu
dicis inſtructionem, uel eliciunt dubia
pro fiſco, uel cõtrarietates, aut exceptio-
nes, & nullitates ad fauorem fiſci, ean-
dem irregularitatem incurrunt, quaſi
cooperatores ex ijs, quæ ſcribit Socin.
illo loco: hoc tamen uerum eſt, quod
huiuſmodi copiſtæ, Summiſtæ, & ſimi-
les informatores, non efficiuntur irregu
lares, niſi cum ſententia ſanguinis ſorti
ta eſt effectum ſuũ: quia huiuſmodi nu-
da ſcriptura;& alia adminicula ſine exi-
tu mortis, uel mutilationis non induce-
re poſſunt irregularitatem. Socin. eodẽ
loco ex ſententia Inno.& Doctorum ibi;
niſi uelimus cautius agere ex ſententia
Guliel. quem probat Archiep. Flor. lib.
de cenſuris. c. 97. §. 1. ſcilicet, ut omnes
prædicti cenſeantur irregulares, etiam
effectu non ſecuto, ſaltim quo ad hoc ut
Epiſcopalem diſpẽſationem obtineant:
ſic igitur in iſtis nudis miniſterijs, ut qs
dicatur irregularis ſub diſpenſatione
res pendet à futuro euentu: Tamen
mea quidem ſententia ſi clericus in mi
noribus ordinibus poſitus, circa hæc
uerſatus ſit, quia ſeſe euidenter ſub-
iicit periculo irregularitatis Papalis,
maiori pœna ſit dignus, ut difficilius
ad altiores ordines promoueri permit-
tatur.

Huc ſpectat ille caſus, ſi clericus cle-
ricali officio principi, uel iudici crimina-
9 lium deſeruiat; & iudici delatæ fuerint
litteræ, quibus cõtinebatur, ut aliquem
capiat & ad mortem damnet; Iudex ue-
ro ignarus eorum, quæ in litteris conti-
nebãtur iuſſerit huic clerico, etiam igna-
ro, ut eas litteras aperiret, ac coram eo
legeret, ipſe clericus ſi aperiat, & palam
legerit, & inde captura, & ſanguinis uin-
dicta ſequatur, irregularis efficitur, ſicut
alij ſcribentes, pronunciantes, & dictan-
tes ſententiam propter cooperationem.
Ioan. Andr. in d. cap. ſententiam. quo lo-
co ita in facto contigiſſe atteſtatur, & ita
reſponſum fuiſſe à Clemente Papa IIII.
uidetur enim clericus in culpa, quod
prius ipſas litteras apud ſe ſecreto non
legerit, ſeu ſi tantum temporis illi con-
ceſſum non uidebatur, urgente domino
ſubſiſtere debuerat, honeſtam petens ex-
cuſationem, cum perueniſſet ad ea uer-
ba, in quibus de captura, & morte age-
batur; facile enim uenia apud dominũ
dignus fuiſſet, quod res illa contraria
eſſet clericali officio; ideo faciendo con-
tra hoc ſuum officium, eſt in culpa, arg.
cap. ſicut dignum. de homic. & cap. cleri
cis. ne cler. uel mon. & ſi ea ignorantia il
lum non excuſat: hunc caſum refert, ac
probat Socin. in d. 4. membro princip.
uerſ. ſexto quæritur.

Cui deciſioni illud non fuerit abſur-
dum addere quòd tunc demum prædi-
cta deciſio ꝓcedat, ſi in literis expreſſim
de morte, uel mutilatione mentio facta
erat, uel delictum exprimebatur, quòd
morte uel mutilatione dignum erat. At
ſi in litteris de ſola captura erat facta mẽ
tio, etiam ſi poſtea captus, fuerit ultimo
iudicio dãnatus, (quia hic nihil uidetur
cooperari) poſſet defendi quod non ui-
deatur eſſe irregularis.

Ad eãdem irregularitatem pertinet,
ſi clericus litteras mittat ad iudicem
10 cauſarum criminalium, quibus illũ mo-

neat,roget,aut mãdet,ut quempiam certo
expreſſo delicto in carcerem trudat:
ex qua captura,& incarceratione illo cõ
perto delicto, mors inſequatur, uel mẽ-
bri mutilatio:clericus ipſe irregularis ef
ficitur,ex ſentẽtia Hoſt. quam approbat
Silu.in uerb. homicidium. 3.q.5.uerſic.
ſeptimum.quod uerum eſt,non ſolum ſi
noĩe ſuo litteras ſcribat, uerum etiam ſi
alieno,ſ.ut ſcriba, ut ſecretarius;ſemper
enim putatur cooperator; & ideo irregu
laris eſſe uidetur: ſicut reliq dictatores,
& ſcribæ accuſationum, uel ſententiarũ,
circa uindictam ſanguinis,arg.d.c.ſentẽ-
tiam.ex quo textu cõſequitur, quod idẽ
erit,ſi ipſe non ſcribat,ſed alteri dictaue-
rit ipſas literas.

Qua ratione fit, ſi Eps, aut quamuis
clericus iuriſdictionem temporalẽ
11 habeat,& iudices ſuos deputauerit ad
iuſtitiam exequendam, ex hoc ſolo non
efficitur irregularis:at ſi ſpecialis aliquis
caſus contigerit,in quo agatur de uindi-
cta ſanguinis, omnino abſtinere debet
ab omni cõſilio,uerbo,uel ſcripto,iuſſu,
mandato, ipſis magiſtratibus faciendo;
nec licentiam dare debet ſuis clericis,
uel familiaribus, etiam laicis, ut in pen-
dente cauſa ſanguinis examinari ſe per-
mittant, quia ex iſtis ſolis cooperationi-
bus ipſe Epiſcopus, aut clericus fieret ir-
regularis. Quin ſi hæc ſola uerba profer-
ret malum eſt hoc facinus eſſe impuni-
tum, & ijs uerbis Iudex & magiſtratus
moueatur ad ſupplicium mortis uel mu-
tilationis, eo ſolo fieret irregularis, ſicut
ille Iudex, qui ſententiam tulerit. Specu.
titu.de diſpenſ.§.iuxta. uerſ.quid ſi Epi-
ſcopus.in fin.per tex.in cap.ex litteris.de
exceſſ. prælat. Quod genus uerborum
reddit ſemper irregularem Epiſcopum,
ac clericum non ſolum ſi ore proprio ꝓ-
ferat,uerum etiam, ſi per nuncium, aut
per Epiſtolam, ob eandem rationem.
Quinimmo etſi nec uerbo, nec ſcripto
hæc protulerit; ſed ipſi executioni præ-
12 ſens ſit, quaſi auctoritatem præſtando
negocijs ſuorum iudicum, efficitur irre
gularis.d. cap. ex litteris.ubi Abb. quod
confirmat. Tabien. in uerb. irregulari-
tas.2.num.5.

Non tamẽ per hoc dico quòd ſi Epi-
ſcopus, uel clericus extra propriam iu-
13 riſdictionem interſint ubi ſanguinis uin
dicta exercetur, fiant irregulares, ſed pec
cant grauiter: crudelis enim nimium eſt
qui lætus ad ſpectacula mortis uadit,
Greg.dialog.lib.3. capit.37. at ſi coope-
rentur, aut auctoritatem præſtent, etiam
tũc fierent irregulares, ſola enim præſen-
tia nuda in iũdicio ſanguinis irregulari-
tatem inducere non poteſt. Anton.Flor.
in lib.de cenſur.cap.97. Conſilium ergo
opportunum fuerit, ut Epiſcopi, uel cle-
rici iuriſdictionem temporalem haben-
tes, cum caſus contigerit, quo uel mor-
tis, uel mutilationis pœna immineat, ut
caſte, ac ſuccincte loquantur, ne urgeãt
magiſtratum ad ſupplicium ſumendũ
de reis; ideoque uerba hæc facient eum
tutum ab omni irregularitate, ſcilicet, In-
quire ueritatem, & iuſtitiam facito; pro-
batur text. in cap. Epiſcopus. ne cleric.
uel monac.lib.6. Alberic.in uerb.homi-
cidium 4.poſt princip. Silu.in uerb.ho-
micidium 3.quæſtio. 5. in princ.Raym.
in titu.de hom.uerſic. item nota quòd ſi
Epiſcopus.

De Accuſatore, ſeu delatore in cauſa ſanguinis.

CAP. VII.

1 *Furem exhibens, uel deferens ſit irregularis.*
2 *Furem exhibens Iudici, pro recuperandis rebus,*

bus, non est irregularis, si protestetur nolle de eo supplicium sumi.

3 *Furem ciuiliter conueniens, nõ est irregularis si ille postea supplicio afficiatur.*

Fur pro leui delicto captus, si post grauiora delicta confiteatur, & occidatur, accusans non est irregularis.

4 *Accusatores in causa sanguinis sunt irregulares, etiam ante sententiam.*

Accusatores etiam inuiti, & ex officio adstricti sunt irregulares.

Delatores delictorum faciendorum, ut illis obuietur, non sunt irregulares.

Accusatores omnes causarum criminalium dum pendet causa, promoueri non debent.

Accusator componens cum reo innocente, promoueri potest, secus si non esset innocens.

5 *Accusans Episcopum, & deficiens in probatione, promoueri non potest.*

Accusator deficiens in probationibus fit infamis.

Accusator in probationibus deficiens deponitur.

Calumniosam exceptionem opponens, & non probans, non est promouendus.

Iudices, qui facile credunt calumniatoribus, non sunt facile promouendi.

Accusatores quando causa pendente promoueri non possint.

Prædictis concinne est, si clericus iudici furem exhibeat, aut deferat: nam si captus laqueo suspendatur, aut mutiletur, fiet irregularis, qui exhibuit & qui
1 detulit, sicut alij omnes accusatores, ut paulò inferius dicemus

Quod genus irregularitatis iam circiter annos mille in usu erat. Nam apud Gregor. Turon. lib. in glor. plurim. martyr. c. 72. traditur, sacerdotem cui equus furto sublatus fuerat, adiuisse iudicem, & furem indicasse, qui cum ultimo supplicio fuisset damnatus, sacerdos conscientiæ stimulis permotus, censuræ metu, rei suæ persecutionẽ omisit, ut ille fur liberaretur: sed cum iudex sacerdotis intercessionem nihili faceret, illumq; patibulo suspẽdisset: sacerdos culpæ suæ cõscius ad B. martyris Quintiani tumulũ prostratus, lachrymabundus pœnitẽtiæ sui signa edebat: factumque est ut funis abruptus fuerit, unde suspẽsus uiuus decidit in terram: qua re motus Iudex liberum illũ dimisit, sed ne furta, & delicta maneant impunita, si metu irregularitatis clerici desistant ab accusationib. consultum est clericis; quòd si furem intercipiant, & detineant, possunt eum iudici exhibere, ob eam solam causam ut res sublatæ recuperentur; nam si nõ intẽdant ad mortem, uel mutilationem, non efficiuntur irregulares, etiam si iudex de eo supplicium sumpserit. Specu. titu. de dispensat. §. iuxta. uers. item si clericus, quod adeo uerum est, ꝙ etsi clericus in mente uerisimiliter putauerit, furem exhibitum morti adiudicandum esse, si ipse illud non intenderit, irregularis nõ efficitur, quando recta intentio est sola ad res recuperandas. Abb. in c. postulasti. de homic. Tabien. in uerb. irregularitas. 3. nume. 8. qui etiam illud addit, ꝙ nec fiet irregularis, etsi in corde mortem furis desideret.

Propterea quandocumque furem iudici exhibemus petentes, ut citra sanguinis, uel mutilationis uindictam illũ coerceat, nullam incurrimus irregularitatem, quia huiusmodi expressa protestatio purgat hanc labem in materia furti.
2 c. 2. de homic. lib. 6. Hinc fit, quòd dãdo intersignia furis, uel rerum ablatarũ, nulla incurritur macula irregularitatis. cap. tua. §. 1. de homic. Silu. in uerb. homicidium. 3. q. 5. uers. sextum. quia abest intẽtio uindictæ sanguinis, uel mutilationis; quæ res sufficit in materia solius furti ne quis possit incurrere irregularitatem, si expressim fiat protestatio. c. postulasti. de homicid. Tabien. in uerb. irregularitas, 3.

num.8.Alberic.in uerb.homicidium.4. argum.c.in Archiepiſcopatu.de raptoribus.Specul.d.§.iuxta. uerſ.quid ſi clericus.& ibi Io.And.in additione. & idem Ioan.And.in d.c.2.& Abb.in d.c.poſtu-
3 laſti.Eadem ratione agentes iudiciali uia aduerſus furẽ ciuili actione,ſi iudex hac occaſione rem requirat, & ad ſanguinis uindictam proceſſerit; non fiunt irregulares,qui rem ſuã perſequebantur, etiã ſi non fuerint proteſtati.gl.in c.Maximianus.23.q.3.Specul. d.§.iuxta. uerſ.quid ſi clericus. Ad idem quoque pertinet, ſi quis coram Iudice procurauerit furem capi, ob leuem forſan cauſam, qua nulla mors,uel mutilatio debebatur, ſed in proceſſu cauſæ reus faſſus fuerit alia delicta, ob quæ ſit ultimo ſupplicio damnatus, uel mutilatus, certe ex eo incogitato euentu,non redditur irregularis, q procurauit reum capi.Specul.d.§.iuxta. uerſ.& ſunt hæc.in arg.glo.in d.c.Maximianus. Cautius tamen aget, quiſquis res ſuas iudicio proſequi uolet,ſi expreſſim, ac ſcriptura interueniente proteſtetur,ut conſulit.d.c.2.gl.& Doct.ibid. de homic.lib.6.

Declaranturprædicta procedere etiã in quocumque crimine in quo non uenit pęna mortis uel mutilationis,ſi quis faciat capi delinquentem à Iudice ſæculari,non obid efficitur irregularis, ſi ex illa captura poſtea repertis maiorib. criminib.ultimo ſupplicio damnetur reus, uel mutiletur,ut tradit Spe.in d.§.iuxta. in uerſ.& ſunt hęc in augmentum.

Idem quoq; irregularitatis genus incurruntaccuſatores cuiuſcunq; delicti, qui præcipue cooperatores putantur ip-
4 ſius iudicij.d.c.ſententiam. ne cleric.uel mon.& c.clericis.eod.tit.gl.& Doct.in c. aliquantos. diſt.51. Socin.in d.c.ſententiam.in quarto membro principali.uerſ. ſecũdo quæritur.Nam ſecuta morte,uel mutilatione eadem irregularitas ab ipſis incurritur. Specul.d.§.iuxta.uerſic.item percuſſor. & in uerſ.facto autem ſi quis. Quæ res adeo uera eſt, quod etſi nondum ſit lata ſententia ſanguinis, tamen dum cauſa pendet, accuſator promoueri non debet, odio eius periculi, quod imminet,ſcilicet ne fiat irregularis,ſi ſanguinis ſententia ſequatur,ut ſenſit Hug. in c.ſi quis poſt:diſtinc.51. quem refert ac probat Specul.in d.§.iuxta.uerſic.ſed quid de iudice.& uerſ.quanto autem. licet contrarium uideatur ſentire Soc.in d.c.ſentẽtiam. in 4.membro princ.uerſ. quarto quærit. ſed cautior eſt prior ſentẽtia,ut nõ pmoueatur;ne ſi promoueatur,& poſtea ſententia ſanguinis feratur, uideatur irregularis factus, & inutiliter promotus.

Inter Accuſatores non ſunt annumerandi Epiſcopi,aut prædicatores uel alij quicumque corripiunt, aut obiurgant delicta publice etiam nominatim: nam si iudices,ob id procedant,& iudicium ſanguinis ferant,corripientes; & obiurgantesnon ſunt irregulares, habetur exẽplum Ioannis Chryſoſtomi,qui populari homilia Eutropium conſulem publice præſente Arcadio Imperatore obiurgauit, qua re motus Impator Eutropio, & Conſulatus dignitatem,& caput iuſſit amputari ob eius crimina, ſcribit ex Socrate Caſſiod.hiſt.tripart. lib.10.c.4.& eſt ratio quia correctio etiã publica eſt de iure diuino, Clama ne ceſſes, annũtia populo huic ſcelera eius. Iſa.cap.58.& Paul. ad Timot.1.c.5. Peccantes coram omnibus argue.& ad Tit.cap.1. increpa illos dure:non igitur debet ceſſare increpatio ob hoc ipſum, quòd ſcilicet magiſtratus ſit poſtea dãnaturus reũ ad mortem.

Huc

Huc ſpectat quæſtio de qua in contingenti cauſa rogatus reſpõdi. Vir probus ſacerdos detulit ad Epiſcopũ inceſtuoſum quendam iam diffamatum, uti corrigeretur canonicè: Epiſcopus teſtes examinauit: acta illa furtim fuere ſublata, delataque ad Iudicem ſæcularem, unde ſecuta eſt mors inceſtuoſi: certe neque accuſator, neque teſtes ſunt participes mortis ex actis coram Epiſcopo, ſecus ſi adijſſent ſæcularem Iudicem.

Illud uero eſt paulò minus dubitabile ſi (ut in Tuſcia) publici quidam conſtituantur uicorum rectores; quorum munus eſt quicquid infra eius uici terminos delinquitur, ſcripto deferant ad iudicẽ ex officio per iuſiurãdum aſſumpto; deferunt enim delictum, & delinquentem, ſi nouerint; quam ob delationem iudices procedunt ad plenariam inquiſitionem, uſque ad uindictam ſanguinis; propterea omnes hos puto effici irregulares, etiam ſi nullius mortem intendant: Nam ſi quis conſultus de iure ſuper caſu pendenti reſpondeat, Reum cuius nomen ignoret, dignum eſſe ſupplicio, conſultor efficitur irregularis, ut latius dicemus infra cum de aduocato agendum erit.

Delatores uero delictorum, quæ facta non ſunt, ſed fieri parantur, ut illis iudices obuient, ſi proteſtentur ſe deferre eo animo, ut faciendo delicto obuiari poſſit, & non de reis ſupplicium ſumatur, effugiunt irregularitatem ex Nauar. de irregul. num. 117. quem recte ſentire puto ex uerbis S. Thom. quodl. 1. artic. 16. ubi dicit de peccato futuro, quòd eſt periculoſum multitudini, uel ſpiritualiter, uel corporaliter culpa occultari nõ debet; tunc enim ſtatim periculo occurrere oportet, reuelando prælato: quia in talibus caſibus ceſſat monitio Euangelica, quæ dicit, ſi peccauerit de præterito, non autem ſi peccare intẽdat de futuro: & cum eadẽ ſentẽtia trãſeunt canoniſtæ ut tradit Dec. in c. cum non ab homine. col. 3. uerſ. & ſacerdos de iudic.

Accuſatores quoque extra ſanguinis uindictam, ab ordinibus excluduntur, aliam ob cauſam, ſi adhuc accuſatio pẽdeat: Nam quia imminet periculũ deſertionis, uel defectus probationis, aut præuaricationis, unde forſan calumniatores declarari poterunt, uel ad taliõẽ dãnari, aut infamia notari, ideò iure debent interim prohiberi, ne promoueant. Spec. d. §. iuxta. uerſ. itẽ accuſator; quod fecit S. Aug. nã cum Bonifacius presbyter de impudicitia alterum accuſaſſet, idque non probaret, dum cauſa improbata penderet, miniſterium aliquandiu ei interdixit, ut cõſtat ex Aug. epiſt. 137. ad clerum Hippon. uerſ. Proinde cariſſimi. retulit & Lipom. uit. SS. tom. 2. in uita S. Felicis. Sed ſi ante ſententiã, cũ reo accuſato concordauerint, quia forſan innocens erat reus, poterit hoc caſu promoueri, quia ſicut reus illo caſu habetur pro abſoluto, ita & ipſe accuſator, c. ſi quem pœnituerit, 2. quæſtio. 3. Sed ſi reus non eſſet innocens, tunc accuſator cõcordando fieret præuaricator, & tamquam infamis reijceretur d. c. ſi quem pœnituerit in princ.

Hinc illud conſequitur, quod quicumque accuſat Epiſcopum, ſi in probatione defecerit, non ſolum ab ordinibus arcetur, ſed & ab ipſa communione, probatur in cap. ſi quis Epiſcopum 2. q. 3. & nec quidem poſt pœnitentiam promoueri poterit. Conc. Carthag. IIII. c. quinquageſimo quinto. habetur diſt. 46. capit. accuſatores. Nam deficiens in probatione huiuſmodi accuſationis, fit infamis, ſaltim per ſententiam. text.

& glo.in c.si quis circa. 2.q.3. Quinimmo non solum accusator calumniosus Episcopi,sed & cuiuslibet inferioris ordinis, si in probatione defecerit, ab ordine deponitur,c.1.& 2.de calum.Quod etiã uerum est non solum in accusatore, sed & in proponẽte calumniosam exceptionem,in qua probanda deficiat, argum. eorum quę scribit Spec.in c. si forte per illum text. de elect. lib.6. Idem quoque erit in omni falso delatore. cap.delatori, 5.quæst.6.

Nec soli isti falsi delatores, accusatores, uel falsas exceptiones opponentes, culpam incurrunt prædictam; uerũ etiã iudices qui facile eis credunt c.non solũ. 11.q.3. sæpe enim ex huiusmodi præcipiti credulitate uiri Sanctissimi uexãtur iniuste,& propterea cum S. Agapitus Papa cognouisset se nimis præcipitem fuisse in credendo calumnijs contra quendam Episcopũ, statuit non esse quicquã agẽdum per solas surreptiones,sed semper maturo iudicio, & cum longanimitate procedendum,ut constat prat.spirit. c.150.Lipom.tom.7.

Eadem ratione cum sanctimoniales Tabennesiotę facile credidissent calumniæ aduersus unam ex sororibus,septennali pœnitentia, ut ab Eucharistia abstinerẽt punitæ sunt,ut scribit Pallad.Cappad.in uita Tabẽnesiotarum fœminarũ, sed in causis Episcoporum qua cautione agendum sit, ne temere calumniam patiantur, docet Euseb.I. Papa Epist.1. ubi copiose de ea re tradit.

Considerandum est igitur, & diligenter animaduertendum circa hos accusatores, quando accusationis causa fuerit destituta,an per desertionem solam, an per pactionem cum Reo, qui uere deliquerat,quia forte hoc casu, ut diximus, infamiam incurreret,gl.in c.Euphemiũ. 2.q.3. & in d.c.si quem pœnituerit, in princ. est enim turpius media pactione cum reo causam deserere, quàm spõte liti cedere,ex gl.in d.c.Euphemiũ in prin. & C.ad Turpil.l.2. sed si alio modo causam deseruerit,quàm pactione,ut calumniator punitur d.c.1.& 2.de cal.& infamis fit.6.q.1.c.ex merito.& d.cap.si quis circa.unde perinde erit irregularis, atq; alij infames.

Quod uero diximus,accusatores causa pendente promoueri non posse, id uerum est præcipue in illis causis,quib. pœna talionis, uel infamia, uel alia similis pœna debetur accusatori, in euentũ desertionis, uel trãsactionis cum reo: Ideo accusans eum,qui ob publica, uel priuata ratiocinia est obligatus, licet ad dolũ agere uideatur, tamen quia eo casu accusator ad talionem teneri non potest, lite pendente poterit promoueri, ex sententia Archid.in c.tantis.distinc.81. sed mea quidem sententia, etsi talionis ratio non habeatur, posset declarari calũniator, seu præuaricator, ideo sicut alij desertores,calumniatores, & præuaricatores quasi infames interim promoueri nõ posse, magis tutum est, ne ordo sacer subijciatur periculo incurrẽdæ infamiæ, ut supradiximus.

De testium irregularitate in causa sanguinis.

CAP. VIII.

1 Testis in causa sanguinis est irregularis.
2 Testis etiam coactus, incurrit irregularitatem.
Testis interrogatus extra iudicium, quomodo respondebit,ut euitet irregularitatem.
Testis uidetur esse,qui indicat uiam, qua reus iuit,ut capiatur.
3 Reum prodere,uel contra eum testificari,quo ad irregularitatem paria sunt.

4 *Furem*

4 *Furem prodere etiam iure canonico, nemo tenetur, ubi imminet periculum mortis.*
5 *Testis sententiæ sanguinis, & testes tortura, & testes de mala fama, sunt irregulares.*

NEmo tantum cooperatur iudicio sanguinis, quantum ipse testis, à quo totius criminis ueritas elicitur; & super cuius attestatione firmatur sententia: unde sicut iudex, ita & ipse testis irregularis efficitur, arg. d. c. sententiam, ne cler. uel monac. hoc scribit Specul. in tit. de dispens.
1 §. iuxta. uers. item litigiosus. & uers. facto autem si quis. Socin. in d. c. sententiã. in 4. membro principali. uersic. secundo quæritur, & ita cõcludunt omnes Summistæ: Nec suffragari potest testi, quòd inuitus testimonium tulerit, quasi ex iudicis præcepto coactus, nam etiam si quis per uim, uel metum, qui in uirum
2 constantem cadat, cogatur delinquentẽ exhibere, & reuelare, semper erit irregularis, si ille puniatur ad mortem, uel mutilationem; quia illa uis excusat quidem à peccato; sed non ab irregularitate. Tabien. in uerb. irregularitas. 2. nu. 22. & sic est casus notabilis, quo quis per uim efficitur irregularis.

Ideo ad euitandum hoc genus irregularitatis consulunt Doct. quòd si quis extra iudicium cogatur iudicare furem, utatur ancipiti locutione, & cauillosis responsis, ut nec mendacium afferat, nec furem indicet. Spec. in d. §. iuxta. uers. q d si iudex. Alioqui si dum satellites furem insequuntur, & tibi iubeant ut illis indices qua ierit, si indicaueris, & illi insequẽtes interceperint eum, unde damnatus sit ad ultimum supplicium, tu qui uiã indicasti effectus es irregularis. Silu. in uerb. homicid. 3. q. 7. uers. sexto. Imo etsi non expressim indicasti, sed ex uerbis tuis conijciunt ubi fur sit, adhuc es irregularis: exemplum est, si constitutus in biuio te satelles interroget, qua uia ierit, tu respondeas hac non iuit, certe consequens est quòd altera uia ierit, ideo indicasse uideris. Silu. d. uers. sextum. Hæc uera sunt extra iudicium, nam cauillari licet, sicut etiam nolle respondere; at in iudicio ubi ueritas sola explicanda, & non reticenda, ambiguis uerbis non est utendum propter periurium.

3 Et tametsi inter prodere, uel reuelare delinquentes, & super delicto testificari magnum sit discrimen; tamen quo ad labem irregularitatis, sunt eiusdem effectus. Abb. in c. qui cum fure. de fur. Ideo licet de iure canonico unusquisque prodere, & indicare teneatur furẽ domino. d. c. qui cum fure. Tamen illud procedit, quoad hoc ut subministret dño quomodo, & a quo rem suam possit repetere, ut innuunt uerba illius c. & ibi gl. & Doct. at si timeri uerosimiliter potest de mor-
4 te, aut mutilatione furis, nec ipso iure canonico tenetur quis indicare furem. Host. in d. c. qui cum fure, quẽ ibi Abb. refert.

Testes p̃terea accipere debemus eos; non solum qui ad delictum probãdum sunt inducti; sed etiam illi qui adferuntur in pronuncianda sentẽtia. Nam sicut notarius irregularis est, quasi publicus testis sententiæ, ita & reliqui omnes testes, eadem ratione. Et ideo testes in tortura
5 uel alijs partibus processus præiudicialibus reo, rogati, non carent scrupulo irregularitatis si ille moriatur, uel mutilet, sicut diximus supra in cooperatoribus, summistis, copistis, atque alijs huiusmodi: & ideo dico quòd testis, qui non deposuit de delicto quia ignorat, sed interrogatus de fama, de ea deponat, est cooperator iudicij: idem de eo, qui interrogatus an reus sit solitus ferre arma, uel

noctu uagari,& de iis responderit, quia per hoc aggrauatur opinio rei, testis est cooperator: idem dico de illo teste, qui interrogatur de minis, atq; aliis uerbis, super quibus iudex fundat suam inquisitionem homicidij, semper enim istis casibus testis efficitur irregularis, secuta morte, uel mutilatione, ex iuribus supra citatis, & ob eandem rationem.

De Aduocatis, procuratoribus, & sollicitatoribus fisci, uel Accusatoris.

CAP. IX.

1 *Aduocatus fisci à quo primum institutus.*
Fisci procurator est irregularis, ex assumptione ipsius officij tantum.
Fisci patrocinium, & iudicium assumentes, an ante executionem sanguinis sint irregulares.
2 *Reorum patroni sunt irregulares ex periculo talionis.*
3 *Clerici, quando non debeant patrocinari pro reis.*
Clerici exemplum, qui factus est irregularis ob patrocinium præstitum pro fratre.
Clericis Forenses exercitationes interdicta.
4 *Clericis cōsilia dantur. quomodo pro reis patrocinium præstare possint.*
Clericus non debet exceptiones obijcere libello accusatoris, nec exceptionem calumniæ.
Clericus nō excusatur in iudicio exhibens scripturas aduocatorum.
5 *Clericus etiam in minoribus prohibetur forensis exercitatio in criminalibus.*
6 *Appellans pro reo, quando fiat irregularis.*
Appellatio extinguit iudicatum, seu sententiam,
7 *Doctor consultus de pœna delicti, fit irregularis; idem si consulat pro reo, ut damnetur accusator.*
8 *Inquisitiones sancti officij nunquam subsunt periculo irregularitatis, etiam si de sanguinis uindicta agatur.*
Doctor consultus de pœna delicti, quod non pendet in facto, non est irregularis.
9 *Clerici possunt leges, & statuta condere, in quibus sit pœna sanguinis.*
10 *Principes in ponentes pœnam sanguinis delictis, non sunt irregulares, si facto secuto iudices postea exequantur.*
Doctor referens uarietates opinionum in iudicio sanguinis, non fit irregularis.

SAnè sicut accusatorem iam demonstrauimus irregularē effici, ita quoque eius patroni, aduocati, uel procuratores, eodem iure censeri debent, quodcunque illis officij nomen imponatur, per quod fisco, aut accusatori assistant: fisci enim aduocatus iure institutus est, & primus omnium eum instituit Hadrianus,
1 ut refert Spartianus; ideo qui deficientibus accusatoribus, delicta conquirēda suggerit, & aduersus reos pro fisco ad mortem, uel mutilationem causam agit, tantam irregularitatis notam contrahit, quantam ipse fiscus, uel magistratus, tex. glo. & Doct. in cap. aliquantos. distin. 51. Innocentius I. Papa in epist. 24. ad synodum Toletanam. cap. 2. & uidetur text. in c. illud. 23. quæstio. 4. quamobrem sicut in iudice dixeramus, quòd per assumptionem ipsius officij, etiam si nullum adhuc iudicium sanguinis pronunciauerit, fit irregularis ex sententia Hug. in cap. si quis post. distin. 51. quem probat Specul. in titu. de dispensat. §. iuxta, uers. sed quid de iudice. & uers. quanto autem, ita quoque in hoc patrono, aduocato, uel procuratore officium assumentibus, in iudicio sanguinis; nam ipso officio pendente irregulares uidentur, & promoueri non debent: quòd si aliquandiu officium exercuerint, & pro fisco, uel accusatore patrocinati sint in iudicio, quo debebatur uindicta sanguinis, quæ nō habuerit effectum, saltim Episcopi dispensatio requiritur, cum Papæ esset requirenda, si fuisset executio sanguinis facta; ut diximus cum de iudice age-

remus

remus. Et licèt Socin. in d. c. sententiá. teneat contrarium, ibi in quarto membro principali. uers. tertio quęritur. & uersic. quarto quæritur, scilicet quòd ipsa acceptatio officij non inducat irregularitatē; tamē Hugutionis opinio est tutior, ideo tenenda; ut in simili dicit glo. in d. capit. aliquantos. & argum. eorum, quæ diximus in eo, qui acceptat officium iudicis supra hoc libro. Ideo dum in hoc officio perseuerant nullo modo sunt promouendi, nec ab Episcopo dispēsari debēt: nam possent præuaricari, deserere causam, calumniari; unde quia infamia notari possent, non est conferendus ordo sub tanto periculo; posset etiam sequi ipse effectus ultimi supplicij in causis, pro quibus patrocinantur, ideo nullo modo sunt admittendi, ne contingat cum fuerint ordinati ex dicta causa inutiliter uideri eos ordinatos.

Nec solum hæc uera sunt in patrocinio accusatoris; Verum etiam in patro-
2 cinio rei falso accusati; nam irregulares efficiuntur, sicut patroni accusatoris. gl. in dicto cap. aliquātos. ibid. Archidiac. Specul. dicto §. iuxta. uersic. item litigiosus. & uers. facto autem si quis. & idem Specul. in titu. de aduocat. §. obijcitur. uers. in causa autem. Propterea dicebat Host. in cap. 1. de postul. quod etsi accusati defensio aliquando sit clericis permissa, argum. c. reos. v. 23. q. 5. & cap. inter alia de immuni. eccles. tamen eos abstinere hortatur; cōtingere enim potest, quod ipsorum culpa, uel imperitia, aut negligentia, accusatus damnetur: uel si nocens reus sit, nimijs subtilitatibus, aut cauillosis allegationibus, accusatus absoluatur; accusator uero ad talionem damnetur, uel ad mutilationem; quibus casibus semper accusati defensor fieret irregularis, ut ille ibi scribit, si uidelicet in sacris erat & beneficiatus. Abb. in d. capit. sententiam. & Nauarr. de irregul. capitu. uigesimo septimo. num. 217. in fin. Qua ratione idem Hostien. in capit. ad audientiam. de homicid. narrat clericum in criminali causa suscepisse fratris sui patrocinium, atque adeo solerter causam defendisse, ut absolutus fuerit, sed ipsum clericum irregularem effectum, quoniam accusator decapitatus est, etiam si clericus defensor, nec cogitarit, nec intenderit; quia in culpa fuit dando operam negocio, à quo facile mortis causa sequi poterat, est enim interdicta clericis, hæc forensis exercitatio, & rei illicitæ operam dare uidentur propter hoc periculum: Idem Hostiens. in summ. in titu. de obligat. ad ratiocin. §. quod si quis obligatus. uersic. quid de criminalibus. & in titu. de postulatio. §. ad quem pertinet. uersicu. illud tamen. & in titu. de homicid. §. quæ pœna. uersicul. illud autem certum est. ut fusius scribit Socin. in dicto cap. sententiam. in quarto membro princip. uersicu. tertio quæritur, & ante eum Ioann. And. hanc eandem retulit quæstionem in additio. ad Specul. titul. de aduocat. §. obijcitur uersiculo. in causa autem.

Sed ne nimia impietas uideatur, si hac uia reorum defensio prohibeatur,
4 quatuor modis defensores reorū irregularitatem euitabunt. Primus est si initio rei defensionē suscipere uelle prædicet, cum tamen non suscipiat; nam forsan ob id accusator desistet, uel negliget. Ideo si hac intentione sese defensorem scribi permittat, non erit irregularis; Secundus est, ut extra iudicium omni conatu studeat accusatori persuadere, ut causam deserat ante inscriptionem; nam eo casu accusator deserens non dici-

dicitur desertor, si ante inscriptionẽ deserat.c.licet.de accus. Tertius modus est, ut post hanc præmonitionem coram iudice protestetur se nullam accusatoris pœnam intendere, sed solã rei defensionem. Propterea contra accusatoris libellum non debet excipiendo petere, quòd inscriptio fiat, quia eo modo induceret accusatorem ad periculum Talionis: sufficit autem excipere se non teneri respondere: Ideo hanc protestationem sępius iterare debet,& nihil contra eam facere secundum not.in c.cum M.de constitut. Eadem quoq; ratione nõ obijciet exceptionem calumniæ accusatori; quæ omnia si diligẽter obseruabit, tutus erit ab omni irregularitate. c.2 .de homicid. lib.6.aut saltim summa facilitate dispẽsabitur. Sed si huiusmodi exceptiones inscriptionis, uel calumniæ, ab aduocatis fiant pro consuetudine,& stylo aduocatorum, clericus uero defensor,& sollicitator harum rerum ignarus permittat in iudicio deduci,in culpa est tamquam particeps, & cooperator,si per istas exceptiones accusator usque ad sanguinem, uel mutilationem puniatur. Est etiam quartus modus euitandæ irregularitatis prædictæ,si reo abso!uto, clericus defensor nitatur omni nixu,ut pœna corporalis, quę accusatori debetur ob desertionem, uel defectum probationum,uel ob calumniam aut præuaricationem cõuertatur in exilium, aut pecuniariam, aut in carcerationem, honorumve priuationem: quod cautius fecerit,si ab initio assumptæ defensionis à iudice impetrauerit;& hæc tam pie, quàm docte scripsit Host. quem sequendo retulit Socin. in d.uers. Tertio quæritur: quorum sententiam,quia magnæ auctoritatis est; sequẽdam esse nemo dubitabit: quin etsi aliquibus uideri possit hæc uera esse in illis clericis, qui in sacris ordinibus constituti sint, tamen uerius est procedere etiã
5 in minoribus ordinib. nam illis quoque
hæc forensis defensio criminalis interdicta est. Abb.in c.fi.de postul.

Ex ijs illud notatu dignum consequitur; ut non solum rei accusati defensor fiat irregularis, si accusator dãnetur; uerum etiam ille qui nullam pro reo egit defensionem, sed ipso reo damnato, appellauit; nam si recognita causa absolua-
6 tur, & postea accusator damnetur, non
effugit irregularitatem hic qui appellauit.gl.in d.c.aliquantos.ex sententia Bazziani glossatoris uetustissimi; refert tamẽ ibi Archid. ꝙ Lau. sentiebat clericũ appellare quidem posse, sed causam appellationis prosequi nõ posse; cuius sententia æquissima est, si ꝓcurauit nudũ actũ appellationis, s. si fuit factus procurator ad unum istum actum appellationis; & est ratio quia appellatio rescindit præterita,& extinguit pronunciata. l. 1.in fi.ff. ad Turp. Ideo nullum præiudicium facit actori appellans: Idemque erit si sine mandato appellasset, & infra terminum legitimum fuisset ratificata appellatio, est enim eadem ratio: sed si mãdatum factum fuisset ꝓ tota causa appellationis, & ipse clericus appellasset, eo casu acceptauit mandatum,& onus defensionis; quare siue prosequatur, siue substituat alium procuratorem loco sui, fieret irregularis, si per illam ꝓsecutionem appellationis actor fuerit damnatus ad mortem; uel mutilationem ex d.glos.& Bazziano.

Ad hoc caput opportune accedit illa irregularitas, quam incurrit iurisconsultus, qui de iure interrogatus, quæ pœna debeatur alicui delicto deducto in iudicio; nam si responderit deberi uindictã sanguinis, uel mutilationem, fit irregularis,

laris, si iudex sequatur responsum eius; & effectum sortiatur sentẽtia: arg.d.cap. sententiam.Spec.d.§.iuxta.uers.sed quę- ritur quando.quo loco ait id etiam uerũ esse, si diu post sententia effectum sortia- tur. Idque non solum procedit in cõsul- tore contra reum, sed etiam in consulto re pro reo,ita quòd consulendo pro ab- solutione persuasus iudex puniat accusa- torem;nam damnato accusatore hic cõ-
7 sultor in culpa est, & irregularis efficie- tur,sicut aduocatus, & patronus rei, de quo paulò ante diximus:tradit Abbas in c.clericis.ne cler. uel monac.cogitare. n. debuit, posse imminere periculum mor tis,uel mutilationis in accusatore, ut ibi ipse dicit.

Hæc autem limitanda sunt, ut nõ ꝓ- cedant in sacro officio inquisitionis hæ-
8 reticę prauitatis. Nam quisquis siue cle- ricus,siue Episcopus,siue Cardinalis,in- terfit in congregationibus inquisitionũ, in quib. tractatur de aliquo delicto de- ducto in iudicium, in quo ueniat impo- nenda pœna sanguinis. consulendo, dã- do uotum,uel decretando nullam incur runt irregularitatem, quasi dispensati fauore sãcti Officij inquisitionis, ut de- creuit fel.recor.Paul.IIII.die 29. Aprilis 1557. ut refert iudiciale inquisitorum, in decreto 4.

Regula igitur istius irregularitatis ꝓ- cedit extra causas sacri officij inquisitio- nis,& quotiescumque hic consultor con sulit super facto contingenti, & in iudi- cio deducto:alioquin si extra contingen tiam facti, quæstio in dubium trahatur, nulla incurritur irregularitas;Nã & cleri ci de iure respondere possunt, & opina- ri,quòd certis casibus ultimum suppli- cium,uel mutilatio debeatur;propterea componentes tractatus, commentarios, uel consilia criminalia, quibus iudices instruunt pro futuris casibus de infligen dis pœnis corporalibus,de modo,& for ma procedendi, aut iudicandi, nullam incurrunt irregularitatem, etiam si iudi ces sequentes consilia, & opiniones illo- rum uindictam sanguinis exerceant:Nã
9 clericis non est interdictum leges & sta- tuta facere, uel compilare, aut principi consulere, ut certis delictis irroget pęnã ultimi supplicij, uel mutilationis: nulla enim ĩcurritur irregularitas per hęc In. noc.in c.ad audientiam.de homic.Bald. in auth.habita.C.ne fil.pro patr.Specul. in d.§.iuxta.uers.quid si iudex.gl.in cap. omnis,dist.3.ubi Archi.Host.in c.ex lit- teris.de excess.pręla.Abb.in c.1.de furt. Hug.in d.c.omnis. Silu.in uerb. homic. 3.q.5.uers.quartũ. Sicut enim ipsi prin- cipes leges condentes,per quas uindictã sanguinis comminantur,numquam fiũt
10 irregulares, etiam si per iudices ipsorũ executioni mandentur. Archid.23.q.5. cap.officia.Silu.in d.uerb.homic.3.q.7. uers.nonum. Tabien. in uerb.irregulari- tas.2.num.4. ita clerici, qui principi de condendis legib. & earum pœnis consu- lũt,irregulares non fiunt, etiã si in iudi- cio casus postea euenerit, & legis pœna fuerit obseruata,scribit Dominic.in c.fi. dist.3.Bald.d.auth.habita: quem refert Io.de Anan.in d.c.ad audientiam. col.3. uers.tertio quæritur.

Nam licèt Papa propriis manib. ali- quem occidens etiam legem exequẽdo, uideatur indigne agere: tamen legem condere sub pęna mortis, aut mutilatio- nis, ut princeps supremæ potestatis,abs- que omni controuersia potest. Innoc. & Bald.in cap.secundo.de maior.& obed. Diaz in praxi canon. cap. 56. eandemq; auctoritatem alijs delegare potest, ne illi irregularitate notantur.

Quod uero diximus iuris peritos consu-

conſulentes, aut tractatus facientes, in quibus cõſulunt, aut docent iudices certa quædam delicta ultimo ſupplicio punire, non officii irregulares, falſum erit ſi inique reſponderint, aut ſcripſerint, uel docuerint: Nam ſi iudex ſequatur illorũ iniquam ſententiam, etiam ipſi efficiuntur irregulares, quia in culpa ſunt. Spec. in d. §. iuxta. uer. quid ſi iudex. Tabien. in uerb. irregularitas 2. nume. 10. illi uero conſultores, qui diuerſas ſcriptorum ſententias referunt, etiam circa caſum contingentem, & in iudicio pendentem, nullam contrahunt irregularitatem. Specu. d. uerſic. quid ſi iudex. at ſi relatis hinc inde ſententijs diuerſis, ſuam adferant, aut quam ſequãtur, fiẽt irregulares, ſi ex eorum concluſione iudex ſumpſerit ſupplicium de reo. d. cap. ex litteris. de exceſſ. prælat. Specul. dicto uerſicu. quid ſi iudex. Raym. titu. de homicid. uerſicu. item nota.

De executore, uindictæ ſanguinis.

CAP. X.

1 *Executor curiæ, propter iuramentum quo aſtringitur illi, eſt irregularis.*
Executor ex officio ſanguinis, etiam ſine iuramento, eſt irregularis
Executor propriæ ſententiæ, etiam ſi princeps ſit, fit irregularis.
Samũel non fuit irregularis occidendo Agag.
2 *Bargelli, & alij ſatellites ſunt irregulares.*
Torturæ miniſtri ſunt irregulares.
Gladios funes, & ſimilia commodantes, & ligna dantes, ac ſimiles ſunt omnes irregulares.
3 *Executoris cooperatores dicuntur etiam, qui ſolis uerbis cooperantur, ideo irregulares.*
Campanæ ſonitus an cauſet irregularitatem.
4 *Executori aſſiſtentes ut defendant ſunt irregulares.*
5 *Inquiſitores mandantes comburi hereticos non ſunt irregulares.*
Inquiſitores, & conſultores numquam ſunt irregulares ex uotis in iudicio ſanguinis.
6 *Nuncij curſores, mandatarij in iudicio ſanguinis ſunt irregulares.*
7 *Purgatio per ignem, uel ferrum ignitum inducit irregularitatem iudicibus.*
Benedicens pugiles, aut gladios pro purgatione canonica, eſt irregularis.

NVnc de executorum irregularitatibus agendum eſt, quorũ duo genera in iure repeiuntur, unum eorum, qui curiæ per iuſiurãdum adſtricti ſunt, & ij ob hunc nexum ab ordinibus excluduntur, etiam ſi nil egerint circa ſanguinis uindictam; nam, ut promoueri poſſint, debent ab eo nexu liberari, ut diximus ſupra in alijs curiæ obnoxijs. Alterum genus eſt eorum, qui ꝓprio corpore ſanguinis ultionem, aut exercent; aut exercendæ præfecti ſunt, & ij etiam ſi nullo nexu adſtringantur, omnino irregulares fiunt, ſicut iudex accuſator, ac reliqui ipſius iudicij participes. tex. in cap. ſententiam. ne cler. uel mon. Specul. in tit. de diſpenſ. §. iuxta. uerſ. itẽ litigioſus. Quod uſque adeo uerum eſt, quod ſi quantalibet quis dignitate Eccleſiaſtica emineat, & legem ſuam, uel alterius, quæ ſupplicium comminatur, exe. qui uolens propriis manibus occiderit, aut mutilarit, incurret irregularitatem. Innoc. & Bald. in c. 2. in fi. de maior. & obed. ut refert Diaz in praxi canon. cap. quinquageſimo ſexto. & licet hoc cõtingere nunquam poſſit in perſona egregia, tamẽ Samuel Agag Regem propriis manibus in fruſta partitus eſt, impetu ſpiritus Dei. 1. Reg. capitu. decimoquinto, quod propterea non eſt in exemplum trahendum.

Nec uero ipſe, qui ultimum ſupplicium proprio corpore exequitur ſolus fit irregularis, uerumetiã omnes ipſi:
2 Comites, ſatellites, milites iuſtitiæ, lictores,

res, quos vulgus birros, & bargellos vocat, qui quoniam executorem associantur, quando vindicta sanguinis exercetur, & parati sunt ad defensionem contra eos, qui reum damnatum liberare voluerint, & quia reum captura Iudici exhibuerunt, semper sunt irregulares. Tabien. in verb. irregularitas. 2. nu. 20. & in uerb. irregularitas 3. num. 24.

Inter executores eos quoque adscribimus, qui damnati ad mortem in tortura funem traxerunt, aut alligarunt vt rei confessionē extorquerent, aut aliud quid simile torturæ fecerint Innoc. I. Papa Epist. 3. cap. 3. habetur 23. q. 4. cap. quæsitum, sicut & illos, qui instrumenta deferunt ad exercendam vindictam sanguinis parata, vt funes, malleos, gladios, cippos, tigna, dolabras, scalas: nam ij omnes cooperatores sunt, ideo irregulares. Silu. in verb. homicidium, 3. q. 2. vers. secūdū: ille etiā, q gladios, aut dolabras acuit, executioni paratas, fit irregularis. Tab. ī verb. irregularitas, 3. n. 25.

Illos quoq; dicimus irregulares, qui comburendis viuis hæreticis, vel aliter criminosis ligna dant, aut deferunt, aut ignem; si ea ligna adustioni viuentis rei cooperata sunt; nam si iam mortuum comburant nulla imminet irregularitas: Archiep. Flor. 3. parte, titu. vigesimonono, cap. 2. §. 4. Specul. in d. §. iuxta, vers. quid de ijs qui propter: Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 23. qui omnes vsque adeo hac nota irregularitatis incurruntur, vt à solo Papa sint dispensandi, tam ad ordines suscipiendos, quàm ad susceptos administrādos, etiam si de irregularitate non sint certi, sed dubij Silu. in verb. homicidiū, 3. q. 7. vers. decimum, citat. Veruec. & tex. in c. hi qui, dist. 50. & de homicid. c. ad audientiam, & de tempo. ordin. c. ad aures.

Sed & inter cooperatores executorum illi ascribuntur, qui solis verbis adminiculati sunt; finge si quis ob summā pietatem adhortetur executorem, vt rei mortem acceleret, vel si, dum moritur reus, dixerit executori attolle caput morientis, vel alia similia verba, quibus motus executor, aliquid egerit, quod mortem acceleret, adhortator efficitur irregularis; idem si adhortetur satellitem, vt securim, aut dolabram aptet, opportuno loco, aut ipsa hæc instrumenta exacuat, vt promptius ipsum opus perficiatur; nam ij omnes consultores, & adhortatores in hunc modum irregularitatem incurrunt: Silu. in verb. homic. 3. q. 2. vers. Tertium sentit Archiep. Hoc 3. parte, tit. vigesimonono, c. 2. Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 13. Sed & quando famosus latro, ad mortem vel carcerem ducitur, qui clamando facile potuisset eripi per amicos, fautores de manibus satellitum, si quis consuluerit executori, vt latronis os obstiparetur, ne clamare posset, & per eam oris obstructionem, cessauerit defensio fautorum amicorum, & propterea iudicium sanguinis sortiatur effectum, is qui consuluit efficitur irregularis, ex sententia Veruec. quem refert, ac probat Silu. in verb. homicidium. 3. q. 7. versic. Quintum: eamque irregularitatem incurrit etiam ille, qui dixerit, cauete ne vobis latro eripiatur, quo consilio moniti lictores diligentius colligarint, & custodierint, & hac diligentia euitauerint, ne eripi potuerit, fiet irregularis qui consuluit si latro plectatur morte, Tabien. in verb. irregularitas, 2. nu. 18.

Et ex ijs absoluitur illa dubitatio, an sonitus campanæ causet irregularitatem pulsanti: nam si pulset ad conuocādum populum, ad capiēdos rebelles, vel effugien-

effugientes à carceribus, & ex eo sonitu
reus captus sit, & supplicio, uel mutila-
tione dãnatus fuerit, irregularis est, qui
pulsauit, uel pulsari iussit; idem erit in
pulsante ut conuocetur populus, quãdo
reus ducitur ad supplicium: scilicet, si
ideo pulset, ut reus securius adducatur
ad mortem; sed si pulset tantummodo
ad signum, & publicum exemplum, non
fiet irregularis, licet peccet clericus hoc
faciens, uel fieri concedens, maxime si
campana sit consecrata, ut constat ex Cõ
cil. Mediolan. sub Pio Quarto. per Reue
rẽdissimum Card. Borromęum celebra-
to, parte 2. tit. de eccles. in fi. cui nos sub-
scripsimus tunc gerentes uicem & locũ
R.P.D. Episcopi Astensis absentis, & legi
time impediti.

Quinimmo qñq;, nec facto, nec uer
bo intercedente quis fit irregularis, ex so
la uidelicet assistẽtia, auctoritatem præ-
stando, per suam præsentiam, ut execu-
tio tutius fiat. c. ex litteris. de excess. pręl.
ubi Abb. Tabien. in uerb. irregularitas.
2. num. 5.

Huc trahi potest ille casus, de Inquisi-
tore hæreticæ prauitatis, qui cum reum
de hæresi damnasset, ita quod brachio
sæculari fuerit interceptus, & detentus
in carceribus sæcularib. & non sit de illo
sumptum ultimum supplicium, si inqui
sitor hic postea carceres uisitando, hunc
reperiat uiuere, redarguat iudicem sęcu-
5 larem, quod illum reum uiuere permit-
tat, & propterea nuper iubeat eum com-
buri, quæritur an hic inquisitor fiat irre-
gularis. Fel. in c. ad abolendam, ultimis
uerbis. de hæret. dicit non fieri irregula-
rem, quia hoc iure cautum nõ est, at idẽ
Fel. in c. seq. ibi dubitat, sed Tabien. in
uerb. irregularitas. 2. num. 9. & num. 15.
dicit inquisitorem non fieri irregularẽ,
& ita est uerius: quia tenor commissio-
nis ipsorum inquisitorum eximit eos ab
omni irregularitate, ut probat Armil. q
approbat dictum Fel. in uerb. irregulari-
tas. num. 30. Socin. idem sentit in d. cap.
sententiam. ne cleric. uel monac. Et ideo
ad tollendam hanc dubitationem fel. re.
cor. Paul. IIII. die 29. Aprilis 1557. De-
creuerat, quòd quicumque clericus uel
regularis, Episcopus uel Cardinalis, aut
quiuis alius, qui interesse solet in congre
gationibus sacri officij inquisitionis, ubi
tractetur de aliqua causa, in qua ueniat
imponenda pœna sanguinis, quòd nec
ex consilio, nec ex uoto dato in dicta con
gregatione fiat irregularis, ita refert Iudi
cial. inquisit. in decreto 4.

6 Redeundo ad executorum coopera-
tores, sunt inter eosdem locandi manda
tarij, cursores, in iudicio sanguinis depu
tati; nam præter id, q curiæ adstricti p-
moueri non debent, nisi liberentur à cu-
riæ nexu, sunt etiã irregulares, quasi coo-
peratores iudicij sanguinis: sunt enim te
stes publici, in ipsorum officio admini-
strando, & illis creditur sicut & notarijs.
Specul. tit. de citat. § sequitur. Bart. in ex-
trauag. ad reprim. Guid. Pap. decis. 618.

Ad eãdem rem pertinet illa uulgaris
purgatio, quæ per ignem uel ferrũ igni-
tum fit, aut feruenti aqua: nam quia in-
humanitatem quandam præ se fert, lege
canonica fieri phibetur hoc genus pur-
gationis, & contrauenientibus imminet
pœna irregularitatis: nec solũ si ipsi im-
ponant, hanc purgationem, sed si aucto-
ritatem, auxilium, aut consilium præstẽt:
tex. in d. c. sentẽtiam. ne cler. uel monac.
tex. in d. c. ex litteris de excess. præl. Spec.
d. uers. item litigiosus. Socin. in d. c. sentẽ-
tiam. in 4. membro principali. uers. secũ-
do quæritur. & inter hos etiam connu-
merantur illi, qui aquam feruẽtem pur-
gationi prædictę destinatam, uel ferrum
ignitum

7 ignitum, uel quoſcumque gladios, aut pugiles benedicere, auſi ſint; nam ſequuta morte, uel mutilatione irregulares erunt ex ſententia Raym. & Rod. quos approbat. Silu. in uerb. homicidium. 3. q. 5. uerſ. nonum. Tabien. in uerb. irregular. 3. num. 17.

De obligatis ad ratiocinia.

CAP. XI.

1 *Ratiocinijs implicati, nec promoueri, nec ſacularibus honoribus fungi permittuntur.*
2 *Ratiocinijs implicato, quiſque obijcere poteſt, ne promoueatur.*
Tutores, & ſimiles aliena negotia tractantes, non debent promoueri.
3 *Ratiociniorum irregularitas, an ſit perpetua.*
4 *Dolum committentes in ratiocinijs, Epiſcopus ſponte abijcere poteſt.*
Ratiocinia priuata inducunt irregularitatẽ, duobus caſibus & deijciunt promotum.
5 *Culpa lata in ratiocinijs, non inducit irregularitatem.*
6 *Epiſcopus promouens eum, quem ſcit priuatis ratiocinijs implicitum, pro eo tenetur.*
7 *Collegium unum, ſi totum in ratiocinijs doloſe uerſetur, nemo de illo promoueri poteſt.*
Collegium unum, ſi uſuram fecerit, nemo illorũ promoueri poteſt.
8 *Actores Eccleſiarum, uel miſerabilium perſonarum non prohibentur promoueri.*
9 *Debitores Reipublicæ ex contractibus, nõ ſunt irregulares.*
10 *Tutores priuatarum perſonarum, ſi de dolo conueniantur, promoueri non poſſunt.*
11 *Clericum nominans tutorem pupillis ſuis diuitibus, eſt indignus oratione fidelium.*
Negotiorum geſtores ſunt irregulares ijſdem cauſis quibus & alij actores priuatarum perſonarum.
12 *Debitores facti, in quo eſt electa induſtria perſona, promoueri non poſſunt, niſi ut hic.*
13 *Litibus, qui impliciti ſunt promoueri non debent.*
Hæres obligati ad ratiocinia promoueri non poteſt.
Vſura præſumpta crimen impedit, ne quis promoueatur.
14 *Ratiocinijs impliciti, oblato fideiuſſore promoueri poſſunt, & quando id procedat.*
Ratiocinijs obligati per conſtitutum, aut Nouationem poſſunt promoueri.
15 *Ratiocinijs obligatus qui notorie eſt non ſoluendo, poteſt promoueri.*
Ceſſio bonorum iure canonico, non inducit infamiam.
16 *Ceſſio ignominioſa inducit irregularitatem.*

AD ſuperiores titulos, quib. Curiæ obnoxios pertractauimus, proxime accedunt ij, qui ratiocinijs obligati ſunt: exemplum ducitur à publicis laicorum Theſaurarijs, atque æris publici depoſitarijs: nam quia tot curis diſtrahuntur, tot ratiocinijs implicantur, liberum uſum ordinis habere poſſe non uidentur; cum præterea doli forſan redargui poſſint, & in reddenda ratione magnis litib. uexari; quod quotidie contingit, & omnib. notum eſt, iccirco ad ordines iure admitti non debent, quia irregulares ſunt toto tit. de oblig. ad ratiocin. Raym. tit. de Curial. Alberic. in uerb. ordinandus. uerſ. ſextus decimus. & idem Alberic. in uerb. obligatus. Nec mirũ eſſe debet, ſi eiuſmodi ratiociniis implicati ab ordine ſacro excludantur; nam nec ad ciuiles honores admitti de-
1 bent. ff. de mun. & hon. l. reſcripto. §. debitores. & c. 1. & 2. ne cleric. uel mon. Et tanti habetur iſta irregularitas, ut quaſi ad exemplum actionis popularis, omnis
2 Eccleſiaſtica perſona excipere poſſit ne promoueatur ille, qui ratiocinijs diſtinetur; multoque magis excipere poterit quiſquis ſua intereſſe putauerit ipſum non ꝓmoueri. Abb. in c. 1. q. ult. de oblig. ad ratiocin.

Et quamuis multa genera ſint eorum qui ad ratiocinia obligant, ut ſunt actores, procuratores, executores, tutores, curatores, negotiorum geſtores, & ij oẽs tã publici quam priuati; tamen de ijs om-

nibus

nibus vno contextu tractabimus, quia
vna eademque ratione nituntur: omnes
enim promoueri prohibentur, antequã
ab illo onere liberentur, & obligatione
ſoluantur: Concil. Carthag. I. c.8. habe-
tur diſt. quinquageſ. quarta, c. magnus:
Procuratores igitur, vel actores, præſer-
tim publica exercẽtes ratiocinia, ſiue ad
certum tempus, ſiue perpetuo, admini-
ſtratione durante promoueri prohiben
tur, tota diſt. quinquageſ. prima; Archi-
diac. ibi in c. præterea; & tametſi Guil.
3 Naſo. & Alan. perpetuam putauerint
eſſe irregularitatem, etiam ſi temporalia
fuiſſent ratiocinia, etiam poſt rationem
redditam; tamen æquior eſt ſententia,
vt poſtquam nexu liberati ſint admittã-
tur Bern. Goff. & Hoſt. in c. 1. de oblig.
ad ratioc. quos ſequitur Arch. diſt. quin
quageſima prima, in princ. ſcilicet ſi per
petua eſt adminiſtratio, ſit perpetua ir-
regularitas; ſin temporaria, deſinat hoc
impedimentum ſtatim, cum abſolu-
tio ratiociniorum ſecuta fuerit: Archid.
d. c. præterea, & ibid. glo. & cap. priſcis,
diſt. quinquageſima quinta: Hæc autem
locum habent, ſi publicam adminiſtra-
tionem quis geſſerit ſine dolo, quia for-
ſan de reddenda ratione lis pendet: ſed
4 in eo qui dolum commiſſerit, etiam ſi
nemo aduerſus eum de dolo litem mo-
uerit Epiſcopus ſua ſponte, quando do-
lum nouerit, quaſi infamem repellere,
& poteſt, & debet, 6. q. 1. cap. infames,
gl. in cap. alieni, 2. q. 7. Raym. tit. de Cu-
rialib. verſ. ſequitur: Ex quibus colligo
hæc tria paria eſſe circa hoc impedimẽ-
tum ordinis, ſiue pẽdeat adminiſtratio,
ſiue finita ſit, ſed nondum redditæ ſint
rationes, ſiue redditæ ſint, ſed dolus in-
terceſſerit: iſtis enim tribus caſibus pro-
moueri nemo debet, locis citatis Ray.
d. verſ. ſequitur.

In priuatis quoque ratiocinijs hæc
vera ſunt, duobus tantum caſibus; Pri-
mus eſt, ſi de dolo lis mota ſit; Secundus
ſi in procinctu ſit, vt moueatur; nam ob
hunc doli prætextũ obligatus ad priua-
ta ratiocinia ante exitum litis promoue-
ri non poteſt; immo ſi interim promo-
ueatur deponendus eſt, etiamſi poſtea
in cauſa vicerit. gl. in cap. tantis, diſt. 81.
per iſtum tex. & ibi Archid. & arg. tex.
diſt. 23. cap. illud. Ideoque ne forſan, ſi
diuturnior ſit lis iſta de dolo, & pro-
pterea æquum non ſit differri tamdiu
promotionem ad ordines ſacros iſtius,
qui de dolo cõuenitur, iure cautum eſt,
vt certus actori terminus pręfigatur, in-
fra quem cauſa terminetur, arg. c. lator,
qui fil. ſint legit. & C. de ingen. manum.
l. diffamati, quo tempore lapſo ſi nil re-
leuans ab actore fuerit deductum, ſicut
reus conuentus abſolui debet, ita quoq;
promoueri poteſt, tex. in d. Concil. Car-
thag. I. c.8. & d. c. magnus, & d. c. 1. de
oblig. ad ratio. glo. in d. c. præterea, glo.
& Abb. in d. c. 1.

Diuerſum ius eſt in lata culpa, quæ
etſi dolo cõparetur l. quod Nerua, ff. de
5 poſ. tamen lite ſuper culpa lata penden-
te in priuatis ratiocinijs, non prohibe-
tur quis promoueri, etiam ſi creditor
plurimum ſe opponat promotioni, atq;
plurimum reclamet; quia nil oberit illi
quin promotus ad ordines eccleſiaſticos
ſatisfacere poſſit de omni eo, quod cul-
pa commiſerit, vel etiam poterit cede-
re bonis Archid. in d. c. præterea; vel ipſe
Epiſcopus, qui ſciens eum promouerit,
6 pro ipſo tenebitur; quoniam ipſe illi vi-
detur abſtuliſſe negociandi facultatem:
vnde ſibi imputare debet, argu. c. forni-
cari, diſt. 88. Abb. in d. cap. 1. col. penul.
verſ. Quæro quid.

Illud vero eſt notatu dignum, quod
ſi totum

ſi totum unum collegium teneatur ob
publica ratiocinia, uel etiam in priuatis
doloſe uerſetur, nemo de collegio lite,
uel adminiſtratione pendente promoue-
ri debet. Archid.in d.cap.tantis.& argu.
d.cap.illud. Nam ſicut communitas, uel
collegium ob uſurariam prauitatem to-
tum afficitur, ita quod ſinguli rei fiunt
eius prauitatis,& ad reſtitutionem tenen
tur, de uſur.cap.conqueſtus.argum.7.q.
1.cap.ſicut uir.& 23.q.4.cap.ſicut homi
nes.& ff.quod met.cauſ.l.metum. §.ani-
maduertendum: expreſſim Raym. titu.
de pign. uerſic. quid de communitatib.
ita ſinguli irregulares ſunt, dum pendet
publica adminiſtratio: uel dum pẽdet lis
de dolo circa priuata ratiocinia.

Inter hos non connumerantur acto-
res, procuratores, uel quicumque admi-
8 niſtratores rerum eccleſiaſticarum, aut
miſerabilium perſonarum, aut cuiuſli-
bet alterius piæ cauſæ publicæ, uel priua
tæ: nam ſi nullum aliud impedimẽtum
canonicum obſiſtat, etiam adminiſtra-
tione pendente promoueri poterũt, text.
in cap.1.ne cler.uel monac.diſt.86.cap.
peruenit.diſt.89.c.iudicatum. 16.q.1.c.
monachi.Raym.d.uerſ.ſequitur. Cõcil.
Calcedon.cap.tertio. Diaz praxi canon.
cap.55.

Rurſum inter hos obnoxios, nõ aſcri
buntur ij, qui Reip. debitores ſunt, ſine
9 ulla adminiſtratione forſan ex mutuo,
ex conducto, ex emptione, aut ſimilib.
contractibus adminiſtratione carentib.
nam etiam lite uel obligatione penden-
te promoueri non prohibentur, etiam ſi
in hac ciuili actione damnentur. Silu.&
Tabien. in uerb.ratiocinia. Raym.dict.
uerſicu.ſequitur per l. quiſquis emenſis.
C.de epiſcop. & cleric. & d.l.reſcripto.
ff.de mun.& honor.glo. diſtin.quinqua-
geſima prima. capitul. præterea. & ibid.
Archid. probat Abb.in d.cap.1.quęſtio.
antepenult.

Tutores quoque ſi de dolo conueniã-
tur, uel ſi publicam principis tutelam,
10 uel curam adminiſtrauerint promoueri
prohibentur, ſicut reliqui ad publica ra-
tiocinia obnoxij. dicto cap.1.de obligat.
ad ratiocin. Specul.in titu.de oblig.ad ra
tioc. Niſi coacti ſuſcepiſſent tutelam, uel
curam, aut pro miſerabilibus perſonis,
præſertim ſi Epiſcopi iuſſio, aut conſen
ſus acceſſerit, poterunt promoueri. Silu.
& Tab.in d.uerb.ratiocinia. ſicut enim
promoueri, ita & promoti ſuſceptos or-
dines exercere permittentur. 15.quæſt.
1.cap.monachi.diſtin.86.cap.peruenit.
& licet ſanctus Cyprianus libro primo.
11 Epiſto. 9. negat offerendum eſſe ſacrifi
cium pro eo, qui moriens clericum no-
minaſſet ad tutelam, uel curam, quaſi
quòd clericus huiuſmodi ratiocinijs im
plicatus, ab ordinum ſuorum admini-
ſtratione diſtrahi uideretur, ut probatur
in cap.Cyprianus. 21. quæſtio.tertia. ut
refert etiam Oſius epiſcopus, & Card.
Varmien. in cõfeſſ.tit.de cęremon.ſum-
ptis à rebus, c.89. Tamen illud uerum
eſt in pupillis opulentam hæreditatem
poſſidentibus: alioqui pro pauperibus
pupillis tutela, uel cura legitime ſuſcipi
poteſt, etiam à clerico, ut S.Petrus docet
apud Clementem in Epiſtola 1. ad Iaco
bum fratrem Domini. Leo enim Papa
primus in ſermo. 2. de Ieiunio decimi
menſis, Studeamus (inquit) uiduarum
defenſioni, pupillorum utilitati, lugen-
tium conſolationi, diffidentium paci:
Vnde pro pauperibus pupillis tutelam,
uel curam gerere ſaltim cum conſenſu
Epiſcopi, pium opus eſt; nullum adfert
canonicum impedimentum; quinim-
mo hoc ipſius Epiſcopi officium eſt.
Auguſt. de uerb. Apoſt. ſerm.10. Idem

dicendum erit, de negotiorum gestorib.
nam hæc omnia officiorum nomina, eo-
dem iure censeri debent, quoad hæc, ut
ſentit Specul. tit. de oblig. ad ratiocin.

Debitores etiam priuatarum perſo-
narum ad aliquid dandum, uel facien-
dum ſub iuramento, ſi illud implere, aut
ſatisfacere non poſſint, in ordine clerica-
li promoueri non debent: differri enim
debet ordinis collatio, in illud tempus,
quo ſatisfecerint; aut de conſenſu credi-
toris alium ſui loco ſubſtituerint ad pro-
miſſa adimplẽda: ſentire uidetur Raym.
tit. de curial. q. ult. ſcribit Alber. in uerb.
obligatus: eſt enim neceſſarius credito-
ris conſenſus in hac ſubſtitutione, quan-
12 do perſonę induſtria electa eſt. Goffred.
quem refert Abb. in dicto cap. 1. prope
fin. Alberic. in uerb. religio 2. circa med.
qua ratione etiam ad religionem non
admittetur: uerſatur etenim eadem ra-
tio impedimenti. Raym. d. q. ult. colligi
poteſt ex glo. in d. c. præterea. & ibid. Ar-
chidiac. & idem Archid. in cap. legem.
diſtinctio. 53. ubi etiam Hug. Alberic. in
uerb. religio ſecundo, circa med. de qua
re fuſius traditur per Abb. in d. cap. 1.
col. penult.

Debitores quoq; ad certum tempus
aliquid præſtare obligati, ſub iuramen-
to, cum eadem diſtinctione admitten-
tur, ſcilicet, ſi in ordine, uel religione ad-
implere poterunt, admitti poſſunt etiam
ante temporis aduentum; alioqui ſecus;
admitti etiam poterunt ſi conſentiente
creditore ſubſtituerint alium ad promiſ
ſa præſtanda. Hoſt. in ſumm. de oblig. ad
ratioc. refert Abb. in d. cap. 1. de oblig. ad
ratiocin.

Ex prædictis illud conſequitur quòd
ſi quis tanto diſtineatur ære alieno, ut
13 urgeatur litibus inextricabilib. nec ad
ordines, nec ad religionem ſit admitten
dus, rationibus ijſdem, de quibus ab ini
tio diximus: Nam & Theodorus Alexan
drinus, cum ſe monachum fieri poſtu-
laſſet, hac exceptione repulſus fuiſſet,
ſi onus æris alieni habuiſſet: præfectus
enim Monaſterij priuſquam eum admi-
ſerit hoc ꝑquiſiuit, ut eſt apud Metaph.
10. Septemb. circa princ. Lipom. tom. 6.
Ideo hæredes eorum, qui obligati ſunt
ad reddenda ratiocinia, ab ordinibus
excludendos puto eadem ratione. Nam
& hæres uſurarij ordinari non poteſt,
ut dicemus cũ de uſurario agendũ erit.

Huc ſpectat caſus ſi quis fundum pi
gnori habuerit à quo fructus perceperit,
quia uſurarum exceptionem patitur, ut
fructus in ſortem compenſentur, lite ſu-
per hac re pendente, non debet promo-
ueri, ſi magna erit controuerſia ſuper ra-
tione reddenda, & computatione fru-
ctuum, tradit Hoſt. in ſumm. in titu. de
oblig. ad ratioci. Silu. & Tabien. in uerb.
ratiocinia. Abb. in d. capit. 1. prope fin.
argum. text. in cap. ſignificante. & capit.
cum contra. de pignor. moleſtia enim
ingens fieret Eccleſiæ, ſi promoueretur,
ex dictis locis.

Eſt autem illud notatu dignum, quòd
ꝑdicti omnes qui ob ratiocinia promo-
14 ueri prohibentur, ſi idoneum fideiuſſo-
rem exhibeant, ad ordines admittentur
ex ſententia Vinc. quem refert Abb. in
d. c. 1. q. antepen. quod ita demum uerũ
eſſe intelligo, ſi fideiuſſor rem ſuam, &
caſum proprium fecerit, alioqui non ui
detur ſufficere ſimplex fideiuſſio; qm̄ nil
releuaret, quandoquidẽ prius diſcutien
dus eſſet principalis, auth. pręſente. C. de
fideiuſſ. Hæc quoque intelligi poſſunt in
conſtituto, & in nouatione; nam iſtis in-
teruenientibus ille principalis obligatus
quaſi alium ſubſtituerit, poterit ad or-
dines admitti.

Illud quoque non est prætermittendum, quod quocumque nomine ad ra-
15 tiocinia obligati, si soluendo non sint tā notorie, quod nulla opus sit bonorum discussione, poterunt promoueri ex sententia Vinc. nam cedere bonis possunt clerici. Archid. in d.c. præterea. Raym. d. q. ult. per quam cessionem ab omni postea molestia liberantur. tex. & Doct. in c. Odoardus. de solut. unde cōsequens est, quòd cessante causa irregularitatis, cesset irregularitas: nec oberit, quod cedendo bonis fiat infamis; quia in iure non est cautum, quòd hoc genus infamiæ faciat irregularem: nam clerici cedunt bonis secundum formam. d. capit. Odoardus. ut ibi per Doct. & non fiunt irregulares, aut infames per illam cessionē: unde sufficit iuratoria cautio: quòd si ad pinguiorem fortunam deuenerit, satisfaciet: nec oberit quòd factus clericus negotiari ulterius non possit dist. 88. c. fornicari. quia suis honestis laboribus acquirere aliquid potest, ut creditoribus satisfaciat. Raym. d. q. ult.

Quæ omnia uera esse intelligo in cessione iuxta dictū capit. Odoardus. at in
16 cessione ignominiosa, quæ in sæculari foro fieri consueuit, si quis eo modo cesserit, dixerim eum non admitti ad ordines, sicut nec reliquos infames; & ita intelligo dicta Abb. in d.c. 1. col. penultim. uers. quæro quid de obligato: præsertim si fuerit manifestus usurarius, qui bonis cessit; quia de iure canonico, hic non habet beneficium cessionis; semper enim conueniri poterit in solidum. gl. in cap. cum tu. de usur. Bald. in suo Peculio in littera C, uersic. cedens bonis.

De medicorum irregularitate.

CAP. XII.

1 *Medici iuramento adstricti curiæ promoueri nō possunt.*

2 *Medici non adstricti, si non habeant scrupulū conscientiæ circa ægrotantium mortes ex culpa, promouentur.*

Medicus ob leuem mortis culpam, non promouetur.

Medico bene disponente pharmacum, non imputatur, si corruptio pharmaci mortem attulerit.

Aromatarij sunt irregulares ex morte, quæ prouenit ex corruptis pharmacis.

Chirurgi fiunt irregulares, ob imperitiam.

Medicorum appellatione ueniunt Chirurgi.

3 *Medicus à publico stipendiatus in culpa est, circa omnes qui sine cura eius sunt mortui.*

4 *Medicus, qui priuato stipendio cæpit curare, si desinat in culpa est, & fiet irregularis.*

5 *Voluntarium etiam dicitur id, a quo quis non remouet, quod remouere debet.*

6 *Medico non imputantur contumaciæ ægroti, nisi medicamenta sint talia, quæ etiam inuito dari possunt.*

7 *Clerici etiam primæ tonsuræ, nec Medici nec Chirurgi esse possunt.*

Clericus exercens medicinæ artem, non excusatur si pharmaca sint corrupta, uel ægrotus contumax.

Regulares eodem iure censentur, quo & clerici, circa medicinæ artem.

MEdicorum quoque ars plurimum habet periculi ad incurrēdam irregularitatem; Ideo non sunt facile promouendi, si medicandi usum exercuerint; siue etenim publico stipendio conducti sint, tamquam curiæ obnoxij, nō sunt prius promouēdi, quàm ex nexu liberati sint,
1 eadem ratione, qua & alij omnes Curię adstricti, siue priuatis stipendijs artem exerceant; nam forsan per imperitiam, aut negligentiam, mortis, aut mutilationis causam dederunt, unde in culpa

ſunt,. ſi quid tale acciderit l. imperitia.
ff.de regul.iur. & ff.ad leg.Aquil. l.idem
iuris. Ideo conſequens eſt, ut inter reli-
quos irregulares ex homicidio, uel mu-
tilatione per imprudentiam cauſata, ad-
ſcribantur.text.& gloſ.in capit. ſi quis à
medicis.diſt.25.

Si autem nulla omnino eis imputari
2 poſſit imperitia, uel neglig ẽtia, & ipſam
artis ſcientiam opportune adhibuerint,
& intrinſecus nulla mordeantur conſciẽ
tia, poterunt legitime promoueri, etiam
ſi ſub eorum cura multi mortui ſint, cap.
ad aures.de ætat.& qual.argum.l.ſi me-
dicus.ff.de uar.& extraord.cog. uidetur
tex.de homic.cap.tua.ubi Abb.Sed ſi in
conſcientia aliqualiter mordeatur, non
debent promoueri, d.c.ad aures.Nam ſi
quęlibet leuis culpa imperitiæ, uel negli
gentiæ illis imputari poſſit, ab ordinibus
excludi debent, ſi mors, uel mutilatio ſit
ſubſecuta Hug.in c.ſæpe.diſt.50. Specu.
in titu.de diſpenſat.§.iuxta. uerſic.facto
autem ſi quis. & uerſic. item exercens.
Raym.in tit.de homicid.uerſic.quid de
phyſicis.

Propterea ſi medicus medicamenta
facienda rite diſpoſuerit, ſed corruptio
pharmacorum effectum noxium indu-
xerit, non eſt hoc imputãdum medico,
qui ſua diligentia uſus eſt in perſcrutan-
dis pharmacis. Alberic.in uerb.homici-
dium.6.Summa conf.eo.tit.q.36.ſed ip-
ſe Aromatarius erit irregularis, quoniã
legitimis, & purgatis pharmacis non eſt
uſus.

Chirurgi quoque, & uenæ ſectores,
ideſt phlebotomantes, ſi quam culpam
incurrunt, ob imperitiam, uel negligen
tiam ita quòd uel mors, uel mutilatio
contingat, eandem incurrunt irregula-
ritatem; ipſi etenim, ac medici pari paſ-
ſu ambulant. Silu.in uerb.homicidium.
2.quæſt.decimatertia, & decimaquarta.
Medicorũ etenim appellatione ueniunt
Chirurgi, & quilibet alij certam corpo-
ris partem curantes. Alex.conſil.15.co-
lum.ult.num. undecimo.uerſ. & medici
lib.1.

Eſt autem illud animaduertendum,
quòd medicus, qui tenetur ex publico
ſtipendio curare uniuerſum populum,
3 quotquot moriuntur ſine eius cura, ab
ipſo occidi dicuntur.c.abſit, diſtin.50.
Silu. in uerb.reſtitutio.3.quæſt.5.uerſic.
ſecundum. Idem quoque erit in eo, qui
priuatis ſtipendijs medicinæ artem exer
cet; nam ſi requiſitus etiam à diuite, qui
pecuniam, uel mercedem ei non aſſi-
4 gnat, negligat eum curare (poſtquam
curare cœpit) aut eum deſerat, in cul-
pa eſt, ſi ægrotus deſertus moriatur, &
ideo promoueri non debet, quia licet
merces illi non ſolueretur, poterat poſt
conualeſcentiam, uel etiam mortem,
ſumptus, & ſtipendia petere, & obti-
nere; Armill.in uerb.medicus.num.2.&
glo.diſtin.octuageſima tertia.in princ.in
uerb. inferas. Corſettus in ſing.in uerb.
expenſæ: peccat enim mortaliter ne-
gligens curam, quam aſſumpſit; Armil.
in uerb.homicidium.quæſtio.6. Et ideo
licet S. Anton. in lib. de cenſur.cap.no-
nageſimo ſeptimo, ſentiat medicum nõ
curantem, non effici irregularem, tamẽ
illud uerum eſſe poteſt in medico, qui
non aſſumpſit curam, aut curare nõ cœ-
pit, at ſi cœperit, neſcio quomodo excu-
ſetur ab irregularitate, ſi deſerat curam
cognoſcẽs expreſſe, quòd deſerta cura,
ille moreretur; Vnde implicite uidetur
uelle mortem ægroti: nam qui non re-
5 mouet quod remoueri debet, ex quo ſe-
quitur homicidium, illud eſt quodãmo
do uolũtarium. S.Thom.2.2.quæſt.64.
quem refert Silu. in uerb.homicidiũ 2.
in

in princ. unde se se abdicando à cura infirmi, est perinde ac si in aere suspēsum hominem manu teneas, nam si manum subtrahis, certe occidisti, & irregularis factus es, ita & in medico saluari etiam potest S. Anton. in eo loco ubi medicorum copia est, ita quod qui cœpit, et si curam deserat licentia petita, aduocari possunt alij: tunc mihi placet ea sententia, quòd mors, quæ postea sequitur, ægroto imputari debeat, qui sciens hunc discedere, alium non aduocauit. Sed hanc q. fusius tractabo lib. 5. c. 48. §. homicid. omissione, uide ibi.

Quandocumque uero ægrotus inobediens est medico, nulla culpa est eius si ille moriatur, nisi in illis medicamētis,
6 quæ inuito dari possunt: nam quia eo casu medicus inuitum curare tenetur, in culpa erit si inuito ægroto medicamenta non dederit gl. in d. uerb. inferas.

Sunt autem hæc omnia uera in medicis, ac Chirurgis laicis; alioquin clerici
7 etiam primæ Tonsuræ, adeo has artes exercere prohibentur, quòd nec pro miserabilibus personis, nec pro consanguineis exercere permittuntur: quinimmo si exerceāt, de rigore iuris susceptum ordinem sacrum administrare ꝓhibētur, etiam si mors, uel mutilatio uacet omni culpa. c. tua. de homic. semper enim sunt in culpa clerici medicātes, etiam si ęger fuerit inobediens, uel pharmaca corrupta, quia dant operam rei illicitæ. tex. in d. c. tua. moriētes enim sub eorum cura, semper præsumuntur mori ipsorum culpa, ut ibi, & in c. sententiam. ne cleric. uel monac. uide ad hæc Silu. in uerb. homicidium 2. q. 12. & Tabien. in uerb. irregularitas 3. num. 11. Raym. loco supra citato; & quodcumque hic diximus de clericis, idem est & in Regularibus, d. c. tua. Silu. d. q. 12.

De irregularitatibus ob ægritudinem animi prouenientibus.

De Mentecaptis.

CAP. XIII.

1 Mentecapti sunt irregulares, etiam si hodie nō sint, si aliàs fuerunt.
2 Mentecaptus, qui antequam insaniret, erat dispositus ad capiendos ordines, ordinatus suscipit characterem.
Insanire quomodo quis deprehendatur.
Aphranij dictum elegans.
Fatuus quis.
Stultus quis.
3 Amentia quandoque fit ob nimiam psalmorū decantationem.
Mente quomodolibet alienati, non sunt promouendi.
4 Cessante causa irregularitatis, cessat irregularitas.
5 Mentis recuperatio, ut tollat irregularitatem, quantum tempus sit expectandum.
6 Febris insaniam causans, non inducit irregularitatem.
Bardi qui.
Stolidi qui.
7 Simplices nimium sunt deponendi, & irregulares.
8 Rustico loco potest constitui sacerdos hebes.
Rudes sæpe numero pleni spiritu sancto.
Clericorum penuria si sit, tolerabuntur minus idonei.
9 Dementibus non semper deneganda communio.

QVoniam hactenus per plures prosecuti sumus irregularitates ex hominis statu, uel professione ꝓuenientes. Nunc ordo expostulat, ut eas perquiramus, q̄ ab animi, uel corporis ęgritudine nascunť. Primum autē de morbis animi agēdum est. Hi sunt amentia, dementia, fatuitas, deliratio, stultitia, insania, furor. Nam quoniam ista patientes mētecapti sunt, susceptio ordinum illis interdicta est. Rationis etenim usu opus est, ut quis ad ordines admittendus sit; quandoquidē

carentes perpetuo uſu liberi arbitrij cha
racterem ſacrum non ſuſcipiunt.S.Tho.
4.diſt.25.art.1.refert Tabien.in uerb.or
do.4. quicquid enim agitur alienata mẽ
te,fletu potius dignum eſt , quàm Eccle
ſiaſtici ordinis honore,ut ſcribit Grego.
in Regiſtro ad Eleutherium: habetur in
cap.quamuis.7.q.1. Nulla etenim ratio
patitur,ut qui ſanam non habeat mentẽ,
aut intellectũ ad Eccleſiaſticos ordines
promoueatur.c.infames.6.q.1.Quinim
mo nec promouendus eſt is , qui nunc
1 non inſanit,ſi aliquando inſaniuit. Aug.
lib.de dogmat.Eccleſiaſt. c.72. habetur
c.maritum.d.diſt.33.& eſt tex. Gratian.
in c.fin.16.q.1. Si tamen quis mente ſa-
nus ordines præuia diſpoſitione poſtu-
lauerit,& poſtea amẽs ordinatus ſit,cha-
2 racterem ſuſcipit.c.maiores.de baptiſm.
Angelic.in uerb. ordo 3. in princ. Cate-
chiſm. Pij V.in tractat.de ordinis ſacra-
mento.

Deprehenduntur autem inſanire ho-
mines multis modis , primo quidem ſi
ita mente transferantur,ut nõ quod præ
oculis habent intueãtur,ſed ſola ſuæ paſ
ſionis phantaſmata inſequantur.S. Am-
broſ.ut refert Gratian.in c.ſicut.diſtinct.
47.Rurſum inſaniunt ij,qui quod dicãt
neſciunt,aut quod uelint, aut nolint ne-
ſciant exprimere c.1. de cler.ægrot. lib.
6.Ex ipſo enim ſermone,ac linguę expli
catione ſtultitiam conijcimus. Iſa.c.32.
ſtultus,inquit,fatua loquitur : quod car-
mine pereleganti quodam emblemate
explicauit Andreas Alciatus.

Cũ tacet,haud quicquam differt ſapientib.amẽs,
Stultitia eſt index linguaque, uoxque ſua.

Sanctus quoq; Hieronymus ad Euan
drum,fatuum ex locutione ipſa cõiecit ,
habetur diſtin.93. c.legimus. qui enim
diſſona rationi dixerit, Inſanire putatur.
Iob cap.2. & c.conuenior. 23.q.8. Ipſo
quoque lapidum ictu ; ac corporis mo-
tu inſaniam quiſque ſuam demonſtrat,
ut latius de ſignis inſanientium ſcribit
Archid. in d.c.legimus.& præ cæteris fu
ſius tradit Iaſ.in l. furioſum. C. qui teſta.
fac.poſſ. Differunt autem alia, atque alia
ratione inter ſe,qui inſaniunt : alij enim
fatui ſunt,& inſulſi quaſi ſine condimen
to diſcretionis ex ſententia S.Auguſt.ut
refert Archid. d.c.legimus.& Iſid.lib.1.
Etym. ut refert S. Thom.22.q.46.art.
2.Hinc fertur Afranium dicere ſolitum,
ſe ſe ſtultum exiſtimare,fatuũ ſe eſſe non
opinari:ſcribit Archid.in c.de Conſtan-
tinopolitanæ.diſt.22.plus enim afficitur
mente fatuus,quàm ſtultus: fatuus enim
caret ſenſu , ſtultus autem non omnino
caret ſenſu,ſed hebeti ſenſu eſt, S. Tho.
d.q.46.artic.1. Alberic. in uerb.ſtultus.
Et licet quandoque eæ animi ægritudi-
nes natura fiãt,aut uitiatis moribus.Ta-
men quandoque etiam à nimia pietate
proficiſcuntur; nam quandoque ob im-
moderatam innocentiam, atq; indiſcre-
3 tam pſalmorum,& officiorum decanta-
tionem contingit amentia,atque inſania
ex ſentẽtia S. Hieronymi.habetur de cõ
ſecr.diſt. 5.c.non mediocriter.

Quiſquis igitur quamlibet mẽtis alie-
nationem patitur, non ſolum ab ordini-
bus ſuſcipiendis arcetur, uerum etiam à
ſuſceptis adminiſtrandis propter ſacra-
menti reuerentiam,& maximum pericu
lum.S.Thom.3. q.82.art.fin.ad 3.refert
Tabien. in uerb. corpore . Propterea E-
phraim Syrus cum nouiſſet ſe eligendũ
in Epiſcopum, ſimulauit mentecaptum
publice indecore gradiens , ueſtem poſt
ſe trahens , uenalia rapiens ac comedẽs:
ob quæ cum putaretur demẽs, dimiſſus
eſt. Niceph.lib.9.c.16.

Verum quia aliquando qui deſipiu-
runt,

runt, postea resipiscũt, quia facile in eandem insaniam possent reincidere, non
4 sunt statim promouẽdi. Nam etsi cessante causa irregularitatis cesset irregularitas c. statuimus. & c. Neophytus. dist. 61. Tamẽ quia certa debet esse episcopi opinio hunc esse ab insania liberatum, ad hoc, ut eum promouere possit, ideo an-
5 nus expectãdus esse uideretur ab adepta animi sanitate, sicut in furioso canones decreuerunt c. communiter dist. 33. Verumtamen uerior illa est sentẽtia, quòd hoc totum resideat arbitrio Episcopi; q̃ re perfecte cognita deliberabit an ad ordines admittat, an excludat, sicut dicimus in eo, qui iam est promotus, & insanit; nam si resipiscat, est expectandũ tantum tempus, ut administrare possit, quã-tum uidebitur Episcopo, ut certus esse possit, de recuperata mente. Archid. d. c. communiter. Archiepis. Flor. 3. part. tit. 29. c. 5. Rosel. in uerb. uitiatus. Alber. in uerb. uitiatus. Propterea si ob inualescentem febrem, quis insanierit, aut delira-
6 uerit, sublata febre restitutaq; corporis incolumitate, & cessante insania, ac delirio, nil oberit, quin statim ꝑmoueri possit, ut ipso usu apud omnes de hac re cõstare potest.

Quæ hactenus diximus, de mentecaptis reijciendis, eadem quoq; congruere possunt illis, qui stolidi, Bardi, aut hebetes dicuntur; nam quia perspicaces non sunt, sed inepti, & plerumque plus æquo simplices, debent excludi. Illi etenim, qui in humanis negocijs inepti, at-
7 que imprudentes sunt, deponuntur etiã ab adepto ordine, ut apud Gregor. constat his uerbis: Petrus diaconus, quem à uobis electum asseritis, omnino ut dicitur, simplex est, & nostis, quia hoc tẽpore, talis in regiminis arce debet constitui, qui non solum de salute animarum, uerum etiam de extrinseca utilitate, & cautela sciat esse solicitus; habetur c. Petrus, dist. 39. quo loco glo. putat huiusmodi simplices esse irregulares, sunt. n. imprudentes, unde excluduntur, ut dicemus cum de irregularitatibus apostolicis agemus; nam & hos simplices seuere redarguit Chrysost. lib. de sacerd. dignit. 4. c. 4.

Quandoque tamen tam siluestris est populus, & in summis alpibus ut crassioris ingenij, & hebetioris sensus homines admittere possit, quasi inter cæcos monoculus Rex constituatur; quippe,
cui tantum sufficere possit ingenium, 8
quanto præcellat sibi commissis populis, ut sicut populus, sic & sacerdos Isa. c. 24. Plerumque uero in his rudib. summa habitat charitas, & magna Spiritus sancti dona, ut constat ex Greg. dialog. lib. 3. in uita Sanctuli presbyteri: qui nec decem præcepta, nec elementa litterarum bene nouerat; spiritus etenim domini implet piscatorem, & prædicatorẽ facit; implet publicanum, & Euangelistã facit: O qualis est ille artifex spiritus, nulla ad discendum mora agitur, & in omne quod uoluerit, mox ut tetigerit mentem docet, solumque tetigisse docuisse est. Greg. in homil. 30. ex quadraginta: ideo ad huiusmodi loca siluestria, quando idonei. non reperiuntur, tolerãtur minus idonei. exemplum haberi potest ab illo Coepiscopo Augustini, à quo ipse aliqua acute dicta didicerat, cum multa admiratione, quem quidem dicit fuisse Deo amicum, sed in uilla natum, & enutritum, & non multæ lectionis ut scribit Possidonius in uita S. Augustini: Vnde isti ad ordines admittentur non habita exactissima examinis diligentia, propter clericorum penuriam, ac necessitatem. tex. & gl. in c. priscis. dist. 55. & gl. in c. 1.

dist. 57. ibi, raritas, &c. Stoliditas etenim hæc, & hebetudo non pertinet ad priuationem sensus, & rationis, sed ad tarditatem, & mentis obtusam conditionem, unde non est incongruum in siluestri loco eos administrare posse. gl. in d. cap. de Constantinopolitanæ. dist. 22. sunt enim aliquo modo dociles; nam & dementes, qui aliquo modo dociles sunt ad fidem, pœnitentiam, & sacramentorum deuotionem, communionem suscipere possunt ex sententia S. Thom. super 4. sent. ut refert Silu. in uerb. Eucharistia 3. uers. nonum. dumtamen huiusmodi dementes propter ægritudinem facti sint, & dũ corpore ualebãt pij & deuoti extiterint. Silu. ibid. uersic. decimum. multo igitur magis stoliditas, & hebetudo admitti potest ad sacramenta, præsertim si modica fuerit.

De Furiosis.

CAP. XIIII.

1 *Furiosus qua causa quis fiat.*
Furiosi triplices sunt.
Furiosus Maniam patitur.
Comitialis ex bili flaua peradusta causari nõ potest.
2 *Furiosus, lunaticus, & comitialis, sæpe pro eodẽ accipiuntur.*
3 *Dauid Lunaticum, & comitialem simulasse Basilius putat.*
Herculeus morbus.
Cambises laborauit comitiali.
4 *Furiosus promoueri non potest, etiam si ille postea liberetur, uel etsi habeat dilucida interualla.*
5 *Febris inducens furorem, non inducit irregularitatem.*
6 *Furiosus per interualla, nec ad minores promouendus.*
7 *Furor superueniens, non aufert characterem.*
Furor non aufert magistratum.
Furor impedit Papam promouendum, sed non promotum.
8 *Furiosus perquam raro potest exercere susceptos ordines, assistente collega.*
Furiosus, qui in sanitate ordines postulauerat, recipit characterem.

FVriosos bilis facit, siue ea sit atra, siue flaua dũmodo adusta sit, eleganti stylo hoc probat Hieronymus Gabuccinus Fanensis Medicus de comitial. morb. li. 1. fol. 16.
1 & seq. nã ex Hippocratis, Galeni & Aristotelis, quos ille refert sentẽtia furiosos triplices accipere possumus, furentes, lunaticos, & comitiales, qui uarijs inter se differunt modis; furit enim quis aliquando ob flauæ bilis adustionem: quæ cum petat caput debacchari hominẽ cogit; hominum quoq; societatem diffugere, errareque per inuia, & solitaria. Aristot. sect. 30. problem. 1. exemplo fuit Belerephon, de quo poeticum illud:

Qui miser in campis merens errabat aleis,
Ipse suum cor edens, hominũ uestigia uitãs.

Ij igitur cum Maniam patiantur nunquam tamen cadunt, unde nec lunatici, nec comitiales sunt, sed ꝓprio nomine furiosi dicuntur. Nam ex flaua bili peradusta comitialis causari non potest. Gabucci. eod. lib. 1. & lib. 2. fol. 38. At cum atra bilis furere cogit, id fit, q̃a hæc atra bilis tardius irrepit ad corripiendum caput, & alia membra; quæ humoris tarditas, & mora, ita mentis abalienationem incutit, ut debacchari cogat, priusquam casum inducat, unde ĩ istis terminis stat furoris nomen: at si usque ad capitis, & membrorum correptionem humor inualuerit, fit casus, qui uel lunaticus dicetur, uel comitialis, secundum causæ diuersitatem. Apud scriptores uero plerumque ista commiscentur, uidelicet, furiosus, lunaticus, & comitialis. Volaterran. libro 24. de insania. Nam Basil. ho-

mil.

mil.20.super Psalm.33.circa princ.scribit David cum caderet ore spumãte lunaticum, & comitialem uisum fuisse ex libro 1. Reg.c.21. Herculem etiam ferunt furiosum,& comitialem fuisse, unde hic morbus herculeus dictus: filios etenim proprios furens necauerat. Cambises quoque Persarum Rex eodẽ morbo laborauit; charissimos etenim in ipso furore interfecit: Verum tamen quia furiosum distinxim⁹ à lunatico, & comitiali, uidetur magis opportunum, ut de singulis, singula capita subijciamus.

Furiosus igitur nulla ratione promoueri potest. cap.communiter. distin.33. quem textum. Archid.ibi intelligit speciﬁce loqui in furioso, ex sententia Lau. & Hug.idem scribit Alberic. in uerb.uitiatus.Rosel.in uerb.uitiatus. Archiep.Flor. 3.parte tit.29.cap.5.Idque adeo uerum est,quòd etsi furore liberetur (fieri enim hoc potest, præsertim in furore ob flauã
4 bilem) tamen promoueri non debet. gl. & Gul.in d.capit.communiter. Alberic. Rosel.& Floren.locis prædictis.Summa conf.de homic.quæst.45.text.in capitu. maritum.33.distinc. (qui locus exceptus est ex August.in lib.de dogmat. ecclesiastic. capitu.72. licet Gratianus per errorem tribuat Gregorio.) Quandoq; etenim dilucida sunt interualla furoris, Ideo sicut dum quis furit, cum rationis usum non habeat, non debet ordinari. S.Thom.4.distin.25. artic.1. Tabien.in uerb.Ordo.4. nullus enim adesse potest consensus. 32.quæstio.7. cap. neque furiosus.& ibidem glo.ita si dilucida interualla habeat, corripi à furore posset,uel tempore promotionis uel tempore administrationis.Ideo non est committendus ordo ei qui facile relabi in furorem posset, nisi forsan furorem quis patiatur
5 ob inualescentem febrem, eo enim casu sublata febre, & furor penitus sublatus uidetur:unde & ad sacros ꝓmoueri non prohiberetur.

Ad minores uero ordines promoueri posset ille, qui dilucida habeat interualla ex sententia Archid.in cap.2. & 3. per illum text.33.dist.ibi,de sacro misterio. Sed meo quidem iudicio, nec ad minores facile admittẽdum puto; deho
6 nestaretur enim ordo clericalis; qui etsi non deseruiat altari tamen circa altare uersatur; unde res tota pẽdebit arbitrio Episcopi considerata qualitate furoris, an leuis sit, an perraro corripiat.

Si quis autem sana mente promoueatur, postea uero furor superuenerit,omnis ordinuũ executio illi aufertur; nam
7 etsi character ob furorem non deleatur, usus tamen impeditur. S.Thom.3.q. 82.artic.fin.ad 3. Tabien.in uerb.corpore: quod etiam Iure ciuili cautum est. Nam si quis in magistratu positus furere ceperit, non deponitur à magistratu; quin illi integre permittitur. l. qui furere.ff.de stat.homi.ubi glo. & Doct.Ideo concludo, quod furor impedit quidem Papam eligendum,at non deijcit electũ. Anton.de Butr.in capit.licet. de electio. Iacobat.in tract.de Concil.lib.3. articu. 1.uersic.& idem si sit furiosus:sola enim nuda administratio impediri uidetur: quæ quia sine rationis usu exerceri non potest, ideo per coadiutorem supplere sufficiet.

Contingit autem aliquando eum qui sana mẽte promotus est furore corripi, & post tempus ad pristinam mẽtis incolumitatẽ restitui, dubitatur an facile sit restituẽdus ad administrandos ordines, quos ob furorẽ exercere ꝓhibitus fuit, & sanè uerba d.cap.maritum.& Aug.d. cap.72. uidentur probare non licere restitui propter illa uerba,qui quandoque insa-

insaniuit, maxime si sæpius fuerit corre-
ptus. 7. q. 2. c. in litteris. sed æqor est sen-
8 tentia, quòd si perraro fuerit molestatus
ex leui furore, ac sine scãdalo, siue clamo-
re, aut alia horribili perturbatione, pote
rit admitti ad celebrationem suscepti or
dinis; dummodo secum collegam ha-
beat sacerdotem, qui, si contingeret eũ
inter celebrandum furore corripi, possit
supplere, & perficere ministerium. 7. q.
1. cap. illud. & c. nihil. Alberic. d. uerb.
uitiatus. Archiepisc. Flor. d. cap. 5. in fin.
Non est autem illud prætermittendum, quòd furiosus, qui sana mente ordines postulauerat, præuia dispositione suscipit characterem etiam si in furore ordinetur. text. in cap. maiores. de baptism. Angelic. in uerb. ordo 3. in princip. Catechism. Pij Quinti, in tract. de ordin. sacramento.

De Lunaticis.

CAP. XV.

1 Lunaticus est, qui nascitur interlunio:
Lunaticum mancipium morbosum est.
Argumentum ab edilitio edicto ad irregularitatem, rite trahitur.
Lunatici à dæmoniacis longe differunt.
2 Lunaticus mystice est, quisquis sordescit peccatis.
3 Lunaticus iam promotus, non amittit characterem
Lunaticus morbus, vt incipit ipso vita ortu, ita concomitatur ad mortem.
4 Lunaticus leuiter affectus, an promoueatur.
5 Lunaticus leuiter affectus, an exerceat ordines.
6 Lunaticus à comitiali dignoscitur tempore.
Lunaticus ad minores facilius admittitur.
7 Lunaticum se simulans, an possit promoueri.

QVa ratione furiosi non promo
uẽtur, ut proximo capite dixi-
mus, eadem quoq; & lunati-
ci; nam mentis summam alienationẽ pa
tiuntur, usque adeo, ut insaniant, merito
ob hanc insaniæ causam ordines illis
conferri nõ debent. argum. dist. 33. cap.
maritum. etiam si dilucida habeant in-
1 terualla, ut ibi in illis uerbis, quandoque
insaniuit: Lunaticus enim ille est, qui in-
terlunio genitus est, nam cum luna defe
ctum patitur, uel quamlibet mutabili-
tatem; ipse quoque patitur, & mente aba
lienatur, ita ut insaniat; quo fit ut ethni
corum iure lunaticum mancipium pro
maxime morboso haberet, ita ut redhibitioni locus esset. ff. de ædil. edic. l. bouẽ, §. aliquando. multo ergo magis Deo hoc morbosum mancipium adscribi nõ debet. 33. dist. cap. usque adeo. nam affirmatiue ab ædilitio edicto ad irregularitatẽ ualet argumentum, ut alias diximus in regulis generalibus, & quòd sit irregularis probat Alberic. in uerb. uitiatus. & Archiep. Flor. 3. tit. 29. cap. 5. Lunaticus etenim morbus sæpe comitiali coniungitur, unde Sirenus Poeta.

Est subiti species morbi, cui nomen ab illo,
Quod fieri nobis suffragia iusta recuset.
Sæpe etenim membris atro languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.
Ipse Deus memorat dubia per tempora luna,
Conceptum talis; quem sæpe ruina profudit.

Propterea Archid. Physicarum rationum ignarus lunaticos eos esse putabat, quos dæmon uexat in interluniis, ut ille scribit in c. communiter. dist. 33. sed longe fallitur: nam Dæmoniaci toto cœlo differũt à lunaticis, ut suo loco dicemus. Fateor tamen, & lunaticos aliquando à dæmone uexari, ut Matth. cap. 17. Physici etenim ferunt lunaticos plerumq; sine dæmone sola luna aduersante uexari ipso interlunio, quo tempore, & dæmon facilius sese immiscet, ut humanam natu-

ram

ram uexet, quando mens & ratio debilior est, ut scribit Silu. de strigimag. lib. 1. c. ult. uers. decimum. & est ratio quia defectu Lunæ, quasi terræ humiditate decrescente fit naturæ imbecillitas, unde eos perfacile uexat dæmon naturalium effectuũ peritissimus. S. Tho. sup Matth. ad c. 4. in fin. & ante eum Origen. super Matth. hom. 4. col. 3.

Spirituali autem sensu lunaticos accipere debemus eos, qui instabiles sunt, ut
2 recte Beda interpretatur ijs uerbis, lunatici, inquit, sunt qui ut luna mutãtur per diuersa uitia crescentes, & decrescentes. refert S. Thom. in catena aurea super Lucam cap. 9. Instabiles enim sunt lunæ motus, & alios, atq; alios in dies effectus parit in inferiora corpora, ut diserte scribit Basil. in exemero homil. 6. & iccirco quasi lunatici, qui fluctuant in uitijs, aut fide promoueri non debent. Si quis autẽ promotus sine hac uexatione postea in
3 hunc lunaticum morbum inciderit, characterem quidem non amittit: sed ordinibus inseruire non permittitur ob sacramenti uenerationem, & ob scandalũ, sentit S. Tho. 3. q. 82. art. fin. ad 3. quamquam si physicis credimus, uix quisquã lunaticus existit, qui non id ab ipso ortu patiat, quia sit interlunio natus, quinimmo, ut ab ipso ortu morbus hic incipit, ita numquam nisi morte deficit, infecta naturæ radice. Gabuccinus de comitial. morb. lib. 1. fol. 4. & 16. & seq.

Propterea illi mihi uidentur impossibilem dubitationem proponere, qui dubitant an promotus si lunaticus efficiatur aliquandiu, & postea conualuerit, sit ad exequendos suos ordines restituendus. Tamen, ut omnium curiositati satisfiat, duplex consideratio fieri potest. Prima est, si quis lunaticus extiterit, & postea ægritudine illa liberatus, aut si leni-
4 uexetur uelit promoueri, non est audiendus: promoueri enim non debet, sicut nec ille, qui aliquando insaniuit. text. in d. c. maritum. & ita senserunt ueteres, s. Gul. & glo. in c. communiter 33. dist. Archiep. Flor. d. c. 5. Rosel. in uerb. uitiatus. Alberic. in uerb. uitiatus. Secunda consideratio est, si quis iam promotus in hũc morbum inciderit, & post aliquod tempus ista uexatione lunatica sit liberatus, si per testimonia medicorũ Episcopus nouerit ipsum esse sanatum, restitui pote
5 rit ad exequẽdos ordines susceptos, etiã si per singulos menses aliquid uexationis patiat, si nullus adsit uocis clamor, aut horribilis commotio, aut scandalũ: sufficit enim si secũ sacerdotem assistentem habeat, qui si in sacrificio uexaretur possit subuenire, & ministeriũ perficere, argum. 7. q. 1. cap. illud. & c. nihil. Alber. in uerb. uitiatus. Rosel. & Floren. ubi supra. Sed non statim Episcopus eum debet restituere, quin expectato aliquo tempore possit dignoscere an uere lunaticus morbus sit, an comitialis; nam ut dignoscatur an dęmoniacus, an comitialis,
6 mensis expectandus est. Ad dignoscendum autem an uere liberatus sit, annus expectari debet. 7. q. 2. c. fin. & d. c. communiter. Sed uerius est, ut hæc omnia resideant arbitrio Episcopi. Archidiacon. d. c. in litteris. 7. q. 2. Rosel. Alber. & Flor. ubi supra.

Sunt autem prædicta uera in maioribus ordinibus, at in minoribus perquã facile admitti possunt, non solum ut susceptos exerceant, sed etiam ut ad illos promoueãtur, tex. in c. 2. dist. 33. ubi Archid. & Lau. hoc dicunt, per illum text. in illis uerbis, sacro ministerio. Iccirco extra sacrum ministeriũ, & sacrificium altaris, si Episcopus arbitrabitur, posse eos promoueri, pendebit ab ipsius iudicio,

cio,

cio, inſpecta magnitudine, uel turpitudine uexationis: cuius rei exemplum trahere poſſumus, à S. Malcho Epiſcopo Hybernico qui (ut utar uerbis auctoris) puerum mente captum, ex ijs, quos lunaticos uocant, inter confirmandum ſacra unctione ſanauit, & illum mox conſtituit oſtiarium domus ſuæ; hæc ſcribit S. Bern. Abbas Clareuall. in uita S. Malachiæ.

Si autem quis uere lunaticus non extiterit, ſed ſimulauerit, ut Dauid 1. Reg. c. 21. ſi ob cauſam piam id fecerit, non prohibebitur ordinari, Dauid enim qui ſe lunaticum finxit, ut ſcribit Baſil. in homil. 20. ſuper Pſalm. 33. non reperitur ob hāc cauſam fuiſſe a ſacerdotio excluſus: ſed ſi ob turpem quæſtum quis ſe lunaticū ſimulauerit, indignus erit omni Eccleſiaſtico ordine, argum. Conſtantinopol. Synodi ſextæ. c. ſexageſimo, quę reddit irregulares eos, qui ſe dæmoniacos ſimulāt, perinde ac ſi eſſent uere dæmoniaci.

De comitialis morbi irregularitate.

CAP. XVI.

1 *Comitialis unde dictus.*
Comitialis, Herculeus morbus, maior, ſacer, denominatur.
Epilepſia morbus, & cauſa.
2 *Coitus paruus comitialis uidetur.*
Comitiales fuere multi inſignes uiri.
Iulius Cæſar comitialis.
Dauid comitialem finxiſſe uidetur Baſilio.
3 *Comitiales promoueri non poſſunt.*
4 *Comitiali morbo liberatus, quando promoueri poſſit, uel ad ſuſceptos exercendos reſtitui.*
5 *Comitialis eſſe quis quanto tempore dignoſcatur.*
6 *Dæmoniacus eſſe quanto tempore, quis dignoſcatur.*
7 *Comitialis deprehenditur cornibus ceruorum aduſtis.*
Comitialis deprehenditur carnium promiſcuo uſu.
8 *Hœdinis carnibus, ſuſcitati dæmones ridiculū eſt.*
9 *Hircina, uel caprina caro ſuſcitat comitialem.*
Capra, & hircus comitiales ſunt.
Sacerdotibus olim caprinis carnibus ueſci uetitum fuit.
Hircinum iecur ſuſcitat comitialem.
Dæmoniacis, auferendus eſt uſus carnium.
10 *Dæmones eſu carnium, ad uitia nos prouocant.*
Carnium eſus, non natura nobis inditus.
Vulturibus, nec natura eſus carnium inditus.
11 *Coturnicum uſus in cibo ſuſcitat comitialem.*
Aniſum impedit comitialem ex Pithagora.
Comitialis, quibus modis ſanari poſſit.
Simon Tridentinus puer iugulatus.
Aſtenſis puer iugulatus.
Cataphrigæ, & Pepuziani Euchariſtiam conficiunt, ſanguine infantis iugulati.
12 *Comitiales ad minores ordines facile promouentur.*
Comitialis morbus hæreditarius; ideo inficit hæredes, etiam quo ad irregularitatem.
Vertigo parua epilepſia, affinis comitiali, ac nihilominus promoueri non impedit.
Gregorius Magnus ſincopen ſæpe paſſus eſt.

COmitialem morbum ideo antiqui denominaſſe dicuntur; quod hac ægritudine laborātes, in agendis comitijs maxime detegi
1 ſolerent; quamobrem comitia dimittebātur, ſi eo tempore hac uexatione, quis fuiſſet correptus, ut Sirenus Poeta ſcripſit, de quo ſuperiore capite diximus.

Sed aliquando herculeus morbus dictus eſt, quod Herculem uexarit: aliquā ſacer, aliquando lunaticus, illo eodem loco diximus: Aliquando epilepſia dicitur, quaſi membrorum correptio, & cōtractio; Nam ex phyſicorum ſententia, in hoc morbo tanta eſt capitis, & membrorum contractio, ut aut hominem celeriter conſumat, ſi recens, & uehemens ſuperueniat, aut ſi lenius hominē graſſetur,

ſetur, familiaritate quadam, uſque ad ultimum uitæ exitum concomitetur; propterea inſanabilem putant; præſertim ſi hydropiſi miſceatur. Gabuccin. de comitial. morbo lib. 2. fol. 55. atque ante eum Hippocrates lib. de Choacæ prenotionibus: cauſam huius morbi ſcribit idem Gabuccin. libro 1. fol. 10. & 16. & ſeq. Et tametſi de hac re multa dicat. Archi. in cap. communiter. diſtin. 33. tamen non illi credendum eſt homini phyſicarum rerum ignaro; ſed conſulendus eſt Hippocrates lib. de ſacro morbo. & Ariſtot. in problem.

Habet hic morbus horroris plurimum; Nam qui ex eo concidunt rugitum emittunt, qui rugitus inde naſcitur, quòd ſtipatis uenis difficilis eſt aeris reſpiratio. Gabuccin. eodem lib. 2. fol. 45. ex ſententia Auicennæ: præterea ſpumā præmaximam ore mittit; quia pulmo ualde afficitur nimia interni motus uehementia. Idem Gabuccin. eodem lib. 2. fol. 46. Tātum enim fœda res eſt aſpectui hic caſus, quantum ipſe uenereus coitus; quandoquidem ex Hippocratis
2 ſententia coitus comitialis morbi teterrimi pars eſt, imo paruus comitialis; quod eleganti ſtylo ſcripſit Aul. Gell. lib. decimo nono. capit. 2. Eſt uero tam abominabilis etiam ſtomacho, ut uidentibus timori ſit; nam Plin. libro 10. cap. uigeſimotertio, dicit morbum hunc deſpui conſuetum, perinde ac ſi contagione eſſet inuaſurus. Gabuccin. libro primo. fol. 3. Hoc morbo correpti ſunt uiri præſtantiſſimi: nam Iulium Cæſarē ferunt in agendis rebus bis hoc morbo fuiſſe correptum. Dauid quoque, ut Baſilius refert homil. 20. ſuper pſalm. trigeſimum tertium; talem ſe eſſe ſimulauit.

Qui igitur hoc morbo corripiuntur, ad ſacros ordines promoueri non poſſunt. d. ca. communiter. quem canonem Gratianus tribuit Pio Papæ; cum tamen ſit excerptus ex Concil. Toletan. XI. cap. decimo tertio. & ſicut ille tex. de promotis loqui uidetur, ut non ualeant in ſuſceptis ordinibus miniſtrare (ut ſenſerat Bartholom. Brix. & probatur ex inſcriptione illius capituli in d. Concil. quæ habet, de ſacerdotibus qui uexantur à ſpiritu) tamen idem erit in promouendis; nam ſi ſecundum S. Thom. tertia. quæſt. 82. art. fin. quilibet patiens quamlibet mentis alienationem ordine quidē non priuatur, ſed executio illi interdicitur, tum ob periculum, tum ob ſcandalum circa ſacramenta; maiore ergo ratione qui hæc patitur promoueri non debet: quoniam quicquid deijcit promotum, multo magis impedit promouendum, uulgata ratione. Idque non ſolum uerum eſt in Comitiali; ſed & in oī ægritudine caſum ſimilem cauſante. Archid. in d. cap. communiter. ex ſententia Lau. & Hug.

Dubium erit, ſi comitiali morbo liberatus quis ſit, an poterit ad ordines admitti; ſed ſane ſi ſequamur illorum ſententiam, qui putant morbū hunc incurabilem eſſe, abſoluta eſt reſponſio, ipſum nūquam admitti poſſe, tametſi diu ab illo nō fuerit uexatus: ſed ſi phyſicis uidetur ſanari poſſe, aut ad leniorem moleſtiā duci; poterit Eps conſilio cum medicis habito, illum ꝓmouere, ſi tantū temporis effluxerit, quo ulterius dubitandū non ſit, quòd morbus inuadere poſſit, ut proximo anteriori capite diximus. Si quis autem iam promotus, in hunc morbum inciderit, nec poſtea ab ipſo liberatur, abſtinere cogitur 7. q. 2. in c. in litteris. Tabien. in uerb. corpore. præſertim ſi cum clamore ac ſpuma exagitetur,

tur, etiam si semel tantum in anno; ex sen
tentia Goff. in d. cap. in litteris, & refert
Archid. ibi, sed si leniter afficiatur sine
uociferatione, ac spuma in terram colli-
datur, ad susceptos ordines exercendos
restitui poterit, dummodo assistentem
ibi sacerdotem habeat, qui si casus con-
tigerit succurrere, & perficere possit. 7. q.
1. c. Illud. & c. nihil. Alberic. in uerb. ui-
tiatus. Archiep. Flor. 3. titu. 29. c. 5. in fi.
Rosel. in uerb. uitiatus. Tabien. in uerb.
corpore, qui tamen casus quando, & spu
ma, ac uociferatione caret, potius ad sin-
copem pertinere uidetur, de qua paulò
inferius hoc eodem capite dicemus.

Verum quia nonnullis uisum est cu-
rari hunc morbum posse, aut saltim oc-
cultari ad tempus, tractandum est, quan-
tum temporis Episcopus expectare de-
beat, ut deliberare possit an restituenda
5 sit illi ordinum administratio. Duo tem
pora de hac re in iure reperiuntur, men-
sis, & annus, mensis quidem quoad di-
gnoscendum, an sit comitialis, an sit dę-
moniacus. Annus uero, an perfecte sit li
beratus, ita intelliguntur illi duo cano-
nes, qui uidentur contrarij scilicet c. ult.
7. q. 2. & distin. 33. c. communiter, & ita
intelligere uidetur Hug. in d. c. ulti. per
quam distinctionem conciliantur con-
trariæ opiniones Doctorum scilicet Ar-
chid. in d. c. in litteris. Alberic. Rosel. &
Flor. locis citatis: quomodo autē infra
mēsem Comitialis, à dæmoniaco digno-
6 sci possit, physica ratione probatur: Nā
ceruorum cornua si accendantur, odore
7 per adustionem fragrāte, comitiales de-
prehendūtur. Plin. lib. 8. c. 32. sed & car-
nium usu potest deprehendi hic morb.
Gelasius enim Papa, ut comitialem pos-
set dignoscere à dæmoniaco, iussit ut ue-
8 xatus omni carnium genere uesceretur,
c. fin. 7. q. 2. Ideo monendus est lector ne
ridicule cum glossa sentiat, quod hędinæ
carnes prouocēt dæmones, ut ipsa dixit,
in d. c. ult. non enim ad hanc rationē Ge-
lasius omnes carnes admisit, sed ob aliā;
nam hœdinæ carnes nihil tale possunt,
quale est illud, quod illa glo. dixit: Hoc
autem putauit Gelasius prudenter si is,
qui uexatur passim omnibus utatur car
nibus, forte caprinas: aut hircinas edet,
& morbus comitialis excitabitur; capræ
9 etenim atq; hirci hoc morbo laborant,
Hippocr. lib. de sacr. morb. quem Auicē
na sequitur, ut scribit Hieron. Gabuccin.
de comit. morb. lib. 1. tradidit quoque
Clemens Alexandrinus stromat. lib. 7.
ante med. libri. Olim etenim sacerdoti-
bus interdictus erat caprinæ carnis usus,
quod præceteris animantibus comitiali
morbo uexetur; indeque gustātibus, aut
tangentibus aliquid eius morbi affrice-
tur, ex sententia Plutarchi, quem eodem
lib. refert Gabuccin. Nam & iecur capri-
num, aut hircinum cibo potuve desum
ptum, aut odoratum suscitat hunc mor-
bum, idem Gabuccin. lib. 3. fol. 62. &
hanc ob rationem scilicet, ut deprehen-
deret Comitialem à Dæmoniaco Gela-
sius omnes carnes admitti uoluit, non
autem ob eam causam, quòd hœdinæ
carnes irritent dæmones, ut superstitio-
se putauit glo. prædicta. Quinimmo di-
cendum est, quòd si sit certum hunc es-
se dæmoniacum non est dandus ei liber
usus carniū: quin potius ei omnino in-
terdicendus est, ut olim fecerat S. Bene-
dictus cuidam clerico uerè, & palā Dæ-
moniaco; cui omnem usum carnium
interdixerat, ut scribit Greg. Dialo. lib. 2.
in uita illius: idē fecerat Macharius Ale-
xandrinus, nam dęmoniaco liberato,
quadraginta diebus uino, & carnibus in-
terdixit, ut tradit Pallad. Cappad. in ui
ta duorum Machariorum.

Et

Et tametsi ex sentẽtia Euseb. Pamphi. de præpar. Euang. lib. 4. c. duodecimo, & ex Porphir. lib. de abstin. à carnib. dæmones usu carnium prouocentur; tamẽ
10 illud accipiendum est, quoad suggestionem uitiorum, non autem, quoad hoc genus ægritudinis: certum est. n. quoad usum carnium nos natura ab initio non docuit, quinimmo nec uultures ipsi, nec cætera animãtia hoc inditũ à natura habent, ut carnibus uescantur, ut eleganti stylo scribit Basil. in exemero homil. 11. & Hieronym. in cap. ab exordio dist. 35. fruges enim, ac fructus nobis dedit De⁹ in cibum. Gen. 1. Sed post expletum diluuium, ut etiam carnibus uesceremur concessit dominus; Gen. cap. 9. facit ad hoc Euseb. de præparatio. Euang. lib. 8. capit. ultim.

Alijs præterea modis hic comitialis suscitatur, quos scribit Gabuccin. eodẽ lib. 3. fol. 96. Coturnicib. enim si nimiũ quis in cibo utatur, facile in hunc morbum incidit. Sunt enim Coturnices co-
11 mitiales. Plin. lib. 10. c. 23.

Et quamquam supra diximus morbũ hunc insanabilem esse: tamen nonnullis uisum est leniri posse, aut etiam purgari. Nam Pithagoras putabat anisum ĩ manu habentes corripi hoc morbo nõ posse: refert Plin. lib. 20. c. 17. Olaus quoque Archiepiscopus hist. septentrio. lib. 18. cap. 31. dicit pueros, si continue uulpini cerebri cibo utantur, securos esse perpetuo à comitiali morbo. Alij impijssimè huic morbo mederi putarunt, si uexatus ebiberit sanguinem iugulati hominis; sic misera auxilia, miseriora faciunt mala. Tertull. apolog. c. 22.

Quamobrem sæpe pueri clam iugulati comperti sunt, forsan ad huius morbi impiam medelam, sicuti cõtigisse Simoni Tridentino memorãte Bergomas & Naucler. anno Domini 1475. quod etiam alij puero Astensi contigit meo tẽpore, quamquam ob inuidiam aduersus Christianorum pietatem uerosimilius sit, à Iudæis fuisse iugulatos, uti postea miracula indicarunt. Nam frequentissimè hæc scelera Iudæi cõmisisse comperti sunt, etiam priscis sæculis, uti scribunt Socrat. hist. lib. 7. c. 16. Trip. histor. lib. 11. c. 13. Surius anno Domini 1510. Sed & ab hæreticis Cataphrygis & Pepuzianis perimi pueri consueuerunt, qui de infantis anniculi sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctionũ uulneribus extorquent, quasi Eucharistiam suam conficere perhibentur, miscentes eum farinæ; panemque inde facientes, ut refert S. August lib. de hæres. c. 26. nam prędicto modo duo pueruli prænominati extincti sunt: & forsan ad eum finem, & effectum.

Quod uero supra diximus comitiales ad ordines promoueri non posse, uerum est ad maiores; alioquin ad minores per Episcopum admitti ex dispẽsatione possunt. Archidiac. & Lau. in d. c. 2. dist. 33.
12 per illum text. in cap. 3. ibidem, quia ille text. utitur uerbis illis, sacra mysteria, per quæ non excludũtur alij ordines, qui nõ uersantur circa sacra mysteria, quales sunt minores.

Illud prętermittendum non puto qđ hoc impedimenti genus, quod ex comitiali nascitur, non solum excludit eum, qui ipso affectus est, uerum etiam prolẽ ipsius: hic enim morbus hęreditarius est, & ad prolem transducitur, Gabuccin. eodem libro primo. folio 34. Iure igitur merito Episcopus non admittet ad ordines sacros prolem eius, qui fuerit hoc morbo exagitatus, nisi lõgã temporis intercapedine prolem nõ pati animaduerterit.

Ad

Ad comitiales proxime accedunt, qui uel uertigine uexantur, uel ſyncope exagitantur, pari quodam ſymbolocũ illo morbo: ueteres enim græci uertiginẽ micran Epilepſiam appellarunt, quaſi paruum comitialem; ſunt enim affines morbi, & eiſdem propemodum cauſis proueniunt, ita ut uel peritiſſimis phyſicis cognitu difficile ſit, utra ſit affectio, te ſte Gabuccin. eod. lib. 1. fol. 24. Sũt præterea uertigines quandoque huius ſacri morbi prænuntiæ. Idem lib. 2. fol. 36. nã & uertigines, proxime antecedunt comitiali eod. lib. 2. fol. 59. Qui igitur hęc patiuntur, non ſtatim, aut ſicco pede ab Epiſcopo promouendi ſunt, ſed pẽſanda eſt res tota ex phyſicorum conſilio; quia ſi comitialis immineat, periculum grande incurritur, dum hic promouetur ad ordines ſacros: nam omnes iſtę alliſiones, & correptiones, ſeu caſus etiã leues debent expectare prudens conſilium, & deliberationem Epiſcopi, antequam conferantur ordines ſacri; arg. d. c. communiter. diſt. 33. & ſentit ibi Archid. Laur. & Hug. Sed ſi certus Epiſcopus ſit ſolam eſſe uertiginem, uel ſyncopen, tunc humanè ad quoſcumque ordines admittere poteſt; nam & diuum Gregorium ſummum illum Pontificem conſtat perquã ſæpe eam grauiter fuiſſe uexatũ, ut ſcribit Ioann. diaconus, ad Ioannem Papam Nonum in uita eiuſdem S. Greg. lib. 1. c. 7. referť à Lipom. tom. 4. quin apertius ſcribit ipſe idẽ Greg. dialog. lib. 3. c. 30. in uita Eleutherij: Hortandi tamen ſunt, qui has leues affectiones patiuntur, uidelicet ſyncopen, uertiginem, animi deliquium, ac ſimilia, ne temere ſe exponãt altaris miniſterio, niſi ſecũ coadiutorem habeãt, qui ſi oporteat, ipſorũ uice myſteria perficere, & ſuccurrere poſſit. 7. q. 1. c. illud. & c. nihil; ubi caſus expreſſus.

De Dæmoniacis.

CAP. XV.

1 *Dæmoniacum comitialem dici, phyſicis uidetur ſtultum.*
Dæmones eſſe bonum eſt.
Dæmones multi nos ſingulos ad mala prouocant.
Stagirius monachus dæmoniacus apud Chryſoſtomum.
2 *Dæmoniacus perpetuo irregularis, etiam ſi liberatus.*
3 *Dæmoniacus non eſt quis temere iudicandus.*
Dæmoniacus promotus ordines exequi nõ poteſt niſi liberatus, at non aſcendet.
Dæmoniacus quibus ſignis dignoſcatur.
4 *Dæmoniacum eſſe liberatum, quibus ſignis dignoſcatur.*
Dæmonem diſceſſiſſe annali tempore præſumimus.
Dæmoniacus ad minores diſpenſari quando poſſit.
Dæmoniaco non negatur ſacra communio.
5 *Energumeni ijdem qui & dæmoniaci.*
6 *Maleficiati in genitalibus, promoueri non prohibentur.*
7 *Maleficiati à dæmoniacis, quomodo differant.*
Dæmoniacum ſe ſimulans eſt irregularis.

TAm longè diſtat hic tractatus à proxime allegatis uexationibus, quàm ſpiritus à corpo-
1 ribus differre ſolent, ſtultum enim phyſicis uidetur, ſi dæmoniacos audeat quis appellare comitiales. Nam Hippocrates ueteres quoſdam medicos putauit ſtolidos, ꝙ morbi comitialis uexationẽ dæmonibus attribuerẽt; refert Gabuccin. de comit. morb. lib. 1. fol. 3. Ideo has dæmonum moleſtias ad philoſophiæ naturalis rationem non pertinere ſcribit idẽ Gabuccin. eod. lib. 1. fol. 15. Diuina etenim uoluntas à dæmonibus nos infeſtari ſumma ratione permittit; nam & dæmones eſſe bonum eſt, tũ ad noſtrã exercitationem tum ad uindictam furoris, & irę Dei, ſentit S. Hieronym. ſuper Iob, habe-

habetur in c.nō solum 23.q.5.iuncta gl. sicut & bonum est, ut etiã mala ipsa sint S.Aug.in enchirid.ad Lauré.c.96. Sunt autem circa unumquemque nostrũ dæmones multi, ad mala nos prouocantes Greg.in lib.1.Reg.c.7. August.lib.1.de diuinat.dæmon. & quandoq; etiam humana corpora torquendi potestas illis à Deo conceditur, constat Iob, cap.1.& 2. Matt.8.ubi Chrysost. quorum dæmonũ naturam si quis curiosius perscrutari uelit ex sacris scriptorib.habet Tertul.apolog.c.22.Aug.lib.1.de diuin.dæmon.S. Thom.2.sent.dist.7.& 8.Gratian.26.q.3.c.sciẽdum.Lactantium in 2.lib.diuin. Instit.c.15.16 & 17.& fusius quã oẽs. Silu.de strigim.lib.1.c.13.& duob.seq. & Guliel.Parisien.tractatu de dęmon.Ex profanis habet Platonem in symposio: Porfirium in lib. de abstin.à carnib. cuius meminit Euseb.Pamph.de præpara. Euãg.lib.4.c.12.sunt autem (inquit) corpora hominum istis dæmonibus plena, & maximè illorum, qui delicatis cibis uiuunt, comedentib.enim nobis adueniũt, & inhęrent corpori. Iccirco ieiunium, & castitas maxime laudantur, non qa principaliter ac per se Deus bonus istis placetur, sed ut recedant illi, qui sanguine, & immunditia gaudentes, ut ijs fruãtur, utentium corpora aggrediuntur. Certũ est enim, quia uehemens caducarum rerum cupiditas, & appetitiui spiritus impetus non aliunde, quam ex præsentia illorum maxime crescit. Quare cum appetitio nimium inflammata est, & uoluptatis ardor animum ita exagitat, ut omnis cogitatio ad exteriora uagetur; tunc huiusmodi dæmonum præsentiam esse cognoscas; quorum pręsentia facit, ut appetitiuus spiritus, ĩ corpore nostro multiplicetur. Hæc ille, ex quo nihil aliud intelligimus, quam dęmones nobis omnia mala suggerere; de qua suggestione nos hìc nõ agimus; sed de ea uexatione, quæ ad obsessa corpora pertinere potest; de qua longo tractatu scribit Silu. in uerb. Maleficium: nam quandoq; dæmon diuina permissione ita humanum corpus obsidet; ut sensum impediat, mentẽ abalienet, atque ad furorem cogat Matth. c.8.cuius rei exemplum est apud Chrysostomum de prouid.Dei.lib.1. Nã Stagyrius monachus illi necessarius uir piorans, à dæmone corripiebatur, & ꝓsternebatur: eidemque distorquebantur manus, torui erãt oculi, os despumabat, horrenda, & confusa uox erat, atque omnis sensus tremebat, ut diserte explicat ille lib.1.circa princ.& de hac specie est tractandum à nobis.

Qui igitur aliqñ hoc uexationis genus passi sunt, uidelicet si ex dæmonis
2 exagitatione in terram allidantur perpetuo ab ordinũ susceptione excluduntur, ex Cõcil.Tolet.XI.c.13. habetur dis.33. c.cõiter (qui canon.à Gratiano per errorem Pio Pontifici attribuitur) hoc etiam scribunt gl. & Archid.in c.communiter. Alberic.in uerb.uitiatus. Archiep.Flor. 3.tit.29.c.5. Quod usque adeo uerũ est, ut etiam liberati, uel post longum tẽpus, nullo modo ad ordines admittẽdi sint. Tab.in uerb.corpore. Silu. in uerb. corpore. uers.octauo. pro quorum sentẽtia est text.in c.clerici.dist.33. quo loco ille promoueri prohibetur, qui in adolescentia passus fuerat dæmoniacam uexationem: scripsit & Aug.lib.de dogm.eccl. c.72. habetur ead.d.c.maritum. Propterea S.Benedictus clerico cuidã Aquinensis Ecclesiæ, cuius dæmonium expulerat iussit ne umquam ad sacros ordines ꝓmoueretur: sed quia multis annis lapsis homo præcepto non paruit, & ad sacros ausus fuerat ascendere, idem dæmon ad

obsidendum eum redijt, usque adeo, ut nō nisi morte postea fuerit liberatus. scribit Greg. dialog. lib. 2. in uita S. Benedicti: In qua re hæc uexatio differt ab alijs supradictis: nam lunatici, comitiales, furiosi, si liberati sint, eos admitti posse iã diximus: at dæmoniacus numquam sacerdotio dignus esse posse putatur, aduersus quem dæmon tantam potestatem à Deo acceperit, ut colligitur ex dictis Archiepisc. Flor. d. c. 5. in fi. Rosell. in uerb. uitiatus. posset tamen liberatus adeo dignus esse, quod dispensari posset. can. apost. 78. non ergo omnes, qui hos casus patiuntur, temere debent iudicari dęmoniaci propter hanc irregularitatem; sed mature agi oportet ieiunijs, & orationibus, ut reuelet Deus, & ut opportuna remedia doceat.

Sed si is, qui iam promotus est à dæmone corripiatur, dum uexationes exagitãt actu susceptos ordines, administrare non pōt, propter mentis ab alienationem, argu. S. Thom. 3. q. 82. artic. fin. ad 3. at si liberetur, postea non prohibetur administrare, sed ascendere non permittitur. d. c. communiter. qui canon excerptus est, ut dixi ex Concil. Toletan. XI. cap. decimo tertio. ubi inscriptio ipsa loquitur de iã ꝓmotis, uidelicet de sacerdotibus, qui à dęmone uexãtur: Propterea Doctorum contrarietates in hac re soleo hoc modo cōciliare: nam qui passus est dæmoniacam uexationem, & liberatus est, nō pōt promoueri: sed promotus poterit exercere, sed non ascendere.

Esset autẽ hoc loco opportunum tractare, quibus signis dignosci possit, quod dæmoniacus sit, non autem comitialis; sed iam fusius dictum est supra c. superiore de comitiali. Dignoscuntur etiam dæmones ex responsis, ex litteratura in homine, uel muliere imperita; nocturnis, uel diurnis terriculamentis, ex attestatione patientis; ex physicorum rationibus; quando membra patiuntur, aut torquentur sine ullius ægritudinis lege, uel ratione. Sed longe apertius demonstrantur exorcismo, ut pleno lib. scripsit Sil. de Strigimag. & exorcism. & in Sum. in uerb. maleficium. Nam & Lactant. in lib. 2. diuin. Institut. cap. 16. Dæmones (inquit) iustos cultores Dei metuunt, quorum uerbis tamquam flagris uerberati, non modo dæmonas se esse confitentur, sed etiam nomina sua edunt. Hæc ille.

Ad hæc etiam opportune est tractandum, quib. signis dignosci possit, quòd
4 quis à dæmone liberatus sit: In quare moneo, ne quis cū gl. leuiter & ridicule sentiat, carnium usum indicare posse, an quis à dæmone liberatus sit, ut abunde diximus proximo anteriore capite: Nam ex Euangelica doctrina cōstat dæmonem discedere iuxta signū per exorcistã iussum: scilicet, ut de uno corpore, in aliud transeat, & similia, ut Christus iussit transire in porcos, Mat. c. 8. uerūtamen, quia sępe numero, aut egressi dęmones redeūt, aut se egressos cōfingunt, ut ueritas habeatur expectandus annus est; nã per tam longum tempus certum uidetur Ecclesię hunc dæmone liberatū esse; si numquã intra annū uexatus fuerit; propterea qui anteq̃ uexaretur ꝓmotus erat, & post uexationes quieuerit per annū, poterit susceptos ordines exercere. d. Conc. Tolet. XI. c. 13. & d. c. cōiter. Archid. in c. in litteris. 7. q. 2. Saluo tn̄ semper peritorū physicorum consilio & arbitrio, quos consulere debet Episcopus, ut sentit Archid. ibid. Flor. d. c. 5. Alberi. in uerb. uitiatus. Rosel. in uerb. uitiatus. Tabien. in uerb. corpore.

Hæc autem irregularitas ad solos sa-

cros

ꝗros ordines pertinet; nam ad minores facile poterit ꝓmoueri ille, qui à dæmone sit liberatus, probari uidetur in d.ca. clerici.dis.33.ubi uerba illa, de sacro mysterio, aperte indicant, extra sacrum mysterium nullám esse prohibitionem, si liber à uexationib. factus fuerit, ut sentiũt ibi Archi. & Lau. qua ratione si dæmoniacus uelit sacram communionem accipere, quia non pertinet ad exercitationem sacri mysterij, uel ordinis, ista simplex communionis acceptio, si in eo uigeat aliquod lumen rationis, negari nõ deberet. S. Thom. 4. senten. dist. 9. quem ad hoc refert Silu. in uerb. Eucharistia. 3. uers. decimum.

Et tametsi hoc capite toto de dæmoniacis tractauerimus, idem tñ est, & de
5 Energumenis, qui à dæmoniacis solo uocabulo differunt, ut expressim constat Concil. Elibertano c. 29. his uerbis: Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, huius nomen neq; ad altare cum oblatione esse recitandum, neq; permittendum ut sua manu in Ecclesia ministret, Baptismus tamen, & cõio eis non denegatur, eod. Concil. c. 37. De ijs Energumenis frequens est memoria in libris Dionysij Areopagitæ, & Clem. I. Papæ, & pro dæmoniaco Energumenum accipi scribit Aug. de dogm. eccles. cap. 83.

Maleficiati autem in solis genitalibus
6 non mihi uidentur ab ordinibus excludendi: quandoquidem ob eam causam castiores sunt, at maleficiati alijs membris excludi debent, ea ratione, qua reliqui corpore uitiati: sed si maleficiati sint in sensibus, quia uel torquentur, uel mẽte abalienantur, pro dæmoniacis habẽdi sunt, etiam si non obsideantur, sed tantum uexẽtur: & in hoc differt maleficiatus à dæmoniaco, ut colligitur ex Silu. in lib. 2. de strigimag. c. 2. & c. 5. in uers. in hominib. uero, & c. ult. uers. sexum, & in Summ. in uerb. maleficium. q. 3. nam quandoque dæmon ipse est homini, uel membro alicui alligatus per maioris dęmonis potestatem. S. Thom. quodlib. 2. artic. 13. & tunc dicitur dæmoniacus arreptitius, quia substantialiter dæmon in ipso corpore inhabitat. S. Thom. quodlibet 3. artic. 8. quandoque uero non est alligatus dæmon, sed dæmonis uirtute sunt impediti naturales effectus hominis, puta immittendo infirmitates, hoc enim ipse dæmon potest, ut patet in Iob, & in muliere curua decẽ & octo annos: Luc. cap. 13. & tunc proprie dicitur ad maleficium pertinere. Silu. in uerb. maleficium d. quęst. 3. & lib. 2. de strigim. c. 2. quod nõ uirtute propria dęmonis fit, sed Dei sola permissione. Aug. super Ioã. tract. 7. ad cap. 1. Vel clarius dic maleficiatus est ille, qui à dęmone aliquo sensu uel membro ligatus est per cooperationem hominis: actus enim solius dæmonis non constituit maleficium, sed unà cũ cultu, uel opere hominis dicitur maleficium. Et ideo Iob, & mulier per fluxũ sanguinis non habuerunt ex maleficio, sed à dęmone Dei permissu.

Arreptitius autem est, quando superabundant uires sensitiuę, & ex superiore impressione ligatur ratio, & mouetur: nam dęmon habet potestatem imprimendi in phantasiam, cum sit potentia affixa organo; & in tantum potest in eam aliquid imprimere, quod ex impressionis abundantia ratio efficitur quasi ligata (non tamen cogitur ad consensum) & tunc homo arripitur à spiritu maligno. hęc S. Thom. super Ioann. cap. undecimo. ad illa uerba prophetauit Caiphas.

Ad eandem irregularitatem pertinet, si quis Dęmoniacus non sit, sed se esse

ſimulet;nam promoueri non poterit,perinde ac ſi uere dæmoniacus eſſet; ut iuſſit ſexta Synodus Generalis Cōſtantinopol.c.60.his uerbis. Eos,qui ſe dæmone correptos eſſe ſimulant,& morū improbitate eorum figuram, & habitum ſimulate præſeferunt, uiſum eſt omni modo puniri,& eiuſmodi afflictionibus, & laboribus eos ſubijci oportere,quib.ij,qui à dęmone uere correpti ſunt,ut à dæmonis operatione liberentur,uere ſubijciantur.Hæc ibi.

De irregularitate proueniente ab ægritudine corporis, & primo

De Lepra.

CAP. XVIII.

1 *Lepra olim excludebat ab ingreſſu Eccleſia.*
Leproſus in occulto celebrare poteſt,ſi non impediatur uſus liber omnium membrorum.
2 *Leproſus promotus poteſt priuari beneficio,ſi populus ſentiat ſcandalum.*
Epiſcopus leproſus, non deponitur, ſed datur ei coadiutor.
Leproſus myſtice dicitur,qui eſt ſymoniacus.
3 *Scabies multa impedit promouendum.*
4 *Pſora,quæ & ſcabies herculea, impedit promouendum.*
Scabies affinis lepræ, & cenſetur Dei maledictio.

NVnc ordo expoſtulat, ut poſt animi morbos, etiam corporis ægritudines ſubijciamus, quarum prima nobis occurrit lepra,quā vſq; adeo uetus lex deteſtata eſt,ut q̄ illa
1 laborarent,non ſolum ab Eccleſia,ſed & ab hominum cætu excluderentur.Leuit. c.13.14.& 22.Num.c.12. Deuteron.c. 24.Propterea quaſi abhominabilis in conſpectu hominum ad ordines promoueri non debet. S.Thom.4. ſent.diſt.9. art.4.quod ita intelligo, ut nullo modo ſit promouendus,nec quidem ut inter leproſos adminiſtrare poſſit,nec ut ſecreto:nā quia claritas, integritas, & dignitas perſonæ requiritur ad ſuſceptionem ordinis ut S.Tho.d.art.4.ſequitur, ut leproſus nullo modo ſit admittendus.Eadem ratione ſi iam ꝓmotus à lepra inuadatur,eſt remouendus ab adminiſtratione.de cler.ægrot.c.tua nos. Spe.in tit. de diſpenſ.§.iuxta. uerſi.item percuſſor: Tanti etenim ſacramenti celebritas non patitur,ut inter ſanam plebem leproſus ſacerdos deſeruiat,qui ceſſare ob reuerētiam debet,Gul. & Hug.diſt.49. c.hinc etenim. Tabien.in uerb.corpore; quod etiam tradit S.Tho.3.q.82.art.fin.ad 3. Alberic.in uerb.leproſus, citat Summa confeſſ.lib.2.tit.de homicid.q.43.

Illud tamen uerum eſt ex ſententia S. Thom.in allegata.diſt.9.quod etſi leproſis promotis ſit interdictum adminiſtrare iam ſuſceptū ordinem loco publico; tamē in occulto,& inter leproſos admitti poſſunt,ad adminiſtrationem ordinis ante lepram ſuſcepti:niſi forſan tā grandis lepra foret, ut uel manus, uel labia corroſa eſſent,uel liberā ſacramenti contrectationē impediret, quia penitus etiā in ſecreto adminiſtrare non ſunt permittēdi:quod etiam ſcribit Tabien.in uerb. corpore.Si quis autem iam aſſecutus ſit eccleſiam parochialem,& promotus ad ſacerdotium in lepram inciderit, nō eſt quidem parochia priuandus, ſed interdicenda illi omnis adminiſtratio,ſi hæc duo concurrant, ſcandalum populi, &
2 plebis abominatio; nam p uicarium ab Epiſcopo conſtituendum ſub congrua portione Eccleſia accipiet debita obſequia.c.de rectorib. de cler.ægrot. Aut ſi opportunius uideatur, etiam ab ipſo beneficij parochialis titulo, eſt remouēdus

hic

hic leprosus, & alius eius loco instituendus, reseruata portione fructuum ipsi leproso ad victum, & necessaria vitę, capitul. tua nos. de cleric. ægrot. Rosell. in verb. leprosus: Si vero fructus ad vtriusque victum non sufficiant, agendũ erit vt docet Abb. in d. c. tua nos: Sed hæc diuersum ius habent in Episcopo, qui iam promotus lepra percussus est; nam vnus vel duo coadiutores eligentur à maiore parte capituli, cum consensu ipsius Episcopi; ipso autem inuito solus Pontifex coadiutorem dabit, sic capitulo, aut clero postulante, cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. Alberic. in verb. Vitiatus: casus est in cap. penul. de cler. ægrot. cum autem leprosus sanatus fuerit, nil obstat, quin promoueatur, & promotus exerceat: Nam Simon leprosus à Domino sanatus Episcopus Cenomanensiũ fuit in Gallia sub nomine Iuliani, vt referunt Annales.

Leprosus ēt spiritali quodam sensu accipitur, qui simoniace ꝑmouetur; nã simoniacum promouens nõ officium, sed lepram confert. 1. q. 1. c. cum ordinaretur. Alberic. in verb. leprosus §. fin. quæ lepra incurritur à petente ordines, per solam pecunię oblationem. c. maritum, dist. triges. tertia, sed de hoc latius dicemus, cum de simoniacis agemus.

Ad lepram proxime accedit scabies; Nam & testamento veteri, qui impetiginē, vel iugem scabiem patiebatur, ad Sacerdotiũ promoueri non poterat, Leuit. cap. vigesimo primo: nam, & hodie scabiosi non sine suspitione luxuriæ sunt, vnde ea causa nõ erunt facile admittendi. Specul. in d. tit. de dispens. §. iuxta, vers. Item in veteri, &c. hinc etenim dist. quadrages. nona: Gregor. in pastorali lib. 1. capitulo vndecimo.

Potest ēt scabies esse tam grandis, vt etsi sine suspicione luxuriæ inuaserit; tamen quia liberum vsum manuum valde impediat, & sacramenti contrectatio non sit tuta, non debeat promoueri, nec promotus ad exercendum admitti, sicut nec leprosi, ex S. Thom. d. dist. 9. exemplo esse potest illud scabiei genus, quam Psoram physici dicunt, quę alio nomine scabies herculea à Suida nominatur; qua se laborasse scribit Greg. Turon. lib. in gloriam confess. c. quadragesimo quarto; Est enim ęgra scabies, & non nisi magna diligentia excutitur, est quę lepræ affinis & ex atra bile, sicut & lepra originẽ ducit: vt scribit Hieron. Gabuccin. de Comitial. morb. lib. 2. fol. quinquagesimo tertio; quę quandoque tantum pruritũ habet, vt Dei maledictio censeatur, Deuteron. cap. vigesimo octauo Grammat. decis. quinquages. sexta, num. 6.

De morbo Gallico.

CAP. XIX.

1 *Morbus Gallicus ante hoc seculũ non auditus.*
Morbus Gallicus simillimus lepra.
Morbi Gallici species dua.
2 *Lepra incurabilis, praterquam à solo Deo.*
Morbus quilibet incurabilis, & apparens inducit irregularitatem.
Morbum habens contagiosum, non est permittendus vbicumque ministrare.
Morbum Gallicum habens certo casu, promoueri permittitur.
3 *Morbus Gallicus magnam inducit debilitationem.*
Vxor non tenetur cohabitare viro morbum habenti contagiosum.
Morbus Gallicus quandoque hominem consumit:
Marcus Antonius Sabellicus morbo Gallico cõsumptus.
4 *Barba, aut pili si cui ceciderint ob venerem, promoueri non debet.*
Barba, & pili quandoq; sine venere decidunt.
Pili in homine sunt ornamenti loco.

EX scriptorum sententia nouũ morbi genus est, quod Gallicum dicunt, nec ante hoc sæculum auditum esse ijdem attestantur;
1 Marc. Anto. Nat. Astens. de Pulchro lib. 4. ad medium. & fusius scribit, ac demõstrat Iouius hist. lib. 4. qua ratione fit, ut hactenus de eo nemo tractarit, quoad irregularitatis inuestigationem. Quoniã uero nonnulli ad impedimenta matrimonij, hanc ægritudinem adduxerunt; possumus & nos pari ratione ad ordinũ ecclesiasticorum impedimenta referre: habet enim hic morbus magnam cum lepra similitudinem, ut expressim longa quæstione scripsit Bartholomæus Spina, sacræ Theologiæ professor in opusculis suis, in quæstione matrimoniali. Sunt autem ex physicorum sentẽtia, duę morbi gallici species, una horribilis ualde propter ulcera per corpus diffusa, & ꝓpter extrinsecam deformitatem, adiectis acribus doloribus. Altera est, quæ maiorem internum cruciatum habet, cũ articulorum inflatione, membrorum, ac neruorum attractione, decoloratione uultus, & cutis, sine ullo extrinsecus ulcere: Harum utraque magna similitudine lepræ comparatur. Incurabiles enim sunt,
2 sicut & lepra, quam solus Deus curare dicitur, 4. Reg. cap. 5. ibi, Numquid Deꝰ sum ego, ut curem hominẽ à lepra sua? Ideo hæc morborum genera, quia incurabilia sunt reddunt hominem irregularem; omnis enim morbus apparens, & incurabilis irregularitatẽ inducit. Specu. in c. si forte. de elect. lib. 6. nu. 5. per text. in cap. penu. de cler. ægrot. Est enim hic morbus lõge deterior lepra. Nam & per solam cohabitationem inficit, sicut & lepra; & ideo prima huius morbi species excludit ab ordinibus ecclesiasticis suscipiendis, seu exercendis, sicut & lepra: q̃a scandalo est, & horrori; præsertim, quia contagione inficit; quisque enim sibi cauere debet, ne cõtagione inficiatur. Ideo permitti non debent passim administrare. argum. Abb. in cap. 2. de coniug. lepros. præsertim, quia turpitudinem fœdæ libidinis, unde morbus causatur, prę se fert in conspectu hominum; & hoc multo magis uerum erit, quando articuli, & nerui ita contrahuntur, ut libere sacramenta tractari non possint: sicut de lepra diximus capite antecedenti, & tradidit sacerdotale tit. de minist. sacramẽ. Eucharist.

Alterũ genus quod ulceribus caret; potest (sed perquam raro) inuadere sine uitio, aut turpi libidine; unde si liberũ habeat omnium membrorum usum, sicut nil impedit, quin promoueatur, ita ut promotus exercere poterit, quia soli illi interni cruciatus, nil obsunt administrationi ordinis sacri, quasi occultus defectus sit, uel ægritudo: Sed si propria libidine in hunc morbum inciderit, poterit de eo idem consilium ab Episcopo sumi, quod sumendum est de fornicatoribus, & concubinarijs, ut suis locis dicendum erit. Nam si publice notus sit hic ipsius morbus, nõ est admittendus, quasi publicus fornicator, & publicus concubinarius. text. in capit. sacerdotes. dist. 50. in his uerbis, sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueum & criminis manifestus, siue ostensus sit actus, sacerdotij honorem habere non possunt, secundum canonicæ institutionis auctoritatem. Et ideo quia quandoque claudicatio inde prouenit, uel uocis ingens debilitatio ex interna corrosione uuæ, faucium, uel narium, uel quid simile, unde uulgus scandalum patitur, abstinere ab administratione debet, & multo magis non debet promoueri quantumuis

poeni-

pœniteat; quia istę debilitationes corporales per solam pœnitentiam, non sanantur; quod autem magnam debilitationẽ
3 inducat hic morbus, probat Gramm. decis. 56. num. 6.

Præterea ferunt hunc morbum, quasi contagione libros, uestes, ac uasa contactu inficere; unde repellendus ex commercio hominum, qui illo laborat; nã sicut mulier reddere debitum non tenetur, ob contagionis periculum, interueniente medicorum consilio, & ob eandẽ causam non tenetur cohabitare uiro. S. Thom. 4. sentent. distin. 36. artic. 1. Tab. in uerb. matrimonium. 3. num. 6. ad fin. Archiepiscop. Florent. 3. titul. 1. cap. 21. uers. quartus casus est in leproso; certe eadem ratione si idem periculum infectionis ex contagione immineat, admitti non debet, quæ omnia ad Episcopi, & physicorum arbitrium referenda sunt. Contingit enim aliquando hunc morbum tam grauiter homines grassari, ut eos interimat; cuiusmodi fertur de Marco Antonio Sabellico, qui cum nimium uaga uenere uteretur, hoc correptus morbo interijt. Iouius Eulogio 38.

Ad hoc impedimenti genus spectare potest, si cui ob uenerem, atque lasciuiã
4 barba, aut capilli exciderint, nam ob scãdalum, quod ex illa euidenti turpitudine, quasi publico testimonio nascitur, promoueri non debet, nec promotus ad ordines administrandos est permittendus, 50. distin. c. sacerdotes. est præterea ridicula deformitas: unde sicut cæteræ deformitates, præsertim ex turpi causa, solent inducere irregularitatem, ita & ista. Abb. in cap. 2. de cler. ægrot. Sed & quasi publicus, & manifestus criminosus uidetur, & ideo infamis, & ab ordinibus repellendus, ut reliqui infames: Contingit tamen aliquãdo ut salsus humor tam ardenter ad cutem hominis accedat, ut sine ulla libidine, aut uenere pili sponte corruant, quod physicorũ arbitrio residet; sed & hunc quoque ab altari repellendum dicam, non criminis ratione, sed ob deformitatem, quæ plebi risum mouere solet, cum magna sacerdotij, & sacramenti contumelia. Pili etenim à natura ideo instituti sunt, ut corpori sint propria quædam, & peculiaris munitio; nam per lineamẽti circumscriptionem, decorem præbent, & utilitatem simul quoque exhibent, ut differit Basil. in Exemero homil. 11. & Aug. de ciuit. Dei, lib. 22. cap. 24. Pilos enim Deus tantifecit, ut eos simul cum prudentia iubeat adesse hominibus, ut scribit Clemens Alexãdrinus in pædag. lib. 3. capit. 3. cum inuehitur in eos, qui ob mollitiem pilos barbæ sibi penitus abradãt. Hic uero qui ex salsi humoris ægritudine pilos amisit, statim atque liberatus extiterit, & rursum succreuerint, nil prohibet, quominus promoueri possit, & susceptos ordines administrare; uel etiam si non succreuerint, si tamẽ hominis sanctitas omnem risus causam excludat: tunc enim nihil prohibet, uel ꝓmoueri eum, uel administrare iam promotum, ut contigit S. Gallo Episcopo, de quo Grego. Turon. in uitis Patrum, in ipsius Galli uita.

De Phtisis, & Pestilentię contagione.

CAP. XX.

1 *Morbus quilibet incurabilis, apparens inducit irregularitatem.*

Phtysis alitu solo inficit libros, ac uestes.

2 *Pestis contagiosa duplex, corporalis, & spiritualis.*

3 *Episcopus, uel parochus non tenetur exponere*

vitam suam, pro uita corporali plebis suæ.
Pestis tempore parochus, an teneatur curare cum periculo corporis sui.
Saluianus Episcopus neglecta peste suos subditos uisitabat.
4 *Mortuum tangens olim promoueri non poterat.*
Suspicio sola pestis impedit promouendum.
5 *Pestilentiam non sentiunt senes ex Plinio.*
Pelagius Papa II. peste mortuus.
Ioannes Andreæ pestilentia senex defunctus.
Camillus dictator octogenarius peste mortuus est.
6 *Pestilentia quibus locis communius inualeat.*
Pestilentia quandoque durat trimestre, uidelicet, hieme.

QVemadmodum prędictorum
morborum cõtagio impedit,
ne quis promoueri possit, ita
& phtisis; præsertim ea quæ, & cognitu
est difficilis, & curatu impossibilis; om-
1 nis etenim morbus, qui incurabilis esse
apparet, hominem reddit irregularem,
c. penult. de cler. ægrot. Specul. in c. si for
te. nu. 5. de elec. lib. 6. quod præcipue ue
rum, ubi contagione alij infici possunt,
physicis enim uidetur uestes, libros, ac
reliqua uasa phtisi ĩfici posse solo halitu;
unde ne is morbus in alios serpat, non
solũ ab ordinib. sed & à communione
plebis arceri debet, sicut de contagione
leprosorũ supra diximus: omnis enim
contagio, per quam fœdari potest Ec-
clesia, hominem excludit cõmunione.
c. pro dilectione. de consec. dist. 2. Arbi-
trabitur igitur Episcopus, ex physicorũ
attestationibus, quantum periculum sit
contagionis, aut quãtus sit hominis hali
tus, aut fœtor, uel etiam tussis, quæ nõ
reddat tutam sacramenti susceptionẽ.
Pestis quoq; miserrima contagio, ea
duplex est, altera spiritualis, utputa hęre
2 sis, & oĩs superstitiosa doctrina, ex Cõci.
Anciran. c. 23. & distin. 27. q. 5. c. Episco
pi. in princ. de qua suo loco dicemus.
Altera est, quæ corpora inficit, quam
pestilentiam uocant, de qua elegantem
edidit tractatum Francisc. Ripa Papien
sis: Hanc igitur qui patiuntur, i. qui cor-
pore languent, promouendi non sunt, si
cut nec reliqui ægroti. Est enim hic mor
bus humana arte incurabilis, ideo red-
dit irregulares. Spec. d. c. si forte. num. 5.
lib. 6. tum etiam, quia maxime cõtagio-
sus, facile enim serpit in plebem. Vnde
hac ratione etiam admitti non debent
ad ordines, sicut de leprosis supra dixi-
mus. Nam ita euitandi sunt isti, ut nec
parochus, uel Episcopus teneantur illis
3 assistere in obsequio pręstando: quãdo-
quidem uitam propriã, pro uita corpo-
rali plebis suæ nemo exponere tenetur,
pestis tempore. Tabien. in uerb. Episco-
pus. nu. 5. ex sententia. S. Tho. in Opusc.
de perfect. uit. spir. c. 14. sed pro uita spi
rituali, etiam tempore pestis, parochus
uitam propriam debet exponere peri-
culo, utputa pro baptizãdis pueris, quo-
rum animæ salus propriæ uitæ antepo-
ni debet: idẽ si immineat ęgroti despe-
ratio, si à parocho negligatur: Idem si
immineat periculum, ne ægrotus ab hę
reticis seducatur, uel castitas uioletur:
Istis enim casib. pestis excusatio nõ suffi
cit, ut officium pastoris deseratur. Ta-
bien. ibid. & pro his, S. Tho. 2. 2. q. 16.
art. 5. Et ideo sanctus Saluius Albigen-
sis Episcopus inualescente inguinario
morbo contagionẽ non metuit, ut ęgro-
tantium saluti cõsuleret, sed assidue sin-
gulis ministrabat; nec ĩde statuit unquã
secedere, tametsi ille populus ad paucis
simos iam adductus esset nimia illa cõ-
tagionis lue, ut narrat se uidisse Gregor.
Turon. hist. lib. 7. c. 1.
Quo igitur ad impedimentum, ne
quis promoueri possit, non solum suf-
ficit uera pestilentiæ lues: uerum etiam
omnis

omnis de pestilentia suspicio;nam pluri-mi bene valere videntur, qui ob conta-ctum eius, qui pestilentia est infectus, vel vestium eius facile postea moriun-tur.Euagr.hist.lib.4.cap. 28. & ignoran-tes pestilentiam disseminant, vnde sicut olim qui mortuum tetigisset, sanctifica-tis vesci non poterat, Leuit. c. 22. ita ob ingens periculum in communione ple-bis, isti admittendi non sunt; & conse-quenter nec ad vllum ordinem minorẽ, donec ea purgetur suspicio. Nam qui ab infecta regione proficiscuntur, aut in ea domo versati vbi inualuit hæc ægritu-do, aut res, vel vestes inde habuerit, vbi de infectione periculum fuit, ita arcen-tur ab hominum cohabitatione,vt omni no despiciantur, ac negligantur, etiam vsque ad mortem:quòd si per vim inter alios habitare velint, etiam armis arceri posse iure probatur, vt scribit Rip. in d. tractat. de peste; facile etenim ij suspe-cti homicidij rei fieri possunt, si incauti pestilentiam populis intulerint; iure igi-tur merito non ordinabuntur, nec ordi-nati exercere permittentur.

Et tametsi senes pestilentia soleant im munes esse, quia eam non sentiunt,vt
5 scribit Plin. lib. 7.c. 50. tamen si hoc ve-rum est, vt ipsi non sentiant, poterunt alios contactu inficere ex vestibus,atque alijs rebus infectis;quamquam in hac re Plinio minime credo; quandoquidem Pelagius II. Papa senex ipsa hac lue inte-rijt circa annos dñi 590 Nam dum pro peste litanias iudixisset in ipsa processio ne correptus interijt cũ septuaginta alijs vt scribit Io.Belethus c. 122. & Ration. diuin. tit. de Rogation. Sed & Ioannes Andreæ, cum ad septuagesimum an-num vixisset,peste mortuus est anno do-mini millesimo trecentes. quadrages. octauo, vt scribit Abbas Trithemius in catalogo scriptorum. Quin et Camil-lus dictator peste mortuus est iam octua genarius,Liu. dec. 1.lib.7. Quod genus irregularitatis omni loco cõe est, sed cõ-munius in meridianis,& occidentalibus regionibus,quæ plurimum hac lue vexã tur; obseruatum.n.est à meridianis par-tibus ad occasum solis pestilentiam sem per ire,vt refert Plin.d.c. 50.In oriente ra rius inualet; quinimmo alicubi nunquã fuit,videlicet Locris; & Crotonæ scribit Plin.lib. 2.c.nonagesimo sexto.

Prudens igitur Episc. semper vtetur physicorum consilio, vt dignoscatur nõ solum ipsa inualens lues, sed etiã qui de ea sint suspecti: expectabitq; tantum tẽ-poris,quantum sufficere videbitur ad su spitionem purgandam,quadraginta sci-licet dies; vel etiam trimestre;nam inua dere solet hic morbus quandoq; ad ter-nos menses,p̃sertim hyeme.Plin.d.c.50.

De Podagra.

CAP. XXI.

1 *Podagra reddit hominem inhabilem ad Eccle-siastica ministeria.*
Podagra vehemens reddit irregularem.
2 *Podagram habens alia sacerdotalia exercebit vt prædicare, confessiones audire.*
3 *Podagra, & chiragra non semper sunt signa in temperantiæ, est enim quoque hæreditarius morbus.*
Iulianus Martyr Alexandrinus, cum podagra ad martyrium delatus.
Mauritius Episcopus podagra laborauit.

Podagra, & chiragra,canonicũ præbent impedimẽtũ,ne quis promoueri posit; nam tam grauis morbus est, vt ad omne Ecclesia-sticum ministerium reddat inhabilem; merito efficit irregularẽ, quia incurabi-lis est,& apparens c.penul. de cler.ægro. Specu.

Specu.in c.ſi forte,num.5. de elec.lib.6. curari non poſſe: nemo eſt qui dubitet, quod & poetico carmine ꝓbatur.Ouid. 2.de Pont.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Tam igitur podagra, quàm chiragra ſub eodem impedimento ſunt; nam ob claudicationem, ob quam altari cōmode ſtans deſeruire quis non poteſt, nec promouebitur,nec promotus exercebit; uelut claudus,de quo diximus 1. libro. Abb.in cap.2.de cler.ægrot.text.cum gl. in cap.ſi quis infirmitate.diſtin.55.Chiragra uero,ſi manus uſum uel impediat, uel deformem efficiat, indeque ſcandalum timeri poſſit, aut ſacramenti adminiſtratio ĩcommoda uel aliud periculũ, oberit ne promoueri poſſit, nec promotus exercere, cap.1. de corp.uitiat. & ibi Innoc.Specul.in d.c.ſi forte.num. 5.quæ omnia reſidebunt arbitrio Epiſcopi, ut docet Abb.in d.c.1.qui iam promotum non excludet ab omnium ordinum adminiſtratione, ſed eorum tantum, quæ impediente chiragra, uel podagra exerceri non poſſunt, argum. S.Thom.3.q. 82.art.fi.

Iccirco ſi ſacra myſteria peragere nō poterit, confeſſiones audiet, prædicabit uerbum Dei.Abb.in d.c.2.de cle.ægrot. de quo etiam diximus ſupra,quando de mutilatis ſcripſimus lib.1.Nō enim hic morbus ſemper ſignum eſt intemperantiæ, quandoquidem is ſæpe natura nos ĩuadit,ex paterno ſanguine,& ideo quodāmodo hæreditarius morbus dicitur, quo laborauit S.Iulianus martyr Alexādrinus,qui cum hoc morbo impediente ad martyrium pedibus ſuis non ualeret accedere,delatus eſt ſella ad iudicem,& camelo impoſitus flagris uſque ad necē laniatus eſt.Niceph.lib.5.cap.30.dies feſtus celebratur Alexandriæ decimo tertio cal.Martij: laborauit quoque eadem ſanctiſſimus Mauritius Caturceſiũ Epiſcopus:de quo Greg.Turon.hiſt.lib.5.c. quadrageſimo ſecũdo: ſed & alijs ꝙ plurimis martyribus in perſecutione Vandalica podagram infeſtam fuiſſe ſcribit Victor Epiſcopus Vitenſis, de perſecut. Vandal.ſub Hunnerico lib.2.laborauit, & Gregor.Nazianzenus,ut idem ſcribit in Monodia.

De Febricitantibus.

C A P. XXII.

1 *Morbus quilibet impedit liberum uſum corporis, impedit quoque ne quis promoueatur.*
Febris motum habet contra naturam.
2 *Febris quandoque tam eſt familiaris, ut nihil obſit.*
Febris quartana non dat locum ædilicio edicto.
Quintus Fabius quartana multis annis laborauit.
3 *Febris quartana non impedit promouendum.*
Febre quartana laborantes, comitiales eſſe nō poſſunt.
Febriculæ in iure non conſiderantur.
Caius Mœcenas perpetuam habuit febrem.
Antipater Sidonius quotannis natali die febre corripiebatur.
4 *Febris quartana pubertate deponitur.*

SI Febris ita hominem uexet, ut libera ſenſuum officia nō ſint, canonicum eſt impedimentum, ne quis promoueri poſſit: omnis enim ęgritudo quæ liberū eſſe corpus non permittit; impedit promouendum.c.Archidiaconum.diſt.85. in princ.nam ſi tantus ſit febris æſtus,ut mentis alienationem inducat,nō ſolum non promouebitur, ſed nec promotus exercebit,de ente S.Thom.3.q.82.art. fin. eſſet enim grande periculum ſacris

ſeſe

ſeſe ingerere miniſterijs, in ea febrium agitatione, quæ motum contra naturam habere dicitur. l. quæſitum. ff. de re iudic. quod uerum eſt in febre continua; at in febribus intercalaribus, quæ ſua habent quietis interualla, nullum uidetur impedimentum obſtare, ne quis promoueri poſſit, ſi liberum corporis uſum permittant, præſertim ea hora, ac die qua uacat febris.

Promoti uero non aliter ſeſe exponere debent periculo in altaris miniſterio, niſi ſecum coadiutorem habeant, qui ſi inualuerit febris poſſit ſuccurrere, & miniſteria ſi opus fuerit, perficere. argum. 7. q. 1. c. nihil. & c. illud. Aliquando uero
2 febris tam leuis eſt, & familiaris, ut nihil propemodum moleſta uideatur. Quartana etenim quandoque ita inueteraſcit, ut ſperni poſſit, & redhibitoriam actionem ex ędilitio edicto non inducit, ex ſentẽtia Vlpiani in l. 1. §. proinde. ff. de ędil. edict. Nam ipſa reum conuentum non excuſat, ſi in ius uocatus tempore opportuno non comparuerit, ut Iulianus Iuriſconſultus ſcribit in l. quęſitum. ff. de re iudic. ſupra citata: nullum enim negotijs agẽdis impedimentum adfert, ut ibi Iulianus putat; Quintus enim Fabius multos annos hac febre familiariter correptus eſt, nec umquam re bellica abſtinuit, imo aduerſus Allobroges pugnans, uſque adeo furens exarſit, ut illa liberatus incolumis poſtea perpetuo extiterit, ſcribit Plin. lib. 7. c. 50. Ille igitur
3 qui inueterata quartana detinetur, nec promoueri prohibebitur, nec promotus adminiſtrare; ea pręſertim ratione, quòd quartana comitiali morbo finem imponit, ex Hippocratis ſententia, ut refert Gabucci. in lib. de Comitiali morb. 2. folio 51. quinimmo ea laborantes hoc morbo corripi nequaquam poſſunt, auctore eodem Hippocrate, ut refert idẽ Gabuccin. in fol. 52.

Sũt pręterea quędam leuiores febres, quę obeſſe non poſſunt ordini ſuſcipiendo, uel ſuſcepto, quoniam huiuſmodi febriculę in iure non conſiderantur, ut Vlpianus ſcribit in dicta l. 1. & in l. ob quę. ff. de ædil. edic. Cuiuſmodi ea febris fuit, quę perpetua extitit in Caio Mœcenate, ut ſcribit Plin. eod. libro 7. capit. quinquageſimo primo. Sicut etiam febricula dici poterat, qua Antipater Sidonius Poeta omnibus annis, uno die tantum Natali corripiebatur, quo etiam die conſumptus eſt longa ſenecta. Plin. eod. cap. 51.

Erit quoq; in puero leuis febris quar-
4 tana ſi proximus pubertati ſit; nam inueteraſcere non poterit, quia quartana febris pubertate deponitur. Plin. eod. lib. 7. cap. 50. ſicut & poſt ſexageſimum annum neminem ſolet arripere: ob corporis frigiditatem, ſicut nec hyeme, nec bruma, aut hybernis menſibus ſolet umquam incipere, ut uidetur eidẽ: ſed in ijs omnibus Epiſcopus conſulto aget adhibitis phyſicis, ut deliberare poſſit an expediat ordines his conferre, an negare.

De dolore Capitis

CAP. XXIII.

1 *Dolor capitis quandoque impedit ordinis executionem.*

Ioannes Chryſoſtomus, magno capitis dolore laborabat.

2 *Dolore capitis, adeo laborauit Epiſcopus Ariminen. ut illi coadiutor datus fuerit à Gregorio.*

Qui

QVi dolore capitis tam grauiter anguntur, vt liberum naturæ vsum non habeant, comparantur ægrotantibus reliquo corpore; nã his quoque coadiutor dari debet, c. qualiter 7. q. 1. propterea in tã graui capitis molestia, sicut deponi promotus potest,
1 ita nec facile promoueri debet: verum tamen hoc per quam raro cõtingit; propterea non omnis capitis dolor à Sacerdotio excludit; nam Ioannes Chrysostomus grauiter perpetuo laborauit, vt ille scribit lib. de prouid. 1. in princ. & Cassiod. in hist. tripart. lib. 10. cap. 3: quinimmo tantus fuit in eo hic dolor, vt interierit; quod Theodoretus scriptũ reliquit: Cassiod. eod. lib. cap. decimo octauo; arbitrabitur igitur Episcopus quanta sit istius doloris molestia, vt deliberet an excludat an admittat eum qui illo laborat, cuiusmodi fecit Gregor. in Regist. c. trecentes. triges. octauo: qui Ariminensi Episcopo coadiutorem dedit, ob hanc vnam causam doloris capitis. Sed, & Episcopo Primæ Iustinianæ ob hanc eandẽ causam doloris capitis, coadiutorem dedit: noluit tamen iudicare deponẽdum, vt scribit idem Gregor. ad Anatholium Constantinopolitanum subdiaconum; vt refert Ioannes Diaconus in vita eiusdem Gregorij lib. 4. cap. 39.

De Paralysi.

CAP. XXIIII.

1 *Paralysis alia spiritualis, altera corporalis:*
Paralytici spirituales sunt irregulares.
Paralytici corporales sunt irregulares.
Felix Abdiritanus Episcopus sanctissimus, perniciosissima paralysi diu percussus:
2 *Apopletici sunt irregulares,*
Constantinus Imperator Apoplesia mortuus:
Stephanus Papa II. Apoplesia mortuus.
Leo IIII. Imperator ob gẽmas frigidiores incidit in Apoplesiam.
Paulus Secũdus Papa nimium delectatus gẽmis frigidioribus in Apoplesiam incidit.
Eugenius Carthagin. Episcopus sanctiss. ab Apoplesia sanatus est.
3 *Irregularitatis causa cessante, cessat irregularitas.*
Tremor manuum, vel pedum, an inducat irregularitatem.

PAralysim duplicem accipere debemus, spiritalem scilicet; & corporalem; Paralytici autem spiritales sunt ij, quibus ob nexus culparum animæ virtutes dissoluuntur, vt Beda scribit super Luc. c. 5. vt refert S. Tho. in Caten. aurea eod. loco: sed & id probat August. lib. de quæst. Euangel. qui Paralyticam dicit animam ita dissolutã, vt bonis careat operibus: & hoc Paralyticorum genus irregulare est, sicut criminosi de quibus vltimo libro agemus: Alterum Paralyticorum genus est, quorum membra corporea ita dissoluũtur, vt illorum vsu careant; & ij sine dubio vere irregulares sunt, siue dissolutę sint manus, siue pedes, siue lingua, siue alia quælibet corporis pars, de mẽte S. Thom. 3. par. q. octuagesima secunda, artic. fin. Tabien. in Verb. corpore, nec enim promoueri potest, nec promotus exercere c. fin. de cleric. ægrot. vbi omnes doct. expresim dixit Specul. in cap. si forte nu. quinto de Elect. lib. sexto. At hic, qui iam ꝓmotus inciderit in paralysim, nõ est ob id deponendus, sed dandus coadiutor seruato illi honore: Nam Sanctus Felix Abdiritanus Episcopus paralysi percussus, nec sentiens, nec loquens in Episcopatu perseuerauit, & cum alijs nongentis Episcopis, & presbyteris cum in exilium mitteretur, humeris Episcoporum est delatus reuerenter, vt se adiuuasse scribit Victor Vitensis Episcopus de persecut. Vandal. lib. 2.

Ad

Ad eiusdem morbi similitudinẽ pertinet Apoplesia, qua membra ita corripiuntur, ut uel inutilia reddantur, uel mors subsequatur; nimia etenim cogitatione, aut somnolentia, uel crapula inuadit apoplepsia; nam Constantius Imperator hac correptus fuisse fertur, & tandem interijsse. Cassiod. hist. tripar. lib. 5. c. 50. Platin. in Felice. II. Stephanus quoque II. Põtifex somno surgens, hoc morbo correptus est; & tandem mortuus Platin. in Stephan. II.

Quandoque hic morbus causatur à frigiditate nimia, præsertim si gemmæ sint frigidæ naturæ, ut de Leone IIII. oriẽtis Imperatore narratur, quod ob huiusmodi gemmas, quas capiti imponebat apopleticus interierit. Idem quoque de Paulo II. Pontifice Max. scribit Platin. in Hadr. I. Hi igitur apopletici superuiuentes, nec ꝓmouebuntur, nec promoti administrabũt, sicut nec paralitici; una enĩ est in utrisque impedimenti ratio. Verum si quis postea conualuerit (quòd sæpe fit) quasi cessante impedimenti causa, cessare debebit hæc irregularitas arg. c. Neophytus. & c. statuimus. dis. 61. quod contigit sancto Eugenio Carthaginensi Episcopo, qui cum nimio fletu super nudam humum dormiens in apopleticam paralysim incidisset, ab ea tamen postea liberatus est, ut scribit idem Victor ibid. lib. 3. unde absurdum fuisset eum sanatũ haberi pro irregulari. In omni etenim corporali impedimento si quis repulsus sit, illo postea sublato admitti potest; apte tradit Bern. in c. cum inter canonicos. & ibi Io. Andr. de elect. & est alia apostil. Io. And. in c. super eo, ĩ gl. magna. de elec. plene gl. in uerb. cessante in c. post translationem. de renunc.

Prædictis morbis etiam ille est confinis, qui caput, aut pedes, aut manus, ita leniter inuadit ut solum tremorem perpetuum inducat, non autem dissolutionem; nam quia inde scandalum populo affertur, & periculum est in sacramenti administratione (si quando manus tremulæ sunt) merito ab ordinib. suscipiendis, & susceptis administrandis excludi debet, quisquis mẽbra tremula habeat; expressim dixit Specu. in c. si forte. nu. 5. de elect. lib. 6.

De Abstemijs, & alijs, qui uino non utuntur.

CAP. XXV.

1 *Sacrificium non dicitur perfici plene, si solus panis in missa offeratur.*

Aqua modica est uino miscenda in missa.

2 *Abstemius promotus ad sacerdotium, omnia sacerdotalia faciet præter missam.*

Vino abstinere qui uouit, uel cui ex pænitentia onus hoc impositum est, non prohibetur promoueri

3 *Abstemius reijcitur à sacerdotio, quia imminet periculum nauseæ in sumendo calice.*

Irregularitas quãdoque minor ex uitio, quam ex uirtute.

4 *Papa an dispensare possit, ut quis consecret in sola aqua, uel omnino etiam sine calice.*

Aquarij hæretici.

Hydroparastæ, hæretici.

Papa non potest mutare integritatem sacramẽtorum.

Abstemius potest paulatim assuescere uino.

Vino calicis nil omnino nisi paulum aquæ misceri potest.

Contingit aliquando, ut uel leuis morbus obsit, ne quis sacerdos fieri, uel sacerdotio fungi possit in sacrificio altaris, cuiusmodi exemplum adferre possumus in eo, cui uini potio medicorum consilio inhĩbetur: erit enim imperfectum sacrificiũ, si solus panis in missa offeratur S. Tho. in 3. q. 64. Quin etiam immane sacrilegium

gium est, solo in pane consecrare. Silu.in
uerb.Eucharistia.1.nu.5.nō enim omit-
ti potest calicis,& vini consecratio,ex de-
creto Alexandri I. Papæ in Epistola ad
omnes orthodoxos. & ex Gelasio Papa,
de consecra.dist.2.cap.comperimus:un
de ne hic cui inhibita est uini potio, se
exponat periculo uomitus,uel ægritudi-
nis,abstinere à sacrificio debet, quando-
quidem tam modicum uinum aqua di-
lui non potest, nisi lōge paucissima.cap.
perniciosius.cum gl.de celeb.miss.Eadē
quoque ratione non debet ab Episcopo
ad sacerdotium promoueri, ne sit ina-
nis sacerdotij collatio: qua in re perito-
rum consilio uidendum est, num parua
quantitas uini periculum adferre possit,
quo imminente periculo excludi ab or-
dinibus debet, sentit Tabien. in uerb.
uinum.

2 Promotus tamen reliqua oīa sacerdo
talia munera administrabit, ut cōfessio-
nes audire, pdicare,& similia ex ijs, quæ
tradit Abb.in c.2.de cleric.ęgrot.

Ille uero,cui uel confessor ob pœnitē-
tiam uinum inhibuit, uel ipse sponte ui-
no abstinere deuouit,non prohibetur p-
moueri,nec promotus administrare, tū
quod nec confessor, nec ipse uoto suo al
terare putatur uelle formam,& materiā
ueri sacrificij; tum quod sumptio cali-
cis non est sumptio uini;cum transubstā
tiatio facta fuerit.

Abstemius autem,quia ipsa natura ui
num abhorret, maiori ratione ad sacer-
dotium admitti non debet.glo. in c.ipsi
Apostoli.2.q.7.quam approbat Archie-
pisc.Flor.in 3.tit.29.c.5. Alber.in uerb.
3 ordinandus.uers.18.Est autem maximū
periculum, si abstemius calicem conse-
cret, quem forsan natura assumere non
poterit,aut assumptum euomet: ppea nō
est illi sacerdotium conferendum,quod
integrum sacrificiū perficere non possit.
Tabien.in d.uerb.uinum.unde illud no-
tatu dignum hic colligitur, plus irregu-
laritatis quandoq; in uirtute esse, quam
in uitio;sicut in habente duas uxores suc
cessiue uirgines, uel unicam uiduam est
irregularitas, non autem si plures concu
binas. cap.quia circa.ubi glo.de bigam.
& distin.34. cap.fraternitatis.in glo.Ita
hic abstemius irregularior est ipso uini
potatore.

Nec fuerit importunū, si quæramus
4 an Papa dispensare possit,ut isti, qui ui-
num non bibunt,sola aqua, aut omnino
etiā sine ea cōsecrare possint;sed quia de
hac re olim coram Alex.VI. disceptatū
est,nō uidetur ulterius dubitādū; qnqui
dem eo tēpore super dispensatione con-
cedenda nihil est deliberatum:refert Ta
bien.in uerb.Eucharistia.1.num.19.qui
palam negat Papā super aqua sola dispē
sare posse.Quin si posset non deberet,ne
uideatur approbari hæresis eorū qui di
cti sunt Aquarij, qui solā aquam in cali-
ce offerebant.S.Aug. de hæres. c.64. qui
etiam appellabantur hydroparastæ,quos
damnauit sexta synod.c.32. Quòd uero
etiam sine ea, & toto calice per Papā di-
spensatio concedi possit, putauerat olim
Pisanel. & Angelic.sed Tabien. dubita-
uit.at Silu.aperte negat Papā hoc posse;
quia Papa immutare non potest integri-
tatem sacramētorum.S.Tho.3.q.64.ex
Theologorum communi sententia: de
qua ille attestatur in uerb. Eucharistia 1.
q.5. hoc unū tñ in abstemio sperandum
est, quòd lōgo usu poterit assuescere po-
tioni uini, maxime in tam parua quanti
tate, q multis contigisse apertissimū est:
An autē possit aliquis liquor immisce-
ri uino calicis, ut abstemius ebibere pos
sit, uel ut æger non patiatur ex ui uini, di
cemus proximo capite seq.

De Vomitu.

CAP. XXVI.

1 Vomitus impedit promouendum; & promotum.
Vgo à sancto Victore quicquid sumebat statim euomebat; & obiter de sancta eius morte.
2 Vomenti Eucharistiam nulla suffragatur excusatio, nec quidem infirmitatis.
Vomitus prouocatus consilio medicorum, non est culpabilis.
3 Vomitus causatus à cibis sumptis statim post sumptam Eucharistiam, inducit peccatum.
4 Vino calicis nil cõmiscendum ad cohibendum uomitum.
5 Vino calicis aliud immisceri nec Papa dispensat, nec est possibile.

PRoximo superiori capiti aptissime congruit, si quis ob humidam frigiditatem, aliamve ob causam stomachi lãguorẽ patiatur: nam missam celebrare tuto nõ
1 potest, si periculum sit uomitus: Si enim sacrosancta communio, quæ uel dæmoniacis, uel amentib. conceditur, uomentibus negatur, quanto magis sacerdotij administratio neganda est uomitum patienti? Cum & ipsa sacerdotij collatio per sacræ communionis sumptionẽ fiat; cõtigit autem hoc perquam sæpe ob stomachi lãguorem, sicut Annales referunt de Hugone à sancto Victore uiro æque doctissimo, atque sanctissimo, qui Eugenio Tertio Pontifice floruit, quòd tantus fuerit eius stomachi lãguor, ut quicquid sumeret, statim euomeret; Ideoque cum ardenter Eucharistiam postulasset, à fratribus de uomitu dubitantib. delusus est, allata enim fuit hostia simplex non consecrata, quam ille diuina inspiratione cognoscens, omnino respuit, tantumque facinus fratribus condonauit; at cum postea uera Eucharistia adoranda allata fuisset, reuerenter abstinuit, & statim orans expirasse fertur, ipsa uero Eucharistia nusquam amplius uisa est, quasi animæ sancti hominis migrantis adhæserit: referunt Annales de initijs Regnorum fol. 138. Quamobrem si uiro alioqui sancto uomitum patienti Eucharistia neganda est, an non magis sacerdotium postulanti, quòd sine Eucharistia non cõfertur, negari debet? sicut ipsa quoque sacerdotij iam suscepti administratio, præsertim, quòd nulla excusatio conceditur ijs, qui Eucharistiam euomunt, siue per ebrietatem, siue per infirmitatem; semper enim pœnitentia iniungitur cap. si quis per ebrietatem. de consecr. distin. secunda. quamquam ipse uomitus per se non sit peccatum, si ex infirmitate procedat, ut dicto cap. si quis per ebrietatem. aut ex physicorum consilio, & irritatione, ut alijs morbus purgetur: nulla enim est culpa. S. Thom. 2. 2 quæstio. 150. artic. secundo, Alberic. in uerb. gula. At propter Eucharistiam uomitu eiectam semper uidetur peccare, qui ob infirmitatẽ, uel culpam præcedentem euomuerit, quinimmo etiam peccatum est, si per actus sequentes Eucharistiam euomat, puta si statim, & post communionem cibum sumat. cap. tribus. ubi glos. Archidiac. & Hug. de consecratio. distinctio. secunda. at non omne leue periculum iudicandum est canonice impedire posse sacerdotij collationem, uel administrationem, sed ad id adhibebit Episcopus physicorum consilium, pro languoris magnitudine. Nec est temere credendũ licere aliquod pharmacum uino calicis immiscere, ad uomitum compescendũ: nam hoc immane sacrilegiũ est. Alex. I. Papa in Epistola ad omnes orthodoxos; quinimmo ipso facto per huiusmodi diuersi liquoris cõmixtionem, fieret irregularis: nam deponitur, nec restituitur

nisi

nisi post peractam pœnitentiam. c. cum omne. & in c. sacramento. de consecrat. distin. 2. siue commixtio fiat ante consecrationem, siue post, c. non oportet. ead. dist. 2. Tabien. in uerb. aqua. S. Thom. 3. q. 77. artic. 8. Nec ex lege, aut constitutione Papæ id dispensari posset, propter sacramenti impossibilitatem. Nam si liquor qui admiscetur plus uirtutis habet quam uinum desinit esse uinum, si par uirtus, fit tertia species, si sit minor uirtus, in eo, quod ipse liquor uim habet, desinit esse sanguis Christi. Vnde semper sacramentum uel non est aliqua ex parte, uel summa iniuria afficitur per illam commixtionem. S. Thom. ibidem. Tabien. in dicto uerb aqua. Silu. in uerbo Eucharistia. prima q. quarta. Abb. in cap. cum Marthæ. colum. 3. de celebr. miss.

Explicit Liber Secundus.

DE IRREGVLARITATIBVS ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS

LIBER TERTIUS.

De Infamibus, & eorum irregularitate.

CAPVT PRIMVM.

1 *Infamis est, quisquis ordinari, uel exercere non potest.*
2 *Ordo Ecclesiasticus honor dicitur, uel iure ciuili.*
Dignitates infamibus patere non debent.
Infamia aliquando ob uitæ merita nascitur.
3 *Infamis ex delicto in iudicio declarato, fit irregularis.*
Infames in foro sæculari, sunt etiam infames in foro Ecclesiæ.
Irregularis est, quisquis est infamis de facto uel de iure.
4 *Infames sunt descendentes ex parentibus reis læsæ Maiestatis.*
Infamia qualibet purgatur Baptismo.
Infamis in Abbatem eligi potest.
5 *Histriones, & similes sunt infames, ideo non promouentur.*
Meretricis maritus, ut infamis non promouetur.
Vxorem habens ignominiosam, ipse quoque ignominiosus est.
Vxorem ducens ancillam suam, promoueri nō potest.
Carnifices semper irregulares.
6 *Macellarij infames sunt.*
Tabernarij infames sunt.
Balnearij infames sunt.
Fullones infames sunt.
7 *Ignobilitas parentum non obest filijs, quin promoueantur.*
Aleator infamis est, & deponi debet.
Aleatori facta collatio beneficij nulla est.
8 *Infamis promotus administrando non fit irregularis.*
9 *Artifices mechanici non sunt infames.*
Paulus sutor tabernaculorum, & pelliū fuit, & artifex.
Iudas Apostolus, & Iacobus fuerunt agricolæ.
10 *Excommunicati, omnes sunt infames.*
11 *Domestici criminosorum, sunt infames.*
12 *Incestus solus rumor reddit infamem.*
13 *Incestuosorum filij sunt infames.*
14 *Matrimonium contrahens, sine benedictione sacerdotali, est infamis.*
Vxores duas simul habens, uel etiam sponsus, est infamis.
Tutor contrahens duo matrimonia pro sua pupilla, est infamis.
15 *Libellum famosum inueniens, & non lacerās, est infamis.*
Princeps non potest tollere infamiam facti.
Infamis, qui semel est, semper durat, donec dispensetur.
Pœnitentia non aufert infamiam manifesti criminis.
Infamia facti tollitur contraria probatione.
Infamia tollitur purgatione canonica.
Infamia facti non impedit promouēdum, si ita lege, uel canone statuatur.

ACcidunt per plura homini, quę
eum ab ordinibus, suscipien-
dis, & susceptis administran-
dis solent excludere, de quibus hoc loco
opportune dicendum uidetur; Primũq;
1 ab ipsa infamia exordiemur; & quam-
quam generaliter omnes, quibus ordi-
nes, uel eorum executio interdicitur, in-
fames sint. c. omnes uero, 6. q. 1. ubi Ar-
chid. tamen speciali quadam nota, non-
nulli notantur infamiæ, qui ob eam solã
causam ordine sacro indigni efficiũtur;
de quibus hoc capite agendũ putamus.
Cum etenim ordo ecclesiasticus honor
dicatur. c. 1. ubi Abb. de oblig. ad ratioci.
2 l. officiales. C. de Episcop. & cler. & dist.
54. cap. admittũtur. incongruum est, ut
infamibus hic honor tribuatur; nullius
etenim dignitatis, uel honoris, porta in-
famibus patere debet, etiam iure ciuili,
C. de dignit. l. 2. lib. 12. & cap. inter dile-
ctos. de excess. prælat. Sola enim infamia
prodest homini ad suscipiendos ordi-
nes, quæ ob uitæ meritum, & Christi a-
morem apud impios exoritur: & hoc est
quod dicebat S. Paulus, exhibere nos o-
portere ministros Dei per gloriam, &
ignobilitatem, per infamiam, & bonam
famam ut 2. ad Corint. cap. 6. nam hoc
genus infamiæ lucrum est, & magna di-
gnitas pro nomine Iesu contumeliam
pati. Act. Apost. cap. 5. Est etenim beati-
tudinis pars, si quis patiatur propter iu-
stitiam, & maledicatur propter nomen
Christi, si falsum sit maledictum. Matt.
cap. 5. Ideo de hoc genere infamię, quod
gloriosum est, hoc loco non loquimur,
sed de eo, quod ex turpitudine surgit,
apud graues, & honestos uiros: Nam
qui aliquo delicto in iudicio deducto,
& per sentẽtiam declarato notatur, quia
3 infamis efficitur, nec ordinari permitti-
tur, nec ordinato administrare concedi-
tur, nec quidem post pœnitentiam, cap.
si quis hæretice. §. ecce. 1. q. 1. & 2. q. 3. §.
hinc colligitur. Specul. in tit. de dispen-
sat. §. iuxta. uers. 17. Abb. in cap. licet He-
li. de simon. iudic. Inq. in uerb. infamia,
num. 5.

Est autem adeo uerum infames ordi-
nari nõ posse, ut nec ij infames ordinen-
tur, qui ex ipso sæculari foro infames ef-
fecti sunt; nam eadẽ infamia eos sequi-
tur in foro Ecclesiæ, quoad honores ec-
clesiasticos, & ipsos ordines. Archidiac.
post Hug. in c. si quis cum militibus. 6.
q. 1. pro quibus est text. in d. c omnes ue-
ro. 6. q. 1. Sed etsi infamia sit solius facti,
uel solius iuris, eadẽ irregularitas incur-
ritur: de ea quæ est facti habetur text. in
c. omnipotens. de accusat. & in d. §. hinc
colligitur. de ea quę est iuris habet text.
in c. qui in aliquo. dist. 51. & hanc rem
tradit Spec. in d. uers. 17.

Quinimmo, etsi hic iure ciuili infa-
mis à sæculari principe ad famam resti-
tuatur; tamen ex ea restitutione non est
restitutus in foro Ecclesiæ, ad hoc ut p-
moueri possit. Archid. in c. lege. dist. 10.
post Hug. & Lau. ibi: quod tamen limita
tur in illa infamia, quæ surgit ex facto
alieno; exempli gratia, descendentes usq;
in quartam generationem, ab eo, qui cõ
misit crimen læsæ maiestatis, sunt infa-
4 mes ex facto alieno, hos si sęcularis prin
ceps restituerit ad famam, uidentur etiã
restitui in foro ecclèsiæ, etiam quo ad or
dines. Archid. dist. 10 1. c. 1. idem Archi-
diac. in cap. si quis cum militibus. circa
med. 6. q. 1.

Alio prætereea casu infamia nõ obest,
quoad ordines suscipiendos, ea scilicet,
quam quis incurrit ante baptismum: nã
cum omnis infamia purgetur baptismo,
glo. & Doct. in c. sine pœnitentia, de co
secrat. distin. 4. quam probat Tabien. i
uerb.

uerb.baptiſmus.8.in fi. Silu.in uerb.baptiſmus. 6. num.2.ſequitur ut ordinari poſſit ſine ullo impedimento infamiæ. Præterea hęc infamiæ irregularitas,non obeſt Regularibus: nam infamis in Abbatem promoueri poteſt.glo.in c.tuam. de ætat.& qual.ſaltim ex diſpenſatione, ut fuſius dictum eſt libro ſuperiore, cũ de monialibus agendum fuit.

Ad eandem infamiæ notam proxime accedit ignominioſæ alicuius artis profeſſio;& omnis perſonæ uilitas:non tantum ſeruorum,de quibus ſuo loco diximus, uerum etiam uilitas,quacumq; ex arte uel ꝓfeſſione hominis naſcatur. gl. in cap.nihil.in uerb.ſuſpẽdatur.de elect. argum.cap.de ſeruorum.ultimis uerbis, & cap.admittuntur.diſtinc. 54.nam (ut iam diximus) cum ordines,eccleſiaſtici honores dicantur.cap.cum de tua.& ibi Abb.de corp.uitiat.iniquum eſt uili arte eos labefactare. Propterea hiſtrio, mimus, ſcenicus, ioculator, morio, & conſimiles ab ordinibus excluduntur,ob uilitatem,& ignominiam,ut iam diximus ſuperiore lib.cap.5. in horum numero ſunt Aurigæ, gladiatores, curſores ſtadij,ludi olympij,coraules,citharœdi,lyriſtes,ſaltatores,caupones; quoniam publicis quæſtibus & uilibus inſeruiunt, indigni ſunt honoribus,ut de ijs omnib. expreſſim recenſuit Clemens I. in inſtitution.

Ob eandem quoque cauſam, ſi quis meretricis maritus fuerit,ad ordines nõ admittetur; non ſolum quia bigamus, ſed etiam quia ignominioſus,& uilis eſt. Vilem etenim uxorem ducens,uilis ipſe efficitur.cap.ſi quis uiduam,& eiectam. ubi gl.diſtin.trigeſima quarta.quo ex loco etiam colligitur uilem dici eum, qui eiectam, ac repudiatam uxorẽ duxerit, ioculatricem, publicis ſpectaculis dedicatam,ſaltatricem,ſcęnicam; nam iſtę omnes,tametſi uirgines ſint,tamen ob artis turpitudinem ipſarum mariti ignominioſi etiam ſunt,& ideo ad ordines non admittentur, tex.in d.c.ſi quis uiduam, & eiectam;cum interpretatione Hug.& Ioan.de Fauẽt.Archid.& Alber.in uerb. ordinatus.4. Copulatus enim uili uxori ſemper manet irregularis. Specul.in tit. de diſpenſ.§. iuxta.uerſic.Item qui contraxit, citat cap.ſane.2.de cleric.coniug. Idem dicit Silu. in uerb. irregularitas. uerſ.16.Ideo quiſquis uxorem ducit ancillam ſuam,quia matrona nõ eſt,ad clerum admitti non debet, S. Auguſt.libro de dogmat.eccleſiaſt.cap.ſeptuageſimo ſecundo, his uerbis, Maritum duarum poſt baptiſmum matronarum,clericum non ordinandum, nec eum, qui unam quidem, ſed concubinam,non matronã habuit: Intelligendo uerbum illud,concubinam, non ꝓ fornicaria,ſed pro uxore ſeruilis ſtatus, ut docet S.Tho.4.ſent. diſt.33.art.2.

Inter hos ignominioſos annumerantur & carnifices; nam præter id quod ſanguinis uindictam exercent, unde fiũt irregulares,ſunt etiam uiliſſimi, & ignominioſiſſimi, ita ut nec quantalibet ſanctimonia, aut pœnitentia auferri poſſit hęc irregularitas: text.& glo.& Doct.in clemen.1.de uit.& honeſt.cleric. quod mea quidem ſententia procedet etiam in eo qui ſemel tantum hoc officiũ exercuerit, etiã ſi per uim id facere coactus fuerit.

Macellarij quoque, Tabernarij,Balnearij, cloacas emundantes, Pelles expurgantes, & quos fullones dicimus, quia uiles iudicantur ab Eccleſia, nõ debent admitti ad ordines, quinimmo ꝓmoti, ob has artes deponuntur,ex Concil.Vienn.habetur in dicta clemen.1.de

uit.& hon.cleric.& ibid.glo.quæ expres-
sim has artes cõmemorat, uidendi sunt
ibi. Card.Zenzel.& Pau.atque alij,quos
refert Diaz in sua praxi canonica, c. 63.
Quod procedit non solum in eo, qui as-
siduus fuerit in his uilibus artibus; uerũ
etiam,si semel tãtum sese quis labefacta-
uerit,probat Diaz eodem loco. Necessi-
tate tamen nimis urgente in loco despe-
cto aut hostili incursione depopulato
quandoque admittentur qui hæc uilia
exercuerint; ut Aquinati ciuitati conti-
git iam ante annos mille. Nam & An-
dream Diaconum habuit Episcopum,q.
quondam in stabulis itinerum cursibus
deseruierat equorum. Habuit & Iouinũ,
qui in eadem ciuitate fullo fuerat, quo-
niam nemo alius repertus tunc fuit, qui
illi Episcopatui præfici uoluerit, ut scri-
bit Gregor.dialog.lib. 3.c.8.

Sed hæc etsi uera sint in ijs, qui has
artes exercuerint,non tamen procedent
in eorum prole; quæ eadem non exer-
cuerit: nam ignobilitas parentum nil
7 obest proli,quoad ordines, si ipsa lauda
bilis existat: glo.in c.quoniam uetus, in
uerb.inuidia.24.quæst. 1. quam refert,
atque approbat Felyn.in cap.cum depu-
tati. in fi.de iudic. Antherus enim Papa
in epistola sua ad Episcopos Bæticos uti
tur his uerbis: In Episcoporum negotio
prosapiam non agnosco. Apostolicus or
do hoc probat, ac tot Pontificum, &
Episcoporum numerus,qui uilibus patẽ
tibus nati, dignissime sacerdotio functi
sunt.

Inter hæc uilia officia, quæ impediũt,
ne quis ad ordines promoueatur, sunt
aleatores, quos tanto odio prosequitur
Ecclesia, ut eos ab omni obtinendo be-
neficio excludat, c.inter dilectos de ex-
cess.prælat. iuncta glo. & in c.clerici, in
uerb. ad aleas,de uit. & hon.cleric. qui-
nimmo collatio facta ei, quem cõstabat
esse aleatorem, tamquam uili personæ,
facta ipso iure nulla est; si uero non con-
stabat illum aleatorem esse, cum primũ
scitur,irritari debet collatio;scribit Abb.
in d.c.inter dilectos. & Caccial.in tract.
de ludo. quęst. 12. Paris de Puteo in tra
cta.de ludo.colum. 11.num.quadragesi
mo quarto. Nam & clericus aleator de-
poni debet rigore iuris inspecto c.Epi-
scopus.distin. 35. ubi Dominic. & Præ-
pos.Silu.in uerb. ludus. uersicul.quarto
quæritur. Diaz in praxi canonic.capitu.
64. Quod uilitatis genus eos etiam affi
cit, qui aleæ sunt participes approbatio-
ne ludi, uel inspectores; nam si clerici
sunt,tribus annis à ministerio altaris eij-
ciuntur, & in monasterio detruduntur,
auth.interdicimus.C.de episcop.& cler,
& in auth. de sanctiss. Episc. §.interdici-
mus. quæ iura etiam Theologi compro
bant.Silu.in d.uerb ludus.uersic.quarto
quæritur. Diaz d. c. 64. Raym. in sum.
in tit.de ludo.

Ad hæc illud notatu dignũ est, quòd
si quis infamis, aut uilis promotus fue-
rit nulla dispensatione interueniente, si
diuinis se immiscuerit exercens susce-
ptum ordinem, nullam propter id irre-
8 gularitatem incurrit. Archidiac.in cap.
Apostolica. distinctio. 56 quod non ui-
detur sicco pede admittendum, propter
temerariam promotionem, & magis te-
merariam suscepti ordinis administra-
tionem.

9 Inter uiles & ignominiosas personas
nõ adscribuntur mechanicas artes exer-
centes,si nil turpe faciant, nullum enim
pp eas artes patiuntur impedimentum,
quo ad Eccliasticos ordines, ut puta Su
tores, Sartores Lignarij,Ferrarij,ac simi-
les: Diuus etenim Paulus sutor taberna-
culorum fuit, Actuum Apost.capit. 18.
in princ.

in princ. Io. Chrysost. super Matthęum homil. 26. Idem Paulus artem exercuit in pellib. Chrysost. lib. de laudib. Pauli homil. 4. Paulum etiam idem Chrysostomus appellat artificem, super prima ad Thimot. homil. 11. Iudas etiam, & Iacobus fuerunt agricolę refert Aegesippus, sed & clerici Alexandrini sub disciplina Ioannis eleemosynarij Patriarchę, publice calceamenta faciebant, Ecclesię debitis horis uacantes, ut tradit Leontius in uita eiusdem Ioannis, non longe à calce libri. nil enim istę artes continent ignominiosum, unde ordinibus recte conueniunt, cum ad uictum necessaria per eas subministrentur, Act. Apost. c. 20. in fi.

Sed & aliquando quis ad edomandã superbiam mechanicas artes exercet, & ob id ad curam animarum aptior magisque idoneus efficitur: cuiusmodi de Alexandro Carbonario narratur, qui carbonariam artẽ homo doctissimus exercuit, & in illis sordibus, quas toto corpori illa ars solet ĩducere, in Comanen. Episcopum electus est, sic postulante Gregorio Thaumaturgo, ut scripsit Gregor. Nyssenus in uita eiusdem Thaumaturgi; habetur apud Lipom. uit. Sanct. Tom. 2.

Ad huius igitur capituli pleniorem & absolutiorem cognitionem, congruũ est, ut omnes utriusque iuris casus subijciamus, quibus infamia irrogatur: sunt enim quam plurimi, & sane Põtifex sanctissimus Stephanus ad Hilariũ multos annumerat, ut habetur 6. q. 5. c. infames. sunt autem infrascripti.

Apostatę à fide Christiana.
Ecclesiastica statuta contemnentes.
Fures.
Sacrilegi.
Capitali crimine irretiti.
Sepulcrorum uiolatores.
Sumentes arma aduersus Ecclesiasticos patres.
Incestuosi.
Homicidę.
Periuri.
Raptores.
Malefici.
Venefici.
Adulteri.
Belli desertores.
Postulantes dignitates per ambitionem, quibus sint indigni.
Auferẽtes iniuste Ecclesiasticas facultates.
Calumniatores.
Accusatores deficientes in probatione.
Prouocantes animum principis ad iram contra innocentes.
10 Omnes excommunicati.
Expulsi ab Ecclesia pro suis scelerib.

Quos omnes lex ciuilis reddit infames; & licet secundum Ioãnem de Deo uideantur non aliter effici infames, nisi post sententiam. Tamen uerius est ipso iure effici infames, ut tradit Spec. in suo Aureo Repertorio, tit. de pœnis. §. ante omnia: pro quo uidetur constitutio Eusebij Papæ, qui eos expressim infames esse dicit, habetur in c. constituimus. 3. q. 5. per quam cõstitutionem, alij quoque declarantur infames pręter supradictos, uidelicet.

11 Domestici criminosorum.
Suspecti de crimine.
Qui consilium petũt à sortilegis, aut diuinatoribus.

Quos ipso iure infames esse ꝓbat tex. in cap. consanguineorum. 3. quęst. 4.

ex decreto Calisti Papæ, in illis uerbis, infames efficiuntur; quo loco non solū incestuosi ipso iure infames esse declarātur, uerum etiam.

Consentientes.
Approbantes.
Defendentes.
Patrocinium præstātes, ut expressim gl. ibi dicit.

Sunt præterea alij infames, quos uarijs locis Gul. Durant. annumerat: nam in Specul. titu. de senten. lib. 2. §. species autem, hos ponit uidelicet.

Quisquis mulctatur in iudicio criminali, in quo infamia irrogatur.

Qui de crimine paciscitur cum accusatore, l. athletas, in fin. ff. de ijs qui not. infam.

Quisquis est simpliciter damnatus in crimine famoso, etiā si de pęna nil fuerit dictum, C. ex quib. caus. infam. irrog. l. furti. & l. si te.

Quisquis damnatur ex crimine famoso, etiam si in sententia minor pœna imposita fuerit.

Quisquis damnatur ex famoso crimine, etiam si in sententia pecuniaria pœna aucta fuerit.

Istis enim casibus siue ordinarię iudicium agatur, siue extra ordinem semper infamia irrogatur. Specul. in d. §. species. uers. quid de istis. & uers. & ad huius articuli.

Sunt autem longe maiori in numero infames illi, quos idem Specul. retulit in suo Aureo Repertorio, tit. de pęn. §. ante omnia, uidelicet,

Compellētes aliquem ad peierandū, aut iniquum iuramentum faciendum, c. inter cætera. 22. q. 4. imo si solum solicitent ad tale iuramentum, ut c. si quis conuictus. 22. q. 5.

12 Solus rumor de incestu reddit hominem infamem, saltim apud uulgus, c. notificamus, 35. q. 6. & cap. seq.

Incestuosi, & illis consentientes.

13 Nati ex incestuosis omnes sunt infames 3. q. 4. c. consanguineorum. & 35. q. 3. c. coniunctiones.

Iniuriam de facto inferens, de facto est infamis. c. inter cætera. 22. q. 4.

14 Matrimonium contrahens sine dote, & sine bñdictione sacerdotali, fit de facto infamis. 3. q. 4. c. consanguineorum.

Duas uxores simul habens, uel spōsas, de bigam. c. nuper. C. de incest. nupt. l. 2.

Qui duo contrahit matrimonia nomine eius quē, quamve in potestate habet. Ibid. & in l. 1. in fin. ff. de ijs qui not. infam.

Increpatus à patre in testamēto fit de facto infamis, scilicet increpatus, ut se reformet ad frugem melioris uitæ.

Increpatus à iudice causa cognita fit de facto infamis. C. ex quib. caus. infam. irrog. l. ea quæ. & ff. eod. l. ob hæc.

Sodomita. C. de adult. l. cum uir.

Locans operas suas ad pugnandum cum bestijs. c infames. 3. q. 7. in princ.

Improbus aduocatus. ff. de postul. l. 1. & 3. q. 7. c. 2.

Rei læsæ maiestatis. l. quisquis. C. ad l. Iul. Maiest.

Filij reorum læsæ maiestatis. c. si quis cum militibus. 6. q. 1. & intercedentes p eis. ibid.

Homagium faciens pro beneficio spirituali, de simon. c. ex diligenti.

Illegitimi, C. de inoff. testam. l. fratres uel sorores.

Famosum libellum dictans, &

15 Inueniens, si illum inuentum non statim corruperit, &

Qui quouismodo facienti consenserit,

rit, infames sunt 4. q. 3. c. 2. §. ob carmē, & 5. q. 1. c. 1. 2. & ult.

Condemnatus iniuriarum, siue ciuiliter, siue criminaliter est infamis, & eget dispensatione c. cum te. ubi etiam Abb. de re iud. quod procedit etiam in iniuria uerbali dicta cū ueritate, ut ibi Diaz in praxi canon. c. 60.

Hæretici.
Fautores.
Receptatores.
Defensores. de hæret. cap. si aduersus, & cap. excommunicamus. §. credentes.
Schismatici.
Iudæi.
Pagani.
Omnes infideles infames sunt. capit. alieni 2. quæst. 7. & 4. q. 1. cap. definimus.
Ille, cum quo mulier nubit infra tempus luctus.
Ille etiam, qui ipsam nuptui tradidit.

Sed isti duo postremi licet iure canonico non uideantur infames, de secun. nupt. c. ult. & 2. quæst. 3. cap. Euphemiū. tamen id uerum est, quoad infamiam canonicam, aut iudicialem, uel quæ dicitur iuris, & facti; at quo ad infamiam facti tantum, nulli dubium est eos labefactatos esse apud honestas personas, quæ res sufficit, ut quis facile promoueri nō possit. Ideo bene dicitur in text. d. capit. ult. legalis infamiæ, quasi dixerit iuris, & facti infamiam eos non pati, scilicet ut nec iure ciuili, nec iure canonico puniantur, sed non cessat illa famæ sugillatio, & diminutio, quæ surgit ex illis acceleratis nuptijs apud graues uiros, glo. d. cap. Euphemium. cui rei text. in dicto capit. ult. prouidere nō potuit: princeps enim non potest tollere infamiam facti. Iudic. Inquis. in uerb. infamia num. 7. Vnde bene concludimus, quòd de facto fama illorum integra non sit.

Crimina illa committentes, quibus lex capitalem pœnam comminatur, fiūt infames, ut

Turbātes diuinum officium in ecclesia. C. de Episc. & cler. l. si quis cum suo auth.

Omnes excōmunicati sunt infames, c. illi. 6. q. 1.

Omnes illi, de quibus loquitur S. Paulus ad Galat. cap. 5. uidelicet.

Fornicatores.
Immundi.
Impudici.
Luxuriosi.
Idolis seruientes.
Venefici.
Inimicitias nutrientes.
Contentiosi.
Aemulatores.
Iracundi.
Rixosi.
Dissensiones nutrientes.
Sectas nutrientes.
Inuidi.
Homicidæ.
Blasphemi.
Ebriosi. &
Commessationibus incumbentes.

Nam hos omnes esse infames statuit Fabianus I. Papa, habetur 6. q. 1. c. illi: sed multi istorum sola sacramentali pœnitentia ab infamia purgantur, ut ipse idem Fabianus docet.

Illi etiam, cum quibus S. Paulus 1. Corinth. c. 5. dicit non esse cibum sumēdum, infames sunt, uidelicet

Fornicarij.

Auati.

Rapaces.

Idolis seruientes.

Maledici.

Ebriosi; quos esse infames idem Fabianus eodem loco dicit, sed sola sacramentali pœnitentia purgari aliquando posse, ut ibid.

Omnes existentes in crimine notorio sunt infames.glo. in d.c.illi. iuncto text. 6.quęst.1.

Corrumpens,&

Corruptus ad falsum testimoniũ reddendum.c.si quis conuictus.22.q.5.de quo supra diximus.

Contraueniens pacto, uel transactioni iuratæ.l.si quis maior. C.de transac.

Leno. ff.de ijs, qui not.infam. l. 1.& l. 3.§.2.

Pecuniam dãs ne actione famosa conueniatur.ff.de his,qui not.inf.l.1.ibi pactus.&c.& l.athletas.§.ult.

Episcopi,& alij prælati, qui procurationes exigũt,pro uisitatione, cum tamẽ non uisitent.10.q.1.c.relata.

Monachus,uel

Monialis impudici,& filios procreantes,27.q.1.c.impudicas.

Corruptores morum bonorum,&

Detractores contra pias personas, infames sunt ex decreto Anacleti Papę, habetur.6.q.1.c.Deteriores.

Omnes inobedientes Episcopo proprio, siue p̃sbyteri,siue clerici, siue principes sint, infames fiunt, ex Clementis I.Papæ decreto, habetur 11.q.3. cap.si autem.

Aduocatus paciscens de quota litis 3.q.7.c.infames.§.arcentur.

Aduocatus, qui probris non ratione causam defendit. d.§.arcentur.

Consules,& rectores ciuitatũ, in qua Papa moritur non seruantes constitutionem Gregorij X. quæ habetur in c. ubi periculum.de elect.lib.6.

Conspirantes contra proprium prælatum,& ipsis

Consentientes. cap.conspirationum, 11.quęst.1.

Insidias struens proprio Episcopo,& illi infestus, infames fiunt,c.statuimus, 11.quęst.1.

Occupantes Episcopatum,beneficiũ, uel quemlibet locum uiuentis, 3.q.2.c. audiuimus.

Balneatores,uel qui in balneis utũtur ministerio mulierum.l.athletas.ff.de infam.glos.in cap.non oportet,dist.octuagesima prima.

Histriones, Mimi, & omnes in scena ludentes.ff.de his qui not. infam. l. 1.& 2.§.ult.

Ludibria facientes.Ibid.& 4.quęst.1. cap.1.

Miles remissus ignominiose ab exercitu.ff.de ijs qui not.infa.l.1.& 2.§.ignominiose.

Appellans malitiose,ut iudicem fatiget,&

Diffamans iudicem, fiunt infames de iure,& de facto secuta sententia declaratoria, C.de appellat.l.à proconsulibus, in fin.

Simoniaci, dãtes,& recipientes,emẽtes,& uendentes,&

Mediatores simonię incurrunt infamiam 1.q.3.c.ult.& 15.q.3.c.sane.

Apostolicę sedis pręcepta sciẽter trãsgrediens. c.alieni.2.q.7.

Confitens contra se aliquod delictũ, quod non commisit; licet non incurrat ueram iuris infamiam, si metu id fecit; tamen incurrit infamiam facti, si metus fuit leuis,& ita intelligitur tex.cum gl.in uerb.erroris.15.q.6.

Exi-

Exigentes usuras usurarum etiam Iure ciuili sunt infames. C.ex quib.cau.infam.l.improbum.

Miles aliena pdia conducens,& multo magis clericus.l.ult.C.locat.

Senator contrahens matrimonium cum muliere scenica. C. de natural. lib. l.1.glo.& tex.in c.si quis uiduam, & eiectam.dist.34.

Aleatores publici,& pro ludo mutuãtes,c.inter dilectos.de excess.præl.

Iudex iudicans, uel aliquid aliud faciens contra conscientiam per gratiam, uel sordes in præiudiciũ alterius partis. c.cum æterni.de sent. & re iud.lib.6.

Cõdemnatus interdicto unde ui, uel actione furti. ff.de ijs qui not.inf.l.1. ff. de furt.l.non potest.

Condemnatus actione ui bonorum raptorum.

Iniuriarum.

Sepulchri uiolati.

Doli mali.ff.de his qui not.inf. l.1. & ff.de sepulc.uiol.l.1.

Condemnati in publicis Arenghis, seu mauis pro Rostris, licet non semper sint infamia iuris affecti, ut probat Spec. in tit.de sent.§.species,post mediũ;uers. quid de istis. Tamen de facto sugillatur eorum fama,pro quauis leui causa, si tã publice condemnetur,& ideo inter infames annumerantur, qui solo facto sunt infames.

Cõdemnatus suo nomine actione directa pro socio,& actione

Tutelæ.

Mandati.

Depositi,infamis est,ff.de his qui not. infam.l.furti.§.si quis. Instit.de suspect. tut.§.suspectus. C.ex quib.caus.inf. l.ult. Institut.de pœn.temp.litig. §.ex quibusdam.

Interpretans subdole priuilegia principis.C.de legib.l.2.

Tutor, uel curator, qui pupillam sibi, uel filio maritauit. C.de interd.ma.l. si tutor.

Quisquis condemnatus infamis effectus fuit,si princeps pœnam abstulerit, ipsa tamen adhuc infamia manet. C.de gene.abol.l.ult.habetur 2.q.3.c.si quem. uers.indulgentia.

Accusator accusationem non prosequens, & in ultimo termino non comparens,& secuta sententia fit infamis.C. ut intra cert. temp.l. 1. & C. ad Turpil.l.2.

Reus latitans in causa criminali,secuta sentẽtia est infamis. C.de requir.reis. l.ult.

Præuaricator condemnatus, semper est infamis, text. & glo.in capit. Euphemium.§.fin.iuncto c.seq.cum gl.in uerb. legibus.2.quæstio.3. & ff.de ijs qui not. infam.l.1.

Abolitione secuta super quauis causa criminali,ex qua ueniret infamia, etsi omnes pœnæ uideantur sublatæ; tamen infamia nõ est sublata. 2.q.3.c.si quem. §.abolitio.

Senator, qui propter turpitudinem à senatu remotus est,fit ĩfamis. ff.de senat. l.2.3.q.7.c.1.uers.lege.

Tutor uel curator remotus ab administratione propter dolum.C.de suspec. tutor.l.ult.

Tutor, uel curator ut suspectus remotus forte, quia inuentarium non fecit. C.arbitr.tut.l.ueteris.in fin.

Iudex,uel dominus subijciens tormẽtis nobilem, uel decurionem. C.de decurion.l.omnes Iudices.lib.10.

Condemnatus in persona sui procuratoris,in illis iudicijs,quæ infamare solent,effectus est infamis,saltem de facto. Specu.in Aureo repert.tit.de pęn.§.ante

omnia

omnia in fin. ex quo loco pleriq; casus suprascripti per nos desumpti sunt.

Duellátes sunt tam de iure, quàm de facto infames ex Concil. Trident. Sess. 25.c.19.de Refor.

Raptores mulierum, eod. Concil. Trident. Sess. 24. c. 6. de Ref. matr.

Tabelliones quoque rogantes Instrumenta vsuraria, simoniaca, vel aliter cōtra ius, sunt infames, quia fiunt periuri. cap. quicumque. 6. q. 1. arg. S. Thom. 2.2.98. art. 3. & quod sint infames, videtur probari in c. Imperialem. §. scriba de prohi. alienat. in feudis, & nec post pęnitentiam purgatur hæc infamia, vt scribit Silu. in verb. Tabellio q. 7.

Publicam, & solennem pœnitentiam agentes; sed de istis agemus proximo capite.

Omnes igitur supradicti infamia aliqua notati, siue de iure siue de facto nō sunt sicco pede ad ordines admittendi; sed causæ cognitione adhibita, vel reijcientur, vel dispensabuntur, pro qualitate causæ, & habebitur ratio grauitatis infamiæ, vt aliquando remittat Episcopus, aliquādo Papa solus, vt docet Silu. in verb. infamia. q. 11.

Illud vero non est prętermittendum, eum qui semel infamis factus est, tam de facto, quàm de iure, perpetuo manere infamem, donec dispensetur, aut restituatur. scribit Bald. in suo Peculio, in verb. infamis, citat. l. quis sit fugitiuus ff. de ædiel. dic. siue sit infamia Iurisciuilis, vt d. l. siue infamia ex crimine Canonico; nam pœnitentia occulti criminis, aufert quidē infamiam cap. vlt. de purg. Canon. sed non eam, quæ surgit ex manifesto crimine, vel peccato mortali; & si forte eam tollit, illud est, quoad Canonicam infamiam; nam eam quæ est de facto, est impossibile tolli: tex. cum sua glos. in cap. illi qui. 6. q. 1. & glos. in cap. Euphemiū. §. hinc colligitur, in verb. infamiam. 2. q. 3. Iudicial. Inquis. in verb. infamia. num. 7.

Infamia etiam facti tollitur cōtraria probatione. cap. cum in tua, de sponsal. & 2. q. 5. cap. presbyter, & cap. si mala fama: glos. optima in c. ijs qui, de spons. Purgatur enim omnis diffamatio facti, contrario facto, vt docet Innoc. in cap. Inquisitionis, de accusat. quem ad hoc citat Bald. in suo Peculio. in verb. infamatus: Vnde orta est purgatio quæ dicitur Canoniea, quæ inducta est, ad infamiam diluendam. cap. si quis de purg. Canon. Est & alia vulgaris, quæ casu, & euentu infamiam solet purgare, vt probatur cap. significantibus, de purg. vulg. & vtraque aufert omnem infamiam facti, vt locis supradictis: aliquando etiam hæc infamia facti nullius momenti est, quoad impediendum, ne quis promoueatur, puta si ita lex, vel princeps statuat, quòd nihil præiudicet, hoc enim statuere potest: Abb. in cap. cum te, de sent. & re iud. Silu. in verb. infamis. q. 4.

De solenniter pœnitentium irregularitate.

CAP. II.

1 *Vitiorum vasa non sunt altari deputanda.*
2 *Solennis pœnitentia quando imponatur.*
Solenniter pœnitens non est aptus ad corripiendum.
3 *Solennis pœnitentia, qua forma fiat.*
4 *Solenniter pœnitens, nec ad minores est promouendus.*
Solenniter pœnitens, si per ignorantiam ordinetur, est deponendus
5 *Pœnitentia, non est sufficiens ad auferendam Irregularitatem.*
6 *Pater, qui ob suffocationem filij in lecto, fecit publicam pœnitentiam, est irregularis;*
Græcus si infantem suum casu suffocauerit in lecto, est irregularis,

Solen-

7 *Solennis pœnitentia Clericis imponi non potest Clericus publicè pœnitens, non potest ad altiores ascendere ;*

QVoniam qui solennem agunt pœnitentiam, eandem infamiæ notam incurrũt, præter alias causas, etiam ob hanc ipsam ab ordinibus Ecclesiasticis excluduntur; nam quia tanta pœnitentia non imponi tur, nisi ob grauia delicta, non debent ij, qui ea commiserunt ad Sacramentorũ ministeria admitti ; cum altari indigna instrumenta sint ea, quæ dudũ fue-
1 runt vasa vitiorum. cap. Illud, dist. 50. Et licet pœnitentia sanari videantur; tamen semper manet turpis illa cicatrix. 1.q.1.c.ventum. Et ob consuetudinem delinquendi facile relabi possunt ad pristina delicta. cap. semel, de reg. iur. in 6. & ibi glos. vnde quandocumque huiusmodi pœnitentes eliguntur, non potest scandalo carere ea electio: illa præser-
2 tim ratione, quòd solennitas hæc pœnitentię imponitur, in quibusdam vulgarissimis criminibus, quæ fere totam vrbem commoueant, vt habetur 26. q. 6. cap.vlt.cuius scandali ratione, à ministerio Ecclesiastico arceri debent. cap. de ijs vero, dist. 50. Sed omnium rationum illa est præcipua, quòd ob id perdiderint securitatem, atque audaciam alios delinquentes corripiendi: qua enim libertate peccantem corripere potest, cũ tacitus sibi ipse respondeat, eadem se ad misisse, quę corripit ? vt dixit Sanct. Hier. super Epist. Paul. ad Titum ad cap. 1. habetur dist. 25. capit. primum. Has igitur ob rationes isti pœnitentes promoueri non debent, de quibus Alberic. in verb. ordinandus.

Verum illud hoc loco sciendum est, quis dicatur solenniter pœnitere; is est,
3 qui in capite quadragesimæ, sacco indutus, nudis pedibus, ad Ecclesiæ fores per publicam cleri, & Episcopi orationem reconciliatur ob crimina; vel ille, qui cilicium in capite habeat, coma penitus abrasa: Concil. Agathen. cap. 11. habetur cap. pœnitentes, & cap. seq. dist. 50. vel ille, qui nudus in foribus Ecclesiæ sistitur, cum populus ad Ecclesiam conuenit. cap. felicis, de pœnis. lib. 6. & Clem. 1. de pœn. Idem est si quis in atrio Ecclesiæ publice ob aliquod crimen reconcilietur. Conc. Carthag. 3. cap. 32. habetur 26. quæst. 6. cap. vltim. quæ solennis pęnitentia ab initijs ipsius Ecclesiæ nascentis in vsu esse cœpit, Cassiod. hist. tripart. lib. 9. cap. 35. & Ecchius lib. de pœnit. 1. cap. 2. aduersus Lutherum.

Quibus igitur hęc pœnitentia aliquãdo imposita fuit vere irregulares sunt, ex decreto Hormisdæ Papæ in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, & scripsit S. Aug. lib. de dogmat. Eccles. cap. 72. & dist. 50. cap. ex pœnitentibus, & c. si ille, & cap. Canones, cum alijs multis: Alberic. in verb. ordinandus, circa princ. & vers. 14. Idque semper verum est, siue in ipsa publica, ac solenni pœnitentia se se generaliter peccatorum confiteatur, siue certum aliquod peccatum exprimat; vtroq; enim modo est irregularis, nisi quod illa generalis accusatio facilius posset dispensari, ex Conc. Toletan. 4. cap. 52. Diaz in praxi Canon. capit. 19. Ita quòd nec ad minores ordines indispensatus accedere debet: quandoquidem nec ad simplicem clericatum promoueri possit. d. cap. Canones, vbi glos. & Archid. Vrgente tamen necessitate ad minores dispensari posset. cap. placuit, dist. 50. etiam per Episcopum, cum hęc dispensatio illi interdicta non reperiatur; arg. cap. nuper. de sent. excom. Archiep. Flor. 3. tit. 29. cap. 2. Diaz. d. cap.

d. cap. 19. Quòd si per ignorantiam hi
solenniter pœnitentes ordinentur, depo-
nendi sunt. cap. si ille, dist. 50. Intelligen-
do illum Canonem in publica pœnitẽ-
tia, vt ibi scribit Archid.

Quæ omnia vera sunt, non solum pẽ-
dente ipsa solenni pœnitentia, verum
etiam ea iam peracta: nam cum ad-
huc ipsa cicatrix maneat, vt iam dixi-
mus, non permittitur promoueri, capit.
si quis post remisionem, vbi glos. dist.
50. & cap. Illud, & cap. peruenit, Diaz in
d. cap. 19. Nunquam enim pœnitentia
5 potest efficere, vt quis desinat esse irre-
gularis ex illo crimine, quod inducit ir-
regularitatem, quando manifestatũ est
delictum: glos. in capit. vlt. dist. 25. vbi
etiam Hug. vnde cum nulla tanta sit
manifestatio delicti, quanta in solenni
pęnitentia, sequitur vt irregularitas etiã
post ipsam manere dicatur, glos. in dict.
capit. vltimo.

Propterea parentes, qui negligenter
infantes suo in lecto noctu fouent, si eos
casu, vel imprudentia suffocauerint, &
6 ab Episcopo solennis fuerit imposita pę-
nitentia ipsi marito, ob id fiet irregula-
ris: ita quod vxore mortua ad ordines
promoueri non poterit. Guliel. parisien.
Episcopus in Dialogo de pœnitentia. c.
12. & est tex. in cap. quęsitum, de pœnit.
& remiss. Specul. in Aureo Repertor. tit.
de pęnit. in rub. casus, in quibus quis ip-
so iure est suspensus: vnde patet clericũ
Græcum, quem vxore vti tolerat Eccle-
sia, si casu, aut negligentia eius infans suf
focetur, ipso iure ab altaris ministerio
est perpetuo suspensus, & ideo susceptos
ordines exercere non poterit: Specul. vbi
supra vers. Græcus, & est text. in d. capit.
quæsitum. Quod verum est, etsi nullam
pœnitentiam solennem egerit hic cleri-
cus; quia ea clericis imponi non potest,
7 nisi post quam iam depositi sunt: tex. &
gl. in cap. confirmandum. dist. 50. & in
cap. illud, & in cap. alienum, Archiep.
Flor. 3. tit. 29. cap. 6. & ita intelligitur
tex. in cap. sacerdos, de pœniten. dist. 7.
vbi publica pœnitentia imponitur sacer
doti, scilicet, deposito.

Hæc non solum in promouendis ve-
ra esse diximus; sed etiam in iam pro-
motis; nam si contingat eos in aliquod
incurrere delictum, ob quod publicam
forte agant pœnitentiam (licet agere eã
non debeant) ita fiunt irregulares, vt
ad altiores ordines ascendere non pos-
sint: ex Conc. Ilerden. cap. 5. & dist. 50.
cap. hi qui altario: Illud tamen verum
est, quòd hic promotus solẽniter vel pu-
blice pœnitens, si ordines susceptos ad-
ministret, ante obtentam dispensatio-
nem, non per id nouam irregularitatem
incurrit; sed peccat grauiter, Archid. in
cap. Apostolica, dist. 56. Et licet Silu. in
verb. irregularitas, vers. 17. ex sententia
Innoc. & Host. dicat hanc irregularita-
tem, quæ surgit ex solenni pœnitentia
non seruari in Curia, id intelligitur, quo
ad dificultatem dispensationis, quia fa-
cile conceditur, quia inde coniicimus
maiorem cõtritionem; nemo enim tam
publice confiteretur, nisi id offensæ diui-
næ dolor induceret; & ideò publica hęc
confessio, vt olim, ita hodie laudabilis
est, ex Conc. Trident. Sess. 14. cap. 5.

De publica pœnitentia, & de Impœnitentibus.

CAP. III.

1 *Pœnitentia publica, quo differat à solenni.*
Pęnitentia publica non semper inducit irregularitatem.
2 *Pœnitens publicè dum durat ipsa pœnitentia, matrimonium contrahere non potest.*

3 *Pœni-*

3 Pœnitentia publica durante, quis promoueri non potest.
4 Mulier puerpera olim aliquandiu arcebatur ab ingressu Ecclesiæ.
5 Pœnitentiæ causa accedens ad Monasteria, quando non possit ordinari.
6 Episcopus accedens ad Monasterium facienda pœnitentia causa, non potest redire ad Episcopatum.
Ioannes Silentiarius Episcopatum dimisit factusq; monachus qnquaginta sex annis nullum ordinem administrauit.
Pœnitentes publicè, facile dispensantur ad minores.
Pœnitens publicè, si ordinetur, deponi debet.
7 Impœnitens non potest promoueri.
Ordinatus in peccato mortali, peccauit mortaliter.

PVblica pœnitentia longe differt à solenni; nam solènem esse eam, quæ certa forma ignominiosa fieri solet, superiori capite dictum est: publica vero est, quæ in oculis hominum patet, sed nulla solennitate fit, exemplo est illa pœnitentia, quam sacerdos imponit, vt scilicet, quis longe peregrinus fiat, cum baculo peregrinorum aut habitu, vestituue peregrinis cōgruenti; etiam si nudis pedibus iusserit incedere, & mendicando, & quandoque quasi sub tertio alicuius religionis ordine; nam hoc pœnitentiæ genus publicum est, & tamen irregularitatem non inducit. Silu. in verb. irregularitas q. 17. Archiep. Flor. 3. tit. 29. cap. 6. ex sententia Raym. Nonnulla tamen recipit impedimenta interim, dum hæc publica pœnitentia pendet: nam quandoque in pœnitentia constitutus, ea durante ad matrimonium transire non permittitur sine nota, ex Conc. Arelaten. 2. cap. 21.
2 his verbis: Pœnitentes quæ defuncto viro alijs nubere pręsumpserint, vel suspecta, vel interdicta familiaritate se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab Ecclesiæ liminibus arceantur; hoc etiam de viro in pœnitentia posito placuit obseruari: & ponunt Summistæ in impedimentis matrimonij: nam coniugato talis pœnitentia non congruit, cum vtriusque consensus requiratur. cap. vlt. 33. q. 4. & tit. d. Conc. Arelaten. 2. cap. 22. Et licet longe differat matrimonio carnali iungi, ab hoc spirituali matrimonio ordinum, tamen ordinis susceptio non debet concedi clerico in pęnitentia posito; nam difficilius dispensatur cum pœnitente, quàm cum bigamo. glos. in capit. placuit, 50. dist. vnde rectius videť, vt nō
3 facile promoueatur; debet enim causa cognosci, ob quam sit in pœnitentia positus, propter quam cognitionem interim canonico impedimento distinetur, ne promoueri possit, ex verbis August. lib. de dogm. Eccles. cap. 72. vbi dicit, clericum non esse ordinandum eum, qui publica pœnitētia mortalia crimina deflet. habetur dist. 33. c. maritum: quem canonem falso Gratianus adscribit Gregorio. Sed apertissime hoc constat ex decretis Sirici Papæ Epistola 1. cap. 14. vbi expressim docet pœnitentem, dum durat pęnitentia, non esse promouendū.

Sunt præterea alij tex. in cap. quicumque distin. 50. & cap. ex tenore, & c. vlt. de temp. ordin. Ex quibus locis positus in pęnitentia non solum ad altiores prohibetur ascendere; verum etiam eidem consulitur, vt à susceptis abstineat; Ideoque ob eandem causam dicebat glos. in cap. de ijs vero, in fin. magnæ glos. dist. 50. quòd qui promotus est publica pœnitentia durāte, cautius aget si abstineat ab administratione ordinum, putans se indignum; cui rei adstipulatur, quòd mulier partum enixa quasi in pœniten-
4 tia constituta, ab ecclesiæ arcetur ingressu dies aliquot: Leuit. cap. 12. Vir quoque seminis fluxum patiens, etiam post-

quam

quam conualuerit octo dies, quasi pęnitentiæ loco Ecclesiam ingredi prohibetur. Leuit. cap. 15. Ideò sane æquũ putarim dum pęnitentia hęc publica pendet, eos à suscipiendis ordinibus abstinere, tum quia id sentiunt nonnulli canones, qui pie interpretandi sunt in cautiorem partem, tum quia multa impedimenta possunt contingere, ob quæ pęnitentia non perficiatur: vnde pro impenitentibus essent habendi pęnitentia nõ peracta,

Præterea ad huius sententiæ corroborationem illud adfertur, quòd quisquis ob quæcumque etiam leuia delicta & occulta, accedit ad Monasteria, causa faciendæ pœnitentiæ, nec presbyter, nec Episcopus iure potest ordinari: c. si ille: dist. 50. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta, vers. Item accedens: quod intelligitur si iussus, aut coactus hic ad monasterium accesserit; alioqui si sponte, quis velit aliquandiu intra claustra sua deflere peccata, quia non videtur publice penitere, hic rigor non haberet locũ, nisi in Episcopo, qui & si sponte sua ac-
6 cesserit non poterit vlterius ad Episcopatus dignitatem redire; vt diximus, cũ de monachis ageremus; ꝑ qua re est opportunus tex. in c. post translationem, de renunt. vbi Doct. Estq; optimo exemplo S. Ioannes Silentiarius, qui cum decennio Episcopatũ rexisset à Constantinopolitano Archiepiscopo consultus de monachatu subeundo, nõ solum ad Episcopatum nunquam redijt, sed nec vllũ sacrum ordinem administrauit toto reliquo vitæ tẽpore, quod excessit in monachatu vltra 56. annos; vt scribit Sim. Metaph. in vita eius die 13. Maij.

Hæc, quæ de publica pęnitẽtia dicta sunt, procedunt in sacris ordinibus: at in minoribus ordinibus dispensari facilius debent: arg. 6. q. 1. cap. Infames gl. in c. quicumque, dist. 50. & cap. placuit vt pęnitentes: Raym. in tit. de solenniter penitentibus. Sicut enim, qui solenniter penitent, dispensati in minoribus ordinibus possunt, certe multo magis ij, qui publicam agunt pęnitentiam, cuius vinculum longe minus est, quam si solennis sit, vt iam diximus; quæ dispensatio, & ab Episcopo obtineri potest; Raym. loco supra citato: Alberic. in verb. ordinandus vers. 14. Quod si quis indispensatus ausus fuerit, durante hac publica pęnitentia, ordines suscipere per surreptionem, inscio forsan ordinatore, deponi debet: cap. ex pęnitentibus, & cap. quicumque, & cap. si ille d. 50.

Huc spectat, quod quisquis impenitens est, Canonicum patitur impedimẽtum: ne aut promoueri, aut promotus exercere posit; nam qui peccata mortalia, non diluit pęnitentia, non potest in reatu positus sacrorum ordinum particips fieri; quandoquidem suscipiens ordines in peccato mortali, peccat mortaliter: Raym. in summa lib. 3. Rub. de lapsis, & dispens. uers. in summa nota: & est tex. in c. multi. dist. 40. & in cap. fin. de temp. ord. glos. in cap. de ijs uero, in fin. dist. 50. & tex. in c. habuisse, dist. 33. Ita quòd, & si occultum sit hoc mortale peccatum adhuc tamen, qui impenitens est, nec promoueri, nec promotus exercere potest: arg. glos. in cap. erubescat, dist. 32. per tex. in d. cap. fin. de temp. ord. debent igitur penitere prius, quia quæcumque crimina occulta (præter Simoniam, & homicidium) diluuntur pœnitentia, quoad impedimentum irregularitatis: glos. d. cap. erubescat.

De

De Multiplicatione beneficiorum, & eorum irregularitate.

CAP. IIII.

1 *Beneficia plura incompatibilia habens, priuatur omnibus; & fit irregularis.*
2 *Episcopus retinens cum Episcopatu aliud beneficium, quomodo incurrit censuras.*
3 *Cardinalis habens plura incopatibilia incurrit easdem pœnas, quas Episcopus.*

Ex ipsis quoque beneficijs irregularitates nascuntur, tum ob neglectam, vel impossibilem residentiam; tum ob id, quod deseruntur, vel repudiantur: Ideo proximis capitibus de ijs agendum esse putamus: Contingit enim aliquando clericos tot benefitijs inhiare, vt plura incompatibilia retineant, nulla Sedis Apostolicæ dispensatione obtenta: quæ res in primis reddit possessorem ipso iure priuatum omnibus ipsis beneficijs, ex Conc. Later. cap. 29. & cap. quia non nulli, de Cleric. non resid. & cap. de multa: de præben. quod etiam confirmauit Conc. Triden. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. cap. 17. Deinde alijs quoque pœnis puniuntur Canonicis, quas etiam confirmat idem Concil. Trid. sess. 7. c. 3. Quarum illa præcipua est, quòd ipsa sola incompatibilium beneficiorum pluralitate, fiunt irregulares, si ea sine dispensatione obtineant: scr. psit Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta vers. Scandalum etiam; Videntur enim isti possessores carere omni titulo d. c. 3. & fructus suos non faciunt d. cap. 17. propterea vt fures, & non residentes in omnibus, irregulares sunt: arg. cap. de ijs vero: dist. 50. Quamobrẽ ille Episcopus q cum Episcopatu aliud retinet beneficiũ, vel dignitatem sine Papę dispensatione, incurrit eandem censuram, nec excusaret eum dispensatio Legati Cardinalis, vt sensit. Io. de Fantucc. in suis quæstionibus, & refert, ac probat Archid. in cap. singula, per illũ tex. dist. 89. & hodie potest dici, quòd etiam Cardinales sic incompatibilia obtinentes, ipsi quoq; censuram incurrant, quia in hac re parificati sunt alijs inferioribus, ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 17. de ref. Limitantur prædicta ex S. Thom. vt dicemus lib. 6. titul. quib. mod. tol. irreg.

De deserente propriam Ecclesiam.

CAP. V.

1 *Ecclesiam suam deserens, debet illa priuari.*
2 *Ecclesias suas olim nonnulli sancti sponte deseruerunt:*
Ecclesiam suã deserere nemo pōt absq; peccato.
Gregorius Nazianzenus Episcopus loco ignobili, & ex cura Episcopali conqueritur se spiritualis vita commoda perdidisse.
3 *Ecclesiam suam deserens puniendus; vt non residens*
4 *Titulum suum deserens priuatur officio, & beneficio;*
5 *Anastasius Cardinalis depositus fuit, quia nõ residebat in sua Ecclesia.*
6 *Ecclesiam deserere videtur, qui ibi habitat, at non deseruit officio ad quod debet.*
Choro non psallentes sunt puniendi, vsque ad priuationem.
Choro sedens, sed non dicens horas, abesse videtur.
7 *Episcopus saltim dominicis diebus, diuinis interesse debet.*
Ecclesiam minorem deserens, vt transeat ad maiorem; vtraque carere debet.
8 *Ecclesiam deserere videtur, qui ad eam nunquam accessit.*
Excõicatio est censura maior irregularitate.
Leges, & phisicam audientes clerici irregulares sunt & super ea solus Papa dispensat.
9 *Causa ob quas quis à residentia excusatur.*
10 *Episcopus, vel parochus non excusantur à residentia propter pestem; si immineat periculum animarum;*

11 *Epi-*

11 *Episcopus tempore pestis, potest per substitutũ deseruire.*
Theologiæ studium excusat à residentia.
Aeris intemperies excusat à residentia.
12 *Causæ excusantes à residentia, debent scriptis ab Episcopo approbari.*

Magnam præsefert animi incõstantiam, quisquis Ecclesiam quam curandam suscepit, deserit, aut repudiat. Nam si sponte deserat, licet possit deserta Ecclesia eum repetere, etiam vsque ad excommunicationem, si contumax sit in redeundo. c. non opportet, & cap. si quis vero. 7. q. 1. Tamen si Ecclesia eum non repetat, &
1 interim alius in Ecclesia fuerit subrogatus, tamdiu carebit illa, quandiu vixerit qui subrogatus est. cap. eos sacerdotes, & cap. præsentium. ead. q. 1. Et quamquam olim nonnulli sancto spiritu ducti clam deseruerint proprias Ecclesias,
2 vitam priuatam agentes, vt scribit Sophronius sophista, seu mauis Ioannes Euiratus in prato spirituali: cap. 37. & fusius scribit Cassiod. hist. tripart. lib. 12. cap. 8. apud veteres sine vlla differentia de ciuitatibus suis Epõs migrare consueuisse, vtilitati temporum deseruientes; tamen hodie non esset concedendũ, non enim credendum esset omni spiritui Epist. Ioan. Apost. cap. 4. Nam Pelagius II. PP. in Epist. 2. scribens ad Benignum Archiepiscopum, mutationem ciuitatis nunquam licere docet, nisi statuente, & iubente sede Apostolica pro necessitate, & vtilitate Ecclesiarum. Hęc enim Episcopalis officij spontanea desertio sine mortali peccato, & apostasia fieri posse non videtur. S. Thom. quodlib. 3. articul. 16. vers. Respondeo, in fin. Gregorius etenim Nazianzenus, cum ad Episcopatum à Basilio fuisset promotus, & ad curam valde molestam, & loci valde ignobilis, vbi (vt ille ait) totius vitæ spiritalis, & philosophiæ impedimẽtum est passus; maluit tamen ita persistere, quàm deserere, vt scribit ipse in Monod.

Quinimmo hodie quasi non residẽtes, possunt puniri, ex Conc. Triden. sess.
3 6. cap. 1. & 2. & sess. 23. cap. 1. Propterea iure constitutum est, vt quisquis promouetur ad ordines, adscribatur certũ ad titulum, vel Ecclesiam, cui deseruire teneatur, eod. Conc. Trident. sess. 23. cap. 16. ex Conc. Calced. cap. 6. Ideo si deserant huiusmodi suum titulum, eique nõ deseruiant, priuantur, & officio, & bene-
4 ficio; licet restitui posint peracta pęnitentia cap. contumaces, d. 50. quinimo ob hanc tituli proprij desertionem, nunquam permittũtur sacros ordines exercere. d. capit. 16.

Cui rei adstipulatur totus ille tractatus, qui de nõ residentibus disputari solet: nam vbicumque residentia necessaria est, non residendo imminet beneficij priuatio. cap. pręsentium 7. q. 1. & de appellat. cap. peruenit 2. vbi gl. & Doct. plenior. glos. in cap. quoniam §. si vero. vt lit. non contest. & Concil. Trid. sess. 23. cap. 1. Hinc illud memoria dignũ Leo.
5 IIII. Pontificis maximi, qui Anastasium Cardinalem tit. sancti Marcelli deposuit ab omni dignitate, quòd quinquennio commissam sibi diœcesim deseruisset, refert Plat. in Leo. IIII. habetur de cler. non residen. cap. ex gestis.

Quæ vera sunt non solum si ipsam Ecclesiam deserat aliò migrans; verum etiam si non migret, at ei non deseruiat; abesse enim videtur, qui officium non implet, & obsequia non præstat. d. cap. contumaces, & C. de decurion. l. nullus qui nexu: Abb. in cap. quia nonnulli, de cleric. non resident. Propterea in Cho-

rō non dicentes officium cum alijs clericis ad mandatum Episcopi, arbitrio illi⁹ puniendi sunt, vsque ad priuationem: apertus tex. in cap. penul. & ult. dist. 91. & à clero deponi possunt, dist. 92. cap. vlt.

Officium vero non dicere videtur ēt is qui in choro præsens est, si negligenter dicat d. c. pen. dist. 91. negligenter. n. dicit is, qui syncopat verba, intermiscet profanos sermones, tarde ad Chorū accedit, vel ante finē officij exit, aut extranea in Chorum, vel Ecclesiam secū portat, literas legit, seu debitis vestibus non vtitur; nam si istis diuerticulis officium negligat, pro absente habetur, ex Concil. Vien. vt constat Clem. 1. de celebr. miss. Imo tanta esse posset circa hæc negligētia, vt à clero deponatur d. c. vlt. dist. 92.

7 Quæ etiam ad Episcopos pertinent, vt saltim dominicis diebus in Ecclesia diuinis officijs intersint, cap. Episcopos, de consecr. dist. 3. Silu. in verb. horæ canonicæ q. 10. Prædicta igitur omnia quia vera sunt, in desertoribus Ecclesiarū, per solam inconstantiam, & animi euagationem; multo magis sane vera erunt in ijs qui suas Ecclesias deserunt ob ambitionem, scilicet si minorem deserant, vt trāseant ad maiorem; nam eo casu vtraque carere debent. cap. si quis de ordine 7. quæst. 1. siue sacerdotes sint, siue Episcopi. Nam si minore Ciuitate relicta ob ambitionem, ad maiorem se conferant, vtraque carebunt, & in neutra poterunt pontificalia exercere. cap. Episcopus de loco, & cap. si quis Episcopus 7. quæst. 1. Idem erit si degant in seruitijs Archiepiscopi sui, nam illo prętextu excusari non possunt à residentia, vt scribit aperte Sil. in uerb. residentia. q. 7. vers. 2. in fin. citat tex. in cap. pastoralis, de off. ord. Et licet per aliqua tempora anni abesse quis possit de licentia sui metropolitani, tamen aduentu Natali. Quadrages. Pascha, Pentecoste, Corpor. Christi abesse Episcopis non licet, nisi de licentia Papæ, ex Conc. Trident. sess. 23. cap. 1. de Ref. quibus temporibus debent ijdem Episcopi residere non in qualibet parte diœcesis, sed in ipsa Cathedrali ex Conc. Carthag. v. cap. 5. habetur 7. q. 1. cap. placuit, nisi forsan munia Episcopalia eos alio vocarent d. sess. 23. d. cap. 1. vers. eosdem interim admonet: Ad hæc videndum idem Conc. sess. 6. cap. 1. vers. si quis à patriarchali, ibi extra suam diœcesin de ref.

8 Desere etiam dicitur Ecclesiam, vel Episcopatum suum is, qui ad illum nunquam accessit; nam si ad eum nolit accedere, communione priuatur: quæ sane maior pœna est, quàm irregularitatis, est enim excommunicatio longe maior irregularitate; quod probatur in cap. si quis Episcopus per manus, dist. 92.

Inter hos quoq; Desertores Ecclesiarum suarum annumerantur illi Clerici, qui ultra bimestre leges ciuiles audiunt, aut physicam; nam non possunt ad altiores ordines promoueri, nec in susceptis administrabunt capit. non magnopere, ne Cler. vel. mon. qui tex. licet loquatur de regularibus, tamen extenditur ad omnes sæculares dignitates, videlicet Archidiaconatum, Decanatum, Plebanatum, Pręposìtatum, Cantoriam, personatus omnes, atque presbyteratus capit. ult. eo titul. nam isti omnes propter hanc causam fiunt uere irregulares; Specul. titul. de dispens. §. Iuxta. uers. Item regularis: super qua irregularitate solus Papa dispensat. Siluest. in uerb. irregularitas, uersic. 22. nemo enim tam aperte proprium officium deserit Ecclesiasticum, quàm qui legibus ciuilibus, aut physicæ incumbit, d. capit. fin.

Sunt tamen quædã excuſationis cau-
9 ſæ, vt quis propriam Eccleſiam ad tem-
pus poſſit deſerere, ut puta ſi peſtis inual
leat; nam eo caſu tam parochus, quàm
Epiſcopus propriam uitam pro ſola ꝓ-
ximi uita non tenẽtur exponere: Tabiẽ.
in uerb. Epiſcopus, num. 5. at ſi immine-
ret periculum animarum ob eam abſen
tiam propter Baptiſmũ puerorum, uel
10 animarum diſperationem, aut aliud ſi-
mile, in quo ageretur de ſalute animæ,
nõ excuſaretur Epiſcopus, uel parochus
diſcedendo. S. Th. lib. de perfect. vit. ſpir.
c. 14. ſic enim ordo charitatis expoſtulat
S. Tho. 2. 2. q. 37. art. 5. Poſſent tamen ali
quando ob maius commodum, uel uti-
litatem Eccleſiæ in hoc caſu per idoneũ
11 ſubſtitutũ deſeruire S. Tho. 2. 2. q. 185.

Aliæ quoque cauſæ ſunt, ne quis reſi-
dere cogatur, quia rationabilem præbẽt
excuſationem ad tempus, de quibus in
cap. licet Canon. de elect. lib. 6. Prima eſt
ſtudium Theologiæ. cap. ſuper ſpecula
de magiſt. & de cler. non reſid. cap. Tuę:
Intemperies aeris cap. quorundam diſt.
74. Infirmitas, uel ęgritudo: cap. ad audiẽ
tiam, de cler. non reſid. Inimicitię graues
ſine culpa contractæ, de elect. cap. bonæ
1. cum gloſ. Si tamen utilius ſit Eccleſiæ
propriam uitã ſaluare, quàm ſe ſe morti
exponere, ut ſcribit S. Th. d. q. 185. Pere-
grinatio quoque excuſationem præbet
c. magnę, prope fin. de uot. & de conſec.
diſt. 5. cap. non oportet: Seruitium Epi-
ſcopi, de Cler. non reſid. cap. de cætero,
& d. c. ad audientiam; multo magis ſer-
uitium domini Papæ, ut ibi, & eod. titul.
cap. cum dilectus, arg. ff. de excuſ. tut. l. iu
ris peritus: Negotia etiam Eccleſiæ ex-
cuſant, de cler. nõ reſid. cap. ex parte tua,
& de ijs omnibus Specul. ſcribit in d. c.
licet Canon. in fin. lib. 6. Iſtę tamen cau-
ſæ, ac conſimiles nõ pendẽt à libera eius
uoluntate, qui excuſari ult. debent enim
ab Epiſcopo cognoſci, & ſcriptis appro-
bari, ex Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 1.
& diligẽter animaduertere debebit Epi-
ſcopus, ut ceſſante excuſationis cauſa,
ceſſet excuſatio: ne cauſa, quæ breui for-
ſan tempore duratura eſt præbeat per-
petuæ abſentię excuſationem, Concil.
Conſtantinop. 6. cap. 18.

De beneficiorum renuntiatione.

CAP. VI.

*1 Renuncians Eccleſiæ; ad illam redire non po-
teſt.*
*2 Renuncians beneficio vt fiat monachus, ad idẽ
non redibit.*
*Renunciare beneficio non licet, infra annũ pro-
bationis.*
3 Renuntiatio Prælaturæ difficile conceditur.
*Renuntiare Epiſcopatui, nemo permittitur.
vt monachus fiat.*
*4 Renuncians cuilibet beneficio inferiori Epiſco-
patu, poteſt admitti; vt monachus fiat.*
*Renuncians Epiſcopatui, ob crimen, ad illam;
nec per poſtulationem; nec per electionem re-
dire poteſt.*
*Renuntiatio Epiſcopi debet fieri ſcripto; & cũ
cauſa.*
*5 Renunciandi Epiſcopatus quæ ſunt legitimæ
cauſæ.*
*Epiſcopus translatus; facile redibit ad primũ
Epiſcopatum.*
*6 Epiſcopus per ſimoniam conſanguineorum, etiã
ſi renuntiet, nunquam tamen ad eundem ad-
mittetur.*
*Beneficio renuncians propter ſimoniam con-
ſanguineorum, ad idem facile admitti po-
teſt,*
*7 Monachus factus Epiſcopus, renuncians Epiſco-
patui, vbi viuere debeat.*
*Monachus factus Epiſcopus tenetur ad omnia
monachalia, quæ non repugnant curæ Epiſco-
pali.*
*Cœleſtinus Papa renunciato papatu, redijt ad
eremum.*
*Monachus vnius Monaſterij factus Abbas in
alio, vbi reſidebit poſt renunciatam Abba-
tiam.*

8 Epi-

[Ep]iscopi aliquando renuntiant, & Ciuitati, & dignitati.
[A]rchiepiscopus renuncians Ciuitati, potest pontificalia exercere; sed non ferre pallium, etiam sufraganeis consentientibus.
[R]enunciatio facta calore iracundiæ, quando valeat.
Renuncians calore iracundiæ, si acceptet aliud beneficium, tamen primum non dicitur vacare.
Renuntiatio facta à procuratore reuocato, ante notitiam reuocationis, valet.
Renuntiare videtur, qui obtinuit licentiã renunciandi.
Renuncians literis, videtur renunciare beneficio.
Renuncians in manibus laici, ipso iure priuatus existit.
Renunciare non videtur prælatura ij, qui subditos suos ab obedientia absoluunt.
Renunciare non videtur, qui suas literas superiori tradit.

AD desertorem proprie Ecclesiæ is proxime accedit, qui renunciat, aut cedit proprio beneficio: nam sibi ipse ordinũ susceptorum administrationem adimit
1 in Ecclesia repudiata: quacumque etenim ex causa quis cedat, aut renuntiet, ad illam vlterius redire non potest; etiã si renuntiasse pœniteat; quia per renuntiationem instrumenta suæ prouisionis, sunt facta ipso iure nulla: capitul. sane. de renuntiat. & de pact. capitul. cũ pridem: vnde cum propter id videatur cárere titulo, abdicato iure suo, nullam habere potest ibi ordinum executionem, tamquam dominus; nec ius repetendi ipsam Ecclesiam: capit. super hoc, de renuntiat. & capitul. veniens, & cap. in præsentia, & cap. sane, & de restitution. spoliat. capit. accepta: Sola enim Papę dispensatione intercedente; vel per nouam electorum electionem, poterit ad idem iam repudiatum benefitium redire Alberic. in verb. renuntiatio: Abb. in capitulo cùm inter, & in cap. ex transmissa, de renuntiation. quod videtur probari in cap. eos sacerdotes, cum glos. 7. quæst. prima, quæ dispensatio facile tunc concedetur, quando repudiata Ecclesia eum postulabit, aut repetet, capitul. non oportet; 7. quæst. prima; Alberic. in verb. renuntiatio quarto in fin.

Sunt autem hæc vsque adeo vera, quòd tametsi quis renuntiet beneficio, vt monachus fiat, & in monachatu constitutus dispensetur ad beneficia talia, quale est illud, cui renuntiauit; tamen ad illud idem vigore illius dispensationis, redire non potest, cap. ex transmissa, de renunt. Abb. in capit. post translationem, colum. pen. vers. quid si aliquis; eod. titul. Quamobrem ne temere quis renuntiet eo tempore, quo adhuc nouitius est, & ne contingat, eum carere, & beneficio, & monachatu, si forsan vel non admittatur, vel ipse nolit postea professionem ibi emittere, statuit Concil. Trident. Sess. 25. capit. 16. ne quis intra annum probationis possit beneficio renuntiare, quinimmo facta renuntiatio non teneat, vt ibi: Ob quod decretum cessat illa longa altercatio gl. & doct. in capitul. statuimus: de regu. & transieun. ad religion. scilicet, an Episcopus coferre possit beneficium eius, qui ingreditur claustrum, an debeat expectare semestre, an annum integrum, an professionem; nam omnes istę dubitationes sublatæ sunt: quia siue Episcopus licentiam præbuerit beneficiato, vt claustrum ingrediatur, siue non, semper professionis emissio expectanda est; ex hoc decreto Concil. Trident. tunc enim solum vacare dicitur beneficium, vt ibi; quod etiam senserát gl. in d. cap. statuimus.

Propter hæc igitur omnis prælaturæ

renuntiatio, difficilis ſemper fuit, nec le-
uiter admitti conſueuit; tũ ob id, quod
Epiſcopalis cura non debet auferri, etiã
volenti, ne nimium vileſcat ſub priuata
vita. capitul. ad ſupplicationẽ, de renunt.
tum quia ad repudiatum Epiſcopatum
difficilis eſt reditus. capitul. quia pericu-
loſum, & cap. ſicut. 7. quæſt. 1. Alber.
in verb. renuntiatio 4. in fin. Quinim-
mo ſi quis Epiſcopatui renuntiare velit,
vt monachus fiat, & hoc magna difficul-
tate impetrabit; nam conſulendus eſt
Pontifex, & expectandum illius benepla-
citum, capit. temporis 7. quæſt. 1. & tra-
dit S. Thom. 2. 2. quæſt. vlt. art. 7. Alber.
in verb. Epiſcopalis ordo: Abb. in dict.
capit. poſt tranſlationem, colum. vlt. &
hoc fit ad differentiam aliorum inferio-
4 rum, qui curam animarum habent, quo-
rum profeſſio monachatus, etiam incon
ſulto pontifice, inducit renunciationem,
& vacationem beneficij. S. Thom. d. q.
vlt. & Concil. Trident. d. cap. 16. Silue.
in verb. Religio. 2. quæſt. 8. de qua re
Abb. in capit. quòd Dei, de ſtat. mon.
Quòd ſi Papa Epiſcopo conſenſerit, vt
ad monachatum tranſire poſsit, non po
terit vlterius ad Epiſcopatum illum re-
dire. capit. hoc nequaquam 7. quæſt. 1.
& d. c. poſt tranſlationem. Alber. d. verb.
Epiſcopalis ordo: pręſertim ſi ſe ob cri-
men proprium abdicarit Epiſcopatu;
nam ad illum redire vlterius nõ poteſt,
nec per poſtulationem, nec per nouam
electionem. cap. quamuis 7. q. 1. Alber.
d. verb. renuntiatio.

Conſentire autem Papa nunquã ſo-
5 let, niſi renunciatio Epiſcopatus in ſcri-
ptis, per ſchedulã fiat, & cauſa in ea ſcri-
pta cognoſcatur, vt deliberatione matu-
ra Papa ſtatuat, an conſentire, an diſſenti
re velit, c. ſicut vir. 7. q. 1. Alber. d. verb.
renunciatio. 4. in fin. quę renunciationis
cauſæ, & multæ ſunt, & magnæ, quæ po-
nuntur in c. niſi, vbi Abb. de renunciat. &
Alber. d. loco: propterea, & ſi dictæ al-
legatæ cauſæ, ob quas renunciatio per-
miſſa eſt, ceſſauerint, adhuc tamen noua
opus eſt diſpenſatione, vt ad eundẽ Epi-
ſcopatum redire poſſit; d. c. poſt trans-
lationem, vbi Abb. Ea tamen diſpenſa-
tio facilius concedi poterit, puta ſi ceſſa-
uerint graues illæ inimicitiæ, ægritudo;
vel peſtis, vel ſi illiteratus renuncians fa-
ctus eſt doctior, certe ſedes apoſtolica le-
nius eum admittet ad eandem Eccleſiã
d. cap. poſt tranſlationẽ; propterea quan
do quis de Epiſcopatu ad alium Epiſco-
patum transfertur, quia illa proprie re-
nunciatio non eſt, ſed ſedis apoſtolicę p-
uidentia; quę ob Eccleſiarum vtilitatem
Epiſcopos transfert. c. paſtoralis 7. q. 1.
& toto tit. de tranſ. Epiſc. facile ad ean-
dem Eccleſiam redire eadem ſedes apo
ſtolica permiſſura eſt d. cap. paſtoralis.

Vnus caſus p̃cipuus, quo quis difficile
imo forſan nunquam Papa conſueuit di
ſpẽſare, vt poſt renunciationem, quis ad
eundẽ Epiſcopatũ redire poſſit, is eſt, q̃
6 ignorans obtinuiſſet illũ per ſimoniam
propinquorũ; ſi renuntiauerit, cumpri-
mũ ſciuit (ſicut tenet renuntiare ad pur-
gandã propriam conſcientiam) erit qui-
dem capax omniũ aliarum dignitatũ, vel
Epiſcopatuũ, ſed ad eundem admitti nõ
poterit: Abb. in d. c. poſt tranſlationẽ; col.
pen. verſ. Quęro quid ſi Epiſc. quod tñ
non procedit in alijs beneficijs Epiſco-
patu inferioribus; in quibus ſi prouiſus
ſimoniam propinquorum neſciuit, re-
nuntians ex cauſa iſta, poteſt per Epiſco-
pum prouiſio eiuſdem beneficij eidem
fieri. 1. quæſt. 5. cap. præſentium, & gloſ.
in cap. de ſimoniace; de ſimon.

Eſt p̃terea alius fortior caſus, ne liceat
ad renuntiatũ beneficiũ redire quando ſ.
com-

committitur crimen confidentiæ: nam non solum non poterit redire ad illud, quod resignauit, eo pacto, vt sibi restituatur; verum etiam, tam ipse, quam mediator, & recipiens sunt excommunicatione papali innodati, & priuantur, & illo, & omnibus alijs beneficijs, officijs ac dignitatibus, & ad futura obtinēda inhabiles, iuxta formam Bullæ, & constitutionis. Pij IIII. 1564. & Pij V. 1569. Cal. Iunij, vt fusius dicemus lib. 5. tit. de Simon.

Ad hunc quoq; tractatum spectat ille casus, si quis monachus in Episcopatū fuerit consecratus, & is postea Episcopatui renuntiet, an in seculo viuere possit, an vero ad pristinum claustrum redire teneatur, quod mihi videtur, quia omnes obligationes monachales, q̄ Episcopali curæ non repugnant, adhuc perdurant in omni monacho facto Episc. S. Tho. 22. q. 185. Ideo nisi super hoc in Renuntiatione à Papa dispensetur extra claustrum non viuet; Celestinus etenim Pōtifex V. quando renuntiauit papatui, ad heremum redijt; vt omnes Annales referunt; quod fecerunt, & alij multi, vt diximus ex Cassiod. & alijs supra capite primo: Ideo si Monachus vnius Monasterij, fiat Abbas in alio posteaq; eidem Abbatiæ renuntiet, ad primum monasterium redibit, non autem manebit in illo vbi erat Abbas, sed de hoc videndus est Panorm. in d. cap. ex transmissa; & quæ scribit Dec. in capit. in pręsentia q. 8. de probation.

Isti igitur omnes, qui Episcopatibus cedunt, quia diuersis formis id faciunt, sic diuersa impedimenta Canonica incurrunt; Nam quandoq; renuntiant loco, & dignitati, idest ipsi Ciuitati, & ipsi honori Episcopali, quo casu non solum ad eandem Ciuitatem redire non possunt; sed nec ad alias quascumque; nec vllo loco licebit eis pontificalia exercere, vel sacros ordines conferre, etiam alijs Episcopis consentientibus c. 2. de ord. ab Episc. qui renuat. Episc. Si vero cessērint loco tantum, idest soli Ciuitati, dignitate retenta, nusquam prohibentur exercere quælibet pontificalia de consensu Episcoporum, vbi ea exercere velint dict. cap. 1. At ad renuntiatam Ecclesiam non redibunt, nisi Sedis Apostolicæ auctoritate interueniente, vt iam diximus.

Hinc fit, vt Archiepiscopus, qui Metropolitanæ Ciuitati renuntiauit, nō prohibeatur pontificalia exercere permittētibus suffraganeis Episcopis; pallium tamen deferre ei non licebit, etiam si illi consentiant cap. ad supplicationem, de renunt.

Quoniam vero renuntiationes istas multis modis fieri contingit, ideo aliquādo validæ sunt, aliquando non; quod diligenter animaduertere debet Episcopus; quandoque etenim quis beneficio renuntiat ductus calore iracundiæ, forsan nimijs grauatus collectis, aut alijs Ecclesiasticis oneribus, certe eo calore cessante; si incōtinenti pœniteat, inanis erit illa renuntiatio; at si ex interuallo nil ꝓderit pœnitentia, vt disputando concludit Barth. Brix. in q. 6. Incip. Quidam clericus: Insuper, si eodem calore iracundiæ durante, quis acceptet secundū beneficium, primum non dicitur vacare ex ista acceptatione secundi Abb. in c. de multa, col. 5. vers. extra casum gl. de præb. Card. flor. in Clem. 1. in prima oppos. de offic. vic. Fel. ī c. ex literis, col. vlt. de diuort. Dec. in l. quicquid ff. de reg. iur. Tiraq. in tract. de pęnis remit. cau. 1. in fin. qua pp senserat Host. quod quæcū que renuntiatio, etiam citra iracūdię calorem facta, dum res est integra, possit

per pœnitentiā reuocari; arg. c. lectæ de
renunt. ſi vero res integra non ſit pœni-
tentia nil proſit. c. in cauſis.§.fi.de elect.
vnde ſi per procuratorem,quis renūtiet,
& re adhuc integra procuratorem reuo
11 cet, quæ tamen reuocatio ad procurato
ris notitiam non peruenerit, ipſeque re-
nuntiationem perficiat; renuntiatio te-
nebit, & inutilis erit reuocatio Clem. 1.
de renunt. Alberic. in verb. renuntiatio
3.in fin.

Renuntiare quoq; videntur ij,qui re-
12 nuntiandi licentiam obtinuerint; nam
tenētur in effectu renuntiare de renunt.
c.quidam; Alber.in d.verb.renuntiatio.
3.in fin.ſed,& ſi quis literis ſuæ impetra
tionis,vel prouiſionis renuntiauerit,per-
inde eſt, ac ſi ipſi beneficio renuntiaue-
rit, quod ſi id per pecuniam fecerit,qua
ſi ſimoniacus carebit, & pecunia, & lite-
ris,ac beneficio cap.ad audientiam 2.de
reſcript.Summ.conf.de renunt.q.30.Ille
etiam,qui in manibus laici beneficio ꝓ-
prio renuntiat, ipſo iure priuatus exiſtit
c.quod in dubijs,de renunt.quaſi in pę-
nam; licet enim ea renuntiatio non te-
neat. quæ laicis manibus fit, tamen ad
damnum renuntiantis rata habetur, vt
ibi: renuntiatio etenim, vt valida ſit,fieri
debet in manibus eius à quo habuit in-
ſtitutionem, vel confirmationem c. ad-
monet,de renunt.aliquando in manibus
ſolius Papæ,c.niſi, eo tit. quandoque ve-
ro,ſi Epiſc. copia haberi non poſsit, re-
nūtiatio fieri pōt in manibus ſacerdotis
recipiētis nomine Epiſ. vt diſputauit an-
tiquus Io.de Montemerlo,cui ſubſcribit
Alber.in l.quod initio ff.de reg.iur.& Io.
And. in c.nō firmatur de reg.iur.in 6.in
nouell. Alber. in d.verb.renuntiatio:

Abbates aūt atq; alij ſuperiores ꝑlati,
q̄ ſubditos ſuos ab obedientia abſoluūt,
per hoc nō videntur renuntiare ꝑlaturæ
ç.lectę de renunt.Sicut ē contra ſi ſubdi
ti illorū miſericordiæ ſe ſubijciant, per
hoc non videntur proprijs beneficijs re-
nuntiare;c.veniens de renunt. Quinim-
mo,& ſi hi,q̄ ſic ſe miſericordiæ ſuperio
rū ſubijciunt,prouiſionū ſuarū literas in
eorū manibus tradant, non ideo illis re-
nuntiare videntur; quandoquidē officio
iudicis ſibi reſtitui obtinebunt c.ſane de
renunt. & de rer.permut.c.cum vniuer-
ſorum Alber. in verb.renuntiatio 2,

De irregularitate Baptizati per fictionem.

CAP. VII.

1 Fictio eſt duplex.
2 Baptizantur aliqui ad malum finem.
Baptizantur aliqui ſperantes bona corporalia.
3 Athanasij ſententia, etiam ſine fide Baptiſmū ſuſcipi; ſed non gratiam.
Ficte Baptizat⁹ sēper ī peccato mortali exiſtit.
4 Ficte Baptizatus licet recedēte fictione,recipiat gratiam; tamen non effugit irregularitatē.

NIhil tam aduerſatur ordinibus
ſuſcipiendis,quā macula, quæ
naſcitur ex baptiſmi defecti-
bus;propterea,cū ordinis ſacramentum
pendeat à præambulo baptiſmate,quaſi
ianua reliquorū ſacramentorum,nō po-
terit iudicari dignus ordinibus ſacris,q̄
ſe baptiſmatis gratia fecit indignum:Fi-
1 ctio igitur de qua hic agimus, eſt in ba-
ptiſmate,cū quis dicto, vel facto aliquid
extrinſecus oſtēdit diuerſum ab eo,q̄ in
tus latet duplex etenī eſſe fictio pōt in ſu
ſcipiendo baptiſmatę.gl. & Arch.in c.q̄
interrogaſti diſt.27.nā quandoq; quis ſi-
mulat ſe baptizari, cū id nō intendat fa-
cere,nec q̄ facit Eccleſia; quandoq; non
ſimulat,ſed vere facit,at nō intendit per
illud opus conſequi gratiā baptiſmi;pri-
mo caſu,nec baptiſmi character accipit

ſecun-

ſecundo caſu accipitur, quia & infideles poſſunt ad aliquẽ malum finem, velle baptizari, vt infra dicemus: Propterea iſta ſecunda fictio, q̃ non impedit ſacramentũ, ſed ſolũ fructũ ſacramẽti Sil. in verb. Baptiſm⁹ 3.q.14. quatuor modis fit, primo non credendo, ſecundo indeuote accedẽdo, tertio paruifaciendo, quarto variando vſum, cõtra conſtitutionẽ Eccleſiæ circa ea, q̃ non ſunt ſubſtantialia baptiſmi, oĩbus iſtis quatuor modis ſemp character accipitur, ſed nõ gratia: Silu. in verb. baptiſmus 4 q.12.& 16. tex. in c. maiores §. vlt. de Baptiſm. nã qui ſic accipit baptiſmũ, licet nõ intendat conſequi ꝙ prædicat Eccleſia .i. gratiam, tñ intendit facere, ꝙ facit Eccleſia; & hoc ſufficit ad ſacramẽti ſuſceptionẽ, & characterẽ: S.Tho.4.d.4.art.2. Poteſt .n. infidelis, hebręus, vel pagan⁹ ideo velle baptizari, vt corporalia bona conſequat̃, puta ad morbi, aut fetoris expulſionẽ; quo caſu fictus eſt, & ſine fide, & nullam gratiam conſequitur: Silu. d. q.12. ſimiliter, & qui indeuote accedit, & qui parui facit, & qui ritum in nõ ſubſtantialibus ſciẽter immutat, omnes ij gratiam non cõſequuntur.

Nec mirũ eſſe debet alicui has fictiones in vſu eſſe poſſe; Nã Sophronius ſophiſta ſcriptor vetuſtiſſimus in prato ſpirituali c.198. ad euitandã peſtilentiam multos ad baptiſmum acceſſiſſe ſcribit, his verbis: Interrogatus eſt aliqñ S. Athanaſius, poſtq̃ Alexandriæ Epiſcopus conſtitutus fuit, an poſſit quiſpiam ſine fide baptizari, ſecundũ ritum, & p̃dicationẽ Xp̃ianorum, aut ſi credere ſe ſimulans, aliquibus alijs occaſionibus baptizatus fuiſſet, quid de illo ſentiendũ, aut qũo ſuſcipiat illũ Deus? Reſpondit, dicens: Audiui aliqñ à Senioribus noſtris, ꝙ Beato Petro Epiſ. & martyri cũ facta eſſet mortalitas, & plæriq; ad baptiſma mortis timore confugerent, apparuerit Angelus humana ſpecie, dicens, quãdiu huc mittis marſupia iſta ſignata quidẽ, inania aũt prorſus. & vacua, & nihil intus habẽtia; erunt itaq; quantũ ex Angeli voce conijcere licet, ſignũ habẽtes Baptiſmi, qm̃ & beneficiũ aliquod exiſtimarunt ſe conſequi, ſi baptiſma ſuſciperent: atq; Idcirco baptizati ſunt; Hæc ibi: quæ etiã refert Lippomanus in vitis ſanctorũ Tomo ſeptimo, in prato ſpirituali cap.198. Xenaias quoq; cum in baptiſmate fidẽ ſimulaſſet, factus eſt Epiſc. vt conſtat in Epiſt. Monachorum Paleſtinæ, q̃ extat apud Euagriũ hiſt. lib. 3. cap.31. Ideoq; ob hanc tantam ſimulationẽ ac fictionẽ illum baptiſmatis ſacramento caruiſſe, tradit Niceph. li.16.c.27. cõmemorauit nouiſſime Sand. hæreſi 105.

Vnde hmõi ficte baptizatus quandiu fictio nõ recedet, ſemp in peccato mortali exiſtet, & ſemper manebit irregularis, quia cũ ſpiritus diſciplinæ effugiat fictũ Sap. c.1. & de conſec. d. 4. c. oſtenditur, & ſemper ſit dubitandũ de ſuperuẽtura iniquitate ſuper eum d. c. 1. ſequitur ut quaſi impenitens, vel quaſi incorrigibilis perpetuo ab ordinibus excludatur: ẽt recedente fictione: licet .n. tunc gratiã baptiſmalẽ conſequatur S. Th. 3. q. 69. Silu. in d. verb. baptiſmus 4.q.17.& c. tũc valere de conſ. d.4.& d. c. oſtenditur, & S. Aug. lib. de ouib. c.9. ſub fin. ibi, quãquã multi ſic intrãtes corrigunt̃ ingreſsi; Tñ ob eã iniuriã factam ſacramento, adhuc eũ putarim irregularẽ; nã cũ maior culpa ſit in hoc ſimulato, q̃ in eo, qui neceſſitate ductus baptizatur, ut c. de homine de celeb. miſſ. ſequit̃, ꝙ ſi is, qui per neceſsitatẽ baptizatur manet irregularis, ẽt ſi ad meliorẽ vitã peruenerit, diſt. 57. c.1. & Conc. Neoceſar. c.12. certe multo magis in hoc ficto durabit irregularitas; pre-

sertim quia nõ tã grauis iniuria videtur illa, q̃ fit Baptismo q̃n differtur vsq; ad ęgritudinem, quantũ est hæc, q̃ fit per fictionem, vnde si per illum incurritur irregularitas, etiam si fideliter Baptizetur; quanto magis per istam fictionem, in qua non sola est salutis negligentia, sed contemptus. Ideo nõ esse promouendũ hunc, qui ficte Baptizatus fuit, etiam si flictio recesserit magis consonum pietati videtur; quare non nisi per magnam dispensationem admittendum puto; Inter ficte accedentes ad Baptismũ pręcipue illi sunt, qui veterem peccatorum vitam proponunt in animo nolle relinquere vt tradit S. Aug. de fid. & oper. c. 18. non enim sunt Baptizandi, sicut diximus in antropophagis, idest humana carne vescentibus, qui si abstinere non proponant nũ sunt Baptizandi vide infra lib. 5. cap. 48. §. 6. in fin.

De Baptizato in ægritudine.

CAP. VIII.

1 *Baptizatus in necessitate præsumitur fictè Baptizatus, & est irregularis.*
Baptizatus in infantia ægrotus; non est irregularis.
2 *Fides non est nisi volentis.*

NON solum autem ficte Baptizatos lex ab ordinibus excludit; verum etiam eos, de quibus sola fictionis suspicio est; Nam cum quis in necessitate positus Baptizatur, forsan, ob ingruentem ægritudinem cuiusmodi superiore capite narrauimus ex Sophronio; certe tum magna surgit fictionis suspicio; videtur enim is non fide duci, sed timore; propterea irregularis fit, ex Conc. Neocesar. cap. 12. habetur d. 57. cap. 1. cuius rei rationẽ adfert ipse canon. his verbis; non enim fides illius voluntaria, sed ex necessitate est; vnde illud annotauerat Archid. in d. cap. 1. scilicet, quod hæc irregularitas incurritur ex sola criminis præsumptione, ne temere tantus ordo nempe sacer, viro forsan indigno conferatur quòd genus irregularitatis contraxerat Nouatus hęresiarcha: Ideoq; illi in promotione ad presbyteratum per clericos, & laicos obiecta fuit, vt constat ex epistola Cornelij Papę ad fabium Antiochenum: refertur ab Euseb. hist. lib. 6. cap. 32.

Quòd accipiendum est in eo, qui iã adultus est, & cuius electio Baptismatis in ægritudine facta suspectissima est; at in pueris, atque infantibus ægritudine quamtumuis maxima laborantibus Baptizatis, quoniam hanc incurrere suspicionem non possunt; non incurrunt vllã irregularitatem; cum, & si ab hęreticis fuissent Baptizati, nullam culpam contraherent, quia, quod egerint ignorarunt cap. placuit 1. q. quarta, vt scripsit glos. in d. cap. 1. dist. 57. At in adultis, in quibus propria, & voluntaria fides requiritur; necessitas illa ægritudinis p̃sumptioné tollit veræ fidei, q̃ non nisi à libere volente vera haberi potest ex verbis Augu. Super Io. tract. 26. ad cap. 6. Cętera potest homo nolens, sed credere non nisi volens, vt refert Archid. in d. cap. 1. Illud tamen verum est, quod hic in ægritudine Baptizatus, poterit per Sedem Apostolicam dispensari ad quoscumque ordines, si diuturni mores, & pietatis studium integram eius fidem comprobarint, quia tunc suspicionis causa cessaré videtur, quod tanto etiam facilius illi cõcedetur, vt promoueri posit, si clericorum numerus tam rarus sit, vt augeri necessario oporteat, probatur d. cap. 12. & d. c. 1. Archiep. Flor. 3. tit. 29. c. 6. Alber. in verb. ordinandus, vers. 20.

De eo qui differt baptismatis susceptionem.

CAP. IX.

1 Baptismum differens, est irregularis.
2 Baptismum inuentus, ut soluat peccata, non ut addat.
Baptismum differens, peccat mortaliter.
Baptismum differens deuotionis, & cathechismi causa non peccat, sed meretur.

Nil tantopere aduersatur spiritui sancto, quã salutis remedia contẽnere; quorum illud vnũ precipuum, ac summe necessarium, scilicet, baptismus; propterea qui baptismũ adeo differt ꝙ longam moram interponat, quasi minus fidelis non erit promouendus, ut probari potest ex Cõcil. Neo-
1 cesar. cap. 12. & dist. 57. c. 1. Nam ꝙ ęgritudine baptizatus eo loco ab ordinibus excluditur, uel est quia baptismum necessitate suscepit, vel quia nimium morosus fuit, in illo suscipiendo, ut gl. & Doct. in d. c. 1. Cum etenim tamdiu differt, ac procrastinatur, uidetur id facere, ut licentiosius peccare possit expectans omniũ criminum ablutionẽ ex sacro fonte, unde sacramento abutitur, quod institutũ est ut soluat peccata non ut addat; habe-
2 tur de consec. dist. 4. c. quando. nõ enim baptismus donatus est, ut peccare liceret, sed ut peccasse non noceat. Aug. de fid. & operib. c. 20. Ideo iure pręsumendum est hunc sine charitate ad baptismum accedere argum. d. cap. 1. uel negligere propriam salutem, dicto cap. quando. propterea in pœnam eius negligentiæ irregularitatem lex inducit; omnis enim dilatio baptismi à tempore, quo quisque est capax rationis, inducit peccatum mortale, S. Thom. 4. distinctio. 7. refert Siluest. in uerb. baptismus. 4. q. 11. æquum autem fuit pęnam etiam irregularitatis inducere, ut eius metu prouocentur homines ad salutem accelerandam. Archiepis Flor. 3. tit. 29. c. 6. Alber. in uerb. ordinandus. uers. 20.

Non omnis autem dilatio, aut procrastinatio hanc inducit irregularitatem; quandoquidem si ob reuerentiam differatur quo quis instructior in fide accedat, & firmior, laudandus potius est, de consecr. dist. 4. cap. ante baptismum. & cap. catechismi. & cap. baptizandi. & distinct. 48. cap. quoniam. Silu. in uerb. baptismus. 4. quæst. 11. sicut & Eucharistia differri laudabiliter potest, dist. quinta. cap. ad eius uero. & de pœniten. dist. 5. c. 1 §. paueat. & de consecr. distin. 2. cap. quotidie.

Hæc igitur irregularitas perpetua est, semperque eget dispensatione; quæ non nisi duobus casibus concedenda est, uidelicet si longa consuetudine hic suam integram fidem comprobauerit: uel si sit clericorum penuria, propter necessitatem facilius poterit ꝓmoueri, d. c. 12. & d. cap. 1.

De baptizatis per uim uel metum.

CAP. X.

1 *Baptizatus per uim, uel metum est irregularis.*
Necessitatis uerbũ, uim, uel metum significat.
2 *Baptismi characterem non accipit, qui interno animo dissentit.*
Baptismum accipiens per metum, quandoque characterem accipit.
3 *Baptizatus per metum diuturnitate temporis, probata fide eius poterit dispensari, ut promoueatur.*

Quem

QVemadmodum superioribus capitibus dictum est, ægritudinis necessitatem obesse ei, qui in ea baptizatur, ne promoueri possit; ita quoque dicendum uidetur in illo, qui quauis ratione uim, uel metum pas-
1 sus est, in baptismate suscipiendo: sicut enim inuoluntarie agere presumitur ægrotus, ita multo magis si coactus: ex Concil. Neocęsar. cap. 12. & dist. 57. cap. 1. per illud uerbum, necessitate, quod etiam ad uim, uel metum referri potest, cap. de Iudæis. dist. 45. si etenim per uim accipiatur dissentiendo, & cum animi relu-
2 ctatione, nec sacramentum accipitur, nec res sacramenti. cap. maiores. de baptism. gl. in d. cap. de Iudęis. nullus enim character imprimitur. Alberic. in uerb. baptismus quarto. circa med. de sententia S. Thom. ut refert Siluest. in uerb. baptismus. 4. quæst. 13. quod intelligendū est, in coactione pręcisa, quæ omnem consensum excludit; at si coactio conditionalis sit, quæ consensum non uidetur excludere, consentit enim potius baptizari, quàm pati molestiam uitę, uel rerum; tunc character quidem imprimitur; non autem gratia. Concil. Toletan. IIII. cap. 55. habetur in dicto cap. de Iudæis. & dicto cap. maiores. §. propter.

Vtroque igitur casu, siue præcisa coactio fuerit, promoueri non poterit; quia ordo non imprimitur ubi baptismi character, & fundamentum deficit; siue conditionalis, quia cum rem sacramenti non acceperit; quia in peccato mortali est, non est dignus ordine sacro, nisi postquam tota fictio illa recesserit; quæ
3 quoad hoc, ne ordinetur semper præsumitur durare, donec longo tempore cōprobauerit per optimos mores, sese fideliter credere, & gratia dignum fuisse factum; quo casu poterit postea dispensatione obtenta ordinari, dicto cap. 1. & d. cap. 12.

De baptizato dum uagus, peregrinus, uel incognitus esset.

CAP. XI.

1 Originarius eius loci quis dicitur, ubi baptismum accepit.
2 Baptizati incogniti, non sunt promouendi.

OMni caret dubio, quod quisquis peregrinus, uagus, uel incognitus, eius loci originarius ciuis esse uidetur ubi baptismum suscipit, ibi enim nascitur ubi regeneratur. Ioann. cap. 3. uerum quia ante susceptum baptisma posset multa perpetrasse delicta, uel alias incurrisse irregularitates, ut puta bigamiam; cum anteacta
2 uita incognita sit, promoueri nō debet, ex Concil. Elibertan. capit. 24. habetur dist. 98. cap. ult. cum glo. Iuo Carnetensis, lib. 6. c. 352. possunt etiam isti esse rebaptizati; ob quam solam dubitationem non sunt temere ad ordines admittendi, cap. Afros. dist. ead. & scribit Archid. in d. c. ult.

De baptizato ab hæreticis.

CAP. XII.

1 Baptizati etiam ab hæreticis ignorantes etiam seruata forma Ecclesiæ, tamen promoueri nō possunt.
Baptizati infantes ab hæreticis, seruata forma Ecclesiæ, sunt irregulares.
2 Athanasii sententia de recipiendis ad communionem ijs, qui ab Arianis ad Ecclesiam redirent.
Baptismus Paulianistarum non congruit formæ Ecclesiæ, ideo redeuntes ad Ecclesiam debent baptizari.

Idem

IDem dubitationis genus excludit ab ordinibus eos, qui ab hęreticis baptizati, etiam ignorantes, fidem catholicã sequuntur; nam etsi seruata Ecclesię for-
1 ma uerum baptisma acceperint ex Anastasio II. Pontific. Epist. 2. ad Anast. Aug. habetur dist. 19. cap. secundum; tamen odio ministri hæretici hi sic baptizati ab ordinibus excluduntur. c. qui in qualibet. 1. quęst. 7. & 1. q. 1. capit. uentum. quod uerum esse eos irregulares fieri, si adulti sint, sensit glo. in d. c. qui in qualibet; non autem si infantes erant, quando ab hęreticis baptizati fuerunt: argum. c. placuit, & cap. qui apud, 1. quęst. 4. sed uerius putandum est, etiam infantes ab hęreticis baptizatos, cum adoleuerint in catholica fide promoueri non posse; nisi dispensatione obtenta; ut sentit glo. in d. c. placuit. & tradit aperte Hug. ibi: quę dispensatio perquàm facile concedetur, ut text. in d. c. placuit. consideratis probis moribus, & ĩtegritate fidei illius: at illi, qui scienter ab hęreticis baptizati sunt, numquam, aut perquàm difficile dispensabuntur; sufficiet enim illis, si redeant ad fidem catholicam, ut sola communio eis tribuatur. d. c. uentum. §. nullus. & hoc est forsan, ꝙ scribit Basil. in Epist. 75 ad Neocęsariẽses, dicens, Athanasij sententiam fuisse, recipiendos, sci-
2 licet in communione, & ad ordines, per dispensationem eos, qui ab Arianis ad orthodoxos conuerterentur, supposito baptismo in forma Ecclésiæ. Illi uero hęretici, qui à Paulianistis redeunt, nec in communione sunt recipiendi, nisi rursum baptizentur: quia Paulianistarum baptismus non congruit formę Ecclesię, ex Nicena Synodo habetur capit. si quis confugerit. 1. q. 1. August. lib. de hęresib. cap. 44. & ex Concil. Arelaten. II. capit. 16. Idem, & de multis alijs hæreticis, quorum baptismus non recipitur ab Ecclesia, quos nuncupatim enumerat Aug. de dogmat. Eccles. cap. 52.

De ijs, quos baptizatos esse non constat.

CAP. XIII.

1 *Irregularis est is, de quo dubitatur, an sit baptizatus.*

Baptizatus non præsumitur, qui natus est ab infidelibus, nisi saltem uno teste probet se baptizatum.

Baptismus probari debet, quando ex assertione, alicui tertio praiudicium paratur.

Ordines sunt instituti ad aliorum utilitatem, potius quam ad suam.

Baptizatus præsumitur, qui natus est ex fidelibus, licet educatus inter infideles, non tamen ordinabitur.

Baptismo subuenit Deus quandoque plus filijs infidelium, quàm filijs fidelium.

2 *Filij fidelium educati inter fideles, semper de iure præsumuntur baptizati.*

IRregulares eos esse iam diximus, quos constat baptizatos quidem esse, si de ipsorum re-
1 cta intentione dubitetur; propterea longe magis irregulares illi sunt, quos nescimus baptizatos esse: nam si parentibus Hebręis, aut Paganis quis natus sit, credendum est eum non esse baptizatum, nisi saltim per unum testem se fuisse probet, quem si non habeat pro non baptizato habendus est ex Concil. Carthag. Quinto. capit. 6. habetur de consecrat. distinct. 4. capit. placuit. de infantibus: Ideo ei ordines conferri non debent per rationes glos. & Hug. in dicto capitu. placuit. Nam quotiescumque alicui paratur pręiudicium ex assertione quod aliquis fuerit baptizatus,

tus,non est hoc in dubio credēdum, sed probari oportet illum fuisse baptizatū. argum. eorum, quæ diximus lib.1.c.2. Reg.18 Vnde cum ordines sint instituti principalius,ut quis ad aliorum utilitatem utatur eis,quam ad suam. S.Tho. 4 dist.24. artic.1. si appareat contradictor non debent ordines conferri habenti talem contradictorem,& in tali uerisimili dubio abstinere debet Episcopus, nec conferre, nisi ille probetur baptizatus;præsertim si inter infideles natus, & educatus fuerit: sed si inter fideles educatus sit,licet pro illo præsumendum erit, ne eum rebaptizari contingat, tamen quoad ordines nimis grande esset periculum indistinctim eos cōferre cuicumque dicenti se esse baptizatum, cum sit natus ex infidelibus; quia licet quãdoq; Deus filijs infidelium baptismo subueniat; & fidelium filijs non subueniat, ut dicit S. August.lib.2. de bono perseuer. c.12.in fin. Tamen in hoc differunt filij infidelium à filijs fidelium, quod istorū filij,de iure præsumuntur baptizati, & ideo eis ordines sine dubitatione conferri possunt,text.in cap.fin.de presby.non baptiz.min.quæ fuit opinio Petri de Palud.quem refert, ac probat Silu.in uerb. baptismus. 4.q.9. at filijs infidelium in quibus de iure cessat talis præsumptio, diligentior inuestigatio adhibenda est, quomodo, & à quibus fuerint baptizati.

De rebaptizatorum irregularitate.

CAP. XIIII.

1 *Sacramento iniuria magna fit, quando iteratur.*
Baptismi iteratio inducit heresim,& irregularitatem,etiam ignoranti.
Rebaptizato nec prima tonsura conferri debet.
Ignorans punitur, & in rebaptizatione, & in simonia.
Theodorus Episcopus Cantuariensis.
2 *Gratiani decretum magna auctoritatis est.*
3 *Perito credendum est in eo in quo est peritus.*
Ratam habēs rebaptizationem est irregularis.
Rebaptizatus etiam per metum,est irregularis, secus si per uim.
Rebaptizans est irregularis, etiam ignorans, nisi omnem diligentiam adhibuerit.
4 *Rebaptizans, quando excusetur ab irregularitate.*
5 *Rebaptizationem non semper sanat illa clausula, si non est baptizatus, quo ad irregularitatem.*
6 *Rebaptizationis ministri, & compatres, sunt irregulares,etiam si per metum accesserint;*

INgens est ea iniuria,quæ fit baptismi sacramento, quando iteratur. c.2. de apostat. propterea canones usque adeo abhorrent hanc rebaptizationem,quasi Anabaptistarum hæresim, ut præter eius hæresis pœnas,quas infligit Concil.Trid.Sessio. 7.c.11.& canon.13.adijciunt etiam irregularitatem: siue etenim ignorans, siue sciens quis rebaptizetur, utroque casu irregularis est,d.c.2.& c.qui in qualibet. 1.q.7.& dist.98.cap.Afros.& de conse. dist.4.c.qui bis.& c.eos quos. gl.in c.fin. de apost.Specu.in tit.de dispens.§.iuxta. uers.item rebaptizatus. quæ irregularitas tã magna est, ut nec clericatus quidem,& tonsura eis possit conferri quinimmo si clerici sunt, deponuntur, retento habitu,& uitæ obseruantia gl.in c. confirmandum, per illum tex.dist.50.citat de consec.dist.5.c.dictum.quę etiam tradit Abb.in c.2.

Quod uero etiam rebaptizati ignorãtes eadem irregularitate notentur, siue ea ignorantia sit iuris, siue facti, probatur in d.c.qui bis q tex.licet fuerit Theodori Episcopi Cantuariensis in suo opere,quod pœnitentiale nuncupauit,ut refert Silu.in uerb.irregularitas,q.4. tamē

ex quo habemus in corpore decretorũ pro iure utimur: Ideo Archidia. & Hug. ibid. recte sentiunt, irregularem esse etiã eum, qui ignorans sit baptizatus, tum ob scandalum, tum ob detestationem sceleris; quia facile defendi possent prætextu ignorantiæ; Nam & filius, qui patris simoniã ignorauit, beneficio priuatur ob detestationem illius criminis, c. quicumque. 1. q. 5. & c. ult. Et quamquã Scotus, & alij nonnulli putent Theodorum prædictum non potuisse irregularitatem inducere, quasi hoc solius Põtificiæ auctoritatis sit; tamen mihi uidetur (si hęc Scoti ratio uera est) frustra nos niti in peruoluendo Gratiano; quandoquidem eo opere quasi summo iure utimur: ita qđ
2 siuim legis non habere in controuersiã ueniat, propemodũ inaniter laboramus in instituenda ecclesiastica disciplina ex præfato decreto Gratiani, quo breui cõpendio fere uniuersa continetur: quamquam Theodorus eo loco non suo iure irregularitatẽ inducit, sed attestatur ita canones statuisse, unde illi, ut perito credendum est.

Non solum igitur sciens, aut igno-
3 rans rebaptizatus irregularis est; sed etiam ac multo magis si postquam scierit, ratam habuerit rebaptizationem in se factam. Silu. in uerb. irregularitas. q. 4. Tabien. in uerb. dispensatio. num. 13. uers. 14.

Sed & si quis per metum rebaptizari sese permiserit, etiamsi metus tantus fuerit, qui cadat in constantem uirum, irregularis efficitur. c. eos quos. ubi glo. de consecr. distinct. 4. Silu. in uerb. irregularitas. q. 4. in fin. At non ita erit si per uim coactiuam, ut narratur de Episcopo cui nomen fuit, Habetdeum, quẽ Ariani ligatis manibus, & pedibus inuitum rebaptizarunt; certe ei nil obfuit illa rebaptizatio, ut scribit Victor Episcopus Vitensis de persecutio. Vandal. lib. 3. qui damnat contrarium sentientes. Simile est quod tradit Cyprianus episto. 19. ad compresbyteros Carthaginenses: narrat enim uenerabilem mulierem, cui nomen Bona, tentis manibus eo actam sacrificare lingua hæc uerba exclamante. Non feci, uos fecistis. Simile aliud narrat Gregor. Turon. histor. Gall. lib. 2. cap. 2.

Eadem quoque irregularitas afficit ipsum rebaptizantem. d. capit. 2. de apostat. nam ultra id, quod lege ciuili qui sciens rebaptizat, capitali pœna punitur. C. ne sanct. baptism. reiter. ad ecclesiasticos ordines ascendere non potest; & à susceptis ordinib. deponitur. Pisanell. in uerb. baptismus. 4. uersic. baptismus iterari. argument. cap. eos sacerdotes. & cap. qui bis. de consecrat. distinc. quarta. Quod uerum est etiam, si ignorans rebaptizauerit, tam ignorantia facti, quam ignorantia iuris. dicta l. 1. C. ne sanct. Bapt. cum glo. & Salic. ut puta si sine debita diligẽtia quemlibet baptismum petentem admittat, aut quemlibet expositum infantem, sine discussione baptizet: Istis enim casibus ignorantia facti non excusabit, quia in culpa est: quòd si diligẽtiam omnem adhibuerit, non efficitur irregularis ex pia sententia
4 quam tenet Silu. in uerb. baptismus. 5. q. 4. Et patet apud Leonem Papam epist. 35. ubi si examen aliquod præcedat diligentiam utrumq; à culpa excusare docet, idem etiam docet epist. 90. cap. 15. Excusabitur quoq; baptizans, si baptizet filios infideliũ, nã iuste ignorare potuit eos fuisse baptizatos, de consec. dist. 4. c. placuit. de infantib. habetur Cõcil. Carthag. V. cap. 6. Idem de infantibus expositis sine ullo signo, aut scripto atte-

stante de baptismo. At in ignorantia iuris, qui rebaptizat excusari ab irregularitate non potest, ut puta si putet baptizatos ab hæreticis seruata forma Ecclesiæ non esse accipiendos, cum de iure contrarium sit uerum. cap. qui in qualibet. 1. q. 7. uel si credat eum, qui metu, & ui conditionali sit baptizatus non accepisse characterem, quod est contra c. maiores. §. propter. de baptism. certe ijs casibus irregularis est. d. c. 2. de apostat. Silu. in uerb. baptismus. 5. q. 3. & licet Archi. in cap. 1. dist. 68. dicat, solos scienter rebaptizantes fieri irregulares; tamen contrarium communius sentiendum est ex prædicta l. 1. cum gl. & Salic. quod apparet ex eo, quòd rebaptizatus ignorans semper est irregularis. d. c. qui bis: unde maiore ratione & is, qui rebaptizat, per rationem hic sequentem.

Illud enim sciendum est, quòd clausula illa, si non es baptizatus ego te baptizo, solet purgare periculum rebaptizationis; sed hoc uerum est in dubio, nam ista clausula non est adhibenda nisi qñ
5 est magnum dubium, an quis fuerit baptizatus, ut scripsit Silu. in tract. de strigimag. lib. 3. c. ult. in fi. Propterea sacerdos sciens puerum in necessitate fuisse baptizatum domi, si ille postea deferatur ad Ecclesiam, ut seruentur ritus solennes, non potest cum eadem clausula eum baptizare; quinimmo si hoc faciat, efficitur irregularis; ut expressim traditur in Catechismo nuper edito ad parochos iussu Pij V. in tract. de baptism. c. de fructibus baptism. in fin.

Eadem hæc irregularitas afficit eos, qui rebaptizanti ministrãt acolythi, subdiaconi, uel diaconi officio fungentes. d. c. 2. de apostat. & glo. d. l. 1. C. ne Sanct. Baptism. Qua ratione idem audeo dicere de compatribus scientibus, sunt enim
6 participes eius rebaptizationis, cum sint fideiussores. c. uos ante. de consec. dist. 4. quinimmo etsi ignorarint, sed postea ratum habuerint; nam etiam efficiuntur irregulares, sicut ipse rebaptizans per facti ignorantiam, ratum habens. Silu. in uerb. irregularitas. q. 4. Idẽ si coacti fuerint de fonte leuare isti patrini, per coactionem non præcisam, sed conditionalem; nam hæc coactio sicut non excusat rebaptizatum, aut rebaptizantem, ita nec eos ut supradiximus. Horum autem omnium dispensatio solius Papæ est, qui uix illos dispensabit, ut religionem ingrediantur. dicto cap. 2. de apost. Tabien. in uerb. dispensatio. nume. decimotertio. uersic. 14.

De iterationibus sacramentorum.

CAP. XV.

1 *Chrismatis iteratio inducit irregularitatem, etiam in ignorante.*
2 *Chrismatis, & baptismatis ratio par est, in iteratione.*
Episcopi consecratio iterata, reddit eum irregularem.
3 *Ecclesiæ iterata consecratio, inducit irregularitatem.*
Ecclesia multis casibus debet reconsecrari.
Calicis consecratio iterata, inducit irregularitatem.
Vnctionis extremæ iteratio, eadem infirmitate continua fieri non debet.
4 *Eucharistia consecrata, non potest reconsecrari.*
5 *Sacerdos si deficiat dicendo uerba consecrationis, alius sacerdos quid facere debeat.*
6 *Missæ duæ ab eodem una die dici non possunt, nisi die natalis Domini, & alijs quibusdam necessitatibus.*
Matrimonia simul multiplicãs irregularis est & infamis.
Nuptiarum benedictio, non iteratur.
Monialis consecratio, iterari non potest.
7 *Monialis consecratione gratia accipitur.*
Imperatoris, & Regis consecratio non iteranda.
8 *Vestium consecratio non iteranda.*

Benedi-

Benedictiones rerum non ſunt iteranda.
Ordinis iteratio magnam inducit irregularitatem, etiam ignoranti indiſpenſabilem, & idẽ in minoribus ordinibus.
Iterationes praiudicant & facienti, & patienti.
Iteratio non imprimit nouum characterem.

QVemadmodum proximo ſuperiore capite iterationem baptiſmatis pertractauimus, ita hoc loco cõgruum eſt, de reliquis ſacrorum iterationibus fuſius explicare: Atq; primum de chriſmatis confirmatione agendo quia ſacramentum eſt, & characterem imprimit, maximã accipit iniuriam, ſi iteretur; unde in pœnam canones ſtatuunt, ut qui ſcienter repetunt, cogantur ingredi religionem pœnitentiæ cauſa. c. dictum. & c. de homine. de conſecr. diſt. 5. Sed etſi ignorans qui bis cõfirma-
1 tus ſit, irregularis efficitur; ut expreſſim tradit Archiep. Flor. lib. de cenſ. & irregul. c. centeſimo, §. iterata ſuſceptio. Tab. in uerb. diſpenſatio. num. 13. uerſic. 14.
2 par enim ratio eſt, & baptiſmi, & chriſmatis. c. dictũ. de conſec. diſt. 5. & 1. q. 1. c. quod quidam. ubi ſacramenta iſta imprimentia characterem pari iure cenſentur: Nec obſtat ſi dicatur non apparere ibi ea parificari quoad pœnam irregularitatis: nam reſpõdemus quòd in d. c. dictum, iuncta gloſſa, expreſſe parificãtur, etiam quoad hanc pœnam irregularitatis, ſic enim ibi ſe habent uerba textus & gloſſæ, quia bis, uel ter, uel amplius baptizatos, aut confirmatos, non ſæculo, ſed ſoli Deo ſub habitu regulari, uel clericali religioſiſſime famulari decretum eſt: quem clericalem habitum glo. intelligit ſub clauſura in pœnam. Vnde apertũ fit, ſi clericari uelit inter reliquos clericos & in omnibus ordinibus oportere eum diſpenſari ob aliquam neceſſitatẽ Eccleſiæ: Et quamquã nonnulli uiri egregij uideãtur ab irregularitate defendere iſtos bis confirmatos, cuiuſmodi Sotus, Card. Aræcœli, ac Fuſcus Epiſcopus Sarnenſis, nihilominus communior eſt noſtra inter canoniſtas ſententia, pręſertim apud eos, quos citat Couarruuias, quorum ſanè maior eſt auctoritas cum gloſſa prædicta, cuius eſt tutior ſententia, præſertim quia in iure patet, quòd quotieſcumque quis prohibetur clericari aliquo in ordine, cenſetur irregularis, c. quoniam. diſt. 47. & diſt. 48. c. quoniã.

Eadem etiam ratione ſi Epiſcopi conſecratio iterata ſit, reddit ipſum irregularem; ut nec aſcendat, nec ſuſceptos ordines adminiſtret, propter geminatam unctionem, & manus impoſitionem. ca. ſaluberrimum. 1. q. 7. & arg. d. c. dictum. & 1. q. 1. c. quod quidam. & ideo ſi huiuſmodi Epiſcopi promoueantur ad Archiepiſcopatum, Patriarchatum, uel Cardinalatum, diſpenſationem à Pontifice id ſciente obtinuiſſe uidebuntur; at ſi proponantur eligendi etiam ad Summum Pontificatum, erit illis hoc impedimentum canonicum ex d. c. ſaluberrimum. in fin. ad quod facit quicquid infra dicemus de iteratione ordinis: idem iuris eſt in conſecratione Eccleſiæ, uel altaris; nã
3 quo ad hãc iterationem baptiſmo comparatur, Ideo eadem cẽſura imminet iteranti eam. c. Eccleſijs. diſt. 68. de conſecr. d. 1. c. Eccleſijs. & de conſecr. diſt. 4. c. placuit. de infantibus. multis exceptis caſib. puta poſt pollutionem ex fuſione ſanguinis, ſi diruta ſit, ſi dubium fuerit eam cõſecratam fuiſſe, & alijs cauſis ſimilibus, c. ſolennitates. de conſec. diſt. 1. & c. Eccleſiæ, uel altaria, ubi glo. & c. ſi motum. ubi etiam glo. ead. diſt. 1. habent enim plurimum ſymbolum conſecrationes hominum, & eccleſiarum. probat Ricard. in

4.sent.dist.5.q.1.uers.item sicut.& uers. Ad quartũ. Ideoque quia calicis unctio maxime mysteriosa est, putarim si quis iterarit eam scienter,eandem censuram incurrere; qñquidẽ eius unctio connumeratur inter unctiones altarium,& dedicationes templorum.de sacr.unct.c.1. §.ult. Idem forte erit in eo qui durante eadem infirmitate breui, & continua iterarit extremæ unctionis sacramentum, quod eo casu iterari non potest. S.Tho. 4.dist.23.q.2.artic.3. in nouiss.script.licet aliàs, idest infirmitate renouata, uel mutata, iterari possit hoc sacramentum quia characterem nõ imprimit S. Tho. contra gentes.lib.4.c.73.

Propterea tametsi Eucharistia sit etiã quotidie iterabilis,& quotidie conficiatur, tamen si una eademque hostia iam consecrata sit,alia consecratio super eadem fieri non potest,sine magno sacrilegio ex contemptu,superstitione, uel negligẽtia;nam sicut incurrit mortale peccatũ in re tanti mysterij, ita uidetur auferenda ipsius ordinis executio ei, qui hoc perpetrauit, donec peracta pœnitẽtia Episcopus dispenset; non enim sine causa Theologi consulunt ei, qui obliuiscitur se consecrasse,ut utatur illis conditionalibus uerbis (si non sit consecrata) quinimmo si iam sit cœpta cõsecratio; & interim morbo corripiatur cõsecrãs, non potest sacerdos, qui uult succedere ad perficienda mysteria pro eo,supplere consecrationi cœptæ, ne contingat aliquid iterari;sed potius debet aliam speciem consecrare, ut scribit Alb.in lib.de missa,quem refert ac probat Silu.ĩ uerb. Eucharistia.2.uers.octauo quæritur;multo minus si sit perfecte consecrata,potest consecrationis uerba super ea proferre. Et ideo illa hostia super qua aliqua pars uerborum cõsecrationis prolata erat reseruanda est inter reliquias,ut scribit Innoc.in c.presbyter.de sacram.non iter. Vel(quod uidetur melius) sumi poterit post sumptas utrasque species ex sententia Archiep.Flo.ut scribit Silu.in d.uersic.8.Vnde cum tanta cura sit adhibenda circa hæc,conijcere possumus canonicam censuram incurrere eum,qui iterationẽ circa hæc,fecerit;nam uidemus etiam eadem die unum Sacerdotẽ missas duas, uel consecrationes duas efficere licite non posse.cap.sufficit.de consec. dist.1.& de celebr.miss.c.te referente,& c.consuluisti.ubi Abb. nam punitur extraordinaria pœna. Diaz in praxi Canonicã c.30.unde iure inter canonica impedimenta connumerari debet,ob quæ exercere ordinem nõ licet: sed hoc limitatur nocte Natalis Domini,qua die tres celebrari possunt.c.nocte.de consec.dist. 1.& alijs quibusdam casibus, in quibus ipsa necessitas dispensare uidetur,ut tradit Silu.in uerb.Missa.q.7.

Iteratio quoque matrimonij reddit irregularẽ,ut diximus, cum de bigamis ageremus,s.si successiue iteratum fuerit, quod si cum duabus simul uiuentibus, quis etiam per ignorantiam iuris matrimonium iterando contraxerit, infamis efficitur, & alijs pœnis punitur c.nuper. de bigam.ubi etiam bigamus iudicatur, & cõsequenter uere irregularis:Propterea etiam secundarum nuptiarum benedictio non cõceditur.cap.uir autem. de secun.nupt.quinimmo sacerdos eam benedictionem in secundis nuptijs faciẽs, quasi ob eam iterationem suspenditur, c.1.de secun.nup.& eius rei dispensatio soli Papæ competere potest,ex sententia Host.d.c.1.ut refert Diaz in praxi cano. cap.68.

Hæc autem etiam ad iterationem cõsecrationis monialiũ pertinere possunt: nam

nam qui uirginem sacro uelo ordinationis, uel cõsecrationis consecrarit, per illam iterationem irregularis uidetur; nā etsi consecrationis uelum, non sit sacramentum, est tamen sacramentale, & sine peccato mortali iterari nõ potest: fieret enim iniuria gratiæ quæ in ea per deuotionem accipitur S. Thom. 4. dist. 38. Pisanell. in uerb. uirginis consecratio. nec ulla imperfectio, uel uarietas est ponēda in istis consecrationib. S. Tho. d. dist. 38. & diximus supra cū de Monialium impedimentis ageremus lib. 1.

Quod etiam procedere putarim in unctione Regū, uel Imperatorum; quoniam illorum unctio maxima mysteria continet, ex doctrina Innocentij III. Pontificis: habetur tit. de sacr. unct. c. 1. §. unde in ueteri non enim sine iniuria, & cōtemptu, ea iteratio fieri uideretur.

Vestes quoq;, & reliqua sacerdotij paramenta, etiam si sine unctione, sed per
8 solam orationem, & aspersionem fiant, iterari non debent c. 2. de sacram. nõ iterand. quia non sine iniuria primæ, fieret secunda benedictio, siue in uestibus, siue in libris, atque alijs paramentis, siue benedictionib. candelarum, frugum, ac reliquarum rerum, ut nauis, domus, campanæ: nam non esse iterandas tradidit Pet. de Palud. 4. sent. dist. 23. quē probat Sil. in uerb. benedictio. uers. Sexto quæritur: cui rei aptissime consentire uidetur S. Aug. ad c. 3. Io. tract. 12. his uerbis; qcq̃d iterū fit, illusio est, quicquid iterū fit, lusus est. oēs. n. cōsecrationes irreiterabiles esse docuit, Cypr. lib. de ablutione pedū.

Oīum autē irregularitatū, quæ ex iteratione nascūtur ea maxima, ac pcipua
9 est post baptismū, q̃ fit in ordinis Ecclesiastici impressione: nā cū character imprimatur, iteratio maxime sacrilega est: Archid. in c. qui bis. de cōsec. dist. 4. c. qđ quidā. 1. q. 1. Tab. in uerb. irregularitas. 4. nu. 7. Nam quicquid superiore capite diximus in iteratione baptizātis, uel baptizati, oīno ad ordinem spectare potest, s. ut ignorantia iuris, uel facti non excuset, præsertim sequuta ratihabitione; nec uis conditionalis excusabit per illa eadē iura, quæ ibi citata sunt. Magna enim iniuria fit primę ordinationi, & inducit irregularitatem indispensabilem. Alber. in uerb. dispensatio. uers. decimus. idem Alber. in uerb. ordinatus penultimo. Solus uero Papa, & magna ex causa dispensaret, gl. in c. fi. de apostat. text. in c. saluberrimum. 1. q. 7. quo loco probatur nec promoueri eos posse, nec promotos exercere, ad exemplū baptismi propter iniuriam factam sacramento; quā multum considerat S. Tho. contra gentes lib. 4. c. 59. & 73. Propterea non solū procedent hæc in ipso sacerdotij charactere, uerum etiā in alijs sacris, s. Diaconatu, & Subdiaconatu, c. 1. & 3. de sacramē. non iteran. Propterea Vrbanus II. Papa clericū quēdam promotum ad subdiaconatū à Giberto Antipapa censuit non esse reordinādū, eo quod futura res fuisset pessimi exēpli, licet ab Antipapa perperā fuisset ordinatus. hæc Platin. in ipso Vrbano II. Idē quoq; putarim in ipsis minorib. pp eā potestatē, quę in illis accipitur & ideo nulla uariatio à ritu Ecclesię pmitti pōt, sine peccato mortali. arg. S. Th. 4. di. 38. Vnde, & in illis erit locus huic irregularitati d. c. qđ quidā 1. q. 1. ubi generalis phibitio est, de ordinib. reiterandis. In istis igit' oīb. reiterationib. eadē censura est eius, q iterat, & illius qui iterari in se uult, aut pcurat. Tab. in uerb. irregularitas, 4. n. 7. sed illud uerū est, q & si istę iterationes actu fiāt, tñ ipsi' characteris, uel potestatis iteratio nõ fit, qa manet prim' character & potestas, etiam si ille qui iterat

rat intendat ipsum characterem iterare, gl. & Arch. d. in c. presbyteri, dist 68. Fit enim sola extrinseca facti iteratio. Multa alia pulchra ad iterationem cõsecrationis colligi possunt ex Ricard. 4. sent. dist. 23. ult. q. quæ longum, & impertinens esset hic referre.

De diuisione Sacramentorum.

CAP. XVI.

1 *Diuidi sacramenta contingit tripliciter.*
Missam dicens in solo pane, uel solo uino, deponitur.
Vinum sine aqua in missa ponens deponitur.
2 *Missam dicens, si omittat consecrationem, etiã per meram negligentiam degradatur.*
Missam dicens, & consecrans, sed non sumens excommunicatus est.
3 *Episcopus unus, si manus imponat in ordine cõferendo; alter uero uerba proferat, nil actũ est.*
Vnitas diuisionem non recipit.
Confitens sua peccata uni sacerdoti non potest absolui ab altero, etiam si primus moriatur, subito casu.
Baptismus ab uno circa aquam, et ab altero circa uerba, nullus est.
4 *Missa quandoque à duobus perficitur, & quando id sit necesse.*
5 *Episcopo celebranti, & deficienti sacerdos succedit, & supplet, quoad sacerdotalia.*
6 *Episcopus unus missam, & alter consecrationes facere non possunt.*
7 *Episcopus consecrationem Ecclesiæ, & simplex sacerdos missam pro ea redicere, non possunt.*
8 *Sacramenta uno contextu fieri debent.*
9 *Ioannes Alexandrinus interrupta missa, sequebatur plebem egredientem.*
10 *Ordines minores conferuntur, quoad uerba ab Episcopo, quoad signacula à sacerdote astante.*
11 *Missa dici potest ita, quod intra Ecclesiam sit Sacerdos: Diaconus, uel subdiaconus extra, uel contra.*
12 *Missa dici non potest ita, quod in uno altari cõsecretur corpus, & in altero sanguis.*

POst sacramẽtorum iterationes, succedunt ex ordine, ut diuisiones quoq; pertractemus: triplex est sacramentorum diuisio una ipsius mysterij, seu sacrificij, utputa si quis panem tãtum, uel uinũ tantum, in altari offerat; nã immane sacrilegium committit, & imminet pœna, sacerdotij, uel ordinis depositio.
1 c. cum oẽ in uers. fi. de cõsec. dist. 2. istæ etenim oblationes iungendæ sunt, non autem separandæ, ut ibi, & c. non oportet, &c. in sacramento ead. dist. Idẽ quoq; erit in eo, qui uinum sine aqua offert: c. fin de celebrat. miss. ubi Abb. hic enim deponitur ab officio, & beneficio. Et licet Richard. ĩ 4. dist. 13. dicat hũc nõ effici irregularẽ, tamen est tam grande impedimentum canonicum, ut proximus sit irregularitati, & delinquẽs ad arbitrium iudicis ab executione ordinum suspendetur, & a suscipiendis arcebitur, propter sacrilegij crimen, & summam hæresis suspicionem, arg. Cõci. Trid. sess. 22 c. 7. Nam illa fuit Armeniorũ hæresis, quã damnauit VI. synodus. cap. 32.

Idem diuisionis genus est, si in celebratione missarum quis omittat consecrationem, siue sciens, & malitiose, siue ne
2 gligenter: nam tãtum crimen depositione, & degradatione punitur; Idem & in eo, qui consecrat, sed nõ sumit; nam ipso iure fit excommunicatus ex Concil. Toletan. XII c. 5. est enim reus dominici corporis, qui non perficit, uel qui non sumit, d. c. 5. habetur c. relatũ de consec. dist. 2. Diaz in praxi Canon. c. 38.

Secundum diuisionis genus est circa psonas, s. si ministerium, quod ad unius tantum personæ opus spectat, partiatur cum alio; exemplum est si cæcus Eps pro-
3 mouẽdo aliquẽ ad sacerdotium manus imponat, alter uero suppleat uerbis, om

nes

nes etenim isti sacerdotio deponuntur, c.quorundam.dist.23.Ratio est, quia sacramenta sunt unitatis. de consec.dist.2. c.quia passus.unitas uero diuisionē non recipit.c.loquitur.24.q.1.gl.in d.c.quorundam Propterea si unus sacerdos confessionem audierit,alter absoluere confitentem non poterit, ne sacramentum diuidatur ex parte personarū: quinimmo si primus sacerdos audiens subito casu ante absolutionem moriatur,alter sacerdos succedere nō pōt, quoad absolutionē tantum,& ideo absoluere nō poterit; quia confitens subiecit se claub. prioris sacerdotis morientis: & ideo non repetita confessione non ualeret absolutio secundi,etiam si uterque sacerdos esset ꝓprius cōfessor, ita scripsit Veruec. quem sequitur Silu. in uerb. Confessor. 3.q.4. Aliud exemplum,est si quis manib.mutilatis uerba ꝓferat,alter uero baptizet; nam eo casu tam grande facinus cōmittitur,ut nec ullus character imprimat. S. Thom.3.q.67.art.6. Caietan. ibi in suo commentario.

Potest tamen aliquo casu contingere, ut hæc personarum diuisio sit sine sacrilegio; finge eum, qui ordinat, uel bapti-
4 zat,aut missam dicit corripi aliquo repētino morbo,uel casu:certe alius, qui succedet ei,& perficiet omnia, quæ desunt, piè aget,& laudem non crimen incurrit, gl.& tex.in c.nihil. & c.illud.7.q.1.qui canones sunt ex Conc.Tolet.VII.c.1.& Toletan.XI.c.13.& seq. Quod tamē ꝓcedit,quando casus occurrit post consecrationem peractam: alioqui si ante consecrationem,non est necesse,ut aliàs prosequatur missam iam cœptam, ut docet S.Thom.3.q.83.Silu.in uerb. Eucharistia 2.q.8.Sed finge quòd sacerdos per summam deuotionem uelit missam ꝑficere,& consecrare (quod potest. S.Tho. ibid.)ipsa hostia postea consecrata poterit diuidi inter illum, qui morbo correptus est, si sit dispositus,& illum qui ꝓsequitur missam, ut scripsit Sacerdotale Romanum in tit. de defectibus missę.c.48.Silu.in d.q.8.ubi latius de hac re: qđ si contingat sacerdotem non adesse, qui missam cœptam perficere possit, sacrificiū ipsum sic imperfectum dimitti potest.Hug.in d.c.nihil.& altera die, uel cū primum alterius sacerdotis copia haberi poterit,fiet sacramentorum sumptio, presertim calicis,qui seruari non potest: propterea si Ep̄s celebrans ceciderit correptus morbo: simplex sacerdos poterit
5 missā supplere.gl.in d.c.nihil. & gl.in c.ult. de consecr.dist. 2.quoniam in cōsecratione corporis, & sanguinis Christi, nil plus habet Ep̄s,quàm sacerdos:unde non tamquam Ep̄o supplet, sed tamquā sacerdoti: Ideo si in illa missa Episcopi agerentur aliqua Pontificalia, ut puta ordinum collatio, consecratio Ecclesiæ, uel altaris,& similia, hic simplex sacerdos non posset circa hæc supplere. text. & glo.in d.c.quorundam glo.in d.c.ult. de consecr.dist.2.Hug.in d.c nihil. Tab. in uerb.ordo.2.num.5.uersic.quę sunt illa.Silu.in uersic.ordo.2.in fi. Tabien. in uerb.Missa.num.29.glo.in c.quod sicut. in gl.magna.de elect.

Ad idem diuisionis impedimentum spectat aliud exemplum,si Ep̄s unus mis-
6 sam dicat,alter uero consecrationem sacerdotalem,uel altaris, uel Ecclesiæ, aut etiam Ep̄i faciat,aut Chrismata, & olea sancta:nam cum hæc ab eo ipso,qui missam dicit sint perficienda, erit graue sacrilegium aliter faciendo, gl.& tex.in d.c.ꝙ sicut.in uerb.diuidatur. de elect. ꝓpterea si sacerdos simplex missam cātet, Episcopus uero Ecclesiæ consecrationē faciat, committunt graue sacrilegium.c.

omnes basilicæ,& ibi gl.de cōsec.dist.1.
nisi forsan tantus fuisset Episcopi labor
in consecrando, ut se impotētem sentiat
ad missam dicendam. Ideo Pontificale
Romanum in ultima rubrica de cōsecr.
Eccles.uel altar.ad arbitrium ipsius Epi
uidetur remittere,uelit, an non missam
ipse dicere.

Tertium diuisionis genus est circa sa
cramenta,quoad tempus;nam quicquid
7 ad sacramenta, uel sacramentalia perti-
net, uno contextu perfici debet,gl.in d.
c.quod sicut.in uerb.diuidatur.& text.in
c.nullus Episcopus.de consecr.distinc.1.
Ideoq; si pro parte fiat & ꝓ parte omit-
tatur transeundo ad actus extraneos,cō-
mittitur grāde sacrilegium, & imminet
excommunicationis pœna.c.nihil.4.q.1.
nisi aliquis casus supueniens det causam
eiusmodi;quia erit locus excusationi, ut
diximus in ꝓxima antecedenti quęstio-
ne,per d.c.nihil,& c.illud.Posset aliquan
do charitate,& spiritu Dei missa interrū-
pi,cuiusmodi scribitur de Ioāne Patriar
cha Alexandrino, qui cū dicto Euange-
lio statim populus tēplo egrederetur nu
gis uacando,ipse quoque exijt,& eos stul
titiæ, & impietatis redarguit, refert ex
Leōtio, & Sophronio Osius Episcopus,
& Card. Varmien.in cōf.tit.de ceremo.
sumptis à tempore.c.91.quod etiam re-
fert Marul.lib.2.

Ex ijs igitur concluditur,nullum ge-
nus diuisionis fieri posse, neque circa sa-
cramentum ipsum,neq; circa personas,
neque circa tempus; quod si contra fiat
imminēt pœnæ prędictæ, ut tradit Spec.
in suo Aureo repertorio, in Rub. casus
totius iuris, in quibus aliquis est ipso iu
re suspensus. uers.penult. quæ suspensio
est intelligenda ne communicare possit
in corpore,& sanguine Christi,quod so-
nat in excommunicationem d.c.nullus
Episcopus.de consec.dist.1.

Vnus tamen casus est, in quo diuisio
personarum admitti potest in ordinib.
cōferendis;nam si minores ordines con
10 ferat Episcopus, ipse quidem formalia
uerba profert ex suo officio,at Archidia
conus, uel quilibet alius minister sacer-
dos signacula substantialia tribuere po-
test,ut puta ampullas,librum,superpelli
cium, ei qui ipsos ordines suscipit;cum
tamen tota substantia ordinum,sit in ip-
sa signaculorum traditione;quæ diuisio,
ut scilicet Episcopus proferat uerba,&
alter tribuat signacula,specialis est in ip-
sis minoribus ordinib.c.acolythus.dis.
23.S.Thom.4.dist.25.q.1.art.1.Silu.in
uerb.ordo.2.q.5.& contrarium est in sa
cris ordinibus,ut ibid.

Loci uero diuisio non impedit, quin
idem sacramentum sit, utputa sacerdos
in Ecclesia celebrat, Diaconus, uel Sub-
diaconus ministrant extra Ecclesiā, uel
ècontra, nam officium unū est. Archie.
Flor.de Cens.& irregul.cap.87. esset ta-
men magnum sacrilegium. si idem pre-
sbyter in uno altari consecraret corpus,
& in alio sanguinē: qa significaret duas
12 personas in Christo,quod est hæreticū,
Silu.in uerb.altare uers.tertio.

*De irregularitatibus, quæ à Censuris Eccle-
siasticis proficiscuntur.
Et primo.
De suspectis de crimine.*

CAP. XVII.

1 *Suspectus de fide est irregularis.*
2 *Suspectus de fide quis sit pluribus modis,ut hic.*
3 *Tutor,uel curator suspectus remouetur.*
4 *Iudici suspecto causa non delegantur.*
5 *Procurator propter solam suspicionem, reuoca-
ri potest.*
6 *Suspicio qua sufficiat ad faciendum de fide
suspectum.*

7 Suspi-

7 *Suspicio inanis non debet lædere famam hominum.*
Suspiciones aliæ beneuolæ, aliæ maleuolæ.
Suspicionem de fide inducit; qui per annum in excommunicatione perstiterit, qui annum in contumacia perdurat, qui quotannis cõmunionem non suscipit.
8 *Suspectus de quocumque enormi delicto, promoueri non debet.*
Suspecto de crimine, nec dimissorias litteras concessit S. Augu.
Denunciatus, denunciatione pendente; promoueri non debet.
Accusatus accusatione pendente, promoueri nõ debet.
Triumphare non potuit L. Lucullus ex uictoria; quia pendebat accusatio contra eum.
9 *Exceptio criminis, impedit promouẽdum; donec super excepto crimine cognoscatur*
Episcopus accusatus solo trimestri differre debet suam promotionem, in alijs uero annus expectandus.
10 *Accusatione, uel inquisitione pendente, unusquisque suos ordines exercere permittitur, donec prohibeatur.*
Iudex in delictis scandalosis; potest ab initio processus, inquisitum suspendere.
Dispensatio cum accusatis, uel inquisitis est Papalis.
Dispensationi opponere se non potest tertius ne concedatur

HActenus ptractata sunt ea impedimenta, quæ ex uarijs causis homini poterant contingere circa baptismi, & aliorũ sacramentorum defectus; nunc ordo exposcit, ut nonnulla de censuris subijciamus, quarum multa sunt genera; quędã enim sunt ante iudicium, quædam post
1 iudicium: unde de ijs omnibus agentes ordine procedemus; primumque à suspectis personis incipiendum est; nã pluribus modis, quis sit de fide suspectus; quos plene tradit Iudicial. Inquisit. in
2 uerb. suspicio, s. qui renuit abiurare, infamatus de hæresi, fautor, receptator, falsum dicens testimonium pro hæretico, eripiens reum de manib. inquisitoris parentelam faciens, uel confœderationem cum hæretico; scribens, uel recitans in damnum officij inquisitionis, fugiẽs ad hæreticos, mutuans pecuniam hæretico, clericus in sacris publice uxorem ducẽs, & alij plures, ut ibid.

Suspectus igitur de fide, aliquo ex prędictis modis posset quidem, ut hæreticus censurari. tamen quia de hæreticis proprio capite tractabimus, infra libro posteriore, hoc loco quasi de alio quodã irregularitatis genere tractamus, diuerso ab ijs, qui uere hæretici esse conuincuntur: si quis igitur de fide suspectus sit, irregularis est, & promoueri nõ potest, expressim habetur in c. infames 6. q. 1. in fi. & clarius dist. 30. c. ult. Videmus etenim suspectos tutores, & curatores remoueri
3 à tutela, & cura. ff. de suspect. tut. & C. eo. tit. Iudicibus quoque suspectis causæ nõ delegantur, c. causam. 2. de off. delegat. & de excep. c. cum inter priorem. & ꝓpter
4 solam suspicionem, procurator tam ante, quam post litem contestatam reuocari potest c. ex parte. 3. de rescrip. quanto igitur magis sacramentum ordinis, non
5 est committendũ in tutelam, curam, iudicium, uel procurationem eius, qui sit de fide suspectus.

Suspicio aũt illa accipienda est, qñ quis diffamatus est, aut testimonia sunt cõtra eũ imperfecta, aut signa, inditiave,
6 quæ ad canonicam purgationẽ sufficiãt. c. presbyter. 2. q. 5. de qua re scribit Diaz in praxi canon. c. 140. alioqui inanis suspicio, non est temere concipienda, ne hoĩum fama lædatur sine causa, c. multi. 2. q. 1. & c. accusatio. 2. q. 7. suspicio enim inanis est, qualẽ describit Arnobius contra gentes lib. 2. dicens: quid est autẽ suspicio, nisi opinatio rerum incerta, & in nil expositum iaculatio mentis illata? ergo qui suspicatur non tenet, nec in lumine positus cognitionis incedit.

7 Sunt etiam beniuolæ ſuſpiciones, & maliuolæ, ut ſcribit Io. Chryſoſt. ī homil. de ſancta Suſanna: Sunt autem legitimæ ſuſpiciones, ſi quis per annum in excommunicatione perſtiterit, Concil. Triden. ſeſſ. 25. c. 3. ſed & ſi quis per annum perſeuerarit in contumacia, quando de fide citatus non comparuit, ſuſpectus eſt. ca. cum contumacia, de hæretic. lib. 6. Idem erit, ſi quis quotannis ſacram communionem non acceperit, auth. de priuileg. dot. hæret. circa med. idem ſi quis cum excommunicatis familiariter conuerſetur, ſi libros prohibitos legat, uel teneat, omnibus enim iſtis caſibus, & alijs ſupradictis per ſuſpicionem læditur opinio; & ideo hi non ſunt ad ordines admittendi, niſi poſtquam ſuſpicionem expurgauerint. Quod non ſolum procedit in ſuſpicione de fide, uerū etiam in omni ſuſpicione alterius generis enormiū delictorum; ut puta inceſtus. c. notificamus, 35. q. 6. quod expreſſe cōſtat apud S. Aug. Epiſt. 137. ad clerum. Hipon. uer. cum enim iſta me cauſa; nam cum quidam ſubditus illius ab eo clericatum poſtulaſſet, de quo S. Auguſtinus ſuſpicabatur quòd eſſet impudicus, nec eū uoluit ordinare, nec dimiſſorias illi concedere, refert Lipom. uit. S. tom. 2. in uita S. Felicis: Ideo bene concludimus, quòd non propter quamlibet ſuſpicionem quis eſt citandus, uel cenſurandus, quia debet talis ſuſpicio eſſe probabilis, alioqui eſt repellenda. Iudic. Inquiſit. in uerb. citatus. num. 12. nam triplex eſt ſuſpicio, uidelicet temeraria, probabilis, & uiolenta, ut ſcribit de ſententia canoniſtarum. Silu. de ſtrigimag. lib. 3. c. 4. paulo poſt prin. & fuſius Iudic. Inquiſit. ī uerb. ſuſpicio.

Hinc fit quòd ſi quis denūtiatus fuerit iudici, ut crimino ſus in illo delictorū genere, quæ depoſitionem inducunt, interim promoueri non pōt, dum cauſæ cognitio pendet, cap. omnipotens. de accuſat. ubi gl. Specul. tit. de diſpenſ. §. iuxta. uerſ. item denunciatus. nā ex quo grauata eſt eius opinio, & forſan damnari poſſet, imprudentis eſt admittere hunc ad ordines, qui ordinatus poſtea poſſet p condemnationem deponi, argu. c. tantis, diſt. 81. Idem erit in inquiſito; nam dū pendet inquiſitio in eo delicto. cui imminet depoſitionis pœna, uel quęuis irregularitas, interim promoueri nō debet, gl. in d. c. omnipotens. & in d. c. tantis.

Accuſatus quoque accuſatione pendente, non debet promoueri d. c. tantis, gl. in d. c. omnipotens. Specul. in d. §. iuxta. uerſic. Item accuſatus. Videmus enim hoc ſeruatum fuiſſe etiam apud ethnicos; nam inter cætera triumphandi legitima impedimenta, etiam illud fuerat, ſ. ut pendente accuſatione triumphare nō liceret: qđ contigit L. Lucullo, q deuictis potentiſſimis Regib. Mitridate, & Tigrane, nō niſi poſt triennium triumphauit iā remiſſa cauſa, ut narrat Paul. Manut. in additamentis ſuis ad dictionarium, in uerb. triumphus. Hoc tamen intelligendum eſt in eo, qui deliquit poſt baptiſmum, & de quo conſtat pęnitentiam nō egiſſe: alioqui ſi eum pœnituiſſe, & ſatiſfeciſſe conſtiterit, non prohibebitur promoueri, etiam accuſatione pēdēte. Hug. & poſt eum gl. diſt. 49. in princ. & eſt ratio, quia is, qui pœnitentiam egit, nō eſt amplius in uitio, uel delicto, merito ſola accuſatio non debet eum ab ordinibus excludere. c. clericus. diſt. 46. Sed & ille,
9 qui nec inquiritur, nec accuſatur, ſed ei in modum exceptionis, tale crimen obijcitur, promoueri non debet, donec ſuper exceptione fuerit plene diſcuſſum. c. ſi forte. de elect. lib. 6. ubi uidēdus eſt Spe. in commentario ſuper conſtitutionibus

Greg.

Gregor.X.in Concil.Lugdun.quem nos nup edidimus:intelligendo de exceptione criminis inducentis depositionem.

Illud tamen animaduertendum est, hoc genus impedimenti, uel irregularitatis temporale esse: nam aliquando statim res discutitur, unde statim uel admittitur, uel reijcitur, qui promoueri uult, ut probatur d.c. si forte.& ibi Specu. Aliquando trimestre expectatur, ut in Episcopis; nam quia uertitur maius periculum in illis eligendis, uel reijciendis, nõ est æquum, ut diu causa pẽdeat. Ideo trimestre expectãdum est, infra quod si denunciatio, inquisitio, uel accusatio non expediatur, poterit promoueri, auth. de sanctiss. Episc. §. 4. tradit gl. in d.c. tantis. dist. 81. in alijs uero ordinibus Episcopo inferioribus, in quibus non uertitur tã grande periculum, annus expectatur, infra quem si denunciatio, inquisitio, accusatio uel exceptio non expediatur, poterit permitti, ut promoueri possit. gl. in d. c. tantis. citat. ff. de muner. & hon. l. reus. idem gl. in d.c. omnipotens. de accus. & de his latius per Lancell. de attentatis p. 2. cap. 5.

Hæc autem procedunt in promouendis, at in promotis secus est, poterunt. n. 10 exercere ordines suos accusatione, uel exceptione pendente: non enim illis oberit, donec per iudicem ante, uel post sententiam interdicatur, quia hoc iure non reperitur ꝓhibitum: & ideo Episcopus suspectus, ĩquisitus, uel accusatus, potest ordines conferre, & alia põtificalia exercere, donec illi inhibitum non fuerit; nã iudex in delictis enormib. & scandalosis, potest infamatum ab initio suspẽdere, donec se purgauerit; arg. c. ex tuarum. de purg. Can. tradit Iudiciale Inquisit. in uerb. purgatio. §. 1. Dispensatio uero cũ illis qui promoueri non possunt pendente inquisitione uel accusatione à solo Papa obtinenda est. Spec. in tit. de accus. §. 1. Zab. in c. ult. de schism. Borgas. de dispẽsat. part. 3. conclus. 4. sub num. 13. quod uerum est si pendeat accusatio super delicto super quo solus Papa dispensat, secus si super illo Episcopus posset dispensare. Hæc autem dispensatio an impediri possit per contradictionem accusatoris, dicendum uidetur quòd in dispensationibus cõcedendis tertius se opponere non potest: quoniam nemini iuris beneficium est auferendum. ita concludit Borgas, de dispens. part. 6. tit. de adulter. num. 15. uidetur tamen Abb. aliter post alios sentire in c. fraternitati, de cler. excom. Et ideo dicendum, ꝙ tertius nõ potest se opponere ad impediendam dispẽsationem sponte petitã ab irregulari; sed qñ in iudicium deducta est per accusationem, uel exceptionem ipsa irregularitas, tunc nõ dispensatio, sed iustitia administranda est, quia iudicium fertur in inuitum: & hoc probatur ex dictis ꝑ Abb. in d.c. fraternitati. & per eundem in c. at si clerici, de iud. Ideo Domini de Rota declarauerunt dispensationem fuisse nullam obtentam per filium presbyteri ad ordines, pendente lite, non facta mentione litis, ut refert Lancell. de attent. p. 2. c. 4. in præfat. num. 640.

De executione ordinum contra præceptum Superioris.

CAP. XVIII.

1 *Mortaliter peccat, qui ordinatur contra præceptum superioris.*

2 *Præceptum quodlibet, de non administrando, hodie uim suspensionis habet.*

3 *Irregularis est quisquis promoueri uel promotus exercere prohibetur.*

Præcepto habenti excommunicationem contrauueniens fit irregularis.

4 *Praceptum additum ei, qui erat suspendendus, inducit irregularitatem contrauenienti.*
5 *Pracepto notorio, & manifesto contraueniens fit irregularis.*
Praceptum, quod non est simpliciter factum, ne quis administret, sed est qualificatum, non inducit irregularitatem.
6 *Episcopus potest cuilibet clerico non habenti beneficium, prohibere, ne promoueatur.*

Censuram proculdubio incurrit, quisquis contra superiorum prę cepta nititur; nam quia omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est; & qui ei resistit, Dei ordinationi resistit, & ipse sibi damnationem quærit:
1 S. Paul. ad Rom. capit. 13. propterea peccat mortaliter quisquis contra pręceptũ superioris, vel promouetur, vel promotus exercet: Nam & si Pisanel. in verb. irregularitas 2. vers. 1. dicat non nasci irregularitatem ex hac inobedientia: tamen hodie, cum omnis etiam extraiudicialis prohibitio, tanti momenti sit, vt nulla in contrarium concessa licentia, vel restitutio inconsulto superio e prohibente possit suffragari, Conc. Trident. sess. 14. cap. 1. de Ref. consequens videtur, vt quodammodo, ob contemptum inducat irregularitatem: potest probari per glos. & Abb. in cap. ex tenore literarum, de temp. ordin. & argum. d. 33. cap. habuisse, & argum. tex. & glos. in cap. vlt. de temp. ordin. quibus locis probatur Canonicum esse impedimẽtum, ne quis promoueatur, vel exerceat contra supe-
2 rioris præceptum: præsertim, quia irregularis dicitur quisquis promoueri, vel promotus exercere, quauis ratione licite non potest, vt diximus ab initio operis non tamen ex hoc surgit uera irregularitas, quæ egeat dispensatione Episcopali; nam per condignam pęnitentiam aufertur; per id quod dicit Pisanel. vbi supra.

Sed hæc vera sunt, si præceptum hoc nudum fuerit, & sine vlla pœna adiecta; at si anathematis pœna addita sit in pręcepto; contraueniens in susceptione or-
3 dinis, vel in executione fit irregularis c. 1. de eo qui furt. ord. susc. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta uers. Item promotus: Sil. in uerb. irregularitas q. 3. quo loco ait hunc à solo Papa dispensari posse: Quinimmo aliquando etiam nudum pręceptum sine pœna, de non administrando inducit irregularitatem; exemplo est si quis de iure sit ob aliquod commissum
4 suspendendus, idest nondum ipso iure suspensus; nam si ei fiat præceptum de non administrando intuitu talis delicti, de quo inquiritur, cõtraueniendo fit irregularis à solo Papa dispensandus: Specul. d. §. Iuxta vers. Item ordinatus à non suo Episcopo: quo loco dicit hunc esse stilum curiæ, & est ratio, quia cum non esset suspensus, sed suspendendus, pręceptum illud superioris tunc habet vicem suspensionis; merito ex contrauentione fit vere irregularis; maxime hodie argu. inspectis verbis d. cap. 1. Conc. Trident. Præterea si hoc nudum pręceptum fue-
5 rit factum notorie, & manifeste, illo casu contraueniens fieret adeo irregularis, quod sola pœnitentia non sufficeret; nã requireretur dispensatio saltim Episcopalis: Pisan. d. uerb, irregularitas vers. 1. & Supplem. in uerb. irregularitas 2. uers. Nam notorius.

Ad hoc autem, vt Anathematis, uel excommunicationis pœna reddat irregularem eum, qui contrauenit, requiritur, quod sit simpliciter factum de non promouendo, uel exequendo, ut locis prædictis: at si præceptum sit qualificatum, idest, ne promoueatur à certo Episcopo, uel in certa Ecclesia, uel ne administret in certo altari, uel capella, sub pęna excommunicationis, eo casu contra-

ueniens

ueniens prima vice est excommunicatus sed ob id solum non est uere irregularis, sed secunda vice cõtraueniens fit uere irregularis quia in illa censura excõicationis administrauit, scribit Archiep. Flor. quem refert ac probat Silu. in verb. irregularitas q. 13. vers. secundum: cuius ratio differentiæ, est q̃a primo casu ipse ordo est interdictus, sed isto secundo casu, ipse ordo nõ est interdictus, sed sola qualitas illa expressa, ideo nõ ita surgit irregularitas, sicut quando ipse simpliciter est interdictus: Et per hoc absoluitur quęstio: si Episcopus uisitans præcipit sacerdoti ignaro, ne dicat aliud genus missæ, quàm pro defunctis, aut de S. Maria, q̃a perfaciles sunt: ille autem contraueniat, dicens alias quoq; missas, non fit irregularis quia non abutitur ordine, sed qualitate quadam solummodo.

Quando autem Episcopus posit pręcipere homini idoneo, ne promoueri possit, distinguendum est; nam in Regularium superioribus sola uoluntas sufficit; quia ut lubet, illi possunt cuique monacho prohibere, ne promoueatur: Et idem in omni clerico, qui beneficij ratione non sit arctatus, nam Episcopus, vel superior eius ordinarius prohibere potest, ne promoueatur: cap. ad aures, de temp. ordin. quod si natura beneficij certum ordinem expostulat, tunc ẽt si promouẽdus sit in peccato mortali occulto Episcopus, uel quilibet superior ꝓhibere non poterit; secreto tamẽ monere debet, ne ordines suscipiat, cui monitioni nõ parendo, peccabit grauissime propter susceptionẽ ordinis in peccato mortali, cap. ex tenore; de temp. ord. sed ob id nũ fiet irregularis, sicut de ijs scribit Ray in 3. parte sum. Rub. de form. consecr. vers. Quid si clericus vult ꝓmoueri: Alber. in verb. ordinator in fin. vers. Pone, quod vtilitas.

De suspensorum irregularitate.

CAP. XIX.

1 *Suspensus administrans, statim fit irregularis.*
2 *Suspensus ab Episcopo potest ab ea absolui ab eodem sed non ab irregularitate; quam incurrit contraueniendo.*
Suspensus contraueniens in contemptum clauium, etiam post pœnitentiam nunquam dispensatur.
Episcopus conferens beneficia in contemptum clauium fit irregularis.
Suspensus, ut fiat irregularis sufficit generalis suspensio.
Suspensus ad tempus, contraueniens fiet irregularis.
3 *Suspensus ab vno ordine, est suspensus à superioribus.*
Episcopus suspensus à sacerdotio, nõ potest exercere Pontificalia.
Suspensus simpliciter, est ab omnibus ordinibus suspensus.
4 *Suspensus ab ingressu Ecclesia, celebrando ibi fit irregularis.*
Suspensus à minoribus contraueniens, fit irregularis.
Suspensus à certa functione ordinis, contraueniens fit irregularis.
5 *Episcopus suspensus à benedictione Pontificali, contraueniendo fit irregularis.*
Suspensus à benedictione nuptiarum, contraueniens fit irregularis.
Suspensus à facultate absoluendi ab excommunicatione, contraueniens fit irregularis.
6 *Episcopus suspensus à Pontificalibus, contraueniens fit irregularis.*
Irregularem se quisq; putare debet in dubio.
7 *Suspensus à diuinis, potest cum alijs in choro gregatim cantare.*
Suspensus à diuinis faciens principale officium chori, est irregularis.
8 *Appellans à suspensione non effugit irregularitatem si contraueniat.*
Suspenso ordine, suspensa sunt omnia, qua pendent ab illo.
9 *Suspensus manens in suspensione per annum, fit irregularis.*
10 *Suspenso beneficia conferri non possunt.*
Suspensus capere nõ potest fructus beneficij sui.
Beneficij collatio facta suspensio, ita est nulla, vt non conualidetur, si postea suspensio auferatur.

11 *Suspen-*

11 *Suſpenſionũ, aliã punitiua, aliã approbatiua.*

12 *Mulier ſuſpendere ſuos clericos ſubditos non poteſt, & reſoluitur talis ſuſpenſio in nudum præceptum.*

13 *Suſpenſio extraiudicialis hodie ligat.*

14 *Regularis ſuſpenſus, eſt etiam ſuſpenſus, quo ad adminiſtranda officia ſua circa alios regulares.*

Suſpenſio, vt inducat irregularitatem, debet eſſe certis verbis non dubijs, vel alternatiuis concepta.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus, nõ ſuſpenditur à Iuriſdictionalibus.

Suſpenſus à beneficio, nõ eſt ſuſpẽſus ab officio.

Suſpenſus à beneficio, celebrando ibi non fit irregularis.

15 *Suſpenſus ab officio, non poteſt iuriſdictionem exercere, nec eligere.*

Suſpenſus à confeſſionibus, celebrando miſſas non eſt irregularis.

16 *Suſpenſus à ſuſcipiendis Sacramentis, contrauenienſ non eſt irregularis.*

Suſpenſus cum his verbis, donec pœniteat, contraueniens non eſt irregularis.

Suſpenſus ſuſpenſione approbatiua, cõtraueniens fit irregularis.

17 *Suſpenſum ſe neſciens probabiliter, contraueniens non fit irregularis.*

Suſpenſio ob defectus corporis, contraueniendo non inducit irregularitatem.

18 *Suſpenſio à certo ordine, non includit inferiores illo.*

Epiſcopus ſuſpenſus ne conferat certum ordinem, non poteſt conferre ſuperiores illo.

Suſpenſus à temporalibus, contraueniens non fit irregularis.

Laici ſæpe ſuſpenduntur à proprijs officijs.

19 *Vicarius Epiſcopi ſuſpenſus à temporalibus, non fit irregularis contraueniendo.*

Suſpenſio tacita plus irregularitatem inducit quandoque, quàm ſuſpenſio expreſſa.

20 *Contemptus clauium inducit irregularitem, etiam in temporalibus.*

21 *Suſpenſus ab adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium, cantando ſolennes miſſas iure ſuo, eſt irregularis.*

22 *Suſpenſus à prædicatione, vel lectione quando fiat irregularis.*

Suſpenſio debet eſſe vera, & propria, vt inducat irregularitatem.

23 *Suſpenſio facta in confeſſione ſacramentali, contraueniendo non inducit irregularitatẽ.*

Suſpenſio iudicialis, & extraiudicialis hodie pares ſunt.

Suſpendendus adminiſtrando nõ fit irregularis.

24 *Suſpenſus quo ad ſe ex peccato mortali, celebrando non fit irregularis.*

25 *Irregularitas ex contrauentione ſuſpenſionis, regulariter à ſolo Papa diſpenſatur, ſed ſi ſit occulta, etiam ab Epiſcopo.*

26 *Suſpenſio canonis nunquam includit Epiſcopos; vel ſuperiores, niſi expreſſim de eis dicatur.*

Suſpenſionem caſus omnes, remiſſiue.

SVſpenſio canonica cenſura eſt,
qua quis aut lege, aut à Iudice prohibetur fungi auctoritate, vel facultate ad ſe pertinenti; vt puta ſacerdos ſuſpenſus dicitur, cui ſacerdotio ſuo fungi Canon, vel Iudex interdixerit; quæ ſuſpenſio tantę auctoritatis eſt tantumq; inducit Canonicum impedimentum; quòd ſi quis ipſa neglecta, vel
1 contempta velit adminiſtrare in officio ſuo, ſtatim irregularis eſt, à ſolo Papa diſpenſandus; etiam ſi ſuſpenſio emanarit ab Epiſcopo. Nam & ſi Epiſcopus poſſit auferre ſuſpenſionem, quam intulit,
2 non tamen auferre eam irregularitatem, quam quis incurrit adminiſtrando in ſuſpenſione Epiſcopali, vt aperte tradidit antiquus Clementinarum interpres Stephanus Troches prouincialis, in Clem. dudum, col. 4. verſ. Dominus tamen: de ſepult. quæ regula multas habet extenſiones, quas ordine ſubijcere operæpretium putamus.

Prima eſt, vt qui contrauenit ſuſpenſioni in contemptum clauium, non ſolum promoueri non valeat: verum etiam promotus exercere non poſſit, nec quidem poſt peractam pœnitentiam. 11. q. 3. capit. ſi quis Epiſcopus in Concilio: & de vit. & hon. cleric. capit. vt clericorum, §. ſi quis igitur: nam iſti indiſpenſabiles putantur.

Secunda extenſio: ſuſpenſio iſta reddit irregularem non ſolum eum, qui in cõtem-

tẽptum clauium contrauenit, circa ordines, verum etiam eum, qui cum sit suspẽsus à collatione sola beneficiorum; in cõtemptum clauium audeat beneficia conferre; nam fit irregularis. Specul. in tit. de disp. §. iuxta, vers. Quarto: de qua re fusius dicemus infra in 14. extensione;

Tertia extensio: vera est hæc regula, quòd suspensus contraueniendo fiat irregularis, non solum si specialiter, & nominatim sit suspensus, verum etiam si generaliter siue à canone, siue ab homine, Specul. d. §. iuxta. vers. sed quæro vtrum is: text. in cap. 1. de re iud. lib. 6. & cap. 1. de sent. excom. lib. 6. Specul. in d. §. iuxta vers. Item nota quòd suspensus.

Quarta extensio: vera est regula non solũ in suspensione perpetua, sed etiam in ea, quæ ad certum tempus imponitur, siue à canone, siue ab homine d. cap. 1. de re iud. lib. 6. & d. cap. 1. de sent. excom. lib. 6. Specul. d. §. iuxta. vers. ut autem in hac materia.

Quinta extensio: non solum suspensio ista reddit irregularem eum, qui contrauenit in eo ordine, à quo specifice suspẽsus est, uerum etiam si in alijs ordinibus illo superioribus; ut puta si quis sit su-
3 spensus ab executione subdiaconatus, uideatur etiam suspensus à diaconatu, & sacerdotio. l. qui indignus, ff. de senator. Host. in cap. dilectus, de temp. ord. refert Angelic. in uerb. suspensio, 3. circa med. Silu. in uerb. suspensio. q. 5. uers. si uero sit ab ordine: propterea Episcopus suspensus à solo sacerdotio, non poterit officio Pontificali fungi; Abb. in cap. ex literis, per illum tex. uers. ult. de excess. prælat.

Sexta extensio; suspensus simpliciter ab ordinibus conferendis, suscipiendis, uel administrandis, ab omnibus est suspensus, tam superioribus, quàm inferioribus, & contraueniens in quocumque ordine, fit irregularis. Angelic. in verb. suspensio. 3. Silu. in d. vers. Si uero sit ab ordine; Ita quòd si sacerdos ab ordinibus sit simpliciter suspensus, deseruiẽdo in solo acolythatu, fiet irregularis: Specul. d. §. iuxta. vers. quid si presbyter excommunicatus.

Septima extensio; si quis suspendatur à solo ingressu Eccles. & audeat in ea
4 celebrare diuina officia, fiet irregularis, ex sententia Gemin. in capit. is cui, de sentent. excom. lib. 6. Io. Andr. in addit. ad Specul. in d. §. iuxta, in verb. concedimus: citat Fed. de Senis cons. 120. & sequitur eandem sententiã Angelic. in dict. verb. suspensio. 3. vers. Quid si interdictus. Siluest. in verb. suspensio. quæst. 5. versic. si vero suspensio sit ab ingressu.

Octaua: hæc uera regula est, non solum in suspensione à maioribus ordinibus, uerum etiam in suspensione minorum; nam si Psalmista suspendatur, contraueniens fit irregularis, sicut, & cæteri omnes constituti in minoribus. Io. And. post Host. de cler. excom. min. capit. 2. Anchar. in d. capit. 1. §. caueant, de sent. excom. in 6. si enim ministrent in proprijs, utputa si in missa offerant Vrceolum, fiunt irregulares, Specul. d. §. iuxta versic. hoc etiam nota, quòd excommunicatus.

Nona; Tametsi ordo ipse non fuerit interdictus, sed aliquod officium ordini competens tibi fuerit per suspensionem prohibitus, contraueniendo efficeris irregularis, sentit Specul. in d. §. iuxta vers. Item nota quòd suspensus; & videtur ẽt sentire Silu. in d. q. 5. vers. si uero sit ab officio: Angelic. in verb. suspensio. 3. vers. aliquando suspenditur quis ab aliquo officio: exemplum est, si sacerdoti prohibi-

hibitio fiat ne aquam, ceras, fructus, ve-
stes benedicat, si contraueniat fit irregu-
ris ex sent. Calder. vt refert Armil. in
verb. interdictum. num. 63. & in uerb.
benedicere, num. 6. Specul. in d. §. iuxta
vers. quid de benedicente, per not. in c.
Aquam de consec. dist. 3. & per Io. And.
in d. cap. 1. §. caueant de sent. excom. in
6. & in cap. tanta, post Innoc. & Host. de
excess. prælat. Idem erit in Episcopo,
5 qui sit suspensus à benedictione ponti-
ficali; nam si in missa conuentuali, in
qua præsens Episcopus solenniter be-
nedicit, per illa uerba, sit nomen domi-
ni, &c, si sic suspensus hanc det benedi-
ctionem, fit irregularis, tex. & glos. in cap.
ministrare, 26. q. 6. tex. & glos. in cap. ec-
ce, dist. 95. expressim scripsit Nicolaus
Dionysij de Perusio scriptor, & eruditus,
& antiquus in d. §. caueant col. 2. de sent.
excom. in 6. Idem in omni alia solenni
benedictione, Armil. in uerb. interdictũ
num. 64. Idem erit si quis suspendatur à
benedictione nuptiarum; nam contra-
ueniens fiet irregularis, argum. de secun.
nupt. cap. 1. & cap. vlt. quòd expressit idẽ
Nicol. Eodem loco supra citato: Idem
erit si quis suspendatur à purificatione
mulierum post partum: Armil. d. nu. 64.
Idem erit in suspenso ne possit soléniter
absoluere ab excommunicatione; nam
si dicat Psalmum, & orationes cum sto-
la, & alijs de quibus, 11. q. 3. cap. debent,
in fin. sic faciẽdo fiet irregularis: Io. And.
post Innoc. in d. cap. fin. de excess. prælat.
Specul. in d. §. iuxta, uers. quid de absol-
uente.

Decima extensio: Regula ista proce- 7
dit non solum si Episcopus suspendatur
à diuinis ministerijs, uerum etiam si à so
lis pontificalibus; nam contraueniendo
fit irregularis: Argelic. in uerb. suspẽsio.
3. vers. aduerte; Gemin. in cap. 1. §. si quis
autem, de sent. excom. in 6. & in proemio
eiusdem lib. 6. vt refert Nicolaus prędi-
ctus in d. §. caueant, col. 3. qui addit ean-
dem fuisse sententiã Cald. in tract. de
Ecclesia. interd. in 2. membro, in quæst.
quæ incip. Sed si is: pro quibus illa est
ratio, quod Episcopalis potestas depen-
det à potestate characteris sacerdotalis;
vnde sicut proxime dicebamus, si quis
6 suspendatur non ab ordine, sed ab ijs,
quæ sine ordine exerceri non possunt,
contraueniendo fit irregularis, ita vide-
tur in suspenso à pontificalibus, cum ip-
sa exerceri sine sacerdotali ordine non
possint, ideo prohibitus chrismare, vel
calices consecrare, & similia, contraue-
niendo fit irregularis; Archiep. Flor. in
lib. de censur. & irregular. cap. 87. Ideo-
que licet nonnulli contrarium sentiant,
ea ratione, quod hic casus non sit à iure
expressus; tamen verius est posse dici ex-
pressum esse in iure sub illa regula, quod
suspensus ab illis officijs, quæ sine ordi-
ne exerceri non possunt, fit irregularis; &
præterea in dubio quilibet debet putare
se irregularem: Tabien. in verb. irregula-
ritas, num. 3. & diximus supra lib. 1. in
regulis generalibus reg. 7. alia tamen est
sententia Siluest. in verb. suspensio. q. 5.
vers. cum. autem.

Vndecima extensio: si sacerdos, cui
sint interdicta sola solennia officia can-
tauerit missam solennem, vel Euangeliũ,
vel Epistolam, posset dici irregularis ea-
dem ratione, qua proxime diximus: Nã
& illi, qui suspensi sunt à diuinis, possunt
quidem intrare chorum, legere, & can-
tare cũ alijs gregatim; nec propter id in-
currunt irregularitatem; quia hæc non
videntur ab eo solenniter agi, vt scripsit
Innoc. in cap. tanta, de excess prælat. At
si principale chori officium faciant, irre-
gularitatem incurrunt: Specul. in d. §.

iuxta verſ. Quid ſi officio diuino intereſt: Idem ſi dicant capitulum, vel orationem, vel Reſponſoria, aut lectiones, nã efficiuntur irregulares, cap. ſicut dignum §. clericos, de homicid. Gemin. in d. §. caueant, & ibid. Nicol. prædictus: qui addit idem eſſe, ſi non ipſe dicat ſupradicta ſolennia, ſed iubeat, & alijs ſua auctoritate diſtribuat; quia cum uideatur uelle ſuo officio fungi, iubendo fit irregularis: ideo nõ eſt abſurdum dicere quòd per ſolẽnis officij decantationem, à qua quis ſit ſuſpenſus, inducatur irregularitas, licet ſit ſententia dubitabilis iſta, cum neminẽ alium ita ſentire viderim: ideo remittenda iudicio alterius melius ſentientis:

Duodecima extenſio: iſta ſuſpenſio tantam efficaciam habet, quòd & ſi ab ea ſit appellatũ, forſan ex leui, & friuola cau-
8 ſa; & propterea à ſuſpendente reiecta fuerit appellatio, ſi appellans contraueniat ſuſpenſioni, efficitur irregularis; quia quoad ſpiritualia, non poteſt appellatio ſuſpendere pręcedens interdictum: Io. And. in d. cap. is cui, de ſent. excom. quẽ probat Silu. in verb. ſuſpenſio. q. 3. & ante eum ſcripſerant Bern. & Hoſt. in capit. paſtoralis, de appellat. ut refert Angelic. in verb. ſuſpenſio. 3. in fin.

Decimatertia: hæc procedunt non ſolum in ſuſpenſione ex aliquo canone particulari, uel generali, ſed etiam ſi ex ſolo facto naſcatur ſuſpenſio ſine canone; ut in fornicatore, qui nullam habet particularem ſuſpenſionem, nec à canone, nec ab homine: attamen ſi notorius ſit, efficitur ſuſpenſus ex generali quadam ſuſpẽſione ex ipſo facto: ita quod celebrando fiet irregularis, Innoc. Hoſt. & Io. Andr. in d. cap. 1. §. caueant, de ſent. excom. in 6. Innoc. in d. cap. fin. de exceſſ. prælat. & in cap. veſtra: de cohab. cler. & in cap. 1. de re iud. in 6. Specul. in d. §. iuxta, verſ. Item quando dicitur ſi ſuſpenſus, & ſcribit Silu. in uerb. concubinarius: q. quarta, circa fin.

Decimaquarta extenſio: Regula hæc procedet non ſolum ſi quis agat ea, quæ ſunt ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, ſed etiã ſi agat aliquid eorum officiorũ, quæ ordini ſunt annexa, namque incurrit irregularitatem; utputa ſi ſuſpenſus ab ordinibus ſuis, beneficiorum collationem faciat, fit irregularis: gloſ. in capit. tanta, in gloſ. magna, circa med. de exceſſ. prælat. Specul. in d. §. iuxta; uerſ. Quarto: quod procedit, ſiue ad tempus, ſiue perpetuo fuerit ſuſpenſus: ut not. Abb. in cap. cum bonę, de ætat. & qual. col. 3. ſemper enim unà cum ipſo ordine ſuſpenſo, ſuſpenduntur & omnia, quę pendent ab illo; Vnde exerceri non poſſunt ſine hac cenſura: gloſ. in cap. cum dilectus: de conſuet. in gloſ. magna;

Decimaquinta extenſio: ſuſpenſus aliquãdo fit irregularis, etiam ſi ſuſpenſioni non contraueniat, dũmodo ultra annum patiatur ſe in tali cenſura illaqueatum eſſe; nam ex hoc tempore fiet irregularis; uidelicet inhabilis ad beneficia iam quæſita, & eſt ineligibilis, nec eligere poteſt, ſicut dici conſueuit, de excommunicato perdurante per annũ; tradit Abb. poſt gloſ. in c. cum bonæ, de ætat. & qual. quod intelligo de ſuſpenſo ſimpliciter,
& indeterminate: tunc enim in culpa 9
eſſe uidetur, ſi annum labi permittat in hac cenſura; at ſi ſuſpenſio emanauerit cum determinato tempore, ideſt ſuſpenſus ſit per annum, uel biennium, eo caſu ſi obediat cenſuræ expectans, ut tempus labatur; non debet ex obedientia culpam ullam reportare;

Decimaſexta extenſio; non ſolum ſuſpenſio hæc impedit, ne exerceri poſſint ea,

ea, quæ sunt ordinis, vel ordini annexa, sed etiam reddit incapacem beneficio-
10 rum eum, qui suspensus sit: beneficia.n. conferri non possunt suspenso, glos.in c. tanta, de excess. prælat. glo. in d. cap. cum bone, de ætat. & qual. vbi Abb. 3. col. Sed nec fructus sui beneficij capere potest, à die morç petendæ absolutionis, videlicet post annum, ex sententia Vinc. Tancr. & Io. And. ibi: nec agere potest noïe ,pprio pro iuribus ipsius beneficij: habebit tamen modicam sustentationem ex eo, si non habeat vnde viuat: Abb. in cap. apostolicæ, de excep. Iud. Inquisit. in verb. suspensus: Imo nec literæ suæ imperrationis valent, nisi absoluatur ab ipsa suspensione; quandoquidem omnes collationes ei factæ, suspensione pendente, sunt nullæ; nec saluantur per solam absolutionem subsequentem: Abb. in d. cap. cum bonæ, col. 3. vers. Per prædicta: quod intelligendum est, de suspensione punitiua
11 alioqui si suspensio sit approbatiua, idest cum differtur tempus, ut ipsa persona approbetur ad beneficia; nam ea dilatio quodammodo est suspensio, Ideo ista dilatione pendente, si tempus non obseruetur, sed prius collationes ei fiant, non incurritur irregularitas, aut si incurritur per Episcopum dispensari poterit: Spec. in d. §. iuxta, vers. Item quando dicitur sis suspensus, in fin de qua re dicemus infra in declaratione sexta.

Decima septima extensio: Regula procedit nō solum in suspensione virorum, sed etiā in illis suspensionibus, quę ema-
12 nant à muliere iurisdictionem habente super clericos; nam licet suspendere mulier non possit clericos suos, sicut nec excommunicare, & propterea iure non uideatur irregularitas nasci contraueniendo tali suspensioni; ex sententia Abb. in cap. dilecta, de maior. & obed. attamen, quia ut supradiximus, ī tractatu de præceptis superiorum, videlicet hoc ipso lib. cap. 18. omnis notabilis inobediētia inducit pecatum mortale, certum est hanc mulieris suspensionem resolui in præceptum, de non administrando, ita quod etiam extraiudicialiter factum obligat, ne administrare possit: arg. Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. de reform. propterea legitimum, & canonicum impedimentū est, quod surgit ex suspensione, interdicto, vel excommunicatione mulieris, quoniam inducunt hæc obligationem abstinendi, licet non inducant ueram irregularitatem.

Decima octaua extensio: Tantum est huius suspensionis vinculum, quòd si qs à proprio prçlato, etiam extraiudicialiter fuerit suspensus: nullus tamen supe-
13 rior, ipso suspendēte inuito, potest ipsam suspensionem abolere, ex decreto Conc. Trident. sess. 14. cap. 1. de reform. vnde illud colligitur, quod suspensus ab ordinario suo, & si Metropolitanus, vel alius suspensionem aboleuerit inuito suspendente, nihilominus si suspensus contraueniat, fiet irregularis, quia illa abolitio ad nihil suffragari potest, d. capit. 1. Concil. Trident.

Decimanona extensio: si regularis qs fuerit suspensus non solum exercere nō potest iura sui ordinis, scilicet prædica-
14 tionis, confessionis, & aliorum sacramentorum, & non solum circa extraneas personas, sed nec intra suos regulares, gl. & ante eam Specul. per illum tex. in cap. 1. in verb. sepulturam, de relig. dom. arg. à contrario sensu.

Ista autem omnia, quæ de suspensione diximus multas limitationes, seu declarationes recipiūt, quas sigillatim subnectere congruum censuimus.

Prima declaratio est: quòd suspensio, ut red-

vt reddat irregularem eum, qui contrauenit; oportet quòd ſit certa, alioqui ſi ſit incerta, ambigua, vel alternatiua, vtputa ſuſpendimus te ab officio vel beneficio; Nam, & ſi contraueniat in utroq; nõ fit irregularis, gl. in c. quanto, de magis. vbi Abb. Sil. in verb. irregularitas. q. 13. uerſ. octauum: ſecus ſi dixiſſet copulatiue ab officio, & beneficio.

Secunda declaratio: ſi quis ſuſpendatur ab una functione, non uidetur ſuſpẽdi ab altera; Ideo Epiſcopus ſuſpenſus à pontificalibus, non eſt ſuſpenſus à iurisdictionalibus, Abb. in cap. cum dilectus, de conſuet. not. in capit. tranſmiſſam, de elect. Silu. in uerb. ſuſpenſio. q. 5. uerſ. cũ autem ſuſpenſio: & cum quis ſuſpenditur ab officio, non per hoc eſt ſuſpenſus à beneficio; vnde auctoritate beneficij; beneficia conferendo, uel ſibi collata accipiendo non fiet irregularis, ſecundum doctrinã Ancha. & Gaſp. Calderin. quos ad hoc citat Silu. in verb. ſuſpenſio q. 5. verſ. ſi iterum ſuſpenſio: è contra ſuſpenſus à beneficio, non eſt ſuſpenſus ab officio: Ideo poterit adminiſtrare ſpiritualia, ſine irregularitate: Iud. Inq. in uerb. ſuſpenſio. §. vlt. quia talis ſuſpenſio extẽditur ad ſola emolumenta beneficij quę merè temporalia ſunt. glo. in cap. cũ Vintonienſis, de elect. Silu. in d. q. 5. verſ. Si uero ſit à beneficio: nam celebrare miſſas, uel diuina officia illo in beneficio, à quo quis eſt ſuſpenſus, non inducit irregularitatem: Innoc. in cap. niſi cum pridem, in princ. de renunt. Specul. in d. §. iuxta, tit. de diſpenſat. verſ. Item nota, quòd ſuſpenſus: Sed quia uerbum officium latiſſimum eſt, Ideo ſuſpenſus ab
15 officio non poteſt iurisdictionem exercere, nec eligere, nec beneficia conferre auctoritate officij, nec pontificalia exercere, nec aliud quicquam, quod ſit fundatum in ipſo officio; ideo contraueniẽdo uera naſcitur irregularitas, præterquã in uſu iurisdictionis temporalis, quæ & ſi pendeat ab ipſo officio, tamẽ per uſum ipſius non inducitur irregularitas, licet male faciat: Silu. d. q. 5. uerſ. ſi uero ſit ab officio, ex ſententia Abb. ſuſpenſus quoque ab audiendis confeſſionibus celebrando miſſam non fiet irregularis. Specul. d. §. Iuxta, verſ. ſi enim aliquis eſt ſuſpenſus.

Tertia declaratio: Non procedit irregularitas in ſuſpenſione à ſuſceptione
16 ſacramentorum: nam & ſi tali ſuſpenſioni quis cõtraueniat ſacramenta ſuſcipiendo; tamen non efficitur irregularis, cap. ſi celebret, de cler. excom. Silu. ibid. verſ. ſi vero ſuſpenſio.

Quarta declaratio: ſuſpenſus à collatione ſacramentorum, non efficitur irregularis conferendo ea ſacramenta, quæ poſſunt conferre etiam laici, vt baptizare in neceſſitate; ſi tamen id faciat ſine apparatu, & ſine exercitio ſui ordinis, ſed tamquam quilibet laicus, ex ſententia Hoſt. in d. cap. 1. de ſent. excom. lib. 6. Sil. in uerb. ſuſpenſio. q. 3.

Quinta declaratio: ſuſpenſus hac forma, donec pœniteat, vel ſatisfecerit, non fiet irregularis contraueniendo; quoniã hæc ſuſpenſio habet conditionem annexam, quæ uidetur referri in Deum; vnde non poteſt propria dici ſuſpenſio, cũ poſſit ſtatim pœnitere: Silu. in verb. irregularitas. q. 27. Idem ſcribit Specul. d. §. Iuxta. verſ. Item quando dicitur, & verſ. in ſuſpenſis autem diſtinguitur, Tamen Tabien. in verb. irregularitas 4. in princ. & num. 4. putat hoc caſu opus eſſe iudicis declaratione, vt euitet irregularitatẽ.

Sexta declaratio: cum ſit duplex ſuſpenſio, vna reprobatiua, ideſt, qua quis prohibetur ſuum ordinem exercere, altera

tera approbatiua, ideſt quæ differt ad tẽ
pus ordinum ſuſceptionem, vel benefi-
cij conſequutionem; vt homo probari
poſſit magis idoneus; in prima locũ ha-
bẽt Regulę ſupradictę: at in ſuſpenſione
approbatiua non eſt locus irregularitati:
Ideoque ſi ante lapſum tempus, vel cele-
bret, vel beneficium adipiſcatur in tali ſu
ſpẽſione approbatiua, nullã irregularita-
tem contrahit; aut ſaltem nõ talem, qua-
lem in alia ſuſpenſione reprobatiua; nã
in iſta poſſet Epiſcopus diſpenſare, Spec.
d. §. Iuxta. verſ. Item quando dicitur ſis
ſuſpenſus, in fin. de quo genere ſuſpen-
ſionis habetur in cap. 1. de cler. peregr. &
ibi glo. Innoc. & Abb. col. 3. verſ. Quæro,
quia dicit: quo loco probat hoc ſuſpen-
ſionis genus improprium eſſe.

Septima declaratio: Quicumque pro
babiliter ignorat ſuſpenſum ſe eſſe, non
13 incurrit irregularitatem, ſi contraueniat
cap. Apoſtolicæ, de cler. excom. min. ſed
& ſi ſciẽter in ipſo actu celebrationis ad
memoriam reducatur ipſa ſuſpenſio, q a
eo caſu non poſſet deſiſtere à miſſa ſine
ſcandalo, nullam incurrit irregularita-
tem, colligi poteſt ex S. Thom. 3. q. 83.
art. 5. Angelic. & poſt eam Silu. in verb.
excom. 2. q. 7. & ante hos omnes Hug. in
cap. nihil. 7. q. 1.

Octaua declaratio: ſuſpenſio quæ in
ducit irregularitatem illa eſt, quę infligi-
tur ob crimen; alioqui ſi ob ſolos corpo
ris defectus, vt in illegitimo, bigamo, in
fami ſine crimine, cũ iſti iã p ſe irregula-
res ſint, & ob id ipſo iure ſuſpenſi, p exe-
cutionem ordinum, non incurrunt aliã
irregularitatem, Specul. in d. §. iuxta, verſ.
in ſuſpenſis à canone, paulo ante fin. Ta-
bien. in verb. irregularitas 4. in princ. ꝙ
obſeruari in Curia Rom. probat Spec.
eodem loco; Abb. Idem ſcribit in cap. ſi
celebret, de cler. excom. min. Angelic. in
verb. ſuſpenſio. 3. verſ. pen. Io. And. poſt
Innoc. in d. cap. ſi celebret, & in cap. fin.
de cohab. cler. Archid. in cap. apoſtolicę,
d. 56. Silu. in verb. irregularitas, colu. vlt.
Iuditial. Inquiſit. in verb. ſuſpenſio. §. vlt.
Et ſecundum hæc debet intelligi, ꝙ dicit
Rot. decis, 362. in antiq. q̃ dicit ſuſpen-
ſum à canone celebrãdo nõ fieri irregul.

Nona declaratio: ſuſpenſio circa vnũ
ordinem nominatim facta, inducit irre-
gularitatem contrauenienti, aut admini-
ſtranti ordines ſuperiores illo, quia etiã
illi tacite videntur prohibiti. l. qui indi-
gnus. ff. de ſenator, Ant. in cap. vel nõ eſt,
de temp. ordin. Tabien. in verb. ordo. 3.
18 ante fin. Sed inferiores ordines non cen
ſentur prohibiti: Ideo deſeruiendo in il-
lis, nõ incurritur irregularitas cap. ſigni-
ficauit, de corp. vitiat. vt citat Sil. in verb.
ſuſpenſio. q. 5. verſ. ſi vero ſit ab ordine:
Ideo Epiſcopus prohibitus conferre dia-
conatum, non poteſt conferre ſacerdo-
tium, ſed inferiores conferre non eſt pro
hibitus: Angel. in verb. ſuſpenſio. 3. verſ.
aduerte: hinc fit quod ſubdiaconu, ſuſpẽ
ſus à ſubdiaconatu, poterit cãtare Epiſt.
ſine Manipulo, & ea ſola faciẽdo, q̃ ſolẽt
facere illi, qui canũt Epiſ. ſine ordine ſub
diaconali in illis Eccleſijs vbi uiget hæc
conſuetudo; nam eo caſu videtur fungi
officio minori, quàm ſubdiaconatus, &
propterea non fit irregularis: Specul.
in d. §. Iuxta, verſ. Quid ſi diaconus.

Decima declaratio: hęc ſuſpenſio hãc
notam inducit in ſpiritualibus, alioqui
in temporalibus ſi quis adminiſtret quã-
do ab illis ſuſpenſus eſt, non fit irregu-
laris: gloſ. in cap. 1. §. & hæc eadem, de
ſent. excom. lib. 6. & not. in cap. fin. de ex-
ceſſ. prælat. Nam quandoque Reges ſu-
ſpendũtur à ſua poteſtate, & ſic Barones,
ſic, & aduocati, & quicumque laici ab eo
rum officijs cap. quicumque de ſent. ex-
com.

tom.lib.6.vbi Specul.nu.4.Idem de notarijs, quos ſuſpendere poteſt Epiſcopus ab officio, etiam ſi Regali, aut Imperiali auctoritate ſint creati, Concil. Trid. ſeſſ. 22.c.10.de Ref. Iſti igitur omnes ſic ſuſpenſi; ſi adminiſtrent non fiunt irregulares: Spec. d.§. Iuxta. verſ. Quid de officijs & verſ. ſeq. Idem de iudicibus eſt dicendũ, unde ſi vicarius Epiſcopi ſit ſuſpẽſus à ſola poteſtate exercendę iurisdictionis temporalis, contraueniendo non fiet ir-
19 regularis, ex prædictis, & ita intelligo. Silu.in verb.ſuſpenſio.q.5.verſ.ſi uero ſit ab officio in fin. vnde ſuſpenſus ab eligẽdo, præſentando, nominando, uel prouidendo, aut ẽt beneficia conferendo, ſi cõtraueniat non fit irregularis: Innoc. & Hoſt.in c.fin.de exceſſ.prælat. Cald.in c. ſi celebret, de cler.excom.min. Ancha.in d.c.1.§.caueant, de ſent.excom.lib.6.ꝙ intellige, quando iſti actus tẽporales fuerunt principaliter, & expreſſe prohibiti: at quando ſuſpenſus quis eſſet ab ordine illo, unde iſti actus dependent, qui cõtrauenietiſta faciendo fieret irregularis, vt abunde diximus ſupra in 14.extenſione. quod eſt notatu dignum, vt ſuſpenſio tacita plus poſſit inducere irregularitatẽ, quam expreſſa: Et inſuper quod contrauenientes in iſtis temporalibus, non fiãt irregulares, nõ procedet, ſi contraueniãt
20 in contemptum clauium; nam ille contemptus inducit irregularitatem etiam in iſtis temporalibus, vt ſentit. Spec. d.§. Iuxta, verſ. quarto, & diximus ſupra in ſecunda extenſione: & videtur tex. & gl. in c.tanta, in gl.magna circa med.de exceſſ.prælat. & dicemus infra declara 13.

Vndecima declaratio: ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi contraueniat, dũ tamen ibi non celebret, non fit irregularis, Gemin. in d.cap.is cui, de ſent.excom.in 6.Angelic.in uerb.ſuſpenſio.3.verſ.quid ſi interdictus, ſed ſi in ea celebret fit irregularis, tex.in d.c.is cui, gl.in c.Epiſcoporum, de priuileg.lib.6.extra tamen Eccleſiã licite hoc caſu celebrare poteſt: Spec. d.§.Iuxta.verſ.ſi quis ſuſpenditur.

Duodecima declaratio: licet ſuſpenſus ab adminiſtratione tam temporalium, quàm ſpiritualium alicuius Eccleſię fiat irregularis adminiſtrando ſpiritualia: tñ miſſas priuatas celebrando, non fit irregularis; quia non eſt ſuſpenſus ab ordine Abb.in c. ſi quorũdam de ſolut. & ibid. Io.And. Angelic.in verb.ſuſpẽſio.3.uerſ. Aliquando, & ideo vicarij Epiſcoporũ, & Archid.& ſimiles Eccleſiarum prělati, ſuſpenſi in forma prædicta, debent quidem abſtinerę ab omni adminiſtratione, ſaltim ſpirituali, ne fiant irregulares, ſed celebrãdo priuatas miſſas, vt reliqui oẽs ſacerdotes, non fient irregulares; ſecus ſi ſolẽniter celebrent, eadem auctoritate, &
21 loco, quẽ dignitatis adminiſtratio cõſueuit obtinere; quia tunc ea celebratio non ſolũ eſt executio ordinis, ſed ẽt auctoritatis ſpiritualis, ideo fierent irregulares.

Decima tertia declaratio: ſuſpenſus à lectura, uel prædicatione nominatim, contraueniendo non fit irregularis; quia ſunt mera officia diſtincta ab ordinibus ꝓbatur in Clem. cupientes, de pęn. Paul. & Calder. Angelic. in uerb. ſuſpenſio. 3. uerſ.8. Idem dico de ſindicatura, & quauis alia functione publica, vel priuata, vt puta in facultate legitimandi, doctorãdi, & ſimilibus: Spec.in d §. Iuxta. uerſ. quid de officijs; Iſtis tamen omnibus, ſi depẽdeant ab aliquo ordine, vel dignitate Eccleſiaſtica, vt puta Archidiaconatu, Prioratu, vel Archipresbyteratu: ſeu Plebanatu, ſi ab ipſo ordine ſit ſuſpẽſus iſta faciẽdo, fieret irregularis, vt fuſius diximus ſupra declaratione 10. vel ſi hæc fiant in contemptum clauium, ut ibid. diximus.

Decima quarta, vt ſuſpenſio irregularitatē inducat, debet eſſe vere, & formaliter ſuſpenſio, non aũt per accidens; exemplo eſt; ſi quis participet cum excõicato incurrit minorem excõicationem c. excõmunicatos, 11. q. 3. & conſequens per accidens dicitur ſuſpenſus: quo caſu contrauenięns in ſuſceptione, aut collatione ſacramentorum, non fit irregularis: text. clarus in c. ſi celebret, de cler. excõ. min. Io. And. poſt Innoc. in d. c. 1. §. caueãt, de ſent. excom. & ibi Nicolaus Dionyſij de Peruſio in prima limit, lib. 6. licet .n. ſit ineligibilis, & inhabilis ad quodcumq; beneficium. Silu. in verb. excõicatio. 1. q. 1. uerſ. Secunda; nõ tñ fit vere, & proprie irregularis, quia non eſt proprie ſuſpenſio canonis ſed Dei, vt dicit Spec. in d. §. iuxta. uerſ. Item nota, ꝙ ſuſpenſus, & in verſ. in ſuſpenſis à canone: merito nõ inducit irregularitatem, cum ſit ſuſpenſio ſolius Dei, vt ibi ipſe dicit; Canonicũ tamen eſt impedimentum, & maxime plectendum Eccleſiaſtica cenſura: Sil. in d. verb. excõicatio. 1. q. 1. verſ. ſecunda eſt;

Decima quinta declaratio: Non inducit irregularitatem ea ſuſpẽſio, q̃ infligit ſacerdos in confeſſione; & foro pęnitentiali; nam licet abſtinere debeat, vt not. in gl. in c. ſi quem, de ſent. excõ. Tamen contraueniendo, nõ inducitur irregularitas, quia nõ reperitur iure cautum: Anchar. in d. c. 1. §. caueant, de ſent. excom. lib. 6. & ibi Nicolaus prædictus, fallentia quarta: Sed & ideo non inducitur irregularitas, quia illa ſuſpenſio eſt Dei, non hominis, ut diximus in proxima antecedenti declaratione.

Decima ſexta declaratio: Suſpenſio vt inducere poſſit irregularitatem, requiritur quòd ſit Iudicialis, alioqui ſi ſit extraiudicialis, reſoluitur in ſimplex pręceptum de non adminiſtrando, & conſequenter nõ poteſt inducere irregularitatem, ſed ſolum peccatum inobedientiæ: Piſanel in verb. irregularitas, ſecundo. §. primo. Ita tradidit Nicola⁹ Dionyſij de Peruſio, in prædicto §. caueant, fallentia 5. Hodie tamen poſſumus affirmare, ꝙ iudicialis, & extraiudicialis ſunt paris firmitatis, & efficaciæ: & ideo in contrauentione vtriuſq; naſcatur irregularitas arg. eius, quòd decernit Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. de Ref.

Decima ſeptima declaratio; Regula iſta, quòd adminiſtrans in ſuſpenſione fiat irregularis, procedit in ſuſpenſione, quàm quis incurrit ipſo iure, i. cum quis ipſo facto eſt ſuſpenſus: alioqui ſi ſit ſuſpendendus adminiſtrando non fit irregularis; videtur tex. in cap. quod tranſlationẽ, de temp. ord. ut ſentit. Silu. in uerb. irregularitas, q. 6. ſed ſi huic ſuſpendẽdo addatur præceptum per ſuperiorem, ne adminiſtrare poſſit, poſt tale pręceptum adminiſtrans fieret irregularis, à ſolo Papa diſpenſandus. Spec. in d. §. Iuxta, uerſ. Item ordinatus à non ſuo Epiſcopo: vbi dicit ita ſe habere ſtyllũ Rom. Curiæ; & eſt ratio, quia tale p̃ceptum factũ ei q ſuſpendẽdus eſt, efficit ſuſpenſionem, arg. Conc. Trid. d. ſeſſ. 14 c. 1. de Ref.

Decima octaua declaratio: Tametſi q̃ſquis in mortali peccato cõſtitutus, ſit à Deo ſuſpenſus: tñ celebrãs in eo peccato, nõ fit irregularis, Spec. d. §. Iuxta. uerſ. 24
ſunt quoq;, Archid. in cap. quia ſæpe, de elect. lib. 6. quod uerũ eſt, ſecundũ Anch. in c. 1. §. caueant, de ſent. excom. in 6. niſi peccatum illud mortale ſit tale, quod ẽt poſt pœnitentiam impediat executionẽ, vt homicidiũ ſimonia in ordine, hæreſis & ſimilia, not. Hoſt. in cap. niſi. §. propter conſcientiam, de renunt. nam in iſtis peccatis canon addit ꝓhibitionem, ne quis adminiſtret: Anchar. in d. §. caueant: propterea

pterea quasi suspensionem inducere uidetur, & consequenter etiam irregularitatem: sed hodie fere omnia præfata crimina habent excommunicationẽ annexam, vt suis locis dicemus, unde inducũt irregularitatem celebranti absque omni dubio.

Decima nona declaratio; Regula hęc quæ habet quòd administrans in suspensione fiat irregularis per solum Papã dispensandus, procedit si irregularitas nascatur ex delictis manifestis: at si ex occultis, semper Episcopus poterit dispen-
25 sare duobus casibus exceptis, uidelicet homicidio voluntario, & quando occulta delicta sunt deducta in iudicio, expressim decreuit, Conc. Trident. sess. 24. cap. 6. de Ref.

Vigesima declaratio: Licet in præfatis plerisque declarationibus verum sit, non induci irregularitatem contraueniẽdo suspensioni: Tamen tunc contrahitur grauissima culpa, quæ proxima est irregularitati, & est canonicum impedimentum, ne quis promoueri, aut promotus exercere possit, sicut reliqua omnia mortalia peccata, ut dicemus posteriore lib. in tit. de peccato.

Vigesima prima declaratio: ꝙ suspensiones iuris, uel generalis decreti, aut mãdati inducant irregularitatem contrauenienti uerum est clericis, & gradibus Episcopo inferioribus; nam Episcopi, & superiores. s. Archiepiscopi, & Cardinales nunquam includuntur in dictis suspen-
26 sionibus, nisi expressim de Episcopis mẽtio fiat. c. quia periculosum, de sent. excõ. in 6. quo casu expressis Episcopis, etiam aliæ superiores dignitates expressæ videbuntur in dictis suspensionibus, ut uidetur esse d. c. quia, ubi gl. & contraueniẽdo omnes fient irregulares.

Hoc loco opportunũ uideretur oẽs iuris suspensiones adferre; sed quia nimis longa esset historia, & suo ordine referũtur à summistis, præsertim Armil. & Sil. in uerb. suspẽsio, eò lectorẽ reijcio: plenos titulos scripsit Spe. in Aureo Repertorio in tit. de pœnis Rub. casus totius iuris, in quibus ipso iure quis est suspẽsus, & alia Rub. in quibus est suspendẽdus, sed post illum multæ aliæ a iure introductæ sunt, quas comperies apud præfatos recentiores;

De personali interdicto, & cessatione à diuinis.

CAP. XX.

1 *Interdictum aliud personale, aliud locale.*
Interdicta vniuersitate, omnes de vniuersitate sunt interdicti, quocumque uadant.
Interdictis Doctoribus, etiam clerici Doctores sunt interdicti.
Interdicta familia, & clericus de illa est interdictus.
Interdicto populo, etiam absentes sunt interdicti & pueri doli capaces, & mulieres.
2 *Interdictum populi non afficit extraneos præsentes.*
Vrbini triginta annis durauit interdictum, circa tempora Martini IIII.
3 *Guido Montefeltrius sedi Apostolicæ trigeties bellum gessit.*
Interdicto contrauenientes, irregulares fiunt;
4 *Interdicti possunt transire ad aliquam religionem, & ordinari sine irregularitate.*
Interdicto uno ordine, censentur & interdicta omnia officia, quæ ab illo pendent.
Interdicto uno ordine, interdicti sunt etiam superiores.
5 *Interdicto generali, non est interdicta administratio iurisdictionalium.*
6 *Interdicto clero, nõ sunt interdicti Regulares.*
Clericorum appellatio in odiosis nõ extenditur ad Claustrales.
7 *Interdicto ingressu Ecclesiæ, celebrans ibi fit irregularis*
Missam audiens tempore interdicti, peccat sed non fit irregularis

8 *Benedicens aquam tempore interdicti, & alia, fit irregularis.*

9 *Laicorum congregatione interdicta, contrauenientes non fiunt irregulares, secus celebrando.*

10 *Laicorum congregationes pia possunt fieri in Ecclesia interdicta.*

Interdictum non ligat, nisi adsint verba interdicimus.

11 *Interdictum non ligat, etiam nisi dicatur sub pœna interdicti ipso iure incurrenda.*

Interdictum, vt liget debet affigi locis publicis.

Interdictum publicatum in Ecclesia Metropol. ligat totam prouinciam.

Cessatio à diuinis species est interdicti.

Cessatione durante, contrauenientes non fiunt irregulares, nisi uno casu.

Interdictorum casus de iure Remissiuè.

DVO sunt interdictorum præcipua genera, alterum locale est; de quo opportunius dicemus, quando tranctanda erunt impedimenta illa canonica, quæ procedunt ex
1 loco: Alterum est personale, de quo hoc capite agendum est: Interdictum enim personale censura est, cap. quærenti, de verb. sig. est autem personale interdictũ, quando populus clerus, collegium confraternitas, capitulum interdicitur: vel aliquis Abbas, Archipresbyter, & similes: Quando igitur congregationes, vel vniuersitas quæcumque interdicuntur, omnes omnino interdicti sunt, qui ad illam congregationem, vel vniuersitatem spectant. capit. si sententia, de sent. excommunic. lib. 6. quos sic interdictos quocumque tempore, ac loco sequitur hoc interdictum: Vnde quotiescumque Doctores omnes alicuius populi, vel collegij interdicti sunt, etiam Doctores clerici interdicti esse censentur, ex magis cõmuni sententia, vt Tabien. de quo refert Armil. in verb. Interdictum, num. 11. licet Silu. aliter sentiat; hinc est, quòd interdicta familia, Interdictus quoq; censetur clericus de illa familia, ex sententia Innoc. quidem probat Armil. dict. nu. vndec. Interdicto vero populo vrbis, vel castri, intelliguntur etiam interdicti populi suburbani, nisi diuersum populum, vel vniuersitatem efficiant: quæ res pendet ab arbitrio iudicis, glo. in capit. si Ciuitas, de sent. excom. in 6. Quinimmo interdicto populo, vel collegio, etiam interdicti videntur illi, qui aberant tempore interdicti, etiam si essent immunes à culpa: Ioan. And. & Calderin. in capit. si sententia, de sent. excom. in 6. vt refert Armil. in verb. in-
2 terdictum, num. 16. text. in capit. non est, de sponsalib. & quod plus est, etiam pueri doli capaces, & mulieres, vt ibid. Armil. num. 17.

E contra vero illi, qui ad populum interdictum nulla communione spectant, nec eiusdem ciuitatis participes sunt, interdicto non ligantur; etiam si in ciuitate existant tempore latæ, & promulgatæ sententiæ, d. capit. si sententia, de sent. excom. in 6. cuius interdicti seueritas nusquam toto orbe terrarum, tanta contigit, quanta Vrbini, tempore Martini 4. Pontificis, nam totis triginta annis omnia sacramenta ibi etiam baptismus, sublata fuerant, ita vt tandem absolutione sequuta multi adulti uiri baptismum susceperint, & ob diuturnam sacrorum desuetudinem, Ecclesiasticæ ceremoniæ illis populis, eo tempore quasi noua res risui habitę sunt: glos. refert in cap. vlt. de sent. excom. in 6. quæ gl. de Vrbino non meminit, cũ tamen de illo senserit, quandoquidem proxime ante Io. Andr. tempora contigerat hæc censura quoniã Vr-
3 binates Guidoni Montefelrrio fauerant, qui trigeties bellum sedi apostolicæ mouerat, vniuersamq; Flamminiam (quam dicunt Romandiolã) ab Ecclesia seduxerat, vt referunt Annales.

Qui-

Quicumque igitur specialiter, uel generaliter interdicto ligati sunt, adeo à celebratione diuinorum abstinere debent, ꝙ si contrauenerint irregulares fiunt à solo Papa dispensandi. cap. is qui, & cap. is cui, de sent. excom. lib. 6. Ideo qui contrauenit fit ineligibilis, caretque voce actiua, & passiua. d. cap. is qui, & cap. cum dilectus, de consuetud. Est autem ratio qa quicumque interdictus est, idem & suspensus est: Cald. in tract. de interdict. Armil. in verb. interdictum, in princ. Vnde vt suspensi contrauenientes fiunt irregulares.

Nec solum hanc notam incurrunt ingerendo se diuinis in ea ciuitate, vel uniuersitate, quę interdicta est, uerum etiam si in quacumque orbis parte celebrauerint, vel diuina administrauerint; nam sicut excommunicatio quocumque locorum hominem sequitur, ita interdictum personale. Qua ratione populares, uel collegiati de populo, uel collegio interdicto ubique administrare prohibẽtur; nam si nulla parte orbis possunt diuinis interesse, certe multo magis diuina ipsa exercere non possunt; & consequenter nec maiores, nec minores ordines accipere: Armil. in uerb. interdictum: nu. 46. post Petr. de Palud. 4. dist. 18. q. 8. art.
4 5. conclus. 6. si tamen isti sic interdicti, uelint fieri claustrales religiosi poterunt ordinari ad omnes ordines, Sil. in uerb. interdictum 2. quæst. undecima ex sententia Io. Cald.

Ad hoc igitur, ut contrauentione interdicti incurrat irregularitas, animaduertenda est interdicti forma; nam vno ordine interdicto, omnia officia, quæ ab illo ordine pendent, etiam ipsa interdicta censentur, ita quòd quis contraueniendo fieret irregularis; vt subdiaconus utens suo officio, acolythus suo, exorcista suo, & similes maiores, uel minores: sed si vnus tantum ordo sit interdictus maiores oẽs ordines includuntur: Ant. in c. uel non est, de temp. ord. Tabien. in uerb. ordo. 3. in fin. Armil. in uerb. interdictum, nu. 20. arg. c. sollicitudinem, de appel. & cõtraueniendo in quouis fieret irregularis, ut diximus late supra de suspensionis irregularitate in quinta extensione: sed contraueniendo in ordinibus inferioribus, nõ fiet irregularis vt illo eodem tit. in nona declaratione: & propterea si subdiaconus interdictus ĩ suo subdiaconatu uelit cantare Epist. poterit id facere sine Manipulo, quia tunc videret̃ uti officio inferiori, sicut ẽt omnes isti in certo ordine interdicti possunt benedicere mensam; psallere gregatim in choro, quia hęc agunt, nõ ut deseruiant proprio ordini, sed sicut quilibet alius laicus faceret, tradit Armil. in d. uerb. interdictũ num. 58. argum. tex. in cap. 2. de cler. excom. min.

Propterea si quis sit interdictus in illo officio, à quo pendet auctoritas conferẽdi beneficia, sciens cõferendo fiet irregularis; quia in contẽptum clauium id facere uidetur, & ideo nec post peractã pœnitentiam est absolutus. Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta, uers. Quarto: Ita & superior interdictus utens sua potestate, absoluendo, uel excommunicando, uel corrigendo aut iudicando fieret irregularis, secus si id faceret, ut quilibet priuatus. Armil. in d. uerb. interdictum, d. nu. 58. In hac tñ re illud notandum est, quòd ex generali interdicto, non est interdicta administratio iurisdictionaliũ, unde licet eo tempore exerceri non possint diuina, tamen iudicare, citare, absoluere, & excõmunicare licet, Armil. d. nu. 58. quod est diuersum in interdicto certæ ꝑsonæ, uel certæ potestatis, uel ordinis, quia tunc

ea exerceri non poſſent, ſine irregulari-
tate, ex prædictis.

Poteſt quoq; interdictum conſidera-
ri,an ſit latioribus verbis conceptum,pu-
ta, clerum Rom. interdicimus: nam nõ
extendetur ad Regulares, vel eorum cõ-
uerſos,tam mares, quàm fœminas; nam
6 in iſtis odioſis clericorũ appellatio, ſolos
ſæculares complectitur; non autem clau
ſtrales: Spec.in cap.ſi canonici,in princ.
de off.ordin.lib.6. Idem erit e contra in-
terdictis Religioſis non cõcludentur cle
rici ſæculares: Armil.in verb.interdictũ
num.9.ſi præterea ſolus ingreſſus Eccle-
ſiæ clericis ſit interdictus contrauenien-
do ex eo ſolo ingreſſu non fiunt irregula-
7 res; ſed ita demum ſi celebrent in ipſa
Eccleſia,tex.in d.c. Is, cui, de ſent. excõ.
in 6.gl.in cap.Epiſcoporum,de priuileg.
lib.6.ſed extra Eccleſiam poterunt cele-
brare, quia celebratio non uidetur illis
fuiſſe interdicta. Spec. in d.§.Iuxta, uerſ.
Quid ſi quis ſuſpenditur.gl.in d.c.is cui.

Auditio etiã miſſæ in Eccleſia non in-
ducit irregularitatem tẽpore interdicti;
licet ſit peccatum ex communi ſentẽtia,
vt per Armil. in verb.Interdictum num.
59.Tamen ſi per modum auctorizatio-
nis,ſcilicet ſi prẹlatus aliquis iubeat cele-
brari coram ſe, fiet irregularis, quia vti-
tur ſuo ordine contra interdictum. Idẽ
in domino temporali,vel alio laico potẽ
ti, qui celebranti contra interdictum aſ-
ſiſtat, defeſionis cauſa; quia claues con-
temni uidentur. c. tanta,de exceſſ.prælat.
ſeruata diſtinctione temporum, & ſacra-
mentorum,de quibus in cap.vlt.de ſent.
excom.lib.6.Sed & ſi quis clericorũ non
8 celebret, nec aſſiſtat celebranti, ſed ſolã
aquarum benedictionem faciat tempo-
re interdicti in Eccleſia efficitur irregula
ris,de ſententia Innoc. quẽ refert Armil.
in verb. interdictum num.63.& in verb.
benedicere num. 6. Idem & de alijs be-
nedictionibus, cereorum, oliuarum, fru-
gum, paramentorum, campanæ, ita &
oleorum,calicum,vel altarium ab Epiſc.
conſecratorum; nam fiunt omnes irre-
gulares,qui hæc faciunt.Armil.d.nu.63.
Idem de introductione mulieris in Ec-
cleſiã poſt partum; Idem de benedictio-
ne itinerantium ſi fiat in debito habitu,
& forma; nam inducit irregularitatem:
Armil.ibid. nu.64.ex ſententia Io. Cald.
in d.tract. de Eccleſ. interd. Idem in ha-
bente officium Eccleſiaſticum campana
rum,nam ſi pulſet fiet irregularis; Armil.
Ibid.num. 59.in fin.

Laicorum quoq; congregationes in-
9 terdictæ grauem incurrunt notam con-
trauenien do; nam ſi congregentur con-
tra interdictum peccãt mortaliter ob in-
obedientiam, ſed ob hoc ſolum nõ fiunt
irregulares: quia prohibitio de qua in c.
is qui, de ſent.excom.in 6.exprimit ſolos
clericos: Armil.in uerb.interdictum nu.
56.& ſeq.ſic ſi ijdem in illis congregatio
nibus pſallant,vel orent,vel conſultent;
ſed ſi diuina myſteria ibi celebrẽt,vel ce
lebrari faciant, fierent omnes irregula-
res cap.vlt.de ſent.excom. in 6. Immo ſi
illæ congregationes ſimplices ſe diui-
norum celebratione fierent in contem-
ptum clauium, irregularitatem induce-
rent cap.tanta, de exceſſ.prẹlat.arg.Spec.
10 in.d.§.Iuxta,verſ.4.Si vero confraterni-
tates nõ ſint interdictæ, nec generaliter,
nec ſpecialiter poſſunt congregari ẽt in
Eccleſia nominatim interdicta; vbi pote
runt tractare,orare, pſallere ſine irregula
ritate,& peccato: dũmodo diuina nõ ce-
lebrent, vel celebrari faciant: quia ẽt in
Eccleſia interdicta quiſque põt orare ex
Gul.ſentẽtia; q̃ p: oba ; Armil.ibi.nu.57.

Illud tamen prætermittendũ non eſt,
quòd interdicta vt effectum ſuum ſortiã
tur,

tur, debent certam habere verborũ formam; nam nuda pręcepta de non administrando non inducunt interdictũ: debent.n.hæc, vel similia verba exprimi, Interdico, interdicimus, interdictum declaramus: ita docet Spec.in d.§.iuxta, vers. quæ aũt dicimus, quæ vera sunt in generali, & publico interdicto; at in particulari certæ alicui personæ faciẽdo, quælibet ẽt extraiudicialis à superiore facta inhibitio, inducit interdictum, suspensionẽ, & administrandi impedimentum tã canonicum, vt nulla cuiusuis alterius superioris licentia possit suffragari, inuito ipso, qui inhibuit ex Conc.Trid.sess.14.c.5.de Ref. & Petr.Anchar.in d.c.si canonici infi.post Ioan. Andr. ibi.

Rursus contraueniendo non dñr interdicti illi, qui agunt contra canonẽ, qui infligit pœnam interdicti, nec quidem si edictum Episcopi, vel Papæ contineat, ꝙ cõtrauenientes ipso facto sint interdicti; nam ex hoc solo quod cõtraueniant, nec sunt interdicti, nec fiunt irregulares: Nã & si peccent nõ obediendo; tamen interdictum nondum habebit locum, nisi cũ denuntiatum fuerit, idest, cũ post inobedientiam superior, & declarauerit interdictum, & affigi iusserit; & re vera fuerit affixum; & ante hanc affixionẽ celebrantes diuina nullam incurrunt irregularitatem, ẽt si edictum continebat, quòd ipso iure censerentur interdicti, vno casu excepto inijciendo uiolentas manus in clericum, ex Conc. Constantien. sub Mart. V. de quo meminit Archiep.Flor. 3.tit.26.c.vlt.& expressis verbis refert Silu.in verb. excom.5.vers.sciendum ex quarto, & ita etiã refert Armil. in verb. interdictum num.21.& 39.Non tamen necesse est, quòd ad singulares personas deferatur denunciatio, sufficit.n. publicatio in loco publico, arg.c.ꝙ dicitis dist. 16. ita quòd si Metropolis, & tota ꝓuincia fuerit interdicta, publicatio facta in Metropoli sufficit, quæ si interdicto pareat, oẽs aliæ comprouinciales non possunt excusari, quòd in ipsarum locis denunciatio facta non fuerit.capit.1.de postul.pręlat. Armil. uer. interdictum num.29.

Hæc aũt vera esse non possunt in cessatione à diuinis, quæ & si sit quędam interdicti species: Tamen si quis eo tempore, quo cessatio fit, celebret, ẽt in ipsa Ecclesia in qua cessatio obseruatur, nullam incurrit irregularitatem; Specul. in cap.si canonici, in verb. à diuinis, de off. ord. lib. 6. sed si cessatio generalis sit, & ab eo inducta fuerit, qui põt interdicere, ita comparatur interdicto, quòd contrauenientes fiunt irregulares, vt tradit Archiep.Flor.in lib.de censur. & irregular. capit. 89.

Hoc loco omnes iuris casus afferendi essent, quibus interdicti pęna imponitur, sed quia refert eos Armil.in verb.interdictum nu.21.eò lectorem reijcio: Illud tñ est notandum, neminẽ affici interdicto ex illis casibus in iure expressis, nisi post denuntiationem, & nisi in denuntiatione adsint verba interdicti; ut paulo ante diximus.

De excommunicatorum irregularitate.

CAP. XXI.

1 Excõicatus quilibet pro irregulari habetur.
2 Excommunicatus celebrans fit penitus irregularis, etiam si per ignorantiam crassam.
Excommunicatus ab Episcopo, si celebret fit irregularis, à solo Papa dispensandus.
Irregularitas Episcopalis, quomõ fiat Papalis.
Excommunicatus minori excommunicatione celebrãdo non fit irregularis.
3 Excommunicatus minori excom. est inhabilis ad omne beneficium, & sic quadam ratione irregularis est.

4 *Excommunicatis generaliter communicantes olim fiebant excommunicati: at nō ſic hodie.*

5 *Excommunicatus adminiſtrans, etiam officia minorum ordinum fit irregularis.*

Excōmunicatus vtendo ſua dignitate in diſtribuendis officiis diuinis fit irregularis.

6 *Excommunicatus iubens coram ſe celebrari, fit irregularis.*

Excōmunicatus ſacerdos, non poteſt dicere Dominus vobiſcum.

7 *Excommunicatus eſt penitus ligatus, ideo nullum ordinem accipere, uel acceptum adminiſtrare poteſt.*

Ordines minores non ſunt ſacri, ſed in miniſterium ad ſacros.

Excommunicatus exercens minores ordines con muni ſententia, fit irregularis, ſicut eos accipiens.

Excommunicatus eſt membrum diaboli, et ideo nihil facere poteſt, nec quidē, ut purus laicus

8 *Excommunicatio eſt maxima omnium cenſurarum.*

Ordines minores, etiam depoſitionem, & degradationem accipiunt.

9 *Clericus ſimplex ſuſpenſus, vel depoſitus adminiſtrans, fit irregularis.*

Irregularitas inducitur ab omni eo, quod deijcit promotum, & impedit promouendum.

10 *Excommunicatus laicus non poteſt intereſſe diuinis, nec ingredi Eccleſiam, nec ſtare prope eam, vt audiat.*

Clericus excommunicatus, non poteſt cum alijs in choro canere, & num 6.

11 *Excommunicans durans per annum in excommunicatione, deponitur, & fit ſuſpectus de hæreſi.*

Excommunicatus ob ciuilia debita, an excuſetur ſi duret poſt annum.

12 *Contumacia eſt delictum.*

Excommunicatus conferens beneficia in contēptum clauium, eſt irregularis; ſicut ſi viſitet, corrigat, benedicat, abſoluat, excōicet.

13 *Excommunicatum ſe eſſe ignorans, quomodo ſi celebret, fit irregularis.*

14 *Excommunicatum ſe eſſe dubitans ex dubio iuris, an celebrando fiat irregularis.*

15 *Clericum percutere volens, ſi percutiat laicū, an ſit excommunicatus.*

16 *Miſſam dicens, & recolit ſe eſſe excommunicatum, non tenetur dimittere miſſam, nec ob id fit irregularis.*

Excommunicato in diuinis miniſtrans, vel coram excommunicato celebrans, an fiat irregularis.

Excommunicato tripliciter communicamus ante factum; in facto, & poſt factum.

Miſſam dicens permittens ſibi miniſtrari ab excommunicato fit irregularis.

18 *Excommunicato nominatim à Papa ſi quis coram eo celebret, fit vere irregularis.*

19 *Excommunicatus quilibet videtur irregularis auctori, quia nec promoueri, nec exercere poteſt.*

20 *Miſſam dicens coram excommunicato Epiſcopo, annuens illi pro benedictione, & iube domne benedicere, fit uere irregularis.*

21 *Sacramenta ſuſcipiens ab excommunicato nominatim, fit irregularis.*

Excommunicationum caſus remiſsiue.

22 *Excommunicato nil proſunt Eccleſiæ ſuffragia.*

23 *Excommunicatio iure canonico pœna eſt, quæ iure ciuili pœna mortis.*

Argumentum rectè trahitur ab excommunicatione ad pœnam mortis; & è contra.

Excommunicatio quandoque ſolam ſuſpenſionē ſignificat,

CVM cæteris omnibus irregularis mihi videtur eſſe is, qui excommunicatus eſt, quandoquidem non ſola adminiſtratio ordinum, ei interdicta eſt, ſed & omnium ſacramento-
1 rum ſuſceptio, & cum fidelibus participatio; eſt præterea infamis cap. illi. 6. q. 1. & cap. ſeq. Vnde nec ordinari poteſt, nec beneficij eſt capax, dum durat excommunicatio, cap. poſtulaſtis, de cler. excōmin. & ibi glo. in verb. Canonice: Quinimmo ſi ordinatus iam ſit, & audeat ſciens celebrare, vel etiam ignorans ſupinè, fit penitus irregularis, & deponitur; maxime ſi in contemptum clauium, & Eccleſiaſticæ iuriſdictionis id faciat, vt expreſsim conſtitutum fuit ſacroſancto Concil. Antiocheno can. 4. habetur 11. quæſt. 3. cap. ſi quis Epiſcopus dānatus: Idque etiam probatur in capit. ſi quis Epiſcopus in Concilio ead. quæſt. & de vit. & hon. cler. capit. vt clericorum, §. ſi quis igitur. Spec. in tit. de diſpenſat. §. Iuxta. verſ. Item nota, quòd ſuſpenſus: eſtq;

eſtque irregularitas à ſolo Papa diſpenſanda, etiã ſi ipſa excommunicatio emanaſſet à quouis inferiore; quia licet ordinarius poſſit à ſe excommunicatos abſoluere: Tamen non poteſt eos abſoluere ab irregularitate, quam contraxerunt participãtes in diuinis in ſua excommunicatione.gl.in c.latores. de cler.excom. miniſt.gl.in c.presbyteros.diſt. 50.quod expreſſe tradidit Clementinarum uetuſtus interpres Stephanus Troches prouincialis in Clem.dudum.col. 4. uerſic. Dominus tamen. de ſepult.citat.c. 1. de re iud.lib.6.& cap.cum medicinalis. de ſent.excommun. lib.6. quia is, qui celebrat in excommunicatione uel irregularitate Epiſcopali, reddit eam Papalem, ut communiter omnes Doctor. conſentiunt.

Hæc autem uera ſunt in maiori excõmunicatione, quæ à Papa, concilio, Epiſcopo, uel quouis auctoritatem habente emanarit; at non eſt ita in excommunicatione minori, quam quis contrahit participando cum excommunicato; nam hac minori excommunicatione innodatus, celebrando nõ fit irregularis, planus text.in cap.ſi celebret.de cler.excommu. min.Spec.in d.§.iuxta. uerſ.item nota ꝗ ſuſpenſus. Nam etſi participans cũ excommunicato, ſit ipſo iure ſuſpenſus.c. excommunicatos, cum duob.ſeq. 11. q. 3.& gl.in d.cap.ſi celebret. & Spec.in d. uerſic.Item nota quòd ſuſpenſus. Tamẽ iſta ſuſpenſio non efficit, ut celebrans in ea fiat irregularis, ut probauimus quando de ſuſpenſione agebamus, declara. 14.Sed quamuis hæc minor excommunicatio ueram irregularitatem non cauſet, efficit tamen canonicum impedimẽ-
3 tum, ne quis licite poſſit adminiſtrare. d.c.ſi celebret, & ex ea quis eſt ineligibilis, & inhabilis ad omne beneficium, & dignitatem eccleſiaſticam. Inno.in d.c.ſi celebret.Silu.in uerb.excommunicatus. 1.q.1.uerſ.ſecunda.

Eſt autem illud annotandũ, quòd etſi ueteri iure participantes excommunica-
4 tis quibuſcumque, ipſi quoque excommunicati eſſent d.c.excõicatos, cũ duobus ſeq.tamen Conſtantienſi Cõcil. ſub Martin.V.conſtitutum eſt, ex ſola participatione cum generaliter excõicatis, nullam contrahi minorem excommunicationem: tũc enim participatio uidetur prohiberi, quando quis nominatim fuerit excõicatus, uel quãdo quis uiolentas manus intulerit in clericum: Iſtis enim duobus ſolis caſibus participatio inducit hanc minorem excom. ut expreſſum eſt in dicta conſtitut.quam uigere in ſuo robore probat Archiep. Flor.in tract.de cenſ.& irregul.c. 83.in fi.& in Sum.par. 3.tit. 26.in fi.cuius conſtitutionis uerba refert Silu.in uerb.excommunicatio. 5. uerſic.ſciendum eſt quarto: Propterea ſi excommunicetur N. cum ſuis fautorib. ſoli illi incurrent minorem excommunicationem, qui participabunt N.non aũt, qui participabunt fautoribus.ita ſenſerat Theologus Aſten. lib. 7. quem probat, ac refert Silu.in d.uerſ.ſciendum eſt quarto.

Quicumque igitur excommunicatus adminiſtrabit ea, quæ ex ordinum ſuorum officio pendẽt, ſemper fiet irregula-
5 ris, ſiue pendeant ab ordinib.maioribus, ſiue à minorib.nam pſallẽdo, ut Pſalmiſta, uel legendo ut lector fieret irregularis, ut fuit ſententia Hoſt.quam pro ueriori probat Pan.in c. 2. de cler. excom. min.Propterea aquam benedicendo, ueſtes, oliuas, fruges, cereos, paramenta, nuptias, introducendo in Eccleſiam mulierem puerperam fiet irregularis, ut abunde diximus in materia ſuſpenſionum,

ſionum, extenſione octaua & nona. Sed & ille, qui facit primum chori officium, qui dicit Capitulum, Orationem, Reſpõſoria, uel Lectiones ſemper fit irregularis. Specul. d. § iuxta. uerſic. quid ſi officio diuino: ſed etſi ipſe hæc non faciat, ſed fieri iubeat, diſtribuẽs hæc in choro officij ſui auctoritate, etiam irregularitatem incurrit; quia ſic ordinando exercet proprium officium, ut fuſius dictũ eſt ſupra de ſuſpenſione in 11. extenſione. Omnis enim auctorizatio, quã excõmunicatus facit in officio ſuo, reddit eũ irregularem; utputa ſi iubeat alicui, ut coram ſe miſſam celebret. Abb. in c. fin. de exceſſ. prælat. Silu. in uerb. irregularitas. q. 13. uerſ. quartum. Quinimmo ſi uice alterius auctorizet, uel officium faciat, ſi uidelicet alterius uices gerere nõ poſſe, niſi utẽdo proprio ordine, & officio, ex hoc redditur irregularis. Silu. d. uerſicu. quartum, ſed et ſi intret chorum, & dicat officium cantando & legendo cũ alijs, fit irregularis, glo. optima in c. 1. in uerb. ſicut prius. de ſent. excommu. in 6.

Propterea ſi excommunicatus ſacerdos audeat dicere in officio publico, Dominus uobiſcum, ex hoc fieret irregularis, quia adminiſtrare uidetur officium ſuum; nam etiam ſi dicat domi officium priuatim, nõ poſſet dicere illa uerba, Dominus uobiſcum, arg. 11. q. 3. c. nihil. Sil. in uerb. excommunicatio. 3. uerſ. tertio. & in uerb. Horæ, uerſ. Tertio.

Eſt autem illud animaduertendum, quòd excommunicatio totum inhabilitat hominem, & circa omnia officia, ad differentiam ſuſpenſionis, & interdicti, in quibus cenſuris non totus homo, nec oĩa officia ſunt interdicta ſemper: Nam aliquãdo quodam in loco, quodam tem-
7 pore, quodam in officio deſeruire prohibentur; at excommunicatus, ex quo perculſus eſt, ubique cenſura eſt innodatus, nullum officium illæſum, aut liberum illi manet. Ideo tam maiores, quàm minores ordines, nec ſuſcipere, nec ſuſceptos ullo modo exercere poteſt; nec ipſum quidem lectoris officium, ut ſonant uerba. d. c. ſi quis Epiſcopus damnatus; & ſcribit Spe. in d § iuxta. uerſicu. Quid ſi preſbyter excommunicatus: nã etſi minores ordines ſacri non ſint, tamen ſunt in miniſterium ad ſacros. S. Tho. contra gentes, lib. 4. c. 75. Quod miniſteriũ nullo modo competere poteſt ei, qui ab Eccleſiæ corpore eſt præciſus, & membrũ eſſe deſinit: & ideo omiſſa ſentẽtia Gul. quam refert Tabien. in uerb. irregularitas. 4. in princ. & nu. 3. qui dixit excommunicatum miniſtrantem in minorib. non fieri irregularem, magis adhæreo Hoſt. & Abb. in d. c. 2. de cler. excomm. miniſt. qui dicunt contrarium, pro quib. eſt urgens ratio: nam ſi excommunicatus minores ordines accipiat, fit irregularis. c. cum illorum. de ſent. excommun. quod probat Silu. in uerb. irregularitas. q. 13. uerſic. Tertium. Certe idem omnino eſſet ſi ſuſceptos exerceat; quia tam eſt diuiſus ab Eccleſia ĩ exercẽdo, quàm in ſuſcipiendo; quod confirmatur alia ratione: Nam ſuſpenſio longe minor eſt cẽ-
8 ſura ipſa excõmunicatione, quæ eſt maxima omnium. c. corripiãtur, 24. q. 3. at ſuſpẽſus ab ordinibus, fit irregularis, etiã ſi minores ſolos exerceat, ut diximus de ſuſpenſione in ſexta extenſione, multo ergo magis excommunicatus, qui eſt mẽbrum diaboli, gl. in cap. dilectis. in uerb. ſuſpendendum, paulò ante fin. de appellation.

Qua ratione etiam dixerim, non uerã eſſe ſententiam Spec. in d. § iuxta. uerſic. Quid ſi preſbyter excommunicatus, ubi dicit clericum in minorib. ordinib. conſtitutum,

ſtitutum,& excommunicatum, ſi legat Epiſtolam in miſſa non incurrere irregularitatem,ea ratione, quòd id facere potuerit ut ſimplex clericus,ſed uitiatus eſſe poteſt codex, ut pro excõmunicatus, dicere debeat ſuſpenſus; qui ſuſpẽſus uere poteſt multa facere miniſteria,ut ſimplex laicus, quia adhuc eſt membrũ Eccleſiæ, ſaltem in ſortem populi, ſicut & cæteri laici;unde ſaluatur ab irregularitate:quia miniſtrauit,ut laicus. At excõmunicatus extra Eccleſiam poſitus, nec in ſortem domini, nec in ſortem populi eſt. Vnde nec ut laicus quicquam poteſt facere in Eccleſia, cuius membrum nõ ſit; Igitur quicquid faciat circa diuina ĩ eccleſiaſticis miniſterijs, Irregularis efficietur;nam cum etiam minores ordines depoſitionem & degradationem accipiant, 11.q.2. c.Epiſcopus preſbyter. in fi.& 24.diſt.c.ult. Specul.d.§.iuxta.uerſ. patet ergo ex præmiſſis: ſequitur ut interim,ſicut depoſitus,uel degradatus exercens ſit irregularis,ut ſuo loco dicemus:

9 Ita & excommunicatus;nam & ſimplex tonſuratus ſuſpẽſus, uel depoſitus adminiſtrãs ſit irregularis per eundem Spec. in d.§.iuxta.uerſ. quid de ſimplici clerico: multo ergo magis in alijs ordinibus ſuperiorib. clericatu. d.c.2.& 3.de cler. excomm.min.excommunicatio etenim impedit promouendũ,ut iam diximus, & deijcit promotum d.c.2.& 3.de cler. excommu. min. unde quicquid deijcit promotum,& impedit promouendum, inducit irregularitatem, ſine diſtinctione maiorum, uel minorum ordinum. Spec.in Aureo Repertorio in tit.de ętat. & qual.Idem Specul.in d.§.iuxta.uerſic. Item omnes caſus,qui impediunt; unde cum in d.c.3. minores ordines excommunicatus adminiſtrans depoſitione ſit dignus, certe multo magis irregularis efficitur, ne ad altiores aſcẽdat indiſpenſatus, & hanc eſſe communem opinionẽ atteſtatur Abb. in d.c.2.& ibi. Hoſt. per tex.in c.cum medicinalis. de ſent.excõ. lib. 6.Tab.in uerb.irregularitas.4.uerſic. Sexta concluſio.Quinimmo à ſolo Papa diſpenſari poterit.Abb.d.c.2.& in c.clerici, de ſent.excommun. in 6. & probat Silu.in uerb.irregularitas.q.13.in princ. Nec approbo diſtinctionem circa intentionem excommunicati miniſtrantis, ſ. aut miniſtrauit quaſi exercens ſuum ordinem, aut ut quilibet laicus, quia laicus non poteſt intereſſe diuinis quando eſt excommunicatus, nec ingredi Eccle-

10 ſiam,nec ſtare prope eam,ut diuina officia audiat. c.ꝙ inter.de pœnit. & remiſſ. Imo ne clericus obligatus ad horas, poteſt eas dicere gregatim cum alijs, propter hanc cenſuram.c.nihil. 11.q.3.& c. omnis.Silu.in uerb.Horę.q.3.& in uerb. excommunicatio.3.q.3.gl.optima in d. c.1.in uer.ſicut prius.de ſent.excommu. in 6. Ideo bene concluditur, quòd excuſari non poteſt excommunicatus,ꝙ exercuerit minores ordines, quaſi laicus,ex prædictis.

Sed & ſi excommunicatus nullum ordinem exercuerit, ſi tamen per annum in ipſa cenſura obduratus perſeueret,ir-

11 regularis uidetur;nam deponitur. gl.in c.cum bonæ. de ætat.& qual.ubi text. & Doct. & c.rurſus. 11.q.3. nam ſi forſan ſit excõmunicatus ob cõtumaciam, citatus ob hæreſim, de qua ſola urgebat ſuſpicio;poſt annum,ut hæreticus damnatur,c.cum contumacia.& ibi.gl.de hæretic.lib.6. & tradit Iudicial. Inquiſit. in uerb.purgatio. num.11. quinimmo dũ eſt excõmunicatus ob crimen eccleſiaſticum,inter hæreticos annumeratur,tex. in c.ꝙ autem hi. 4. q. 1. & tametſi Silu. in uerb.excommunicatio. 3.q.9. pie iudican-

dicando, putet excusandum eum qui ob ciuilia debita excommunicatus annum perstiterit, s. ut propter id non possit suis beneficijs priuari, per gl. in c. contingit. de dol. & contum. in uerb. potest. Tamē si consideremus, quòd ob contumaciam in causa pecuniaria quis fuerit excommunicatus, quia contumacia est delictū,
12 Paul. Castr. & Doct. in l. contumacia. ff. de re iudic. uidetur ex delicto excōmunicatus, & consequenter non ex causa ciuili, ut colligitur, arg. Concil. Trid. Sess. 25. c. 3. de reform. Ideo lapsus anni, ex quacumque causa fuerit excommunicatus, reddit eum irregularem: nam uidetur parui facere hanc censuram, argum. c. si quis presbyter, 11. q. 3. & ideo deponendus, ut ibi tex. præterea ut suspectus de hæresi potest inquiri. Concil. Trid. d. c. 3. in fin. Quò fit ut inter irregulares ponatur, sicut reliqui omnes de fide suspecti, de quibus iam dictum est hoc lib. c. 17. per tex. in c. infames. 6. q. 1. in fi. nisi omnem diligentiam adhibuerit, ut absolueretur, tunc enim cessaret suspicio, sicut etiam contumacia. Iudicial. Inquisit. uerb. contumacia. num. 3.

Rursum alio casu excommunicatus, qui nullum ordinem exercuit, incidit in irregularitatem, scilicet si in contemptū clauium audeat beneficia conferre: nam hoc casu fit irregularis, & nec post peractam pœnitentiam administrare potest. Spec. in tit. de dispens. §. iuxta. uers. quarto. c. tanta. de excess. prælat. idem si alia officia per eundem contemptum fecerit, quæ à suo ordine aliquo modo pendere possunt: ut uisitare, corrigere, uel si ipse alios excommunicet, uel absoluat, aut publice benedicat, eadem ratione.

Sed & ille, qui ignorauit se excommunicatum, tamen dubitauit se esse, habēs forsan læsam conscientiam, uel etiam in crassa fuit ignorantia; si audeat celebra-
13 re, cum se exponat periculo, efficitur irregularis à solo Papa dispensandus, c. apostolicæ de cler. excommun. min. c. ueritatis. de dol. & contum. Spec. in d. §. iuxta. uers. ut autem in hac: cognoscitur autem crassa, uel erronea ignorantia, si cū esset citatus peremptorie, se nō exhibuit iudici, nec procuratorē misit, aut si quomodolibet sciuit processum cōtra se formari, nam non proderit illi, quod ignorauerit decretum, & sententiam excommunicationis; ita Spec. ibi scribit.

Dubitans uero ex dubio iuris, an sit excommunicatus, si audeat celebrare; non semper est irregularis: pone casum,
14 uolo percutere clericum, & laicum percutio. Si ego mente mea dubius sim, an inciderim in canonem excommunicationis; & in tali dubio audeā celebrare,
15 pecco. Sed non efficior irregularis, ex sententia Ioā. de Lignan. quem sequitur Bern. & Innoc. & cum istis Fed. de Sen. consil. 13. ut probat Abb. in c. si uero, de sent. excommun. Silu. in uerb. excommunicatio. 6. uers. sciēdum est. Quarto. uers. secundo. in fi. & est ratio, quia in ueritate non sum excommunicatus, quando percussus est laicus, & ideo cum in irregularitate consideretur potius factum, quàm intentio, irregularitas non nascitur ex celebratione illa, quæ in ueritate non est facta in censura excommunicationis: Quòd si ad altare accedens nul-
16 lius sit conscius culpæ, uel excommunicationis; sed ī cursu missæ incidit in memoriam alicuius culpę, unde adducitur in cognitionem se esse excommunicatū; nec tenetur dimittere missam, nec ex illa celebratione fit irregularis. Siluest. in uerb. Eucharistia. 2. q. 7. post Hug. in cap. nihil. 7. q. 1. quia hæc uidetur probabilis ignorantia, quæ excusat celebrantem

inno-

innodatum hac censura d.c. apostolicæ. de cler. excommun. min.

Illi uero excommunicati, qui prætendunt se nulliter, uel iniuste fuisse excommunicatos, si celebrent etiam sine contẽptu fiunt irregulares tam in foro iudiciali, quàm conscientiæ, nisi forte sententia excommunicatoris cõtineret expressum & euidentem errorem, ut plene per Borgas. de dispens. part. 6. tit. de cleric. excõ. num. 17. 18. 19.

Hæc de ipsis excõmunicatis; sed maior dubitatio est in illis, qui nominatim excommunicato celebranti ministrant, aut patiuntur, dum celebrant sibi ministrari à nominatim excommunicato: In qua re illud præmittẽdum est, quòd participans in diuinis cum nominatim excommunicato, etiam ipse fit excommunicatus minori excommun. ita quod fit ineligibilis, & inhabilis ad omnia beneficia, & ecclesiasticas dignitates, & sacramenta suscipienda, quod satis sonat in irregularitatem, ut diximus in princ. huius cap. Rursum præmittendum est, quòd tripliciter quis participare dicitur cum excommunicato in crimine, s. ante
17 factum, post factum, & in ipso facto, ut docet Silu. in uerb. excommunicatio. 8. §. sciendum est tertio. Ideo qui participat excommunicato in eo facto, & crimine per quod excommunicatus fit irregularis, ipse participans fit etiam irregularis per societatem delicti. cap. nuper. de sent. excommunicat. glos. in capitu. significauit. de sentent. excommunicat. & comprobatur. in cap. secundo. de apost. Nam qui rebaptizat fit excommunicatus, & irregularis, & qui ei ministrat eandem contrahit censuram, ut ibi, & hoc uidetur placere Specul. in tit. de dispens. §. iuxta. uersic. ut autem in hac: & eandem scilicet sententiam, quod ministrans nominatim excommunicato celebranti, uel celebrans permittens sibi ministrari ab huiusmodi excommunicato, fiat irregularis, expressim scripsit Archiep. Flor. in tract. de cens. & irregul. c. 87. paulò ante fin. cuius sententię potius subscribo, quam Ioã. Andreæ qui dixit contrarium in addit. ad Specul. in d. §. iuxta. ad uers. ut autem in hac: nam citat illum text. in dicto cap. is qui. de sent. excomm. lib. 6. ubi text. loquitur de celebrãte coram excommunicato, qui per talem præsentiam non ministrat celebranti, nec ministratur ei: unde cum sit leuius crimen, quam ministrare excommunicato celebranti; uel pati sibi ministrari ab excommunicato, ut patet ad sensum, ideo glo. in d. cap. is qui, melius sentit in contrarium eius quod sentit Ioann. Andr. prædicto loco. Et ideo consequitur, ut in prædictis primis casibus contrahatur irregularitas, at in isto casu celebrando, scilicet coram excommunicato, non contrahatur, iuxta uerba dicti capit. is qui. incurrit tamen maximum crimen irregularitati proximum: Nam ex eo quod ad diuina officia, quis admittit excommunicatum publice, fit ipse quoque excommunicatus capit. Episcoporum. de priuileg. libro sexto, non solum minore excommunicatione, quasi in oratione participans excommunicato, sed etiam maiori, ex illo canone posset excommunicari: propterea sicut, & cæteri excommunicati, ita hic quoque multam contrahit maculam proximam irregularitati, per glos. in dicto capitul. is qui. nam ex ista celebratione perdit ius ingrediendi Ecclesiam. unde si postea in hac censura celebret, fiet etiam uere irregularis, ut tradit glo. in d. c. Episcoporum. in uerb. ingressum.

Quę

Quæ omnia procedunt in excommunicatione fulminata ab inferiore à Papa;alioqui excommunicato nominatim à Papa,si quis communicet, diuina officia celebrando coram eo,fit uere excom-
18 municatus, & irregularis, text. & ibi Abb.in c.significauit.de sent.excommu. Specul.in d.§.iuxta.uersic. quod autem dixi; cui sententiæ omnes ferè consentiunt,ut attestatur Silu. in uerb. excommunicatio.7.uersic.sexta,& est ratio, qa
19 excommunicatus durante excommunicatione ponitur inter irregulares, quia nec pmoueri potest,nec promotus exercere,ut dixi in princ. huius c.ideo & hic celebrans coram excommunicato à Papa, cum fiat excommunicatus,nec promoueri,nec exercere suos ordines ulterius poterit;donec absoluatur; quæ res parum differt ab irregularitate, ut diximus in princ. huius operis in Reg.15.

Præterea dico, quòd si quis corã Episcopo nominatim excommunicato celebret, & in benedictionibus annuat illi,
20 quasi ab eo auctoritatem benedicẽdi accipiat, ut fieri solet,gl.in uerb.benedicere.distin.95.cap.ecce.& docuit Nicol.I. Papa in epistola ad Michaelem Imperatorem dico effici irregularem, nam hoc est participare in delicto cũ excommunicato,qui dando tales benedictiones efficitur irregularis.Abb.in c.fin.de excess. prælat.& diximus aliàs in materia suspẽsionum,in nona extensione.Vnde & Episcopus,& hic sacerdos, qui ab eo benedictionem suscipit in missa,eadem nota uruntur,quia eiusdem delicti participes sunt,& est gl.in clem.Archiepiscopo, in uerb.celebrari. de priuileg. & post eam etiam Petr.de Ancharan.not.3.Et ex ijs constare potest,quòd quisquis sciens audit diuina officia,missam,uel suscipit sacramenta ab eo, qui est excommunicatus nominatim, ipse quoq; efficitur excommunicatus, & incapax omnium sacramentorum,& ordinum,& sic ad eandem irregularitatem pertinet, iuxta præmissa.

Hoc loco opportunum esset singulos excommunicationum casus adscribere, Sed quia nimis longa esset relatio, & fere omnes retulit Armill. nouissime post Silu.& Archiep. Florent. & præ cæteris fusius,& accuratius Nauarr. in suo Manuali & catechesis Neapolitan. quæ etiã eas enarrat, quæ sunt extra corpus iuris, ad eos lectorem reijcio.Admoneo tamẽ pium quemque lectorem,studere quàm diligentius possit,ne ulla excommunicatione iuris,canonis, uel iudicis illaqueari se permittat; nam nil est illa discriminosius animæ,quoniam ob eam,nil ei p-
22 desse possunt Ecclesiæ suffragia.cap.omnis.11.q.3.fit enim membrum diaboli, qui ipsa est innodatus. glo.in d.c.dilecti. est quæ omnium pœnarum,quas Eccle-
23 sia infligere possit, maxima. c.corripiantur.24.q.3.Quę enim iure ciuili mortis corporalis pęna est, ea iure canonico est excommunicatio,& tanto maior, quanto plus est animam occidere,quàm corpus;nam ab una harum pœnarum ad alteram trahi argumentum potest. Abb. in c.per uenerabilẽ.colum.3. qui fil.sint legitim.& ideo si canones excõmunicationem comminantur alicui delicto,potest & princeps etiam mortem corporalem comminari, aliquando tamen excõmunicatio solam suspẽsionẽ significat.c. quicquid.1.q.1.& ibid.glo.dist.23.c.ecclesiastica,cum gl.& Doct.Diaz praxi canon.c.33. & eo casu circa irregularitatẽ erit tractandum sicut tractauimus aliàs de suspensionibus.

De

De depositis, vel degradatis.

CAP. XXII.

1 *Depositus, & degradatus quomodo differant.*
Clerus in primitiua Ecclesia Catalogo adscribebatur.
2 *Degradatio quomodo fiat.*
Degradatio in foro sæculari æquiualet separationi animæ à corpore.
Degradatus est plusquam irregularis.
3 *Depositus est irregularis indispensabilis dicendo missam, imo & non dicendo, si uerba consecrationis proferat animo cõsecrandi extra missam.*
4 *Ordines minores recipiunt depositionem.*
Depositus perpetuo manet depositus.
Aaron fuit depositus sed postea restitutus.
Depositi multi insignes restituti sunt.
Depositi restitutio ad ordines per solum Papã fit.
Depositus Episcopus, uel Cardinalis quomodo restituatur.
5 *Depositi restitutio ad beneficium requirit cõsensum patroni.*
6 *Depositus restitutus ad ordines non intelligitur restitutus ad beneficia, & restitutus ad beneficia, non intelligitur ad prælaturas.*
Depositus restitutus simpliciter, non censetur restitutus ad ordines, uel beneficia, sed ad solã communionem.
Depositi restitutio non suffragatur si fuerit degradatus.
Depositio quandoque pro suspensione accipitur.
8 *Depositio à certo ordine, includit omnes superiores.*
Episcopus depositus à Põtificalibus, sacerdotalia exercebit.
Depositio, seu degradatio non aufert characterem
9 *Degradatus consecrans uere conficit.*
Episcopalis consecratio non imprimit characterem, & tamen Episcopus degradatus, si quid facit efficaciter facit.

DEpositus, & degradatus eo solo differunt, quòd depositio fiat uerbis tantum, Degradatio uero etiam actu. Nam cum Ecclesia declarat aliquem à clero exclusum esse, ex hoc dicitur depositus, quia in clericorũ numero ulterius non habetur; primitiua enim Ecclesia uniuersum clerum Catalogo inscribebat, a quo si quis deponendus erat delebatur, ut constat Concil. Agathensi, can. 1. & scripsit Hug. & Archidiac. in c. contumaces. dist. 50. ut aperte constat ex S. Aug. Epist. 137. habetur. c. nemo. 2. q. 1. At dicitur degradatus, qñ
2 actuali quadam retrogradatione ordines quos suscipit clericus, contrarijs q̃busdam modis ei uisibiliter auferuntur, c. degradatio. de pœn. lib. 6. & hoc modo hæc inter se differre constat, Concil. Trid. sess. 13. c. 4. de reformat. Differunt etiam quia depositio significat tantum honoris, & dignitatis priuationem; at degradatio in foro Ecclesiæ idem ualet, quod in foro sæculari separatio animæ à corpore. Ioan. Andr. & Doct. in c. ut inquisitionis, colum. 1. de hære. in 6. refert Felyn. in c. in nonnullis. de Iudæis. uersic. in gl. fin.

Quisquis igitur depositus, uel degradatus est, hoc ipso efficitur irregularis; nam nec promoueri potest ad alios ordines, nec quos olim susceperat exercere; quandoquidem licet character, qui indelebilis est, maneat: tamen perditur omnis facultas eum exercendi: Ideo si ausus fuerit ministrare, q̃ depositus est, fieret etiam noua irregularitate adeo illaqueatus, ut nec post peractam condignam pœnitentiam posset dispensationẽ obtinere, c. accedens. dist. 50. sed etsi missam non audeat dicere; sed Eucharistiã conficiat sine missa; efficitur etiã denuo irregularis. Anton. Flor. in tract. de cens. cap. 87. Quinimmo etsi non administret ullum ordinem, sed confugiat ad principem sæcularem eo solo fiet longe magis irregularis amissa omni spe restitutio-
3 nis, seu dispensationis. c. si quis à ꝓprio, 21. q. 5. qui canon exceptus est à sacro

Con-

Concil. Antiocheno c.12. Idem proba-
tur in c.si quis Episcopus. ead.q.5. Quæ
4 uera sunt non solum in ipsis maiorib. or
dinib. sed etiam in minoribus, nam &
minores ordines depositionis pœnam
aliquando recipiunt. Abb. in c.cum non
ab homine. colum. 1. de iudic. uers. nota
de ratione, citat. c.2. de cler. excommun.
min. & Specu. in titu. de dispens. §. iuxta.
uers. quid si diaconus. & uers. seq. de qua
re est tex. in c. Episcopus presbyter. 11.q.
3. & dist. 24. c. ult.

Vnde hæc censura in Ecclesia militã-
te grauissima putatur; nam qui semel de-
positus sit, perpetuo depositus manet; gl.
in c.si lapsis. dist. 50. quã citat, & probat
Dec. in cap. at si clerici. in not. 5. de iud.
Hoc enim Regulare est, ut depositus ad
clerũ redire, & restitui non soleat. ca. qui
semel, & c. presbyterum. & c. peruenit.
distin. 50. quod & iure ciuili probatur. l.
quicumque. C. de Episco. & cler. quin si
redierit ad beneficia, a quibus fuit depo
situs, traditur perpetuo in monasterio,
etiam si sit Episcopus d.l. quæ tamen nõ
adstringit, nisi Ecclesia sequi uelit huius
modi ciuilem legem.

Quandoque tamen dispensatio post
peractam pœnitentiam, in uerbali depo
sitione obtineri potest, s. ut in clero com-
munionem recipiat, sed non ordinum
executionem. d.c. accedens. quandoque
etiam ut exercere possit, si Papæ id expe-
dire uidebitur. Nam olim Aaron Idolo-
latriæ reus, Exod. c.32. restitutus est, ad
administrationem sacerdotij cap. si post.
dist. 50. sed & in nouo testamento multi
à gradu suo depositi, post pœnitentiam
condignam restituti sunt, quos Gratia-
nus commemorat. in c. Ioannes. dist. 50.
Nam & Athanasius censuerat illos Epi-
scopos, qui uere conuerterentur ab A-
rianis, ad fidẽ catholicam restitui posse,
assentiẽtibus Macedoniæ, & Achaię Epi
5 scopis uniuersis; cui subscribit Basil. in
epist. 75. ad Neocesarienses, sed hæc re-
stitutio, non nisi a Papa fieri potest. Ar-
chid. in c. clericus. 2. dist. 46. glo. in c. con-
tumaces, dist. 50. in fi. præsertim, si solen-
niter ea depositio facta fuerit, idest cum
causæ cognitione, & in publica senten-
tia: quandoquidem, licet Episcopus ipse
clericum deposuerit, tamen restitutio à
Papa fieri debet. Archid. in d.c. contu-
maces. Angelica in uerb. degradatus.
uers. ult. Silu. in uerb. degradatio. uersic.
ultim. quod procedit in legitima, & iusta
depositione; alioqui si iniusta fuerit, Idẽ
Episcopus, uel saltim Metropolitanus
restituere illum posset, cum innocens re-
pertus fuerit; uideretur enim eo casu po
tius sententiæ correctio, quàm dispensa
tio, ut probari uidetur d. cap. Episcopus
presbyter 11.q.3.

In maiorib. uero dignitatibus, à qui-
bus depositio per Papam fit, absq; du-
bio restitutio fieri debet per eundem, &
eadem fere solennitate, qua prima colla-
tio dignitatis facta fuerat; utputa si depo
situs fuerit Eps̃ uel Cardinalis deberet
consistorialiter restitutio fieri, ut cõtigit
sub Leon. X. Bernardo Card. S. Crucis
in Hierusalẽ, & Federico Card. S. Theo-
dori, quos cum Iulius II. ob schisma de-
posuisset ab ipso Cardinalatu, Leo ipsos
restituens pristinę dignitati iussit id con
sistorio fieri; nam habitu & tonsura mo-
re simplicium sacerdotum, consistoriũ
ingredientes ibi purpureas uestes rece-
perunt, ut scribit Borgas. qui rei ipsi in-
terfuit. de dispensa. part. 6. tit. de schism.
in fin.

In illis igitur, qui legitime depositi
sunt, restitutio facta, multas recipit In-
terpretationes, nam ex Conc. Trid. sup-
ponit consensus eius, qui deposuit, sicut
in

in restitutione suspēsi, uel interdicti, sess. 14. c. 1. de reform. ita quando à beneficio depositio facta est, restitutio supponit consensum patroni, Abb. in c. ex trāsmissa. q. ult. de renunt. quo inuito restitutio non suffragaretur, ut ibi. Restitutio
6 quoque facta ad ordines, non extenderetur ad beneficia, & Restitutus ad beneficia, non intelligitur restitutus ad prælaturas, uel dignitates, & simpliciter restitutus, nō intelligitur ad ordines, uel beneficia, sed solum ad communionem in clero. Abb. in c. litteras. col. 2. ad fin. de fil. presby. & restitutus uel dispensatus sup depositione, non censetur restitutus, uel dispensatus super degradatione. Host. quem refert Zab. in c. ad falsariorum. de crim. fal. & probat Borgas. de dispēs. p. 2. q. 10. de interpret. dispens. num. 27.

Aliquādo uero depositio ab una, uel certis aliquib. ordinib. per Episcopum
7 fit, quo casu, illud uerbum depositio, potius ad suspensionem, uel interdictum pertinere uideretur; quoniam ille adhuc maneret in clero, cum facultate administrādi illos ordines, a quib. nō esset depositus, unde dicerem ipsum Episcopum hunc posse restituere, & à Papa longe facilius sperandum, eisdemque modis reintegrari, quibus suspensi, & interdicti. In qua re illud est animaduertendum,
8 quòd depositio hæc facta a certo ordine, includeret omnes superiores; at inferiores illi non prohiberentur, l. qui indignus. ff. de Senator. Anton. in cap. uel non est. de temp. ordin. Tabien. in uerb. ord. 3. ante fin. Ideo si Episcopus ab Episcopatu uel Pontificalibus deponatur, sacerdotio, & alijs inferioribus fungi poterit.

Est autem illud non pretermittendū, quòd nulla depositio, uel degradatio,
9 delere pōt characterem iam impressum; & ideo etiam degradatus consecrando perficiet sacramentum. S. Tho. 3. q. 82. ita quòd etiam si extra celebrationē missæ uelit conficere corpus Christi, ex hoc solo facto incurrit nouam irregularitatē. Archiep. Flor. in trac. de cens. & irregul. c. 87. uers. 2. nota, & supra diximus.

Quinimmo, licet in Episcopali consecratione non imprimatur character, tñ nec per depositionem, nec degradationem (consecrationis eius reuerentia) illa amitti potest. S. Tho. 4. dist. 25. q. 1. art. ult. Vnde fit, ut quæ faciet Episcopus degradatus, ob reuerentiam cōsecrationis, facta dici possint, ut ea quæ sacerdos degradatus facit.

Hoc loco opportunum esset adscribere omnes casus, in quibus ipso iure depositio infligitur, uel in quibus quis est deponendus; uerum quia nimis longa esset enarratio, lectorem reijcio ad glo. 15. q. 8. in summa. in uerb. de ultima. & longe uberius tradit Specul. in Aureo Repertorio, in tit. de pœnit. in Rub. casus totius iuris, in quibus promoti deijciuntur, & deponuntur. Depositionis autem materiam fusius tradit Abb. in c. cum non ab homine. de iudic.

De loco, in quo diuina exercentur.

CAP. XXIII.

1 Missæ sacrificium, & a sacerdote, & ab Episcopo in sacro loco fieri debet.

Sacra loca dicuntur, cum Episcopi manu sacrata sunt, nisi Episcopus fuerit excommunicatus.

Oratoria ad diuinum cultum deputari per ordinarios debent, ut ibi missæ dici possit.

Altare portatile requiritur, ut missa dici possit.

2 Missam dicens sine altari consecrato, deponitur.

Altare erigens sine manu Episcopi, degradatur.

3 Missa in mari nullo modo dici potest, nec in ullo flumine.

4 Missa in priuato, nec a sacerdote, nec ab Episcopo dici potest.

5 Stanislaus Card. & Episcopus Varmien inuehitur contra fastum, & ignauiam eorum, qui in priuato loco celebrari faciunt.

Ordines sacri conferri non possunt, nisi sacro loco.

Episcopalis consecratio ubi facienda.

Archiepiscopi, & Primates in propria Ecclesia consecrandi.

6 Papa consecrandus ubi reperitur Electus.

Curia ibi est ubi Papa.

7 Papa consecrari non potest loco interdicto, nec ibi eligi.

Loco interdicto celebrans, fit irregularis, ita & in qualibet sacramentorum administratione.

Loco interdicto solus baptismus, & pœnitentia administrantur.

Ordines minores priuatim conferri possunt in Ecclesia interdicta.

8 Sepultura concessa loco interdicto inducit excommunicationem; idem si persona sit interdicta.

Interdictum cessat quatuor festiuitatibus anni.

Loco interdicto nec hora, nec alia ecclesiastica publice tractari possunt.

Loco interdicto, nec benedictiones frugum, nuptiarum, aut introductio mulieris post partũ fieri potest.

9 Loco interdicto nõ solum fiunt irregulares, qui sacerdotalia exercent, uerum etiam superiores permittentes.

Irregularitas etiam ex alieno facto incurritur.

Interdictum, vt afficiat quot requirantur.

10 Locus pollutus, si in eo quis celebret, non inducit irregularitatem.

Loco aliquo si mandet Episcopus, ne quis ibi celebret, contrauenien non fit irregularis.

Loco interdicto contraueniens incurrit irregularitatem. non autem peccatum mortale.

Episcopi titulares nusquam propria auctoritate pontificalia possunt exercere.

Epiphanij, & Ioannis Chrysostomi discordia vnde orta.

11 Episcopus in loco exempto, infra suam diœcesim pontificalia exercet, sed non iurisdictionalia.

Notorium non tribuit iurisdictionem in loco exempto.

12 Episcopus potest punire delinquentes in loco exempto, quando delictum habet annexam excommunicationem.

Episcopus in aliena diœcesi, nil pontificaliter exercet.

Prælati omnes, quibus datur priuilegium minores ordines conferendi, non nisi in propria Ecclesia id possunt.

Cardinales suo iure minores ordines conferre posunt, sed non nisi in proprijs titulis.

Altari Sancti Ioannis Lateran. solus Papa potest missam dicere, idem in Altari Sancti Petri.

Loco, in quo Episcopus celebrauit, per totam illam diem, nemo alius admittitur ad celebrandum.

13 Hæresis Alexandrinorum putabat, non licere vltra vnam missam in qualibet Ecclesia dicendam fore.

Missæ plures non sunt nisi vnum sacrificium.

Vestes, quibus missa dicitur, non sunt deferenda extra Ecclesiam.

Sacerdos celebrans Episcopo præsente, benedictionem dare non potest.

Benedictio sacerdotalis aufert peccata venialia.

14 Legatus rediens à legatione cessat benedicere, statim cum peruenit ad ciuitatem, vbi residet Papa.

Rodulphus Cardin. rediens à legatione Apuliæ populum Viterbien. benedixit, vbi Papa Clemens residebat.

Episcopatus non potest erigi infra terminos alterius Episcopatus, inuito Episcopo proprio.

15 Episcopi duo esse non possunt eiusdem ciuitatis, nisi vno casu, vt hic.

Græci, & Latini sacerdotes in eadem Ecclesia vtrique celebrare non sunt permittendi.

Episcopatus diuidi possunt, ratione maioris commoditatis.

Episcopatus vniri possunt propter nimiam vicinitatem.

16 Patriarchæ fiunt in magnis prouincijs, vel regionibus.

Archiepiscopi, & Primates fiunt in prouincijs.

Episcopi fiunt ad celebres ciuitates.

Peregrini, & incogniti non permittuntur celebrare.

Peregrinari non congruit sacerdotibus.

17 Prædicare non permittuntur incogniti regulares, vel sæculares.

18 Irregularis quis est vno, non in alio loco.

Sepeliens excommunicatum, ipse quoque excommunicatus est, & hodie etiam irregularis.

Sepul-

Sepultura cui generi personarum prohibeatur.
19 *Sepeliens raptorem Ecclesiarum, priuatur ordinibus, & beneficio.*
Monachus habens peculium, vel illud non resignans in articulo mortis, sepeliri non potest
Sepeliri non potest mortuus in peccato mortali.
20 *Duellantes non sunt sepeliendi.*
Tutorem Clericum nominantes sepeliri nõ possunt.
21 *Laici in Ecclesia sepeliri non debent.*
Valentinianistæ hæretici negant vllum mortuũ sepeliendum esse in Ecclesia.

MAgnum quid continet ipsa loci conditio in diuinis mysterijs peragendis; Genes. capit. vigesimo octauo, & Exod. capit. 3. Propterea multæ quoque irregularitates, seu canonica impedimenta, ob locum
1 ipsum incurrere possumus: Nam missæ sacrificiũ, nec ab Episcopo, nec à sacerdote in priuato loco celebrari potest: & non nisi in sacro, Deuter. capit. duodecimo, & de consecr. dist. prima cap. sicut, & capit. missarum: clarius Conc. Laodic. capit. quinquagesimo octauo. Sacra autem loca dicuntur, quæ vel Episcopi manu consecrata sunt, iuxta formam pontificalis, vt dict. capit. sicut: vel benedicta sunt per simplicem aquæ aspersionem, cum oratione; glos. in capit. nemo Ecclesiam: de consecrat. dist. 1. quo ex textu constat, depositionem, ac designationem cum Crucis infixione facere locum Sacrum; vnde fit, quòd & si locus nondum sit consecratus, quoniam tamen ad diuinum tantum cultum deputatus est, in eo diuina mysteria exerceri possunt, si per ciuitatis ordinarios in oratorium constituatur. Cõcil. Trident. sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione missæ; Ideo non cuique, prout lubet, oratoria sibi constituere permissum est, neglecta ordinarij licentia. cap. quicumque, 16. q. 1.

Sed & si Ecclesia, aut quilibet locus consecretur, aut benedicatur ab Episcopo notorie excommunicatus; nemo potest ea in Ecclesia, aut loco celebrare, nec quisquam sepeliri: Host. & Pan. in cap. Consuluisti, de consecr. Eccles. vel alt. quos aprobat Siluest. in verb. Consecratio. 2. vers. Quintus, & vers. sexto quęritur.

Rursum non omnis sacer locus, etiã diuino cultui deputatus, statim aptus est, vt in eo missa celebretur; nam saltim altare consecratũ requiritur chrismate perunctum, & per manus Episcopi; Ita quòd si sine altari consecrato quis celebrare ausus fuerit, deponi debet ab officio, & beneficio, Cardin. in cap. fin. de celebr. miss. vt refert Diaz in praxi canon. cap. 32.

Quinimmo clericus aut presbyter, qui sponte altare erigit, omissa Episcopi manu degradatur capit. presbyter 2. de consecr. dist. 1. merito cum hæc culpa administrantis sine altari conse-
2 crato per Episcopum, inducat depositionem, & deijciat iam promotum, consequens est, vt inducat aliquam irregularitatem; vt apparet ex Regulis generalibus, quas proposuimus initio operis, Regul. quarta decima: Et quoniam primis Ecclesiæ temporibus in omnium rerum penuria, amissis Ecclesijs sacrificia fieri cum toto apparatu non poterant, ob tyrannicas persecutiones celebrabant, vt poterant, vt scribit Victor Vitensis Episcopus libr. primo de persecution. Vand. his verbis. Cœperunt qualiter poterant, & vbi poterãt ablatis Ecclesijs diuina mysteria cele-

brare: Propterea cum à Felice I. Papa cõstitutum esset, ut ad sepulchra martyrũ missæ celebrarentur, compertum est, ut altariola quædam portatilia fierent, inclusis sanctorum martyrum reliquijs, vt urgente necessitate, extra locum sacrum missa dici posset. Nam si barbarorũ impetu Ecclesiæ, atque oratoria diruta sint, aut in longa solitudine fiat iter, aut exercitus per agros ad diuina conuocetur, hoc portatili altari uti licet, supposita mensa, uel scamno, arca, aut etiam trunco, uel alia quauis re honesta, cui insideat ipsum portatile altare. cap. concedimus. de consecr. dist. 1. cuiusmodi fecerat Cõstantinus pro exercitu suo in castris: nam & altare, & Ecclesiam portatilem construẽdam curauit pro diuinis mysteriis celebrandis. Sozom. hist. lib. 1. c. 8. ante eum Socrat. hist. lib. 1. cap. 14. In mari autem, uel flumine nullo modo missa dici permittitur. Silu. in uerb. missa 1. q. 5. ex sententia communi, sed pręcipue Archiep. Florent. idem. Armill. in uerb. missa. num. 4.

In priuatis uero ędibus, sine urgente, & summa necessitate, nec sacerdoti sine licentia Episcopi, nec ipsi Episcopo licet missam dicere, nec quidem cum altari
4 portatili, d. c. sicut. in fi. de consec. dist. 1. & d. Conc. Laodicen. c. 58. Diaz in praxi canon. c. 34. & ex ijs uidetur dubitabile dictum Silu. in uerb. Missa, quæst. 5. uers. tertium. in fi. ubi dicit sine licentia Episcopi extra necessitatem dici missa non posse in priuato loco; sed cum licentia, etiam sine necessitate dici posse: hoc mihi uidetur contra tex. d. cap. sicut. præsertim postquam Concil. Trid. Iubet Epis, ne has licentias concedant, unde concedendo non bene ageret: & qui obtineret in eadem culpa esset: propterea cõtra factum, & ignauiam illorum, qui priuato
5 loco coram se sacrificari iubent, sanctè inuehitur Osius Episcopus, & Card. Varmiens. in confess. tit. de cœremon. à loco sumptis. c. 90. & Diaz d. c. 34.

Quæ omnia, sicut uera sunt in peragẽdo sacrificio missæ, ita etiam procedunt in collatione ordinum, non enim conferri possunt, nisi in loco sacro, si sacri sint, quia per missarum solennia cõferuntur, sicut, & reliquæ omnes consecrationes, etiam Episcoporum. gl. in c. quòd sicut. de elect. Imo nouo iure ex Concil. Trid. Sess. 23. c. 8. de reform. ordines sacri in sola Cathedrali Ecclesia cõferendi sunt, aut si infra alia Diœcesis loca oporteat ordinationes facere, non fiant nisi in digniore Castri, uel oppidi Ecclesia; Ita quod non in quacumque Ecclesia, uel oratorio ordinationes fieri permittuntur; quamquam olim, quocumque loco Episcopi id facere poterant, ut tradunt Gul. & Host. quos probat Silu. in uerb. ordo. 2. q. 8. quæ uera sunt in maioribus, & sacris ordinib. at in minorib. conferendis, quilibet honestus locus aptus est. Sil. d. quæst. 8. & id sonant uerba. d. Concil. Trid. c. 8.

Episcopalis uero consecratio, eo loco facienda est, quem Metropolitanus elegerit, distinct. quinquagesima prima. cap. ultim. uidetur text. in cap. si Archiepiscopus, de temp. ordin. ita quod etsi mortuo Metropolitano uacet illa sedes, non alibi fieri debet hæc consecratio, quam in Metropoli. d. cap. si Archiepiscopus: posset tamen tam late patere prouincia, ut difficile, & sero expectare contingeret mandatum Metropolitani, quo casu uiciniori loco fiet consecratio; postea infra tres menses hic consecratus tenebitur ad Metropolitanum accedere, cap. cum longe. distin. sexagesima tertia. Primates uero, Archiepiscopi, &

Patriar.

Patriarchæ in propria Ecclesia consecrari debent.d.c.ult.dist. 51.& c.pudenda. 24.q.1.text. in d.cap.si Archiepiscopus. Silu.in uerb.consecratio. 1.q.2.ex sententia Raym. in tit.de temp.ordin. uers.primates.quo loco ait,non alibi consecrandos istos, quàm ubi specialiter suo diplomate Papa mandauerit. arg.d.c.pudenda. Hodie tamen ex Conc.Trid.sess.23. c.2.de reform.omnes istæ dignitates pari iure procedunt in munere consecrationis:nam tam in Ecclesia titulari, q̃ in prouincia fieri possunt.

Papa uero eo loco consecrandus est,
6 ubi reperit electus, & inthronizatus; uidelicet ubicumque prædecessor est mortuus,etiam si extra Curiam Rom. Ibidẽ noui Pontificis electio facienda est .s. in Cathedrali illius dœcesis, in cuius terminis mors subsecuta est.dist.23.c.in nomine, & c.ubi periculum. de elect.lib.6. Ibi enim curia esse uidetur,ubi Papa,arg. 93.dist.c.legimus.prope fin.quod habet locum,etiam si Papa itineraretur, etiam si per solum transitum, ibi forte substitisset.Spec.tradit in d.c.ubi periculum, in speciali 13.num.46. Regularius tamen Papa Romę,ut in propria sede consecrari debet;si cõmode id fieri potest,Raym. in d.tit.de temp.ordin.uers.Papa.

Sed hæc de locis sacris dicta circa ordines,& consecrationes dãdas,uera sunt, si locus ille sacer interdictus nõ sit;alioqui nec ordines,nec consecratio ; quin-
7 immo,nec ipsa Pontificis electio fieri eo loco potest, licet facta postea teneat.d.c. ubi periculum.§.porro.ubi gl.de qua re fusius hoc loco tractari occasio nobis suadet; Nam locus interdictus, siue Ecclesia sit,siue cœmeterium, perinde est, ac si sacer non esset,quoad hoc, ut diuina ministeria, uel sepulturæ agi possint: Imo quisquis ausus sit in loco ĩterdicto celebrare, aut quælibet diuina mysteria facere, efficitur penitus irregularis.c.is qui.de sent.excommun.lib.6. Specul.in tit.de dispens.§.iuxta.uersic. Sed quæro utrum is; nam qui interdicto contrauenit,ipso facto est suspensus.d.c.is qui.Ioan. Andr.in addit.ad Specul. ad d.uers. Sed quæro utrum is.Feder.de Sen.cons. 231. nec solũ fit irregularis ex ipsis missarum sacrificijs.Sed & ex cuiuscumque sacramenti administratione, utputa ordines conferendo,etiam minores. Petr. de Palud.4.distin.18.q.8.artic.5.conclusione 6.& magis hæc uera est sententia, quàm contraria,quę licet habeat aliqua fundamenta pro se, ut tradit Abb.in c. non est,de sponsal. tamẽ ista est uerior. Armill. in uerb. interdictum. nume.46. Siluest.in uerb.interdictum. 5.q.7.uers. 6.& patet ex d.cap.non est. in quo solus baptismus,& pœnitentia excipiuntur, & in cap.quod in te.de pœnit.& remiss.confirmatio quoque excipitur. c.quoniam. de sent.excommun. lib.6. unde bene sequitur, quòd sacramẽtum ordinis in Ecclesia interdicta conferri non possit,præsertim,quia capitula ista sunt confirmata,p c.ult.de sent.excom.lib.6. in fi.posset tamen hic ordinator excusari ab irregularitate in minorib.ordinib.cõferẽdis in Ecclesia interdicta, si ipse sub illo interdicto nõ cõtinetur,& ordinatio sit priuata,nõ generalis, uel publica, & ianuis clausis.arg.d.c.quod in te.& d.c.ult.

Ista quoque irregularitatis censura eos afficit,qui in Ecclesia interdicta, aut
8 cœmeterio sepulturam concedunt, uel etiam in Ecclesia, uel cœmeterio non interdicto ad sepulturam admittũt personam interdictam: nam cum ipso iure ob hoc fiant excõicati, ex Concil. Vien. habetur in clem. 1. de sepult. sequitur q̃ sint irregulares eodem modo, quo &

cæteri excōicati:qui nec promoueri,nec promoti exercere poſſunt:ut ſuo loco diximus; niſi forſan quatuor diebus anni, ſcilicet Natiuitatis Domini,Reſurrectionis,Pentecoſtes,& Aſſumptionis Mariæ, d.c.ult.Sed Io.And.Gem.& Ligna. contrarium ſentiunt,ēt in iſtis dieb. nō licere,quaſi expreſſim id nō dixeris text.d.c. ult.unde manent antiqui canones in ſuo robore, quòd nullo tempore ſepultura cōcedatur in interdicto loco:& ita uidetur cum iſtis ſentire Silu.in uerb.interdictum.5.q.2.uerſ.Quartum.

Eadem quoque irregularitas infligitur illis,qui faciunt in loco interdicto illa,quæ ſine miſſa,& ſacramentorum administratione fiunt, utputa celebrando diuina officia, uel horas publicè,eodem modo, quo ſolent extra interdictū; Idē ſi quæcumque faciant, quæ pendent ab executione ordinum maiorum uel minorum,etiam ſola iuriſdictionalia,abſoluendo ab excōicatione, uel excommunicando,iuxta modum ſacerdotalem,non autem iuxta modum iudicialem; quia cum fungantur proprio ordine in loco interdicto,fiunt irregulares: ſimiliter benedictiones quarumcumque rerum, ſacerdotali modo factæ, introductio mulieris poſt partum in Eccleſiam interdictam,benedictiones uirginum,uel etiam campanarum,aut paramentorum eccleſiaſticorum, ac ſimilium inducunt irregularitatem,ut latius tradit Silu.in uerb. iterdictum.5.q.4.uerſ.Primū. poſt Abb. in c.2.de cler.excommu. miniſt.ex ijs.n. adminiſtrationib. uidetur interdictum uiolari,& conſequēter naſcitur hæc irregularitas: per quam quis fit ineligibilis, & impoſtulabilis.c.1.de poſtul.prælat.& c.tanta.de exceſſ.prælat. Spec.in d.§.iuxta.uerſ.quid ſi ſacerdos.

Quæ oīa in tantum uera ſunt, ut etiā ſuperiores,qui ſciētes ſuos ſubditos hęc
9 facere contra interdictum, tolerādo patiuntur,per patientiam iſtam fiunt ipſi quoque irregulares ex ſententia Fed.de Sen.d.conſil.231.& licet Io.And.in addit.ad Spec.in d.§.iuxta, ad d.uerſic.ſed quæritur utrum ſentiat non effici irregulares;tñ tutius eſt, ut credantur irregulares, ſi non fecerint quantum in ipſis eſt, ut in loco interdicto diuina non celebrentur;tam enim in culpa eſt, qui facit, quàm qui cum poteſt, non obſiſtit erranti.c.error,cum duob.ſeq.diſt.83.præſertim,quia etiam irregularitas ex alieno facto infligitur quandoq; nobis, ut ſcribit Specul.in c.& ſi pignorationes,de iniur.& dam.dat.lib.6.

Ad hoc tamen,ut iſtæ interdictorum irregularitates habeant locum,requirūtur iſta duo neceſſaria: primo quod iterdictum ſit factum per hęc uerba,interdico,interdicimus,uel interdictum declaramus:ſecūdo quod tale interdictum ſit publicatū; alioquin etiā ſi in canone,uel edicto,ſit pęna interdicti ipſo iure incurrenda; tñ nunquā habet effectū ſuū tale interdictum,niſi poſt actualem publicationē,ut diximus ſupra hoc lib.c.20.Requiritur etiā hoc interdictum eſſe pmodum cēſuræ,ſecus ſi per modum execrationis,i.ſi polluatur Eccleſia:nam per celebrationem diuinorum officiorum in
10 Eccleſia, uel cęmeterio polluto nulla naſcit irregularitas. Spec.in d.§.iuxta.uerſ. quæ autem dicimus de loco,text.in d.c. is qui,de ſent.excom.in 6.Et eſt ratio,qa tale interdictū eſt à ſolo canone. Silu.in uerb.interdictū.4.uerſ.Tertio quæritur. Vnde non ligat ad hanc pœnam irregularitatis,niſi poſtquā interdictū hoc fuerit iuridice publicatū ut proxime dicebamus.Propterea etiā ſi ſuperior iubeat, ne in tali Eccleſia quis celebret; tñ con-

traueniens

trauenientes nō fiunt irregulares. Specu. d.§. iuxta. uers. quæ autem dicimus: hoc tñ uerū est, quòd peccant mortaliter cōtra pręceptum superioris, argumēto Cōcil. Trid. sess. 14. c. 1. de reform. sed in uero interdicto incurritur uera irregularitas cōtraueniēdo, non autem peccatum mortale. Caietan. in Sum. in uerb. interdictum, & refert Armil. in uerb. interdictū. nu. 65. quod est notandum.

Sunt pręter hęc alia quoq; impedimēta canonica, quæ proueniunt ab ipsa cōditione loci, utputa si quis uelit eo loco diuina exercere officia, ubi nullum ius, nullamue iurisdictionem habet. Nam ex Conc. Trid. sess. 14. c. 2. de reform. Titulares Episcopi, qui populo, ac Clero carent, nullo loco, sine ordinariorum licentia ordines conferre possunt, etiam si locus, ubi conferre uelint, nullius Diœcesis sit. quinimmo cōtrauenientes per annum ab executione Pontificalium ipso iure suspensi sunt: & alij, qui ab istis promoti sunt arbitrio superioris manēt suspensi; ne exercere possint ordines susceptos. ibid. & sess. 6. c. 5. de reform. istæ enim ordinationes factę in loco sibi nō subiecto, uidentur irritę, & non canonicę. arg. c. Episcopum. 9. q. 2. qui canō excerptus est ex Concil. Antiocheno c. 22. nam & Ioannes Chrysostomus Epiphanio crimen obiecit, quòd se inscio in sua Ecclesia ordinationem fecisset, & quòd ipso non iubente auctoritate propria sacra celebrasset, ut scripsit Cassiod. histor. tripart. lib. 10. c. 12. Socrat. lib. 6. cap. 13. quanquam illa Epiphanij ordinatio, aliqua ratione excusari potuisset, ut habet in cap. Lugdunensis. 9. q. 2. scilicet spe ratihabitionis, ut se excusat idem Epiphanius, in Epist. ad Ioannem Hierosolymitanum.

Ad hoc etiam impedimenti genus spectat locus quilibet exemptus. Nam Episcopus in loco infra suam Diœcesim exempto, licet celebrare Pontificaliter possit, & benedicere ex Concil. Viennen.
11 habetur in cle. Archiepiscopo. de priuil. Tamen inuitis ipsis exemptis ordines conferre nō potest, nec aliud quidpiam ibi Pontificale facere, circa iurisdictionalia, nec etiam corrigere potest delicta, quantumuis notoria, commissa in exempto loco; quia in alieno territorio commissa uidentur. c. postulasti. de for. comp. ex sententia Anchar. & Gemin. in c. Episcoporum. de priuileg. in 6. notorium. n. non tribuit iurisdictionem in loco exēpto, sicut nec extra territorium. d. c. postulasti, & c. 1. de priuileg. ut scribit Nicolaus Dionysij de Perusio uir canonū peritissimus & uetustus, in d. c. Episcoporum. col. 3. Vno tamen casu delinquē-
12 tes in loco exempto possunt ab Episcopo puniri. Nam si delictum illud habeat annexam excommunicationem, Episcopus poterit interdicere delinquenti omnem administrationem interdictam excōicatis, & eundem publicabit, ut ab omnibus euitetur. Ant. & Imol. in clem. 1. de off. ord. in aliena uero diœcesi omnino non poterit Episcopus Pōtificalia inscio ordinario exercere. dist. 92. c. si quis ordinatus; cū duob. seq. Cōc. Trid. d. sess. 6. c. 5. de refor. quo canone qui aliter fecerit, ipso iure suspenditur ab exercitio Pōtificalium.

Qua ratione Abbates, atq; alij pręlati quib. iure, uel priuilegio cōceditur minores ordines conferre, nullibi id possunt, nisi in sola Ecclesia ꝓpria, c. qm̄. dist. 69. & de ętat. & qual. c. cū contingat. nec ob id possunt alibi benedicere publicè, nec ulla Pōtificalia exercere, tex. & gl. í c. Abbates. de priuil. lib. 6. Idē dicendū est, de omnib. Archipṗsbyteris, Archidiaconis,

uel Præpoſitis, qui minores ordines conferre poſſunt, aut baculum, ac mitrã deferre. Idẽ & de Cardinalib. quib. iure cõceſſum eſt eoſdẽ ordines dare: nam nũquam, niſi infra proprias parochias id facere poſſũt, gl. 2. in d.c. Abbates. ſed de illis melius expreſſit Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 10. de ref. Iſti aũt inuitati in clauſtris aliorum exẽptorum, hæc poterunt agere ſuo iure, etiã non requiſito Diœceſano, ex ſententia Lau. Hoſt. & Io. quos refert Gemin. in d. cap. Abbates. uerſic. quid ſi Abbas.

Ad hanc eandẽ materiã illud canonicũ impedimentũ ſpectat: quod priuilegio, & ueneratione Põtificalis dignitatis cõpetit: nã in altari Eccleſiæ Lateran. nemo præter Romanũ Pontificẽ celebrare miſſam põt ex decreto Silueſtri. I. Papæ, ut refertur in lectionib. dedicationis, nona Nouẽbris. Idẽ quoq; eſt in altari, ſub quo iacẽt corpora Apoſtolorũ in Vaticano. Sed & Epalis dignitatis priuilegio cõpetit, illo in altari ubi Eps miſſam celebrauerit, ſiue Põtificalẽ, ſiue ſimplicẽ; nã ĩ illo, eadẽ die, ſimplex ſacerdos celebrare non permittitur, niſi urgente neceſſitate; aut de ipſius Epi licẽtia. c. ult. de coſec. diſt. 2. Cõc. Antiſiodoren. c. 10. quod ita demũ uerũ eſt, ſi Eps cõſecrationem corporis, & ſanguinis pſecerit: alioqui, ſi in dicẽda miſſa ſubito defecerit morte, aut ſubito caſu; poterit ſacerdos eodẽ loco, & ad eandẽ miſſam ſubſtitui: & eã complere, uel etiã aliam alius dicere poterit.
13 gl. not. in d.c. ult. arg. c. nihil. 7. q. 1. quia Epi miſſa ibi dicta non uidetur, ubi Eps non conſecrauit, de ijs Alberic. in uerb. Epiſcopalis ordo, circa fi.

Cauendum tñ eſt nobis, ne incidam⁹ in errorẽ Alexandrinorũ; qui unã tantũ miſſam in qualibet Eccleſia dicendam putabãt; quos redarguit Leo Papa epiſt. 79. c. 2. tex. in c. neceſſe, de cõſecr. diſt. 1. Nã magna copia fideliũ, & incõmoditas locorum & multiplicata deuotio, ut ad idẽ, uel diuerſa altaria per plures miſſæ; celebrentur, piẽtiſſime induxit. Nam qd aliud ſunt plures miſſæ; quàm unum ſacrificium? & unius Chriſti immolatio c. in Chriſto. de conſec. diſt. 2. Cõc. Trid. ſeſſ. 22. c. 2. de ſacrific. miſſ.

Locus quoque conſideratur, non ſolum ĩ ſacrificio, ſed etiam in ipſis ſacrificij ueſtib. deferendis: nam ſacerdos illis indutus Eccleſiam egredi nõ poteſt lege diuina; & ita ſtatuit Stephan. I. ut refert Ioãnes in uita eius Põtificis: & ita quoq; decreuit Cõcil. Remen. c. 4. ponit Iuo in ſuo decreto lib. 2. c. 117. Burc. li. 2. c. 50.

Loci quoq; ratione ſacerdos miſſam dicens, Epõ pręſente, benedictionem impendere non poteſt, c. cum ad celebrandas. de conſecr. diſtin. 1. Alberic. in uerb. Epiſcopalis ordo, circa fin. nam cum benedictio habeat in ſe quãdam uim auferendi peccata uenialia, ſi deuote ſuſcipiatur, Specul. in Repertorio Aureo, tit. de pœnit. & remiſſ. §. ſcire. uerſic. aliàs. & in procem. Sexti libri, & ſit ſignũ ſuperioritatis, c. denique. diſt. 21. non eſt ęquum ſacerdotem, prælati officio uti ſupra Epiſcopum, qui illo eſt ſuperior. Cõc. Trid. ſeſſ. 23. can. 7. & ideo debita licentia obtenta (quæ ſolo nutu ſit. d. c. denique) presbyter benedictionem impẽdere poteſt, & eandem uim habebit in abluendis uenialibus. c. ecce. 95. diſt. ubi gl. in uerb. benedicere. Eadem quoque ratione ſacerdos, ſi eodem loco pręſens ſit Epiſcopus, ſignare non poteſt pueros uel infantes, diſt. 95. c. ult. Minor etenim auctoritas ceſſare debet, ubi maior eſt: quamquam in Eccleſia Rom. & Catholica, nec etiã abſente Epõ ſacerdos chriſmare in frõte linire põt. Concil. Triden. ſeſſ. 7. cano. 3.

nulla

nulla quamtumuis immemorabili con-
4 suetudine suffraganea, cap.quanto; de consuet. Et ideo legatus à legatione rediens, statim atque portam Romæ ingreditur, ultra populum non benedicit: Idem in omni ciuitate, ubi Papa existit: Potest tamen consentiente Papa, etiã ibi benedicere, ut olim fecerat Rodulphus Alban. Episcopus, dum rediret à legatione Apuliæ, ingressus Viterbium, ubi Clemens IIII. residebat, populum benedicebat non suo iure, sed Papę consensu: Specul. in tit. de legat. §. finitur, uers. uidi tamen.

Ad idem loci impedimentũ spectat, quòd nullus Episcopatus erigi potest, infra terminos alterius Episcopi illo inuito, cap. multis, & ibi gl. 16. q. 1. & Conc. Carthag. III. c. 42. gl. in cap. temporis, ead. q. 1. Qua ratione fit, ut eiusdem ciui-
15 tatis, atque diœcesis, duo Episcopi esse non possint, ex Conc. Lateran. cap. 9. habetur in cap. quoniam, de off. ordin. & apud Clementem epist. 1. ad Iacobũ fratrem Domini: est enim instar monstri, duo constitui capita, ut ibi dicitur; nisi forte ex casu, scilicet quando Episcopus ob hæresim discesserit, & alius eius loco fuerit subrogatus, illeq; discedens redierit ad Ecclesiæ gremiũ, & restitutus fuerit suæ Ecclesiæ, diuidi inter ipsos debet ipse Episcopatus, iuxta cap. 1. de paroch. & ibi Abb. & tradit Iudicial. Inquisit. in verb. Episcopus, in fin. Præterea si quis Episcopus, per auctoritatem Cæsaris, tẽtauerit constituere duos Episcopos, in eadem prouincia, cadit de proprio gradu, quod depositionem significat. Conc. Calced. cap. 11. habetur dist. 101. cap. 1. ubi gl. & Archid. Et ob eandem rationẽ prædictam, si in una eademque Ecclesia, etiam diuersis altaribus Græci, & Latini celebrent, dehonestatur ipsa Ecclesia, p illam rituum uarietatem: Ideo non est permittendum, ut decretum est Conc. Beneuen. sub Ill. Card. Sabell. de Refi. Gre. cap. 3. argu. quod scribit Abb. in c. cum olim, de cler. coniug. ea enim commixtio prohibetur cap. cum secundum, de temp. ord. Sed si forte tam late pateat eadem prouincia, ut Episcopi ad inuicẽ conuenire non possint ad Synodos, aut negocia prouincialia pertractãda, posset fieri, uel prouinciæ, uel Episcopatuũ diuisio Sedis apostolicæ auctoritate; quia iusta causa est huius diuisionis, scilicet ut Episcopatus non sint longe remoti ab inuicem, cap. fraternitatem, dist. 80. Sed si neglecta Sedis apostolicæ auctoritate id fieret, etiam à Metropolitanis, præter ius fieret; essetq; res summa animaduersione digna: Basilius etenim id damnauit, & ob eam rem defendens, ne diuisiones hmõi fierent, in maximũ incidit dissidiũ cum Episcopis multis, id ex aduerso conãtibus, ut scribit Greg. Nazianz. in Monod. Sicut è contra, si nimium proximi sint, vt cõmode ab uno Epõ administrari possint, alter ipsorũ extinguendus est, eadẽ auctoritate. Greg. in Regist. lib. 2. c. 31. habetur 16. q. 1. cap. & temporis.

Propterea in istis summis dignitatib⁹ loci congruẽtia maxime cõsideranda est. Patriarchæ enim promoueri non debẽt,
16 nisi ad magnas Regiones; Primates, & Archiepiscopi ad prouincias; Episcopi ad celebres ciuitates c. 1. de priuileg. ita iusserat S. Petrus, ut est apud Clementẽ epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini; & uidetur etiam Conc. Sardicense, cap. 6. alioquin si contrarium fiat, non uidetur id canonice fieri, 80. dist. c. vrbes, cap. in illis. cap. Episcopi, cap. Illud, & cap. nõ debet, presbyteri uero constitui debent per castella, & uillas. d. cap. Episcopi, d. cap. illud. d. cap. non debet.

Ratio-

Ratione etiam loci, illud canonicum
impedimentum eſt,ne peregrini,& inco-
gniti permittantur diuina myſteria cele-
brare illis locis, vbi incogniti ſint, ex
Conc. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de ob-
ſeruandis, & euitandis in celebratione
miſſæ; & ſeſſ. 23.cap.16.de ref. Sacerdo-
tes enim potius vagari videntur, quàm
peregrinari,contra quos inuehitur Cóc.
17 Mogunt.cap.22.nam nec prędicare per
mittuntur, ſiue ſint Regulares, ſiue cleri-
ci ſæculares, eod. Conc. Trid.ſeſſ.5.cap.
2.de Refor.in fin.nam iſti incogniti poſ-
ſunt forſan incurriſſe irregularitates, &
criminoſi eſſe,vnde illis nõ eſt facile cre-
dendũ, cap. aphros,diſ.98.& in c. Tuæ,
de Cler.peregr.quæ vera ſunt in celebra-
tionibus publicis,ſecus in ſecretis,& pri-
uatis; quia huiuſmodi non ſunt ſuſpenſi
quoad ſe, ſed quoad alios: Tabien. in
verb.ſuſpenſio.num.1.tex.gl.& Doct.in
d. cap. Tuæ: niſi melius dicas inhæren-
do verbis d.Concil. Trident. nec in pu-
blico,nec priuato eos admitti poſſe;quia
talis diſtinctio ibi non fit.

Ex ijs igitur, atq; alijs ſupradictis cõ-
18 ſtat, quod quis certo loco dicatur irre-
gularis; alio vero non, vt docuit glo.per
illum tex.in Clem.1.de pęn.nã vbi quis
diffamatus eſt, & cũ ſcandalo viuit apud
vulgus,ibi irregularis eſt,& alibi,vbi nul-
la eſt infamia, vel ſcandalum aduerſus
eum inter irregulares non ponetur, ſicut
& leproſi inter leproſos non ſunt irregu-
lares, vt aliàs diximus.

Loci quoq; conſideratio magna ha-
betur in ſepultura concedenda: nã circa
eam multa ſunt canonica impedimenta
ſi quis enim excommunicatum admi-
ſerit in ſua Eccleſia, vel cęmeterio ipſe
quoq; ipſo iure redditur excommunica
tus: Clem.1.de ſepult. Quamobrem di-
co non eſſe verum, ꝙ tradit,Specul.in d.
§.Iuxta,verſ.quid ſi ſacerdos,& verſ.ſeq.
ſcilicet quod ſacerdos admittens ad ſe-
pulturam ſcienter nominatim excõmu-
nicatum, non efficitur irregularis: nam
hoc eſt falſum, quia cum ipſe admittens
fiat excommunicatus, non poterit pro-
moueri,nec ꝓmotus exercere,& ob id di
citur irregularis; ſententia enim Specul.
vera erat ſuo tempore.i.longe ante Cóc.
Vien. Vnde habetur,d.Clem.1.Idem ſe-
pulturæ locus per canones prohibetur
vſurario; nam ſepeliri poteſt in ſacro lo-
co,ex Conc.Lugd.ſub Greg.x.habetur in
cap. quanquam, de vſur.lib.6.& qui ad
ſepulturam eum admiſerit, ipſo iure fit
ſuſpenſus,cap.quia,de ſepult. Vnde nec
ſuos ordines exercere poterit, nec ad al-
tiores aſcendere propter ſuſpenſionem:
& contraueniendo fiet irregularis: Alijs
quoque ſepulturam canones interdicũt:
nam raptor Eccleſiarum, non ſolum ſe-
19 peliri prohibetur, ſed etiam ſacerdos,
qui ſciens admiſerit, vel ſepulturæ co-
mes extiterit, priuatus eſt ordinibus, &
beneficio,cap.2.de raptor.

Ille etiam, qui in ſe ipſum manũ inie-
cerit,ſepeliri prohibetur loco ſacro c.pla
cuit,23.q.5.ſed & Monachus habens pe
culium,ſine Abbatis licentia,in ſacro lo-
co ſepulturæ tradi non poteſt, cap. Mo-
nachi, de ſtat. mon. Sed etſi licentia Ab-
batis acceſſerit,& in mortis articulo non
reſignauerit,eidem deneganda eſt ſepul-
tura,cap.ſuper,de ſtat.monach.&c.cum
ad monaſterium:quod hodie longe ma-
gis verum eſſe debet, cum ex Cóc.Trid.
iſta priuata peculia Regularibus omnib.
interdicta ſint: ſeſſ. 25.cap.2.de Regul.
Morientes quoq; in peccato mortali, ca-
nones non admittunt ad Eccleſiaſticam
ſepulturam:gloſ.in cap.monachi,de ſtat.
mon.tex.& gloſ.in cap pro obeuntibus:
23.q.2.ſicut idem dicitur de quibuſcũ-

que

que impenitentibus, cap. placuit, 23. q. 5. vnde, & qui in torneamentis, ac duellis moriuntur, ad sepulturam admitti non possunt, cap. 1. de torneam. quod hodie expressius decreuit Conc. Trid. sess. 26. cap. 19. de Ref.

Sed et illi, qui tot pondera, & labores curasue, ac negotia imponunt clericis, vt eos ab altaris ministerio auertant, non debent admitti ad Ecclesiasticam sepulturam, cap. neque apud. 88. d. & 21. q. 3. cap. Cyprianus: olim vero nemo laicus, nisi egregiæ sanctitatis, poterat sepeliri infra Ecclesiam; solis enim Episcopis, Abbatib⁹, & dignis presbyteris hoc erat concessum: Conc. Mogunt. cap. 52. habetur 13. q. 2. cap. nullus, & ibi Lauren. & Hug. sed hodie alia inoleuit consuetudo, forsan; vt uitaretur suspicio illius hęresis quę succreuerat tempore S. Epiphanij; qua Longinus, & Petronius diaconi, & Valentinianistæ hæretici dicebant nō licere mortuum aliquem poni in Ecclesia: vt narrat Sabinus Epiphanij successor in Epistola ad Polibium Episcopum; quæ habetur apud Sim. Metaphr. in vita eiusdem Epiphanij, die 25. Maij.

De tempore, vel hora, qua diuina celebrantur.

CAP. XXIIII.

1 *Missa sacrificium non nisi debitis horis agendum, & quæ sint horæ competentes.*
Missa etiam noctu dici potest, Episcopo dispensante ex causa.
Missa non est dicenda ante dictas laudes, & primam.
Missa non est dicenda ieiunio soluto.
3 *Missa secunda, uel tertia Natalis domini non esset dicenda, si in prima sacerdos sumpsisset ablutionem.*
Somnus nō est necessarius ad digestionem cœnæ.
8 *Ordines nec conferri, nec suscipi possunt, nisi à ieiunis, si sint sacri, at contraueniendo non impeditur character.*
Pollutio impedit ea die missæ celebrationem, & sacrorum ordinum executionem.
4 *Græcus vxoratus ea die qua commiscuit vxori, non debet celebrare.*
Summus sacerdos olim commixtus vxori immundus erat vsque ad vesperam.
Excommunicato præsente celebrans, quādo fiat irregularis.
5 *Peccatores publici non permittuntur interesse missæ.*
Missa dici non potest, si nullus masculus adsit.
Missa solennis duos debet habere assistentes.
6 *Missa celebrari non debet die passionis domini.*
Paschatis dies sæpe in Concilijs disputatus.
7 *Pontificale Episcoporum est obseruandum.*
Missas aliter dicens, quàm ex Missali Pij V. puniendus.
8 *Baptismus generalis, quibus diebus celebretur.*
Chrisma non nisi cœna domini conficitur.
Chrismate vetusto vtens puniendus.
Confirmationis Sacramentum non nisi septenni dandum.
Ordinibus sacris conferendis, quæ sint tempora statuta.
9 *Papa qualibet die ordines, etiam sacros conferre potest.*
Ordinis character non impeditur, non seruatis temporibus.
Ordinatus extra tempora, à quo dispensandus.
10 *Ordinatus extra tempora, est ipso iure suspensus.*
Ordines minores omnibus festis conferri possūt.
11 *Prælati Episcopo inferiores, non debent conferre ordines Sabbatis quatuor temporum, sed festiuis diebus.*
Episcopi consecratio solis festiuis fieri debet.
Episcopi consecratio fieri potest die dominico immediate sequēte diem sumpti sacerdotij.
Episcopus consecrari debet infra trimestre.
12 *Virginum cōsecratio omnibus festis fieri potest.*
Altaris consecratio etiam die feriata fieri pōt.
13 *Temporum interstitia in ordinibus suscipiēdis, quæ sint.*
Episcopus dispensare non potest, vt eadem die duo sacri, vel vltimus minorum cum primo sacro conferatur.
Episcopus conferens Sabbato vnum ordinem, & alterum die dominico continuando ieiuniū, dicitur eadem die contulisse.
14 *Episcopus sciens defectum semper tacite videtur dispensare si id sit in sua facultate quando aliquē ordinat, uel ei dimissorias cōcedit.*

Ordina-

Ordinatus primo, alijs est præferendus.
Ordinatus videtur posterior ille, qui antiquiorem titulum nullum sanauit.
15 *Damnati ad mortem debent communicari, si petant, etiam vltima die supplicij;*
Hæreticis cremandis nõ neganda est communio.
Verbum in fine significat articulum mortis.
Panis benedictus non est dandus loco Eucharistiæ.
Sacramenta non sunt danda, nisi fidelibus, & pænitentibus.
Oleorum vnctio miracula operatur quandoque sine Sacramento.
Missæ debent singulis diebus congruere officio, et rubricis præscriptis à Missali Romano.

SIcut quæcumque sunt sua habent tempora: Eccles. 3. Ita ẽt canonica sunt impedimenta; quæ obesse solent, ne quid nisi suo tempore fiat: Nam sacrificium missæ nõ nisi debitis horis peragendũ est. Conc. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione missæ: est autem hora competens ab aurora ad nonam, & ante, vel post hoc tempus celebrare sui natura peccatum est, Silu. in verb. Missa, q. 6. tex. in cap. necesse, & cap. nocte, de consecr. d. 1. Tabien. in verb. Missa, num. 3. 4. & 5. de qua re si quis plura scrutari velit, videat eximie doctum virum Marcellum Francolinum in tractatu de tempore horarum canonicarum par. 1. pluribus in locis, sed præcipuè c. 29. & seq. vbi materiam hanc plenissimè, & luculẽter disserendo prosecutus est. Dispensari tamen per Episcopum potest, vt ex causa etiam noctu celebrari possit, forsan itinerationis causa, vel cõsimilis necessitatis: glos. in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. De ratione vero istarum horarum scripsit S. Th. 3. q. 83. artic. 2. Ob has igitur horarum considerationes si quis officium, seu canonicas horas non dixerit, videlicet Matutinum & laudes, peccat grauiter, si audeat celebrare: Silu. in d. verb. missa, q. 6. vers. Quartum: Quinimmo etiam Primam dixisse oportet ante celebrationem missæ; sed ea omissa non peccatur mortaliter: Sil. ibid. Tabien. in verb. Missa, nu. 6. ex sententia Archiep. Flor. & Petr. de Palud. summa tamen necessitas, & repentinus casus excusabunt eum, qui nec laudes nec matutinũ dixerit ante missam; vt ibi.

Tempus quoq; celebrationi deficere
videtur, si quis ieiunium soluerit; nam
cum à ieiunis missa dicenda sit, capit. vt
Episcopi, de consecr. dist. 5. cũ alijs nota-
tis per gl. & Doct. in cap. ex parte, de ce-
lebr. miss. omnis minima cibi, vel potus
sumptio impedit, ne quis ea die celebra
re possit, etiam si nil fuisset sumptum, ni-
si illa purificatio, quæ sumitur in cõmu-
nione missæ: & ideo si in prima missa
2 Natalis, quis sumpsisset purificationem,
nõ liceret ei alias duas missas celebrare,
tex. in d. cap. ex parte: Abb. in cap. consu-
luisti de celebr. miss. Vnde si quis temere
celebrauerit non ieiunus, deponẽdus est,
Conc. Brachar. 2. Can. 10. & excommu-
nicationi subiacet: Conc. Toletan. 7. cap.
2. habetur 7. q. 1. cap. nihil: quòd latius
prosequitur Diaz in praxi canon. c. 29.
quòd si circa mediam noctem quis ede-
rit, aut biberit, & mane stomach⁹ adhuc
cruditates eructet, consulitur illi, vt ab-
stineat. gl. in d. cap. nihil. Diaz eod. cap E
contra uero qui sero cęnauerit, & noctẽ
omnem in somnem duxerit, non prohi-
betur mane celebrare, quoniam etiam di
gestio etiam sine sonno fieri potest. Abb.
in cap. constiterit, de accusat.

Ex ijs igitur illud est cõsequens, quòd
si sacerdos in canone missę ceciderit pro
pter morbum, uel etiam moriatur, alter
sacerdos, qui non sit ieiunus non poterit
illam cœptam missam explere: gl. in d. c.
3 nihil, & ibi d. Hug. Silu. in verb. Eucharistia

stia

stia.2.q.7.& 8. Propter has etiã rationes ordines nec conferri,nec suscipi possunt, nisi à ieiunis,propter missę celebrationẽ, & corporis sumptionem,quæ ibi fit scilicet in sacris; at in minoribus,non tã graue peccatum est,quia,& sine missa cõferri,& suscipi possũt;hoc tñ ieiuniũ solutũ nõ impedit characterẽordinis sacri quin à non ieiuno in non ieiunum vere confe458 ratur;licet vterq; sit puniendus; vt tradit Hug.in c.quod à patribus,col.2.dist.75.

Tempus quoq; consideratur, ne quis ea die celebret, qua pollutus sit ex culpa per somnium; nam cum vniuersa corporis compages effluxu seminis perturbetur,& inordinetur, uix per integram diẽ ipsa natura conquiescit, & ad pristinam ordinationem redit;vnde ẽt si pœnitẽtia & confessio interueniat, consulitur illi, vt ea die abstineat,S.Thom.3.q.80.& 4. sent.dist.9.quem refert.Silu.in verb.Eucharistia,3.q.10.arg. Deut.cap.23.Quin hoc verum est,etiam in diacono, aut sub diacono non ministrent altari illa die; Nam Malachias Episcopus Diaconũ sibi ad altare ministrantem, post nocturnam illusionem,& pollutionẽ redarguit, ei pœnitentiã iniunges,vt scribit,S.Bern. Clar.in vita illius,nõ longe à calce libri: Sed et Epiphanius diaconum ministrantem ab altari iussit discedere, quia cum vxore dormijsset ea nocte, scribit Sim. Metaf.in eius vita,15.Maij.Quæ multo
4 magis vera sunt in Gręco sacerdote vxorato; nam si commiscuerit vxori,eadem die abstinere debet ex ijs, quæ tradit, S. Thom.d.q.80.& est tex. in cap.vir cum propria,33.q.4. nam testamento veteri summus sacerdos commixtus vxori,immundus erat vsque ad vesperam;de quo Aug.lib.retractat.2.& 52.& in libris quęstionum;lib.3.

Est ẽt non canonicũ tempus celebrandi tunc,cũ ipsi celebrationi interest quispiam nominatim excõicatus;quinimmo sacerdos hoc pmittens est proximus irregularitati, vt dicit glo.in c.is qui,de sent. excõ.in 6.Imo si ille sit excõicatus nominatim à Papa sacerdos eum admittens, fit vere irregularis: Abb.in c.significauit de sent. excom. Spec.in tit. de dispens.§. Iuxta.vers.quod autem dixi: Idem est si corã persona interdicta, Armil. in verb. interdictũ, nu.61.Debet ergo hic sacerdos ipsam diuinorũ celebrationẽ intermittere,& oẽs scientes eum excõicatum, debent Ecclesiam egredi, c. oĩs qui, 24. q.1.not.11.q.3.c.sicut apostoli,vbi gl.nisi canonem consecrationis incœperit:nam eo casu sacerdos desistere non debet, Innoc.in,c.nuper,de sent.excõ.quod ꝓbat Nicolaus Dionisij de Perusio in cap.Episcopũ, in gl. in verb.officia, de priuileg. lib.6.Quod si excõicatus sciatur secreto, qui sciunt ęgredi debent, etiam secreto, ne temere eum prodant. not.in c.si tantũ 6.q.2.in gl. & 2.q.1.c.si peccauerit, vbi Archid.Animaduertendo tamen, quod secreto excõicatus vix aliquis esse potest, quem euitare teneamur: qm̃ ex constitutione Martini V. ad quam semper est habenda relatio, euitandus non est excõicatus nisi fuerit nominatim denũtiatus, vel propter notoriam iniectionem manuum in clericum, quæ non possit tergiuersatione celari: vide Sum.Caiet.de ex com. min. Quinimmo hæc vera sunt nõ solũ in excõicato nominatim,vel interdicto,sed etiam in quouis publice peccato
5 re:nam sacris mysterijs interesse nõ permittuntur,quãdo notorie criminosi sunt ex Conc.Trident.sess.22.decreto de obseruan. & euitan.in missa.

E Contrario autem, si nemo adsit in Ecclesia, missam celebrare non licet, ex Conc. Magunt,cap.43.& ex decreto So-

theris

theris Papæ, habetur de conſ.diſt. 1.cap.
hoc quoq;: quod adeo verum eſt, ut & ſi
plures adſint mulieres ſine ullo maſcu-
lo, etiam celebrare non liceret; quoniam
cum nulla earum mulierum poſſit altari
deſeruire, ut diximus lib. 1. loquentes de
mulieribus; ſacerdos ſibi ipſi ſeruire co-
geretur, quod eſt impoſſibile: Vnus igi-
tur ſaltem miniſter eſſe maſculus debet
in miſſis priuatis, & ſufficit. Hoſt. & Al-
beric.argu.cap.quæſiuit, de uerb. ſign. in
qua ſententia perſiſtit S.Thom. ut refert,
Silu. in uerb. Miſſa 1.q.2.uerſ.ſecundum,
dicens, quòd in ſolẽnibus debent ad mi-
nus duo aſſiſtentes eſſe: ita S. Thom. 3.
quæſt. 83.

Die quoque paſſionis Domini nemo
põt celebrare, uel conficere corpus Chri-
6 ſti, S. Tho. 3.d.q.83. Ideo ſi quis illa die
temere conficeret, non careret ſcrupulo
ſchiſmatis, ꝙ ab uniuerſali Eccleſiæ ritu
ſeſe abſcindat, & Chriſti ſepulturam nõ
intendat ſignificare; qua die etiam cam-
panarum ſonitus conticeſcit, & quodam-
modo Chriſtum ſepultum eſſe demon-
ſtramus: unde etiam non careret ſuſpi-
cione hæreſis; quod in tempore paraſce-
ue non conueniret cum fide Rom. Eccle
ſiæ, quã hæreſim de paſchatis die iã plu-
res Synodi abiecerunt, ſicut ſub Victore
I. Papa, ut narrat Euſeb.lib.5. Eccleſ.hiſt.
cap.22. & ſeq. & in Conc. Nicęno, & in
Conc. Arelaten. 1. In Antiochen. Carth.
4. Aurelian. 4. Toletan. 4. Ita quòd cum
ea die paraſceue uere mortuus Chriſtus
fuerit, ea die ceſſare debet mortis eius
ſignificatio, ut ſancte ſcribit S.Thom.d.
q.83. quod qui non obſeruarit, diſcedere
uidetur aperte à decretis præfatis de pa-
7 ſchate loquẽtibus: Nam pontificales li-
bri ſunt obſeruandi ſicut quælibet alia
cæremonialia. Armil. in uerb. ſuperſtitio,
nu. 1. tantoq; magis hodie hoc uerũ eſt,
quòd ex Bulla Pij Quinti Pontif. Opt.
Max. Dei indignatio impendet ei, qui
miſſas pręter ritum in Miſſali nuper edi-
to deſcriptum, celebrauerit. Cauſas uero
ob quas illa die Euchariſtia confici non
poſſit, ponit S.Thom. ibid. alias Specul.
in ſuo Ratio. ſed utroque uetuſtior Ioan.
Belletus in ſuo rationali, cap. 97. quatuor
eſſe dixit; quæ reduci poſſunt ad ea quę
dicta ſunt à pręfatis.

Qua ex re illud conſequitur, ut in
hoc die paraſceues, nec miſſa celebrari
poſſit, prætextu quòd cadauer aliquod
ibi præſens ſit tumulandum: cuius pri-
uilegio omni die, defunctorum miſſa ce-
lebrari poteſt: nam hoc intelligitur om-
ni alia die præter diem paraſceue, ac diẽ
Paſchæ: Nec eſt uerum quòd dictis die-
bus paraſceue, & Paſchæ corpora ad ſe-
pulturam efferre non liceat, ut uidetur
ſenſiſſe Specul. in Ration. lib. 7. tit. de off.
defunct. nam intelligi debet eius doctri-
na de ſepultura quæ fit ſemel cum miſſę
celebratione; hoc enim uerum eſt, ut il-
lis duobus diebus ſepultura cum miſſa
defunctorum non ſit celebranda: at ſe-
pultura, ſimplex officiũ, & tumulatio, &
traductio abſq; miſſa nullo iure, nulla cõ
ſuetudine reperitur prohibita, nec hoc
eſt contra Spec. ſententia, qui id docuit,
quoniam ſuo tempore omnes intumula-
tiones fiebant ſimul cum miſſa, ut ibi pa-
tet, hodie uerò perrarò, & fere nunquã,
quod etiam ſuadet pietas, ut uiuentibus
detur hoc ſolatium efferendi cadaueris,
& defuncto quantocitius ſuccurratur ex
officijs ſepulchralibus, ac funeralibus; ſi
tamen proxime agnati maluerint nõ ef-
ferre cadauer præfatis diebus, ſed differ-
re in craſtinum, agant clerici quod cu-
piunt propinqui defunctorum, qui for-
ſan malũt cadauer tumulari cum miſſa.

Baptiſmum quoq; generalem nemo
cele-

celebrare potest, nisi solo sabbato Sancto: & die pentecostes, cap. non ratione, & cap. duo tempora, de consl. dist. 4. Particulari uero personæ quocumque tempore cõferri potest, cap. hi qui, cum duobus seq. ead. dist.

Chrisma quoq; non nisi in cœna Domini, & quotannis conficiendum est, vt Fabianus I. Papa scribit in Epistola 2. ad Episcopos orientales; habetur de consec. dist. 3. cap. literis, his uerbis, Sicut ipsius diei solennitas per singulos annos est celebranda, ita ipsius sancti chrismatis cõfectio, per singulos annos est agenda; & de anno in annum renouanda; & Vetus chrisma in sanctis Ecclesijs cremãdum; Ista à sanctis Apostolis, & successoribus eorum accepimus, vobisq; tenenda mãdamus; Hæc ille. Propterea damnationem incurrit, qui vetere chrismate, vel oleo vtitur, cap. si quis de alio, de consec. dist. 4. Et tametsi Concilio Toletano. 1. cap. 20. & in quibusdam Synodis Græcorum habeatur, vt in cap. omni tempore, de consec. dist. 4. dicant posse omni tẽpore olea sancta perfici. Tamen verius est, & vniuersalis Ecclesiæ consuetudini magis acceptum, vt sola cœna Domini fiant, ex præfato decreto Fabiani attestantis Apostolorum institutum fuisse; quod etiam probat. S. Tho. 3. q 72. Sed & ipsius chrismatis inunctio, quæ in sacramẽto confirmationis fit, suum tempus, vel ætatem habet; Nam ad minus puero septenni dari debet. S. Tho. d. q. 72. Idem omnes summistæ: & nouissime Catechismus Pij Quinti in tractatu de Sacramento confirmationis.

Sed & in omnibus alijs rebus sacris sunt sua statuta tempora, quæ si non obseruentur, quicquid agitur minime canonice agitur. Leo. 1. Papa epist. 79. cap. 1. Nam ordinibus sacris conferendis sunt hæc tẽpora præscripta; sublata quatuor temporum, sabbatum ante dominicã de passione, sabbatũ sub diem Paschæ, dist. 75. cap. vlt. de temp. ord. cap. de eo: quæ temporum obseruatio solos adstringit Episcopos, & inferiores Papa. S. Thom. 4 dist. 25. Papa vero ipse omnes etiam sacros ordines quocumque tempore conferre potest, cap. 1. de temp. ord, & tradidit Host. in d. cap. de eo. Propterea de Sedis apostolicę auctoritate, solet concedi facultas de promouendo extra tẽpora, vt habet stylus curiæ: quisquis igitur extra hæc tempora sine Papæ dispensatione promotus fuerit, characterem quidem suscipit, sed exercere prohibetur, c. cum quidam, de temp. ordin. nec vlla cõtraria consuetudo suffragari potest, cap. sane, de temp. ordin. Imo hic sic promotus inter irregulares adscribitur à Spec. in tit. de dispensat. §. Iuxta. vers. Item ordinatus extra tempora: Quinimmo ipse Episcopus, qui contulit sacros ordines, temporibus non seruatis, graui pęna plectendus est à Metropolitano, vel Papa d. cap. cum quidam, & cap. 2. de temp. ord. Imo priuatur ordinandi potestate, capit. subdiaconus: dist. 77. Alberic. in verb. ordinatus debet: Dispensatio vero cum eo qui extra tempora ordinatus fuerit ab Episcopo, qui in culpa non fuerit, obtineri potest, argum. cap. diuersis, de cler. coniug. scilicet, vt susceptos ordines exercere possit post condignam pęnitentiã cap. consultationi, de temp. ordin. Sed vt ad altiores ascendat à solo Papa obtinenda est; Tabien. in verb. irregularitas 4. nu. 6. Silu. in verb. irregularitas, q. 10. Summ. conf. de ætat. ordin. q. 36. Alber. in uerb. Ordo 2. & in verb. dispens. vers. octauus, 10 per capit. 1. de sacram. non iter. & licet olim inter veteres canonistas fuerit controuersia, quòd promoti extra tempora

non

non eſſent ipſo iure ſuſpenſi per d.c.conſultationi: Tamen hodie omni dubio caret; pręſertim ob declarationem cuiuſdã extrauagantis Pij II. confirmatæ ab Innoc.8.& Alex.6.in qua fit expreſſa declaratio, quod ipſo iure ſuſpenſi ſint,& licet illa bulla non videatur eſſe in vſu quoad alia, vt dicit Tabien.in d.num.6.Tamen Silu.in d.q.10.perſiſtit in hac ſententia, & ipſe Tabien. fatetur hos eſſe irregulares, citat 75.diſt.c.vlt.& cap.2.de temp. ordin.Propterea ego ſentio parui referre quòd illa Bulla ſit in vſu: Nam hoc nobis ſufficere videtur fuiſſe ſemel declaratum ipſos ſuſpenſos eſſe, & exequendo fieri irregulares: Sed ſi eius extrauagantis verba videre vis, habes apud Diaz in praxi canon.cap.22.

Hæc vera ſunt maioribus ordinibus conferendis; Sed & in minoribus idem erit,ſi publicæ,& generales ordinationes fiant: at ſi priuatim paucis,minores conferre velit Epiſcopus omnibus diebus dominicis id facere poteſt; Immo & omnibus feſtis,Rai. in ſumm.in tit.de temp. ordin.ſcribit Innoc.de temp.ordin. cap. 2.Summ.conf. de ętat.ord.q.30.Alber. in verb.ordo.2.Tonſura vero omni tempore, & paſſim cõferri poteſt,ſecundum Hoſt.quem ſequitur Ant. in d. cap. conſultationi.

Iſta autem ſabbatorũ Tempora, duobus caſibus trãsferri poſſunt in ſequẽtes dies dominicos,primus eſt,ſi ordinãtis, & ordinati ieiunium ſeruetur vſque in ipſum diem dominicum:Tunc enim ipſo die dominico etiam ſacri conferri poterunt,cap.quod à patribus,diſ.75.Sed quia indiſcretum ieiunium, & maxime, periculoſum eſt, vt tradunt Innoc.Hoſt. & alij in cap. literas, de temp.ordin.non eſt tanta productio ieiunij facienda;

Alter caſus eſt,ſi die ſabbati tãta fuiſſet ordinandorum multitudo, vt omnibus ſatisfieri non potùerit cuiuſmodi falſo ipſorum ritu vna die Epiſcopus Pręto Iannis ſacerdotes biſmille tricentos ſex, & quinquaginta promouerat, vt ſcribit Franciſcus Aluarez de reb. Aethiop.c. 96.nam in diem dominicum continuatio fieri poſſet ex ſententia Innoc.in d.c. literas;Silu.in verb.ordo.2.q.6.Abbates vero, atque alij prælati Epiſcopo inferiores, quibus iure, aut priuilegio facultas competit conferendi minores ordines, congruẽtius faciunt ſi nõ conferant iſtis ſupradictis ieiuniorum temporibus, qa cum illis non competant publicæ ordinationes,ſed eæ priuatæ,debent alijs diebus feſtis id agere; ne videantur velle ſolẽnes ordinationes tenere,vt tradit Hoſt. quem refert, Silueſt.in d. verb.ordo.2. q.6.ad fin;

Ipſa quoque Epiſcoporum conſecratio, ſolis dominicis, & feſtiuis diebus facienda eſt ſummo mane à ieiunis,ſaltem circa horam tertiam, cap. ordinationes, 1. diſt.75. Silu.in verb.conſecratio.1.q. 3. poſſunt nihilominus, etiã iſtis ſabbatis ſolennibus conſecrari; quinimmo,& ſi quis ſuſceperit ſabbato ſacerdotiũ, poterit ſubſequenti dominica conſecrari Epiſcopus, etiam ieiunio non continuato de ſabbato in dominicã; Rai. in ſum. in tit. de temp. ordin. verſ. Item poteſt; Quæ Epiſcoporum conſecratio aliud habet tempus canonicum, intra quod fieri debeat: nam quiſquis pronuntiatus eſt Epiſcopus, tenetur infra tres menſes cõſecrari ſub pœna amiſſionis perceptorũ fructuum, & ſi per aliud trimeſtre diſtulerit,ipſo iure priuatur ipſa Eccleſia Epiſcopali: Conc.Trident,ſeſſ.23.cap.2.de refor. Quando autem incipiat trimeſtre currere an à die Electionis, an à die confirmationis, Doct. ſcribunt in cap. quoniam

niam quidam, dist.75.Silu.in d.q.3.

Consecrationes virginũ omnibus festis fieri possunt; Sed de ijs diximus lib. 1. quãdo de monialibus agendum fuit:
12 Et ideo quando etiam in necessitate virgo esset constituta, posset etiam die feriato sacrari:cap. deuotis, 20.q.1 Rai.Ibid. cum tamen regulariter solis festis consecrari debeant virgines.c.1.de temp.ord. Ecclesiæ vero, & altaris consecratio quibuslibet etiam feriatis diebus fieri potest; quia sic suadet necessitas cultus diuini augendi; cap. 2. cum glos.de consecr. Eccl. vel altar.Rai.in sum.in tit.de cõsec. Ecclesiæ.

Ad hunc quoq; temporis tractatum pertinet indagare ætates singulorum ordinum: Sed quia de ea re proprio titulo egimus primo lib.eo lectorẽ reijcimus;

Alia super est tẽporis indagatio; quæ versatur circa interstitia temporalia in-
13 ter vnum,atque alium ordinem suscipiẽdum; nam ne quis præpropere,& nimis accelerate ad omnes ordines ascendat, & quasi Neophytus censeatur; certũ interuallum per singulos ordines desideratur: nam olim in minoribus ordinibus quinquennio deseruiendum erat, priusquã in sacris admitteretur; deinde diaconatus aliud quinquennium exigebat, vt ad presbyteratum ascendere quis posset, ex decreto Zosimi Papæ: habetur dist.77.cap.in singulis: Postea Gelasij 1. constitutione declaratum erat,à minoribus ad sacrum subdiaconatum requiri trimestre aliud ẽt trimestre ab illo ad diaconatũ; ad prsbyteratũ à diaconatu alio trimestri erat scensus in ijs, q̃ à pueritia Ecclesiasticis ministerijs fuerãt occupati. Sed si vir fact⁹ laic⁹ deliberasset se se mãcipare diuinis obsequijs, nõ admittebat ad sacerdotium, nisi octodecim mensibus decursus, ab adepto primo ordine maiore; vt habetur in capit. Monachus, dist.77.cap.1.Alber.in verb.Ordinatus à non Episcopo: Hodie tamen media quadam via vtendum putauit Trid. Concil. nam minores ordines non vna die, sed diuersis conferendos esse decreuit, nisi aliter Episcopo expedire videretur, sess. 23.cap.11.de reform.vbi aperte interstitia per singulos ordines seruari iubet: q̃ interstitia varijs modis accipi solent: antiquitus enim, per quatuor aut quinque annos intelligebantur,cap. in singulis cũ gl.77.dist.sed verius puto interstitia hodie intelligenda ipsa quatuor tempora ordinibus conferendis à iure statuta. Et in hac re versabitur arbitrium Episcopi pro necessitate Ecclesiarum,& disciplina ipsorum ordinandorũ:susceptis vero minoribus,annus interponendus est, priusquam ad primum sacrum, qui subdiaconatus est ascendat, vt ibid.& à subdiaconatu ad Diaconatũ alius annus, Ead. sess. cap. 13. Idem à Diaconatu ad presbyteratum; Ibid.cap.14.quæ tamen tẽporum interstitia arbitrio Episcopi immutari possunt, si expedire iudicauerit, vt ijsdem locis probatur:Quod arbitriũ Episcopo quidẽ quantum verba sonant, concessum est quo ad hoc, vt hæc interstitia abbreuiari possint; at non ita vt eadem die sacros ordines duos conferre possit, vel vltimum minorem cum primo ex sacris; quinimmo si hoc fecerit sciens deponendus est;cap.qui in aliquo in fin.dis.55.& dist.81.cap.Tantis:quod si per ignauiam, & incogitantiam id fecerit; priuari debet potestate ordines cõferendi: cap.qui Ecclesiasticis,dis.36,vbi glos. hac distinctione vtitur, & Alberic. in verb. ordinator, in princ. Idque adeo est verum, quod si sabbato vnum sacrũ ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio, alterum eidem conferat in dominica,

minica, ſuſpenſus eſt ipſe Epiſcopus ab ordinis collati poteſtate conferendi, & ordinatus ab executione ſuſcepti ordinis, donec ſedes apoſtolica diſpenſarit c. literas, de temp. ordin. & capit. dilectus: Imo quia indignum, & contra canones promouit, videretur etiam deponendus cap. ſi qui Epiſcopi, vbi optima gl. 1. q. 1.

Hoc loco opportune quęritur, an Epiſcopus prædictus, qui liberam habet poteſtatem diſpenſandi ſuper iſtis temporum interſtitijs, ex decreto ipſius Conc. Trident. ſi tacite promoueat eũ, qui non dum expectauit tempora annua, quæ requiruntur ab vno ordine ad alium, dica-
14 tur diſpenſare. Reſpondi aliàs, Epiſcopus ſciens nondum eſſe lapſum tempus, per ipſam promotionẽ cenſetur voluiſſe diſpenſare; Nam omne canonicum impedimentum, quod eſt in poteſtate Epiſcopi diſpenſandum, ſemper videtur didiſpenſari, ſi Epiſcopus ſciens ꝓmoueat. Abb. in cap. veniens, de fil. presb. Fel. cap. præterea, de teſt. cogen. num. 7. 8. & 9. Idem ſi ipſe non conferat ordinem, Sed dimiſſorias concedat, quia hæc à pari ꝓcedunt: Silu. in verb. irregularitas in fin. arg. cap. accedens, de purg. canon.

Tempus quoque canonicum adfert impedimentum, ne quis alteri præferatur, quia qui primo ordinatus eſt, alijs præfertur. Leo. 1. Papa epiſt. 87. in fin. gl. & tex. in cap. ordinationes, diſ. 75. Conc. Mileuitan. cap. 13. & ſequen. quòd intelligo in ordinatione canonice facta; alioqui ſi quis titulũ nullum, & illegitimũ habuiſſet, & poſtea illud fecerit ſanari, id non poterit ei ſuffragari, in prę iudiciũ illorum, qui ante ſanationem illius defectus habuerunt magis legitimum titulum: ideo ſi quis canonicatum obtinuerit per ſimoniam propinquorum, & poſtea creatis alijs canonicis ipſe renuntiauerit, & Epiſcopus eidẽ contulerit; quaſi nunc ordinatus erit poſterior omnibus.

Ad eundem temporis tractatum pertinet an articulꝰ mortis, ideſt ea dies qua
15 ad mortem damnati ſuſpendendi, decapitandi, comburendi, vel in aquas immergendi ſunt, adferat canonicum impedimentum, ne ſacram Euchariſtiam poſſint ſuſcipere? ſane per Italiam hic abuſus inoleuerat nimis, ob ſecularium Iudicum, vel neglectum, vel ignorantiã; præſertim quia, & criminaliſtæ, vt Marſilius, & alij id ſuo marte ſcripſerunt, triduo ante mortem concedi poſſe Euchariſtiam, putantes hoc modo ſe ſe plus venerationis adferre illi ſacramẽto, quod in viaticum datur, & infirmitatẽ, acrobur; vt ea mors æquiore animo toleretur: Propterea ego nonnullis locis, quibus pro Epiſcopis magiſtratum geſſi, validiore auctoritate, qua potui id induxi, vt ea ipſa die communio concederetur. Primo ex illa Regula, quòd huiuſmodi damnatis nullum ſacramentum negandum eſt; Clem. 1. de pœnit. & remiſſ. vbi gl. expreſſim communionem quoq; concedi dicit: & omnes ſummiſtæ idem fatentur, Angel. ver. Euchariſtia. 3. nu. 27. verſ. vtrum ſit danda. Sil. in verb. Euchariſtia. 3. q. 5. Armil. in verb. Communio, verſ. omnibus: Secundo quia, & hæreticis igne cremandis conceditur. capit. ſuper, de hæret. lib. 6. Tertio, quia dari poſſe, & debere ſi velit, ipſo vltimo die, qui finis eſt vitæ eius conſtat apertiſſime in cap. quęſitum eſt: 13. q. 2. ibi, in fine communio danda eſt: & eſt gl. in cap. ſi quis de corpore, 26. q. 6. ſic enim ſignificat verbum illud, in fine, ſcilicet vltimo articulo mortis, cap. de filia, 27. q. 1. Ipſo autem facto mihi delatũ eſt p plures mortem ſubijſſe viriliter, Deo gratias agẽtes: nimirum domino aſſiſtente, & cõpatiente;

te; quin etiam diuina miracula contigisse produnt historici: Nam Brugis, cum septem fuissent suspensi, ille vnus qui ex eis Eucharistiã acceperat, rupto fune seruat⁹ miraculo est in ipsa die festi sanctorum Petri, & Pauli, vt tradit Surius in cõmentario anno Domini M. D. LXVII. Ideo damnandũ est, quod scribit Steph. Aufr. in tract. de potest. Eccles. super laic. vers. 128. quod scilicet negetur Eucharistia, & detur solus panis benedictus; nã illa benedicti panis datio reprobatur à S. Thom. quodl. 5. art. 12. Ipsis vero dandum non est sacramentum extremæ vnctionis. S. Th. 4. cõtra Gent. c. 73. quod licet dandum sit solis fidelibus, & solis verè pœnitentibus, sicut cætera sacramẽta ex Innoc. 1. epist. 1. ad Episc. Eugub. c. 8. habetur 95. d. cap. illud; tamen non datur nisi infirmantibus, ex verbis Iac. c. 5. Quòd si aliquando per vnctionem olei benedicti aliqui sanati sunt ab abscissione brachij, vt scribit Greg. Turon. hist. Gall. lib. 2. cap. 37. vel de mutis, surdis, aut cęcis, q. simili vnctione facti sunt loquentes, audientes, & videntes, vt Idem Greg. hist. lib. 6. capit. 7. Tamen illud potius ad miraculũ pertinet, quàm ad hoc sacramentũ vnctionis. Nam sicut Sancta Genouepha infirmos inunxit, & sanauit non ex sacramento, sed miraculo, vt scribit Ricard. dist. 23. dist. 2. q. 2. ita, & in p̃dictis casibus, atque alijs similibus.

Est ẽt temporis habenda ratio, s. quæ missa sit qualibet die dicenda; debet .n. illa dici, quæ congruat diei officio: Ideoque nec votiuæ missæ qualibet die feriata dici possunt, nisi ordine à missali per rubricas proposito, ita quòd si ille dierũ ordo sine vrgenti necessitate confundatˀ, non bene fit, ex rubrica prima de missis votiuis, & rubrica, quæ statim ponitˀ ibidẽ post missas votiuas de Sancta Maria.

De personis, pro quibus diuina celebrare non licet.

CAP. XXV.

1 Manus iniiciens in se ipsum, non debet esse dignus, vt pro eo oratio, vel oblatio fiat.
Clericus se percutiens, ipso facto est excõicatus.
Monachus si peculium seruauerit, non fit oblatio pro eo.
Impœnitentes morientes, non sunt digni, vt fiat oblatio pro eis.
2 Tutorem Clericum nominantes debent priuari oblationibus, & orationibus Ecclesiæ.
3 Duello morientes nõ sunt digni, vt pro eis oblatio fiat.
Clericus si moriatur in rixa, pro eo oblatio fieri non potest.
Excõmunicatus quomodo sit priuandus oratione fidelium, & an peccet, qui pro eo orat.
4 Excõmunicato ad missam superueniente ante cœptũ canonem consecrationis, discedendũ.
5 Excommunicati corpus, si adstet in Ecclesia dũ sacerdos celebrat, non dicitur coram excommunicato celebrare.
Excommunicati cadauer non est aspergendum, incensandum, vel benedicendum alioqui diceretur quis participare.
6 Missam mortuorum dicens pro viuis fidelibus, vt moriantur, est deponendus, & ille qui illi ministrat ad hoc.
Nigra paramenta ponens in Ecclesia præ dolore amici mortui, irregularis est, secus ob ritum seruandum.
7 Oblatio criminosorum respuenda ab Ecclesia.
Raptorũ oblationes, qui recipit irregularis est.
Vsurarij manifesti oblatio respuenda; alias clericus contra faciens, est ipso iure suspensus.
8 Fratrum dissidentium oblatio respuenda.
Fratrum dissidentium miraculosa exempla:
9 Lauretanæ Ecclesiæ origo.
10 Rebaptizatorum oblatio respuenda;
11 Meretricum oblatio respuenda.
Oblationes, quæ ex canonibus respuendæ proponuntur, intelliguntur illæ publicæ, quæ fiunt ad altare, at eleemosynæ non respuuntur.
Notorie criminosus quisquis ad altare oblationem facere non permittendus.
12 Meretricem publicam post partum non esse introducendam in Ecclesiam, nisi cognita conuersione.
Ordinari nemo potest eorum, quorum oblatio ab Ecclesia respuenda est.

Matrimonij impedimenta quæ ſint, vſque ad finem cap.

Clandeſtina matrimonia hodie irrita ſunt, & quæ ſint.

Clandeſtina matrimonia auctorizans paroch. quomodo puniatur, & quomodo monachus.

13 *Matrimonio conſanguineorum, uel affinium aſſiſtens parochus excommunicatus eſt*

Affinitas hodie contrahitur etiam ex fornicatione duobus gradibus.

Sacerdos ſciens in confeſſione aliquod impedimentũ non prohibetur aſſiſtere, et benedicere.

Almificus Epiſcopus patrem Othonem excommunicauit ob inceſtum.

14 *Cognatio ſpiritualis hodie quibus gradibus conſiſtat*

Baptizatum tangentes non omnes contrahunt cognationem ſpiritualem

Matrimonium cogentes contrahere hodie ſunt excommunicati;

15 *Pœna capitis in laico, eſt degradatio in clerico*

Matrimonium ſimulatum parochus auctorizans quomodo puniatur.

16 *Matrimonio monachorum, monialium vel clericorum in ſacris, parochus aſſiſtens ipſo iure eſt excom.*

Maſculi ſe ſe inuicem matrimonio copulantes qua pœna puniantur, & parochus.

Hermafroditorum matrimonia quomodo iure permittantur.

Matrimonia quibus criminibus impediantur, & quomodo.

17 *Hæreticorum matrimonium auctorizans parochus fit irregularis.*

Publicæ honeſtatis impedimentum hodie quo modo procedat, quot gradibus

18 *Matrimonium quodcumq; contra decreta Eccleſiæ generalia, vel ſpecialia dicitur Clandeſtinum, & habet locum pœna, cap. vlt. de cland. deſp.*

Parochus dubius de impedimento matrimonij debet abſtinere.

19 *Diſpenſatio ſuper matrimonio contracto obtenta à contrahentibus non prodeſt parocho.*

Ipſarum quoq; perſonarum cõditio, pro quibus ſacra facienda ſunt, canonicum adfert impedimentum ſæpenumero, ne ſacerdotio fungi quis poſſit; Nam ſi quis in ſeipſum manus inijciens moriatur, nec ob-
1 latio, nec oratio pro eo fieri poteſt: cap. placuit, 23. q. 5. Tales enim ſi forte ſuperuixerint, etiam irregulares fiunt, ſicut reliqui ſponte ſe mutilantes, vt diximus primo libro de mutilatis: idem etiam dicemus lib. vlt. tractando de mutilationibus: hic etenim ſe percutiens, cenſetur ipſo facto excommunicatus, ſi clericus ſit, vt tradit Archid. in cap. ſi non licet, 23. q. 5. Hinc eſt quòd illæ duæ ſanctimoniales Tabẽnoſiotæ, quarum altera in monaſterio laqueo ſe ſuſpendit, altera ſe ſe in flumen deiecit, omni oblatione priuatæ fuerunt, vt ſcribit Pallad. Cappad. in uita Tabennoſ. fœminarũ.

Pro monacho etiam mortuo, qui peculium congregauerit, ſine Abbatis licẽtia, oblatio fieri prohibetur per canones; c. monachi, de ſtat. mon ꝙ tanto magis verum eſſe debet hodie ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2. de Regul. quo proprietas ꝓhibetur quibuſcumq; regularibus, & conſuetæ ſuorum ordinũ canonicæ pœnæ ibidem confirmantur.

Sed & pro ijs, qui impœnitentes moriuntur, & in peccato mortali, quantumcumq; Chriſtiani ſint, oblatio, atq; oratio pro eis fieri nõ permittitur c. pro obeuntibus, & vlt. 13. q. 2. Pro illis quoque non eſt facienda oblatio, vel oratio, qui tm̃ dant negocium, laborem, vel impedimentum clericis, vel eos in tantum occupationibus vexant; quod ab altaris miniſterio auertantur; nam quæ maior iniuria Deo ſit, quã ſi auertas miniſtros ſuos ab ipſius obſequio? Ideo indigni ſunt, ne inde auxilium ſperent, vbi culpã cõmiſſerunt, tex. in c. Cyprianus, 21. q. 3. Cyprianus etenim lib. 1. Epiſt. 9. negat
2 offerendum eſſe pro eo, nec ſacrificandũ pro dormitione eius, qui excedens clericum nominaſſet ad tutelam, vel curam cuius rei meminit Oſius Eps̃ Varmienſ in conf. de cęrem. ſumptis à rebus. c. 88

Morien-

Morientes quoq; in duello, quia excõica ti ipso iure sunt, & Ecclesiastica priuan- 4 tur sepultura. c. 1. de torneam. & Concil. Trid. sess. 25. c. 19. indigni sunt, & oblatione, & oratione, sicut reliqui oẽs excõi-cati morientes, vt infra dicemus: Propterea si clericus in rixa moriatur, vel in ludis gentiliũ, idest hastiludijs, & lapidum iactibus, pro eo sacrificium offerri non potest, c. quicumque clericus, 23. q. 8.

Et generaliter nulla oratio publica, vel sacrificium offerri potest pro quocũque excõicato. S. Tho. 4. dist. 18. his verbis, Ex persona Ecclesię oratio pro excõicato inter membra Ecclesiæ fieri nõ põt, quamuis aliqua pſona particularis possit aliquod suffragium ad eius cõuersionem per intentionem dirigere: Hæc ille. 5 Quæ verb. Sil. interpretatur, quòd sacerdos in quantum sacerdos non põt pro excõicato orare, sed inquantum singularis persona, etiam in secretis missæ, non peccat, si pro illius conuersione oret, vel etiam publicam orationem dicendo generaliter, si eũ recolat in mente, non vt membrũ Ecclesię, sed vt separatũ, & diuisum non peccat: vel ẽt si in suis priuatis orationibus pro illo oret, non peccat; ita Silu. in verb. excõicatio. 1. circa princ. Sum. conf. lib. 3. tit. 33. q. 169. Idem Sil. in verb. Missa. 1. q. 8. vers. Quartum: Et sic cõcludit quòd duo sunt casus, in quibus pro excõicatis nec oratio, nec sacrificium licet. primus est in speciali, & publica intercessione; secundus est, inquãtũ pro eo oratio fieret, vt pro persona inter mẽbra Ecclesię: Propterea dico, quòd si sacerdote celebrante, tunc cũ dicitur canon cõsecrationis, superuenerit excõitus notorius, quẽ ille dubitanter scit esse talem, non tenetur dimittere missam, vt iam diximus supra proximo capite, circa princ. Quinimmo si in mente oret ꝓ illius conuersione ad gremium Ecclesię, forsan non peccaret sacerdos ex sentẽtia aliquorum, cũ quibus transit Sil. in loco citato: at quandocumque excõicatus superuenerit ante cęptum canonem, nullo modo debet sacerdos, neç laici pro illo orare; quia cõicare viderentur ei in oratione, arg. c. sicut apostoli, 11. q. 3. & c. nuper. de sent. excom. debet. n. potius dimittere missam, & alij debent Ecclesiã egredi, vt diximus proximo superiori capite: Quæ procedunt in excõicatis viuis; at in defunctis, qa nulla potest esse spes redemptionis, non est offerendum sacrificiũ, nec oratio, etiam priuata, sicut nec pro quolibet mortuo in peccato mortali; sed si dum sacerdos celebrat, adferatur in Ecclesia cadauer publici excõmunicati, meo quidem iudicio non tenetur missam deserere, quia sacerdos ex separata intentione celebrans, nõ videtur admittere ad cõionem altaris tale cadauer, cuius ꝑsentia nõ est talis, vt sacerdos dicatur corã excõicato celebrare, ꝑsertim, quia ratio euitandę cõionis cessat in isto casu: Illud tñ verum est, quòd non debet quidquã pro mortuo dicere, vel orare, vel aliquã operã impendere circa illud corpus, vt puta aspergendo, benedicẽdo, cruce signando, vel cũ comitãdo, aut fieri permittendo funera (si ad eũ prohibere ptineat) quia eo modo videret sepulturæ cõicare, & consequenter fieret ẽt irregularis, sicut reliq admittẽtes ad sepulturã excõicatorũ corpora: Cle. 1. de sep. Et hunc casum disputando ita decidit Abb. in c. ad hæc, de priuil & exc. pręlat.

Est ẽt notatu digna irregularitas illa, qñ quis orat pro viuis fidelibus, vt moriant: nã si quis missam mortuorũ ꝓ viuis dicat, credens per talẽ missam, illos eẽ morituros, peccat grauissime, sicut qñ 6 quis orat, vt Deus aliquem perdat: Silu.

in verb. Missa. 1. q. 8. in fin. sed & irregularitatem incurrit, quia deponitur proprij ordinis gradu, cap. quicumq;, 26. q. 5. Host. de sortileg. c. vlt. Grillan. in tract. dè sortileg. q. 14. & 17. Diaz in praxi Canon. cap. 35. Idem quoq; puto in eo, qui scienter ministrarit huic sacerdoti, cum eadẽ intentione, arg. c. 2. de apostat. Idẽ & in eo, qui sic celebrari missam facit; est. n. commune delictum. Huic autẽ alia confinis est, si amicis mortuis, quis tanto dolore afficiatur, vt prę męstitia auferat sacra paramẽta ab altaribus, vel nigris paramentis, quasi lugubrius ea parauerit, uel consueta luminaria subtraxerit, aut extinxerit: nam qui hæc cõmissit honore, & dignitate loci sui priuatur; qđ significat depositionem, & irregularitatẽ d. c. quicumq;. quod tñ locum non habebit, quãdo apparatus niger altaribus circumponetur, non hac mæstitiæ intentione, sed ad seruandum Ecclesię ritum, qui sic instituit tempore funerum;

Ad hoc genus canonicorum impedimentorum pertinet; quod sicut sacerdoti orare non licet, pro præscriptis personis: ita nec debet oblata munera suscipere illarum, vel similium personarum; Nã in detestationem criminis, vt criminosi compescantur, iubet Ecclesia eorũ obla-
7 tiones respui; & non respuentibus cõminatur irregularitatem: Sacerdos etenim, vel clericus, qui susceperit Eleemosynas, atque alias oblationes eorum, qui raptores sunt Ecclesiarum, vel publici violatores, irrecuperabiliter patitur damnũ sui ordinis, dicit tex. in cap. 2. de raptor. quę verba significant induci irregularitatem sine spe dispensationis; quæ res hodie lõge magis vera esse debet, quoniã ex Cõc. Trid. sess. 22. cap. 11. de refor. isti raptores sunt ipso iure Papali excommunicatione innodati, & clerici eis consentiẽtes, vltra excõmunicationem, perdũt officia, & beneficia, fiunt inhabiles ad alia, & ab ordinũ executione suspenduntur, vt ibi: quod longe magis verum fuerit in raptoribus sanctimonialium; nam Menna sanctissimus Monachus oblationes etiam priuatas Carterij, qui monialem rapuerat, his verbis spernens abiecit, oblationẽ suam omnipotenti Deo abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis? ego oblationem tuam non accipio, quia suã abstulisti Deo: Hæc narrat Greg. dialog. lib. 3. cap. 26. Sunt etiam respuendæ oblationes Vsurarij manifesti; quòd si sacerdos eas acceperit, fit ipso iure suspensus, cap. quia, de vsur. & ad restitutionem susceptæ oblationis tenetur: Specul. in cap. quanquam, super glo. in verb. contra vsurarios, nu. 56. de vsur. lib. 6.

Fratrum quoq; diffidentium oblatio respui debet, cap. oblationes, dis. 90. tantum. n. odit Deus fratrum discordiã, vt inter septem illa præcipua, quæ ipse odit hoc ponatur, Prouerb. c. 6. nam & ad eas sedandas magnis miraculis Deus vsus est, Greg. etenim Neocęs. Ponti Episcopus, qui Thaumaturgus appellatus est paludem exiccauit, ꝙ inter fratres dissensionis causam daret; refert Euseb. hist. Eccl. meminit, & Ecclesia in lectione diei festi eius, 15. Cal. decembris: Similis discordia inter fratres sedata est per tẽplũ diuæ Mariæ Laureti, qđ ibi diuino miraculo repente positum fuit, ea parte cõfinium vnde dissensio orta erat.

Oblatio quoq; eius, qui non cõicat .i. qui excõicatus est, vel in vna catholica fide non persistit, uel non sumpsit cõionem suo tempore, non est suscipienda, Conc. Elibertan. c. 28. sicut nec oblatio illorum fidelium, qui filios suos hæreticis batizandos concesserunt, Conc. Ilerd. c. 13. Propterea quãdo Valens Imperator

Basilio

Basilio solennia celebrante, Ecclesiã ingressus est, vt Christo vasa dono offerret, ita ab omnibus clericis contẽptus est, vt ea vasa, aut dona nemo ex astantibus susceperit, aut attigerit; quia Basilio catholico præfatus Valens non cõmunicabat; scribit Greg. Nazianz. in Monodia. Sed & eæ oblationes, quę fiunt à sacrilegis cõtrectatoribus, seu sacra furantibus, non sunt suscipiendæ. 12.q.2.cap. de viro, gl. in d.cap. oblationes: Illorum quoq; oblatio est detestanda, qui per vim hominem de Ecclesia rapuerint. 17.q.4.c.miror, gl. in d.cap. oblationes: Rebaptizatorum vero etiam durante pœnitentia contemnenda est oblatio: de consecr. dist. 4. cap. eos: gl. in d. cap. oblationes: quod mea quidem sententia extendi ẽt potest ad ipsos Rebaptizantes scienter, & ad eos qui
10 Rebaptizationi ministrant loco diaconi vel subdiaconi, vel ut compatres, vt diximus supra de Rebaptizatis tranctantes: & est tex. in cap. 2. de Apost.

Meretricũ præterea oblatio repudian-
11 da est; nam & olim ob immunditiam reijciebantur; ne quasi merces prostribuli accipi videretur, Deuteron. cap. 23. gl. in princ. 14.q.5. & gl. in d. cap. oblationes. Nam & Isaias idem dixit, non accipias mercedem meretricis, vt refert glo. in cap. ex transmissa, de dec. in gl. 1. vbi etiã Abb. sed hodie on illa ratione reiiciuntur oblationes meretricis, quia sit merces prostribuli: sed alia scilicet, ne Ecclesia videatur approbare peccatum, vt inde lucrum capiat. S. Thom. 2.2.q.86. art.3. sed hæc sunt sano sensu accipiẽda: nam istæ oblationes intelliguntur illę publicæ, quæ in Ecclesia ad altare pręcipue diebus solennibus offeruntur. S. Tho. ibi: at in decimis, & alijs priuatis eleemosynis non procedit hæc regula, vt fieri non possint, nam nihil obstat, quin & fiant, & prosint. S. Tho. 2.2.q.32. artic.7. & q.87. artic. 2. August. Epist. 54. habetur. 14.q.5. cap. non sane, & tradit Silu. in verb. Eleemosyna. q.4. Et generaliter, quicũq; notorie criminosus est, non potest publice offerre ad altare oblationes; nam Ecclesia respuit. glo. in d. cap. oblationes: & in d.c. ex trasmissa, de dec. vbi Abb. hoc probat, post Innoc. Et potest ratione cõfirmari; nam hodie omnes publici, ac notorij peccatores non sunt admittendi, ut missæ intersint ex Conc. Triden. sess. 22. cap. 1. de obseru. & euitan. in miss. multo ergo minus est eorum oblatio ad altare admittenda: quæ non nisi in missa fieri consueuit: Propterea publica meretrix post partum non est introducenda in Ecclesiam, cum oblatione, nisi eam pęnituis
12 se cognoscas: Ideo cõcludo omnes hos, quorum oblatio respuitur, promoueri non posse, quoniam ipsa ordinum collatio missam comitatur, vt in sacris ordinibus, uel si minores sint publice fiũt aut cum sui ipsius oblatione, qui Deo acceptus esse non potest, nisi correctus.

Ad eundem tractatum pertinet, vt. s. aliorum causa sacerdos suos ordines administrare non possit circa sacramentũ matrimonij: nam interdictis nuptijs adesse nõ potest, nec auctoritatem sacerdotalem illis interponere: Ad cuius rei pleniorem inuestigationem essent hoc loco annumeranda omnia matrimoniorum impedimẽta, sed quia nimium prolixus est tractatus, & Doctissimi, viri vberrime de eis scripserunt, videlicet Raymundus Decretalium compilator, & cæteri recẽtiores summistæ: ideo ad cognoscenda huiusmodi impedimenta ad eos lectorem reijcio. Hoc enim loco canonica ꝓsequemur impedimenta, quatenus ipsi sacerdoti obsistunt, ne interdictis nuptijs interesse possit. primum est:

Clandestinum matrimonium.

IN primis vero occurrunt clandestina matrimonia, q̄ olim q̄dem prohibebant, sed valida erant; hodie vero, & prohibentur, & irrita, & inualida sunt, si Concilij Tridentini forma non seruetur, quæ præscribitur sess. 24. cap. 1. de refor. matr. Dicitur autem Clandestinum si edicta, & publicationes tribus diebus festiuis non fiant; si Testes in ipso contractu non interuenerint, si proprius parochus, aut alius pro eo ipso mandante, non interfuerint: Istis enim casibus quicumque clericus tamquam testis intersit grauissime arbitrio ordinarij punietur: Quin si non tamquā testis, sed tamquam parochus ex proprio officio interuenerit omissis testibus aut publicationibus eadem arbitraria pœna punietur. d. Concil. cap. 1. uers. In super. de refor. matr. si vero cum parochus nō esset, parochi officium fecerit in auctorizando matrimonio, vel benedicendo, olim quidem tam Regularis, quàm secularis incurrebant triennalem suspensionem ex Conc. Lateran. sub Innoc. III. c. 51. Hodie vero ex d. Conc. Trident. cap. 1. supracitato, vers. quod si quis, in determinatam suspensionem incurrit, quæ p̄petuæ cōparatur, nec eo casu vllum priuilegium, aut quantumlibet immemorabilis consuetudo, excusare eum poterunt, vt ibi aperte constat: Est tamen odiosius si hoc delictum commiserit Regularis, aut Monachus, quia etiam ipso facto est Papali excōmunicatione innodatus. Cle. 1. de priuileg. & ideo cū Diaz in praxi canon. cap. 67. multas excitet dubitationes, circa huiusmodi suspensionē, superuacanea est omnis illius disputatio, & Doctorū quos ille ibi citat; hoc .n. vlt. Trid. decreto res tota absoluta est;

Consanguinitas.

PArochus vero, q̄ matrimonio inter consanguineos cōtracto quartum citra gradū auctoritatem ex proprio parochi officio sciens interposuerit, fit infamis, ex decreto Calisti Papæ cap. consanguineorum, 3. q. 4. sicut oēs alij consentientes talibus nuptijs, vt diximus supra hoc lib. cap. 1. quo loco probauimus omnes infames, & hos præcipue irregulares esse: Præterea hic parochus etiam ob hāc approbationem talium nuptiarū, incurrit ipso facto excommunicationem, sicut ipsi cōtrahentes, Clem. 1. de consang. & affin. quod
13 expresse scripsit Rosel. quem sequitur, & comprobat Silu. in verb. excommunicatio. 9. q. 41. Et tametsi Tabien. in excommunicatione. 49. & Armil. hos non sequantur: tamen istorum sententia, poterat defendi illo tempore, quo matrimonia erant valida, etiam absente parocho, ita quòd illius pręsentia nil addebat validitati matrimonij, & sic parochus nō videbatur participare in crimine per solam præsentiam: At hodie quia non sufficit voluntas contrahentium, sed requiritur auctorizatio parochi, tanquam de substantia contractus: hinc fit quòd impossibile sit dicere ipsos contrahentes solos esse excommunicatos, non autem ipsum parochum, ad quem potius spectat damnare tales nuptias, quàm sacramento confirmare: Ideo cū sit vere particeps criminis criminosi, auctorizando eandem incurrit excommunicationem, quam ipsi delinquentes, & ita concludit Nauar. in tract. de censur. cap. 37. nu. 33. arg. cap. nuper, & cap. si concubinæ, cum not. per Abb. ibi, de sent. excom. & ita in vna Lucerina fuit per Sedem apostolicā iudicatum: delegata enim mihi fuit absolutio

solutio

ſolutio excõmunicationis, quàm Parochus incurrerat ob huiuſmodi auctorizationem matrimonij, & quia idem Parochus in huiuſmodi excõmunicatione celebrauerat, illi contuli beneficium abſolutionis; ſed de irregularitate non diſpenſaui, remittens eum ad dictam Sedem apoſtolicam. Quinimmo addo, ꝙ ipſi Teſtes, qui etiam ſunt de ſubſtantia matrimonij, ſi ſcienter interuenerint, incurrant eandem excommunicationem, quia hoc non eſt ſolum eſſe præſentem, ſed addere ſubſtantialia facti criminoſi; Nauar. ibid. Ex ijs ſequitur, quòd ſi parochus, vel clericus pro teſte præſens matrimonio inter conſanguineos póſtea vel benedicat, vel quemlibet alium minimũ actum ſacerdotalem faciat, ſtatim efficitur irregularis, quaſi adminiſtrans in excommunicatione, ſicut diximus in tit. de excommunicatis.

Affinitas.

Affiniũ quoque nuptijs ad quartum gradum ſi parochus auctoritatem ſciens præſtiterit, fit etiam infamis, & ob id irregularis, ſubit & eandem excõmunicationem, quã incurrunt ipſi contrahentes d. clem. 1. de conſ. & affinit. ijſdem rationibus quibus ſupra proxime diximus: Quòd procedit non ſolum in affinitate cauſata ex copula matrimoniali, verum etiam ſi èx copula fornicaria: nã iure canonico copula fornicaria cauſat affinitatem verã. cap. tuæ, de eo, qui dux. ux. quam poll. & 35. q. 3. cap. nec eam; & Ideo in eandẽ excommunicationem incurrunt omnes prædicti, ſicut in vera affinitate: Et licet Ancha. cõſ. 391. Incip. videt prima facie; cõcludat, quòd ex copula fornicaria cauſetur affinitas impediens matrimoniũ, ſed non debeantur pœnæ, quæ imponũtur inceſtuoſis affinibus: tamen illa doctrina eius eſt communiter reprobata, vt concludit Dec conſ. 158. vol. 1. Incip. Diuino implorato: & confirmat Diaz c. 78. Eſt autem notandum, quòd vera affinitas etiam hodie extenditur vſque ad quartum gradum; & affinitas ex copula fornicaria hodie non extenditur vltra ſecundum gradum, ex Concil. Trid. ſeſſ. 24 cap. 4. de ref. matr.

Eſt etiam hic animaduertendũ, quòd ſi hic parochus hanc copulam fornicariã, vnde nata eſt affinitas, ſcierit in ſacramento confeſſionis, deberet honeſtis, & occultis modis diuertere tales nuptias: quòd ſi non poſſet diuertere, nec poſſet omittere ſuum officiũ parochi ſine manifeſtatione ipſius confeſſionis, poterit auctorizare tale matrimonium, & benedicere, ut aperte ſcribit Sil. in verb. confeſſio. 3. q. 12. & in tali caſu nullam ipſe parochus incurreret cenſurã; ſed ſi ſcierit alijs modis, debet omnino ſe ſe opponere, neglecta etiam propria vita, nã hác ob cauſam necatus eſt Ioannes Baptiſta, quia nuptias tales ex affinitate damnauerat, Matt. 14.

Cognatio ſpiritualis.

Spiritualis quoque cognatio ex baptiſmo, vel confirmationis ſacramento maius impedimentum habet quàm carnalis cõſanguinitas, Ideoque parochus ſcienter auctorizans nuptias gradibus prohibitis, videtur particeps eiuſdem criminis, & eſt infamis ſicut ipſi contrahentes, & conſequenter irregularis, & incurrit pœnam ſuſpenſionis ob interdictas nuptias, de qua in cap. cum inhibitio. §. vlt. de cland. deſp. Quin etiam videtur vltérius puniẽdus,

dus, quia quicumque Rector Ecclesiasticus consentit subditorum delictis, deponitur, cap. eos, dist. 32. & dist. 83. cap. si qs Episcopus, cum glo. vt diximus lib. 5. c. 15. nam fortius delinquit hic parochus auctorizando talem contractum, quàm ipsi contrahentes. cap. Tanta, dist. 86. & per glo. in c. qui aliorum, 24. q. 3. & Ideo Almificus Episcopus Mogunt. maluit proprium patrem Othonem Imperatorem excommunicare, & ab eo annali carcere detineri, quàm paternum scelus dissimulare, cum Adalahidem Italiæ Reginam commatrem in vxorem duxisset, vt scripsit Petrus Damiani Card. & Hostiē. Episcopus ante annos quingentos, & retulit Lippom. tom. 2. Quare si clericus ipse copulatus commatri est deponendus, vt per Fel. in cap. at si clerici, col. fin. de iudi. Diaz cap. 76. Ita quoque videtur deponendus, si ipse matrimonio iungat, & sua auctoritate confirmet huiusmodi compatres, cum deberet detestari. argu. d. cap. si quis Episcopus, dist. 83.

Ista autem cognatio spiritualis hodie ex Concil. Trident. admodum restricta est, quo ad gradus: namq; baptismus, & Chrisma vnum tantum gradum con-
14 tinent, scilicet suscipientem, dantem, & tenentem, & suscipientis Patrem, ac Matrem, Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de refor. matr. Vnde consequens est, falsum hodie esse, quod tradit Spec. in tit. de cog. spirit. scilicet filius legitimus sacerdotis (dicebat ille) non posset ducere in vxorem eā, quàm pater baptizauit: nam ex d. Conc. Trid. hodie posset eam ducere, & quod plus est, pater sacerdos posset dictum matrimonium auctorizare, & benedicere, sed nō benefaceret, quia refricaretur sibi & astantibus memoria turpitudinis, & præteritæ voluptatis: Aliud pręterea notandū est hoc loco, quòd licet olim quot quot puerum in baptismo, vel chrismate tetigissent, cognationem spiritualem cō trahebant; Tamen hodie si parochus ante baptismum, vnum, vel vnam; aut unū, & unam, pro compatribus scripserit, ex electione parentum, etiam si alij accesserint, & tetigerint, animo cōtrahendi hác cognationem; tamen nō contrahitur cū istis, qui tetigerunt, cum nō essent ab initio electi, & descripti, expressum eod. Concil. Trident. d. cap. 2. de refor. matr. Ideo quoad matrimonia impediēda habeti debet præsens consideratio, vt sciatur à parocho quid agendum.

Catechismus.

HVC pertinet cognatio illa, quæ fit ex Catechismo; nam & ex ipso cognatio contrahebatur ijsdem gradibus, quibus ex baptismo. c. contracto, de cogn. spir. cap. 2. de cogn. spir. in 6. Iccirco, & hoc casu parochus auctoritatem præstans, quasi eiusdē particeps delicti, punietur vt supra proxime diximus in ipsa cognatione spirituali: Nec prætermittam vnum notatu dignū, quòd gradus ipsius cognationis ex Catechismo forsan hodie ad vnum tantum redacti sint, sicut ipse baptismus, ex ratione ipsius Conc. Trid. d. cap. 2. de reform. matr. esset enim absurdū vlteriores gradus esse in impedimento ex Catechismo, quàm ex ipso Baptismo.

Cognatio legalis ex adoptione.

ADoptio, tametsi lege ciuili ortum habet; tamen & iure canonico recipitur, & cognationem inducit, tit. de cog. leg. S. Thom. 4. d. 42. habet autem certos gradus, & personas, quibus interdictum est intra se copulari,

pulari; ſcilicet primo nõ contrahet adoptans cum adoptato, nec cum eius filijs, ac nepotibus vlterioribus, ſecundo nec contrahet matrimonium adoptatus cũ filijs legitimis, ac naturalibus adoptãtis: Tertio vxor adoptantis nõ contrahet cũ adoptato, nec cum alijs ab illo deſcendentibus: nec adoptans, & vxor adoptati, nec cum deſcendentibus ab illa: vide Armil. in verb. Matrimonium, num. 16. & ſeq. nec miretur quiſquam, quòd cognatio ſpiritualis pauciores gradus habeat; quia in illa eſt occurſum periculo, quod peruenit ex multitudine prohibitionum, vt d. Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 2. de refor. matr. at in legali cognatione non eſt periculum ex multitudine graduum prohibitorum, ſed ex familiaritate cohabitationis; Ideo oportuit dilatare gradus; ſicut in cognatione carnali gradus ſunt multi, propter idem periculum: In hoc igitur genere cognationis, ſi parochus ſcienter matrimonium auctorizet, cum ſit interdictum incurrit pęnam d. c. vlt. de cland. deſp. ſcilicet triennalem ſuſpenſionem: & præterea, ſicut contrahentes peccant mortaliter. Sil. in verb. matrimonium 6. q. vlt. ita & ipſe ſacerdos auctoritatem præſtans ab officio ſuſpendendus d. cap. Si quis Epiſcopus, & gl. ibid. diſt. 83.

Vis, vel Metus.

SI parochus ſcierit matrimoniũ contrahendo adhiberi vim, vel metum, & auxiliũ præſtet quia interdictum eſt, nõ ſolum triennio ſuſpenditur; verũ etiam alijs pœnis puniri debet, ex d. cap. vlt. de cland. deſp. hodie vero ex Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 9. de refor. matr. quicumque ſubditos, ſuos vel alios quoſcũq; directe, vel indirecte cogunt ad matrimonium, ipſo facto excõmunicationem incurrũt: Quod etiam olim conſtitutum fuerat Concil. Pariſien. cap. 6. habetur cap. nullus, 36. q. 2. Ita quòd ex omni minimo actu poſtea per parochum faciendo, circa officium ſuum, fiet vere irregularis, quia ipſe parochus ſciens incurrit excommunicationem propter illud verbum, indirecte; & quia participat in auctorizando actum criminoſum, d. cap. nuper, & d. c. ſi concubinæ, & ibi Abb. de ſent. excom.

Impotentia coeundi.

SI impotentiã ſcierit parochus; & cum debeat eam potius reuelare, quàm reticere, ne fiat matrimonium nullum, ex c. vlt. de cland. deſp. ſi audeat tali matrimonio auctoritatem præſtare, incurrit triennalem ſuſpenſionem, ex d. capit. fin. & alias pęnas, quia doloſe verſari videtur; ſed ſi ſcierit tale impedimentum ex cõfeſsione ſacramentali, ſi nõ poteſt ſine ſcandalo diuertere talem contractum, poterit auctorizare, & benedicere ſine pęna: Sil. in verb. confeſsio. 3. q. 12.

Error.

ERrorem hoc loco nõ diſtinguimus, eum videlicet qui annullat matrimonium, ab illis, qui non annullant; ſufficit enim quilibet error contrahentis in ea qualitate, quam ſi nouiſſet contrahens, abſtinuiſſet à cõtrahendo; nam tali caſu ſi parochus ſciens, matrimonium auctorizet tacendo, quia doloſe verſatur in interdicto matrimonio, triẽnalem incurrit ſuſpenſionem ex d. cap. vlt. de cland. deſp. nunquã enim debet parochus in ſacramẽto iſto, ſuum

præſta-

præstare officium, nisi cognito pleno cõsensu, qui non est integer, si aliqua parte erratur.

Dispar Cultus.

NVllum adeo interdictũ est matrimonium, quale est illud qđ contrahitur inter fidelem & infidelem, Ideo parochus scienter officium suum præstans, quia approbat crimen vltimo supplicio dignum. l. ne quis C. de Iudæ. Fel. in cap. in nonnullis, de Iudæ. consequens est vt ipse parochus, ad quem spectat correctio, cum sit particeps, efficiatur irregularis, sicut cõmittens capitale crimẽ. d. c. si Episcopus, aut presbyter dis. 50. ex Cõc. Agath. c. 34. Et quod in laico est pœna capitis, in clerico
15 est degradatio, vt per Fel. d. cap. in non nullis: & diximus primo libro, cap. 1. in fin. deinde sicut cõtrahentes copulati incurrunt excommunic. ex Conc. Elibert cap. 78. Ita & ipse parochus, vt sæpe diximus, per auctorizationem criminis: Idẽ in Conc. Arelaten. cap. 11.

Conditionis additio, vel intentio mala, vel simulatio.

COnditio, quæ matrimonij contractu adijcitur, reddit nullũ matrimonium interim dũ pẽdet conditio. cap. super, de cond. app. Ideo si sciens parochus auctorizet, videtur puniendus, quia actus parochi per illa verba: ego vos in matrimonium coniungo, est delusorius, & abutitur sacramẽto: Ideo quasi sacrilegus est, tenetur enim parochus inuestigare matrimonij impedimenta, antequam suam præstat auctoritatem. d. cap. vlt. de Cland. desp & incurrit pœnam triennalis suspensionis ex illo cap. Quod longe verius erit si cõditio sit turpis, vtputa si contra bona matrimonij scilicet contra fidem, prolem, & Sacramentum, iuxta casum d. c. vlt. de cond. appos. Vnde cum talis contractus sit interdictus, sine dubio parochus dictam pęnam triennalem incurrit: & hęc procedent siue conditio sit vtrinq; in pactum deducta expresse, siue vna pars exprimat, altera taceat, semper enim est turpitudo sacrilega ex iis, quę scribit S. Th. 4. dist. 31. Silu. in verb. matrimonium 4. q. 5. & 6 vnde debebit parochus grauius puniri. Non ita erit si sciat secreto malã partium intentionem ad istum turpem finem; quia eo casu si non põt sine scandalo negare suum officium parochiale, poterit auctorizare, & benedicere: Sil. in verb. confessio. 3. q. 12. & prædicta procedunt eodem modo in parocho sciẽter auctorizante matrimonium simulatũ, siue vtrinque siue ab vna tantum parte, iuxta cap. Tua nos, de sponsal. Nam pœnam eandem incurrit d. c. vlt. de Cland. desp. quia tale matrimonium est iure interdictum, & ipse sacerdos uersatur in dolo.

Votum solenne, & simplex.

VOuere castitatem solenniter solẽt explicite monachi, & moniales, implicite omnes clerici in sacris ordinibus constituti. si igitur monachus cum seculari muliere, vel cum moniali, vel monialis cum laico, aut cũ clerico in sacris, vel clericus in sacris cũ seculari contrahant: & parochus suam auctoritatem præstet, sicut contrahentes ipso facto excommunicationem incurrunt, d. Clem. 1. de cons. & affin. ita parochus participans in crimine per auctorizationem eandem incurrit. Rosel. & Sil.

in

in d. verb. excom. 9. q. 41. Vnde talis sacerdos post ipsum contractum, si alios actus sacerdotales faciat, & solum benedicat ipsos sponsos more sacerdotali, statim fiet irregularis, sicut cæteri excõmunicati ministrãtes, vt diximus supra: Sed si alteruter contrahentium ex solo voto simplici castitatis sit obligatus; quia tale matrimonium est iure interdictum, parochus sciens auctorizando incurrit pœnam triennalis suspensionis d. cap. vlt. de Cland. desp. Nisi forte scisset dictum votum simplex ex confessione: nam si non posset negare officium parochiale sine scandalo, poterit sine pœna auctorizare, & benedicere, Silu. d. verb. confessio. 3. quæst. 12.

Vxoratus, vel Nupta.

SI Vxoratus velit aliam vxorẽ ducere, vel nupta alium virũ, parochus sciens accedẽs ad huiusmodi matrimonia incurrit pœnam d. c. vlt. de Cland. desp. & præterea fauere dicitur adulterio, & quasi leno, & sacrilegus in sacramento fit infamis, & consequenter irregularis, vt de infamibus suo loco diximus; & tit. de Lenon. Non tamen procederet hic rigor si parochus ex confessione sciuisset vxoratum, vel nuptam esse: nam si non posset subterfugere officium suum sine scãdalo, liceret auctoritatem præstare sine pœna, vt sepius diximus.

Sexus.

EST factu quidem incredibile, sed tamen aliquando contigit viros duos ad inuicem matrimonium contrahere. l. cum vir. C. ad. l. Iul. de adulter. Nam Clem. Recog. lib. 9. circa med. & Euseb. præp. Euangel. lib. 6. cap. 8. testantur olim in Gallia fuisse vsitatum: sed & Nero cum quodam Pythagora solennes nuptias celebrauit, etiam cum dote, vt scribit Seuer. Sulp. sacræ hist. lib. 2. quin & cum puero Sphorus nomine etiam matrimonium contraxit, vt Zonaras narrat in ipso Nerone: Contigit ẽt mulieres duas mutuò matrimoniali desponsatione se se coniunxisse, vt testatur Clem. Alexandrinus in Pedag. lib. 3. cap. 3. Hoc enim sodomiticum crimen est; cum igitur committant capitale crimen d. l. Cum vir. & nephandissimum contra omnia iura matrimonij, Pet. Palud. 4. sent. Tabien. Matrimoniũ primo, secundo Not. consequens est vt qui parochi officium facit, vel præsens est huiusmodi nephariæ ꝓmissioni particeps sit eiusdem criminis, vnde deponitur d. cap. si Episcopus, aut presbiter dist. 50. deinde turpissimi Lenocinij Reus est, vnde infamis, & irregularis, vt suis locis diximus.

Sed si hermafroditorũ nuptias sciens auctorizet priusquam Ecclesia iudicauerit, aut ipsi elegerint quo sexu an masculino, an fœminino vti promittant, tali casu, quia interdictæ non sunt nuptiæ puniri non deberet parochus, ex d. cap. vlt. de Cland. desp. quia vt dicit glos. & Bald. post Gul. in l. quæritur, de stat. hom. hermafroditi paris sexus eligere sibi debent sexum, quo obsequi velint, & contrahere licite possunt Silu. Tabien. & Armil. in verb. hermafroditus: sed est in aliqua culpa ipse parochus, quod non perquisiuerit iudicium Ecclesiæ, & electionem sexus ipsorum contrahentium: verum q͂a talis perscrutatio potest sepeliri post cõtractum matrimonium, ideo leuis culpa consideratur: debebit igitur iudicẽ adire, qui eos cogat ad eligendum, & in ele-

cto sexu tantum obsequi, nõ in alio. Ideo si ante tale matrimoniũ isti hermaphroditi elegissent sexum, & in contractu matrimonij alteruter ipsorũ præstaret aliũ sexum, quàm quẽ elegerat, & hoc sciens parochus matrimonium auctorizet, q̃a tales nuptiæ sunt interdictæ, ipse parochus incideret in pœnam d. cap. vlt. de Cland. desp. nisi sciuisset ex confessione, vt sæpius diximus:

Crimina impedientia matrimonium.

Matrimonij sacramentum multis iure prohibetur ob crimina, videlicet.

Si quis incestum, cũ consanguineis vxoris suæ commiserit,
Qui propriam vxorem occiderit,
Qui alienam sponsam rapuerit,
Qui monialem rapuerit.
Qui proprium filium de baptismo, aut chrismate leuauerit, vt ob id vlterius nõ liceret copulari cũ propria vxore.
Qui egit pœnitentiam solennem;
Qui interfecit sacerdotem.

Istis enim casibus in pœnam criminis aufertur à iure matrimonij cõtrahendi facultas, cum quauis muliere. S. Tho. 4. dist. 35. & dis. 38. & cæteri omnes summistæ: vnde si parochus sciens officium suũ faciat auctorizando talia matrimonia; cum sint interdicta, incurrit pęnã d. cap. vlt. de Cland. desp. sed hoc declaratur procedere in illis solis locis, vbi viget consuetudo, quòd pro talibus criminibus, petatur dispensatio ad contrahendũ matrimonium; aliàs parochus non peccat, nec punitur. Tabien. in verb. impedimentum 7. in princ. Silu. matrimonium 7. q. 6. Armil. Matrimonium, num. 35.

Hæreticus quoque ad matrimonium transire prohibetur. S. Thom. loco supra cita. Ideo si parochus tali matrimonio sciens auctoritatem præstiterit, quia dicitur præbere sacramentum hęreticis propter illa verba, ego vos cõiungo E priuatur officio suo, nec nisi à Papa restitui potest; vnde patet secuta declaratoria
17 iudicis eum fieri irregularem, tex. clarus in cap. excommunicamus. §. credentes, de hæretic. Spec. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. septimo, & dicemus infra lib. 5. de hæretic.

Rapiens etiam mulierem, cum ea cõtrahere prohibetur, donec ipsa in illius est potestate. Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. de reform. matr. vnde si sacerdos sciens tali matrimonio auctoritatem præstiterit, non solum incurrit pęnam d. cap. vlt. de cland. desp. sed & ipso facto etiam excommunicationem ex d. cap. 6. de refor. matr. & si infamis, & omnium dignitatũ incapax, & omni suo gradu deijcitur, tãquam fautor, & particeps eiusdem criminis, vt ibi patet.

Idem quoque erit, si maritus insidietur vitæ vxoris, vt alteram mulierem secum adulterantem habeat vxorem, vel si uxor insidietur vitę mariti, vt adulteranti secum, nubat. Hoc enim matrimoniũ iure interdicitur, cui si parochus auctoritatem (sciens extra confessionem) præstiterit, incurrit pœnam d. capit. vlt. de cland. desp. scilicet triennalem suspensionem.

Hodie alius casus potest addi; scilicet si quis audeat sine testibus, aut parocho matrimonium contrahere, nullum est matrimonium, & ob hoc crimen fit inhabilis ad sic contrahendũ. Conc. Trid. sess. 24. c. 1. vers. quòd si aliter, de refor. matr. Ideo parochus huic postea contrahenti non poterit auctoritatem pręstare, non

non habita licentia saltim ordinarij, & & consequenter incurret pœnam d.cap. vlt.de cland.desp.

Vagantes.

Eodem quoque Conc.Trid.sess. 24.cap.7.de refor.matr.speciali quodam præcepto parochis inhibetur, ne auctoritatem interponant in matrimonijs contrahendis, inter personas vagantes, nisi seruata forma, q̃ ibi præscribitur: quare si parochus tale matrimonium solennizauerit non seruata forma d.capit.cum dicatur matrimonium iure interdictum, ipse parochus incurret pęnam d. cap.vlt.de Cland.desp.

Iudicis interdictum.

Et generaliter quotiescumque à iudice emanarit pręceptum cõtra personas, ne contrahãt, aut contra ipsum parochum, ne auctoritaté interponat, semper parochus scienter contraueniens incurrit pœnã d. cap. vlt.de cland.desp. quin etiã addo, quòd si tale præceptũ sit factum ipsi parocho, dici potest, quòd contraueniendo fieret irregularis p ea quæ diximus supra hoc lib.cap.18.ex Conc. Trid.sess.14.cap.1. de refor. & arg. eorum quæ diximus supra tit.de interdict. scilicet de ijs, qui auctoritatem interponũt in violandis interdictis, vt ibi, quo loco probauimus fieri irregulares.

Aetas.

In his matrimonijs, in quibus personarum ætas non est integra, non facile damnandi sunt parochi, quoniam illa prohibita nõ sunt; sed est aduertendum, quòd ipse si sciens auctorizabit matrimonium impuberũ, vel quando alter tantum est impubes, eo casu, si etiã eos benedicat, vt consummare possint, est puniendus ad iudicis arbitrium tantum; quia deliquit circa permittendam consummationẽ in impotentia coeundi, c.2.de desp.impub. Quòd si auctoritatem interposuit, sed malitiã cõtrahentium supplebat ætatẽ, eo casu non est puniendus. c.de illis, de desp.impub. Quòd si auctorizet super impuberes, inter quos nõ agatur de consummãdo, tũc etiam non videretur puniendus, quia talia impuberum matrimonia, etiam per verba de præsenti facta, reducuntur ad sponsalia, donec suppleat ætas, vel malitia, cap.vlt.de desp. impub.tamen suum officium præstare nõ debet vnquam parochus inter impuberes propter sacramentum, quod habere debet plenũ consensum, qui pendet ab vsu rationis.

Publica honestas.

Publicæ honestatis impedimentum ex sponsalibus nascitur, s. per verba de futuro; & olim ad tot extendebatur gradus, quot cõsanguinitas, & affinitas; quinimmo, etiam si nulla fuissent ipsa sponsalia, tamẽ manebat hoc impedimentum publicæ honestatis, c.1.de sponsal.in 6. Hodie vero in duobus corriguntur iura vetera; nam vt inducatur hoc impedimentum, debent esse sponsalia omnino valida, tam ex cõsensu vtriusq; quàm ex omni alio respecto, vt aperte constat. Conc. Trident.sess. 24.cap.3.de refor.matr.& gradus huius impedimenti non excedit vltra primum gradum, vt ibi patet. Si igitur parochus auctorizet talia matrimonia contra impedimentum publicæ honestatis, est attenden-

tendendus ſolus primus gradus, in quo
ſunt pater,& filius,mater,& filia,frater &
ſoror ipſius cum quo contractum eſt pu
blicæ honeſtatis impedimentum , Ideo
hodie ſi inter iſtos auctoritatē inter po-
ſuerit parochus, quia interdictū eſt ma-
trimonium, incurrit pęnam d .capit.vlt.
de cland.deſp.Sed ſi ſponſalia eſſent nul
la,ex quauis cauſa,non naſcitur hodie ta
le impedimentum,& parochus non pro
hiberetur auctorizare;Et ideo in caſu cō
tingenti ita reſpondi : Nam cum pater
mulieris abſente ea,cum marito ſponſa-
lia contraxiſſet , & ob id maritus furti-
ua quadam familiaritate puellam deo-
ſculatus eſſet, contigit ſtatim, ideſt infra
vnius horæ ſpatium eam mori ; actū in-
ter partes eſt , de tradenda altera ſorore
huic ſponſo, videbatur poſſe fieri,q̨a nul
la erant ſponſalia deficiente conſenſu
puellæ abſentis,cap.1.de deſp.impub.&
cap. 1. de ſponſ. nam ob id mortua fer-
tur,ꝙ eam clanculum ſponſus deoſcula
tus fuiſſet:cum ergo nulla fuiſſent,ſpon-
ſalia nullum videbatur eſſe impedimen-
tum ex d .Conc.Triden.d.cap.3.& oſcu-
lum prædictum non fuerat ſufficiens ad
inducendum hoc publicę honeſtatis im
pedimentum,vt patet 27.q.4.cap.lex.vn
de videbatur non prohiberi matrimo-
nium:reſeruato tamen iudicio ſedis apo
ſtolicæ .

Feriæ.

IMpedimentum feriarum,ideſt
tempora quibus nuptiæ cele-
lebrari prohibentur , non ha-
bent reſpectum ad ipſum contractū ma
trimonij, quatenus eſt ſacramentū: Abb.
in cap. Cappellanus,de fer.& conſonant
verba Conc. Trident.ſeſſ.24.cap.10.de
reform. matr. ibi ſolenniter celebrari :
Propterea quo ad hoc clericus , nec ſu-
ſpenditur,nec cenſura puniri debet,ſi au-
ctoritatem in ſolo ſacramento præſtet.

Sed ſi benedicat , vt traducatur vxor
vel traductioni conſentiat , puniri poſ-
ſet:ex d.cap.vlt.de cland.deſp. quia hoc
eſt iure interdictum : Nam etiam id ta-
cendo,& permittendo eſſet puniendus,
cum ad eum ſpectat ſimilia prohibere
d.cap. vlt.

Et generaliter in quibuſcumque ma-
trimonijs aliquo iure, uel à Iudice inter-
dictis,ſemper parochus auctoritatem in
terponendo incurrit ſuſpenſionem trien-
nalem;ex d.cap.vlt.de cland.deſp. vt tra-
dit Abb.ibi,num. 8.in gloſ.in verb.clan-
deſtinis,citat Hoſt. qui dixerat regulam
generalē, ita ſe habere: quod omne ma-
trimonium contractum contra prohibi
tionem Eccleſiæ generalem, vel ſpecialē,
18 expreſſam, vel tacitam, dicitur clande-
ſtinum, & habet locum pœna d.cap.vlt.
quod videtur etiam ſentire Silu.in verb.
matrimonium 6.q.7.maxime quia paro
chus ibi punitur ex ſola cōtinentia,mul-
to ergo magis puniendus ex auctoritate
præſtita.

Sed dubitari poſſet,an parochus non
habens certitudinem alicuius ex pręmiſ
ſis impedimentis, ſed ſit dubium,vel ſu-
ſpicetur veriſimiliter , an præſtando of-
ficium ſuum,ante depoſitum tale dubiū
vel ſuſpitionem , incurrat pœnas prædi-
ctas præſertim ſi ſit incertus rumor, vel
imperfectæ forſan atteſtationes, & ſolæ
coniecturæ: In qua re dicendū eſt, quod
illi tanta pœna debetur propemodum,
quanta ſi ſcierit : nam forma d.cap.vlt.
de cland.deſp.obligat ipſum parochum
ad deſiſtendum, quinimmo ad tale ma-
trimonium prohibendum, contra quod
ſit ſola probabilis coniectura , vt ibi pa-
tet,Ideo incurrit pęnas ibi poſitas; Nam
in

in cõtrahendo matrimonio,vt parochus impediatur,quælibet imperfecta probatio sufficit,cap. præterea,& cap.in præsentia,& cap.cum in tua,de eo,qui cog.cõs. vx.& secus est in contracto dissoluendo, cap. super eo, &c. de illo,de eo qui cog. cons. Et ideo Concil.Trident.iussum est omnia impedimenta ad ordinarium referri,vt ipsius arbitriũ habeatur d.capit. 1.sess.24. de refor.matr.& c.7.ibid.

Ad idem contingit dubitari si ij, qui prædictis impedimentis interdicti contraxerint,& censuras incurrerint,& à sede Apostolica postea dispensationem, & absolutionem obtinuerint,an illa dispen
19 satio,vel absolutio prodesse possit,& ipsi parocho? sed sane distincta sunt crimina cõtrahentium,& parochi, licet ex eodem facto nascantur omniũ pœnæ;ideo ipse suo nomine debet,& absolutionem, & dispensationem si opus sit,circa irregularitatem impetrare. Quin amplius dico, si dubius erat casus talis matrimonij, & pendente tali dubio parochus auctoritatem præstiterit; posteaque declaretur matrimonium potuisse contrahi; ipse parochus non effugit pœnam dicti c.vlt.de cland.desp.quod pœnã imponit ob solam auctorizationem cõtra probabilem coniecturam: vnde cum iam ipse deliquerit procedendo in casu illo dubio,declaratio sequens non tollit præcedẽs delictum suum,vt patet ad sensum: Et ideo egebit absolutione à dicta suspẽsione.

De indebito Ritu seruato in diuinis.

CAP. XXVI.

1 *Ritus, qui non congruunt Romanæ Ecclesiæ,damnandi,*

Ecclesiæ omnes debent conformari Romanæ Ecclesiæ,vt matri.

Vestes,si quis nõ habeat in missa dicenda,subiacet excommunicationi, etiam si vnam tantum omiserit.

2 *Episcopus omittens per negligentiam aliquod paramentorum in celebrando non fit suspensus, sed peccat.*

Missæ paramenta debent esse benedicta.

3 *Missa si dicatur sine lumine, priuatur dicens, officio, & beneficio,*

Calix ligneus in missa causat vtenti depositionis pœnam.

Panem fermentatum Latinis consecrare nõ licet.

4 *Græcis non licet in azimo consecrare.*

5 *Græcis latino ritu;nec Latinis græco ritu,vti licet.*

Eucharistiam consecrans sine missa, est irregularis.

Missam dicere prohibitus; si sine missa cõficiat, corpus Christi est irregularis.

Græcus non potest obtinere Ecclesiam latinam, cum vxore.

Græci,& Latini sacerdotes, non debent in eadẽ Ecclesia celebrare.

Græcorum sacerdotum filij possunt latino ritu promoueri,& latinam Ecclesiam obtinere.

Ritus hæreticorum seruans per simplicitatem an puniatur.

Canonica esse non potest illa ordinis executio,vel diuinorum administratio, qua Eccl. Romanæ ritus temere non obseruantur: Nã anathema dicitur cuicunque diuersos ritus habenti, circa diuinorum administrationem, per inobedientiam,vel contemptum,ex Conc. Trident. sess. 7. can. 13.& sess.23.can. 5.& sess. 24.can. 11.debent enim omnes orbis Ecclesiæ conformari ritibus Rom.Ecclesiæ tamquã matri,vt scribit Leo Papa ad Dioscorũ Alexandrinum Episcopum,habetur cap.necesse,de consecr. dis. 1. nisi forsan aliqui diuersarum prouinciarum ritus ab ipsa matre permittantur; vt Conc. Lateran. cap.9.habetur de off.ord.cap.quoniam: propterea si circa vestes, ritum non seruauerit Sacerdos scilicet si sine sacerdotalibus omnibus paramentis celebrauerit,

rit, vel aliquo illorum omisso scienter, excommunicationi subiacet: ex Conc. Brachar. 3. cap. 3. habetur d. 23. cap. Ecclesiastica: sed & si per negligētiam id fecerit, peccat mortaliter Archiep. Flor. quem probat Sil. in verb. Missa 1. q. 2. vers. Tertium, vbi addit idem si per ignorantiam crassam, sed ob id non fit irregularis ex sententia Ricard. 4. sent. d. 13. Armil. in verb. Missa. nu. 6. Verum quia ista censura, quæ irrogatur ex d. cap. Ecclesiastica, siue sit excommunicatio, siue sit suspensio, vt ibi gl. & Doct. quia impedit, ne susceptos quis ordines exercere possit, canonicum impedimentum est, & proximum irregularitati, quia si postea, in ea cēsura aliquod ministerium sui ordinis exercuerit, efficitur vere irregularis, sicut alij de quibus dictū est supra in tractatibus censurarum: arbitrio tamen superio

2 ris puniendum esse scribit Diaz in praxi canon. cap. 33. sed Episcopus celebrans omisso aliquo paramentorum, nō putatur suspensus, quia Episcopi, & superiores nunquam comprehenduntur in canone vel constitutione habente pœnam suspē. nisi specialiter de illis fiat mētio c. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. excepto eo casu, quo constaret Episcopū id facere in merum contemptum.

Ad idem canonicū impedimentū spectat, ꝙ & si omnibus paramentis vtatur, non sufficit, sed animaduertere debet, vt saltim sint benedicta per orationem, & aquæ aspersionem, ex sententia Archiep. quam probat Silu. in verb. benedictio q. 5. tex. in cap. vestimenta, de consecr. d. 1.

3 Ad idem spectat, si sine lumine missa dicatur: nam & officio, & beneficio priuatur cap. vlt. de celebr. miss. Diaz cap. 31. Idem si in calice ligneo cap. vasa, de consecr. d. 1. Idem si in pane fermentato cō-

4 fecerit corp⁹ Christi c. vlt. de celeb. miss. Sicut e cōtra, si Græcus cōfecerit in azimo pane sine dispensatione: quia varijs ritibus indicaret suam animi perfidiam arg. d. c. vlt. quinimmo etiam hodie, & si qui habuerūt dispensationem Apostolicam, vt Latini græco more, & græci Latino more celebrare possent, tamen Pius V. fel. record. publica bulla omnes consimiles dispensationes, & facultates reuocauit; Nam omnes isti essent, & officio, & beneficio priuandi, ꝙ depositionem significat ne susceptum ordinē vlterius exercere possint, nec ad altiores ascendere Diaz d. cap. 31.

Quisquis vero omnibus istis omissis, ausus fuerit corpus Christi conficere sine missæ celebratione, proculdubio est irregularis, quia cum tam aperte abutatur virtute sacerdotali; indignus videtur omni potestate illi competenti: nam in confectione, & consecratione illa, quę dicitur verum sacrificium, Conc. Trident. sess. 22. cap. 1. si omittatur debitus ritus, irritabitur in iram Deus, nō placabitur, vt habetur in d. cap. vasa. & ideo prohibitus sacerdos dicere missam, si sine ipsa cōficere audeat corpus Christi, efficitur vere irregularis: Archiep. Flor. in tract. de cens. & irregul. c. 87. vers. Tertio nota: citat. c. 1. de cler. excom. min.

Ritus quoq; magnum præbet impedimentum canonicum, ne Græcus obtinere possit Latinam Ecclesiam cum vxoris cohabitatione; nam id esset inter latinos scandalosum, & plurimum coinquinaretur Ecclesia, ob hanc rituum varietatem: Abb. in c. cum olim not. 2. per illum tex. de cler. coniug. & ob eandem rationem in eadem Ecclesia non licet, vt Græci, & Latini sacerdotes missas suis ritibus celebrārēt, ēt diuersis altaribus: Cōc. Beneu. de ref. Græc. c. 3. arg. c. cum secūdum, de temp. ord. posset tū filius sacerdotis

dotis Græci, ꝓmoueri ritu Latino, & obtinere quamcumq; Ecclesiam Latinã, ẽt Episcopatum d.c. cũ olim, de cler. cõiug.

Possent prædicta ampliari etiã si quis per nimiam simplicitatem hęreticorum ritum obseruaret, nam iisdem pœnis puniretur, aut saltẽ mitioribus: licet.n. olim aliquis hæreticorum ritum per simplicitatem impune obseruasse repertus sit, vt in prat. spi. c. 199. tñ illũ ante accusationẽ per inspirationem, & ad simplicẽ hominis monitionem correctũ fuisse constat: ideo excusandus ille fuit; at hodie nõ esset admittenda eiusmodi excusatio.

De illo, qui cum ordines habeat in illis nunquam deseruiuit.

CAP. XXVII.

1 *Ordines non sunt in uacuum suscipiendi.*
Sacerdos qui nunquam celebrauit, per negligentiam, est in peccato mortali.
Ordinatus in sacris si nunquã deseruiuit in ipsis, non est facile ad superiores admittendus.
Sacerdotes aliqui nunquã missam celebrarunt ducti spiritu sancto.

SIcut gratia Dei in vacuũ assumi non debet 1. Petr. 4. ita nec ordo, in quo gratia confertur in vacuum suscipiendus est: propterea ab ordinato tam minores, quàm maio-
1 res, exercendi sunt, ex pręcepto domini: hoc facite in meam commemorationẽ, iuxta decreta Conc. Trident. sess. 23. c. 11. ibi se exerceãt, & ibi assiduum in Ecclesia ministerium, & cap. 13. ibi inseruiant, & ibi per annum sint versati, & c. 17. ibi dictis ordinibus exerceantur: Sacerdotium vero habens si toto vitæ tempore abstinuerit, vel tam rarò celebrauerit, ꝙ negligentiæ notari possit, peccat mortaliter S. Tho. 3. q. 82. & 4. dist. 13. ꝙ procedit in non beneficiato; alioqui si qualitas beneficij certũ onus habeat, vt in parochiali, in ea tenetur celebrare saltem omnibus festis c. 1. de celeb. miss. Conc. Trident. sess. 23. c. 14. & ideo dico ꝙ si quis in maioribus sacris ordinibus positus, nunquam deseruierit, non est tã facile admittendus, vt ascendat, nisi priꝰ causa cognoscatur, quare nõ deseruierit, an per negligentiam, aut quia vagus, aut quid simile; vt probari põt Act. apost. c. 15. in fin. vbi Marcus discesserat de Pãphylia inconsulto Paulo, & Barnaba, nec iuerat cum illis in assumptum opus Euãgelij, ideo nolebat Paulus eum vlterius assumere in idem opus, vt ibi patet; ꝙ ẽt confirmatur c. Archidiaconum dist. 85. vbi qui iurat nolle esse Episcopus fit irregularis, vt latius dicemus lib. 5. c. 24. Aliquãdo tñ multi spiritu sancto ducti nũquam missam celebrarunt, cum tñ ordinati essent, sed id paucis datũ videri põt: Silu. in verb. Missa 1. q. 7. vers. Quartum, vbi hanc materiam fusius tractat; aliqñ ẽt, qui ordinati administrarunt aliquo tẽpore, eodem spiritu sancto duce, ab omnibus ordinibus, & sacrificijs abstinuerunt, quasi non ordinati, vt egit Ioannes silentiarius, qui decem annos vixit Episcopus, postea Episcopatu dimisso sponte, nullum ministerium sacrorum ordinũ peragens, vixit vltra alios annos quinquaginta sex sub monachatu, vt scribit Simeon Metaphrastes in illius vita, ad diem decimam tertiam Maij.

Quid aũt si aliquis certo breui moriturus ordinetur ad sacros ordines, animo nunq̃ deseruiendi illis? Respõdi posse ex deuotione ordinari, sic inspirante Deo, vt dignius sedeat in cœlo: estq; exẽplo Acepsimas ordinatus sacerdos, cum mox esset moriturꝰ; scribit Theodoret. in Philotheo.

Explicit Liber Tertius

DE IRREGVLARITATIBVS, ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS,

Liber Quartus.

HACTENVS *ea impedimenta canonica prosecuti sumus, quæ ex defectibus personarum, locorum, ac temporum nascebantur: Nunc ordo expostulat, vt eas irregularitates pertractemus, quæ proficiscuntur ex ipsis ordinibus, vel conferendis, vel suscipiendis; nam quandoque hæc impedimenta respectum habent ad ipsum ordinem, quandoque ad ipsum ordinatorem, quandoque ad ipsum ordinatum; de quibus singulis hoc libro agendum est.*

De Ordinis collatione indebita.

De defectu in forma, & substantialibus ipsius ordinis.

CAP. PRIMVM.

1 *Forma dat esse rei.*
Ordini conferendo, si defecerint substantialia, omnia sunt ex integro repetenda.
Substantialia præsumuntur ea, de quibus est dubium, an sint substantialia.

2 *Substantialia singulorum ordinum, quæ sint.*
Substantialia ordinum non sunt tempus, ætas, vnctio, tactus, interstitia, proprius Episcopus, missa, ieiunium.
Ordo collatus deficientibus non substantialibus, non debet administrari, sed prius sanari.

3 *Consecrationum quarumcunque forma pendent ex libro pontificali.*
Episcopalis consecrationis substantialia quæ sint.

4 *Episcopalis consecrationis si quid omittatur nõ substantiale, alia vice erit supplendum.*
Consecrationes omnes, in quibus deficit aliquid non substantiale, non debet in vsu suo administrari, ante quàm suppleatur.

5 *Forma, si scienter omittatur, inducit peccatũ.*
Papa electus à tertia tantum parte, si se pro Papa gerat, ipse & adherentes sunt excommunicati.
Electores speciali casu incurrunt irregularitatem.
Baptismus est de necessitate ad omnia sacramenta.

6 *Baptismo prætermisso, si quis sit ordinatus Episcopus, debet baptizari, & postea rursum ordinari.*

Episcopus consecrari nõ potest, nisi sit sacerdos, aliter faciendo efficitur irregularis.

Episcopalis consecratio, Theologis non videtur esse ordo.

Episcopi non comprehenduntur in legibus, vel edictis continentibus pœnam suspensionis, & quando id procedit.

Abbas non potest Abbatialia administrare, nisi fuerit sacerdos, & ab Episcopo benedictus:

Cardinalis, & quilibet alius prælatus, habens ex priuilegio, non confert ordines minores, nisi sit sacerdos.

9 *Episcopus consecratus omisso aliquo ordine, ẽt minores, non potest illum conferre.*

10 *Papa non potest committere non Episcopo, vt ordines sacros conferat, & non sacerdoti, vt conferat minores.*

Episcopus nihil potest cõmittere sacerdoti, quod spectet ad potestatem Episcopalem,

Episcopo dicente verba in minoribus ordinibus conferendis, potest adstans sacerdos tradere signacula quibus character imprimitur.

Episcopus scienter aliquem promouens per saltum, fit irregularis.

Irregularem alium quisquis facit ipse quoque est irregularis.

11 *Ordinibus conferendis scientia, & negligentia comparantur, quo ad pœnam.*

Episcopus ordinans inuitum, per annum missas celebrare non potest.

Episcopus coactus ad ordinandum aliquem, fit irregularis.

Gregorius Prænestinus Episcopus, Dei miraculo punitus.

12 *Monialem vi cogens ad monasterium, ipso facto excommunicatus est.*

Clerici quandoque cogendi ad suscipiendos ordines.

13 *Episcopatus, vel cura animarũ subeunda est ad præceptum superioris.*

Ordinare volentem dignum, si quis impediat puniendus,

Episcopus sciẽs occultum peccatum clerici sui, non potest impedire eum, quin ordinetur.

14 *Regulares possunt suos subditos dignos impedire, ne promoueantur.*

Religiosum auertens à religione, tenetur ipse subire.

15 *Monialem impediens, ne profiteatur excommunicatus est.*

NIhil omnino tantum aduersatur rebus ipsis, quàm formæ defectus; qa ipsa dat esse rei: Innoc. in Rub. de consecr. Eccl. vel altar. propterea, si ipsa deficiat, nihil omnino
1 factum est, etiam in ipsis sacramentis 1. q. 1. cap. qui perfectionem. vnde, quia ordines omnes suam habent formam, ea diligenter obseruanda est; alioqui ea non seruata, & aliquibus substantialibus deficientibus, omnia ex integro repetenda sunt; arg. tex. in cap. solennitates 1. de consecr. d. 1. Ray. in tit. de form. consecr. in princ. Alber. in verb. ordo ij. paulo ante fin. Nec solum vera est hæc regula in ijs, quæ certo, & indubitato iure sunt de substantia, & forma, Verum etiam in ijs de quibus non constat certo, quòd nõ sint de forma; Nam & ipsa dubitatio inducit vt præsumantur esse substantialia, ex sententia S. Thom. & Pet. de Pal. refert Tabien. in Verb. ordo. 2. nu. 5. expressius scribit Raym. in loco citato: & ideo semper ex integro erunt omnia repetenda: Quæ repetitio potest, & ab eodem Episcopo fieri, & à quocumque canonice exercente; licet congruentius fieret, si idẽ omnia repeteret. Tabien. eod. num. 5.

Dicuntur autem in ordinibus ea esse de substantia, & forma, quæ suum chara
2 cterem imprimunt; Ideo quæcumq; in pontificali continentur iudicanda sunt substantialia, nisi pateant in iure non esse de substantia, vel nisi sint quædam minima: Tabien. d. nu. 5. Ray. loco citato: Circa qđ dicebat Silu. in verb. Ordo. 2. q. 11. quod id est de substãtia, & essentia ordinis, ꝙ consistit in traditione signaculi, cum expressione verborum, per quæ character imprimitur: quia ipse character est principaliter, & essentialiter sacramentum ordinis. S. Thom. 4. dist. 24.

q. 1. artic. 1. & refert Alberic. in verb. ordo. 3. & Silu. ibid. quæ signacula singulorum ordinum tam maiorum, quam minorum ponit. Silu. in d. verb. Ordo. 2. q. 4. & habetur d. 23. cap. Episcopus, cum multis seq. Alber. in verb. ordinandus: elegantius ponit Cōc. Colon. de sacram. ord §. ordinum.

Illa vero non sunt de substantia, quæ de iure constat non esse: vtputa Tempus, de temp. ord. cap. sane: Aetas, d. 76. capit. subdiaconus: vnctio, de sacr. Vnct. cap. 1. circa fi. & de sacr. non iteran. c. 1. Tactus in impositione manuum; Temporū interstitia, proprius Episcopus, missæ celebratio, Ieiunium tam ordinantis, quàm ordinati; ista. n. omnia certum est in iure non esse substantialia. Ray. loco citato: Alberic. in verb. ordo. 2. Tabien. in d. nu. 5. d. Sil. q. 11. Si igitur istorum aliquod deficiat, character ipse imprimitur, & sola executio interdicenda est: non enim debent omnia ex integro repeti; sed sananda per dispensationem, vel pœnitentiam, vel statutis temporibus supplenda; de sacram. non iteran. cap. 1. & cap. presbyterum, & ibi Innoc. sum. conf. de ętat. ord. q. 33. Ideo antequam suppletio fiat, nullo modo susceptus ordo exercendus est, & licite exercendo non fieret irregularis; tamen grauissime peccaret d. cap. 1. Tabien. in verb. irregularitas 4. nu. 2. Sil. in d. verb. ordo. 2. q. 10.

In alijs præterea cōsecrationibus quoniam certam habent formam, seruanda
3 est, vt in pontificali continetur, ꝙ loco iuris habetur: Silu. in verb. consecratio, 1. q. 4. Ideo in Episcopis consecrandis, si quid omittatur substantiale, nil actū est, eruntque omnia ex integro repetenda, ex præmissis: ea etenim præcipuè formalia, & substantialia sunt, quę ponuntur d. 23. cap. Episcopus, & d. 75. c. ordinationes 1. cum declarationibus glossarum: Sed si omittantur ea, q̃ non sunt de substantia, vt vnctio, vel liber, poterunt alia vice suppleri: arg. d. c. 1. de sacr. vnct. sec' si manuū impositio fuisset omissa, quia tunc omnia ex integro essent repetenda:
4 Silu. in verb. Ordo. 2. q. 4. vers. Quartum; quibus casibus Episcopus ab omni officio, quod à consecratione pendet abstinere debebit, donec vel iteratio fiat, vel suppletio, vt diximus in alijs ordinibus: Silu. in verb. ordo. 2. q. 10. Idem est in omnibus consecrationibus Monialium, & velis imponendis; eadem. n. omnino ratio est; Idem & alijs consecrationibus Ecclesiarum; calicis, vel altaris, nam in vsu esse non debent consecrationis, donec, vel iteratio fiat, vel suppletio iuxta distinctiones præmissas: Sic itaque tam ordinum, quàm aliarum consecrationū
5 forma, si scienter ab ordinatore omittat, vel varietur, ét propter vitandum scandalum, inducit maximum peccatū: S. Tho. 4. dist. 38. Pisanel. in verb. virginis consecratio, vers. Tertio: Quinimmo inducit magnam schismatis, vel hæresis suspicionem; vnde nascitur irregularitas ob ritus Ecclesiasticos minime seruatos, vt diximus superiore lib. cap. pęnult.

Hinc est quòd in eligendo Romano Pontifice, si tertiam quis Cardinaliū partem obtineat, & ob eam solam velit sese pro Papa gerere, & ipse, & illi adhæren-tes in ea electione excommunicati sunt & cuiusuis sacri ordinis priuationem i-currunt, ꝙ significat irregularitatem, c-cet, de elect. Specul. in cap. Vbi peric-in 13. speciali lib. 6. & hic est casus n-bilis in quo electores incurrunt irre-laritatem.

Inter substantialia ordinū præ-est baptisma: Nam cum sit ianua c-sacramentorum c. vlt. de presb. n-

ullus omnino ordo imprimi po- homine non baptizato. Ideoque, ordo sit potestas quædam, hic non izatus nullam habebit potestatē, & onsequens si fuerit in Episcopū cō- atus sine baptismo, nemine ordinare debet.n. ante omnia baptizari, & de e omnes ordines ex integro sunt re- endi ex Conc. apud Compen. habet, de presb. non baptiz. quòd si sciens se n baptizatum, ausus fuerit vti potesta- vel Episcopali, vel cuiuscumque alte- us ordinis, tam sacrificando, q ordines onferendo, fit irregularis, sicut quilibet non ordinatus ministrando; toto tit. de cler. non ordin. min. si vero nesciens hoc fecerit, nec peccat, nec irregularis fit, vt dicemus infra in ordinato nō baptizato.

Est etiam substantiale, vt quis Episcopus consecrari possit, quod sacerdotiū habeat, alioqui ipso omisso Episcopalis consecratio imprimi in homine non potest, gl. in cap. 1. de cler. per salt. promot. vbi Doct. Silu. in verb. ordo. 2. q. 1. & in verb. ordo. 5. q. 5. Ideo interim omnino nihil exequi debet, quòd pendeat ab Episcopali consecratione; alioqui sciens exequendo fieret irregularis: sicut cæteri nō

7 ordinati administrantes d. tit. de cler. nō ord. min. Nam licet Episcopalis consecratio apud Theologos inter ordines nō annumeretur; tamen prægrandis est potestas, quæ confertur in consecratione, & ideo abutendo illa, ita quis fit irregularis, sicut abutendo alijs ordinibus, per illa verba generalia c. 1. de cler. non ord. min. ibi; aliquod diuinum officium exercuerit, non ordinatus. Vnde tam nō rite consecratus Episcopus, quàm non cōsecratus, si ea fecerit, quæ à consecratione pendent, efficitur vere irregularis; Nec valet ratio, quòd censuræ suspensionum, quę infliguntur generaliter per canones,

8 non includunt Episcopos, nisi nominatim exprimātur c. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. Armil. in verb. Episcopus nu. 12. qm̄ illud intelligendū est in vero Epo; non aūt in falso: nam cum Eps non sit ordinatus, vel non consecratus, videtur carere priuilegio illius c. quia periculosum, quòd cōcessum est Epis, vt libe rius possint vacare executioni Pontificalis officij quod habent, nō aūt eius, quod nō habent: vt colligit ex ratione tex. d. c.

Huc illud spectat, qđ si Abbates, quibus de iure, vel ex priuilegio cōpetunt iura Episcopalia, ita vt minores ordines conferre possint; si sacerdotiū nondum acceperint, & ab Episcopo nō fuerint benedicti; non poterunt ipsos ordines conferre; nec vlla Pontificalia exercere, tex. & gl. in c. qm̄. dist. 69. & gl. in c. Abbates, in ver. Tonsura. de priuileg. in 6. tex. in c. cum contingat, vbi Abb. de ętat. & qual. Idem quoq; putandum est in oībus Archipresbyteris, Archidiaconis, uel Præpositis, seu ēt Cardin. habentibus hanc potestatem cōferendi minores ordines; nam non possunt fungi illa potestate, nisi sint sacerdotes gl. 2. in d. cap. Abbates, alioqui fierent irregulares, sicut reliqui non ordinati ministrantes.

9 Quinimmo si quis vere sit consecratus Episcopus, vel sacerdos, sed aliquem ordinē maiorem, vel minorē, siue scienter, siue ignoranter omiserit; nullo modo posset conferre illum ordinē, quē nō habet, vt puta si sacerdos cōsecretur Episcopus, cum tñ non habuisset subdiaconatū, neminē poterit promouere in subdiaconum. Et præfati Abbates, vel Archipresbyteri, si sacerdotiū obtinuerint, forsan omisso hostiariatu, vel lectoriatu, illum conferre non poterunt; licet possent conferre superiorem, & est ratio, quia cum non sint in illo ordinati,

 con-

conferendo illũ fierent irregulares, ſicut cæteri non ordinati; ſed & alia ratione ſunt irregulares, vt dicemus quando de promotis per ſaltum tractandum erit;

Quæ omnia adeo vera ſunt, vt quiſq;
10 non ſit ordinatus, ſeu conſecratus Epiſcopus nullo modo etiam ad mãdatum Papæ poſſit ſacros ordines conferre, & is qui ſacerdos non ſit, minores ordines conferre non poſſit, etiam ſi Papa ei hoc ſpecialiter demandaret: tradit S. Thom. 4. diſ. 25. q. 1. artic. 1. his verbis. Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis committere poteſt non Epiſcopo pertinentia ad Epiſcopalem dignitatem, dummodo illa nõ habeant immediatam relationem ad corpus Chriſti verum; Ideo ex eius cõmiſſione, ſacerdos ſimplex poteſt conferre ordines minores, & chriſmate, non autem non ſacerdos; nec ſacerdos maiores ordines, qui habent immediatam relationem ad corpus Chriſti, ſupra quod conſecrandum Papa non habet maiorẽ poteſtatem, quàm ſimplex ſacerdos: hæc ille, quæ etiam tradit Capreol. 4. diſt. 7. Sil. in ver. ordo. 3. q. 7. Innoc. poſt gl. in c. quanto, de conſuet. & propterea gloſ. in cap. omni tempore, de conſecr. diſt. 4. quę dicit, quòd de mandato Papæ ſacerdos poteſt exercere Epiſcopalia, debet intelligi ſecundum diſtinctionem prædictam, S. Thom. Qui Ideo benedixit mandatũ Papæ requiri, quia Epiſcopus nihil committere poteſt ſacerdoti, quod ſpectet ad ordinem Epiſcopalem cap. aqua, de conſecr. eccl. vel alt.

Illud tamen verum eſt, quòd quando Epiſcopus ordines minores confert, poteſt ſacerdos, qui aſtat Epiſcopo, tradere ſignacula cõpetentia ſingulis ordinibus, ſi Epiſcopus ipſe verba formæ proferat; nam eo caſu ipſe Epiſcopus ordines confert; non autem ſacerdos: quia illa ſignacula tamquam ſubſtãtialia ſacerdos dat, vt cooperatorium inſtrumentũ Epiſcopi. S. Thom. 4. diſt. 15. q. 1. art. 1. Silu. in verb. ordo. 2. q. 5. tex. in capit. acolythus, diſt. 23.

Ad hæc etiã ſpectat, ſi Epiſcopus aliquem promouerit, omiſſo aliquo ordine: ideſt ſi aliquem per ſaltum promouerit; mihi videtur ipſe ordinator factus irregularis, ſi ſcienter id fecerit: nam cum ipſe ordinatus ſit irregularis, vt latiꝰ ſuo loco dicemus, conſequenter, & ordinator particeps huius culpæ, quæ irregularitatem cauſat, etiã ipſe fiet irregularis; eſt. n. hoc in iure clarum, quòd qui alium reddit irregularem, ipſe quoq; efficitur; exemplo eſt is, qui alterius faciẽ ita dehoneſtauit, vt promoueri non poſſit, ipſe dehoneſtator, etiam promoueri non poteſt; tradit Gul. de Laur. in ſuo ſacramẽtali, vt refert Silu. in verb. homicidium. 3. q. 3. verſ. Tertium, in fin. Tabien. in verb. irregularitas. 3. num. 26. Angel. in verb. homicidiũ. 5. nu. 5. probatur quoq; exẽplo mutilatoris, qui mutilando aliũ, ita vt efficiatur irregularis, ipſe fiet etiã irregularis: vt dicemus poſteriore libro agentes de mutilatione.

11 Quæ res nõ ſolum vera eſt in Epiſcopo promouente aliquem ſcienter per ſaltum, ſed etiam ſi per ignauiam, aut incogitantiam, vtputa omiſſo examine, nõ petitis dimiſſorijs: nam in ordinibus conferendis ſcientia, & negligentia comparantur quoad culpam, & pœnam. Spec. in cap. eos, de tem. ord. lib. 6: ſuper verb. ſcientes.

Ad hæc ordinum ſubſtantialia etiam pertinent defectus liberi conſenſus, ſiue ordinatoris, ſiue ordinati. Propterea ſi ordinet Epiſcopus quempiam inuitum, vel reclamantẽ per annũ, ordinator miſſas celebrare non poteſt; Greg. lib. 1. Re-

str.cap.19.& est tex.in cap.1.& 2.dist. 4. Silu.in verb.ordo.3.q.9.quinimmo sicut à missa arcetur, ita & ab omnibus ordinationibus, cap.vbi,& cap.seq.ead. dist.74.Quod procedit,etiam si ipse ordinator per vim coactus fuerit ad ordinandum aliquem,forsan inhabilem; nã tam grauiter peccat, vt mors potius sub eunda sit; quàm quicquam committatur aduersus cõscientiam: Aug.de ciuit. Dei, lib. 2.cap.18.habetur 32.q.5.cap. Ita ne; & cap.sacris; de his quæ,vi metuue caus. si. vnde magnam in se concitat iram Dei, cuiusmodi narratur de Grego rio Episcopo Prænestino, cui cum se pateretur cogi ab Episcopo Nepesino, vt Constantinum virum laicũ, & Neophitum sacris initiaret,dei miraculo,manus ita aruerunt, vt nec ad os illas admouere posset; refert Plat.in Steph.III.Ioannet. in Paulo. 1.

Qua ratione sanctissime institutũ est,
12 si quis monialem p vim in monasteriũ induxerit, ipso facto excommunicatus censeatur, ex Conc.Trident.sess.25.cap. 18.de Regul.quo exemplo grauissimis subijciendi pœnis sunt etiam ij, qui masculos per vim ad religionem inducunt, de quibus in d.Conc.non est facta mentio,nisi quòd masculus posset saltem infra quinquennium,sua iura prosequi,& vim allegare, vt ibid.cap.19.Vnde seueriori sententia oportuit punire cogentes fragilem muliebrem sexum, quàm masculum.

Sunt tamen aliquando cogendi clerici ad suscipiendos ordines, nõ per uim, sed per subtractionem beneficij,vel alterius cõmodi,si hoc exigat qualitas beneficij,vel Ecclesiæ magna necessitas: nam si hoc fecerit Episcopus laude dignus cẽseri debet,Raym.in tit.de form.consecr. Episcop.vers.Item nunquid Episcopus, quẽ probat Silu.d.q.9.superiori etenim præcipienti aliquod bonum publicum, scilicet,vt quis curam animarum gerat,
13 vel Episcopatum sumat, parendum est, cap.nisi, de renunt. Quin nemo videtur iure dignus cura animarum,nisi qui pro moueatur inuitus. C. de Episcop.& cler. l.si quemquam, sicut ob temporale bonum publicum, quis iure cogi potest ad tutelam, vel curam Tabien.in verb. ordo.2.nu.16.sed in specie;quod quis possit,vel metu induci per beneficij subtractionem ad ordines suscipiendos, probatur in c.vlt.de off.vic.& c.licet canon; de elect. lib.6.& cap. cum in cunctis, de Elect. & dist.60.c.Innouamus.Epiph.in epist.ad Ioan.Hieros.

Hæc autem irregularitas,vel censura, quæ afficit ordinatores impellentes aliquem ad ordinem, vel religionem, etiã procedit in casu conuerso, quando per vim vel metum auertunt volentem ordinari, quando dignus, & idoneus est; nam si nullam iustã causam habeat Episcopus reijciendi ipsum,quodammodo resistere videtur spiritui sancto vocanti ad ministerium suum illum clericũ; sed si causam habeat quantumuis occultã, non tenetur ipsum ordinare: nisi quando ille,qui ordinari vult, est arctatus ratione beneficij: tunc enim Episcopus illum reijcere non posset, etiam si causam aliquam occultam sciret,ob quã ille reijciendus esset,de temp.ordin.cap.ex tenore: Raym. in tit. de form. consecr. vers. Quid si clericus vult promoueri: Alber. in verb.ordinator, ante fin. Ideo quoniã regulares non sunt adstricti ad ordines suscipiendos ratione beneficiorum,cum ea non possideant,ipsi superiores eos possunt libere reijcere,etiam sine causa.cap.
14 ad aures, de temp.ordin.Ray.ibid.

Illud autem verũ est,quòd si quis dis-

sua-

suadendo, vel cogendo auerterit aliquẽ, ne religiosus fiat, ad omnia damna tenetur religioni illi: sed si auerterit cũ iam religiosus erat, debet alium æque dignũ substituere, aut ipsemet loco illius profiteri; quòd olim fecerat Raym. ordinis prædicatorum: & Romanæ Ecclesiæ pęnitentiarius, vt refert Angel. in verb. Religiosus, vers. verum retrahens: num. 64. Silu. in verb. Restitutio. 3. q. 1. In monialibus vero quisquis impedierit eorũ voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi ipso facto excommunicatus hodie
15 censetur, ex Conc. Trident. sess. 25. cap. 18. de Regular.

De ordinante alienum clericum.

CAP. II.

1 *Ordinans alienum, per annum suspensus est à collatione, ordinum;*

2 *Papa potest concedere dimissorias, pro confluentibus à toto orbe.*

Papa neminem promoueret; nisi habentem dimissorias proprij Episcopi.

Florentinũ Archidiaconum Gregorius magnus ordinare noluit, sine consensu Episcopi Florentini.

3 *Dimissoria literæ in scriptis fieri debent, & qua forma.*

Capitulum sede vacante non potest concedere dimissorias, nisi post annum.

4 *Laicus abinitio potest sibi eligere domicilium, ita quòd ibi dimissorias ad primam Tonsuram obtinebit, & ad reliquos ordines,*

Beneficiatus sortitur domicilium vbi est beneficiatus.

5 *Episcopi familiaris triennio, ab eo ordinari pōt.*

6 *Dimissoria non requiruntur, quando proprius Episcopus est suspensus ob ordinatos alienos.*

7 *Ratihabitio proprij Episcopi sanat ordinationẽ factam à non suo Episcopo, sed ante eã exerceri non debet.*

Beneficiato non licet peregrinari, etiam ex voto, nisi cum licentia proprij prælati, præter quàm vno casu.

Monachus peregrinari non potest, sine licentia superioris.

8 *Incogniti quanto tempore purgent hunc defectum;*

Tempus non aufert excommunicationem, & irregularitatem.

Vltramontani non admittuntur, nisi quinque sigillis.

9 *Episcopus incognitus, non est admittendus.*

10 *Gracus infra diœcesim Latini Episcopi sese ingerens, est ipso iure excommunicatus, & è contra.*

11 *Cardinalis minores ordines conferre potest, sed non nisi suis subditis, & in suo titulo.*

Alienus nunquam ordinari potest, quauis consuetudine non obstante.

Abbas non potest dare primam tonsuram Monacho, pendente anno probationis.

12 *Ordinans alienum, qua pœna puniatur.*

ORdinans eum, qui sibi subditus non sit, sed alterius diœcesis, non habita eius ordinarij licẽ-
1 tia, tam grauiter peccat, vt ipso iure per annum sit à collatione ordinum, suspensus, ex Conc. Lugd. de temp. ord. habetur de temp. ord. c. eos, lib. 6. & nouissime idẽ statuitur Conc. Trid. sess. 23. c. 8. de ref. Imo olim excõicationi subiacebat, qui alienum subditum promouisset, sine ordinarij licentia, ex Concil. Calced. c. 19.
2 habetur dist. 71. c. clericos; Ideoq; licet Papa possit pro quibuscumq; à toto orbe confluentibus ad illum, concedere dimissorias, perinde ac possunt ꝓprij Episcopi, & vigore dimissoriarum ab ipso concessarum, quilibet Episcopus possit sibi non subditũ ordinare c. 1. de temp. ord. lib. 6. Tamen eas perraro, vel nunquam concedit; quinimmo ipse neminẽ promouet, vel promoueri permittit sine proprij Episcopi attestatione, cui ex diuturna cõsuetudine vitæ, & mores ordinãdi innotescunt, vt constat decreto Gregorij magni ad Ioannẽ Archiepisc. Rauennam cum Florentinus Archidiaconus à clero Rauuen. postularetur, Gregorius noluit assentiri, nisi Florentini Episcopi consensus, & licentia interueniret; habetur

r dist. 85. c. Archidiaconum ; Multo go magis quilibet ordinarius alterum rdinarium consulere debet, & dimisso- as literas, vel licentiam expectare in scri tis probandam ; aut saltim per testes, l. in cap. priuatus, dict. 71. Specul. in d. ap. eos, super verb. licentia. Quarum di- nissoriarum formam habes, dis. 73. cap. . & in Specul. in tit. de cler. peregr.

Est autem Episcopo diligenter cauen- dum, ne dimissorijs quorumcumque or dinariorum credat : nam capitulum se- de vacante, licet olim has literas conce- dere posset, d. cap. eos : Tamen hodie ex Conc. Trident. eas dare non potest, nisi vacatio Ecclesię sit diuturnior anno: sess. 7. cap. 10. de reform. Idem erit in illis di gnitatibus, quibus sede vacante Episco- pali cōpetit iurisdictio ; scilicet si Archi- diaconus, vel Abbas, vel mortui Episco- pi vicarius à capitulo confirmetur: nam ante annum lapsum à die vacationis cō- cedere eis non licet; eod. Conc. Trid. sess. 23. cap. 10. qui si eas concesserint ab offi- cio, & beneficio per annum sunt ipso iu- re suspensi, vt ibid. Capitulum verò Ec- clesiastico subiacet interdicto d. sess. 7. c. 10. Quæ omnia non solum vera sunt in maioribus ordinibus conferendis, verū etiā in minoribus, & ipsa tonsura; Spec. in d. cap. eos, super verb. ordinare, & glo. in c. I. in verb. clericum, de temp. ordin. lib. 6. quod hodie expressum est d. sess. 23. cap. 10.

Sunt tamen nonnulli casus in quibus
4 hic dimissoriarum habendarum rigor remittitur ; Nam quisquis laicus est, li- bere domicilium vt libet mutare, & trāf- ferre potest ; quo mutato sufficit illas di- missorias obtinere, quæ pendent ab eo ordinario ad quem transtulit: glos. in d. cap. primates d. 71. ita quòd Episcopus eius loci, quo hic transtulit domiciliū, posset eū ordinare absque ordinarij ori- ginarij literis; propterea si quis beneficiū obtineat in aliena diœcesi, sortitur domi cilium etiā illius diœcesis; & sic ab vtro- que poterit ordinari, siue ab Episcopo originis, siue ab Episcopo loci beneficij, cap. cum nullus, de temp. ordin. lib. 6. Alber. in verb. ordinator: Quod si domi cilium non transtulerit, non potest Epi- scopus ei, quasi extraneo conferre, nec primam tonsuram, sicut nec alios ordi- nes, vt fusius scribit Specul. in d. c. eos, in verb. ordinare. de temp. ordin. 6. & vi- detur traditum hoc in Concil. Cartha- gin. I. cap. 5.

Quinimmo si quis triennio commo- ratus fuerit cum aliquo Episcopo, sorti- tur forum & domicilium illius diœcesis, quo ad hoc vt ab illo ordinari possit, si
5 statim cum ordinibus conferatur illi be neficium: Conc. Trident. sess. 23. cap. 9. de reform. quapropter inhærendo ver- bis eius canonis innuitur hoc procede- re in illis familiaribus, qui cum Episco- po commorantur ; idest præsentes assi- stunt obsequijs Episcopi : alioqui si ab- sentes sint in regione remota, etiam si illius sumptibus viuant, quasi procura- tores, vel quomodolibet mercenarij, videretur eos per hoc non acquirere do- micilium vel facultatem promouendi, quoniam in tam longa absentia non po- tuit hic Episcopus nosse illius mores ; quandoquidem hoc triennium à Conc. præfixum, posset ad hoc principaliter suffragari, quòd mores, & vita ab Epi- scopo cognoscantur, argum. capit. si quis incognitus, decima septima quæst. 2. Archidiac. in capit. legem, d. quin- quagesima tertia ; Nam quod requira- tur commensalitas continua posset col- ligi ex eod. Concil. sess. 14. capit. 2. de reform.

Alio

Alio præterea casu, sine dimissorijs, ac licentia quis potest alienum clericum ordinare, scilicet si proprius Episcopus suspensus, vel interdictus est, ita vt ordines conferre non possit; tunc enim ipsi subditi, illo irrequisito, possunt ad viciniores Episcopos accedere; qui à iure au ctoritatem habent eos promouendi, exa mine præmisso, & scrutinio personarum habito ex Conc. Lugdun. habetur in d.c. eos, & ibi Spec. ac Ioan. And. Hoc tamen intelligendum est, non de omni suspensione; sed in ea sola, quam Episcopus incurrit ordinando alienos subditos; quia in pęnam sui delicti, & vt in eo puniatur, in quo deliquit, suspensus declaratur, & in tali suspensione positus negligi potest à suis subditis, circa dimissorias petendas, ita sonant verba d. cap. eos, & ita explicat Sil. in verb. irregularitas q. 9. & gl. in d. cap. eos.

Alius etiam casus est, nam si alienus Episcopus sibi non subditum ordinarit
7 canonice, cum spe ratihabitionis ꝓprij Episcopi; ordinatio conualidatur, & nulla pœna incurritur: tex. in cap. Lugdunēsis 9. q. 2. cuius doctrinę auctor fuit Ray. in tit. de form. consec. vers. in summa nota quòd ordinati: & post eum sensit glo. in cap. nullus alterius, in fin. magnæ glo. 9. q. 2. & licet glo. in d. cap. eos, videatur sentire contrarium, & Alberic. in verb. ordinator in princ. pòst sum. conf. tit. de ætat. ordin. q. 38. Tamen multum hæreo auctoritati Raym. viri, & doctissimi, & optimi, propter verba d. cap. Lugdun. & arg. optimo Concil. Trident. sess. 14. cap. 3. de reform. casus videtur apud Epiph. in epist. ad Ioan. Hieros. Nam Epiphanius in aliena diœcesi hac spe ratihabitionis ordines contulerat. Sed & apud Gregorium Turonen. lib. in glor. conf. c. 106. consimilis casus contigerat; nam cum mortua Radegunde Pictauiensi, proprio absente Episcopo, sacrandus locus esset, nolebat Gregorius inconsulto Episcopo ordinario consecrationem facere; sed rogatus à ciuibus & clero, vt spe ratihabitionis id efficeret, illis obsecutus est. Sic igitur in ordinibus conferendis videretur ordinatio tolerari posse, sub huiusmodi spe ratihabitionis. Ita tamē, quòd ratihabitio expressim subsequatur, qua nondum subsecuta, ordinatus abstinere debebit ab executione suorum ordinū, vt docet Silu. in verb. irregularitas. q. 9. in princ.

Redeundo igitur ad propositam materiam, si quis domiciliū nullum habeat, quia peregrinus est, vel vagus: tamen nemo illum ordinare potest, aut debet; nā cum incognitus sit, non est promouēdus d. cap. si quis incognitus, & plerumque eiusmodi vagabundi sunt criminosi, & maxime suspecti cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. sunt enim clerici acephali, & nec inter laicos, nec inter clericos ponuntur, & sunt hippocentauri, idest nec equi, nec homines, vt fusius scribit Cōc. Magunt. can. 22. forsan etiam sunt excōmunicati, vel hæretici, vel rębaptizati, capit. afros, dis. 98. forsan sunt illegitimi, vxorati, vel non baptizati, Apostatæ, vel beneficiati, quibus non licet abesse, nec quidem ex voto sine licentia sui prælati, c. nō oportet, 1. de consecr. dis. 5. & de vot. cap. magnę, & de renunt. cap. nisi, S. Thom. 2. 2. q. vlt. artic. 7. nisi vno casu excepto, quo beneficiatus potest licite peregrinari, scilicet quando Papa concedit oībus transitum, Abb. in cap. vlt. de voto: Insuper isti uagantes forsan sunt monachi peregrini, absque licentia Abbatis, vel superioris, quod nō eis licet, Tabien. in verb. votum 5. nu. 4. Alberic. in verb. peregrinus 2. & 3. Ideo cautum esse oportet Episcopum

ſcopum in perueſtigãda incognitorum qualitate, & vita, ne has cenſuras incurrat: Et licet olim fuiſſet conſtitutũ,quòd incogniti fierent cogniti, ſaltim p triennalem conuerſationem,Archid.in capit. legem,diſt.53.&ibid.glo.tex.in d.cap.ſi quis incognitus, 17. q.2.aliquando per biennalem,19.q.3.cap.monaſterijs; aliquando per annalem,cap.Gondiſaluus: 17. q. 2.Tamen hæc tempora non ſufficiunt ad inducendam facultatem, vt ordinari poſſint, quia hæc tempora nõ inducunt,vt excommunicatus deſinat eſſe excommunicatus,irregularis deſinat eſſe irregularis; Vnde merito dum incognita eſt præterita uita,& mores,promoueri nõ debent; propterea debet Epiſcopus inueſtigare præteritos mores, & uitam, nec credendum eſt omni atteſtationi:nam in Vltramontanis requiruntur ſigilla quinque Epiſcoporum,c.1.de cler. peregr. quæ ſigilla, etſi ſint incognita, ſi tamẽ uno teſte comprobentur,ſufficiẽt: Raym.quem probat Alberic.in uerb.peregrinus 2.

9 Ipſe quoq; Epiſcopus incognitus, aut peregrinus facile admitti non debet ad ordines conferendos, ſicut nec ad exercendos ſuos ordines, ob eaſdem rationes cap.presbyteri,diſt.68. Ideoq; titulares Epiſcopi, id eſt,qui proprio carentes grege alienas oues curare ſtudent,ordinare prohibentur quoſcumq; & quocumque loco, etiam ſi Nullius diœceſis ſit; nec proprios familiares,aut commẽſales promouere poſſunt, niſi habita ordinarij licentia,& dimiſſorijs;quod ſi cõtra fecerint, per annum ab exercitio Põtificalium ſuſpenduntur,Conc.Trident. ſeſſ.14,cap.2.de reform. & quandoque etiam excommunicationem incurrunt, & depoſitionem ab omni miniſterio Eccleſiaſtico,utputa ſi Græcꝰ Græcos infra Latini epiſcopi diæceſim,uel Latinus

10 Latinos, infra Gręci Epiſcopi diœceſim ꝓmoueat,ſecundum caſum cap.quoniam de off.ord.Conc.Lateran.cap.9.

Nec iſta omnia ſolũ uera ſunt in Epiſcopis,uerum etiam in quibuſcumq; dignitatibus, etiam inferioribus, quibus forſan ius, uel priuilegium conceſſum eſt minores ordines conferendi;nam ſolis ſuis ſubditis, & in proprijs Eccleſijs conferre poterunt, glo.in cap. 1.in uerb. Epiſcoporum: de temp.ord.in 6.Abb.in cap.cum contingat; de ætat.& qual.& in cap. 1.de ſuppl. negl. pręlat. Gemin. in cap. Abbates,de priuileg.lib.6.verſ.quęro an Abbas; & eſt glo.aperta in d.c.Ab-

11 bates in verb.Epiſcopalem;Ideoq; Cardinales,quoniam ſuo iure minores ordines conferre poſſunt;Hoſt.& Ioan.And. in c. 1.de ſuppl. negl. pręl.Mart.Lau.in tract. de Card. q. 20. & ſeq.Iacobat. de Conc.lib.1.art.12.verſ.item Cardinalibus, non poſſunt conferre niſi ſubditis, & in propria parochia: Idem eſt dicendum de omnibus Archipresbyteris,Prępoſitis,ac ſimilibus etiam exemptis,eandem poteſtatem habentibus, ex Concil. Trident.ſeſſ.23.cap.10.de reform. Nec vlla conſuetudine quantumuis inueterata poteſt hoc induci, vt alienum clericũ iſti promouere poſſint;Gemin.in d.cap. Abbates.verſ. Quæro an conſuetudine, & Conc.Trident.d.cap.10.

Quinimmo iſti Abbates,vel Præpoſiti,ſi Monaſterium habeant, non poterũt conferre hos ordines illis ipſis,qui ibidẽ ſunt poſiti infra annum probationis;nec quidem primam tonſuram præbere; nã hoc anno probationis pendente,habentur pro non ſubditis,quoad ordines ſuſcipiendos; & hoc inductum eſt, ne fiat fraus legi, ſi illi poſtea clauſtrum dereliquerint,Io.And.in d.c.Abbates in verb.

con-

conuolauerunt, ibid. Gem. & Lap. Quòd si de facto alicui conuerso intra hoc tẽpus tonsura conferatur, non eum ligat, Gemin. ibid. Istis autem ordinatoribus contra prædictos canones imposita est pœna, quòd ipso iure suspensi sint per an
12 num d.c. eos de temp. ord. lib. 6. Vbi nulla distinctio fit Episcoporum, seu aliorũ ordinantium, sicut etiam in Conc. Trid. sess. 23. c. 8. eadem pœna statuitur Episcopis, nam quoad hoc non debent esse melioris conditionis isti inferiores, quã sint ipsi Episcopi.

Quando quis subditum suum ordinare non possit.

CAP. III.

1 *Episcopus suos subditos ordinare non debet, nisi plene cognitos.*

Iuramentum eius, qui petit ordinari, non sufficit, vt admittatur, sed qualitates requisita debent probari.

Chrismate signatus esse debet, quisquis vult ordinari.

Ordinationes non sunt solennes tenenda, nisi ordinandi per mensem ante adeant Episcopum.

2 *Episcopus non debet ordinare suũ subditum cognitum, si illius parentes sint incogniti.*

Episcopus non debet promouere suum subditũ, qui diu à patria abfuerit, nec eum admittet ad administrandum, nisi attulerit litteras, vbi vixit.

3 *Excommunicato non videtur communicare, qui ab eo necessaria vita emerit.*

Episcopus varia genera suorum subditorũ promouere non potest, vide hic vsque ad finem.

4 *Delegatus à Papa consecrando, vel ordinando indignum excusatur, propter mandatũ Papa.*

Ordinans suspensum debet ipse deponi.

Excommunicato à se Episcopus communicãdo, non censetur eum absoluere.

Papa non videtur absoluere excommunicatũ, admittendo eum ad osculum.

5 *Absolutio, vt sit valida, debent esse verba absolutionis, tam in excommunicato, quam interdicto, vel suspenso.*

Episcopus ordinans irregularem, an videatur auferre irregularitatem.

Irregularitas, vt auferatur, nulla certa verborum forma requiritur.

Ordinans indignum, ipse redditur indignus ordinandi potestate, saltem quo ad eum ordinem; & mortaliter peccat.

Dionisii Areop. consilium quo ordinatores vti debent.

6 *Episcopus negligens in discutiendis ordinandorum defectibus, non videtur dispensare, sed peccat.*

7 *Episcopus indignum ordinans ad mandatum Papa, an bene faciat.*

Indignus quis est vno ordine, & altero est dignus.

8 *Episcopus ordinans indignum excusatur relatione Archidiaconi, & examinatoris.*

Episcopus ordinans indignum excusatur si ille se se furtim ingesserit.

Episcopo imputatur quòd negligentem, vel ignorantem examinatorem, deputauerit.

Titulo carentes, quasi indigni non sunt ordinandi.

Ordinans aliquem sine titulo, ipse tenetur eum alere, & quando hoc procedat.

SVNT preterea impedimenta plurima, ne quis suos subditos promouere possit; nã si tam grandis sit diœcesis, vt non facile omnes ordinã
1 di possint cogniti esse Episcopo, certe eos promouere non debet, nisi informationibus sumptis de ætate, moribus, natalibus, & fidem fecerint de anterioribus ordinibus susceptis; nam tales ignoti pro peregrinis, & extraneis habendi sunt; vt aperte tradit Raym. in tit. de peregr. in princ. glo. in c. vlt. dist. 71. nec hoc casu sufficere debet iuramentum, quia nõ est eis credendum c. Inter quatuor, de cler. peregr. Alber. in verb. peregrinus 2. Nã forsan non fuerunt chrismate signati; vt est necessarium, antequam ordines conferantur, Cõc. Trid. sess. 23. c. 4. de refor. Hinc sancte eodem Concilio decretum est, quòd quãdo Episcopus ordinationes facturus est, qui volũt ad sacros ordines pro-

promoueri, adeant ipsum per mensem ante diem ordinationum, & sua nomina publice describi permittant, vt de natalibus, atque alijs informationes sumi possint, sess. 23. c. 5. de reform. Rursum per tres dies ante ordinationem sunt examinandi, & scrutinium faciendum est, ead. sess. c. 7. quod etiam priscis temporibus fuerat institutum c. quando, dist. 24.

Qua ratione etiam subditũ bene cognitum Episcopus non ordinabit, si eius parentes, & genus ignoti sint; nã forsan infamiam contraxerunt à progenitoribus, vel aliquam irregularitatem; vnde promouendi non sunt; nisi dispensati ex causis, de quibus dictum est lib. 1. in tractatu de infantibus expositis: Simile est si quis subditus diu absfuerit; nam siue promoueri, siue promotus exercere velit, non est admittendus, nisi literas adferat eius ordinarij, vbi vixit, vbi versatus est; multas enim potuit incurrisse irregularitates, crimina, vel censuras; quæ illi impedimentum adferant, sicut cæteris incognitis extraneis c. Tuæ, de cler. peregr. c. afros, dist. 98.

Illud præcipuè Episcopus animaduertere debet, ne isti redeuntes, in locis suspectis de fide vixerint, vel vbi pestis contagiosa inualuit; nam & ipsi eandem suspitionem incurrunt, vnde reijci debent ab ordinibus, vt diximus supra, de suspectis, & de pestilentiam patientibus; Est autem eis illud condonandũ, si peragrando cum excõmunicatis, vel infidelibus versati sint in emptione, & cõmercio circa res, & vsus necessarios humanę vitę c. quoniam, 11. q. 3. Nec etiam eis obesse debet, si in longa itineratione, habitum mutauerint: cap. Episcopi, 21. q. 4. non. n. eisdem sacerdotum vestibus commode vti possumus peragrantes, vt in Vrbe residentes; & dicemus infra lib. 5. cap. 5.

Cauere igitur debet Episcopus, ne ordinet de fide suspectũ, vel de aliquo delicto inquisitum, denuntiatum, vel accusatum, in quo depositionis, vel excõmunicationis pœna possit irrogari; nam si priusquam tota res discutiatur eũ promouerit, tam grauiter peccat; vt ordinãdi potestate priuetur, tamquam eius criminis socius, de quo ordinatus inquisitioni subijcitur c. omnipotẽs, de accusat. & dist. 81. cap. Tantis: sed hoc declarandum est dummodo non sit lapsus ann° à die pendentis accusationis, vel inquisitionis, glos. in dictis locis: quæ censura ẽt locum habet, si Episcopi consecrent Episcopum ita suspectum, accusatum, vel inquisitum, quod probatur d. c. Tantis, vbi videtur casus; sed hoc non habebit locũ quotiescunque consecrantes illud munus peregerint vigore delegationis Papæ: nam sine temeritate id faciunt, cum 4 pareant mandatis apostolicis, & ex obedientia mereãtur cap. ad aures, de temp. ordin. & 23. q. 1. cap. quid culpatur: Nã omnis promotio ad beneficia pro notorie indigno, quando ita Papa vult excusat obediẽtem Episcopum à peccato: Io. Andr. in cap. cum adeo, de rescrip. & in cap. significauit, de off. ord. Silu. in verb. obedientia q. 5. vers. quarto.

Sed & ille, qui ordines confert homini suspenso, tam grauiter errat, vt suo ordine deponi debeat: cap. quando, dist. vigess. quarta, & ordinandi potestatem vlterius non habebit: cap. si qui Episcopi, vigesi. quinta quæst. 2. Et tam etsi illud videretur animaduertendum, quod si ipse Episcopus suspensionis sententiam tulisset; & sciens eum ad ordines admiserit, dispensare videretur, & absoluere; vt per Abb. in capit. veniens: de fil. presbyt. Fely. in capit. præterea num. 6. 7. & 8. de Testi cogen. tamen

con-

contrarium verius eſt,vt mox dicemus: Eadem procedunt in ordinatore eius, qui interdictus ſit: nam qui ordines cõfert,eaſdem pęnas incurrit: Idem ſi quis excommunicatum promouerit; nã hic Epiſcopus excommunicato communicans deponitur cap.Theugaldum,11.q.3.& hoc caſu non valet diſtinctio, quòd ſi hic idem Epiſcopus eum excõmunicauerit,videatur eum abſoluere admittendo ad ordines,quoniam Epiſcopus communicans excommunicato à ſe, non cẽſetur eum abſoluere.Abb.in cap.propoſuit,de cler.excom. miniſt. nam nec Papa per hoc videretur abſoluere,ſi taceat, Clem.ſi ſummus,de ſent.excõ.multo ergo minus in Epiſcopo, vt glo.ibid. quoniam abſolutio,vt ſit abſolutio,requiruntur in ea ſaltim verba ſimplicia abſolutoria: Innoc.cap.cum deſideret,de ſent. excom.Abb.in cap.vlt. de reſtit. ſpoliat. Imo hæc ſimplicia verba abſolutoria nõ ſunt ſine peccato: quoniam debet ea abſolutio fieri cum aliqua ſolennitate,Silu. in verb.abſolutio 3.verſ.ſciendum eſt ſecundo: licet etenim Ioannes Patriarcha cognomento Eleemoſynarius, clericum excommunicatum canonice ob violẽtas manus in alterum clericum ſtatuiſſet abſoluere (quia per excommunicationem erat factus deterior) & ob id eum reconciliauerit publice in Eccleſia abſque abſolutorijs verbis, tamen ſolennitas adfuit; nam primum ipſe excommunicato veniam petijt,quo facto reus quoque veniã petijt correctus; Ideo verba Patriarchę illa: Deus nobis omnibus indulgeat, vim abſolutionis habuerunt, maximè quia Patriarcha ſua manu excommunicatum in Eccleſiam introduxit,vt ſcribit Leontius. Neap.Cyp.Epiſcopus in illius vita,apud Lippom.tom.2.

Quæ rationes militant etiam in ſuſpẽſis, & interdictis quia, quoad ipſam abſolutionem hæc tria pari paſſu ambulãt: Sil.in verb.Abſolutio 6.verſ.ſecundum: vnde concluditur per promotionem nõ videri ipſum abſoluere ab interdicto,vel ſuſpenſione,ſicut nec ab excommunicatione d.cap.ſi ſumus, & Abb.in d.c.propoſuit decler.excom.min.

Huc ſpectat, ꝙ ſi Epiſcopus promouerit irregularem,ex ea irregularitate, q̃ nõ reſidet diſpenſanda in facultate eius, ipſe quoque efficitur indignus auctoritate ordines conferendi; ſed ſi ea irregularitas reſideat in ipſius poteſtate, ſi ſciens eum ordinauerit,videtur diſpenſaſſe;& hoc poteſt probari per ſcripta Abb.in d. cap.veniens,de fil.presb.& Fel.in d.cap. Præterea nu.6.7.& 8.de teſtib.cog.& poteſt eſſe ratio,qui in irregularitate auferẽda nulla certa verborũ forma requirit, nec etiam nuda verba abſolutoria,ſed ſola diſpenſatio,etiam tacita: Silu.in verb. abſolutio 6.verſ.Tertium: Ex præmiſſis ſequitur, quod ordinans ſcienter publicum pœnitentem, priuatur ordinandi poteſtate,quia ipſe non poſſet diſpenſare cap.ex pęnitentibus,d.50.Alber.in verb. ordinandus. verſ. Quartodec. & habet Conc. Carthag.4.c.68. Idem ſi quis ordinet coniugatum, etiam ad primã tonſuram, per annũ eſt ipſo iure ſuſpẽſus,c. nullus,de temp.ord.lib.6.Ordinans illegitimum, priuatur ordinandi auctoritate,cap.cum Vintonien.de elect. Ordinãs ſcienter bigamum,vel maritũ viduæ, vel corruptæ, aut repudiatæ priuatur poteſtate ordinandi c.ex pœnitentibus,d.50. & cap.2.de bigam.non ordin.Ille etiam qui ordinat inſcium, vel illiteratum perdit ordinandi auctoritatem,cap. qui Eccleſiaſticis,d.36.Alberic.in verb.ordinatus debet: ſed ex conſtitutione Bonifacij octaui in d.cap. nullus de temp.ord. lib.

lib. 6. si quis illiterato conferat etiã solá primam tonsuram, per annũ est ipso iure suspensus: vnde apparet, quàm euidẽter errauerit Fel. in c. primo, col. 6. vers. similiter dixit, de treug. & pac. vbi putat, quòd propter Papæ tolerantiam Episcopi excusentur si ordinẽt illiteratos, quod non potest vllo modo esse verum, & pugnat cum toto iure; sed & ille qui sciẽter ordinat minorem ætate illa, quæ ordini necessaria est, deponitur dis. 77. c. subdiaconus, Alberic. in verb. ordinatus debet. Ideo qui primam tonsuram confert infanti; ipso iure per annum suspensus est ab ipsius tonsuræ collatione d. c. nullus, de temp. ord. lib. 6. Ille etiam qui ꝓmouet curię obnoxium, quem curialem dicunt, deponi debet. c. aliquantos, dist. 51. Ordinans etiam Neophytũ priuatur auctoritate cõferendi eum ordinem, quẽ illi contulit, dist. 59. cap. qui: sed & is qui seruum, vel quemcumque colonarium, aut ascriptitium ordinauerit, præter id, ꝙ ad serui pretium tenetur in duplum, dist. 54. cap. si seruus absente: Raym. tit. de seru. ord. vers. si seruus fuerit, Missam per totum annum dicere non põt, Conc. Aureli. III. cap. 20. Vnde sequitur, quòd nec ordines sacros illo anno cõferre possit; quia non nisi in Missa conferri possunt, glos in cap. quod sicut, in glos. magna, de elect. Tandẽ concludendo quisquis ordinat quempiam quauis ex causa indignum, reddit se se quoque indignum auctoritate ordines conferendi, cap. tantis, dist. 81. & dist. 36. capit. qui Ecclesiasticis; quo loco Archid. late disputat, vtrum hic ordinator priuetur facultate conferendi omnes ordines, an vero eum solum, quem contulit: sed mitior, & æquior est sententia, vt in quo deliquit puniatur, scilicet, vt eos solos ordines conferre non possit, in quibus peccauit ex tex. claro, in cap. literas, de temp. ord. & cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. & ita intelligendus tex. in cap. si qui Episcopi. 1. q. 1. & cap. si qui Episcopi, 25. q. 2. & cap. dilectus, de temp. ord. & dist. 50. cap. ex pœnitentibus: Habebit autẽ, & alias pœnas à Domino; nam cum ordinans indignum mortaliter peccet, S. Thom. 4. dist. 24. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. de refor. alijs pœnis grauioribus se à Deo puniendum dubitare debet, ꝙbus punitus fuit Ioroboam, cum passim & sine delectu indignos ad sacerdotium admitteret 3. Reg. cap. 13. non enim fidelis est Domino qui ei indignum præbet ministrum cum melius sit paucos habere ministros, qui digne possint opus Dei exercere, quàm multos inutiles, & indignos. capit. tales, dist. 23. & de ætat. & qual. cap. cum sit: Propterea si Episcopus beneficium conferat indigno: priuatur auctoritate beneficium conferendi d. cap. cum in cunctis, in fin. quam constitutionem probat Conc. Trident. sess. 24. cap. duodecimo, de refor. Et vt euitet prędictas vitiosas ordinationes, & collationes, debet ordinator sequi consiliũ S. Dionysij Areopagitæ, de Eccles. hier. cap. 5. part. 3. cuius hęc sunt verba: Moyses legalium cęremoniarum promotor neque fratrẽ Aaron ad sacerdotale munus inunxit, (& quidem cum Deo, & charum, & sacerdotio non ignoraret esse dignissimum) donec ad id diuinitus agitatus sub Deo principe sacerdotalem consecrationẽ pontificaliter consummauit. Rursum ibid. Oportet (inquit) Pontificem sanctum non motuproprio sacerdotales ordinationes conficere, sed sub Deo agente has Pontificaliter, cœlestique celebrare munditia: hæc ibi.

Quę omnia vera sunt in illis indignis

cum quibus Episcopus dispẽsare suo iu-
re nõ posset: alioqui si propria auctorita-
te dispensare posset, & indignitatem il-
lam scierit, ordinando dispensare vide-
retur; & ob id puniri non deberet, vt
scribit glos. in cap. qui in aliquo, dist. 51.
qđ intellige si Episcopus causam dispen
sandi in mente habuerit; alioqui facien-
do supinè, & negligenter puniri debet;
vt aperte scribit Silu. in verb. dispensa-
tio, quæst. vltima: ꝙ si nescierit Episco-
pus, & negligentia eadem versatus fue-
rit in discutiendis defectibus, non cen-
setur dispensasse; & ideo puniendus est,
iuxta prædicta: glos. ibid. in verb. concu-
binas, & glos. in cap. si quis sine, dist. 81.
præsertim si ordinasset indignum ob cri
mina, quoniam tunc non solum punire-
tur in priuatione potestatis conferendi
ordinem collatum, sed etiam deponere-
tur simul cum ipso ordinato criminoso
cap. aliquantos, dist. 51. Alberic. in verb.
ordinatus debet.

Hæc autem regula pluribus modis
declaranda est, primo nisi in ordinatio-
ne indigni accesserit mandatum Papæ:
nam quia sic Papa volens dispensare vi-
7 detur, Episcopus obediendo non est pu-
niendus: Io Andr. in cap. cum adeo, &
in cap. si quando, de rescrip. & in capit.
significauit, de off. ordin. prçsertim circa
collationem beneficiorum faciendã in-
dignis; sed circa collationem ordinum,
si ea fieri sine peccato non possit, & ideo
dispensatio illa tacita sufficere non vide-
retur; Episcopus nullo modo procede-
re deberet ad ordinationem indigni, sed
potius abstinere, & monere Papam, quia
forsan male informatus fuit, vt docet d.
cap. si quando, & Silu. in verb. obedien-
tia q. 5. in fin.

Altera declaratio est, quòd quandoq;
quis indignus est vno ordine, sed alio est
dignus c. accepimus, de ætat. & qual. &
dist. 74. cap. gesta, vbi gl. Host. in sum. de
ætat. & qual. §. 3. Sum. conf. de ætat. ord.
q. 22. Alberic. in verb. ordinatus à non
Episcopo: propterea non erit puniendus
ordinator indigni, si eũ ordinarit in or-
dine quo erat dignus.

Alia declaratio est si Episcopus mul-
8 tis occupatꝰ negotijs Archidiacono aut
alij examinandi onus commiserit, vt de
iure tam vetere, quàm nouo potest, cap.
quando, dist. 24. de off. Archid. c. ad hoc.
Conc. Trident. sess. 23. c. 5. & c. 7. de ref.
si ad examinatorum relationẽ indignũ
promouerit excusabitur, Specul. in cap.
eos. de temp. ord. lib. 6. super verb. scien-
ter; arg. de pignor. c. significãte, & de cler.
excõm. min. c. apostolicæ; Ideo non ipse
sed examinatores puniendi, d. c. quando.

Quarto excusaretur ordinator si fur-
tim, aut ex simplicitate ille indignus sese
intra multitudinem ordinandorum in-
gesserit; nã ordinator id nesciens culpa
caret: Magna tamen diligentia in Epi-
scopo requiritur, vt culpam euitet: nam
si vel omnino examen, & informationes
omittat, vel si negligẽter accipiat, vel ho-
mini negligenti cõmittat, excusari non
potest, hoc. n. casu aliena culpa sibi impu
tari debet; quod aperte tradit Spec. in d.
cap. eos, in d. verb. scienter; & dicemus
quando de scrutinio agendum erit.

Quinto excusaretur si indignum pro
mouerit ad minores; nam illa indignitas
facile tolerari potest, si feruens desideriũ
appareat in ordinato, cui si id negaretur
forsan abalienaretur à ministerio, & ob-
sequio Dei, quod aperte liquet ex senten
tia S. Pachomij Abbatis, qui ita in specie
iudicauit, vt scribit Sim. Metaph. in illiꝰ
vita, die 14 Maij.

Inter indignos ordinibus sacris, po-
nuntur ẽt ij, qui titulo carent, nam grauí-
ter

ter peccat ordinator eos promouendo; & in illius iniuriam ordinati irrita erat Conc. Calced. c. 6. habetur dist. 70. c. neminem, & c. cum secundum, de præben. nam quamtumuis idoneus sit, tñ ordinari prohibetur sine titulo, etiam hodie ex Conc. Trid. sess. 21. c. 2. de refor. Propterea in pœnam ordinatoris constitutum est, vt eum alere suo sumptu teneatur, donec de beneficio ei prouiderit, d. c. cũ secundum: & de ętat. & qual. c. accepimus, & de præben. c. si Episcopus, lib. 6. Quod tamen est sano modo intelligendum; nã si ordinator in aliena diœcesi forsan singulares promotiones faciat, & loci ordinarius siue sit Episcopus, siue Vicarius, siue Archidiaconus, aut similes suos clericos, vel extraneos habẽtes dimissorias promouendos exhibeant, ipsiq; in culpa sunt, nõ ordinator; ita & ille in culpa est qui dimissorias vt à quocumq; ordinentur concedit, nam istis casibus soli præsentantes, & dimissorias dantes, hanc pęnam incurrunt non aũt ordinator: Silu. in verb. Archidiaconus q. 8. per d. c. cum secundum, & d. c. si Episcopus, Alber. in verb. beneficium, & officium, vers. & nota, q. si Episcopus. Silu. in verb. beneficiũ 2. q 5. sed si ordinator in aliena diœcesi ordines conferat generali ordinatione, ipse in culpa est, si absq; debito examine etiã dignos, ac multo magis si indignos ordinet, quia ipse cognoscere, & examinare debuit d. c. si Episcop⁹ licet etenim digni sint ij, sic ordinati ab eo, cum non essent subditi eius ordinarij, in cui⁹ diœcesi ordinauit, ipse est in culpa, & punien dus iuxta Conc. Trid. sess. 6. cap. 5. de reform. quod verum esse videtur quando suo motu ordines conferre voluit petita licentia loci Ordinarij: at si Ordinarius ipsum aduocauerit ad ordines, vice ipsius Ordinarij cõferendos erit culpa imputanda ipsi Ordinario, vt dicemus etiã infra hoc libro cap. 21.

Si ordinator in censuris positus, audeat ordinare.

CAP. IIII.

1 Episcopus suspensus exercendo, fit irregularis, vt cæteri.

2 Episcopus suspensus à certo ordine, omnes superiores illo exercere prohibetur.

Episcopus suspenditur dupliciter, scilicet ab ordine exercendo, vel ab ordine conferendo,

3 Episcopus interdictus, celebrando ita fit irregularis, sicut cæteri omnes.

Episcopus in canone continente pœnam excommunicationis comprehenditur sub generalitate verborum.

4 Episcopus ex communicatus, administrans fit irregularis.

5 Episcopus irregularis, administrãs punitur, vt cæteri omnes.

Ordinatus ab Episcopo irregulari, characterem suscipit.

Episcopus depositus, administrans nunquam restitui potest, nec post pœnitentiam.

6 Ordinatus ab Episcopo deposito, suscipit characterem.

EPiscopus censura Ecclesiastica illaqueatus, vtputa suspensus, nullo iure põt ordines conferre, quia cum suspensio adimat potestatẽ exercendi proprium ordinẽ certe nulla
1 in re tam magna cõsideratur sui ordinis administratio, q̃ in ordinibus conferendis: Iccirco sicut quilibet suspensus administrans fit vere irregularis, vt ipso tractatu diximus supra de suspensis, ita & Episcopus, siue sit suspensus ab omnib⁹ ordinibus, siue ab aliquo speciali; nã illũ exercendo fieret irregularis, sicut cæteri oẽs suspensi, & ideo si suspensus fierit in administrando certo ordine, oẽs superiores illo exercere prohibetur; nam si à sacerdotio sit suspensus pontificalia omni

2 no non exercebit: Abb. in c. ex literis, per illũ tex. vers. vlt. de excess. prælat. & ideo etiam quoscumq; ordines conferre prohibetur: quia in illis exercetur officium Pontificale.

Vnde hic casus differt ab alia suspensione, s. quando Episcopus suspensus est à collatione ordinũ, vel alicuius certi ordinis; nam eo casu omnia potest administrare, tam Pontificalia, quàm sacerdotalia, dummodo illum ordinem nõ conferat: & licet aliqui putent, quòd nec illum ordinem, nec illo superiores possit conferre, sicut suspensus ab vno, est suspẽsus ab omnibus superioribus. Ant. in c. vel non est, post Io. And. de temp. ord. vt refert Tabien. in verb. ordo. 3. ante fin. Tamen ea est nimis dura opinio; sufficit n. quòd illum tantum ordinem prohibitus censeatur conferre, & sententia Ant. & Io And. posset procedere in suscipiente ordines, non in conferente, quia suscipere superiorem nemo põt, nisi in habitu, & actuali administratione inferioris; quę res non põt considerari in ordinatore, qui prohibitus conferre subdiaconatũ, nihil repugnat, quin possit conferre diaconatum, sine violatione censuræ: & hæc mihi verior sententia videtur;

Eadem quoq; dicenda sunt in Episcopo interdicto: nam quicquid ille admi-
3 nistrando in Pontificalibus, vel sacerdotalibus fecerit; quia violat interdictũ, redditur irregularis. casus clarus est in cap. vlt. de excess. prælat. & latius dictum est supra, quando de censuris actum fuit, de personali interdicto. Nec valet illa ratio in contrarium, quòd Episcopus, nisi nominatim de eo fiat mentio, nunquam includitur in canone, vel sententia continẽte pęnã suspensionis, vel interdicti. c. quia periculosum, de sent. excõm. in 6. quia illud procedit in Episcopis non suspensis, vel interdictis; nam per solam generalitatem verborum canonis, vel sententiæ, ipsi comprehendi non videntur: Sed si certũ sit ipsos suspensos, vel interdictos esse, omnes pœnæ, quę militant aduersus huiusmodi, etiam militant aduersus Episcopos; qui violando censuras facti sunt indigni illo priuilegio; & hoc probatur d.c. vlt. de excess. prælat. vnde sicut sacerdotes simplices suspensi, vel interdicti contrauenientes in executione Ordinũ, fiunt irregulares, ita & Episcopi, quos in hoc casu non reperio priuilegiatos esse, sicut non sunt priuilegiati in excommunicationibus; nam in canone, & sententia continente pœnam excommunicationis, ipsi sub generalitate verborum continentur, sicut reliqui omnes, vt tradit glos. Archid. Host. & Ioan. And. in d.cap. quia periculosum, in verb. suspensionis.

4 Propterea quilibet Episcopus excommunicatus generaliter, vel à canone, vel à sententia; quia ab Ecclesia diuisus est, nihil omnino potest administrare, & cõtrafaciendo fieret irregularis; vnde quẽcumque ordinem conferat maiorẽ, vel minorem, irregularitatem Papalem incurrit ex Conc. Antiocheno capit. 4. habetur 11. q. 3. cap. si quis Episcopus damnatus: & ex Conc. Martini Brac. habetur ead. q. cap. si quis Episcopus in Concilio; & ob eandem rationem si Episcopus sciat se ob aliquam causam irreg larem esse, easdem pœnas incurrit, qu alij irregulares incurrunt exercendo ordinem; vnde si ordines conferat tus in irregularitate, sacrilegium mittit, caret spe dispensationis, & si incorrigibilis posset deponi; i men ordinatus ab irregulari ch cterem verum accipit: Archidia 56. cap. apostolicæ, citat Innoc. &

ulto igitur magis, si Episcopus depositus, vel degradatus sit, nam grauissime peccat, si audeat ordines conferre; & degradati, qui administrant. S.Th. q. 82. quinimmo nunquam poterit Episcopus depositus restitui ad suos honores, nec quidem post peractam pęnitentiam, si sic depositus aliquo modo ministrauerit: præsertim ordines cõferendo. c. accedens, dist. 50. Nam talis collatio facta à deposito imprimit characterem. S. Thom. 4. dist. 25. q. 1. sicut etiam conficit alia sacramenta, S.Thom. d. q. 82. vt diximus aliàs, cum de degradatis agebamus.

De Dimissoriarum literarum impedimentis.

CAP. V.

1 Dimissoriæ literæ sunt quasi delegatoriæ propriæ iurisdictionis.
Dimissorias literas Episcopus, quando proprijs subditis concedere non possit.
2 Episcopus suspensus à dimissorijs concedendis, contraueniens non fit irregularis.
3 Episcopus suspensus, quia ordinauit clericum alienum, potest negligi à suis subditis.
Dimissoriæ literæ, quid continere debeant.
4 Dimissoriæ non iustificantur ex clausula illa, onerantes conscientiam ordinatoris.
Dimissorias concedere non possunt, qui sunt Episcopis inferiores.
5 Dimissorias non concedit capitulum sede vacante, nisi duobus casibus.
Collegium Rom. vacante sede Apostolica, an possit dimissorias concedere.
6 Dimissoriæ Latinorum pro subditis Græcis, vel Græcorum pro Latinis quomodo non valeant.
Græci hodie deberent à suis Latinis Episcopis ordinari.

Dimissoriarum literarum vsus, etiam S. Augustini temporibus obseruari consueuerat, vt ipse scribit ad clerum Hipp. epist. 137. vers. Cum enim ista me causa: & ob id in vsu fuerunt, quæ concedere solent suis subditis Episcopi, vel ordinarij, vt ab
1 alieno ordinatore promoueri possint; vnde hæc quasi propriæ iurisdictionis delegatio est. Videntur enim per has dimissorias officium suum alijs Episcopis concedere, vt probatur c. primatus, dist. 71. & dist. seq. cap. clericũ, & est optima gl. in c. fraternitati, de cleric. non resid. propterea circa has concedendas multa occurrunt canonica impedimenta; nam si Episcopus suspensus, vel interdictus, sit aut excommunicatus, depositus, vel degradatus, eas concedere non potest, quinimmo si concedat efficitur irregularis, quia omnis auctorizatio facta ab eo, qui est supradictis cẽsuris innodatus, reddit eum irregularẽ; quia abutitur clauibus Sancti Petri: nam & sola beneficiorum collatio, redderet irregularem, cap. vlt. de excess. prælat. Specul. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. Quarto.

Quæ intelligenda sunt in eo ordinario, vel Episcopo, qui simpliciter est suspẽsus ab Episcopatu, vel ordinibus suis, quia tunc censetur etiam suspensus, & interdictus ab ijs, quæ pendent à dictis ordinibus; secus si principaliter esset suspensus à dimissorijs concedendis, quia eo casu contraueniendo, non fieret irregularis, quia dimissorias concedere est
2 actus iurisdictionis, quæ posset exerceri, etiam ab ipsis vicarijs Episcoporũ; vnde ob hoc non nascitur irregularitas; sicut nec ab executione quorumcumque iurisdictionalium, à quibus quis sit suspẽsus; vt late probauimus supra tractatu de suspensione, declaratione decima: & in extensione decima quarta. Hinc illud est, quòd si quis ordinauerit alienũ clericum sine dimissorijs, fit ipso iure suspensus, & ab eo sic suspenso subditi non de-

debent petere dimiſſorias, ſed libere poſ
ſunt ad vicinos Epiſcopos ſine illis acce
3 dere, &ab eis promoueri poſſunt c.eos,
de temp.ordin.lib.6. Silu.in verb.irregu-
laritas.q.9.

Aliud eſſe canonicum impedimentũ
poteſt ex narratione ipſarum dimiſſoria
rum; nam debent continere excuſatio-
nis cauſam, ob quam ipſe proprius Epi-
ſcopus ordinare non poſſit, c.1.de temp.
ordin.lib. 6. nec cõcedi poſſunt niſi poſt
examinationem, & approbationem, ex
Concil. Trident. ſeſſ.23.cap.3.de refor.
Propterea damnandum cenſeo ſtilum
illarum dimiſſoriarum, in quibus con-
cedendis, ordinarius, cum nullum fece-
rit examen, vel approbationẽ addit clau
4 ſulam illam, in quo ordinatoris conſciẽ-
tiam oneramus, nam per eam clauſulã,
concedens dimiſſorias non videtur ex-
cuſari, ſi indigno, & non idoneo conceſ-
ſerit; quia ipſe maiorem culpam contra-
hit, quàm ordinator. cap. ſi Epiſcopus,
de præben. lib. 6. Propterea cum qui-
dam ordinari in clericum poſtulaſſet à
Sancto Auguſtino, ipſeque morderetur
in conſcientia, nolletque ob ſuſpicio-
nem criminis eum promouere, re-
nuit etiam ei dimiſſorias literas conce-
dere, ne ab alio promoueretur: pu-
tans tantam eſſe culpam, in ipſis con-
cedendis, quantam in ordinatione fa-
cienda, vt conſtat ex eo in dict. epiſto.
ad clerum Hipp. centeſima trigeſ. ſepti-
ma, verſic. cum enim iſta me cauſa,
refert Lippom. vit. ſanctor. tom. 2. in
vita ſancti Felicis: Et quod ſit paris ef-
fectus ordinare per ſe, vel dimiſſorias
concedere, eſt tex. in capit. accedens, de
purg. canon.

Alij præterea ordinarij Epiſcopo in-
feriores, vtputa Abbates, & quocunque
nomine prælati, etiam exempti, ſiue ca-
pitula, licet olim poſſent dimiſſorias cõ-
cedere d. cap. eos, de temp.ordin.lib.6.
hodie tamen ex Conc. Trident. non poſ-
ſunt; quinimmo ſi conceſſerint, ipſo iu-
re ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio,
ſeſſ.23.cap.10.de reform. Vnde ſi in ta-
li ſuſpenſione poſiti, immiſcerent ſe di-
uinis, fierẽt vere irregulares, ſicut omnes
alij ſuſpenſi, vt ſuo loco diximus, & tra-
dit Diaz in praxi canon. cap. 22. Qui-
nimmo, etſi Epiſcopus deceſſerit, ideoq;
ſedes Epiſcopalis vacet, mauult Tridẽt.
5 Concil. nullas omnino dimiſſorias con-
cedi, quàm vt capitulum, aut alius qui-
libet ſuccedens in Epiſcopali iuriſdictio
ne poſſit de illis prouidere: Imo ſi capi-
tulum conceſſerit has literas, ipſo facto
ſubiacet Eccleſiaſtico interdicto, ſeſſ.7.
cap. 10. de reform. Alij vero ſingulares
ordinarij, in ea Epiſcopi iuriſdictione
ſuccedentes, per annum ipſo iure ſuſpẽ-
ſi ſunt ab officio, & beneficio, ſeſſ.23.
capit. 10. Duo ſoli caſus excipiuntur,
primus eſt ſi ſedes Epiſcopalis vacaue-
rit vltra annum; Alter eſt ſi quis ratio-
ne obtenti, vel obtinendi beneficij ſit ar-
ctatus ad ſuſcipiendos ordines. iſtis.n.
caſibus capitulum, vel ſingulares præ-
dicti dimiſſorias concedere poterunt iu-
ridice, ex d. capit.10.ſeſſ.7. Tertius ca-
ſus forte eſt ſede apoſtolica vacante; nã
dimiſſorias forte concedere poteſt; quia
illius vacantis ſedis iuriſdictionem non
videntur limitaſſe verba dict. Concil.
Trident. & ideo ſtare videtur in ſua con
ſueta iuriſdictione dimiſſorias conce-
dendi, ſaluo ſemper ſedis apoſtolicæ iu-
dicio.

Inter eos, qui dimiſſorias minus ca-
nonice concedunt, adnumerantur, Epi-
ſcopi, qui cum Græci ſint concedunt
ſuis ſubditis Latinis, vt à Græcis diuer-
ſi ritus ordinari poſſint; Vel è contra ſi

Lati-

Latini Episcopi concedant suis subditis, vt à Græcis diuersi ritus promoueantur; Latini enim culpabiles sunt, si tales dimissorias dent: capit. quòd translationem, de temp. ordin. nam nec ipse Græcus Episcopus suos subditos Latinos ordinare potest; nec Latinus subditum Græcum Græco more. cap. cum secundum, de temp. ord. debent enim in diuersitate ista rituum, certos deputare Vicarios, qui singulis ritibus obseruandis, vel Græcis, vel Latinis præsint, Concil. Lateran. sub Innoc. III. capit. 9. habetur de off. ordin. cap. quoniam; Latinus vero subditos Græcos, si non dissentiant, debet ipse ordinare Latino more; vt Græco ritu viuant. dict. capit. quòd translationem; Græcis enim, nil obest, quin & ordinentur à Latinis, Latino more, & Ecclesiam Latinam obtineant cap. cum olim, de cler. coniug. & hoc est, quod vult dicere tex. in d. cap. quod translatiõe, ibi dum dicit, à Græco facit, &c. debuit enim ipse facere, si ordinandus non dissentiat Latino ritu ordinari.

Nec pater filium, nec filius, patrem etiam legitimum promouere debet.

CAP. VI.

1 *Pater Episcopus filium ordinare non debet, siue sit legitimus, siue legitimatus.*
2 *Filius ministrare non potest in Ecclesia patris, & ideo ibi ordinari non potest.*
3 *Episcopus sine dispensatione esse non potest, qui vxorem vnicam, & filios habuit.*
4 *Pater proprium filium illegitimum, legitimare non potest.*
5 *Filius non potest ordinare patrem suum. Adoptio naturam imitatur.*
6 *Episcopi cæci sunt circa nepotes ex filijs. Priuignus potest ordinari, & quomodo.*
7 *Pater adoptiuus potest ordinare filios, vel nepotes adoptiuos.*
8 *Papa proprios filios potest legitimare.*

Contingit aliquãdo nullum esse canonicum impedimẽtum in persona ordinatoris, nec in ipso ordinato, nec in ipso ordine, sed ipsa personarum relatio sola canonicum inducit impedimentum: exemplo est,
1 si pater Epi scopus filium ad ordines promouere velit, non est hoc in Ecclesia Dei ferendum, etiam si vel legitimus, vel legitimatus sit; Nam de illegitimis nulli dubium est, quia pater, & filius adinuicem sibi ministrare non possunt in eadem Ecclesia. capit. cum decorem, de fil. presbyt. vt latius dictum est primo lib. At de legitimato idem quoque iuris est, quia legitimatio non aufert memoriam commissæ turpitudinis, quin eam refricet in mente tam patris, quàm aliorum spectantium, ideo non debet pater ordinem vllum conferre filio suo legitimato, nec legitimatus filius patri, quia nullum maius ministerium adinuicem præbere possunt, quàm ordines, vel conferendo, vel suscipiendo.

Quinimmo plus dico, quòd in Ecclesia paterna filius hic à nullo alio Episcopo ordines suscipere potest, quia
2 hodie ex Concil. Trident. isti non solum patri in ipsis Ecclesijs paternis, sed etiam alij cuilibet ministrare prohibentur, sess. 25. capit. 15. de reform. vbi adest verbum, quoquomodo, quod tam pregnans est, vt etiam ordinis susceptionem, vel collationem possit includere: Idque adeò verum esse putandum est, quòd etsi occultus sit, quoad alios omnes, quia tamen patri occultus esse non potest, & in

conferendo, vel suscipiendo ordines refricaret in mēte patris turpitudinis eius memoriam.capit. mulier, 15. q. 1.Ideo abstinere debent adinuicem,nec ei beneficium pater conferre debet,ob hanc occultam turpitudinis commissę recordationē: potest tamen conferre,& valet collatio,Deci. consl.129. tradit Villalob. in collectan.com.opin.litera F. num. 128. Lancillot. de attent.par.2.c.6. de recus. pend.num.40.

Quibus illud addo, ꝙ Episcopus nec legitimos ex matrimonio filios promouere debet,Nam quisquis vxore mortua Episcopus fieri vult, iure prohibetur esse,
3 si filios habeat; nā dispensatione eget: Abb.in cap.sane,de conuers. coniug. & in cap.1.de testam. vers. Item oppono: imo nec assumi potest ad vllam omnino prȩlaturam,nisi cum dispensatione.dict. vers.Item oppono;quod ideo inductum est à iure; quia paterna beneuolentia nimium afficitur erga filios,vt scribit Speculum summorum Pontificū tit.de continentia sacerdotum, cap. 81.ob quam causā si q̄s sit ex cōcubina natus, & subsecuto matrimonio factus legitimus,Pater eius nō poterit sine dispensatione fieri prælatus.c.ad extirpandas de fil.presb. vnde posito,ꝙ hic dispensationem obtinuerit circa Episcopatum,certe non debet permitti ordinare filium suum,quia ex illo turpi initio conceptionis refricatur turpitudo in mente ordinatoris.d. c. mulier, nam & in illis, qui in matrimonio concepti sunt, est quædā parum honesta reminiscentia voluptatis.c.omnes, 27.q.2.& 33.q.4.cap.vir cum propria, & ita sentire videtur Abb. in d.cap.cum decorem.,de fil.presb.

Cui rei illud suffragatur,qđ licet quis facultatem habeat legitimandi illegiti-
4 mos,suos tamen legitimare non potest; quia in re sua auctoritatem præstare nō valet. Archid.in c.in venditionibus,§.ēt, post gl. ibi 17.q.4.& est tex.in c. per venerabilē,qui fil.sint legit.vbi gl. & Doct. ita Episcopi;tametsi ius eligendi habeāt, quos ad diuinum ministerium addicāt, non tamen filios proprios videntur posse eligere, vel ordinare: quia ob summā beneuolentiam facile falli possunt,Nam nec adoptare proprios filios pater potest nec de fonte leuare, nec ad chrismatis vnctionem tenere,de cognat.spi.c.si vir. 30.q.1.c.1.& 2.

5 Quæ omnia etiā vera sunt in casu cōuerso,ne filius ordines conferat patri,nā in adoptione ars imitari debet naturā, §.maiorem,instit.de adop. Ita in ordine quoque esse debet,in quo fit quædā adoptio, imo generatio spiritualis, iuxta illud Pauli, Filioli, quos iterū parturio,& 1.Pet.c.2.sicut modo geniti infantes,&c. & sicut de ordinibus hactenus locuti sumus,idem debemus dicere de beneficiorum collatione,nam pater filio etiam legitimo conferre non potest illud beneficium, in quo ipse aliàs ministrauit.cap. ad extirpandas, de fil. presb. Hæc etiam
6 procedunt in nepotibus ex filio: Episcopi etenim cęci sunt circa hos nepotes.gl. in cap.peruenit.1.q.3.tex.in auth.quom. opor. Episc. §. 1. sed in istis facilior erit dispensatio,quàm in filijs,si & parentes, & filij probi sint.Abb.in d.vers.Item oppono: quod re ipsa Romæ frequentius agi videmus. Hæc autem in priuigno nō procedunt,quia mortua vxore,si fiat Episcopus poterit priuignū ordinare in quo nulla est refricatio turpitudinis proprię in conceptione illius,sed bene difficultas esset in hoc de Episcopatu obtinendo, quia nemo priuignum habere potest nisi supposita vxore vidua, & consequēter super bigamia esset dispēsandus,vt Episcopus

scopus constituatur, & tunc posset hunc priuignum ordinare. Et ideo dico, quod pater adoptiuus potest sine dubio ordinare filios, vel nepotes adoptiuos, eisdē beneficia conferre in eadem Ecclesia, & ad inuicem ministrare, quia nil canonicum obsistit: Hæc quoque non procedent in Papa, quia cùm neminem habeat superiorem, sicut potest proprios filios legitimare, & in rebus proprijs auctoritatem præstare, c. per venerabilem, vers. in sup cum Rex. qui. fil. sint legit ita quoq; poterit ordinare, eligere, & dispensare: imo faciendo quicquid velit, consequenter etiā dispensare videtur ex redundati auctoritate eius, qui etiam iudicabit, qđ sit honestius; an vt ipse filios proprios promoueat; an per alium fieri mandet.

De indebita susceptione ordinis,

Et primum:

De ordinatis forma non seruata.

CAP. VII.

1 *Ordinatus non debita forma, nec characterem suscipit.*

Electio non seruata forma, irrita est.

2 *Electus in Papam à minore parte Cardinaliū, si se pro Papa gerat, excommunicatus est, & deponitur.*

3 *Cardinales quandoque possunt absoluere ab excommunicatione eum, quem volunt in Papā eligere.*

Electiones Regulariū, si omittatur forma, sunt irrita.

POstquam ordinantium irregularitates hactenus à nobis pertractatæ sunt, nunc ordo exposcit, vt etiam eas tractemus, quas incurrunt ij, qui ordines minus canonice suscipiunt, quarum prima illa est, si quis
1 ordinem susceperit forma, vel substantia omissa; nam nihil omnino suscipit, nec ipsum quidem characterem; & ideo omnia sunt ex integro repetenda, & adeò prohibetur exercere eum ordinem, quòd fieret vere irregularis illum exercendo: sicut omnes alij, qui cum nō sint ordinati, administrant, toto tit. de cler. non ord. min. de istis Alber. in verb. ordo 2. Tabien. in verb. ordo 2. num. 5. Quid autem faciendū sit, quando omittuntur ista substantialia, circa ordines tā maiores, quàm minores, & quæ sint de forma singulorum ordinum, diximus fusius hoc 4. lib. c. 1. Ad hæc recte cōgruit omnis electio, quæ absque debitis solennitatibus fit, nam irrita est, vt puta si tractetur de electione prælaturæ, ad quam non omnes sint citati, ad quos spectat: nā irritatur, & non debet electus se se ingerere cap. Bonæ. 2. de elect. imo in electione Pontificis electus à minori parte Car
2 dinalium præsentium, si audeat se pro Papa gerere, ipso iure efficitur excōmunicatus, & totius sacri ordinis ministerio priuatur, c. licet, de elect. Ita quòd (alijs Cardinalibus, qui primo non consenserant, postea consentientibus) non conualesceret electio, quia facta est de excommunicata persona, nisi Cardinales illi, qui non fuerunt participes electionis, vel ei
3 non adhæserant, eum absoluissent ab excommunicatione; ad illos enim solos pertinet absolutio. Host. in c. cum Vuinton. de elect. probat Specul. in c. vbi periculum, in tertio decimo speciali col. pen. de elect. lib. 6.

In alijs quoq; prælaturis multa sunt de substantia, & forma electionis, quę si omittantur irritant ipso iure electionē; & hæc sunt scilicet, quòd secreto, & sigillatim inquisitio fiat, & publicatio in cōmuni, & incontinenti, & scriptura, tex. & gl. magistralis, in verb. sanior, in cap. qa

per diuerſas, de elect.glo.in cap.Eccleſia veſtra,eo.tit.In regularibus quoq; eligendis ſua forma conſtituta eſt, quæ ſi non obſeruetur,nihil factum eſt; nã ſiue maſculi ſint, ſiue fœminę, ſecreta vota eſſe debent, & pro abſentibus nemo ſuffragium ſupplere poteſt: ſi hæc aliter fiant, ipſo iure electio irrita eſt,& qui ſe aliter eligi permiſerit, inhabilis redditur ad omnia officia in religione obtinenda, ex Conc.Trident.ſeſſ.15.c.6.de regular.

De eo, qui furtim ordines ſuſcipit;

CAP. VIII.

1 *Furtim ordines ſuſcipere quid ſit;*
Ordines furtim ſuſcipiens irregularis eſt;
2 *Ordines furtim ſuſcipiens, à ſolo Papa diſpenſatur, vt ad religionem tranſeat.*
3 *Dimiſſorias concedere non poſſunt Archidiaconi, Archipresbyteri, & ſimiles.*

FVrtim ordines ſuſcipit,quiſq; ab Epiſcopo nõ admiſſus, vel non examinatus, & ſine Epiſcopi conſcientia ſe ſe ordinationi ingeſſerit inter aliorum approbatorum multitudinem; aut forte mutato nomine alicuius approbati nomen acceperit, c.extra,diſt.64. Qui igitur hoc ſcelus admiſerit,irregularis eſt,nec niſi à Papa diſpẽſari poteſt. Io. Andr.in cap.1.de eo, qui furt.ord.ſuſc.& ibid. Panor.cui rei liber qui Pontificale inſcribitur proſpexit, nã de more conſueuerunt Epiſcopi in ordinationibus peragendis,comminari excõmunicationis ſentẽtiam, ne quis audeat ſe ſe ingerere,qui nõ fuerit approbatus: propterea ſi quis nunc contrauenerit, erit vſq; adeò irregularis, quòd nec ad altiores aſcendet,nec ſuſceptos exercere poterit.cap. innotuit,de eo qui furt.ord. Sum.conf.de ætat. ordin. q. 13. & ſeq.

2 Diaz in praxi canonc. cap. 21.Poſſet tamen diſpẽſari,ſi voluerit ad Religionem tranſire, & non niſi per Papam d.capit. innotuit, Inter hos annumerantur, qui per literas dimiſſorias Archidiaconi,admitti voluerunt, cum tamen Archidiaconus eas concedere non poſſit.c. ſigni-
3 ficaſti.de off.ord.Idem erit, & de ijs,quibus inhibuit Conc. Trident.dimiſſorias concedere,vt ſeſſ. 7.c. 10. de reform. & 23.cap. 10.de reform.

De examine, vel ſcrutinio prætermiſſo.

CAP. IX.

1 *Examen ſi omittatur,ordinatio vitioſa eſt.*
Regulares hodie ab ordinatore examinandi.
2 *Epiſcopus omittens examen,vel cõmittens ignaro,aut negligenti, puniendus.*
3 *Ordinatus omiſſo examine, de digno fit indignus.*
Epiſcopi debent examinari,& debent eſſe doctores,etiam ſi ſint Regulares, & alia requiruntur,vt hic.
4 *Cardinales eligendi per ſcrutinium: & requitur qualitates multa, vt hic.*
Epiſcopi ſi bene pręſint, populi quoque bene viuent.
5 *Regulares promouendi in Epiſcopos,non probãt Doctoratum in Academia, ſed ſufficit atteſtatio ſuperioris.*
Scrutinia multa requirũtur in ordinatione ſacienda.
6 *Ordinandus ſpectata virtutis, non ſubijcitur examini.*
Examen Epiſcopi conſecrandi omitti nõ poteſt.
7 *Epiſcopi promouendi, quæ forma ſeruanda.*

EXamen, & ſcrutinium ideo requiruntur in ordinibus conferendis,vt hominis ordinandi, virtus,ac meritum conſtare poſſint:Propterea ſi omittantur hęc,& ordinatio vitioſa eſt,& ordinatus deponendus,ex ſententia Hoſt. vt probatur cap. expoſuiſti, de corp. vitiat. & diſt. 24. cap. vlt. Nec ſo-

ſolum hæc requiruntur in clericis ſęcu-
laribus, verum etiam in Regularibus,
quos ab Epiſcopo examinari, & appro-
bari iuſſit Conc. Trident. ſeſſ. 23. capit.
duodecimo de refor. vnde ſi iſti nimiũ
confiſi literis dimiſſorijs ſuorum præla-
torum, non recognitis ab ordinatore,
auſi ſint ſe ſe ingerere intra multitudinẽ
ordinandorum, quaſi furtim promoti
ſiunt irregulares, argum. cap. Innotuit, de
eo qui furt. ordin. ſuſc. Nam & ipſe Epi-
2 ſcopus prætermittens examen, & ſcruti-
nium, vel negligenter faciens, aut negli-
genti committens, vel ignaro, puniri de-
bet ſeuere iuxta cap. eos, de temp. ordin.
lib. 6. vbi Specul. ſuper verb. ſcienter:
vnde hic ita ordinatus, & exercere ſuſce-
ptum ordinem prohibetur, & deponi
debet, gloſ. in d. cap. vlt. non enim vllo
modo poteſt videri dignus, qui ſe debi-
to examine dignum non oſtendit, qui
cum dignus eſſet, per hanc culpam fa-
3 ctus eſt indignus, quòd ſi indignus erat
per hoc ſcelus factus eſt indignior; ideo
ad diuina miniſteria non eſt admitten-
dus: cap. ex pœnitentibus, diſt. 10.

Quę vera ſunt etiam in ipſis Epiſco-
pis promouendis, Leo. 1. Papa epiſt. 32.
nam, & olim, & hodie quiſque examina-
ri debet, an bene nouerit ea, quæ ad mu-
nus ſuum ſpectent, & an ſit Doctor, Ma-
giſter, vel licentiatus, vel alicuius publi-
cæ Academiæ teſtimonio idoneus iudi-
cetur, vel ſaltem per prælatorum regula-
rium publicam atteſtationem (ſi regu-
laris ipſe ſit) probetur idoneus, & qui-
bus natalibus, quibus honoribus, qua
ętate, quis ſit; ſcrutinium ſumendum eſt.
& an ſit in ſacris, ſaltim per ſex menſes,
antequam in Epiſcopum nominetur, vt
conſtat Concil. Trident. ſeſſ. 22. c. 2. de
reform. & pro ratione, & opportunitate
prouinciarum, hæc examina fient, & in
inſtrumenta publica reducentur, ſerua-
tis omnibus alijs, quę iubet idem Conc.
Trident. ſeſſ. 24. capit. 1. de reform. quo
loco, & in Cardinalibus eligendis idem
4 ſcrutinium fieri ſtatuit, quo ad vitam,
ætatem, ac doctrinam illorum requiren-
dam, ſicut & in ipſis Epiſcopis promo-
uendis: Quod autem Epiſcopi etiam iu-
re veteri examinandi eſſent probatur.
Concil. Cartag. 4. cap. 1. habetur diſt.
23. cap. qui epiſcopus. Silueſt. in verb.
ordo. 2. quæſt. 2. Ex quibus conſtat ſi
hæc tam ſancte inſtituta obſeruabuntur,
optime conſultum iri Eccleſiæ Dei; tum
enim bene agitur à populis, cum bene
præſunt epiſcopi.

Eſt autem hoc capite annotandum
examina in promouendis regularibus
diuerſo iure cenſeri; nam ſi promouen-
di ſint ad ordines ipſorum ſuperiorum,
fides & atteſtatio non ſufficit: nam ab
ordinatore examinari debent, vt iam di-
ximus, etſi promoueantur ad Epiſcopa-
tum, ipſorum prælatorum atteſtatio &
fides perinde valet, ac ſi alicuius Acade-
5 miæ publicum eſſet teſtimonium, ex d.
cap. 2. de reform. In clericis vero ſęcula-
ribus, examen faciendum eſt, & ab eo,
qui dimiſſorias concedit, ſi ordinandus
ſit præſens, & ab eo qui ordinat, ſi ſit ab-
ſens, vt conſtat ex Conc. Trident. ſeſſ. 23.
cap. 3. & 7. de reform. & cap. ſi epiſco-
pus, de præb. lib. 6.

Verſantur autem hæc ſcrutinia cir-
ca multa, nam per menſem ante ordi-
nationem nomina ordinandorum de-
ſcribenda & publicanda ſunt, vt in-
ſtructio haberi poſſit de natalibus, mo-
ribus, ætate, & genere: Concil. Trident.
ſeſſ. vigeſima tertia, cap. 5. de reform.
Aliud ſcrutinium habetur triduo ante
ordinationem, & in eo agitur de ap-
probandis, vel reprobandis ijs, qui
ordi-

ordinari volunt, habito examine super
scientia.ead. sess. c. 7.quod iure veteri ẽt
institutũ fuerat. capit. quando, dist.24.
Tertium est, quod fit ipsa hora, qua
ordines conferuntur, quando Episcopus
Archidiaconũ interrogat, num qui ad-
stant promouendi, sint idonei, de quo
non multus labor habetur, quandoqui-
dem formula quædam est ex libro Pon-
tificali, ita quòd labor totus positus est,
circa primum,& secundum scrutinium
vel examen, priusquam dies ordinatio-
num venerit.

Hæc autem omnia possent aliquãdo
ab ipso iuris rigore laxari, videlicet si qs
vsque adeo spectatæ virtutis sit, vt notus
omnibus habeatur, & populari testimo-
nio dignus censeatur, nam examen omit
6 ti posse sine peccato sentit Conc. Carth.
III.c.22.habetur dist.24.cap.nullus or-
dinetur,& ibid.glo.Silu.in verb.ordo.2.
q.2. nisi forte in examine, vel scrutinio,
qđ fit in Epõ consecrando, quod omit-
ti non posse tradit gl.in d. c. qui Episco-
pus in 1. gl. cum non ita sit in examine
vel scrutinio, quod fit in Episcopo pro-
mouendo, seu eligendo. d.sess.24.cap.1.
quo loco apparet non vnum tantũ scru-
tinium fieri oportere de qualitatibus
7 Episcopi, sed etiam alterum circa rela-
tionem factam de ipsis qualitatibus in
consistorio; nam iudicium, & decretũ
differri debet in aliud consistorium, vt
de relatione iam facta adhuc cognosci,&
informatio sumi possit, an vera fuerit, an
præceps, an nimis accelerata, aut aliud
forsan canonice obijci possit homini in
Episcopum promouendo: Ideoque tunc
iudicandum erit eum vere habilem, &
dignũ esse Episcopatu, de quo hæc scru-
tinia, & examina facta fuerint; sunt ta-
men omnia ista in Papæ arbitrio posita,
qui pro opportunitate loci, & temporis
deliberabit, pro vt illi expedire videbi-
tur.d.sess.24.cap.1.

Si ordinatus non reuelauerit suas irregularitates in scrutinio.

CAP. X.

1 Ordinatus, qui nõ reuelauit crimina sua enormia in scrutinio, est remouendus ab administratione.

Periuriũ paruifaciunt Priscillianistæ hæretici.

2 Ordinandus non tenetur reuelare crimina mediocria occulta, nisi vt hic.

Criminosus in dispensatus, promoueri non debet.

3 Dispensatio debet apparere, vt quis possit ordinari.

Dispensare quandoq; videtur Episcopus sciens, & tacens, at male facit.

4 Irregularitates prouenientes ex corpore, etiam ex loco occulto, sunt omnino reuelandæ ordinatori.

5 Confessori omnia mortalia etiam minima de necessitate dicenda sunt.

QVandoque euenit, quòd in scru
tinio faciendo, is qui ordinari
vult, reticet sua crimina enor-
mia, quo casu hoc scrutinium pro nõ fa-
cto habetur, quoad præiudicium eius, q
reticuit; fuit enim sententia Host. quòd
quilibet ordinandus ad dignitates, tene-
tur confiteri crimina,& alia impedimen
ta iuris, & facti, quæ obsunt, ne promo-
ueri possit, nisi fuerit cum ipso dispensa-
tum, ita ille in cap. exposuisti, de corp. vi-
tiat. per illum tex.& videtur tex. Concil.
Carth.IIII.cap.68.habetur dist. 50.cap.
ex pœnitentibus, Silu.in verb.confessio,
1.q.1.quod procedit etiam si Episcopus
ea scierit, vel notoria sint; nam vterque
punitur, vt dictis locis; quinimmo si hęc
crimina latentia, vel occulta, talia essent,
quòd etiam post pœnitentiam impedi-
rent ordinis susceptionem, debet ordinã
dus,

dus confiteri ea ordinatori, etiam si pœnitentiam peregerit de eis, exemplũ est in homicidio, in simonia, in ordine, in hæresi, ac similibus. Leo.1. Papa epist. 32. Host. quem probat Alber. in verb. ordo. 2. colu. 1. & Tabien. in verb. electio. 1. §. virum electio nu. 17. videtur tex. in c. vlt. de temp. ord. Silu. in verb. ordo. 2. q. 2.

Horum aũt, qui hæc enormia crimina reticent, pœna est, ne susceptum ordi-
3 nẽ administrare possint, c. nisi cum pridem, §. personæ, de renunt. Sil. d. q. 2. Et possunt ẽt incidere in suspicionẽ hæresis Priscillianistarum; qui sentiunt licere peierare, ne secretum pandatur, cõtra quos Aug. de hæresib. c. 70. Alia vero crimina mediocria, quæ post peractam pœnitentiã nõ impediunt ordinis executionem, tunc si occulta sint, qui vult ordinari nõ tenetur ea publicare ordinatori. d. c. vlt. de temp. ord. nec ante, nec post pœnitentiã, vt ibid. & ita distinguẽdo declaratur illa quæstio, an delicta occulta impediãt promouendum, vel promotum, de qua re optima gl. in c. ex tenore, in gl. magna, de tem. ord. Considerandum tñ est, an ordines petantur ab eo, qui tenetur promoueri ratione beneficij, nam tũc occulta hæc peccata nõ impediunt promotionẽ, supposito sacramento pęnitentiæ; sed si non teneatur promoueri ratione beneficij non deberet occultare talia delicta,
2 etiam occulta mediocria, vtputa periurium, falsitatẽ, & alia similia, quia si sciẽrit Episcopus poterit ei inhibere, ne ordines suscipiat, glo. in d. cap. ex tenore in verb. prohibere.

Aliud quoque considerandũ est huic ordinando, scilicet, vt postquam sua delicta, vel crimina, exposuerit ordinatori, expectet etiam dispensationem super eis; nemo. n. indispẽsatus promoueri debet: quia hæc accusatio proprij delicti, vel irregularitatis fit ad detegendã indignitatem hominis, ne fiat iniuria sacramẽto ordinis d. c. exposuisti, & d. c. ex pœnitentibus. Ideo sola accusatio, & detectio impedimenti, sine expressa dispẽsatione nõ habilitat ad ordines gl. & tex. in c. si q̃s sine, dist. 81. constare. n. debet de ea, Goff. in sum. de temp. ord. in fin. sum. conf. de ætat. ord. q. 19. & seq. & tit. de laps. & dispen. q. 3. Alberic. in verb. ordo. 2. Et licet sciens, & tacens Episcopus videatur dispensare, vt per gl. in c. qui in aliquo, dist. 51. tamen malefacit, & puniri debet, q̃a est indiscreta dispensatio. gl. in d. c. si quis sine, Ray. in tit. de lasps. & disp. §. vlt. Silu. in verb. dispensatio q. vlt. circa fin. Habita vero dispensatione ab eo, qui dispensare potest, recte quisque promoueri põt sine scrupulo. Innoc. in d. c. Nisi cum pridem. §. personæ. Hæ autem distinctiones procedunt in criminibus, & in irregularitatibus quamtumuis occultis, vtputa si
4 castrati, vel secreto loco mutilati, aut secretum morbũ patientes, vel defectum corporis, vel illegitimi, & similes, omnino, & indistincte tenentur sese prodere ordinatori, siue sint parui, siue magni defectus, arg. d. cap. ex pęnitentibus, Silu. in verb. confessio. 1. q. 1.

Quod vero diximᵘˢ, sola enormia delicta esse reuelanda ordinatori, verũ est in hoc genere scrutinij, & examinis, vel inquisitionis ad effectum faciendę ordi-
5 nationis, at discussio, quæ fit in consciẽtia, & sacramẽto pęnitentiæ, omnino necessaria est cũ reuelatione etiam de quibuscunq; minimis mortalibus, quoniã in suscipiendo sacro ordine sumitur & Eucharistia, & ordo. Et vtraq; sunt sacramenta; quæ in peccato mortali sumi nõ possunt. Abb. in c. si celebret, de cler. excõm. min. & infra dicemus, quando de mortali peccato agendum erit lib. vlt.

Dæ

De ordinatis ad plures ordines vna die,

CAP. XI.

1 *Ordines plures vna die suscipiens irregularis est, etiam si vltimum minorem cum primo sacro suscipiat.*
2 *Ordinatus ad plures vna die, potest dispensari, vt transeat ad religionē, & ad altiores ascē dere poterit.*
3 *Dies vna dicitur sabbatum, & dominica, si ieiunium continuetur.*
Epiphanius vna die diaconus, presbyter, & Episcopus creatus.

Quisquis vna die plures ordines suscipit, inter irregulares adscribitur; Spec. in tit. de dispēs. §. Iuxta. vers. Item recipiens: plures autē ordines intelligitur accipere, etiam qui accipit minores gl. in cap. quicumque, in verb. acolythus, dist. 77. Sed ob id nō est irregularis; at si vltimum minorem cū
1 primo sacro idest subdiaconatu accipere velit, non potest, Alberic. in verb. ordo 2. tex. in c. cum H. lator, de eo, qui furt. ord. susc multo ergo magis erit irregularis, si duos sacros acceperit c. in singulis, & c. quicumque, dist. 57. & de tēp. ord. cap. literas, & c. cum dillectus: sed super hac irregularitate olim Episcopus dispēsare poterat, scilicet, si plures simul minores, vel minores cū subdiaconatu accepisset, glo. in d. verb. acolythus: Raym. in tit. de ætat. ordin. vers. vlt. Alberic. in d. verb. ordo. 2. Silu. in verb. irregularitas q. 3. præsertim si ita erat consuetudo, vt illis eisdem locis probatur: sed hodie vt minores cum subdiaconatu accipiat, talis cōsuetudo nō poterit approbari, quoniam Conc. Trident. iubet omnes tam minores, quam maiores, seruatis certis temporum interstitijs conferri, sess. 23. cap. 11. de refor. Et licet ibi arbitrio Episcopi permittat simul omnes minores
1 conferre, non tamen apparet, quod permittat Episcopo, vt vna die minores, & subdiaconatum conferat; ipsi tamen Episcopo hoc concedit, scilicet, vt post vltimum minorem, annus qui expectandus esset ad dandum subdiaconatū, non seruetur, si ita ipse iudicauerit.

Est autem illud adnotandum, si quis hanc irregularitatem incurrerit, velitq; ad religionem transire, poterit non solū
2 dispensari, vt in susceptis ordinibus administret, verum etiam, vt ad altiores ascendat, si sic videbitur prælatis suis, ob probos eius mores; de eo qui fur. ord. susc. cap. innotuit. & d. cap. cum H. lator, Silu. in d. q. 3. etiam si duos sacros vno die accepisset; nam religiosus factus posset à superioribus dispensari, ex sententia Host. quem refert. Alber. in d. verb.
3 ordo. 2. vna autem dies dicitur etiam si quis sabbato vnum ordinem acceperit, & continuato ieiunio alium die sequenti; nam hic plures ordines vna die accepisse videtur; cap. latores: de temp. ord. supra allegato: Puto autem de hac irregularitate vetustissima tempora nō multum cogitasse, constat enim Epiphaniū vna die diaconatum, presbyteratum, & Episcopalem consecrationem accepisse ad Salaminiorum Ecclesiam, sed id ex dispensatione omnium Episcoporū Cypri ad synodum congregatorum factū scribit Sim. Metaph. in vita eius die 15. Maij.

De eo, qui per saltum promotus est.

CAP. XII.

1 *Ordinatus per saltum irregularis est, etiam si ignorans.*
2 *Ordinato per saltū, non sufficit, si suppleat ordinem, quem omisit, quia adhuc eget dispēsatione, vt administret.*

Ordi-

Ordinati per saltum dispensatio quomodo Episcopalis sit.
3 *Episcopus promotus omisso ordine aliquo sacro, est irregularis, & multo magis omisso sacerdotio.*
Episcopalis potestatis fundamentum est sacerdotium.
4 *Baptismo omisso promotus nil accipit.*
Character sacerdotij imprimitur baptizato & praetermissa confirmatione, & minoribus ordinibus.
5 *Subdiaconatus olim non reputabatur sacer.*
6 *Episcopus, & olim, & hodie antequam eligatur debet esse subdiaconus, idem in superioribus dignitatibus.*
7 *Laicus tam sanctus esse potest, vt Episcopus eligatur.*
8 *Dignitates multa olim dabantur solis existentibus in sacris, hodie secus.*
Clericus simplex, non potest statim fieri praelatus Regularium.
9 *Ordinatus per saltum videtur, qui sacramentum confirmationis non accepit.*

SEruare ordinem videri non potest, quisquis aliquid praetermittit eorum, quae quodā sub ordine agenda sunt; Iccirco eum recte dicimus inordinate
1 aliquid agere, qui sine ordine faciat; vnde qui aliquem Ecclesiasticum ordinē praetermittens promouetur, ordine abutitur; nam per saltum promotum eum canones appellant, & ob id decernunt eum esse irregularem, tit. de cler. p salt. promot. cap. 1. quod irregularitatis genus incurritur, & ab ignorante, & à sciēte: vt sensit Host. quem refert. Silue. in verb. irregularitas q. 11. Diaz in praxi canon. cap. 20. nam nec ad altiores promoueri potest, nec in susceptis administrare. Host. in Sum. tit. de cler. per salt. prom. §. 1. Prius enim, quam administret, est supplendus ordo praetermissus, cap. sollicitudo, dist. 52. & de cler. per salt. prom. cap. 1. nec suppletio sola sufficiet, quoniam etiam requiri debet di-
2 spensatio, vt & ascendere, & administrare possit, Domin. & Praepos. in d. cap. sollicitudo; Abb. in d. cap. 1. vlt. not. de cler. per salt. promot. quod si scienter omissa dispensatione administrauerit, dispensatio haec, quae erat Episcopalis non administrando, fit Papalis administrando: Silu. in d. verb. irregularitas q. 11. & q. 27. post med. Alberic. in verb. ordinatus 2. Diaz d. cap. 20. At hodie omnis quaestio circa hanc irregularitatem videtur determinari ex Conc. Trident. sess. 23. cap. 14. de reform. his verbis: cum promotis per saltum, si non ministrauerint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare; quibus verbis non apparet permissum Episcopo dispensare, quando per saltum promotus ministrauerit, & non habetur ibi vlla distinctio de administrante scienter, vel ignoranter: Ita quod posset defendi, qđ ministrans semper egeat Papae dispensatione, nisi in occultis, & non deductis ad forum iudiciale, ex eodem Conc. Trident. 24. cap. 6. de reform.

Per saltum quoque promotus Episcopus, idest si omisso subdiaconatu, vel diaconatu, sacerdos, & Episc. consecretur, suscipit quidem characterem: Alberic. in verb. ordinatus secundo, sed irregularis efficitur ex sententia Host. quem probat Siluest. in verb. ordo. 2. in princ. vnde illos ordines conferre, quos non accepit, nullo modo potest. S. Thom. 4. dis. 25. glo. in d. cap. 1 de cler. per salt. prom. si autem sacerdotij ordinem praetermiserit, Episcopalis consecratio, & potestas in ipso imprimi non potuit, quia Episcopalis potestatis fundamentum est ipsum sacerdotium, vt ibid. & Siluest. ordo. 5. q. 5. & in verb. ordo. 2. q. 1. Raym. in tit. de form. consecr. vers. Quid si clericus; vbi dicit omnes fere Doctores idem sentire; idem ad verbum dicit Pisan in verb ordi-

ordinatus 2.iñ princ.& ibid.supplem.Et
ideo reijcitur opinio Canonistarum sen-
tientium, q̃ sine sacerdotio Episcopalis
consecratio valeat, vt sentiebat Host. &
Abb.in cap. 1. de cler. per salt. promot.
quorũ sententia nõ sustinetur iure Theo
logorum,ad quos videtur potius specta-
re hic articulus.

Per saltum etiam promotus videtur,
qui sine baptismo ordines suscepit,nam
nullus character imprimi potuit: at su-
scepto baptismo,etiam si nec sacramen-
tum confirmationis, nec vllum minorẽ
ordinem acceperit, ante sacerdotium,
4 tamen sacerdotij character imprimitur;
nam vel purus laicus sacerdotalem cha-
racterem accipit, ex magis cõmuni sen-
tentia,vt probat glo.in cap. sollicitudo,
dist. 52. & in c. 1. de cler.per salt.prom.
S.Thom.4.dist.24.circa quam rem reie-
cta est sententia Hug. & Ray. qui puta-
bant ad imprimendum characterem sa-
cerdotalem,requiri saltim primam ton-
suram,contra quos scribit Abb.& Doct.
in d.cap.1.de cler.per salt. Silu. in verb.
ordo.5.q.5.Host.in sum.de cler.per salt.
Sum.conf.eo tit.q.40.

Inter eos, qui per saltum promouen-
tur annumerari possunt ij, qui ordines
requisitos ad dignitatem obtinendam
nondum habuerunt, vtputa, si quis ad
Cathedralem ecclesiam assumatur, nul-
lo sacro ordine accepto; nam sicut olim
quando subdiaconatus non reputaba-
5 tur inter sacros (scilicet ante Gregoriũ
dist. 28.cap.nullum, vel ante Siricij tem-
pora cap.quicumque,dist.77. c. à mul-
tis,de ætat. & qual.) nullus subdiaconus
poterat promoueri ad Episcopatum, ni-
si ex Papæ dispensatione, cap. nullus in
Episcopum,dist.60.ita quãdo cępit sub-
diaconatus inter sacros haberi, Episco-
patus dari non poterat,nisi subdiaconis,
d.cap.multis: Postea vero idest post tem-
6 pora Innocentij III. cum non nihil re-
laxata fuerit obseruatio hæc de assumen-
dis ad Episcopatum solis ijs, qui positi
essent in sacro ordine, & ipsi Neophyti,
atq; laici aliquando assumerentur, ideo
opportune sacrum Conc. Trident.huic
rei prouidit, vt scilicet saltem subdiaco-
nus sit quisquis ad Cathedrales Eccle-
sias assumitur,eumque ordinem per sex
menses ante suscepisse oportet, sess. 22.
cap.2.de reform. quod Conc.in hac par-
te idem disponit, quod disposuerant ve-
tusti canones, scilicet, vt subdiaconatus
præcedere debeat in Episcopatibus ob-
tinendis: propterea quia verba illa, assu-
mendi ad Cathedrales, multum gene-
ralia sunt constare videtur idem esse, in
Archiepiscopis, Patriarchis, Primati-
bus, & forsan etiam in eligendis in sum
mos Pontifices, vt videtur probari ex c.
7 nullus in præpositum, dist.60.Posset ta-
men tanta esse laici sanctitas, vt per di-
spensationem, etiam ad Episcopatũ pro-
moueretur, quod multis olim contige-
rat, vt diximus supra cum de Neophy-
tis agendum fuit.

Eadem ratione, quisquis in Præposi-
tum, Archidiaconum, Decanum Pri-
micerium, vel Cantorem, seu etiam in
Abbatem promoueri olim voluit, non
nisi per dispensationem admitti debe-
bat, si in sacro ordine non erat constitu-
tus,d.cap.nullus in præpositum, & glos.
& Archid. in cap.nullus Episcopus, ead.
dist. 60.sed hodie Conc.Trident.sess.24.
cap.12.de reform. in omnibus dignita-
tibus Cathedralium, vel inferiorum Ec-
clesiarum exigit ad minus clericatum,
iuxta Constitut.Conc.Lateran.sub Alex.
III. quæ habetur de elect. capit. cum in
cunctis; & ideo idem dixerim de pro-
mouendis in Abbates, quibus sufficit, si
post

post adeptam Abbatiam suscipiant pres byteratum, c. 1. de ætat. & qual. summistæ omnes in verb. Abbas.

Videtur quoque per saltum promoueri ille, qui statim de clerico ad regularium prælaturas aspirauerit, licet enim postulari possit, tamen eligi non potest, capit. presbyteros, 16. quæst. 1. capit. officij, de elect. Nam sicut nouitius durante anno professionis prælaturas obtinere non potest, certe multo minus ille, qui nondum claustra ingressus est, d. capit. officij, & diximus quando egimus de Neophytis.

Sed & per saltum promotus videtur, qui gradatim omnes ordines suscepit, sed confirmationis sacramento non est perunctus; nam licet confirmatio non
9 requiratur de necessitate ad præexistentiam ordinum, S. Thom. 4. dist. 24. Silu. ordo. 2. in princ. Tamen ex decreto Cõc. Trident. sess. 23. cap. 4. nullus ordo conferri debet ei, qui sacramentum confirmationis non acceperit; & ideo male facit, qui ordines suscipit hoc sacramento pretermisso: vnde recte dicere possumus hoc esse canonicum impedimentum, ex d. cap. 4. possumus etiam dicere, quod hodie confirmatio ad ordines suscipiendos, si non est de necessitate rei, est de necessitate præcepti.

De eo, qui cum ordinatus non sit, audet ministrare.

CAP. XIII.

1 Missam dicens, cum non sit sacerdos, est irregularis, & ipso facto sine disputatione tradendus curiæ sæculari.

2 Sacerdos benedicens populum more Episcopali, fit irregularis.

Cardinalis etiam non Episcopus, potest publicam benedictionem dare ex priuilegio.

3 Baptizans, etiam in necessitate ritu sacerdotali, cum non sit ordinatus, fit irregularis.

Epistolam dicens cum manipulo, in missa solenni, cum non sit subdiaconus, efficitur irregularis.

4 Laicus celebrando in ordine, quem non habet, fit vere irregularis.

5 Laicus audiens confessionem in necessitate, fit irregularis, si vtatur verbis absolutorijs, imo est tradendus curiæ sæculari.

Ordinatum se putans probabiliter, cum non sit, excusatur ab irregularitate, administrando.

6 Minores ordines possunt exerceri, etiam a non ordinatis iure veteri, hodie secus.

7 Furiosi vtentes ordinibus, ad quos non sunt promoti, non fiunt irregulares.

Loci causa administrans ordinem quem nõ habet, an fiat irregularis.

8 Derisio est maximum crimen circa diuina.

Ordinem administrans de mandato Papæ, cum eum non habeat, an efficiatur irregularis.

Ordinatus ad sacerdotium, omissa manus impositione; non potest confessiones audire.

9 Baptismus est fundamentum omnium sacramentorum.

Baptizatum se putans, cum non sit, si promotus administret, quid dicendum de sacramentis suis.

10 Ficte baptizatus ordinatus, an administret.

Prædicare non potest non ordinatus, vel non missus, seu positus in peccato mortali.

Equitius Abbas non ordinatus, publice prædicabat.

SI ij, qui non canonice ordinati sunt, irregulares fiunt, quanto magis notam irregularitatis incurrunt ij, qui cum omnino ordinati non sint, diuinis se se ingerunt ministerijs? duplici modo quis dicitur non ordinatus, aut enim nunquam ad ordinem suscipiendum accessit, aut accessit, vt susciperet, sed inaniter accepit: Primo casu semper
1 erit irregularis, qui se se ingesserit in administratione ordinis non suscepti, & indispensabilis est, toto tit. de cler. non ordin. min. Specul. in tit. de dispens. §.

Iuxta, verſ. Item non ordinatus, & in §.
Nunc de Epiſcoporum, verſ. 18. & ideo
ſi quis non exiſtens ſacerdos, auſus fue-
rit miſſam celebrare, non ſolum eſt irre-
gularis, verũ etiam ſine diſputatione eſt
tradendus curiæ ſęculari, vt ſtatuit Fel.
recor. Paulus IIII. (vt refert Iudit. Inq.)
Die 20. Maij 1557. Decreto 5. & die
decima ſeptima Febr. 1559. Decreto 7.
Huiuſmodi. n. fuit Iſchiras Athanaſij ad
uerſarius, qui abſq; vllo ordinatore, ſa-
cra myſteria corporis, & ſanguinis auſus
fuerat operari: quem cum in opere pa-
trato Athanaſius reperiſſet, abiecit, &
menſam euertit, & poculum confregit,
quaſi rem deluſoriam. Videatur Theo-
doretus hiſt. lib. 2. cap. 8. Socrates lib. 1.
cap. 20. Niceph. lib. 8. cap. 48. & 49. &
lib. 9. cap. 12. Præterea quiſquis admini-
ſtrat ordinem ſuperiorem eo quem ha-
buerit, habet locum irregularitas, etiam
ſi minimum actum peragat pertinẽtem
ad ordinẽ non ſuſceptum, vtputa ſi dia-
conus publice benedicat vt ſacerdos. vel
ſacerdos benedicat vt Epiſcopus cum il-
lis verbis; Sit nomen Domini benedi-
2 ctum. gloſ. & tex. in cap. miniſtrare, 26.
quæſt. 6. Cardinalis tamen nõdum Epi-
ſcopus poteſt publicam benedictionem
dare ex proprio priuilegio, Doct. in cap.
licet, de elect. Iacobat. tract. de Conc. lib.
1. tit. de Cardin. & patr. verſ. item aliud
priuilegium.

Quinimmo etiam ſi ea peragat, quæ
etiam laici poſſunt, ſi tamen adminiſtret
eadem quaſi ordinatus; efficitur ob id
3 irregularis, exemplũ ſi baptizet ſine ne-
ceſſitate, vel etiam in neceſſitate ſeruatis
ritibus cęremonialibus baptiſmi, fiet ir-
regularis, cap. 1. de cler. non ordin. min.
vbi gloſ. & Doct. Propterea qui incide-
rit in hanc irregularitatem, non ſolum
prohibetur promoueri, verum etiam ꝑ-
motus, quos ſuſcepit ordines, non admi
niſtrabit. cap. vlt. eod. titul. ſed diſpenſa-
ri ex cauſa poterit, quoad aſcendendum
per ſolum Papam; quo vero ad exercen-
dos ordines ſuſceptos per Epiſcopum,
Goff. quem probat Silu. in verb. irregula-
ritas, q. 12. Abb. in d. cap. 1. de clet. non
ordin. min.

Fiet etiam ob eandem cauſam irregula-
ris, quiſquis cum nõ ſit ſubdiaconus, au-
deat epiſtolam ſolennem cantare in miſ
ſa, cum manipulo, & veſtibus ſubdiaco-
no conuenientibus, tex. in cap. ſi ſubdia-
conus, diſt. 34. ſed ſine manipulo, ſi in Ec
cleſijs talis ſit conſuetudo, vt poſſit non
ſubdiaconus epiſtolam cantare, non fiet
irregularis; dummodo non tangat ſacra
nec præſtet plenum miniſterium ſubdia
coni, vt probatur in cap. vt quiſque, de
vit. & hon. cler. vbi Innoc. & Hoſt. ſed
& ſine manipulo epiſtolam dicens fieret
irregularis, ſi intenderet in animo ſuo
præſtare miniſteriũ ſubdiaconi. Tabien.
in verb. irregularitas. 4. num. 2. & ita in-
telligitur eſſe mens Abb. in d. cap. vt quiſ
que; qui putat epiſtolam ſolennem de
cantari nullo modo poſſe ab eo, qui non
ſit ſubdiaconus, nam intelligi debet, vbi
non ſit ea conſuetudo, vel quando in ani
mo intendat adminiſtrare, quaſi ſubdia
conus: alioqui cum Eccleſiæ pleræque
id permittant, verius eſt eos non effici
irregulares, Silu. in d. quæ. 12. Hodie ta-
men, ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 17. de re-
form. conſtitutum eſt, ne miniſteria Ec-
cleſiaſtica exerceantur, niſi per conſtitu-
tos in ipſis ordinibus, vnde ex prægnan-
tia verborum, videretur, ſi copia fuerit
eorum, qui in ſubdiaconatus ordine cõ-
ſtituti ſint, non licere vlterius inferiores
ad id miniſterium admittere, multo er-
go minus licebit ei, qui merus laicus ſit
hæc miniſteria exercere.

Et

4 Et licet nonnulli senserint laicum nō
effici irregularem, si Ecclesiastica mini-
steria exerceat: tamen mihi videtur sen-
tentia valde absona, quandoquidem ma
ior est contemptus in laico diuina per-
tractante, quàm in eo, qui iam inter cle-
ricos adscriptus est, & qui iam diuinis
addictus est: vnde communis, & vera est
sententia, laicos ministrantes in Ecclesia
sticis officijs, effici irregulares, sicut fiūt,
& clerici ipsi non ordinati: Silu.d.q.12.
Tabien. in verb. irregularitas.4.num.1.
Propterea si in necessitate laicus confes-
5 sionē audierit, si verbis absolutorijs vta-
tur, dixerim eum effici irregularem, sicut
qui administrat sacramenta non ordina
tus, maxime si proferat ea verba, quæ fa-
ciunt absolutionem, vtputa, Ego te absol
uo, &c. At dicendo illa verba scilicet, Mi
sereatur, &c. & illa, Indulgentiam, &c. &
similia, quia non habent vim absolutio-
nis formalis, sed simplicis orationis, nō
fieret irregularis, quia pro alio orare nō
prohibetur; at clauibus vti non permit-
titur. glo. in cap. pastoralis, in verb. præ-
terquam, de off. ordin. & secundum hāc
distinctionē intelligi posset Silu. in verb.
confessor.1.in princ. & S. Ant. in suo de-
fecerunt, c.1. vbi putauit laicum absol-
uentem non effici irregularem; quinim-
mo dico, ꝙ quando laicus, vel non exi-
stens in sacris, ausus fuerit temere, tam-
quam sacerdos confessiones audire, &
sic hoc pœnitentiæ sacramento abuti, nō
solum fieret irregularis, verum etiā esset
tradēdus curiæ seculari, vt decreuit Fel.
record. Paulus IIII. anno 1559. die 17.
Feb. vt refert iud. Inq. d. decreto 7.

Sunt tamen nonnulli casus, in quibus
non ordinatus administrans effugit irre-
gularitatem. Primus est si ignorans id fe
cerit putans probabiliter se esse ordina-
tum; non enim peccat, & irregularis nō
fit, Tabien. in verb. irregularitas.4.nu.2.
& Silu. d. q.12. potest autem probabilis
esse ignorantia, si desierit penitus inten-
tio ordinatoris, vel potestas in ordinato-
re, vel aliud simile. Alius casus est, in ad-
6 ministratione minorum ordinum; nam
exerceri possunt, etiam à non ordinatis
ex sententia S.Th.4.dist.34. quem refert
Tabien. in d. verb. irregularitas.4.nu.2. &
Silu. d. quæst.12. Hodie tamen ex Conc.
Trident. nemo permitti debet admini-
strare in ordinibus, etiam minoribus,
nisi sit ordinatus in illis d. sess 23. d. cap.
17. de reform. Alius etiam casus excipi-
tur, nam pueri, mulieres, & amentes si
Ecclesiasticis ordinibus ministeriū, præ-
beant, non fiunt irregulares, argu. Clem.
7 si furiosus, de homicid. Tabien. in verb.
irregularitas.4. in princ. & pro ijs, arg. in
cap. Illa.15.q.1. Quinimmo, & adulti, si
per iocum, aut ludum ministrauerint, cū
non sint ordinati, dicunt nonnulli, ꝙ pec
cant mortaliter, sed non efficiuntur irre-
gulares. Host. & Sum. conf. de cler. non
ordin. q.3. Alberic. in verb. ordinatus.2.
Silu. d. q.12. Quod mihi non satisfacit,
nisi cum declaratione: Nam aut hic io-
cus, & ludus est ex leuitate quadam, vel
animi refocillatione priuata, & ea licet
fieri non debeat, cum ministerio Eccle-
siastico, etiam priuatim, quia aliqua est
irreuerentia, & eo casu mihi placet non
induci irregularitatem, quia nō dicitur
administratio ordinis non suscepti; quia
in illo ludo nihil tale intenditur, sed fit
quædam repræsentatio ipsorum ordinū;
Quandoque vero iocus, aut ludus vergit
ad derisionē, quo casu vel hæreticus est,
8 vel de hæresi suspectus, qui hæc agit, vn-
de ob id incurritur irregularitas: nam
sicut hæretici sunt irregulares, ita & su-
specti promoueri non possunt: quinim-
mo delictum irrisionis æquatur omni

grauissimæ culpæ.c.irrisor,de pœn.dist. 3.vnde quanto excellentior est causa diuinorum ministeriorum, tanto grauius est delictum derisionis circa ea. S. Tho. 2.2.q.75.art.1.& 2. Summistæ in verb. derisio, nam ad blasphemiam spectat hæc derisio sacrorum.

Euitat etiam irregularitatem is, cui Papa mandauerit aliquid fieri circa ministerium eius ordinis, quem nondum accepit, & ideo faciendo quod Papa mãdauit effugit, & peccatum, & irregularitatem, declarando secundum S. Thom. 4. dist. 25. quæst. 1. artic. 1. his verbis: Papa qui habet plenitudinem potestatis, potest committere non Episcopo pertinentia ad Episcopalem dignitatẽ, dummodo illa non habeant immediatam relationem ad verum corpus Christi. Ideoque de eius commissione, sacerdos simplex potest conferre ordines minores, & confirmare, non autem nõ sacerdos; nec sacerdos maiores ordines, quia habent immediatam relationẽ ad Corpus Christi verum: supra quod cõsecrandum Papa non habet maiorẽ potestatem, quam simplex sacerdos. hæc ille: quæ opinio seruatur in practica, vt per Capreol. 4. dist. 7. vt refert Silu. in verb. ordo. 3. quæst. 7. & ita intelligenda, & corrigenda est glo. in capit. omni tempore, de consecr. dist. 4. quæ dicit sacerdotem posse Episcopalia exercere de mandato Papæ.

Nunc superest vt secundũ caput pertractemus, quando quis accessit, vt ordines acciperet, & tamen nihil accepit, nec characterem quidem, an hic administrans fiat irregularis, cum ordinatus inaniter sit? exemplo est is, qui accessit, vt sacerdos fieret; nam si omnia fuerint obseruata, sed manus impositio fuerit omissa, non potest exercere; & ideo cõfessiones audire non posset, ex sent. Rosel. quam probat Siluest. in verb. ordo, 2. quæstio. quarta versic. tertium, in fin. contrafaciens ideo fieret irregularis: Exemplo etiam est si quis non baptizatus ordinetur, nam cum baptismus sit
9 fundamentum omnium sacramentorũ, capit. vlt. de presbyt. non baptis. min. si non habeatur, nullus alius character imprimi potest, quia reliqua sacramenta supponunt baptismum, S. Thom. 4. dist. vigesima quarta: Alberic. in verb. ordo. 4. in princ. Isti igitur sic ordinati, si ministrent ignoranter, putantes se baptizatos forsan, nati Christianis parentibus, nec peccant, nec fiunt irregulares; quia quoad vltimos effectus sacramenti supplet summus sacerdos Christus, ne decipiatur Ecclesia, S. Thom. dist. vigesima quarta: Alberic. in verb. baptismus quarto, in fin. Siluest. in verb. baptismus, 6. glo in cap. 2. de presb. non ordin. min. vbi etiam text. iuncto tex. in cap. 3. eo. tit. Sed si sciens se non esse baptizatum ordines suscipiat, vel ignoranter susceptos, sciens exerceat, nulli dubium est eũ effici irregularem, & vt quilibet non ordinatus ministrans puniri debet: Quod si cum primùm verisimilem rumorem audiens, se non esse baptizatum abstinuerit, non est irregularis; nam potest baptizari, & rursum ordinari, nullo obstante impedimento, text. in cap. 1. & fin. de presbyt. non ordin. min. de qua materia vide Alber. in verb. baptismus, 4. Silu. in verb. baptismus, 6. Silu. in verb. ordo. 2. in princ. Alberic. in verb. ordo. 3. in princ. glos. dist. 52. cap. solicitudo: Idem erit in eo, qui ficte accedit ad baptismũ in eo genere fictionis, quod impedit characteris impressionem; nam iste non ordinatus est, si ordi-
10 nes suscipiat, & fit vere irregularis pp tot

Ectio.

fictiones, & sacrilegia præsertim, si administrauerit; At si sit fictus in eo genere fictionis, quòd non impedit characterē baptismi, sed solum fructum, eo casu postea accedendo ad ordines fit etiam irregularis, & multo magis si administrauerit, quia licet recedente fictione gratia recuperetur S.Tho. vt refert Sil. in verb. baptismus 4.q.17.tex.de consec. dist.4. cap.tunc valere, tamen in pœnam illius fictionis debuit grauatus manere in irregularitate, & cogi, vt se dispensari faciat, vt fusius diximus lib.3.c.7.in fin.arg.infra eod.lib.cap.17.

Ad hoc caput optime congruit impedimentum prædicationis verbi Dei; quę vltra quod fieri debeat conscientia munda à peccato mortali, non licet nisi ordinato ad sacros, scilicet ad diaconatum, & de licentia Papæ, vel Episcopi, aut prælati; subest.n. pœna excommunicationis cap. excommunicamus.§.quia vero, de hæretic. S. Tho. 4. dist.19.q.2.& fusius Cardin.in Clem.dudum, de sepult. Contingit tamen aliquādo quod quis à Deo se mitti dicat, nec credēdum est ei, omissa ordinarij licentia, quia ipsa de iure requiritur 2. Thim.c.3.& Rom.cap.10.& tali casu licet possit esse verū, quod mittatur à Deo, vt tradit S. Tho. quodl.12. art.29.& patet in Moyse: tamen aliquo miraculo confirmare tenetur. Armil.in verb. prædicare, & possumus hoc comprobare exemplo Equitij Abbatis, qui cum non ordinatus prædicaret, correptus aliquando fuit, & ad Papam citatus, tamen quia id se ductu spiritus sancti facere signis, ac miraculis edocuit, permissus est pseuerare, vt scribit Greg. dialog.lib,1.cap.4.

De eo, qui extra tempora ordinatus est.

CAP. XIIII.

1 *Ordinatus extra tempora, est irregularis consuetudine non obstante.*

ORdines certis temporibus esse accipiendos fusius dictum est supra lib.3.c.24.cum de tempore ageremus; ideo quisquis extra tē-
1 pora ibi narrata promouetur characterem quidem suscipit, sed administrare prohibetur, nec vlla contraria consuetudo suffragari potest; cap.cum quidam, & cap. sane, de temp. ordin. sunt etiam ipso facto irregulares, qui extra tempora promouentur, Spec. in tit. de dispens.§.Iuxta. vers. Item ordinatus extra tempora; sed de ijs latius loco supracitato.

De eo, qui sine titulo ordinatus est.

CAP. XV.

1 *Ordinatus sine titulo, siue sæcularis, siue regularis, fit irregularis.*
2 *Tituli vicem patrimonium tenere potest: sed cauendum à quadam pactione vt hic.*
Tituli vicem habet Ecclesia, cui quis ascribitur.
3 *Titulus de futuro sufficit, vt quis possit promoueri.*
Beneficia manualia, non possunt esse loco tituli.
4 *Vicaria temporalis, non habetur loco tituli.*

ORdinatus sine titulo, vel beneficio, vacuam manuū impositionem accipit, idest non suscipit ordinis executionem; ex Concil. Calced.cap.6. cuius canonis pœnam cōprobare videtur; Conc. Trident. sess.21. cap.2. de reform. dum confirmat, & innouat omnes antiquorum canonum pęnas circa hos ordinatos; fuerat autem hæc pœna in vsu, & successiuis tempori-

bus obseruata, vt colligitur ex Abb. in
capit. cum contingat; de ætat. & qual.
Idem Abb. in capit. veniens, primo not.
de fil. presb. tex. in capit. cum secundũ,
de præben. & dist. 70. capit. sanctorum:
Quinimmo per expressam Bullam Do-
1 mini Nostri Papæ Pij Quinti editam an
no Pontificatus Tertio, Millesimo quin-
gentesimo Sexagesimo octauo Prid. Id.
Octobr. declaratum est, quod non so-
lum clerici sæculares, sed etiam Regu-
lares ante professionem emissam ordi-
nari sine titulo non possint, contraue-
nientes efficit inhabiles ad ordines exe-
quendos, & exequentes reddit irregula-
res, cum alijs pœnis inibi descriptis:
quæ res etiam olim videtur constituta
fuisse. Nam regulares non professi in-
cludi videntur ex verbis d. capit. Conc.
Calced. vt ibi gl. sentit. & Alber. in verb.
ordinandi.

2 Propterea loco tituli quem quis non
habet, statuit Concil. Trident. patrimo-
nium assignari posse sufficiens ad substẽ-
tationem vitæ eius, qui promouetur:
sed id non passim concedi debet, sed
soli ij promoueri ad patrimonij, vel pen
sionis titulum possunt, quos necessitas,
vel commoditas Ecclesiæ ordinari sua-
serit, ita habetur dict. sess. 21. capit. 2.
In qua re cauendum est ne in consigna-
tione talis patrimonij loco tituli, fiat vlla
pactio inter ordinatorem, & ordinatum,
quod nunquam petet beneficium Eccle-
siasticum vel prouisionem: nam talis
pactio simoniaca est, ipse enim ordina-
tor ob id triennio à collatione ordinum
suspensus est, ordinatus vero indeter-
minato tempore idest perpetuò, text. in
cap. penul. de Sim. vnde eum effici ir-
gularem expressim tradit Borgas: de
Dispens. part. 1. quæst. 5. num. 24. Sed
& loco tituli est etiam eod. Conc. Trid.
constitutum, quod quisquis ordinari
vult adscribatur certæ Ecclesiæ, cui de-
seruire teneatur in ordine suscepto, sess.
23. capit. 16. de reform. Nam titulus
deuinctum sibi reddit eum, qui ordi-
natur, vnde possideri titulus non debet
sine ministerio ordinis qui requiritur in
eo obtinendo: ideo fauore tituli quis
admittitur ad eos ordines à quibus reij-
ceretur si titulum illum non haberet gl.
& tex. in cap. ex tenore, de temp. ord. vbi
etiam Abb.

Titulum autem accipere debemus
non solum eum, qui præsens habetur,
sed & qui habendus est postea: Ideo
3 quando ad obtinendam dignitatem sa-
cri ordines præexiguntur, vtputa Epi-
scopatus obtineri non potest, nisi ab eo,
qui iam sex menses in subdiaconatu fue
rit constitutus, certe hic nominatus, vel
postulatus potest promoueri ad eum ti-
tulum, quem habiturus est, sufficit enim
titulus de futuro, glos. in cap. Osius in
glos. magna, dist. 71. Vicaria autem tẽ-
4 poralis, & omnia alia beneficia manua-
lia, & amouibilia, non possunt dici titu-
lus; sed si Vicaria sit perpetua habetur
pro titulo, text. & ibi Abb. in cap. Mi-
chael. & in capitul. constitutus, de fil.
presb.

*De eo, qui ob vim, vel metum ordina-
ri se passus est.*

CAP. XVI.

1 *Sacramentis faciendis necessaria est intentio.*
2 *Vis dupliciter considerari potest.*
3 *Metus quid sit in suscipiendo ordine.*
Ordinatus animo dissentiente, nil suscipit.
*Ordinatus per metum, quando ab Episcopo pos-
sit dispensari.*
*Ordinatus per vim præcisam, vel animo dis-
sentiente, an cogi possit clericari, & conti-
nentiam seruare.*

4 *Ordinari quandoque quis cogitur via iudiciali.*

Ordinatus coacte non dicitur pactus à superiore.

5 *Ordinari ne quis teneatur, causa multa sunt, qua excusant, & quomodo.*

Irregularis beneficiatus, quando cogi possit ad quarendam dispensationem.

6 *Regulares omnes cogi possunt à superioribus, vt ordinentur.*

Clericus cogi potest ab Episcopo, vt ordinetur ob vtilitatem, & necessitatem Ecclesiarum. & quando.

Episcopus dignus esse putatur, qui promouetur inuitus.

QVoniam in sacramentis intentio necessaria est, tam in conficiendis, & conferendis, Cõc. Trident. sess. 7. can. 11. quàm in suscipiendis ab illis, quorum consensus necessarius est, S. Thom. 3. quæst. 68. Ideo quisquis promouetur, vt gratiam, & characterem suscipiat, oportet vt libero animi motu consentiat; Quod si dissentiẽs inuitus, vel coactus quis promoueatur, nec suscipit characterem, nec vllam ordinis potestatem: distinguendo tamen
2 vt sequitur; Potest enim considerari vis dupliciter, scilicet cum coactione præcisa, aut cum coactione conditionali, primo casu nihil accipit, nec ipsum quidem characterem, vtputa si per manus trahatur ad Episcopum, & reluctando ordinetur, sicut in alijs sacramentis dici solet, vt in baptismo; nam non imprimitur illius signum, & character si hoc modo quis cogatur, vt aliàs diximus lib. 3. text. in capit. maiores, de Baptism. sicut nec potest puniri quis ex delicto, quod per hanc coactionem cogitur committere, vt sacrificando Idolis, capitul. presbyteros, distinct. quinquagesima. Et in specie de ordinato per vim coactiuam tradit Rosel. in verb. ordo. 3. num. 5. sicut nec tenet monachatus assumptus per eandem vim, quãdoquidẽ infra quinquennium, qui eam vim prætenderit audietur. Concil. Tri-
3 dent. sess. vigesima quinta, capit. decimo octauo, & sequen. de regul. Secundo vero casu, qui potius ad metum spectat, quam ad vim dicitur vis conditionalis, siue sit metus cadens in constantem virum, siue non, cum reperitur aliquis consensus, quia maluit ordinari, quam mori, & eo casu suscipitur character, quia voluntas coacta voluntas est. l. metum. ff. quod met. caus. text. in capit. merito, decimo quinto quæst. prima Raym. in titul. de form. consecrat. versic. Item nunquid Episcopus.

Verum quia turpiter facit permittens se promoueri contra conscientiam, peccat, debet enim lubens, & volens dedere se obsequio diuino; sed si finxerit se ordinari, cum tamen animo dissentiat, nihil omnino suscipit, vt dicemus infra capit. proximo: sed & si lubens, & volens ad ordinem, & ministerium diuinum velit accedere, sed renuat ordinari ab Episcopo, quem scit nominatim excommunicatum, suspensum, vel interdictum, vel aliud adsit impedimentum canonicum, circa tempus, locum, vel ritum ordinationis, vel aliqua obsit irregularitas, super qua velit expectare dispensationem, istis casibus si per metum, etiam qui cadat in constantem virum permittat se ordinari, sic repugnante conscientia, peccat, & fit irregularis: sed metus in hoc illi prodest, quod super hoc excessu, & irregularitate Episcopus proprius poterit eum dispensare, vt tradit Tabien. in verb. irregularitas, 4. conclus. decima quinta, ex sententia Goff. & Host. Idem

Silu.in verb.irregularitas, q.7. & ſic ſu-
ſcipit quidem characterem, ſed nō exe-
cutionem, ſicut alij ordinati in irregula-
ritate, vel ab Epiſcopo ſuſpenſo, excom-
municato, vel interdicto: nec eſt mirum
eum puniri, ſi metu id fecit, potius enim
debuit pati, ſe excommunicari, quam à
tali nominatim excommunicato, ſuſpen
ſo, interdicto, vel hæretico, aut ſchiſmati-
co ordinari arg.cap.inquiſitioni, de ſent.
excom. Silueſt. in verb.ordo. 3.q.11. Nā
ſicut ordines ſuſcipiens ignorāter ab iſti-
uſmodi Epiſcopis efficitur Irregularis:
Specul. in tit.de diſpenſ.§.iuxta verſ.Itē
recipiens; ita multo magis, qui ſciens ac-
cipit, licet per metum, arg.l.qui poteſt.ff.
de reg. iur. Poſſet autem hoc loco tracta-
ri an ij, qui per vim, aut metum ordina-
ti ſunt animo diſſentiente, cum nullum
characterem ſuſceperint: ob ſcandalū,
ꝙ inde naſcitur in Eccleſia teneantur cle-
ricari, & continentiam ſeruare? ſed quia
id non pertinet ad propoſitam materiā
irregularitatis, omittendum eſt: vide de
hac re Tabien. in verb. Ordo. 2. nu.17.
Roſell. in verb. Ordo.3.num.6. Alberic.
in verb.ordinatus primo, circa med.qui-
bus locis conſtabit etiā tibi, an gaudeant
priuilegio clericali.

Sunt tamen nōnulli caſus, in quibus
4 quis cogendus eſt ad ordines, via iudi-
ciali, & ſuperioris imperio; nam in paro-
chiali inſtitutus Eccleſia, cogi debet or-
dines ſuſcipere cap.licet, de elect. lib. 6.
idem in alijs beneficijs in quibus certus
ordo requiritur, ut in canonicatibus ſub
diaconatus, & alijs alius ordo, Cōc.Trid.
ſeſſ.24.cap.12.de refor.quę coactio non
inducit vim, vel metum, de quo hoc ca-
pite loquimur; nam iuridice fit, & is cui
hoc imperatur, non dicitur cogi; cap.In-
nouamus, cap.60.quia potuit, vel bene-
ficium dimittere, vel ordinari, & ſic po-
tius electio eſt; cap.cū in cunctis, de elect.
& de ætat. & qual.cap.1.

Sunt vero multe cauſæ, ob quas excu
5 ſatio competit, ne quis cogi poſſit ordi-
nes ſubire, ſuo beneficio congruentes, vt
ſcribit Specul. in d. cap.licet nu.55.col.
pen. quę ſunt irregularitates, & alia ca-
nonica impedimenta iuris, vel facti; ſed
hoc eget diſtinctione; nam aut irregula-
ritas, vel impedimentum erant ante ob-
tentū beneficium, tunc ſi ſciens obtinuit,
eo caſu priuandus eſt illo; ſed ſi ignora-
uit, vel poſt obtentum ſuperuenit impe-
mentum, ſine culpa retinebit illud, dato
illi coadiutore.7.q.1.cap.illud; de cler.
ægrot.cap.fin. vbi Abb. ſi vero ex culpa,
inciderit in illud impedimentum, quia
forſan ſe ſe caſtrauerit, vel mutilauerit,
priuandus eſt; Silu. in verb. Ordo. 3.q.
10. Pet. de Pal. 4. diſt. 18. q.1. vt refert.
Tabien. in verb. Ordo.2.nu.16. niſi for-
ſan ſuper his poſſit de facili diſpenſatio
obtineri; quia tunc poterit, & ipſam di-
ſpenſationem Epiſcopus offerre, & coge-
re ad ordines, ſi illi videbitur: quinim-
mo ſi Papalis fuerit diſpenſatio eius ir-
regularitatis, quàm ab initio ignorabat,
cum obtinuit beneficium, ſciens poſtea
cogi poteſt, & ad petendam diſpenſatio-
nem, & ad ordines ſubeundos eadem ra-
tione.

Illud vero eſt annotandum, quod ſi
hic, qui canonicum impedimentum pa-
titur, obtinuit excuſationem, ne ordina-
ri cogeretur, nō erit perpetua excuſatio;
nam ceſſante impedimento ceſſabit ex-
cuſatio, arg. cap.ſtatuimus, & cap.Neo-
phytus diſt.71. & diximus primo lib.in
Regulis generalibus Reg. nona: Contin
git prętereа caſus in quo ordinari quis
cogitur imperio ſuperioris, etiam non
6 habito reſpectu ad beneficia; nam Re-
gulares omnes in ſuſcipiēdis ordinibus

pedent

pedent ab imperio superiorum.c.ad aures, de temp.ord. At in sęcularibus clericis, si cõtingat magna necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ, potest Episcopus imperare eis, quos necessarios viderit; qui si nullam obiecerint legitimam excusationem ex hac contumaci contradictione, fiunt irregulares c.si qui clerici, & cap.placuit, dist. 74. potest enim eis Episcopus subtrahere officia, & emolumenta Ecclesiastica, etiam beneficia, ex sententia Ray. & Host. & aliorum, quos refert Silu.d.q. 10. & tex.de ætat. & qual.c.quæris.

Dicitur autem necessitas quando penuria est tanta, quod neque idonei neq; minus idonei multi reperiantur, vtilitas vero quando non est penuria, sed nõ adsunt multi idonei; ideoque ijs casibus præceptum superioris seruandum est, si hoc colore se cogere velle prætendat, ẽt si intrinsecus malo animo imperat, probat Raym. vt refert Alberic. in verb. ordinator, ante fin. Silu. in verb. Ordo. 3.q. 10. arg. tex.dist.23.q.1.cap.quid culpatur, in fin. & ; 3.q.5.cap.manifestum: extra vero eam necessitatem, & euidentem vtilitatem non est imperandum, imo si imperet, licebit appellare tamquam à p̃cepto non canonico, vt prædicti omnes sentiunt ijsdem locis; Isti tamen, qui sic à superiore promoueri coguntur, uere digni sunt; nam ille censetur dignus Episcopus, qui promouetur inuitus.l.si quẽquam C.de Episcop.& cler.

De eo, qui intentione ficta, & peruersa mente ordinatus est.

CAP. XVII.

1 *Recta non possunt esse opera, nisi recta sit intẽtio*
Fictio duplici modo accipi potest.
2 *Fictione recedente in ordine suscepto, nõ statim cessat irregularitas.*
Fictum fugit spiritus disciplinæ.
3 *Fictus difficilius dispensandus, quam meticulosus.*
Ordines subiens ob ambitionem, peccat mortaliter.
Gratis non datur si ab eo laus expectetur.
4 *Monachum se faciens principali intentione, vt fiat Abbas fictus est, & simoniacus.*
5 *Subdiaconum se faciens principaliter, vt se præparet sponte ad Episcopatum peccat, secus ad præceptum superioris.*
6 *Prædicator habens primam intentionem ad regnum Dei, secundam vero ad temporalia, nõ peccat.*
7 *Ordinandus, vt euitet forum sæculare, non est admittendus.*
Ordinatus ficta intentione, quomodo suscipiat characterem.
8 *Seruus se redimens, vt promoueri possit, non peccat.*
Emens agrum, vt ibi Ecclesiam construat, non peccat.
9 *Ordinatoris, & ordinati si recta sit intentio, sed vnus intendat dare vnum ordinem, alter suscipere alterum, quid faciendum.*

INtentionis magna vis est in suscipiendis ordinibus; nam si recta sit, recte suscipitur ordo, idest si mentis oculus tendat in eum finẽ suscipiendi ordines, in quem constituti sunt, sic enim dicitur recta ordinatio, q̃a
1 recta non possunt esse opera, nisi recta sit intentio cap. homines, 22.q.2.S.Thom. 1. parte Sum. q. 19. Propterea si is, qui ordinatur ficte accedat, grauiter peccat, sicut, & quiuis alius ad alia sacramenta ficte accedens.

Duplici etenim modo fictus esse potest, primo si non intendat suscipere ipsum ordinem, nec fructum eius, quia non intendit facere quod facit Ecclesia; tunc enim non suscipit characterem, sicut nec baptismum, vt diximus alias de ficte baptizatis: Secundo modo dicitur fictus, quod intendat ordinari, sed ad finem alium, quam constituti sint ordines à Deo, & tunc characterem suscipit, sed

non

non fructum; & ideo nunquam debet
administrare ordinem susceptum, etiã
si recesserit illa fictio. Nam licet in ba-
ptismo recedente fictione gratiam quis
consequatur, tamen non ita in ordine fi-
cte suscepto recedente fictione, quis re-
cuperat liberam potestatem, & faculta-
2 tatem administrandi: Quia cum fuerit
sic ordinatus factus irregularis: & pec-
cauerit ex illa fictione, pęnitentia delere
potest peccatum, & culpam, sed non ir-
regularitatem: quia spiritus disciplinæ
effugiet fictum, & semper dubitandum
est, de superuentura iniquitate super eũ,
Sap. c. 1. & de consec. dist. 4. c. ostenditur
vnde ob hanc iniuriam, quam intulit sa-
cramento ordinis, eget dispensatione, vt
administrare possit, & cum maiori diffi-
cultate dispensandus est, quàm ille, qui
per metum promotus sit; sicut longe ma
3 ior culpa incurritur ab eo, qui sponte si-
mulat, quam ab eo qui metu fingit, cap.
de homine, de celeb. missa.

Inter hos fictos adnumerantur etiam
ij, qui peruersa mente ad ordines acce-
dunt, spes.n. rerum temporalium, & ho-
norum inducit persæpe homines ad Ec-
clesiastica ministeria obeunda.

Ideoq; si quis ob ambitioně ordines
suscipiat, peccat mortaliter S. Th. 2. 2. q.
100. artic. 5. & ea est ratio, quia expectans
laudem non videtur gratis dare, quod
gratis accipit: Greg. in homil. 4. ex 40.
habetur c. sunt nonnulli 1. q. 1. Ideo fit
irregularis, & deponendus c. præsentiũ
7. q. 1. c. officij, & ibi Abb. de elect. Qua
ratione si quis se monachum faciat, hac
principali intentione, & spe, vt fiat Ab-
bas, dicitur simoniacus mentalis, & dici
tur fictus, & corruptæ intentionis: c. per
laicos, 16. q. 7. gl. in c. quod interrogasti
dist. 17. Inferior enim ordo, si assumatur
principali intentione propter maiorem
ordinem, in quo sit plus vtilitatis, hono
ris, vel cõmodi simoniam inducit. c. con-
suluit, d. 74. exemplo esse potest hodie
ille qui sciens statutum esse Conc. Trid.
neminem ad Episcopatum promoueri
posse, nisi antea per semestre subdiaco-
natus ordinem assumpserit, sess. 22. cap.
2. velit ambire Episcopatum principali
intentione in illum tendens, subdiacona
5 tum suscipiat, habendus est pro simonia
co, argum. d. cap. consuluit, & d. cap. per
laicos; & sentire videtur Abb. in cap. cũ
ad nostram, de elect. siue igitur ob ambi-
tionem, siue ob quęstum, aliuduè cõmo-
dum intendat ordinem suscipere, erit in
ter irregulares ponendus, ex præmissis.

Hæc vera sunt si principalis hæc intẽ-
tio fuerit, alioqui si secundaria fuerit ad
quæstum, vel ambitionem, Prima vero
ad obsequium Dei, nulla irregularitas in
curritur, nec canonicum impedimentũ,
gl. & tex. Abb. in d. cap. cum ad nostram
gl. & tex. in d. cap. per laicos, vbi Archid.
& videtur probari ex sententia S. Thom.
quodl. 2. artic. 12. vbi probat prædicato-
6 rem, qui primam intentionem habet ad
regnum Dei, secundam vero ad tempo-
ralia non peccare.

Declarantur ẽt prædicta, vt procedãt
si subdiaconus fiat, vt Eps esse possit, mo
tu suo ductus, vel ex Consilio aut horta
tione eius, ad quẽ Episcopatus dãdi ius
nõ spectat; alioqui si is, qui conferre, vel
assumere ad Episcopatum potest, dixe-
rit, esto subdiaconus, vel presbyter, vt in-
de Episcopatum obtinere possis, paren-
do illi etiam cum principali intentione
obtinendi Episcopalẽ dignitatem, & illi⁹
onera, nec peccat, nec fit irregularis, gl. in
d. cap. per laicos; videtur. n. potius sic pa-
rendo laudandus, quam dãnandus aua-
ritiæ, vel ambitionis.

Inter hos corruptã, & fictam intentio
nem

ne habentes, adscribuntur et ij, qui secularis fori vitãdi causa promoueri volũt: nam eis nec prima quidem tonsura danda est, ideo donec hæc fictio non discesserit semper erunt irregulares, idest promoueri nunquam poterunt, donec ea intentio solius fori vitandi perdurauerit, Conc. Trid. sess. 23. c. 4. de reform.
7 Isti igitur, qui hac corrupta intentione promouentur, peccãt mortaliter, sed characterem suscipiunt indelebilem, gl. in c. quod interrogasti, d. 27. vbi multa de his scribit Archid. Propterea in pœnã vlterius ad altiores promoueri non poterunt, nec ad ordines, nec ad dignitates: d. c. officij, de elect. vbi Abb. in penu. not.
8 Ad hunc tractatum spectat, an seruus q̃ redimit semetipsum à domino, vt liberius promoueri possit, dicatur corruptam habere intentionem? & certe pia voluntas est, quæ obesse domino sæculari nõ vult in pretio suo, nec domino æterno in obsequio, & ministerio Ecclesiastico, ad qđ directim, & principaliter tẽdit, sicut nec peccat; immo pia voluntas est eius, qui agrum emit, vt in eo Ecclesiã construat, gl. in c. generalis, dist. 54.

Ad hunc etiam tractatum pertinet; si
9 ordinatus rectam quidem habeat intentionem ordinem suscipiendi; ordinator et rectam habeat intentionem conferendi, sed in hoc vtriusq; intentiones differant, ꝙ ordinator intendit vnum certũ ordinẽ conferre, ordinatus vero aliũ suscipere, vtrum ista diuersitas intentionũ inducat irregularitatem, vel canonicum impedimentum ne character imprimatur? finge Episcopum putare se conferre diaconatum, & uti forma diaconat⁹, tam quo ad verba, quam quo ad ritus, ordinatus vero intendat suscipere subdiaconatum; rursum finge quod tam ordinator quam ordinatus intendat eũdem ordinẽ, sed ordinator erret in forma, idest in dando diaconatu vtatur forma subdiaconali, quid sit statuendum, diximus pleno titulo infra de ordinato per errorem hoc lib. capitulo vltimo vide ibi.

De eo, qui à Papa in subdiaconum ordinatus est.

CAP. XVIII.

1 *Irregularitas quandoque nascitur ex maiori honore.*
2 *Ordinatus à Papa in subdiaconum, vlterius nõ nisi à Papa, vel eius mandato promoueri potest.*
3 *Beneficia dicuntur affecta per appositionem manus Papæ.*
4 *Ordinatus à Papa ad minores, non ita difficile reseruatus videtur; vt ab illo solo possit ordinari.*

Notatu dignum est hoc, quod nunc tractandum occurrit, nam quandoque inde canonicum impedimentũ nascitur, vbi plus honoris, & priuilegij est, si quis enim à Papa in subdiaconum promotus fuerit, non potest ad altiores ascen-
1 dere, nisi per eandem manum Papæ, vel de ipsius expressa commissione, cap. cũ
2 in distribuendis, de temp. ordin. Silue. Ordo 4. versic. decimo sexto: Tabien. in verb. Ordo 4. & est apertissimus text. in cap. filium 1. quæst. 1. videntur enim isti à Papa promoti, quodammodo ad apostolicam sedem reseruati, vnde alij nulli in eos auctoritas seruata videri potest d. c. filium, exemplo beneficiorum, quæ dicuntur affecta per manus Papæ appositionem, ita quod nulli alij competit ius ea conferendi: & licet dixerimus de subdiaconatu, idem erit de diaconatu, quinimmo forsan idem et de inferioribus;

nam

nam si hostiarium Papa promouerit, altiores ordines ab alio suscipere non poterit de congruentia: facilius tamen Papa permittet ab alio ordinari eum, quẽ ordinauit ad ordines minores, quia tale
4 priuilegium solis sacris ordinibus Papa efficaciter sibi reseruat.d.cap.filium:reperi tamen inter literas Innocentij Papę III. cum Mediolanensis diœcesis clerici plures à Romano Pontifice ordinẽ suscepissent, abstinuit ab ordinatione Episcopus ipse; quin expectato Papæ iudicio, eos ad altiores ordinauit, non quidẽ ordinaria facultate, sed delegata, & expressa Apostolicæ sedis auctoritate; ita patet inter literas ipsius Innoc. tom. I.

De ordinato dum vagus, peregrinus, vel incognitus eßet.

CAP. XIX.

1 *Ordinatus, qui erat incognitus, administrare non potest.*
2 *Vagabundi Clerici dicuntur Acephali.*
Clerici vagabundi, nõ permittuntur prædicare.
3 *Vagabundi nec in secreto possunt administrare.*
Peregrini literas secum habere debent, & qua forma.
4 *Peregrinorum status facienda est inquisitio, ẽt de minimis impedimentis canonicis.*
5 *Peregrinantium literæ debent habere quinque sigilla.*
Ordinatus esse quis non creditur etiam si iuret.
Ordinatus quis probatur ex quasi possess. et quod pro tali fuerit habitus.
6 *Ordinatus debet habere literas sui ordinantis.*
Verba sine spe dispensationis, quid significent.
7 *Multitudo incognitorum quandoque facilitat dispensationem.*
8 *Testimonium est suspectum, vbi agitur de mutuo obsequio.*

IAM alio loco de istis tractatũ est, sed non ad idem argumentum, & materiam de quomodo agere instituimus; nam hoc lib. cap. 2. scripsimus de ordinante vagabundũ, & peregrinum, hic vero de ipso vagabũdo ordinato: Nam si cõtingat hunc per incuriam, vel etiam malitiam Episcopi ordinari, exequi susceptum ordinem nõ potest; nam qua ratione promoueri non
1 possunt incogniti, & peregrini, eadem ẽt administrare prohibentur; multa enim forsan habent canonica impedimenta, & irregularitates, & forsan in censuras, & crimina inciderũt, vel sunt illegitimi, apostatæ, rebaptizati, vnde non sunt admittendi cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. & c. Afros, dist. 98. vel peregrini sine superiorum licentia, quod est iure prohibitum. Tabien. in verb. votum nu. 4. sunt enim isti vagantes clerici Acephali, & ne
2 que inter laicos, neque inter clericos cõputantur: sunt hippocentauri, idest nec equi, nec homines, vt fusius illis criminatur Conc. Magunt. cap. 22. vnde iure merito Conc. Trident. sess. 22. in decreto de obseru. & euit. in sacrif. miss. iubet eos non permitti celebrare, idem iubet sess. 23. cap. 16. de reform. Quinimmo nec prædicare permittuntur, siue sęculares clerici sint, siue regulares, eod. Concil. Trident. sess. 5. cap. 2. in fin.

Et propterea ea distinctio, quæ olim apud Doct. fiebat circa istos peregrinos, & incognitos, quod scilicet in priuato celebrare possent, videtur hodie non esse admodum vera, quoniam verba Conc. Trident. hanc distinctionem non conti-
3 nent, ideo nullo modo admittendi vidẽtur; debent igitur (vt admitti possint) fides publicas secum ferre quinque sigillis confirmatas, si Vltramontani, vel trãsmarini sunt cap. 1. de cler. peregrinis, q̃bus literis apparere debet causa, & status personæ peregrinantis, quòd sit legitimus, quòd non criminosus, quòd non irregularis, suspensus, interdictus, excõ

muni-

municatus, inquisitus, vel de fide suspectus, & quos ordines iam habeat, vel ad quos promoueri velit, quòd si hæc non cõtineantur in ipsis literis, semper est de ipsis dubitãdum: nam inquisitio facien
4 da est de omnibus etiam minimis impedimentis canonicis, arg. d. cap. 1. de cler. peregr. ibi actibus, & ibi inferioribus ordinibus: hęc vero sigilla sufficient etiam si sint incognita, si tamen vno saltim teste comprobentur: Ray. quem probat Alberic. in verb. peregrinus 2.

Sed si de omnibus istis constat, quantum ad legitimam personam pertinet: & sit sola dubitatio an sit ordinatus, vel quos ordines habeat, tunc suo iuramento non est credendum, sed per testes, vel alias legitimas probationes id probare potest cap. Inter, & c. Tuæ, de cleric. peregr. vel probet se perdidisse, probando
5 tenorem ipsarum literarum, gl. in d. cap. inter: idem si probet se longo tempore pro ordinato habitum fuisse, & in quasi possessione administrandi, de presb. non bap. min. cap. 2. & 3. Abb. in c. sicut nobis, col. pen. de re iud. Fed. de sen. conf. 13. Bellam, decis. 77. Rota, decis. 3. 11. in antiquis. Lapus decis. 88. col. 8. vers. venio ad secundam; melius tamen est ipsas literas suæ ordinationis secum habere, obtentas à suo ordinatore 2. q. 1. c. legum Alberic. in verb. ordinatus penul. Quæ omnia procedunt in eo, qui iã ordinatus est, & post ordinationem peregrè proficiscitur.

At is, qui cum sit incognitus, vel vagabundus promoueri vult, tanta habet à iure obstacula, quòd si ausus fuerit, vel precibus, vel fraude, vel nimia indulgentia, aut incuria ordinatoris ordines susci
6 pere, ipso iure suspensus fit, sine spe dispensationis, ita quòd ob hanc censurã, nec susceptos ordines administrare potest, nec ad altiores ascendere, sicut cæteri suspensi d. cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. & d. cap. inter. de cler. peregr. quod si exerceat hunc susceptum ordinem fiet irregularis, glo. d. cap. 1. de temp. ordin. Quinimmo iste qui sic ordines suscepit, deponi debet, Ray. in tit. de form. consecrat. vers. in summa nota: cui sententiæ suffragantur aperte verba d. c. ibi; absq; spe dispensationis, quæ perpetuum impedimentum inducunt, quod depositionẽ significat; posset tamen esse tanta mul
7 titudo horum incognitorũ, vel alia causa, quæ sufficeret ad dispensationem super ordinibus iam susceptis, c. Lugdunensis 9. q. 2. Sum. conf. de ætat. q. 35. nam in ordinationibus minus canonice factis ob multitudinem, Papam dispẽsare videtur: habetur in epist. Innoc. 24. ad Synodum Toletanam cap. 1. & 2. Si autẽ plures incogniti ordinari peterent, non essent audiendi, aut dispensandi, etiam si mutuò, vel alterutrum testimonium redderent de singulis requisitis qualitatibus, quia esset illorum testimonium suspectum, propter mutuum ob
8 sequium, argum. cap. veniens ad nos, & cap. super eo, de testib.

De ordinatis ab Episcopo non suo.

CAP. XX.

1 Ordinatus ab Episcopo non suo, est suspensus.
Ordinatus ab alieno Episcopo, per ratibabitionem restituitur, vt administret.
2 Monachus ab Episcopo diœcesano promoueri nõ potest, sine licentia Abbatis.
Monachus eligendus in Papam à Collegio Cardinalium repeti potest à suo Abbate.
Papa potest educere de Claustro monachum inuito Abbate
3 Populo carente pastore, quomodo prouidendum in dimissorijs concedendis.
Longe esse dicitur, quod est extra prouinciam.
4 Ordinarijs semper iura fauerunt.

Paro-

Parochis iura fauent in matrimoniȷs contrahẽdis, & in missis audiendis, & aliȷs multis.

5 *Ordinatus ab Episcopo proprio, qui renunciauit Episcopatui, dicitur ordinatus ab alieno.*

6 *Episcopus, qui renuntiauit ciuitati, & dignitati, non potest vllum pontificale exercere, ẽt consentientibus ordinariȷs locorum.*

Exempti non possunt suis subditis conferre, nec minimum ordinem, extra monasteria propria.

7 *Episcopalia iura, si quis habet ex priuilegio, nõ potest minores ordines cõferre nisi expressim hoc dicatur.*

8 *Cardinales ex priuilegio, possunt minores ordines conferre.*

Dimissoria literæ sunt quoddam medium, per quod quis ab alieno Episcopo promouetur.

Dimissoria obtenta à capitulo sede vacante nil prosunt.

9 *Dimissoria à Curia Romana sede vacante an possint obtineri.*

HVC proxime accedit quisquis à non suo prælato ordines suscipit, inscio proprio Episcopo; nam ipso iure hic ita ordinatus suspensus est; ex Conc. Trident. sess. 23. cap. 8. de reform. Quinimmo olim ex sententia Raym. in tit. de form. consecr. hic ordinatus præter licentiam sui ordinarij deponi debebat, per c. quod translationem, de temp. ordin. nisi tamen sequeretur postea expressa ratihabitio proprij Episcopi, quæ videretur inducere dispensationem super illo ordine sic susceptο: vt constat cap. Lugdunensis. 9. q. 2. & argu. Conc. Trident. sess. 14. cap. 3. de reform. Quod autem olim essent deponendi, manifeste statutum fuerat Conc. Calced. cap. 19. habetur dist. 71. c. Clericos; quo loco ipso iure eos excommunicationem incurrere, declaratum est.

Qua ratione etiam monachus ab Episcopo eiusdem diœcesis promoueri non potest, quia alienus Episcopus videtur
2 esse, nisi consensus, & licentia Abbatis, vel superiorum interuenerit. cap. nullus, vbi etiam gl. dist. 58. quinimmo, & si monachus à Collegio Cardinalium in Papam creandus esset inscio Abbate, repeti posset ab eo, & ad Claustrum reuocari cap. quàm sit, 18. q. 2. quod probat Archid. dis. 78. c. 9. si quis pecunia, & diximus aliàs cum de monachis ageremus; solus enim Papa monachum inuito Abbate potest promouere. 1. q. 1. c. Filium, non autem alius (quisquis sit nec ipsum quidem Collegium Cardinalium,) vt patet in d. gl. 18. q. 2. quam comprobat Silu. in verb. religio. 7. q. 9. sed bene verũ est, quòd Abbas debet compelli ad consentiendum vt ibi per eum.

Ex ijs quoque apparet, quòd si populus pastore careat, quia forsan nullius est
3 diœcesis, vel quia Episcopus in remota regione degit, vel inseruitijs sedis Apostolicæ, vel captiuus, aut ad peregrinandum dispensatus, sui subditi à nemine promoueri possunt intra diœcesim, nec extra, nisi de licentia ordinarij habentis ab Episcopo facultatem concedendi dimissorias, vel nisi alienum Episcopũ permisserit intra diœcesim ordinare, Conc. Trident. sess. 14. cap. 2. de reform. & sess. 6. cap. 5. de reform. Dicitur autem regio valde remota, si sit extra prouinciam generalem, vtputa extra Italiam capit. nihil. §. vlt. de elect. & idem de alijs prouincijs.

Quæ res nisi summa animaduersione coerceretur, totus ordo Ecclesiastic⁹ vitiaretur in promotionibus faciendis:
4 canones enim tam veteres, quàm recentiores ob id semper fauerũt proprijs ordinarijs; quinimmo & parochis, vt constat in contrahendis matrimonijs per proprios parochos. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. matr. & confessionibus audiendis per proprium parochũ. Cõc. Lateran. cap. 21. habetur de pęnit. & remiss.

miss. cap. omnis, & in missis audiendis dominicis diebus; nam Conc. Trident. sess. 22. in decreto de obseru. in sacrif. miss. monet adhortandos esse populos, vt in dominicis diebus, & alijs maioribus festis in propria parochia missam audiant; quinimmo si quis contempto proprio parocho præfatis diebus velit in alia parochia missæ interesse; debet abijci ab Ecclesia, ex Conc. Nãneten. habetur de paroch. cap. 2.

Inter hos, qui promouentur ab Episcopo non suo connumeratur & ille, qui ordinatur ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui; nã si sciens, siue ignorans per ignorantiam crassam promo-
5 tus fuerit ab huiusmodi, fit irregularis à solo Papa dispensandus: Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. Item est irregularis; sed & si per ignorantiam probabilẽ fuerit ab eo promotus, nihilo magis administrare potest, nisi saltem per Episcopũ dispensetur. Tabien. in verb. irregularitas 4. num. 6. sciens vero promotus adeo irregularis est, vt nec ordinis executionẽ suscipiat, & ab ipsis susceptis sit deponendus, etiam si minores ordines sint, quos suscepit: Alberic. in verb. ordinatus, vers. An Episcopus, qui resignauit: quæ procedunt siue hic ordinator renũtiasset Episcopatui, & dignitati, siue soli ciuitati; nam vtroque casu hæc iam dicta de iure procedunt.

In hoc tamen posset esse differentia, quòd qui soli ciuitati renuntiauit, quia retinet dignitatem, posset ordinationes sacrorum ordinum facere de consensu, & licentia ordinarij; & eo casu nulla incurreretur irregularitas; at in eo qui renuntiauit etiã dignitati, nec de consensu
6 ordinarij posset conferre ullum ordinẽ sacrum. cap. 1. de Episc. qui renunt. propterea etiam si ordinarius consensisset, isto casu ille, qui ab eo ordinatus est ad sacros irregularitatem prædictam incurrit: secus si ad minores, quia in memoriam pristinę dignitatis canones permittunt huic renuntianti, vt cõferre eos possit, de consensu ordinarij, & tali casu ipsos minores suscipiens, nullam censurã incurreret. d. cap. 1.

Connumerantur etiam inter hos, qui non suo prælato ordinantur omnes ij, qui Abbatibus in spiritualibus, & temporalibus subsunt, etiam si tales Abbates habeant iura Episcopalia super eos: nã vel solam primam tonsuram ab eis possunt accipere, gl. in cap. quoniam, dist. 69. aut saltem vsque ad lectoratum, gl. in cap. 1. in verb. Episcoporum, de temp. ord. lib. 6. & nec istos ordines possunt ab eis accipere, nisi in proprijs illorum monasterijs: argu. Conc. Trident. sess. 23. cap. 10. de reform. quinimmo, nec intra ipsorũ monasteria, nisi ipsi Abbates sint benedicti, & in sacerdotio constituti: ista enim omnia requiruntur, vt isti Abbates hos minimos ordines suis subditis conferre possint, c. cum contingat, vbi glo. & Abb. de ætat. & qual. & de suppl. negl. prælat. c. 1. & d. c. quoniam, cum glo. dist. 69.

Quinimmo, & si isti Abbates benedicti sint, & in sacerdotio constituti, istos tamen ordines nulli conferre possunt infra propria monasteria, nisi subditis, & nec subditis extra monasteria; alioqui sic ordinati characterem quidem suscipiunt, sed non executionem, glo. in cap. Abbates, in verb. tonsuram, vbi ẽt Arch. Boatin. & Gemin. de priuileg. lib. 6. & Conc. Trident. d. cap. 10. & licet præmissa dicta videantur de Abbatibus; tamen idem est in omnibus alijs dignitatibus Episcopo inferioribus habentibus iura Episcopalia, vt Archipresbyteris, præpositis, & consimilibus; nam omnes isti pari

ri passu ambulant, quoad prædicta, gl. in
d. cap. Abbates, in verb. Abbates, & ibid.
Archid. & Gemin. ad idem gl. in cap. 1.
de temp. ord. lib. 6. & gl. in c. psalmista,
dist. 23. idem etiam erit, si quis simplex
presbyter habeat ex priuilegio iura Epi-
scopalia infra suam parochiam, gl. in d.
cap. 1. in verb. Episcoporum, de temp.
ordin. lib. 6.

Est autem hoc loco animaduertendũ
nonnullorum fuisse sententiam, quòd si
7 ex priuilegio generali præfatę dignitates
habeant iura Episcopalia, quòd ex eo so-
lo in consequentiam possint omnes mi-
nores ordines conferre; quorum senten-
tia non est vera, sed contraria verior est,
scilicet, quod sit opus exprimi in priuile-
gio specialiter loquendo de facultate cõ-
ferendi omnes minores, videlicet exor-
cistam, & acolythatum Gemin. in d. c.
Abbates, vers. Quæro an Abbas; quo lo-
co dicit Lapum ita sentire, citat etiã In-
noc. & Host. in d. c. 1. de suppl. neg. præl.
citat etiam Host. ac Io. And. in d. cap. cũ
contingat. de ætat. & qual. sed hæc non
procedunt in Cardinalibus; nam ex eo
ꝙ Cardinales sunt, proprio suo iure pos-
8 sent cõferre omnes ordines minores in
proprijs titulis, & suis subditis: Host. &
Io. Andr. in d. cap. 1. de suppl. neg. prælat.
Mart. laud. in tract. de Card. q. 20. Iaco-
batius de Conc. lib. 1. artic. 12. vers. Item
Cardinalibus.

Succurritur autem huic irregularita-
ti, si cum quis à non suo Episcopo pro-
moueri vult, dimissorias literas obtineat
de quibus abunde tractauimus hoc eo-
dem lib. cap. 5. propterea dimissoriæ li-
teræ à Capitulo obtentæ non proderũt,
nec quidem sede vacante Conc. Tridẽt.
sess. 7. cap. 10. de reform. Idem si dimis-
soriæ sint cuiuscumque prælati succedẽ-
tis in iurisdictionem Episcopi sede vacã-
te eod. Conc. Trid. sess. 23. cap. 10. de re-
form. Istis enim casibus ordinati exequi
non possunt ordinem susceptum d. sess.
7. d. cap. 10. sunt enim ipso iure suspensi,
vt ibi: sed hæc declarantur procedere
quando sedes Episcopalis non vacauerit
vltra annum, sed si vacasset vltra annum
tales dimissoriæ Capituli obtineri pos-
sent, & ordinatio vigore earum facta ra-
ta haberetur ex verbis d. sess. 7. c. 10. pos-
set etiam hoc non procedere vacante se-
9 de Apostolica, quia succedentes in iuris-
dictione non prohibentur concedere di-
missorias, cum de ea sede Conc. Tridẽt.
in d. c. non loquatur; saluo tamen sedis
Apostolicæ iudicio.

De ordinatis ab Episcopo in propria Ec- clesia non residente.

CAP. XXI.

1 Ordinatus à proprio Episcopo non residente, ipso iure suspensus est.

Dimissoria cum clausula, vt ab Episcopo scilicet in sua Ecclesia residente, quid valeant.

2 Ordinarij consensus dat ius, vt quilibet Episcopus possit ibi ordines conferre.

ILle etiam qui ordinatus est ab
Episcopo suo, non tamen in
Ecclesia propria residente, et-
si characterem suscipiat, nihi-
lominus irrita est eius ordinatio, id est
1 executionẽ nõ accepit, ex Cõc. Antioch.
c. 22. habetur 9. q. 2. cap. Epm; quod lõge
magis verum est, si quis ordinetur à nõ
suo Episcopo, etiam nõ residente in pro-
pria Ecclesia; nam tunc erit ipso iure su-
spensus, ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 5.
Aliquando tamen de licentia ordinarij
Episcopalis in aliena diœcesi ordines
confert proprio motu: quo casu sine di-
missorijs nemo ordinari ab eo potest, ni-

ſi ſubditi eius ordinarij, qui licentiam conceſſit, vel forte etiam ſubditi ipſius ordinatoris, alij vero extranei nequaquã d.cap. 5. Sed ſi ordinarius ipſum aduocauerit, vt vice ſua ordines conferat, quoſcunque ordinarius admiſerit, ſiue ſubditos ſiue extraneos, tuta conſcientia ordinare poterit, vt ſupra eod. lib. c. 3. in fi.

Qua propter hi Epiſcopi extra diœceſim alieno nomine ordinationes faciẽtes, diligenter in hac re cauere debent, quos admittant ad ordines etiam quantumuis idoneos, qui etſi dimiſſorias attulerint conſiderandus eſt earum tenor, nam quandoque in illis eſt clauſula vt à quocumque Epiſcopo in ſua Eccleſia reſidente: quo caſu promoueri non poterunt: Quandoque adeſt & alia clauſula, ſcilicet ab Epiſcopo in ſua Eccleſia reſidente, vel in aliena de ordinarij licentia
2 ordines publice tenente, quo caſu extranei approbati ordinari poterunt, Quandoque conceduntur dimiſſoriæ ſimpliciter, vt à quocumque, vel à certo nominato Epiſcopo, & eo caſu etiam in aliena diœceſi de ordinarij licentia ordinatio fieri poſſet, ex Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 2 de refor. vbi aperte agitur de Epiſcopis titularibus, qui carent reſidentia, quorum ordinationes nuſquam ratæ habentur, niſi præuijs dimiſſorijs, & accedente conſenſu ordinarij loci, vt ibi.

De ordinatis ab hæretico, vel ſchiſmatico.

CAP. XXII.

1 *Ordinatus à ſchiſmatico eſt irregularis, ſed ignorantia excuſabit, & quomodo, vt diſpenſetur.*

2 *Schiſmatici pro hæreticis ſunt, licet quandoq; ſchiſma poſſit eſſe ſine hæreſi.*

Epiſcopus conſecratus ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, etiam ignorans, eſt irregularis.

3 *Ordinatus ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, nõ ſeruata forma Eccleſiæ, nec characterem ſuſcipit.*

4 *Ordinatus ab hæreticis quoad ſubdiaconatum, vel diaconatum, ſi ſacerdotium ſumpſit in Eccleſia, facilius diſpenſatur.*

Ordinatus ab hæretico eſt irregularis, etiam ſi per metum

5 *Ordinatus per metum à ſimoniaco occulto, quam ſubterfugere non potuit, quoad peccatum eſt tutus.*

QVisquis ordines ſuſcipit ſciens ab hæretico, vel ſchiſmatico, ſuſceptum ordinem exercere non poteſt, niſi diſpenſetur cap. 1. & cap. fraternitati, de ſchiſmat. Silu. in verb. ir-
1 regularitas q. 7. tex. in cap. Daybertum, & cap. conuenientibus, verſ. Conſtantinus 1. q. 7. & diſt. 32. cap. ad hos §. cæterum; ſed ſi iſti dignam pœnitentiã egerint, diſpenſari poterunt, ſcilicet adhibita diſtinctione, quod aut ſcientes ordinẽ ſuſceperunt ab hmõi Epiſcopo, & tunc ſolus Papa diſpenſabit, ex ſentẽtia Hoſt. Si vero ignorantes ex probabili ignorantia per Epiſcopum præuia cauſæ cognitione, diſpenſari poterunt, arg. cap. 1. & 2. de ord. ab eo qui renunt. Epiſcop. Silu. in verb. irregularitas q. 7. gl. in cap. fin. de apoſtat. quia etiam ignorantes ordinati ab hæretico, vel ſchiſmatico fiunt irregulares: Specul. in tit. de diſpenſ. §. Iuxta verſ. item recipiens ordines: ſunt enim hæretici, & ſchiſmatici excommunicati cap. excommunicamus, de ſent. excom. & cap. 1. de ſchiſmatic. & quotannis in cœna Domini excommunicati declarãtur vtrique. quia ſchiſma vix poteſt eſſe ſine hæreſi. Raym. in tit. de ſchiſm. §. fin.

Iſta tamen diſtinctio iam facta, de ordinatis ignorantibus, & ſcientibus, procedit in ipſo ſolo ſacerdotio, & alijs ordinibus inferioribus: at in Epiſcopali dignitate, & eius conſecratione ſuſcepta

ab hæreticis, vel schismaticis, siue per ignorantiam quamlibet, siue cum scientia, per solius Papæ dispensationem sanatur. cap. quia diligentiam, de elect. Alberic. in verb. schisma, post med. Sum. conf. de ætat. ord. q. 37. quinimmo sciēs sic consecratus, nunquam dispensabitur, ignorans vero dispensabitur. 1. q. 1. cap. ordinationes, Ray. Goff. & Alber. ĩ verb. ordinatus 1. ad fin. & hoc forte est, quod Athanasius litteris suis se sentire declarauerat Episcopos ab Arianis reuertentes ex dispensatione admitti posse: vt refert Basil. epist. 75. ad Neocęsarien. Hinc quoque illud fuit, vt presbyteri à Meletio hęretico ordinati, iussu Nicęni Concilij dispensatione præhabita admissi fuerint, limitatis omnibus presbyteratus administrandi facultatibus, vt est apud Theodoretum hist. lib. 1. cap. 9. Hæc autem irregularitas tunc demum incurritur per receptionē ordinis ab hæreticis, vel schismaticis, si ordo susceptus fuerit in forma Ecclesiæ. 1. q. 1. c. dominus declarauit: & cap. non nocet: & de consecr. dist. 4. cap. non in nobis, S. Thom. 4. dist. 25. alioquin si alia forma, vel substantia, q̃ Ecclesia Catholica obseruet, tūc nec character impressus est, & consequenter alia erit irregularitas, de qua diximus supra
3 cum egimus de defectu formæ, & alibi, quando de varietate rituū tractauimus.

Contingit autem aliquando quempiā suscipere sacros ordines à schismaticis,
4 vel hæreticis, sed ipsum sacerdotium à Catholico Episcopo, quo casu quia hæc vltima manus impositio in Ecclesia accipitur, facilius dispensabitur ad ordines exercendos, sed ad altiora, vt puta Episcopatum, & similia non ascendet, nisi vrgente necessitate Ecclesiæ 9. q. 1. cap. 2. & 3. vbi glo. & Alberic. loco supra citato.

Iuxta hæc opportune illud subijciendum est, quòd si quis per metum etiam qui cadere possit in constantem virum ordinetur à schismatico, vel hæretico, adhuc tamen ab irregularitate non excusatur; quia omnia potius mala ferenda sunt, quàm ab huiusmodi sacramenta suscipere. cap. inquisitioni, de sent. excom. Nam si (vt diximus) ignorans promotus non effugit irregularitatē, certe multo magis si sciens meticulose accipiat; arg. l. qui potest inuitis, ff. de reg. iur. Silu. in verb. Ordo. 3. q. penul. Quod autem S. Thom. in 4. dist. 25. dicit, si quis talem
5 vim subterfugere non possit ab Episcopo simoniaco occulto, potest ordinem suscipere sine peccato, illud dicitur in foro conscientiæ, in quo ipse scire potest, an subterfugere potuerit, sed in foro externo, & iudiciali, quod versatur circa id, quod est externum, possumus dicere, quòd hic exercere non permittendus sit, quasi ob hoc canonicum impedimentum: sed de hoc dicemus infra proximo c. vbi videnda hæc materia eius qui promouetur à simoniaco.

De ordinatis à Simoniaco.

CAP. XXIII.

1 *Simonia hæresis est.*
Ordinatus à simoniaco, etiam ignorans est irregularis.
2 *Ordinatus à simoniaco, etiam per metum non excusatur, & quomodo.*
Ordinatus à simoniaco occulto ad mandatum superioris non peccauit, & quando hoc.
3 *Ordinatus ab Episcopo occulto criminoso, non est irregularis.*

ORdinatus à simoniaco Episcopo, ab hæretico promotus
1 videtur; quia simonia hæresis est. cap. præsentium 7. q. 1. Aug. lib. de hæres.

hæres.c. 1. ideoque ēt si occultissima fuerit Episcopi simonia,& omnibus ignota, tamen ab eo ordinatus, etiam ignorans susceptum ordinē administrare non potest,gl.in c.ab excōicatis.9.q.1.& 1.q.1. c. si qui à simoniacis, vbi etiam glo.eget enim dispensatione hic ignorans ordinatus,cum executionem non susceperit, quam ordinator non habuit.S.Thom.4. dist.25. Alberic. in verb.ordinator, ad fin.citat.Raym.& Hostien.Quinimmo, & si quis per vim conditionalē, vel metum qui cadat in constantem virum ordinetur ab huiusmodi Episcopo,& si fe-
2 cerit quantum potuit honeste, vt subterfugeret ordinari ab eo, si manifesta est simonia peccat, & ordinis executionem non suscipit,quia omnia aduersa potius pati debet quàm à simoniaco iam suspēso promoueri.

Sed si occulta sit simonia, quam ipse ordinatus scit, & subterfugere, vel reluctari non potest sine scandalo, tunc si permittat se ordinari ad mandatum superioris,non peccat. S.Thom.d.dist.25. sed exercere non poterit, nisi dispēsatione obtenta,quia executionem non suscepit,sicut ignorans ordinatus. Quæ omnia vera sunt in simonia,quo ad ordinē, sed si simoniacus esset Episcopus ob aliā cām occultā,ab eo ordinatus non incurrit hāc irregularitatem,licet teneatur facere quantum potest, vt licentiam ab ipso obtineat cum prudenti petitione, vt concedat sibi licentiam vt ordinetur ab alijs Episcopis, vt docet Host. & probat Silu.in verb.ordo.3.q.vltim.facit Sum. conf.de ætat.ord.q.53.& vlt.Alberic.in verb.ordinator, in fin. quod procedit ēt in omnibus alijs occultis criminibus
3 Episcoporum: nam non possunt obesse ordinato: Silu.in verb. Eucharistia 3.q. 4.Sed si hic Episcopus simoniacus, fuisset ob eam à superiore excōmunicatus, tunc nec ob id,quod esset occultus, posset quis licite ab eo promoueri,sed poti⁹ omnia mala ferenda essent: Silu.in verb. Ordo 3.q.vlt.Propterea Vrbanus II. Papa quendam ordinatum à Giberto Archiepō Rauen. specialiter declarato,noluit dispensare, ne res transiret in malū rei exemplū. Platin. in Vrbano II. Attn̄ ex generali excōicatione quam incurrūt simoniaci, nō ob id esset tanta necessitas eum euitandi per constitutionem Martini V.in Conc. Constantien.vt diximus supra de excōm. & infra cap. 25.

De ordinatis à suspenso, vel interdicto specialiter, & nominatim.

CAP. XXIIII.

1 *Ordinatus ab Episcopo suspenso, est suspensus, Beneficium accipiens à collatione suspenso, vel interdicto, ipse quoque fit irregularis.*
2 *Ordinatus ab Episcopo occulto interdicto, si fecit quantum potuit, vt subterfugiat, non peccauit.*
3 *Episcopi nunquam comprehenduntur in suspensione generali, nisi de eis fiat mentio.*
Interdictum non dicitur, etiam si canon dicat, ipso iure induci interdictum.

SVscipiens ordines ab homine suspenso, vel interdicto, ipse quoque suspensus est,& inter-
1 dictus ab ordine sic suscepto,glo.in cap. 1.de ordin.ab Episcop.qui ren.Episcop. nam & ille,qui beneficij collationem accipit ab Episcopo sic interdicto, vel suspenso (quasi violet interdictū) ipse quoque fit irregularis:adeo quod etiam post peractam pœnitentiam exequi non potest,de excess. prælat. cap.Tanta:Specul. in tit.de dispens. §. Iuxta, vers. Quarta: quod etiam verum est in illo, qui ignorans ordinatur ab huiusmodi Episcopo:

Specul. d. §. Iuxta, vers. Item recipiens ordines: Quinimmo idem erit, etiam si coactus per vim conditionalem, vel metum ab huiusmodi Episcopo fuerit ordinatus, si manifesta erat suspensio, vel interdictum; nam tunc omnino reluctari debet ex sententia S.Thom.4.dist.25. sed & si occulta sit suspensio, & hic ordinatus non potuerit subterfugere ordinationem sine scandalo, ob mandatum superioris ordines suscipiendo, non peccauit. arg. sententia S. Thom. eodem loco: Tamen executionem non videtur accipere, quam contulisse non potuit, qui nō habuit; propterea dispensatione erit opus ad sanandum hoc impedimentū, sicut diximus capite proximo p̄cedenti.

Est tamen hoc cauendum, ne quis putet, aut iudicet temere Episcopos suspensos, quia quantumuis generaliter canones loquantur de suspensionibus ipso iure incurrendis, tamen nunquam illa cēsura complectitur Episcopos, nisi expres
3 sim de ipsis mentio fiat. cap. quia periculosum, de sent. excom. in 6. Ideo quando quis ordinari metuit à suspenso Episcopo, oportet considerare causam, ob quam putat Episcopum esse suspensum, scilicet an sit à canone, an ab homine, & an sit in specie de Episcopis tractatum in ea; Ita de interdicto, debet consideratio matura fieri; nam etsi canon dicat ipso iure interdictum incurri: Tamen hoc non sufficit, vt quis dicatur interdictus vitandus; nam debet publicatio fieri, alioquin ante publicationem nunquā videtur vt interdictus vitādus, vt late tractauimus supra lib. 3. ex constitutione Conc. Constantien. sub V. Mart. vt ibi diximus: ex qua constitutione etiam colligi potest, ordinatum ab eo, qui non specialiter, sed generaliter est suspensus, vel interdictus, non esse irregularem.

De ordinatis ab excommunicato specialiter, & nominatim.

CAP. XXV.

1 Ordinatus ab excommunicato, et ipse suspensus est, & irregularis, etiam si ignorans.

2 Ordinatus ab excommunicato scienter, à solo Papa dispensatur, etiam si per vim.

3 Ordinatus ab excōmunicato generaliter, & characterem suscipit, & administrare potest: propter constitutionem Concilij Constantien.

4 Episcopus licet non comprahendatur in suspensione generali; tamen in excommunicatione comprehenditur.

ORdinatus ab excommunicato Episcopo, ipso iure suspensus est, & irregularis, etiā si ignorans promotus sit: Spec. in tit. de dispēs.
1 §. iuxta. vers. Item recipiens; differt tamē qui scit ab eo, qui ignorat, quòd sciens non nisi à solo Papa dispensari pōt, ignorans vero ab Episcopo dispensari permittitur, tam in susceptis, quàm in suscipiendis: Silu. in verb. irregularitas, quæst. 7. text. cap. 2. de ord. ab Episcop. qui renunt. Episcop. vtroque tamen casu character imprimitur, sed non executio. glo. in capit. 1. in verb. ordinatio, 9. q. 1. & per totam illam quæstionem; nā cum executionem non habuerit ordinator eam huic conferre nō potuit, cap. Daibertum. 1. quæst. 7. Silu. d. quæst. 7. & propterea in sciente requiritur Papæ dispensatio, quia sicut ipse excommunicatus ministrans à solo Papa est dispensandus, glo. in cap. presbyteros, dist. 50. ita qui sciens ab eo ordinatur fit particeps eiusdem delicti, & consequenter eadem irregularitate notatur. capit. vlt. de apostat. sicut & qui ministrat rebaptizāti. cap. 2. de apostat.

Est etiam hoc loco addendum, quòd etsi, quis per vim conditionalem, vel me-

metum, ab hoc nominatim excommunicato ordinatus sit, etiam eandem irregularitatem incurrit, si manifesta erat excommunicatio, debuit enim hic potius ferre omnia aduersa, quàm communicare ipsi in ordinibus suscipiendis. cap. Inquisitioni, de sent. excom. & in specie est casus in cap. sacris, de ijs, quæ vi met. cau. fi. Silu. in verb. excommunicatio. 5. vers. 14. & in verb. ordo. 3. q. penul.

Est tamen diligenter animaduertendum, quòd ita facilis dispensatu est ista irregularitas, sicut illa quę incurritur ob ordines susceptos ab interdicto, vel suspenso: nam etiam in hac est necesse, quod Episcopus fuerit nominatim excõmunicatus, & publicatus, alioqui si tantum sit generali excommunicatione innodatus,
3 sicut euitare eum non est necesse, neque in oratione, neque verbo (nisi excõmunicatus esset per euidentem iniectionem manuum in clericum) ita nec in quorũcumque sacramentorum receptione, ex constitutione Conc. Constantien. quam de verbo ad verbum refert Silu. in verb. excommunicatio. 5. vers. sciendum est quarto: propterea si quis ordines suscipiat etiam scienter ab excommunicato generaliter, non videtur ob id solum effici irregularis, Silu. in verb. irregularitas q. 7. in fin. facit Tabien. in verb. interdictum 3. num. 9. Et non est nouum quòd Episcopi possint incurrere excõionem generalem ex canone: quia licet in suspẽsione nunquam Epi videantur comprehendi, nisi de eis fiat expressa mentio, c. quia periculosum. de sent. excõ. lib. 6. Tamen in excommunicatione non habent
4 hoc priuilegium; quia in quocumque generali canone comprehenduntur sicut alij, gl. in d. c. quia periculosum.

De ordinatis à deposito, vel degradato.

CAP. XXVI.

1 *Episcopalis dignitas in consecratione non suscipit characterem.*
Episcopalis consecratio nulla degradatione tollitur.
Ordinatus à degradato characterem suscipit, sed non executionem.
2 *Degradatus conficit Eucharistiam.*

EPiscopalis dignitas, licet in cõsecratione non suscipiat cha-
1 racteris impressionem, tamen reuerentia illius dignitatis efficit, vt ipsa potestas in consecratione collata, nunquam amittatur; nec per depositionem, aut degradationem, S. Tho. 4. dist. 25. Propterea quisquis ab hoc deposito, aut degradato ordines suscipit, characterem suscipit. S. Tho. ibid. sicut, & degradatus con-
2 ficere adhuc põt sacramentum Eucharistiæ. S. Tho. 3. parte summæ q. 82. quia ordo ipse habet characterẽ indelebilem. Icirco hic sic promotus, licet characterẽ suscipiat, fit tñ irregularis, siue sciens accipiat ab eo ordines quia particeps sceleris, siue ignorans, quia non suscipit ordinis executionem, quam ille conferre non potuit, nõ habens, vt iam sæpius dictum est proximis superioribus capitibus.

De ordinatis ab Episcopo consecrato, nõ tamen baptizato; Et de ipso ordinato non baptizato.

CAP. XXVII.

1 *Baptismum omnia sacramenta supponunt.*
Episcopalis consecratio non est sacramentum.
2 *Ordinatus ab Episcopo consecrato, non baptizato, nec characterem suscipit, etiam si ignoret.*
Missam audiens eius sacerdotis qui nõ fuit baptizatus sciens scelus magnum committit.
3 *Beneficium impetrans quasi ordinatus cũ esset ordinatus à non baptizato, obtinebit.*

4 *Ordinatus ab Episcopo, de quo est rumor, quòd non sit baptizatus, an debeat abstinere.*
Adulterio se natum audiens solo rumore, non debet ab hæreditate abstinere.
5 *Ordinatus non baptizato, sacramenta faciens, quo accipiatur idē in ordinato nō baptizato.*
6 *Ordinatus ob solum rumorem, quòd non sit baptizatus, non tenetur abstinere.*
Ordinatus non baptizatus, & ordinatus à non baptizato, nil differūt, quo ad irregularitatē

1 NIhil est, quod impediat ita imprimi characterem ordinis, q̃ defectus baptismi, propterea sicut sacerdotium, & omnia alia sacramēta supponunt baptismum. S. Tho. 4. dist. 24. cum sit ianua sacramentorum. c. vlt. de presb. non bapt. min. Ita consecratio Episcopalis, licet nō sit sacramentum. S. Tho. 4. dist. prima, nec imprimat characterem, idem S. Tho. 4. dist. 25. Tamen vt suum sortiatur effectum in potestate accipienda, quæ spectat ad ipsam consecrationem, supponitur baptismus, qui si defuerit, nulla potestas Ecclesiastica accipi potest: vt contigit Xenaiæ Persæ, qui ad Episcopatum promotus fuit omisso baptismo. Niceph. lib. 16. c. 27. & Sanderus refert in Monarch. lib. 7. hæresi 105. Ideo, si quis ab hoc Episcopo consecrato, sed non baptizato, ordinatus fuerit, et si seruata fuerit forma Ecclesiæ, & in faciem Ecclesiæ, nihil omnino suscipit, vt
2 ex hoc dicitur irregularis, quod exercere non potest; præsertim si sciens ab huiusmodi fuerit ordinatus, quia eo casu videbitur indispensabiliter factus irregularis; ꝗ ausus fuerit ordines suscipere ab eo, quem ob defectum baptismi sciebat non esse Episcopum, nec sacerdotem: & ideo aliud crimen cum illo committit, si sacros ordines suscipiēs sacrificio missæ illius intersit, & cōionem Eucharistię, quam ille conficere nō potuit, adorauit, & sumpsit; nec suffragaretur huic scienter ordinato (si per ignorantiam iuris) putasset, ex quo in Ecclesia administrabat, quòd posset celebrare, & ordinare; quia nimis crassa est ignorantia, quæ dolo comparatur. l. quod N.erua. ff. deposi.

Sed & si fuerit ignorantia facti, etiam probabilis, tamen adhuc irregularis est; & eget Papæ dispensatione, vt male susceptos ordines possit suscipere, & exercere: Alberic. in verb. ordo. 3. in princ. citat Sum. conf. de ætat. ord. q. 8. præsertim si sic susceptos ordines exercuisset, etiam sub eadem ignorantia; quia exercuisset ordines non ordinatus; quæ res reddit hominem irregularem toto tit. de presb. non ord. min. vno tamen casu hæc ignorantia excusaret, scilicet, si cum hic
3 sic ordinatus beneficium impetrasset, & in supplicatione narrasset se ordinatum ad ordinem in beneficio requisitum, tūc licet re vera non sit ordinatus, tamen talis impetratio bona fide facta, tenet, & p hoc ipse non debet puniri in aliquo, Bernad. in c. cum adeo, de rescript. Doct. in cap. 2. de Instit. Alberic. in verb. clericus primo, in princ.

Illud autem est animaduertendum, ꝗ quilibet minimus rumor vulgi, vel alterius verisimile dictum, quòd Episcopus non sit baptizatus, sufficit, vt iste ab illo ordinatus, debeat abstinere, quia desinit esse in ignorantia probabili, & quia cum ipse conscientiam alienam, scilicet,
4 Episcopi ordinatoris, non possit cognoscere, melius est vt abstineat, q̃ vt supponat se periculo tanti sacrilegij, tex. clarus in cap. presbyteri, dis. 68. Nec obstat quòd in filio sacerdotis, vel adulterij, solus rumor, vel alicuius verisimilis attestatio non cogit eum filium ad abstinendum, vt scribit Abb. in c. 1. de fil. presb. & summistæ in verb. adulterium: quia illud procedit in eo, qui characterem, & titu-

titulum habet, sed defectiuum ex parte illegitimitatis, quam ipse credere facile non tenetur (nisi repugnet sibi conscientia) & ideo paruifacere pōt, vt ibi Doct. sed in hoc casu proposito negociū pendet ab alterius conscientia, & facto, scilicet an Episcopus sit baptizat᷒, ita quòd hic ab illo ordinatus, non potest certificari an susceperit titulū, vel characterē: & ideo debet potius abstinere à diuinis sacrificijs faciendis, q̃ subijcere se periculo faciendi rem delusoriā, d.c. presbyteri ꝙ non est in filio sacerdotis, vel adulterij, qa si sacrificet bona fide, sacrificat, & non deludit ministeriū, & ob id nō tenet abstinere, nempe deficiente periculo.

Sed non est prætermittendum, quòd iste sic ordinatus, licet non potuerit, (vt iam diximus) characterem accipere: tamen pie credi debet, quòd quantum ad vltimos effectus sacramenti summus sacerdos Christus suppleat defectū, ne decipiatur Ecclesia, & ne periculum immineat excusat probabilis ignorātia, vt scribit S. Tho. 4. dist. 24. Nam & Albertus magnus dicit, quòd hic sic perperā ordinatus à non baptizato Episcopo, conficit sacramenta nō potestate sua, sed potestate Ecclesię: descendit. n. tunc à virtute Spiritus Sancti vegetantis Ecclesiā potestas in illum, ne Ecclesia decipiatur, & hunc excusat ignorantia inuincibilis, eadem Sum. conf. de ætat. ordin. d. q. 8. sed melior est sententia S. Thomæ, & meliotibus verbis explicatur.

Et hinc est, quòd non baptizatus ordinatus rite, & à vero Episcopo, nihil quidem suscipit in veritate, & nihil administrare potest toto tit. de presb. non bapt. min. tamen audientes probabili ignorantia eius missam, recipiūt illos finales effectus, quos dicit S. Tho. sed in hoc casu differentia est inter hunc non baptizatū ordinatum, & illum ordinatum ab Epō non baptizato; nam isto casu non baptizatus ordinatus, ꝑ simplicē rumorē, vel dubitationem an sit baptizatus non tenetur abstinere; sed pōt perseuerare, & ad altiores ordines ascendet, c. 3. de presb. non ord. min. & hoc est propter periculū reiterationis baptismi; quia sanare non posset suos ordines in tali dubitatione, nisi per susceptionem baptismi, & iterationem ordinū. c. 1. de presbyt. non ord. min. Ideo in dubio nō est facienda talis iteratio, quia nouit suam conscientiā in fide baptismi cōsistere, & bene præsumit se fuisse baptizatum, cū sit natus, & educatus parentibus christianis, d. c. 3. in fin. sed in illo, qui baptizatus ab Epō non ordinato ordinatur, non pōt suos ordines sanare per baptismum subsequentem in persona Episcopi, vnde quia hic nescire pōt conscientiam eius Episcopi ordinatoris, an persistat in fide baptismi, an pręsumat se baptizatum, ideo hoc casu abstinere debet, donec reddatur tutus in conscientia, per aliquam præsumptionē, quæ habeatur loco legitimæ ꝓbationis, vt dr̃ in d. c. 3. In hoc tn̄ conformes sunt isti duo casus, quòd administratio ēt per probabilem ignorantiā, reddit vtrumq; irregularē, & vterq; eget dispensatione Papali, vt iam dictum est, & vterq; sciēs administrando pari pœna puniuntur, iuxta ea, quæ iam diximus.

De ordinatis ab Episcopo consecrato; qui sacerdotio caret.

CAP. XXVIII.

1 *Episcopalis consecrationis fundamentum, est sacerdotium.*

2 *Ordinatus à consecrato Episcopo sacerdotium non habente, nil suscipit, non sic ab Episcopo degradato à sacerdotio*

3 *Ordinatus ab Episcopo consecrato non habente diaconatū, eundem diaconatum non accipit.*

Ordinatus ab Episcopo carente aliquo ordine non recipit executionem.
4 *Ordinatus ab Episcopo, de quo est rumor quod careat aliquo ordine, abstinere debet.*

PRoximæ iam dictæ irregulari-
tati confinis est alia, scilicet, si
quis ordinatus fuerit ab Epi-
scopo consecrato, cum tamen sacerdo-
tium non habuisset; Nam cum Episco-
1 palis consecrationis fundamentum sit
ipsum sacerdotium; cap. ex literis, vbi gl.
de excess. præl. glo. in cap. solicitudo, dist.
52. in prima parte gl. Silu. in verb. Ordo
2. in princ. & in verb. Ordo 5. q. 5. gl. &
Abb. post Host. in cap. 1. de cler. per salt.
prom. consequens est, quòd consecratus
in episcopum omisso sacerdotio, nullam
recipiat consecrationis potestatem; vn-
2 de quisquis ab hoc Episcopo ita conse-
crato ordines susceperit, nihil suscepit,
præsertim si sacerdotium ab ipso susce-
perit, qđ cum non habuerit, conferre nō
potuit. S. Thom. 4. dist. 25.

Propterea hic ita ordinatus est irregu
laris, si sciens ordinatus fuerit, idem si
ignorans; nam si exercuerit susceptũ or-
dinem à Papa solo dispensari poterit, si-
cut reliqui non ordinati administrãtes,
toto tit. de cler. non ordin. min. Quod
intelligo in eo Episcopo, qui omnino sa-
cerdotium non habuit, alioqui si habuis
set, sed ab eo fuisset depositus, vel degra
datus, licet non possit consecrationẽ Epi
scopalem exercere, nec aliqua pontifica-
lia, sicut nec ipsum sacerdotium. d. cap.
ex literis, vbi Abb. not. tamen si actu exer
ceat, vel consecret, conficit, & facit ea, q̃
pendent ab ipso sacerdotio, vel consecra
tione, & propterea ordinatus ab eo reci-
pit characterem, sed non executionem,
vt fusius diximus supra de ordinatis ab
Episcopo deposito, vel degradato.

Ordinatus vero ab Episcopo cōsecra-
to, qui sacerdotium quidem habuerat;
sed non diaconatum, vel subdiaconatũ,
tunc distinguendum est, an hic ordine-
tur ad eos ordines, quos Episcopus non
3 habuit, & tunc nil suscipit, nec etiam cha
racterem, quia nemo dat, quod non ha-
bet. S. Thom. 4. dist. 25. glo. in d. c. 1. de
cler. per salt. prom. aut suscipit sacerdo-
tium, vel alios quos Episcopus habuit,
& tunc recipit quidem characterem, sed
non executionem, quia Episcopus, qui il-
lis ordinibus carebat, non poterat licite
exercere, vel administrare, siue pōtifica-
lia, siue sacerdotalia, cum esset suspẽsus,
vt diximus supra agendo de clerico per
salt. prom. quæ procedunt in ordinato,
tam sciente, quàm ignorante; in dubio
autem idest, si rumor vulgi, vel verisimi
lis attestatio alicuius inducat ordinatũ
in scrupulum conscientiæ, scilicet, quòd
ille Episcop⁹ careret sacerdotio, vel alio
aliquo ordine, dico quòd debet abstine-
4 re, quia non debet in tali dubitatione ex
ponere se periculo sacrilegij in admini-
stratione eius ordinis, quem forsan non
habet; quia in exercendis istis spiritua-
libus, multum obest incertitudo potesta-
tis ordinatoris, casus clarus in cap. pres-
byteri, dist. 68. & dispensationem studio
se debet impetrare, vt certa, & tranquil-
la fiat conscientia, argu. optimo in cap. 1.
de cler. per salt. promot.

Et ne forsan surrepat alicui cogitatio,
quòd hoc contingere non possit, vt quis
sit Episcopus, & sacerdotium nō habue-
rit, scire debet Ischiram Athanasij ad-
uersarium consecratum fuisse in Episco-
pum, & nunquam fuisse presbyterum.
Theodoret. hist. lib. 2. c. 8. Niceph. lib. 8.
c. 48. 49. & lib. 9. c. 12.

De ordinatis à non ordinato, vel non consecrato Episcopo.

CAP. XXIX.

1 *Ordinatus à non consecrato Episcopo, nil suscipit.*
Sacerdos non habet potestatem ordines conferendi.
2 *Episcopus ordinatus aliquo ordine omisso, & tali defectu dispensatus, adhuc tamen exequi non potest, nisi suppleatur ille ordo.*
3 *Ordinatus ab Episcopo, de quo dubitatur, an fuerit consecratus, abstinere debet.*

1 Duplici sensu accipi potest Episcopus non ordinatus, vel nõ consecratus esse; primo modo si quis simplex sacerdos se se pro Episcopo gerat, & Episcopalia munia audeat contrectare. Alio modo si quis electus quidem sit Episcopus, sed non consecratus; vel consecratus, sed non in forma Ecclesiæ: omnibus vero istis casibus, quisquis ordines suscipit ab huiusmodi non ordinatis, vel non rite consecratis, nihil accipit, nec ipsum quidem characterem; quia ordinis character, vt imprimatur prę supponit potestatem præeminentem in ordinatore; nec sufficit illa excellentia ordinis, quam habet quilibet sacerdos: sed etiam requiritur excellentia dignitatis, quam habet quilibet Episcopus: vnde quando sacerdos non est in dignitate Episcopali constitutus, nec est consecratus, talem potestatem nõ habet ordines conferendi. S. Thom. 4. dist. 25. q. 1. art. 1. & 2. hic igitur ordinatus, nihil suscipere dicitur, deficiente potestate ordinatoris siue sciens, siue ignorãs ordines suscipere ausus fuerit; nam efficitur irregularis, prę sertim si in suscepto ordine administrauerit, vt diximus, proximis superioribus capitibus. Nam & ab Episcopo, qui aliquem ordinẽ omis-
2 sit in sua promotione, nemo potest accipere eum ordinem, quem ille non habuit, vt ibid. diximus.

Idque adeo verum est, quòd & si ille Episcopus obtinuerit dispensationem à Papa super administratione Episcopalium, & pontificalium, non obstante suspensione, & impedimento illius ordinis non habiti, tamen administrare non poterit, nisi illum ordinem sibi suppleri fecerit, quia Papa per talem dispensationẽ censetur abstulisse censuras, & canonica impedimenta, quę obstabãt administrationi pontificalium, non tamen censetur voluisse, quòd per talem dispensationẽ tollatur necessitas supplendi ordinem, qui deficiebat; ideo à tali sic dispensato nemo potest ordinem illum deficientẽ accipere, & accipiendo de facto, nec ipse character potest imprimi, argu. Silue. in verb. Ordo 2. in princ. Alberic. in verb. ordinandus; quia impossibile est suscipere ab eo aliquid, quod non habeat. S. Tho. 4. dist. 25.

Quæ omnia vera sunt non solũ quando certum est Episcopum non fuisse cõsecratum, verum etiam quando aliqua est dubitatio rationabilis; nam eo casu,
3 quisquis ordinatus est ab Episcopo de quo verisimiliter dubitari contingit, an esset consecratus, debet abstinere, donec dispensetur, c. presbyteri, dist. 68. & arg. c. 1. de cler. per salt. promot.

De ordinato pro parte per vnum Episcopum, & pro parte per alterum.

CAP. XXX.

1 *Vnitas diuisionem non recipit.*
Episcopi duo si eundem clericum ad sacros ordinent, & vnus verba proferat, alter det signacula, sunt seuerissime puniendi.

2 Epi-

2 *Episcopi consecrando alium, si vnus missam dicat, alter consecret, puniendi omnes.*

Ordines minores ita possunt conferri, vt Episcopus verba proferat, & sacerdos det signacula.

Episcopus potest supplere Episcopo cadenti in morbum, dum sacra facit, vel ordines confert.

3 *Episcopo sacerdos supplere non potest, circa pontificalia, & quomodo in alijs.*

Ordinatus cum aliquo defectu ipsius ordinis, debet abstinere donec suppleatur defectui.

QVoniam sacramenta oĩa vnitatis sunt, de consecr. dist. 2. cap. quia passus: vnitas vero diuisionem non recipit cap. loquitur. dis. 24.
1 hinc est quòd sacramenta pro parte ab vno, & pro parte ab alio fieri nõ possunt. Propterea si in collatione ordinũ vnus Episcopus verba proferat: alter vero signacula substantialia tradat, vterq; grauissime puniendi sunt, ipse vero sic ordinatus deponendus est: ideo administrare non potest. cap. quorundam, dist. 23. quinimmo, & in consecratione Episcopi in qua missæ celebratio de iure necessaria est, si vnus missam dicat, alter vero opus consecrationis efficiat, vterque puniendus est, & ipse ordinatus interim debet abstinere, donec per Papam dispensetur. dict. capit. quorundam, hoc scripsit Bernard. in glos. in capit. quod sicut, & ibi Ioan. Andr. sequitur in glos. magna in verb. diuidatur, post med. de electione.

Quæ omnia vera sunt in maioribus ordinibus, alioqui in minoribus conferendis nihil obstat, quòd Episcopus verba proferat, & alter vel Episcopus, vel sacerdos tribuat ordinato substantialia signacula, quia tunc omnia quasi per ipsum Episcopum fieri videntur. S. Tho. 4. dist. 25. q. 1. artic. 1. Silu. in verb. ordo. 2. q. 5. tex. in c. acolythus, dist. 23. Quando autem casus necessitatis emerserit, vt puta si Episcopus in ordine conferendo inciderit in mentis alienationem, aut animi deliquium passus sit, si reperiatur ali9 Episcopus, qui supplere possit, non videtur hæc censura locum habere. cap. illud & cap. nihil 7. quæst. 1. sacerdos vero simplex Episcopo supplere non posset; quod si suppleuerit non imprimet characterem, Hug. in d. capit. nihil: sed hoc eget distinctione: nam si presbyter
3 suppleat circa substantialia, & formalia ordinis, tunc verum dicit Hug. quia circa pontificalia sacerdos, non potest supplere pro Episcopo, vt diximus supra lib. 3. capit. 16. quando agendum fuit de diuisione sacramentorum; aut supplet sacerdos non circa substantialia, sed circa alia quædam, quæ non sunt de substantia, vt puta ad perfectionem missæ, vel ad cõmunionem, & alias quasdã admonitiones verbales, & obseruationes quæ habentur in pontificali, tunc quia character iam erat impressus ab Episcopo, ista suppletio sacerdotis non potest obesse; verum tamen est, quòd hic ordinatus non debet administrare, donec tota suppletio fiat per alium Episcopum; & ita intelligo Caietan. in apostilla ad S. Thom. 3. quæst. 67. ipse tamen sacerdos malefacit supplẽdo in illis partibus, quas soli Episcopi solent facere, etiam si non sint substantiales dict. capit. quorundam.

De ordinatis ab illiterato Episcopo.

CAP. XXXI.

1 *Ordinatus ab illiterato characterem suscipit, sed non executionem.*

Ordi-

ORdinatus ab Episcopo penitus illiterato, exercere non debet, quia cũ ipse illiteratus admi- nistrare ordines suos non possit, vt diximus lib. 1. cap. 32. quisquis ab eo ordinatus est, characterem quidem suscipit;
1 sed non executionem, quam qui nõ habuit, transferre non potuit. c. vlt. de ætat. & qual. Nam ob eam illiteraturam facile errare potuit, vel in substantialibus, vel in alijs requisitis ad rectam ordinationẽ: propterea cum ordinatio non sit certa, tuta, cautius est, vt hic ordinatus abstineat, arg. cap. presbyteri, dist. 68. dubitare enim potest de sua ordinatione, quòd forsan non sit canonice facta, vt dicit Alberic. in verb. Ordo 3. post med. quomodo autem intelligatur Episcopus illiteratus, dixi d. cap. 32.

De ordinatis ab Episcopo idiomatis diuersi.

CAP. XXXII.

1 *Regula cancellariæ de idiomate cõmendanda.*
Pastor bonus non est cuius vocem oues nesciũt.
Valerius Episcopus natione Græcus coadiutorẽ habuit S. Augustinum.
Græcus à Latino Græco more, & è contra ordinari non permittitur.
Græcus clericus Latinam Ecclesiam obtinere non potest.
8 *Latinus Græcam Ecclesiam an obtinere possit.*
Latini à Græcis ordinati, vel Græci à Latinis an recipiant ordinis executionem.
Clerici vnius ciuitatis debent præferri extraneis.

QVanquam Ecclesia probet oĩa idiomata linguarum, Tamen ea confundi nunquam p̃missum est, ob plurima pericula, quę immi-
1 nere possunt in confusione idiomatum; Iccirco regula cancellariæ de idiomate, quę vetat obtineri beneficia in ea prouincia, cuius idioma impetrans nesciat, summa cõmendatione digna est: quid enim proderit si Italus in Germania, & loqui, & loquentes audire nescit? quid proficiet plebs sub eo pastore, cuius verba nõ intelliget, & cuius vocem non audiet? nõ enim bonus esse pastor putandus est, cuius vocem oues nesciunt, Ioan. cap. 10. Hac ratione Valerius Hipponensis Episcopus, quia natura Græcus erat, minusque Latina lingua & literis instructus, minus vtilem se illi Ecclesię pręuidebat; & ob id vices suas omnes contulit in Augustinum, post multas preces in Deum fusas, vt refert Possidonius Episcopus in vita S. August.

Propterea Græcus à Latino Gręco more, & Latinus à Græco Episcopo ordinari non permittitur, ne commixtiones linguarum fiant. cap. cum secundũ, de temp. ordin. & ideo istæ ordinationes non sunt canonicę, & impediunt ordinis suscepti executionem, vt d. cap. cum secundum, & cap. seq.

Hinc est, quòd clericus Græcus Latinam Ecclesiam obtinere non potest, cap.
2 cum olim, vbi Abb. 2. not. de cler. coniug. & idem puto è contra, Latinus Gręcam non obtinebit, obstante regula de idiomate, nisi ex dispensatione Papæ; vnde Conc. Lateran. sub Inno. III. cap. 9. constitutum est, si in eadẽ diœcesi copia sit clericorum, diuersarum linguarũ non esse ordinationes faciendas, nec reliqua pontificalia administranda, aut sacramenta conferenda ab ipso Episcopo proprio suo idiomate, in vniuersa diœcesi, sed certos deputari vicarios iussit, qui pro ratione linguarum, & idiomatum diuina administrent, habetur cap. quoniam, de off. ordin. aliter se ingerentes ipso facto sunt excommunicati, & contumaciter perseuerantes deponẽdi;

quod

quod etiam Ioannes Chrysostomus Cõstantinopoli statuerat, vt scilicet pro extraneis hominibus idiomatis diuersi ministri deputarentur, & Ecclesiæ seorsum illis concederentur. Tripart. hist. lib. 10. cap. 5. ideo bene concluditur, quod ordinati contra hos, canones diuersi idiomatis nõ recipiunt ordinis executionem, sicut & ordinati à Latinis exercere non possunt ritu Græco, nec econtra, & dic vt diximus lib. 3. cap. penu. & hinc fit quod clerici vnius ciuitatis sunt pręferendi extraneis. C. de Episcop. & cler. l. in Ecclesijs.

De irregulari, qui præsumit ordines suscipere.

CAP. XXXIII.

1 *Irregularis se faciens ordinari non habet ordinis executionem, præsertim si ordinatur ab irregulari.*

Irregularitas noua quandoque nascitur administrando in irregularitate.

2 *Irregularis si audeat ascendere indispensatus, fit irregularis.*

Ordo superior non dicitur suscipi, nisi cum habitu, & exercitio inferioris.

3 *Irregularis laicus subiens clericatum, non ob id fit de nouo Irregularis, nisi ex cõtemptu.*

Indignus faciens se ordinari, deponendus est.

QVoniam ideo inuenta est irregularitatis censura, vt quis ab ordinibus excludatur, & ministerio Ecclesiastico habeatur indignus, nulla tanta temeritas esse videtur quãta eius, qui cum Irregularis sit, audeat ad ordines accedere, dispensatione non obtenta; propterea hic irregularis ordines
1 suscipiens, characterẽ quidem accipit, actu, & habitu, idest verus sacerdos fit, & vt verus sacerdos accipit potestatem super consecratione Eucharistiæ, vt scribit Archid. in cap. apostolicæ, dist. 56. etiam si & ipse ordinator esset irregularis, vtriusq; enim irregularitas non impedit characteris impressionẽ, vt Archid. ibid. at quia videntur contemni claues Petri, executio interdicta est huic ordinato, ita quòd si exercuerit ipsa irregularitas de Episcopali fieret Papalis, glo. in c. latores de cler. excom. min. Quinimmo ex ipsa administratione nouam irregularitatem incurreret, præsertim si illa irregularitas erat ex crimine notorio: Arch. in d. c. apostolicæ.

Quare dico, quòd quisquis est irregularis forsan subdiaconus, vel diaconus; si audeat neglecta irregularitate ad altiorem ordinem ascendere, censetur administrare, quia ordo superior suscipi non potest nisi cum habitu, & ministerio in-
2 ferioris; ideo easdem pœnas, & irregularitates incurrit, quas si administraret suspensus ordinem suum, vt diximus in regulis generalibus Reg. 21. quod non procedit in susceptione simplicis clericatus, quia quisquis irregularis eum suscipit, peccat quidem, sed nouam irre-
3 gularitatem non incurrit, quia non est in re cautum, & non videtur exercere vllũ ordinem susceptum, nisi tantus esset cõtemptus in eo suscipiendo, quod ob id fieret irregularis: arg. cap. tanta, de excess. prælat. & cap. cum illorum, de sent. excõ. Spec. in tit. de dispens. §. iuxta, vers. Tertio si quis: sed & quicumque ex quauis causa indignus est ordinibus, si ordines suscipiat, fit irregularis; nam & ipse ordinator, & ordinatus scienter deponuntur, cap. aliquantos, dist. 51. Alberic. in verb. ordinatus debet, indignus intelligitur secundum veras irregularitates, de quibus toto hoc opere tractamus.

De ordinato, cum esset ligatus aliqua censura Ecclesiastica.

CAP. XXXIIII.

1 Suspensus, vel interdictus suscipiens ordines efficitur irregularis.
2 Ordo superior suscipi non potest, nisi in habitu, & exercitio inferioris.
3 Suspensus ordinatus per suam ignorantiam nō probabilem, exequi non potest.
Suspensio, vt reddat irregularem eum qui in ea se facit ordinari, sufficit generalis.
4 Excommunicatus etiam generaliter faciens se ordinari fit vere irregularis, etiam ignorans si administrauerit.
5 Excommunicatum se esse sentiens ex solo rumore vulgi, debet abstinere.
Excommunicatus ordinatus ad minores incurrit irregularitatem.
Degradatus nunquam solet restitui, vel dispensari.
Degradatus consecrādo sine missa, dicitur exercere suum ordinem, ideo seuerissime puniendus.

Quemadmodum censura Ecclesiastica, scilicet suspensio, interdictum, & similes inducunt irregularitatem, si quis in eis positus audeat ordines susceptos administrare, vt fusius diximus cum de suspensionibus, & interdictis ageremus, ita si quis su-
1 spensus, vel interdictus audeat ordines suscipere, efficitur irregularis; quia cum ordo superior suscipi non possit, nisi in habitu, paratu, & ministerio inferioris. ideo qui se ordinari facit aperte exercet
2 ordinem, de quo transit ad superiorem, & ex eo efficitur irregularis, præsertim si sciens censuram id commisserit, quia præsumitur facere in contemptum clauium; vnde qui in contemptum clauiū ordines suscipit, etiam post peractā pœnitentiam ordines susceptos exequi prohibetur, de sent. excō. c. cū illorum, Spec. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. Tertio si
3 quis; sed & si ignorasset se esse suspēsum vel interdictum, si ignorantia non esset probabilis, exequi non posset sine Papæ dispensatione. d. cap. cum illorum, Silu. in verb. Irregularitas; q. 13. vers. Quintū. Quæ etiam vera sunt, tam in suspensionibus, & interdictis generalibus, quàm specialibus, aut nominatim missis; Specul. in d. §. iuxta. vers. Sed quæritur vtrum. Ille vero, qui cum esset excommunicat⁹ generali, vel speciali excommunicatione à lege, vel ab homine, ordines subire
4 ausus fuerit, omnino irregularis efficitur: Tabiē. in verb. irregularitas, 4. nu. 5. Sil. in verb. irregularitas, q. 2. & est apertus tex. in d. capit. cum illorum; nam excommunicatus nihil omnino contingere potest de sacro ministerio, vt dicitur in Conc. Antioch. cap. 4. habetur 11. q. 3. cap. si quis Episcopus damnatus; nec distinguitur scierit, an ignorauerit; nam cum scire debuit in culpa est, idem quoque si solus sit rumor ipsum esse excom-
5 municatum, sola enim fama suam afficit conscientiam; & ideo debet abstinere; Panor. in capit. Illud, de cler. excōm. min. Silu. d. quæst. 13. vers. sextum. Idem quoque erit si per ignorantiam iuris, nā administrando, vel ordines suscipiendo excommunicatus efficitur Irregularis; Silu. d. q. 2. Doct. in d. c. cum illorum, & in cap. 1. de eo qui furt. ordin. susc. Silu. in d. vers. Quintum, Alberic. in verb. excommunicatio; primo. col. 4. circa fin. Specul. in d. §. iuxta. vers. Item excommunicatus; & hæc procedunt non solū in susceptione maiorum ordinum, verum etiam minorum. Silu. in d. q. 13. vers. Tertium, ex sententia Gul. in d. c. cū illorum, & ex glo. Ray. qui omnes sentiunt semper in hac irregularitate requirendā dispensationem à Papa.

Sed & ille, qui depositus, aut degradatus

datus à suis ordinibus, si vel eosdem suscipiat, irregularis est ob iterationem sacramenti, de qua suo loco dictum est, vel si illos suscipiat, quos non susceperat maiores, vel minores; nam sicut depositus caret omni facultate administrandi, ita nec potest ad clerũ vlterius aspirare, & multo minus Ecclesiasticis ordinibus decorari; vnde cum eis nunquam fere solet Papa dispensare, ex d. Conc. Antioch. cap. 4. habetur 11. q. 3. cap. si quis Episcopus damnatus supra citato; Propterea si hic degradatus forsan idũ vult abstinere ab exercitio missæ, audeat sine missa conficere sacramentũ, dicitur exequi suum ordinem, & ex eo fit irregularis, Anton. Floren. in tract. de censur. cap. octuagesimo septimo.

De ordinatis in successorem alicuius viuentis.

CAP. XXXV.

1 *Successorem in beneficio nemo sibi eligere potest.*
Moyses sibi non elegit successorem.
Papa non potest sibi eligere successorem.
2 *Successorem in beneficio, nec quilibet superior potest alicui dare.*
3 *Regressus, & accessus hodie prohibentur.*
Coadiutoria hodie prohibentur, cum clausula, cum futura successione.
4 *Papa potest tractare cum Cardinalibus de futuro Papa eligendo.*
5 *Episcopus à Papa impetrare potest in articulo mortis, vt nominet quem sibi optet successorem.*
Cardinales Papa viuente, non possunt tractare de eligendo successore.
6 *Episcopo mortuo, non erat olim eligendus successor, nisi post triduum.*
Papa mortuus sæpe à viuo sepelitur.
Innocentius III. cassauit electionem factam à capitulo Cremon. antequam sepeliretur Episcopus defunctus.
Constitutiones, quæ probant viuo beneficiato, nõ esse tractandum de eius successore.
Constitutiones, quæ probant neminem sibi eligere posse successorem.
Platinæ error animaduertitur.

SVccessorem sibi eligere in beneficio nemo potest, cap. apostolica, 8. q. 1. Propterea si quis Episcopus in Episcopatu suo statuat aliũ
1 Episcopum, non permittitur ille eo loco administrare vt prælatus; nam id est contra omnem Ecclesiasticam regulam, & contra decreta patrum, vt sibi successorem quis constituat: cap. petisti, & c.
2 quia frater, 7. q. 1. & 8. q. 1. cap. 1. 2. 3. & 4. Nam nec Moyses ipse successorẽ constituere potuit. cap. Moyses. 8. q. 1. Quinimmo nec Papa de iure hoc potest; gl. in cap. si transitus, dist. 79. Specul. in cap. vbi periculũ, q. vlt. de elect. lib. 6. Iacob. in tract. de cõc. lib. 6. art. 8. Quæ nõ solũ vera sunt in Epis. & Pontificibus, verum ẽt in quibuscumq; dignitatibus inferioribus text. & gl. in c. plerique. 8. q. 1. imo etiam in omni beneficiorum genere, d. cap. apostolica; ita quòd hæc successio beneficij cuiuslibet viuentis non solum prohibetur fieri per ipsum met viuentem, sed etiam per superiorem, d. cap. apostolica; & apparet ex regula Cancellariæ de non impetrando beneficio viuentis; vnde sancte decreuit sacrum Conc. Trident. sess. 25. cap. 7. de reform. ne regressus, & ac-
3 cessus vlterius concedantur; istis enim modis hæreditaria erant beneficia, & multi forte ea via sibi successorem deligebãt: & quia ob eandem causam fraus aliquando fiebat coadiutorijs cum futura successione; statutum est eod. c. coadiutorias quidem concedi iusta ex causa posse, sed iussit non posse apponi clausulam, cum futura successione, vt ibi patet; Quo vero ad Papam ipse posset cũ cete-
4 ris fratribus Cardinalibus tractare de successore eligendo, glo. in d. cap. si transitus,

situs, Specul. d. cap. vbi periculum; sicut & Episcopus à Papa impetrare potest in articulo mortis, vt nominatim eligere valeat, qui sit sibi successor futurus, quod olim contigit Bonifatio Moguntino Episcopo Germaniæ legato, qui id exorauit à Zacharia Pontifice, vt in epistola Zachariæ ad præfatum Bonif. capit. 5. & hodie sæpe contingit id à Pontifice gratiose impetrari, si summa pietas electi id suadeat.

Quando vero Cardinales soli de successore Pontifice eligendo tractarent, dũ Papa viuit, id graui pœna dignum est, & excommunicatio, atque aliæ pœnæ multæ impositæ sunt, ex Bulla Pauli IIII. Pont max. Quinimmo olim ex decreto Bonifatij. II. nec Papa, vel Episcopo viuente, nec etiam mortuo, ante triduum à die depositionis, tractatus fieri poterat de successore eligendo: habetur capit. nullus Pontifice, dist. 79. & licet hoc vltimum vsu obseruatum nõ fuisse ibidem scribat Hug. quoniam sæpe à viuo Pontifice mortuus sepelitur, vt tradit Spec. in d. cap. vbi periculum, in tertio decimo speciali: Tamen Innocentius III. cassauit electionẽ factam à capitulo Cremonen. priusquam mortuus Episcopus sepulturæ esset traditus. cap. bonæ. 2. de elect. & licet glo. & multi alij dicant nõ eam causam fuisse cassationis, sed alias multas: Tamen id expressim repugnat verbis illius tex. qui dicit, illud esse contra canonicas sanctiones; sunt enim canonicæ sanctiones, ne viuo prælato de successore tractari possit. Prima ex Cõc. Antioch. cap. 23. ibi, post obitum quiescentis. Altera cõstitutio fuit Symmachi Papæ, habetur cap. si quis Papa, dist. 79. Tertia Bonifatij II. d. c. nullus Pontifice; sicut etiam canonica sanctio semper in vsu fuit, ne quis sibi successorem eligeret, primum ex Concil. Antiochen. d. cap. 23. habetur 8. quæst. 1. capit. Episcopo. 1. Deinde Bonif. II. (in qua re errauit Platina, & alij post eum recentiores, qui putant primo hæc à Bonifatio isto sancita fuisse) Tertia fuit Ioannis III. constitutio capit. si Petrus. 8. quæst. 1. Alia Pelagij. capit. quia frater. 7. quæst. 1. alia Zachariæ. d. capit. petisti.

De ordinatis per errorem.

CAP. XXXVI.

1 *Error in conferẽdo, vel suscipiendo ordine multis modis incurritur.*
Error in corpore vitiat legata, & matrimonia.
Ordinans Apuleium putans esse Tullium, an imprimat characterem.
2 *Ordo, & matrimonium habent multum symbolum intra se.*
Errantis nulla est voluntas.
Ordinatus tenet vicem sponsi.
Ordinans tenet vicem non sponsæ, sed paranymphi.
3 *Iacob per errorem patris benedictionem veram habuit.*
Ordinans per errorem quem putat non esse irregularem, imprimit characterem.
Beneficium collatum ei, qui putabatur idoneus, potest ei auferri.
Naupacten. Archiepiscopus per errorem promotus, ideo depositus fuit.
Error ordinatoris, & ordinati in ordine conferendo, vel suscipiendo, etiam variata forma ordinum, non impedit characteris impressionem.
4 *Ordinum præposteratio non impedit characteris impressionem.*
Extrema vnctionis sacramentum per præposterationem vnctionum non desinit esse sacramentum.
Dormiens suscipit characterem, si antea erat dispositus.
Ordinatus per errorem putans se chrismari nil accipit.

5 Ordi-

5 *Ordinandus petens acolythatum si per errorem conferatur subdiaconatus, an obligetur.*

Macedonius Chrytophagus ordinatus presbyter à S. Flauiano Episcopo, cum nihil tale cogitaret.

Ordinatus ad sacros per errorem iuris non excusatur sed obligatur.

Monachus factus, non excusatur ex falsa causa, vel ex eo quod religionem putabat laxiorem.

6 *Moniales non excusantur à stricta clausura, eo pretextu quod si putassent se restringi non voluissent.*

Error in fide non impedit ordinis characterem, si intendit facere quod facit Ecclesia.

7 *Error in variatione oleorum, an impediat veritatem sacramenti.*

SVperest postremo loco ad absoluendum tractatum, qui ptinet ad indebite ordinatos, vt de eis tractemus qui per errorem ordinati sunt; de qua re, etsi non meminerim vllum vnquam scripsisse; Tamen nō fuerit incongruum, quod frequenter accidit, aliquatenus perscrutari: In qua re quid ego sentiam, ita aliorum iudicio subijcio, vt si quis melius sentiat illi potius, quam mihi adhæsurus sim. Multis igitur modis error in conferendo, aut suscipiendo ordine contingere potest;
1 Nam quandoque errat Episcopus dū putat se ordinare Tullium, & ordinat Apuleium, quo casu dubitari potest, quod character non sit impressus: error enim in corpore iure ciuili legatum vitiat. l. 4. ff. de leg. 1. & in matrimonio error in corpore vitiat S. Tho. 4. dist. 30. & summistę omnes in impedimētis matrimonij de errore; ita quoq; videretur nullum characterem isto casu fuisse impressum; prę-sertim quia matrimonium, & ordo plurimum inter se Symbolum habent quia
2 vtrumque tendit ad fecunditatem alterum quidem carnis, alterum ad fecunditatem spiritus; si igitur erretur in corpore eius, cum quo contrahendum est matrimoniū spirituale, videretur nihil agi, nam qui errat non consentit. l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. & 18. quæst. 1. in princ. & errantis voluntas nulla est. l. cum testamentum C. de iur. & fac. ign. & errantis consensus nullus est, Ibid. & l. non iccirco; maxime quia error, & coactio pari passu ambulant; Sanct. Thom. d. dist. 30. sublato igitur consensu, nihil actum videtur, vt alio loco diximus hoc ipso libro.

Sed contrarium est verius, quòd impressus fuerit character ex consensu ipsius ordinati, qui voluit alligari militię, & obsequio Dei in sacramento ordinis; Nam matrimonium quòd spiritualiter contrahitur in ordine consideratur ex consensu ordinati, tanquam sponsi q̄ sic vult alligari, cuius consensus exigitur, vt characterē suscipiat, ordinator vero non habet se vt sponsa, sed vt paranymphus, & amicus in desponsando ordinatū alij, per ea quæ tradit. S. Thom. 4. dist. 38. Tabien. in verb. virginis: Ideoque nihil plus videtur obesse error Episcopi conferentis ordinem, errādo circa corpus, cui confert, quantum obesset matrimonio corporali error sacerdotis errantis circa corpora contrahentium matrimonium, scilicet, si putet esse Petrū, & Franciscam, cum essent Ioannes, & Maria; nam esset verum matrimonium, ex consensu ipsorum non errātium, quo ad se inuicem, & potest esse exemplum in benedictione data ab Isaac filio suo Iacob, quē putabat esse Esau, habuit enim effectū suum, in primogenitura, errante Isaac; Gen. vigesi. septimo.

Hic igitur vere suscepit characterem, sed dubitat an exequi possit hunc sic susceptum ordinem; nam si se se furtim ingessit non approbatus est irregularis, sicut

ficut cæteri furtim ordinati, vt ſuo loco diximus; aut non ſe ingeſſit; ſed præuio examine, & approbatione ordinaria: at ordinator ſimplex nimium, aut ignauus aut inconſideratus ordinauit, putans eſſe alium, quàm qui ordinandus erat, nihil oberit quin adminiſtret: Epiſcopus vero negligenter faciens hæc opera Dei, non eſt ſine peccato: non tamen fit irregularis, ſi hic ordinatus eſt alioqui dignus, & ab ordinario approbatus.

Secundo modo error eſſe poteſt in qualitatibus, vtputa quia Epiſcopus putabat ordinatum fuiſſe legitimum, monogamum, doctum, irreprehenſibilem, cum talis non eſſet; quo caſu non poteſt impedire characterem huiuſmodi error ſuppoſita diſpoſitione, & conſenſu ordinati; ipſe tamen exequi ſuſceptum ordinem non poterit, donec diſpenſetur ſuper defectibus; & ordinator puniet modo, quo diximus hoc libro, tit. quand. quis ſuum ſubd. Beneficium vero collatum per hunc errorem reuocari poteſt, Abb. in cap. vlt. de ætat. & qual. & Silu. in verb. beneficium 2. q. 7. Cuius rei exemplum ducitur ab Archiepiſcopo Naupacten. qui cum eſſet mimus, & in Archiepiſcopum promotus, id neſciẽte Papa, depoſitus fuit antequam munus cõſecrationis acciperet, ipſo Papa errorem excuſante, narrat Borgas. de diſpenſ. part. 1. q. 5. nu. 23.

Tertio modo error contingit ſi tã ordinator, quàm ordinatus bene diſpoſiti ſunt, ſed errant in ordine ipſo; vtputa ſi petito diaconatu detur ſubdiaconatus, vel è contra: vel cum petendus eſſet ſubdiaconatus, petatur diaconatus, vel è contra omnibus iſtis caſibus confertur character, etiam ſi Epiſcopus volens conferre vnum ordinẽ vtatur forma, & cæremonijs alterius, habet. n. ſuum effectũ talis prępoſterata ordinatio; ꝙ ſic probat: Nam ſi ordo, q̃ ſic per errorẽ confertur, eſt ſuperior illo qui debuerat conferri, dicetur per ſaltũ ordinatus, & habebit locũ irregularitas illa; aut erit ordo inferior; & tunc q̃a iteratur ordo iam ſuſceptus, habebit locum irregularitas de iteratione ordinis; ſi aũt fuerat petitꝰ ordo, qui nõ debebat peti, & Eṗs per errorem contulerit ordinem debitum, talis error nil mali adfert, etiam ſi ordinatus quoq; erraret: & eſt ratio quia vterque ipſorũ intendebat ordinẽ debitum, & requiſitum, licet errando putaſſent alium conferri, non autem illum debitum.

Nec obſtat prædictis, quòd error in re excludit conſenſum, ſicut dici conſueuit in matrimonio, & ob id qui conſentit in diaconatu conferendo, vel ſuſcipiendo, nil videatur fieri ſi conferatur ſubdiaconatus, vel è contra, quaſi excluſo conſenſu: ad q̃d ita Reſpondet, matrimonium determinatur ad vnum cõpletiuum conſenſum, & ad vnicam perſonam, & ſic ſi actus non valet, vt agitur, nec põt alio modo valere; & ſic nil actũ fuiſſe dicitur, at ordo non ita ſe habet; nam habet plures ſubordinatos ordines ita quòd conſenſus eſt quo ad ſacramentum, & vinculum ad obſequium Dei: ſemper enim conſentit in hoc, q̃d vult ordinari, & copulari militiæ Eccleſiæ, & Dei, & conſequenter huic rei adſtringitur, & obligatur per quemcumque ordinem, ſaltem ſacrum: vnde præpoſteratio ordinum non poteſt euacuare hunc conſenſum, & obligationem in ſacramẽtum; ſed reddit quadam parte defectiuũ & propterea quia valere poteſt, & debet actus in quantum poteſt, ſuſcipitur character, ſed non executio, donec ſuppleatur defectui p̄ diſpenſationem, aut ſupletionem: Poteſt eſſe exemplo ſacramẽ-

tum extremæ vnctionis, quę à prima vnctione incipit, & determinatur in vltima; finge quòd præposteretur ordo vnctionum, nonne erit sacramentum? certe sic, quia vterque consentit in idem sacramentum, maxime si per purum errorem talis prępposteratio vnctionum facta fuisset; sic igitur consensus ille in sacramentum, sufficit ad characterem, & prępposteratio non impedit impressionem, sicut dormiens, vel furiosus ante bene dispositi suscipiunt characterem ex primo consensu. c. maiores. §. vlt. de baptis. Ideo dico, quòd si ordinatus non intendisset ordinari, sed aliquid aliud facere, non fuisset impressus character; exéplo est si Episcopus cõferat publice ordines generales, & adolescens purus laicus putans illum conuentum popularem esse ob confirmationis sacramentum; accedat cum multitudine, quasi chrisma accepturus, & sic ordinetur ad primã tonsuram, vel alium quemlibet ordinẽ, posset defendi eum nil accepisse, nec characterem; quia nil intendebat, quo ad hoc; nisi forsan quis velit sentire ad euitandã iniuriam ordinis suscepti, quòd character reputetur impressus, at ille non possit illi adstringi, & ideo si postea voluerit clericari, supplebuntur alij ordines illo non repetito; ob quam rationem etiã Respondi, quòd si exorcista petierit acolythatum, & Episcopus per errorem cõferat subdiaconatum, posse defendi characterem esse impressum, sed non fuisse adstrictum irreuocabiliter ad obseruantiam subdiaconalem, scilicet continẽtię, & similium; quia in talia non consensit; vnde si post susceptum huiusmodi subdiaconatum velit perseuerare in militia Dei, cognito errore tali, non erit iterandus, sed habebitur ratus, & verus ordo; & eum obligabit, maxime si fecerit sibi supplere acolythatum, obtentaque dispensatione super promotione per saltũ, administrare poterit in eo subdiaconatu, & transire ad superiores, vt suis locis diximus: Hic enim error mihi videtur similis esse erranti in matrimonio circa conditionem seruilem, quæ sufficit ad impediendam obligationem, si tamen subsequatur consensus, tenet & obligat. cap. 2. & vlt. de coniug. seru.

Ad quòd confirmandũ aptissime congruit exemplum S. Macedonij Chrythophagi, quem Sanctus Flauianus Episcopus, cum nouisset dignum sacerdotio adduxit ad altare, eumque in sacerdotẽ promouit inscium, cum ille nil tale cogitaret; quinimmo cum sciuit se creatum sacerdotẽ, subiratus est; postea vero amicorum admonitionibus persuasus tatũ habuit sacerdotium sibi collatum, & onus, quod prius recusauerat, subijt & exercuit, vt scribit Theodoretus in philotheo in vita eiusdem Macedonij: habetur apud Lippoman. vit. San. to. 2. vnde hoc exemplo probari videtur, quòd ad euitandam iterationem ne fiat iniuria sacramento, error suscipientis ordinem non excludit characterem, licet nõ obligetur, nisi postea obligari velle consenserit.

Quandoque etiam error est in iure, vtputa si quis petat subdiaconatũ errans & putans se non adstringi ad continentiam seruandam, & vitam clericalem irreuocabiliter faciendam, talis error nec impedit characterem, nec administrationem: debuit. n. scire officium, quòd postulauit, & ad quod assumptus est.

Cui errori confinis est ille tractatus de monacho, si per errorem subierit aliquam religionem putans se ibi cõmode viuere, vel putans se ibi non teneri ad multa onera, aut aliã ob causam falsam, an

an ob hunc errorem possit excusari ab obligatione religionis: Respondi, quod nec dolus, nec error, nec falsa causa, nec metus conditionalis, nec blanditiæ possunt excusare hũc sic profitentem: Ray. in tit. de vot. monachor. vers. sed quid si non metu: Siluest. in verb. Religio, 3. q. 11. Tabien. in verb. Religio. q. 16. & seq. Quinimmo si cũ ab initio ingressus est religionem in aliquo monasterio libero, vel dissoluto, non intendat obligari, nisi in quantum obseruetur in illo monasterio, nihilominus si tale monasterium reformetur, & augeatur in ea vita austerior, non excusatur ob illam primam erroneam intentionem; nam in foro iudiciali, & contentioso tenetur ad totam reformationem, & noua onera: Abb. in c. super eo, de Regul. post Innocent. Angel. in verb. Religiosus. §. 32. Armil. in verb. Religio. numero. nono. Ray. loco supra-
6 citato: Tabiens. in d. verb. Religio. q. 21. Siluest. d. loco. q. 12. Propterea Moniales quæ profitentur in Monasterijs laxioribus, non excusantur allegantes errorem, & quod intendebant nõ distineri in clausura; nam possunt, & reformari, & arcti° recludi. cap. 1. de statu. Regular. lib. 6. quod etiam statuit Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. de Regular.

Vltimo loco error considerari potest in fide, s. si putet, vel ordinator vel ordinatus ꝙ ordo non sit sacramentum, vel nõ conferat gratiã, vel non imprimat characterem, vel non sit hierarchia ordinum: nam omnes isti, & similes errores sunt hæreses, Conc. Trident. sess. 7. canone de sacramentis, & sess. 23. canon. de ordin. & consequenter inducunt irregularitatem: sed character imprimitur si adsit intentio faciẽdi quod facit Ecclesia. S. Th. 4. dist. 13. artic. 1. Potest etiam considerari error in vsu sacramentorum, puta si non oleo catechumenorum, sed infirmorum vngatur in baptismo, vel Episcopus dando cõfirmationis sacramentum, vtatur per errorem oleis, non chrismate; nam ob deffectum proprię materiæ, posset dici non imprimi characterem; sicut si in baptismo adhiberetur per errorem aqua artificialis: at si aqua sit elementalis, oleorum variatio per errorem nõ impediret characterem, argu. S. Thom. 4. d. dist. 13. art. 2. quia illa vnctio non est de essentia baptismi. At in sacerdotio q̃a vnctio non est de essentia, vt supra hoc lib. cap. 1. olei variatio non impediret characterem; quia error esset in non substãtialibus: Idemq; esset in vnctione Episcopali; nam nõ impediretur impressio potestatis, eadem ratione tertia.

Explicit Liber Quartus.

DE IRREGVLARITATIBVS, ET ALIIS CANONICIS IMPEDIMENTIS

Liber Quintus.

De peccato mortali.

CAP. PRIMVM.

1 *Peccatũ mortale impedit promouendum,*
Peccato mortali carere debent, etiam promouẽdi ad minores ordines
Peccatum mortale obstat, ne quis promoueatur vel promotus exerceat.
Peccato mortali illaqueatus, non est capax electionis de se facta, vel facienda.
2 *Peccatum mortale impedit susceptionem cuiuslibet sacramenti.*
Peccato mortali illaqueatus peccat etiam tangẽdo illas res, quæ à solis ordinatis tangi possunt, vt sacra.
Peccatum mortale manifestum habens, si ordinetur, causat depositionẽ in se, & in ordinãte.
3 *Ordinans scienter existentem in peccato mortali, vel ordinatus scienter ab existente in eodem, sunt pari pœna puniendi.*
Ordinatus in peccato mortali, vt puniatur, requiritur quòd sit peccatum facti, non cogitationis.
4 *Peccatum habens mortale, celebrans est excommunicandus.*
Peccatum mortale non ponitur inter irregularitates, tamen est maius impedimentum, quàm irregularitas.
Irregularitas, & sine peccato, & cũ gratia Dei esse potest.
Peccatum mortale est impedimentum indispensabile, vt quis in eo ordinetur, vel exerceat.
5 *Peccato mortali illaqueatus celebrans non fit irregularis, nisi ex notorio crimine.*
Notorio fornicatore celebrante nemo adesse debet in illa missa.
Peccato mortali etiam, leui illaqueatus, si celebret cum scandalo, efficitur irregularis.
6 *Peccatum mortale ab Hugolino appellatur irregularitas.*
Hugolinus scripsit distinctiones super cap. si celebret, de cler. excom. min.
Peccati mortalis impedimentum tollitur contritione in suscipiendis minoribus, non sic in maioribus.
7 *Punitus in foro conscientiæ, adhuc puniri potest in foro iudiciali, & è contra.*
Missam dicere an possit cõtritus de peccato mortali; sed non confessus, remissiue, & infra hic num. 10.
Peccatum recens, etiam confessatum in pœnitẽtiæ sacramento: est impedimentum canonicum ad celebrandum.
8 *Iusti nomen non amittit, qui cito resurgit.*
Peccatum mortale in gula, vel Luxuria etiã sublatum in confessione per diem integrũ inducit impedimentum celebrandi, & administrandi.
9 *Eucharistia non est concedenda coniugibus, nocte antecedente copulatis.*
10 *Pollutus sine peccato, an possit celebrare.*

Pec-

Peccatum in proposito perpetrandum post missam, inducit canonicum impedimentum.
11 *Coniuges copulari non debent die, qua sumpserunt Eucharistiam.*
Cibus non est sumendus statim, post sumptã Eucharistiam, sed aliquod interuallum requiritur.

NON minor est habenda rõ cuiuslibet simplicis peccati mortalis, q̃ cuiuslibet criminis ad hoc. l. ne quis promoueri possit, dum in peccato existit, Nam nõ solũ ij, qui sunt promouendi in Epos carere omni peccato debent, verum ẽt ij, qui ad inferiores
1 ordines c. 1. dist. 81. & per totam; peccatum. n. hoc mortale obstat, ne quis promoueri possit aut promotus exercere, tradit Ray. in Sum. lib. 3. tit. de laps. & disp. in prima q. & plani⁹ in vers. in summa nota; quod etiam tractat Abb. in c. si celebret, col. vlt. vers. ex prædictis, de cler. excom. min.

Hinc illud est, quod existens in peccato mortali non est capax electionis de se factæ, vel faciendæ secundũ distinctionẽ Iac. de S. Georg. Hoc & Innoc. quos refert Gemin. in c. perpetuæ, ante fin. de
2 elect. in 6. vbi fusius hoc tradit; sicut. n. in reliquis sacramentis suscipiendis peccatum mortale siue occultũ, siue manifestum obstat, quinimmo si suscipiant nouum peccatum cõmittitur; ita in ordinibus accipiendis. S. Th. quodl. 1. q. 6. art. 2. c. multi, dist. 40. & c. Illud. dist. 95. Alberic. in verb. ordinatus primo: sicut & quicumq; ordinatus nouũ peccatũ cõmittit, quotiescumq; susceptum ordinẽ administrauerit in peccato mortali, etiã occulto, & si solum tetigerit eas res quæ non nisi ab ordinatis tangi possunt, extra necessitatẽ, vt tradit Silu. in verb. ordo 4. q. 2. Quando aũt mortale peccatũ est manifestatum, tam qui ordinat existentẽ in illo, quã qui ordinatur cessare debet à clero, idest deponi ab ordine suo, qđ significat irregularitatẽ, ex Conc. Nicæno, 1. cap. 2. habetur, 48. d. cap. quoniam, & ibid. glo. in verb. cessabit, quę dicit si tale peccatum sit manifestatum per testes ẽt in iudicio ciuili, inducere depositionem, per tex. in cap. vlt. dist. 24. vbi etiam glo.

Sed & ipse ordinator, qui scit eum in peccato manifesto ordinari, præcipitatur de statu sui clerici, quod depositionẽ, & per cõsequens etiam irregularitatem significat, d. cap. 2. & d. c. quoniam: quinimmo dico quòd si ordinator sciat ꝓmouendum in occulto mortali existere, efficitur particeps delicti, cum ipso ordi-
3 nato, si sine scandalo potuit effugere eius ordinationem, & idem puto in ordinato, qui scienter suscipit ordines ab ordinatore existẽte in peccato mortali, si sine scandalo, ipsius ordinationem euitare potuit.

Quod aũt diximus promotum, cum existeret in peccato mortali deponendũ esse, procedit (vt dictum est) vel in manifestis, vel alijs peccatis, quæ in iudicio probari possent; at in mere mentalibus, & spiritualibus peccatis, quia sub iudicio Ecclesiæ deduci non possunt, qui promouetur existẽte in peccato tali, peccat quidem grauissime, sed ab Ecclesia nõ damnatur, quo ad suspensionem, vel depositionem glo. vlt. in fin. in cap. Mandato: de Simon.

Hæc non solũ vera sunt de ijs, q̃ cum peccato mortali promouentur, verum
4 etiam in ijs, qui promoti sine peccato, administrant susceptos ordines in peccato, præsertim manifesto; nam celebrãs est excommunicandus. cap. Tanta, dist. octuagesima sexta, ibi, maledictione feriremus: quæ verba in excommunicationem, & depositionem sonare videntur; & propterea dico, quòd licet peccatum

mortale non ponatur inter irregularita-
tes, vt dicit Specul. in cap. eos, in glo. ſta-
tuunt, de temp. ordin. lib. 6. tamen eſt ma
ius impedimentum, quàm quælibet ir-
regularitas, quia ea ſine peccato, & cum
gratia Dei eſſe poteſt, vt in iudice exer-
cente vindictam ſanguinis, & in nato il-
legitimè, quod non eſt in habente pecca-
tum mortale; præterea omnes fere irre-
gularitates à Papa diſpenſantur: at pec-
catum mortale, eſt impedimentũ indi-
ſpenſabile; nam nec Papa ex quauis cau-
ſa hoc poteſt concedere, vt quis in pec-
cato ordinetur, vel ordinatus exerceat:
Alberic. in verb. ordinatus primo; eſt. n.
de iure diuino, vt ſacra ſanctè tracten-
tur, vt ibi idem dicit.

Licet autẽ celebrans in peccato mor-
tali non fiat proprie irregularis, vt dicit
Specul. in d. cap. eos. nu. 18. Tamen exi-
5 ſtens in peccato mortali notorio, & ma-
nifeſto poſſet damnari quaſi irregularis,
ſicut dicemus de fornicatore notorio, c.
præter hoc diſt. 32. nam ſi omnes pro-
hibentur intereſſe eius celebrationi miſ-
ſarum, d. cap. præter, & cap. nullus, ead.
diſt. certe multo magis, & ipſe à celebra-
tione ſuſpenſus eſt, eo maxime, quòd qui
cumque etiam in leui peccato conſtitu-
tus, celebrando adfert ſcandalum, irre-
gularis fit, cap. ex literis 1. de homicid. qa
& Goffredus, vt refert Hugol. in appa-
ratu ſuper cap. ſi celebret, de cler. excõ.
min. appellat etiam irregularitatem eã,
6 quæ ſurgit ex ſolo peccato mortali, licet
ex ſola pœnitentia poſſit aboleri: hic. n.
Hugolinus vetuſtiſsimus eſt, ante tẽpo-
ra Io. Andr. & ſcripſit diſtinctiones ſu-
per decretales, & eæ ſunt apud me in ve
tuſtis membranis; & eandem ſententiã
aperte concludit Nicol. de Auximo au-
ctor ſupplemen. in verb. irregularitas ſe
cundo verſ. verum celebrans, vbi dicit
notorium peccatorem nõn habére ordi-
nis executionem, niſi poſt diſpenſationẽ
Epiſcopi, qua diſpenſatione omiſſa, ſi ce-
lebret nõ poſſe diſpenſari niſi à Papa ſe-
cundum Hoſt. & Sum. conf. lib. 3. tit. 29.
q. 3. ad fin. ſed ſi peccatum non ſit noto-
rium, tollitur tale impedimentum ſaltẽ
contritione in minoribus ordinibus ſu-
ſcipiendis Silu. in verb. Confeſſio. 1. q. 2.
verſ. Quatuor: vel ex ſacramento pœni-
tentiæ, quoad ſacros ordines S. Thom.
quodlib. 1. q. 6. artic. 2. vel vt eos exerce-
re poſſit, quaſi ceſſante impedimento,
Specul. in tit. de diſpenſ. 5. Iuxta. verſ.
18. & verſ. vt autem in hac materia: Sil.
1. verb. ordo. 4. q. 2.

Quod intellige reſpectu reconcilia-
tionis animæ ſuæ cum Deo, ſed ad eui-
tandam cenſuram, & iudicium Eccleſiæ
hoc nõ ſufficeret; nam ſi quis fuiſſet or-
dinatus exiſtens in mortali; vel poſtea or-
dines exercuiſſet contritus, & penitus, ad
7 huc tamen peccata illa commiſſa puniri
poterunt ab Eccleſia, etiam vſque ad de-
poſitionem ſi magnitudo culpæ expo-
ſtulauerit, quia forus conſcientiæ, non
eluit delictum in foro iudiciali, Abb. in
cap. vt menſura, de emp. & vend. Iudit.
Inquiſ. in verb. punitio: An autem Ali-
quando exiſtens in peccato mortali poſ-
ſit cum ſola contritione, ſine confeſſio-
ne in neceſſitate celebrare, præſertim ſi
ſit paratus ad ſatisfaciendum, nõ eſt no-
ſtri inſtituti; vide de ea re glo. in cap. de
homine, de celeb. miſſ. quæ probat, quod
poteſt; ſed ſuper ea re videndi ſunt ſum-
miſtæ in verb. miſſa.

Ad hoc impedimentum etiam perti-
net, ſi quis recens peccauerit; nam & ſi
pœnituerit, & confeſſus fuerit, tamen ei
conſulitur, vt à celebratione abſtineat. c.
Tanta. diſt. 86. Innocent. in cap. quæſitũ,
de temp. ord. non tamen cogi debet, vt
ab-

abstineat; nam exequendo officium suū non peccat, licet laudandus sit, vt differat, Alberic. in verb. crimen, in fin. potest .n. contingere, vt vno ictu oculi quis conteratur, & peccatum statim commissum
8 defleat, vnde iusti nomen non amittit, qui cito resurgit. c. septies, de pœnit. dist. 3. & ideo nō multum tempus requiritur inter peccatum, & administrationē officij sui, sed magnus affectus charitatis, vt scribit Io. Chrysost. in lib. de repar. lapsi. in secundo folio: non. n. (inquit) temporis longitudo, sed affectus synceritatis, & penitudo pensatur. An non legimus Leuitas peccatum illud grauissimum in deserto, non temporis longitudine, sed diei vnius hora exigua diluisse? Sed & latro qui pendebat in cruce, &c. tantum ei spatium suffecit, quantum vnum proferre sermonem posset, vt intra momentum temporis totius vitæ sceleribus absolutus, & quæ sequuntur, quod & planius docet Cœlestinus I. Papa epist. 2. ad Galliæ Episcopos cap. 2. his verbis: perdidisset latro in cruce præmiū ad Christi dexteram pendens, si illum vnius horæ pœnitentia non iuuisset. Vera ergo ad Deum conuersio in vltimis positorum, mente potius est existimanda, quàm tēpore. Hæc ibi.

Quæ res procedit habita consideratione si per pœnitentiam natura ipsa reordinata sit: nam in peccato gulæ, in quo naturæ commotio fit, & ieiunium soluitur, mens fit hebes, affectus ignau⁹, & intellectus tenebrosus, & pietas refrigerascit, certe eo ipso die non debet sacra tractare, quo hæc contigerunt, etiam si per pœnitentiam dilutum fuerit peccatum; nam sicut nec missam celebrare, ita nec diaconi, nec subdiaconi officium exercere, c. si constiterit, de accus.

Idem quoq; in pollutione culpabili, & libidinosa quacumq; nam natura per eam deordinata, non tam breui reordinatur; & ideo etiam si per pœnitentiæ sacramentum fuerit absolutus, non debet quis eo die celebrare, vel in diuinis seruire sine articulo necessitatis; videmus etenim, quod si matrimonialis copula noctu contigit, sequenti mane Eucharistia coniugibus copulatis nō est concedēda,
9 propter naturæ deordinationem, quæ fit in executione carnis: Greg. lib. 12. Regist. Epist. vlt. ad August. Angl. Episc. c. 10. habetur in c. vir cum propria, 33. q. 4. tradit Tabien. in verb. cōmunicare, nu. 36. Silu. in verb. Eucharistia. 3. q. 10. vers. Quintum: Istis. n. casibus debet ab omni sacro ministerio abstinere, declarando tamen secundum. S. Th. 3. q. 80. quod hoc impedimentum canonicum cum sit ex decentia sacramenti, in ijs, qui sunt polluti sine peccato, permittitur administratio
10 propter aliquam necessitatē, vt in presbytero curato in die festo, vel alia adsit necessitas; ideo videtur, quod si cū peccato sit talis pollutio legitimū adfert impedimentum non distincto, an sit curatus, rector, vel non: & an sit dies festus, vel non.

Quandocumq; vero peccatum mortale ante per multos dies est cōmissum, & interiore contritione defleatur, sine sacramento pœnitentiæ nullo modo est accipienda cōmunio, nec missa celebranda. Hug. de sancto Victo. his verbis: Audacter dico si ante sacerdotis absolutionem criminosus ad cōmunionem corporis Christi accedat, pro certo iudiciū sibi manducat, & bibit, etiā si ante multum pœniteat, & vehementer doleat, & ingemiscat; & ideo tali casu, etiam si sit dies festus, quo popul⁹ missam expectat hic non debet celebrare si aliquo modo potest euitare sine scandalo, vel si per

alium possit satisfacere plebi: quod si p alium non possit, & adsit necessitas, posset ipse, si tamen habeat propositū confitendi, cum primum opportune potuerit: quod si tale propositum non habuerit peccat, vt planius scribit. S. Thom. 4. dist. 9. artic. 3.

Ad hoc etiam caput pertinet, si quis post missæ celebrationem, vel cōmunionem recens peccauerit; nam si celebrans paratus sit post sacrificium ad peccandum, Iudæ comparatur, qui intendens proditioni, cœnæ Domini ausus est particeps fieri: Si vero ex pronitate delicti irreuerenter se habens ad sumptum sacramentum proxime peccet mortaliter incurrit pœnam tantam, vt excōmunicari possit. cap. Tanta, dist. 86. Nam & post sumptam Eucharistiam coniuges ea die copulari non debent, nec inuicem debitum reddere, nisi post aliquam honestā
21 pœnitentiam: Silu. in verb. Eucharistia 3. q. 11. Alberic. in verb. communicare, col. 2. circa med. Sum. conf. q. 76. tit. de sacram. Euchar. Quinimmo post cōmunionem, nec ipse cibus, vel potus ad corporis alimoniā est sumendus statim, nisi post aliquod interuallum, tum ob reuerentiam, tum ob periculum, vt probatur. c. Tribus, de consecr. dist. 2. & gl. in c. si quis per ebrietatem, ead. d. nihil igitur profanum faciendum est statim ante, vel post sacri altaris communionem.

De Apostolicis irregularitatibus: Irreprehensibilis sit Episcopus, & quilibet clericus.

CAP. II.

1 Irregularitates Apostolicæ cōueniunt etiam clericis minorum ordinum.

2 Irregularitates Apostolicæ à summistis ponuntur, licet aliter videatur Speculatori.

Pontificale Romanum compilauit Speculator.

Irreprehensibilis quis dicatur.

3 Ordinaretur nemo, si sine peccato soli existentes ordinarentur.

Clericus à populo tanto differre debet, quanto pastor à grege.

4 Peccatum, crimen & delictum differunt.

Irreprehensibilis debet esse clericus in singulis membris corporis, quæ hic ponuntur.

5 Membra omnia corporis narrantur, quoad irreprehensibilitatem.

HIC locus, quo de peccatis tractādum est, opportune nobis suggerit apostolicas illas irre-
1 gularitates, de quibus S. Paul. 1. ad Tim. cap. 3. & ad Tit. c. 1. Duodecim etenim adnumerātur, de quibus singulis suo ordine pertractauimus: Illud interim prænotandū est, quod etsi illis locis S. Paulus de Episcopis expresserit; tamen easdem irregularitates ad quoscumque Ecclesiasticos ordines, etiam inferiores ptinere scribit Aug. super Io. tract. 41. ad c. 8. habetur dist. 81. cap. Apostolus; quod etiam sensit Ambros. vt habetur dist. 34. cap. cognoscamus, Basil. lib. Moralium cap. Incip. si quis Episcopatum. Alberic. in verb. Ordinandus, in princ.

Rursum prænotandum est, quòd etsi Specul. in tit. de dispens. § iuxta, versi. sa mitur, putarit has apostolicas traditiones, proprie non pertinere ad irregularitatem; tamen si contra Pontificum de-
2 creta promoueri canonicum impedimētum est, certe idē videri debet in decretum sanctissimi Apostoli: Nam & in Pontificali Rom. quod ab ipso Speculatore digestum, & compilatum fuisse scribit Augustinus Picolomineus, ponunt ista omnia pro canonicis impedimentis, ne quis ad sacros promoueri possit, vt ibi patet in Rub. tit. de ordin. ad sacros: Sed de hoc in singulis capitibus apertius agēdum erit.

Prima

Prima igitur apostolica regula est si non sit irreprehensibilis. Irreprehensibilem esse oporter, non quia omni peccati genere eum carere omnino oporteat, qđ homini ferme impossibile est, cũ septies in die cadat iustus, cap. septies, de pœnit. dist. 3. & omnes egent gratia Dei, & omnes declinauerũt; ideo si hoc rigore hic locus S. Pauli intelligeretur, nemo ordinaretur, vt dicit Aug. d. cap. apostolus;
3 verbum igitur hoc, irreprehensibilis, interpretandum est, non obnoxium reprehensioni: Esse enim debet clericus talis, vt a populis tanto differat, quanto pastor à grege, cap. vnum orarium, dist. 25. Ideoque non est quærendus irreprehensibilis à peccato, sed a crimine; nam S. Paul. ad Tit. cap. 1. dixit sine crimine, & secundum significationem criminis irreprehensibilis esse debet, vt Aug. d. cap. Apostolus: longe enim differunt, peccatum, & crimen, vel delictum, glo. in cap.
4 pecatum, de reg. iur. in 6. Sanct. Aug. in lib. quæst. super Leuitic. q. 20. & alia glo. in d. cap. vnum vnde ille vere irreprehensibilis fuerit, cui crimen obijci non possit, scilicet adulterium, furtum, homicidium, & similia d. cap. apostolus: fuerit autem irreprehensibilior, si nulla peccati mortalis conscientia mordeatur. cap. primum, dist. 25.

Qđ si supradicta, aut consimile aliud obijci ei potest, reprehensibilis est, & reijciendus à sacerdotio; nam quomodo potest præses Ecclesię auferre malũ de medio eius, qui in simile delictum corruit? aut qua libertate peccantẽ corripere potest, cum tacitus sibi ipse respondeat eadem se admisisse quæ corripit? d. cap. 1.

Debet igitur irreprehensibilis esse primum in toto corporis statu, vt diximus lib. 1. cum de corporis impedimentis ageremus.

Deinde a capite ad plantam pedis p̃fectus esse debet, & mortificatus, sicut de
5 figura Christi dicitur, 6. q. 1. cap. sunt plurimi, vers. capite, Isaiæ c. 1.

Debet enim irreprehensibilis esse in tonsura, de vit. & hon. cler. cap. clerici.

In crinibus, coma & barba, Concil. Carthag. IIII. c. 44. de vit. & hon. cler. c. clericus.

Irreprehensibilis in fronte per verecũdiam, dist. 50. cap. domino.

In supercilijs ob fastum, vel arrogantiam, dist. 15. cap. 1. in fin.

In auribus ob detractionem, 6. q. 1. c. ex merito.

In oculis propter impudicitiam, & curiositatem, aut vagationem, dist. 23. c. his igitur.

In palpebris, & pupilla oculi, ad lippitudinẽ, & maculatam aciem visus, Greg. in pastorali, habetur c. hinc etenim, dist. 49. §. lippus, & §. albuginem.

In naso grandiore, ob indiscretionẽ: vel naso paruo, ob nimiam subtilitatem, Greg. ibid. & in d. capit. hinc etenim. §. paruo.

In labijs: vt custodiant, non perdant scientiam. cap. sacerdotibus, 11. quæst. 1. Malach. c. 2. & dist. 93. cap. diaconi 2.

In ore: vt custodiant animam suam, ne inconsiderate loquantur. 5. q. 5. capit. vlt. vel nimio risu delectentur, quem dãnat Christus, Luc. 6. Basil. in regulis breuioribus, cap. incip. Cum dominus eos.

In lingua conseruanda, & moderanda, dist. 32. cap. si quis vero: vel ne sit petulans, aut procax, dist. 23. cap. hi igitur. aut in silentio nimium obseruando, c. sit rector, dist. 43.

Facie, & vultu ne superbiam, vel elationem demonstret. capit. in capite, dist. 50. ne fucum præseferat, de consec. dist. 5. cap. fucare; ne ignominiam, vel hyppocrisim

crisim ex facie monstret, Matt.cap.6.& de sacr.vnct.cap.1.

In gutture, & faucibus nihil leuitatis sit ob sonoram vocem, & melodiam: Hier.in.Epist.ad Ephes.habetur dist.92. cap.cantantes,& cap.seq. Ambr.offi.lib. 1.cap.19.

In humeris non inconstantiā, & ignauiam, sed ad labores promptitudinē habeat de sacr.vnct.c.1.

In dorso non in terram incuruo, sed ad cœlestia,dist.37.cap.Ideo,& dist.49. cap.1.§.Gibbosus.

In pectore in veritate colenda, dist. 36.cap.qui Ecclesiasticis,& de sacr.vnct. cap.1.

Manus ne sint pigræ, aut non operosæ,act. apost. cap.20.sed occupatæ circa sacros ordines, de consecr. dist. 5.capit. nunquam, & ad omne opus bonum, de sacr.vnct.cap.1.

In ventre debet esse irreprehensibilis quo ad ingluuiem, & ebrietatem c. venter,dist.35.& quo ad omne intemperantiæ genus,dist.41.cap.quisquis.

In lumbis propter luxuriem irreprehensibilis esse debet, Iob cap.40.de pœnit. dist. 2. cap. si enim.§. tentatio,Idem de genitalibus dicendum, 49.cap. hinc etenim,§.Iugem vero, & §.ponderosus.

In genuflessione quoque debet carere omni reprehensione, ne nimis durus, aut difficilis,vel nimium facilis,cum nō flectendum est, de ferijs, cap. 2. 3. Reg. cap.19.

Irreprehensibilis esse debet in Tibijs, seu cruribus, vel pedibus, ne ingressum habeat nimis lentum, aut nimis acceleratum, dist.23.c.his igitur.propterea cū quidā sacerdos Mediolanensis in incessu nimiam leuitatem præseferret, scurrarū more, sanctus Ambrosius eum à se abiecit, iussitq; ne ipsi vnquam præiret: detectaq; tandem est ipsius sacerdotis mens impia; quandoquidem se esse sacerdotē negauit, vt narrat ipse S.Ambros.offi.lib. 1.cap. 18. vbi pulchra docet de clericorum incessu.

Gestus, & motus corporis habeant decorem d.cap.ijs igitur. Compertum etenim est clericos quibus indecentes, & scurriles gestus sunt, non esse mentis sanæ, aut fidelis: S. enim Ambrosius scribit quendam sibi commendatum optimis officijs, sed ob indecentes gestus à se fuisse abiectum: impiam autem eius mentem inde fuisse detectam, quòd in Arianā hæresim fuerit postea prolapsus. Hæc à S. Ambrosio offic. lib. 1. eodem cap. 18.

Totum corpus, atq; eius statum sancte custodiat,dist.32.cap.si quis vero:sic .n. omni ex parte clericum irreprehensibilem esse oportet, vt de ijs fusius scribit Spec.in Aureo Repert.lib.3.tit.de vit.& hon. cler.

Secunda Regula est, Vnius vxoris vir, sed de hac diximus vberrime lib. primo cum de bigamis ageremus.

De irregularitate contra sobrietatem.

CAP. III.

1 *Ebriosus non est promouendus.*
Vorax non est promouendus.
2 *Venter pinguis non gignit sensum tenuem.*
Clerici sensus debet esse tenuis, & uigilans.
3 *Temperantia facit sospitem sacerdotem;*
Vinolentia munditiam tollit.
4 *Vini vsus olim sacerdotibus fuerat interdictus.*
Dæmones ieiunio fugantur, temperantia prouocantur.
6 *Gula vitium non est temere iudicandum.*
7 *Cibis se replens vsque ad uomitum, consilio medicorum non peccat.*

Potatio

Potatio consideranda ex natura hominis.
Vennodus Brito presbyter, ob ebrietatem factus dæmoniacus.

ADuersus hanc apostolicā regu-
lam agunt omnes ebriosi, &
voraces,& propterea,vt crimi-
nosi, & irregulares promouendi nō sunt
1 Specul. in tit. de dispens.§.Iuxta,vers.&
scias; nam quod de ebrioso,& vorace sit
ius probat Raym.in tit.de sobriet.ordin.
& probatur verbis S. Paul. ad Rom.13.
ibi:non in commessationibus,& ebrieta-
tibus: vtrumque enim crimen est, & cū
vtroque aliquando, S. Augustinus labo-
raret,ipsis verbis Pauli subito casu perle-
ctis conuersus est in domo Nebridij Me
diolan. vt ipse idem scribit in lib. con-
fessionum.8.cap.vlt.

Et sane iure dicimus ingluuiem obes-
se ordini clericali; nam pinguis venter
2 non gignit sensum tenuem,dist.44.cap.
nō liceat,nec permittit quicquam tenue,
aut cœleste cogitare,cap.Ne tales, in fin.
de consecr. dist.5.cum tamen in clerico
sensus debeat esse tenuis,& vigil.cap.qui
Episcopus, in princ. dist. 23. inde fit, vt
3 temperantia sospitem faciat sacerdotē,
atque hilarem,de consecr.dist.5.cap.ni-
hil enim sic iucundū,è contra verò ebrie
tas nutrix,& fomes est vitiorum,dist.35.
cap.ante omnia: ingluuies quoque om-
ne bonū opus dissoluit,dist.44.in princ.
vinolentia munditiam tollit, cum sit ex-
citatiua libidinis,prouerb.20.

Propterea olim vini vsus lege Moysis
4 vetitus fuit, Leuit. cap.10.& Ezech.cap.
44. vt refert Aug. lib. de sobriet.& virg.
vbi addit,quicumque erit honore sacer-
dotali p̄ditus, & proximus fuerit ebrie-
tati,vicinus est vltioni; vbi alia multa ad
rem facientia disertè scribit:quin & lege
Platonis, sacerdotibus interdictus erat,
vt refert Euseb.Pamph.de p̄par. Euang.
lib. 9. cap.2.& lib.12.cap.17. Dæmones
5 etenim ieiunio fugātur,sicut è contra in-
temperatia prouocantur, scribit idem
Euseb.lib.4.cap.12.est tamen in hoc ge-
nere irregularitatis summa animaduer-
sione vtendum,vt scribit Augustinus lib.
de Doct.Christ.3.cap.12.his verbis: at-
6 tendendum est,ne temere flagitia repre-
hendamus; fieri enim potest, vt sine ali-
quo vitio cupidinis, vel uoracitatis præ-
tiosissimo cibo sapiens vtatur, insipiens
autem fœdissima gulæ flamma in vtilis-
simum ardescat,& sanius quisque malue-
rit more domini pisce vesci,quam lenti-
cula more Esau; aut ordeo more iumē-
torum, habetur dist. 41. cap.quisquis:
Basilius quoque in lib. de regul.breuiar.
super illa verba Paul. 1. ad Corinth.cap.
10.manducandum,& bibendum in glo
riam Dei, Nimirum (inquit) quando
beneficiorum diuinorum erga se memo
riam conseruat,& eiuscemodi animi af-
fectionem retinet, quæ ex compositione
et corporis declaretur, vt non tanquam
securus omnino manducet,sed vt qui in
spectorem habeat dominum,& quando
in sumendo cibo illud sibi propositum
habet, vt non tanquam ventris manci-
pium, propter voluptatem manducet,
sed tanquam operarius Dei, vt in operi-
bus ijs,quę sunt ex mandato Christi,exe-
quendis firmior esse possit, Hæc ille:qui
etiam alio loco putat nimiam attritio-
nem corporis in ciborū abstinentia mē-
ti,& intellectui contrariam esse: nam in
lib.de virginitat. scribens, quòd venter
pinguis non gignit sensum tenuem, su-
bijcit hęc verba; Valde tenuis venter ob
imbecilitatem,in corporis debilitate mē
tem mortuam efficiens, etiam iam par-
tum subtilem intellectum extinguit.

Quamobrem nō manducatio,& po-
tatio damnantur, sed vitium, & culpa:

7 Iccirco ſi quis medicorum conſilio, ad
repletionem adducatur, nihil criminis
illi imputari poteſt.S.Thom. 2.2.q.150.
artic.2.ad 3. ſicut non omnis inebriatio
reddit ebrioſum hominem, ſed ea ſola,
quæ ex culpa cauſatur, vt ibid. Vnde &
ſi vnuſquiſq; trina potatione contentus
eſſe debeat, cap.quando,diſt.44.Tamen
ſi ipſa hominis naturæ complexio plus
exigat, poteſt ſine culpa hunc numerum
potando excedere. Silu.in verb. clericus
2. verſ.Quinto: ſicut ex diuerſo aliquis
hunc ternarium numerum potando nõ
excedens, inter ebrioſos adſcribi poſſet
ex multis cauſis,vtputa ſi ſit compotator
ad bibendum inuitans,cap.à crapula,de
vit.& hon.cler.Deinde ſi purum, ac me-
raciſſimum bibat; nam honeſtius eſt, vt
aqua diluatur. Abb.in d.cap.à crapula:
niſi tam leue uinum ſit, vt naturæ homi-
nis bene congruat,vt ibid.ille & Tabien.
in verb.ebrietas nu.6.Tertio contingere
poteſt,vt parum bibens plurimum inca-
leſcat,vel ad ſcurrillia vergat canendo in
ter epulas, nam excommunicandus eſt.
c.clericũ 22.q.1.ex Conc. Carthag. IIII.
cap.62.vel etiam poſſet in Tabernis ver-
ſari pernoctando, ſic vinolentus, poſtea
mane ſine vlla dormitione miſſam dice-
re,quo caſu eſt deponendus.cap. ſi con-
ſtiterit,de accuſat.

Sic itaque neque quantitas, neq; præ-
tioſus cibus ſobrietatem adimunt,ſed af
fectus, ſtudium, immunditia, multilo-
quium, ſcurrilitas, & mentis hebetudo
intemperantem hominem indicant, &
hanc inducunt irregularitatem,& quan-
doque etiam aliam maiorem, vtputa ſi
factus ebrioſus inciderit in furorem, &
in dęmonis poteſtatem, vt de Vennodo
Britone presbytero narrat Greg. qui cũ
vini abſtemius quodammodo eſſet,aſue-
ſcendo adeo diſſolutus eſt, vt poſt ebrie-
tatem à dæmone correptus fuerit, & de-
bacchãdo reliquos armis inſequeretur,
tandem immedicabili hoc morbo infra
biennium necatus eſt.Hęc Greg.Turon.
lib. 8.cap.34. coutra uoracitatem, & in-
gluuiem nemo adeo doctè,pie,profuſeq;
ſcripſiſſe videtur,quã Clem.Alex.Pędag.
lib.2.cap.1.& 2.

De irregularitate contra prudentiam.

CAP. IIII.

1 Prudentia contraria ſunt inconſideratio, temeritas, pracipitatio.
2 Prudens vt ſerpens quis ſit.
3 Suſpiciones alia beneuola, alia maleuola.
Suſpicari bonum non poteſt malus, nec malum bonus
Imprudentia eſt canonicum impedimentum.
Scientia requiritur, vt bonus dicatur prudens.
Incautum eſſe inter canonica impedimentũ ponitur.
5 Simplicitas nimia canonicum impedimentum eſt.
Gregorius abiecit Petrum electum in Epiſcopũ Neapolitanum; ob nimiam eius ſimplicitatem.
6 Epiſcopo non ſufficit orare, ſed oportet & prouidum eſſe.
Epiſcopus debet ſemper ſuis negotijs cauere.
7 Seculum nullum fuit vnquam iſto malitioſius.

HVIC Apoſtolicæ regulæ ad-
uerſatur quicunque inconſi-
deratus, temerarius, præceps:
hæc enim prudentię contraria ſunt, &
ad mortale peccatum pertinent, S.Tho.
1 2.2. quęſt. 53.art.2.3.& 4.Nam Chriſti
pręceptum eſt Matt. cap. 10. eſtote pru-
dentes ſicut ſerpentes, &c. quæ verba
Baſil. in Regul.breuior.eleganter ita in-
2 terpretatur, prudens (inquit) ſerpens
eſt, qui in doctrina tradenda ita ſe mode-
ratur, vt adhibita circumſpectione con-
ſiderationeque, qua ratione id, & fieri, &
facile fieri poſſit, omnia faciat, vt audiẽ-
tium

tium animos ad auscultandum habeat
paratos; simplex autem vt columba, qui
ne simpliciter quidem, de vlciscendo eo,
qui sibi aduersatus sit, cogitat, &c.

Cum igitur sacerdotij munus sit alijs
præesse, prudentiæ eius pars est suspicari
si populos diligit iuxta poeticum illud:

Res est solliciti plena timoris amor.

Fit enim ob eam causam circumspe-
ctior, Ideoq; idem Basil. eod. lib. Omnes
(inquit) quæ ab iniquo, & maliuolo ani-
mo proficiscuntur suspiciones culpãtur
ab Apostolo: cæterum diligentiã in om-
nibus obseruandis adhibere in charita-
te Christi, & studio curandi eum, qui su
spectus sit, hoc eius est, qui ei præfectus
officio est, vt cunctos gubernet, &c. hæc
ille: Cui adstipulatur Chrysost. tomo. 5.
homil. 9. de sancta Susanna, Maliuolæ
(inquit) suspiciones sunt calumniantiũ,
beniuolæ suspiciones sunt gubernantiũ;
3 licet de filio male suspicari, vtiq; suspica-
ris malum, sed optas inuenire bonum:
qui beniuole suspicatur, vinci cupit; tũc
enim bene lętatur, quando falsum inuen
tum fuerit, quod male suspicabatur, hæc
ibi: Prudentis igitur est beniuole suspi-
cari, sicut imprudentis est vbique se se
tutum putare; sicut etiam nimium leui-
ter suspicari de viro probo damnabile
est, prouerb. cap. 24. ne quæras impietatẽ
in domo iusti, neq; uastes requiem eius,
& probatur. cap. absit, 11. q. 3. nam vt di-
cit Greg. difficile est aliquẽ suspicari ma-
lum, qui bonus est, & difficile est aliquẽ
suspicari bonum, qui malus est.

Aliud quoque imprudentiæ genus,
in sacerdote est, si inscius sit, & minime
versatus per sacras literas; est enim incũ-
bendum scrutationi sacrarum scriptura
rum, iuxta illud, scrutamini scripturas,
&c. & Paul. 1. Tim. 4. Attende lectioni,
& exhortationi doctrinæ; nam quantũ-
4 uis quis sit pius, si sit incautus, & impru-
dens rusticitate sciẽtiæ plurimùm obest
Ecclesiæ. Hier. in 1. prologo Bibliæ, San-
cta (inquit) rusticitas solum sibi ꝓdest,
& quantum ex vitæ merito ædificat Ec-
clesiam Christi, tantum nocet si destruẽ-
tibus non resistat. Greg. quoque 1. mora-
lium, Nulla (ait) est scientia si vtilitatem
pietatis non habet, & valde inutilis est
pietas, si scientiæ discretione caret. ꝓbat
S. Tho. 2. 2. q. 9. artic. 3. tenemur etenim
nos Ecclesiastici, omni poscenti rationẽ
reddere de ea quę in nobis est fide 1. Pet.
cap. 3. alioqui semper incauti, & impro-
uidi ad fallacias mundi, ac dæmonis fu-
turi sumus siue tacendo, siue loquendo,
cum tamen sacerdotis munus præcipuũ
sit, ne aut tacenda proferat, aut proferen
da reticescat; Nam vt incauta locutio in
errorem protrahit, sic indiscretum silen-
tium eos, qui erudiri poterant, in errore
derelinquit, vt scribit Greg. in past. c. 15.
habetur dist. 43. cap. sit Rector.

Aliud etiam imprudentiæ genus est
in rebus agendis, quod plurimum obest
5 animarum regimini: quamobrem non-
nulli nimium simplices dignitatibus de-
positi sunt. Gregorius etenim repellen-
dum statuit Episcopum Neapolitanum,
quòd nimium simplex esset, habetur dis.
39. his verbis; Petrus diaconus, quem à
vobis electum asseritis, omnino, vt dici-
tur, simplex est, & nostis quia hoc tem-
pore, talis in regiminis arce debet consti-
tui, qui non solum de salute animarum,
verum etiam de extrinseca vtilitate, &
cautela sciat esse solicitus, quo loco glos.
probat eos, qui eiusmodi simplices sunt,
irregulares esse, & promoueri non posse.

Ad hæc accedit, quòd Episcopo, &
sacerdoti non sufficit solis orationibus
in-

6 incumbere, nisi etiã prouidus sit, vt scribit idem Greg. ad Secundum Episcopũ, habetur dist. 86. cap. fratrem; Episcopus enim, & sacerdos debent peruigiles esse, & suis negotijs semper cauentes. cap. qui Episcopus, in princ. dist. 23. quæ conueniunt reliquis omnibus inferioribus ordinibus, præsertim hoc nostro sæculo,
7 quo non arbitror à Christo nato aliud fuisse malitiosius, vsq; adeo, vt sibi à malis cauere vix quisquam possit.

De irregularitate contra ornatum.

CAP. V

1 *Ornatum intelligimus, & vestitu, & virtutibus.*
Vestitus simplex esse debet, & decore plenus.
2 *Vestitus si nimium cultum habeat, peccatũ est, an longus, an manicatus.*
3 *Vestitu sumptuosiore vti licet, si astandum sit personæ auctoritatem publicam habenti.*
Vestitus dissolutus, & abiectus non commendatur.
4 *Vestitus damnatur quandoque vsque ad suspẽsionem, quandoque vsque ad excommunicationem.*
Vestitum sacerdotalem dimittere ob persecutiones quandoque licet.

1 Sacerdotem ornatum esse oportet, tã moribus, quàm honesto vestimentorum vsu, vt docet glo. super verb. ornatum ad Epist. 1. Tim. cap. 3. de ornatu ex moribus hic non agimus; nam toto hoc fere opere de ea re scripsimus. At in hoc capite de solis vestibus agere instituimus: fit igitur aduersus apostolicam regulam, si in vestitu nimius cultus habeatur: laudandus
2 quippe est decor, & competens ornamẽtum: Ambros. etenim libro primo off. c. 19. Decor (inquit) corporis non sit affectatus, sed naturaliter simplex, neglectꝰ, magis, quàm exquisitus, non preciosis, aut albentibus intus vestimentis, sed cõmunibus, & honestati, vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitoris, hæc ille: ideo Conc. Matisc. 1. c. 5. & Cõc. Carth. 4. cap. 45. habetur dist. 41. cap. clericus, multa cõstituuntur circa vestium vsum clericorum. Conc. etiam Constantien. sess. 14. tit. de vit. & hon. cleric. certa vestiendi norma præscribitur, additis grauissimis pœnis, & ideo contrauenientes possunt aliquomodo dici apostatæ, Silu. in verb. apostasia, quæst. 2. vnde hodie, ex Conc. Trident. sess. 14. cap. 6. & sess. 24. c. 12. de reform. Statutum est clericis, vt decenti habitu, domi forisque vtãtur: Decens autem videtur habitus oblongꝰ vsque ad talos: nam tametsi talares, & manicatas tunicas habere apud Romanos olim flagitium erat ob nimiam mollitiem; tamen post illa tempora, visus est honestior huiusmodi vestitus, & grauitati Christianæ conuenientior. patent hæc ex S. Aug. de doct. Chr. lib. 3. cap. 12. In manicatis vero vestibus ferẽdis illud cauendum est, ne gerantur ad mollitiem, leuitatẽ, aut ignauiam, cuiusmodi ethnici ferre consueuerant; nã damnatas fuisse illis constat ex Marone:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Quòd etiam scripsit Aul. Gell. lib. 7. cap. 12. Secus igitur fuerit si ferantur sic manicatæ vestes ex aliquo regulari instituto, aut Ecclesiastica constitutione: ex quibus aperte cõcludimus nimium cultum in vestitu peccatum esse, vt tradit S. Thom. 2. 2. q. 169. art. 1. & ante eum scripserat S. Greg. in homil. vlt. ex quadraginta, his verbis: Sunt nonnulli, qui cultũ subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum, quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam

tam uigilanter exprimeret, quòd diues, qui torquetur apud inferos bysso, & purpura indutus fuisset. Hæc ille.

Fit autem aliquando, vt etiam si absit sumptuositas vestium, tamen ob nimiũ studium, & vsum insolitum, quis damnetur, veluti si virgatas (quòd aiunt) vestes, aut dissectas deferat ex Cõc. Vienen. quod habetur in Clem. 2. de vit. & hon. cleric. de qua re videndus Bern. Diaz in praxi canon. cap. 79. quo loco addit aliquando ob opportunitatem temporis, loci, ac personæ coram qua clericus as-
3 sistere debet, posset sumptuosiore, & accuratiore vestiẽdi forma vti, ex decis. Tolosan. 52. cum additione Aufrerij: quod etiam scripsit ante hos omnes Basil. in Regul. breuioribus, Idem & Sil. in verb. Apostasia. q. 2.

Fit etiam aliquando quis reus huius criminis, ob nimium ornamenti contẽptum, scribit enim Arist. Ethic. lib. 7. ad mollitiem pertinere, si quis vestem vno latere pendentem, vel in terram collabẽtem nõ attollat, aut subleuet, vt refert S. Tho. d. q. 169. artic. 1. Idem quoq; scripsit S. Aug. lib. 3. de doct. Chris. quisq́s (inquit) restrictius rebus vtitur, quàm se habeat mores eorum, cum quibus viuit, aut intemperans est, aut superstitiosus. S. Thom. d. quæst. Alberic. in verb. vestis, Nam nec affectatæ sordes, nec exquisitæ delitiæ laudes pariunt, S. Hier. vt habetur dist. 41. in princ. Ideo bene dicitur in Conc. Gangren. cap. vlt. ornatum præter corporis diligentiam infucatum laudamus, dissolutos autem, & fractos vestibus, & incessu non recipimus, habetur in cap. parsimonia, dist. 41. Hoc igitur Cõc. Gangrensi non solum lex lata est de vestitu, verum etiam executioni mandata: Nam Eustathium Sebastæ Episcopũ deposuit, quòd non Episcopalem, sed philosophorum habitum indueret; quam depositionis sentẽtiam prius tulerat Eulalius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus ipsius Eustachij pater, vt scribit Socrat. hist. lib. 2. cap. 33.

Sic itaque cum pluribus modis in vestitu peccatum incurri possit p clericos, vt scribit Tabien. in verb. clericus 2. vers. quærit qualis, iure merito hoc caput in-
4 ter canonica impedimẽta ascribi debet; nam aliquando excommunicationis pęna imponitur, vt cap. Episcopi, 21. q. 4. vbi Archid. & Hug. & aliquando cum suspensione omnium ordinum, & etiam vsque ad beneficij priuationem, vt ex Conc. Trident. sess. 14. c. 6. de refor. erit tamen illud considerandum, si quis sacerdotalem habitum deposuerit ob hostium persecutiones, præsertim transiturus ad alia loca; nam tunc nulla pœna dignus esse videtur, qui hoc fecerit. Nã Eusebius Samosatenus Episcopus, cum per Thraciam peragrans confirmaret fideles, ac Episcopalia munia perficeret, deferebat militarem habitum, deposito Episcopali. Trip. hist. lib. 7. c. 16. facit cap. Episcopi 21. q. 4. At Episcopi uagãtes, habitu mutato, sine rationabili causa ipso facto excommunicationem incurrunt. Extrauag. Ioan. xxij. in c. vt prælatorum, & cap. Et si deceat.

De ea irregularitate, quæ contraria est pudicitiæ.

CAP. VI.

1 *Impuditiæ signa plurima, etiam semota copula carnali.*
Impudicus occulus impudici cordis est nuncius.
Pudorem sentiunt etiam ipsa mortuorum corpora.
2 *Virgines mortuæ pudorem seruarunt, nudatis eorum corporibus.*

Epipha-

Epiphanius etiam mortuus pudorem seruauit.
Lanfredus Episcopus à Nicolao I deponendus fuit, quòd cum propria filia nimia consuetudine vteretur.
3 *Impudicitia vnum est ex illis operibus, quæ dicit S. Paulus nos excludere à Regno Dei.*
4 *Pudicitia etiam ethnicis religioni fuit, ne cũ filio pater lauaretur.*
5 *Verecundus is vere est, qui se ipsum veretur. Democriti dictum.*
6 *Impudicissimi quandoque sunt ipsi Eunuchi.*

HVIC loco fornicationis materia non congruit, nam de ea aliàs opportuniꝰ tractaturi sumus: hic vero agimus de solo pudore custodiendo, ne quis quicquam agat turpe, quod sit pudicitiæ contrarium; nam aduersus hanc Apostoli Regulam facit nõ solum qui fornicatur, sed etiam is, qui cum nõ fornicetur, tamen obscœnos habet oculos, linguam, oscula, tactus, aut
1 corporis motus: sunt etenim hæc omnia impudicitiæ signa, & castitati pudorem incutiunt. S. Thom. 2.2. q. 156. artic. 4. S. Cyprian. lib. de discipl. Virg. colu. 10. in fin.

Nam & in coniugali castitate verecũdia incutit pudorem. Aug lib. de ciuit. Dei 14. cap. 17. Et parum est à copula abstinere, si oculis, aut alijs sensibus lasciuias; oculus etenim impudicus impudici cordis est nuntius. cap. nec solo, 30. q. 5. & intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus, vt ibid. Nam vel mortua corpora pudorem etiam seruare videntur, vt habetur in prato spirituali Sophronij sophistæ, siue Ioannis Euirati ad Sophronium, c. 77. cum quidam effosso sepulchro, mortui corpus spoliaret, ita excitatus puta-
2 tur mortuus, vt digitis oculos furis effoderit: eodem etiam lib. cap. 78. consimilis sepulchri effossor, vbi puella nubilis sepulta extiterat, eam cum denudasset, à mortua per manum detentùs est, his verbis: Neque sexum muliebrem reueritus es? viuẽte me, nullus extraneus vnquam vidit faciem meam, & tu post mortẽ nudum aspexisti corpus meũ; quibus mortuæ verbis adstrictus est monachus fieri, vt ibi diffusius enarratur. Sanctus quoq; Epiphanius in naui mortuus, improbũ nautam, qui eius verenda reuelare ausus fuerat, pede ita percussit, omnibꝰ videntibus, vt reuelator mortuus fuerit. scribit Sim. Metaph. in eius vita die 15. Maij. iure igitur ex hoc genere apostolicarum regularum fit irregularis quisqs impudicus est; nam sacerdotio indignus est, & promotus deponi debet, ob ingens scandalum, & maximam infamiam. Nã Lanfredus Episcopus sub Nicolao I. Põtifice maximo, excommunicandus, & deponendus ab illo est iudicatus, quia filię propriæ consuetudine nimium familiariter vtebatur. dist. 34. cap. quorundam. ad hæc faciunt text. & doct. in cap. cũ in iuuentute, de præsumpt. & in cap. cum in iuuentute de purgat. canon. summistæ omnes in verb. impudicitia: est enim hęc impudicitia vnum ex operibus carnis, ob quæ à regno Dei excludimur. S. Paul. ad Galat. cap. 5. publico enim loco nullum impudicitię scelus absque scandalo committi potest: nam quid scãdalosius, imò quid miserabilius audiri potest seditione illa Hierosolymitana sub præside Cumano? quando ob unam vnius militis Romani impudicitiam corã Populo cõmissam, viginti virorum ac mulierum millia extincta sunt ipsa eadẽ hora commissi criminis. Cum enim miles Romanus Hebræorum Populo nudata genitalia ostendisset, excitatus est tam ingens tumultus aduersus præsidem, vt Iudæorum iam dictus numerus fuerit occisus. Ioseph Antiq. lib. 20. cap. 4. quin

hęc

hæc impudicitia ſeminarium origoque fuit omnium ſeditionum aduerſus Romanos: adeòut nunquam deinceps Iudæi conquieuerint, donec ad ipſum excidium tãdem peruenerint. Ioſeph bell. Iud.lib.2.c.21.atque hęc quidem apud Iudæos.

Quinimmo etiam ipſis ethnicis pudicitia religioni fuit, nam verecundiæ cauſa nec pater cum filio pubere, nec ſo
4 cer cum genero lauabatur, Max.lib.2.tit. de inſtit. antiq. ita quoque ſeipſum nudum inſpicere, aut impudenter contingere, ad hoc idem genus irregularitatis ſpectabit; ſi manifeſte id fiat: Muſonius, etenim eum apud omnes verecundia dignum haberi dicebat, qui primum ſeipſum vereri didiciſſet: Stobæ: Serm. 29. Ibidem quoque dicit Democritum dictitaſſe malum etiam ſi ſolus fueris, neq; dixeris, neque feceris, diſce autem teipſum multo magis, quàm alios reuereri; quibus exemplis nos, qui Chriſtum colimus ad veram pudicitiam longe magis excitãdi ſumus, vt patet apud Clem. Alex.in Pedag.lib.3.cap.4.& 5.vbi fuſiꝰ hoc impudicitię genus inſectatur:ad qđ etiam pertinet quod Hammonius Anachoreta dicebat. Turpe eſſe Monacho, nudum ſui ipſius corpus contemplari. Socrat. hiſt.lib.4.cap.18.Nec excuſabitur ſi quis fuerit caſtratus, aut diſſectus, nam plerumque ij, qui genitalibus carẽt impudiciſſimi ſunt, vt fuſius ſcribit Baſ. lib.de virgin. & latius diximus primo libro, quando de caſtratis agebamus.

De irregularitate hoſpitalitati contraria.

CAP. VII.

1 *Hoſpitalitate, qui caret, etiam Regno cœlorum eijcitur.*
2 *Gregorius magnus Archidiaconum Florentinũ abiecit, quòd inhoſpitalis eſſet.*
3 *Hoſpitalis non eſt, qui eleemoſinarius non eſt.*
4 *Epiſcopus niſi ſit eleemoſinarius, vacuum nomẽ habet.*

TAnta eſt hæc hoſpitalitatis virtus, quod ſi quis ea careat ſacerdotio indignus iudicatur, non ſolum hac apoſtolica regula, ſed ẽt
1 Euangelica auctoritate abijcitur à regno cœlorum: Matt. 25. Vidua quoque in miniſterio Apoſtolorũ admitti prohibebatur ſi hoſpitalis non fuiſſet 1.ad Tim. cap. 5.iure igitur merito non eſt recipiẽdus in miniſterio Dei quiſquis fuerit inhoſpitalis: Propterea S. Gregorius Archidiaconum Florentinum abijciẽdum putabat, quod tenax vſque adeo eſſet, vt
2 nunquam ipſius domũ quiſquam amicus ingreſſus foret hoſpitalitatis cauſa, habetur diſt.85.cap.Florentinum.

Quanto autem odio Deus inhoſpitales clericos proſequatur, inde conijcere poſſumus, quòd quemlibet laicum ſuæ rei dominum extremo iudicio damnaturus eſt ob inhoſpitalitatem, diſt. cap. 25. Matt. multoq; magis clericus damnandus, qui qđ ſuum non eſt, ſed alienũ, non erogat ad hoſpitalitatis officium; nam aliena capere conuincitur, qui de bonis Eccleſiaſticis vltra neceſſaria ſibi retinere probatur, diſt.42.in princ.& ille inhoſpitalis etiam dicitur, qui eleemoſinarius non ſit, ex Greg. ad Secundum,
3 Nec ſibi, (inquit) credat ſolam lectionẽ, & orationem ſufficere, vt remotus nihil ſtudeat fructificare, ſed longam manum habeat, neceſſitatem patientibus ſuccurrat, alienam inopiam ſuam credat, quia
4 ſi hoc non habet vacuum nomen Epi tenet, habetur diſt. 86.c.fratrem; Ambroſ. quoque dicit: Neq; enim minus eſt criminis habenti tollere, quam cum poſſis

& abundes indigentibus denegare, habetur dist. 47. cap. sicut de hac erogatione bonorum Ecclesiasticorũ vide Sil. in verb. clericus, Tabien. in verb. Restitutio. S. Tho. quodlib. 6. artic. 12.

De ea irregularitate, quæ Doctrinæ contraria est.

CAP. VIII.

1 *Muti canes dicuntur, qui populum non docent.*
2 *Negligens est qui non se excitat ad opus, quod præstare debet.*
Episcopi, qui non docent puniendi.
Error, cui non resistitur approbatur.
3 *Correctionem populorum non faciens, puniendus.*
Correctionem non faciens impudicus canis dicitur.
4 *Negligens sacerdos deponendus est.*
5 *Seueritas nimia præcauenda.*
Pastoralis liber Gregorij Episcopis necessarius.
Absoluens, quem non debet, deponitur.
Innocentem condemnare tutius est quàm nocentem absoluere in crimine hæresis.

HVIC Regulæ aduersatur ille, qui imperitus, aut illiteratus, aut imprudens est, de quibus aliàs oportunis locis abunde diximus; Aduersatur præterea is, qui cum peritus sit, populum non docet; nam deponendus videtur, etiam iure veteris testamenti, vt colligitur Ezechiel. 34. videntur etenim canes muti, non valentes latrare, 1
Isa. cap. 56. quo loco notandum est verbum, non valentes, nam quandoque latrare volunt, sed non valent, quia cum mundi gloriã toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & virtute diligant, vellent populo sublimia dicere, vt etiam de sublimitate verbi possent gloriam habere; sed ideo latrare non possunt, quia dum prauo corde terrena meditantur, occulta veritatis, quæ proferant, reuelatione nulla comprehendunt, hæc Greg. ad lib. 1. Reg. cap. 3.

Vnde qui eiusmodi sunt pastores, aut sacerdotes, quia doctores non sunt, idest actu non docent, quæ ad salutem pertinent, reijciẽdi sunt; nam vel ignaui sunt,
2 Vnde incurrunt crimen negligentiæ, ex eo quod sese non excitant ad opus, quod præstare debent. S. Thom. 2. 2. q. 53. art. 1. 2. & 3. & contra eos omnia iura clamant, nam vltra tot Concilia, & sanctorum patrum decreta, nouissime ex Cõc. Trident. varijs pœnis subijciuntur pastores, qui non docent; sess. 5. cap. 2.

Nec hoc docendi opus ad solam verbi prædicationem pertinet, sed etiam ad puerorum instructionem, quoad fidei rudimenta, eod. Conc. sess. 24. cap. 4. de refor. Quinimmo, & is dicitur non esse doctor, qui vitiorum correctionem non
3 exerceat; nã populi vitia rectoribus ascribuntur, dist. 86 cap. culpam: Error etenim, cui non resistitur, approbatur, cap. error, dist. 83. Ideoque Rectores huiusmodi correctiones omittentes deponendi sunt, probatur aperte in capit. si quis Episcopus, cum glo. dist. 83. & quandoq; ab ordinibus suspenduntur. c. quicquid, 1. q. 1. nam quisquis Episcopus nimium remissus est in puniendis, vel omnino nõ puniendis subditis, languere videtur, q̃d plus est, quàm negligẽtem esse, probatur cap. non putes. 23. q. 5. quinimmo canes impudici nuncupantur, cap. nemo, dist. 83. quem locum Gratian. tribuit Augustino: sed sane totus fere ille text. est ex Greg. in pastorali. c. 2. licet talia verba, scilicet, canis impudicus, apud Greg. nõ habeantur; sed habentur ex Isaia d. cap. 56. vbi impudentissimos canes appellat eos, qui studijs non vacant ad legem intelligendam.

Præterea incidunt in suspicionem so-

cie-

cietatis criminis; non enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.d. capit. error: sed etsi hęc correctionis omissio ex ignauia, aut negligentia oriatur, quia per eam Episcopus, vel sacerdos redditur inutilis, efficitur irregularis; nam deponi de-
4 bet sacerdos negligens capit. alius, 15. quæst. 6. Alberic. in verbo Episcopalis ordo: ob negligentiam etenim sacerdotes deponuntur, cap. dictum, cum glos. dist. 81. nam omnes ignaui, aut negligẽtes alijs vitijs concomitantur, quia vel ex nimio luxu fiunt, vel qa mulierosi sunt, vnde surgit segnities, vt scribit Archid. qui ita intelligit illum tex. in d. cap. alius, cum glo.

Quacumque igitur causa quis non doceat populum verbo, vel exemplo vel correctione, inter irregulares ascribi potest, ex præmissis: Illud tamen cauendũ est nobis, ne in nimiam seueritatem inci-
5 damus ex hac correctione; nam plurimum laudandi sunt, qui seueritati misericordiam coniunctam habent, cap. disciplina, & cap. omnis, dist. 45. Est enim vitiosa correctio, quę caret misericordia, vnde illud iudicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam, Iac. c. 2. De qua re diligenter, & sancte exercẽda, scilicet qua arte Episcopi docere, & corrigere debeant, vitam quoque propriam instituere, nemo vnquam melius, aut vberius scripsit quàm Sanctissimus Greg. 1. in pastorali suo, quem librũ Episcopis necessarium esse declarauit Conc. Remen. cap. 10.

Ad hæc illud aptissime conuenit, si Episcopus, vel quilibet Rector per negligentiam absoluerit à censuris, aut criminibus eum, quem non debuerat, deponitur ab officio, & ministerio Episcopali cap. Theugaldum, 11. quæst. 3. siue id fecerit defectu iurisdictionis, aut auctoritatis, idem enim est d. c. Theugaldum; Ideo sacerdotes absoluentes in casibus sedi Apostolicæ in Cœna Domini reseruatis, etiam si per negligentiam contẽptu admixtam id commiserint, excommunicationem incurrunt; sed non eodẽ modo reseruatam, vt in dicta Bulla continetur; quæ censura est maior, quàm irregularitas, quæ cum gratia Dei aliquando esse potest, cum tamen excommunicatio, & à Deo, & ab Ecclesia separet: qđ præcipue procedet in absolutione ab hęresi, quia in hoc crimine tutius est Innocentem condemnare, quàm nocentem absoluere, Imol. in Clem. 1. de hæretic. Squillac. de fid. cath. cap. 34. Indit. Inquisit. in verb. hæreticus num. 33.

De Irregularitate litigiosi.

CAP. IX.

1 Litigiosi vitijs pleni sunt, vt hic.
2 Clerici officium est aliorum lites componere.
Litigiosum esse crimen, & delictum est.
Litigiosus est & is, qui inania scrutatur contentione.
3 Litigiosi arrogantes, & impudentes.
Litigans pro iuribus sua Ecclesia, non est litigiosus.
5 Clerici in Romana curia alieno etiam nomine litigando, quæstum faciunt.

NON solum, qui litibus implicitus est arceri debet ab ordinibus, vt fuse tractauimus, cum de obligatis ad ratiocinia ageremus, verum etiam quisquis litibus operam dat, & si non multum implicetur illis: nam ob id quod, qui li-
1 tes prosequuntur contentiosi plerumque sunt, verbosi, proditores, adulatores, detractores, inuidi, maledici,

ad vltionem faciles, ob has causas ministerio Dei apti esse non possunt; distin. 46. cap. 1. vers. Ecce, scribit Raym. in tit. de litigios. Ideoque dicuntur irregulares esse ex hac apostolica regula, & tradit Specul. in tit. de dispensat. §. Iuxta. vers. Item litigiosus: est enim clerici,
2 ci, & sacerdotis officium aliorum lites componere, dist. 90. cap. placuit, & cap. studendum: vnde si ipsi litigiosi sint, ipsi reprobi efficiuntur, dum alijs prædicant, contra id quod docet Paul. 1. ad Corinth. cap. 9. Nam litigiosum esse crimen est, & delictum S. Paul. 1. Corinth. capit. 7. & probat S. August. in Ench. capit. 78.

Litigiosum quoque accipere debemus non eum solum, qui litibus in foro incumbit, verum etiam eum, qui extra forum contentiosus est verbis, & ad inanes contentiones facilis, vt colligitur ex Paul. 2. ad Tim. capitul. 2. noli, inquit, contendere verbis, ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium, idem in Epist. ad Tit. cap. 3. stultas, inquit, quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita, sunt enim inutiles, & vanæ: Præterea arrogantis animi inditium est huiusmodi contentio, vt sentit Gregor. habetur dist. 46. cap. hoc habet, quinimmo arrogantiam, & garrulitatem cum impudentia contentio ipsa coniungit, nihil enim impudentius illorum arrogantia, qui garrulitatem auctoritatem putant, dist. 46. in princ. Raym. in d. tit. de litigios. Vide Alberic. in verb. litigium, & in verb. litigiosus.

Aliquando tamen ad tuenda Ecclesię iura est opus lite, nam etiam iuramento quilibet beneficiatus adstringitur ad suæ Ecclesiæ iura prosequenda: propterea eo casu excusatur, si tamen ab Ecclesiæ obsequijs non distrahatur; sed melius egerit si per alium litigarit capit. Episcopus, 14. quæst. secunda. In curia autem Romana vsus inoleuit, vt non solum suo nomine quisque clericus litiget, sed & alieno: quinimmo, & procuratoris, & aduocati titulum gerunt passim ad omnes lites quantumlibet profanas, pretio conducti; sed sane non omne, quòd licet honestum est, vt dictat regula iuris: omnia etenim licent, sed non omnia expediunt, Paul. 1. ad Corinth. capit. 6. Nam vel ipso iure ciuili, in foro sęculari nemo clericorum aduocare, vel patrocinari potest C. de Episcop. & Cler. l. placet, nisi in causa sui collegij, vt ibi.

De irregularitate cupidi.

CAP. X.

1 *Cupiditas cordis, non inducit irregularitatem.*
2 *Negotia sæcularia exercens dicitur cupidus, & est irregularis.*
Milites etiam deponuntur ob negotiandi cupiditatem.
3 *Auaritia sensus peruertuntur.*
Auarus sciens comparatur heretico nescienti.
4 *Artem honestam exercens honestioris vitæ causa, non est reprehendendus.*
Apostoli, proprijs manibus laborando vixerunt.
5 *Paulus sutor tabernaculorum fuit, & artifex.*
Clericus negotiari posset, pro propria causa, & miserabilibus personis.
6 *Proxeneta clericus degradandus.*
Proxeneta illiciti contractus, eandem pœnam incurrit, quam ipsi contrahentes.
7 *Vsuras negotiando alieno nomine, eadem pœna quisque punitur.*

Cupi-

CVpiditas illa, quæ ſolo corde verſatur, peccatum quidem mortale eſt, & omnium malorum radix, S. Paul. 1. ad Tim. c. 6. & diſt.
1 46. cap. bonorum, & de conſtitut. c. nam concupiſcentiam; ſed hæc inter irregularitates adſcribenda non eſt, ſi intra animi terminos contineatur; ſed ſi cupiditas exerceat etiam opera cupiditatis, red
2 dit irregularem, ita docet Archid. diſt. 86. cap. non liceat, videlicet ſi quis cupiditate ductus exerceat negotia ſecularia; Ideo huiuſmodi homines irregulares ſunt, ſcribit Specul. in tit. de diſpenſ. §. Iuxta. verſ. Item cupidus, & pleno titulo proſequitur Ray. in tit. de cupidis, non ordin. & ita perſæpe ſacri canones decreuerunt; nam dicitur in c. quoniam, diſt. 47. deijciatur à clero, & alienus fiat à regula, & diſt. 88. cap. conſequens, dicit in quocumque gradu ſint poſiti mox clericalibus officijs cogantur abſtinere; ſed & in cap. Epiſcopus, aut ſacerdos, ead. d. dicitur, deijciantur, quibus locis irregularitas ipſa demonſtratur.

Quinimmo ſi huiuſmodi cupiditatis negocia exercentes, etiam à ſeculari militia deponuntur C. Negotiat. ne milit. lib. 12. multo magis militans deo implicari nó permittitur negotijs ſecularibus Paul. 2. ad Tim. cap. 2. Incidunt enim in magnũ laqueum auaritiæ, qua ſenſus he
3 betantur, & opinio peruertitur cap. accuſatores, vel teſtes, 3. q. 5. Mens etiam ab animæ ſalute conſideranda diſtrahitur; auarus etenim ſemper cõputat reditus, & gratius aurum, quàm ſolẽ intuetur, ex verbis Ambroſ. habentur diſt. 47. capit. ſicut; quinimmo æqualiter peccat auarus ſciens, ſicut hæreticus neſciens cap. quæro 6. q. 1.

Eſt autem illud animaduertendũ cupidum ad hanc materiam dici eum, qui mercimonia vtitur lucri cauſa capit. eij-
4 ciens, diſt. 88. alioqui exercens artem ad honeſtiorem vitam degendam, laudabilis eſt Conc. Carthag. IIII. cap. 52. habetur diſ. 91. cap. 2. & 3. vtputa ſi quis ſutor ſit, aut librarius glo. 14. q. 3. in fin. primæ glo. & glo. in cap. canonum, 14. q. 4. nam Diuus Hieron. ad Ruſt. monach. probat Apoſtolos proprijs manibus laboraſſe, vt viuerent cap. nunquam, de conſec. diſ. 5. & probat de act. apoſt. cap. 20. ſanctus etenim Paulus ſutor tabernaculorũ fuit,
5 artifex in pellibus, vt fuſius probauim⁹ lib. 3. cap. 1. circa has artes quando congruere poſſint clericis ſcribit Abb. in c. vlt. de vit. & hon. cleric. Piam etiam ob cauſam, ſi pro Eccleſia, aut pauperibus pupillis, aut alijs miſerabilibus perſonis clericus bona adminiſtret, qa id ſine lucro facit, iure facit, vt diximus ſupra cũ de obligatis ad ratiocinia ſcriberemus.

Eſt autem hoc loco non prætermittẽdum, quod & ſi clerici negocia ipſi non adminiſtrent, ſi tamen inter negociatores intercedãt, vt proxenetæ in foro, aut nundinis, aut alio quouis Emporio, ex hoc ſolo officio interremptoris, ſiue proxenetæ degradari debent, Conc. Carth. IIII. cap. 48. & cap. 50. habetur diſt. 91. cap. clericus quilibet, vbi bona gloſ. vile etenim officiũ eſt proxenetæ, præſertim clericis: ſed ſi proxenetæ officium gerat clericus priuatis negocijs, non in foro, aut nundinis, ſola arbitraria pœna punitur; ſi vero proxenetæ officium egerit in illicitis contractibus, vtputa vſurarijs, aut ſimoniacis, aut alijs turpibus à gradu ſuo debet deponi, Rom. ſing. ſeptingenteſſ. vigeſimo ſecundo, Incipit proxenetæ eſt tex. in cap. ſi quis Epiſcopus, 1. q. 1. & tradit Diaz in prax. canon. cap. 51. per gloſ. in l. ſi ſciente, ff. de patricid. tale enim delictum committit, quale eſt

illud, in quo efficitur mediator, sicut ne-
gociator clericus alieno nomine circa
vsuras, idem delictum facit cap. sicut,
dist.46.

De irregularitate eius, qui domui suę non est bene præpositus.

CAP. XI.

1 *Domui suæ non bene præpositus, nec Dei Ecclesiam gubernabit.*
2 *Familia, si cuius dissoluta est domino impedimentum facit, ne promoueatur.*
Domesticos non coercens negligens est, & deponendus,
Heli à domino punitus, quod nimium leniter filios correxit.
3 *Domesticorum suorum curam non habens, est infideli deterior.*
4 *Familiam bene docens & in officio cōtinens excusatur, si illa sit incorrigibilis.*
5 *Familiæ propriæ mores, licet occultò perscrutari, & explorare.*
6 *Suspiciones gubernantium beneuolæ sunt.*

IRregularitatis huius rationē ip-
se Paul. adfert. 1. ad Tim. cap.
3. Ibi; si enim domui suę præ-
esse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei curā
1 habebit? nam populum redarguere nō
videbitur audere, qui suæ familiæ vitia
non extirparit, glo. in cap. sicut. § necesse,
dist. 47. scribit etiam Ray. eos, quorum
familia dissoluta est, ordinari non debe-
2 re, & semper contra eos præsumi quòd
in culpa sint, donec contrarium probe-
tur, ita ille in tit. quod ordinand. domui
suæ, &c. Alberic. in verb. ordinandus; est
autem alia ratio huius irregularitatis, q̃a
arguitur magnæ negligentiæ, qui dome-
sticorum vitia non coercet; vnde sola ne
gligentia sufficit ad depositionem indu-
cendam, sicut & dolus, capit. dictum,
cum glos. dist. 81. Ideo Heli qui filios ni-
mium leniter monuit cum summa se-
ueritate coercere debuisset, incidit in se-
uerissimum iudicium Dei 1. Regũ. cap.
2. & 4.

Vnde illud congruè hoc loco conue-
nit, qui domesticorum suorum curam
non habet, hic fidem abnegauit, & est in-
fideli deterior S. Paul. 1. ad Tim. cap. 5.
Propterea quidam patresfamilias incer-
tis sedibus vagantes dimissa familia, cũ
3 illa irregularitate vagationis, de qua aliàs
diximus, habent etiam hanc ipsam, &
promoueri non debent: Sum. conf. tit. q
ordin. dom. suæ sit ben. pręp. q. 14. quem
refert, ac probat Alber. in verb. beneficiũ
& officium, post medium. Ideoq; si quis
vnum in familia habeat non catholicũ,
ipse paterfamilias promoueri non pote-
rit, donec illum, & totam familiam ca-
tholicam fecerit. Concil. Carthag. III.
cap. 18.

Hæc autem irregularitas est declarā-
da sano modo in eo, qui domesticos, &
familiares habet discolos, vt tunc demũ
obsint ei illorum vitia, si ignauus fuerit
in illis corripiendis, vt diximus: alioqui
si pro viribus, & opportunè, verbo & exē-
plo familiam doceat, & coerceat seueri-
4 tate sibi conueniente, non erit irregula-
ris, si illa tam pertinax sit, vt obdurate
velit delinquere; nam tunc nil ei obesse
poterit talis pertinacia, quādo nulla cul-
pa ei imputari potest, capit. quantumli-
bet. dist. 47. & gl. in d. cap. necesse, Nil. n.
obfuit Noè impietas Cam, nec Dauid
impietas Absolonis, nec Christo im-
pietas Iudæ, & alia quam plura consi-
milia.

Propterea quisquis veretur ob fami-
liam excludi ab ordinibus per hanc re-
gulam, studiose obseruare debet familię
mores, etiam explorando occulte: nam
5 si amat, sollicitus esse debet, ex carmine;

Res

Res est solliciti plena timoris amor.

Nec ob eam causam suspicari q̄d turpe in familia malum est; nam gubernantium suspiciones beneuolæ sunt, vt scribit Io. Chrysost.tom.5.hom.9.de sancta Susanna, Basil.quoque in regulis breuioribus suspiciones has collaudat, putatq;
6 ad circumspectionis virtutem pertinere, vt susius de ea re diximus supra cum de prudentia ageremus.

De irregularitatibus ex criminibus in genere.

CAP. XII.

1 *Crimen enorme, & manifestum, an inducat irregularitatem.*

Crimina enormia, manifesta, an etiam post peractam pœnitentiam inducant irregularitatem.

2 *Crimina enormia sunt hæresis; homicidium: Simonia in ordine, & beneficio.*

Crimina quantumuis enormia occulta non inducunt irregularitatem, præter homicidiū.

Manifesta non dicuntur quæ sciuntur a multis.

3 *Episcopus dispensat super omnibus irregularitatibus occultis, præter homicidium.*

4 *Capitale crimen committens, semper est irregularis.*

Mortis pœna versa in irregularitatem.

POST has Apostolicas irregularitates ex peccato deriuātes, ordo exposcit, vt ad alia quæcumque crimina transeamus; sed priusquam de singulis agamus, nonnulla generalia axiomata, & propositiones p̄mittendæ sunt, quæ etsi ex varietate sententiarum apud scriptores plurimam dubitationem habeant, & non absolute pro veris haberi possint: Tamen hoc loco describi ea non fuerit importunum. Alij enim sic generatim proposuerunt.

1 Omne crimen enorme, & manifestū, vel de quo quis est conuictus, confessus, vel cōdemnatus reddit irregularem, 15. q.8.cap.si quis presbyter, & de testib.c. testimonium, cum glo. & 50.dist.cap.de ijs vero, Specul. in tit. de dispens.§.Iuxta, vers. 11.& vers.Item conuictus.

Alio loco idem Specul.dicit, qui promotus est siue egerit siue non egerit pœnitentiam semper peccat, celebrando sine dispensatione in quocumque, & qualicumque delicto manifesto à se cōmisso: ita ille, in d. §. Iuxta. vers. 18. in fin. quod probat per tex.& glo.in cap.sacerdotes, dist.50.

Alia est propositio; Enormia etiā occulta etiam post peractam pœnitentiam sicut impediunt promouendum, ita deijciunt promotum. 1.q.1.cap.ventum, scribit glo. in cap.fin.dist.25.text. de hæret. cap.quicumque, & cap. statutum. lib. 6. de temp. ord. cap.quæsitum, de Simon. cap.tanta: & enormia appellant crimina hæresis, homicidij voluntarij, simonię in ordine, & beneficio.

Ideoq; alia crimina nō enormia, sed grauia, & occulta post condignam pęnitentiā, nec deijciunt promotum, nec impediunt p̄mouendum.d.cap.quæsitum, Alberic. hoc scribit in verb. crimen; & ideo alia delicta non ita grauia, sed mediocria si manifesta sint per euidentiam facti, aut per cōfessionem in iudicio, vel per sententiam, & impediunt promouēdum, & deijciunt promotum.d.c.quęsitum; si vero sint manifesta per solā famā indicitur purgatio, qua peracta absoluitur, sed si defecerit, tunc & promoueri prohibetur, & promotus deponitur, de adult.cap.significasti, & de purg.canon. cap.ex tuarum; Quod si hæc mediocria fuerint occulta post condignam pœnitētiam licebit, & susceptos ordines administrare, & ad maiores ascendere, de tēp. ordin.cap.ex eruore, & cap.quæsitum, Et

hoc tenuit Silu. in verb. Lex. q. 13. verſ. 13. in fi. vbi dicit, quod mediocria crimina licet ſciantur à multis non indigent diſpenſatione, ſicut non egerent ſi eſſent penitus occulta, non enim dicuntur manifeſta, vel notoria etiam ſi ſciantur a multis.

Alio axiomatis genere vtitur Archid. ſcribit enim hæc eſſe crimina, quæ etiam poſt pœnitentiam impediunt ordinis executionem, & ſuſceptionem, videlicet homicidium, ſimonia, & omne crimen notorium de iure, vel de facto, & ſi quis incontemptum clauium excommunicatus celebrauerit, & omne delictum, quod ipſo facto inducit infamiam ciuilem: Idem in omni delicto per ſententiam declarato, ſi inde inſurgat infamia iuris, hæc ſcribit Archid. in cap. de ijs vero viſum eſt, diſt. 50. qui propemodum imitatur Specul. in d. §. Iuxta. verſ 16 per tex. in § porro 3. q. 7. & C. de infam l. 1. ff. eod. l. 1. & l. ait, ſubditque hanc fuiſſe doctrinam Io. & ideo in hac propoſitione ſi generali includit alia crimina in d. §. Iuxta. verſ. ſunt quoq; irregulares: & itidem alia includit gl. in cap. niſi cum pridem in verb. dumtaxat, de renunt. Ita quod non po eſt aliqua elici certitudo.

Præterea alio loquendi genere vtitur Abb. nam abſolute ſcribit omne crimen publicum, vel notorium inducere talem irregularitatem, quæ etiam poſt pœnitẽtiam impedit promouendum, & deijcit promotũ, ne exercere ſuos ordines poſſit, ita ille in cap. poſt tranſlationem, col. 2. verſ. Nota omne crimen, de temp. ord.

Alio loquendi genere vtitur idẽ Abb. in cap. ex literarum, aliàs ex tenore, de temp. ordin.

Alio modo idem Abb. loquitur in c. fin. de cler. excom. min.

Et alio modo loquitur Sil. in verb. irregularitas. q. 14.

Gloſſæ etiam ipſe varijs loquẽdi modis in hac ipſa re vſæ ſunt: in occultis, etiam enormibus dicunt ſolum homicidium inducere tantam irregularitatem, vt quis poſt pœnitentiam exercere prohibeatur, ita dicit glo. in cap. vlt. diſt. 21. & glo. in cap. erubeſcant, diſt. 32. In alijs vero criminibus quantumuis enormibꝰ occultis, poſt pœnitentiam dicit nullum eſſe impedimentum, ita docet gl. in cap. ferrum, diſt. 50 pro qua videtur text. in d. cap. quæſitum, & in d. cap. de ijs vero, diſt. 50.

Sed & alio modo loquitur alia glo. in cap 1. in verb. de vltim. 15. q. 8. Ob quas Gloſſæ, ac Doctorum varietates quia in hac re nullam adferunt certitudinẽ doctrinæ, ſed plurimum inuoluunt lectoris animum, iccirco operepretiũ eſt nos per ſingula crimina proprias irregularitates pertractare.

Vnica tamen, & inuiolata Regula retenta eſt, quam præſcribit Conc. Tridẽt. ſeſſ. 24. c. 6. de refor. vbi habetur, quod in omnibus irregularitatibus ex occulto delicto prouenientibus poſſit Epiſcopus
3 ſuo iure diſpenſare, præterquã in homicidio voluntario, ex quibus verbis Concilij recte colligere poſſemus, quædã alia quoque crimina occulta inducere irregularitatem, licet non exprimat q̃ ſint: Nam ſolum homicidium excipit.

Alia quoque Regula recte, ac vere ſuſtineri poteſt, ſcilicet quod committens quoduis capitale crimen irregularis efficitur; nam fit infamis cap. i li. 6. q. 1. &
4 deponitur delinquens, ex Con. Agathen. cap. 34 habetur diſt. 54. c. ſi Epiſcopus, aut presbyter, imò & degradatur iuxta verba Conc. Aurelian. 3. cap. 5. ſed ibi degradatio ſolam depoſitionem ſignificat.

Extat & alia regula hic digne cõmemo-

mo-

moranda, quæ est: Omnia crimina, in quibus testamento veteri imponebatur pœna mortis naturalis, inducunt irregularitatem, ex decreto Gregorij Papæ. I. vt probat Ioannes Diaconus in vita. S. Gregorij lib. 2. cap. 16.

De scandalo, & eius irregularitate.

CAP. XIII.

1 *Scandalum causat irregularitatem, etiam in sola verborum contentione.*
Delictum quod non impedit promouendum per se propter scandalum, inducit impedimentū.
3 *Digiti particula vitiata, cum non sufficiat ad irregularitatem, tamen ob scandalum induceret.*

VNum quodque quantumuis leue delictum inducit irregularitatem, si ex illo natum fuerit scandalum, tex. in cap ex literis, primo de homicid. tradit Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. scandalum ē: Nam verbosa contentio, quæ adfert scādalum, & discordiam inducit irregulari
1 tatem, Ray. in tit. quod ordin. non deb. esi litig & est tex. cum gl. in cap. seditionarios, dist. 46. Propterea dicebat idem Ray. quod si tale delictum quis cōmitteret, ob quod de iure non impediretur promoueri, vel promotus exercere, Ta-
2 men propter scandalum deberet abstinere, & ab ordine suscipiēdo, & à suscepto administrando, ita ille in tit. de parent. qu. fil. occid. vers. In summa. insuper vitiatus sola particula digiti, per quam de iure nō fieret irregularis, si illa parua diminutio habuerit principium scandalosum, forsan ex duello, vel ex aliquo alio turpi actu, tunc fieret irregularis. cap. 1. de corp. vitiat vt iam frequentissime con
3 clusimus hoc ipso opere quando opportunè dicendum fuit.

De Seditiosis.

CAP. XIIII.

1 *Seditiosi sunt irregulares, etiam si Episcopi sint.*

QVisquis seditiosus est, nec promoueri potest, nec promotus administrare, c. seditionarios dist. 46. ibi nunquam ordinandos, & gl. ibi subaudit, & ordinatos deijciendos: qui tex. exceptus est ex Concil. Carthag. IIII. cap. 67. Iccirco Episcopi seditiones in sua, vel aliena diœcese commouentes abijciūtur à clero, & honor eis aufertur, Conc. Anch. cap. 18. habetur dist 91. c. si qui Episcopi.

Episcopus, vel Prælatus consentiens subditorum delictis.

CAP. XV.

1 *Delicto consentiens subditorum deponitur.*
2 *Consensus continet mandatum, fauorem, & approbationem.*
3 *Consentiens subditorum delictis pecunia interueniente, simoniam committit.*
4 *Domini temporales consentientes subditorum delictis inducentibus irregularitatem fiunt irregulares.*
5 *Consentiens, vel consultor quandoque grauius delinquit, quam ipse delinquens.*
6 *Medicus tribuens venenum filio ad occidendū patrem, grauius delinquit; quam filius.*

ALio quodam loco dixeramus Episcopum negligentiam in corrigendis subditorum erratis fieri irregularem; qm̄ qui non corri-
1 git consentire vr. c. quid prodest, & c. cōsentire, dist. 83. Multo ergo magis delinquit, qui vere consentit, quā qui cōniuet, nam si consenserit deponitur. c. eos, dist. 32. ibi officij interdictione mulctentur

&

& in cap. si quis Episcopus, cum gl. dist.
83. ibi suspendatur: colligitur autẽ hic
consensus, vel ex mandato, vel ex fauore,
aut consilio, & qualibet approbatione;
2 nam verbum cõsensus hæc omnia signi-
ficat glo. in c. notum 2. q. 1. & hos omnes
esse irregulares expressim tradit S. Aug.
ad fratres in Erem. Serm. 7. Ille vero om-
nium detestabilior est consensus, qui pe-
cunia interueniente præstatur. d. cap. si
quis Episcopus; nam ob id Rector, aut
3 prælatus simoniam committit. cap. ne-
mo, de simon. quæ plenam depositionẽ,
& irregularitatem continet.

Hæc autem irregularitas non solum
pertinet ad Ecclesiarum Rectores, sed ẽt
ad quoscumque etiam laicos consentiẽ-
tes quoquomodo illis delictis, quæ indu
4 cunt irregularitatẽ; nam incurrunt ean-
dem quam ipsi delinquentes. cap. fęlicis.
de pœnis, & Cle. 1. de pœn. Deci. in l. con-
silij, de reg. iur. nu. 5. Quinimmo quan-
doque grauius delinquit, & arctius fit ir-
regularis consultor, & consentiens, quã
5 ipse delinquens probatur expressim in
cap. Tanta, dist. 86. finge si medicus vene
num filio tribuat, quo patrẽ interficiat,
certe grauius delinquit medicus, scribit
Archid. in d. cap. tanta, in fin. sicut & alia
glo. in c. qui aliorum, 24. q. 3. dicit plus
puniri consulentem, quàm facientem.

De Inuidis.

CAP. XVI.

1 *Inuidia quandoque non est peccatum.*
2 *Inuidens profectui fratrum circa pietatẽ, quodammodo peccat in spiritum sanctum.*

Tametsi inuidia quandoq; sine
peccato sit, ex sententia Greg.
1 moral. lib. 22. his verbis, Ple-
rumque euenit, vt non amissa
charitate, inimici ruina nos lætificet, &
eius gloria sine inuidiæ culpa contristet,
cum ruente eo, quosdam bene erigi cre-
dimus, & proficiente illo, plerosque iniu-
ste opprimi formidamus; Tamen quis-
quis clericus inuidẽs fratrum profecti-
bus non debet promoueri, vt expressim
statuit Conc. Carth. IIII. c. 54. habetur,
dist. 46. c. clericus inuidens; Qua ratio-
ne considerandum est non omnem inui-
diam dum existit peccatum mortale spi
rituale simpliciter inducere irregularita
tem istam; sed solum illam inuidiam,
quæ officit, & obesse conatur verbo, vel
facto fratribus proficientibus in fide, re-
ligione, vel pietate: est enim quædã spe-
cies peccati in spiritũ sanctum nolle pro
2 fectum fidei, & pietatis, idest inuidia fra-
ternę gratię, vt docet. S. Tho. 2. 2. q. 14.
quod genus inuidiæ ponitur inter grauis
sima peccata, vt scribit Tabien. in verb.
inuidia. q. vlt. Ideo in clerico ad irregula-
ritatem pertinet d. Conc. Carthag.

De vltoribus propriæ iniuriæ.

CAP. XVII.

1 *Iniuriam vlciscens, non est ordinandus.*
Concordari cum aduersarijs nolens, nõ est promouendus.
2 *Iniuria potest animo remitti, & peti satisfactio.*
Iudex, qui prætextu iustitiæ suam iniuriam vlcisci vult, non est promouendus.
3 *Iudex in iniuria sibi illata põt procedere, si illa iniuria redundet in præiudicium Ecclesiæ.*
4 *Inquisitor potest propriam iniuriam punire.*
Ecclesiæ Rector potest esse Iudex in facto proprio.
5 *Casus, in quibus quis in facto proprio est Iudex remissiue.*
6 *Iudex, qui propriam iniuriam vlciscitur, debet omni odio vacare, & ideo prius debet interesse priuatum parti remittere.*
7 *Iniuriam vlcisci non dicitur, qui se defendit.*
Episcopi, & alij animarum pastores peccant, si nõ resistant infamiæ, quæ seminatur cõtra se.

Pro-

Prometheus vulnerando aduersarium, ut occideret sanauit.

1 *Mala facienda non sunt ut eueniant bona. Malus animus non purgatur bono euentu.*

NIhil minus congruit homini Christiano, quàm iniurias vlcisci, cum scriptum sit: diligite inimicos vestros, benefacite ijs, qui oderunt vos. Matt. 5 propterea qui odit fratrem suum homicida est, Io. Epist. 1. cap. 2. & cap. 3. Iccirco iure merito ab Ecclesia reijcitur, & ordinandus
1 non est, qui propriam iniuriam, vel vlcisci nititur, vel actu vlciscitur, Concil. Carthag IIII. cap. 67. habetur dist. 46. cap. seditionarios: ob quam causam, qa ordinandus non est, recte dicitur irregularis. Multis autem modis hic casus recipit declarationem: nam quicumque odio priuato prosequitur iniuriantem, & ad concordiam adduci non vult, eo casu huiusmodi homo promouendus non est. d. Conc. Carth. cap. 59. his verbis: discordantes clericos Episcopus vel ratione, vel potestate ad cōcordiam trahat, inobedientes synodus per audientiā damnet: clerici etenim nolentes pacem componere, & propter odium nolentes inimicitias deponere, per excommunicationē ab Ecclesia sunt expellendi: Conc. Agathen. cap. 22.

Alio modo intelligi potest in eo, qui odium quidem remittit, sed iniuriæ ac-
2 ceptæ satisfactionem quærit, hic non videtur ob hoc solū irregularis esse gl. per illum text. in c. & qui emendat, dist. 45.

Alio modo intelligi potest in Iudice, Rectore, vel Prælato, qui prætextu iustitiæ suam iniuriā vlciscitur, quo casu fiet irregularis: nam maximum crimen est; Greg ad Ianuarium in Regist. lib. 2. cap. 34 habetur. c. inter, 23. q. 4. Nam Iudex priuato odio non debet quemquam per suam iurisdictionem punire. cap. de occidendis, cum glo. 23. q. 5. & in istis casibus intelligi debet text. d. cap. seditionarios, vt scribit glos. in d. cap. & qui emendat, scilicet vt ille tex. qui dicit promoueri non debere eos, qui vltores sunt, procedat in superiore, qui priuato odio sua publica auctoritate vtitur in puniendo, ita docet illa gl at si sine odio id fiat, potest Iudex quandoque propriam iniuriā iure vlcisci, vt ibid. gl. cui supplenda est distinctio, videlicet aut iniuria redundat in præiudicium solius personæ Iudicis, puta si ei dicatur quòd rusticus, vel vilis est, eo casu ipse vlcisci non debet: aut re-
3 dundat etiam in iniuriam Ecclesiæ, puta si dicatur ei quod est simoniacus, quòd irregularis, quòd illegitimus, quòd hæreticus; eo casu vlcisci ipsemet pōt suo iudicio, ita docet glo. singularis in cap. si quis ab Episcopo 2. q. 7. Vbi etiam Arch. & idem Archid. in d. c. & qui emendat: Et ideo inquisitor potest propriam iniuriam vlcisci puniendo: arg. c. 1. de pœn. lib. 6. & tradit Iuditial. inquisit. in verb. iniuria; sed non tenetur vlcisci, si illa iniuria ab ipso sit interpretata personalis, vt fecit Dauid. 2. lib. Reg. cap. 16. Hoc ipsum fecit Helias. 4. Reg. cap. 1. & Helisęus ibid. cap. 2. Idem fecit Siluerius Papa, habetur. 23. q. 4. cap. Guilisarius. vide S. Thom. 2. 2. q. 108. Silu in verb. patientia; Ex quo illud sequitur quòd Rector Ecclesiæ offensæ potest esse Iudex in facto proprio, vt tradit Specul. in cap. hoc consultissimo in vlt. glo. de reb. Eccles. alien. lib. 6. Alios autem casus, in quibus in facto proprio quis esse potest Iudex, ponit. idem Spec. in Aureo suo Repertorio, in tit. de offi. ordin. vers. an Episcopus, & in tit. de pœn. vers. An Iudex. Innoc. in cap. ex parte, de verb. signifi. & est tex. in cap. dilecto, de sent. excom. lib. 6.

Qui

Qui omnes loci debent intelligi ut ea iu
dicialis vindicta careat odio, secundum
glo.in d. cap. & qui emendat; alias con-
trafaceret dicto cap. seditionarios,& nõ
posset promoueri; ideo semper laudan-
6 dus erit Iudex, si propriam iniuriam re-
mittat, deinde publicam causam synce-
re tractet, cap.cum desideres, de sentent.
excom. Tabien.in verb.vindicta.

Vltores vero propriæ iniuriæ non videntur ij, qui quando iniuria est in fieri se se defendunt, etiam percutiẽdo; nam non peccant, si cum moderamine inculpatæ tutelæ id faciant: Silu.in verb.iniuria.q.4. At quando iniuria est in facto esse, tunc non licet vlcisci, sed remitti debet, Silu.ibid.q.5. Tabien.in verb.charitas.§.10.& seq. De ijs,& alijs vide Alber. in verb. iniuria: nec etiam inter vltores propriæ iniuriæ ponitur ille prælatus, vel superior qui castigat eum qui ipsum infamat; nam cum infamia non soli prælato obsit, sed etiam commisso populo, qui fidem minuit erga prælatum, non solum licet ipsi prælato compescere diffamatores suos, sed peccat non compescendo S. Thom.quodl.10.artic.13. Greg.hom.9. supra Ezech.

Vnum prætermittendũ mihi hoc loco non videtur; Quid si quis vlciscendi animo aduersarium sit aggressus, & per vltionem magis profuerit aduersario, q̃ obfuerit, an erit irregularis? finge casum ex Plutarch. lib. quam vtilit. cap. poss. ex inimic. Narrat enim Prometheum quẽdam animo vlciscendi in aduersariũ irruisse, vt necaret, multis illatis vulnerib⁹, præcipuum vulnus fuit, quo postema inueteratum, atq; insordescens percussum est; ita vt purgato apostemate, atq; alijs sanatis vulneribus homo conualuerit; cùm tñ facile moribundus erat, si absq; vllo vulnere apostema diutius insorduisset, quæritur num hic vltor per bonum hunc euentum debeat facile dispensari? Respon. non sunt facienda mala, vt eueniant bona. cap. is autem. 22. q. 2. Ideo repellendus est, quasi Vltor propriæ iniuriæ; malus enim vltoris animus, bono aduersarij euentu non purgatur.

De duellantibus.

CAP. XVIII.

1 Duellantes, & patrini sunt perpetuo infames.
Clericus duello pugnans ipso facto est irregularis, etiam si non pugnet, sed pugnanti ministrat.
Phalereus qui duello factus est à magna ægritudine incolumis, ex duello non effugeret irregularitatem.
Morti se sponte offerens vitæ impatiens est irregularis, & pro eo oratio non fieret.
Clericus in se manus iniiciens, est excommunicatus.

LAici duellantes, & patrini sũt perpetuo infames, & propterea promoueri non possunt, ex Conc. Trident. sess. 25. c. 19. de refor. Clericus vero pugnans in duello ipso facto efficitur irregularis; etiam non secuta morte, vel mutilatione. cap. 1. de cler. pugn. in due. quinimmo, & si non ipse pugnauerit, sed alij pugnanti arma ministrarit, & inde mors, vel mutilatio sit secuta irregularis est. cap. 2. eod. tit. & cap. 1. de corp. vitiat. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. sacerdos.

Huc pertinet quæstio, finge illũ Phalereum de quo Plin. lib. 7. cap. 50. narrat passum fuisse tantum sanguinis fluxum, vt nullo medicorũ remedio sanari posset, cumque ob id viuere eum tæderet, se se inermem bello obtulit, vt gladio vitam finiret; atque per eum modum, cũ in pectore vulnus accepisset, facta est diuersio sanguinis à loco vnde prior manabat

bat fluxus, ad locũ vulneris; sicque aperto vulnere, & medicorum arte sanato incolumis factus est; quærendum est num hic promoueri possit? dubium mouet, quod duello non videtur se se obtulisse, qui nullum vltionis cogitatum habuit, q in duello haberi solet, & inde beneficiũ accepit, videlicet incolumitatem, verius est eum non esse promouendũ, sicut nec ij, qui in se manus conijciunt, vel inijci iubent, vt Saul. 1. Regum. cap. 31. nam si clericus in se manus inijciat per indignationem, ipso facto excommunicatus est; Archid. in cap. si non licet, 23. q. 5. Ideo cum ingens fuerit scandalum, nõ solum promoueri non debet, sed puniri, & priuari etiam Ecclesiastica sepultura, & pro eo oratio fieri non deberet, si eum mori contingeret; nec constaret eum pœnitẽtiam egisse. c. placuit. 23. q. 5. Quòd vero incolumitatem sit consecutus Phalereus id præter spẽ contigit, vnde animus malus inspici debet, non fortuitus euentus: & tametsi vlcisci in alium non cogitaret, vt duellantes solent, tamen detestabilius fuit eum in se ipsum sęuire sicut in Saul.

De proditore, seu traditore, vel coniuratis, aut rebellibus.

CAP. XIX.

1 *Proditor pluribus modis accipitur.*
Proditor propriè est, qui cõmissum sibi secretũ, hostibus exponit.
2 *Proditor est, qui se amicum simulat, vt te fallat.*
Proditor est, qui coniurat in proprium Episcopum, vel Monachus in prælatum.
3 *Clericus coniurans in Regem degradatur, idem in Episcopo.*
Proditor est qui occultum peccatorem publicat.
4 *Publica pœna non est danda crimini non publicato; quod profuse colligitur ex S. August. & S. Thoma.*
Secretius punienda, quæ peccantur secretius.
Adulteros occultos occulte coercet Augustinus.
5 *Adulterium contra coniugatas non facile inquirendum.*
Adulterium non tenetur confiteri mulier non diffamata.
Inquisitio particularis non potest fieri de occultis.
Iudex inquisito adulterio occulto contra ius, si mulier à consanguineis occidatur, ipse fit irregularis, secus si iuridice.
6 *Confessor reuelans confess. proditor est, & deponitur, & vere irregularis est, etiam peracta pœnitentia.*
7 *Laicus reuelans confessionem sibi factam in necessitate, est puniendus, & non promouendus.*
8 *Secretum sibi commissum reuelans est proditor.*
Papirij prætextati hæroicum mendacium.
Patauinorum seruorum fides.
Priscillianistarum hæresis circa periurium.

PLuribus modis proditor accipitur in iure secundum gl. in cap. clericus qui adulationib⁹ dist. 46. sed ille modus videtur mihi ad rem nostram aptior, proditorem accipi
1 eum qui rem, aut negotium sibi cõmissum hostibus exponit, cuiusmodi habetur casus in cap. de forma, 22. q. 5. sed & ille, qui se tibi amicum simulat, vt te fallat proditor est, in quem sensum accipit S. Thom. 2. 2. q. 115. art. 2. in fin. & vide-
2 tur casus in cap. si cupis, 16. q. 1. quæ duæ significationes propriæ sunt de mẽte canonis in Conc. Carthag. IIII. c. 56. vbi adulatio, & proditio coniunguntur; iubet enim hos degradari: vt apparet in d. cap. clericus qui adulationibus.

Proditor quoque est, qui coniurat in proprium Episcopum, vel monachus in
3 suum prælatũ, nam deponitur ex Conc. Calced. cap. 17. habetur 11. q. 1. c. si qui clerici, cum seq. & cap. coniurationum; & de excess. prælatorum cap. grauem, de qua re Diaz in praxi canon. cap. 109. Idẽ quo-

quoque est in eo qui coniurat in Regẽ, vel dominum temporalem: nam cum lęsæ maiestatis teneatur, & rebellis sit, ac proditor, degradatur cap. si quis laicus, vigesima tertia q. 5. Abb. in cap. at si clerici, de iudi. idque procedit etiam in Episcopo rebelle, vt longa ratiocinatione probat Diaz in praxi Canon. cap. 110.

Proditor etiã est clericus iudex, qui occultum peccatorem publice iudicat, & castigat, probatur in cap. si peccauerit 2. quæst. 1. non enim coercendus,
4 aut puniendus est publice quisquam de crimine non publicato, vt sentit S. Aug. habetur 23. quæst. 4. cap. forte; explicatius hoc tradit Aug. de verb. dom. secund. Euang. Matt. Serm. 16. his verbis: Nam si solus nosti, quia peccauit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es correptor, sed proditor. & ibidem hoc probat exemplo Iosephi qui occulte dimittere Mariam voluit, non punire. & infra: Ipsa corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius; si quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debemus corripere, ne volentes publice arguere prodamus hominem; hæc ibi. Si ideo istũ comparamus proditori, certe etiam deponendus videretur ex verbis dict. cap. clericus, qui adulationibus. Similis prudentia fuit in S. Britio Taronensi Episcopo, qui cum stupri infamiam falso incurrisset, infantuli recens nati testimonio suam purgauit innocentiam, loquẽte infante: at cum populus rogaret Britium vt iuberet infanti vt proderet stupratorem, respondit Britius nõ esse quẽquam prodendum. Gregor. Turon. hist. Gall. lib. 2. cap. 1.

Propterea si adulterij delatio, vel accusatio facta sit ab alio quàm à necessarijs & proximis mulieris adulteræ, iudex ꝓditor dr̃, si adulterium publicet renitentibus proximis; nisi Lænocinij conscij sint; nam lege ciuili huic rei sanctè cautum est. C. de adult. l. quamuis 2. his verbis: Ne volentibus temere liceat fędare connubia proximis, necessarijsque personis solummodo placet deferri copiã accusandi adulterium, hoc est fratri, patri, necnon patruo & auunculo, quos verus dolor ad accusationem impellit; sed & ijs personis legem imponimus, vt crimen abolitione si voluerint compescãt, in primis maritũ Thori genitalis iudicem esse oportet, cui quidem ex suspicione coniugem ream facere licet; extraneos procul arceri ab hac accusatione censemus, hæc ibi. quam legem transtulit in suum volumen Decretorum Iuo Carnoten. par. 8. cap. 115.

Hinc illud consequitur, vt inquisitio
5 quoque aduersus mulieres coniugatas (legitima infamia non præcedente, aut clamorosa insinuatione) damnanda sit iure canonico, quo particulares inquisitiones non permittuntur. cap. inquisitionis. §. 1. de accusat. ne ad aliorum iniuriam occulta delicta publicentur. Et hoc idem comprobatur verbis Augustini in d. Sermon. 16. his verbis; Sunt homines adulteri, in domibus suis in secreto peccant, aliquando nobis ꝓduntur ab vxoribus suis plerumq; zelantibus, aliquando maritorum salutem quærẽtibus, nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus vbi contigit malum, ibi moriatur malum. Hæc ibi: propterea S. Tho. quodl. 5. art. 16. dicit, mulierem non teneri confiteri iudici adulterium, de quo non extat infamia, aut vehemens suspicio, & idem S. Thom. 2. 2. q. 33. artic. 7. non habet, inquit, potestatem præcipiẽdi aliquid super occultis nisi in quantũ

præ-

præcedunt aliqua indicia, puta per infamiam, &c. hæc ille: & hæc sententia S. Thomæ videtur comprobari posse optima constitutione Innocentij III. in cap. qualiter. 1. de accusat. vbi iudex inquisitor de occultis criminibus nō potest deferre iuramentū testibus de dicenda veritate, & idem dixit S. Tho. quodl. 1. art. 16. imò dicit iudex grauissimè, & mortaliter peccare etiam si tres, vel quatuor testes habeat, nam non faciunt famam vbi, & probat Nauar. Man. cap. 18. nu. 38. & seq. & ex ijs soleo ego elicere conclusionem, quòd iudex qui in causa adulterij vel stupri damnauit adulterum, vel stuprantem ex processu minus legitime facto, & ob id proximi mulieris eam occiderint, quòd ipse sit irregularis, quia in culpa est: sed si processus factus sit sine vlla reprehensione, tunc quia iudex caret omni culpa, non erit irregularis.

Hac proxime accedit, si quis reuelat peccata per sacramentalem confessionē sibi notificata; nam dicitur Proditor, & ideo deponitur cap. sacerdos, de pœnit.
6 dist. 6. hic enim reuelator confessionis vere efficitur irregularis, c. omnis §. fin. de pœnit. & remiss. Spec. in tit. de dispēs. §. Iuxta. vers. Nono presbyter, quo loco ait etiam post peractam pœnitentiā adhuc eum manere irregularem, de qua re fusius per Diaz in praxi canon. cap. 102. Quinimmo si laicus in articulo ne-
7 cessitatis volentem confiteri audierit, & postea reuelauerit, puniendus seuere est Host. in d. cap. omnis: Angelic. in verb. confessio 7. vers. sed nunquid: Steph. Auf. in tract. de potest. Eccles. super laic. vers. 129. & ideo ob infamiam, & ob simile periculum ne delinquat postea ordinatus eum reijcerem à suscipiēdis ordinibus, & ob id inter irregulares eum constituerem, ex præmissis.

Non solum igitur sacerdos reuelator confessionis dicitur proditor, sed etiam
8 reuelator secreti sibi commissi, glos. in d. cap. clericus, qui adulationibus, Diaz d. cap. centesimo secundo; est enim contra ius naturale secreta sibi cōmissa pandere. Armil. in verb. secretum; nisi ex causis de quibus S. Thom. quodl. 1. art. decimo quinto, & decimo sexto, & 2. 2. q. octuagesima nona. Propterea Papirius prætextatus puer senatus Consultum secreto auditum maluit mendacio tegere, quàm prodere. Aul. Gell. noct. artic. lib. 1. cap. vigesimo tertio. Macrob. Saturn. lib. 1. cap. 6. Sed & Patauinorum serui cum Asinius Pollio libertatem edicto proposuisset, si quis Dominum latentem prodidisset, libertatem potius spreuerūt, quàm vt Dominos proderēt Bap. Fulg. lib. 6. And. Eboren. de fid. seru. erga do. sed omnium exemplorum illud magis laudabile, & sanctum est, de ciue Tuburbitano martyre, qui excarnificari maluit à Genserico, quàm amici secreta nudare, refert Victor Episcopus Viten. de persecut. Vand. lib. 3.

Caue tamen ne ex hoc incidas in hæresim Priscillianistarum, qui dicebant licere peierare, ne secretum panderetur hoc vulgatissimo illorum carmine, Iura periura secretum pandere noli, contra quos August. de hæresi. cap. septuagesimo.

De delatoribus, & percunctatoribus.

C A P. XX.

1 *Crimina aliena deferre non Zelo iustitia turpissimum.*
Delatores lege Romanorum non admittebantur.
2 *Iudices plerumque falluntur à delatoribus, & per-*

percunctatoribus.
Domitij Aphri dictum elegans.
Domitiani dictum elegans.
3 *Delatores seuerissimè per canones puniuntur.*
4 *Delatori falso lingua in pœnam præscindenda.*
Delator ab accusatore quomodo differat.
5 *Maledicus tenetur ad retractanda, quæ dixerit, & ad veniam petendam, nolens hæc facere degradetur.*
6 *Iniuriarum damnatus fit infamis, & irregularis, siue falsa, siue vera dixerit.*

AD proditionem proxime accedit quisquis delatoris, & percunctatoris officium egerit ob inuidiã; nam hic tibi ruinam clam machinatur, siue in iudicio, siue apud principem, aut apud hostes tuos; siue enim falsum, siue verũ deferat, insidias struere videtur vitæ, atque honori: Est enim turpissimum aliena crimina deferre ob odium, non zelo iustitiæ, propterea delatores vltronei, lege veteri Romanorũ nõ admittebantur contra Christianos: lege enim Antonini Imperatoris cautum fuerat, vt delatores aduersus christianos punirentur; vt patet ex ipsius epistola ad S. P. Q. R. quę habetur post apologiã Iustini: refert ẽt Tertullianus in apolog. hoc fuisse à Tiberio constitutum: Eusebius quoque hist. lib. 5. cap. 20. tradit delatores Christianorũ, eo solo quia Christiani essent, puniri consueuisse. Eadem scribit Pontius S. Cypriani discipulus in illius passione; est enim ratio, quoniam plerumque iudices falluntur ab ijs percunctatoribus, & delatoribus, quod etsi non fallantur (dum eis aditum p̃stant) inaniter perturbantur, ob quam causam dictitabat Domitius Afer, Principem, q̃ omnia scire velit per delatores, necesse habere multa ignoscere: refert Quintil. lib. 8. cap. 5. & ob eandem causam Domitianus dicere consueuerat: Delatores qui non castigat, irritat, vt meminit Rauis. textor in Epitht. in verb. adulatio: Quibus rationibus monemur quãtum exosi esse debeant isti delatores.

Propterea sacri canones statuerunt
quod si delator ad superiorem verum
3 detulerit, ob quam delationem aliquis
fuerit proscriptus, aut morte affectus delator
communione priuetur, quod si cathecumenus
sit in quinquennium differatur
eius baptisma, Conc. Elibert. cap.
73. habetur 5. q. 6. cap. delator. Quod si
falsa detulerit lingua illi præscinditur,
4 aut caput amputatur cap. delatori, ead. q.
6. & est tex. cum glo. in cap. accusatores,
dist. 46. vbi probatur eos esse irregulares
accipiendo verbum accusatores pro istis
delatoribus: nam eo casu prohibet eos
admitti ad Clerum, quod nil aliud significat,
quam irregularitatem.

Differt autem hic tractatus, de delatoribus ab accusatoribus; quandoquidem accusatores se ipsos manifestant, iudicium suscipiunt, & se aduersarios constituunt; at delatores clam moliuntur homini ruinam per solam inuidiam, d. cap. delatori, & nec calumnæ dãnari possunt isti delatores, quoniam se se non subscribunt delationi, vnde impudentius tam vera, quàm falsa temere deferunt.

Ad hoc irregularitatis genus aptissime
pertinet, si quis maledicus sit, detra-
5 ctor, aut diffamator, siue is laicus sit, siue
clericus; nam cogi debet ad retractãda,
quæ dixerit, & ad veniã petendam offen-
so; quæ oĩa si facere renuat, promoueri
non debet, & promotus degradabitur,
Conc. Carthag. IIII. cap. 57. habetur,
dist. 46. cap. clericus maledicus; qui si
6 condemnetur actione iniuriarũ, ob hanc
maledicentiam fit infamis, & consequẽ-
ter irregularis, text. & Abb. in cap. cum
te, de re iud. siue verũ, siue falsum maledictum
dixerit animo iniuriandi, & pro-

pterea

pterea etiam poteſt excõmunicari c.alienus, diſt. 90. de quare vide Diaz cap. 70.

De Adulatore, & paraſito.

CAP. XXI.

1 *Adulatorum varia genera.*
2 *Adulator in crimine eſt degradandus, & irregularis.*
3 *Adulatio mentes principum inficit.*
Arriani dictum elegans in Alexandrum.
Cleon Siculus, & Hagen Argiuus induxerunt Alexandrum vt ſe filium Iouis crederet.
4 *Adulatione obtinens beneficiũ, ſimoniacus eſt.*
Adulatorem eſſe irregularem, non eſt durum.
5 *Athenienſes Thimagoram ſupplitio affecerunt quod Darium adulando adoraſſet, ijdem & Demadem, & Euagoram punierunt.*
Chariſophus Dioniſii paraſitus.
Cliſophus Philippi Macedonis adulator.
6 *Adulatorum mores carmine decantantur.*

ADulationum varia ſunt genera, nec omnia reddunt irregularem; nam aliquando quis ita adulatur vt in conuerſan-
1 do, & cohabitando ſit delectabilior familiaritas, eadem volendo, & eadem nolendo, vt probos amicos decet, quo caſu cum nullum mortale peccatum incurratur, nec etiam vere adulator dici poteſt, ex ſententia Ariſtotelis, ſed dicendus eſt vir placidus, vt probat S. Thom. 2. 2. quæſt. 115. art. 1. & omnes ſummiſtæ in verb. Adulatio: ſi quis etiam blandiatur alteri ad euitandum aliquod imminens periculum, aut ad conſequendum aliquid iuſtum, & neceſſarium, non peccat mortaliter S. Thom. dict. quæſt. ſi quis vero blandiatur, vt decipiat, tunc eſt mortale propter fraudem, & fallaciam, & hic vere adulator eſt ſceleſtus, & proditor, ſicut & ille, qui aſſentatur aliorum delictis
2 applaudendo. Iſti enim omnes ſi clerici ſint, degradantur, Conc. Carthag. 4. cap. 56. habetur dict. quæſt. 46. cap. clericus qui adulationibus, quem tex. hoc ſenſu intelligit S. Tho. dict. quæſt. 115. art. 2. vltimis verbis: & ad hoc videtur tex. in cap. ſunt, diſt. 46. & tex. in cap. ve qui dicitis, 11. quæſt. 3. retenta diſtinctione, quam facit gloſſ. in cap. vnum in verb. adulari, diſt. 25.

Ii omnibus obſunt, nulli proſunt. Nil enim (inquit Hieron.) quod tam facile corrumpat mentes hominum, quàm adulatio S. Thom. dict. quæſt.
3 Sermones eorum inquit idem Hieron. ſiue malis eſſe Auguſtini ad Demetriadem Epiſt. 142. cap. 21. ſuper oleum molles ſunt, & ipſi ſunt iacula; corrumpunt fictis laudibus leues animas, & male credulis mentibus blandum vulnus infigunt; Idque etiam ethnici ſenſerũt: Nam Arrianus lib. 2. in vitam Alexandri veriſſime ſcripſit adulatores æternã regibus perniciem eſſe.

Quam rem ipſe vſus docuit Nam Hagen Argiuus, & Cleon Siculus ferũtur induxiſſe Alexandrum in tantam dementiam, vt contempto Philippo patre, ſe Iouis filium eſſe crederet. Iure igitur tam ignominioſum hominum genus irregulare eſt; nam ſi clerici ſint, degradari debent, & ſi beneſitium, aut ordines per adulationem obtinuerint, ſimoniæ crimen incurrunt. Tabien.
4 in verb. ſimonia num. 58. Archiep. Flor. 2. tit. 1. cap. 4. Et beneſitium hoc modo obtentũ tenetur dimittere. Silu. in verb. adulatio. quæſt. 4. quod intelligendum, cum diſt. quam ibi Silu. ponit.

Et ne videatur ſeuerior hæc ſententia, vt ex ſola adulatione inter chriſtianos quis cenſeatur irregularis; ethnicorum leges nobis exemplo erunt; nam
5 Athenienſes Thimagoram capitis ſupplicio affecerunt, quòd Darium per adulationem Perſarum more adoraſſet;

Demadem quoque decem talentis mulctarunt; & Euagoram enecarunt, quod eorum vterque Alexandrum Macedonem Deum adulando appellasset: Est enim hoc genus hominum improbissimum; frustra confidis homini adulatori; quoquo te vertas vertitur, quicquid agis, laudas, damnas, agit, laudat, damnat; virtutes ac vitia promiscua laude, ac detestatione prædicat: Carisophus enim Dionysij parasitus, cum videret patronum separatim cum amicis ridentem, ipse quoque procul ridebat; eiusdem Dionysij alij parasiti fuere, qui expuenti faciem obijciebant, & oris superfluitatem collambebant, asseuerantes ea sibi videri dulcia. Fuit & Clisophus Philippi Macedonis adulator, qui se claudum fingebat, quoniam Philippus fractum crus habebat; os oculosq; contorquebat, quoniam eos motus in Philippo quoque videbat; sed præ omnibus adulatoribus insignis commemoratur Ecebolius philosophus, qui illud religionis amplectebatur siue gentile, siue hæreticum, siue catholicum quod probabant singuli Imperatores pro tẽpore viuentes; vti tradit Socrat. hist. lib. 3. cap. 11. Itaq; de tam obscœno hominum genere eleganter lusit poeta nõ ineruditus hoc carmine:

6 *Si friges algent, si dixeris æstuo, sudant:*
Si lente incedis, testudine tardius ibunt;
Si properare iubes, vincunt prenitate Camillam;
Si claudum est tibi crus, substant tardante podagra;
Si laudas aliquem, laudant, si spernis abhorrent;
Si te cospiciunt tristem, pallore grauantur;
Et vultũ accipiunt Niobes sua pignora flẽtis
Si latum frontem discussa nube serenant;
Caligas, illis oculus cacutit vterque;
Progeniem laudas, genus ipso ex Hercule ducunt;
Effundis lacrymas, lacrymarũ flumina mittũt;
Laudas arma, tubas simulant, & classica fingũt.
Rura probas, vrbes illis putere videntur;
Commendas vrbem, ciues ad sidera tollunt.
Fles, flent, quæ alba vocas, niuea his sunt, nigraque, carbo.
Et quascumque voles in vultu fingere formas,
Protinus effingent Vertumno doctius ipso.

De eo, qui adulatores admittit, eisq; delectatur.

CAP. XXII.

1 *Adulari sibi volens, malus pastor est, & Lazari lepra comparatur.*
2 *Oleum peccatoris adulatio est.*
3 *Adulatores admittens facile in scelera prolabitur.*
Crispinus Domitiani Adulator.
4 *Adulator, & adulatores admittens, commune peccatum committunt.*
5 *Adulatoribus donare iure prohibemur.*

NIhil minus delinquit, qui adulatorem admittit, quàm ipse adulator. Cicero etenim primo officiorum lib. scripsit, cauendũ nobis esse ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, in quo falli facile est, tales. n. nos putamus esse, vt iure laudemur: quinimmo Diuus Greg. dicebat magnam adesse Dei iram, cum adest adulatio, non adest correctio: pastor. n. qui luporũ laudes, vel blandimenta quærit, oues perdit; quod ẽt probari
1 põt c. nihil. dist. 83. vnde iure merito ij, qui adulatoribus delectantur, debent eadẽ innodari irregularitate, qua ipsi adulatores, vt colligitur in c. sunt nonnulli, dist. 46. nam sicut Lazarus, lepra correptus à canibus vulnera lingi patiebatur, ita prælatus, & Rector lingi vulnera patitur, qui adulantiũ lingua delectatur; adulantibus. n. vulnera nostra lingere est, q̃ plerumque solent etiam ipsa mala, quæ nos in nobis reprehendimus impro-

bo

bo fauore laudare; ita explanat Diuus Gregor. Homil. vltima ex quadragin-
2 ta: vnde istis rectoribus recte obijcitur, quod permittant oleo peccatoris impinguari caput suum, contra psalmistam, psalm. centesimo quadragesimo. Vnde scribit Gregor. impinguat caput oleum peccatoris, cum demulcet mentem fauor adulantis, ita ille homil. duodecima ex 40.

Nam qui adulatoribus delectatur, facile ad delinquendũ adducitur, & adulantium scelera facile per Indulgẽtiam
3 augeri permittit. Crispinus enim Domitiani adulator princeps ęquitum factus est, & propter mutuam scelerum consuetudinem vestalis virginis stuprũ, & peregit, & impunitatem impetrauit: Sic itaque non minus delinquit adulatores familiariter admittens, quàm ipsi adulatores, & ita docet Alex. de Hales, quem ad hoc citat Silu. in verb. adulatio quęst. 5. nam commune peccatum est vtrique, vt scribit S. Thom. 2. 2. quęst.
4 centesima sexagesima octaua, artic. 2. ad 3. & ideo iura prohibent, ne quis faueat adulatoribus, neque quicquam eis
5 donet. cap. donare, dist. 86. vnde ex hac participatione delicti vterque incidit in parem indignitatem ordinis suscipiendi.

De Scurra.

CAP. XXIII.

1 *Scurrilitas potest esse peccatum mortale.*
2 *Scurrilitas in clerico inducit depositionem.*
3 *Clericus ioculator priuatur communione.*
Camillus Quernus Archipoeta scurra.
4 *Clericus canens inter epulas excommunicatur.*

1 Scurrilitatẽ damnauit Paul. ad Ephes. cap. 5. & potest mortale peccatum esse, vt tractat S. Thom. 2. 2. quæst. 148. art. 6. Propterea licet non sit inge-
2 ns delictum, tamen in Clerico, quia magnum adfert scandalum inducit depositionem, Conc. Carthag, IIII. cap. 60. habetur dist. 46. cap. clericum, ibi, ab officio retrahendum, quod irregularita-
3 tem significat: Quinimmo huiusmodi scurræ si ioculatores sint etiam communione priuandi sunt, vt eleganti Epistola tradit S. Cyprian. ad Euaritium, habetur de consecr. dist. 2. cap. pro dilectione.

Inter quos scurras princeps mihi extitisse videtur Eunucus ille Ephesinæ intrusus Episcopus, de quo scribit Pallad. Episcopus Helenopolitan. in vita sancti Ioan. Chrysost. vt refert Lipp. Tom. 2. vit. sanct. sub num. 42. scribit enim eũ fuisse impudentem, ebriosum, ventri subditum, in feminas insanientem, & quod inter Satirica conuiuia, Theatricas puellas suis humeris gesserit, capiteq; coronato edera craterem ferens manu vina fuderit, hæc ille scripsit: potest ne audiri celebrior scurra? sane de illo sententiam tulit Theodorus Rom. Ecclesiæ diaconus dicens, in eadem culpa esse eos, qui illum Episcopum promouerant, in qua fuerant, qui spineam coronam Dei filio imposuerat; ita Pallad. ibi: Celebris quoque scurra fuit Camillus Quernus Appulus Archipoeta, cuius erudita poesis omnium irrisioni patuit; ridiculus ipso præpingui vultu, atque alacri, hic fertur cœnante quodam principe semesa, & ferme dentibus obtrita illius ab ore obsonia comedisse, & inter eiusmodi epulas subitaria carmina eleganti stylo factitasse, cantando

ęque, ac potando: sed eius hominis exitus, quanta sit scurrarum impudentia, apertissime demonstrauit; nam ęger egenus in hospitali publica domo Neapoli ventrem sibi ac intima viscera forfice pfodit, vt narrat Iouius Eulog. 62. Huic rei illud apte conuenit, quòd inter epu-
4 las clericus canens excõmunicatur: eod. Conc. Carthag. cap. 62. habetur in cap. clericum, 22. q. 1. Tollitur autem hæc irregularitas baptismo, sicut & aliæ pleręque, vt constat apud Palladium loco supra citato.

De Clericis confugientibus ad forum seculare.

CAP. XXIIII.

1 Clericus confugiens ad forum seculare vna cũ ipso iudice seculari ab Ecclesia communione pelluntur.
Monachi inter seculares viuere prohibentur.
Laici impedientes Ecclesiasticam libertatem tam personarum, quam iurisdictionis, quã varijs pœnis puniantur.
2 Ordinibus minoribus renunciari potest.
3 Clericus in minoribus quomodo admittendus, quando declinat forum Ecclesiasticum.
Clericus in minoribus, qui expressim renuntiauit suis ordinibus, non debet vlterius vnquam admitti ad clerum.
Marcus à S. Paulo aliquando reiectus & ob quam causam.

DEficere, & rebellis Ecclesiæ quodammodo videtur is, qui cum ab Ecclesiastico iudice corripitur, ad secularem iudicem confugerit, vt ab illo contra Ecclesiasticum defendatur: propterea tam iudex secularis defensor, quàm clericus defensus ab Ecclesiæ communione pelluntur, vt est expressum Conc. Agathen. cap. 7. habetur vigesima prima q. 5. cap. placuit; idem longe apertius probatur Conc. Antioch. cap. 11. Iubet enim clericos, vel Episcopos, ad Imperatorem confugientes reprobari, & abijci non solum à communione, verum etiam ab honore, scilicet ordinum, vt habetur 23. q. 8. cap. si quis Episcopus.

1 Propterea Gregorius Papa deplorat sui temporis infelicitatem ob hanc causam: Nam cum Salonitanæ Ecclesiæ Episcopus, ipso Pontifice contempto, ad Imperatorem cõfugisset, sic ipse Gregorius scribit ad Constantinam Augustam: Valde (inquit) graue est, vt vir, de quo talia & tanta nunciantur, cum ante requiri debeat, honoretur: Et si Episcoporum causæ mihi commissorum apud pijssimos Dominos aliorum patrocinio disponũtur, Infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed vt Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad sæculares Iudices habeant; omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hæc retulit Ioannes Diaconus in vita eiusdem Gregorij lib. 4. cap. 10. Istis enim modis laici in Ecclesiasticas personas sibi ius vendicarunt propterea à cõmunione Ecclesiæ etiam ipsos laicos æquum est arcere, vt etiam constitutum fuerat Conc. Cabilonen. cap. 11. & ob eandem rationem Carolus Magnus Cõcilium cogi curauit, ab Eugenio ij. Papa ad compescendam laicorum principum insolentiam in clericos: nam eo constitutum est ne laicorum imperio quisquam clericorum pareat, nec abstineant Ecclesiastici iudices ab ordinaria ipsorum iustitia, etiam si laicorum imperio prohibeantur, vt habetur cap. 2. de Iudit. quinimmò quoniam qui fundatores Ecclesiarum fuerant, putabant sibi ius aliquod comperere ex fundatione, super ordinandis clericis in ipsis Ecclesijs, & ipsarum bonis admini-

ministrandis, ideo ipsos laicos etiam cõmunione priuãdos statuitur d. Conc. Cabilonen. cap. 14. quo etiam loco cap. 15. statuitur, ne Abbates, aut monachi secularis potestatis patrocinio vtantur, nec (absque licentia Episcopi) ad principis præsentiam accedant, sub excõmunicationis pœna; Et quia hic abusus nimiũ irrepserat in monachis, vt ad obseqa secularium confugerent, sępius idem constitutũ est: Nam idẽ constituit Inoc. iij. vt habetur cap. quanto, de off. ordin. Idẽ in Conc. Vien. Clem. ne in agro §. quia vero, de stat. monac. idem in Conc. Trid. sess. 25. cap. 4. de Regular. Sed & quoniam Episcopi nimijs principum seculariũ obsequijs se se demittebant, & nimiam exinde seculares super Ecclesiasticas personas auctoritatẽ acquirebant, Conc. Trid. prouisum est, ne id fiat d. sess. 25. capit. 17. de Reform. Et cum hæ omnes prouisiones pontificum, & conciliorum non sufficerent ad compescendos seculares dominos, in vsurpanda Ecclesiastica iurisdictione, nouissime oportuit p Pontifices Pium V. & Greg. XIII. hoc criminis genus excommunicatione punire reseruata sibi in cæna domini; nam quicumque dominus temporalis, vel etiam Ecclesiasticus, qui eis faueat, quomodocumque in libertate Ecclesiastica impedienda, vel in auocandis à foro ecclesiastico causis, ad seculare trahendis, dicta excommunicatione plectitur, & prout latius ibi continetur. 3

Hinc igitur recte sequitur, ꝙ irregulares fiant Episcopi, presbyteri, diaconi, atque subdiaconi committentes hoc crimẽ, quia cũ in sacris isti omnes sint, ipso iure papali irregularitate notant' ab Hono. iij. Papa capit. grauem, de excess. Prælat. vt probat Silu. in verb. irregularitas vers. 23. Ideoque constituti in minoribus ordinibus, quum possint renunciare priuilegijs Ecclesiasticis, vt scribit idem Silu. in verb. apostasia quæstio. 3. non efficiuntur ipso iure irregulares, confugiendo ad forum seculare, sed per sententiam; & tunc intantum sunt irregulares, inquantum videntur renunciare minorum ordinum ministerio, deponentes semetipsos, præsertim hodie quãdo describuntur certo ministerio Ecclesiarum; vnde confugiendo ad forum seculare, deponi iure possent d. cap. placuit, quod multo magis verum esset, si hic cõstitutus in minoribus beneficium Ecclesiasticum possideret.

Quandocumque igitur isti minores ordines habentes, declinant forum Ecclesiasticum in causis ciuilibus, vel criminalibus, eo prætextu quod liberi adhuc sint non audiendos puto, quo ad hanc declinationem, nisi cum clausula, dummodo cõstet de expressa renunciatione priuilegij clericalis; quod si fecerint, postea ad altiores non admittam; nec eos qui prædictas censuras incurrissent dum laici essent, quia si Ecclesiæ salubria præcepta contempserant, & libertatem oppresserant, ipsius benignitatem facile experiri non debent, Conc. Trid. sess. 24. capi. 5. de Ref. matr. & ad hoc optime facit text. act. Apost. cap. 15. in fin. quo loco cum Marcus assumptus fuisset ad opus Euangelij, illudq; deseruisset in consulto S. Paulo; & postea Barnabas rursum vellet eundem ad idem opus assumere, S. Paulus noluit assentiri, quasi videretur indignus ministerio is, qui prius assumptum neglexisset, vt ibi patet; quod comprobatur ratione; nam iurans, vel vouens non clericari irregularis est, licet tale iuramentum, vel votum sit temerariũ 12. quæst 4. §. fin. & dist. 85. capit. Archidiaconum: tradit

Borgas; de dispens. p. 1. quæst. 5. num. 37. Propterea Cyprianus epist. 28. Acolythum & alios quosdam subdiaconos, qui à clero recesserant ad pristinum ministerium admittere noluit, nisi causa cognita, & cum dispensatione, vt ibi patet.

De acceptantibus beneficia de manu laici.

CAP. XXV.

1 *Beneficia accipiens de manu laici fit irregularis.*

Electus ad beneficia per laicos, fit intelligibilis, & omnium dignitatum Ecclesiasticarum incapax.

2 *Intrusus per laicam potestatem irregularis est.*

Intrusus quid quid agit nil valet.

3 *Eligens per vim, & potestatem laicam fit magis irregularis, quam ipse electus.*

Consuetudo inducere potest, vt electio; nominatio, vel postulatio per laicos fiat vnà cum clero.

4 *Consuetudo inducere non potest, vt collatio, & institutio beneficiorum de manu laici accipiatur.*

Imperatores olim cum clero pontificem eligebant.

5 *Stephanus ix. Papa iussit, ne in Pontificem admitterent qui non fuisset electus à clero.*

Paschasius I. Papa electus fuit pretermisso Imperatore.

6 *Ludouici Imperatoris egregium responsum.*

Nicolaus II. deposuit Benedictum X. à laicis electum; & ob id constitutionem promulgauit, vt clerus eligeret, quæ confirmata est à Greg. vij.

1 GRauissimam iniuriam infert Ecclesiæ, qui quod Ecclesia domina præstare solet de laicorum manibus suscipiat; vt puta, si quis beneficia, quæ Ecclesiastica sunt de manu laici recipiat, atque ab eo sese instituti patiatur, tam grauiter delinquit, vt irregularis efficiatur, cap. si quis deinceps, 16. quæst. 7. quo loco nullus ordo Ecclesiasticus ab hac nota excipitur; idem probatur ead. q. cap. quoniam. cap. si quis Episcopus. c. si quis clericus, cap. cõstitutiones, & cap. nullus. Id quoq; expressius probatur in cap. quisquis, de elect. nam sic electus fit ineligibilis, & omnium Ecclesiasticarũ dignitatum incapax, vt ibi, & per glo. & Doct. Quod patet exemplo Henrici III. Imperatoris, qui cum sacerdoti cuidam Episcopatum pollicitus fuisset, ac etiam præstitisset ob leue quoddam humanũ obsequium, Dei vltionem est expertus; ductusq; pœnitentia, de Episcoporum consilio, Episcopum illum sic à se nominatum, & intrusum deponendum curauit. Naucler. Gener. 36.

Hinc illud consequitur, vt quicumq;
2 intruditur p manus laicas in beneficio, eadem irregularitate notetur. d. capit. si quis deinceps, & d. cap. quisquis. Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. 15. vnde talis intrusus exequi non potest suorum ordinum potestatem competentẽ ex tali beneficio; quia quod agit intrusus, nihil valet, glo. per illum tex. in cap. factus, & seq. 7. q. 1.

Illi præterea, qui per vim sęcularis po-
3 testatis quempiam Eligunt, vel intrudũt ad Ecclesiastica beneficia, multo magis irregulares fiunt, quàm sic electi. d. cap. quisquis, de elect. vbi Bernard. & glo. dicunt plus delinquere eligentes, quã electum; sed hoc declarandum est, non pcedere quando ex approbata consuetudine in huiusmodi electione esset requirenda, vel admittenda potestas sęcularis. Bern. in d. cap. quisquis; qui bene loquitur in electione, nominatione, vel postulatione; sed in collatione beneficiorum
4 nunquam consuetudo posset inducere, vt collatio, & institutio de manu laici

ac-

accipi possit propter incapacitatem talis potestatis laici in conferendo, & instituendo per ea quæ scribit Abb. post glo. in cap. fin. de consuetud. Fely. in c. causam, circa princ. de præscript. cum alijs, quos citat Roch. Curt. in tract. de cõsuetud. in secundo Requisito q. 3. vers. Tertia sit conclusio, in prima limitatione.

Et ideo ex dictis locis videtur sentiendum, quòd nec electio prælatorũ de cõsuetudine competere potest laicis, scilicet quando per se soli eligerent, vt ibi: at si in cõmunione cum clero, posset admitti sententia Bernard. supradicta; Etiam ab initijs Ecclesiæ nascentis Imperatores, ac sęculares potestates in electionibus admittebantur cum clero, vt constat ex annalibus Pontificum: sed quia ad impietatem illud poterat pertinere, Stephanus nonus Pontifex, cum se ob ęgritudi-
5 nem moriturum putaret, iussit clero, ne quemquem aliter electum, quàm à clero ipso in Pontificem admitterent: quãquam diu antea Paschasius primus, cũ prætermisso Imperatore Ludouico electus à clero fuisset, ab ipso Ludouico cõprobatus est, his verbis, patrum instituta non esse violanda, refert Plat. & Ioannetus; postea vero Nicol. II. compulit abdicare se Pontificatu Benedictum X. qui à Romanis patritijs electus fuerat, & ob eandem rem Laterani coacto Concilio constitutionem promulgauit, qua iussit ne ab alijs quàm à clero Pontifex eligeretur, addita maledictionis, & excommunicationis pœna; quam legem ad reliqua omnia Ecclesiastica beneficia conferenda, per sęcularem potestatem extẽdit Greg. septimus, ut refert Honuphri⁹ in eius vita.

De inobedientibus sedi Apostolicæ, & incorrigibilibus.

CAP. XXVI.

1 Sedi Apostolicæ obedire contemnens peccatum paganitatis incurrit.

Sedi Apostolicæ inobedientes irregulares sunt, & infames;

2 Sedi Apostolicæ inobediens dicitur ex contẽptu, secus ex ignauia, aut morositate.

3 Hæreticus putatur, qui credit se non teneri obedire canonibus Pontificum; at non sic in contrafaciente per luxum, & intemperantiam, vel ignauiam.

Episcopus non seruans, nec seruari faciens canones & reseruationes apostolicas, est periurus, nisi in casibus, vt hic.

Alienatio rei Ecclesiæ modica conceditur Episcopo.

Incorrigibiles qui, & inuincibiles deponuntur, sine spe restitutionis.

Incorrigibiles, omnes sunt irregulares.

Incorrigibilis dicitur perseuerans in delictis, dimittens pœnitentiam, non ostendens dolorem delicti.

Incorrigibilis declaratus statim potest capi a Iudice sęculari.

ARiolis, atq; idololatris comparandi sunt, qui sedis Apostolicę iussa contemnunt, 1. Reg. cap. 15. & 81. dist. capit. si qui
1 sunt, Peccatum enim paganitatis incurrit, quisquis dum Christianũ se esse asserit, sedi Apostolicæ obedire contẽnit; vt dicitur in d. cap. si qui sunt; quacumque is polleat dignitate, nec promoueri, nec exercere permittitur. cap. nulli, dist. 19. cuius rei causam demonstrat Greg. Quia qui prælatorũ imperio repugnat, diuinam voluntatem se scire melius extimat; nemo enim in inobedientiæ suæ obstinatione persisteret, si propositi figmentum, in corde quasi idolum nõ gestaret, dum enim agenda in corde concipit, quasi idolum facit. Hæc Greg. super lib. 1. Reg. cap. 15. sunt igitur huius-

modi irregulares, quia infames sunt, 6. q. 1. cap. Infames; Quod verum est in illis, qui pertinaciter nolunt acquiescere; secus si morosi, & tardiores in obediendo, vt distinguit idem S. Greg. d. cap. 15. his verbis: Plerique ad horam repugna-
2 re videntur, dum statim pręposítorũ imperia non recipiunt, qui tamen eisdem imperijs postmodum aquiescunt: Nolle autẽ acquiescere quid est, nisi & iniunctæ obedientię repugnare, & in eiusdem repugnationis obstinatione persistere? Non enim acquiescunt, q. in cordis sui proposito inuincibiles sunt; & quæ decernunt agere, nullius auctoritate pręter mittunt. Hæc ille: quod etiã fusius tradit Osius Varmien. in conf. Cath. c. 92. de tradition.

Ex quibus constat hos qui nolunt acquiescere iussis prælatorum, dici inuincibiles, idest incorrigibiles, qui pro tanta inobedientia, & contumacia tam Põtificali, quàm sacerdotali officio priuandi sunt, & in perpetuũ deponuntur sine spe restitutionis, vt de incorrigibilibus expressim tradit text. in cap. veritatis. §. fin. de dol. & contu; omnis enim incorrigibilis est irregularis d. cap. veritatis; ẽt post peractam pœnitentiam, propter illa verba sine spe restitutionis; imò posset etiam degradari, per glo. & text. in cap. forte, 23. q. 4. & videtur tex. in cap. cum non ab homine, de Iudit. & tradit. Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. 10. vnde nec promoueri, nec promoti exercere possunt.

Quinimmo isti possunt tanquam hæ-
3 retici molestari, si credant se non teneri ad canonum obedientiam: S. Th. quodl. 7. artic. 18. vers. ad quintum, glo. in d. cap. nulli: tex. in c. 1. dis. 22. dixit enim Gregor. Turon. hist. Gall. lib. 2. cap. 23. hanc egregiam sententiã: Illud sine hæresi esse non potest, vt in Ecclesia Dei nõ obediatur sacerdoti Dei, cui ad pascendum oues commissæ sunt.

At omnes transgressores canonũ ob luxum, vel concupiscentiam, nõ per hoc incidunt in contemptum canonis, etiã si frequenter contraueniant, quia nollet contemnere si possent luxuriari: S. Tho. 2. 2. q. 1. artic. 10. S. August. de natu. & grat. Io. de Tur. crem. dist. 81. cap. quicumque;

At si quis etiam Episcopus nõ seruet, aut seruari non faciat per comtemptum ipsos canones, est periurus, & ab eo recedi potest, sicut ab excommunicato, vel præciso; Abb. in capit. ego, de iureiur. summistæ in verb. Episcopus. Idemque erit si Episcopus reseruationes sedi Apostolicæ factas non seruet, tam in foro Iudiciali, quàm in foro conscientiæ: nam præter id quod incidit in Bullam cœnæ Domini, quando facit contra eam, vt in ipsa aperte constat, est etiã periurus contra proprium iuramentum, in sua consecratione præstitum, & hæc infrascriptis modis limitantur primo nisi forsan res de qua ageretur esset modica, vt est exẽplũ in alienatione rei Ecclesiasticæ modicæ: Caietan. in summa in verb. excõmunicatio, cap. 75. Abb. in c. tua, de Ecclef. ædif. nam in tali casu non est credẽdum Papam velle illaqueare prælatos Abb. in c. vt super, de reb. Eccl. & plura in specie tradit Ias. in tit. qui feu. dar. poss. col. 6. vers Addo ad confirmationẽ, & col. 8. vers. Quarto vltra alios: comprobat alijs multis Silu. in verb. Alienatio, q. 16. Secus igitur iudicaretur, quando res quæ alienatur non esset modica, vtputa valoris vltra aureos viginti, secundum glo. in cap. Terrulas 12. q. 2. illo casu tam Iudex commissarius approbans, quàm qui procurant huiusmodi aliena-

tio-

tionem illicitam sunt excommunicati, & irregulares, etiam si sint Episcopi, vt est per expressam Bullam declaratum à Paulo II. Papa anno I. mense Maij; quę Bulla etiam hodie est in uiridi obseruantia.

Alter casus est, quando Episcopus vti tur iure sibi concesso, contra reseruationes in casibus sibi permissis, ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de reform.

Quod autem Episcopi, & alij vsurpantes auctoritatem, quæ soli Apostolicæ sedi competit, sint irregulares, asserit Damas. Papa in epist. ad Stephanum, ante fin.

Ad cognoscendum autem quis dicatur incorrigibilis pluribus modis Doctores locuti sunt, primo si reuertitur ad priora delicta; & in eis perseuerat, vel in alijs æque grauibus Abb. in d. c. cum non ab homine, col. pen. vers. quæro, & ibid. Dec. col. vlt. Secundo est incorrigibilis si assignatum locũ pœnitentiæ dese
4 rat fugiendo Abb. & Dec. Ibid. Tertio si quis termonitus non desistat à criminibus, dicitur incorrigibilis, Dec. ibid. Sed & in modo confitendi delictum suũ potest Reus talia verba dicere, per quæ appareat eum esse incorrigibilem, quia forte non ostendit se se pęnitere de delicto, sed potius dolere, quòd non fuerit perfectius perpetratum, ita scripsit Cardin. vt refert Fely. in cap. Rod. col. 35. de rescript. & refert Diaz cap. 131. in fin. sic itaq; si declaretur incorrigibilis per Iudicem Ecclesiasticum, potest sic declaratus comprimi per Iudicem sęcularem absque alia degradatione. Aret. qui attestatur de communi sententia in d. capit. cum non ab homine, & latius prosequitur Diaz in praxi canon. d. cap. 101.

De relapsis.

CAP. XXVII.

1 *Delicta posteriora sunt grauiora prioribus.*
Irrisor est, qui ad priora delicta relabitur:
2 *Dispensatus super aliquo crimine, redeundo ad idem, fit indignus dispensatione.*
Relapsi nec ascendere, nec administrare possunt.
Relapsis in hæresim debetur vltimum supplitium.
3 *Relapsus in hæresim dicitur, qui in solam præsumptionem vrgentem incidit.*
Hieronymus de Praga relapsus, crematus fuit.

AD incorrigibilem proximè accedit relapsus: cum etenim secunda delicta semper sint gra-
1 uiora prioribus, Genes. cap. 4. in fin. Iccirco qui ad eadèm relabitur delicta, nõ pœnitens, sed Irrisor potius dicẽdus est, ex Isidori sententia: q̃ habetur de pœnit. dist. 3. cap. Irrisor: Imò videtur dicendus incorrigibilis p̃ ea quæ tradit Abb. in cap. cum non ab homine, colum. pen. versic. Quæro de Iudic. Et ibid. Dec. & Diaz in praxi canon. cap. 131. in princ. Propterea qui semel dispensatus est in crimine, si in idẽ relabitur, fit indignus dispensatione, ex Conc. Trident. sess. 24. cap. 5. de reform. Ideoque efficaciter cadit à dignitate sui officij, ita vt nec ascẽdere ad altiores, nec susceptos vlterius possit administrare: Cõc. Ilerdensi cap. 5. habetur c. hi qui altario. §. quod si iterato, dist. 50. & fusius dicemus infra cap. 33. de periuris.

De relapsis in hæresim non est agendum, quoad irregularitatem, quandoquidem vltimum debetur suppliciũ: c. super eo, de hæret. lib. 6. etiam si secũda vice non veram hæresim amplectantur, sed inciderint in solam præsumptionẽ vehementem; nam inter relapsos conu-

numerantur c.accusatus, de hæret.lib.6.

Vnde sicut quilibet hęreticus est ipso iure irregularis, vt suo loco opportuni⁹ dicemus; multo magis qui relabitur; sed vt dixi raro disceptatur de irregularitate in relapsis, cum tradantur curiæ sęculari, d.cap.super eo: Silu.in verb. hæresis 1.q.9.& 11.vt vsus perpetuus approbauit, & patet ex frequentibus Iudicijs Romanæ Sanctissimæ Inquisitionis, & præcipue hoc patuit in Hier. de Praga, qui cum hęreses Ioannis Vuiclef.& Ioannis Hus in Conc.Constantien.in sess. 19.publicæ abiurasset, & postea relapsus in easdem fuisset, eodem Con.sess.21.relapsus declaratus curiæ sęculari traditus est, & combustus anno Domini, Miles. Quadringentes. dec. sexto.

De furibus, & latronibus.

CAP. XXVIII.

1 *Furti conuictus infamis efficitur.*
Clericus fur deponitur.
2 *Fures quibus pœnis iudicauit plectendos Plato.*
Furtum Etnicis inter grauiora crimina habitum.
3 *Latrocinij clericus damnatus degradatur.*
Bona Ecclesiarum occupantes sunt ipso iure excommunicati, & irregulares.
4 *Furta literaria.*
Speculator ex pluribus auctoribus speculum cõpilauit.
Ioannes Andrea literaria furta collaudat.
Apulaius Asinum aureum Luciani sibi ascripsit.
Macrobius Auli Gellij pleraque continet.
Plato plura à coetaneis furatus dicitur.
Numerius Platonicus Christiana dogmata sæpe sibi ascripsit.
5 *Græci à Barbaris, & Hebreis multa dogmata furto sustulerunt.*
Furti redargui potest, qui alienos labores sibi ascribit.

1 FVrti conuictus in iudicio proculdubio infamis efficitur, ca. infames, 6. q. 1. ex quo infamiæ capite promoueri non potest, vt diximus, quando de infamibus agendum fui: si vero promotus sit, qui furtum cõmisit, gradu suo deijcitur, dist. 50. capit. de ijs vero, & d.cap. infames: sunt enim clerici fures deponendi cap.cum non ab homine, de iudic. Hoc enim crimen inter maiora, & grauiora annumeratur, Abb.in cap.cum contingat, col.6.de for.
2 compet. nam Plato seruum furantem ficus, aut vuas vulneribus feriendum esse statuit, cum tamen parricidio tantũmodo triennale exilium proposuisset, vt scribit Euseb.Pamph.de præpar.Euang. lib.13.c.13. vnde vel ethnicis ipsis furtum inter grauiora delicta annumeratũ est: propterea canones Apostolici hoc clericorum crimen depositione dignum statuerunt, vt in canon.25.habetur dist. 81. cap. presbyter, & alijs etiam pœnis puniendum docet Diaz in praxi canon. cap.84.

Est tamen aliquod furti genus longe grauissimum, quod rapina, & latrociniũ
3 dicitur: quare si clericus in hoc crimen latrocinij incurrisse deprehendatur, aut conuincatur, vt tergiuersari non possit, degradari debet.cap.Tuę, de pęn.& ideo sunt in summo gradu irregulares, sed & alijs pœnis puniuntur, de quibus Diaz d.cap.84.

Inter fures adnumerantur non solũ, qui aliena subtrahunt, verum etiam, qui in administratione bonorum alienorum tam Ecclesiæ, quàm alterius laici sibi secreto retinent, aut ẽt si depositam apud se rem in usus suos vertant.l.4.C.depos. sed ad hanc irregularitatem præcipuè pertinent ij laici, vel clerici, qui Ecclesiarum bona, iura & iurisdictiones occupant,

pant,siue clam,siue palam,siue per vim, siue quouis quæsito colore; nam & ipso iure excommunicati sunt Papali excom municatione reseruata,& omnibus bene ficijs priuantur, & ad alia redduntur inhabiles,& susceptos ordines exercere ꝓhibentur,vt latius Concil. Trident. sess. 22.cap. 11.quod notandum pro dominis temporalibus non promouendis, q̃ facile in hoc crimen incidunt,dum non reddunt, quæ sunt Dei Deo, contra verbum Domini.

Est præterea aliud furti genus, quod non ad has pœnas pertinet,quod cõe est
4 literarum professoribus,dum quisq; alienos rapit labores,& in laudem,ac nomẽ suum transfert,quod præcipuum est iurisperitis, quorum volumina in tantam molem aucta sunt, dũ alter alterius scripta repetit, tacitis priorum auctorũ nominibus,alieno labore laudẽ quæritans, vt nec ætas vna peruoluendis titulis,atq; inscriptionibus voluminum sufficere videatur: Speculator etenim egregiũ opus cõscripsit,quod Speculum nuncupauit, nulla penitus parte reprehensibile est, quod vtile,pium,ac veridicum sit,& vtinam eius vestigia sequeretur cœtus Doctorum; Tñ si prisci,qui ante eum vixerant scriptores,reuiuiscerent,& quisque suas partes ab eo opere repeteret inane Gulielmi Duranti opus redderetur; nã aliquando integros codices de verbo,ad verbũ retulit, videlicet Ioannis de Deo, & Martini de Fano, vt notat sæpe Ioannes Andreæ, in addit. ad specul. sed & ipse Ioan. Andr. qui hoc illi obijcit, in idem tamen crimen incidit passim; quinimmo & se se aliquando id fecisse gloriatur,& huiusmodi furta collaudat.

Fecere itidem & alij; Apulæius asinũ Aureum sibi ascripsit,qui fuerat Luciani; Macrobius pleraque Auli Gellij scripta verbotenus refert,tacito illius nomine; sed & istis vetustior Plato multa à scriptoribus coętaneis furatus esse dicitur, vt refert Euseb.de præpar.Euangel. lib.10.c. 1. sicut & Græci ferme omnes hoc vitio laborarunt, vt idem Euseb. eo loco refert, quod & Basil. in exposit. sua ad Euangel.in principio, quæ est homil. 45.attestatur de Numenio Platonico loquens: Plurimi,inquit, veritatis inimici, mundana sapientia se plurimum iactantes,sic admirati ista fuerunt, vt in suis libris conscribere ausi sint; Furatur enim nostra diabolus, & suis ea largiri conatur.

Sed & idem Euseb. de præpar. Euãg.
5 lib.7.c.7. dicit Græcos nonnulla à Barbaris,ab Hæbreis vero multa furto surripuisse: Mars.quoq; Ficinus in lib. de religione Christiana cap.22.de Platonicis ita scribit, Ego certe reperi præcipua Numenij,Philonis,Plotini,Iamblici, Proculi mysteria a Ioanne,Paulo,Hierotheo, Dionysio Areopagita accepta fuisse; quicquid enim de mente diuina, angelisque, & cæteris ad Theologiam spectantibus magnificum dixere,manifeste ab illis vsurpauerunt: Hæc ille.Hæc furta Græcorum, & alia eiusdẽ generis recenset fusius quàm cæteri Clem. Alex. Strom.lib.6.primã enim illius libri partem absumit in detegendis his Græcorũ auctorum furtis.

Sic itaque, si quis alienum opus sibi falso scribat, sine ulla laboriosa immutatione, & falsi, & furti redargui potest; præter id quod sæpe numero in lucem prodeunt ea furta, magna cum infamia ad instar corniculæ Flacci, de qua ille epist.3.ad Iul. Florum.

Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat Cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.

Sed hoc genus furti nihil ad irregularitatem pertinet, nisi fortè re in iudicio cognita, sententia de falso feratur.

De vsurarijs.

CAP. XXIX.

1 *Vsurarius est infamis, etiam peracta pœnitentia, & irregularis.*
2 *Clericus vsurarius suspenditur ab omni officio Ecclesiastico, & perseuerans degradatur.*
Vsurarij nomine contrahens, vel mediator est irregularis.
3 *Vsurariorum appellatione veniunt mediatores.*
Vsurarij filij, & hæredes sunt irregulares.
4 *Vsura si imputetur alicui collegio, vel vniuersitati; omnes sunt irregulares.*
5 *Vsurarius manifestus bonis cedendo non promouetur, non enim habet beneficium cessionis iure canonico.*

AD fures, & latrones proximè accedit vsurarius, ipse etenim est ēt infamis, vt tradit Abb. in
1 cap. Inter dilectos, per illum text. in 3. not. de excess. prælat. & remanet infamis etiam post peractam pœnitentiam, & post factam restitutionem vsurarum, scribit Bald. in l. improbum C. ex quib. caus. inf. irrog. ob quam infamiæ notam obtinere officium non potest, glo. in cap. prӕterea. de vsur. nec ad vllum ordinem promoueri permittitur; quia irregularis est, dist. 46. cap. seditionarios, & dist. 47. cap. de Petro; nam omne genus vsurariorum, ne ad ordines Ecclesiasticos, vel ad clerum admittatur monet Augu. lib. de dogmat. Ecclesiast. c. 72. habet in cap. maritum, dist. 33. licet per errorem ille locus à Gratiano adscribatur beato Gregorio.

Si verò qui iam promotus est, vsurarius reperiatur, suspenditur ab omni officio Ecclesiastico, d. c. præterea, de vsur.
2 qui si perseueret deponitur, imò & degradatur, cap. si quis clericorum, & cap. quoniam, & c. Episcopus, dist. 47. Alex. cōs. 72. vol. 1. Host. in Sum. de vsur. §. vlt. vers. Alia à Iudice: Quod autē verè sint irregulares vsurarij scribit Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta, vers. Item cupidus.

Amplia vt non solum si quis suo nomine vsuras exerceat, verū etiam si alie-
3 no tex. in cap. sicut, dist. 47. Idem si sit mediator cōtractus vsurarij, isti omnes sunt in eadem culpa, qua ipse vsurarius, & dici debent vsurarij, & veniunt appellatione vsurariorum, & eodē modo debent restituere, glo. sing. in l. si sciente ff. de parricid. & scribit Diaz in praxi canon. cap. 51. post Philip. in cap. 1. de testibus in 6.

Quinimmo non ipse solus vsurarius efficitur irregularis, verum etiā eius filij, aut hæredes, nisi satisfaciant, restituant, aut hæreditatem repudiēt: scribit Host. in cap. Tua nos, de vsur. refert. ac probat Tabien. in verb. ratiocinia, idem etiam Abb. notat in cap. 1. de oblig. ad ratioc. propè fin. Quibus omnibus illud nota-
4 tu dignum accedere debet, quòd si collegiū, vel vniuersitas vsuras exerceat omnes, sicut ad vsurarum restitutionem tenentur, ita eodē modo irregulares fiunt; sed in hoc ab alijs vsurarijs differunt, qd ij, qui de ea vniuersitate, vel collegio nihil egerunt, verbo, vel facto circa contractus vsurarios, facilius dispensabuntur: at non ita facile ij, qui verbo uel facto præfuerunt negocio vsurario, vt dicemus infra quib. mod. toll. Irregul. vers. Alius casus est.

Sed & si vsurarius manifestus velit bonis cedere, tamen adhuc promoueri non permittitur, quia cum de iure Canonico vsurarius non habeat beneficiū cessionis, quia semper posset conueniri

in solidum, glo. in cap. cum tu, de vsur. Bald. in suo peculio in litera C. vers. cædens bonis, consequens est, vt nec ꝓmoueri possit, quasi debitor, & illaqueatus litibus, & ratiocinijs cũ magna infamia iuris, & facti.

De sacrilegis.

CAP. XXX.

1 *Sacrilegus multis modis dicitur.*
Sacras res vendens est irregularis.
2 *Sacrilegus clericus est deponendus.*
3 *Monialibus commiscens omnino est irregularis etiam si hoc manifestum non sit, etiam si semel tantum.*
4 *Monialem sollicitans est irregularis.*
Sacrilegij dispensatio quandoq; Episcopi, quandoque Papæ est.

SAcrilegij multæ sunt causæ, vnde multis modis quis dicitur sacrilegus. 17. q. 4. c. quisquis, & late scribit Mart. ordinis prædicatorũ in sua margarita Decreti, in verb. sacrilegium, & sacrilegus; sed quoad rẽ nostram præcipuus casus est in iure, vt quis fiat irregularis, si de ministerijs Ecclesiæ hoc est de paramentis altaris, de ipsis rebus sacris, aliquid vendiderit; nã non potest esse in ordine Ecclesiastico, idest non potest esse de numero clericorum, cap. si quis presbyter, aut diaconus, dist. 50. quàm irregularitatem ad omne sacrilegij genus extendere possumus, ꝓpter eandem rationẽm ob generalitatẽ verborum cap. infames 6. q. 1. vbi indistincte sacrilegi inter infames, & irregulares adnumerantur: Hoc etenim, quod
2 scilicet in omni sacrilegio pœna sit clerici, depositio, tradit Host. in Sum. tit. de accusat. §. quis sit effectus, vers. & gratiæ exempli: probat Diaz in praxi canon. c. 81.

3 Et ideò omnium sacrilegiorum maximũ mihi videtur, & omni grauitate pœnę dignum, si quis monialibus cõmisceatur; nam nec promoueri debet, vt adulter, vt stuprator, vt incestuosus, vt sacrilegus, & si promotus est, deponitur, cap. si quis Episcopus, 27. q. 1. tradit Ioan. de Anan. cons. 1. vers. secundo quod fama, Grillan. in tract. de pęn. omnif. coit. 1. q. priuatur enim omnibus ordinibus, omnibus beneficijs, non solum si tale crimẽ deuenerit ad notitiam populi, verum ẽt si nullum inde surrexerit scandalum in populo, forsan quia paucis notum, nam talis pęna debetur, etiam si tale crimen non diu continuatum, an frequentatum fuerit à delinquente, vt probat Diaz praxi canon. cap. 75. quo loco fusius tradit genera pœnarum quæ debentur istis sanctimonialium corruptoribus.

Quinimmo idem erit, si quis hoc crimen attentauerit. l. si quis non dicam rapere C. de Episcop. & cler. & cap. si quis non dicam, 36. q. 1. & de pœnit. d. 1. cap. si quis non dicam, & 27. q. 1. cap. si qua monacharum, & cap. si quis rapuerit; Illud tamen animaduertendum est, quod dispensatio super hac irregularitate vario iure censetur; nam in minoribus quibusdam sacrilegijs Episcopus sua auctoritate dispensare potest; at in maioribus solus Papa, casus clarus in cap. de viro, 12. q. 2. & ita distinguit, glo. in d. cap. si quis presbyter.

De sortilegis, magis, maleficis, incantatoribus, diuinatoribus, & mathematicis.

CAP. XXXI.

1 *Sortilegium ad plurima referri potest.*
Clericus sortilegus deponitur, & degradatur.

2 Sor-

2 Sortilegium si sapiat hæresim punitur eisdẽ pœnis, quibus & hæresis.
Malefici omnes sunt irregulares, etiam occulti.
Sortilegos consulens per simplicitatem per annũ administrare non permittitur, secus si studiose.
Auium cantus obseruans damnatur:
Crucis signum qua pietate faciendum.

1 Sortilegium in hac materia ad multa referri potest, videlicet ad magiam, ad maleficium, ad incantationem, ad diuinationem, seu inuocationem dæmonum, & ad reliqua huiusmodi quocumque nomine nuncupentur, quales sunt negromantici, piromantici, hidromantici: isti enim omnes atque consimiles in eadem detestatione sunt, & ab Ecclesia pari pœna plectũtur, 26. q. 5. cap. nec mirum: clerico etenim hæc committenti depositionis pœna infligitur, ead. q. 5. cap, non oportet, & cap. si quis Episcopus, & cap. aliquãti, & cap. si quis clericus, & per totam illam q. sed apertissimè hoc probat cap. quicumque ead. q. quam depositionẽ intelligere debemus, idest degradationem. 26. q. 7. c. non obseruetis, iuncto cap. admoneant; sic enim hanc depositionem pro degradatione intelligit Ant. Butr. & Abb. in c. at si clerici, de iudic. & idem dicit Dec. ibi col. 22. vers. Quartus casus, cum alijs locis, quos ad hoc propositũ citat Diaz in praxi canon. cap. 100.

Quandoque vero illud crimen com-
2 mittentes eadem pœna puniuntur, qua hæretici, vtputa si hæc sortilegia, vel diuinationes saperent hæresim manifestã, scilicet in contemptum sacramẽtorum, fidei detestationem, aut aliud simile hæreticum; nam eo casu non vt simplex sortilegium est puniendum, sed vt hæresis, tex. in cap. accusatus. §. sane, vbi bona glo. de hæret. lib. 6. Et prosequitur latius iudic. Inquisit. in verb. diuinationes nu.
4 vbi docet etiam modum procedẽdi aduersus huiusmodi, quo casu omne impedimentum canonicum, vel irregularitas, quæ hæreticis obest, obesset etiã istis d. §. sane: quinimmo etiam quandoque puniuntur plusquam hæretici, scilicet morte ante relapsum, vt patet de Basilio monacho mago, quem Romæ igne crematum fuisse narrat Greg. dialog. lib. 1. cap. 4.

Quòd igitur omnes præfati delinquẽtes sint irregulares; expressim dixit Ber. in cap. 2. de sortileg. etiam si occulto deliquerint, vt scripsit Silu. in verb. superstitio q. 11. sed etsi per simplicitatem, & bono zelo aliquis clericus consuluerit magos, sortilegos, vel diuinatores, aut huiusmodi susceptos ordines per annum exercere non permittitur d. capit. 2. de sortileg. qđ si studiose accedat ad istos, vt consilium ab eis capiat, ob istam participationem delicti, eadem irregularitate notaretur, qua ipsi diuinatores, & sortilegi, ob sacrilegium, quod commisit eos consulendo. Conc. Toletan. IIII. cap. 28. habetur 26. quæst. 5. cap. si quis Episcopus. Diaz in praxi canon. c. 101.

Idem est quoad omnes Astrologos, & Mathematicos, qui signis celestibus, omnia nostra tribuũt, quasi fatalia: sunt enim dicti Priscillianistæ hæretici, de quibus Augu. lib. de hæres. cap. 70. Idem ferme erit in obseruatione cantãtium auiũ, vel diei, qua quisq; domo exeat, vel sternutationum: hæc enim damnatione digna sunt. S. Aug. de temp. Serm. 241. Nã Christiano homini contra hæc omnia vnum valet signum crucis, vt ibi ille probat, dum tamen signum crucis fiat cũ pietate ob bona opera: alioquin pro malo opere parum proficiet signũ, ex verb. August. Homil. 21. ex 50. Omnis (inquit) qui ad aliquod malum opus currit, si

rit, si forte pedem impegerit, signat os suum, & nescit, quod includit potius dæmonem, quàm excludit; debet enim hoc signum crucis, fide, ac deuotione fieri, non autem per incuriam, & ignauiam sine intelligentia. August. Homil. 31. Nos signum crucis, in fronte portamus, quia illud intelligimus: multi hoc faciunt, & intelligere nolunt; factorem quærit Deus signorum suorum, nō pictorem, &c. Hæc ille.

De Blasphemis.

CAP. XXXII.

1 Clericus blasphemus deponendus in quacumq; blasphemia, præsertim si fuerit tertio monitus.

2 Blasphemis pœna specialis imponitur ex Concilio Lateran. sub Leon. X.

3 Blasphemia Senacherib exercitum perdidit. Blasphemia Reges Regno eiecit.

LOnga oratione esset opus hoc loco in detestationem huius sceleris: sed quia Diaz Episcopus Calaguritanus id eloquentissimè præstitit in sua praxi canon. cap. 103.
1 eò lectorem reijcio, & tantummodo hic institutum prosequar meum. Clericus etenim blasphemus quocumq; blasphemiæ genere in Deum, aut sanctos, deponendus est, vt expressim decernitur in c. si quis per capillum, 22. quæst. 1. & licet Host. in Sum. de maled. §. blasphemantes, dicat hodie hoc pœnæ genus cessare per desuetudinem, quem sequitur Card. & Abb. in cap. 2. de maledic. præsupposita communi sententia; Tamen si sit tertio monitus, vt desistat, & appareat incorrigibilis, hic rigor depositionis debet obseruari, vt scribit Alexan. in cons. 72. volum. 1. col. 4. vers. Præterea: quinimmo posset tam enormis esse blasphemia, vt etiam prima vice depositio interueniret, vt docet Abb. in dict. cap. 2. de maledic. per tex. in d. capit. si quis p Capillum, præsertim si blasphemia esset cum peccato in spiritum sanctum.

Hodie tamē post horum Doctorum
2 tempora Conc. Lateran. sub Leone X. constitutio emanauit cōtra blasphemos clericos, his pœnis: prima vice perdat omnium beneficiorū fructus anni vni⁹. Altera vice vno vel altero beneficio priuatur. Tertia vice omnibus beneficijs, & dignitatibus, officijs quoq; priuatus existit, & inhabilis ad alia consequenda, vel retinenda efficitur. Tabien. in verb. dispensatio. quæst. 15. vers. secundus casus, Diaz d. cap. 103. & ideo propter hanc inhabilitatem, & incapacitatem recte dici potest irregularis, cum sine dispensatione ad nullum titulum promoueri possit; videmus etenim lege veteri
3 centum octuaginta quinque millia militum ob vnam Regis Senacherib blasphemiam per Angelum interfecta fuisse 4. Regum. cap. 19. Alphonsus quoq; decimus castellæ Rex ob blasphemiam regno eiectus est, vt Annales Hispaniæ, ac refert Marc. Anton. Natta Astens. de pulchro lib. 2. nam blasphemia penè æquabatur homicidio, & lapidibus obruebatur vsque ad mortem, Leuit. cap. 24. & ideo hoc crimen ponitur inter grauissima delicta, vt per S. Thom. 2.2. quęst. 13. & 14. & non solum ipsi blasphemantes, sed & ipsi iudices, qui eos non puniunt, eisdem pœnis subijciuntur: Tabien. in dict. versic. secundus casus.

De

De periuris.

CAP. XXXIII.

1 *Periurus deponitur ab ordine, & beneficio.*
2 *Periuris Romana Curia depositionem, & priuationem beneficiorum non infligit, nisi periuris in iudicio.*
Periurus in proprio crimine, licet non sit puniendus in iudicio, tamen peccat, & fit infamis de facto limita, vt hic in fin.
3 *Delictum proprium quisque tenetur iudici confiteri, quando delictum illud adfert impedimentum ordini, vel beneficio.*

PRoxime ad blasphemiam est periurium, quo iniuria Deo irrogatur; ideo conuictus de periurio, suo gradu deijcitur cap. de ijs
1 vero, dist. 50. deponitur etenim ab ordine, & beneficio cap. presbyter, dist. 81. & scribit Abb. in c. quærelam, de iureiur. in 2. not. pro qua re clarus tex. in c. cum non ab homine, de iudic. quòd duobus modis declaratur: primo, vt non procedat ipso iure huiusmodi depositio, ita. n. sentit communis Doct. sententia, de qua attestatur Dec. in d. cap. cum non ab homine, col. 1. vers. sed communis de iudicijs, contra Ant. Butr. & And. Sic secũdo declaratur, vt procedat in solo periu-
2 rio iudiciali, vsus enim Curiarum nunquam induxit depositionem, vel priuationem nisi pro periurio iudiciali: nam pro periurio extra iudicium facto, ea pęna obseruari non consueuit: signatura etenim, & Papa non solent inducere priuationem beneficiorum ob periurium, nisi sit iudiciale Stafil. in tract. de Grat. fol. 78. vers. Tertio periurus, quem cum alijs probat Diaz in praxi canon. c. 86. quòd etiam olim senserat Archid. in c. iuramenti, 22. q. 5.

Illud verò notatu dignũ est, quòd & si in causa criminali cõtra se mota quis non puniatur de periurio, quando negat cum iuramento veritatem sui criminis, Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de bon. eor. qui sib. mort. apostilla ad Abb. in cap. 1. de testib. cogen. cum alijs, quos citat iudic. inquisit. in verb. periurium; Tamen quia peccat negando veritatem, vt dicit Abb. & Fely. in cap. cum P. de testib. cog. S. Thom. 2. 2. q. 69. Ideo si detegatur hoc periurium, licet ob hoc non puniri debeat, Tamen quia incurrit infamiam facti, est à promotione repellendus, tenetur enim prodere sua delicta iudici interroganti, quando ex delicto de
3 quo interrogatur potest venire pœna spiritualis impeditiua ordinis, vel beneficij, Silu. in verb. confessio. 1. q. 1, imò si quis dixerit neminem teneri sua iudici interroganti prodere delicta, non careret suspicione hęresis Priscillianistarum, contra quos Aug. de hæresib. c. 70.

Propterea mea sententia est, ita dęmũ periuria Reorum interrogatorũ impunita esse, scilicet pro primo periurio, & processu, vel delicto, tantum ob quàm rem mitius agendum est cũ eis: at quando iterum delinquunt, vel accusantur, aut contra eos inquiritur, cum assuescãt periurijs, propter spẽ impunitatis, viliputo impunitũ esse non debere tale periurium, videntur. n. criminosi, & incorrigibiles, nam sicut relapsi in hæresim; quibus vita donata semel est, damnãtur ad mortem. cap. accusatus, de hæret. lib. 6. ita saltem extra ordinem isti puniendi sunt: quod autem prima vice quis excusetur, & secunda vice pœna sit ei irroganda, probatur optimo text. in cap. desertorem §. sed plures ff. de re milit. & l. 3. ante fin. C. de Episcop. aud. ibi, remissionem veniæ crimina nisi semel commissa non habeant, vbi Bald. notat, qui geminauit delictum non debet sperare veniã,

cum

cum alijs locis, quos citat Tiraq; de pœn. remit. cauſ. 10. num. 4. ꝙ & alio optimo probatur exemplo; Nam ſi quis metu cruciatus idolis coactus ſit ſacrificare, ꝓ prima vice poſt peractam pœnitentiam, eſt ab irregularitate diſpenſandus: ꝙ ſi bis, vel tertio id ei contigerit, erit caſus penitus indiſpenſabilis, vt dicem⁹ infra titulo prox. de apoſtat. habetur in Cõc. Ancyr. cap. 8. arg. de ijs latius hoc libro tit. de relapſis, c. 27. Sunt igitur eiuſmodi rei peierantes puniendi ſaltem, vt diximus, extraordinaria pœna: plerumq; etenim hi ſic impuniti in proprijs, aſſueſcunt poſtea peierare in alienis delictis atteſtandis, ꝙ ſi nos illos non punimus, puniet eos tanto ſeuerius omnium Dominus, vt contigiſſe ſuo tempore narrat Greg. Turon. his verbis: Quidam ꝗ plerumque in furtis, diuerſiſque ſceleribus cõmixtus peierare conſueuerat, cum aliquando à quibuſdam pro furto arguere tur, ait, ibo ad Baſilicam Beati Martini, & ſacramẽtis me purgans Innocens reddar; quo ingrediente elapſa ſecure de manu eius, ad hoſtium ruit, graui cordis dolore percuſſus. Alius ſimili modo cũ de incendijs domus vicini ſui argueretur, ait, vadam ad templum S. Martini, & fide data inſons redibo ab hoc crimine: cum igitur ad Eccleſiam veniſſet ille, qui ſacramenta dabat, conuerſus ad eum dixit ei; quantum vicinorum dictat aſſertio, non eris innocens ab hoc ſcelere; ſed tamen Deus, vbique eſt, & virtus eius ipſa eſt forinſecus, quæ habetur intrinſecus, tamen ſi ita te vana fiducia cœpit, quòd Deus, vel ſancti eius periura non vlciſcantur, ecce templum ſanctũ è contra; iura verum: at ille eleuatis manibus, ait, Per omnipotentem Deum, & virtutem B. Martini antiſtitis eius iuro, quòd hoc incendium non admiſi: datis itaq; ſacramentis, cum recederet, viſum eſt ei, quaſi ab igne circumdari, & ſtatim ruens in terram, clamare cœpit ſe vehementer exuri, & hæc dicens ſpiritũ exhalauit: narrat Greg. pręfatus lib. 8. c. 16. & in lib. in glo. conf. c. 93.

Nec mihi placet illa ratio, quòd non deberet in tali periurio puniri vnquam quis in foro iudiciali, ſed ſufficeret, ꝙ in foro conſcientiæ ſeuerius puniretur, & quod ſæpius parcendũ ex verbis Domini; Non dico ſepties, ſed ſeptuagies ſepties. Mat. cap. 18. Nam hic Matthæi locus bene procedit in foro conſcientię; at in foro iudiciali diſciplina etiam prima vice danda eſt, vt docet Auguſt. de verb. dom. ſecund. Mat. ſerm. 15. in fin. Peccaſti, ait, petis ignoſci tibi, ecce ignoui. iterum peccas, ignoui. peccas tertio, tertio ignoui, iam quarto ignoui; Nunquid ſeptuagies ſepties fatigaſti me? ſubdit ille hæc verba; ſi hac præſcriptione ſeueritas diſciplinæ dormiat, repreſſa diſciplina, ſęuit impunita nequitia; vnde patet aliqua puniendos eſſe diſciplina huiuſmodi periuros.

De Apoſtatis à fide.

CAP. XXXIIII.

1 *Apoſtata à fide eſt pluſquàm hæreticus, ideo penitus irregularis.*

Apoſtata à monachatu ſolo, eſt irregularis.

Iulianus apoſtatarum Imperator, & Princeps.

Iudæus factus Chriſtianus, ſi præuaricetur eſt penitus irregularis, etiam peracta pœnitentia.

2 *Apoſtatans vi coactus, eſt irregularis.*

Helcheſita hæretici ſunt dicentes non eſſe crimẽ negare Chriſtum ore, ſi corde cordas.

Apoſtata laicus peracta pœnitentia diſpenſari poſſet, vt promoueatur, clericus verò nequaquam.

3 *Apeſtatans per vim bis, vel ter, irregularis eſt omnino indiſpenſabilis.*

Circuncidens se ipsum apostata, & irregularis est.
Mesopotamenus monachus se circunciderat.
Hæreticis in oratione communicans; deponitur etsi per vim etiam sit irregularis.
Ordinato ab hæreticis per contemptum, nunquã conceditur dispensatio.
4 *Apostata dicitur clericus deponens habitum, & tonsuram, & fit irregularis, præsertim habens beneficium.*
Ordo sacer species est religionis.
5 *Matrimoniũ contrahens existens in sacris, apostata est, & irregularis, & suspectus de hæresi.*

Apostata, qui lubens à fide retro recedit, plusquam hæreticus est, imò penitus est infidelis,
1 iccirco ab ordinibus, etiam minimis arcetur, & à cõmunione Ecclesiæ, & omni irregularitate notatur: Silu. in verb. irregularitas quæst. 5. Tabien. in verb. irregularitas 4. nu. 7. nam si apostasia à solo Monachatu reddit irregularem, vt diximus quando de monachis agebamus, & est tex. in cap. vlt. de apost. & dist. 50. cap. vlt. quanto magis si quis à tota fide apostatet, quemadmodum Iulianus Imperator cognomẽto Apostata, de quo Cassiod. hist. tripart. lib. 6. cap. 2. & text. 11. q. 3. c. Iulianus. Et cum istis nemo alius quàm Papa dispensare potest. Silu. d. q. 5. & Tabien. d. nu. 7. Innoc. in cap. 1. de apost. Propterea quisquis hebræus, vel paganus ad fidem Christi conuertatur, postea vero ad vomitum reddeat, idest ad hebraismum, vel paganismum, propter eam præuaricationem apostata factus, promoueri non posset; nec promotus exercere: Conc. Toletan. IIII. cap. 63. habetur 2. q. 7. cap. non potest, vbi Hug. & Archidiac. pœnitentia etenim, quoad hoc nil ei prodesse potest, quia etiam si peragat quantumuis magnã, non desinit esse irregularis, vt ipsi ibidem scribunt.

Quæ etiam vera sunt in ijs, qui per
2 vim, aut metum apostatarunt, forsan ad idololatrandũ, aut sacrificãdum idolis, aut dæmonibus; nam omnes ex eo solo redduntur irregulares, & deponuntur, canon. apost. 62. & Conc. Ancy. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. & dist. 50 cap. presbyteros, alioqui si hos irregulares qs audeat negare, mihi videbitur subolere hæresim Helchesitarum, qui dicebant nullã contrahi culpam negando Christi fidem solo ore, si corde non negatur, contra quã Fabianus Papa Cõciliũ coegit LX. Episcoporum, & totidem presbyterorũ, vbi ea hæresis damnata est: Platin. in Fabiano: sicut etiam disputando damnauit Gregor. Turon. hist. lib. 5. cap. 43. propterea iure efficiuntur isti irregulares, & si Deum, aut fidem negent solo ore, non corde: alioqui non errasset Petrus Apostolus, nec Marcellinus Papa I. nec eorũ seuerissima pęnitentia fuisset necessaria: Ideoque canon Apost. 61. iubet deponi clericum, qui per vim, vel metum Christi nomen, vel etiam clerici nomen abnegauerit, & nec post pœnitentiam restitui, nisi forte tanta esset pœnitentia, vt dispẽsaretur, vt Petrus, & Marcellinus per diuinam dispensationem.

Debet verò durior esse dispensatio in iam promotis, quàm in promouendis; nam laici poterunt post pœnitentiã condignam dispensari, vt ordinẽtur, & exerceant: at iam promoti rursum susceptos ordines exercere nõ permittuntur. dict. Conc. cap. 1. & 2. & d. cap. presbyteros, in princ. dist. 50. quinimmo ex d. canon. Apost. 61. post pœnitentiam solam communionẽ recipere possunt inter laicos, vt ibi patet: rursum posset tanta esse vis, & coactio, quam iuristæ dicunt præcisam, vt quis sacrificaret, thurificaret, non ipse, sed per manum attractus, quo casu non delinquit, & ideò non efficitur irre-

gula-

gularis, debet tamē benedictionē accipere ab Episcopo suo d.c.3. Conc. Ancyr. & d.c. presbyteros: sed si vis illa, & coactio nō fuerit præcisa, sed maluerit imolare, aut abnegare, quàm mori, vel pati, tunc vsque adeo fiet irregularis, quòd vt iam diximus, per solum Papam dispensari possit, si sit sacerdos; si vero diaconus, vel inferior, etiam Episcopus id poterit. d. cap. presbyteros, Silue. d. quæst. 5.
3 Quòd si bis, vel tertio, hæc scelera commiserit quis, etiam per vim, quatuor annis in aspera manere debet pœnitentia, duobus alijs communicare, non tamen eius oblatio recipiatur, septimo cōmunicabit, & oblatio eius recipietur ab Ecclesia. d. Concil. Ancyr. cap. 8. ex quo loco possumus elijcere hanc conclusionē, quod quisquis sæpe abnegauit Christi fidem, vel sacrificauit idolis per vim coactus: & solo ore non corde si sæpius hoc ei contigit fieri, eum irregularem indispensabilem, quoad ordines, tam suscipiendos quàm susceptos exercendos, quod patet ex hoc, quod per septennalem pœnitentiam aliud recuperare non potest, quàm solam communionem; Ex quibus illud deciditur, quòd si quis clericus, vel monachus, aut etiam laicus, circuncidere se se permisserit, apostata præsumeretur, etiam si aliunde non appareret eum abnegasse Christi fidem: esset enim iudaizare, quin putandus esset hæreticus Nazarenus, quorum est obligare velle adhuc ad obseruantiam Circuncisionis. Epiphan. hæres. 26. Idemque erit si per se solum nemine persuadente se se circunciderit putans ob eam rem aliquem fructum, aut gratiam accipere: exēplo est Mesopotamenus monachus, qui cum putaret se Abrahæ, & Moysis gratiæ participem fieri per Circuncisionem, se se ipsum circunciderat, vt scribit Cassia. lib. 1. collat. 2. cap. 8. Lippom. Tom. 8. hi igitur nunquam essent promouendi absque Papæ dispensatione.

Hæc eadem procedent in illis, qui inter hæreticos versantes ipsorum orationibus communicarunt; nam si sponte hoc fecerint, deponuntur, canon. apost. cap. sexagesimo tertio: sed si per vim, vel metum, eadem omnia dicenda sunt, quæ diximus in istis abnegantibus, & apostatis, præsertim in eo, qui in contemptum ab hæreticis se se ordinari fecerit; nam eo casu dispensari non consueuit, & vix per solum Papam: Silue. d. q. 5. & est tex. in cap. conuenientibus, 1. q. 7. propè fin.

Inter apostatas adnumerantur etiam hi clerici, qui in sacris sunt, si habitum,
4 & tonsuram, ac clericalem disciplinam deponant, fiunt etenim irregulares, cum apostatæ sint: glos. in capit. penult. dist. quinquagesima. Ordo enim sacer est species religionis, ideo sicut religiosi apostatant, non seruantes monachatum. d. capit. vlt. dist. quinquagesima, ita & clerici, quòd probat Abb. in capit. Tua, de apostat. quem sequitur Silu. in verb. apostasia q. 2. facit text. in cap. nō obseruetis. 26. q. 7.

Quinimmo si clericus in minoribus, aut prima tonsura constitutus beneficiū possideat, & omnem disciplinam, atque habitum Ecclesiasticum deponat, retento beneficio, verè apostata est, & consequenter irregularis: Silue. in verb. apostasia quæst. 3. in fin. citat cap. Ioannes, de cler. coniug. arg. cap. vlt. dist. 30. sicut ēt si quis constitutus in sacris matrimonium contrahat efficitur irregularis, tex. & ibi not. Abb. in c. 1. qui cler. vel vou. vbi hoc probat Card. Zabar. in postremis scriptis, dicit enim eum esse irregu-

larem, ea ratione quòd sit bigamus, & ideo eum egere dispensatione; & eundem esse irregularẽ dicit Silu. in verb. irregularitas: vers. 16. & in verb. bigamus in principio: sed & propterea fit de fide suspectus, vt aliàs diximus supra lib. 3. capit. decimo septimo Iudic. Inquisi. in verb. matrimonium, & in verb. suspicio.

De Falsarijs:

CAP. XXXV.

1 *Falsans litteras est irregularis siue sint litteræ Papæ, siue delegati siue Regis, siue cuiusque iudicis.*

2 *Falsans vnam litteram vel punctum in litteris Domini Papæ, est excommunicatus.*

Falsarius occultus post condignam pænitentiã posset promoueri.

3 *Bellerophontis litteras an licuisset falsare.*

Litteras Vriæ an licuisset falsare.

Henricus II. adolescens Bellerophontis litteras tulit, & falsatis illis Conrado, factus est gener, & successor.

Falsans litteras vt vitam alterius tueatur, non effugit crimen falsi.

4 *Marchio Marianianen. Bellerophontis litteras tulit, quibus falsatis omnia illi postea euenerunt.*

5 *Litteras familiares priuatorum aperiens, & aduersarijs ostendens, falsator est, ideo deponitur, si sit clericus.*

CRimen falsantis litteras publicas, aut quod libet aliud monumentum, tam immane est; vt degradatione sit dignum in clerico cap. ad falsariorum, de crim. fals. siue
1 etenim sint litteræ domini Papæ, siue delegati apostolici, siue quorumcumq; iudicum inferiorum, depositionis pœna infligitur: Abb. in cap. olim not. 2. de Rescrip. Sed & si sint litteræ Regiæ infligitur degradatio cap. ad audientiã, de crim. fals. Ideo ista comittentes delicta omnes fiunt irregulares, nec promoueri possunt ex Conc. Agathen. cap. 34. habetur dist. 50. cap. si Episcopus. Habet autem locum hæc pœna siue falsatio sit in integra clausula addita, vel sublata cap. Inter dilectos, de excess. prælat. siue in immutatione vnius litteræ, vel puncti; nam hoc faciens in litteris Papalibus nõ habens officium Curiæ sic faciendi ipso facto excommunicationem incurrit in Cœna domini, tradit Host. in Sum. de crim. fals. §. porrò, vers. sed hodie, probat Felin. in cap. 2. §. styllus, de rescrip. & Diaz in praxi Canon. cap. 108. Illud tamen annotandũ est, quòd si hic falsarius occultus fuerit post dignam pænitentiam promoueri non prohibebitur, cum non sit effectus infamis; Innoc. in cap. nisi cum pridẽ, de renunt. quem sequitur Specul. in tit. de dispen. §. Iuxta. vers. 5. quod hodie præcipue verum est, cum omnes occultæ irregularitates præter uoluntarium homicidium per Episcopum dispensari possint ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. de Reform.

Dubium esset si quis Bellerophontis, seu Vriæ litteras falsarit ad alterius, vel propriam vitam tuendam, cuiusmodi referunt Annales de Germano quodã
3 clerico, qui Henrici vitam, ac fortunam hac falsatione tutatus est: cum etenim Henricus, qui secundus eius nominis fuit adolescentulus in Corradi Imperatoris odium incidisset, ferunt Corradũ studuisse, vt occulta morte necaretur, atque ob eam rem litteras scripsisse, eique deferendas dedisse, quibus mandabatur ipsum secreto occidi: Cumque apud clericum in ipso itinere Henricus hospitaretur, per suspicionem clerici cõsilio, & auxilio, litterarum argumentũ

immuta-

immutauit, primoq; abraso scripsit ali-
ud, ita vt per eas litteras sic immutatas,
ipse Henricus factus sit Conrado, & ge-
ner, & imperij successor, vt narrãt An-
nales de antiquitatibus, & initijs regno
rum fol. 129. Naucler. generat. 35. vbi
contestes historicos recenset. Modo quę
ritur num, hic sacerdos fuerit irregula-
ris; dico eum non euitare crimen falsi
in regijs litteris, & propterea non sunt
facienda mala, vt eueniant bona: alio-
qui liceret peierare, falsum testimoniũ
dicere ad tuendam vitam alterius, quod
omnino impium est, & ideo non effugit
4 irregularitatem: Minor forte esset cul-
pa, si quis in tuenda propria vita huius-
modi litteras deferens, eas immutarit,
cuiusmodi fertur de Marchione Mele-
nianensi, qui deferens has Belecrofon-
tis litteras, quibus mandabatur eum ne-
cari, hoc suspicans aperuit, atque argu-
mentũ litterarum ita immutauit, quasi
mandarent ipsum præfici cuidam Ca-
stro, & militibus: vnde illi arx & Ca-
strum commissa sunt per eas falsatas lit-
teras, atque armata manu postea propu
gnauit; & ob eam rem habitus strenu-
us miles, sæpissime exercitibus præfect⁹
est. Istius igitur culpa longe minor est in
falsatione litterarum, sed non effugit
nomen, & crimen falsitatis, & ideo nul
la ratione istæ falsationes excusari pos-
sunt.

Ad hoc irregularitatis genus perti-
net, si clericus priuatę personæ litteras
5 aperiat, & aduersarijs indicet, nam pro
ditor est, & falsator, & ideo deponitur:
Rom. cons. 365. Incip. quæritur primo
qua pœna, circa fin. Silu. in verb. falsa-
rius. §. 1. sed si non ostenderit aduersa-
rijs, extra ordinem punitur, Diaz in pra
xi Canon. cap. 96. Iuditial. Imquis. in
verb. litteræ.

De falso Testimonio.

CAP. XXXVI.

1 *Falsi testimonij clericus Reus deponitur, & si-
cut periurij Reus irregularis est.*
2 *Falsi damnatus per viam exceptionis, an dica-
tur irregularis.*
3 *Acta in vno iudicio per viam confessionis, faci-
unt fidem in alio magis plenario.*
*Acta in vno iudicio per modum exceptionis, fa-
ciunt fidem in alio ad preparationem.*
*Falsum testimonium dicens extra iudicium ad
liberationem alicuius, peccat, sed non tene-
tur falsi.*

CApitale crimen est falsum
adferre testimoninm, ideo
clericus ob id deponitur
ex Conc. Agathen. cap. 34.
habetur dist. 50. capit. si
1 Episcopus; quod etiam iure ciuili con-
stitutum est C. de Episc. & cler. auth.
presbyteri, & in corpore vnde sumitur;
nec distinguitur an causa ciuilis sit, an
criminalis cap. quia iuxta §. presbyteri,
diaconi. 5. quæst. 6. vbi hoc expressim
annotat Hug. & inde confirmatur, quòd
numquam potest falsum testimonium
ferri; quod non sit mixtum periurio; vn
de sicut periurium tam in iudicio cri-
minali, quàm ciuili indistincte eadem
pœna punitur, & irregularitatem indu-
cit, vt hoc ipso libro superius diximus,
ita & hoc casu testimonij lati.

Et tametsi Præpos. in d. cap. si Episco-
pus distinguat testimoniũ falsum in iu-
dicio directim intentatũ, ab eo quod ꝓ-
2 batur per viã exceptionis; quia in isto nõ
venit pœna depositionis; tamẽ eius sen
tentia in nostro casu nil obstat: nam &
si quis conuincatur per modum excep-
tionis de falso testimonio, ex eo tam-
quam infamis de facto à testimonio re-
pellitur, vt ibi ipse scribit, vnde quicqd
excludit à testimonio propter infamiã,
illud idem excludit ab ordinibus. Pro-

batur aperte in cap. infames, in fin. 6. q. 1. & cap. seq. Ideo quisquis conuictus per modum exceptionis, si à testimonio repellitur, per hoc quoq; ab ordinibus eijcietur, non quia deponatur, sed quia nec promoueri, nec promotus exercere permittitur: Quinimmo ex actis illis ꝑ modum exceptionis, potest præparari directum iudicium aduersus eum, vt puniatur; nam acta facta in vno iudicio, licet regulariter non faciant fidē in alio, quo ad decisionem; Tamen faciunt fidem, quoad præparationem alterius iudicij, Alex. in l. 2. col. 5. concl. 6. C. de Edend. quem probat, & sequitur Capicci. decis. 107. vnde si ex illis actis per modum ex ceptionis, potest directum præparari iudicium, sequitur quòd ex hoc fiat irregularis; nam accusatione, & inquisitione pendente quis est irregularis, etiam si postea absoluatur, vt diximus quando de pendente inquisitione agebamus; De
3 inde si hic fuisset conuictus in exceptione per suam confessionem, etiam fieret irregularis: qa facta facta in vno iudicio summario, licet regulariter non noceat, in plenario tamen fallit in confessione, quia ipsa nocet etiam in iudicio plenario. Innoc. in cap. de ordin. cognit. Imol. in Clem. constitutionem, col. 5. de elect. Mars. sing. 257. incip. Nemo, & in sing. 580. incip. Acta facta; vnde ex istis duabus rationibus poterit seruato iudicio deponi, & licet ante sententiam secundi iudicij non possit dici infamis de iure, est tamen infamis de facto, quod sufficit ad irregularitatem, vt probatum est superioribus libris; Hæc vera sunt in falso testimonio iudiciali, alioqui si ad liberationem alterius, quis mēdacium dixerit extra iudicium licet peccet, tex. & glo. in c. ne quis arbitretur, 22. q. 2. non tamen erit irregularis. argum. d. glo.

De Fornicatoribus, & Concubinarijs.

CAP. XXXVII.

1 Fornicator quantumuis occultus, celebrare nō potest ante pœnitentiam.
Fornicator notorius est ex confessione, vel qui iudicio est conuictus, vel euidentia facti, & hic vere est irregularis, & administrare non potest minores.
2 Concubinarius occultus administrans, non fit irregularis, secus in notorio.
3 Missæ fornicatoris notorij nemo interesse debet.
Sacerdotio indignus est, qui transit per lupanar.
Atheniensium sacerdotes seorsum habitabant, ad tuendam castitatem.
Clericus frequentans domos puellarum deponitur.
4 Mulierum familiaritas periculosa, & sæpe aufert dona Dei.
M. Crassus qua ratione suspectus sacrilegij.
5 Episcopi, qui in persecutione Ariana abscissis linguis loquebantur, mulierum consortio hoc donum amiserunt.
Episcopus, vel monachus domi Mulierem etiā non suspectam, retinere non potest.
Castitati suæ nemo confidere debet, nisi miraculis confirmetur.
6 Fornicator Christianus cum muliere infideli, aut cum bellua fit irregularis.
Boue & Asino non est arandum.

Fornicator quantumuis occultus mortale peccatum incur-
1 rit. 27. q. 1. cap. nubendi, & 32. q. 4. cap. meretrices; propterea ante pœnitentiam, & contritionem celebrare non potest, sine graui sacrilegio, propter illud impedimentum canonicum, quod pendet ex peccato mortali, de quo suo loco diximus: propterea commendatur Diaconus quidam aulicus Henrici III. Imperatoris, qui maluit exilio mulctari, quàm Diaconi officium ad altare exercere pollutus nocturna fornicatione: quamobrem quia contempto humano metu, diuinam præ oculis habuit maiestatem, per Dei gratiam à fornicatione po-

postea liber extitit; & Episcopatu dign⁹ est habitus, vt narrat Naucler. gener. 36. quando vero fornicator notorius est, forsan ex proprij oris confessione, aut conuictus in iudicio, aut tanta facti euidentia, vt nulla possit tergiuersatione celari, tunc vere irregularis est. cap. sacerdotes, dist. 50. quæ res non solum procedit in sacerdotibus, sed etiam in eo, qui constitutus est in minoribus; nam in susceptis ordinibus ministrare prohibetur, & consequenter ad altiores ascendere non potest: at si tales notorij fornicatores ante factam pœnitentiam administrauerint, fient denuo irregulares Papali dispensatione, vt scribit aperte Nauar. in Manual. cap. 25. num. 77. & ita intelligitur Arch. dist. 32. §. hæc de malis. Silu. in uerb. clericus 2. q. 8. vers. quæritur secundo, Io. Andr. & Host. in cap. vestra, de cohab. cleric. & mul. & videtur text. cap. si qui sunt. dist. 81. & in c. præter. §. verum dis. 32. in fin. Sil. in verb. concubinarius, nu. 4. vbi hæc late probat, non solum in concubinario, sed & in quolibet fornicatore notorio, post Abb. in cap. si celebret, de cler. excom. minist.

Et licet Gul. Duran. dixerit concubinarium administrantem in suo ordine non effici irregularem, vt ipse scribit in Specul. in tit. de dispens. §. iuxta. vers. quod autẽ dixi de excommunicato; Tamen posset intelligi, quando fornicator non potest dici notorius. exemplum est si concubina est pedissequa matris, aut
2 ipse est capellanus dominæ suæ, qua vtitur loco concubinę; nam quia isto prætextu excusatur à notorio, cõsequens est, quòd non fiat irregularis. Sil. d. vers. quęritur secundo: at si sit notorius, & ante pœnitentiam factam administret, erit irregularis à solo Papa dispensandus. Tabien. in verb. irregularitas 4. col. 2. vers. si Tertio est suspensus, ex sententia Innoc. & vers. septima, cõclusio. arg. c. vestra, de cohab. cleric. vbi Abb. & cap. 2. de re iudic. lib. 6. & Nauar. loco supra citato, etiam si nulla pręcesserit monitio: Anto. & Abb. in cap. Tua, de cohab. cleric. Tabien. d. vers. septima. Sil. d. vers. quærit secũdo: Nam cũ nemo interesse debeat of-
3 ficio, & administrationi clerici notorij fornicatoris d. cap. vestra, & dist. 32. cap. nullus. & S. Tho. 4. q. 15. sequitur ꝙ irregularis fiat, & ita est communis sententia, secundum quam fuisse iudicatum in curia Delfinatus attestatur Guid. Pap. Decis. 558. pro qua sententia comprobanda facit quòd ex traditione apostolica, olim qui clericus in fornicationem incidisset à sacra communione aliquot annis separabatur. Io. Clim. grad. 15. c. 1. quin & deponendum eum esse constitutum videtur per canones apostolorũ, vt habetur in cap. presbyter. dist. 82. Sed & Palladium Cappadocem in vita duorum Macariorum tradit sacerdoti fornicatori ob celebrationem missarum tam ingenti cancro caput emaciuisse, vt penè moreretur: at vbi iussu Macarij Alexandrini iureiur. se se adstrinxit, nõ vlterius celebraturum, sanatus est: seseq; deponens, quasi laicus vixit.

Quàm rem etiam ipsi ethnici obseruauerant, Seneca etenim declam. cap. 1. Indignum, inquit, te sacerdotio dicerẽ, si transires per lupanar, vt refert Speculum summorum Pontificum cap. 81. Nam & Athenienses sacerdotes separatim à reliquo populo distinguebãtur; ne aliqua profana contagione eorũ castitas pollueretur. Plato in Timęo, & Speculũ d. cap. 81.

Nec solum hæc vera sunt in istis fornicatoribus, sed etiam in clericis, qui nimium frequentant domos puellarũ, vel

patronatum ; nam propter rumores,su-
ſpitiones,& diffamationes,quę inde ori-
ri ſolent,deponuntur ab ordinibus ſuis,
ob quam rem dici poterunt irregulares
illo modo quo alij,qui deponuntur,diſt.
81.cap.clericus ſolus. Eſt enim mulierũ
4 conſuetudo maximè periculoſa famæ;
nam ob hanc vnam cauſam M. Craſſus
ſacrilegij ſuſpitionem incurrerat, quòd
nimis frequens ad virginem quandã Ve
ſtalem accederet, empturus ab ea præ-
dium ſibi commodum: vt ſcribit Pluth.
lib. quam vtilit. ab inimic. Eſt aũt longè
magis periculoſa animæ: ſæpe etenim
Dona Dei amittuntur ob mulierum fa-
miliaritatem; nam in perſecutione Aria-
na, quæ in Africa à Vandalis facta eſt,
cum pluribus Catholicis lingua exciſa
fuiſſet, nihilominus diſertè omnes lo-
quebantur,cum ingenti miraculo,& pu-
blicè prædicabant,vt narrat Procopius;
5 at quia ipſorum quidam mulierum col-
loquijs ſe ſe commiſcuerat, hoc grande
miraculum in illo ceſſauit, vt ſcribit Eua
grius hiſt.Eccleſ.lib.4.cap.14.& S.Greg.
dialog.lib.3.cap.32.Hinc fit vt nec Epi-
ſcopi poſſint intra familiam domi reti-
nere mulierem,etiam nõ ſuſpectam, ob
ſummum ſpecimen ſanctitatis, quod in
illis requiritur C. de Epiſcop. & cleric.
auth. Epiſcopo,& in auth. quom. oport.
Epiſcop.§.hoc autem;verſ.neq; autem,
quod ob eandem rationem procedit ẽt
in monachis,vt ibid.Salic.& glo.

Nec quiſquam ſibi blandiri debet,
quòd ſe nouerit caſtum, quoniã hos fal-
lit facilius dæmon, etiam ſi ſenuerint,
vt patet in S.Andrea Epiſcopo Fundẽſi,
qui fretus ſua, & mulieris caſtitate, co-
habitando lapſus eſt; vt ſcribit Gregor.
dialog.lib.3.cap.7.nec aliorum qui con-
ſtantes fuerunt veſtigia imitanda ſunt,in
frequentandis mulieribus: Nam ętſi
multi charitate feruentes mulierum do-
mos frequentarint ſine peccato, vt de
Equitio ſcribit Greg.dialog.lib.1.cap.4.
qui infra ſepta monaſterij mulierum li-
berè ingrediebatur, & de Vitali mona-
cho Alexandrino ſcribit Marul.lib.3.qui
meretricum noctes conducebat, & in
proſtibulis noctes perſæpe integras con-
ſumpſit,abſque vlla contagione, vt illas
conuerteret: Tamen illi pudicitiam mi-
raculis confirmarunt; nam Equitio no-
cte viſum eſt ſibi ab Angelo virilia ab-
ſcindi, vnde ex eo tempore carnis mot⁹
in eo penitus defecerunt,teſte Greg. ibi,
Et Vitali Deus caſtitatis prębuit teſtimo
nium; nam cum quidam miles eum à
proſtibulo exeuntem alapa percuſſiſſet,
ſubito à dæmonibus vexari cępit; ſed &
multæ meretrices ab eo conuerſæ perhi-
bentur,vt Marul.ibi,& Sabellic. lib.10.ſi
quis igitur,his ſignis ſe munitum oſten-
derit, nil penitus ei oberit hæc irregula-
ritas.

Quòd autem diximus fornicationem
non notoriam carere irregularitate, in-
telligendum eſt,de fornicante cũ mulie-
re Chriſtiana ſoluta; ſed ſi Chriſtianus
laicus, vel clericus fornicetur ſciens cũ
muliere fideli hebræa, gentili, aut quo-
modolibet extra baptiſmum, poſſumus
defendere ob eam copulam rectè repel-
lendum eſſe, ne ordinetur, & ne ordina-
tus exerceat; primo quia hoc genus for-
nicationis inducit crimen capitale l. ne
quis C. de Iude. Fely.in cap. in nonnul-
lis,de Iudęis: Corn. cõſ.114.vol.1.Grill.
in tract. de pęn. omnif. coit. q.12.vnde
ſicut cætera capitalia crimina inducunt
irregularitatem c. ſi Epiſcopus, aut preſ-
byter, diſt. 50. ita iſtud quoque: deinde
ij incurrunt excommunicationem Cõc.
Elibert.cap. 78. & ſicut quilibet excom-
municatus eſt Infamis cap. illi,cum ſeq.

6.q.1. ideo non debent promoueri. Deinde alia ratione videtur esse irregularis hic fornicator, nam qui adhæret meretrici, fit vna caro cum illa 1. Corinth. c. 6. vnde sicut carens baptismate reijcitur ab omni ordine, Ita qui mixtus est carni carenti baptismate indignus esse debet; illa enim inhabilitas carnis mulieris redundat in virum ei commixtum, exẽplo eius, qui trahit ad se bigamiam dum ducit viduam in vxorem, vnde fit irregularis etiam post peractam pœnitentiam, quia diuisa caro videtur in plures: ergo multo magis diuisa videtur caro huius fornicatoris cũ infideli. vnde saltem Episcopi dispensatio requiri videretur, vt promoueri permittatur.

Qua ratione idem putauerim si quis fornicetur cum muliere Christiana, quę ipso sciente cõmixta est infidelibus, hebræis, aut gentilibus; nam fornicator attrahit ad se eam commixtionem, & carnis diuisionem baptismi, & non baptismi, quam habet illa mulier. Idem quoque putarem in eo, qui cõmiscetur belluis; nam cũ tale crimen sit vltimo supplicio dignum: Exod. cap. 22. Leuit. cap. 20. iure inducit irregularitatem: præsertim considerata mixtura seminis, cum diuersitate specierum, quòd comparari videtur ad naturam monstri, & ideo ab altari reijciendus quisquis est particeps huius sceleris. Idem quoque puto in eo, qui fornicatus est scienter cum muliere, quæ admisit belluas; est enim par ratio in fornicatore cum ipsa, quia trahit ab illa tam variam, & horrendam seminis commixtionem.

Sed & omnes prædicti casus habent annexam infamiam, & turpitudinem, ideo rectè inter irregulares adscribũtur, etiam si notoria delicta nõ sint, sed paucis nota; si vero sint occultissima id pendebit ex consilio confessarij, ad quẽ spectabit consulere pęnitenti, ne se dignum putet altaris ministerio; nisi post longã, & asperrimam pœnitentiam; & nec tũc quidem nisi de consilio, & arbitrio superioris, qui cõsiderabit pœnitentis dispositum animum, quem si perfectum non nouerit, eijciet ab altari: alioqui si tales facile admittentur ad altaris ministeriũ, agetur contra id quod iubetur ne liceat arare in Boue, & Asino, & vestem habere lana, linoque contextam cap. cũ causam, de elect. Leuit. c. 19. & Deuteron. cap. 22. & contra id quod inhibetur, ne iumẽta faciamus coire cum alterius generis animantibus, & contra illud ne agrum serere videamur diuerso semine d. cap. 19. aut vineam serere altero semine, contra d. cap. 22.

De Adulteris.

CAP. XXXVIII.

1 *Adulterij damnatus promoueri non potest.*
Adulter notorius irregularis est.
2 *Clericus adulter deponendus est.*
Clericus extra iudicium confitens se adulterũ, suspendi debet ab officio, & beneficio.
3 *Adulterium committitur cum meretrice cõiugata.*
Adulterij etiam punitur, qui accessit ad solutam, credens eam coniugatam.
4 *Intentio, an factum sit inspiciendum in delictis.*
Adulter est irregularis, ex homicidio perpetrato in personam mulieris.
5 *Adulterium varijs modis punitum, vt hic.*
Adulterium abhorrent etiam bruta.

ADulterij conuictus, aut dãnatus promoueri non põt; efficitur enim infamis, tã de iure quã de facto: Abb. in cap. at si clerici. §. de adulterijs, col. 5. de iudic. tex. in cap. infames 6. q. 1. Vnde cum alijs infamibus excludi debet, à suscipiendis

dis ordinibus; quinimmo, & si damnatus in iudicio non fuerit, si notorium sit adulterium, eodem iure censetur; nam irregularis est, ob infamiam cap. illi. 6. q. 1. cum alijs criminosis ex capitali, & notorio crimine, dist. 50. cap. si Episcopus aut presbyter: clerici vero iam promoti, qui adulterij crimen commiserint, siue manifestum illud sit, siue occultum, deponendi sunt, dist. 50. cap. si quis diaconus, & dist. 81. c. si quis clericus; differt tamen occultus adulter à manifesto, qđ manifestus restitui non debet, occultus vero peracta condigna pœnitentia, restitui potest. capit. sacerdotes, dist. 50. cum glos.

Præterea si clericus nec cōuictus, nec damnatus in iudicio fuerit, nec notoriū sit adulterium, sed ipse extra iudicium hoc cōfiteatur, suspēdi debet ab officio, & beneficio, de excess. prælat. cap. quàm sit graue, Ray. in tit. de lapsis; & dispēs. vers. Hoc tamen nota: Quinimmo si ex hac confessione sit nata infamia facti cōtra eum, pro vero adultero puniri potest & deponi, & consequenter erit irregularis: Rot. decis. 180. in nouis. in additione; facit ad hoc quod scribit Diaz in praxi canon. cap. 111.

Ad hæc adulter intelligitur clericus
3 si cum meretrice coierit cōiugata. Paul. Grillan. in tract. de pęn. omnis. coit. col. 3. etiam si ignoraret coniugatam, sicut si accessisset ad honeste viuentem ignorās nuptam, vtroq; enim casu adulterij puniretur, quia in istis malefactis nil excusat ignorantia; Econtrario etiam si ad mulierem accesserit putans eam coniugatam, cum non esset, adulterij quoque punitur, vt scribit Io. de Anan. in cap. in nonnullis, col. fin. de Iudę; quod approbat Diaz in praxi canon. cap. 79. nec valet ratio, quòd in istis delictis magis debet damnari quod fit, quàm quod intēditur, vt dicebat Io. de Lignano, vt re-
4 fert Silu. in verb. excōmunicatio 6. col. 7. vers. secundo quando: quia illud procedit, vt quis incurrat excommunicationem, quia tunc non intentio, sed factum inspicitur; at in alijs pœnis quæ considerantur respectu ad grauitatem culpæ, vel malitiæ, inspicitur intentio, pro qua re videtur glo. in cap. si vero, de sent. excom.

Quinimmo adulter posset incidere in irregularitatem ex alieno homicidio; vnde & si occultissimus sit adulter, & quantumuis pœnitens adhuc tamen esset irregularis, vtputa si maritus, pater, vel quilibet consanguineus mulierē ob suspicionem eius adulterij interfecerit; nam hic operam dando rei illicitæ incidit in culpam eius homicidij, quod declaratum fuit per fel. Rec. Pium V. in vltima signatura mensis Septēb. 1571. sed de hoc latius dicemus quādo de homicidio agendum erit. Dubius ille casus est, si maritus se ipsum zelotypia ductus occiderit, forsan qa exhorret adulteri potentiam, in quem vlcisci non audet, nunquid clericus vel laicus adulter sit ex huiusmodi homicidio irregularis? & sane eadem est ratio, propterea quod mortuus in tanta ignominia noluit viuere, in quam desperationem coniecit illū adulter: Exemplo huic rei est Christophorus Bomgartnerus Basileæ ciuis, qui occisa vxore adulterij suspecta, se se sponte ex alto præcipitauit ob huiusmodi desperationem, vt refert Surius in cōment. sub Anno Domini 1528. Nam ob id adultèr esset irregularis, etiam si vxorem non occidisset, sed se ipsum tantum.

Vnde concluditur omnia iura clamare contra adulteros; nullum enim fere genus hominum fuit, quòd non seuere in adulteros animaduerterit, præter In-

dos

dos Garamantides, quorum concubitus promiscui sunt: lege etenim Hebræorũ vltimo supplicio, & lapidibus obruebãtur; Leuit. c. 20. & Euang. Ioan. c. 8. lege
5 quoque Romanorum capitis pœna primũ irrogata est ab Augusto C. ad l. Iul. de adult. & ff. eo tit. Apud Aegyptios mulier adulterij damnata naso mutilabatur; Apud Arabes minus delictũ fuit matre couti, quàm adulterari, huic .n. vltimum supplicium imminebat; Germani adulteram nudam abscissis crinibus domo expellebãt publicè per vicos eam verberantes: Lepræi populi adulteros vinctos toto triduo per vicos circũducebant, omni genere conuitij eos diffamantes; Mulieres verò in foro stare cogebantur diebus vndecim, tectæ vna sola pellucida veste, qua carnes inferne spectari possent: Laciadæ, seu Placiadæ populi attici raphanos in adulterarum pudenda immittebãt: Apud Gortinã adulter adducebat ad subsellia magistratuũ coronabatur lana in opprobriũ effeminatæ, & mollis naturæ perpetuo ignominiosus, nullumq; ad Reip. magistratum admittendus; Solonis quoq; lege deprehensum adulterum impune occidi posse cautum est, quod & legibus ciuilibus continetur: Zaleuci lege statutum est Locris vtrumq; adulterum oculis priuari, quam legem cum filius violasset, alterũ sibi, alterum filio occulũ eruit; sed q̃d ꝓsequor humanas leges? Bruta ipsa fędũ putant adulterium; leo etenim si pardi coitum senserit, in Leæna supplicium de ea sumit vsq; ad necem: propterea Leæna fętorẽ in flumine abluit, aut adultero comite procul fugit. Plin. lib. 8. c. 16. De ijs plura Rauis. in Epith. de adult. sic ex ijs disce quantum degenerauit humanũ genus, in quo adulterij facinus propemodum inter crimina non habetur.

De Incestuosis.

CAP. XXXIX.

1 *Incestum committens infamis est, & deponitur.*
Incestus committitur, etiam ob affinitatẽ contractam ex copula fornicaria, quibusdam gradibus.
2 *Incestus committitur cum commatre ex baptismo, vel confirmatione.*
Incestus committitur cum filia leuata de baptismo.
3 *Dispensatio nunquàm conceditur super cognatione spirituali.*
Incestus committitur cum ea, cuius peccata in confessione audita sunt.
4 *Filia dicitur mulier; quæ est de parrochia clerici.*

Q Visquis consanguineis, cognatis, aut affinibus infra quartũ gradum commiscetur, committit incestum, ob quod crimen, quia capitale est, efficitur infamis, Ideoq; promoueri non potest, & promotus deponitur Abb. in cap. at si clerici, col. 12. de iudic. Diaz ĩ praxi canone. 78. inter hos affines etiam adnumerãtur ij qui affines sunt ex fornicaria copula; iure enim canonico, & Theolog. ẽt sola fornicatio affinitatem inducit, cap. nec eam, 35. q. 3. olim quidem etiam vsque ad quartum gradum c. non debet, de consang. & affin. sed ex Conc. Trident. huiusmodi afnitas ex fornicatione contracta protẽditur solum ad primum, & secundum gradum; sess. 24. cap. 4. de reform. matr.

Clericus igitur, qui in hoc genus incestus inciderit, perinde deponitur, atq; vera affinitate, vt cõcludit attestando de communi sententia, Dec. cons. 158. vol. 1. refert, ac probat Diaz d. cap. 78.

Incestuosus præterea est, qui comma
2 tri ex baptismo, vel chrismate cõmiscetur, vt videtur tenere Feli. in d. cap. at si clerici, col. vlt. refert Diaz cap. 76. in fin. & vi-

& videtur idem sentire Abb. in c. vlt. de purg. canon. Ad hoc quoque spectat si quis cum ea cõmisceatur, quam de fonte leuauit: nam cum inde sit orta cognatio spiritualis, tanto grauior pœna infligenda est, quãto maior est spiritualis cognatio carnali. Abb. in d. c. vlt. de purg. canon. nunquam enim Ecclesia consue-
3 uit dispensare in consanguinitate spirituali; vt ibi Abb. dicit.

Ideo hoc genus hominum incestuosorum; nec promoueri, nec exercere permitti debet; quinimmo deponitur, cap. si quis sacerdos, & cap. non debet, 30. q. 1. quòd etiam verum est in ea, quam leuauit de sacramento confirmationis; nã in vtroque istorum sacramentorum ea, quæ leuata est efficitur filia, cap. 1. §. vlt. de cognat. spir. in 6. Diaz in d. c. 76. Quinimmo idem est in ea, quæ facta est filia clerici ex peccatorum confessione: nam eadem pœna incurritur: cap. omnes. 30. q. 1. & d. c. non debet, & alios locos citat Diaz d. cap. 76. filiam quoque accipere
4 debemus eam, quæ de parochia clerici existit, Dec. in d. cap. at si clerici, col. 21. vers. secundo limitatur, citat Abb. in d. cap. vlt. de purg. canon.

De Stupro.

CAP. XL.

1 *Stuprans virginem, siue per vim, siue per seductionem, sine prouocatus, semper est deponẽdus, & infamis.*
2 *Stuprans virginem interueniente pactione cum parentibus, non excusatur.*

VIrginum defloratio (quod dicitur strupum) 36. q. 1. cap. lex illa, tam graue crimẽ iudicatur, vt quisquis de eo cõ-
1 uictus, aut dãnatus est, reddatur infamis, & tanquam ex capitali crimine, promoueri non potest; quin & si promotus sit, deponitur. Abb. in cap. at si clerici, col. 12. de iudit. Abb. in c. 2. de adult. & ita est communis sentẽtia, de qua attestatur Paul. Grill. in tract. de pęn. omnif. coit. §. 7. videndum; qua in re quoad irregularitatem, & depositionẽ hęc tria pari passu ambulant per vim stuprare, per seductionem, & per virginis voluntarium motum, licet quoad alias pœnas longè hęc inter se differant: Diaz praxi canon. c. 77. Et est ratio quare virginis consensus non excuset clericum stuprum committentem, quia consensus socij delicti non excusat à delicto; nam vterque in iuditio punietur; quinimmo nec pactio-
2 ne excusabitur, si de stupro commitendo cum parentibus conuenerit; omnes enim tanto magis plectuntur, quasi ob lænocinium; Diaz d. cap. 77.

De Lænonibus.

CAP. XLI.

1 *Lænones à ciuitatibus expellendi.*
Lænones sunt infames, & irregulares.
Lænocinium est multiplex.
2 *Vxorem adulteram tenens, stultus & insipiens est.*
Paulus cognomento simplex noluit vxori adulteranti reconciliari.
Cyppius impijssimus lęno vxorem propriam exponens.
Clericus esse non potest, cuius vxor adulterium commisit, etiam ipso ignorante.
3 *Vxorem vt adulteratam retinens, est irregularis,*
Adulteriũ vxoris sæpe imputatur ignauia viri.
Clerici vxor si adulterium fecerit, facit Clericum irregularem, etiam id ignorantem.
4 *Clerici possunt vxores in cõpedibus tenere, quod non licet laicis.*
Cathalonienses puniunt maritum ob adulteriũ vxoris, etiam si ignorarit.
5 *Negligentia in adulterio vxoris, inducit irregularitatem.*

6 *Vxorem permittere amicis familiariter loqui, stulti hominis est.*
Candaules Saudiorum Rex à Gige iussu vxoris interfectus.
7 *Adulteria virorum non infamant vxores.*
8 *Lana non est vxor mariti adulteranti, & ideo mortuo uiro posset esse prælata.*

VRrbium pniciem lænones esse quis dubitet? propterea ciuitatibus expellendos lex statuit
1 auth.de lænon.§.sancimus igitur; refert Specul.in cap. vsurarum, in glos. expellant, de vsur. lib. 6. eorum enim arte in honestis domibus lupanaria exercētur. ff.de petit.hęred.l.ancillarum, Specul.in eod.cap.in glo.in verb.conductas; & in summa sunt peiores diabolo. Io.Neuiz. in silua nupt. num.42.Foler.in praxi in verb.suffocauit vxorem,§.licet,nu.41.& multorum homicidiorum causa sunt, tum inter corriuales, tum etiā quod sæpe numero mulieres ab ipsis seductæ à propinquis occiduntur, vnde ex culpabili homicidio irregulares fiunt, ex ijs, quę dicturi sumus infra tit.de homic.§. ex culpa; & ipsa communione etiam in articulo mortis priuantur. Conc.Eliber. cap.12.

Quia igitur hoc genus hominum infame est,ab ordinibus quibuscumq; excluditur, glo. in cap.si cuius,dist.34.per tex.in cap.sicut.32.q.1.

Sciendum autem est multiplex læno- 3
cinium iniurie reperiri:Primum de quo scribit Archid.in c.apud §. crimen, 32. q.1.Lęno est, qui est præpositus meretricum, & seductor, qui miserarum mentium blanditor est,dictus quasi quod lęniendo seducat, ita ille,quem probat Alberic.in verb.lęno: At glo.in d.§.crimē, dicit lęnonem esse,qui quęstualia mancipia habet, & hoc non minus est, quàm proprio corpore quæstum facere. ff. de rit.nupt.l. 1. §. lęnocinium: lęno etiam est, qui scienter ducit adulterij damnatam,vel reconciliat sibi adulteram.C.de adult.l.castitati: quin dicit Aug. lib.Retract. 1.c.19.sub fin. ex lib. prouerb. 18.
2 Qui tenet adulteram stultus, & insipiēs est; Ideo Paulus cognomento simplex deprehensis adultero & vxore in crimine, maluit impunitatem concedere, & claustrum subire,quàm vxori reconciliare,aut cohabitare, eaq; occasione factus est Magni Antonij discipulus, multisq; miraculis claruit. Marul. lib. 5. Andr. Eborens. tit. de patientia. Est autē omnium lęnonum nefandissimus, qui vxorem adulterio exponit,mercede conductus,cuiusmodi infamissimus olim Cippius Lænocinij damnatus, quod eodem lecto cum adulteris profundum dormiret,vt refert Rauis.text.in Epith.in verb. Læno: Hinc illa legum seueritas, qua quisquis deprehensam in adulterio vxorem retineat,lęnocinij puniatur,quasi & ipse pretio corruptus putetur. C.ad l.Iul. de adult.l.crimen. habetur 32.q.1.cap. apud.§. crimen.

Qua propter Neocæsariensi Conc.c. 8.clericus fieri nō permittitur ille,cuius vxor adulterium cōmiserit,habetur dist. 34.cap.si cuius; quam rem extendere licet,etiam si vxor vim passa sit; nam & si, ob id lęno vir non putetur tamen corruptam agnoscens ex capite bigamię ab ordinibus deijceret, vt suo loco diximus; Sed si sine vi vxor adulterata sit, semper vir notatur, aut consensus, aut ignauiæ; cum etenim vir sit caput mulieris, eamque ad omne malum flexibilem debeat totis viribus custodire, imputandum est ei adulterium, maxime si vir occasionē præbeat, ob nimiam forsan nuptialis copulæ continentiam; qua ratione si clericus vxoratus sit,eius autem vxor adulterium:

rium commiserit, aperte ob id efficitur
irregularis; vt tradidit Stephanus Troches clemétinarum antiquus interpres
in Montepessulano, sub anno Domini,
1356. scripsit enim in Cle. cum ex eo,
de sent.excom.clericum ignorantē adulterium vxoris irregularem esse, per d. c.
si cuius; propterea permissum est clericis, vt vxores compedibus mancipent,
& priuato carcere detineant, ex Concil.
4 Toletan.II.cap.7.habetur 33. q.2.c.placuit, cum tamen id laicis non liceret, vt
ibid.glo.annotat; ignorare etenim vxoris adulterium non est sine culpa: Nam
Cathaloniensium lege antiqua sancitū
erat, vt etiam vir ignorans adulterium
vxoris solidos quadraginta fisco erroga-
ret: Parijsis quoque vir, quo ignorante
vxor adulterata erat, publicè puniebat:
Nam iubebatur insedere super Asinum
versa facie ad posteriora,& caudam eius
vxor verò pedestris Asinum fune trahe-
bat præcone aclamante, qui sic facit, sic
accipiet: hæc refert idem Steph.eo loco
in glo.in verb.continentes, & narrat etiā
Zabar.in cap.cum ex eo, de sent.excom.
& Foller.in d.§.licet,nu.7.
5 Qua ratione,& ob infamiam rectè cō
cluditur,ex sola negligentia in adulterio
vxoris, maritum fieri irregularem ex sen
tentia eiusdem Stephani ibi: vnde iure
merito damnandi sunt viri, qui amicos
proprios permittunt nimis familiariter
6 cum vxoribus conuersari: inde etenim
quandoque dignas pœnas luunt, cuiusmodi exemplum est apud Herodotū lib.
primo de Candaule Sardiorum Rege,
qui nimium pdicarat vxoris pulchritudinem Gigæ familiari suo, ita vt etiam
ei nudam clam conspiciendam exposue
rit: quæ res cum vxori cognita esset,ipsi
Regi mortem attulit per insidias eiusdē
vxoris,& Giges ab ea in virum acceptus
est, & Regno potitus.

Est verò in hac materia illud nō prætermittendum,quod tametsi vxorū adulteria viros infament,& lænocinij notam
7 inurant,si eas retinuerint; tamen non ita
est econuerso. virorum etenim adulteria
vxores nequaquam lænocinij notant, si
viros admisserint ad coniugij vsum; expressim 32. q.2.cap.apud.§. hoc in mulieribus; non enim hoc casu potest læna
dici, Archid.d.cap,apud §.crimen: propterea non oberit ei, quin postea defuncto viro, si ingrediatur monasteriū possit fungi prælatura, qua aliàs si esset infamis, fungi non posset, vt dixi quando dè
Monialibus agendum fuit.

De Raptoribus mulierum.

CAP. XLII.

1 *Raptor mulierum est irregularis.*
Raptores infames sunt, & omnium honorum incapaces.
2 *Raptori consentiēs irregularis est, sicut & fautor, & auxilium præstans.*

RAptus grauissimum crimen est;
& omnibus legibus seuere punitum, quasi capitale delictum;
1 propterea irregularitate notatur Raptor
pluribus rationibus; prima quia publica pœnitentia punitur.cap.raptor 27.q.
2.vnde sicuti cæteri publicè pœnitentes
redditur irregularis, vt aliàs diximus de
publicis pœnitentibus; secunda quia raptores infames sunt.cap.consanguineorum 3.q.4.& q.5.cap.constituimus;
præsertimq; omnium dignitatum incapaces sunt,vnde cum ordines sint honores, & dignitates, vt not Abb. in cap.1.
de oblig. ad ratiocin. ideo reijciuntur:
Præterea cuiuscumque raptoris oblatio
ab Ecclesia respuitur,vnde cum promo-
ueri,

neri, & Deo dicari sit seipsum offerre, cõsequens est vt Raptores siue rerum, siue personarum, præsertim Ecclesiasticarũ, vel sanctimonialiũ, nec promoueri possint; sicut nec quçuis eorum oblatio recipitur, vt constat ex Greg. dialog. lib. 3. cap. 26.

Siue igitur laicus, siue clericus raptũ committat, incidit in irregularitatem; nam clericus proprio gradu deijcitur, quòd significat depositionem, ex Conc. Calced. cap. 26. habetur 36. q. 2. cap. eos: quo loco non solus raptor clericus deponitur, sed etiam quisquis raptori consenserit; & hæc eadẽ confirmantur ex Cõc. Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. matr. vbi non soli raptores, sed auxilium, ac fauorem præstantes ipso iure excommunicati, infames, & omniũ dignitatum incapaces, si laici sint, si clerici depositi esse declarantur.

De Sodomitis.

CAP. XLIII.

1 *Sodomia omnium criminum nefandissima, depositione dignum reddit clericum, & irregularem.*

Censura Ecclesiastica non habent locum in delictis attentatis, sed in consummatis.

2 *Sodomiam attentare idem est, quoc actu peccare, quoad irregularitatem.*

3 *Delicta atrocissima ita puniuntur attentata, vt consummata.*

Nefandũ hoc delicti genus omnium criminum grauissimũ est, vt scripsit August. lib. de
1 adult. coniug. habetur 32. q. 7. cap. adulterij: omnia etenim mala ob hoc præcipuè super hominum genus descendunt, vt dicit Archid. in cap. infames 3. q. 7. & expressim habetur auth. vt non luxur. cont. natur. §. quoniam. Tanto igitur magis reddit irregularem quanto superat cætera alia crimina capitalia, ea scilicet ratione, quòd reddit infamem, & vltimo dignum supplicio. C. ad l. Iul. de adult. l. cum vir nubit, & clericum depositione dignum efficit. cap. clerici, de excess. prælat. expressim eum esse irregularem scribit Archid. in d. cap. infames, & Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. octauo.

In quo numero non solum habentur, qui deliquerunt actuali peccato, verum etiam qui id scelus perpetrare conati sunt; nam licet censuræ Eccle-
2 siasticæ non habeant locum nisi in delictis consumatis. Felyn. in tract. de conatu: tamen attentantes, & conantes notantur eadem infamia, sicut & alij qui consenserint, aut persuaserint, aut domum commodauerint; in istis enim atrocissimis delictis conatus punitur
3 æque, ac verus effectus, & consummatum delictum, Bald. in l. si fugitiui C. de seru. fug. Felyn. in dict. tract. de cõnatu Fallen. V. maximè in attentatione pudicitiæ, in qua ista specialitas habet locum, idem Bald. ibi & in l. qui autem operas .ff. de infamia. Matt. de Afflict. in Decis. ducentesima septuagesima sexta; Et in specie de iure ciuili pœna est deportatio l. prima .ff. de extraordin. crimin. quæ deportatio iure canonico comparatur priuationi ordinum, & saparationi ab alijs Ecclesiasticis personis.

Propterea clerici hoc crimen exercentes ipso iure priuati, & depositi sunt, & tradendi brachio seculari ex Bulla fel. rec. Pij Papæ V. sub III. Cal. Septemb. 1568. quibus verbis Nauar. de irregul. c. 27. titulo de irregularitate ex notorio, colligit eos tantum has pęnas depositionis,

nis,& brachij sęcularis incurrere, q hoc infandissimum scelus exercuerint:ita ille num.249.ponderando verbum exercuerint,quod iterationes criminis significat.

Vnde recte concludi potest iudicem legitimæ iudicare irregularem eum,qui sodomiticum peccatum cōmittere attētauerit,quod expresse iudicauit S.Augustinus Epist. 137.vers.cum enim ista me causa; retulit Lippom. Tom. 2.in vita sancti Fęlicis.

Quinimmo possumus addere, quòd si quis hoc crimine fœdatus fuerit ante baptismum,notoria infamia; licet omnem irregularitatem baptismus eluisset, tamen ipsum non esse promouendū censere possumus, propter illam memoriā in mentibus hominum circa tantam cōmissam turpitudinem; & ex ijs quæ narrat Sozomen.hist.lib.4.c.23.col.2.

De Muliebria passis.

CAP. XLIIII.

1 *Muliebria passus irregularis est.*
2 *Muliebria passus, etiam per vim prædonum est irregularis,si hoc sciatur.*
3 *Mulier per uim adulterata reddit irregularem virum suum.*
Muliebria pati aliquis dicitur etiam cum belluis.

EAdem quoque criminis ratione muliebria passus dānatur, propterea, & ordinari prohibetur, & susceptos ordines exercere, qa
1 idem infamis efficitur; nam & lege ciuili in iudicio postulare non permittitur l. 1.ff.de postul.& iure canonico cōfirmatur cap. infames 3.q.7.imò quicquid de sodomita dicitur, idem de isto dicendū est,propter participationem delicti; & quanquam iure cautum sit, quòd si quis vim passus muliebria sit impetu hostiū vel prædonum, quia renituerit, non imputari ei debere hoc crimē, tex.& Arch. in d.c.infames,arg.text. in l. vim passam ff.de adult. & 32. q. 5. cap.Illæ.Tamen hanc excusationem ad hoc tantum intelligo,ne de iure infames efficiantur,ne ue in iudicio puniantur,sicut in dictis legibus mulieres vim passæ excusantur; at quo ad ordines, à quibus sola infamia
2 facti excludit,si notoria res sit,hunc muliebria passum esse, etiam si per vim, nō patiar eum ad ordines promoueri, ob scandalum; nam illo conspecto refricatur in populo tantæ turpitudinis memoria.

Eum igitur nō decet admittere ad ordines exercēdos eo loco vbi de ea re diffamatus est,sicut mulier vim passa,& corrupta non facile coronatur,aut cōsecratur d.c.ille, & præterea mulier vim passa, & corrupta inducit bigamiam in viro proprio eam cognoscente, quia factū inspicimus in irregularitate, & non voluntatem d. cap. Illę, & 15.q.1.c.si quis non iratus: alibi verò vbi cessat infamia facti,certe muliebria passum per vim nil prohibet promoueri, & exercere posse: Hanc infamiā tantopere abhorruit Origenes, vt maluerit idololatrare, quàm hanc pati infamiam; vt narrat Suidas.

Muliebria passum etiam dicemus cū qui belluis se se subiecerit,sicut tempore Leonis X. contigit Montefalisco: nam eo loci repertus est muliebria patiēs canibus agentibus, ob quàm causam tam canes,quàm ipse publicè combusti sunt, tradit Borgas,qui fuerat ipsius causæ iudex. De dispens.part. 6.num.28.

De Simoniacis.

CAP. XLV.

1 Simonia dicitur hæresis, sed non propriè
Simonia in ordine, aut beneficio, impedit promouendum, & promotum etiam post pœnitentiam.
2 Simoniacus ipso iure incurrit excommunicationem, ideo nouam administrando incurrit irregularitatem.
Simonia consanguineorum præiudicat ignoranti beneficiato, vel ordinato,
3 Simonia committitur, etiam in auferendis obstaculis, ut in electionibus, vel concursibus.
Simonia est si quis deserat accusationem aduersus Episcopum, vt ab illo promoueatur
4 Simonia non est in solutione pecuniæ, ad redimendam uexationem.
Simoniam non committit seruus, qui se redimit, vt ordinari possit.
5 Maritus, si precibus inducat vxorem ad consentiendum sibi uolenti monachari, non incurrit simoniam.
Matrimonium potest sub pecunia contrahi sine simonia.
Confidentia in beneficijs, qua pœna puniatur.
Confidentiæ multi casus adnumerantur.

1 SImoniæ crimen proxime accedit ad hæresim, quinimmo hæresis dicitur 7. quæst. 1. cap. præsentium: Iacobat. de Conc. lib. 4. artic. 4. tit. de simoniaco; text. & glo. in cap. quicumque 1. quæst. 1. appellaturq; hęresis Neophytorum, vt scribit Martinus ordinis prædicatorum in Margarita decreti, in verb. Neophytus: Non tamen propriè hæresis dici potest, sed similitudinarie S. Tho. 4. dist. 25. artic. 2. Quisquis igitur siue in ipso ordine, siue in beneficio hoc crimen commiserit, amittit executionẽ sui ordinis: S. Tho. d. artic. 2. & consequenter promoueri non potest, cum sit irregularis, de simon. cap. si quis & 1. q. 1. c. Statuimus decretum, Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta, vers. Item simoniacus, & nec quidem post pęnitentiam exequi potest, Specul. d. §. Iuxta. vers. secundo in simonia, citat. text. in c. Tanta de simon. & 1. q. 1. c. erga; est enim quilibet simoniacus infamis, & Reus læsæ maiestatis, ideò maioribus pœnis vltra irregularitatem puniendus C. de episc. & cleric. l. si quemquam; quisquis. n. simoniæ crimẽ ausus sit committere præsertim in ordine, facile creditur omnia facinora perpetraturus, vt scribit Pallad. Episcopus Helenopolitan. in vita Io. Chrysostomi, habetur apud Lippom. in vitis sanctorum tom. 2. in vita d. Ioan. Chrysostomi num. 39.

Et quia duo sunt qui delinquunt in huiusmodi crimine, vterque efficitur irregularis: promouens etenim, & promotus sacerdotio carere dicuntur c. si transitus, dist. 79. Nec solum qui promotus est simoniacè, priuatur executione eius ordinis, quem sic suscepit, verum etiam cuiuscunq; alterius rite suscepti: Innoc. in cap. per tuas, & in c. tanta, de Simon. Archid. in cap. ordinationes, 1. q. 1. Diaz in praxi canon. cap. 81. quisquis verò sic simoniacè promot' ausus fuerit exequi
2 grauissimè peccat, nouam tamen irregularitatem non incurrere scripsit Specul. d. §. Iuxta. vers. quod autem dixi de excõmunicato; sed in hoc male sentit hodierno iure; Nam suo tempore quo forsan simoniacus non erat excommunicatus ipso iure, procedere poterat sua sententia; at hodie quia ipso iure simoniacus incurrit excommunicationem extrauag. Paul. 2. Incip. cum de testabile, consequens est, vt administrando ordinem susceptum nouam incurrat irregularitatem, sicut & alij omnes excommunicati administrantes, & ideò erit irregularis, quia simoniacus, atq; etiam obuiolatam censuram administrando.

P. ocedit autẽ hæc irregularitas ob simo
niam non solum in scientibus, verum ẽt
in ignorantibus, & ideò si inscio benefi-
ciato, vel ordinato parentes, vel consan-
guinei eius simoniam commiserint, ipse
nihilominus efficitur irregularis statim
cum id sciuerit, & ideò debet abstinere,
& beneficium dimittere 1. q. 5. cap. 1. &
cap. vlt. & ibi glo. Hug. in cap. qui bis, de
consecr. dist. 4. nec ad illud idem benefi-
cium redire poterit, nisi dispensatus, sal-
tim ab Episcopo. Abb. in c. post transla-
tionem, col. penult. de renunt.

Ideò sanctus Dominicus Loricatus,
cum parentes in eius ordinatione cum
Episcopo se inscio simoniã cõmisissent;
vbi id resciuit monachismum subijt, &
altaris ministerio perpetuo quoad vixit,
abstinuit, vt scribit Petr. Damian. in vita
eius ad Alex. II. Pap. Lippom. tomo. 8.

Procedit etiam hęc irregularitas non
solum si commissa simonia sit in ordine
vel beneficio consequendo, verum etiam
3 si circa aliqua impedimenta auferenda,
exemplo est, si duo electi, alter alterũ pre-
tio corrumpat, vt suę electioni cedat, vel
si duo, cõcurrentes ad eandem parochia-
lem iuxta Conc. Trident. sess. 24. cap. 18.
alter pretium alteri det, vt desistat à con-
cursu, vt sic tunc existens solus obtineat
in concursu; nam isti casus olent simo-
niã c. Matthæus de simon. licet sit arg.
in contrarium gl. in cap. ad audientiam,
2. de rescript.

Hac eadem ratione est simoniacus q̃ ac-
cusationem aduersus Ep̃m deserit, vt ip-
sum ad ordines ꝓmoueat c. Euphemiũ
2. q. 3. & ideò ob id fieret irregularis, vt
ibi: aliquando tñ si quis ẽt per pecuniã
auferat impedimenta sibi obstãtia ad be
neficiũ, vel ordinẽ liberius consequendũ
nihilominus caret hoc crimine simonię;
exẽplo est si quis iam consecutus benefi-
cium molestiam patiatur, põt redimere
vexationẽ, sine scrupulo simoniæ. S. Tho.
2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. Pisan. in verb. simo
4 nia 1. vers. vtrum temporalia; Ideoq; si
seruus semetipsum redemerit pecunia à
domino, vt promoueri possit, vel mona-
chari, nõ cõmittit simoniã gl. optima in
c. generalis; dist. 54. & ante eam Hug. ibi.

Quo argumento si maritus intendens
monachari, & non valens inducere vxo-
rem ad consentiendũ, precibus eam in-
duxerit, non videtur simonię crimen in
currere. d. gl. in d. c. generalis: Cuius rei
exemplum est Abbas Theon vir sanctis.
qui pluribus iteratis precibus rogauerat
vxorẽ, vt sibi monachaturo consentiret,
vt refert Cassia. lib. 2. collat. 31. c. 8. & 9.
sed arg. contra gl. in c. significãte, in verb.
repellentes, qui matr. accus. poss. sed &
5 si vir in contrahendo matrimonio paci-
scatur sibi aliquid dari, vel fieri, vel aliqd
ipse promittat ad hoc, vt obtineat talem
vxorem nõ incurrit simoniam c. de illis,
de cond. appos. intelligendo, vt declarat
Abb. ibi, quem sequitur Silu. in verb. Ma
trimoniũ 2. q. 5 secus esset si sacerdoti ꝓ
mitteret ꝓ officio sacerdotali, in actu cõ
trahendi, quia vterq; esset simoniacus:

Ad hunc tractatum pertinet si quis in
confidentiam beneficium, fructus, aut
pensiones acceperit: est .n. hoc turpissi-
mum genus depositi. s. vt quis beneficiũ
aut pensiones alieno nomine accipiat;
quòd genus criminis, cum ad simoniam
spectet Pius IIII. & Pius V. seuerissimè
per Bullas super ea re promulgatas pu-
niendum curarunt; nimis. n. in Roma-
na Curia hæc labes irrepserat; Ideoque
omnes etiam Ep̃i, patriarchæ, vel Cardi-
nales hoc crimen cõmittentes ab ingres
su Ecclesię arcentur: quã si ingrediantur
fiunt irregulares iuxta cap. is cui, de sent.
excom. in 6. inferiores verò excõicatio-

nis

nis Papalis sententiã ipso facto incurrũt, vt patet ex Bulla Pij IIII. 1564.& Pij V. 1569 Cal. Iunij; nam præterea fiunt inhabiles ad oĩa alia beneficia, & per solas præsumptiones, & per singulares testes hoc crimen probari potest, vt ibi patet.

Committitur autem ipsum confidentiæ crimen pluribus modis, quos subijcere necessarium putamus.

Si quis resignet beneficium alicui paciscẽdo de aliqua pensione sine Apostolico consensu.

Si quis nolens promoueri ad sacros ordines, vt requirit beneficium, vel nolens adstringi ad residentiam, vel nolens adstringi ad habitum, & tonsuram, beneficiũ resignet alicui reseruando fructus. vel pensiones sine prædicto assensu.

Si quis statuens ire ad bellum, aut vlcisci de hostibus suis, & ne ex delicto pperrando vacare contingat beneficium, alteri resignet, paciscendo de fructibus, vel super pensione sibi, vel alij reseruanda, sine prædicto assensu.

Si quis criminosus, alioque modo irregularis, beneficium resignet, vt obtenta postea dispensatione ab irregularitate, idem beneficium repetat.

Si quis beneficium quomodolibet resignauerit, vt sibi postea restituatur, vel ei, quem ipse nominauerit.

Si quis beneficium vacans impetrauerit, eo pacto, vt postea ad mandatum alicuius dimissurus sit, vt alij conferatur.

Si quis beneficium acceptauerit, vt cũ infans, vel puer adoleuerit illi postea resignet.

Si quis potestatẽ habens conferendi, pręsentandi, aut instituendi in beneficio, contulerit, pręsentauerit, instituerit, vt de fructib⁹ aliquid sibi, vel alij respondeat.

Si quis ex priuilegio nõ obligatus ad soluendam expeditionem Bullarum cameræ, vel cancellarię, faciat expediri Bullas sub nomine suo, vt euitet dictas expẽsas pro alio, qui in veritate est futurus possessor dicti beneficij.

Si quis ad effectum litis defendendæ super beneficio, alicui potenti resignauerit illud, vt obtenta victoria litis, alteri cõferatur, & resignetur, aut sibi restituatur.

Sed & si nulla pactio nulla cõuentio de fructibus, vel pensione intercesserit p resignãtem, conferentem, instituentem, aut præsentantem cum ipso recipiente, si tamen post perfectam resignationem, vel prouisionem, ipse resignator, vel prouisor aut familia eius, aut propinqui, seu hæredes de facto colligãt fruct⁹, aut partem dicti beneficij, probatur cõfidentia.

Idem est si prouisus de beneficio constituat procuratorem ipsum resignantẽ: vel prouisorem ad percipiendum, vel locandum fructus beneficij; idem si constituat procuratorem aliquem propinquum dicti resignantis, vel prouisoris, aut præsentantis.

In summa quomodolibet tertia persona supposita sit ad titulum beneficij, vel ad fructus, dicitur beneficium esse in deposito, & confidentia.

Supradictis.n omnibus casibus committitur simonia ex titulo confidentiæ, non solum ex parte conferentis, resignãtis, & præsentãtis, sed etiam mediatoris, & recipientis eo modo beneficiũ, vt patet in d. Bulla, & cõstitutione Pij V. Cal. Iunij 1569 ad quam quisq; confugere debet pro pleniore huius rei cognitione.

Ex quibus patet q̃ erronea sit hodie illa cautela, quã docet Fely. in c. inquisitionis de accusa. q. s. ante priuationẽ homicida renuntiet beneficio suo, vt sibi postea retrocedat, nam tali casu cõmitteret hoc crimen confidentiæ, quod pp censuras prædictus omnino euitandum est.

De hæreticis, & schismaticis.

CAP. XLVI.

1 Hæreticus ipso iure est excommunicatus.

Hæreticus est irregularis etiã post peractam pænitentiam, & ab omnibus ordinibus, & dignitatibus deponitur.

2 Relapsus in hæresim degradatur.

3 Abiurans hæresim post peractam pœnitentiam, dispensari posset, vt administraret, sed non vt ascendat.

Abiurans restitutus, tamen nunquàm restituitur, vt possit confessiones sæcularium audire.

Hæreticus absolutus in foro conscientiæ, adhuc potest in foro iudiciali puniri.

4 Schismatici, etiam post pœnitentiam sunt irregulares.

Schisma vix esse potest sine hæresi.

Hæresis contemplatione, sunt irregulares fautores, consultores, receptores, & similes.

Hæreticis exhibens sacramenta, est irregularis, etiam post pœnitentiam.

Hæreticorum proles; vsq; in 2. generationem est irregularis, ad ordines, & beneficia.

Hæreticus difficile dispensatur ad dignitates.

6 Dispensare cum hæretico, vt ad ordines & beneficia, solus Papa potest secus in foro consciẽtia.

7 Inquisitionis officium, si quis offenderit, vel notarios testes, vel si eos minatus sit, aut perterrefecerit, aut scripturas corruperit, læsæ maiestatis tenetur, & tam laici, quã clerici sunt irregulares.

8 Veniam petens pro offensoribus officialium sanctæ Inquisitionis, efficitur irregularis.

QVoniam hæreticus ipso iure excommunicatus est, cap. excõmunicatus, de sent. excom. & quot annis publicatur in Cœna Domi-
1 ni; Ideò cum non sit membrũ Ecclesiæ, nec pars cleri, nec sacramentorum particeps, ita nec ordinum cõionem, habere põt; proprerea quisquis est, vel fuit hæreticus irregularis est, ẽt si pęnitentiam peregerit, videtur tex. in c. nos consuetudinem, d. 12. expressim tradit Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. 6. & videt probari in c. cõuenientibus 1. q. 7. & de purg. canon. c. Inter solicitudines; nam clerici hæretici ab omnibus ordinibus deponãtur, sicut & alij ab omnibus dignitatibus, c. ad abolendam, de hæretic.

Si quis verò suã abiurauerit hęresim, & postea relapsum cõmisserit, ẽt degradatur. c. 1. de hæret. lib. 6. de qua re plura Diaz in praxi canon. c. 116. & tradidit Spec. in suo Aureo Repertorio, in tit. de irregul. quæ deijciunt promotum, circa princ. At abiurans si rectè resipuerit, & impositam peregerit pœnitentiã, dispensari potest ad susceptos ordines admini-
2 strandos, sed non vt ad superiores ascendat; quòd si nullum ordinem habeat, vlterius ordinari nõ poterit, nec ad primã quidem tonsuram 1. q. 7. c. saluberrimũ, Ant. Flor. lib. de consecr. cap. 110. Silu. in verb. irregularitas q. 5. & ante hos scripsit Raym. in tit. de hęret. vers. Item nunquid tales, in fin. quinimmo, & si perfectè resipuerit, & Ecclesiæ fuerit reconciliatus, tamen gratia restitutionis non extenditur, vt possit confessiones sæcularium personarum audire, vt paulò inferius dicemus, sed & si in foro conscientiæ fuerit absolutus, & condignam pœnitentiã, & satisfactionem egerit; tamen adhuc potest in foro iudiciali puniri, & irregularis declarari, secundum ea, quæ abunde tradit Iudic. Inquisit. in verb. absolutio.

Hæc autem omnia fere dicenda sunt
4 in schismaticis; nam nec post peractam pœnitentiã possunt promoueri, aut exequi, de schism. cap. 1. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta vers. 14. vbi eos expressim dicit irregulares, & videtur text. in cap. qui contra, 24. quæst. 1. schisma etenim vix esse potest, sine hæresi; nam in eis reconciliandis requiritur abiuratio, & satisfactio, & recipiuntur quasi extra Ecclesiam sint, vt Ray. de schism. vers. fin.

Hæc

Hæc etiam locum habent in fautoribus,conſultoribus, participibus, auxiliũ præſtantibus, aut quouis modo defenſoribus, ut habetur in primo capite Bullæ in Cœna Domini; nam ij omnes pro hæreticis habentur, vt apud ſummiſtas, vide Silu. in verb. hæreſis q. 7. quinimmo ſi quis exhibeat ſacramenta Eccleſiaſtica hęreticis irregularis efficitur,etiã poſt peractã pęnitentia, Spec.in d.§.Iuxta. verſ. ſeptimo; inſuper & omni Eccleſiaſtico gradu priuatur, nec reſtitui poteſt niſi à ſede Apoſtolica, text. in d.cap. excommunicamus.§.ſi vero clericus, & §.ſane clerici;de hęret.Diaz cap. 107.De receptatoribus hæreticorum: expreſſim habetur in Concilij Sardicen. epiſt. poſt med. quæ habetur in tripart. hiſt. lib. 4. cap.24.

Eccleſia igitur vſque adeò deteſtatur impium hoc genus hominum,vt nec ipſorum prolem vſque in ſecundam generationem, ad vllum beneficium, vel officium admitti concedat: filij etenim,& nepotes ex paterna linea promoueri nõ poterunt tex.in cap.quicumque §.hæretici,de hæret. in 6. quod intelligendum eſt ſi eorũ pater, vel auus in hæreſi mortuus eſt; alioqui ſi fuerit Eccleſiæ reconciliatus,nec filij,nec nepotes ordinari ꝓhibentur,cap.ſtatutum fœlicis,de hæret. lib.6.Piſanell.in verb. hæreticus 2. verſ. ſecundo. Et tametſi capitula præallegata de ſolis beneficijs, & officijs loquantur,tñ longè maior ratio eſt in prohibendis ordinibus, q̃ officijs; & beneficijs illa etenim verba large accipienda ſunt,vt ſcribit glo.in d.§.hæretici: ad dignitates verò difficilis eſt diſpenſatio ſine cauſa. S.Thom.quodl. 10.artic.16.

Huc quoq; ſpectat ille caſus, ſi quis vnum in familia habeat non Catholicũ nunquàm ipſe paterfam.promoueri poterit, donec illum, & totam familiam Catholicam reddiderit: Conc. Carth. III. cap. 18.

Diſpenſationem autem huius irregularitatis aliqui permittebant Epiſcopo, vt glo.in cap.presbyteros, diſt.50.ſed id non eſt verum; nam olim vel à Concilio, vel à Papa diſpenſatio hæc emanare debebat, cap.de eo, diſt. 50. ita quòd cauſa bene cognita, poſſet tam grandis eſſe diſpenſatio, vt promoueri quis poſſet, etiam ad Epiſcopatum, & ſuperiores dignitates, glo.in d.c.nos conſuetudinem, diſt.12.text.in cap.ipſa pietas,23.quæſt. 4. Silue. in verb. irregularitas. verſ. 24. Nam & hæreticos ab Arianis ad Eccleſiam redeuntes, Athanaſius non negauerat recipi poſſe, vt ſcribit Baſil. ad Neocæſarien. epiſt. 75. Propterea hodie, ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. Epiſcopus per ſe ipſum non per alium ſubſtitutum abſoluere poteſt eũ, qui occultè in hæreſim lapſus fuerit, ſed non elijcio ex illo capite Epiſcopum diſpenſare poſſe, & habilitare ad ordines, & dignitates; quia verba Concilij ad cõſcientiæ forum illud Epiſcopis concedunt, vt ibi patet; præſertim, quia quęcumque gratia facta hęretico nunquam includit, vt poſſit audire cõfeſſiones perſonarum ſæcularium, vt decretum eſt in ſacro officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis die 2.Septemb. 1562.& die 15.Noueb. 1565. vt refert Iudic.Inquiſi.decreto 8. per D.Paulum Pap. IIII. quod procedit in omnibus, qui vel publicè, vel ſecretè, vel quomodocumq; abiurarunt, vt ſupra diximus.

Caueãt in huiuſmodi re Epiſcopi, ne contra S.Officij præcepta aliquid agant: quandoquidem ſæpe ab ipſo S. Officio pronunciatum eſt,etiam poſt ipſum Tridentinum Concilium,non licere eis,nec

vlli ordinario absoluere occultos hæreticos in foro conscientiæ : tum ex processu Bullæ in Cœna Domini, tum quòd ita Pius V. ac Gregor. XIII. frequenter expresse declararũt, vt testatur eximiæ eruditionis vir Frãciscus Pegña ad Directoriũ Inquisitorum p.3.q.92.

Quandoque vero etiam, qui non est
7 de hæresi conuictus, vel damnatus maiores pœnas, & irregularitates incurrit, vtputa si offenderit Iudices, notarios, accusatores, testes in causa hæresis, vel si eis minatus sit, aut perterrefecerit, vel si scripturas abstulerit, corruperit, aut reos eripuerit, aut vt effugerent facultatẽ pręstiterit, vel ad id solum consuluerit, auxilium, vel fauorem dederit, etiam effectu non secuto, sola attentatio facit omnib⁹ istis casibus reum læsę maiestatis ex primo capite: & dignitatibus, si quas habet ipso iure priuatus existit, & ipso iure excommunicatus, eiusque filij infames, & omnis hæreditatis incapaces. hęc quo ad laicos. At clerici siue sęculares, siue regulares, siue Episcopi, siue in maiore dignitate constituti, omnibus beneficijs & officijs Ecclesiasticis ipso iure priuati sunt, & degradantur more hæreticorũ: Ex quo constat omnes supradictos esse irregulares: imò si quis pro prædictis
8 delinquentibus veniam petierit, & pro eis intercedat, quasi fautor hæreticorũ ipso facto declaratur. hæc apparent ex Bulla fel. rec. Pij V. contra offendentes personas officij inquisitionis, edita nono Cal. Aprilis 1569. anno eius quarto, vbi latius de hac re: ex qua etiam aliæ multæ colligi possunt irregularitates, quoad laicos, clericos, regulares, Episcopos, & maiores.

De Læsa Maiestatis reis.

CAP. XLVII.

1 Læsa Maiestatis Reus, est irregularis.
Læsa Maiestas dicitur etiam si clericus Regiam Maiestatem offenderit, vel assistentes Regi.
2 Cardinalem offendens, fit Reus læsæ maiestatis & irregularis, vsque in secundam generationem.
3 Episcopum propriũ offendentes, usq; in secundã generationẽ, sunt irregulares, ob læsam Maiestatem.
Maiestatem sæcularem lædens fit etiam infamis in foro Ecclesiæ.
Maiestatis rei sunt fautores, consultores, & ratum habentes, & eorum proles.
4 Parochum proprium offendentes, quadam ratione tenentur læsæ Maiestatis.
5 Irregularitas ex alieno delicto sæpe causatur.
Læsæ Maiestatis rei possunt monachari, sed non fiunt prælati.
6 Clericus filius eius, qui tenetur læsæ Maiestatis ordinatus ante patris delictum, non est irregularis, nisi quoad beneficia, & vt nõ ascendat.
Læsæ Maiestatis Reus restitutus à Principe non tamen videtur quoque restitutus in foro Ecclesiæ.
Filij Reorum læsæ Maiestatis si à Principe restituantur, videntur quoque restituti ab Ecclesia.

ALIO quodam loco de proditoribus per nos tractatum est hoc ipso libro: sed quia illud speciale, quoddam crimen est proprio quoque capite tractauimus; Nunc autem generalius omne crimen, quo Maiestas læsa dici potest, hoc capite prose-
1 cuturi sumus; Quisquis igitur læsę Maiestatis Reus est, irregularis efficitur, est enim infamis. C. ad l. Iul. Maiestat. l. quisquis: Ideo promoueri non debet, quinimmo promotus deponi, ac degradari, 22. quæst. 5. capit. si quis laicus: Abb. in cap. at si clerici, de iudic. quod pro-

procedit etiam si is, qui lædit maiestatẽ non sit subditus illius, vtputa si clericus vel Episcopus Cæsaream, aut Regiam potestatem, vel quemcumque temporalem Dominum hoc genere læsionis offenderit, Diaz in praxi canon. cap. 110. nec refert an ipsa persona principis sit læsa, an uero ij, qui principi assistunt d.l. quisquis, habetur 6.quæst.1.cap.si quiscum militibus.

Propterea offendentes Cardinales læ-
2 sæ maiestatis Rei sunt perpetuo infames, ipsi ac eorum directa linea descendentium, vsque in secundum gradum, promoueri non potest,& si quis iam ꝓmotus est ascendere non potest, imò beneficijs omnibus priuari debet, etiam si innocens sit, odio sceleris progenitorũ, text. in cap.fœlicis, de pœn.lib.6. Idem est in offendentibus proprios Episcopos, etiam non dum consecratos, nam
3 quasi ob læsam maiestatẽ infames fiunt, & vsque in secundam generationem descendentes promoueri non possunt, & promoti non ascendunt: suntq; ad obtinẽda beneficia inhabiles. Cle.1.de pęn.

Quinimmo tanta posset esse læsio in personam proprij prælati, puta si occidatur, vel mutiletur, quòd offensores huiusmodi non solum ipsi, & descendentes primi, vel secundi gradus, sed nec in quarto quidem gradu promoueri, aut promoti ascendere possent. capit. In quibusdam, de pœn. istis enim terminis occisionis, vel mutilationis hoc capitulum intelligitur, vt dicit gl. in d. Clem. 1. in verb. secundum, de pœn.

Per quæ iura possumus dicere, quid lex illa quisquis.C. ad l. Iul. maiestat. fuerit correcta in ea parte, qua dicit, filios Rei læsæ maiestatis excludi ab omnibus honoribus; nam dicendum videretur etiã descendentes inferioris gradus: nisi forte,& verius dicamus illam legem procedere in læsa maiestate temporali, vt sonant verba eius, & habetur in d. cap. si quis cum militibus. 6.q.1.at in læsa maiestate Ecclesiastica, habent locum cap. in quibusdam,& d.Clem.1.& d.cap.fęlicis, quoad gradus puniendos; At quo ad ipsos reos lęsæ maiestatis, vt fiant irregulares, nil differt ꝙ quis sit Reus lęsæ maiestatis sæcularis, vel Ecclesiasticæ; nam lædens maiestatem sæcularem fit ẽt infamis in foro Ecclesiæ, licet.n.in d.c.si quis cum militibus, nihil dicatur de priuatione ordinum, tamen Hug. & Arch. ibi dicunt illos non posse promoueri, q̃a infames de iure ciuili, sunt etiã infames in foro Ecclesiæ, & ideo ad honores Ecclesiasticos aspirare non possunt, vt aliàs diximus qñ de infamibus agendũ fuit.

Inter hos Reos læsæ maiestatis annumerantur, & ij, qui dederint, consilium, fauorem, auxilium, mandatum, vel etiã si ratum habuerint; nam & ipsi, & eorũ proles eadem irregularitate notatur. d. cap.fœlicis,& d.Cle.1.facit quod scribit Dec. in Reg. consilio: nu.5.ff.de reg. iur.

Inter hos quoq; Reos adscribuntur,
4 & ij, qui simplicem clericum, vel Rectorem Ecclesiæ occidunt vel mutilant, vel fieri hæc faciunt vt Domini temporales beneficia vsurpent, vel iurisdictionẽ Ecclesiasticam opprimant, ita expressim ꝓbatur in d. c.in quibusdam: Intelliguntur autem Domini temporales in hoc casu siue nuncupentur feudatarij, siue beneficiati, siue patroni, siue aduocati, siue vicedomini, siue alio quocumq; nomine, vt d.cap. In quibusdam, quos omnes, & eorum prolem in quartam generationem irregulares esse aperte tradit Specul. in tit. de dispens. §.Iuxta. vers. Est etiã irregularis, propè fin. Ex quibus casibus illud notatu dignum consequitur

5 quod aliquis ſit irregularis ex alieno de
licto, quam rem notat. Specul. in cap.
& ſi pignorationes, de Iniur. & dam.
ni 6.

Eſt autem hoc loco etiam declaran-
dum, quod hæc irregularitas, qua prę-
dicti omnes promoueri prohibentur,
non impedit quin fieri poſſint religioſi:
ſed in religione non poterunt fungi præ
latura; tex. in d. cap. In quibuſdam, in
fin. ubi gloſ. Hoſt. & Abb. col. 2. in
princ. ſimile habetur in gloſ. in cap. 2.
in fin. de Apoſtat.

Alia quoque declaratio addi debet,
quo ad eos qui promoti ſunt; nam filij,
vel deſcendentes eorum, qui Rei læſe
6 maieſtatis ſunt, ſi promoti erant, ante
commiſſum delictum progenitoris, nec
ſuſcepto ordine priuantur, nec eum ex-
ercere prohibentur, gloſ. in cap. ſatis
peruerſum, vbi etiam Archid. diſt. 56.
at beneficijs etiam ante poſſeſſis priuan
tur, & ad ſuperiores ordines aſcendere
non poſſunt d. cap. felicis.

Eſt & alia declaratio ſubijcienda; Nā
licet (vt diximus) Reus læſæ maieſtatis
ſecularis fiat infamis, & irregularis etiā
in foro Eccleſiæ. Tamen econtra ſi prin
ceps infamiæ notam abſterſerit, & eum
famæ reſtituerit, non per hoc ſublata
eſt infamia & irregularitas in foro Eccle
ſiæ, Archid. in cap. lege, diſt. 10. ex ſen
tentia Hug. & Lau. ibi; Eſt enim hæc
iuris regula, quòd reſtitutio principis
ſecularis, non ſuffragatur in foro Eccle
ſiæ, vt ibi per eos: quod procedit quo-
ad ipſos Reos reſtitutos; at quoad fili-
os, & prolem, quæ punitur, & difama
tur ex delicto progenitorum, ſi princeps
eos reſtituat ad famam, & honores, vi-
dentur etiam reſtituti famę & honori-
7 bus in Eccleſia; & ideo promoueri po-
terunt, vt piè ſcribit Archid. in cap. 1
diſt. 101. idem Archid. 6. quęſt. 1. in
dict. cap. ſi quis cum militibus; & eſt ra
tio, quia delictum non egreditur perſo
nam delinquentis, & ideo ob tale deli-
ctum, quod infamauit delinquentem
de iure, & de facto per principis reſtitu
tionem non poteſt effici, quin ſaltem de
facto infamia permaneat, quæ ſufficit
in Eccleſia ad irregularitatem; at proles
quæ non deliquit, eſt infamis per ſolam
infamiam iuris; vnde ſi princeps aufe-
rat infamiam illam, quę a iure venit,
nulla in ipſis manet infamia facti, quę
inſidet cum ipſo ſolo delinquente, &
ideo ille delinquens reſtitutus a princi-
pe non poteſt in Eccleſia ordinari; at
proles ex reſtitutione paterna poterit;
quia quoad ſe nullas habet reliquias in-
famię facti, vel iuris propter reſtitutio-
nem.

De Homicidio.

CAP. XLVIII.

1 *Homicida irregularis ſemper fuit, etiam an-
tiquis.*
2 *Princeps occidens proprijs manibus aliquem
fieret irregularis.*
*Homicida eſt irregularis, etiam occultus,
occidendo Turcam, Iudaum, Bannitum, vel
excommunicatum.*
*Homicida, nec poſt peractam pœnitentiam, po-
teſt vel promoueri, vel exercere.*
*Ioannes Papa obiurgauit Epiſcopum Vticen-
ſem, quia petierat diſpenſari cū homicida.*
3 *Diſpenſatio nunquam conceditur voluntario
homicida, & difficile in caſuali.*
*Occidendi animum habens, & percutiens, &
vulnerans, an ſit irregularis, ſi ille non mo-
riatur.*
4 *Delicta atrociſſima inducunt eandem pœnam
attentata, ſicut conſummata.*
*Delicta, qua habent pœnas ipſo iure, ita puni-
untur attentata, ſicut conſummata.*
*Vxor, qua optauit mortem mariti, ſed non eſt
machinata, poteſt nubere occidenti eum.*
*Occidere ſe volens, eſt irregularis, ſi ſe per-
cuſſerit;*

eusserit; etiam si fecerit ad euitandum peccatum.

Phalereus se morti exposuit, ideo fuit irregularis, etiam si ob id fuerit factus magis incolumis.

6 *Occidens per ineuitabilem necessitatem, olim non effugiebat irregularitatem.*

Occidens, qui potuit effugere etiam turpiter, efficitur irregularis.

7 *Occidens defendendo, qui poterat euitare mortem patiendo sibi abscindi membrũ aliquod, non effugit irregularitatem.*

Occidere non licet pro defensione rerum.

Occidens se defendendo per necessitatem, effugit irregularitatem, si dabat operam rei licita.

8 *Adulter si occidit maritum, dum se defendit, an fiat irregularis.*

Occidens se defendendo, non effugit irregularitatem, si se induxerit in eam necessitatẽ.

9 *Matrimonij consensus debet esse liber, & ideo metus vitiat illud.*

Irregularitas causatur etiam ex homicidio non voluntario.

10 *Occidens defendendo alterius vitam, est irregularis.*

Occidens ante periculum propria vita, non effugit irregularitatem.

11 *Occidens per necessitatem, non est ipso iure tutus, sed per declarationem.*

Furiosus occidendo, non fit irregularis.

Dormiens occidendo, non fit irregularis.

Infans occidendo, non fit irregularis.

Puer maior septennio, occidens fit irregularis.

Ebrius occidendo, fit irregularis.

Dispensatio super homicidio nunquam conceditur hodie, licet olim quoad beneficia aliquando concederetur.

NVlla vetustior irregularitas a iure proposita fuisse reperitur, quam ea quę surgit ex ho-
1 micidio voluntario; Nam lib. exodi: c. 21. ea proponitur his verbis; Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari meo euelles eũ, vt moriatur, intelligendo illa verba ab altari euelles, non solum vt nullam tutelam immunitatis habeat confugiendo ad altare, verum etiam, vt repellatur ab altaris ministerio, ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. de Refor. Ad idem quoque habetur longe apertius 1. Paralip. cap. 22. & cap. 28. Non edificabis domum nomini meo, quod sanguinem fuderis; idem 2. Reg. cap. 7. quinimmo ethnici ipsi a sacerdotio expellebãt homicidas, Senec. enim declamat. lib. cap. 1. dixit homicidas, vt reliquos impuros homines sacerdotium petere non posse, vt refert Speculum Summor. Pontificũ tit. de contin. sacerd. cap. 81. & hodie ex Conc. Trid. dict. sess. 14. cap. 7. de Reform. homicidas voluntarios excludit ab omni beneficio, etiam simplici ab omni ordine, & officio Ecclesiastico. Et per hęc declaratur illa communis olim opinio doctorum in cap. Inquisitionis de accus. quam recenset Franc. Turzanus conciuis meus in suis communibus opinionibus cõcl. 102. quę habet quod homicidium sine assassinio non inducit vacationem ipso iure: nam non procedit hodie illa opinio neque in foro interno, neque in foro externo ob verba dicti cap. 7. sess. 14. in quo indistincte agitur de homicidio, quod etsi esset occultissimũ eandem habet pœnam eod. Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de Ref. Et ideo Felini opinio in cap. de quarta col. 10. de pręscript. quę habet, quod homicida irregularis potest retinere suas dignitates & beneficia, nullo modo potest defendi propter dicta capitula Concilij Tridentini.

Quę irregularitas latius patet, quàm reliquę omnes de quibus superioribus libris dictum est; nam non solum qui occidit irregularis est, sed qui consulit, qui mandat, qui adiuuat, qui ratum habet, qui causam dat, qui in culpa, vel negligentia est; quinimmo & is qui ex homicidio laudabilis est, irregularitate hac notatur, vt Iudex, & executor iu-

stitię;

ſtitiæ. Quamobrem ne hic tam multi-
plex tractat⁹ vno hoc capite promiſcue,
& confuſe diſcutiatur, diſtinctim atque
ordine ſeruato ſigillatim has omnes ho-
micidij quæſtiones percurremus:& pri-
mo de illis agemus, qui re ipſa, factoq;
homicidium perpetrarunt, quos eſſe ir-
regulares probant iura iam citata, non
ſolum in qualibet priuata perſona, ve-
rum etiam in ipſo Principe: nam ſi pro-
2 prijs manibus quempiam occiderit irre
gularem effici dicunt Bald. & Innoc. in
cap. 2. de maior. & obed. refert Diaz in
praxi canon. cap. 56. & parum intereſt
an publicum, an occultum homicidiũ,
quantumuis etenim ſit occultum ſem-
per impedit ne promoueri poſſit, gloſ. &
Doct. in c. ex tenore, & cap. vlt. de temp.
ordin. & glo. in cap. Inquiſitionis, de ac-
cuſat. Silu. in verb. homicidium 3. quæſt.
8. verſ. Quartum, in fin. & Conc. Trident.
d. cap. 7.

Quinimmo & ſi quis Paganum, Iu-
dæum, excommunicatum, bannitumue
occiderit, ſemper efficitur irregularis:
expreſſus caſus de pagano in cap. cleri-
cum, diſt. 50. etiã ſi ad defenſionem oc-
ciderit, ſi tutela fuerit immoderata, cap.
de ijs clericis, pro quibus diſt. ead. & de
excommunicatis occiſis eſt tex. in c. ex-
communicatorum. 13. q. 5. laici etenim
in bello occidentes paganum, Iudęum,
Saracenum, vel excommunicatum, licet
à peccato excuſentur, ſi id faciant zelo
Catholicæ fidei, vt dictis locis, Tamen
ab irregularitate non excuſantur, qa ho-
micidium eſt, niſi ſuper id aliquid ſedes
Apoſtolica diſpẽſando decreuerit: nam
ſicut iuſtus iudex non effugit hanc notã,
ita nec iſti bellantes, etiam iuſto bello.
Spec. in tit. de diſpenſat. §. Iuxta. verſ. fa-
cto autem ſi quis: Banniti quoq; & diſ-
fidati, qui lege, vel edicto impune occidi
permittũtur, ſi zelo iuſtitię ab aliquo oc-
cidantur, nullum peccatum cõmittitur,
Silu. in verb. homicidium 1. q. 3. Armil.
in verb. Bannum, & in verb. homicidiũ
q. 8. facit tex. in c. cum homo, 23. q. 5. At
quoad irregularitatem dicendum eſt tã
laicos, quàm clericos occidentes Banni-
tum effici irregulares, quia videntur fa-
cere officium executoris, qui pręcipuè
eſt irregularis, vt ſuo loco diximus.

Habet præterea tam magnum vincu-
3 lum hęc irregularitas, vt nec poſt pera-
ctam quamlibet pœnitentiam ad ſuſci-
piendos ordines admitti poſſet, nec ad
ſuos exercendos. c. vlt. de temp. ordin.
Nam Vticenſis Epiſcopus olim à Ioan-
ne Pontifice ſeueriſſimę obiurgatus eſt,
quod eflagitaret diſpenſari cum homi-
cida condigne pęnitente, & ſatisfaciente
c. miror, diſt. 50. & propterea cum volũ-
tario homicida nunquã diſpenſat. Spec.
in tit. de diſpenſ. §. Iuxta. verſ. Quanto au
tem: imò curia Rom. difficile diſpenſat.
in caſuali, Specul. ibid. verſ. curia, pręſer
tim ſi prouidere potuit, aut debuit; nam
hic ẽt poſt peractam pœnitentiam pro-
hibetur ſuſceptos ordines adminiſtrare,
& ad altiores aſcendere, niſi magna cau-
ſa interueniat, ob quam diſpenſetur. cap.
continebatur, & c. lator. cum gl. de hom.
Spec. in d. §. Iuxta. verſ. ſunt quoq; irre-
gulares; quod procedit etiam ſi per leuẽ
percuſſionem, & ſine animo occidendi
mortis cauſam dederit; nam tantum ir
regularis eſt, vt ꝑpetuo prohibeatur exer
cere. c. ſtudeat, diſt. 50.

Eſt præterea hęc irregularitas tam ef-
ficax, vt etſi homicidium ipſum non ſor-
tiatur effectum, ſed ſola vulnera fuerint
illata à clerico animo occidendi, nihilo-
minus efficitur irregularis; cum per eũ
non ſteterit, quin occiderit. Spec. in d. tit.
de diſpenſ. §. Iuxta. verſ. ſed quid de iudi

ce:&

cę, & verſ. quando autem, & per quem: Illa enim voluntas homicidium perpetrandi adhibitis pręparatorijs opportunis, cum actu proximo ad mortem, ideſt cum vulneribus, inducunt irregularitatem, & neceſſaria eſt diſpẽſatio. Hæc fuit originalis doctrina Hug. in c. ſi quis poſt. per illum text. diſt. 51. quem refert, ac probat Specul. in d. §. Iuxta. in d. verſ. ſed quid de iudice, & probat glo. in c. periculoſe, de pęn. diſt. 1. quę dicit, quòd clericus tentans facere homicidium, ſi non fecit quia non potuit, irregularis eſt, & ante eã fuit doctrina Ioannis gloſſa toris ibi: Eadem fuit ſententia Veruec. & ſum conf. lib. 2. tit. primo q. 23. & idem ſcripſit Nicolaus de Auximo auctor ſupplementi in verb. irregularitas primo, in princ. & ita fuit deciſum per dominos de Rota, vt conſtat in deciſ. cauſarum per d. Thom. Faſtol. cauſa 14. quod procedit etiam ſi non ipſe certo percuſſerit, ſed alij conſocij, vt ibi patet, quod poteſt cõprobari ratione; nam in atrociſſimis delictis attentatio, etiam non ſequto ef-
4 fectu, inducit eandem pęnam, ſicut delictum conſummatum, Bald. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fug. maximè, quia in homicidio pœna irregularitatis incurritur ipſo iure, vnde ſequitur, quòd attentare, & conſummare ſint paris pœnę. Io. And. in cap. perpetuè. de elect. in 6. & in Reg. in pœnis in mercur. Abb. in c. 1. de eo qui mitt. in poſſ. in verſ. ex prædictis, Afflict. in deciſ. 276.

Sed quia hæc opinio non placet Archid. ideò ſic declara, quòd ſi quis deſiderium animo geſtet occidẽdi etiam ſe ſe præparando, & deliberate perpetrare delictum intendat, ex iſtis ſolis non efficitur irregularis. glo. in cap. ſi quis viduã, diſt. 50. eſt enim mentale homicidium, quod non inducit irregularitatem; Silu. in verb. Homicidium 3. q. 1. verſ. Tertiæ, & q. 2. verſ. Primo; Et ita intelligit Ant. Flor. lib. de cenſur. cap. 97. in princ. Et hoc verum eſt etiam ſi illud deſiderium fuerit completum inopinate per alium, vtputa ſi hunc quem intendis occidere, alius ſine tua participatione occiderit, &
5 de occiſione tu gaudeas: nam nondum es irregularis, vt glo. in d. cap. ſi quis viduam; & comprobatur exemplo, nam ſi mulier adultera toto corde optet mortẽ mariti, eoq; per euentum occiſo ratam habeat occiſionem, ſed nihil machinata ſit in necem eius, non prohibetur nubere adultero occidenti, vt ſcribit Gemin. in capit. cum quis, de ſent. excom. lib. 6. refert Armil. in verb. rati habitio, verſ. 6. & facit tex. & Doct. in l. cogitationis ff. de pœn. ſed ſi vltra præparatoria veniat quis ad actus proximos homicidij vulnerando, certe verius eſt ſentire, quòd ſit irregularis cum gl. & Doct. ſupra citatis.

Nam & ſi quis ſemetipſum conetur interficere, & vulnera in ſe coniecerit ſi cura affinium, aut alia quauis cauſa conualeſcat, ſi clericus eſt, irregularis efficitur, eſt enim ipſo iure excommunicatus, Archid. 23. q. 5. ſi non licet, Silu. in verb. excõicatio 6. col. antepen. verſ. hanc etiã ſententiã: at ſi laicus eſt, priuatur ſepultura, & oratio pro eo fieri non põt, vt aliàs latius ſuo loco diximus; quod verum eſt ẽt ſi quis in ſe manus inijciat, vt peccatũ euitet, nam efficitur irregularis ſecundũ ea quę tradit S. Tho. 2. 2. q. 64. artic. 5. Et videtur ſenſiſſe. S. Auguſt. vt habetur d. cap. cum homo, 23. quęſt. 5. & d. c. ſi non licet: ſed de his in ſe manus incijcientibus ad euitandum peccatum, vide eundem S. Aug. profuſiſſimè in lib. de Ciuit. Dei, c. 17. cum ſeq. Sil. homic. 1. q. 1.

Quinimo, & ſi illa vulnera in ſe illata animo occidendi profuerint, tamen

men adhuc irregularis eſt; exemplum
ſumitur a Phalereo, de quo Plin. lib.7.
cap. 50. qui impatiens vitę ob perpetuũ
fluxum ſanguinis, morti ſe ſe expoſuit
inermem occidendum; cumque in pe-
ctore vulnus accepiſset diuerſione ſan-
guinis facta, ſanatus eſt & a vulnere, &
a fluxu, certe non deſinit eſse irregularis
propter impium animum, & perpetra-
tum in ſe ſcelus, vt alias etiam diximus.
Ideoque ſi & hic animam habens aliũ
occidendi vulnera talia intulerit, quę
vulnerato aliqua ratione etiam profue-
rit; non deſinit eſse irregularis, vt apud
Plutar. de vtil. capien. ab inimic. Prome-
theus enim ab hoſte vulneratus eſt in
quodam apoſtemate iudicio medicorũ
mortem allaturo, at ob ìd vulnus apoſte
ma ſanatũ eſt: At ideo non deſinit vul-
nerator, qui occidere ſtatuerat eſse ir-
regularis, etiam ſi profuerit vulnerato.

Eſt igitur tam odioſa hęc ex homici-
dio irregularitas, vt nec neceſſitas occi-
dendi excuſare eum poſſit, quin incur-
ratur hęc nota, ſed quia hęc regula mul-
tas habet diſtinctiones & declarationes,
ęquum eſt vt fuſius eam perueſtigemus.
Nam olim magna erat quęſtio, & pleri-
que ſentiebant fieri irregularem etiam
6 eum, qui adhibito moderamine incul-
patę tutelę per in euitabilem neceſſita-
tem occidiſset, vt tradit Specul. in dict.
tit. de diſpenſ. §. Iuxta verſ. circa homi
cidium, & videtur S. Thom. 2.2.q.64
art. 7. ad 3. verum tamen poſt horum
tempora promulgata eſt Conſtitutio in
Conc. Vienen. quę habetur in Clem. 1.
de homic. qua declaratur hunc ſic occi
dentem, non eſse irregularem, per quã
legem tamquam poſteriorem excuſan-
tur præfati Doctores, qui aliter ſenſerãt
ante eam, vt ſcribit Silueſt. in verb. ho-
micidium 3. q. 2. verſ. 3. Concluden-
dum eſt igitur, quòd ſi quis per ineuita-
bilem neceſſitatem cum moderamine
inculpatę tutelę aliquem occiderit, non
eſt irregularis d. Clem. 1. de homicid.
ſed quia res hęc magni momenti eſt, &
ſano modo intelligenda, propterea mul
tę ſunt declarationes in hoc articulo de
fenſionis, quas ſigillatim proſequemur.

Quarum prima eſt, quod effugere nõ
potuerit, alioqui ſi potuerit, etiam cum
magno dedecore erit irregularis, ſi ma-
luit occidere, quam fugere, ex ſententia
Tabien. in verb. Irregularitas 2. §. vlt.
citat. Anch. & Archiep. Flor. & licet ali
qui dicant eum qui fugere poteſt, ſed ob
dedecus ſe ſe defendit, & occidit, non
peccare mortaliter, vt dicit Armill. in
verb. homicidium, num.7. Tamen hoc
verum eſt, quoad peccatum, non quoad
irregularitatem, quę poteſt incurri etiã
ſine peccato, & hanc veram eſse diſtin-
ctionem apertiſſimè collige ab eod. Ar-
mill. in verb. Irregularitas num. 43. &
probat dictam ſententiam Anchar. &
Archiep. Flor. & eſt tutior ſententia vt
ſcribit Silu. in verb. homicidium 1. q.
2. in fin. & q. 9. verſ. 3.

Secunda declaratio eſt vt conſidere-
tur an potuerit per debilitationem, vel
mutilationem alicuius membri pertur-
bare aggreſſorem, & non eum occidere:
nam ſi hoc caſu maluit occidere, quàm
debilitare, vel mutilare, fieret irregula-
ris, quia excedit moderamen tutelæ
Silu. in verb. homicidium 3. quęſt. 4. in
princ. & tametſi mutilando alium quis
efficiatur irregularis (vt de mutilãtibus
alias dicemus) tamen illud non eſt verũ
in eo, qui mutilat, ſe defendendo dict.
Clem. 1. de homic. & in hoc errauit
Armill. in verb. Irregularitas num. 41.
dum dixit non effici irregularem hunc
qui occidit, etiam ſi poſset euadere peri
culum

culum mutilando, quia clarum est, quòd non occidit per necessitatem ineuitabilem, cum fuisset euitabilis mutilando.

Idem est è contra quando ipse defendens poterat euitare mortẽ, si passus fuis-
7 set se in aliquo membro debilitari, vel mutilari; nam si maluerit occidere, quã mutilari fit irregularis: est enim inæqualis, & iniusta defensio malle aduersariũ occidere, quàm debilitari, fuit sententia Lapi in d. Clem. 1. cui consonant verba ipsius textus, & ideò videtur verior, quã sententia Card. qui putabat non esse irregularem, ea forsan ratione, quòd defendendo res occidere liceat, quę sententia non est tuta: nam d. Clem. 1. non permittit occidere nisi ad euitandam mortem, Ideò in euitanda mutilatione erit secus; nõ enim verum est, quòd pro defensione rerum liceat occidere sine irregularitate, tex. clarus in cap. suscepimus, & c significasti 2. de homicid. nisi quando illę res essent necessariæ actu, ad substentationem vitę, idest quòd illis sublatis immineret periculum vitę, tũc enim verũ esset, quod defendendo eas, & occidendo non surgeret irregularitas, quia non res ipsas eo casu videtur defendere, sed vitam ipsam; vnde propria vita est præferenda in ordine charitatis vitę proximi, alioqui extra tale periculum vitæ res defendi nõ possunt, cum interitu aduersarij: quia vita proximi est præponẽda rebus nostris, & ita sentit Abb. in d. c. suscepimus, & communiter alij canonistæ, & Theologi, vt probat Silu. in verb. homicidium 1. q. 4. vnde rectè concluditur, quòd qui potest pati mutilationem, & euitare mortem si malit occidere quàm mutilari, non effugit irregularitatem.

Tertia declaratio est, quòd occidens per ineuitabilem neçessitatẽ effugiat irregularitatem; intellige si dabat operã rei licitæ: alioqui si se defendens, & occidẽs dabat operam rei illicitæ, illi imputatur homicidium, si non vt ordinaria pœna puniatur, tamen vt extraordinaria mitiore. Angel. in l. si cum seruo ff. de iniur. Flor. in l. scientiam. §. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. Tiraq. tract. de pœn. remit. caus. 1. nu. 11. Ideoque si extraordinaria pœna locum habet, habebit & irregularitas, propter annexam culpam. Quamobrem si adulter deprehensus virum, vel consanguineos mulieris se se defen-
8 dendo interfecerit irregularis est, nec excusatur illo ineuitabili casu. Silu. in verb. homicidium 1. q. 4. vers. Tertium, ex sententia Astens. Theologi eximij lib. 1. tit. 35. & licet contrarium senserit Tabien. in verb. irregularitas 2. q. penul. & Armil. in verb. irregularitas nu. 42. Tamen ego magis hæreo Asten. ea ratione quòd hic adulter se se iniecit in eam necessitatem, Ideò cum iustè inuadatur, iniusta est defensio: Silu. d. vers. Tertium, quo loco cõcludit eum, qui iustè à ministris iustitiæ capiendus est, si se opponat, ne capiatur, & se defendendo occidat, est irregularis, quia est iniusta defensio, vt ibi per eum; & hæc est tutior sententia, & in facto dispensationem oportuisse obtineri cõstat in Curia Roman. & multo magis hodie egebit dispensatione per id quòd habetur Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de reform.

Quarta declaratio est, vt consideremus vna cum proximè dictis, an is qui se defendit se se induxerit in eam necessitatem: exemplo est, si quis prouocauit rixam, aut alienam domum sit ingressus furandi, vel adulterandi causa; nam illis ac similibus casibus, si occidat ad sui necessariam defensionẽ fit irregularis, non solum quia daret operam rei illicitæ, sed

quia

quia culpa eius est, quòd se subiecerit tali necessitati; nam lex non suffragat' subijcienti se in necessitatem .ff. qui satisd. cog. l. sed si plures §. si fideiussor, hæc ꝓbat Ray. tit. de homicid. vers. pro homicidio necessitatis: & confirmo ratione, dicit enim Cardin. Zab. in nouissimis scriptis super c. veniens, de sponsal. quòd contrahens matrimonium per vim, quádo deprehensus cum puella, potest allegare per vim se contraxisse, & ibi notat illud speciale ius esse, vt qui se subiecit necessitati excusetur; si ergo illud est speciale, ergo in contrarium est ius cómune; & est ratio illius specialitatis, quia in
9 contractu matrimonij consensus debet esse omnino liber, vnde cum metus causet inuoluntarium, non potest esse matrimonium, cum non sit voluntarium; at in homicidio, etiam si necessitas causet inuoluntarium, non tamen aufert culpam, quæ sufficit ad irregularitatem: ideò si non est irregularis ex voluntario homicidio, est ex culpabili, quòd ei imputatur, & sufficit ad irregularitatem.

Quinta declaratio est, vt defensio sit circa propriam vitam, non auté alterius; nam eo casu occidere non licet, quia priuilegium istius defensionis in d. Clem. 1. de homic. ad se tantum restringitur, & ita sentit glo. ibi, nam nec patré, nec alios quoscumque propinquos, nec vxorem defendendo euitare posset irregularitatem, si interficiat inuasorem, glos. in d. Clem. 1. in vlt. glo per illum text. quam probat Silu. in verb. homicidium 1. q. 9. vers. Quartum, & in verb. excommunicatio 6. vers. 9. in princ.

Sexta declaratio est, vt perpendamus de qua irregularitate loquamur, nam si loquamur de impediendis ordinibus susceptis, nec exerceantur, & tunc verum est, quòd occidens se defendendo non impeditur in administratióne eorum, at tamen necessaria est prius declaratoria, vt plenè cóstet fuisse homicidiũ factum per necessitatem seruandæ vitę: At si loquamur, vt ascendere possit ad altiores tunc dico, quòd non potest sine dispensatione, tex. planus in cap. de his clericis, d. dist. 50. & ibi aperte glo. quæ in clerico hanc distinctioné facit, & videtur decerni Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de reform. licet ante dictum Conc. contrarium videretur sentire Tabien. in verb. irregularitas 2. q. antepen. In laicis verò talis distinctio fieri non potest, & ideò se se defendens, & occidens in necessitate ineuitabili promoueri potest obtenta tamen prius declaratoria, ex verbis d. Clem. 1. de homicid. & ibi gl. ex quibus colligitur, ꝙ irregularitates multæ sunt in clericis, quæ non sunt in laicis, vt diximus in regulis generalibus, Reg. 17. sed hæc declaratio pendent ab octaua declaratione hic posita, igitur uide ibi.

Septima est declaratio, defensio debet sequi periculum, non autem præuenire, idest non prius occidat, qui se defendit, quàm sit in euidéti periculo vitę constitutus per actus, & nixus aduersarij inuasoris; alioqui sola suspicio, vel metus etiam verisimilis, etiam qui cadat in constantem virum, non sufficit, vt liceat occidere, quia tunc non esset defendere, sed cauere sibi; cum forsan aduersarius nó erat vim illaturus, exemplo est casus cap. suscepimus, de homicid. Nam duo fratres ligarunt duos latrones alter fratrum accessit ad iudicem manente altero solo, latrones conabantur vincula dissoluere, ille metuens occidi ab illis si soluerentur, præuenit eos occidendo, certe hoc casu, & ipse, & alter eiusdem frater irregulares sunt: vt ibi text. & glos. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta vers. clericus

ricus quoq; Silu. in verb. homicidium 5. q. 7. vers. septimum; Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 9.

Octaua declaratio est; hic qui se se defendédo occidit per ineuitabilem necessitatem nō debet se putare ipso iure euitasse irregularitatem; ita vt sponte prætermissa Pontificis licentia possit ad ordines promoueri; nam & si dispensatio illi debita sit tam ad ordines, quàm ad beneficia quæcumque, ac dignitates, Conc. Trident. d. sess. 14. cap. 7. de refor. Tamen ad id accedere debet causæ cognitio, quæ coram, vel ordinario, vel viciniore Episcopo, vel Metropolitano fieri debet per cōmissionem Papæ præcedentem: alioqui si quis post tale homicidiū se ingereret, vel in administrando, vel ordines suscipiendo, non habita declaratoria, & dispensatoria prædicta, esset seuerissimè puniēdus: ex quibus patet, quòd d. cap. 7. addit aliquid ad d. Clem. 1. de homicid.

Ex ijs infertur ad casum, quem Carneades orator cōfinxerat, si in naufragio de tabula eijcias insidentem, vt te in ea salues, aut hostes fugiens, alij equū adimas, vt tu euadas; an ipsorum mors tibi inducat irregularitatem? Respon. Hæc non est tutela inculpata, sed aperta vis, dum obsis ei, qui tibi nihil obsit: quin hoc est peccatum contra naturæ pietatē, vt defendit Lactant. diuin. instit. lib. 5 c. 17. 18. & S. Ambros. offic. lib. 3. c. 4. idē fuerit in ingenti fame, qualis illa Hierosolymitana, & altera sub Maxentio, de qua Ruffinus histor. lib. 11. quando scilicet quisq; fratri bolum de ore rapiebat: nam licet in necessitate omnia sint communia. l. 1. ff. ad l. Rhodiam de iactu; tamen rapere in alterius necem, naturæ iniuria fit, faciendo proprium, quod sufficit esse commune, & quanquam cómune fiat vt participes, non est tamen commune, vt occidas; itaque fit, vt quisq; sibi sit proximior quàm alteri in re sua, non autem in aliena; alioqui etiam furta licerent, si hęc proximitas consideraretur in iure: hunc casum disputat Tabien. excōmunicatione. 5. casu primo, nu. 40.

Inter homicidas ad effectum irregularitatis nō connumerantur ij, qui mentis alienationem patientes homicidiū perpetrarunt, cuiusmodi furiosi, nam ob solum furorem sunt irregulares, non ob homicidium, ex Conc. Vien. habetur in d. Clem. 1. de homic. & ideò resipiscentes ordinari possunt, vel administrare; ex quo textu corrigi videtur alius text. in c. si quis insaniens, & cap. sequ. 15. q. 1. vbi dicit clericum in furore occidentem nō peccare, sed officium exercere non posse, cuius rei cōtrarium euidenter apparet in d. Clem. 1. quod procedit etiam si sua culpa in furorē inciderit. Gab. Biel. lib. 2. sent. dist. 22. quęst. 2. conf. 3. & Marian. in Repetit. cap. ad audientiam, de homic. qui putant eo etiam casu excusari ab omni peccato, & licet nonnulli contrarium sentiant, quòd non omnino excusentur, inter quos est Alexan. de Ales. & S. Bonauentura; Tamen quia d. Clem. quæ est posterior illis indistincte loquitur, est etiam indistincte intelligenda in omni furioso, ex quauis causa; ad hęc vide Tiraq. tract. de pęn. remit. caus. 2. & caus. 3.

Quæ omnia locum habent etiam in dormiēte, vt aperte habetur in d. Clem. nam furioso comparatur, & ideo etiam si quis nouerit in se hoc vitiū percutiendi dormiendo, tamē occidendo nō incidit in irregularitatem, Marian. in d. c. ad audientiā, 5. q. principali in q. 12. vt refert Tiraq. in d. tract. de pęn. remit. caus. 5. num. 10.

In-

Infans quoq; occidendo non incidit in irregularitatem d. Clem. 1. & licet illud verbum infans nonnulli extendant etiam vltra septennium, si puer non sit doli capax, vt sentit Anch. quē refert Sil. in verb. homicidium 3. q. 2. vers. Tertiū similiter, tamen verius, ac tutius est dicere maiorem septennio ob homicidiū fieri irregularem, glo. & Host. in capit. 2. de delict. puer. & glo. in d. Clem. 1. erit autē longè facilior dispēsatio propter imperfectionem consilij; in ebrio verò occidēte nulla potest considerari legitima excusatio quin fiat irregularis, quoniam in vitio est, & dat operam rei illicitæ: Deinde tex. hunc non expressit, sicut alios prędictos, ita tradit Silu. in verb. homicid. 3. q. 4. vers. quintum, Cardin. in d. Clem. 1. Nam qui scit se hoc vitium pati in culpa est, quia prouidere debet ne hoc contingat illi: Bart. in l. pęnas. ff. de parricid. Tabien. in verb. irregularitas primo nu. 5. S. Thom. 2.2. q. 150.

Superest, vt non nihil dicamus de dispensatione super prædictis homicidijs facto cōmissis, in qua re sciendum est, ꝙ etsi Papa hanc irregularitatem dispensando auferre possit Abb. in cap. sicut dignum, & ibi cōmuniter Doct. de homic. Silu. in verb. homicidium 3. q. 8. vers. secundum: tamen cum uoluntario homicida Papa nunquàm dispensat. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. quanto autem: imò Curia Rom. difficile dispensat in casuali, vel dubio an fuerit voluntarium, Specul. d. § Iuxta. vers. Curia.

Et licet cum merè uoluntario nunquam dispensetur, præsertim ad ordinē sacerdotij. cap. minor, dis. 50. Tamen ad beneficium olim quandoq; dispensabatur cap. vlt. de cler. pugn. in duell. & Silu. d. q. 8. vers. Tertium, subiecta distinctione: Si beneficiū erat curatum Papę erat dispensatio, arg. c. vlt. de fil. presby. si autem simplex beneficiū erat, poterat Episcopus; Silu. d. q. 8. vers. Sextum Abb. in d. cap. vlt. de cler pugn. in duell. sed hæc vera erant vetustioribus sęculis; Hodie verò ex Conc. Trident. d. sess. 14. cap. 7. de refor. nec beneficia simplicia conferri possunt homicidis voluntarijs, nec ordines, nec officia Ecclesiastica: non solū in manifesto homicidio, sed nec in occultissimo; semper enim Papæ reseruatur hæc dispensatio eod. Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de reform.

§. I. *Dans causam mortis i*

1 Mortis causam, qui dat fit irregularis.
Vulnerans aliquem, qui ob id ab alijs postea occiditur, ipse efficitur irregularis.
2 Infirmum conuertens in alterum latus, vt celerius moriatur, irregularis est.
Infirmum prouocans ad iram, vt celerius moriatur fit irregularis.
3 Veneni datio inducit irregularitatem, idem in omni potione sortilega, vel superstitiosa.
4 Sterilitatis potio inducit irregularitatem Papalem occiso partu animato, at si nondū animatus erat, fiet Episcopalis.

HAec autem omnia non solum in eo homicidio vera sunt, qđ vi extrinseca percutiendo, pręcipitando, suffocando, vel vulnerando
1 cōmittitur, verum etiam si alia quauis ratione mortis causam prębuerit, exemplo est, si quis volēs infirmitatis causam dederit, quæ mortem attulerit, homicida est uoluntarius, si data opera id fecit cap. de cætero, & cap. presbyterum, & c. ad audientiam, de homicid. & dist. 50. c. studeat, & de cler. percuss. c. 2. Specul. de dispens. §. Iuxta. vers. Quid si aliquis tenet: ideò vulnerans furem, vel latronem vt non valeat fugere, & ob id superuenerint alij, qui eum occiderint homicidij

cau-

causam dedit, & ideo irregularis est, si cogitare potuit, quod ab alijs occidi posset cap. significasti 2. de homicid. Siluest. in verb. homicid. 2. vers. 16.

3 Eadem ratione si quis pietatis causa vertat in alterũ latus infirmum languentem, vt celerius moriatur, voluntarius homicida est, & irregularis, etiam si omnino ille moriturus erat, Silu. ĩ verb. homic. 3. q. 2. vers. Tertiũ. similiter Tabien. in ver. Irregularitas 3. nu. 3. Ideo si dubiũ sit an ex uersione illa mortuus sit, nõ debet hic promoueri, antequã deposuerit sinderesim, vel conscientiam arbitrio, & consilio boni viri, & interim quoque nõ debet administrare, Specul. in d. tit. de dispens. §. Iuxta. vers. quid si aliquis infirmum: idem de verberante, vel consulente, aut mandante verberari infirmum, Alberic. in verb. homicidium 2. vers. quid si aliquis consulit, idem puto. in prouocante ad iram, vel indignationem, vel etiam in afferente aliquod malum nuntium infirmo, ea intentione vt celerius moriatur; nam morte sequuta efficitur irregularis ex voluntario homicidio, Sum. Conf. de homic. q. 11. Anton. Flor. 3. tit. 29. cap. 2. Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 12. in istis tamen casibus si per pietatẽ horũ aliquod factum sit bona intentione, nõ est facile quis iudicandus irregularis, nisi culpa possit considerari, tanta quãta sufficit ad irregularitatẽ: vt infra de culpa agemus.

Ad hoc homicidij genus spectat omnis veneni, vel potionis, aut cibi datio, vt inde vel ægritudo, & mors sequeretur, nam incurritur irregularitas cap. si aliquis, de homicid. Specul. in dict. §. Iuxta, vers. facto autem si quis, & vers. Item qui homini. idem in oĩ potione, vel cibo, vel arte aut sortilegio ad inducendam sterilitatem in muliere, nam videtur homicida esse, & irregularis, etiã si fœtus occisus nondum formatus, nec animatus esset, Abb. in d. cap. si aliquis,

4 ex sententia Io. in tit. de pæn. dist. 1. c. periculose. ex S. Tho. 2. 2. q. 64. art. 8. & sent. 4. dist. 31. Idem Abb. in cap. sicut dignum, de homic. Tabien. in uerb. irregularitas 3. nu. 14. In eo tamen differt hæc irregularitas si formatus & animatus partus necetur, quòd dispensatio Papæ requirenda est, not. in d. cap. si aliquis, & d. cap. sicut ex litterarum, eo tit. Specul. in d. vers. Item qui homini: & 2. q. 5. cap. consuluisti, sed si animatus non erat Episcopus est dispensator; si autem dubiũ sit an animatus esset, vel nõ, in hoc dubio abstinere debet, & non ꝓmoueri donec à Papa dispẽsetur, Spec. d. vers. Item qui homini, Alber. in ver. homicidiũ 4. vers. quid si dubitatur. ad hanc materiã de eo, qui dat mortis causam plurima habentur infra §. homic. ex omissione, quæ ideo illo loco posuim⁹, quia occasio illius articuli magis suggessit nobis occasionẽ illud pertractandi.

§. 2. *Mandans, Consulens, Instigans, Animans, Persuadens, Instruens, adhortans ad homicidium.*

1 *Homicidij irregularitas afficit consulentem, mandantem, hortantem, & similes, etiam si mors non sequatur, vel sola vulnera*

Homicidium iustum mandans, & consulens fit irregularis.

2 *Consilium circa imponendam pœnam mortis, in lege, vel edicto, non causat irregularitatem.*

3 *Mandans est irregularis, etiam si mandatarius diu post exequatur homicidium, etiam si renuerit mandatum tale.*

Mandans non excusatur ab irregularitate homicidij, eo prætextu, quod reuocauerit mãdatum.

4 *Mandans fieri homicidium, est irregularis si mandatarius occidatur.*

Mandans aliquem verberari incurrit irregularitatem, si mandatarius illum occidat, nisi fortè ex causa disciplinæ.

5 *Mandare homicidium, vel id per quod facile ad homicidium peruenitur paria sunt.*

Delatores, & detractores difficile euitant irregularitatem, quando ex delatis homicidia sequuntur.

Maritus quando occidit vxorem adulterã, fit irregularis etiam ille, qui detulit marito adulterium.

Consulens alicui, vt se occidat est irregularis.

8 *Mandari homicidium dicitur, etiam nutibus, & verbis ambiguis.*

Præmium promittentes pro reuelatione alicuius delinquentis, sunt irregulares, si occidatur, vel mutiletur in iudicio, vel extra.

9 *Consilium pium excusat ab irregularitate, & culpa, multo magis consilium religiosum.*

Inquisitor tradendo curiæ seculari damnatos, vt comburantur, non fit irregularis: nec vllus alius inquisitionis consultor.

PArum mihi videntur differre hi omnes, quoad homicidij reatum, irregularitatemque
1 contrahendam, mandans etenim, consultor, adhortator, & consimiles idem scelus committunt, omniumque prædictorum peruersa intentio, paremque portionem habent in homicidio; vnde sub vno hoc capite de omnibus agendum videtur: Sunt igitur omnes prædicti pari modo irregulares, tex. & gl. in cap. periculose, de pænitent. d. 1. tex. & gl. in cap. sicut §. clericus, de homicid. quod pluribus modis ampliatur; Primo etenim id verum est, etiam si is qui facto attentauit homicidium per actus proximos morti non perfecit, quia non potuit; nam sicut vulnerans, & attentator ille est irregularis, quia quantum potuit fecit, vt paulo ante dicebamus circa princ. istius tituli, ita Mandans, consulens, & similes incurrunt eandem irregularitatem cum illo, qui attentauit occidere, arg. tex. & gl. in d. c. periculose; si enim attentator est irregularis, vt ibi recte probauimus, sequitur vt consulens, & adhortator etiam irregularitate notentur.

Amplia 2. vt procedat etiam in mãdante, vel consulente iustum homicidium; nã Efficiuntur irregulares, ne cler. vel mon. c. sententiam, Specul. in d. tit. de dispensat. §. Iuxta, vers. sed quæritur quando, & abunde tractauimus quando de Iudicio sanguinis agebamus, lib. 2. Sed hæc res sano modo intelligenda est, vt procedat quando consulens, vel mandans, aut instigans intendit ad homicidium super casu aliquo pendente
2 in iudicio, tunc enim efficitur irregularis; at si consilium, vel mandatum, aut instigatio sit per modum legis, vel edicti, aut statuti, vt puta quisquis detulerit annonam extra patriam morte puniatur, tunc nec qui consulit, nec qui mandat hoc edictum vllam irregularitatem incurrit. cap. eos, ne cler. vel mon. & diximus supra lib. 2. tit. de aduocatis.

Amplia Tertio, vt mandans, vel instigans homicidium fiat irregularis, non solum si statim mandatarius homicidiũ committat, verũ etiam si diu post, Specul. in d. §. Iuxta. vers. sed quæritur quando, Siluest. in verb. homicidium primo quæst. 8. vers. 6. Tabien. in verbo Irregularitas 2. num. 13.

Quarto amplia: quòd & si mandatarius repudiet mandatum & postea mutata sententia exequatur mandatum, quod prius repudiauerat, ipse mandator seu adhortator efficitur irregularis, quia primum crimen quod fecerat mandando adhuc in se perseuerat, Bald. in l. 1. C. de seru. fugit col. 2. ad fin. Innoc. in cap. ad audientiam, de homic.

Amplia quinto quod fit irregularis mandans, vel adhortans, etiã si mandatũ reuocauerit, antequã sequeretur homicidij

micidij effectus: perpetrato enim homicidio a mandatario ipse mandans fit irregularis; nam pręter id quod mandati reuocatio debet fieri opportune ante delictũ, & ipsi mandatario intimari Bart. in l. non solum §. si mandato. ff. de Iniur. debet etiam persuadere contrarium c. Petrus, de homic. & de sent. excommu. cap. mulieres: tenetur etiam monere occidendum, vt sibi caueat, alioqui si hæc omnia non fecerit mandator, vel instigator irregularis erit, sequuto homicidio, Tabien. in verb. irregularitas 2. nu. 14. Specul. in d. §. Iuxta vers. sed quęritur quando; prope fin. Silu. in d. q. 8. vers. 6. vno tamen casu excusaretur hic mandans, vel adhortans, qui reuocauit mandatum, & non monuit occisum, si videlicet putauit verisimiliter, quod mandatarius propter reuocationem desisteret ab homicidio, ita Alberic. in verb. homicidium 2. in princ. Tabien. in verb. Irregularitas 2. nu. 1. & 13. Anton. Flor. lib. de censur. cap. 97. §. 13. quæ sententia est periculosa; quia cum adhuc maneat mentis corruptio mandatarij non videtur sufficere reuocatio, nisi etiam moneatur occidendus, de qua materia vide apostillam ad Abb. in cap. ex litteris, de excess. prælat. quando autem inter mandantem & eum, qui occidendus est fit pax, vel contrahitur affinitas sciente eo, qui mãdatũ de occidẽdo suscipit, hoc vnum sufficit ad auferẽdam culpã, & irregularitatem à mandante c. 2. de despons. Impub. & 22. q. 1. cap. omne, Specul. in dict. vers. sed quæritur quãdo, ad fin. Tabien. dict. num. 1.

Amplia sexto, quòd instigator, vel adhortator fit irregularis, non solum si occidatur is quem mandauit occidi, ve-
4 rum etiam si ille non occidatur, sed occidatur mandatarius, tex. in cap. vlt. de homic. lib. 6. Abb. in c. ad audientiam, de homicid. Silu. in verb. homicidium 1. q. 8. vers. 5. Ioan. And. in addit. ad Specul. in d. §. Iuxta ad vers. quid si aliquis consuluit: & licet ibi Specul. contrarium sentiat; Tamen periculosa est opinio, debuit enim cogitare homicidium hinc inde contingere posse, tam inter rixantes, quàm in iudicio per iudicem, & hoc verius esse probat, Abb. in d. cap. ad audientiam, de homicid. Tabien. in verb. irregularitas 2. num. 12. Silu. d. q. 8. vers. 5. vbi reijcit sententiã Host. qui senserat idem quod Specul.

Amplia septimo, hoc procedere ẽt si mandans, vel instigans mandasset de sola verberatione, vel rixa, & expressim inhibuisset homicidium: nam sequuta morte erit hic mandans irregularis, nec excusatur ob illam prohibitionem ne occideret, casus clarus in d. c. vlt. de homic. lib. 6. Alberic. in verb. homicidiũ 2. vers. quid si mandauit, Abb. post Innoc. in cap. ad audientiam, de homic. nam hic hortator, & instigator est in manifesta culpa, Mattesil. sing. 188. Bald. in l. non ideo, q. 18. C. de Accusat. Bald. in l. cum mandati, circa fin. C. mandat. parum enim differt mandare homicidium, vel id per quod facile ad homicidium perueniri potest, vt si quis mandet lapidem mitti, balistæ, uel Bombardæ ictum, uel cum armis ingredi possessionem castri, uel fundi; nam sequuto homicidio, qui hæc mandauit irregularis est, Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta. uers. sed quęritur quando, Abb. in cap. ad audientiam de homicid.

Quod procedit in mandante, uel instigante ad uerberandum propter uindictam, & iniuriam faciendam; alioqui si mandasset, uel instigasset aliquod iustum, seu ad effectum disciplinæ, si mã-

datarius excedat terminos mandati,mã
dator non erit Reus homicidij, nec irre
gularis,nisi verba mandati aliter sona-
rent, Abb. & Innoc. in d. cap. ad audiẽ-
tiam , Tabien. in verb. irregularitas 2.
nu. 2. Abb. in c. ex litteris,vers.3. nota,
de excess. prælat. & ibi apostilla: & ideo
dico, ꝙ mandans alicui vt verberet Ti-
tium,vel cum eo rixetur prohibendo ne
occidat, si ipse instigatus occidatur à Ti
tio mandans, fit irregularis , ex ratione
d. c. vlt. de homic. lib 6. & ex ijs appa-
6 ret quòd difficile euadunt irregularita-
tem delatores, exploratores susurrones,
ac detractores , qui data opera dissemi-
nant discordias , vnde rixæ , & homici-
dia sequuntur ; nam vel inter instigato-
res , vel inter homicidij cooperatores
annumerantur .

Hinc fit vt is, qui defert marito vxo-
ris adulterium , ita quòd maritus ob id
7 deprehensam, vel non deprehensam oc
ciderit eam , vel adulterum , irregularis
efficitur hic delator ; quia quasi priua-
tus accusator videtur : idem erit in eo
qui deferat amantium perfidiam , idest
amasiam amatori fidem non seruare ,
vel è cõtra ; nã quæcunq; homicidia in-
de sequuntur imputantur delatori, vt sit
irregularis,& adhoc est tex. in c. sicut 1.
§.qui vero,de homic. & ita est magis tu-
tũ sentire; præsertim si ob odiũ,& mala
intẽtione fiat illa delatio,& præcogitare
poterat posse subsequi illa homicidia :
si vero hęc dicantur, seu deferantur per
leuitatẽ & loquacitatẽ,& quasi ex vulgi,
vel viciniæ rumore , & ob id motus ma
ritus vel amator ad homicidiũ processe
rit , non tam facile habendi sunt pro ir-
regularibus ij, qui de ea re loquuti sunt,
sed ij soli qui marito id dixerunt,vel di
ci iusserunt ea intentione, vt mors , vel
vulnus interueniret , dict. §. qui vero .

Amplia octauo quòd procedat ista
irregularitas etiã in eo, qui mandat , vel
consulit, vel instigat Titiũ, vt semetipsũ
præcipitet, immergat, mutilet, vel occi-
dat; nã irregularis efficitur etiã si ille pa-
rẽdo faciat rẽ stultissimã sese occidẽdo;
Spec.in d. tit. de dispens.§.luxta.vers.sed
si aliquis, & ibi Ionn. And. in addit.

Ampliatio nona est, quòd fit quis ir-
8 regularis etiam si solo nutu , & signo in-
stigauerit,exemplũ ducitur si quis dicat
seruo suo,non reuertaris domũ, nisi ali-
quid audiã de te, aut alio signo volunta-
tẽ expresserit; nã ex eis efficitur irregula-
ris dñs,quia signa hæc indicant vltionis
animũ, tradit Bart. in.l. si quis mihi bo-
na §.Iussu.ff. d aquir.hęred. vbi Bal. Ang.
Imol.& moderni,& Ancar. in c. ex litte-
ris. de excess. prælat. vbi etiã Abb. Tabiẽ.
in verb. irregularitas 2. nu. 3. & in vers.
excõicatio. 5. in casu primo ; nu. 36. Et
ex hoc contigit mihi casus decidendus,
si pręlatus vel iudex iusserit reũ aliquem
capi,& ad se adduci, additis his verbis,
adducite eum viuũ, vel mortuũ, cumq;
in capiendo Reo ipse restiterit, & ob id
milites seu executores eũ interfecerint,
prælatus vel iudex an sit irregularis? ego
respondi posse dici irregularẽ, q̃a illa ver
ba viuũ, vel mortuũ animũ adauxerunt
executoribus, vt eum interficerent, præ-
sertim quia in casu mihi proposito reus
non restiterat armis, sed tantum aufuge
rat: longe vero, magis fuerint illi irregu-
lares , qui propositis edictis præmium
promittunt si quis Reũ aliquẽ viuũ , vel
mortuũ attulerit, aut aliquod eius mem
brũ ; quod sæpenumero fieri videmus,
& patet 2. Reg. cap. 18. Idem erit si pro
ponatur præmium pro habẽda sola no-
titia delinquentis occulti , vt puta quis-
quis reuelarit furantem , homicidam,
proditorem , libelli famosi compositorem,

torem, centum habeat, si per eum modum sequatur reuelatio, & delinquens vel occidatur iudicio, vel extra, qui proposuit præmium irregularis est; nã proposito præmio indicat hoc signo animũ suum ad mortem illius, & ideò mandare videtur.

Nonnullis tamen casibus limitatur hic rigor in hoc genere irregularitatis, quæ prouenit ex mandato, consilio, vel adhortatione. Primus est in eo qui mandat, vel consulit, aut hortatur pium ali-
9 quid fieri, ad euitandam mortem; nam etiam si ex eo pio consilio sequatur contrarium, non tamen fit irregularis, exemplum est in Titio, qui cum videret Petrũ fugientem manus hostium, qui eum conabãtur occidere, adhortatus est eum ne fugeret, quasi hostes essent affines, vel amici ipsius Titij, vel quia ipse Titius, vt iudex, vel vt grauis vir multæ auctoritatis erat apud illos hostes Petri, si Petrus ob id substiterit, & ob id fuerit occisus, non erit irregularis Titius hortator, qa verosimilius sperabat per suam auctoritatem consulere vitę Petri, quàm per fugam, prętertim si pacem sperabat, Alber. in verb. homicidium 2. Sum. conf. de homic. q. 12. Tabien. in verb. irregularitas 2. num. 17. Armil. in verb. irregularitas, nu. 32. sed si Titius nec amicus, nec affinis, nec vllius auctoritatis erat apud illos hostes Petri, imputatur ipsi Titio, quòd temere hortatus sit Petrũ ad subsistendum, ideò ipso occiso Titius est irregularis, vt Doct. locis supradictis, & Specul. in d. §. Iuxta. vers. quid si aliquis mori.

Eadem ratione si cum seruus flumen transiret, asinus autem, uel ęquus quo insidebat in ipso medio fluminis substiterit, vnde sit in euidenti periculo submersionis; si clericus ob pietatem hortetur, vt seruus equo uel asino descendat, putans illum tutius euasurum, & contra euenerit, quia scilicet seruus descendens ui fluminis fuerit submersus, nõ fiet irregularis clericus, qui hortatus est, ut descenderet, Specul. in d. §. Iuxta. uers. sed pone rusticus super asino. Ob eandem causam si quis mandet, hortetur uel consulat, ut quis se pro patria, uel pro iure suo exponat omni periculo, illeque animatus mortem subierit, non efficitur irregularis adhortator, si tamẽ non cogitarit eum uerisimiliter moriturum, cum fuerit pium consilium Spec. d. §. Iuxta. uers. Porro si quis alicui. Nam cõsilium pium neminẽ facit culposum, & si malus euentus sequatur, absit ut qđ propter bonum facimus, si pręter nostrã uoluntatem quicquam mali accidat, nobis debeat imputari, 23. q. 5. cap. de occidendis; sed si uerosimiliter hortator cogitauit ipsum esse moriturum, ipse hortator fit irregularis. Innoc. in c. continebatur, & cap ad audientiam, de homicid. Host. ibid. quos approbat Alber. in uerb. homicidium 2. uers. quid si aliquis suadet.

Pro fide uero, ac pro CHRISTO, & pro Ecclesia adhortator ad mortem etiam uerisimiliter imminentem, non incurrit irregularitatem ob mortem, quæ inde subsequitur. Alberic. d. uers. quid si quis suadeat, Fel. in cap. sicut dignum, col. 3. circa fin. de homic. quem probat Tabien. in uerb. irregularitas 2. numero. 15. & sicut pium est uitam pro CHRISTO exponi, ita & pro membris 23. q. 5. c. pro membris. & hinc illa ratio, quod in materia hæresis Inquisitor tradit Curiæ sęculari damnatos sine metu irregularitatis, c. si audieris, 23. q. 5 & q. 8. cap. legi, Specul. d. § Iuxta. uers. Porro si quis alicui; & ideò etiam pro-

curare potest Inquisitor apud Iudicem secularem, vt damnati de hæresi comburantur, & ex illa procuratione non fit irregularis, Felin. in cap. ad abolendam; in fin. de hæret. & diximus lib. 2. quando de executore tractabamus.

§. 3. *Homicidium ex culpa; aut casu.*

1 *Casualia non sunt intenta, & voluntaria.*
Casus fortuitus dicitur inopinatæ rei euentus.
Casus inopinatus excusat ab irregularitate, & quomodo.
2 *Culpa leuissima in committendo inducit irregularitatem, non sic in omittendo.*
Ludus noxius semper habet culpam annexam, & consequenter irregularitatem ex culpa.
3 *Ludus pilæ honestus est, & excusat ab irregularitate, quando occidenti nulla culpa imputari potest.*
4 *Homicidium hodie, si omni culpa careat, requirit dispensationem, vt quis promoueri, vel administrare possit.*
5 *Lapidem mittens in Petrum est irregularis, si non Petrus sed alius fuerit percussus.*
Lapidem mittens in laicum, & casu percussit clericum, excommunicatus est.
Lapidem mittens in auem, & casu homo fuerit percussus, non fit irregularis.
6 *Impellens primus fit irregularis, quando ex illo impulsu alius læditur.*
7 *Compressus in multa frequentia, nemini causat irregularitatem.*
C. Virginius ab Aquileianis militibus pressus de ponte lapsus, & extinctus est.
Regis Samariæ dux pressus à frequentia populi, in porta moritur.
8 *Metus quem sibi sponte quis incutit, & moritur, non inducit irregularitatem ei, qui metus causa fuit.*
Metum incutiens alicui, vnde mors aliqua sequitur, est irregularis.
Clericus ludens cum muliere pregnante, est irregularis, si ea abortum fecerit, non sic in laico ludente.
9 *Incautus in rebus suis, si sequatur mors, fit irregularis.*
Parentes quorum filij per imprudentiam in lecto suffocantur, sunt irregulares, & quando excusentur.
10 *Græcus sacerdos debet perpetuo abstinere ab ordinibus, si eius filius lecto suffocatus sit.*
Tecta resarciens sine signo est irregularis, si quis occidatur.
11 *Arborem incidens est irregularis, si non acclamet, & aliquis occidatur.*
Campanarum curam habens fit irregularis, si ex mala obseruatione aliquis occidatur.
Castigans subditum nimis seuere si moriatur, fit irregularis.
12 *Carcer durior inducit irregularitatem carcer-anti, si moriatur carceratus.*
Pœnitentiæ asperitas, quæ est ex canone, vel ex constitutione, non inducit irregularitatem imponenti eam alicui, qui moriatur.
13 *Leonem diligenter vinculis asseruans, non est irregularis, si aliquem ille occiderit.*
Equum habens effrenem fit irregularis, si aliquem occiderit.
14 *Puerum suum permittens ad flumen ire, si moriatur ille, fit irregularis.*
Nauis gubernator sponte deserens eam in fluctibus, aut committens imperito, an fiat irregularis, mersa naue cum hominibus.
Mulierem pregnantem si coeundo compresserit ad aborsum, fit irregularis.
Potio ad inducendum amorem, vel quid aliud superstitiosum: si mors sequatur, inducit irregularitatem ministranti.
Iudex iniuste inquirens de adulterio occulto, est irregularis, si ob id mulier occidatur, secus si iuste procedat.
15 *Mulier si occidatur per Zelotypiam ab Amasio; an qui zelotypiæ causa fuit, fiat irregularis.*
16 *Occidens aliquem contemplatione alterius, non facit illum irregularem, cuius contemplatione fecit.*
17 *Homicidium perpetratum ab affinibus meis, vt meam iniuriam vlciscerentur me nesciente, non me facit irregularem, & quomodo.*
Homicidium factum cum armis clerici, quando imputetur clerico ad irregularitatem.
18 *Dispensatio homicidij ex culpa, aut casu ad quem spectet.*
Dispensatio super homicidio est triplex.

QVoniam, vt scribit S. Thom. 2. 2. q. 64. casualia simpliciter loquendo non sunt intenta, & voluntaria, con-
1 sequens est, vt qui casu homicidium fecerit, quia nolens fecit, nil illi imputari possit, vt ibi per eum; casus enim for-
tuitus

tuitus est inopinatæ rei euentus,qui præuideri non potest ,ff. commod. l. In rebus, Pan. in cap. vnico, de commod. Propterea si nulla culpa casum præcesserit, nulla incurritur irregularitas, cum præcogitari talis euentus non potuerit; & ideo posset legitime promoueri. cap. significasti 1. & cap.dilectus,de homic. & gl. in cap. eos vero,dist. 50. Specul.in tit. de dispens. §.Iuxta vers.facto autem si quis, vbi plene de hac re; facit tex.in d. cap. vnico,de cōmod. si vero aliqua culpa imputari possit, non excusabitur ab irregularitate;nam si sit leuissima culpa, idest si non cogitauerit id, quod acutissimus vir cogitare potuisset,excusa-
3 tur quidem plerumque ab irregularitate, Silu. in verb. homicidium 2. circa princ. vers. potest addi,per tex. & Abb. in cap. quæsitum, de pænit. & remiss. si videlicet ea leuissima culpa sit in omittendo, vt in d. cap. quęsitum;at si sit in committendo etiam leuissima culpa inducit irregularitatem in homicidio, vel mutilatione. Siluest. ibidem; Tabien. in verb. Irregularitas 1. num. 4. vnde ex maiori ratione patet,quòd leuis culpa, & lata, procul dubio inducunt irregularitatem;culpa etenim præcedens casum reum facit ipsum, qui in culpa est; propterea nec ordinari, nec ordines suscep tos administrare posset,cap. Clerico iaciente, dist. 50. ibi;permittimus, quod dispensationem significat; nam pænitentia iniungitur salutaris,vt ibi patet, & in d. cap. eos vero, ead. dist.

4 Dicitur autem culpa interuenire, si id contingat ludendo in ludo noxio, est enim ludus noxius ex vi verbi, qui periculum in se habet mutilandi, vel occidendi, vt in hastiludio, iactu lapidum, & similibus;nam dicti ludi noxij possūt carere culpa.l. nam ludus ff. ad.l.Aquil. vnde clericus eo ludo ludens si quid inde mutilationis, vel mortis contigerit, fiet irregularis. S. Thom.dict.quæst.64. Tabien. in verb. Irregularitas 3.nu.1.& est clarus tex. in cap. continebatur, de homicid. & ibid. Panor.

Quinimmo etsi ludus noxius non sit, vt pila,lucta sine armis,saltatio,si nō adhibuerit omnem diligentiam ad excludendum homicidium,vel mutilationem,imputabitur illi: exemplo est, si in prædicto ludo honesto non amoueris a latere tuo ensem, vel gladium, tunc si quicquam contigerit, tibi imputabitur, & fies irregularis. Siluest. in verb.homicidium 2.q.3. & q. 20. tex. & ibi Abb. in d. c. continebatur: Tabien. in d. nu. 3. sed si ludendo pila,& accurrendo ad eam percutiendam,puerum casu impuleris quem mutilaueris, lege ciuili nulla actio datur, quia id casu non culpa factum iudicat .l. si ex plagis §.vlt.ff. ad l. aquil. Ideo illo argumento, & ab irregularitate excusari posset.Sed declaratoria fuerit opus iuxta Conc. Trid. Sess. 14. cap. 7. de reform.

Propterea in eo ludo, qui calcibus, aut pugnis exercetur, quia noxius putatur:si quis mutilat,vel occidat, efficitur irregularis propter immoderatū ludendi modum, vt expresse tradit Archid.in c. eū qui, dist. 50. Hodie vero hic articulus paruā habet dubitationē; nam siue culpa præcesserit,siue non;siue ludus sit noxius,siue non;siue detur opera rei licitæ, siue non,semper qui homicidiū cōmisit,debet abstinere, & non promoueri,donec causa plene cognita,dispēsatio cōcedat. Cōc.Trid.d.sess. 14.c.7. de ref.

Sed vt varietas casuum in quibus varia quoque dispensationum genera fieri consueuerunt apertius innotescat, operæpretium duxi multos casus enar-

tare, quorum exemplo quiſque poterit,
cum res euenerit, prudentius ſibi conſu-
lere: Si ieceris lapidem in Petrum, ille
verò declinare volens ictum tuum impe
gerit in alium lapidẽ, vel præcipitio mo-
riatũ, efficeris irregularis, Innoc. & Hoſt.
in cap. exhibita, de homic. Sum. conf. eo
tit. q. 19. Alberic. in verb. homicidiũ 3.
Hug. diſt. 50. cap. ſæpe, quod intellige ſi
iactus lapidis fuit talis, vt declinãdus eſ-
ſet, vel ſi dolus interueniſſet in eo ictu, ẽt
lęuiſſimo, vt Innoc. ibi, & Tabiẽ. in verb.
irregularitas 3. num. 4. at ſine dolo leuiſ-
ſimus ictus lapidis non imputaretur ia-
cienti, vt ibi. Inno. ſi verò eſſet ictus leuis,
ſed valde proximus etiam ſine animo lę-
dendi, quia proxima maxime perturbãt
iaciendo, efficeris irregularis ſi ille ceci-
derit, vel moriatur. Abb. in d. cap. exhibi-
ta, Silu. in verb. homicidium 2. q. 21.

Rurſum ſi in Petrũ lapidem ieceris,
ipſe verò declinet, & alium ictus percuſ-
ſerit, tu efficeris irregularis. Hug. in d. c.
ſæpe. Eſt etiam caſus iuris ciuilis, qui le-
gę Aquilia teneri mandat in l. ſi eum ſer
5 uus. ff. de Iniur. iuncta l. ſcientiam §. ſi
defendendi. ff. ad l. Aquil. Tabiẽ. in verb.
irregularitas 3. num. 2.

Ex hoc ſequitur ꝙ ſi uolens percute-
re laicum, & ictus ierit ad percutiendũ
clericum, qui iecit excommunicatus eſt,
quia dabat operam rei illicitæ. Alan. &
Hoſt. quos probat Silu. in verb. excõica-
tio 6. verſ. ſciendum eſt 4. in verſ. ſecun-
do in fin. ſed ſi ictus lapidis directus fuiſ
ſet in Auem, vel quadrupedem, non aũt
in hominem, & fortuito hominem occi-
derit, vel mutilarit, nõ incurritur irregu-
laritas. gl. in d. c. clerico iaciente, Silu. in
verb. homicidiũ 2. q. 5. Tabien. in verb.
irregularitas 3. nu. 19. Ex ijs patet, ꝙ ſi tu
6 me impellas, vt impulſu meo Petrũ of-
fenderem, ſi ego aliquid paſſus ſim, tibi
imputatur primo impellenti. Hug. in d.
cap. ſæpe. Ita quoque ſi dum tu me im-
pellis cecideris, & mutilatus ſis, non mi-
hi, ſed tibi imputatur. Hug. ibid. & Al-
beric. in ver. homicidiũ 6. propè fin. vbi
probat ſententiam Hug & Sum. conf. de
homic. q. 27. pari ratione ſi quis me im-
pellat in alium, quem meo impulſu oc-
cidi, aut præcipitaui ſine dolo, ego irre-
gularis nõ ſum, ſed qui me impulit Hug.
d. cap. ſe ſe text. in l. qua actione. §. proin-
de. ff. ad l. Aquil. Ideoq; ſi frequentia po-
puli in ingreſſu, vel egreſſu Eccleſiæ, aut
7 pontis tranſitu, quis opprimatur, nullus
(qui careat dolo) eſt irregularis, nec is
quidẽ cuius pes, vel manus, aut corpus
oppreſſionem fecit abſque dolo, cum ip
ſe vi quadam impulſus fuerit à frequen-
tia, quòd contigit olim Virginio Virgi-
nij legati filio, vt indicat marmoreũ mo-
numentum, quod in Foroliuienſi regio-
ne apud Cęlinam his verbis inſculptum
adhuc viſitur.

C. VIRGINIO SVAVISS. FILIOLO RARAE PVLCHRITVDINIS, ET LEPIDITATIS ADOLESCENTVLO AB AQVILEIANIS MILITIBVS PRESSO DE PONTE LAPSO COLLISO ATQVE MISERABILITER EXTINCTO C. VIRGINIVS LEGATVS L. POSTHVMI DICTATORIS, ET LOLLIA L. FILIA DILECTISS. CONIVNX INFELICISS. PARENTES POSVERE.

Refertur in inſcriptionibus antiquis,
quę ad Valerium Probum de Notis Ro-
manorum acceſſerunt.

Cui quoque rei congruit, quòd Dux
Regis Samariæ in illa prægrandi fame
cũ in porta ciuitatis ſiſteret, à turba po-
pulari preſſus mortuus eſt. 4. Reg. cap. 7.
certę nemo illorum irregularis eſſet.

Qua ratione fit, vt ſi quis lęui mero
ſponte perterreatur conſpecta forſan ar-
mata caterua, quos putarit eſſe hoſtes
ſuos,

8 suos, vel milites curiæ, atq; ob eum metum fugiens ob nimiam celerationē ceciderit, & vel mortuus, vel mutilatus illo casu fuerit; nemo illorum armatorū est irregularis, si nullum metum incusserint; ipse enim sibi causa suę ruinæ fuit: sed si ioci gratia, quis metum subitaneum alicui incutiat, vnde vel pcipitatio, aut casus alius interuenerit, imputandum est ei, qui metum incussit, Archiep. Flor. 3. tit. 19. cap. 2. §. 3. Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 4. exemplum est in circulatore, aut alio deferente serpentes, aut angues, quos subito motu ostendat, vt metum incutiat, & ob id mors, vel mutilatio contigerit, iure ciuili extra ordinem punitur, pro modo culpæ l. vlt. ff. de extraord. crim. cuius culpæ ratione irregularitas inducitur, Ideoque si lasciuiētes iuuenes vessicam turgidā subito rumpant, aut aliquid aliud vnde subitus ille fragor, & crepitus mulieri prægnanti dederit causam abortus, illi qui hoc fecerint causa perterre faciendi irregulares sunt, si scire potuerunt eam mulierē pręgnantem fuisse. Silu. in verb. homicidiū 2. vers. 22. Abb. in c. de cętero, de homic. in pueris tamen hæc seueritas locū non habet, Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 14.

Quicquid igitur per leuitatem animi fit, si inde sequatur mors, vel mutilatio inducit irregularitatem; propterea si clericus cum muliere affini, vel consanguinea prægnāte ludat, quantumuis modeste, si inde succedat abortus, fit irregularis; hæc enim ludendi leuitas clerico, ac monacho indigna est, cum grauitate vti debeant: Ideò in euidenti culpa sunt & consequenter irregulares, Tabien. in verb irregularitas 3. num. 14. Abb. in c. sicut dignū, de homic. In laicis verò consanguineis, quia illis non est incongruus ludus modestus, cum affinibus fęminis, vt in choreis, & modestis saltationibus, si mulier abortum fecerit, non imputatur illis capit. sicut litterarum, vbi Abb. de homicid. Silu. in uerb. homicidium 2. q. 11.

Ad eandem similitudinem sicut per leuitatem animi facta inducunt irregularitatem, ita si quis incautus extiterit in
9 agendis rebus; vnde si ex eo animo supino mors, vel mutilatio contigerit, irregularitas incurritur: Ideo parentes, qui infantes suos eodem lecto detinent, si infantes illi suffocentur, irregulares fiunt, sunt enim in culpa 2. q. 5. c. consuluisti, tenentur enim huic periculo cauere. c. vlt. de ijs, qui fil. occid. Et in dubio quisque debet iudicare se irregularem in homicidio c. ad audientiam, de homicid. Alberic. in verb. homicidium 3. in fin. Duobus tamen casibus hi parentes uidentur excusandi, primus est si infans est mansuetus, placidus, immobilis, lectusque late pateat; nam parentes excusantur si reperiatur mortuus, Tabien. in uerb. irregularitas 3. nu. 6. Idem si parentes tam inopes sint, vt ob frigus infantē lecto foueant, quia tunc charitas excludit inobedientiam, vnde ob id excusantur, Tabien. ibid. num. 14. Silu. in uerb. homicidium 2. q. 23. quòd etiam ego probarim si non adesset censura excommunicationis, ut communiter fulminatur, tunc. n. omnino in excusabiles sunt, Tabien. d. num. 14. Armil. in uerb. irregularitas num. 51. quæ omnia procedūt tam in parentibus promouendis, quàm in iam promotis; nam si Gręcorum filij sacerdotum opprimantur in eorum lectis perpetuò carent ministerio sacerdotij si negligentia parentum interfuerit; etsi non fuerint negligentes; tamen pœnitentiam temporalem peragent, & interim

rim

rim abstinebunt. c. quæsitum, de pœnit. & remiss.

Incautus quoque se se facit irregularem, quando in resarciendis tectis, lignũ nõ exponit publicè: propterea si aliquis interficiatur, irregularis est, Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 1. sicut, & quis arborem incidit secus viam publicam, si non acclamet transeunti, efficitur irregularis occidendo: cap. si duo, & c. hi qui arborem, & cap. seq. vbi Archid. dist. 50. sed etsi secus viam priuatã arbor incidatur, furandi causa, quia operam dat rei illicitæ, occidendo efficietur irregularis, Silu. in verb. homicidium 2. vers. 18. Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 19. quæ procedunt in omni deiectione, vel effusione cap. ex litteris primo, de homicid. Abb. in capit. ex litteris 2. eod. tit. Tabien. d. num. 19.

Quinimmo si quis de alto se se præcipitauerit, aut saltauerit, & subiectum hominem occiderit, aut mutilauerit, in culpa est, & ideò irregularis, casus in l. in lege. ff. ad l. Corn. de sicar. secus erit si rupto sponte tecto, vel solario, homo ceciderit, & suo corpore inuitus aliquẽ occiderit, dando operam rei licitæ, vt casus est apud Simon. Metaph. in vita Epiphanij 15. Maij de fabro murario detecto cadente, qui Iustinianũ occidit ipse nil mali patiens, certe non videtur irregularis, si careat omni culpa; sed si duo rixantes in alta porticu se se inuicem præcipitauerint, si ex casu collidantur, & alter moriatur, q superstes est, fit irregularis, quòd facto nuper Romæ contigit in Barenghis nobilibus fratribus rixantibus, qui complexi pariter de alto præcipitati sunt, ita vt senior statim expirauerit, certe superstes est irregularis ex prædictis iuribus; Idem fuisset si se se mutuo præcipitassent in flumen, nam qui natando superuixisset fuisset irregularis propter rixam ex qua homicidij culpam incurrisset.

Ille quoque qui campanis pulsandis præpositus est, si minus diligenter asseruet colligaturam campanæ, & ꝓpterea, vel ipsa, vel malleus ceciderit, & interfecerit aliquem, ipse redditur irregularis, ad quem spectat cura eius colligationis asseruandæ, Pan. in c. Ioannes per illum tex. de homic. Silu. in verb. homicidium 2. vers. 10. Tabien. d. nu. 19.

Sed et ille quasi incautus, & imprudẽs fiet irregularis, qui subditũ seuerius coercet; nam si prælatus, Magister, vel progenitor in castigandis erratis carcere duriore custodiant Reum, aut inedia affligant, & ob id carceratus mortuus fuerit, vel mutilatus, ipsi fiunt irregulares; nam qui disciplinæ modum excessit, in culpa est, Zabar. in Clem. 1. de homicid. Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. quid si aliquis tenet ceruum, Silu. in verb. homic. 3. q. 5. vers. 10. & q. 7. vers. 12. carcer. n. nõ debet esse nimium asper, nec sine debita ciborum sustentatione, saltẽ panis, & aquæ: cap. nouimus, de verb. signif. & Abb. in c. cum non ab homine, de iudic. qui cum modum excedat correctionis, sibi imputare debet hominis mortẽ, arg. c. ad audientiam, de homicid. & c. cũ voluntate, de sent. excõm. omnis. n. pœnitẽtia ita imponenda est, ne quis verosimiliter breui moriatur, Abb. in c. cum nõ ab homine, de iudic. tam respectu carceris; quàm respectu ad necessaria vitæ; alioqui mors imputatur Iudici ad irregularitatem Decis. in c. cum nõ ab homine, vltimis verbis, vbi alios plures locos citat, Qua ratione si pater, Magister, vel dominus percutiendo, in disciplina modũ excedant, & sequatur mors, vel mutilatio fiunt irregulares c. presbyterum, & d. cap.

c.ad audientiam, vbi Abb. de homic.& c.si quis non iratus, 15.q.1.Silu.in verb. homicidium 2.q.2.debent.n.omnes prę fati habere rationem temporis,loci,personę,vno excepto casu,videlicet si illa pę nitentia, aut disciplina, quã imponũt canonica sit, & à canone determinata, vel inter regulares præscripta p ordinis sui constitutiones, quibus certæ erratorum pœnæ imponuntur, si prælatus regulæ suæ obseruator pœnam imponat, etiã si delinquens per illam pœnam moriatur, nõ efficitur irregularis, Tabien. in verb. irregularitas 2.num.8.Nam obedientia omnem culpam excludit. cap.quid culpatur,23.q.1.

Inter incautos etiam ille adscribitur, qui leones, vrsosue alit, si per incuriam
13 damnum intulerint: propterea occidendo, vel mutilando reddunt irregularem dominum, etiam ex leuissima culpa, Sum.conf.lib.2.tit.1.q.28.Silu.in verb. homicidium 2.vers.24.Tabien.in verb. irregularitas 3. nu 18.Specul.in d.§.Iuxta vers.quid si aliquis tenet ceruum:sed si diligẽter asseruet eos,& in uinculis cohibeat, cũ careat omni culpa, immunis est ab omni irregularitate, si casu quempiam occiderint.cap.de occidendis,23. quęst. 5.& dist. 50. capit. quantum, vbi Archid.

Præterea si parum diligenter tu equi tui habenas custodias, quia vel confractas,vel inutiles ad cohibendum effrenatum equum habeas,si equitando aliquis occidatur, tu efficeris irregularis.cap.significasti,primo de homicid. Bern.in c. dilectus,de homicid. Silu.in verb.homicidium 3.q.7.vers.octauum, Tabien. in verb. irregulatitas 3.num.10.sed si tibi cum debitis habenis equitanti, aliquis incõsiderate,& imprudenter fregerit tui equi frenum, & ob id furens equus aliquem interfecerit,non tu es irregularis, sed qui fregit habenas,Hug.in cap.sępe, dist.50.

Est etiam imprudens quisquis vtitur opera imperiti serui,vel ministri, exẽplo est si puer, vel fatuus tibi seruiat ad alẽdos equos,isque eos adducens ad flumẽ tuo consilio, vel patientia,etiã si monueris eum ne intra flumen ingrediatur,tamen si immergatur,tibi imputatur ad irregularitatem. S.Augu.de verb.dom.super Math. serm.16.in princ.& est arg.c. continebatur, de homicid.Sum.conf.eo tit.q.26.Alberic.in verb.homicidium 6. propè fin. si tamen verisimile erat eo in flumine tale periculũ posse incurri, Silu. in verb. homicidium 2.vers.27.Tabien. in verb.irregularitas 3.nu.1.&7.
14 (margin, beside "ris eum ne intra flumen")

Ideò ex ijs deciditur quęstio de nauis gubernatore, qui vel deserit,vel negligit eius gubernationem,vel imperito cõmittit,si ob id naufragium fiat,mortes,quæ contingunt ipsi imputantur. S.Tho.primo 22.q.6.& consequenter erit irregularis, nec excusaretur à periculo, quod ipse passus est,vtputa quòd per natandi peritiam euaserit mortem.

Huc quoque spectat,si mulierem pręgnantem solicitaueris ad te venire fornicationis causa,ipsa vero in accessu aliqd passa sit,vnde abortum fecerit,irregularis es; debuisti enim hoc præcogitare, sensit Gul. de Laud.quem citat.Silue.in verb.homicidiũ 2.q.7.ad idem Tabien. in verb.irregularitas 3.num. 14.Idem potest dici de adultero, vel fornicatore, qui coeundo per compressionem aborsus causam dedit prægnanti, eadem ratione quod daret operam rei illicitæ; secus fortè in marito, nil immoderatè agẽte circa copulam; Ita quoque si potionem,aut cibum, vel pharmacum mulieri dederis, vt vel sterilesceret; vel facilius

lius grauida fieret, si ex eo cibo, vel pharmaco ipsa moriatur, ex culpa tu es irregularis l. 3. §. 1. ff. de sicarijs; sicut si cibũ dederis libidinis causa, vel ob turpẽ amorem, aut ad inducendũ odium, aut quamuis aliam ob superstitionẽ; semper mors culpabilis tibi imputatur ad irregularitatem, c. si aliquis, de homicid. Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 15. Silu. in verb. homicidium 2. vers. 19.

Ex ijs consequens est, quòd si Iudex Inquisitionem fecerit de adulterio oc-
15 culto, & nõ precedente infamia, vel alio modo contra ius, & ob eam causam mulier, vel suspectus in iudicio illo factus adulter occidatur à consanguineis mulieris, Iudex est irregularis, quia prodidit adulterium in casu non licito, & dedit operam rei non licitę, vt probauimus supra hoc libro tit. de proditore: Idẽ erit si cognito adulterio, vel stupro extra iudicium maritus, vel pater aut consanguineus ipsam mulierem interficiant, etiã ob simplicem fornicationem, homicidium imputatur adultero, stupranti, & fornicanti, si verisimiliter id posse cõtingere cogitare debuerũt, etiam si illa publica meretrix esset; nam si verè, contemplatione fornicantium, & illo intuitu, scilicet ad vindicandam ignominiam agnationis, à cõsanguineis occidatur, omnes sunt irregulares fornicatores saltem clerici quorũ intuitu occisa est; q̃a causam præbuerũt, & participes sunt illatæ ignominiæ, & cogitare debuerũt id posse cõtingere, & ideò esse irregulares prędictos adulteros, & fornicatores oẽs clericos ꝓbari potest arg. c. suscepimus, cum seq. de homicid. & ita declaratũ fuisse in sacerdote adultero reperto in flagranti ꝑ sanctissimum fel. rec. Pium V. audiui à fide dignis, & Romanæ curię Iudicibus probatissimis.

Idem quoq; erit si maritus ob huiusmodi ignominiam vitiatę vxoris per desperationem se se occiderit: Nam hõmi homicid. imputat adultero quoad irregularitatem ex præmissis, propter ingentem illum dolorem ignominiæ, quem parit adulter adulterando; exemplo est Christophorus Bongartnerus Basilien. ciuis, qui post occisam vxorem adulterij suspectam, seipsum quoque ex alto præcipitem dedit, vt scribit Surius in commentario sub anno Domini 1528. propterea non sine grandi periculo irregulares ex huiusmodi culpa dispensantur: nam nec vitium deserunt, & fiunt deteriores, & incorrigibiles, & quandoq; dispensatori insidias struunt, cuiusmodi narratur à Grego. Turon. hist. lib. 6. cap. 36. nam cũ Ethericus Lixoensis Episcopus clericum ex tali homicidio consanguineorum in mulierem commisso irregularem dispensasset, & post interualla factus esset iniquior clericus, ad pristina vitia redijt, beneficiorumque acceptorũ immemor coniurationẽ de occidendo, Episcopo facto, & in carcerem, & in exilium illum mitti obtinuit, vt ibid. narrat; An autem sit idem si ipsa mulier occidatur ab Amasio, vel corriuali ? posset dubitari, quia affines naturali ratione prouocãtur ad propriam defendendã ignominiam, quod non est in amatore riuali, Tamen mea sententia cautius aget si se putet irregularem hic, qui riuali causam dedit; ita enim rixa oritur ex copula carnali, sicut verbis: Ideò causam dedit, vt occideret dando operam rei illicitæ; secus erit, si cum vellet eam in vxorem ducere corriualis odio eam occiderit; nam cum omni culpa careat, quia opus pium exercet, qui dat operam nuptijs contrahendis, Ideò nihil obest q̃ corriualis illa contemplatione eam oc-

cide-

ciderit, talis enim contemplatio non potest inducere irregularitatem in eo, qui dat operam rei licitæ: exemplo est si quis aduersus me iniuste rixetur, aut me iniuste contumelijs afficiat, & propinqui mei ipso impetu aduersarium hunc interficiant, non efficior irregularis, si nihil dolose egerim, & nil tale cogitauerim, text. in c. Petrus, & ibi Abb. de homic. sed & si sciui eos propinquos meos studere occidere hunc meũ aduersariũ, si quantum potui, monui eos, ne id cõmitterent, sufficit ad effugiendam irregularitatem, vt ibi tex. & Abb. post Host. in cap. ad audientiam, eo tit. sed si rixa iniusta erat, quo ad me, quia dabam operam rei illicitæ, ero irregularis, si mei propinqui, & me inscio aduersarium meũ occiderint:
17 iccirco clerici, vel monachi, quibus nunquam rixari licet sine culpa, difficile effugere possunt irregularitatem prouenientem ex isto casu Rixæ, vt probari potest ex dictis Abb. in d. loco; vno casu excepto, quando scilicet consanguinei clerici, vel monachi puri hostes erant ipsius occisi, ita quòd eum occidissent etiã sine rixa habita cum clerico; nam tunc illud homicidium non imputaretur clerico, vel monacho rixanti, & homicidio non consentienti; Silu. in verb. homicidium 2. q. 1. Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 5. Et ex hoc in casu contingenti Respondi quòd cum mulier cum multis fornicaretur, & à propinquo de fornicatione reprehensa esset, ipsa verò superbe eum obiurgaret, & contumelijs afficeret, adeò quod ira motus propinquus calore iracundię in ipso contumeliosorum verborum furore eam occiderit, clericus fornicator non videbat irregularis ex culpabili homicidio, q̃a nõ fornicatio clerici, sed contumelia dederat cãm homicidio.

Huc spectat quæstio, si quis cũ armis clerici aliquem occiderit, an clericus sit irregularis; ad quod respondetur, multos casus esse considerandos; nam si clericus domi arma habens amico bonæ opinionis, de quo nullum scelus excogitare poterat, ea commodauerit sub specie boni, non fiet irregularis ex homicidio sic commisso; secus si commodauerit homini, de quo potuit cogitare, quòd aliquod maleficium, aut rixam committere uolebat, & tunc ex culpa, & forsan ex cooperatione clericus fit irregularis; aliquando ipse clericus non commodat arma, sed amicus ei clam dormienti surripit arma, & eo casu clericus non est irregularis. Aliquando vero clericus est in culpa tenendo, aut ferendo arma de nocte, vel dando operam rei illicitæ, vel arma prohibita, & eo casu etiam si inuito, clerico amic⁹ arma abstulerit, vel inscio surripuerit, fit irregularis clericus ex culpa. de ista quæstione vide Fely. in c. sicut dignum, de homic. Nicol. Ploue. in tract. de irregul. nu. 13. & 14. Carrer. in Pract. crimin. tit. de homicid. §. circa nu. 69. ex quibus absolutus est articulus irregularitatis, qui ob culpam solet accidere.

Huius irregularitatis dispẽsatio olim Episcopo erat concessa (si culpa leuis erat) quoad minores ordines, Abb. in
18 c. continebatur, & in cap. ad audientiã, de homicid. sed ad sacros Papæ erat dispensatio d. c. continebatur Silu. in verb. homicidium 3. q. 8. vers. quintum: Et curia difficile in hoc genere dispensat ad sacros Spec. in d. §. Iuxta. vers. Curia, Hodie verò si homicidium inuoluntarium sit, & occultũ potest omnino Episcopus dispensare Conc. Trid. sess. 24 c. 6. de reform. at in casuali manifesto quãtumuis culpa careat, semper egebit Declaratoria per commissionem Papæ cõmittendam Episcopo, vel alteri delega-

to,cũ plena causæ cognitione eod. Conc. Trident.sess.14.cap.7.de reform.triplex verò dispensationis genus his casibus cõceditur magna dispensatio, vt qui promotus est ad sacros, possit in solis minoribus deseruire.d.cap.continebatur,& d. cap. ad audientiam, Maior vt etiam in sacris admittatur capit. Tua nos,& eod. tit. & dist.50.c.clerico, Maxima vt promoueri,& ascendere possit cap.lator,eo. tit.secundum Goff.in Sum.de homic.in fin. Specul. in d.§.Iuxta.vers.circa homicidium.

§ 4 *Opem præstans homicidio.*

1 *Arma preparans ad homicidium, secuta morte fit irregularis.*

Homicida socius fit irregularis, etiam si nil penitus fecerit, sed solum astiterit etiam si dissuaserit homicidium.

Homicidij simplex spectator, non est irregularis, nisi sit tanta auctoritatis, quòd potuisset impedire.

2 *Episcopus habens iurisdictionem temporalem, si homicidijs præsens sit, fit irregularis.*

3 *Defendentem eum, qui ociditur, si quis reuocet, fit irregularis, si dolose reuocauerit.*

Sagittam de vulnera eripiens, fit irregularis, si vulneratus ob id moriatur.

Infirmo dans vinum, vel aliud vnde moriatur, fit irregularis, etiam si omnino erat moriturus: sed hoc intelligendũ sano modo, vt hic.

4 *Infirmo frenetico custos datus, si negligenter custodiat est irregularis ex malis: qua ille facit.*

Infirmum conuertens in aliud latus, vt celerius moriatur, est irregularis.

5 *Hereticis cõburendis lingna dans, est irregularis, idem & in dando ignem.*

Ligans aliquem, & ob id fuerit occisus, vel ipse, vt se solueret aliũ occidit, est irregularis.

6 *Vulnus datum ei, qui propemodum erat mortuus, inducit irregularitatem vulneranti.*

Vulnus dans non lethale efficitur irregularis si vulneratus sua, vel medicorum incuria moriatur.

Vulnus leue, ob quod vulneratus inciderit in saxa, vel flumen, & moriatur, causat irregularitatem vulneranti.

Vulnus leue ob quod vulneratus ab alijs interceptus, & occisus est, causat irregularitatem vulneranti.

7 *Acclamãs ad latronem, si accursu hominum ille occidatur; fit irregularis, non sic si acclamauerit, ad proprium auxilium.*

Vulnera multorum etiam non lethalia faciũt omnes irregulares secuta morte.

8 *Occisor, & si ignoretur, omnes tamen rixantes, sunt irregulares, etiam si non percusserint etiam qui erant pro parte occisi.*

9 *Occisus à lapide misso a Domo vbi quatuor reperiuntur, si nemo eorum fateatur, qui lapidem miserit, omnes sunt ab irregularitate absoluendi, & quomodo.*

10 *Malus potius tolerari debet, quàm puniri bonus.*

11 *Irregularitas sæpe committitur conscientia delinquentis.*

QVicquid adiumentum adfert morti subsecuturæ, siue accelerandæ, inducit irregularitatem; exemplo est, si iactum basilistę quis præparet, tam ipse quàm qui ictum fecit irregularis est; quia alter fecit, alter opem præstitit homicidio, Specul in tit. de dispens.§.Iuxta.vers.sed quęritur quãdo: Propterea si quis fiat comes, aut socius ei, qui pergit ad occidendum, & si cũ eo proficiscatur causa defensionis, si opus esset, irregularis efficitur commisso homicidio, etiam si hic comes, vel socius nihil operatus sit, quoad actũ mortis, vel vulnerũ, sola enim associatio reddit audaciorem occisorem cap.sicut dignũm.§.Illi etiam, de homicid. Specul. d.§.Iuxta.vers.defensione, & vers.quid si aliquis vadit.Quinimmo,& si se sociũ non fecerit, sed solũ ibi in conflictu astiterit, ob quam assistẽtiam homicida animosius crimen peregit, efficitur irregularis d. cap. sicut.§.clerico: sed & si hic associator dissuaserit, quantũ potuit homicidium, vel rixam, fit irregularis ex eo solo, quòd cum armis factus est comes homicidæ.Host.in d.§.Illi.& §. vlt.quem

se qui-

sequitur Specul. d. vers. quid si aliquis vadit; Tabien. in verb. irregularitas, 2. num. 20.

Quæ omnia vera sunt in associante, aut asistente parato ad defensionem homicidæ, si opus fuerit; at si quis ibi præsens homicidio fuerit, etiam cũ armis, non vt defensor, vel fautor, sed vt spectator, non fit particeps criminis, nec irregularis, ob illam solam præsentiam cap. vlt. 23. q. 8. vno casu excepto, si videlicet Dominus Castri in propriæ iurisdictionis loco cõstitutus, cum potest per suam auctoritatem impedire, ne illud homicidium fiat, sola præsentia, & patientia facit se irregularem argu. Psal. 81. eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate, & probatur in cap. vlt. 23.
2 q. 3. nam & Episcopus habẽs iurisdictionem temporalẽ, & si nec verbo nec scripto consentiat executioni mortis damnatorum, si tamen præsens sit executioni, quasi auctoritatem præstando negotijs suorum iudicum, efficitur irregularis. capit. ex litteris, vbi Abb. de excess. prælat. Tabien. in verb. irregularitas 2. num. 5.

Ille quoque opem præstare videtur, qui à defendendo reuocauit eum, q. vo-
3 lebat defendere occisum, nam indirectè fit homicida, Specul. d. §. Iuxta. vers. quid si cum velles: quod intelligendum est, si corrupta mente id fecerit; alioqui si dissuaserit defensionem pietate motus, si forte is qui se se ad defensionẽ parabat, verisimiliter maiori periculo se subijciebat; nam tunc non fieret irregularis, qui dissuasit. Alberic. in verb. homicidium 4. in princ. Archiep. Flor. 3. tit. 29. cap. 2. num. 1. Tabien. in verb. irregularitas 2. num. 16.

Morti etiã opem fert ille, qui de gutture lethaliter vulnerati sagittam extraxerit, si ob id vulneratus celerius moriatur, arg. c. tua, & c. quamuis, de homicid. Spec. in d. §. Iuxta. vers. si autem aliquis sagittam: sed & is qui infirmo etiam morituro vinum, vel quicquid aliud etiam per pietatem cõcesserit, citra consilium medicorum, & ob id acceleratior fuerit mors, efficitur irregularis, Ray. vt refert ac probat Specul. in d. §. Iuxta. vers. similiter custodiens: quo loco subdit nõ facile hos ægrotantium ministros affligendos in conscientia, nisi certo medicorũ iudicio constiterit mortẽ ægroti ob causam, & culpam custodis fuisse acceleratam. idem probat Alberic. in verb. homicidium 3. Sum. conf. eo. tit. q. 42. & q. 39. Idem Silu. in verb. homicidium 2. q. 15. Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 12.
4 Quòd verum est etiam in custode frenetici, nam si egroto concesserit lecto, vel domo egredi, & inde mors subsequatur ipsius frenetici, vel freneticus aliquẽ occiderit, custos erit irregularis; idem erit si hic custos dormierit per crapulam, vel ignauiam, egrotus autem freneticus, vel se præcipitauerit, vel aliũ occiderit custos est irregularis. Anton. Flor. 3. tit. 29. cap. 2. Tabien. d. nu. 12. Silu. d. num. 15. Idem quoq; iuris est in illo, qui per pietatem vertit infirmum in aliud latus, vt citius moriatur, vel ad indignationẽ adduxit infirmum, vt moreretur celerius; nam istis casibus incurritur irregularitas, vt diximus, etiam hoc tit. in §. dans causam mortis.

Sed & ille qui ad comburendos hęreticos ligna adfert, aut dat, fit irregularis, si ligna actu ipso ignem subministrauerint ad mortem; sed si iam erat mortuus
5 ligna, quę combusserunt iam mortuum, non inducunt irregularitatem in domino lignorum: Anton. Flor. d. tit. 29. cap. 2. §. 4. & ante eum Specul. in d. §. Iuxta. vers.

verſ.quid de ijs,qui propter . Tabien.in
verb.irregularitas 4.num.25.propterea
ij viri religioſi, qui luminaria , & ſacras
imagines poſt damnatos deferunt;vt in
mortis articulo eos ad ſalutem inſtruāt,
caute faciunt,ſi ex ſuis luminaribus non
concedant accendi ignem,vnde damna
tus comburatur.

Homicidio præterea opem tuliſſe vi-
detur,qui aliquem ligauit,qui ab aliquo
poſtea ſit occiſus , & ideò ligans eſt irre-
gularis , ſicut ſi ligatus , vt ſe diſſolueret
aliquem occiderit, nam etiam ligans eo
caſu eſt irregularis,text.in c.ſuſcepimus,
de homicid.Ille quoque,qui vulnus ad-
6 didit ei qui propemodū erat mortuus ,
fit irregularis, Abb.in c.pręterea de cler.
percuſſ. Tabien.in verb.irregularitas 3.
nu.6.ſed & ille,qui lubens vulnerauit nō
lethaliter, ſi per incuriam medicorum ,
vel per ipſam intemperantiam, vulnera-
tus moriatur,irregularis eſt,quaſi homi-
cidij initium vulnerator attulerit.Anto.
Flor.3.tit.29.cap.2.Tabien. in uerb. ir-
regularitas 3.nu.6.Silu.in verb.homici-
dium 2. q. 2. Quin etiam ſi vulneratus
conualuerit, poſteaque recidiuauerit ,
adhuc eſt irregularis,q̃ vulnerauit,Flor.
d.cap.2.argum.cap.Petrus,de homicid.
quod verum eſt in iſtis terminis irregu-
laritatis:at quoad pœnas legis nullo mo
do teneretur vulnerans in hoc caſu, glo.
in cap.preſbyterum,de homicid.

Si quis etiam leui vulnere percuſſerit,
& percuſſus vel equo ceciderit vel in ter-
ram caput alliſerit,vel in flumen immer
gatur,percutiens incurrit irregularitatē,
diſt.50.cap.ſtudeat, Idem eſt ſi hic leui-
ter vulneratus ab alijs poſtea occidatur ,
ſcilicet ſi alij ob leue illud vulnus accur-
rerunt,& ſic facilius occiderunt; nam il-
le primo vulnerans fit etiam irregularis,
Silu.in verb.homicidium 3.q.7.verſ.ſe-
cundum . Propterea percutiens latronē
etiam non lethali vulnere,& accurſu ho-
minum occidatur, omnes ſunt irregula-
res.cap.ſignificaſti 2.de homicid.Silu.in
verb.homicid.2.q.16.Tabien.in verb.ir-
7 regularitas 3.nu.9.Idem ſi non vulnera
uerit latronem,ſed ſolum acclamauerit,
ſi ab accurrentibus fuerit interfectus, ac-
clamans eſt irregularis , etiam ſi non in-
tenderet illius mortem, argum.cap. Pe-
trus,de homicid.Ab iſto caſu eſt excipiē
dus, qui in periculo uitæ conſtitutus ac-
clamauit, nec poterat ſibi prouidere per
fugam eo caſu acclamando non fit irre-
gularis,& ſi latro ab accurrentibus occi
datur;acclamando etenim multo magis
excuſari debet, quàm is qui per ineuita-
bilem neceſſitatem aduerſariū occidit,
de qua diximus in prima parte huius c.
ſed etſi ob periculum amiſſionis rerum
quis acclamaſſet ob fures, tunc ſi accur-
ſu hominū fures occidantur,acclamans
eſt irregularis text.in cap.ſuſcepimus,de
homicid.Silu.in verb.homicidium 3.q.
7.verſ.quartum.Tabien. in uerb.irregu-
laritas 2. nu.19.& num.25.de ijs apud
Specul. in d. tit.de diſpenſ.§.Iuxta.verſ.
quid ſi cum velles. Ex ijs cōſequens eſt,
quòd ſi plures vulnerauerint , nemo ta-
men per ſe lethaliter,ſed ob multiplica-
tionem vulnerū percuſſus mortuus ſit,
omnes irregulares ſunt paritate delicti,
Innoc.in d.cap.ſignificaſti 2.& 23.q.8.c.
vlt. facit Barth. in l.vlt.ff.de ſicar.Silu.in
verb.homic.3.q.6.verſ.tertium: & Ideò
tametſi neſciatur occiſor in rixa , omnes
tamen rixantes,& aſſiſtentes ſunt irregu
lares ſecundum veriorem opinionem,
Raym. de homicid. verſ.quid ſi plures,
Alber.in verb. homicidium 4.circa fin.
etiam illi qui nunquam percuſſerunt ob
illam aſiſtentiam , & comparticipationē
rixæ,etiam ſi ſponte abſtineant à percu-

tiendo,tenentur .n. defendere quantum possunt eũ,qui occiditur c.non in inferẽda,23.q.3.& c.vlt. Quin etiam non soli sunt irregulares ij,qui erant pro parte occisoris, sed ẽt ij, qui aderant pro parte occisi,si erant clerici, vt singulariter docet Ray.d.vers.quid si plures, arg.c.petitio,de homic. quæ omnia vera sunt quo ad irregularitatem, at quo ad alias legũ pęnas in dubio omnes ab homicidio absoluuntur l.Item mela §.sed si plures .ff. ad l.Aquil.sed extra ordinem puniunt.

Diuersum autem est in eo casu,quem scribit Albertus Galeotti uetustissimus iurista,& celebris apud Io.And.& Spec. scripsit enim opus qđ inscribitur, Margarita,quæ totius quasi iuris summa est, scribit in tit. de accus. seu crimin.c.31. vers.pone quòd quatuor,quærens,si quatuor in vna domo existant, & ex ea de-
9 missus lapis prætereuntem interfecerit, an omnes, an nemo illorum de homicidio teneatur? si omnes consenserint res est clara,omnes teneri, sed si vnius tantũ est delictum,& non constat, dicit omnes absoluendos per regulam l.absentem,ff. de pęn.modo dubium est,an idem sit in irregularitate? sed est dicendum in foro poli non esse dubium,quia in eo semper constat veritas, & ideò est irregularis oĩno qui scit se deliquisse,sed in foro iudiciali iudex declarare neminem illorum potest,nec est æquum vt ad cautelam interdicat omnibus,ne suscipiant ordines, vel susceptos exerceant, quia maior esset iniustitia tres iniuste cõdemnare, quàm unũ iniuste absoluere d.l.absentẽ,Et ideò licet delictum quoad personam occisi sit manifestum, tamen in persona occidentis est occultissimum,ideò iudex declarando neminem illorũ prohiberi ordines exercere,satisfaciet iuri,& iustitię:
10 potius enim debet tolerari malus,quàm puniri bonus, Abb. in c. sacri, de sepultur. ideò cõminari omnibus tenetur iudex, vt qui crimen commisit sciat se irregularem, & administrando sibi perpetuam damnationem parare, & dimittere hominem delinquentem in sua occultissima nequitia; nam sæpe irregularitas committitur conscientiæ personæ delinquentis, vt diximus primo lib.c.2 regu. 18. & patet ex Gregorio ad Episcopum Fundensem,quem quia concubinarium ex actis declarare non poterat, cum tamen id verum esset, illius conscientię rẽ totam commisit, vt scribit Ioannes Diaconus in vita Gregorij lib.3.cap.43.

§ 5. *Homicidium ex omissione.*

1 *Defendere occisum, qui potest, si non defendit, opem præstare videtur ad mortem.*

2 *Defendere nolens eum qui occiditur, quibus casibus incurrat irregularitatem, vide plenissimè hic.*

Excommunicatio difficilius incurritur, quàm irregularitas.

3 *Subtrahens aliquid, per quod sequitur quòd impeditur defensio occisi, est irregularis.*

Aduocatus, vel procurator quando fiant irregulares, non defendendo Reum ab vltimo supplicio.

Testis citatus ad defensionem Rei, quomodo tacendo fiat irregularis.

Notarius tacens, uel occultans defensiones Rei, quomodo fit irregularis.

Reuelare prætermittens homicidium perpetrãdum, quando fiat irregularis.

Medicus non curans ægrotum, quomodo fiat irregularis.

Nauis gubernator deserens nauem, aut cõmittens imperio fit irregularis ex hominum naufragio.

Medicus debet curare, etiam si ægrotus non soluat pretium, nec confiteatur peccata, aut sit inobediens.

Fame moriens quibus casibus causet irregularitatem non pascenti.

Maritus negligens vxorem ægrotantem, quãdo fiat irregularis.

Pater negligens filium ægrotãtem, quando fiat irregularis.

Dominus deserens seruum ægrotantem quando fiat irregularis .

5 *Carceratus moriens , quando causet irregularitatem detinenti .*

Domesticorum curam negligens, dicitur infideli deterior .

QVodammodo homicidio opē præstat quisquis, cum defen-
1 dere debeat, & possit, non defendit eũ, qui occiditur c. non in inferenda, & cap. vlt. 23. q. 3. & cap. sicut §. 2. de homicid. & de sent. excom. cap. quantæ, & cap. periculose, de pœnit. dist. 1. Super qua quæstione q̃m doctorum variæ sunt sententiæ, operæpretium est, vt de ea, & fusius, & distinctius pertractemus; fuit enim sententia quorundum, vt quisquis non defendit eum qui occiditur, q̃a peccatum omissionis est, non incurrat irregularitatem, hoc scripsit S. Anto. lib. de censur. cap. 97. Alberic. in verb. homicidiũ primo, & nõnulli alij posteriores.

Sed quia durum est hanc sentẽtiam sic generaliter, & indistinctè teneri pluribus declarationibus tota aperietur: certum est enim quod homicidium etiã tacendo committitur cap. Ephesijs, dist. 43. & Iudices nõ resistentes morti Christi homicidij rei facti sunt d. c. non in inferenda, & d. cap. vlt. & quicumque potest sine suo periculo alium defendere, nõ defendens peccat mortaliter: Armil. in verb. homicidium nu. 6. nam nõ sunt immunes à culpa homicidij vt scripsit, Asten. lib. 6. tit. 14. vt citat. Silu. in verb. homicidium 3. q. 5. vers. Quintum; cum igitur isti omnes culpam circa homicidium incurrant, alijs visum est eos etiã fieri irregulares, Silu. d. vers. quintum, & Angel. in verb. homicidium 1. num. 17. Spec. tit. de dispens. §. Iuxta. vers. quid si potui: quorum ẽt nimis rigorosa est opinio, quare cõsiderandi sunt multi casus.

Quandoque enim quis est priuata persona, & videt aliquem occidi, & per negligentiam, socordiam, ignauiam, vel
2 perplexitatem, aut quia nõ vult immiсceri alienis rebus, & factis, nõ defendit, eo casu certum est eum nõ incurrere irregularitatem, etiam si tuto, & commode potuisset: Abb. in c. quantæ de sent. excom. & isto modo procedat prima sententia, etiã si gaudeat in morte illius, qui occiditur: Ratio autẽ quare in hoc casu non incurratur irregularitas, est, q̃a (vt iam diximus) delictum est in omittendo, Vnde non potest dici ipsum concurrere verbo, vel facto ad homicidium, sicut est necesse ad incurrendam irregularitatem; nam tam de iure canonico, quàm de iure ciuili ex communi sententia nemo tenetur alterum defendere, vt late probat Deci. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. Hoc fallit in duobus casibus, primo si non defendens, & gaudens procederet vsque ad exteriora, scilicet risum, vel applausum, quia tali casu absque dubio fieret irregularis; nam ob id homicida sensisset sibi fauorabilem esse ipsum præsentem. Vnde audacius deliquisset: secundo fallit quando dolose noluisset adiuuare, vt occideretur; nam tali casu videretur irregularis, sicut incurrit excommunicationem in d. cap. quantæ & talis dolus sufficeret si probaretur ex coniecturis, Abb. in d. c. quantæ: vbi hoc apertissimè dicit.

Quandoq; verò q̃ defendere potuit, est publica persona, habens auctoritatẽ, & iurisdictionem, & isto casu videtur incurrere irregularitatem, si non defendat quantum potest, ea ratione, q̃ est obligatus ad defendẽdum, & tunc est vera sententia aliorũ supra nominatorũ, ita Silu. in d. vers. Quintum, & alij supra citati, & ita Abb. in d. c. quantę d. vers. extra gl.

vbi

vbi licet loquatur de incurrenda excõicatione, Tñ multo magis in incurrẽda irregularitate, quia excõicatio est maius vinculum quàm irregularitas, vt probat Borgas de dispẽs. 1. 2. q. 10 in princ. nu. 5. & est tex. canonis apost. c. 24. & difficilius incurritur quã irregularitas; nam nõ nisi cum peccato mortali, & voluntariè concurrit, at irregularitas sæpe sine peccato, item excõicatio non incurritur per solam culpam leuem, cum tñ culpa quãtumuis leuis sufficiat ad irregularitatẽ: & ideò si culpa illa sufficit ad excõicationem incurrendam, ergo & ad irregularitatem, quia in vtraq; istarum censurarũ requiritur factum, vt habeant locũ: Et quòd isti superiores obligati non defendentes, cum possint incurrant irregularitatẽ sentit Spec. aperte d. vers. quid si potui, Angel. d. nu. 17. Marian. Soci. scribit expressim in repet. cap. ad audientiam q. 7. princ. q. 95. vbi multa allegat vt refert Tiraq. in tract. de pœn. remit. caus. 44. vers. nono, & deniq; Nauar. in suo Man. cap. 27. numero 232 vers. 17. ibi nisi sit iudex, aut alius suo officio obligatus; qui hanc rem planius quàm alij declarat in cõmentario ad d. c. nõ inferenda, nu. 18. vbi quatuor requirenda dicit, vt hic non defendens incurrat pęnas iuris, s. primo posse defendere, secundo obligatum esse ad defendendum, tertio posse sine damno corporis, rerum, aut honoris: quarto si sit illi manifestum homicidium, vel delictum patrari; quæ quatuor si concurrant nostro casu dubitandum non videtur induci irregularitatem.

Ex qua conclusione multa necessariò consequuntur, quòd si quis ex particulari promissione, se se obligauerit, ad defendendum, iuxta l. metum §. sed licet ff. quod met. caus. si non præstat talem defensionem quatenus potest sine suo periculo, & defectu defensionis sequatur occisio, incurritur irregularitas, quia q pro misit prohibere aliquod factum, nõ solum prohibere debet, ne ille actus fiat, sed adhibere diligentiam, & custodiam ne fiat, casus in l. locationis. ff. locat. & sentit glo. in verb. Interest; circa princ. l. si quis ita promiserit §. ea. ff. de verb. oblig. quod intelligas de promissione, & conuentione mercenaria, alias si promissio sit iactatoria, & liberalis quædam defendendi oblatio, si in periculo cum posset defendere ignauia ductus, vel perterritus, aut perplexus non defenderit, non esset irregularis, quia non esset contrauenire promissioni, si careret dolo; sicut esset contrauenire mercede soluta, qa ad maiorem diligentiam tenetur ex obligatione locatæ operæ; & cõfirmantur prędicta, quia qui tenetur facere, non faciẽdo dicitur propriè facere l. qui facit ff. de reg. iur. & ibi Doct. & non faciens id ad quod tenetur, dicitur propriè contrafacere, Alex. in l. vbi autem §. qui id qđ ff. de verb. oblig. vnde talis subtracta defensio est potius factum quàm omissio; nam non agere est quoddam agere, & reducitur ad genus actus, & opponitur iustitiæ S. Th. 2. 2. q. 79. vnde concluditur quòd qui occisus est dicitur occisus culpa, & aliquo facto ipsius non defendentis, vnde per factum, & culpam dicitur irregularis.

Idẽ est in omnibus alijs personis quæ ex subiectione defendere tenentur superiores suos, quales sunt filij, serui & vasalli: nam iure ciuili (quoad seruos) si in præsenti periculo dominũ non defendant, puniuntur capite, si potuerunt saltem acclamatione, & similibus defensionibus ff. ad Silleian. l. 1. §. occisorum, & §. sed in eo, & §. potuisse: dicit enim Bart. in d. §. sed in eo, quòd licet si quis occi-

datur in tua præsentia, & tu eũ non adiuues non es puniendus vlla pœna, tamen hoc limitaretur si esses subditus illius, qui occiditur, qualis est filius, seruus & vasallus: nam esses puniendus, ita ibi per eum.

Idem erit in illis qui proprio iuramẽto assumpserunt custodiã viarum, vt viatores tute possint itinerari: nam illo casu si non adiuuent in pręsenti periculo, quatenus possent sine suo damno, & defectu sui auxilij occidatur viator, fiunt irregulares, quia erant obligati ex officio; Istis .n. casibus, scilicet in obligatis iure, vel ex prouisione ad defendẽdum, propriè qui non defendit dicitur esse in culpa, & cõcurrit ad homicidium, quasi ex fauore d.c. quantæ, Ideò fiunt irregulares, Et est animaduertendum, quod hoc loco defensio non intelligitur, vt penitus teneantur eripere à morte; sed sufficit agere q̃cquid in ipsis est adiuuando, verbo, vel facto, vt si fieri possit mors impediat̃, tunc .n. careret omni culpa d. §. potuisse; est ẽt animaduertendũ, quod ista omissio defensionis non inducit irregularitatẽ in vllo genere supradictorum obligatorũ ex eo, quod non diligentes fuerint in custodiendis vijs, vel in præueniendo periculo, & similibus omissionibus; sed alio modo punientur à statutis, & conuentionibus: at casus noster intelligitur de instante delicto manifesto, dum est in fieri vt scilicet adiuuetur, qui occiditur.

Et per hoc dico secundum doctrinã Clemen. Alexandrini Stromat. lib. 1. ante med. libri, scilicet, quando omissio habet vlterius aliquam dolosam subtractionem defensionis, vt aliquis moriatur, q̃d illo casu semper incurritur irregularitas
3 exemplo est, si cæcus pontem transeat tu clam auferas tabulã, vt cadat ille incautus, si ceciderit, tu eris irregularis ex ipsius morte, vel mutilatione propter illã subtractionem: quæ est in faciendo; & ideò quisquis faceret quod fecerit Samson, scilicet subtrahendo columnas, & fundamenta domus: Iudic. c. 16. fieret irregularis non solum ex sua, sed & morte aliorum: sic qui auuertit volentẽ defendere eum, qui occiditur si malitiose fecit, fit irregularis ex communi sententia, vt docuit S. Anton. & alij quos citauimus in §. proximè præcedenti: atq; etiã dico q̃ quisquis dolose ligat arma eique surripit, ne se occisus posset defendere irregularis est cooperatione; idem erit si non dolose, sed in loco suspecto de hostibus ẽt per lusum arma colligauerit, vel surripuerit est irregularis ex culpa; idem si noctu quis incedat per loca periculosa cum lumine, si illius lumen extinguas siue ioco, siue dolose, illeq; præceps ruat irregularis efficeris.

Ex prædictis etiã deciditur illa quæstio, si ante fores domus tuæ fiat rixa sanguinolenta, tu verò occludas hostium tuum, vnde occisus est, qui absq; dubio fuisset saluus ingrediendo Domum tuã, an fias irregularis; distinguendum est, an occluseris, vt euitares rixam, & ne in domũ tuam irrueret totus impetus, eo casu nõ videris irregularis cauendo tibi, arg. Abb. in d.c. quantę aut occlusisti dolose, ne ille in domum tuã ingressus saluaret, sed facilius p̃ aduersarios in via occideretur, tunc es irregularis ex illo dolo, q̃a obicem posuisti saluti illius, probat̃ arg. nam quando quis ducitur ad mortem, sed ab amicis, & fautoribus clamando posset eripi, si tu dixeris obtura os eius ne clamet, efficeris irregularis, vt diximus lib. 2. tit. de execut. ex Silu. in verb. homicidium 3. q. 7. vers. Quintum, & probat̃ alio argu. eius, quod proximè diximus, de auertente eum, qui volebat defen-

dere

dere occisum: Iuxta prædicta etiam deciditur alius casus, aliquis immergitur in flumine, & facile potest saluari apprehendendo remum tuum, vel funem tuã, aut ipsam scapham, si tu remũ auferas, aut funem, aut scapham, vt ille nõ possit saluari irregularis es, quia post omissionem auxilij est subtractio illarum rerũ per quas saluari poterat: secus esset, si cũ posses scapha, remo, fune illum adiuuare non feceris, nam licet pecces mortaliter omittendo debitum auxiliũ, tamen non es irregularis, nisi pro patre, domino & superiore tuo, vel nisi obligatus esses iuxta prædicta.

Et in casu contingenti cum quidã ab impetu fluminis mergeretur, manuque apprehendisset arboris ramum, vnde saluari potuisset; alius quidam eius ęmulus ramum abscidit, ne illo auxilio saluaretur, & ita ille extinctus ab aquis fuit, certe qui ramum abscidit, homicida fuit, & irregularis, & ita ego rogatus respondi.

Possunt etiam prædicta inferri ad defensionẽ iudicialem; nam si aduocatus, vel procurator assumptum patrociniũ Rei dolose deserant, & ob desertionem Reus damnetur, & puniatur morte, irregulares sunt; nam si per meram negligentiam ignauiam, & imperitiam ipsorum damnaretur, fierent irregulares, vt scribit Host. in c. 1. de postul. & diximus supra lib. 2. c. 9. multo ergo magis si dolose; ob quem dolum damnari potest infamiæ, & alijs pœnis, vt per Specul. tit. de aduoc. §. vlt. Idem erit in teste producto, vel citato, nam siue examinare se permittens verum dicat, si tamen reticeat dolose, quæ sunt dicenda pro veritate facti ad defensionem Rei, per illam dolosam omissionem est puniendus de falso, cap. 1. Et ibi Innoc. Abb. & alij de crim. fals. cum multis locis, quos congerit Tiraq. de pœn. remitt. caus. 44. vers. 10. & consequenter erit irregularis ex hoc, & ex causa quam dedit in mortem Rei: & licet testis citatus factus contumax non possit puniri de falso, ex eo quòd subterfugit, Bald. in l. Idem §. si tibi; post princ. ff. de Cond. ob turp. caus. Tiraq. vbi sup proxime; Tamen in casu nostro, q̃a periurum, & fal sarium se facit dolose, aperte dicitur fauere dam nationi ipsius Rei, ideò nemo dubitabit ipsum esse irregularem; Idem quoque in notario, qui dicta Testium, scripturas, & alia facientia ad defensionem Rei occultet, & omittat dolose, & ob id ille occidatur, irregularis est, quia falsi tenetur. Bart. in l. si quis obreſperit, vers. quęro cum pars dictaret. ff. ad l. Corn. de fals. Tiraq. vbi supra proxime.

Et consequitur ex prædictis, ꝙ quisquis punitur à iure, si nõ reuelauerit tractatum homicidij; quòd dolose omittẽs talem reuelationem incurrat irregularitatem, vt in filijs seruis, vassalis & subditis. Iudic. Inquisit. verb. scientia: nam illorum reuelatio omissa non potest dici simplex omissio, sed est delictum in cõmittendo. Ideò concurrunt ad homicidium, & ideò fiunt irregulares sicut diximus supra in ijsdem non defendentibus quantum possunt; secus esset si per meram ignauiam, timiditatem, vel animi perplexitatem, nam non fierent irregulares, vt scribit Tabien. in verb. irregularitas 2. nu. 23. & ita intelligitur Armil. in verb. irregularitas num. 38. Idem etiã erit si ego mittam te tanquam nuntium, cum litteris, quibus moneo Titium, vt sibi caueat ne occidatur, si hoc sciens dolose litteras non dederis, tu efficeris irregularis. Idem quoque erit si non per litteras, sed verbo solo susceperit onus annunciandi ei hoc, vt sibi caueat, nam si

reticueris illi dolose agis, qui obicem posuisti meę diligentię in reuelando ipsius periculo, & eris irregularis, sicut ille qui impedit ne occisus defendatur.

Quicumque etiam ex officio tenentur accusare iudici facinora perpetranda siue pacto, siue iuramento sint obligati, si ad iudicē non detulerint dolose tractatum homicidij, puniuntur ex delictis non delatis, cum potuisset iudex prouidere ne fierent; nam siue pecuniam tales accusatores acceperint ne accusarent, fauere dicuntur homicidio, siue nil acceperint, sed solum tacuerint, vt effectus homicidij sequeretur irregulares sunt; nam est certum eos puniri Silu. in verb. pœna q.vlt. & apertius Armil. in verb. restitutio versic. Decimus: Nec excusabit eos si dixerint noluisse reuelare, quia metuebant ne iudex iuberet mori illos delinquentes, & ideò metu irregularitatis abstinuerunt, à reuelando: quia ad hoc est responsio; quòd manifestās futura delicta animo, vt illis prouideatur, cū protestatione ne sequatur pœna mortis, vel mutilationis, non fit irregularis secuta morte: Armil. in uerb. irregularitas nu. 39. Nauar. de irregul. num. 117. Quin esset hoc laudabile coniurationes reuelare, ut patet in coniuratione contra Dauid 2. Regum. cap. 17. Isti igitur officiales non reuelantes superiori sunt in pari irregularitate, qua est ille qui reuocat eū, qui uult defendere occisum, ut sępius diximus; Propterea omnes, qui malitiose dissuadent diuiti uolenti pascere egenū, ne pascat, uel dissuadent medico uolenti curare ægrotum, ne curet, uel dissuadent uolenti reuelare homicidium perpetrādum ne reuelet, fiunt eo modo irregulares sicut qui auertit uolentem defendere eum, qui occiditur cap. periculose, de pœn. d. 1. Specul. d. §. Iuxta. uers. quid si cum uelles. Et supradicta de non reuelantibus procedunt in illis, q̃ sciunt homicidium perpetrandū sine aliqua participatione culpæ, alioqui si fuerunt conscij, sed postea deserunt tractatum, hoc non sufficit; nam præter id quod nō reuelando fierent irregulares, tenentur .n. monere ipsum occidendum, Innoc. in cap. ad audientiam, de homicid. Nauar. d. cap. 27. nu. 234.

An autē medicus nolens curare ægrotum incurrat irregularitatem, si ęgrotus non curatus moriatur, uidetur communi sententia non effici S. Anton. de cens. cap. 97. & cum eo etiam transit Nauar. cap. 27. uers. 17. sed hoc eget magna declaratione; nam intelligi debet horum sententia in pura omissione, & negatione curandi, quia per talem simplicē negationem, non concurrunt ad homicidium, licet concurrant quo ad peccatū omissæ charitatis; sed si consideretur medicus publico, uel priuato stipendio cōductus, & assumptum officium non exequatur, quisquis moritur ob desertam, seu neglectam curam causat illi irregularitatem; nam si per solam negligentiam medici quis moriatur, ipse efficitur irregularis, Silu. in uerb. medicus q. 1. uers. secūdo, cum alijs quos citauimus supra lib. 2. c. 12. multo ergo magis si lubens id faciat, quod est grauius delictum, quā negligentem esse, maxime quia tantum peccat medicus omittendo medicinas propitias sicut dando non propitias Innoc. in c. Tua nos, col. 1. de homic. quem probat Tiraq. d. cau. 44. uers. 12.

Qua ratione cum medicus assumat onus, vt auferat contraria sanitati, & inducat prospera, si non studeat auferre illa contraria, videtur committere homicidium voluntarium, si ille moriatur ex S. Thom. 2. 2. q. 64. dum dicit, quòd qui

non

non remouet, quod remouere debet, ex quo sequitur homicidium illud est quodammodo voluntarium, vt refert Silue. in verb. homicidium 2. in princ. Et ideò si medicus, qui iam curare cęperit, curã postea derelinquat, verosimiliter conijciens eum moriturum, moriente illo fit irregularis exprędictis; nec valebit ratio, quòd non adstringitur ad perseuerandũ in cura, quia contractus ab initio sunt voluntarij, ex post facto sunt necessarij: Nam & quando fęudum sui natura potest repudiari, si vasallus illud repudiet importunè, puta domino in bello existẽte, quo tempore opera vasalli indigeat, non ualet talis repudiatio l. filiæ meæ. ff. sol. matr. Silu. in verb. fęudum. q. 28. Cũ enim istæ obligationes medicorum, & ęgrotorum sint gratia vtriusque, consequens est, vt in desertione curæ requiratur consensus vtriusque. glo. in cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. & videtur casus optimus in d. l. filiæ meæ. ubi si maritus repudiet dolose vxorem ęgrotantẽ, ius illi non suffragatur, quia importunè repudium mittit.

Sicut ergo iam conclusimus supra, ꝙ subtractio est aliquid, quod consistit in faciẽdo, & est plusquam omissio, vel negatio, ideò sequitur quòd medicus subtrahendo opus suum, secuta morte fiat irregularis: sitq; loco exempli Nauis gubernator, qui ab initio non tenetur susci pere curam nauis, sed si post susceptam gubernationem negligat, vel deserat eã, vel cõmittat imperito, certe mortes ho-
4 minum in naufragio morientiũ ipsi imputantur. S. Thom. 2. 2. q. 6. Quin addo, si vnus tantum medicus exercens artem sit in castro, vel villa, & alius haberi non possit, fueritque requisitus, & ad manda tum iudicis cogatur, (quòd de iure potest) Doct. in l. inuitus. ff. de regu. iur. si renuat hoc facere, & inde nascatur cõtra eum scandalum in populo, fit irregularis ex tali morte; & forte idem erit si non sit illi iussum à iudice, sed inhumane palam, & cum scãdalo negauerit velle illum curare; Nec etiam ad excusationem medici deserentis ęgrotum, sufficiet illa ratio, ꝙ non soluitur sibi merces, quia talis causa non sufficit, vt liceat ægrotum deserere, vt probauimus supra d. lib. 2. cap. 12. Nec excusabitur eo prætextu, ꝙ ęgrotus nolebat confiteri peccata sua iuxta præceptum cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiss. nam medicus ob id nõ debet desistere à charitate corporali, vt sentit. S. Anton. Flor. & Silu. in verb. medicus, q. 3. Nec etiam excusabitur, quòd ęger sit inobediens, nam circa illa medicamenta, quæ inuito ęgrotanti dari possunt, si medicus inuito ipsi ea nõ dederit, in culpa est, gl. dist. 80. in princ. in verb. Inferas. & secundum prædicta intelligenda est medicorum irregularitas.

Ex præmissis quoque absoluitur alia quæstio, de eo qui fame perire permittit dolose, eum quem pascere sine suo incõmodo posset; nam si sit pura omissio, etiam cum peccato mortali, idest quando apparet extrema necessitas egentis alimonia, vel alio adminiculo vitæ sine incommodo istius non dantis, cum esset diues eo casu, & si mortaliter peccet omittens opus charitatis cap. pasce. dist. 86. non tamen est irregularis, etiam si desideret illius mortem S. Ant. de censur. cap. 97. Cardin. in Clem. 1. q. 14. de homicid. Silu. homicid. 3. q. 2. vers. Tertiũ. Et est ratio quia per talem omissionem non dicitur concurrere ad homicidium uerbo; vel facto, vt est necesse ad incurrendam irregularitatem; At si non sit simplex omissio, sed sit aliquid vltra, vt

puta particularis obligatio de alendo, vel similia subministrãdo, & dolose subtrahatur quodlibet eorum quę erant necessaria, & quorum defectu mors est insecuta, qui subtraxit, est irregularis si dolose subtraxit, & ille est mortuus; exemplum in eo, qui astat ęgroto, siue vt minister, siue vt medicus, & astute alimenta subtrahat, vel dietam nimiam iubeat, vel medicinalia astute occultet, aut omittat, absque dubio est irregularis. expressim Raym. de homicid. vers. quid si plures, quia talis subtractio non est sola omissio sed commissio: & ideò inducitur irregularitas, sicut in eo qui subtrahit aliũ uolentem defendere, qui occiditur, vt iam supra diximus.

Propterea hospitalarij ministri, cum sint deputati alendis ęgrotis, si alicuius vitam desperent, & ob molestias longas ipsius ęgroti, alimoniam, aut quicquid aliud subtrahant, hoc intuitu moriatur, irregulares sunt, quia hoc est commissionis peccatum, non omissionis; Idem in Eleemosinarijs, qui fraudulenter quotidianam eleemosynam ideò subtrahunt alicui, vt moriatur, irregulares sunt, ijsdem rationibus. Et ideò si pauperi, vestem, lectum, aut quid simile vitæ necessarium accommodaueris, & in ipsa necessitate extrema repetas, cum esset verisimile ipsum frigore, vel alio simili defectu moriturum, & tibi illa repetitio non esset in pari necessitate, efficeris irregularis, quia repetere est factum, non autem est omissio, sicut esset si nunquam illi accommodasses; nam ex tali omissione non efficereris irregularis.

Prædictis addo, quòd si valde diues, & prælatus requisiti de alimento in instanti extrema necessitate, id negent cũ scandalo populi, & illo mortuo populus scandalum patiatur, possumus defendere, quòd ex illo scandalo quod cõsistit in facto, talis omissio scandalosa inducat irregularitatem; pro qua re videtur tex. in c. Florentinus. 85. dist. vbi Papa iudicat abijciendũ ab Ep̃atu eum qui nemini charitate hospitalitatis vtatur, & casus noster est fortior illo, quia ibi ex illo scandalo neglectæ charitatis est indign⁹, hic vero adest effectus mortis: si. n. peccatis, quæ per se non sufficiunt ad irregularitatem, accedat scandalũ, inducitur irregularitas, text. in c. ex litteris 1. de homicid. Host. & Abb. in c. cum de tua, de corp. vit. & diximus supra tit. de scandalo, & est ratio; quia impossibile est separare infamiã facti ab ea persona, quæ est causa talis scandali: ideò consequens est, vt propter talem infamiam dicatur irregularis, vt probauimus lib. 3. c. 1. Et ad istos casus faciunt etiam illæ regulæ, & iura supradicta, quòd qui non facit facere videtur: Vnde si his generibus delictorum non imponatur irregularitas, reperitur optima occasio cuicũque sacerdoti, vt desideratam proximi mortẽ obtineat quandocumque voluerit, sine irregularitate, cui rei est obuiandum.

Iuxta prędicta etiam concludi potest, quòd si maritus vxorem ægrotantẽ contemnat, & alimenta atque alia necessaria non dederit dolose, & in lata culpa, & ob id ipsa moriatur, eadem pœna punitur, quasi occidisset. glo. in l. si ab hostibus §. 1. ff. solut. matr. vbi Bald. & Castr. & idẽ Bald. in l. quod si vxori. C. de negot. gest. vnde patet, quòd est irregularis; videtur sententia Ray. de homicid. vers. quid, si plures? vbi loquitur de patre, & patrono. Idemque erit in filio, vel seruo alendo, si negligatur data opera, vt moriatur; nam paria sunt interficere, vel morbo laborãtem deserere, quando teneris succurrere tex. in l. si seruũ, in princ. ff. de verb. oblig.

sicut

ficut etiã, qui habet aliquem inclusum in carere tam aspero, vt moriatur si eum non liberet, necare videtur, Bald. in l. si captiui, post princ. C. de Episcop. & cler.
5 Et est ratio in istis casibus ꝓximè dictis, quia domesticorum curam quisque habere debet, & eam pretermittendo ex dolo, est delictũ cõmissionis, non simplicis omissionis, ex S. Paul. 1. Tim. c. 5. Qui (inquit) domesticorũ suorũ curã non habet hic fidẽ abnegauit, & est ĩfideli deterior.

§ 6. *Ratum habens, & Acceptans homicidium.*

1 Ratum habens homicidium nomine suo factũ, quomodo fiat irregularis.
2 Clericus si percutiatur alieno nomine is, qui ratum habet est excommunicatus.
3 Excõmunicatio non incurritur ex actibus internis, & mere spiritualibus.
Ratum habens offensionẽ factã iudicibus Ecclesiasticis, vel Cardinalibus, vel Epĩs est irreg.
4 Furem exhibent iudici cum protestatione, ne moriatur, si à Iudice occidatur, & hic ratum habeat est irreg.
Præmium præbens afferenti aliquod membrum hominis occisi, aut afferenti nuntium mortis efficitur irregularis.
Rati habitio, quibus casibus inducat irregularitatem.
5 Rata haberi possunt male facta ẽt facta nõ nostro nomine, sed hoc ad præiudicium nostrũ.
Consensus triplex ante factum, in facto, post factum
6 Rati habitio condemnat pari pœna eos, ad quos spectat correctio, vt prælatos, Dominos, parentes, Tutores.
Assassinos defendens, receptans, vel occultans, est ipso iure irregularis.
7 Heli sacerdos punitus, quod filios leniter correxisset.
8 Mutilans cadauer quando efficiatur irregularis, & excommunicatus.
9 Anatomistæ vix effugere possunt irregularitatem.
Mortuorum corpora exenterantes, & aromatibus condientes, vix effugiunt irregularitatẽ.
Clericus faciens Anatomistæ officium, ab ordinibus suspendi debet.
Antropophagi irregulares sunt, et nõ baptizãdi.

QVAE hactenus perscrutati sumus, aut homicidium præueniunt, aut cõcomitantur. Nũc superest, vt ea perquiramus, quæ iam cõmisso homicidio fiunt, an ea possint irregularitatem inducere? Id totum duobus modis contingere potest, verbis scilicet, aut factis; verbis quidem dum ratum habetur homicidium iam factum expressim approbando, siue per consensum, siue per adulationem, aut collaudationem; factis vero si domi homicidam excipiat, foueat, defendat, quæ omnia facile possent inducere irregularitatem: Nam si nomine tuo, te ignorante homicidium factum sit, postea vero sciens ratum habueris, etiam sola intima cordis approbatione, & rati habitione, efficeris homicidij Reus, & irregularis, quoad Deum, & forum conscientiæ, licet non quoad forum contentiosum, Silu. aperte in verb. homicidium 1. q. 7. vers. Quintum; quòd confirmatur ex simili; nam si quis absq; mandato tuo manus iniecerit violentas in clericũ tuo nomine, posteaque id ratum habueris, eo ipso excõmunicatus existis, sicut is, qui percussit cap. cum quis, de sent. excom. lib. 6. & ab Ec-
2 clesiasticis ordinibus Ecclesia te excludet, sicut reliquos omnes excõmunicatos: differt tamen iste casus à superiore in hoc, quòd vt excõmunicatio habeat locũ, requiritur quòd illa ratificatio fuerit expræssim facta; alioqui si solo cordis consensu interiore ratum habueris, excõ-
3 municatio non afficiet, quæ non afficit, nisi ob ea quæ fiunt in actu exteriori: & ideò licet ille consensus mere internus inducat mortale, non tamen excommunicationem, vt scribit Armil. in verb. Ratihabitio, nu. 6. secus quoad irregularitatem, vt per Silu. d. vers. Quintum.

Ad eandem conclusionem firmandã ad-

adduci poteſt, quòd ſcribit Specul. in cap. quicumque, de ſent. excom. lib. 6. num. 5. ſi quis tuo nomine grauamen intulerit rebus, vel negotijs iudicis Ecclesiaſtici, Si id tu ratum habueris; excommunicationem incurris, Ad idem tex. in cap. felicis, de pœn. lib. 6. vbi offenſiones factæ in perſonas Cardinaliũ, ſi quis raras habeat, ipſe & proles vſque in ſecundam generationem excluditur ab ordinibus ſacris, beneficijs, dignitatibus, ac per hęc irregulares ij omnes exiſtunt: Ad idem Clem. 1. de pœn. ſi offenſiones aduerſus perſonam Epiſcopi ratas quis habeat, ipſe ac proles vſque in ſecundam generationem irregulares fiunt ne promoueri, aut promoti exercere poſſint; propterea non eſt inconueniens ſi homicidia tuo nomine facta ratifices, vt & tu irregularis efficiaris, vt ſenſit Aſten. lib. 6. tit. 14. poſt Hoſt. dum dicit, quòd clericus qui furem detulit
4 Iudici pro ſolis recuperandis rebus, etiã cum proteſtatione quòd nõ intendit de ueniri ad vllam pœnam corporalem, tamen ſi fur ſuſpendatur, & clericus in dãnum, & odium perſonæ furis ratum habeat, efficitur irregularis, vt probat cũ prædictis Silueſt. in verb. homicidium 3. quæſt. 5. uer. 6.

Et hæc multo magis uera ſunt ſi ſequatur ſcandalũ, & infamia facti, apud graues uiros propter eam ratihabitionem, quia & ſolum ſcandalum, & ſola facti infamia inducunt irregularitatem, vt ſępiſſime diximus, & cum iſtis conſentire videtur Specul. in tit. de diſp. §. Iuxta verſ. ſed quid ſi agenti. Et facit optime in arg. tex. in cap. ex litteris de homicid. & cap. Tua, de cler. ægrot. Eſſet autem percipue ſcandaloſa, & turpis ratihabitio ſi allato aliquo membro, vel ſpolio occiſi ad te, tua contemplatione, tu ſuſcipias, & longe erit ſcandaloſius ſi pręmium dederis afferenti tale membrum, uel afferenti nuntium mortis, iuxta cap. 18. Reg. 2. etiam ſi ante homicidium de præmio nil dixeris, uel annueris. Et ideo iſtis caſibus naſcitur euidens irregularitas. Nam Dauid Nuntiũ de morte Saul. ita ęgre tulit, ut potius afferentem puniuerit, & ſpolia neglexerit, 2. Reg. cap. 1. cum tamen Saul acerrimus hoſtis eſſet contra Dauid, Ita vt putaretur gratum Nuntium eſſe Dauid de morte Saul: quod etiam fecerat idem Dauid Nuntio afferenti caput Isboſeth filij Saul, cui loco pręmij optati mortis ſupplicium dedit. 2. Reg. cap. 4. ſed quia hæc concluſio quòd ratihabitio homicidij inducat irregularitatem, multis Doctoribus dubia uiſa eſt, ut Specul. in dict. uerſ. ſed quid ſi agenti, Abb. & gloſ. in cap. 1. de conuerſ. infid. gl. in cap. ſi qua uiuente 31. q. 1. gl. cap. ſi quis viduam, diſt. 50. Tabien. in uerb. Irregularitas 2. nu. 7. Iccirco per caſuum diſtinctiones tota difficultas auferetur, & veritas apparebit.

Primus caſus eſt, ſi cum audieris homicidium commiſſum eſſe in perſonã Sempronij, fueris lætatus, ratumque habueris, cum tuo nomine non fuerit perpetratum, nec in rem, & utilitatem tuã, iſto caſu ſolum peccatũ mortale incurritur, ob conſenſum in malefactum; ſed irregularitas non contrahitur, nec impedimentũ canonicum circa matrimonia, uel ordines. cap. 1. de conuerſ. infid. & dict. cap. ſi qua uiuente.

Secundus caſus eſt, ſi corde optaueris Sempronij mortem, ſed nihil egeris in ea, ſeu circa eam, ſi occidatur ab aliquo te inſcio, & non tuo nomine, & tu lęteris ob utilitatem tuam, & ratum habeas, peccas quidem, ſed non incurris

irregu-

irregularitatem, & ita procedit glos. in d. cap. si quis uiduam, dist. 50. cum alijs supra citatis; Et non est mirũ quòd quis possit ratũ habere quod suo nomine non sit gestum, nam maleficia, quæ
5 tuo nomine non sunt facta, rata haberi possunt à te ad tuum præiudiciũ. Gram. decis. 103.

Tertius casus est, si nihil cogites de morte Sempronij: sed ille occiditur tuo nomine, idque tu postea ratum habes, eo casu & peccas, & incurris irregularitatem, & hoc probant iura superius adducta pro nostra sententia: & multo magis (qui casus est quartus in ordine) si optaris mortem Sempronij, illeque tuo nomine fuerit occisus; tu ratum habens efficeris irregularis ex prædictis locis, Et pro hoc sunt etiam aliæ rationes, videlicet, ob turpitudinem tuam, & infamiam facti, & ob scandalum, & quia ratum habendo factum tuo nomine, facis tuum, & quia præsumitur, quòd dolo feceris, ad tuum onus spectabit, vt purges dolum presumptum, in quo purgando cum cognitio causæ requiratur, apparet interim nec te posse promoueri, nec promotum, exercere permittendũ: licet etenim irregularitas ista non inde nascatur, quòd in faciendo homicidio partem habueris, tamen nascitur, quia per expressam ratihabitionem in homicidiũ consensisti, qui cõsensus ad tuum præiudicium subsequi potest. cap. cõsentire, dist. 83. & retro trahitur. c. ratihabitionem de reg. iur. in 6. est enim triplex consensus ante factum, in facto, post factum, & ij omnes pari pœna puniuntur cap. notum 2. quest. 1. ubi bona glos. quam in maleficijs esse veram probat Siluest. in uerb. consensus quest. 5.

Quæ omnia multo magis vera esse
6 putanda sunt in illis ratum habẽtibus, ad quos spectat correctio, ut in prælatis, Dominis, parentibus, tutoribus, & alijs similibus, quos irregulares dicere æquissimum est: nam Episcopus conniuendo fornicationibus clericorũ deponitur, dist. 83. cap. si quis Episcopus, & superior, qui non corrigit errata canis impudicus appellatur, cap. nemo, ead. dist. & qui non corrigit, fouet, ac socius criminis nuncupatur. c. error, ead. dist. & cap. quantæ de sent. excom. multo ergo magis delinquet si ratum habuerit, id quod punire debet, tum ob scandalum, tum ob propriam turpitudinẽ, & infamiam, etiam solius facti, uidem⁹ etenim, quòd Heli sacerdos seuerissime a Domino punitus est, quòd filios errãtes seuere non correxisset, cum tamen blande eos monuisset 1. Reg. c. 2. quid fecisset dominus in Heli si ratahabuisset illorum crimina? Cum igitur homicidium etiam tacendo committatur. c. Ephesijs, dist. 43. & qui morti Christo non restiterunt, Rei ipsius sanguinis facti sunt. cap. nõ in inferenda, & cap. vlt. 23. quest. 3. ita longe magis reus esse debet, & irregularis, si quod corrigere debuit, ratum habuerit.

Ad hoc genus delicti pertinet quandocumque homicidæ defenduntur, &
7 receptantur; quisquis enim assassinos defendit uel occultat, irregularis est, nec post pænitentiam admittitur ad exequẽdos ordines susceptos. cap. pro humani, de homic. lib. 6. Specul. in tit. de disp. §. Iuxta. vers. 12. quod procedit etiam in eo, qui receptauerit solos assassinos illos, qui eo tempore neminem interfecerint, si tamen interficere tentauerint, vt probatur in dict. cap. pro humani: si quis tamen pietate ductus homicidas occultet, ne ab aduersarijs occidantur,

aut

aut ne à ſatellitibus intercipiantur, quia ſouere delictum non videtur, irregularis non eſt, quia talis pietas nulli debet eſſe damnoſa: præſertim quo ad vinculum animarum, excepto caſu aſſaſſinij, in quo ſola occultatio eſt in culpa: præſertim quia aſſaſſini ſunt diffidati, & ideo interdicta eſt omnis pietas cũ illis dict. cap. pro humani.

Huc quoque ſpectat ſiquis viſo cadauere inimici ſui, per iracundiam caput
8 vel membra illi amputet, an ob id efficiatur irregularis: aliqui putarunt non eſſe, quia nec homicidium, nec mutilatio eſt hominis: Archid. in cap. ſi quis 15. quęſt. 1. eiuſque ſententiam communiter ſequuntur Doct. vt tradit Silu. in verb. homicidium 3. quæſt. 7. verſ. 11 Archiep. Flo. 3. tit. 29. cap. 2. Tabien. in verb. Irregularitas 3. nu. 27.

Quæ res in vno caſu limitari poteſt. Nam ſi videlicet pietatis cauſa mortui membra diſcindantur, vt vel conſeruentur, vel vt commodius transferantur ad ſepulturam, impij & crudeles nuncupantur, qui hæc faciunt, & excommunicati declarãtur, Extrauag. Bonif. VIII. de ſepult. Incip. deteſtandæ: nam horribile putat, & ſcandaloſum, corpus hominis adhuc carne compactum diuidere. tex. & gloſ. ibi in verb. exenterant; & propterea licet d. Extrauag. emenauerit ſolum, vt ille abuſus auferretur: tamen ex pręgnantia verborum illius tex. poſſumus concludere hunc qui ſæuit in defuncti corpus, & detruncat non eſſe tutum ab irregularitate, ſaltem quia horrorem inducit, & ſcandalum ſic faciendo, vt dicit tex. ibi: quæ duo ſcilicet horror, & ſcandalum ſufficiunt ad irregularitatem, de cler. ægrot. cap. Tua nos, & cap. ex litteris 1. de homicid. cum ſimil. Et ideo ſunt notanda illa verba dict. extrauag. ibi, deteſtãdæ feritatis, & ibi mentes fidelium horrore commoueat; & ibi, impiæ pietatis affectus truculenter exenterant; & ibi, vehementius abhorrendum; & ibi, crudeliter pertractando, vel faciendo pertractari, ex quib⁹ verbis iunctis verbis illis; circa corpora defunctorum huiuſmodi abuſus, vel ſimilis, nullatenus obſeruetur; videtur tutius dicendum, omnem ſcandaloſam dimembrationem mortui corporis inducere impedimentum, ne promoueri permittatur: non quia ſit vera mutilatio hominis, ſed (vt diximus) ob horribilitatem ferinam, & ob ſcandalum, non debet permitti ordinari.

Ex quibus ſoleo concludere Anato-
9 miſtas ſine diſpenſatione non eſſe admittendos ad ordines, ſi manu ſua inciderint: ſicut nec eos, qui mortuorum corpora ſuis manibus exenterant, vt balſamo, vel alio aromate condiant; eſt enim horribilis manus eorum, qui hæc fecerint. gloſ. in d. Extrauag. Sãctus .n. Aug. anatomiſtas dicit occupari diligentia crudeli, & in carnibus humanis, inhumane arcana ſectari, vnde recte cõijcimus in Eccleſia Dei eos exoſos eſſe; Sed ſi clerici hæc cõmiſſerint perpetuo ab executione ſui ordinis ſuſpendi debent. Eſt enim officium illis inconueniens, cap. Tua, de homicid. nec reſtituentur niſi poſt condignam pænitentiam, vt ibi colligitur, & diximus aliàs quando de Chirurgis agendum fuit. Eſt autem offitium tale laicorum, qui & ſi non incurrant excommunicationem de extraug. vt concludit Caietan. in ſumma cap. 70. tamen horribile exercitium eſt d. gloſ. & arcendum ab ordinibus Eccleſiaſticis: qua ratione approbo illorũ ſententiam, qui putant antropophagos, ideſt humanis carnibus veſcentes bapti

zari non debere: nisi statuant ulterius illis non vesci, vt scripsit Nauar. in Manu. cap. 23. nu. 130. arg. cap. firmissimè, 15. q. 1. vnde multo magis erunt irregulares, ob horrendam illam escam feris cõmunem, non tamen negandam illis censeo dispensationem post condignam pęnitentiam.

De bello iusto, vel iniusto.

CAP. XLVIIII.

1 Episcopi inuocantes auxilium militare, pro defensione, non incurrunt irregularitatem ex mortibus, quæ contingunt præter intentionem.

Clericis licitè conceditur licentia utẽdi armis defensiuis.

2 Bello iusto si quis dixerit percute, iace, ex ijs fit irregularis.

Bello iusto si quis præficiatur annona, iudicijs, & similibus officijs, non fit irregularis.

Gulielmus Duranti maximis ornatus fuit dignitatibus Ecclesiasticis, cum bello iusto interfuisset.

3 Clericus nauem bello iusto gubernare potest.

Clericus qui fecit delectum militum, pro tuendis iuribus Ecclesiæ, quando fiat irregularis.

Clerici defendentes castrum, vel domum, quomodo excusentur ab irregularitate, si quis moriatur.

4 Bellum iustum neminem excusat ab irregularitate, qui manu sua occiderit, uel occidenti arma ministrauerit.

Bello iusto si quis occiderit forte per summam necessitatem se defendendi non excusatur ab irregularitate.

5 Papæ consensus quòd clericus bello iusto adscribatur, nõ ob id concedere uidetur, quòd alijs armis utatur quàm defensiuis.

Bellum iniustum causat irregularitatem faciẽti, consentienti, auxilianti.

6 Nauem gubernans bello iniusto, est irregularis.

Arma præparantes bello iniusto, ad futuram pugnam sunt irregulares,

7 Bellum iustum, vel iniustum quod dicatur.

8 Laici bello iniusto si neminem occiderint, possunt dispensari, sed bello iusto, si non occiderint, non egent dispensatione.

AD superiorem tractatũ nil tã proximè accedit quam illa irregularitas, quę in bello iusto, aut iniusto contrahitur, circa
1 quam licet Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 21. constituat conclusiones quatuordecim, & Silu. in verb. homicidium 3. q. 6. aliàs sex diffuse prosequatur; ego nihilominus summatim, & paulò breuius eorum, & aliorum dicta referendo, articulum hunc absoluam: Et primo illud apertissimum est, in implorando auxilium principum secularium, ad tuendas res Ecclesię nullam contrahi irregularitatem, siue clerici, monachi, aut Episcopi impetrent, etiam si inde mortes sequantur præter ipsorum intentionem; Ray. in tit. de homicid. uers. Item quòd si clericus deferat quærimoniam, & ita æquum, est ea ratione, quòd clericis licite conceditur à Papa licentia vtendi armis defensiuis: Abb. in cap. ego. de iureiur. Silue. in verb. homicidium 3. q. 8. vers. secundum, & idem concludit Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta. versic. sed nunquid clerici. & vers. clericus ergo.

Quando igitur clerici huiusmodi auxilium militare impetrauerint, non oberit eis, quoad irregularitatẽ contrahendam, si ante conflictum dixerint viriliter pugnate, captiuos facite, expellite; nam si præter eorum intentionem in conflictu sequantur militum homicidia, ob illa verba non fiunt irregulares, uidet tex. in cap. Maximianus 23. q. 3. & q. 8. cap. hortatu; & dist. 63. c. Hadrianus; sed si dixissent occidite, aut præsentes in ipso conflictu dicerent iacite, percutite: ex ijs verbis fierent irregulares, vt ibid. Spec. & Siluest. in uerb. Bellum 3. q. 2. & sic

etiam si bellum iustum sit, fiunt irregulares ex verbis solis, si alij occiderint multo ergo magis si ipsi percusserint, vel ictus emiserint.

Propterea si clericus aliquis prudens & in agendis rebus solers, deputetur cōmissarius alicuius exercitus, in aliquo iusto bello, videlicet vt munere fungatur circa causas militares de iure tractādas; ad sumptus, & annonas ministrādas, ad consulenda bellica negotia, & alia quælibet similia disponenda, nullam cōtrahit irregularitatem ex homicidijs, quæ fiunt: hoc enim contigit Gulielmo Duranti, qui Speculator dictus est: nam eo bello, quod Martinus IIII. gesserat aduersus ciuitates Romandiolæ, quæ ab Ecclesiæ ditione defecerant, ipse prædictis muneribus functus est, se seque nullam ob id contraxisse irregularitatē certo affirmat, vt ipse scribit in d. §. Iuxta, & nos idem retulimus in eius vitæ narratione, quam adiecimus suo ipsius Commentario ad Conc. Lugdun. seu mauis ad constitutiones Gregor. X. Qua de re nil obfuit illi, quin obtinuerit cum sacerdotio plures dignitates Ecclesiasticas; quin & Episcopatum Mimaten. & (si ille consensisset) ēt Archiepatum Rauennat.

Qua ratione si clericus nauali pugna iusta nauem gubernet, nulla alia intentione, quam ad resistendum hostibus,
3 ad fatigandos, aut fugandos aduersarios, non erit irregularis ex homicidijs, quæ hinc inde per pugnantes committuntur; Specul. in d. §. Iuxta. vers. Clericus ergo, in fin. & bona glo. in cap. quod in dubijs, de pœn. secus erit si ea intentione nauem regat, vt hostis occidatur, & extinguatur, vt ex eod. loco colligitur.

Præterea si quis ad mandatum Episcopi fecerit delectum militum, & eos adducat ad Episcopum tuendæ libertatis Ecclesiasticæ causa, si redeundo hostibus obuiam fiat, & in conflictu mortes contingant, hic qui adducit ad Episcopum hos milites, effugit irregularitatem duobus copulatiue concurrentibus, primo, scilicet, quòd ipse non sit prefectus, aut capitaneus ipsorum militum, sed solum commeator, & ductator, seu merus nuntius, Deinde q abstineat & à verbis hortatorijs ad percutiendum, & ab ipsis percussionibus, scribit Cardin. cons. 19. Incip. quidam presbyter, quem citat, & sequitur Fely. in cap. petitio, in fin. de homicid. sed si hæc simul non concurrant tunc fieret irregularis, rationibus supradictis, & ex dictis S. Thom. 2. 2. q. 40. Ita quoque si clerici propugnantes domū, vel Ecclesiam ea sola intētione, vt aduersarij oppugnātes desistant, vel aufugiant, nulla incurritur irregularitas, si aliqui casu occidantur milites: sicut econtra si pro recuperandis bonis Ecclesiæ, turrim, aut muros impetant, vel suffodiāt, etiam machinis, vel bombardis, nullam incurrunt irregularitatem: Silu. in verb. homicidium 3. q. 5. vers. Octauum. Sed dux, aut capitaneus regulariter censentur irregulares, ex epistola Concilij Illyrici, de qua apud Theodoretum hist. lib. 4. cap. 8.

Hæc de ijs vera sunt, qui sua manu, aut ictu non occidunt in bello iusto; at si occiderint, vel mutilauerint nullo quantumuis iusto bello excusantur ab irregularitate cap. petitio, de homicid. Ioan.
4 And. Fely. Cald. & Card. ibid. Quinimmo, & si manu, vel armis non occidant, sed occidentibus, & percutientibus arma ministrent, ad iaciendum adiuuent, aut hortentur ad percutiendum, fiunt irregulares ex ipsis homicidijs per alios commissis, Spec. in d. §. Iuxta. d. vers. clericus ergo S. Tho. d. q. 40. & facit, quod

scri-

scribit idem S.Tho.2 2.q.64.art. 4. Istis enim casibus etiam iusto bello homicidium imputatur ad culpam ēt auxilianti, vel subministranti arma, vel adhortāti, etiam vsque ad impedimentum exequendi ordines c. penult. & vlt. de cler. percuss.

Quinimmo si in tali cōflictu clericus aliquem ictum emiserit, aut percusserit ad solam suæ vitæ defensionem, nihilominus in culpa est,& fit irregularis, quia non excusatur ab illa necessitate, in quā se se coniecit, l.sed & si §. si fideiussor.ff. qui satisd. cog. ideò tenetur abstinere ab altaris ministerio cap.presentium;de cler.percuss.& quòd subijciens, se se necessitati non excusetur probat Siluest. in verb.homic.3.q 4 vers.Tertiū, Tabien.
5 in verb.irregularitas 2.nu.28.Quin etiā si Papa pmisserit clericos iusto bello interesse, seu adscribi, non tamen concessisse videtur eos posse alijs armis vti, quā defensiuis, & ad defensionem: Siluest.in verb.homicidium 3.q.6.vers.sextum.

Hæc de bello iusto dicta sufficiant;at bello iniusto, mandatum, consilium, ministratio armorum; adhortatio,& queli. bet incitatio, vel assistentia, fauor & approbatio inducit irregularitatem, si sequātur homicidia, seu mutilationes tex. clarus in d cap.quod in dubijs, de pœn. Silu.in verb.homic.3.q.6.vers. Quartū. Specul. d. §.Iuxta.vers.sed nunquid clerici. Quinimmo ex eo solo, quod quis est præfectus militum, seu capitaneus in bello iniusto, etiā si homicidia nulla cōtigerint, sola assumptio eius muneris, vel
7 officij est causa irregularitatis, ne cler. vel mon. cap. sententia, d.51.cap.si quis post; at si quis bello iniusto se præsentē exhibuerit ad fauendum, vel assistendū non causat irregularitatem, nisi effectualiter homicidia, vel mutilationes contingant, d. cap. si quis post, & Specul.in d. vers.nunquid clerici; Abb. & Fely. in d. cap.petitio: quod procedit etiam si sine armis suam præsentiam, vel assistentiam exhibeat, Specul.d.§.Iuxta.vers.potest ēt dici. Quin addo, quod si ex bello iniusto homicidia fiant, nesciantur autē homicidæ, absque dubio omnes sunt irregulares. S. Thom. quodlib 4. artic.14. exemploque est S.Romualdus, qui licet nollet esse particeps rixæ, tamen quia p̄sens fuit, pœnitens subijt religionem, multum se affligens. Petrus Damian. in eius vita.

6 Ideò gubernans nauem bello iniusto fit irregularis d.cap.quod in dubijs:sed & ij qui præparant arma ad opportunitatem futuræ pugnæ etiam ante conflictum, fiunt irregulares, quia fauent bello iniusto, glo.in cap.ita quorundam, de Iudæ.quam approbat Fely.in d. cap.petitio, de homic.cōtra sententiam Io. And. Ant. & Anan. qui videntur sentire contrarium, & male; quia isti præparantes arma sunt cooperatores,& participes, si præsciuerint ob quam causam præparatio illa fieret; clerici etenim quocumque bello iniusto, & factioso sponte arma sumentes amittunt ordinis sui gradum, & perpetuo in monasterium detruduntur. Conc.Toletan.IIII.cap 44.nec ibi requiritur quòd secuta sint homicidia.sed sufficit sola illa armorum assumptio, vt ibi patet.

Sed ne maneat in suspenso, q̄ bellum dicatur iustum, vel iniustum, sciendum est quòd dicitur iustum, quodcunq; Papa decernit, Fely.in d.cap.petitio, ex sententia Gasp. Cald. Tabien. in verb.irregularitas 3.nu.20.sed ad hoc multa debent concurrere, primum quòd sit notorie pro statu Ecclesiæ, aut pro fide Catholica; secundo quòd per laicos exer-

cea-

ceatur, at si per laicos non possit expediri, etiam clerici accedere possunt modis, & formis, quibus supradictum est. Tertium, q; Papa de consilio Cardinalium hoc decernat iuxta sententiam Cardin. & Anan. in d. cap. petitio; At S. Thom. 2.2.q. 40. dicit tria esse necessaria ad iustũ bellum, scilicet primũ est auctoritas principis, alterum causa iusta, Tertium recta intentio, quæ omnia fusius pertractat Silu. in verb. bellum 1.q.1.

Posset verò aliquando subitaneus casus contingere de fide, & Ecclesiæ statu, ita quòd Papa facile consuli non posset, eo casu præparatio armorum, adhortationes, & alia quæ supra diximus sunt eiusdem effectus, ut diximus in bello iusto, & posset esse talis, & tanta occasio belli, ut sufficeret ipsius Episcopi auctoritas sola ad indicendum bellum iustum, puta pro extirpandis peccatis, pro defendẽda libertate Ecclesiastica, & cõtra obstinatos excommunicatos, & pro iniustitia facta subditis suis, Innoc. in cap. dilectus de appell. & in cap. sicut, de iureiur. Silu. in verb. bellum 3.q.1.

Illud verò nõ est hoc loco prætermittendum, q; quæcunque hoc capite diximus ad clericos pertinent, ut cognoscãt quando illis hæc interdicta sint, vel quãdo susceptorum ordinũ administratio per hæc illis impediatur; sed laici quãdocunque bello iniusto interfuerint auxilium fauorem, exhortationem, armorum ministrationem prębuerint, semper sunt irregulares, sicut & de clericis dictũ est; in vno tamen differunt laici à clericis, quando bellum iniustum est, scilicet, q; laici, qui nec occiderunt, nec mutilauerunt proprijs manibus possent p Episcopum dispensari ad ordines, vt fuit sententia Raym. quàm probat Silu. in verb. bellum 3. q. 3, sed accedentes ad bellum iustum, si non occiderint, vel mutilauerint, sine vlla dispensatione possent promoueri ex sententia eiusdem Raym. & Host. Silu. d.q.3.

De Mutilationibus.

CAP. L

1 *Mutilans semetipsum est irregularis:*
Mutilatio, & homicidium iudicantur paria quoad peccatum, irregularitatem, & dispensationem.
Mutilans alium, ipse fit irregularis.
2 *Digitum mutilans alteri quando fit irregularis.*
3 *Barbam euellens alteri, an fiat irregularis.*
Barba, & pili sunt hominis ornamentum.
4 *Faciem alicui dehonestans, vel deformans, est irregularis.*
Irregularem faciens alterum, ipse quoque efficitur irregularis.
5 *Oculum eruens, vel ladens alteri, ipse efficitur irregularis.*
Mutilationi alicuius consentiens, est irregularis.
6 *Medicus imperitus mutilans ægrotum, quia est in culpa, est irregularis.*
Petrus Apostolus non fuit irregularis mutilando Malchum.
Paulus Apostolus baptismo diluit irregularitatem ex homicidio Stephani contractam.
7 *Mutilare videtur, qui membra debilitauit, & reddidit inutilia.*
Membra debilitata, an sint membra.
8 *Mortuum mutilans, quando fit irregularis.*
9 *Mortuorum corpora exenterantes, quando sint excommunicati, & irregulares.*
10 *Mutilatio, mortificatio & debilitatio, quomodo differant quoad irregularitatem.*

NE mutilatum, sed integrum de irregularitatibus tractatũ absoluamus, illa una superest, q ad mutilationem pertinet, nam quisquis seipsum mutilarit, quacunque corporis parte irregularis est, non ea sola ratione, quòd mutilatus est, sed q a seipsum mutilauit, uidetur enim sui homicida, maxime

mè si per indignationem id fecerit: ijsdē etenim regulis, quoad irregularitatē procedit mutilatio, quibus ipsum homicidium: nam in vtroque distinguendum est, an casu fiat, an culpa, an dando operā rei illicitæ; Silu. in verb. homicidium 3. q. 3. vers. secundum; nam ipsa mutilatio (excepta infirmitatis causa) æquiparatur homicidio, quoad peccatum, irregularitatem, & dispensationem, glo. in Cle. 1. de homicid. Silue. vbi supra Dec. in l. nemo potest gladij. ff. de reg. iur.

Qui verò mutilat alterum irregularis fit, & promoueri non potest, dist. 51. cap. vlt. verum tamen non omnis mutilatio, quam quis in alterius membra committit inducit irregularitatem, sed ea sola, quæ fit circa principalia membra hominis, Cardin. post Lau. in d. Clem. 1. de homicid. Abb. in cap. 1. qui cler. vel vou. propterea mutilans digitum alterius nō
2 est irregularis, quia digitus non est mēbrum. Abb. in d. cap. 1. nisi quis mutilauerit illos digitos, quibus Eucharistia cōtrectatur, nam eo casu mutilator redditur irregularis, Sil. in verb. homicidium 3. q. 3. vers. Quartum.

Rursum si quis actu, pharmaco, vel vi alicui vniuersam barbam euulserit, etiā
3 ob contumeliam non fit irregularis, barba etenim non est membrum, sed hominis solum ornamentum, vt scribit Basil. in examer. homil. 12. Propria (inquit) & peculiaris quędam munitio circa nos sita est per pilos, simulque per lineamenta circunscriptionem, & decorem præbens, simul vtilitatem exhibens, de quare etiam S. August. de ciuitat. Dei lib. 22. cap. 24. vnde apparet nec barbam, nec capillos membra dici posse, vt per Soci. in repet. capit. sententiam, ne cler. vel mon. secul. neg.

Et quia facies nobilissimum hominis
4 membrum est, iccirco si vulneribus, aut alio genere deturpationis alterius, faciē quis dehonestauerit, ita quòd ob scandalum, turpitudinem, aut horrorem promoueri ille non possit, is qui deturpauit irregularis est, & promoueri non debet, quia qui alium reddit irregularem suo facto, ipse quoque irregularis existit, vt singulari doctrina docuit Gul. de Lau. in suo sacramentali; quem in hoc probat Silu. in verb. homicidium 3. q. 3. vers. Tertium, ad fin. Tabien. in verb. irregularitas 3. num. 26. Angelic. in verb. homicidium 5. num. 5. & Bonif. Rotę auditor, vt tradit aperte Nauar. de irregul. nu. 224. licet aliter alibi ipse loquatur, vt ibid. nu. 207.

Ideò qui oculum alterius ita lædit, vt
5 inducta albugine, vel macula promoueri non possit, ipse quoque qui ita commaculauit irregularis est, & non poterit promoueri, Gul. d. loco. Silu. d. vers. Tertium, Tabien. & Angelic. vbi supra: vnde longè magis erit irregularis, qui alteri oculum eruerit, aut eluscauerit: nam cum oculus præcipuum membrum sit, eluscator mutilator est, & promoueri nō poterit, & non solū qui eruit, sed & qui consentit eruenti, tex. clarus, in cap. quia præsulatus 1. q. 4. sicut quicumque consentiens mutilationi, fit irregularis, quātum qui mutilat, Specul. in d. §. Iuxta.
6 vers. Item percussor, & ideò medicus, chirurgus, & quilibet alius, qui per imperitiam, aut culpam mutilauerit, aut mutilationis causam dederit, siue in oculo, siue surdum fecerit, siue in alijs quibuscumque membris mutilationem, vel omnimodam debilitationem induxerit, iure irregularis existit, vt aliàs de medicis diximus.

Ille etiam qui alterius auriculam mutilauerit, quia auris est membrum, glos.

dist.89.c.singula, fiet irregularis, at non
ob id S. Petrus, quòd Malcho auriculã
absciderit, factus est irregularis, quia cũ
nondum de hac irregularitate, ius posi-
tiuum extaret, nõ potuit hac censura no-
tari, præsertim id faciendo ad defensio-
nem Dei, & Domini sui; Quin si forte
aliqua irregularitas in eo fuit, à Domino
dispensatus fuit. c. si Petrus, 24.q.1. Pro-
pterea Spec. in d. tit. de dispens. §. Iuxta.
vers. Item percussor, iure merito excusat
ab irregularitate tam S. Petrũ, quàm S.
Paulum, qui consenserat homicidio per
petrato in Stephanum, sed melius dicẽ-
dum, quòd in S. Paulo per baptismum
sublata fuerat, vt dicemus infra quib.
mod. toll. irregul. & in Petro (si fuit)
sublata est per reintegrationem ipsius
Malchi; nam cessante causa irregularita-
tis, cessauit irregularitas.

Ad mutilationem quoque pertinet si
quis alterius membrum non abscindat,
7 vel detruncet, aut auferat, sed tantum de
bilitet, & illud penitus reddat inutile,
Tabien. in verb. irregularitas 3. nu. 26.
Angelic. in verb. homicid. 5. nu. 5. sed &
si non sit factum penitus inutile mem-
brum, sed debilitatum, ita vt non sit cõ-
moda sacramentorum administratio,
idẽ iuris est, vt qui causam dedit illi de-
bilitationi, fiat irregularis, Card. Zab. in
d. c. 1. qui cler. vel voue. in nouissi. scri-
ptis: & propterea sentit, vt omnino ille
cogatur petere dispensationem; Regu-
lariter tamen debilitans alterius mẽbra
non redditur irregularis, Abb. in c. cleri-
cis, ne cler. vel mon. & in cap. 1. ne cler.
vel vou. vbi etiam Gasp. Cald. quos pro-
bat Fely. in d. c. petitio, ea ratione, quod
membrum debilitatum non desinit esse
membrum. 1. q. 1. cap. sicut vrgeri; nisi
forte videatur tutius, quòd licet non de-
sinat esse membrum, desinit tamen fun-
gi officio suo, vnde quia in administra-
tione ordinum requiritur non nudum
membrum, sed officiosum membrum,
videtur quòd qui fecit alium irregularẽ
per debilitationem membri, ipse quoq;
dicatur irregularis, ex rationibus supra-
dictis circa princ. huius c. iuxta senten-
tiam prędicti Bonifacij Rotæ auditoris,
in Clem. 1. de homic. col. 6. secus si ipse
debilitatus ob id non esset factus irregu-
laris, quia tunc procederet sententia prę-
dicta, vt ẽt debilitans non sit irregularis.

Ad eandem irregularitatem pertinet
8 si quis mortuum mutilauerit per indi-
gnationem, & mortui ignominiam, nã
tunc non ob ipsam mutilationem fit ir-
regularis, sed ob scandalum, & horribi-
litatem, vt probauimus supra quãdo de
ra ihabitatione homicidij tractauimus:
Quin etiam si quis detruncet, vel muti-
let mortui corpus pietatis affectu, quam
impietatem canon appellat, quando sci-
licet cadauera in membra discindũtur,
9 quo facilius transportari, seu transuehi
possint sepulturæ causa; nam ij, qui di-
scindunt, vel discindi faciunt, vel exente
rant, ipso iure incurrunt excõmunica-
tionis Papæ reseruatę sententiam, extra-
uag. Bonif. VIII. de sepult.

Concludendo igitur in hac materia
mutilationis, triplex casus cõsiderari pōt
.s. detruncatio seu amputatio, Deinde to
talis debilitatio, & mortificatio, Tertio
debilitatio imperfecta; Duobus primis
casibus dubio procul q facit mutilatio-
nem, vel debilitationem irregularis est,
tam apud legistas, quàm canonistas Cin.
in auth. sed nouo iure C. de seru. fugit.
tex. in l. Idem Offilius in princ. ff. de edil.
edic. Abb. in c. cum illo, de sent. excõ. In
tertio verò casu non nisi quãdo impedi-
retur cõmoda sacramentorũ administra
tio, iuxta ea quæ paulò ante diximus.

Qui-

Quibus modis tollitur irregularitas.

CAP. LI.

1 Irregularitas indispensabilis ab impossibili est illa, quæ surgit à defectu membrorum necessariorum.
Irregularitas non purgatur sacramento pœnitentiæ.
Irregularitas quæ venit ab homicidio voluntario ortum habuit à iure diuino.
2 Papa dispensare potest super irregularitate ex homicidio, sed fere nunquam dispensat.
Verbum irrecuperabiliter nõ impedit quin Papa possit dispensare.
Irregularitas ex illegitimitate ortum habuit à veteri testamento.
Dispensatio optimum remedium contra irregularitatem.
3 Legitimis deficientibus admitti possunt illegitimi.
Ioannes Andreæ illegitimus dispensatus fuit ad omnes dignitates, sed non ad Episcopatum.
Dispensatio dicitur esse debita, si subsit causa.
Dispensatio non est neganda, etiam si tertius se opponat.
Dispensationes Papales quæ sint præcipuè.
4 Dispensationes Episcopo cõceduntur in quibuscumque irregularitatibus occultis, excepto homicidio, & in quibuscumque illis non reperitur prohibitum.
Ocultum quid dicatur.
Episcopus dispensat super irregularitate contracta administrando ordines minores.
5 Inquisitor hæreticæ prauitatis dispensat cum ijs qui redeunt ab hæresi super quibuscumq; irregularitatibus contractis in violandis censuris.
Dispensationes hodie non expediuntur penitus in curia, sed committuntur à Papa ordinarijs.
6 Dispensationes, quæ cõmittuntur ordinarijs nõ expirant etiã si Papa moriatur re integra.
7 Irregularitas quandoque per sacramentum pœnitentiæ desinit obesse.
Irregularitas an pertineat ad forũ conscientiæ.
Absoluendi potestas non includit potestatem dispensandi.
Episcopi, & Archiepiscopi quomodo dispensentur ab irregularitatibus.
Confessor debet probe scire oẽs irregularitates.
Dispensatio quandoque tacita reperitur.
Naupaten. Archiep. per errorem promotus de posit. fuit.

Clericus quomodo capax feudi.
Dispensare tacite videtur non solum qui sciẽs defectum ordinat irregularem, sed etiã qui ei dimissorias concedit.
Dispensatus ab omnibus irregularitatibus, si aliqua per obliuionem fuerit prætermissa nõ tenetur postea petere se ab ea absolui.
8 Dispensatio tacita nõ fingitur, si ordinator post ordinẽ iam collatum, tacuerit & tolerauerit ordinatum in irregularitate celebrare.
Papa sciens totam vnam prouinciam, vel ciuitatem esse irregularem, si sciens tolerauerit eos ordinari, & ordinatos exercere, dispensare videtur.
9 Vsuraria prauitatis si tota vna ciuitas sit delinquens, omnes sunt irregulares.
Princeps sæcularis, & si auferat irregularitatis causam vel infamiam alicuius, non tamen ea dispensatio prodest in foro Ecclesiæ, ut promoueri possit
Princeps auferendo infamiam ab ijs, qui puniũtur ex facto alieno, suffragatur etiam in foro Ecclesiæ.
10 Dispensatio est difficilior cum promouendis, quàm cum promotis, tam ad obtinenda beneficia quàm obtenta.
Dispensationis materia admittit argumentum à maiori ad minus, vt intelligatur quomodo, et quando concedenda sit.
Irregularis nemo in iudicio damnatur, nisi et factum, & ius plene probentur.
Irregularis quisque se se præsumit in foro conscientiæ.
Delicta præsumuntur in foro conscientiæ.
Episcopus quomodo procedat contra eos, quos dubitat esse irregulares.
11 Baptismus aufert omnes irregularitates etiã ex homicidio voluntario.
Baptismus non aufert illegitimitatem, bigamiam, nec defectum membrorum.
Irregularitates fere omnes tolluntur religionis ingressu, aut saltim facilius dispensantur.
12 Regulares prælati plerumque facultatem habent dispensandi super irregularitatibus cũ suis religiosis.
Regulares dispensati ab omnibus irregularitatibus non sunt admittendi ad prælaturas nisi ex Papa dispensatione.
13 Regulares prælati qui incurrunt pœnas cap. 1. de sent. excõ. in 6. possunt absolui à proprijs confessoribus.
Regulares absoluti ab irregularitatibus à proprijs confessoribus si omissa fuerit aliqua per obliuionem non tenetur petere absolutionem à tali irregularitate.

Ordo clericalis an reddat de illegitimo legitimum.

14 *Ordo susceptus non aufert irregularitatẽ, sed auget.*

Tempus quandoque aufert irregularitatem.

Tempus aufert omnes irregularitates, quæ pendent à tempore.

Iudæus recens conuersus nõ est admittendus ad vllum publicum officium.

Peregrinus post tempus triennij ordinari posset.

15 *Tẽpus aufert oẽs irregularitates præsumptas.*

Tempus quandoque auget irregularitatem.

Titulus non præsumitur in beneficialibus, temporis diuturnitate.

Beneficia tempore præscribi non possunt.

Præscriptio non tolit crimina iure canonico.

Multiplicitas beneficiorum, per consuetudinem potest aliquando sustineri, sicut per dispensationem.

Cessante causa irregularitatis ipsa cessat.

Irregularitas ex infamia cessat, si restituatur fama.

Illiteratus factus doctior, desinit esse irregularis.

15 *Vxoratus mortua vxore potest promoueri.*

1 MAgna quidem censura est irregularitas, ꝙ hominem Ecclesiasticis ministerijs reddat indignum: nulli tamen hominum adimitur spes, quin quacumque ex causa ꝓueniat, aliquo opportuno remedio sanari possit, excepta vna, quæ insanabilis est, illa scilicet, quæ surgit ex impossibilitate, vt in cæco, muto, surdo, amputatis manibus, vel pedibus, in qua nõ est speranda Ecclesiastica medela, ad defectum huiusmodi tollendum, ex S. Thom. 3. q. 82. artic. vlt. ad 3. vbi his verbis vtitur: Debilitas vel ægritudo superueniens ordini sacerdotali ordinem nõ tollit, executionem tamen ordinis tollit, quantum ad consecrationem Eucharistiæ, quandoq; quidem propter impossibilitatem executionis sicut si priuetur oculis, aut digitis, aut vsu linguæ. Hæc ille, qui idem differit 4. dist. 25. quæst. 2. in fin.

Propterea in huiusmodi irregularitatibus, q̃ sunt ab impossibili frustra quærendum est remedium, quod reperiri nõ potest; At in cæteris irregularitatibus, quæ nõ ex impossibili, sed ex aliquo defectu pendent, vtputa circa claritatem personæ, vel ex aliquo accidenti, aut crimine; posset aliquod reperiri canonicũ remedium, quo ipse defectus sanaretur: Nam licet pœnitentia sit purgatiua omnium criminum, atque defectuum; tamen quoad veram irregularitatem delendam sola non valet, glo. in capit. ventum, in verb. cicatrix 1. q. 1. Iccirco in iure alia quamplura remedia comperta sunt, quorum potissimum est dispensatio; quamuis enim aliqua irregularitas à iure diuino inuenta fuerit, qualis est ea quæ ex homicidio voluntario nascitur 1. Paralipom. cap. 28. & de consecr. d. 1. cap. 1. Tamen super ea dispensare potest
2 Papa. Specul. in tit. de dispensat. §. Iuxta. vers. Papa autem in omnibus, & glos. in d. cap. 1. Siluest. in verb. homicidium 3.
3 q. 8. vers. secundum: Nunquam tamen, aut perquam raro Apostolica sedes sup eo dispensat, vt dicit glo. in cap. sicut dignum, & ibi Abb. de homicid. & est cõmunis opinio de qua attestatur Siluest. d. vers. secundum. Et licet nunquam dispenset, non tamen per hoc dicitur non posse sedes Apostolica dispensare; quia cum omnes irregularitates sint redactæ sub iure positiuo, vt dicit Anch. in Cle. 1. de homicid. vbi Cardin. colum. 6. & Abb. in cap. ego, de iureiur. Silu. in verb. irregularitas, versic. fin. merito consequens est, vt Papa super omnibus dispensare possit: habet enim plenariam potestatem super omne ius positiuum cap. proposuit, de concess. præben. Specul. in d. vers. Papa autem in omnibus Silu. in d. vers. vlt. vbi etiam ponit for-

mam

nam dispensationis. Quinimmo etiam si alicui irregularitati canon adposuisset verbum irrecuperabiliter, tamẽ tale verbum non excludet, quin Papa possit dispensare secundum omnes, ut per Abb. in cap. super eo, de schism. Borgas de dispens. p. 2. tit. de different. nu. 13.

Præterea posset defendi, quòd irregularitas ex homicidio sit iuris positiui; nã quoad irregularitatem ipsius irregularitatis, vbi omnes afficeret, non reperitur in diuino iure, sed bene reperitur specialiter fuisse fulminata talis censura in personam Dauid d. cap. 28. & ita expressim scribit Tabien. in uerb. irregularitas, in princ. Ideoque eius exemplo postea per generalem legem iuris positiui hæc irregularitas promulgata est, Tabien. ibid. vnde consequens est, vt quasi sit ex iure positiuo, etiam si sit sub potestate, & dispensatione Papæ, sicut aliç omnes quæ à iure testamento veteri originem traxerunt, vt in illegitimis, Deuteron. cap. 23. & alijs quæ habentur Leuit. cap. 21. atq; alijs Apostolicis irregularitatibus 1. ad Tim. cap. 3. & ad Titum c. 1. super quibus Papa dispensare non prohibetur.

Dispensationis igitur remedium necessario adinuentum est, Nam idoneis Dei ministris deficientibus tolerari debent patientes defectum non multũ grauem glo. in cap. priscis, dist. 55. & dist. 57. cap. 1. in fin. exemplum trahi potest ab illegitimis, qui deficientibus legitimis
3 idoneis, ac probis admitti debent, sicut ad honores seculares ff. de decur. l. spurius, & generaliter §. spurios: ita ad honores Ecclesiasticos. Alberic. in verb. illegitime, in princ. Quinimmo illa dispensatio est debita, tex. & glo. notabilis in c. Dominus, dist. 56. & text. in cap. litteras, de fil. presb. propterea Ioannes Andreæ illegitimus ob probos mores, & summã vtriusque iuris peritiam à Ioanne 22. dispensatus est ad omnes ordines sacros, & dignitates, excepto Episcopatu, vt ipsemet scribit in addit. ad Specul. in tit. de fil. presb.

Quinimmo in quacumque irregularitate, si iusta causa adsit, dispensatio debita videtur, & negari non debet, glo. in cap. si quis diaconus, dist. 50. per text. in cap. constitueretur, ead. dist. & 11. q. 3. c. plerumque: & glo. in d. cap. dominus, expressius in Conc. Trident. sess. 14. cap. 7. de refor. Quinimmo etiam si tertius se opposuerit, non est neganda dispensatio. Borgas. de dispens. par. 6. tit. de adult. num. 15. diximus supra lib. 3. cap. 17. videlicet quando ipse irregularis sponte petit dispensationem, secus si petat post accusationem, vel exceptionem, vt ibi diximus.

Et quamquam super omnibus Papa dispensare possit, Tamen certę quædam ipsi soli reseruantur, quæ Episcopis non conceduntur: nam irregularitas illegitimitatis, bigamiæ publicæ, seu solemnis pœnitentiæ, infamiæ, illiteraturæ, ætatis, obligationis ad ratiocinia, ad strictorum Curiæ, Neophytorum: & notorij, seu capitalis criminis, Papæ reseruãtur, vt suis locis magis opportunè superioribus libris diximus, & videtur glo. dist. 50. cap miror, & ita obseruari in Curia Romana scribit Archid. in cap. non confidat, dist. 50. vbi bonus text. & alius text. in c. cũ ęterni de re Iud. lib. 6. vbi not. Inno. sed & Tabien. in verb. dispensatio, num. 13. ve s. 17. addit quod Papæ reseruatur dispensatio super omnibus defectibus corporalibus, vt etiam apertius constare potest ex ipsis locis in quibus irregularitates singulas prosequentes, & de earum quoque dispensationibus locuti sumus.

Ad Episcopos verò pertinet dispen-

4 sandi facultas super quibusuis irregularitatibus ab occulto delicto, & non deducto ad forũ contentiosum prouenientibus, excepto homicidio voluntario, ẽt occultis. Conc. Trident. sess. 24. cap. 6. de refor. Quòd si quæratur, quid sit occultum in simili materia de iure cõmuni, Resp. occultum opponitur notorio, & manifesto, adeo quòd delicta non notoria, nec in iudicium deducta, etiam si sint nota multis possunt dici occulta, vt aperte tradit Silu. in verb. lex. q. 13. vers. 13. in fin. quin nisi actus sit euidens, nõ potest dici manifestus, quia manifestum & euidens sunt synonyma. Specul. cap. si fortè, in verb. euidenter. de elect. in 6. Sed & factum coram quinque dicitur factum secretum, vt probatur per tex. & glo. in ver. secreta, de pęnit. dist. 1. c. quis aliquando. §. fin. & tradit Specul. in tit. de notor. crim. §. penè; & est arg. textus Euãgelij; Nam actus factus coram paucis, si diuulgetur, non desinit esse occultus, vt Marc. 5. in fin.

Est etiam eorundem Episcoporũ facultas dispensandi, inquibuscumque casibus expresse illis non fuerit prohibitũ, vt probat glo. in c. at si clerici. §. de adulterijs, in verb. dispensare, de Iud. Hug. dis. 50. cap. si quis presbyter: Et quia minora delicta Episcopo non reperiuntur ꝓhibita, ideò semper poterit dispensare d. cap. at si. Nauar. in Manual. cap. 25. nu. 74. Eisdem quoque conceditur dispensatio super quacumque irregularitate, quoad solos minores ordines obtinendos; nam & si cuiuslibet ordinis executio indebita propter suspensionem, vel excommunicationem inducat irregularitatem per solum Papam dispensandã, tamen si fuerit ex administratione indebita ordinum minorum ab Episcopo dispensari posset, Specul. in tit. de dispens. §. Iuxta vers. quid si diaconus, & sequ. & per totum illum titulum, vbi hæc dispẽsatio pertractatur: Et sanè in dispensationibus certę regulę præscribi non possunt, quando, & in quibus irregularitatibus Episcopus dispensare ualeat; Ideò ex locis singularum irregularitatũ apertius superioribus libris lector intelligere potest.

Aliquando tamen Papa certis iudici-
5 bus delegat generalem dispensandi facultatem; nam Inquisitoribus hæreticæ prauitatis concessum est, super quibuscũque irregularitatibus dispensare cũ illis, qui redeunt ab hæresi ad gremium Ecclesiæ, etiam si illę irregularitates sint ex apostasia, siue ex violatione quarumcũque censurarũ, vel interdicti, dum tamẽ non in cõtemptum clauium, vt patet ex bulla Clem. VII. Incip. Cum sicut, cuius verba refert iudiciale Inquisitorum in verb. irregularitas.

Verumtamen est animaduertendum, quòd d. Bulla Clementis VII. per posteriorum Pontificũ extrauagantes non parũ correcta est: Nam Pius V. anno 1567. 6. Septembris anno 2. Didaco de Spinosa Generali Hispaniarum Inquisitori inhibuit, decernens ne posset huiusmodi redeũtes habilitare ad aliqua beneficia, nec si forent Clerici, vt ad superiores ordines ascenderent, imò nec cum presbyteris dispensare, ut in altari deseruirent, testatur id vir prędoctus Pegña in Directorio Inquisitorum, par. 3. q. 126.

Hodie verò pleræque dispensationes, quæ à sede Apostolica emanant cõmituntur in partibus Ordinarijs, vt de veritate narratorum cognoscatur, & an causa ob quam dispensatio conceditur, sit vera. Conc. Trident. sess. 19. c. 7. quo casu etiam si Papa moriatur re integra, cõmissio non expirat, Silu. in verb. dispen-

ſatio q.6.Armil.in verb. gratia nu. 4. & 5.citat.Fed.de Sen.conſ.78.quibus caſibus quando, ſcilicet Papa diſpenſat per ſe, vel committit,vt alius diſpenſet cum aliquo ſuper omnibus ſuis irregularitatibus,vel cenſuris, ſi per obliuionem aliquæ omittantur vna diſpenſatio ſufficit, & de oblitis non tenetur vlterius petere diſpenſationē, quia per conſequentiam videtur diſpenſatus ſuper omnib⁹, & ita eſt communis ſententia,de qua atteſtatur Nauar. Manual.cap.26.nu.13. bene; verum eſt, quod ſi eſſet irregularitas nata ex peccato mortali, eſſet facienda confeſſio de ipſo peccato;ſed nō eſſet neceſſe facere de irregularitate,vt ibi ipſe notat.propterea conſulit,vt cum ab irregularitate diſpenſari quis petit addat clauſulam, & de omni alia irregularitate oblita,vel incognita.

Sed & aliquibus caſibus ſimplici ſa-
7 cramento pœnitentiæ per confeſſionem abſoluuntur quędam delicta,quia occulta ſunt, quæ ſi eſſent manifeſta inducerent irregularitatem,& non eſſent in facultate ſimplicis ſacerdotis, ſed ſolum ſunt in ſua poteſtate q̃a occulta,& p̄ ſuā abſolutionem delentur, 6. q. 1.c.Illi,de apoſt.cap.2.Alberic.in verb. crimen,ad fin. Vnde peracta pœnitentia non vidētur poſtea debere cenſurari de irregularitate in tali genere criminum, vt puta quando non ſunt grauia,& ſunt occulta, vt diximus ſupra hoc lib. cap. 12. ſecus eſſet ſi fuerint talia crimina, quæ etiam poſt peractam pœnitentiā deijciunt promotum, vt ibi diximus.

Propterea hoc loco animaduertendū eſt,quòd irregularitas nil pertinet ad forum conſcientiæ, quia longè differunt abſoluere,& diſpenſare;cum irregularitas plerumque pœna ſit, non culpa, Caietan. in ſumma in verb. irregularitas in princ. propterea Iubileum quantumuis amplū ſuper facultate abſoluendi à quibuſcumque cenſuris etiam reſeruatis, non includit facultatem diſpenſandi, niſi hoc aperte dicat; quia & ideò poteſtas abſoluendi non includit poteſtatem diſpenſandi Domin. & Cardin. Alex. in c. maior,per illum tex.diſ. 50.Nauar.Man. cap. 27.nu. 194.quod limitatur in optimo caſu: nam prælati ſi ſibi eligant confeſſorem (vt poſſunt) ex priuilegio iuris, ille confeſſor nō ſolum abſoluere poteſt eos à peccatis,ſed etiam diſpenſare ab irregularitatibus nō reſeruatis, vnde quomodo diſpenſentur talibus caſibus Epiſcopi, Arcniepiſcopi, & alij prælati diximus late ſupra lib. 2. cap. 2. in fin.eò lectorem reijcimus.

Debet igitur confeſſor plenè nouiſſe omnes irregularitates,non tantum ratione ſui,ne incurrat ipſe irregularitates aliquid faciēdo contra officium ſuum, aut contra ſuſpenſionem, aut interdictum, aut aliter adminiſtrando, verum etiam, vt probe conſulere, & præcipere poſſit confitentibus, quando abſtinere debeāt, quale genus irregularitatis incurrerint ex crimine,ſcandalo,cenſura,vel indebita executione ordinum,& ſimilibus: debet enim hęc omnia noſſe potius ut ligatum demonſtret confitentem, quàm vt ſoluat. Eſt enim vtilis talis cognitio confeſſori,vt dicit Franc.Pollanc. in Directorio conf.tit.de irregular.ad calcem operis.

Et quoniā hęc omnia ſupradicta pertinent ad expreſſam diſpenſationē;ſciendum eſt, tacitam quoque diſpenſationē reperiri, quæ eſt ſi Papa ordinet, vel ordinari committat eum, quem ſcit irregularem eſſe; nam ob id videtur eū diſpenſare,gl.in cap.qui in aliquo,diſt. 51. ſecus tamen eſſet ſi id neſciſſet Papa, q̃a

non videretur diſpenſaſſe,vt ibi gl.ſuper qua quæſtione eſt videnda gl. & text. in c.ſi ſine, diſt.8 1.& Raym.in tit.de lap.& diſpenſ. §. vlt. & vt latius diximus ſupra lib.4.cap.3.tit.quand.ſubd.ſuum ordin. nõ poſſ.Ideò ſi poſt promotionem ignoranter factã detegatur irregularitas promoti,deponi poteſt,vt contigit Archiep. Naupacten.quem Papa promouerat neſciens eum eſſe mimum, & cum poſtea id ſciuit illum depoſuit,nec paſſus eſt vt conſecraretur,ſcribit Borgaſ.de diſpenſ. p.1.q.5.nu. 23. Et ex ijs deciditur quæſtio, Nam diſputatur an clericus primæ tonſuræ ſit capax feudi laici. Bald.& cõmuniter Doct. in cap. qui clericus; ſi de feud.fuer.contr.& Not. Præpoſ. in cap. 1.§.Et quia, qui feud.dar.poſſ.Tamen ſi clericus fuerit infeudatus à laico, & in illo feudo toleratus,ceſſat dubitatio, & quodammodo diſpenſatus videtur cap. 1.§.1.de feud.fęm.Alber.Brun.conſ.38. col.3.verſ.& aduertatur.

In Epiſcopo autem ſi per ſe diſpenſare cum aliquo poteſt,diſpenſatio ab illo non eſt facienda ſupine,aut negligenter, ideſt ſine conſideratione, & iuſta cauſa; nam puniri debet,vt ſcribit aperte Silu. in verb.diſpenſatio.q.vlt.Naua.in Man. tit.25.nu.74.& idem Nauar. in cap.vlt. de Simon.nu.4. Et ideò cum ſcit irregularitatẽ ipſius ordinandi, & ea ſit in ipſius poteſtate,ſi ordinet,vel ordinari cõcedat intendens diſpenſare ex cauſa ſibi cognita,& nil exprimat,tamen tacite diſpenſare videtur,ſaltem quoad forũ conſcientiæ:Nauar.Manual.cap.25.nu.74. & etiam in foro Iudiciali,ſecundum Sil. in verb. irregularitas q. vlt. ex ſententia Ant.Flor.& videtur glo.in d.c.qui in aliquo,quibus ego cõſentio; nam ſi ſcierit talem irregularitatem, vel impedimentum æquius eſt, vt præſumatur voluiſſe diſpenſare,quàm ſibi & ordinando inijcere laqueum,cũ per diſpenſationem ſanare potuiſſet. Vnde eſt habenda quaſi expreſſe facta;nec obſtat ratio Nauar.qđ Epiſcopi diſpenſatio debet eſſe cum cauſa,quia fateor tantum valere,quantũ ipſam expreſſam,& vtramque cum peccato eſſe, ſi ſine cauſa; attamen eſt præſumenda voluntas ipſius Epiſcopi in diſpenſando: Vnde ſequitur quòd ſi ſupino animo Epiſcopus nil de diſpenſatione cogitarit, non uidetur diſpenſatus ille, qui ab eo in irregularitate ordinatus eſt; Ideò ſuſceptũ ordinem exercere non poterit,niſi obtenta diſpenſatione; quæ diſtinctio rectè cõuenire poteſt etiã Legatis à ſede Apoſtolica; nam ſi ordinẽt, vel ordinari concedant ex ſua facultate ad ſacros ordines eum, quem ſciunt irregularem,intendentes diſpenſare,in veritate talis tacita diſpenſatio quia nullã certam formã requiſitam à iure habet, ſufficere videbitur,ſi ſit cum cauſa, ſicut expreſſa diſpenſatio; ſecus ſi per incogitantiam permiſſerint ordinari,quia tacita diſpenſatio non intelligeretur ex pręmiſſis; ſuper quo articulo videndus eſt Abb. in cap. veniens,de fil. preſb.vbi tractat fuſius quãdo ſciens,& tacens diſpenſare videatur,& optime per Spec.de diſpenſ.§.qualiter circa princ.num.4.& in hac materia tacitę diſpenſationis à pari procedunt ordines per ſe cõferre,vel dimiſſorias concedere,cum eadẽ ſcientia, & intentione, Silu.in verb. irregularitas q.vlt.in fin.& ideò in vtroque idem ius ſeruandum eſt,circa præſumendam,vel non præſumendam diſpenſationẽ,quod etiam tradit Nauar.d.nu.74.

Hæc igitur quæ diximus vera ſunt in ſciente,& intendente diſpenſare ante factum.i.ante ordinis collationem; at poſt ordines iam collatos talis ſcientia, & tolerantia

lerantia non inducit effectum tacitæ dispensationis, exẽplo sit, si aliquis minus legitime promotus, siue ob natalia, siue ob alios quoscumq; defectus, qui sint in potestate Episcopi, si ipse patiatur hunc ita promotum non canonicè, coram se celebrare, ex hac pręsentia, & tolerantia non inducitur tacita dispensatio, vt scribit Fel. in c. præterea sub. nu. 8. de testib. cog. propè fin. vbi latissimè nu. 6. 7. 8. & 9. & in specie hoc scripsit glo. in Clem. si summus, de sent. excom. in verb. approbare. citat Innoc. & Host. in cap. fin. de fil. presbyt.

Alius casus est tacitæ, & præsumptæ dispensationis, s. si tota vna ciuitas, vel ꝓuincia sit irregularis, ita qđ si rigor seruaretur in impedienda promotione, vel in deijciendis promotis, scandala orirẽtur, eo casu Papa sciens, & tolerans illos ciues, vel prouinciales promoueri, vel ꝓ-
9 motos exercere, dispensare videtur. text. & bona gl. in c. aliquantos, dis. 51. Ideoq; si tota vna ciuitas sit vsuraria, vel simoniaca forsan ex facto consiliariorũ, & ꝓpterea sit tota irregularis, si Papa sciens toleret eorũ promotiones, videbitur dispensare, quia in hmõi multitudinũ irregularitatibus facilior est dispẽsatio, arg. cap. Lugdunensis 9. q. 2. aperte habetur in Epist. Innoc. 1. quæ est 24. ad Synodũ Toletan. c. 1. & 2. Et ideò quãdo totum vnum monasteriũ est in aliqua culpa, dispensatio facile cõceditur pro omnibus monachis in eo existentibus, & inter monachos comprehẽdetur ẽt Abb. vel suus ꝓlatus c. vlt. de sim. & ibid. Nauar. & alij.

Hæc omnia, quæ de dispensatione diximus procedunt in Papa, vel in Episcopis, aut legatis, qui Ecclesiastica iurisdictione vtentes dispensare putantur; at in principe sęculari licet ipsa canonica impedimenta aliquando auferre possit, idest, abolere aliquas maculas, quæ causant irregularitatem, Tamen ea habilitatio principis nõ proderit, quoad forum Ecclesiæ; ideoque & si Imperator restituat ad Natalia hominem illegitimum, siue restituat ad famã eum, qui infamis est, tamen ipsa restitutio, legitimatio, vel dispensatio, non proderit vt ille promoueri possit, Archid. in cap. lege. dist. 10. vt latius diximus quãdo de legitimatis agebamus; quod procedit etiam in criminibus mere sęcularibus, ex quibus infamia nascitur, vel irregularitas; nam absolutio principis, vel Imperatoris nõ extenditur vltra suum forum, Hug. & Lau. in d. cap. lege: quod procedit quando ipse Reus criminis ab Imperatore restituitur, vel dispensatur, quia ipsa persona labefactata, in Ecclesia est adhuc saltem de facto infamis, & inhabilis: sed si quis sit inhabilis, vel irregularis, non suo, sed ex alieno delicto, cuiusmodi sunt filij primi, & secundi gradus eorum, qui Rei sunt lesæ maiestatis, eo casu si princeps restituat ad famã, & honores ipsam prolem, etiam Ecclesia illã pro restituta habet, & admittet ad ordines, & beneficia. Archid. in c. 1. dist. 101. Idem Archid. 6. q. 1. cap. si quis cum militibus. ad idem Iud. Inquisi. in verb. restitutio, citat Abb. in cap. cuncti, de sent. & re iud.

Est etiam notandum in hac materia dispensationis, vt superior dispensaturus
10 consideret, an agatur de dispensando cũ promouendis, an cum promotis, quia difficilius dispensatur cum promouendis, quàm cum promotis, vel ad beneficia obtinenda, quàm ad retinenda iam obtenta, glo. per illum tex. in cap. quicũque pœnitentes, dist. 50. arg. cap. quemadmodum, de iureiur. & per regulam vulg. l. patre furioso: quod ita uerum est si in eo, qui vult dispensari ad obtenta nul-

nulla alia culpa præponderet; exemplo est, si ille qui promotus est, vel beneficiatus administrauerit ordinẽ suum in excommunicatione, suspensione, vel interdicto; nam ob id fit fortius irregularis, & cum excommunicatio esset Episcopalis, ob illam administrationem irregularitas fit Papalis; vnde difficilius hic promotus dispensaretur habita consideratione illius culpæ male administrationis.

In hac etiam materia dispensator animaduertere debet, quòd si quando in iure casus expressus ad dispensationẽ non reperitur, debet confugere ad similes casus, quia in materia dispensationis, valet argumentum à maiori ad minus, tex. & ibi Abb. in cap. per uenerabilem, col. 2. uers. nota ibi quòd, qui fil. sint legit. cum sua apostilla. & Videtur tex. in cap. cum illis, de præben. lib. 6. Rot. decis. 45. in antiq. nam dispensatus in maioribus beneficijs, etiam dispensatus videtur in minoribus; Quæ regula declarãda est iuxta ea quæ tradit Io. And. in cap. postulasti, de rescrip. & in addit. ad Specul. de legat. §. 2. videlicet, quòd procedat tale argumentum in causis minoribus annexis, vel inclusis sub maiori; secus in separatis causis, vt probat Borgas. de dispens. par. 2. tit. de interpret. dispens. nu. 17. & 24. Et ideò irregularis ex pluribus diuersis causis imparibus, si obtineat secũ dispensari super maiori; non per hoc videbitur dispensatus super minori causa: quia de singulis debet obtineri sua dispensatio, vnde dispensatus super homicidio, non est dispensatus super falsitate nisi de vtraq; fiat expressio, & propterea dispensationes rediguntur in scriptis, tã si sint ocultæ, q̃ si sint manifestæ, vt de eis saltem extra Curiã fieri possit fides Borgas. de dispens. par. 2. de probat. dispens. num. 7. sed de publicis fiet publica scriptura, de occultis secretum instrumentũ, vt per eum.

Impedimentum quòque hoc irregularitatis aufertur absolutione, vel declaratione iudiciali; Nam si in iudiciũ deducta sit irregularitas contra aliquẽ, vel per accusationem, vel per exceptionem, debent duo probari, scilicet factum propter quod prætenditur irregularitas, & ius scilicet, quòd ex tali facto de iure surgat irregularitas; quòd si vnum istorum legitime non probetur, absoluendus est ille contra quem opponitur; nam ex facto ius oritur. l. si ex plagis. §. In Cliuo ff. ad leg. Aquil. Ideò si factum non probetur plenissimè, absolui debebit: Sed & si factum plenissimè probetur; dubitetur autem de iure, an ex tali facto nascatur irregularitas, nisi probetur hoc expresso iure, absolutio sequi debet: quia in dubio iuris nemo iudicandus est irregularis, sed absoluendus iuxta id quod scripsimus abunde lib. 1. cap. 2. Reg. septima; nam qui alium petit declarari irregularem, debet adducere casum legis, vt scripsit Nic. Dionysij de Perusio in c. is qui, de sent. excom.

Sed si factum probatũ sit, & ex eo facto iure inducatur irregularitas, & cognitio ipsius irregularitatis pendeat ab intẽtione animi ipsius Rei, tunc Iudex non debet declarare illum irregularem, sed stare debebit illius conscientiæ. c. ex tenore, de tem. ordin. cap. significasti 2. de homic. & eo casu sufficiet iuramentum ipsius Rei: quod limitandum est dummodo talis absolutio ab illa irregularitate non vergat ad præiudicium alterius, quia si tractetur de præiudicio tertij, forsan in obtinendo beneficio per concursum, aut contra collitigantem, aut cõtra populum, vel plebem respuentem talem Re-

Rectorem, tunc non stabitur cõscientiæ, vel iuramento ipsius Rei, sed aliter probare debebit suam defensionẽ, not. Zen. in Clem. 1. de homicid. expressim refert Stepha. Troches vir iure canonico inter Antiquos pręstantiss. ibi post gl. in verb. mortem, & diximus lib. 1. cap. 2. Regul. decima octaua.

Secundo limitantur prædicta, vt scilicet cum factum, vel ius non fuit probatum plene, in dubio absolutio sequi debeat, procedat in foro externo, & iudiciali, at secus erit in foro pœnitentiali, & cõscientiæ; nam quia tunc eligenda est tutior via, debet se se vnusquisq; in dubio iudicare irregularem, vt plenè probauimus d. cap. 2. Reg. septima supra citata; quia in foro conscientiæ pręsumitur delictum, Decis. in cap. In præsentia, 12. notab. in fin. de probat. & propterea ad cautelã tutiorẽ debet petere se se dispensari, vel obtinere declaratoriam, an de iure irregularitatem incurrerit.

Et ex ijs cõstat quomodo Episcopus, vel superior procedere debeat, cum suis subditis, quando accusantur pro irregularibus, vel simpliciter ad ipsius notitiã venit, quòd sunt irregulares. Nam quos dubitat esse irregulares, ex officio debet illos monere, de tali dubio, tã facti, quàm iuris, poteritq; eos impedire, ne promoueantur, nec obtineant dimissorias c. accedens, de purgat. canon. & si sibi videbitur, poterit eos à diuinis suspendere, donec liqueat de causa, & tunc ex probatione actorum, vel condemnabit, vel absoluet iuxta pręmissa; potest enim iudex in istis enormibus, & animæ periculosis causis ab initio suspendere à diuinis ipsum Reum, donec se se purgauerit, arg. cap. ex tuarum, de purg. can. tradit Iud. Inquisitorum, in verb. purgatio §. 1.

Nec obstabit quod S. Aug. Epist. 137. registrata 2. q. 1. cap. Nomen, dicat quod ex Episcoporum consilio constitutũ est; nullum clericum qui nondum cõuictus sit suspendi à cõmunione debere; quia illud videtur procedere in pęnali suspẽsione: at proceditur aliter in suspensione, quæ infligitur ad euitandum peccati periculum: Sicut enim carcer aliquando datur in custodiam rei nondum cõuicti, aliquando in pœnam si sit conuictus, ita suspensio aliquando infligitur in pœnam, & illa non habet locum nisi finito iudicio, aliquando ad cautelam id est ne permittendo administrare ordinẽ fiat aliquod peccatum in administrãdo: & ista habere locum potest in initio Iudicij ex locis supra citatis.

Præter dispensationis, & absolutionis remedium irregularitates aboleri solẽt baptismo; nam sicut omnem culpã euacuat, ita & omnia impedimenta Ecclesiastica, qualis est irregularitas; aufert

11 igitur etiam eam, quę surgit ex homicidio volũtario Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de dispens. §. Iuxta. vers. vlt. Silu. in verb. homicidium 3. q. 8. vers. Primum, Archid. dist. 26. cap. deinde, & Abb. in c. gaudemus, de diuort. Aliqui tamen in hoc homicidij articulo distinguunt homicidium voluntarium cũ peccato, ab homicidio, quod fit sine peccato in iudiciali sententia, vel executione: primo casu, quia peccatum baptismo aufertur, & sequela irregularitatis videtur auferri; at in alio iudiciali homicidio, in quo de peccato non agitur, cum baptismus non tendat ad id purgandum, in quo non est peccatum, irregularitas nõ aufertur, hoc scripsit glos. dist. 50. cap. si quis Viduam, Io. And. in addit. ad Specul. d. vers. vlt. & refert etiam Silu. in verb. baptismus 6. q. 1. Tamen vt ibi ipse dicit verius est, vt hęc distinctio non subsistat, vt idem scribit

bit in verb. irregularitas q. 28. & Specul. in d. verſ. vlt. Multi verò caſus ſunt irregularitatum, quas baptiſmus auferre nõ poteſt; nam non aufert illegitimitatem; ac Bigamiam non tollit, Vnde etiam baptizati manent irregulares, tex. expreſſus in c. Acutius, diſt. 26. Silu. in d. verb. baptiſmus 6. q. 1. & idem Silu. in verb. irregularitas q. 28. & ideò bene cõcluditur, quòd in iſtis duabus irregularitatibus in quibus ſacramentum ordinis non cõgruenter poteſt collocari propter defectum ſacramenti, baptiſmus non aufert talia impedimenta; nam bigamiam non purgat quoad ſuſcipiendos ordines: Innoc 1. in Epiſt. ad Synodum Toletan. c. 6. & S. Ambroſ. offic. lib. 1. cap. 50. ſicut nec aufert eas irregularitates, quę continent impoſſibilitatẽ miniſterij, vt in cæco, muto, ſurdo; at alias omnes irregularitates baptiſmus anihilat, Archid. diſt. 51. cap. 1. vbi dicit S. R. Eccleſiam ita tenere: Idem Archid. diſt. 57. c. 1. Spec. in d. verſ. vlt. & patet in S. Paulo, qui cũ fautor fuiſſet homicidij protomartyris Stephani per baptiſmum omnis eius irregularitas ſublata eſt.

Tollitur quoq; irregularitas Religionis ingreſſu, & profeſſione, expreſſum in auth. de monac. in princ. & glo. in c. cum deputati, de iudic. ſed glo. & Abb. in c. 2. de apoſtat. per illum tex. dicunt, quòd religio nil aliud aufert in irregularitate, niſi quod operatur diſpenſandi facultatẽ, quę ſententia fuit antiquorum, videlicet Bern. ad quod videtur etiam glo. in cap. in quibuſdam, de pœn. & idem tradit Silu. in verb. irregularitas, q. vlt. verſ. ſecundum. Vnde verius eſt, vt dicamus nõ ita abſolute religionis ingreſſum auferre irregularitatem, niſi certis quibuſdã caſibus in iure expreſſis, Abb. in d. cap. 2. de apoſtat. Silu. in d. verſ. ſecundum, ſed eſt permittenda facile ipſorum ſuperioribus.

Nam plerumque pręlati Religioſorũ facultatem habent, ab apoſtolica ſede, vt
12 poſſint omnes ad ſuum ordinem accedẽtes profeſſionem emiſſuros recipere, non obſtantibus quibuſcumque irregularitatibus: quinimmo eos promoueri facere poſſunt ad omnes etiam ſacros ordines, non tamen ad prælaturam; quia in ea obtinenda eſt neceſſaria Papæ diſpenſatio. glo. in d. cap. 2. de apoſtat. vbi etiam Abb. & Silu. in d. verſ. ſecundum, text. in cap. 1. de fil. preſbyt. & gl. in cap. vlt. illo eod. tit. ideò Magiſtri ordinum, & ſinguli Priores, & Prouinciales conuẽtuales, & eorum Vicarij, in locis, & conuentibus ſibi cõmiſſis, fratribus ſibi ſubditis, nec non & alijs fratribus eiuſdẽ ordinis interdum ad eos declinantibus, Vndecumque poſſunt impartiri beneficium abſolutionis à ſuſpenſione excommunicatione, & interdicto, ſi eas ſententias incurriſſent in ipſo ordine, vel ante ingreſſum eius, ac etiã abſoluere laicos, qui in ordinem ipſum ingredi velint, & conſequenter à dictis irregularitatibus, vt patet ex bullis Bonif. & Alex. quas cõmemorat Ant. Flor. lib. de cenſur. c. 95. Inſuper ſi pręlati Religioſorum tulerint
13 ſententias ſuſpenſionis, vel excommunicationis, ſine ſcriptis non ſeruata forma: & ob id incurriſſent pęnas, & cenſuras capituli primi de ſent. excom. lib. 6. quæ ſunt ſuſpenſio, & irregularitas, eo caſu poſſunt à proprijs confeſſoribus obtinere abſolutionem, & diſpenſationem, ex Bulla Clem. Incip. exigentibus, vt refert idem S. Anto. Flor. d. cap. 95. paulò ante fin. quibus caſibus, quando ſcilicet, tales religioſorum prælati ſuos ſubditos ab huiuſmodi irregularitatibus diſpenſant, ſi aliqua irregularitas fuerit per obliuio-

liuionem omissa, non tenetur dispensatus postea reminiscens petere absolutionem respectu irregularitatis oblitæ, sed sufficit solummodo confiteri tale peccatum. Vnde nata est irregularitas, si erat mortale, ex Nauar. d. cap. 26. nu. 13. supra citato.

Quæ omnia uera sunt, & procedunt priuilegio Religionis, at non ita est in accedente ad clericalem vitam: nam licet senserint aliqui, quòd clericalis character reddat illegitimum legitimū, sicut operatur ipsa religio citantes, Deciū. in c. in præsentia nu. 58. de probat: & Abb. in c. quòd Dei, de stat. mon. nu. 10. Tamen illud est falsum in materia ordinum, & in materia promotionis, in qua ordo susceptus non aufert irregularitatem indispensatam, sed potius auget. Ideoque illegitimus, atque alij, qui promoueri prohibentur, tantum abest, vt suscipientes clericatum extergant irregularitatem, quin potius peccant, & fortiori irregularitate illaqueantur, vt diximus supra lib. 4. cap. 33. de irregulari qui præs. ordin. susc. & non inuenio quod Dec. & Abbas hoc dicant circa casum nostrum.

Tempus quoque dispensationis vim habet in pluribus irregularitatibus, quæ ex aliquibus nō enormibus criminibus nascuntur; nam post triennium si quis bona conuersatione vixerit, quasi correctus putatur, & ideò admittitur, tam ad ordines suscipiendos, quàm susceptos administrandos in auth. de monach. §. Iubemus: & in hac re limitatur Regula Semel malus, &c. de reg. iur. in 6. vt ibi Din. Propterea Neophytus qui irregularis est, quia tēpore desinit esse Neophytus, desinit quoque in eo irregularitas, vt suo loco diximus; sicut etiā tempus aufert omnes irregularitates, quę ob ætatis defectum nascuntur, vt etiā suo loco diximus, Tempus quoq; efficit, vt Iudęus recens conuersus, qui non debet admitti ad aliquod publicum officium, quales sunt ordines gl. in cap. constituat, 17. q. 4. quam probat Tiraq. in tract. de pęn. remitt. caus. 51. num. 19. si post tempus firma eius fides cognoscatur, ordinari poterit cap. 1. dist. 57. Eundem effectum tempus producit in ignoto, & peregrino; nam potest ordinari ab Episcopo non suo, si per triennium fuerit inter familiares eius Episcopi, Conc. Trident. sess. 23. c. 9. de reform. quod possemus alijs pluribus exemplis cōprobare, sed ex ipso opere diligens lector facile percipiet.

Illa tamen generalis regula nō est hoc
15 loco prætermittenda, quòd scilicet, omnes irregularitates, quæ per solam præsumptionem afficiunt, vt in cap Afros, dist. 98. tēpus ipsum easdem aufert per contrariam præsumptionem. d. c. Afros, videtur glo. in d. cap. 1. dist. 57.

In illis verò irregularitatibus, quę quō diutius durant, tanto magis augentur, vt puta in inueteratis criminibus cap. cum haberet, de eo qui dux. in matr. tempus nil proderit, nisi ad maiorem culpam, vt ibi, & ad difficiliorem dispensationē obtinendam; vtputa si quis diutissimè obtinuerit incompatibilia beneficia, nullo vnquam tempore fit tutus in consciētia: quinimmo nunquam præsumitur dispensatus nisi probet dispensationem, tex. & glo. ac Specul. in cap. ordinarij de off. ordin. lib. 6. Nam in beneficialibus ex temporis diuturnitate non præsumitur titulus, vt probat Bald. in cap. ex parte, in princ. de testib. possessor enim quocumque tempore prossederit beneficiū, tenetur ostendere titulum, si ordinarius petat, Idem Bald. in cap. contingit col. 7. vers. quęro nunquid, de dol. & contum. cum enim beneficia, & spirituales facul-

tates

tates præscribi non possint, nulla temporis diuturnitate iuuari possunt, Idẽ Bald. cons. 209. Incip. casus talis est, quem ꝓbat Tiraq. post alios, quos citat in tract. de præscript. in glo. 4. vers. Sexto eiusdẽ; ad quod optimè facit quòd crimina iure canonico non tolluntur præscriptione, gl. in cap. admonere, 30. q. 2. in verb. pęnitentia, cum declaratione Decij in c. licet causam, de probat. refert. Iud. Inq. in verb. præscriptio.

Et ideò bene concluditur dispensationem esse semper necessariã in ijs omnibus, quę sunt contra ius, idest in quibus ius resistit, cũ nullum tempus possit vnquam suffragari, & quandocumque & quotiescumque opus fuerit, potest ordinarius cogere ad docendum de dispensatione ex prædictis: & est tex. c. dudum 2. de elect. & tradit Io. de Anan. in cap. licet heli, de sim. & probat Borgas de dispens. p. 2. tit. de probat. dispens. num. 9. posset tamen consuetudo in multiplicitate beneficiorum suffragari, vt non esset opus dispensatione secundum S. Tho. quodl. 9. artic. 15. & probat, ac declarat. Nauar. Manual. cap. 25. nu. 135.

Eluitur quoque irregularitas alio singulari modo: nam si quis de irregularitate sit diffamatus, & ob id aduersus eũ iudiciũ cœperit, poterit purgatione canonica purgari: casus in c. accedens de purgat. canon. in glo. magna.

Alio quoque modo aboletur irregularitas, videlicet causa eius cessante: exẽplum in eo qui semel repulsus ob defectum corporis, certe si conualuerit, & cessarit defectus admitti debet ad ordines Bernard. in c. cum inter canonicos, & ibi Io. Andr. de elect. & gl. in verb. cessante, in cap. post translationẽ, de renunt. videtur tex. & glo. in c. Neophytus, dist. 61. & infinita alia sunt exempla, quæ nimis longum esset referre.

Qua ratione qui illegitime natus est si legitimetur, quasi sublata macula poterit ordinari, vt diximus ab initio operis huius; ipsa enim legitimatio species dispensationis est, Abb. in cap. per venerabilem, col. 3. vers. nota ibi dispensare, per illum tex. qui fil. sint legit. eadem quoque ratione omnis irregularitas, quæ ex infamia nascitur, restituta fama cessabit, ita in illiterato, si ad scientiã peruenerit ordinabitur ad eos ordines, à quibus fuerat expulsus propter ignorantiam disciplinæ vel litterarum: Ita quoq; in vxorato si ob id repulsus fuerit, vxore mortua, aut secuta separatione debita aucto-
16 ritate Ecclesiæ, quasi cessante causa poterit ꝓmoueri, vt de ijs omnibus fusius suo loco diximus; Idem si quis suspensus, vel interdictus: vel excommunicatus ab ordinibus suscipiendis fuerit expulsus, si fuerit absolutus, sine dispensatione poterit promoueri quasi sublata causa, & impedimento.

De impedimentis non Canonicis.

CAP. LII.

1 *Paupertas non est canonicum impedimentũ ne quis promoueatur.*
Ignobilitas non est canonicum impedimentũ ne quis promoueatur.
2 *Inuidia non est canonicum impedimentum, ne quis promoueatur.*
Vis non est canonicum impedimentum ne quis promoueatur.
Fauor, & gratia non sunt canonicum impedimentum, ne quis promoueatur.
3 *Dignum impedire, ne promoueatur sacrilegiũ est.*
Beneficiato tenetur ad restitutionem is qui vi, vel gratia causam dedit, vt beneficium perdiderit.
4 *Odium non est canonicum impedimentum, vt quis non possit promoueri.*
Calumnia non est canonicum impedimentum, vt quis non possit promoueri.
5 *Beneficia negare ijs, qui digni sunt, cum non pre-* *fue-*

fuerint obsequio, vel pecuniæ non est æquum.
Obsequium amicos veritas odium parit.
6 *Necessitas debet excusare aliquãdo, ne fiat quis irregularis.*
Necessitate ineuitabili occidens, non est irregularis.
7 *Furans per veram necessitatẽ non est excludendus ab ordinibus.*

SVperiorib⁹ libris canonica impedimenta lõgo tractatu prosecuti sumus, Nunc operęprętium videtur adferre impedimenta nõ canonica, id est, quæ omni ratione carẽt, sępe etenim (vt Chrysostomus habet de sacerdotio libro 2. post med. & Io. Diac. de vita Gregor. lib. 3. cap. 2.) hominum malitia, & carnalium cogitationum affectus tantum potest, vt à ministerio Dei eijciantur probi, atq; idonei viri, & e cõtra sublimentur potentiores, nobiliores, ditiores, amici consanguinei, depressis atque eiectis impotentibus, pauperibus, atque ignobilibus, longe magis idoneis, & probis, cum tamen paupertas, & igno
1 bilitas non sit canonicum impedimentum capit. nos qui, dist. 40. & ideò perquàm eleganter cecinit percelebris poeta dicens.

Haud facile emergunt, quorũ uirtutibus obstat.
Res angusta domi:

Inuidia quoque plurimum obest, ne
2 quis promoueatur; æmuli etenim omni conatu obsistunt, ne vir probus sublimetur, quibus debet Papa, vel Episcopus au res non præbere, quia talis æmulatio nõ est canonicum impedimentum, gl. in c. quoniam vetus, 24. q. 1.

Violentia quoque, fauor, & gratia indignos euehit, repulsis dignis, & tamen huiusmodi vis, aut gratia, non sunt canonica impedimenta c. sunt quidam, 1. q. 1. Ideoque quicquid clam fit, ne quis dignus promoueatur, sacrilegium est, tex. & glo. in d. c. sunt quidam: quinimmo,
3 tanta esse posset malitia eius, qui aduersatur bonis, & idoneis viris: vt etiam ad restitutionem beneficij teneretur, quod illi perdiderũt vi, aut gratia ipsius aduersatij S. Thom. 2. 2. q. 62. artic. 2. Silu. in verb. restitutio 3. q. 12. Pilæus q. 27.

Odium quoque condignas personas
4 ex mera superioris voluntate depellit glo. in cap. antiquæ de priuileg. & tamẽ nuda voluntas superioris non est canonicum impedimentum, quia dignior præferri debet, non autem carior, & ideò odium eiusdem superioris non est canonicum impedimentum Specul. tit. de elect. in princ. nu. 17.

Calumnia etiã præsertim occulta ita animos principum afficit, vt dignos per solam suspitionem à ministerio Dei excludant, & tamen leuis suspitio præsertim, quæ ortum habet à calumnia nõ est canonicum impedimẽtum: cap. oues 6. q. 1. & 11. q. 3. cap. in cunctis, arg. S. Paul. 1. ad Tim. cap. 5. aduersus presbyterum accusationem nõ accipies, nisi sub duobus, aut tribus testibus.

Aliquando etiam ij, ad quos spectat Ecclesiasticarum rerum, ac dignitatum distributio nimiũ quærunt quę sua sunt, contra S. Paul. 1. ad Corinth. cap. 13. prouehunt enim persæpe eos, etiã indignos, qui plurimum in re pecuniaria prodesse possunt, vel olim profuerunt; at eos q
5 non profuerunt, forsan quia non potuerunt abijciunt ab Ecclesiasticis officijs, quod cum fit, non fit canonicè c. Moyses 8. q. 1. Imò simonia est ex obsequio c. ordinationes 1. q. 1. & cap. notum 2. q. 1. vide de hoc Gregorium apud Io. Diac. lib. 3. cap. 2. in vita Gregorij.

Præterea libera ingenia, ab Ecclesiasticis functionibus ideò excluduntur, quia vera dicere solent: at contra qui adulatores

tores

tores sunt prouehuntur; Obsequium.n. amicos, veritas odium parit. Ideò talis libertas non est canonicum impedimentũ, late Tabiẽ. in verb. electio. 1. vers. quis debet eligi, & vers. seq. videntur enim isti vera dicentes cũ Ioanne Baptista reijci. Matt. 14. & dist. 86. c. donare, & dist. 46. c. sunt nonnulli, & 1. q. 1. c. sunt nonnulli.

Inter impedimenta nõ canonica possunt adscribi omnes culpæ, quas quisq; incurrit per necessitatem, nam excusari debet, & ideò occidens aliquem per summam necessitatem, si ob eam causam excludatur ab ordinibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fit illi iniuria, & dicitur impedimentum non canonicum, clarus casus in cap. quia te, dist. 50. & Clem. 1. de homicid. & ob id Conc. Trident. sess. 14. cap. 7. de reform. dicit dispensationem in hoc casu esse de iure debitam: ad eandem rem: exẽplo est, si quis in necessitate furetur; nã non potest canonice obijci illi hoc delictum, ad eum excludendũ glo. & tex. in cap. si quis propter, de furt. Propterea caueant Sanctissimi Episcopi, ne istis nõ canonicis impedimentis moti aduersentur viris probis, qui enim per non canonica impedimenta probos excludit, facillimè falletur in promouẽdis indignis, patientibus impedimenta canonica. Quod quàm graue delictũ sit, & quàm seuere Deus in illud animaduertat, probatur 3. Reg. c. 13. & diximus lib. 4. c. 3.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX
LOCVPLETISSIMVS SENTENTIARVM, AC RERVM NOTABILIVM.

A

Alte-

B

C

Chri-

Cleri-

Conse-

Curiales

Dome-

F

Florca-

G

H

Homici-

I

L

Laicus

Mona-

N

O

Occiden-

Episco-

Ordinato-

Peccatum

Podagra

proditor

Q

R

V

Z

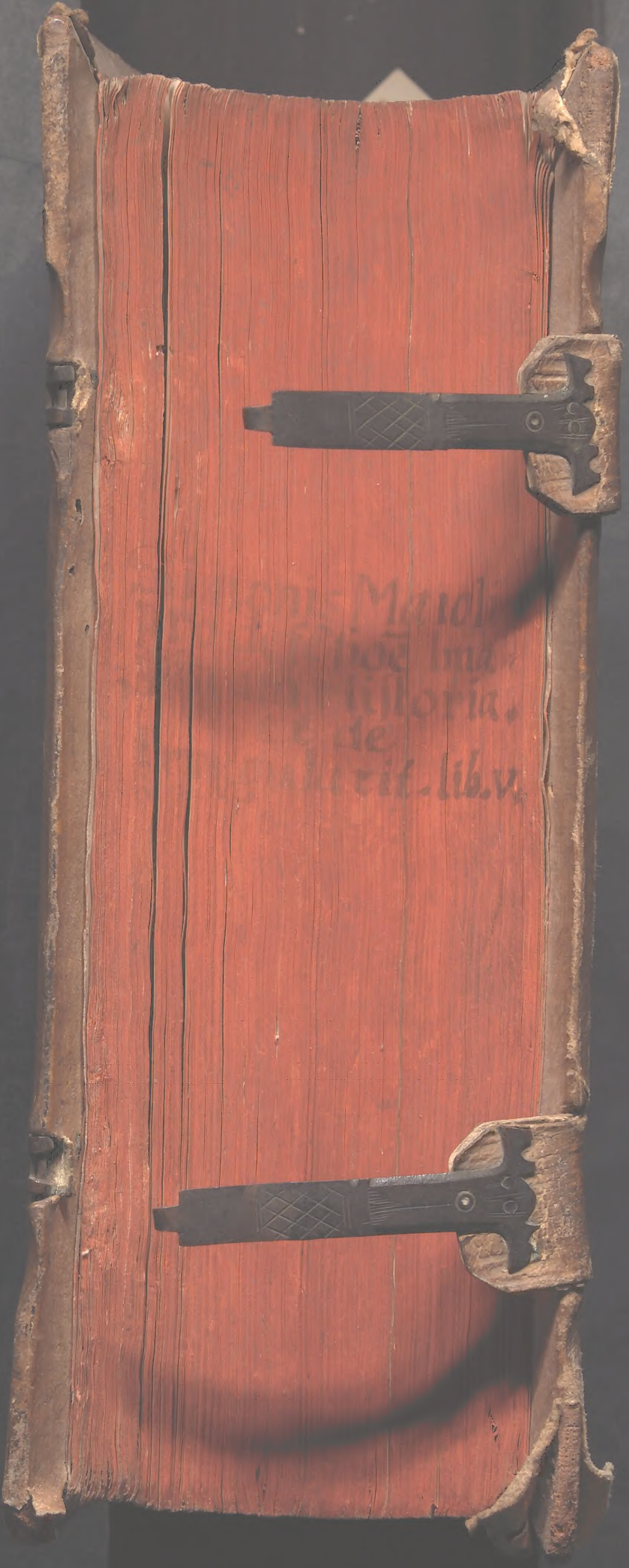
Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh

a b c d.

Omnes ſunt quaterniones præter d, qui eſt ternio.

Maiol
de
lib.v.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm